

VALTIOPÄIVÄT

1911

PÖYTÄKIRJAT

I

ISTUNNOT 1—26

VALTIOPÄIVIEN ALUSTA HUHTIKUUN 8 PÄIVÄÄN

HELSINGISSÄ 1911

Valtiopäivät

1911.

Pöytäkirjat.

Noudattaen Hänen Majesteettinsa Keisarin ja Suuriruhtinaan Nikolai II Armollista avointa kirjettä 7 päivästä lokakuuta 1910 ylimääräisille valtiopäiville kokoontuneen, 1 ja 2 päivänä helmikuuta 1910 valitun Eduskunnan hajaantumisesta sanotun lokakuun 8 päivänä, kokoontui 2 ja 3 päivänä tammikuuta 1911 valittu Suomen Suuriruhtinaanmaan Eduskunta 1 päivänä helmikuuta 1911 maan pääkaupunkiin Helsinkiin varsinaisille valtiopäiville. Samana päivänä esittivät Eduskunnan jäsenet valtakirjansa tarkastamista varten senaattori Felix Florentin Saarikoskelle, jolle Keisari ja Suuriruhtinas oli sanotun toimen uskonut.

Suomen Eduskuntana ovat nykyään seuraavat kansan valitsevat edustajat eri vaalipiirittään lueteltuina:

Uudenmaan läänin vaalipiiri:

Aro, Verner, räätäli.
Erkko, Eero, sanomalehdentoimittaja.
Hallstén, Onni, filosofianmaisteri.
Hjelt, Vera, ammatintarkastaja.
Hänninen, Edvard Valpas, sanomalehdentoimittaja.
Kuusinen, Otto Wilhelm, sanomalehdentoimittaja.
Laine, Oskari, maanviljelijä.
Lindelöf, Uno Lorentz, ylimääräinen professori.

Lundström, Ernst William, kirjaltaja.
Lylykorpi, Oskari, puuseppä.
Manner, Kullervo, sanomalehdentoimittaja.
Mechelin, Leopold Henrik Stanislaus, senaattori.
Mynttinen, Juho, talollinen.
Nybergh, August, senaattori.
Perttilä, Valfrid, kirvesmies.
Rosenqvist, Georg Gustaf Alexander, professori.
Schybergson, Ernst Emil, pankinjohtaja.
Sirén, Aatto, kirvesmies.
Sohlberg, Hedvig, seminaarinjohtajatar.
Strömberg, Johan, maanviljelijä.
Söderholm, Karl Gustaf, hovioikeudenneuvos.
Wiik, Karl Harald, filosofianmaisteri.
Wrede, Rabbe Axel, vapaaherra, senaattori.

Turun läänin eteläinen vaalipiiri:

Aalle, Ida, neiti.
Annala, Walentin, ratavartija.
von Born, Victor Magnus, vapaaherra.
Eloranta, Evert, luennoitsija.
af Forselles, Jenny, filosofiantohtori.
Hedberg, John, sanomalehdentoimittaja.
Helenius-Seppälä, Matti, valtiotieteentohtori.
Kaskinen, Juho, maanviljelijä.
Knuutila, K. O., maanviljelijä.
Kärnä, Pekka, kansakoulunopettaja.
Latvala, J. W., kansakoulunopettaja.
Rannikko, Juho, torppari.

Roos, S. W., kirkkoherra.
Sipilä, Wilho, lääninrovasti.
Sundblom, Julius, toimittaja.
Tainio, Taavi, toimittaja.
Yrjö-Koskinen, Iida, rouva.

Turun läänin pohjoinen vaalipiiri:

Aromaa, Emanuel, jalkineentekijä.
Aronen, Juho Nestori, sahantyömies.
Grönvall, Reinhold, lääninrovasti.
Gylling, Edvard Otto Wilhelm, filosofian-tohtori.
Hannula, Edvard, rovasti.
Ingman, Lauri Johannes, jumaluusopintoh-tori.
Junnila, Taave Ananias, maanviljelijä.
Kanervo, Wilhelmina, tynnyrintekijän vaimo.
Kivikoski, Juho Fredrik, puhuja.
Laine, Isak Wilho, puuseppä.
Lautasalo, Johan, palstatilallinen.
Leivo, Juho Oskari, sanomalehdentoimittaja.
Lilius, Frans Oskar, lakitiedettentohtori.
Paasikivi, Juho Kusti, lakitiedettentohtori.
Rainio, Juho, sanomalehdentoimittaja.
Rantanen, Frans Vihtori, kirvesmies.
Sjöstedt-Jussila, Oskari Anshelm, maan-viljelijä.

Hämeen läänin eteläinen vaalipiiri:

Astala, Juho, maanviljelijä.
Danielson-Kalmari, Johan Richard, val-tioneuvos.
Jalava, Oskari, peltiseppä.
Jalonen, Heikki, piirisihteeri.
Jokinen, Alma, rouva.
Jokinen, Väinö, toimittaja.
Kairamo, A. Osw., senaattori.
Kopila, Kustaa, torpanpoika.
Salmi, Hulda, opettajatar.
Wuolijoki, Sulo, filosofianmaisteri.
Yrjö-Koskinen, Lauri Almos, vapaaherra, tilanomistaja.

Hämeen läänin pohjoinen vaalipiiri:

Huotari, Anni, rouva.
Huotari, Anton, sanomalehdentoimittaja.
Häyrynen, Heikki, satulaseppä.
Kaakko-oja, Kalle, torpparinpoika.

Murros, Kaapo, sanomalehdentoimittaja.
Nevanlinna, Ernst Fredrik, filosofiantohtori.
Paunu, J. Penna, kaupanhoitaja.
Pohjola, Juho Kustaa, kirjailija.
Saarinen, Emil, puhuja.
Wiljakainen, Kaarle, sanomalehdentoimittaja.
Yrjö-Koskinen, Eino Sakari, vapaaherra, rehtori.

Wiipurin läänin läntinen vaalipiiri:

Airola, Matti Aleksanteri, sanomalehden-toimittaja.
Arajärvi, Juhani, pankinjohtaja.
Castrén, Jonas, lakitiedettenkandidaatti.
Hultin, Tekla, filosofiantohtori.
Kirves, Juho, viilaaja.
Lehtimäki, Konrad, piirisihteeri.
Paasivuori, Matti, kirvesmies.
Pietinen, Matti, tehtailija.
Pärssinen, Hilja Amanda, opettajatar.
Riihelä, Tahvo, maanviljelijä.
Tulkoura, Juho, pienviljelijä.
Typpö, Taneli, pienviljelijä.
Wuorimaa, Arthur Olivier, rovasti.

Wiipurin läänin itäinen vaalipiiri:

Arokallio, Gustaf, rovasti.
Hanninen, Antti, talollinen.
Kiuru, Yrjö, maanviljelijä.
Kotonen, Anton, varatuomari.
Kurikka, Juhani, agronomi.
Lallukka, Juho, kauppaneuvos.
Mäkelä, Vihtori, rataesimies.
Nuora, Aapo, kansakoulunopettaja.
Oranen, Esko, maanviljelijä.
Poutiainen, Matti, maanviljelijä.
Pullinen, Erkki, agronomi.
Pykälä, Kalle Kustaa, maanviljelijä.
Relander, Lauri, agronomi, filosofianmais-teri.
Svinhufvud, Pehr Evind, kihlakunnantuo-mari, hovioikeudenasesessori.
Turunen, Otto Wilho, vaihdemies.
Walavaara, Nestori, sanomalehdentoimittaja.
Virkki, Mikko, mökkiläinen.

Mikkelin läänin vaalipiiri:

Brander, Uuno, ylitarkastaja.
Eronen, Oliver, torppari.

Hakala, Kalle, sanomalehdentoimittaja.
Huttunen, Pekka, lampuoti.
Kananen, Juho, torppari.
Kunnassalo, Oskari, rakennusmestari.
Peurakoski, Juhana Oskari, metsänvartija-koulun johtaja.
Renvall, Heikki, lakitiedettentohtori.
Ripatti, Justus, maanviljelijä.
Ruohtula, Robert, maanviljelijä.
Savolainen, Anni, ompelijatar.
Tanttu, August, maanviljelijä.
Waljakka, Albin, kirjaltaja.
Wiljomaa, Johannes Eliel, kihlakunnan-tuomari.

Kuopion läänin läntinen vaalipiiri:

Hahl, Eero, agronomi.
Heiskanen, Samuli, maanviljelijä.
Homén, Theodor, professori.
Hämäläinen, Kalle, sanomalehdentoimittaja.
Kääriäinen, Heikki, torppari.
Lapveteläinen, Taavi, kirvesmies.
Miettinen, Olli, vuokraviljelijä.
Nylander, Hannes, ylitarkastaja.
Oksman, Pekka Wille, rautasorvari.
Paasonen, Armas, asemamies.
Salo, Ari, maalari.
Snellman, Juho, maanviljelijä.
Wäänänen, Nestor, torpparinpoika.

Kuopion läänin itäinen vaalipiiri:

Koponen, Albin, levyseppä.
Kronqvist, Efraim, maalari.
Kurkinen, Severi, työmies.
Lonkainen, Matti, torppari.
Pennanen, Pekka, maanviljelijä.
Puhakka, Onni, maanviljelijä.
Rautapää, Hugo Walentin, lakitiedetten-tohtori.
Sainio, Juho Waltteri, sokerileipuri.
Talas, Onni, lakitiedettentohtori.
Tikkanen, Paavo, puuseppä.
Watanen, Helena, vaimo.

Waasan läänin itäinen vaalipiiri:

Etelämäki, Juho, kansakoulunopettaja.
Jalkanen, Kustaa, maanviljelijä.
Kautto, Juho, pikkutilallinen.

Koivisto, Aleksander, maanviljelijä.
Latvala, Matti, vuokraaja.
Listo, Akseli August, esittelijäsihteeri.
Mäkelä, Santeri, pikkutilallinen.
Mänty, Kaarle, vahtimestari.
Pohjaväre, Emanuel, leipuri.
Tuomi, Onni, toimittaja.
Warvikko, Kaarlo Juho, kauppias.

Waasan läänin eteläinen vaalipiiri:

Alkio, Santeri, kirjailija.
Estlander, Ernst, professori.
Gädda, Gustaf, maanviljelijä.
Honkajuuri, Mauri, pankinjohtaja.
Iipponen, Mikko, maanviljelijä.
Lanne, Kaarlo, maanviljelijä.
Mäki, Jaakko, palstatilallinen.
Neovius, Arvid, filosofiantohtori.
Nordlund, Karl Ivar, pastori.
Saari, Kaarlo, kansakoulunopettaja.
von Troil, Eric, vapaaherra, hovioikeudenases-sori.
Tåg, August, maanviljelijä.

Waasan läänin pohjoinen vaalipiiri:

Björk, Matts Viktor, varatuomari.
Bäck, Alfred Johannes, kirkkoherra.
Grotenfelt, Julius, prokuraattori.
Herttua, Oskari, maanviljelijä.
Inborr, Johan, lautamies.
Lahdensuo, Oskari, maanviljelijä.
Malmivaara, Wilhelm, rovasti.
Storbjörk, Johan, lautamies.
Tokoi, Oskar, pienviljelijä.
Torppa, Juho, maanviljelijä.

Oulun läänin eteläinen vaalipiiri:

Castrén, Arthur, pormestari.
Hoikka, Matti Viktor, seppä.
Kallio, Kyösti, maanviljelijä.
Karhi, Otto, maanviljelijä.
Komu, Juho Alfred, toimittaja.
Leino, Antero, ratamestari.
Pulkkinen, Salomo, pikkutilallinen.
Mannermaa, Juho Abraham, tuomiokapi-tulin asessori.
Saalasti, Filip, agronomi.
Tervo, Samuli, piirisihteeri.

Typpö, Leonard, maanviljelijä.
Törmä, Heikki, taloudenhoitaja.
Vahe, Isakki, maanviljelijä.

Oulun läänin pohjoinen vaalipiiri:

Ahmavaara, Pekka, maanviljelijä.
Herrala, Hilda, neulojatar.
Junes, Antti, maanviljelijä.
Lehtonen, Frans, seppä.

Lohi, Kalle, maanviljelijä.
Waarala, Juho, maanviljelijä.

Lapinmaan vaalipiiri:

Fränti, Aleksanteri, opettaja.

Näistä edustajista olivat, kuten senaattori Saarikosken antamasta luettelosta havaittiin, muut tulleet saapuville ja näyttäneet olevansa oikein valtuutetut, paitsi ed. Arajärvi, Brander, Castrén, J., Manner, Murros ja von Troil.

1. Torstaina 2 p. helmikuuta

klo 10 a. p.

Päiväjärjestys:

- 1) Puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaali.
- 2) Ilmoitus Hänen Majesteetillensa Keisarille ja Suuriruhtinaalle puhemiehen ja varapuhemies-ten vaalista.
- 3) Neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan.

Ikäpuhemies.

Puhemiehen paikalle asettuu ijältään vanhin eduskunnan jäsen, Uudenmaan läänin vaalipiiristä valittu senaattori L. Mechelin, ja lausuu:

Arvoisat kansanedustajat! Olen asettunut puhemiehen paikalle valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n mukaan, jossa määrätään, että ijältään vanhimman eduskunnan jäsenen tulee johtaa puhetta, kunnes eduskunta on valinnut puhemiehen sekä kaksi varapuhemiestä ja kunnes valitut ovat antaneet säädetyn vakuutuksen. Pöytäkirjanpitäjäksi olen ottanut hovioikeudennotari Iivar Ahavan.

Edustajain valtakirjain tarkastaja on antanut eduskunnalle luettelon niistä edustajista, jotka ovat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut. Pyydän nyt hovioikeudennotari Ahavan toimitamaan nimenhuudon.

Nimenhuuto

toimitetaan sen luettelon mukaan, jonka senaattori Saarikoski on eduskunnalle antanut niistä edustajista, jotka ovat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut, ja havaitaan silloin kaikki luetteloon merkityt 194 edustajaa saapuvilla oleviksi.

Ikäpuhemies: Saan ilmoittaa että seuraavat edustajat ovat minulle näyttäneet asianmu-

kaisesti hyväksytyt valtakirjansa, nimittäin Juhani Arajärvi, Jonas Castrén ja Kaapo Murros.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Puhemiehen ja varapuhemiesten vaali.

Ikäpuhemies: Nyt ovat vaalit toimitettavat, ensiksi puhemiehen vaali ja sitten perättäin kumpaisenkin varapuhemiehen.

Ensimmäisen äänestyksen jälkeen ilmoitetaan että ääniä ovat saaneet: ed. Svinhufvud 66, ed. Listo 41, ed. Wuolijoki 17, ed. Hänninen-Walpas 9 sekä ed. Kairamo ja Arthur Castrén kumpikin yhden äänen. Tyhjiä lippuja oli jätetty 51.

Ikäpuhemies: Kukaan ei ole saanut ehdotonta enemmistöä senvuoksi on uusi äänestys toimitettava.

Toisessa äänestyksessä saavat ääniä ed. Svinhufvud 69, ed. Listo 42, ed. Wuolijoki 19, ed. Hänninen-Walpas 6 sekä ed. Kairamo ja Arthur Castrén kumpikin yhden äänen. Sitä paitsi on annettu tyhjiä lippuja 49.

Ikäpuhemies: Kun ei kukaan ole saanut ehdotonta enemmistöä, niin on vielä kolmas äänestys toimitettava.

Kolmannessa äänestyksessä saavat ääniä ed. Svinhufvud 108, ed. Wuolijoki 20, ed. Hänninen-Walpas 4, ed. Listo 3 sekä ed. Arthur Castrén ja Tokoi kumpikin yhden äänen. Tyhjiä lippuja on 48.

Ikäpuhemies: Eduskunnan puhemieheksi on siis valittu edustaja Svinhufvud.

Ensimmäisen varapuhemiehen vaalissa saavat ääniä ensimmäisessä äänestyksessä: ed. Wuolijoki 85, ed. Söderholm 66, ed. Listo 44, sekä ed.

Kairamo ja Hänninen-Walpas kumpikin yhden äänen.

Ikäpuhemies: Koska ei kukaan ole saanut ehdotonta enemmistöä täytyy toimittaa uusi äänestys.

Toisessa äänestyksessä saavat ääniä: ed. Wuolijoki 85, ed. Söderholm 66, ed. Listo 43, sekä ed. Kairamo ja Hänninen-Walpas kumpikin yhden äänen.

Ikäpuhemies: Kun ei kukaan nytkään ole saanut ehdotonta enemmistöä, on siis vielä kolmas äänestys toimitettava.

Kolmannessa äänestyksessä saavat ääniä: ed. Söderholm 103, ed. Wuolijoki 85, ed. Listo 7 ja ed. Hänninen-Walpas 1 äänen.

Ikäpuhemies: Edustaja Söderholm on siis valittu Eduskunnan ensimmäiseksi varapuhemieheksi.

Toisen varapuhemiehen vaalissa saivat ääniä ed. Listo 83, ed. Wuolijoki 29, ed. Arthur Castrén ja Paasikivi kumpikin 8, ed. Rautapää 3 sekä ed. J. Castrén, Grotenfelt, Hänninen-Walpas, Kairamo, Karhi ja Renvall kukin yhden äänen.

Ikäpuhemies: Eduskunnan toiseksi varapuhemieheksi on valittu ed. Listo. Pyydän nyt puhemiestä ja varapuhemiehiä antamaan säädetyn vakuutuksen.

Senjälkeen puhemies Svinhufvud sekä varapuhemiehet Söderholm ja Listo kukin vuoroonsa antavat kokoontuneen eduskunnan edessä valtiopäiväjärjestyksen 23 §:ssä säädetyn juhlallisen vakuutuksen.

Puhemiehen tervehdyspuhe.

Puhemiehenpaikalle noustuansa puhemies Svinhufvud lausuu:

Arvoisat edustajat! Tälläkin kertaa kokoon-tuva eduskunta on valinnut minut puhemiehen kunniakkaaseen toimeen. Luottamuksesta, joka minulle on osoitettu, lausun kiitokseni ja olen omistava parhaan voimani tämän toimen täyttämiseen.

Yhä uudistuvat valtiopäivien hajoittamiset eivät ole voineet lamauttaa kansamme harrastusta vaaleihin eikä järkyttää sen käsitystä Eduskunnan korkeasta tehtävästä. Kansa odottaa, että

Eduskunta valvoo maan parasta, kun hallitus uhkaa maamme elinehtoja, hallitus, jonka toiminnan turmiollisuus laittomuuksineen, väkivaltaisuuksineen päivä päivältä yhä selvemmin paljastuu. Eikä kansan luottamus edustajiinsa ole turha. Eduskunta on voimiensa mukaan suojeleva maan oikeutta. Suomella on oma hallitsijavaloin vahvistettu valtiosääntönsä; sen mukaan lakia Suomessa säätää Hallitsija yhdessä Suomen Eduskunnan kanssa; sen mukaan laki on kaikkien noudatettava, niin hallituksen kuin kansalaistenkin; ja tästä on Eduskunta horjumatta pitävä kiinni.

Arvoisat edustajat! Lausun teidät tervetulleiksi vastuunalaiseen työhönne.

2) Ilmoitus Hänen Majesteetillensa Keisarille ja Suuriruhtinaalle puhemiehen ja varapuhemiehen vaaleista.

Puhemies: Sihteerillä lienee jo kirjelmä valmiina ja se voitaneen nyt lukea julki.

Sihtööri lukee:

Suurivaltaisain, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas!

Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne saa Suomen eduskunta alamaisesti ilmoittaa, että Eduskunta on voimassa olevan valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n mukaisesti tänä päivänä toimittanut puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaalin 1911 vuoden valtiopäivien ajaksi ja että täten on valittu:

puhemieheksi kihlakunnantuomari, hovioikeudenasessori, molempain oikeutten kandidaatti Pehr Evind Svinhufvud;

Ensimmäiseksi varapuhemieheksi vanhempi jäsen lainvalmistelukunnassa, hovioikeudenneuvos, molempain oikeutten kandidaatti Karl Gustaf Söderholm; sekä

toiseksi varapuhemieheksi esittelijäsihtööri Akseli August Listo.

Suomen Eduskunta pysyy alati,

Suurivaltaisain, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas

Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne

uskollisimmin alamaisena.

Helsingissä 2 päivänä helmikuuta 1911.

Stormäktigste, Allernådigste Kejsare och Storfurste!

Hos Eders Kejsarliga Majestät får Finlands Landtdag i underdånighet anmäla, att Landtdagen, jämlikt 23 § i gällande landtdagsordning, denna dag förrättat val af talman och tvänne vicetalmän för 1911 års landtdag och att därvid utsetts:

till talman härads höfdingen, hofrättsassessor, jurisutriusque kandidaten Pehr Evind Svinhufvud;

till förste vicetalman äldre ledamoten i lagberedningen, hofrättsrådet, jurisutriusque kandidaten Karl Gustaf Söderholm; samt

till andre vicetalman referendariesekreteraren Akseli August Listo.

Finlands Landtdag frambärdar,

Stormäktigste, Allernådigste Kejsare och Storfurste,

med djupaste undersåtliga trohet.

Helsingfors den 2 februari 1911.

Kirjelmä hyväksytään ja selitetään samalla tarkistetuksi.

Valtiopäiväin avaaminen.

Puhemies: Ilmoitetaan että juhlamenojen ohjaaja, esittelijäsihteeri Degerholm on saapunut tuodakseen eduskunnalle erään tiedonannon.

Esittelijäsihteeri Degerholm saapuu tämän jälkeen ja lausuu:

Kunnioitettava herra puhemies, arvoisa Suomen Eduskunta!

Hänen ylhäisyytensä maan kenraalikuvernöörin puolesta, joka armossa on määrätty avamaan valtiopäivät, on minulla kunnia ilmoittaa, että valtiopäiväin juhlallinen avaaminen tapahtuu keisarillisen linnan valtaistuinsalissa huomenna perjantaina, sen jälkeen kuin valtiopäiväjumalan-

palvelus Nikolain kirkossa on päättynyt. Jumalanpalvelus alkaa klo 12 päivällä.

Puhemies: Eduskunnan puolesta kiitän annetusta tiedonannosta, jota eduskunta tulee noudattamaan.

3) Neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan.

Puhevuoron saatuaan lausuvat kukin vuorollaan:

Ed. Kairamo: Yhdeksi kansliatoimikunnan jäseneksi pyydän saada ehdottaa ed. Onni Hallsténin.

Ed. Anton Huotari: Minä ehdotan kansliatoimikuntaan valittavaksi ed. Sulo Wuolijoen ja Oskari Tokoin.

Ed. Ahmavaara: Minä saan ehdottaa yhdeksi kansliatoimikunnan jäseneksi ed. Eero Erkon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun ainoastaan neljä ehdokasta on mainittu, niin eduskunta voinee hyväksyä kansliatoimikunnan jäseniksi siihen toimeen ehdotetut ed. Erkon, Hallsténin, Tokoin ja Wuolijoen?

Tähän eduskunta suostuu.

Puhemies: Eduskunnan seuraavasta istunnosta annetaan tieto eduskunnan ilmoitustaululla ja sanomalehdissä.

Istunto päättyy k:lo 1,40.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Iivar Ahava.

2. Perjantaina 3 p. helmikuuta

k:lo 11,30 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. J. Castrén, Danielson-Kalmari, Kurikka, Lundström, Mechelin, Nevanlinna, Rautapää, Talas, Tulikoura ja Wrede.

Ilmoitusasiat:

Puhemies: Saan ilmoittaa että ed. Brander on puhemiehelle näyttänyt asianmukaisesti hyväksytyn valtakirjansa ja että hän on oikeutettu ottamaan osaa eduskunnan töihin.

Edustajat Mechelin ja Wrede sitävastoin ovat ilmoittaneet sairauden takia olevansa estetyt saapumasta tähän istuntoon.

Sihteerinvirka.

Puhemies: Olen julistanut eduskunnan sihteerinviran haettavaksi ja ottanut hovioikoudennotarin Iivar Ahavan toistaiseksi toimimaan sihteerinä.

Tämä toimenpide hyväksytään.

Istumajärjestys.

Puhemies: Kansliatoimikunnan puolesta on ilmoitettava, että kansliatoimikunta ehdottaa eduskunnan päätettäväksi, että edustajat asetuisivat istumaan puoleryhmittäin. Koska nyt uusi sali on ensi kertaa käytettävänä, on kansliatoimikunta merkinnyt paperille ehdotuksen istumajärjestykseksi, ja tämä ehdotus on ollut

näkyvissä eri paikoissa salia. Nyt kuitenkin ehdotetaan eduskunnan päätettäväksi, että edustajat istuisivat ryhmittäin niinkuin ennenkin.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. Kallio: Minäkin puolestani hyväksyn sen periaatteen, että istutaan ryhmittäin, vaan esittäisin, että se kansliatoimikunnan ehdotus, joka on ollut täällä nähtävänä, muutetaisiin sen verran, että maalaisliiton ryhmä saisi käytettäväkseen seitsemän istuinsijaa poikkikäytävän etupuolelta niinkuin väliaikaisesti jo olemme itsellemme varanneet. Pyydän että eduskunta hyväksyisi tämän muutoksen kansliatoimikunnan ehdotukseen.

Puhemies: Viimeisen puhujan lausunnon johdosta pyydän kansliatoimikunnan puolesta lausua, ettei kansliatoimikunta esitä ehdotettuja paikkoja hyväksyttäväksi, vaan että tuo ehdotus on laadittu vain ryhmittymisen ohjeeksi. Jos vaikeuksia tämän johdosta tulee ilmestymään, niin edustajat saavat siitä ilmoittaa kansliatoimikunnalle ja voi asia siten tulla eduskunnan käsiteltäväksi, mutta tällä kertaa ei kansliatoimikunnan puolelta ole muuta ehdotusta, kuin että eduskunta päättäisi, että edustajat ryhmittyvät istumaan puolueittain, niinkuin ennenkin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja kansliatoimikunnan ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Nyt on istunto keskeytettävä, koska jo on aika lähteä kirkkoon. Avajaisten jälkeen kokoonnutaan jälleen jatkamaan täysi-istuntoa.

Istunto keskeytetään klo 11,51 a. p.

Valtiopäiväin avajaiset.

Valtiopäiväjumalanpalvelus Nikolainkirkossa.

Puhemies ja varapuhemiehet etumaisina saapuivat Eduskunnan jäsenet kirkkoon, jonne myös Keisarillisen senaatin jäsenet ja prokuraattori olivat kokoontuneet. Hänen ylhäisyytensä maan kenraalikuvernöörin saapuessa tervehti Porvoon hiippakunnan piispa Herman Råbergh häntä psalmistan sanoilla: „Mutta Herran armo pysyy ijankaikkisesta ijankaikkiseen niille, jotka häntä pelkäävät ja hänen vanhurskautensa lasten lapsiin niille, jotka hänen liittonsa pitävät ja muistavat hänen käskyjensä tehdäksensä niitä.“

Alttarijumalanpalveluksen toimittivat edustaja tuomiokapitulinasessori Juho Abraham Mannermaa ja pastori Hannes Leiviskä; ja esitti Suomen Laulun sekakuoro maisteri Heikki Klemetin johdolla sen aikana J. Brahmsin säveltämän motetin „Vallassas' Herra maa on ja taivas“, R. Faltnin säveltämän „Hilariuksen kiitosvirren“ sekä E. Bossin sävellyksen „Pyhä“.

Sittenkun vielä oli veisattu kolme värssyä suomalaisen virsikirjan virrestä n:o 151, ruotsalaisen n:o 115, piti edustaja, rovasti Gustaf Arokallio suomeksi ja ruotsiksi saarnan, jonka aiheena oli 2 Mooseksen kirjan 20 luvun 2 ja 3 värssyn sanat „Minä olen Herra sinun Jumalasi, älköön sinulla olko muita jumalia“.

Iso kuoro torvien ja urkujen säestyksellä esitti tämän jälkeen vielä „Te Deumin“; ja kun jumalanpalvelus oli loppunut läksivät Eduskunnan puhemies ja varapuhemiehet sekä edustajat ja ne muut henkilöt, joiden valtaistuinsalissa oli oltava läsnä juhlamenoissa, Keisarilliseen linnaan.

Valtaistuinsalissa

edustajat asettuivat paikoilleen, puhemies ensimmäiseksi oikealle puolelle ja varapuhemiehet lähemmäksi häntä. Sittenkun kenraalikuvernööri niiden kera, jotka häntä saattoivat oli tullut saliin ja asettunut valtaistuimen portaiden ääreen lausui hänen ylhäisyytensä venäjänkielellä:

„Kaikkeinkorkeimmasta käskystä ja Hänen Majesteettinsa Keisarin korkeassa nimessä tervehdän minä Eduskunnan jäseniä ja julistan nykyiset varsinaiset valtiopäivät avatuiksi.“

Tämän jälkeen Eduskunnan puhemies suomeksi lausui:

Eduskunnan puolesta ilmituon sen alamaisen kunnioituksen Hänen Majesteetilleen Keisarille ja Suuriruhtinaalle.

Kenraalikuvernöörin sanat suomeksi ja ruotsiksi käännettyinä luki julki senaattori Wladimir Markoff, puhemiehen sanat venäjäksi käännettyinä kielenkääntäjä Johannes Koivistoinen.

Kenraalikuvernööri nyt luki julki venäjänkielellä laaditun luettelon niistä esityksistä, jotka Hänen Majesteettinsa Keisari ja Suuriruhtinas armossa on tahtonut Eduskunnan käsiteltäviksi antaa, ja sisälsi mainittu luettelo, jonka suomenmoksen ja ruotsinnoksen senaattori Markoff luki, seuraavat esitykset:

Arm. esit. n:o 1 valtioneuvoston myöntämisestä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ulkomaisista lainoista.

Arm. esit. n:o 2 koskeva suostuntaveroa pelikorteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa vuonna 1912.

Arm. esit. n:o 3 leimasuostunnasta.

Arm. esit. n:o 4 varain osottamisesta valtiopäiväkustannusten suorittamiseen vuonna 1912.

Kun tämä oli tapahtunut, palasi kenraalikuvernööri sisähuoneisiin, saatettuna kuten valtaistuinsaliin tullessaankin. Myöskin Eduskunnan puhemies ja varapuhemiehet sekä jäsenet sitten läksivät salista ja kokoontuivat Eduskunnan istuntosaliin jatkamaan

Täysi-istuntoa

k:lo 2,40.

Puhemiehen puhe valtaistuinsalissa.

Puhemies: Minun tulee ilmoittaa, että tänään valtaistuinsalissa supistin sen puheen, jonka puhemiehen valtiopäiväjärjestyksen 24 §:n mukaan tulee siellä pitää, mahdollisimman vähään, syystä että neuvottelussa edustajien kanssa sain tietää, että edustajien tuntuva enemmistö ei tahtonut sen enempää valtaistuinsalissa lausuttavaksi.

Valitsijamiesten lukumäärä.

Puhemies: Tässä istunnossa on myös määrättävä valitsijamiesten lukumäärä. Eduskunnan työjärjestyksen 5 §:n mukaan tulee puhemiestön tehdä asiasta ehdotuksensa. Puhemiestö ehdottaa, että eduskunta näilläkin valtiopäivillä päättäisi valittaviksi 45 valitsijamiestä eli saman määrän kuin kaikilla tämän edellisillä eduskuntavaltiopäivillä.

Puhemiestön ehdotus hyväksytään.

Niiden valiokuntain jäsenten lukumäärä, jotka mainitaan V. J:n 35 §:n 1 momentissa.

Puhemies: Samoin puhemiestö ehdottaa, että eduskunta tässä istunnossa määräisi niiden valiokuntien jäsenten lukumäärän, jotka mainitaan valtiopäiväjärjestyksen 35 §:n 1 momentissa, ja että jäseniä valittaisiin sama lukumäärä kuin viimevuoden varsinaisilla valtiopäivillä eli valtiovarain valiokuntaan 21, pankkivaliokuntaan 13 ja muihin n. s. varsinaisiin valiokuntiin eli perustuslakivaliokuntaan, lakivaliokuntaan ja talousvaliokuntaan kuhunkin 17 jäsentä.

Nämäkin ehdotukset hyväksytään.

Valitsijamiesten vaali.

Puhemies: Valitsijamiesten vaali tulee tahtumaan ensi maanantaina aamuistunnossa ja sen vuoksi ovat ehdokaslistat jätettävät sihteerille huomenna viimeistään ennen kello 12 päivällä.

Tulkkien ja painatustöiden valvojan asettaminen.

Puhemies: Kansliatoimikunta on päättänyt eduskunnalle ehdottaa, että näilläkin valtiopäivillä asetettaisiin kaksi tulkkia, toinen yleis-ulkki tulkitsemaan ruotsinkielisten lausuntojen ponnet suomeksi, ja toinen, yksityistulkki ruotsiapuhuvia kansanmiehiä varten. Sitäpaitsi kansliatoimikunta ehdottaa, että myös asetettaisiin painatustöiden valvoja, kuten ennenkin varsinaisilla valtiopäivillä, ja että kansliatoimikunnalle jätettäisiin toimeksi kaikkien näiden virkojen täyttäminen.

Kansliatoimikunnan ehdotukset eduskunta hyväksyy.

Puhemies: Vielä on ilmoitettava että olen pyytänyt toimittaja K. W. Puuskan toimimaan jo tässä istunnossa yleistulkkina ja maisteri Karl Mannelinin yksityistulkkina.

Nämä puhemiehen toimenpiteet Eduskunta hyväksyy.

Vapautusta valtiopäivätyöstä myönnetään ed. Murrokselle yksityisasiain takia huomispäiväksi.

Seuraava istunto on huomenna lauantaina kello 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 2,46 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

3. Lauvantaina 4 p. helmikuuta

klo 12 p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Pöydällepanoa varten esitetään:

Siv.

1) Arm. esit. n:o 1 valtiontakuun myöntämisestä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ulkomaisista lainoista.

13

2) Arm. esit. n:o 2 koskeva suostuntaveroa pelikorteista vuonna 1912.

"

3) Arm. esit. n:o 3 leimasuostunnasta.

"

4) Arm. esit. n:o 4 varain osottamisesta valtiopäiväkustannusten suorittamiseen vuonna 1912.

"

5) Sihteerin vaali.

14

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. vapaaherra von Born, Alma Jokinen, Mechelin ja Murros.

Ilmoitusasiat:

Puhemies: On ilmoitettava, että vapaaherra von Troil on näyttänyt puhemiehelle asianmukaisesti hyväksytyn valtakirjansa, joten hän on oikeutettu ottamaan osaa eduskunnan istuntoihin.

Edustajat vapaaherra von Born ja Alma Jokinen ovat ilmoittaneet sairauden takia olevansa estetyt saapumasta tähän istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Valtiontakuun myöntämistä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ulkomaisista lainoista

koskevan armollisen esityksen n:o 1 esitettyään lausuu

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa, että tämä armollinen esitys pantaisiin pöydälle ensi viikon toiseen istuntoon. Puhemiehistö on nimittäin ajatellut, että istunnot ensi viikon ajalla ovat järjestettävät sillä tavalla, että ensimmäinen istunto olisi maanantaina, jolloin toimitettaisiin valitsijamiestenvaali. Istunto alkaisi kello 12 ja keskeytyisi niin pian kuin vaaliliput ovat jätetyt uurnaan ja avatut, ja vaalin tulos julistettaisiin kello 6 illalla. Koko tiistai ja suurin osa keskiviikkoa varattaisiin valiokuntain jäsenten asettamista varten, ja toinen istunto ensi viikolla olisi keskiviikkona kello 7 illalla. Siihen istuntoon puhemiehistö nyt ehdottaa tämän armollisen esityksen pöydällepantavaksi. Sitä seuraava istunto sitten olisi pidettävä perjantaina kello 12 ja silloin olisi toimitettava suuren valiokunnan vaali.

Puhemiehistön ehdotus armollisen esityksen n:o 1 panemisesta pöydälle ensi viikon toiseen istuntoon hyväksytään keskustelutta.

2) Suostuntaveroa pelikorteista vuonna 1912

koskeva armollinen esitys n:o 2,

3) Leimasuostunnasta

annettu armollinen esitys n:o 3, sekä

4) Varain osottamista valtiopäiväkustannusten suorittamiseen vuonna 1912

koskeva armollinen esitys n:o 4 esitetään tämän jälkeen perättäin ja pannaan jokainen

puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti pöydälle samoin ensi viikon toiseen täysi-istuntoon.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

livar Ahava.

Sihteerin vaali.

Allekirjoittaneen pitäessä puhemiehen keho-
tuksesta pöytäkirjaa lausuu

Puhemies: On ilmoitettava että sihteerin virkaa on määrätyn hakuajan kuluessa hakenut ainoastaan eduskunnan entinen sihteeri hovi-oikeudennotari livar Ahava, ja että kanslia-toimikunta, jonka työjärjestyksen 4 §:n mukaan tulee sihteerinviran hakijoista antaa lausuntonsa,

mielihyvällä puoltaa hänen ottamistansa tähän virkaan. Eduskunta päättäneen ottaa herra Ahavan sihteeriksi työjärjestyksessä mainituksi ajaksi.

Eduskunta tämän hyväksyy.

Seuraava istunto on ensi maanantaina kello 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 12,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

K. V. Puuska.

4. Maanantaina 6 p. helmikuuta

klo 12 p.

Päiväjärjestys.

Valitsijamiesten vaali.

Nimenhuudossa merkitään kaikki valtiopäiville saapuneet edustajat läsnäoleviksi.

Valitsijamiesten vaali.

Puhemies: Päiväjärjestyksessä on meillä tänään valitsijamiesten vaali. Vaalia varten on määrääjän kuluessa jätetty kuusi ehdokaslistaa, jotka ovat painetut ja jaetut edustajille. Vaalitoimituksessa on pyydetty professori Ernst Lindelöfiä olemaan avustajana ja on hän lupautunut. Ennenkun vaaliin ryhdytään, kehottaisin niitä edustajia, jotka ovat toimineet asiamiehinä listoja sisäänjätettäessä, tulemaan, sittekun liput on jätetty, avustajiksi lippujen avaamisessa. Vaali toimitetaan nyt jo kahdessa paikassa, ja äänestetään niinkuin ennenkin, toiset äänestävät oikealla puolella, toiset vasemmalla, siten nimittäin, että sosialidemokraattinen puolue ja maalaisliitto äänestävät vasemmalla ja toiset puolueet oikealla.

Samalla ilmoitetaan, että istunto sittekun vaaliliput ovat jätetyt ja avatut, keskeytetään ja että vaalin tulos julistetaan klo 5 illalla.

Tämän jälkeen tapahtuu valitsijamiesten vaali; ja kun vaaliliput ovat avatut keskeytetään istunto klo 12,50 päivällä.

Täysi-istuntoa

jatketaan klo 6 i. p.

Valitsijamiesten vaalin tulos.

Sihteeri lukee vaalitoimituksessa asiantuntijana toimineen professori Ernst Lindelöfin laatimasta kirjelmästä seuraavan:

Valitsijamiesten vaalissa 6 p. helmikuuta 1911, jota varten oli sisäänjätetty kuusi eri ehdokaslistaa, on kunkin listan hyväksi äänestänyt:

Listan n:o 1	85 äänestäjää.
” n:o 2	26 ”
” n:o 3	43 ”
” n:o 4	18 ”
” n:o 5	13 ”
” n:o 6	13 ”

siis yhteensä 198 äänestäjää.

Tämän mukaan on eri listojen ehdokkaista valittava:

Listasta n:o 1	19 ehdokasta.
” n:o 2	6 ”
” n:o 3	10 ”
” n:o 4	4 ”
” n:o 5	3 ”
” n:o 6	3 ”

yhteensä 45 varsinaista jäsentä.

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan on siis valittava:

Listasta n:o 1	5 varajäsentä
” n:o 2	2 ”
” n:o 3	3 ”
” n:o 4	2 ”
” n:o 5	1 ”
” n:o 6	1 ”

yhteensä 14 varajäsentä.

Valituiksi ovat tulleet:

Listasta n:o 1.

Jäseniksi: Aalle, Aro, Aromaa, Annala, Wiik, Hoikka, Härmäläinen, Häyrynen, Kananen, Lapveteläinen, Kirves, Rainio, Kotonen, Lehtonen, Lonkainen, Lundström, Murros, Mäkelä, S. ja Mäki.

Varajäseniksi: Typpö, Oksman, Komu, Kopila ja Salmi.

Listasta n:o 2.

Jäseniksi: Grotenfelt, Gädda, Lindelöf, Roos, Sohlberg ja Sundblom.

Varajäseniksi: Björk ja Storbjörk.

Listasta n:o 3.

Jäseniksi: Hallstén, Kaakko-oja, Kairamo, Knuutila, Lanne, Malmivaara, Peurakoski, Rautapää, Tulikoura ja Vahe.

Varajäseniksi: Hanninen, Iipponen ja Ruohutla.

Listasta n:o 4.

Jäseniksi: Hahl, Relander, Lahdensuo ja Pulkkinen.

Varajäseniksi: Oranen ja Lohi.

Listasta n:o 5.

Jäseniksi: Astala, Fränti ja Puhakka.

Varajäseneksi: Kaskinen.

Listasta n:o 6.

Jäseniksi: Hannula, Pietinen ja Snellman.

Varajäseneksi: Jalkanen.

In fidem:

Ernst Lindelöf.

Puheenvuoron saatuaan lausuu tämän jälkeen

Ed. Malmivaara: Kun taidan olla vanhin valitsijamiehistä, on minun velvollisuus työjärjestyksen 6 §:n mukaan pyytää arvoisia edustajia jäämään tänne puheenjohtajan valitsemista varten heti istunnon päätyttyä.

Kanslian virkailijat.

Puhemies: Kansliatoimikunnan puolesta on ilmoitettava että kansliatoimikunta on ottanut eduskunnan kansliaan notariksi hovioikeuden auskultantti Ilmari Björnin ja kanslistiksi neiti Bärta Rainion, sekä ruotsalaisen kansliaosastoon päälliköksi maisteri John Grönlundin ja notariksi rautatienvirkamiehen Arvid Nordströmin.

Seuraava istunto on ensi keskiviikkona klo 7 illalla.

Täysi-istunto päättyy klo 6,20 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

5. Keskiviikkona 8 p. helmikuuta

klo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Valiokuntien jäsenten ja varajäsenten vaalin tulos julistetaan.

Esitetään:

1) Arm. esit. n:o 1 valtioneuvoston myöntämisestä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ulkomaisista lainoista.

2) Arm. esit. n:o 2 koskeva suostuntaveroa pelikorteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa v. 1912.

3) Arm. esit. n:o 3 leimasuostunnasta.

4) Arm. esit. n:o 4 varain osottamisesta valtiopäiväkustannusten suorittamiseen v. 1912.

Nimenhuudossa merkitään poissa olevaksi ed. Paasikivi.

Ilmoitusasiat:

Puhemies: Ed. Paasikivi on ilmoittanut, että hän sairauden tähden on estetty saapumasta tähän istuntoon.

Valiokuntien jäsenten ja varajäsenten vaalin tulos.

Sihteeri lukee valitsijamiehiltä saapuneen kirjelmän tältä päivältä ja siihen liitetyn pöytäkirjan. Ne ovat näin kuuluvat:

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Eduskunnan valitsijamiehet saattavat täten kunnioittaen Suomen Eduskunnan tietoon,

Siv.

17

20

24

”

27

että valitsijamiesten puheenjohtajaksi on valittu allekirjoittanut Grotenfelt, ja lähettävät samalla Suomen Eduskunnalle perustuslakivaliokunnan, lakivaliokunnan, talousvaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan ja pankkivaliokunnan vaalia koskevan pöytäkirjan, josta käy selville, ketkä edustajat ovat valitut sanottuihin valiokuntiin varsinaisiksi jäseniksi ja ketkä varajäseniksi.

Valitsijamiesten puolesta:

Julius Grotenfelt.

J. Oskari Peurakoski.

Pöytäkirja, tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa keskiviikkona helmikuun 8 päivänä 1911. Saapuvilla olivat kaikki varsinaiset valitsijamiehet.

1 §.

Puheenjohtaja ilmoitti pyytäneensä asiantuntijaksi vaalitoimitukseen professori E. Lindelöfin sekä kehoitti eri valitsijayhdistysten asiamiehiä olemaan avullisina vaalissa.

2 §.

Määräajan kuluessa oli jätetty vaalitilaisuudessa käytettäväksi kutakin Valtiopäiväjärjestyksen 35 §:ssä mainitun lakimääräisen valiokunnan vaalia varten 4 ehdokaslistaa (liitteet n:o 1, 2, 3 ja 4), jotka kaikki täyttävät vaalijärjestyksen määräämät muodot.

3 §.

Koska vaalissa listaa n:o 1 kannatti 10 äänestäjää, listaa n:o 2 6 äänestäjää, listaa n:o 3 10 äänestäjää ja listaa n:o 4 19 äänestäjää, tulee

valiokuntaan, jossa on 21 jäsentä, listasta n:o 1 4 jäsentä, listasta n:o 2 2 jäsentä, listasta n:o 3 4 jäsentä ja listasta n:o 4 9 jäsentä; jota paitsi listoilla n:ot 1, 2 ja 3 on yhtä suuri oikeus kahteen paikkaan; ja

valiokuntaan, jossa on 17 jäsentä, listasta n:o 1 4 jäsentä, listasta n:o 2 2 jäsentä, listasta n:o 3 4 jäsentä ja listasta n:o 4 7 jäsentä, sekä

valiokuntaan, jossa on 13 jäsentä, listasta n:o 1 3 jäsentä, listasta n:o 2 1 jäsen, listasta n:o 3 3 jäsentä ja listasta n:o 4 6 jäsentä.

Arvottaessa kahdesta paikasta valtiovarainvaliokunnassa listojen n:o 1, 2 ja 3 kesken ratkaisi arpa ne listoille n:ot 1 ja 2.

Vaalijärjestyksen 12 §:n mukaan tulee tällä kerralla valittavaksi varajäseniksi valiokuntaan, jossa on 21 jäsentä, listasta n:o 1 2 henkilöä, listasta n:o 2 2 henkilöä, listasta n:o 3 2 henkilöä ja listasta n:o 4 4 henkilöä sekä valiokuntaan, jossa on 17 jäsentä, listasta n:o 1 2 henkilöä, listasta n:o 2 1 henkilö, listasta n:o 3 2 henkilöä ja listasta n:o 4 3 henkilöä ynnä valiokuntaan, jossa on 13 jäsentä, listasta n:o 1 2 henkilöä, listasta n:o 2 1 henkilö, listasta n:o 3 2 henkilöä ja listasta n:o 4 3 henkilöä.

Kun vaalin tulos oli laskettu, huomattiin va-
lituiksi

Perustuslakivaliokuntaan

jäseniksi:

Alkio	listasta n:o 1
Castrén, J.	" "
Pennanen	" "
Talas	" "
Wrede	" 2
Estlander	" "
Danielson-Kalmari	" 3
Ingman	" "
Nevanlinna	" "
Torppa	" "
Kuusinen	" 4
Hänninen	" "
Walavaara	" "
Wiik	" "
Aro	" "
Hämäläinen	" "
Lehtimäki	" "

varajäseniksi:

Hultin	listasta n:o 1
Karhi	" "
Söderholm	" 2
Malmivaara	" 3
Sjöstedt-Jussila	" "
Laine, I. W.	" 4
Tainio	" "
Aalle	" "

Lakivaliokuntaan

jäseniksi:

Castrén, A.	listasta n:o 1
Hannula	" "
Lilius	" "
Poutiainen	" "
Nybergh	" 2
Rosenqvist	" "
Mannermaa	" 3
Tulikoura	" "
Wiljomaa	" "
Yrjö-Koskinen, Iida	" "
Kotonen	" 4
Airola	" "
Aronen	" "
Lapveteläinen	" "
Huotari, Anni	" "
Tuomi	" "
Hakala	" "

varajäseniksi:

Heiskanen	listasta n:o 1
Oranen	" "
Björk	" 2
Iipponen	" 3
Typpö, L.	" "
Tikkanen	" 4
Rantanen	" "
Wiik	" "

Talousvaliokuntaan

jäseniksi:

Hahl	listasta n:o 1
Kurikka	" "
Lohi	" "
Tanttu	" "

Hedberg	listasta n:o 2
Inborr	" "
Knuutila	" 3
Peurakoski	" "
Rautapää	" "
Vahe	" "
Aromaa	" 4
Typpö, T.	" "
Kautto	" "
Mäkelä, W.	" "
Saari	" "
Savolainen	" "
Kananen	" "

varajäseniksi:

Nylander	listasta n:o 1
Riihelä	" "
Roos	" 2
Listo	" 3
Yrjö-Koskinen, E. S.	" "
Koponen	" 4
Wäänänen	" "
Oksman	" "

Valtiovarainvaliokuntaan

jäseniksi:

Ahmavaara	listasta n:o 1
Hultin	" "
Kallio	" "
Pietinen	" "
Helenius-Seppälä	" "
Mechelin	" 2
von Born	" "
Neovius	" "
Arajärvi	" 3
Grönvall	" "
Hallstén	" "
Kairamo	" "
Gylling	" 4
Murros	" "
Wuolijoki	" "
Rainio	" "
Kirves	" "
Komu	" "
Turunen	" "
Kronqvist	" "
Sainio	" "

varajäseniksi:

Puhakka	listasta n:o 1
Junes	" "
Nordlund	" 2
Gädda	" "
Kärnä	" 3
Herttua	" "
Tainio	" 4
Törmä	" "
Paasonen	" "
Tervo	" "

Pankkivaliokuntaan

jäseniksi:

Homén	listasta n:o 1
Kaskinen	" "
Leino	" "
Schybergson	" 2
Junnila	" 3
Lallukka	" "
Warvikko	" "
Huotari, Anton	" 4
Törmä	" "
Paunu	" "
Lonkainen	" "
Mänty	" "
Waljakka	" "

varajäseniksi:

Arokallio	listasta n:o 1
Wiljakainen	" "
Nordlund	" 2
Arajärvi	" 3
Ruohtula	" "
Kanervo	" 4
Jalonen	" "
Aronen	" "

4 §.

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin ehdokaslistain asiamiehet, edustajat O. Puhakka, J. Sundblom, K. Kaakko-oja ja V. Annala.

Vakuudeksi:

J. Oskari Peurakoski.

Pöytäkirja tarkastettu ja oikeaksi havaittu.
Helsingissä helmikuun 8 päivänä 1911.

Onni Puhakka.	K. Kaakko-oja.
Julius Sundblom.	V. Annala.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Valtiontakuun myöntämistä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ulkomaisista lainoista

koskeva armollinen esitys n:o 1 esitetään ja ilmoittaa puhemies, että puhemiehistö ehdottaa sen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A. Castrén: Esittelynalaisena olevan hallituksen esityksen ponnassa on eräs kohta, joka erityisesti kiinnittää huomiota puoleensa. Siinä nimittäin terotetaan, „että takaamasta lainasta — ymmärrettävästi valtion takaamasta lainasta — mahdollisesti aiheutuvat menot ovat suoritettavat Hänen Majesteettinsa Keisarin ja eduskunnan yhteisesti käytettävänä olevista varoista, eikä valtiorahaston varoista“. Tässä tehdään taas, noudattamalla sitä lakivastaista budjettipolitiikkaa, joka on ollut nykyisen hallitussuunnan tunnusmerkkinä Suomen valtiovarainhoidossa, syyttä suotta erotus yleisen valtiorahaston varojen ja suostuntavarojen välillä. Hallituksen tarkoituksena on ilmeisesti, ettei hypoteekkiyhdistyksen otettavasta lainasta myönnettävä valtiontakuu käsittäisi valtiorahaston varoja, vaan yksinomaan eduskunnan myöntämiä varoja, vaikka tietystikin valtiontakuun tässä tapauksessa tulisi käsittää kaikki valtiovarat.

Edelleen tahdotaan tässä ponnassa saada sanotuksi, ettei eduskunnalla olisi mitään tekemistä valtiorahaston varojen kanssa, vaan että sitävastoin suostuntavarat eli eduskunnan myöntämät varat olisivat hallitsijan ja eduskunnan yhteisesti käytettäviä varoja. Tämänäkin käsitys on kerrassaan nurja. Eduskunnalla on budjettioikeutemme mukaan eittämätön sananvalta valtiorahaston varoihin nähden, se kun on oikeutettu käsittelemään ja tarkastamaan valtion kokomeno- ja tuloarviota. Ja mitä tulee eduskunnan myöntämiin eli suostuntavaroihin, niin niistä ja niitten käyttämisestä eduskunta yksinään päät-

tää ja hallitsijalla on ainoastaan oikeus määrätä, ovatko eduskunnan myöntämät varat käytettävät vaiko ei.

Olen pyytänyt puheenvuoroa huomauttaakseni näistä seikoista käsilläolevassa armollisessa esityksessä ja kehottaakseni valtiovarainvaliokuntaa asiaa valmistellessaan osottamaan, kuinka nurja esityksen puheenalaisessa kohdassa esiintyvä kanta on, ja esittämään eduskunnan päättäväksi tuon valtiontakuun, joka mielestäni on tuiki tarpeellinen ja hyväksyttävä, sellaisessa muodossa, joka on sopusoinnussa Suomen budjettioikeuden kanssa.

Ed. Estlander: Den nya landtdagen står nu inför sitt begynnande arbete. Den kan då konstatera, att de allt genomträngande störingar af politisk art, som landet nu länge redan varit utsatt för, icke kunnat genom tidigare landtdagars bemödanden aflägsnas. Vid sådant förhållande synes det mig, att det vore riktigtast, att denna landtdag skulle förfara på samma sätt som landtdagen år 1904—1905 och sålunda enbart koncentrera sig på den ojämförligt viktigaste frågan, den politiska. Jag har emellertid varit i tillfälle att utröna, att denna uppfattning, jag här antydt, icke uppbäres inom landtdagen, och anser jag mig under sådant förhållande icke böra framställa ett särskildt förslag, utan har endast önskat få till protokollet uttaladt denna min uppfattning.

Hvad beträffar föreliggande ärende har också jag fäst mig vid samma omständighet som den senaste årade talaren och anser, att det villkor, det för landtdagen inskränkande villkor, som regeringen i propositionen vill uppställa, är af den art, att detsamma framföralt bör ur grundlagsynpunkt skärskådas. Jag förutsätter därför att statsutskottet skall finna anledning att öfver denna och jämväl öfver andra liknande omständigheter i propositionen inhämta grundlagsutskottets utlåtande.

Ed. Schybergson: Jag förmodar att statsutskottet äfven utan de förmaningar, som af den senaste årade talarene ställts till detta utskott, kommer att egna den nog så märkliga formuleringen i propositionens kläm all erforderlig uppmärksamhet. Huruvida statsutskottet skall behöfva inhämta grundlagsutskottets yttrande i frågan, vill jag lämna därhän. I frågor af denna art, är statsutskottet, eller har åtminstone

hittills alltid varit, fullt kompetent och de förevarande frågorna äro i det hela temmeligen enkla.

Jag har en gång förut haft anledning att framhålla, hurusom de, hvilka för närvarande hålla i pennan då de nådiga propositionerna utarbetas, näppeligen kunna anses vara denna sin uppgift vuxne. Denna kläm är återigen ett exempel härpå. Jag ber att få påpeka, hurusom den nu icke blott öfverskridit gränsen i det afseende, som de föregående ärade talarne framhållit, utan knappast ens gifver kejsaren hvad kejsaren tillhör. För såvidt jag har kunnat tolka vår statsrätt, är det icke precis så som hr Arthur Castrén framhöll, att landtdagen skulle hafva någonting med förvaltningen af statens medel att skaffa. Enligt ordalydelsen i förevarande kläm skulle det emellertid finnas sådana statsmedel, i hvilkas disposition eller förvaltning landtdagen skulle hafva att taga del. Så är dock icke förhållandet. Landtdagen beviljar medel, landtdagen uppställer villkor i frågor om deras förvaltning, men så önskligt det kanske vore under nuvarande tider, så har landtdagen dock icke att deltaga i förvaltningen. Den har endast att efteråt göra anmärkningar om denna förvaltning. Jag kan som sagdt icke finna annat än att formuleringen äfven från den nu antydda synpunkten sedt är misslyckad.

Men hvad själfva saken beträffar, så har jag försökt tänka mig, huru det skulle se ut i det extrema fall, att Hypoteksföreningen icke skulle kunna fullgöra sina utländska förbindelser, och statens garanti därför blefve tagen i anspråk. Jag kan icke förstå annat än att i så fall ett utländskt lån för ändamålet finge upptagas för att icke den ordinarie budgeten skulle helt och hållet ställas på hufvudet.

Jag hoppas, att utskottet skall kunna finna en utväg för att klarställa saken, antingen det sedan sker i själfva klämman eller i motiveringen.

Det kan hända att jag med afseende å den ställning jag intager i Hypoteksföreningen öfverskattar dess betydelse, men jag tror det vore lyckligt, om vi skulle kunna lotsa denna fråga igenom så att föreningen icke vore tvungen att afbryta sin värksamhet, hvilken öfverhufvud och såsom jag tror, på goda skäl anses vara för landet gagnelig.

Ed. Pullinen: Evästyksenä asianomaiselle valiokunnalle pyydän huomauttaa muutamista seikoista Hypoteekkiyhdistyksen toiminnassa, joi-

den harkintaan eduskunnalla käsittääkseni on oikeus silloin kun on kysymyksessä valtiontakuu myöntäminen ja niiden ehtojen harkitseminen, jotka tätä myönnytystä tehdessä mahdollisesti tulevat kysymykseen. Ensinnäkin on Hypoteekkiyhdistyksen toiminnassa nykyään ja vielä uusien tekeillä olevien ohjesääntöjenkin mukaan epäkohta siinä, että suuri osa maamme viljelijöistä — varsinaiset pienviljelijät, ovat suljetut pois lainan saannista ja samalla jäsenyydestä yhdistykseen. Arvoraja, jota pienemmille tiloille ei lainaa nykyään anneta, olisi siis laskettava ja ottamalla huomioon, että pientilojen arvo on nykyään maassamme varsin suuresti noussut ja että niitä yleensä lisääntyvän kysynnän vuoksi on varsin helppo myydä, luulen että tämän arvorajan laskeminen voipi tapahtua ilman että yhtiön vakavaraisuus ja turvallisuus mitenkään joutuvat vaaraan. Tämän yhteydessä olisi myöskin harkittava, eikö suurtiloja varten olisi asetettava arvoraja, jota suurempaa lainaa ei samalle tilalle voisi myöntää. Tämä olisi mielestäni tarpeen sekä yhdistyksen oman turvallisuuden vuoksi, sillä suurviljelys ja sen mukaan suurtilojen myyntimahdollisuudet eivät suinkaan ole meillä nousemassa, että erityisesti juuri pienviljelyksen etujen vuoksi. Nykyään ovat nimittäin lainattavat varat suurimmaksi osaksi joutuneet suurtiloihin ja pientilat ovat saaneet odottaa vuoroaan. Yhtiön kertomus vuodelta 1909 osottaa, että lainassa olevasta 58 miljoonasta markasta noin 40 miljoonaa eli yli $\frac{2}{3}$ on lainattu kolmeen lääniin, Uudenmaan, Turun ja Porin ja Hämeen lääniin eli juuri niihin seutuihin, joissa maamme suurtilat ovat. Muihin viiteen lääniin — varsinaisiin pienviljelysseutuihin, on jäänyt vaan jäljellä oleva $\frac{1}{3}$, vaikka siellä monesta syystä epäilemättä olisi ollut paljon suurempi tarvis. Valtiontakuualla toimivalta yhdistykseltä voisi mielestäni vaatia, että se toimisi tasaisesti kautta maan ja yhtenä keinona siihen pyrkiessä olisi asettaa maksimiraja annettaville lainoille ja määrättävä se verrattain alhaiseksi. Haitallisena epäkohtana pidän lisäksi sen yhtiön ohjesäännön määräyksen, että pientiloille ei anneta lainaa muuta kuin $\frac{1}{3}$ tilan arvioidusta määrästä. Syyt jotka aikanaan ehkä oikeuttivat tällaiseen määräykseen, ovat nyt poissa ja niin olisi koko määräyskin poistettava ja sen sijaan olisi harkittava, eikö suurempiin tiloihin nähden olisi paikallaan asettaa käytäntöön samantapainen määräys.

Rasittavana haittana pienempien lainojen hakijoille ovat myös verrattain suuriksi nousevat lainanhakukustannukset. Kun kuitenkin ei liene paikallaan höllentää tarkkuutta lainoja annettaessa, niin olisi harkittava eikö ainakin osa näistä kuluista voitaisi määrättyssä tapauksessa suorittaa yhdistyksen varoista. Siten ei käsittääkseni tapahtuisi muuta kuin kohtuullinen rasisusten ta-saus pienempien ja suurempien lainanhakijoiden välillä.

Arviotariffit, joiden mukaan tilojen arvioiminen toimitetaan, ansaitisivat myöskin tarkistusta ja niiden luokitusten tasoitusta, jotta lainanhakijat voisivat käyttää hyväkseen sitä pysyvää maa-arvon nousua, minkä nopea kehityksemme monissa paikoin maamme on aiheuttanut. Tahtomatta enää lisätä toivon, että valtiovarainvaliokunta harkitsisi yllämainittuja epäkohtia ja sen nojalla asettaisi takuun annolle ehtoja, jotka pienviljelijöille takaisivat helpomman ja tasaisemman pääsyn Hypoteekkiyhdistyksen jäsenyyteen kuin tätä nykyä.

Ed. von Born: Jag är med hr Estlander ense därom att förutsättningar för ett normalt landtdagsarbete icke föreligga, och jag ber att få uttala detta. Huru den enskilda landtdagsmannen emellertid skall gestalta sitt förhållande till de förekommande frågorna, därtill ber jag att få framdeles komma.

Ed. Wrede: Jag ber att få uttala mig endast beträffande den fråga, som berördes af hrr Arthur Castrén och Schybergson. Jag är i denna fråga i hufvudsak ense med hr Schybergson.

Att den passus i den föreliggande propositionen, som af dessa talare berördes, är synnerligen illa hopkommen, så att dess formulering på intet sätt kan godkännas, det torde väl utan vidare vara klart. Här förutsättes samma tudelning af budgeten, mot hvilken landtdagen så många gånger uttalat sig, och en sådan uppfattning om skillnaden emellan regeringens och ständernas penningar, som är oförenlig med vår budgeträtt. Men för öfrigt föreligger enligt min tanke icke något hinder för landtdagen att, då den åtager sig en garanti, göra detta med det förbehåll att, om garantien skulle komma till användning, eller föranleda utgifter, därtill borde användas bevilningsmedel. Det är ju fallet, att sådant har förekommit många gånger förut. När ständerna 1789 och 1792 behandlade frågan om

rikets gäld, åtog de sig ansvaret för densamma i dess helhet, således såsom en bevilningsfråga, och senare exempel saknas icke heller. Då värnepliktslagen antogs år 1877, bestämdes därvid, att de kostnader, som truppernas utrustning och underhåll kräfde, skulle bestridas med bevilningsmedel. Huruvida ett sådant förfarande bör iakttagas äfven i detta fall, därom vill jag icke bestämdt uttala mig. Jag betvivlar icke, att statsutskottet skall egna frågan den uppmärksamhet, som densamma förtjänar, och att utskottet skall finna en lösning, jag kunde nästan säga en formulering, som tillfredsställer det syfte, som med propositionen afses.

Enligt min uppfattning är den statsrättsliga fråga, som här föreligger, af den beskaffenhet, att pröfning af dylika frågor ofta nog förekommer i statsutskottet och att någon remiss till grundlagsutskottet knappast vore af nöden.

Ed. Arthur Castrén: Edustaja Schybergson oli nähtävästi väärin kuullut erään lausunnossani käyttämäni sanan. Minä en sanonut että eduskunnalla on „hallintavalta“ valtiovaroihin nähden, vaan minä sanoin että eduskunnalla on „sananvalta“ valtiovaroihin nähden tarkastaessaan valtion meno-tuloarviota. Tämä erehdyksen välttämiseksi.

Ed. Schybergson: Jag anser mig skyldig att i anledning af hr Pullinens yttrande meddela några upplysningar.

Hypoteksföreningen har så föga sökt gifva de stora lånen företrädesrätt, att t. ex. under de år, då föreningen saknade medel att gifva ut lån, dock undantag gjordes för alla lån, som icke öfverstego 5,000 mark. De utgåfvos omedelbart. De större lånen däremot fingo vänta.

Hvad sedan beträffar denna värdegräns af 4,000 mark, beträffande hvilken hr Pullinen fortfarande gör så stor affär, som det har gjorts redan i 50 års tid, så ber jag att få fästa uppmärksamheten vid att för hvarje år som går och ju mer jordvärdet stiger och penningens värde faller denna gräns blir sådan, att den numera knappast kan anses vara någon gräns alls. Ty det själfbestående hemman, som icke går upp till ett värde af 4,000 mark, är nu tämligen svårt att uppvisa. Det var en annan sak på 1860-talet, då gränsen var högre, 2,000 rubel silfver, 8,000 mark, och då äfven medelstora lägenheter föllo under denna gräns. Men också

den nuvarande gränsen af 4,000 mark vore åtminstone jag så villig som skyldig att låta bortfalla, blott 1859 års förordning förändras därhän att det vore möjligt. Det faktiska förhållandet är att under senare tid en mängd lån till ett belopp af 1,000 mark, åtminstone under 2,000 mark, utgifvits.

Hvad beträffar förhållandet länen emellan, så kunde hr Pullinen, om han icke skulle tala blott om beloppen, utan om lånens antal, komma under fund med att Viborgs län under de sista åren varit det, som är kanske talrikast representeradt. Hypoteksföreningen kan ju icke rå för att Satakunta och Tavastland och delvis Nylands län äro de, där jordvärdet och jordegendomarne stå högst. Det är icke några herremannalån, som komma från Tavastehus län, där de uppgå till 60, 70, 80 à 90,000 mark, utan det är rusthållarelån. Och jag hoppas ändå, att vi icke genom en maximigräns skola förhindras att gifva lån åt lägenheter, som skötas så utomordentligt bra som detta öfverhuvudet är fallet med rusthållslägenheterna i Tavastland och Satakunta. Jag tror att hr Pullinen, när han nu har gått att sjunga den där gamla visan, trampat in tämligen ordentligt.

Ed. Danielson-Kalmari: Tapahtunut keskustelu on tullut koskemaan osittain meidän valtiofinanssejamme koskevan valtio-oikeutemme pääkohtia. Pyydän sanoa, että tässä puolestani yhdyin kaikessa pääasiassa siihen katsantotapaan, jota edustaja vapaaherra Wrede tässä esitti. Tahtoisin sen lisäksi vain mainita, että luullakseni nykyisissä oloissa eduskunnan kyllä on tarkasti siitä pidettävä huolta, ettei se mitenkään luovuta eduskunnan oikeuksia puheena-olevalla alalla. Mutta toisaalta täytyy kai olla selvää, että emme me voi nykyisen konfliktin vallitessa kehittää eduskunnan finanssioikeutta pitemmälle kuin mitä se on ollut edellisillä vuosikymmenillä. Ja näin ollen toivottavasti valtiovarainvaliokunta ei näillä valtiopäivillä lähde aivan samalle uralle, jota valtiovarainvaliokunta viime valtiopäivillä nähdäkseni kulki, kun se, jos olen käsittänyt asian oikein, todella koetti kehittää oikeuttamme, viedä sitä eteenpäin. Meidän täytynee kai nyt tyytyä siihen, että säilytetään vanhat oikeudet emmekä siis myöskään puheena olevassa asiassa voi mitenkään suostua sellaiseen formuleeraukseen, jonka armollinen esitys sisältää; mutta me voimme eduskunnan

oikeutta uhraamatta suostua esimerkiksi sellaiseen järjestelyyn kuin vapaaherra Wrede tässä on ehdottanut.

Ed. Pullinen: Edustaja Schybergson täällä huomautti, että olen ottanut esille vanhan laulun, jota niin monta kertaa turhaan on ennenkin laulettu. Minä myönnän, että niin on tapahtunutkin, ja luulen että sama laulu vielä saadaan ottaa esille monta kertaa, ennenkuin päästään toivottuihin tuloksiin, varsinkin päättäen edustaja Schybergsonin lausunnosta. Pienviljelijäin taholta on pitkät ajat eduskunnassa anottu ja pyydetty muutoksia samaan suuntaan, josta minä mainitsin, mutta siinä suhteessa ei ole päästy läheskään toivottuihin tuloksiin eikä nytkään nähtävästi päästä. Kun Hypoteekkiyhdistyksen kertomus osottaa, että lainojen määrä keskimäärin on 10,000 markkaa, niin se selvästi todistaa, että pienitalalliset eivät ole tulleet riittävässä määrässä tästä yhdistyksestä osallisiksi. Kun maassamme nykyään jaetaan suuria tiloja pieniksi tiloiksi tilattomille, olisi sen vuoksi erityinen merkitys sillä, että saataisiin lainojen arvoraaja alennetuksi pienemmäksi.

Ed. Mechelin: Då jag blifvit utsedd till medlem af statsutskottet och således kommer att delta i handläggningen af det nu förevarande ärendet inom sagda utskott, vill jag icke nu närmare uttala mig därom. Men med anledning af åtskilliga yttranden, som berört klämman i den nåd. prop., tror jag mig böra påpeka en omständighet, som icke tidigare framhållits, nämligen att, då statslån upptages, man har att göra med en tredje part, långifvaren, och icke blott med frågan om förhållandet mellan monarkens och landtdagens beslutanderätt i finansfrågor. Gentemot långifvaren är finska statsverket såsom totalitet ansvarigt, då finska staten gifvit garanti för ett lån. Ett sådant villkor som det i propositionen intagna skulle därför i ingen händelse kunna i själfva låneafålet med långifvaren införas eller för långifvaren vara bindande därhän, att långifvaren finge hålla sig endast till de medel, som landtdagen beviljade. Äfven detta bör vid det i propositionen uppställda vilkorets bedömande tagas i betraktande.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa ei ole käsitteäkseni tehty mitään erikoista vastaehdo-

tusta puhemiehistön ehdotukselle, että armollinen esitys lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan. Eduskunta hyväksynee puhemiehistön ehdotuksen?

Tähän eduskunta suostuu ja armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Suostuntaveroa pelikorteista Suomen Suuriruhtinaanmaassa vuonna 1912

koskeva armollinen esitys n:o 2 esitetään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

3) Leimasuostunnasta

annettu armollinen esitys n:o 3 esitetään ja ilmoitetaan puhemiehistön ehdottavan että se lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Puhevuoroa käyttäen lausuu

Ed. Jonas Castrén: Kuten käsillä olevasta esityksestä näkyy, on hallitus jättänyt eduskunnalle ehdotuksen entisestään korotetun leimasuostunnan suorittamiseksi vuodeksi 1912. Kun hallitus näin ollen kääntyy eduskunnan puoleen pyytämällä eduskuntaa myöntämään lisäystä suostuntaa valtiomenojen suorittamiseksi, tuntuu minusta olevan välttämättömän tarpeellista tarkastaa hallituksen käsityskantaa Suomen vakinaisten valtiotulojen ja suostuntavarojen käyttämiseen nähden, siis hallituksen käsitystä yleisen valtionrahaston ja suostuntarahaston suhteista toisiinsa, sekä sitä valtionrahavarain politiikkaa, mitä nykyinen hallitussuunta Suomessa noudattaa, ja millä tavoin se käyttää Suomen valtion varoja. Vasta tällaisen tarkastuksen perusteella astuu nimittäin käsilläolevaan esitykseen sisältyvä suostuntapyyntö oikeaan valoonsa ja tekee mahdolliseksi sen kaikenpuolisen arvostelun.

Hallituksen rahavarainpolitiikka on jatkumistaan tavoitellut ja tarkoittanut Suomen valtion tulo- ja menoarvion jakamista kahteen jyrkästi eroavaan osaan, suostuntabudjettiin ja yleisen valtionrahaston budjettiin, eduskunnan varoihin ja hallituksen varoihin, ja on hallitus pyrkinyt pitämään ja pitänyt vissejä valtion menoja luonteeltaan sellaisina, että ne pakollisesti olisivat suoritettavat suostuntavaroista aivan riippumatta

siitä, onko yleisessä valtionrahastossa käytettäviä varoja vai eikö. Täten menetellen hallituksen puolelta on tahdottu säästää kaikki varsinainen valtiovarain ylijäämät niitä laittomia taikka maan etua ja parasta vastaan sotivia tarkoituksia varten, joitten toteuttamiseen nykyinen hallitus kaikin voimin pyrkii. Eduskunta taasen on pyrkinyt tarkoin vaarintottamaan valtiopäiväjärjestyksen 26 ja 43 pykälien määräyksiä, että suostuntavaroja on käytettävä valtion tarpeisiin ainoastaan sikäli, mikäli valtiovarain vakinaiset tulot eivät niihin riitä. Eduskunta on sentähden perustuslainmukaisesti laskenut yhteen kaikki maan hyödyn ja parhaan kanssa yhtäpitävät valtion tarpeet sekä valtion vakinaiset tulo- ja menosäännön järjestelyä varten käytettävänä olevat valtion varat ja osottanut ainoastaan niin paljon suostuntavaroja, kuin on ollut tarpeellista täten uupuvien määrrien täyttämiseksi. Pitäen kiinni perustuslakivastaisesta mielipiteestään, että kaikki määrärahat kansansivistystarkoituksia varten, valtiopäiväkustannukset, määräraha Antellin delegatsionia varten, sekä tarkastus- ja kantokustannukset suostuntavaroista ovat sellaisia menoja, jotka aina ovat yksistään suostuntavaroista suoritettavat, on hallitus laskenut nämä varat yhteen ja kun se on huomannut, että sanottujen menojen yhteenlaskettu summa on ollut suurempi kuin eduskunnan budjettijärjestelyä varten osottamien suostuntavarojen summa, on hallitus määrärahoista sivistystarkoituksia varten pyyhkinyt pois tätä erotusta vastaavan summan. Niinpä pyyhki hallitus viime vuoden eli vuoden 1910 Suomen valtion tulo- ja menoarviosta eduskunnan hyväksymistä määrärahoista sivistystarkoituksia varten 1,670,400 Suomen markkaa, niiden joukossa myöskin sellaisia määrärahoja, joita hallitus itse omissa esityksissään 1909 vuoden eduskunnalle oli suoritettavaksi ehdottanut. Mutta hallitus on mennyt vieläkin pitemmälle. Se ei ole rajoittunut ainoastaan pyyhkimään sivistystarkoituksiin hyväksytyjä määrärahoja 1910 vuoden valtion tulo- ja menoarviosta, se on muissakin vastasanotun menoarvion osissa poistanut eduskunnan päättämiä määrärahoja. Niinpä on poistettu määräraha työttömyyden kautta syntyneen hädän lieventämiseksi 200,000 markkaa sekä määrärahat kansanparantolan rakentamiseksi keuhkotautisia varten Etelä-Pohjanmaalla 300,000 markkaa, houruinlaitoksen rakentamiseksi Oulun läänissä

700,000 markkaa, jossa suuressa läänissä ei ole yhtään ainoata keskuslaitosta näitä yhteiskunnan onnettomia varten, yleistä sairashuonetta varten Helsinkiin 500,000 markkaa, entisen yliopiston rakennuksen perustuksen korjaamista varten Turussa 200,000 markkaa, Helsinkiin rakennetun kansallismuseon lopputöitä ja kalustamista varten 300,000 markkaa, yliopiston kemiallisen laboratorion laajentamista varten 225,000 markkaa ja uuden luentosalin rakentamista varten yliopistoon 300,000 markkaa. Edelleen on hallitus 1910 vuoden menoarviosta poistanut eduskunnan hyväksymät määrärahat tärkeiden, jo aloitettujen maantietöiden jatkamiseksi ja päättämiseksi Lapissa ja Sodankylässä 200,000 markkaa sekä Saimaan kanavan laajentamiseksi ja oikaisemiseksi 300,000 markkaa, joka työ olisi ehdottomasti tehtävä yhä kasvavan laivaliikkeen takia.

Mitä taasen tulee sisälläolevan vuoden eli 1911 vuoden Suomen tulo- ja menoarvioon, on senaatti ehdottanut pyyhittäväksi ei enemmän eikä vähemmän kuin 3,067,000 Suomen markkaa eduskunnan sivistys- ja kulttuuritarkoituksia varten osottamista määrärahoista sekä asetunut sille merkille kannalle, ettei Suomen tulo- ja menoarvion järjestelyä varten olisi käytettävä niitä 1,870,000 markkaa, jotka eduskunta yleisen valtionrahaston säästyeistä varoista oli ottanut lukuun mainittua järjestelyä varten eikä edes sitäkään sanotun rahaston varojen ylijäämää, joka on syntynyt siitä, että tulot yleisessä valtionrahastossa ovat olleet menoja suuremmat.

Tästä hallituksen perustuslainvastaisesta menettelystä on täten ollut ja on seurauksena se, etteivät ne sivistys-, kulttuuri- ja taloudelliset tarpeet, joita varten eduskunta oli osottanut varoja, ovat jääneet tyydyttämättä suurimmaksi vahingoksi Suomen sivistys-, kulttuuri- ja taloudelliselle kehitykselle.

Venäjän hallituksen äänenkannattajassa, Rossiassa, on enemmän kuin yhden kerran vakuutettu, ettei Venäjän ministerineuvoston tarkoituksena suinkaan ole ehkäistä Suomen sivistys- ja kulttuurikehitystä ja että kaikki suomalaisten ulkomaan sanomalehdistöön siitä antamat tiedot ovat muka kaikkea perää vailla. Tämän vakuutuksen olemme me myös kuulleet itse Venäjän ministeripresidentin suusta. Viime varsinaisille valtiopäiville jätetyssä Venäjän ministeripresidentin selityskirjelmässä ehdotukseksi yleis-

valtakunnalliseksi lainsäännöksi vakuutti Venäjän ministeripresidentti, ettei lainkaan Venäjän hallituksen taholta tavoitella suomalaisten epäkansallistuttamista „tai heidän kulttuurinsa sortamista“ sekä leimasi tällaisen väitteen „vääräksi“. Tosiseikat puhuvat kumminkin toista kieltä, kuin Venäjän ministeripresidentin vakuutukset. Mitä todistavat nuo nykyisen senaatin ja Venäjän ministerineuvoston 1910 vuoden Suomen valtion menoarviossa aikaansaamat ja 1911 vuoden menoarviossa ehdottamat eduskunnan hyväksymien määrärahojen poistot, joita määrärahoja eduskunta oli tarkoittanut käytettäväksi tiedon ja sivistyksen levittämiseksi kansassamme, tieteellisten laitosten parantamiseksi, raittiuden edistämiseksi, työttömyydestä syntyneen puutteen ja hädän lieventämiseksi, sairashoidon parantamiseksi, kekkotautisten ja mielenvikaisen kovan kohtalon helpottamiseksi, välttämättömimpien kulkuneuvojen aikaansaamiseksi ja entisten korjaamiseksi? Mitä todistaa hallituksen menettely Tampereen ja Kajaanin uusiin sairaaloihin nähden? Se todistaa kumoamattomasti nykyisen hallitussuunnan sivistys- ja kulttuurivihollisuutta. Kaikissa sivistysmaissa pidetään yleisten varojen käyttämistä senlaatuisiin tarkoituksiin kuin edellämainitut ovat, välttämättömänä velvollisuutena ja kunnia-asiana. Ainoastaan sellainen hallitussuunta, joka ei tahdo antaa arvoa sivistyksen ja inhimillisyyden alkeellisimmille vaatimuksille, ainoastaan sellainen hallitussuunta voi olla epäämässä valtiovarojen myöntämistä mainitunlaatuisiin tarkoituksiin. Syynä eduskunnan päättämien määrärahojen epäämiseen ei suinkaan ole ollut Suomen valtiotulojen riittämättömyys, koska ennenmainittujen poistojen jälkeen yleisen valtionrahaston tulot vuodelta 1910 ovat 10 miljoonaa markkaa menoja suuremmat ja mitä sisällä olevan eli 1911 vuoden tulo- ja menosääntöön tulee, niin olisi yleisessä valtionrahastossa oleva ylijäämä sanotulta vuodelta lojaalisesti valtiovaroja hoidettaessa enemmän kuin hyvin riittänyt niiden eduskunnan sivistys- ja kulttuuritarpeita varten hyväksymien 3 miljoonan markan suorittamiseen, jotka senaatti on ehdottanut pois pyyhittäväksi. Tämä sitä enemmän, koska yksin tullitulot sanotulta vuodelta eli vuodelta 1911 tulevat nousemaan melkoisesti yli sen, miksi valtiovarainvaliokunta ja eduskunta oli ne 1910 varsinaisilla valtiopäivillä laskenut.

Syynä eduskunnan sivistys-, kulttuuri- ja taloudellisia tarkoituksia varten hyväksymien mää-

rärahöjen epäämiseen ja poistamiseen ei siis ole ollut Suomen valtiovaröjen riittämättömyys, vaan syynä on ollut se että tahdotaan niin paljon kuin suinkin saada Suomen valtiovaroja liikenemään etupäässä Venäjälle siirrettäviksi ja toisessa sijassa käytettäväksi Suomessa Suomen kansan sortamiseksi ja Venäjän ministerineuvoston venäläistytämissuunnitelman toteuttamiseksi. Se on tämän tähden kun hallitus tekee erotuksen yleisen valtiorahaston ja suostuntavaröjen välillä ja se on tästä syystä kun hallitus itse tahtoo määrätä, eduskunnasta riippumatta, yleisen valtiorahaston varoista.

Mitä edelliseen tarkotukseen tulee, niin tunemme kaikki, kuinka lainvastaisesti ja oman käden oikeudella vuonna 1910 yleisestä valtiarahastosta on siirretty 9 miljoonaa ja sotilasrahastosta 2 miljoonaa eli yhteensä Suomen valtiovaroista 11 miljoonaa markkaa Venäjän valtakunnan rahastoon. Mitä jälkimäiseen pyrki-mykseen taasen tulee, muodostaa sekin mitä synkimpiä lehtiä Suomen valtiotalouden nykyisessä historiassa. Lokakuun 2 päivänä 1910 on painoasiamiesten palkkaamiseksi myönnetty 107,800 markkaa huolimatta siitä, että perustuslakisäännösten nojalla 20 päivästä elokuuta 1906 täydellinen painovapaus on säädetty Suomeen ja ennakkosensuuri poistettu. Sitä paitsi on painoylihallituksen menosääntöä suuressa määrin lisätty. Kenraalikuvernöörin kanslian menosääntöä, joka jo vuonna 1907 nousi 293,300 markkaan on sittemmin kerta toisensa perästä korotettu ja asetuksen kautta joulukuun 31 päivästä 1909 nostettiin se 355,300 Suomen markaksi. Asetuksella lokakuun 2 päivästä 1910 on senaatin talousosaston varapuheenjohtajan palkkaus korotettu 25,000 Suomen markasta 30,000 Suomen markkaan, siis 5,000 markalla. Sekä talousosaston jäsenten että prokuraattorin palkkaus 22,400 markasta 26,000 markkaan. Mutta ei siinä kyllin! Asetukselle annettiin taaksepäin vaikuttava voima ja määrättiin etteivät puheenalaiset palkkauskorotukset astuisi voimaan vasta silloin kun asetus julaistaisiin, vaan jo vuoden alusta, tammikuun 1 päivästä 1910.

Me tiedämme, millainen senaatti meillä nykyään on. Me tiedämme että aina siitä saakka kun Suomen senaatti perustettiin, siinä ei ole istunut miehiä, joilla olisi ollut niin vähän edellytyksiä, kykyä, taitoa ja kokemusta täyttää tärkeätä tehtäväänsä kuin nykyisen senaatin

talousosaston jäsenillä. Synnyltään suomalaisia, ovat nykyiset senaattorit muukalaistuneet ja vieraantuneet kansastaan. He eivät tunne eivätkä tahdo tuntea Suomen kansan tarpeita eikä kallistaa korvaansa suomalaisen kansanhengen vaatimuksille. He ovat tänne asetetut toteuttamaan venäläisen ministerineuvoston määräyksiä ja venäläistytämään kansaamme. Ja näille miehille on Suomen valtiovaroista ennen mainittu palkankorotus myönnetty sitä varten että he kahta innokkaammin toimisivat tehtävässään, vieraan ikeen laskemisessa Suomen kansan hartioille.

Vihdoin me tunnemme kuinka suuria summia Suomen valtiovaroista on annettu korvaukseksi ja eläkkeiksi sortovuosien aikuisille virallisessa toimessa Suomessa olleille henkilöille. Tarvitseeko minun muistuttaa noista Suomen valtiovaroista eräälle sortovuosien aikuiselle surullisen kuuluisalle henkilölle annetuista 16,000 markasta. Hallitus, joka alentuu palkitsemaan ja tärkeeseen virkaan nimittämään rikoksista kuritus-huoneeseen tuomittua, väärää passia käyttänyttä ja siveellisesti rappeutunutta henkilöä, osotautuu täten olevansa alkeellisintakin säädyllisyyden tuntoa vailla.

Sellaisiin tarkotuksiin kuin yllämainitut, näkyy kyllä riittävän Suomen valtiovaroja, mutta niitä ei näy riittävän Suomen kansan itsensä sivistämiseksi ja valistamiseksi. Tällaista on, kuten edellä on osotettu, Suomen valtiovaröjen käyttö ollut, tällaista Suomen valtiovaröjen nykyinen hoito. Ja kaiken tämän jälkeen kääntyy hallitus esityksellä Suomen eduskunnan puoleen ja pyytää, kuten käsillä oleva armollinen esitys osottaa, leimasuostuntaveroa, ei siihen määrään, joka on säädetty nykyisin voimassa olevassa eduskunnan hyväksymässä leimasuostuntaverö-asetuksessa vaan siitä yli suuresti korotettuun määrään.

Sivulla 4 toisessa kappaleessa käsillä olevaa armollista esitystä lausutaan että hallituksen on „pakostakin pyydettävä myös vuodeksi 1912 suostuntaa enemmän kuin nykyään voimassa olevat suostuntaverot tuottavat“. Tämä tunnustus kieltämättä tuntuu hiukan omituiselta, katsoen siihen tapaan, millä nykyinen hallitus tähän saakka on nähnyt sopivaksi käytellä Suomen valtiovaroja. Eduskunta oli 1910 vuoden varsinaisilla valtiopäivillä arvioinut leimasuostunnasta karttuvan tulon 2,500,000 markaksi. Ehdotetun korotuksen kautta armollisessa esi-

tyksessä se tulo, mikä täten olisi osotettava vuodelle 1912, on laskettu 4,000,000 markaksi. Hallitus pyytää siis leimasuostuntaa korotettavaksi 1 1/2 miljoonalla markalla. Tätä tarkotusta varten ehdottaa hallitus leimaveron asetettavaksi muiden muassa seuraaville uusille esineille: notaritodistuksille, passeille sekä ulkomaamatkaa varten että matkustamista varten keisarikunnassa, kauppakirjoille, lahjakirjoille ja vaihtokirjoille tai muille kiinteätä omaisuutta koskeville luovutuskirjoille, osakekirjoille puoli prosenttia yhtiötä perustettaessa annetun osakekirjan nimellis arvosta ja osakepääomaa korotettaessa 1 prosentti osakkeen nimellis arvosta sekä vekseleille. Mutta sitä vastoin on liikuttavaa nähdä, miten hallitus ottaa siipiensä suojaan väkijuomaliikkeen, ehdottaen lievennystä tätä nykyä suoritettavasta leimamaksusta paloviinan ynnä muiden väkijuomain passituksesta sekä resolutioneista, päätöksistä tai pöytäkirjan otteista, joilla myönnetään oikeus anniskella tai vähittäin myydä väkijuomia tai väkeviä mallasjuomia. Eikä hallitus tyydy juuri vähäisen lievennyksen ehdottamiseen puheena olevissa kohdin, vaikka se ehdottaessaan uutta leimaveroa vekseleille puhuu „nykyisin kipeästä lisäsuostunnan tarpeesta“. Kun nykyään voimassa olevassa leimasuostunta-asetuksessa on määrätty paloviinan sekä muiden väkijuomain passituksesta suoritettava leimavero 5 markaksi, ehdottaa hallitus sen alennettavaksi 2 markkaan. Kun taas nykyisen leimasuostunta-asetuksen perustuksella suoritetaan päätöksestä anniskella tai vähittäin myydä väkijuomia 500 markkaa ja päätöksestä anniskella tai vähittäin myydä väkeviä mallasjuomia 100 markkaa leimasuostuntaa, ehdotetaan hallituksen käsillä olevassa esityksessä edellisen leimaveron alennettavaksi 50 markkaan ja jälkimäisen leimaveron 10 markkaan.

Myöskin varieteenäytännöistä suoritettavan leimaveron, joista näytännöistä nykyään suoritetaan sama vero kuin sirkusnäytännöistä eli 350 markkaa kultakin kuukaudelta tai kuukauden osalta, ehdottaa hallitus alennettavaksi 200 markkaan. Perusteena tähän muutokseen lausutaan esityksessä muun muassa, „ettei ole toivottavaa, että verojen avulla ehkäisevästi vaikutettaisiin sellaisiin näytäntöihin, jotka, niinkuin kinematografikuvien näyttelemiset y. m. — ja tietysti varieteenäytännötkin —, „myöskin ovat juoppouden vastustamiskeinoja“. Tällainen pe-

ruste on todellakin omiansa herättämään hilpeyttä.

Vihdoin ehdottaa hallitus eläkekirjat kokonaan vapautettaviksi leimaverosta, koska sen, kuten esityksessä sanotaan, kysymyksen tulevaisuudessa on katsottu olevan „tarpeelliseksi havaitun avustuksen aiheeton vähennys ja jonka kautta itse asiassa vaan siirtyy varoja suostuntarahastoon eräistä muista valtion rahastoista“. Niinpä niin, siirtyy varoja suostuntarahastoon muista valtion rahastoista, sillä eihän sellainen siirto ole mitenkään mahdollinen sellaisen käsityksen vallitessa, jonka hallitus omaksuu, hallitus, joka katsoo että yleinen valtion rahasto on pidettävä aivan erillään suostuntarahastosta, josta edellisestä määrää hallitus rajattomasti ja oman mielensä mukaan; suostuntarahastosta vaan saa eduskunta päättää.

Kaiken sen nojalla, minkä olen esille tuonut, uskallan kunnioittaen ehdottaa, että valtiovarainvaliokunta ottaisi valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti tarkastaakseen ja harkitakseen, riittävätkö Suomen valtiovarat maan hyödyksi ja tarpeeksi sekä Suomen valtiotarkoituksiin käytettyinä valtiomenojen suorittamiseen vaiko ei, ja seurauksena tästä tutkimuksesta, onko leimasuostuntaveron myöntäminen tarpeellinen vaiko ei. Edelleen rohkenisin esittää valtiovarainvaliokunnan harkittavaksi, onko siinä tapauksessa, että valtiovarainvaliokunta katsoo leimasuostuntaa tarpeelliseksi valtiovarain vakinaisten valtiotulojen riittämättömyyden takia, lainkaan syytä suostua sen lisäsuostunnan myöntämiseen leimamaksuun nähden ja niihin kevennyksiin siinä ja vapautuksiin, joita hallitus käsillä olevassa armollisessa esityksessä ehdottaa.

Kun enempiä puheenvuoroja ei pyydetä, julistetaan keskustelu päättyneeksi ja armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

4) Varojen osottamista valtiopäiväkustannusten suorittamiseen vuonna 1912

koskeva armollinen esitys n:o 4 esitetään ja lähetetään puhemiesistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Puhemies: On ilmoitettava, että suuren valiokunnan vaali tulee tapahtumaan ylihuomenna, perjantaina kello 12 pidettävässä istunnossa ja että siis ehdokaslistat ovat jätettävät sihteerille viimeistään huomenna ennen kello 12 päivällä.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Jonas Castrén: Vanhimpana jäsenenä perustuslakivaliokunnassa saan minä kunnioittaen kehoittaa perustuslakivaliokunnan jäseniä saapumaan huomenna kello 11 päivällä Säätytalolle valitsemaan puheenjohtajan.

Ed. Nybergh: Samoin vanhimpana jäsenenä lakivaliokunnassa pyydän, että lakivaliokunnan jäsenet saapuisivat Säätytalolle huomenna kello 11 puheenjohtajan valitsemista varten.

Seuraava täysi-istunto on ylihuomenna, perjantaina kello 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 8,45 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

6. Perjantaina 10 p. helmikuuta

klo 12 p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

1) Suuren valiokunnan vaali.

30

Nimenhuudossa merkitään poissaolevaksi ed. Ripatti.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat edustaja Ripatti yksityisasiain takia tästä päivästä ensi maanantaihin saakka sekä edustaja Junnila yksityisasiain takia ensi viikon ensi istunnosta.

Valiokuntain puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat.

Puhemies: Eduskunnalle on ilmoitettava, että valtiopäiväjärjestyksen 35 §:n 1 momentissa mainittujen valiokuntain puheenjohtajiksi ja varapuheenjohtajiksi on valittu seuraavat edustajat:

perustuslakivaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Wrede, varapuheenjohtajaksi ed. Ingman;
valtiovarainvaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Mechelin, varapuheenjohtajaksi ed. Arajärvi;
lakivaliokuntaan: puheenjohtajaksi: ed. Nybergh, varapuheenjohtajaksi ed. Kotonen;
talousvaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Raupää, varapuheenjohtajaksi ed. Peurakoski, sekä

pankkivaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Schybergson, varapuheenjohtajaksi ed. Anton Huotari.

Tulkkien ja painatustöiden valvojan ottaminen.

Puhemies: Kansliatoimikunnan puolesta ilmoitetaan, että kansliatoimikunta on näiden valtiopäivien ajaksi ottanut n. k. yleistulkiksi toimittaja K. V. Puuskan, yksityistulkiksi maisteri Karl Mannelinin ja painatustöiden valvojaksi lakitiedettenkandidaatin Lauri af Heurlinin.

Toimitus- ja tarkastusvaliokuntien varajäsenten lukumäärä.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa eduskunnalle, että eduskunta määräisi toimitus- ja tarkastusvaliokunnan varajäsenten lukumäärän näillä valtiopäivillä samaksi kuin viime vuoden varsinaisilla valtiopäivillä eli että kumpaankin valiokuntaan valittaisiin 18 varajäsentä.

Tämä puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Erityisten valiokuntain asettaminen niiden lisäksi, jotka mainitaan valtiopäiväjärjestyksen 35 §:n 1 momentissa.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ei ole katsonut vielä olevan syytä tehdä ehdotusta siitä, mitä erityisvaliokuntia olisi asetettava ja niiden jäsenten lukumäärästä, vaan on katsonut sopivammaksi jättää ehdotuksen tekemisen siitä myöhemmäksi.

Edustaja Kullervo Akilles Mannerin valtakirja ja pyyntö päästä täyttämään edustajatoimintansa.

Puhemies: Vielä on eduskunnalle ilmoitettava, että senaattori Felix Saarikoski, jolle edustajain valtakirjojen tarkastaminen näillä valtiopäivillä on uskottu, on kirjelmässä ilmoittanut, ettei hän ole voinut tarkastaa edustaja Kullervo Akilles Mannerin valtakirjaa, kun Manner ei ole esittänyt sitä itse, vaan tehnyt sen valtuutetun kautta. Sitäpaitsi on puhemiehelle saapunut kirjelmä, jossa Manner ilmoittaa, että hän par'aikaa lääninvangilassa kärsii hänelle määrättyä vankeusrangaistusta ja että viranomaiset senvuoksi estävät häntä edusmiestointia täyttämästä. Herra Manner senvuoksi pyytää kirjelmässään puhemiestä antamaan tästä tiedon eduskunnalle, jotta eduskunta voisi ryhtyä sellaisiin toimiin, että hän pääsisi nauttimaan edustajan oikeuksia ja etuja sekä samalla täyttämään edustajan tehtäviä.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta lähettäisi tämän asian valmistelevaa käsittelyä varten perustuslakivaliokuntaan.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Suuren valiokunnan vaali.

Puhemies: Nyt on ryhdyttävä suuren valiokunnan vaalin toimittamiseen. Sitä varten ilmoitetaan, että määrääjän sisällä on sihteerille jätetty viisi ehdokaslistaa. Nämä ovat painetut vaalilipuiksi, joita on jaettu edustajille. Listassa n:o 3 on pieni painovirhe, joka täten oikaistaan. Ed. Oksmanin nimi ei ole oikein kirjoitettu, siitä nimittäin puuttuu viimeisestä tavusta „a“-kirjain, joka on lisättävä. Professori Ernst Lindelöfiä on pyydetty asiantuntijana avustamaan vaalissa ja onkin hän luvannut tänne saapua. Kehotan nyt niitä, jotka ovat olleet asiamiehinä ehdokaslistoja jätettäessä, tulemaan avustamaan puhemiestä, kun liput avataan ja luetaan. Niinpiankun vaaliliput ovat avatut, keskeytetään istunto ja vaalin tulos julistetaan illalla klo 6.

Istunto keskeytetään klo 12,55 p.

Täysi-istuntoa jatketaan

klo 6 i. p.

Suuren valiokunnan jäsenten vaalin tulos.

Sihteeri lukee:

Suuren valiokunnan jäsenten vaalissa 10 p. helmikuuta 1911 on sisäänjätetty viisi eri ehdokaslistaa, ja on kunkin listan hyväksi äänestänyt:

Listan n:o 1	17 äänestäjää
” n:o 2	26 ”
” n:o 3	85 ”
” n:o 4	42 ”
” n:o 5	27 ”

yhteensä 197 äänestäjää.

Tämän mukaan on eri listojen ehdokkaita valittu:

Listasta n:o 1	5 ehdokasta
” n:o 2	8 ”
” n:o 3	26 ”
” n:o 4	13 ”
” n:o 5	8 ”

yhteensä 60 ehdokasta.

Vaalin tulos.

Valituiksi ovat tulleet seuraavat edustajat:

Listasta n:o 1: Hahl, Karhi, Junes, Saalasti ja Oranen.

Listasta n:o 2: v. Troil, Grotenfelt, Söderholm, Wrede, Gädda, Roos, Sohlberg ja af Forselles.

Listasta n:o 3: Tuomi, Eronen, Anton Huotari, Pohjaväre, Kautto, Pärssinen, Kotonen, Kivikoski, Kopila, Kääriäinen, Lehtonen, Lapveteläinen, J. W. Latvala, Lylykorpi, Miettinen, Muros, Mänty, Oksman, Rantanen, Saari, Mäki, Virkki, Lonkainen, Paasivuori, Tainio ja Lautasalo.

Listasta n:o 4: Arajärvi, Koivisto, O. Laine, Lanne, Listo, Malmivaara, Mynttinen, Paasikivi, Peurakoski, Rautapää, Torppa, Wiljomaa ja E. S. Yrjö-Koskinen.

Listasta n:o 5: Astala, J. Castrén, Brander, Kaskinen, Lilius, Nylander, Renvall ja Riihelä.

Tämän jälkeen puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Grotenfelt: Saan pyytää eduskunnan valitsijamiehiä hyväntahtoisesti jäämään tänne hetkisen ajaksi täysi-istunnon päätyttyä.

Vapautusta valtiopäivätyöstä ensi viikon ajaksi saavat yksityisasiain takia ed. Alkio ja Hannula.

Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 6 i. p.

Istunto päättyy kello 6,22 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

7. Tiistaina 14 p. helmikuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Esitetään:

1) Ehdotuksen a) asetukseksi sisältävä lisäyksen 1 §:ään Keisarillista asetusta pankkiliikkeestä, jota yhtiö harjoittaa, sekä b) asetukseksi pankkiliikkeestä, jota yhtiö, minkä kotipaikka ei ole Suomessa, täällä harjoittaa, sisältävä ed. Homénin edusk. esit. n:o 1.

2) Ehdotuksen laiksi avioliiton solmisesta sisältävä ed. Wäinö Jokisen y. m. edusk. esit. n:o 2; sekä ed. Söderholmin y. m. edusk. esit. n:o 3 a. ja b., joissa on a) ehdotus asetukseksi avioliittoon menemisestä siviiliviranomaisen edessä ja b) förslag till förordning om ingående af äktenskap inför borgerlig myndighet.

3) Koneellisen ja taloudellisen tutkimuksen toimittamista Siikajoen ja sen sivujokien perkausta varten tarkoittava ed. Saalstin y. m. anom. ehd. n:o 1.

4) Normaalityönteisen rautatien rakentamista Kajaanin kaupungista Kiantojärvelle Suomussalmella sekä määrärahan osottamista sanottua tarkoitusta varten tarkoittava ed. Pulkkinen y. m. anom. ehd. n:o 2.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Alkio, Hannula, Helenius-Seppälä, Junnila, Nybergh ja Riihelä.

Ilmoitusasiat:

Siv.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasiain takia ed. Helenius-Seppälä tämän viikon ajaksi, vapaaherra von Born ensi perjantain istunnosta ja ed. Turunen huomisillasta ensi maanantaiaamuun saakka. Ed. Nybergh on ilmoittanut sairauden takia olevansa estetty tulemasta tähän istuntoon.

35

Suuren valiokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

Puhemies: On ilmoitettava, että suuri valiokunta on valinnut puheenjohtajakseen ed. Liston ja varapuheenjohtajakseen ed. Muroksen.

36

Toimitus- ja tarkastusvaliokuntien jäsenet ja varajäsenet.

Puhemies: Eduskunnalle on saapunut valitsijamiehiltä kirjelmä, joka koskee toimitus- ja tarkastusvaliokuntien jäsenten vaalia.

”

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

”

Suomen Eduskunnan valitsijamiehet lähettävät kunnioittaen eduskunnalle tänään toimituksessa Suomen Eduskunnan toimitusvaliokunnan ja tarkastusvaliokunnan jäsenten vaalissa tehdyn pöytäkirjan.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

Julius Grotenfelt.

J. Oskari Peurakoski.

Pöytäkirja, tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa helmikuun 13 päivänä 1911. Saapuvilla olivat muut varsinaiset valitsijamiehet paitsi Aro, Knuutila, Kotonen, Sohlberg ja Vahe, joitten tilalla olivat varajäsenet Kopila, Hanninen, Oksman, Storbjörk ja Iipponen.

1 §.

Määräajan kuluessa oli jätetty vaalitulaisuudessa käytettäviksi sekä toimitus- että tarkastusvaliokunnan vaalia varten viisi ehdokaslistaa (liitteet n:rot 1, 2, 3, 4 ja 5), jotka kaikki täyttävät vaalijärjestyksen määräämät ehdot.

2 §.

Asiantuntijaksi vaalitulaisuuteen ilmoitti puheenjohtaja pyytäneensä professori E. Lindelöf'in sekä kehoitti, että eri valitsijayhdistysten asiamiehet olisivat avullisina vaalin toimituksessa.

3 §.

Koska ehdokaslistaa n:o 1 kannatti 6 äänestäjää, ehdokaslistaa n:o 2 10 äänestäjää, ehdokaslistaa n:o 3 6 äänestäjää, ehdokaslistaa n:o 4 4 äänestäjää ja ehdokaslistaa n:o 5 19 äänestäjää, on vaalijärjestyksen mukaan valittava sekä toimitus- että tarkastusvaliokuntaan, joissa kummassakin on 9 jäsentä, listasta n:o 1 1 jäsen, listasta n:o 2 2 jäsentä, listasta n:o 3 1 jäsen, listasta n:o 4 1 jäsen ja listasta n:o 5 4 jäsentä.

Kun varajäsenien luku sekä toimitus- että tarkastusvaliokunnassa on tällä kerralla oleva kumpaisessakin 18, tulee niiksi listasta n:o 1 2 henkilöä, listasta n:o 2 4 henkilöä, listasta n:o 3 2 henkilöä ja listasta n:o 4 2 henkilöä sekä listasta n:o 5 8 henkilöä.

Siten tulivat valituiksi:

Toimitusvaliokuntaan

jäseniksi:

Estlander	listasta n:o 1
Rautapää	2
Grönvall	"
Wiljakainen	3

Relander	listasta n:o 4
Paasivuori	" 5
Wuolijoki	" "
Tainio	" "
Pohjola	" "

varajäseniksi:

Söderholm	listasta n:o 1
Björk	" "
Hallstén	" 2
Wiljomaa	" "
Yrjö-Koskinen, E. S.	" "
Nevanlinna	" "
Hultin	" 3
Brander	" "
Karhi	" 4
Lahdensuo	" "
Kuusinen	" 5
Lundström	" "
Perttilä	" "
Pärssinen	" "
Hänninen	" "
Aalle	" "
Wiik	" "
Hämäläinen	" "

Tarkastusvaliokuntaan

jäseniksi:

Lindelöf	listasta n:o 1
Listo	" 2
Paasikivi	" "
Hannula	" 3
Latvala, M.	" 4
Tokoi	" 5
Gylling	" "
Kirves	" "
Murros	" "

varajäseniksi:

Roos	listasta n:o 1
af Forselles	" "
Ingman	" 2
Laine, O.	" "
Yrjö-Koskinen, L.	" "
Kairamo	" "
Lilius	" 3
Arokallio	" "
Pykälä	" 4

Kiuru	listasta n:o 4
Kanervo	" 5
Sirén	" "
Aro	" "
Jalava	" "
Lylykorpi	" "
Tuomi	" "
Wiik	" "
Sainio	" "

4 §.

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin eri valitsijayhdistysten asiamiehet, nimittäin Sundblom, Kaakko-oja, Puhakka, Relander ja Annala.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

J. Oskari Peurakoski.

Pöytäkirja tarkastettu ja hyväksytty:

Helsingissä 13 p:nä helmikuuta 1911.

Lauri Kr. Relander.

V. Annala.

Julius Sundblom.

Onni Puhakka.

K. Kaakko-oja.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen a) asetukseksi sisältävä lisäyksen 1 §:ään toukokuun 10 p:nä 1886 annettua Keisarillista asetusta pankkiliikkeestä, jota yhtiö harjoittaa, sekä b) asetukseksi pankkiliikkeestä, jota yhtiö, minkä kotipaikka ei ole Suomessa, täällä harjoittaa

sisältävä ed. Homénin edusk. esit. n:o 1 esitettä.

Ed. Homénin ehdotettua että eduskuntaesitys lähetettäisiin valmistelevalle käsittelyä varten pankkivaliokuntaan, lausuu puheenvuoron saatuaan

Ed. Arajärvi: 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä luulivat eräät puhaltamalla voivansa laatia lain, niinkuin silloin sanottiin, toiselta puolen koronkiskureita vastaan ja toiselta puolen kaiken maailman juutalaisten hyväksi. Kun vertaa nyt jätettyä eduskunta-esitystä siihen eduskunta-esitykseen, joka 1909 vuoden eduskunnalle esitettiin, niin huomaa, että asia on

sangen suuresti voittanut. Eduskuntaesitys on nyt eräissä tärkeissä, oleellisissa kohdissa valian toinen kuin se esitys, joka 1909 toisille valtiopäiville jätettiin. Minä puolestani luulen ja odotan, että pankkivaliokunta, johon tämä esitys arvatenkin lähetetään, tulee tälläkin kertaa vielä huomaamaan moniaita asioita sellaisiksi, jotka kaipaavat selvitystä. Ajan vähyys epäilemättä viime kerralla pankkivaliokunnassa sai aikaan sen, että erälle sangen painaville huomautuksille valiokunnan puheenjohtajan vastalauseessa ei ollut nähdäkseen annettu tarpeeksi suurta merkitystä. Valiokunnan silloinen puheenjohtaja huomauttaa kohdista, jotka valiokunnalle olivat olleet ja jääneet aivan pimeiksi. Toivoakseni pankkivaliokunta nyt on tilaisuudessa ja sillä on riittävästi aikaa kiinnittää huomiota niihin seikkoihin, jotka pankkivaliokunnan viime vuotinen puheenjohtaja vastalauseessaan toi esiin.

Toisekseen myöskin niissä liitteissä, jotka viime kerralla pankkivaliokunnan mietintöä seurasivat ja joihin eduskuntaesityskin viittaa, Suomen Pankin johtokunta, jonka mielipidettä myöskin oli kuultu, valittaa että sille oli varattu hyvin vähän aikaa pyydetyn lausunnon antamiseksi. Toivoakseni tällä kertaa tämänkin epäkohta tulee autetuksi. On tärkeä asia, että Suomen eduskunta, jonka hoidossa on juuri se rahalaitos, joka maan raha-asiaain yleistä tilaa määrää ja jonka pitäisi kyetä se hallitsemaan, pitää huolen että Suomen Pankin johtokunta ja toivoakseni myöskin pankkivaltuuskunta saa riittävän ajan lausunnon antamiseen tässä ylen tärkeässä asiassa. Tämä on minun ymmärtääkseni sitäkin tarpeellisempi, kun eduskunnassa suurin osa on siinä tilassa, että ovat pakotetut joko toisessa tai toisessa suhteessa ilman oma-peräistä asian ymmärtämistä nojaamaan tai luotamaan annettuihin lausuntoihin.

Ratkaistaanko tämä asia lopullisesti toiseen tai toiseen suuntaan, tuleeko uuteen lakiehdotukseen niitä tai näitä, pitemmälle tai lyhemmälle käypiä määräyksiä, siitä en nyt katso tarpeelliseksi puhua, olen vaan tahtonut huomauttaa valiokunnalle, että tässä asiassa on suurin osa eduskuntaa pakotettu antamaan asiantuntevilta tahoilta tullee lausunnoille sellaisen kantavuuden, että he enemmän tai vähemmän sokeasti noudattavat toista tai toista katsomuskantaa. Kun minä asian näin ymmärrän, niin puolestani odotan ja pidän selvänä,

että pankkivaliokunta, kun tämä eduskuntaesitys nyt näin ajoissa pankkivaliokuntaan tulee, on saava tilaisuuden kiinnittää riittävää huomiota niihinkin seikkoihin, joista aikaisemmin on huomautettu niin pätevältä taholta kuin v. 1910 valtiopäiväin pankkivaliokunnan puheenjohtajan puolelta sekä varaamaan riittävästi aikaa Suomen Pankin johtokunnalle ja pankkivaltuuskunnalle lausunnon antamiseksi asiassa.

Keskustelu julistetaan, kun enempiä puheenvuoroja ei pyydetä, päättäneeksi, ja eduskuntaesitys lähetetään pankkivaliokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi avioliiton solmimisesta

sisältävä ed. Wäinö Jokisen y. m. eduskuntaesitys n:o 2 sekä ed. Söderholmin y. m. eduskuntaesitys n:o 3 a ja b, jossa on a) ehdotus asetukseksi avioliittoon menemisestä siviiliviranomaisen edessä ja b) förslag till förordning om ingående af äktenskap inför borgerlig myndighet, esitetään perättäin; ja lausuvat puheenvuoron saatuaan:

Ed. Wäinö Jokinen: Tämä eduskuntaesitys sisältää samanlaisen lakiehdotuksen kuin viime vuoden varsinaisille valtiopäiville jätetty eduskuntaesitys samasta asiasta oli. En sen vuoksi katso tarpeelliseksi käydä tässä lakiehdotusta lähemmin esittelemään ja perustelemaan.

Viime vuonna asetettiin asia lakivaliokunnan työjärjestyksessä niin epäedulliseen asemaan, ettei ollut mitään toiveita sen tulemisesta käsiteltyalaiseksi. Tämän sanottiin tapahtuneen osaksi siksin, että arveltiin hallitukselta joutuvan eduskunnalle asiasta esitys, joka jo olisi suorittanut mutkan lausunnon saantia varten kirkolliskokoukseen. Kun nyt on yhtä vähän toivoa hallituksen esityksen saamisesta asiassa kuin oli viime kerrallakin, olisi toivottavaa, että asia toki jo näillä valtiopäivillä otettaisiin eduskuntaesityksenä käsittelyn alaiseksi. Eduskunnan enemmistöpuolueilla on tässä suhteessa erikoisia velvollisuuksia. Vaaliaikana, ja muutenkin, heidän lehdistään moititaan varsin arvelematta sosialidemokratteja siitä että monet m. m. heistäkin ovat katsoneet täytyvänsä kieltäytyä alistumasta siihen omantunnonpakkoon, jota avioliittonsa kirkollinen vihityttäminen monille tietäisi, ja siviilivioliittolain puutteessa jättäneet avioliit-

tonsa täydellisesti, se on juuri kirkollisella vihkimisellä, päättämättä. Jos tuollaisia moitteita käytäntöön tulleista vailinaisista avioliitoista olenkaan vilpittömässä mielessä tehdään, on vilpittömästi myöskin valitettava sitä, että avioliittolainsäädäntömme puheenaolevassakin suhteessa on paljon jäänyt ajastaan jällelle, ja sitten, kun eduskunnalla on mahdollisuus tässä asiassa toimia, vilpittömästi todellakin toimittava siihen suuntaan, että asia tulee autetuksi.

Toivoen että näin nyt tehdään, pyydän, että eduskuntaesitys lähetetään lakivaliokuntaan.

Ed. Söderholm: Då den förhoppning man hyst, om att frågan om civiläktenskap skulle blifva löst genom en nådig proposition till landtdagen, isynnerhet som behöriga förarbeten förelegat, liksom så många andra förhoppningar gäckats, har anledning synts vara att upptaga frågan i motionsväg. Jag hemställer därför vördsamt, att föreliggande förslag till förordning om ingående af äktenskap inför borgerlig myndighet, hvilket är affattadt identiskt på både finska och svenska språken, måtte öfverlämnas till lagutskottet. Motionen har därjämte under-tecknats af landtdagsmännen friherre Wrede, Talas, Gädde och Relander.

Muita puheenvuoroja näiden eduskuntaesitysten johdosta ei käytetä ja eduskuntaesitykset lähetetään erimielisyydellä lakivaliokuntaan.

3) Koneellisen ja taloudellisen tutkimuksen toimittamista Siikajoen ja sen sivujokien perkaamista varten

tarkoittavan ed. Saalastin y. m. anomusehdotuksen n:o 1 esittää ed. Saalasti, ehdottaen sen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelua asiasta ei aiheudu ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

4) Normaaliraitaisen rautatien rakentamista Kajaanin kaupungista Kiantojärvelle Suomussalmella

koskevan ed. Pulkkinen ja Karhin anomusehdotuksen n:o 2 esittäessään lausuu

Ed. Pulkkinen: Tämä anomusehdotus on samansuuntainen kuin edustaja Heikkisen 1908 ja 1909 vuoden valtiopäivillä täällä tekemä. Ponsi tässä anomusehdotuksessa kuuluu näin:

„että eduskunta puolestaan päättäisi normaaliraiteisen rautatien rakentamisen Kajaanin kaupungista Ristijärven ja Hyrynsalmen pitäjien kautta Kiantojärvelle Suomussalmella sekä että eduskunta määräisi tähän tarkoitukseen tarvittavat varat.“

Pyytäisin että, kun eduskunta ei ole vielä päättänyt perustaa rautatievaliokuntaa, johonka tämä luonnollisesti kuuluisi, eduskunta tämän nyt lähettäisi valtiovarainvaliokuntaan.

Anomusehdodus lähetetään erimielisyydettä valtiovarainvaliokuntaan.

Seuraava istunto on ensi perjantaina kello 6 i. p.

Istunto päättyy kello 6,50 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

8. Perjantaina 17 p. helmikuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

1) Ed. Ahmavaaran, Mechelinin y. m. ehdotus nykyistä valtiollista asemaa koskevan alam. adressin lähettämisestä.

2) Ed. Helenius-Seppälän ehdotus alam. adressin lähettämisestä sen johdosta, ettei Senaatti ole ryhtynyt toimenpiteisiin juovutusjuomalainsäädännön uudistamiseksi.

3) Lapsenmurhaa koskevien rangaistusmääräysten lieventämistä tarkoittava ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. N:o 4.

4) Ehdotuksen laiksi, jonka kautta kumotaan voimassa olevan Rikoslain 10:n luvun 1 ja 2 §, sisältävä ed. Anni Huotar in y. m. edusk. esit. N:o 5.

5) Ehdotuksen lisäykseksi Rikoslain Voimaannpanoasetuksen 20 §:n 2 kohtaan sisältävä ed. E. S. Yrjö-Koskisen edusk. esit. N:o 6.

6) Ehdotuksen asetukseksi kirjailijan ja taiteilijan oikeudesta työnsä tuotteisiin 15 p:nä maaliskuuta 1880 annetun arm. asetuksen 18 §:n muuttamisesta sisältävä ed. E. S. Yrjö-Koskisen ja Arajärven edusk. esitt. N:o 7.

7) Ehdotuksen muutoksiksi Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:ään sisältävä ed. Annalan y. m. edusk. esit. N:o 8.

8) Aviovaimon toimivaltaa ja pesän omaisuuden hallintoa koskevan lainsäädännön uudistamista tarkoittava ed. Anni Huotar in y. m. anom. ehd. N:o 3.

9) Aviovaimon oikeutta lapsiinsa koske-

Siv.

van lainsäädännön uudistamista tarkoittava ed. Alma Jokisen y. m. anom. ehd. N:o 4.

44

10) Yhtenäisen maarekisterijärjestelmän aikaansaamista tarkoittava ed. Hannisen y. m. anom. ehd. N:o 5.

”

Siv.

41

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Alkio, von Born, Hannula, Inberr, Saarinen, Sipilä, von Troil, Turunen ja Waljakka.

43

Ilmoitusasiat:

” Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasiain takia ed. Waljakka tästä päivästä seuraavan perjantain tämän kuun 24 päivän aamuun saakka, ed. Sirén ensi lauantaiksi, maanantaiksi ja tiistaiksi, ed. Saarinen ja Inberr tästä päivästä alkaen ensi tiistai-iltaan saakka, ed. Sipilä tämän illan istunnosta, ed. Söderholm ensi tiistai- ja keskiviikoksi, ed. von Troil ja Tulikoura huomispäivästä ensi keskiviikko-iltaan, ed. Oskari Laine ensi tiistai- ja keskiviikoksi ja torstai- ja keskiviikoksi.

Toimitus- ja tarkastusvaliokuntain puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat.

”

”

”

Puhemies: Ilmoitetaan että toimitusvaliokunta on valinnut puheenjohtajaksensa ed. Wuolijoen ja varapuheenjohtajakseen ed. Rautapään sekä tarkastusvaliokunta puheenjohtajakseen ed. Liston ja varapuheenjohtajakseen ed. Tokoin.

Kertomus valtiovarain tilasta.

Puhemies: Eduskunnalle on ilmoitettava, että Senaatista on eduskunnalle saapunut kertomus valtiovarain tilasta; mutta kun tämä on tullut ainoastaan yhtenä kappaleena suomeksi ja yhtenä ruotsalaisena kappaleena, niin ei sitä ole katsottu voitavan esittää, ennenkuin se on saatu monistetuksi ja edustajille jaetuksi.

Erityisvaliokuntien asettaminen.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että niihin alotteisiin nähden, mitä jo tähän asti on tehty, olisi asetettava kolme niin sanottua erityisvaliokuntaa, nimittäin sivistysvaliokunta, maatalousvaliokunta ja työväenasiainvaliokunta ja että kuhunkin näistä olisi valittava 17 jäsentä.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kallio: Minä pyytäisin ehdottaa, että eduskunta päättäisi asettaa myös laki- ja talousvaliokunnan.

Ed. Anton Huotari: Minä pyydän kannattaa edustaja Kallion ehdotusta.

Puhemies: Ehkä ensin päätetään puhemiesneuvoston ehdotuksesta ja otetaan edustaja Kallion ehdotus erikseen käsiteltäväksi.

Kukaan ei ole vastustanut puhemiesneuvoston ehdotusta, että asetettaisiin sivistysvaliokunta, maatalousvaliokunta ja työväenasiainvaliokunta. Eduskunta päättäneen asettaa nämä valiokunnat?

Puhemiesneuvoston sanottu ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Edustaja Kallio edustaja Anton Huotarin kannattamana on ehdottanut, että päätettäisiin asettaa myös laki- ja talousvaliokunta.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. Söderholm: Då det i detta ögonblick icke är kändt, hvilka initiativ komma att väckas vid denna landtdag och då vi i alla fall hafva tvänne utskott, agrarutskottet och ekonomiut-

skottet, som äro egnade att behandla de flesta af de ärenden, som annars skulle komma att hänvisas till lag- och ekonomiutskottet, synes det mig, att man åtminstone icke ännu vid detta plenum borde fatta beslut i saken, utan synes det mig riktigare, att landtdagen för denna gång åtnöjer sig med det af talmanskongressen väckt och af landtdagen nu godkända förslaget.

Ed. Listo: Pyysin puheenvuoroa tuodakseni esiin saman käsityskannan kuin edustaja Söderholm.

Ed. Kallio: Siihen nähden, että eduskunnalle on tehty esitysehdotus maanhankinnasta tilattomalle väestölle, joka lähetettäneen maatalousvaliokuntaan, ja että myöskin on tehty esitysehdotuksia metsälain uudistamisesta, jotka lähetettäneen talousvaliokuntaan, sekä samoin eduskuntaesitys maantielaista, joka on kaikilla neljällä edellisillä valtiopäivillä jäänyt lopullisesti käsittelemättä, ja koska viimeksimainittu esitys aina on ollut käsiteltävänä laki- ja talousvaliokunnassa ja kun olisi suotavaa, että se asia vihdoin saataisiin eduskunnassa loppuun käsitellyksi, niin sentähden minusta voi hyvällä syyllä jo tässä istunnossa päättää asetettavaksi myöskin laki- ja talousvaliokunnan.

Ed. Torppa: Minulla oli aikomus tehdä aivan sama huomautus, jonka edustaja Kallio täällä on jo tehnyt ja sen vuoksi tahdon vain viitata hänen lausuntoonsa ja sen nojalla myös kannattaa hänen tekemäänsä ehdotusta.

Ed. Fränti: Minä yhdyn niihin lausuntoihin, joita edustajat Kallio ja Torppa ovat antaneet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Edustaja Kallio on ehdottanut, että asetettaisiin myös laki- ja talousvaliokunta, mutta sitä ehdotusta on vastustettu, joten siitä tulee äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo nyt päätettäväksi, että laki- ja talousvaliokunta asetetaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on eduskunta päättänyt, että tällä kertaa ei vielä päätetä laki- ja talousvaliokunnan asettamisesta.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta on siis päättänyt asettaa myöskin laki- ja talousvaliokunnan.

Puhemies: Tulee kysymys näitten valiokuntien jäsenluvusta, josta täytyy erikseen päättää. Puhemiesneuvosto on ehdottanut erikoisvaliokuntiin valittavaksi 17 jäsentä.

Tämä ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Nykyistä valtiollista asemaa koskevan alamaisen adressin

lähettämistä koskeva ed. Ahmavaaran, Mechelinin y. m. ehdotus n:o 2 esitetään.

Ed. Mechelin lukee sen julki suomen- ja ruotsinkielellä.

Keskustelu:

Ed. Kairamo: Kun eduskunta viime syksynä ylimääräisillä valtiopäivillä oli päättänyt Keisarilliselle Majesteetille ilmoittaa, että se esittämistään syistä ei ollut voinut ryhtyä valtiopäivä- kutsu- ja kutsumuksessa mainittujen asiain käsittelyyn, kuului suomalainen puolue niihin, jotka olisivat tahtoneet, että eduskunta tämän ilmoituksen ohella olisi erityisessä adressissa hallitsijan tietoon saattanut oman käsityksensä 30 päivänä viime kesäkuuta annettusta keisarikunnan laistaynnä kansassa vallitsevat tunteet silloin syntyneen tavattoman aseman johdosta. Koska asia kuitenkin silloin jäi toteutumatta ja asema nyt uusien vaalien jälkeen on pääasiassa muuttumaton, saattaa ehkä tuntua odottamattomalta, että ryhmämme ei ole yhtynyt kannattamaan käsillä olevaa adressiehdotusta, eikä myöskään ole tehnyt omaa aloitetta asiassa. Tämä näennäinen epäjohtonmukaisuus saa kuitenkin selityksensä yhtä helposti kuin se tosiasiasta, että monet viime syksyisen adressiehdotuksen vastustajista nyt katsovat adressin tarpeelliseksi.

Väärinkäsityksen välttämiseksi lienee asianmukaista jo lähete- ja keskustelun aikana mainita, että esillä oleva adressiehdotus on myöskin suomalaisen puolueen edustajaryhmän keskuudessa ollut tarkan harkinnan alaisena. Me emme ole

sitä tarkastaessamme huomanneet siinä mitään sellaista, jota meidän pitäisi vaatia ehdottomasti poistettavaksi, jotta se ei olisi ristiriidassa sen valtiollisen käsityskannan kanssa, jota suomalainen puolue edustaa. Niiden käsitteiden, niiden tunteiden ja toiveiden suhteen, joita adressiehdotus arvokkaalla tavalla tulkitsee, ei ole erimielisyyttä olemassa eri puolue- ja ryhmien tai eri kansalaisluokkien välillä Suomessa. Tämä on sanottu monasti ennen, mutta ei liene tarpeellontä, että se sanotaan selvästi tälläkin kertaa.

Ne epäilykset, jotka ovat määränneet ryhmämme kannan, kun se on päättänyt olla yhtymättä adressiehdotukseen, eivät siis johdu siitä mitä ehdotuksessa on sanottu vaan siitä mitä siinä on jäänyt sanomatta. Tuskin lienee välttämätöntä tässä yhteydessä laveammin kosketella tätä asianpuolta. Se on edellisillä valtiopäivillä jo useasti esitetty niin yksityiskohtaisesti kuin se meidän käsityksemme mukaan nykyisissä oloissa on ollut mahdollista. Pyydän vaan saada erityisesti viitata siihen lausuntoon, jonka edustaja Nevanlinna 1910 vuoden ylimääräisillä valtiopäivillä antoi suomalaisen puolueen edustajaryhmän puolesta siinä keskustelussa, joka tapahtui silloin annettavan vastauskirjelmän johdosta. Tässä lausunnossa on lyhyesti kosketeltu muutamia tärkeimpiä niistä kysymyksistä, jotka ovat aiheuttaneet nykyisen valtiollisen ristiriidan, ja siinä myöskin viitataan siihen suuntaan, joka mielestämme voisi johtaa sovinnollisempaan olotilaan Keisarikunnan ja Suuriruhtinaanmaan välillä.

Sanomattakin lienee selvää, että positiivisen ohjelman suoranainen merkitys tuskin tällä hetkellä saattaa olla suuri. Valitettavasti on asema vähitellen kehittynyt sellaiseksi, että tuntuu epä- tietoiselta tahdotaanko määräävässä paikassa Venäjällä tätä nykyä antaa paljonkaan enempää huomiota käytännöllisille sovintoyrityksille kuin yksinomaan tai pääasiallisesti oikeuskäsitykseen perustuviin vastalauseisiin, jommoisia eduskunta on jo useampaan kertaan Keisarilliselle Majesteetille alamaisesti esittänyt.

Mutta tämä hetkellinen konjunkturi ei saa olla meille määräävä. Ainakin suomalaisen puolueen edustajaryhmä pitää edelleen tärkeänä, että Suomen eduskunta, kun se velvollisuutensa mukaisesti puolustaa maan sisällistä, meille monasti vakuutettua itsenäisyyttä, johtonmukaisesti ja selvästi julistaa vilpittömän halunsa vapaan harkintansa mukaan täyttää ne velvollisuudet,

jotka asemamme Venäjän valtakunnan jäseninä meille luonnollisesti ja kohtuuden mukaan asettaa. Perityn oikeuskantamme puolustaminen ei suinkaan tiedä sokeata ja itsepintaista kiinnipitämistä jokaisesta saavutetusta oikeudesta. Se tarkoittaa ennen kaikkea sen luonnollisen ja kohtuullisen vaatimuksen juurruttamista, että kun lähdetään historiallisen kehityksen kautta syntyneitä tosioiloja järjestämään ja oikaisemaan, me emme tässä uudistuksessa voi emmekä saa panna alttiiksi kansallisen elämämme elinehtoja. Me emme voi toiselle luovuttaa oikeutta määrätä, mitkä nämä elinehdot ovat, ja jos Suomen kansa, kun sovinnonteon hetki kerran koittaa, kentiesi havaitsee mahdolliseksi tehdä raskaitakin uhrauksia päästäksensä siitä onnettomasta ja laittomasta tilasta, joka jo toista vuosikymmentä on myrkyttänyt ja lamauttanut maamme julkista elämää, niin sen tulee — se on meidän vakauksemme — katsoa ei ainoastaan että sopimus tehdään sitova, tehdään laillisessa järjestyksessä, vaan myöskin, mikä meille on vieläkin tärkeämpää, että meille siinä säilyy kaikki se, mikä kansamme henkiselle elämälle ja aineelliselle toimeentulolle on välttämätöntä. Tämä tulevaisuuteen tähtäävä katsantokanta, joka on suomalaiselle puolueelle ominainen, ei adressiehdotuksellekaan ole kokonaan vieras, se tunnustettakoon mielellään, mutta se on siinä liian epämääräisesti ja hämärästi esitetty ja asian tärkeyteen nähden on senvuoksi käynyt välttämättömäksi erikoisesti alleviivata tätä käsityskantaamme. Se on tällä kertaa voinut tapahtua tarpeellisella painolla ryhtymättä eri aloitteen laatimiseen, huomioon ottaen sen vaikutusmahdollisuuden, joka asian käsittelyyn nähden valiokunnassa ja edelleen eduskunnassa kuuluu suomalaisen puolueen edustajille.

Ed. Tokoi: Koska myös sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän taholta tänä iltana jätetään anomusehdotus, joka koskettelee myöskin samoja asioita, ja koska tämän eduskunnan työtavoissa on vakiintunut sellainen menettely, että samanluontoiset asiat mikäli mahdollista otetaan käsiteltäviksi ja lähetetään valiokuntaan samassa istunnossa, niin minä pyydän, että tämä nyt esitetty adressiehdotus pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Ed. Lylykorpi: Minä kannatan edustaja Tokoin tekemää ehdotusta.

Puhemies: Kun on herätetty kysymys tämän adressiehdotuksen pöydällepanosta, tulee kysymys siitä ensin ratkaistavaksi, ennenkuin siirrytään kysymykseen asian lähettämisestä valiokuntaan. Haluaako kukaan puheenvuoroa pöydällepanosta?

Ed. Söderholm: Jag hemställer att bordläggningen af detta ärende skulle ske till ett plenum i morgon.

Ed. Estlander: Jag ber att få understöda hr Söderholms förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Pyytäessään tätä asiaa pöydällepantavaksi, esitti edustaja Tokoi ed. Lylykorven kannattamana, että se pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon. Edustaja Söderholm edustaja Estlanderin kannattamana on pyytänyt että se pantaisiin pöydälle huomispäivän istuntoon.

Mitä tulee menettelyyn äänestettäessä voidaan tässä menetellä kahdella tavalla, joko niin että äänestetään ensin, onko asia pöydälle pantava vai ei, ja sitten, jos edellinen ehdotus voittaa, äänestetään mihin istuntoon se on pöydälle pantava, taikka niin että ensin äänestetään vastakkain pöydällepanopäivistä ja sitte vasta, onko asia pöydälle pantava vai ei. Minun käsittääkseni edellinen menettelytapa on oikeampi, se nimittäin, että ensin äänestetään, onko asia pantava pöydälle vai ei, ja sitten kysymyksestä, mihin istuntoon se on pöydälle pantava.

Ensiksimmäinen menettelytapa hyväksytään.

Puhemies: Ensin on siis päätettävä, onko asia pöydälle pantava vai ei. Kun ei kukaan ole vastustanut pöydällepanoa, niin ei tarvittane eri äänestystä, vaan eduskunta päättäneen että se on pöydälle pantava?

Adressiehdotus päätetään pöydällepantavaksi.

Puhemies: Tulee sitten kysymys siitä, mihin päivään se on pantava pöydälle, ensi tiistain istuntoon vai huomispäivänä pidettävään istuntoon.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo, että asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on eduskunta päättänyt, että asia pannaan pöydälle huomispäivänä pidettävään istuntoon.

Äänestyksessä annetaan 107 „jaa“ ja 74 „ei“-ääntä; eduskunta on siis päättänyt, että tämä adressiehdotus on pantava pöydälle ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Puhemies: Sen johdosta että äänestyksessä on annettu kokoonlaittamattomia lippuja, pyydän huomauttaa edustajille, että liput äänestetyssä ovat taitettavat yhteen. Jos ne avonaisina pannaan uurna, niin ne hylätään.

2) Alamaisten adressin lähettämistä sen johdosta, ettei senaatti ole ryhtynyt toimenpiteisiin juovutusjuomalainsäädännön uudistamiseksi

koskeva ed. Helenius Seppälän adressiehdotus n:o 1 esitetään. Luettuaan julki adressiehdotuksen

Ed. Helenius-Seppälä ehdottaa asian lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. Tokoi: Koska tämä asia on vallan eri-koista laatua ja eduskunta halunnee siihen tutustua, niin ehdotan että tämäkin pantaisiin pöydälle tiistain istuntoon.

Ed. Pärssinen: Pyydän kannattaa ed. Tokoin tekemää ehdotusta.

Ed. Wiljakainen: Kannatan ed. Tokoin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On ehdotettu että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon. Sitä ei ole kukaan vastustanut. Eduskunta päättäneen, että adressiehdotus pannaan pöydälle ensi tiistain täysi-istuntoon?

Tähän suostuen eduskunta päättää panna tämänkin adressiehdotuksen pöydälle ensi tiistain istuntoon.

3) Lapsenmurhaa koskevien rangaistusmääräysten lieventämistä

tarkoittava ed. Pärssisen y. m. eduskuntaesitys n:o 4, sisältävä ehdotuksen laiksi, jonka kautta rikoslain 22 luvun 1, 2 ja 4 § ehdotetaan kumottaviksi, esitetään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

4) Ehdotuksen laiksi, jonka kautta kumotaan rikoslain 10 luvun 1 ja 2 §,

sisältävä ed. Anni Huotarinen y. m. eduskuntaesitys n:o 5 esitetään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

5) Ehdotuksen asetukseksi, jolla yleisen rikoslain voimaannuttamisesta 19 p:nä joulukuuta 1889 annetun asetuksen 20 §:n 2 kohta muutetaan toisin kuuluvaksi,

sisältävä ed. E. S. Yrjö-Koskisen eduskuntaesitys n:o 6 esitetään ja lähetetään erimielisyydetä lakivaliokuntaan.

6) Ehdotuksen asetukseksi, joka koskee kirjallisten ja taiteilijain oikeudesta työnsä tuotteisiin annetun asetuksen 18 §:n muuttamista

sisältävä ed. E. S. Yrjö-Koskisen y. m. eduskuntaesitys n:o 7 esitetään ja lähetetään keskustelutta lakivaliokuntaan.

7) Ehdotuksen asetukseksi Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Annalan y. m. eduskuntaesitys n:o 8 esitetään ja lähetetään yksimielisesti lakivaliokuntaan.

8) Aviiovaimon oikeutta lapsiinsa koskevan lainsäädännön uudistamista

tarkoittava ed. Alma Jokisen y. m. anomusehdotus n:o 4 esitetään ja lähetetään keskustelutta lakivaliokuntaan.

**9) Yhtenäisen maarekisterijärjestelmän
aikaansaamista**

tarkoittava ed. Hannisen y. m. anomusehdotus
n:o 5 esitetään ja lähetetään yksimielisesti l a k i -
v a l i o k u n t a a n.

Puhemies: Minulta taisi epähuomiosta
jääda esittämättä päiväjärjestyksessä 8:na oleva
asia, ed. Huotarin ynnä muiden anomusehdotus.

**10) Aviovaimon toimivaltaa ja pesän omaisuu-
den hallintoa koskevan lainsäädännön
uudistamista**

tarkoittava ed. Anni Huotarin y. m. anomuseh-
dotus n:o 3 esitetään ja lähetetään keskustelutta
l a k i v a l i o k u n t a a n.

Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 12
päivällä.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Grotenfelt: Eduskunnan valitsijamie-
hiä pyydetään suosiollisesti jäämään tänne täysi-
istunnon päätyttyä.

Täysi-istunto päättyy kello 7,52 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

9. Tiistaina 21 p:nä helmikuuta

klo 12 p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

1) Ed. Ahmavaaran, Mechelinin y. m. viime istunnossa pöydälle pantu ehdotus nykyistä valtiollista asemaa koskevan alam. adres- sin lähettämisestä.

2) Ed. Helenius-Seppälän viime istun- nassa pöydälle pantu ehdotus alam. adres- sin lähettämisestä sen johdosta, ettei se- naatti ole ryhtynyt toimenpiteisiin juovu- tusjuomalainsäädännön uudistamiseksi.

3) Laillisten olojen palauttamista maa- han koskeva ed. Wreden y. m. anom. ehd. n:ot 6 a ja b.

4) Laittomuuspolitiikan lopettamista sekä Suomen valtiollisen vapauden ja edistyk- sen mahdollisuuden turvaamista tarkoittava ed. Kuusisen y. m. anom. ehd. n:o 7.

5) Valtiopäiväjärjestyksen 32 § muutta- mista koskeva ed. Hämäläisen y. m. anom. ehd. n:o 8.

6) Ehdotuksen erinäisten vaalilain koh- tain muuttamisesta sisältävä ed. Helenius- Seppälän edusk. esit. n:o 19.

7) a) Ehdotuksen asetukseksi toimen- piteistä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi sisältävät ed. Lohen y. m. edusk. esit. n:o 20 ja ed. Kaskisen y. m. edusk. esit. n:o 22;

b) Ehdotuksen uudeksi metsänhoitolaiksi sisältävä ed. Taneli Typön y. m. edusk. esit. n:o 21;

c) Metsälain valvonnan tehokkaaksi saat- tamista sekä metsänhävittämisen ehkäise- mistä tarkoittava ed. Peurakosken y. m. anom. ehd. n:o 45, ja

	Siv.
d) Toimenpiteitä metsänhoidon edistä- miseksi koskeva ed. Homénin anom. ehd. n:o 46.	60
8) Kunnallismetsäjäjärjestelmän edistämistä tarkoittava ed. Pullisen anom. ehd. n:o 44.	61
9) Tutkimuksen toimittamista puutavara- liikettä haittaavista epäkohdista sekä tär- keämpien liikeväylien valtiolle lunastamista koskeva ed. Hahlin y. m. anom. ehd. n:o 43.	"
10) Ehdotuksen asetukseksi a) teitten tekemisestä ja kunnossapidosta maalla sekä b) tieveron maksamisesta ja sen käyttä- misestä sisältävä ed. Torpan y. m. edusk. esit. n:o 24.	"
11) Kyläteitä ja tilusteitä koskevan lain- säädännön uudistamista tarkoittava ed. Pullisen anom. ehd. n:o 47.	"
12) Teiden tekemiseen Lapissa myönne- tyn määrärahan korottamista koskeva ed. Fräntin anom. ehd. n:o 48.	"
13) Ehdotuksen asetukseksi vesioikeus- lain 2 luvun 18 §:n muuttamisesta sisäl- tävä ed. Arosen y. m. edusk. esit. n:o 25.	"
14) Ehdotuksen muutokseksi merilain 31 §:ään sisältävä ed. Tulikouran y. m. edusk. esit. n:o 26.	"
15) Määrärahan myöntämistä suomen- kielisen kirjallisuuden edistämiseksi kos- keva ed. Hallsténin y. m. anom. ehd. n:o 66.	"
16) Määrärahan myöntämistä maalais- kansakoulujen vähävaraisten lasten ruoka- ja vaatetusavuksi tarkoittava ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 54.	"
17) Määrärahan myöntämistä kansanlas- tentarhoille v. 1912 tarkoittava ed. Hul- tinin y. m. anom. ehd. n:o 59.	62
18) Erinäisiä toimenpiteitä kansankirjas-	

tojen edistämiseksi koskeva ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 60.

19) Maalaiskansakoulujen yhteyteen perustettavia yleisiä kansankirjastoja koskeva ed. Etelämäen y. m. anom. ehd. n:o 61.

20) Valtioavun myöntämistä Suomalaiselle maaseututeatterille tarkoittava ed. Lallukan y. m. anom. ehd. n:o 67.

21) Yliopiston kielioalojen korjaamista koskeva ed. Fräntin y. m. anom. ehd. n:o 65.

22) Suomenkielen saattamista opetuskieliksi yliopistossa ja teknillisessä korkeakoulussa tarkottava ed. Lanteen y. m. anom. ehd. n:o 64.

23) Muistopatsaan pystyttämistä J. V. Snellmanille koskeva ed. O. Laineen y. m. anom. ehd. n:o 71.

24) Ehdotuksen muutokseksi torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta maalisk. 12 p:nä 1909 annettuun asetukseen sisältävä ed. Elorannan y. m. edusk. esit. n:o 29.

25) Ehdotuksen asetukseksi, joka ehkäisee yksityisiä tai yhtiöitä hankkimasta liian suuria maa-aloja, sisältävä ed. Ripatin y. m. edusk. esit. n:o 30.

26) Kruunun metsämaitten asuttamisen edistämistä tarkoittava ed. Ahmavaaran ja Fräntin anom. ehd. n:o 72.

27) Uudisasutuksen edistämistä kruunun metsämailla koskeva ed. Kairamon y. m. anom. ehd. n:o 73.

28) Kruunun metsämaiden asuttamista ja niiden viljelyskelpoisten osien luovuttamista tarkoittava ed. Leinon y. m. anom. ehd. n:o 74.

29) Viljelyskelpoisen maan luovuttamista uutistiloiksi tarkoittava ed. Mäen y. m. anom. ehd. n:o 75.

30) Kuoletuslainojen myöntämistä pien-tilallisille Karjalan kannaksella heidän taloutensa parantamiseksi koskeva ed. Nuorran y. m. anom. ehd. n:o 76.

31) Toimenpiteitä maan hankkimiseksi tilattomalle väestölle tarkoittava ed. Helelius-Seppälän anom. ehd. n:o 77.

32) Rahaston perustamista uudisasutuksen edistämiseksi kruunun mailla erinäisissä Oulun läänin kunnissa tarkoittava ed. Fräntin y. m. anom. ehd. n:o 78.

Siv.

62

”

”

”

64

65

”

”

”

”

”

”

68

”

69

33) Määrärahan myöntämistä maanviljelyksen ja karjanhoidon elvyttämiseksi Kaajanin kihlakunnassa käsittelevä ed. Karhin ja Pulkkinen anom. ehd. n:o 79.

34) Toimenpiteitä korvauksen hankkimiseksi niille torppareille, lampuodeille ja mäkitupalaisille, jotka ovat joutuneet hädetyiksi sen johdosta, että maalisk. 12 p:nä 1909 vahvistettu asetus torpan y. m. vuokrasta ei astunut voimaan ennen 14 päivää maalisk. sanottuna vuonna tarkoittava ed. Huttusen y. m. anom. ehd. n:o 80.

35) Pienviljelijäin opintomatkojen toimeenpanon edistämistä yleisillä varoilla koskeva ed. Hännisen y. m. anom. ehd. n:o 81.

36) Maanviljelysharrastusta elvyttävien retkeilyjen toimeenpanemisen edistämistä koskeva ed. Matti Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 82.

37) Maatalousopetuksen saattamista vakinaiseksi oppiaineeksi maamme seminaareihin tarkoittava ed. Relanderin y. m. anom. ehd. n:o 83.

38) Yhtiöiden ja sellaisten yksityisten, jotka harjoittavat puutavaraa raaka-aineena kuluttavaa teollisuutta, velvoittamista määräjän kuluttua luovuttamaan metsämaansa kunnille koskeva ed. Elorannan anom. ehd. n:o 84.

39) Kuoletuslainojen myöntämistä maataloustuotteiden myyntiosuuskunnille tarkoittava ed. Iipposen anom. ehd. n:o 85.

40) Toimenpiteisiin ryhtymistä vientivoin tarkastamiseksi ja kotimaisen voikaupan valvomiseksi koskeva ed. Lanteen y. m. anom. ehd. n:o 86.

41) Ehdotuksen laiksi työnantajain vastuunalaisuudesta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta sisältävä ed. Paasivuoren y. m. edusk. esit. n:o 31.

42) Ehdotuksen asetukseksi työnvälitystoimistoista sisältävä ed. Hjeltin y. m. edusk. esit. n:o 32.

43) Ehdotuksen laiksi työriitojen sovittamisesta sisältävä ed. Vuorimaan y. m. edusk. esit. n:o 33.

44) Ehdotuksen laiksi elinkeinolain 19 §:n 1:sen kohdan muuttamisesta sisältävä ed. Kirveen y. m. edusk. esit. n:o 34.

45) Ehdotuksen asetukseksi lasten sekä nuorten henkilöiden kaupan- ja elinkeinon-

Siv.

69

”

”

”

”

”

”

”

”

”

70

”

”

harjoittamisesta kadulla sisältävä ed. Her-
ralan y. m. edusk. esit. n:o 35.

46) Arm. esityksen antamista laiksi kont-
tori- ja kauppa-apulaisten suojelemiseksi
koskeva ed. Pärssisen y. m. anom. ehd.
n:o 87.

47) Työnantajan vastuunalaisuutta työn-
tekijää kohtaavasta ruumiinvammasta tar-
koittava ed. Kaakko-ojan y. m. anom. ehd.
n:o 88.

48) Esityksen antamista laiksi työnteki-
jää kohtaavasta ruumiinvammasta annetun
lain soveltamisesta aikaisemmin sattu-
neisiin tapaturmatapauksiin tarkoittava ed.
Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 89.

49) Esityksen antamista yleisen työväen
tapaturmavakuutuslaitoksen perustamisesta,
jota 5 p:nä joulukuuta 1895 työnantajan
vastuunalaisuudesta työntekijää kohtaa-
vasta ruumiinvammasta annettu laki edel-
lyttää, koskeva ed. Paasivuoren y. m.
anom. ehd. n:o 90.

50) Lakiehdotuksen antamista Eduskun-
nalle työnvälityksen järjestämisestä kun-
nalliseksi toimeksi tarkoittava ed. Paasi-
vuoren y. m. anom. ehd. n:o 91.

51) Valtion ja kuntain työolojen järjes-
tämistä koskeva ed. Lehtosen y. m. anom.
ehd. n:o 92.

52) Valtion työolojen järjestämistä tar-
koittava ed. Helenius-Seppälän anom. ehd.
n:o 93.

53) Valtion kannatusavun myöntämistä
niille työväen ammattijärjestöille, jotka ensi
talven aikana järjestävät työttömäin avus-
tusta, koskeva ed. Pohjolan y. m. anom.
ehd. n:o 94.

54) Sosiaalisen päätoimiston perustamista
tarkoittava ed. Lundströmin y. m. anom.
ehd. n:o 95.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed.
Arajärvi, Björk, Kairamo, O. Laine, Sirén, Stor-
björk, Sundblom, Söderholm, Tainio, von Troil,
Tulikoura ja Waljakka.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä myönnetään yksi-
tyisasiain takia ed. Kirveelle tämän päivän ilta-

Siv.

71

”

”

”

”

”

”

”

72

”

puolesta ensi maanantaiaamuun, ed. Kotoselle
ensi perjantaiksi ja lauvantaiksi, ed. Tainiolle
tämän kuun 24 päivään, ed. Hanniselle ensi per-
jantaiksi ja sitä seuraavaksi tiistaisiksi, ed. Björkille
täksi päiväksi, huomiseksi ja ensi torstaiksi, ed.
Sundblomille ja Arajärvelle täksi päiväksi sekä
ed. Kairamolles täksi ja huomispäiväksi.

**Sivistys-, maatalous- ja työväenasiain- sekä laki-
ja talousvaliokunnan jäsenet ja varajäsenet.**

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Eduskunnan valitsijamiehet lähettävät
täten kunnioittaen eduskunnalle pöytäkirjan tä-
nään toimitetusta jäsenten vaalista Suomen Edus-
kunnan sivistysvaliokuntaan, maatalousvaliokun-
taan, työväenasiainvaliokuntaan sekä laki- ja ta-
lousvaliokuntaan.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

Julius Grotenfelt.

J. Oskari Peurakoski.

Pöytäkirja, tehty Suomen Eduskunnan
valitsijamiesten kokouksessa maanantaina
helmikuun 20 päivänä 1911. Saapuvilla
olivat muut varsinaiset valitsijamiehet, paitse
Hannula, Lahdensuo, Murros, Relander,
Sundblom, Tulikoura ja Wiik, joitten tilalla
olivat varajäsenet Jalkanen, Lohi, Oksman,
Oranen, Björk, Hanninen ja Salmi.

1 §.

Määräajan kuluessa oli puheenjohtajalle jätetty
sivistysvaliokunnan, maatalousvaliokunnan, työ-
väenasiainvaliokunnan sekä laki- ja talousvalio-
kunnan jäsenten vaalia varten, kunkin valiokun-
nan jäsenten vaalissa käytettäväksi 4 eri ehdo-
kaslistaa (liitteet n:rot 1, 2, 3 ja 4), jotka kaikki
täyttävät vaalijärjestyksen määräämät ehdot.

2 §.

Puheenjohtaja ilmoitti pyytäneensä vaalililai-
suuteen asiantuntijaksi professori E. Lindelöf'in
sekä kehoitti edustajia Roos, Annala, Knuutila
ja Puhakka olemaan vaalissa avustajina.

3 §.

Äänestyksessä kannatti listaa n:o 1 6 äänestäjää, listaa n:o 2 19 äänestäjää, listaa n:o 3 10 äänestäjää ja listaa n:o 4 10 äänestäjää. Kuhunkin 1 §:ssä mainittuun valiokuntaan, joissa eduskunnan päätöksen mukaan on kussakin oleva 17 jäsentä, on siis valittava varsinaisiksi jäseniksi listasta n:o 1 2 henkilöä, listasta n:o 2 7 henkilöä, listasta n:o 3 4 henkilöä ja listasta n:o 4 4 henkilöä.

Varajäseniksi samoihin valiokuntiin on vaalijärjestyksen 12 §:n mukaisesti kuhunkin valittava listasta n:o 1 1 henkilö, listasta n:o 2 3 henkilöä, listasta n:o 3 2 henkilöä ja listasta n:o 4 2 henkilöä.

Kun vaalin tulos oli laskettu, huomattiin valituiksi:

Sivistysvaliokuntaan

jäseniksi:

Lindelöf	listasta n:o 1
Sundblom	" "
Jokinen, W.	" 2
Etelämäki	" "
Annala	" "
Latvala, J. W.	" "
Salmi	" "
Herrala	" "
Kivikoski	" "
Kaakko-oja	" 3
Malmivaara	" "
Sipilä	" "
Waarala	" "
Heiskanen	" 4
Jalkanen	" "
Nuora	" "
Relander	" "

varajäseniksi:

af Forselles	listasta n:o 1
Huotari, Anton	" 2
Kunnassalo	" "
Waljakka	" "
Hanninen	" 3
Sjöstedt-Jussila	" "

Snellman
Kiurulistasta n:o 4
" "

Maatalousvaliokuntaan

jäseniksi:

von Troil	listasta n:o 1
Storbjörk	" "
Tokoi	" 2
Eloranta	" "
Sirén	" "
Huttunen	" "
Mäkelä, S.	" "
Mäki	" "
Lautasalo	" "
Honkajuuri	" 3
Paasikivi	" "
Rannikko	" "
Yrjö-Koskinen, L.	" "
Arokallio	" 4
Brander	" "
Pulkkinen	" "
Saalasti	" "

varajäseniksi:

Tåg	listasta n:o 1
Jalonen	" 2
Kopila	" "
Miettinen	" "
Pullinen	" 3
Hanninen	" "
Astala	" 4
Renvall	" "

Työväenasiainvaliokuntaan

jäseniksi:

Hjelt	listasta n:o 1
Björk	" "
Paasivuori	" 2
Pärssinen	" "
Lundström	" "
Jalava	" "
Pohjola	" "
Salo	" "
Jokinen, Alma	" "
Mynttinen	" 3

Ripatti	listasta n:o 3
Vuorimaa	" "
Yrjö-Koskinen, E. S.	" "
Erkko	" 4
Latvala, M.	" "
Lahdensuo	" "
Wiljakainen	" "

varajäseniksi:

Sohlberg	listasta n:o 1
Lehtonen	" 2
Pohjaväre	" "
Hänninen	" "
Typpö, L.	" 3
Honkajuuri	" "
Puhakka	" 4
Karhi	" "

Laki- ja talousvaliokuntaan

jäseniksi:

Grotenfelt	listasta n:o 1
Bäck	" "
Hoikka	" 2
Häyrynen	" "
Perttilä	" "
Paunu	" "
Virkki	" "
Saarinen	" "
Lylykorpi	" "
Koivisto	" 3
Laine, O.	" "
Lanne	" "
Pullinen	" "
Fränti	" 4
Pykälä	" "
Riihelä	" "
Snellman	" "

varajäseniksi:

Strömberg	listasta n:o 1
Kääriäinen	" 2
Kurkinen	" "
Kunnassalo	" "
Iipponen	" 3
Ruotula	" "
Junes	" 4
Nylander	" "

4 §.

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin Roos, Annala, Knuutila ja Puhakka.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

J. Oskari Peurakoski.

Tarkastettu ja hyväksytty; todistavat

S. Wilh. Roos.

V. Annala.

Onni Puhakka.

Kaarle O. Knuutila.

Muutos päiväjärjestykseen.

Puhemies: Tämän päivän päiväjärjestykseen on ilmoitettava se muutos, että asiat n:ot 3 ja 4 jäävät tällä kertaa esittämättä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1. Nykyistä valtiollista asemaa koskevan alamaisten adressin lähettämistä

tarkoitettava ed. Ahmavaaran, Mechelinin y. m. ehdotus, joka viime perjantaina pidetyssä täysistunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Tokoi: Silloin, kun pyysin tätä adressiehdotusta pöydälle, perustelin pyyntöäni sillä, että sosialidemokraattisen ryhmän taholta samana iltana oli jätettävä anomusehdotus, jossa käsitellään myös samoja asioita, mutta vielä paljoa laajemmassa muodossa ja että eduskunnassa on käytäntöön vakiintunut sellainen tapa, että samansisältöiset asiat lähetetään valiokuntaan samalla kertaa. Silloin myöskin ehdotin, että asia pantaisiin pöydälle tämän päivän istuntoon ja tein tuon ehdotuksen pöydällepanosta tämän päivän istuntoon siinä varmassa uskossa,

että puhemiesneuvosto katsoo soveliaaksi esittää tämän päivän istunnossa nämä asiat, sekä tämän nyt pöydällä olleen adressiehdotuksen että myöskin sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän anomusehdotuksen. Nyt kuitenkin tässä puhemiesneuvosto on tehnyt päiväjärjestykseen sellaisen muutoksen, että meidän anomusehdotustamme ei tänä päivänä esitetä. Tosin valtiopäiväjärjestyksessä ei ole selvää määräystä siitä, mitenkä tällaiset asiat ovat pöydällä olevat, voidaanko niitä siirtää pöydälle seuraavaan istuntoon. Kuitenkin luottaen siihen, että tällainen käsitys hyväksytään, minä ehdotan, että tämä adressiehdotus pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon sillä edellytyksellä, että meidän anomusehdotuksemme silloin myöskin esitetään.

Ed. Mechelin: Den omständigheten, att det har befunnits nödigt att från dagens lista borttaga ärendena n:ris 3 och 4, d. v. s. de båda politiska petitionsförslagen, borde icke kunna utöfva någon invärkan på behandlingen af ärendet n:o 1. Ett adressförslag är ju någonting annat än ett petitionsförslag, men så framt deras innehåll i vissa delar öfverensstämmer, så blir ju grundlagsutskottet i tillfälle att fästa afseende såväl åt det ena som det andra hållet. Det synes mig icke vara anledning att uppehålla remiss till grundlagsutskottet af ärendet n:o 1.

Ed. Kuusinen: Minä kannatan ed. Tokoin ehdotusta.

Ed. Jonas Castrén: Niillä pätevilla syillä, joita ed. Mechelin on täällä esiintuonut, täytyy minunkin yhtyä hänen mielipiteeseensä, että adressiehdotus, joka sekä muotonsa että sisältoänsä puolesta niin suuresti eroaa anomusehdotuksista laillisuuden palauttamiseksi, nyt jo lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt tätä adressiehdotusta pöydälle, tulee kysymys pöydällepanosta ensin ratkaistavaksi. Sitten vasta voimme ottaa esille kysymyksen tämän adressiehdotuksen asiallisesta käsittelystä, nimittäin sen lähettämisestä perustuslakivaliokuntaan. Tahtooko kukaan vielä lausua mielipiteensä pöydällepanosta? Ed. Tokoi, ed. Kuusisen kannattamana, on ehdottanut, että adressiehdotus pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon. Sitä

ehdotusta on myös vastustettu. Tulee siis äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa on eduskunta päättänyt, että asia pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 83 ei-ääntä. Eduskunta on siis, hyläten pöydällepanoehdotuksen, päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Puhemies: Niinkuin jo ilmoitin, on puhemiesneuvosto päättänyt ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Puheenvuoroa ei kukaan halua käyttää ja adressiehdotus lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

2) Alamaisten adressin lähettämistä sen johdosta, ettei senaatti ole ryhtynyt toimenpiteisiin juovutusjuomalainsäädännön uudistamiseksi,

koskeva, viime täysi-istunnossa pöydällepanut ed. Helenius-Seppälän ehdotus esitetään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Samalla kun lämpimästi kannatan tämän asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan, pyydän evästyksiksi lausua muutaman sanan.

Perustuslakivaliokunnassa mahdollisesti tuodaan tätä adressiehdotusta vastaan se käsitys, että eduskunnan ei sovi samalla istuntokaudella lähestyä hallitsijaa kahdella adressilla. Puolestani en katso tätä mielipidettä aivan itsestään niin selväksi, että sitä ei kannattaisi tarkoin punnita. Mutta siinäkin tapauksessa, että valiokunta tulisi senmukaiseen päätökseen, tehtäisiin käsittääkseni eduskunnan puolelta suuri erehdys, jos ei hallitsijaa lähestyttäessä erittäin tätä asiaa tuotaisi kuuluville niiden valitusten joukossa, joita hänelle esitetään. Pelkästään mielipiteen ilmauksena siihen suureen, maamme koko tulevaisuudelle niin tärkeään asiaan nähden, jota adressi tarkoittaa, on eduskunnan esitettävä huo-

lensa ja toivomuksensa. Meidän kansamme on nääntymäisillään sen kirouksen alle, jota väkijuomat sille tuottavat. Melkein joka viikko saadaan lukea jostakin uudesta hirmutapahtumasta, johon väkijuomain nauttiminen joko suoranaisesti tahi välillisesti on ollut syynä. Tällä välin eduskunnan esitysehdotus makaa liikkumattomana eikä edes Hänen Majesteettinsa nimenomainen armollinen käsky näy saavan vastahakoisia voimia murretuksi. Väkijuomatehtailijat käyttävät kaiken vaikutusvaltansa, jopa sellaisiakin keinoja, jotka kaikilta muilta veisivät sen arvon, mitä rehellinen kansalaisnimi antaa, turvatakseen yhteiskunnalle vaarallisen ammattinsa eduskunnan päätöksiä vastaan. Eräissä kaupungeissa on väärinkäsitetty taloudellinen edun katsomus aivan viime aikoina poistanut osan niistäkin lieviä rajoituksia väkijuomakaupassa ja anniskelussa, joita voimassa olevat väkijuomasetukset kaupunkikunnille myöntävät, ja toisissa kaupungeissa valmistaudutaan samaan tekoon. Pitääkö nyt vielä eduskunnan kaiken tämän nähdessään antaa, vaikkapa vain näennäistä, tukea sille käsitykselle, että eduskunta nyttemmin katselee tätä asiaa välinpitämättömämmin kuin ennen? Minun ymmärtääkseni pitäisi eduskunnan käyttää jokaista tilaisuutta, missä suinkin voi saattaa kansan hartaat toivomukset hallitsijan korviin.

Sillä kannalla kuin asiat nykyänsä ovat, ei lainsäädäntö tällä alalla oikeastaan pääse askeltakaan eteenpäin. Viime kieltolakiehdotuksen kaikei täytyy saada jonkinmoinen ratkaisu korkeimmassa paikassa, ennenkuin eduskunnan puolelta voi tulla kysymykseen mitään uusia aloitteita asiassa. Ainakin täytyy täysin vakaantua sen käsityksen, ettei mitään koko asiasta synny, ennenkuin uusiin toimenpiteisiin ryhdytään. Ajatuksemme on, että pienikin uudistus väkijuomalainsäädännössä olisi nykyään toivottavampi kuin se täydellinen seisahdus, missä nyt ollaan.

Minä sen vuoksi nöyrimmästi pyydän valiokuntaa kaikin puolin punnitsemaan niitä näkökohtia, joita edustaja Helenius-Seppälän adressiehdotuksessa tuodaan esiin, ja miettimään sopivat keinot sen päämäärän saavuttamiseksi, johon tämä adressi tähtää.

Ed. Wiljakainen: Eduskunta on kyllä yksimielisesti päättänyt hyväksyä kieltolain ja toimia niin, että siitä saataisiin vahvistettu laki, mutta

sen käsittelystä ei vielä ole sellaista toimenpidettä seurannut, josta voisi sanoa, että adressi olisi tehtävä, jos nimittäin seurataan vanhaa menettelytapaa adressien suhteen. Sekä vanhassa eduskunnassa että tässä nykyisessä ei ole koskaan adressilla lähestytty hallitsijaa muussa asiassa, kuin mikä koskee perustuslakia. Ei nyt voida mitenkään selittää, että tässä — olkoon vain että se on erittäin tärkeä asia — olisi olemassa perustuslainrikkos, ja siis senlaatuinen asia, joka adressilla olisi autettava eteenpäin. On kyllä totta, että valtiopäiväjärjestyksessä ei ole sanottu, minkälaisista asioista adressi tehdään, ja siis sen mukaan ei pitäisi olla esitettyä adressin tekemiseen tästäkään asiasta. Mutta siellä on sanottu, että perustuslakivaliokuntaan on lähetettävä asiat, jotka koskevat perustuslain muutosta, ja siihen tämä ei koske. Sanotaan myös, että sinne on lähetettävä sellaiset asiat, jotka koskevat hallituksen jäsenten toimien laillisuutta. Siis pitäisi olla tässä tapauksessa selvä laittomuus tapahtunut. Laittomuutta on kyllä se, että asiaa on viivytetty, mutta laitton teko ei ole vielä sillä todistettu, sillä voihan olla syytä, taikka ainakin niitä voidaan keksiä, jonka takia se ei näytä rikokselta. Tähän nähden tuntuu arveluttavalta päätellä edeltäpäin, että tämä asia olisi perustuslakivaliokunnan käsiteltävä ja käsiteltävä samassa yhteydessä kuin adressi, jossa on useampia perustuslainmuutoksia. Meillä Suomessa kyllä käsitetään, että nämä asiat ovat eriarvoisia, mutta onko sanottu, että ne, jotka toimittavat asian hallitsijan hyväksyttäväksi ja tietoon, käsittelevät sen samalla tavalla. Eikö ole luultavaa, että adressi tästä asiasta, joka kuitenkin on toisarvoinen kansan olemassaoloa koskeviin asioihin verraten, tässä yhteydessä valmisteltuna käsitellään samanarvoiseksi.

Minä olisin sentähden valmis lähettämään tämän asian ei perustuslakivaliokuntaan, vaan siihen valiokuntaan, joka on kieltolain tehnyt, eli talousvaliokuntaan.

Ed. Talas: Valtiopäiväjärjestyksen 28 §:n nojalla on eduskunnalla oikeus tavattomissa tilaisuuksissa tai erityisten tapausten johdosta lähettää Keisarille ja Suuriruhtinaalle adressi. Nykyisen hallitussuunnan vaikutuksesta ovat olot maassamme muuttuneet sellaisiksi, että eduskunta olisi tilaisuudessa valtiopäiväjärjestyksen jo mainitun pykälän nojalla kääntymään

hallitsijan puoleen adressilla milteipä jokaisessa eduskunnan käsiteltävänä olevassa vähänkään tärkeässä kysymyksessä.

Useimmat nämä kysymykset ovat joko Venäjän Ministerineuvoston, Suomen Senaatin tai muiden nykyisen hallitussuunnan kannattajain vaikutuksesta saatetut sellaiselle kannalle, että adressin lähettäminen niiden johdosta olisi muodollisesti riittävästi perusteltu. Mutta eduskunnan arvon mukaista tuskin lienee kääntyä jokaisessa tällaisessa tilaisuudessa hallitsijan puoleen adressilla. Kaikki nämä tavattomat tilaisuudet, jotka valtiollisessa elämässämme esiintyvät, ovat seurauksia vallitsevasta hallitussuunnasta. Eihän ole mikään yksinäinen ilmiö, että eduskunnan päättämä kieltolakiasetus ei vielä ole tullut laiksi. Vahvistusta vaillehan ovat jääneet kaikki eduskunnan päättämät vähänkin laajakantoisemmat lakiehdotukset. Senhän jo täytyy olla meille selvänä, että niin kauan kun nykyistä hallitussuuntaa jatkuu, lainsäädännön avulla tapahtuva kehitys miltei kokonaan on pysähtyvä.

Nykyinen hallitussuunta, joka johtavaksi periaatteekseen on ottanut laittomuuden, on meidän saatava kumotuksi. Eduskunnan kieltämätön velvollisuus on kääntyä hallitsijan puoleen adressilla ja siinä esittää kansamme ehdottomana vaatimuksena, että kansamme on hallittava maamme lakien mukaan ja että hallituksen johto maassa on jätettävä miesten käsiin, jotka tahtovat kansamme parasta eikä miesten, jotka ilmeisesti ovat kansamme vihollisia. Jos tämä vaatimus toteutetaan, silloin korjautuu toivottavasti itsestään sekin epäkohta, johon käsiteltävänä olevassa adressiehdotuksessa viitataan.

Adressiehdotuksessa puolustetaan adressin lähettämistä sillä, että senaatti on jättänyt toteuttamatta hallitsijan senaatille antaman määräyksen ryhtyä laatimaan lakiehdotusta, joka merkitykseensä nähden lähenisi yleistä kieltolakia. Tämän johdosta huomautettakoon vain siitä, että senaatin jäsenet ovat Keisarin ja Suuriruhinaan määräämät sekä että ne voidaan toimittaa erottaa niin pian kun ne eivät nauti hallitsijan korkeaa luottamusta. Eihän se, josta adressiehdotuksessa senaattia moititaan, ole senaatin ainoa eikä edes suurinkaan synti. Eduskunta on jo aikaisemmin ollut tilaisuudessa hallitsijalle esittämään, millaisten miesten käsiin kotimainen hallitus on jätetty. Heidän täydellinen kykenemättömyytensä tärkeään toimeensa

on paljastettu ja he ovat itse sen parhaiten paljastaneet. Kun he siitä huolimatta edelleen nauttivat hallitsijan korkeaa luottamusta, niin tuntuu miltei naiivilta uskoa, että he kadottaisivat tämän luottamuksen suhtautumisensa kautta kieltolakiin. He pysyvät toimitessaan sentähden, että ovat nykyisen laittoman hallitussuunnan uskollisia kannattajia. Vähänpä taitaa vaa'assa painaa, tahtovatko he toimia kieltolain hyväksi vai eivätkö. Kansamme ei odota nykyiseltä senaatilta mitään hyvää, ei valtiolliseen kysymykseemme nähden eikä liioin edistyskysymyksiimme nähden. Hallitukselle, joka ei ainoastaan ole kykenemätön velvollisuuksiensa täyttämään vaan ei edes tahdo velvollisuuksiensa täyttää, ei voida asettaa muuta vaatimusta, kuin että sen tulee luopua paikoiltaan. Tämän vaatimuksen eduskunta on tilaisuudessa esittämään valtiollista asemaa tarkoittavien aloitteiden yhteydessä, mutta ei nyt ehdotetussa adressissa. Minun täytyy vakaumuksenani lausua, niin harras kieltolain ystävä kuin olenkin, että kieltolakia koskevan adressiehdotuksen tekeminen on ollut vähemmin harkittu teko. Minä puolestani en saata ajatellakaan, että eduskunta hyväksyisi tämänsuuntaisen adressin lähettämisen ja minusta sentähden olisi ollut selvintä että adressiehdotusta ei olisi valiokuntaan lähetettykään. Koska nyt kumminkin puhemiesneuvosto on kannattanut adressiehdotuksen lähettämistä perustuslakivaliokuntaan, en tahdo sitä vastustaa, joskin mielestäni tämä asia on senluontoinen, että se ei oikeastaan kuulu perustuslakivaliokuntaan, vaan pikemmin talousvaliokuntaan.

Ed. Mechelin: Jag har för min del i talmanskonferensen biträdt beslutet att föreslå hr Helenius-Seppäläs adressförslags öfverlämnande till grundlagsutskottet af följande skäl:

Hans förslag afser icke något närmare ingående uppå själfva innehållet och riktningen af rusdryckslagstiftningen, men det afser att framhålla en betänklig försumlighet hos styrelsen i behandlingen af de beslut landtdagen i detta ämne tidigare fattat och insändt. Denna försumlighet står till sina orsaker och sin beskaffenhet i nära samband med andra missförhållanden, hvilka såväl af senaste landtdag gjorts till föremål för allvarliga uttalanden i en petition, som också vid denna landtdag torde komma att behandlas till följd af de förslag till petitioner, som vid nästa plenum föredra-

gas. Jag påpekar detta samband, ty jag finner det för min del knappast möjligt, att grundlagsutskottet skulle kunna utarbета och tillstyrka en särskild adress i den fråga, som nu är före. Måhända låter det sig göra att i största korthet beröra saken i den politiska adress, hvartill förslag i dag remitterats till grundlagsutskottet, men i alla fall synes det mig högst sannolikt, att den framställning, som gjorts af hr Helenius-Seppälä, skall kunna uti den politiska petition, där man närmare ingår på många olikartade missförhållanden, gifva anledning till ett allvarligt uttalande. Därför är det lämpligt att grundlagsutskottet och icke ekonomiutskottet får bereda frågan.

Ed. Nordlund: För min del kan jag icke godkänna det föreliggande adressmemorialet och vågar jag därför föreslå, att det måtte af landtdagen afböjas utan att hänskjutas till något utskott. Förslagsställarens goda afsikt betvivlar jag naturligtvis icke, och icke heller förnekar jag behöfligheten af reformer på alkohollagstiftningens område, men jag måste anse, att förslaget, särskildt med det nyss till utskott remitterade ytterst betydelsefulla adressmemorialet såsom bakgrund, är fullkomligt malplaceradt och omöjligt.

Först och främst ligger det i sakens natur, att den i 2 momentet 28 § L. O. landtdagen medgifna rätt att till Kejsaren och Storfursten aflåta adresser icke bör komma till användning annat än i utomordentliga fall eller med anledning af sådana tilldragelser, hvilka äro af någon verklig och vital betydelse. Det i adressförslaget berörda förhållandet är ju, om också icke betydelselöst, dock i det stora hela en småsak, hvadan adressformen, enligt min tanke, är en för stor apparat att härvid användas. L. O. har för sådana fall i 32 § anvisat en vida lämpligare väg, nämligen den att interpellera vederbörande senatsmedlem. Olämpligheten af adressförslaget synes mig framgå äfven däraf att det visserligen innehåller en anklagelse emot senaten, men icke en anklagelse i sådan omfattning, som de nuvarande senatorerna i själfva verket skulle förtjäna. De anklagas här för att de tillsvidare icke gjort något för reformeringen af alkohollagstiftningen, men denna underlåtenhetssynd är dock det minsta onda sagda senat gjort. Skall senaten ändtligen ställas på de anklagades bänk, bör detta ske i annat sam-

manhang och i vida större omfattning. Jag föreslår därför, att adressförslaget måtte helt och hållet af landtdagen afböjas.

Ed. Sohlberg: Förslagsställaren har visserligen här inslagit en väg, som icke förut blifvit beträdd, och jag medgifver villigt, att olika åsikter kunna göra sig gällande angående lämpligheten af att i en adress framställa den anhängan, som här göres för att afhjälpa ett missförhållande, som länge nog tryckt ned nykterhetssaken i vårt land. Då det emellertid bör utredas, huruvida adressformen i detta fall kan användas eller icke, anser jag att det hade varit lojalt att icke höja någon röst mot remiss af denna adress till utskott. Jag har velat göra detta uttalande, på det icke den uppfattning må göra sig gällande, att hela den svenska landtdagsgruppen står mot denna remiss. Jag ber för min del få understöda remiss till grundlagsutskottet.

Ed. Listo: Ed. Talas on äskeysessä lausunnossaan asettunut sille kannalle, että hänen mielestään tämän adressiehdotuksen ei pitäisi saavuttaa eduskunnan kannatusta. Mutta taipuen puhemiesneuvoston auktoriteettiin on hän kuitenkin ilmoittanut suostuvansa siihen, että alote lähetetään perustuslakivaliokuntaan. Minä pyydän tämän johdosta mainita, että minun käsitykseni mukaan puhemiesneuvoston tehtävänä ei ole arvostella, onko joku valtiopäiväjärjestyksen mukaan tehty alote sellainen, että eduskunnan pitäisi sitä ottaa kannattaakseen vaiko ei, vaan kun puhemiesneuvosto ehdottaa mihinkä eduskunnan valiokuntaan asia olisi lähetettävä, niin puhemiesneuvosto tekee sen ainoastaan harkittuaan, minkä eduskunnan valiokunnan valmisteltavaksi asia puhemiesneuvoston ajatuksen mukaan soveliaimmin kuuluu.

Ed. Jonas Castrén: Paitsi puhemiesneuvoston ehdotusta, että käsillä oleva asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, on täällä tehty keskustelun aikana kaksi muutakin ehdotusta. Toinen, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan ja toinen että koko adressiehdotus ilman valiokuntaan lähettämistä hylättäisiin. Minä puolestani en voi yhtyä kumpaankaan näistä viimeksimainituista ehdotuksista. Se epäkohta, josta adressiehdotuksessa huomautetaan, on epäilemättä suuri ja huomiota ansaitseva.

Että eduskunnan päätöksiä viivytetään, ei ainoastaan kuukausia vaan vuosikausia, se sotii valtiopäiväjärjestystä ja koko Suomen valtiosääntöä vastaan, se sotii perustuslaillisuuden henkeä vastaan. Kun näin on asianlaita, kuuluu siis esilläoleva asia perustuslakivaliokunnan käsittelyn alaiseksi. En myöskään voi kannattaa sitä ehdotusta, joka täällä on tehty että adressiehdotus eduskunnassa haudattaisiin, sillä senaatin menettely kieltolaki-asiassa on mitä moitittavin. Ja asian niin ollen käsilläolevalla kysymyksellä on sellainen merkitys, että sitä ei käy sivuuttaminen, sitä ei käy eduskunnassa hylkääminen ilman että asianomainen valiokunta on ollut tilaisuudessa omistamaan tällekin puolelle nykyisen hallitussuunnan menettelyssä sitä huomiota, jonka se ansaitsee.

Toinen asia on, onko adressilla kääntyminen hallitsijan puoleen tässä asiassa soveliaista vai onko sopivampaa että tämä asia yhtenä niiden muiden väärinkäytösten ja epäkohtain joukossa, joihin nykyinen hallitussuunta on tehnyt itsensä syyppäksi, otetaan käsiteltäväksi niissä anomusehdotuksissa laillisuuden palauttamiseksi, jotka tulevat perustuslakivaliokuntaan lähetettäväksi. Tätä asianpuolta tulee perustuslakivaliokunta käsittelemään. Mainitun valiokunnan jäsenenä tulen minä tilaisuuteen valiokunnassa lausumaan mielipiteeni siitä. Minä olen ainoastaan käyttänyt puheenvuoroa vastustaakseni niitä kahta ennenmainitsemaani ehdotusta, joita on tehty käsiteltävään asiaan nähden.

Ed. von Born: På de af hr Nordlund och några andra talare anförda skäl och på de principiella grunder, som tidigare vid denna landtdag blifvit framförda, anhåller också jag, att detta adressförslag icke måtte föranleda till någon åtgärd.

Ed. Helenius-Seppälä: Kun täällä on minua suorastaan syytetty siitä, että olisin tehnyt esitykseni harkitsematta, niin lienee minulla oikeus jollakulla sanalla tarkemmin perustella, minkä vuoksi olen tällaisen aloitteen tehnyt.

Suuri valtiollista kysymystä koskeva adressiehdotus käsittelee perustus- ja muiden lakiemme sekä yleensä oikeusjärjestelmämme loukkaamista. Minun ehdotukseni koskee asian toista puolta: nykyisen sortotilan seurauksien vaikutusta sisäiseen lainsäädäntötoimeen. Maamme tulevaisuu-

desta vakavasti huolehtivan täytynee myöntää, että kansamme siveelliselle kehitykselle ja taloudelliselle vaurastumiselle välttämättömien lainsäädäntötoimenpiteitten pysähtymisessä on myöskin vaara, jota ei tahdottane vaitiollen sivuuttaa. Kun juovutusjuomalainsäädäntömme kohdalla tässä kohden tarjoo niin erinomaisen valaisevan kuvan nykyisten olojen nurjuudesta, niin oli luonnollisesti hyvin lähellä ajatus ottaa juuri tämä erikoisesti esimerkiksi, kun tahdottiin valaista nykyisen, oloillemme vieraan senaatin toimettomuuden vaikutusta sisäiseen lainsäädäntöömme ylimalkaan. Ei ole helppo osoittaa toista lainsäädäntötoimenpidettä, jota eduskunta puolestaan olisi katsonut niin tärkeäksi kuin se on katsonut kysymyksessä olevan lainsäädäntötoimenpiteen ja jossa hallitsija puolestaan myöskin olisi antanut niin selvän käskyn senaatille kuin se on tässä asiassa tehnyt.

Mutta tällä asialla on sitä paitsi itsessäänkin minun käsittääkseni — minun katsantokantani mukaan — mitä suurin merkitys nykyisissä oloissa. Jos kansamme tahtoo kunnialla läväistä niissä vaikeissa kohtaloissa, mitkä sillä on kannettavana, niin sillä ei ole varaa tuhlaa henkistä tarmoansa ja siveellistä kuntoansa niin paljon, kuin se nyt tuhlaa väkijuomain takia. Juuri kansan itsesäilytysvaiston kannalta on tällä asialla suurempi merkitys kuin monella muulla.

Minä luulen, etten ole ainoa maailmassa, joka näin ajattelee. Jos vähänkään välitetään siitä, mitä hallitus- ja valtiomiehet muualla maailmassa ajattelevat, niin ei esitetä alkohoolikysymyksen ratkaisua miksiäkään sellaiseksi vähäpätöiseksi pikkuasiaksi, joksi se täällä oikeiston taholta on tehty. Meidän oikeistomme ehkä seuranee vähäsen naapurimaamme Ruotsin asioita. Ruotsissa piti viime kesänä Ruotsin perintöprinssi — vastainen hallitsija — eräässä raittiuskokouksessa kieltolakipuheen, joka herätti tavattoman suurta huomiota. Tässä puheessa hän nimenomaan huomautti, että väkijuomakiellon kautta tulee koko kansan kilpailuvoima maailmanmarkkinoilla uskomattoman paljon kohoamaan, „joten minä en epäile“, jatkoi prinssi, „väittää, että kansa, joka ensiksi vapautuu väkijuomain vahingollisesta vaikutuksesta, on sen kautta ehtinyt paljoa etemmäksi muita kansoja siinä kylläkin rauhallisessa, mutta kumminkin kiihkeässä taistelussa, mikä vallitsee kansain olemassaolon puolesta. Minä toivon“, lopetti hän, „että se on meidän kansamme

(Ruotsin kansa), joka ensiksi älyää hankkia väkijuomakiellon itselleen.“ — Jos nyt vapaa kansa, voimallisempi kansa kuin meidän, katsoo noin tärkeäksi väkijuomakieltoa, niin pitäisi kaikei jonkun verran ajatella, eikö tälle asialle kannattaisi antaa merkitystä silloin, kun on kysymys meikäläisissä oloissa elävän kansan olemassaolon ehdoista.

Kun tein tämän aloitteen, niin itsekseni kyllä ajattelin, että kenties voitaisiin sanoa, ettei eduskunnan ole mahdollista ainakaan samalla istuntokaudella kahta adressia hallitsijalle lähettää. Mutta jotakin tällä alalla oli yritettävä. Nyt on kerta kaikkiaan niin, että semmoisissa oloissa kuin meidän ovat, tällainen asia tuskin vastaan pääsisi vuoroonsa, jos kerran sille kannalle asetutaan, ettei sitä sovi esittää silloin, kun on kysymys puhtaasti valtiollisesta adressista. Yleisen adressin ehdotuksessa ei mainittu mitään tämännäköisistä asioista, ja minä sain sen käsityksen, että sen puitteisiin ei ehkä hyvästi sopisikaan sortotilamme vaikutusten tästä puolesta puhuminen. Silloin kuin ehdotukseni jätin, ei ollut myöskään mitään tietoa ehkäpä samoja seikkoja koskevista anomusehdotuksista. Näin ollen oli tietenkin luonnollista, että sen, joka tahtoi jotakin yrittää puheenaolevan kysymyksen alalla, täytyi tehdä joku alote. Tietysti riippuisi vastaisista asianhaaroista, tulisiko tuo alote johtamaan erityiseen toimenpiteeseen vai sopisiko asia sitten tavalla tai toisella yhdistää muihin aloitteihin.

On sanottu, että meidän valtiopäiväjärjestyksemme mukaan ainoastaan „erityisten tapausten johdosta“ sopii adresseja esittää. Täällä on jo joku puhuja varsin selvästi huomauttanut, että puheenaolevalla alalla on kyllä olemassa „erityisiä tapauksia“, että on kysymys sellaisista oloista, jotka hyvästi oikeuttavat tästä asiasta hallitsijalle huomauttamiseen. Minä tahdon tämän lisäksi viitata vaan siihen yhteen seikkaan, että jo senaatin kuulumaton uhkaus mallasjuomasuostunta-asiaassa kaikei tarjoisi riittävästi aihetta eduskunnalle sellaiseen adressiin, jota olen ehdottanut. Se on tosin asia, joka ei vielä ole sillä asteella, että olisin voinut sen esittää virallisena ehdotuksessani. Mutta se on kumminkin seikka, joka on kaikkein meidän tiedossa. Siinä ei ole kysymys ainoastaan meidän suoraisten oikeuksiemme loukkaamisesta, vaan on kysymyksessä myös se, että tämä maa koeteltaisiin suorastaan hukuttaa oluttulvaan.

Minä olen tätä esitystäni harkinnut ja minulla on ollut tilaisuus kuulustaa siitä toistenkin mielipidettä, vieläpä ottaa selkoa asian muodollisesta sopivaisuudesta sellaiseltakin taholta, johon minulla on syytä toistaiseksi luottaa yhtä paljon kuin edustaja Talaan arvostelukykyyn siitä, kuinka sopiva adressiehdotukseni tekeminen on ollut.

Täällä on myöskin sanottu, että juovutusjuomalainsäädännön pysähtyminen on toisarvoinen asia, eikä ole siihenkään tyydytty, vaan on sanottu, että se on pikkuasia ja että adressinteko sen johdosta on suorastaan mahdotonta. Kansan syvien rivien kannalta tämä ei ole mikään pikkuasia. Meillä on siinä kohden tietenkin eri käsitys ja mielipide. Niistä väittelemiseen ei kannata eduskunnan aikaa tuhlaa. Mutta minusta on suorastaan vakavilla asioilla leikkimistä sellainen ehdotus, minkä edustaja Nordlund teki, että pitäisi yhä vielä tyytyä välikysymyksen tekemiseen puheenaolevalla alalla. Me tiedämme, että tehtiin joku aika sitten eduskunnassa välikysymys siitä, minkä vuoksi senaatti lopetti väkijuomienkuljetuskiellon rautatiellä, — johon asiaan myös on viitattu tuossa ehdotuksessani. Ei siihen tultu vastaamaan. On aivan selvää, että senaatti tuskin välittäisi tulla vastaamaan yleisemmin tehtyyn välikysymyksen tällä alalla. Näin ollen oli minun mielestäni ei ainoastaan turhaa ryhtyä, vaan olisi ollut väärinkin, jälleen vielä tuhlaa aikaa sellaiseen yritykseen.

Minä luulen, että jos tämä alote ei missään muodossa saisi eduskunnan kannatusta, sellainen ratkaisu ei olisi omiansa tyydyttämään sitä suurta osaa kansastamme, joka odottaa jotakin apua eduskunnalta väkijuoma-asiaassa. Se olisi omiansa tyydyttämään ainoastaan meidän väkijuomaliikkeen harjoittajia ja — nykyistä senaattia.

Ed. Alkio: Samalla kun pyydän ilmoittaa kannattavani tätä adressialotetta ja myös sen lähettämistä perustuslakivaliokuntaan, täytyy minunkin ihmetellä sitä, että on sanottu, että tässä asiassa olisi voitu käydä välikysymystietä. Kuinka saattaa ajatella tehdä nykyiselle hallitukselle välikysymystä tällaisessa asiassa? Meidän on nyt pyrkiminen hallitsijan luo, olkoonpa, että vanhoja muodollisia tapoja siinä täytyisi jonkun verran polkea, kun kerran perustuslaki ei sitä vastusta. Kielto-

lakikysymys on yksi niistä, jotka ovat syvimmin painuneet kansan toivomuksiin, ja joista odotetaan, että tämä eduskunta tekisi jotakin totta. Että nykyisen hallituksen puoleen siinä ei tarvitse kääntyä, siitä voimme kaikki olla vakuutettuja ja senvuoksi minun mielestäni on paikallaan, että tämä adressiehdotus lähetetään perustuslakivaliokuntaan ja että se tulee siellä toisten samanlaisten ehdotusten kanssa asiallisesti käsitellyksi.

Ed. Tokoi: Lähtemättä lähemmin arvostelemaan sitä, onko tämä muoto, missä tämä asia on esille otettu, ainoa tarkoitukseen sopiva vai ei, minä kyllä käsityksestäni voin mainita, että minun luullakseni sopivin muoto tällaisten kysymysten esilleottamiseen, olisi välikysymystie. Mutta sellainen kuin meillä nykyään välikysymysoikeus on ja palauttaen muistiin sen, mitä eduskunta päätti silloin, kun tämä asia välikysymystietä otettiin tässä eduskunnassa esille, nimittäin 1908, jolloin, huolimatta siitä, että vaikka silloinen senaatin jäsen, joka välikysymyksen vastasi, kieltäytyi asiallisesti vastauksesta koko välikysymykseen, ja lausumasta kantaansa itse kieltolakiin nähden, tämä eduskunta kuitenkin siirtyi silloin yksinkertaiseen päiväjärjestykseen, toisin sanoen antoi luottamuksen sellaiselle hallitukselle, joka ei ollenkaan sitä ansainnut, näyttää tosiaankin siltä, että välikysymystie ei veisi tässä tarkotetuille perille. Me sitäpaitsi tervehdimme mielihyvällä jokaista rehellistä yritystäkin, jonka yrityksen tarkoituksena on jotakin vaikuttaa kieltolain hyväksi ja sen voimaantulemiseksi. Mutta minä pyytäisin evästyksenä ehdottaa, että koska nyt tänä päivänä ja luultavasti vielä ensi istunnossa lähetetään perustuslakivaliokuntaan asioita, joissa käsitellään samoja seikkoja, kuin nyt esitetyssä adressiehdotuksessa, perustuslakivaliokunta kiinnittäisi huomiota siihen, eikö olisi soveliaista näiden eri aloitteiden pohjalla muodostaa yhtenäinen kirjelmä, jossa näitä asioita kaikkia erikseen, eikä suinkaan vähimmin juuri tätä nyt käsilläolevaa asiaa, valaistaan, teroitetaan sen tärkeyttä ja annetaan sille sellainen huomio, minkä se eduskunnan puolelta ansaitsee.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on, paitsi puhemiesneuvoston ehdotusta asian lähettämi-

sestä perustuslakivaliokuntaan, ehdotettu, että tämä asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan. Mutta tätä ehdotusta ei ole kannatettu, joten se ei voi tulla äänestyksen alaiseksi. Sitten on myös ehdotettu, että koko adressiehdotus hyljättäisiin, ja sitä ehdotusta on kannatettu. Kun siis on kysymys vaan yhdestä valiokunnasta, johon asia voidaan lähettää, tulee äänestettäväksi, onko asia lähetettävä perustuslakivaliokuntaan vai hyljättävä.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo adressiehdotuksen lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta on siis päättänyt, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Puhemies: Ennenkuin ryhdyn seuravaa asiaa esittämään, pyydän väärinkäsityksen välttämiseksi huomauttaa, että puhemiesneuvoston ehdotukset, mihinkä valiokuntaan mihin asia on lähetettävä, eivät ilmaise sitä, kannattavatko puhemiesneuvoston jäsenet asian valiokuntaan lähettämistä yleensä vai eivätkö. Puhemiesneuvoston lausunnot koskevat ainoastaan sitä, mihinkä valiokuntaan puhemiesneuvosto katsoo asian, jos se kerran katsotaan valiokuntaan lähettämisen arvoiseksi, olevan lähetettävän, jotta samallaiset asiat tulisivat lähetetyiksi mikäli mahdollista samoihin valiokuntiin eli kukin asia siihen valiokuntaan, johon se parhaiten kuuluu.

5) Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n muuttamista

koskevan ed. Hämäläisen y. m. anomusehdotuksen n:o 8 esittää ed. Hämäläinen ehdottaen sen lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Lylykorpi: Ehdotan, että asia pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Ed. Salo: Kannatan edustaja Lylykorven tekemää ehdotusta.

Puhemies: Kaksi edustajaa on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon. Kysymys pöydällepanosta on ratkaistava ennenkuin enempää keskustelua asiasta voidaan sallia.

Puheenvuoroa pöydällepanosta ei kukaan enää halua ja keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättäneeksi.

Puhemies: Edustaja Lylykorpi on edustaja Salon kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon. Tulee siis äänestettäväksi tahtooko eduskunta jatkaa anomusehdotuksen asiallista käsittelyä vai onko asia pantava pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Äänestys ja päätös:

Ken tantoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on eduskunta päättänyt, että asia pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta on siis, hyljäten pöydällepanoehdotuksen, päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Puhemies: Haluaako kukaan itse asiasta puhevuoroa? Ellei, niin eduskunta päättäne, että asia on lähetettävä perustuslakivaliokuntaan.

Puheenvuoroa ei kukaan halua ja anomusehdotus lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

6) Ehdotuksen erinäisten vaalilain kohtain muuttamisesta

sisältävän eduskuntaesityksensä n:o 19 esittää edustaja Helenius-Seppälä, ehdottaen sen lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Rannikko: Käsitteltävänä olevassa esitysehdotuksessa edustaja Helenius-Seppälä ilmoittaa, että puolue Kristillinen Työväenliitto, jolla viime valtiopäivämiesvaaleissa oli käytettävänä 18,000 ääntä, sai ainoastaan yhden edustajan valituksi, kun sitävastoin muut puo-

luet saivat kutakin 3,000—4,000 valitsijaansa kohti yhden edustajan. Tätä tulosta pitää esitysehdotuksen tekijä „kaikkeaa muuta kuin oikeudenmukaisena“. Siihen nähden ja nojautuen eräisiin lausuntoihin nykyisen valtiopäiväjärjestyksemme valmistamista varten asetetun komitean mietinnössä sekä professori Th. Homénin suhteellista vaalitapaa käsittelevään kirjaseen, joissa lausunnoissa sanotun vaalitavan puhtaasti periaatteellista puolta selvitellään, ehdottaa edustaja Helenius-Seppälä, että nykyiset 16 vaalipiiriämme eräitä niistä yhdistämällä, vähennettäisiin 12:ksi. Jotta tähän tulokseen päästäisiin, olisivat Turun, Hämeen ja Viipurin läänit sulatettavat kukin yhdeksi ja Vaasan lääni kahdeksi vaalipiiriksi. Sanalla sanoen yhteensulattaminen koskisi maamme väkirikkaimpia läänejä, kun sitävastoin sellaiset läänit kuin Kuopion ja Oulun, joissa asutus on pienempi, saisivat jäädä entiselleen. Kuinka keinotekoinen sellainen hanke on, osottautunee seuraavista tilastollisista numeroista. Uudenmaan, Mikkelin, Kuopion ja Oulun läänien väkiluku oli alussa vuotta 1909 taisissa tuhatluvuissa: Uudenmaan läänissä 337,000, Mikkelin 193,000, Kuopion 326,000, Oulun 284,000 eli mainitun neljän läänin väkiluku yhteensä 1,140,000 henkeä, jakautuen seitsemään vaalipiiriin. Tätä vastoin oli väkiluku Turun, Hämeen, Viipurin ja Vaasan lääneissä seuraava: Turun 475,000, Hämeen 331,000, Viipurin 471,000 ja Vaasan 480,000 eli yhteensä 1,757,000 henkeä jakautuen yhteensä 9:ään vaalipiiriin. Edustaja Helenius-Seppälän suunnitelman mukaan supistuisi viimeksi mainittujen vaalipiirien lukumäärä 5:ksi, kun aikaisemmin mainitut 4 läänää, joiden yhteenlaskettu väkiluku vain on vähän päälle $\frac{1}{3}$ Suomen väkiluvusta, saisivat edelleen pitää 7 vaalipiiriänsä. Ja miksikä hyväksi? Vastaus: jotta Kristillinen Työväenliitto saisi useampia edustajia valtiopäiville — jotta, kun yhdistetystä Turun läänin vaalipiiristä valittaisiin yhteensä 34, yhdistetystä Hämeen läänin vaalipiiristä 22, yhdistetystä Viipurin läänin vaalipiiristä 30 ja yhdistetystä Vaasan läänin pohjoisesta ja eteläisestä vaalipiiristä 22 edustajaa, Kristilliselle Työväenliitollekin noista lukumääristä liikenisi joku edustajasija.

Kaikella kunnioituksella kristillisen työväen tähänastisia valtiopäivämiehiä kohtaan sallittakoon minun kuitenkin tässä lausua, että tuskin lienee aivan helppoa saada selkoa siitä, mitä

isänmaan edistykseen vaikuttavaa mainittu puolue ryhmä on Suomen eduskunnan toiminnassa saanut aikaan. Puheenaolevan puolueen enimmin tunnettu jäsen ja johtaja onkin äskettäin puolueensa äänenkannattajassa julkilausunut, että kristillinen työväki saisi lakata valtiollisena puolueena toimimasta ja kehoittaa hän puoluelaisiaan vastaisissa eduskuntavaaleissa luopumaan kaikesta virallisesta vaalitoiminnasta. Näyttää siis siltä, että edustaja Helenius-Seppälän edustaman puolueen takia tuskin lienee välttämättömän tarpeellista ryhtyä sellaiseen vaaliipiiriemme uudestaan muodostamiseen, kuin käsilläolevassa esitysehdotuksessa tarkoitetaan.

Muutenkin tuntuu minusta, että ainoastaan laskuopin avulla mitattu oikeudenmukaisuus vaatii vaaliipiiriemme laajentamista. Jos sitävastoin arvostelemme asiata meidän yhteiskuntamme hyödyn kannalta, niin tulos käsitykseni mukaan tulee päinvastaiseksi. Eihän näet saada olla muuksi kuin sisälliseksi ja ulkonaiseksi heikkoudeksi, jos pieni kansamme pirstoutuu pieniksi, keskenään kiisteleviksi puolueryhmiiksi. Sen kautta kansallisen yhteenkuulumisen tunne vain heikkenee ja suuria yhteisiä ponnistuksia vaativain asiain onnelliseen ratkaisuun saattaminen erinomaisesti vaikeutuu. Luovaillemalla suurempien puolueitten välillä koettavat pienet puolueet saattaa vaikutuksensa yleisissä asioissa tuntuvaksi huolimatta siitä, että niillä ei ole käytettäväänään riittävästi henkisiä voimia ottaakseen siten itselleen hankkimansa vaikutuksen aiheuttamat tehtävät yhteiskunnassa suorittaakseen sekä vastuunalaisuutta niistä kantaakseen.

Asianlaita on sama täällä eduskunnassa. Yhteiskunnallisen elämämme tärkeimpiä pyrkimyksiä kai on kehittää olomme sellaisiksi, että kotimainen hallituksemme seisoi sen kannatuksen varassa, jonka se saa eduskunnan enemmistöltä. Mutta miten saadaan syntymään tämä enemmistö ja mitä pysyvyyttä sillä voi olla, jos eduskunta, niinkuin kehitys näyttää osoittavan, hajautuu yhä useampiin puolueryhmiin? Vuodesta 1907 alkaen ei sellaista enemmistöä, johonka senaatin talousosasto olisi voinut nojautua, ole, tehdyistä yrityksistä huolimatta, täällä kamarissa voitu saada aikaan. Epäilemättä saattaisi näissä oloissa Kristilliselle Työväenliitolle, varsinkin jos tämä puolue saisi lisää edustajia, käydä mahdolliseksi asettaa itsensä täällä kamarissa sellaiseen asemaan, että kotimaisen hallituksen pystyessä pysyminen tai

kaatuminen olisi tämän puolueen edustajain harkinnan varassa. Mutta jos niin kävisi, että nuo edustajat ryhtyisivät kaatamaan hallitusta tai että hallitus ei suostuisi elämään näiden edustajain armoilla ja siis itse luopuisi hallituksesta, niin lieneepä lupa epäillä, olisiko puheenaolevassa puolueessa kykyä luoda uutta hallitusta. Hallituspulua kyllä saataisiin aikaan, mutta eipä juuri muutakaan.

Sellaisilla edellytyksillä käy tietysti parlamentaarisen hallituksen saavuttaminen mahdottomaksi. Ja eduskunnan töiden eheyteen ja johdonmukaisuuteen täytyy puheena olevan hajaannuksen vaikuttaa vahingollisesti — niinkuin jo olemmekin eräissä asioissa saaneet kokea.

Tämäkö nyt on se päämäärä johonka meidän „alkeellista oikeudenmukaisuutta“ eduskuntavaaleissamme tavoitellessamme, on pyrittävä?

Jos kysymystä vaaliipiiriemme uudestaan järjestämisestä arvostelemme käytännöllisten näkökohtain mukaan, on tulos luullakseni oleva se, että yhteiskuntamme etu vaatii vaaliipiiriemme piententämistä. Käytännöllinen tarve yhteiskunnallisessa toiminnassamme vaatisi juuri sitä, että pienet puolueyhmiykset eivät saisi mahdollisuutta hajoittavasti vaikuttaa meidän kansamme yhteiskunnalliseen toimintaan. Mitä pienten ryhmien mielipiteessä on hyvää ja yhteiskunnan menestykselle kelpaavaa, sille on sellaisten ryhmien koeteltava saada kannatusta suurempain puolueiden riveissä ja saattaa se sitä tietä eduskunnan toiminnassa kuuluviin.

Arvattavasti tämä lausuntoni tulee synnyttämään vastaväitteitä. Siitä huolimatta uskon, että saavutettu kokemus jo alkaa antaa tukea sille käsitykselle, jonka tässä edellä olen julki lausunut; ja toivon sentähden, että valiokunta, johon ed. Helenius-Seppälän käsilläoleva alote lähetetään, on ottava tarkoin harkittavakseen esitysehdotuksen yhteiskunnallisen merkityksen käytännöllisesti katsoen, ennenkuin valiokunta asiassa määrää kantansa.

Ed. Mannermaa: Kun puheenvuoroa käytn tässä asiassa, en tee sitä puoltaakseni enkä vastustaakseni sitä mielipideryhmää, jonka puolelta ja jonka eduksi kyseessä oleva alote on tehty. Pyytäisin ainoastaan saada esittää äsken jo esitetyn lisäksi muutamia yleisiä näkökohtia.

Alotteessa edellytetään, että ehdoton oikeus vaatii sellaista vaaliipiirien jakoa, että

liikääniä, jotka eivät tule hyödyksi edusmiespaikkoja täytettäessä, ei jäisi puolueyhymyksille, varsinkaan pienille, sillä tavoin kuin nyt jää. Nähdäkseni ei kuitenkaan tämä näkökohta ole siinä määrin painava, että sille tarvitsisi ratkaisevaa merkitystä tässä panna. Ei mitenkään voi järjestää vaalipiirien jakoa niin, ettei jäisi jommoisiakin määriä käyttämättömiä liikääniä. Eikä ole ainoastaan pienille puolueyhymyksille vahingoksi, että niitä jää; suuretkin puolueyhymykset ovat aivan samassa asemassa. Jos laskettaisiin, kuinka paljon jokaisessa vaalissa jää käyttämättömiä ääniä itsekullekin puolueyhymykselle, niin nähtäisiin, että niitä jää sängen suuret määrät. Tuo seikka ei siis itsessään ratkaisevasti vaikuta. Voipa olla niinkin, että sama vaalipiirien jakotapa on samoille puolueyhymyksille yksissä vaaleissa edullisempi, toisissa epäedullisempi. Mutta sellaisten tilapäisten seikkojen mukaan ei nyt uuteen vaalipiirien jakoon suinkaan tarvitse ryhtyä.

Nyt kuuluu tietysti suhteellisen vaalitavan aatteeseen, että pienillekin mielipideryhmille on edustuksen mahdollisuutta varattava. Kuitenkin mielestäni jo nykyinen vaalipiirien jako kyllin sitä varaa. Vaalipiireistä, joiden yhdistämisestä nyt vaaditaan, lähetetään kymmenkunta ja toistakymmentä edustajaa kustakin valtiopäiville. Siitä seuraa, että viimeisen edustajan paikan täyttämisen kysyy enää suhteellisesti niin pientä äänimäärää, verrattuna suuriin mielipideryhmiin, että voi todella sanoa, että ryhmä, joka ansaitsee siitä vaalipiiristä tulla edustetuksi, voi myös edustetuksi tulla.

Siitä, kuinka yleisen parlamenttaarisen elämän terveille kehitykselle ei ole suinkaan ehdottomaksi eduksi, että mielipideryhmykset pääsevät ylen pieniksi pirstautumaan, puhui edellinen puhuja kylliksi. Siitä en sentähden tahdo sen enempää lausua.

Mutta mielestäni maamme harva asutus myös tuo tässä sellaisia seikkoja esiin, että syntyy vaikeuksia ja epätervettä kehitystä, jos vaalipiirit tehdään ylen suuriksi. Mitä enemmän niin tehdään sitä pitemmiksi matkat eri vaalipiireissä tulevat. Tietysti nyt olisi suotavaa, että jotain persoonallista suhdetta voisi olla valitsijain ja valittavain välillä olemassa. Mutta mitä laajemmat vaalipiirit ovat, sitä mahdottomammaksi käy tällaisen persoonallisen tuntemuksen ja luottamuksen suhteen syntyminen ja voimassa pysyminen. Tulee käymään niin, että ihmisten täy-

tyy isoksi osaksi äänestää ehdokkaita, joita eivät ole nähneet ja joista eivät mitään muuta tiedä kuin mitä puoluejohto on sanonut. Mitä suuremmiksi siis vaalipiirit tehdään, sitä enemmän lisätään puoluejohtojen vaikutusvaltaa vaaleissa ja sitä enemmän yksityisten äänestäjiin täytyy alistua puoluejohdon alle. Mielestäni tämä nyt on kehityksen suunta, jolle ei suinkaan nykyistä enemmän tarvitse tulevaisuudessa tilaa antaa. Siis tuohon nähdenkään ei vaalipiirien suurentamista käsittäkseni tarvitsisi puolustaa.

Lopuksi vielä seuraa siitä, jos ylen suuria vaalipiirejä tehdään, välttämättä se, että täytyy kytkeä yhteen hyvin erilaisia seutuja, joilla ei muuten ole mitään keskinäisiä harrastusyhteyksiä. Niin laajoilla alueilla, kuin tulisi olemaan vaalipiireillä, jos niitä siten yhdistettäisiin, kuin tässä alotteessa ehdotetaan, tulisi varmaan asianlaita jo näin olemaan. Täten käy harrastusten terve ryhmitys vaalipiirissä vaikeanlaiseksi.

Myöskin se seikka, että täytyisi harvaan asuttuja seutuja täten laajalti yhdistää tiheästi asuttuihin, tekee vaikeuksia. Tällaisia vaikeuksia on jo nyt kylläksi olemassa. Näin on asianlaita esim. Oulun läänin vaalipiireissä. Väkiluku ei siellä ole kovin suuri, mutta alueet ovat kyllä suuret. Nyt on yhdistetty samoihin vaalipiireihin esimerkiksi itäisiä hyvin harvaan asuttuja seutuja Venäjän rajalla ja tiheään asuttuja seutuja meren rannalla, joissa on yleensä verrattain paljoa vilkkaampi valtiollinen ja muu harrastus, kun noissa ensin mainituissa. Täten tulee kilpailu olemaan vaaleissa ylen epätasainen. Tulee liiankin helposti käymään niin, että harvemmin asutuista seuduista tullaan vaan keräämään ääniä, jotka mutkaisten ääntenlaskusääntöjen mukaan kokoontuvat tiheämmin asuttujen seutujen edustajain ja kaupunkilaisedustajain äänimäärien korokkeeksi. Jos mieli tuolaisten harvaanasuttujen seutujen tulla itse paikallisesti edustetuksi, tarvitaan, että, sanonko, suoranaisen hyväntekeväisyystoimen kautta tiheästi asutuissa seuduissa, otetaan listoihin myöskin noita harvaanasuttujen seutujen edustajia. Mutta tuollaisiksi ei tulisi oloja kehittää. Tosinhan tässä ei ole kysymys Oulun läänin vaalipiirien jakamisesta, mutta sittenkin siellä saavutettu kokemus tätä asiaa valaisee, sillä se varottaa vaatimasta kovin suuria vaalipiirejä, joissa olisi erilaiset ja eri harvaan asutut seudut yhdistettyinä.

Kaikista lausutuista syistä olen sitä mieltä, että valiokunnan, johon aloitteen lähettämistä en tahdo vastustaa, ei kuitenkaan tähän vaalipiirin suurentamiseen olisi kannatustaan annettava.

Ed. Helenius-Seppälä: Minä olen tehnyt tämän ehdotukseni, jotta valtiopäiväjärjestyksen 4 §:n määräys siitä, että edustajat ovat „suhteellisilla vaaleilla“ valittavat, tulisi käytännössäkin toteutumaan. Edelliset puhujat ovat puhuneet välillisesti valtiopäiväjärjestyksen henkeä vastaan. Enhän minä mitään mahda sille, että valtiopäiväjärjestyksessä ovat vaalit suhteellisiksi määrätty.

Olen tehnyt esitykseni, jotta saataisiin kokemusta nykyistä suuremmista vaalipiireistä, koska on jotenkin yleisesti vallalla se käsitys, että kenties olisi ihannetila se, että koko maa olisi yhtenä vaalipiirinä. Minun on täytynyt alkaa ehdotuksessani tuo läänittäin yhdisteleminen alusta, ja siitä on ollut seurauksena, ettei sitä ole voitu loppuun asti suorittaa, kun valtiopäiväjärjestyksessä piirien luku on vähintään 12. En ole ehdotuksessani lähtenyt oman edun kannalta, vaan olen käynyt niitä jälkiä, joita edustaja Homén on tässä asiassa osottanut, ja myöskin eduskunnan uudistamiskomitea osittain kulkenut. Jos kristillinen työväki lakkaa olemasta, niinkuin edustaja Rannikko tiesi kertoa, miksi siitä nyt puhutaan? Mutta tässä onkin kysymyksessä oikeuden voitolle pääsy.

Edustaja Rannikko teki kysymyksen ja antoi vastauksen. Minä tahtoisin myöskin tehdä kysymyksen ja antaa vastauksen. Mikä on edustaja Rannikon kanta vastustaessaan tätä ehdotusta? Vastaus: Jotta ei kristillinen työväki saisi enemmän edustajia, ei sovi edistää — oikeuden voittoonpääsemistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja eduskuntaesitys lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

7) a) Ehdotuksen asetukseksi toimenpiteistä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi

sisältävät ed. Lohen y. m. eduskuntaesitys n:o 20 ja ed. Kaskisen y. m. eduskuntaesitys n:o 22 esitetään perättäin ja lausuu puheenvuoron saatuaan

Ed. Lohi: Tämä esitys sisältää ehdotuksen asetukseksi toimenpiteistä metsänhävittämisen

ehkäisemiseksi. Tästä asiasta on aloitteita ollut eduskunnan käsiteltävänä useilla entisillä valtiopäivillä, vaan niitä ei ole ehditty loppuun käsitellä. Tämä esitysehdotus eroaa koko paljon niistä esitysehdotuksista, jotka ennen ovat olleet käsittelynalaisina. Näissä ennemmin käsittelynalaisina olleissa aloitteissa on nimittäin ehdotettu asetettavaksi erityisiä virkamiehiä, niin sanottuja metsäntarkastajia asetuksen noudattamista valvomaan sekä erityiset metsälautakunnat asetusta vastaan tehtyjä rikkomuksia tutkimaan alimpana oikeusasteena. Tässä allekirjoittamassamme esitysehdotuksessa on nämä virastot jätetty kokonaan pois. Tämä uusien virastojen poisjättäminen on tapahtunut pääasiallisesti seuraavista syistä. Koska asetusehdotus ei sisällä suoranaista metsänhoitolakia, vaan ainoastaan kohdistuu metsän hävittämisen ehkäisemiseen, ei ole mielestämme riittävää syytä asettaa uusia virastoja asetuksen noudattamista valvomaan. Mitä sitten tulee niin sanottuihin metsälautakuntiin, luulemme että kihlakunnanoikeus on pätevä asetusta vastaan tehtyjä rikkomuksia tutkimaan sekä asiantuntemuksen että lainopillisen kyvyn puolesta. Koska minulla lieene tilaisuus asianomaisessa valiokunnassa lähemmin seurata tämän kysymyksen käsittelyä, en tahdo ryhtyä tässä yksityiskohtaisemmin tätä perustelemaan, vaan ehdotan että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

b) Ehdotus uudeksi metsänhoitolaiksi

sisältävä ed. Taneli Typön y. m. eduskuntaesitys n:o 21,

c) Metsälain valvonnan tehokkaaksi saattamista sekä metsänhävittämisen ehkäisemistä

tarkoittava ed. Peurakosken y. m. anomusehdotus n:o 45 ja

d) Toimenpiteitä metsänhoidon edistämiseksi

koskeva ed. Homénin anomusehdotus n:o 46 esitetään niinkään kaikki perättäin.

Luettuaan anomusehdotuksensa lausuu

Ed. Homén: Minä en ole tässä puhunut ollenkaan muista parannuksista, joihin valtion maanomistajana, isäntänä pitäisi ryhtyä. Olen ilolla nähnyt että, Metsähallitus on ryhtynyt toi-

miin ja toivon vain että valtio paljoo runsaammin kuin tähän asti antaisi rahallista kannatusta näille yrityksille. Ehdotan että tämä anomusehdotus lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelutta nämä eduskuntaesitykset ja anomusehdotukset jokainen vuoroonsa lähetetään talousvaliokuntaan.

8) Kunnallismetsäjärjestelmän edistämistä

tarkoittava ed. Pullisen anomusehdotus n:o 44 esitetään ja lähetetään talousvaliokuntaan.

9) Tutkimuksen toimittamista puutavaraliikettä haittaavista epäkohdista sekä tärkeämpien liikeväylien valtiolle lunastamista

koskeva ed. Hahlin y. m. anomusehdotus n:o 43 esitetään ja lähetetään keskustelutta talousvaliokuntaan.

10) Ehdotuksen asetukseksi a) teitten tekemisestä ja kunnossapidosta maalla sekä b) tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä

sisältävä ed. Torpan y. m. eduskuntaesitys n:o 29 esitetään.

Ed. Kallio ehdottaa sen lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Jonas Castrén: Jo vuosikymmeniä on maanomistajaluokan Suomessa hartaimpana toivomuksena ollut, että tientekorasitus järjestettäisiin oikeuden ja kohtuuden mukaiselle kannalle, sellaiselle kannalle, ettei se, kuten tähän saakka, miltei yksinomaan painaisi sanottua kansalaisluokkaa. Senpätähden onkin melkein joka ainoilla valtiopäivillä tehty tätä tarkoittavia anomus- ja esitysehdotuksia. Mutta tähän saakka ovat kaikki ponnistukset rauenneet turhaan. Rohkenisin kunnioittaen ehdottaa, että laki- ja talousvaliokunta, johon esitysehdotus epäilemättä tulee lähetettäväksi, ottaisi asian mitä kiireellisimmän käsittelyn alaiseksi, niin että sen mietintö joutuisi niin pian kuin suinkin suureen valiokuntaan. Jo olisi aika että vihdoin näillä valtiopäivillä tultaisiin tässä asiassa tulokseen ainakin sikäli, mikäli eduskunnan toimenpiteestä riippuu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja eduskuntaesitys lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

11) Kyläteitä ja tilusteitä koskevan lainsäädännön uudistamista

koskeva ed. Pullisen anomusehdotus n:o 47 esitetään ja lähetetään keskustelutta laki- ja talousvaliokuntaan.

12) Teiden tekemiseen Lapissa myönnetyn määrärahan korottamista

koskeva ed. Fräntin anomusehdotus n:o 48 esitetään ja lähetetään keskustelutta valtiovarainvaliokuntaan.

13) Vesioikeuslain 2 luvun 18 §:n muuttamista

tarkoittava ed. Arosen y. m. eduskuntaesitys n:o 25 esitetään ja lähetetään keskustelutta laki- ja talousvaliokuntaan.

14) Ehdotuksen muutokseksi Merilain 31 §:ään

sisältävä ed. Tulikouran y. m. eduskuntaesitys n:o 26 esitetään; ja ehdottaa ed. Vahe sen lähettämistä lakivaliokuntaan.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun edustaja Vaheen tekemää ehdotusta siitä että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan ei ole kannatettu, ei se voine tulla äänestyksen alaiseksi, vaan päättäneen eduskunta lähettää tämän asian laki- ja talousvaliokuntaan.

Asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

15) Määrärahan myöntämistä suomenkielisen kirjallisuuden edistämiseksi

koskeva ed. Hallsténin y. m. anomusehdotus n:o 66,

16) Määrärahan myöntämistä maalaiskansakoulujen vähävaraisten lasten ruoka- ja vaatetusavuksi

koskeva ed. Lohen y. m. anomusehdotus n:o 54,

17) Määrärahan myöntämistä kansanlasten- tarhoille vuonna 1912

tarkottava ed. Hultinin y. m. anomusehdotus n:o 59,

18) Erinäisiä toimenpiteitä kansankirjastojen edistämiseksi

koskeva ed. Hultinin y. m. anomusehdotus n:o 60, sekä

19) Maalaiskansakoulujen yhteyteen perustetta- via yleisiä kansankirjastoja

koskeva ed. Etelämäen y. m. anomusehdotus n:o 61, esitetään perättäin ja lähetetään jokainen keskustelutta sivistysvaliokuntaan.

20) Valtioavun myöntämistä suomalaiselle maaseututeatterille

tarkottava ed. Lallukan y. m. anomusehdotus n:o 67, esitetään; ja ehdottaa ed. Lallukka sen lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. Junes: Kun minulla jo viime vuoden varsinaisilla valtiopäivillä oli tilaisuus lausua mielipiteeni teatterilaitosten hyödyllisyydestä ja niihin uhratun harrastuksen vahingollisuudesta, niin en tällä kertaa katso tarpeelliseksi siihen asian puoleen enempää kajota. Sen sijaan pyytäisin vain asianomaiselle valiokunnalle, johon anomus kaikesta päättäen menee, lyhyesti huomauttaa kuinka suurta huomiota tämän luontoisiin anomuksiin oikeastaan voitaneen panna. Jos tämäkin anomus, vastoin olettamustani hyväksytään, niin tasapuolisuuden vuoksi tuskin on soveliasta asettua kielteiselle kannalle niiden monien elävänkuvain ynnä muiden senluontoisten taiteiden harrastajien anomuksiin nähden, joita varten mahdollisesti jo ensi valtiopäivillä saamme aloitteita odottaa. Uskallan kuitenkin olettaa, ettei toki vielä sellainen aulius ole eduskunnan arvon mukaista ja siksi toivon valiokuntaa jo ajoissa panemaan sulkua tällaisten anomusten kannattamiselle. (Vasemmalta: Alas maalaisliitto! Puhemies: Hiljaa!)

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään sivistysvaliokuntaan.

21) Yliopiston kieliolojen korjaamista

koskeva ed. Fräntin y. m. anomusehdotus n:o 65 esitetään ja ehdottaa ed. Fränti sen lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Mechelin: Vårt universitet befinner sig i rättsligt hänseende i en sådan ställning, att man ej utan skäl talat om vår högskolas autonomi. Uttrycket må vara i någon mån oegentligt, om man juridiskt närmare granskar det, men en omständighet bör dock särskildt uppmärksammas, och det är att praxis redan gjort det till regel, att förslag till ändringar i universitetets statuter böra utgå ur universitetets egen mitt. Det står naturligtvis alltid kritiken öppet att granska, huru universitetet begagnar sina rättigheter och fullgör sina uppgifter, och att sålunda skapa en opinion, som invärkar på åtgärderna. Men jag vågar tro, att det dock skall erkännas hafva varit till utomordentligt gagn för vårt land, att universitetet icke varit ett experimentalfält för åtgärder, vidtagna på initiativ inom regeringen, än mindre på initiativ från kejsardömet. Nu se vi, huru i kejsardömet universitetens värksamhet är ödelagd till följd af oriktiga åtgärder från styrelsens sida. Den obetydliga autonomi som de hade, är förintad, regeringsmakten ingriper på ett sätt, som inom ryska parlamentet redan betecknats såsom en ren provokation. Och ungdomen, därför att dess frihetssinne icke kan tigande bära allt sådant, skickas i fängelser eller relegeras.

Med kännedom om det inflytande, som den ryska regeringen utöfvar på finska angelägenheter, skulle nu landtdagen anhålla, att regeringen måste rätta det, som man anser vara behöfligt att rättas i våra universitetsförhållanden. Kan det vara öfverensstämmande med fosterländsk omtänksamhet att landtdagen i detta sakläge begär, att regeringsmakten måtte ingripa i universitetsförhållandena i den ena eller andra riktningen. Huru berättigade än de önskningsmål må vara, som man i detta hänseende vill uppställa — och i detta hänseende kunna också tvifvel förefinnas —, bör man dock afhålla sig från att nu lägga fram vårt universitet till ett experimentalfält för åtgärder i den ena eller andra riktningen, ledda af en sådan politik, som den nuvarande regeringspolitiken. Jag anhåller

vördsamt, att petitionsmemorialet, och likaså det följande, måtte lämnas utan afseende.

Puhemies: Ensin huomautan, että kun nyt on esillä ainoastaan asia n:o 21, ei ehdotusta, joka koskee seuraavaa asiaa eli asiaa n:o 22, tällä kertaa voida ottaa huomioon.

Ed. Wrede: Jag ber endast att få biträda hr Mechelins förslag att detta memorial måtte lämnas utan afseende. Äfven under forna tider, då man kunde hysa förtroende för regeringen, har principen om universitetets autonomi ansetts vara dyrbar för kulturen i landet. Så mycket mindre är det nu skäl att förstöra denna autonomi och uppmåna regeringen att inblanda sig i universitetets angelägenheter.

Ed. Danielson-Kalmari: Olisi epäilemättä ollut syytä tarkoin miettiä, onko nykyinen asema sellainen, että eduskunnan olisi syytä kääntyä hallituksen puoleen tämantapaisella anomuksella; mutta anomusehdotus on nyt esitetty, niinkuin se on esitetty edellisilläkin valtiopäivillä useampaan kertaan, ja sellainen toimenpide, kuin se, mitä molemmat edelliset puhujat ovat ehdottaneet, käsitettäisiin epäilemättä laajoissa piireissä sillä tavoin, että eduskunta puolestaan on sitä mieltä, että yliopiston kieliolot eivät kaipaakaan minkäänlaisia muutoksia, vaan ovat täysin tyydyttävällä kannalla. Siten tulisi varmaankin eduskunnan päätös käsitettäväksi niissä piireissä, jotka eivät ole taipuvaisia minkäänlaisiin muutoksiin Suomen kansan enemmistön kielivaatimusten tyydyttämiseksi. Sentähden minä puolestani luulisin, että eduskunnan olisi kyllä syytä nyt lykätä tämä anomusehdotus valiokuntaan, jonka harkittava sitte on, mitä se katsoo asiallisesti olevan syytä lausua ehdotuksesta. Valiokuntahan sitten kyllä voi harkita myös sitä kysymystä, tokko nykyinen valtiollinen asema vaikuttaa sen, että eduskunnan ei pitäisi kääntyä hallituksen puoleen anomuksella tässä asiassa, jos katsotaan, että sellainen anomus ei veisi tarkeituille perille. Joka tapauksessa valiokunnan ja eduskunnan lausunto itse kielioaloista yliopistossa, mihin suuntaan ne olisivat suunnattavat, sisältäisi sellaisen siveellisen, moraalisen painostuksen, joka kohdaltansa ehkä kyllä vaikuttaisi terveellisesti ja saisi aikaan sen, ettei ehkä vastaisuudessaakaan tarvitsisi tässä asiassa hallituksen puoleen kääntyä. Minä puolestani

siis, lausumatta mitään itse asiasta tällä kertaa, olen sitä mieltä, että on syytä tavallisessa järjestyksessä lykätä anomusehdotus valiokuntaan.

Ed. Ahmavaara: Niille näkökannoille, jotka edustajat Mechelin ja Wrede täällä toivat esiin, tietysti jokainen antaa mitä suurimman arvon niinkuin niille on annettava, ja me ymmärrämme myös, että yliopiston itsenäisyys, sen autonomia on kovin kallis asia, jota ei olisi järkyttävä, mutta juuri yliopiston itsenäisyyden meidän mielestämme pitäisi velvoittaa niitä yliopiston opettajia, jotka työskentelevät tämän autonomian suojassa, että he myös ottaisivat kohtuuden vaatimuksia huomioon ja että he juuri sen vuoksi, että tämä etu on niin kallis, koettaisivat toimia sillä tavalla, ettei tarvitsisi tällaiseen asiaan eduskunnassa käydä käsiksi. Valitettavaa kumminkin on, että yliopistomme opettajain suuri joukko ei näy tätä ymmärtävän. He kun osittain käyttävät usein tätä etuoikeutettua asemaa vain itsekkäiden pyyteiden hyväksi. Asiasta lausun ainoastaan tämän verran tällä kertaa ja yhdyn siinä professori Danielson-Kalmariin, että näyttäisi hyvin omituiselta, jos eduskunta nyt tämän asian ilman muuta hylkäisi valiokuntaan lähettämättä, vaikka se sinne lähettelee kaikenlaisia aivan jonnin joutavia asioita. Minä olen myöskin vakuutettu, että valiokunta voi tätä asiaa paremmin harkita ja ottaa huomioon, onko ja minkälaisiin toimenpiteisiin nykyisissä oloissa ryhdyttävä. Asia on nyt kaikissa tapauksissa sen arvoinen, että se sietää tarkempaa harkintaa ja tutkimista.

Ed. Mechelin: För min del kan jag icke antaga att den lilla del af landtdagen, som bildar kulturutskottet, skulld med större säkerhet än landtdagen i dess helhet kunna bedöma, hurudan den nuvarande politiska situationen är och huruvida den öfverhufvudtaget är berättigadt och gagneligt att begära den nuvarande regeringens ingripande i universitetets angelägenheter. Det är denna sida af saken jag betonat och för denna torde icke kulturutskottets utredning erfordras.

Hvad vidkommer behovet af en raskare utveckling i den riktning petitionsförslaget afser, så är det en annan sak. Men detta behof kan fås tillfredsstäldt utan något ingripande från regeringens sida. Den senaste ärade talaren skylld på professorernas egoism, som hindrade den rätta utvecklingen. Det är att gå utom ramen

för detta ämne. En fri utveckling är på det vetenskapliga området alltid bättre än en tvungen, och utvecklingen skall utan tvifvel ganska snart leda till resultat, som tillfredsställa äfven de åsikter, hvilka i petitionsmemorialet fått sitt uttryck. Men jag vill icke ingå på själfva saken. Det är blott denna ena omständighet, som jag önskade att landtdagen ville allvarligen be- hjärta, den omständighet att, om en petition nu riktas till regeringen i detta ämne, öppnar man därmed porten för ett ingripande för en sådan politik, för hvilken universitet borde få vara fredadt.

Ed. Lindelöf: Jag måste tillstå, att det icke var utan förvåning jag erfor, att äfven denna gång en petition om universitetets språk- förhållanden blifvit inlämnad, detta på den grund att landtdagen senaste vår, i slutet af maj månad, hade samma fråga i annat samman- hang under behandling. Det förvånar mig att ingen tyckes komma ihåg, att ett långt plenum väsentligen gick åt till att diskutera denna fråga. Saken hade då inom statsutskottet ta- gits före vid behandlingen af finansrelationen. Landtdagen förenade sig enhälligt om en kläm, hvari uttalades, att universitetet måtte taga under ompröfning, på hvad sätt den studerande ungdomen kunde erhålla oafbruten och full- ständig undervisning på eget språk. Detta beslöt landtdagen som sagdt en af de sista da- garna af maj. Är det lämpligt, att frågan nu åter kommer upp i petitionsväg, innan landt- dagens tidigare beslut hunnit till universitetet frambefordras?

Ed. Hannula: Minä en tahdo vastustaa tämän kysymyksen lähettämistä valiokuntaan, mutta ilmoitan kuitenkin kantani olevan sen, että olisin suonut, että tällä kerralla ei olisi tehty tätä anomusta, Olin jo viime vuoden valtiopäivillä samaa mieltä, kun asiasta ryh- mässä keskusteltiin. Nykyisen valtiollisen ase- man tähden pidän sitä vieläkin arveluttavam- pana.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Anomusehdotusta on ehdotettu lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan, mutta on myös vaadittu, että se olisi hylättävä. Äänes- tys on siis tapahtuva siitä, onko anomusehdo-

tus lähetettävä sivistysvaliokuntaan vai onko se hylättävä.

Äänestysesitys:

Ken tahtoo anomusehdotuksen lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on anomusehdotus hylätty.

Tämä äänestysesitys hyväksytään.

Puhemies: Saan ilmoittaa, että kun liput on annettu ja avattu, keskeytetään istunto ja äänestyksen tulos julistetaan klo 6 i. p., jolloin täysi-istuntoa jatketaan.

Täysi-istunto keskeytetään kello 3,55 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

klo 6 i. p.

Vapautusta eduskuntatyöstä myönnetään ed. Saalastille yksityisasiain vuoksi tästä illasta al- kaen yhden viikon ajaksi.

Äänestyksen tulos julistetaan.

Äänestyksessä on annettu 132 „jaa“-ääntä ja 37 „ei“-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt, että yliopiston kieliolojen korjaamista koskeva anomusehdotus n:o 65 on lähetettävä sivi- s- tysvaliokuntaan.

22) Suomenkielen saattamista opetuskieleksi yli- opistossa ja teknillisessä korkeakoulussa

tarkottava ed. Lanteen y. m. anomusehdotus n:o 64 esitetään ja ehdottaa ed. Lanne sen lä- hetettäväksi sivistysvaliokuntaan.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. Mechelin: Med anledning af den se- naste omröstningens utgång anser jag mig icke böra äfven beträffande den nu föreslagna peti- tionen yrka på, att ärendet måtte lämnas utan afseende. Jag inskränker mig till att uttala den förhoppning, att kulturutskottet vid behandlin- gen af ifrågavarande petitionsmemorial, som ju torde till nämnda utskott remitteras, måtte taga

i betraktande den politiska situationen, hvilken enligt min öfvertygelse utgör ett ovillkorligt hinder mot framställandet af någon petition från landtdagens sida rörande universitetets angelägenheter, hvarjämte utskottet väl ock torde taga i betraktande, att utvecklingens gång otvifvelaktigt skall, så långt rättvist och ändamålsenligt är, tillfredsställa de önskingar, som man nu har ämnat få förverkligade genom regeringens ingripande.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään sivistysvaliokuntaan.

23) Muistopatsaan pystyttämistä J. W. Snellmanille

koskeva ed. O. Laineen y. m. anomusehdotus n:o 71 esitetään.

Keskustelu:

Ed. Mynttinen: Voisi ajatella että tämä anomusehdotus olisi lähetettävä sivistysvaliokuntaan. Mutta tässä ehdotetun toimenpiteen toteuttamisessa mahdollisesti tulevat kysymyksen valtiovarot ja senpätähden minä pyydän ehdottaa, että anomusehdotus lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Jonas Castrén: Minä pyytäisin saada kannattaa anomusehdotuksen esittäjän ehdotusta asian lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan, koska se koskee raha-asiata.

Puhemies: Pyydän ilmoittaa että puhemiesneuvosto ehdottaa tämän anomuksen lähettämistä sivistysvaliokuntaan.

Ed. Mechelin: Kun minulla on kunnia olla valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajana, niin pyydän saada lyhyesti ilmoittaa, että minulla ei ole mitään sitä vastaan, että tämä asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan. Saan siis kannattaa siihen suuntaan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun on kaksi ehdotusta siitä, mihinkä valiokuntaan asia on lähetettävä, nimittäin toinen että se lähetettäisiin sivistysvalio-

kuntaan, toinen sen lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan, tulee asiasta äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo asian lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, tulee asia lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla, joten on päätetty lähettää asia valtiovarainvaliokuntaan.

24) Ehdotuksen muutokseksi torpan, lampuotilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta maalisk. 14 p:nä 1909 annettuun asetukseen

sisältävä ed. Elorannan y. m. eduskuntaesitys n:o 29 esitetään ja lähetetään keskustelutta maatalousvaliokuntaan.

25) Ehdotuksen asetukseksi, joka ehkäisee yksityisiä ja yhtiöitä hankkimasta liian suuria maa-aloja

sisältävä ed. Ripatin y. m. eduskuntaesitys n:o 30 esitetään ja lähetetään keskustelutta maatalousvaliokuntaan.

26) Kruununmetsämaiden asuttamisen edistämistä

tarkoittava ed. Ahmavaaran ja Fräntin anomusehdotus n:o 72 esitetään ja lähetetään keskustelutta maatalousvaliokuntaan.

27) Uudisasutuksen edistämistä kruunun metsämailla

koskeva ed. Kairamon y. m. anomusehdotuksen n:o 74 esitetään ja lähetetään keskustelutta maatalousvaliokuntaan.

28) Kuununmetsämaiden asuttamista ja niiden viljelyskelpoisten osien luovuttamista

tarkoittava ed. Leinon y. m. anomusehdotus n:o 73 esitetään ja lähetetään ilman keskustelua maatalousvaliokuntaan.

29) Viljelyskelpoisen maan luovuttamista uudistiloiksi

tarkoittava ed. Mäen y. m. anomusehdotus n:o 75 esitetään ja ehdottaa ed. Mäki sen lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. S. Mäkelä: Minä en voi olla kiinnittämättä eduskunnan huomiota tähän kysymykseen, koska on mahdollista, että tällä istunkaudella ei tarjoudu sille puolueelle, johon minä kuulun, sellaista tilaisuutta tuoda esille käsitystä tilattoman väestön kysymyksen tarpeellisuudesta ja siitä surullisesta, tekisi mieleni sanoa rikollisesta menettelystä, johon tämän eduskunnan enemmistö on tehnyt itsensä syyppäksi joka kerta, kun tämä kysymys on ollut eduskunnan käsiteltävänä.

Kun sosialidemokraattien taholta viime eduskunnassa tehtiin anomus tilattoman väestön maanhankintakysymyksestä, oli minulla mitä parhaimmat toiveet siitä, että nyt on vihdoinkin lyönyt hetki, jolloin tämä eduskunta on kunniottava itseään kansan edessä, että tämä eduskunta on osottava maamme työätekeväälle luokalle, jotta se tahtoo ja kykenee tarjoamaan nälkäisille kansanjoukoille muutakin ei vain loistavia parlamenttipuheita ja ontoja juriidillisia saivarteluja. Minä uskoin, että tämä eduskunta, mikäli sen vallasta riippuu, on antava kansalle oikeutta ja että se on käsittävä, että kansan oikeuteen kuuluu ennen kaikkea elämisen oikeus. Tämän ihanteellisen uskon oli minussa herättänyt oikeisto, porvaristo, sillä viimeisillä varsinaisilla valtiopäivillä ei milloinkaan väsyttynyt oikeiston puhujalavalta teroittamasta tälle eduskunnalle, että Suomen kansa voi kestää nykyisen raskaan historian koettelemuksen ja pelastua nykyisestä sorronalaisesta asemasta, vain sikäli, mikäli se kykenee tyynnyttämään luokkavihan hillitöntä raivoa ja suojelemaan itseään sen eripuraisuuden raatelulta. Mutta mitenkä herrat porvarit ovat toimineet käytännössä luokkavihan ja sisäisten eripuraisuuksien tyynnyttämiseksi, kansan sisäisen elämän rakentamiseksi terveelle ja tyydyttävälle pohjalle! Porvaristo on useammin kuin yhden kerran tunnustanut, että maakysymys muodostaa meillä yhteiskunnallisen tyytymättämyyden lähteen. Porvaristo näkyy täysin käsittävän, että yhteiskunnallinen vaara ei uhkaa sitä niin pelottavana laitakaupunkien kurjista hökkeleistä kuin saloseutujen pirteistä. Mutta samalla kun porvaristo kaiken tämän käsittää, samalla kun sen kädessä on tämän eduskunnan valta, samalla kun se tietää, että se voi enemmistövoimallaan päättää, mitä se tahtoo tässä eduskunnassa, sa-

malla on se tähän päivään asti ollut voimaton ajamaan maakysymyksessä minkäänlaista päättävää politiikkaa suuntaan tai toiseen. Se on jähmettynyt paikalleen seisomaan, se ei ole voinut astua askeltakaan eteen eikä taakse. Ainoa mitä porvaristo on kyennyt tekemään on, että se on tappanut sosialidemokraattien viljelyspakkoanomukset ja esitykset. Mutta se ei ole kyennyt asettamaan tilalle mitään muuta kuin joukon mitä ristiriitaisimpia ja köyhälistön eduille mitä turmiollisimpia kiristyslakiehdotuksia. Ja kun tarkkuudella seuraa tämän eduskunnan asiakirjoja vuodesta 1907, huomaa selvästi, että porvarillisilta puolueilta on puuttunut joko uskallusta tai hyvää tahtoa ajaa näitäkään kurjia suunnitelmiaan läpi. Porvaristo on vain kyennyt hävittämään sen mitä sosialidemokratia on koettanut rakentaa. Se on kyennyt tekemään mahdottomaksi kaiken hedelmällisen lainsäädäntötyön tässä eduskunnassa, sellaisen lainsäädäntötyön, jonka avulla olisi voitu panna toimeen sellaisia syvälle käyviä uudistuksia maataloudessa, jotka olojen pakosta ovat käyneet välttämättömiksi. Ja tässä hävittämistyössä ovat kaikki porvarispuolueet erittäin hyvin kunnostautuneet, taantumuksellisesta maalaisliittolaisesta aina häviävän ruotsalaisen aristokratian viimeiseen edustajaan saakka. Sehän oli runoilija Alkio, joka viimein eduskunnassa tilattoman väestön kysymyksen esillä ollessa, tarjosi „blokkia“ porvariston kanssa. Niin lähelle poliittilista konkurssia oli maalaisliitto joutunut että herra Alkion täytyi käydä rukoilemaan armoa herroilta porvareilta, niin laihaksi markkinakoniksi oli maalaisliiton ennen kansanvaltainen ratsu laihtunut, että ed. Alkion täytyi käydä sitä kauppalemaan ruokolle porvariston talliin, — ja kaupat syntyivät! Niin kiinteä oli maalaisliiton „blokki“ porvariston kanssa, että jos joku porvari olisi ehdottanut, että ainoa järjellinen tilattoman väestön kysymyksen ratkaisukeino on se, että kaikki tämän maan tilattomat saatetaan lievällä, tuskattomalla kuolemalla toiseen maailmaan, niin kyllä maalaisliiton edustajat olisivat silmää räpäyttämättä kirjoittaneet sen anomuksen alle vaan siitä syystä, että herrat niin tahtoivat. Minä en voi tämän asian yhteydessä olla vakavasti huomauttamatta maalaisliittolaisille, että he edellämäinitulla kurjalla menettelyllään ovat ikipäiviksi itsensä hävässeet Suomen kansan edessä (Puhemies koputtaa) ja minä luulen, että maalaisliitto saa kiit-

tää etupäässä tätä menettelyä siitä, ettei heillä ole enempää kuin 16 paikkaa tässä eduskunnassa. Se seikka että maalaisliittolaiset vuoden 1910 eduskunnassa möivät Suomen maalaisköyhälistön, se seikka antoi muille porvarillisille puolueille rohkeutta paljastaa vihdoinkin korttinsa, osottaa mitä he ovat todella tahtoneet tehdä tilattoman väestön hyväksi, sen maanhankinnan helpottamiseksi. Siinä kuuluisassa puheessa, jonka entinen senaattori, suomalaisen puolueen tunnettu edustaja Paasikivi piti vuoden 1910 eduskunnassa tilattoman väestön maanhankinnan kysymyksessä, lausui tämä valtiomies suoraan, että toistaiseksi lieene parasta, että tilattomat koettavat omin neuvoinsa tulla toimeen; ja kun porvarit olivat enemmistön voimalla tappannet sosialidemokraattien viljelyspakkoanomuksen, huudahti muuan perustuslainen päivälehti „humbuugin loppu“ (Huudahdus: „niinkuin se olikin!“) ja meillä oli maatalousvaliokunnassa tilaisuus selvästi huomata, että porvareilla sen jälkeen kun viljelyspakko tuli eduskunnassa tapetuksi, ei enää ollut mitään halua ajaa omaa ehdotustaankaan läpi. Kuinkapa sitä olisi voitu odottaakaan; olivathan he voittaneet tarkoituksensa. Olivathan he voineet siirtää pois päiväjärjestyksestä kysymyksen, joka puolen vuosikymmentä oli ollut porvarien pahana omanatuntona. Minä kutsun tätä menettelyä Suomen köyhälistön häpäisemiseksi (Puhemies koputtaa), tämän eduskunnan arvon alentamiseksi kansan pohjakerroksen silmissä. Minä kutsun sitä rikokseksi kansaa vastaan. Ja tässä työssä on jokainen porvarillinen ryhmä ollut yksi kaikkien ja kaikki yhden kanssa osallisena. Vaikka eihän meillä oikeastaan olekaan tässä eduskunnassa porvarillisia ryhmiä olemassa. Meillä ei ole enää ollut olemassa maalaisliittoa vuodesta 1910, sen perästä kun Alkion „blokki“ muodostettiin, ja meillä ei ole suomalaisen puolueen eduskuntaryhmää vuodesta 1911, sen perästä kun suomettarelaiset uhrasivat Snellmanin perinnön ruotsalaiselle kansanpuolueelle. Eikä meillä ole myöskään perustuslaillista eduskuntaryhmää sen perästä, kun nuorsuomalaiset jakaantuivat oikeistoon ja vasemmistoon samalla solmiakseen liittoja muiden porvariryhmien kanssa. Minä tiedän että meillä on olemassa maaseudulla rehelliisiä suomettarelaisia, nuorsuomalaisia ja maalaisliittolaisia, mutta täällä eduskunnassa meillä on vaan sosialidemokraatteja ja porvareita, ja tämän pyhän allians-

sin perustamisessa on ruotsalainen puolue parhaiten pelannut korttinsa. Tämä puolue, joka aina on horjumatta ajanut ruotsalaisen aristokratian valtapyyteitä, milloinkaan poikkeamatta oikealle tai vasemmalle, on erinomaisen terävän luokkavaistonsa ja hämmästyttävän lujan organisationinsa avulla pakoittanut suomalaiset porvarit nuoleskelemaan tomua keltaisista kengistään (Puhemies koputtaa). Tämä porvaripuolueiden liittoutuminen on ruotsalaisuuden voitto. Meille sosialidemokraateille ei tämä ilmiö ole mikään outo. Koko parlamenttaarisuuden historia on täynnä esimerkkejä siitä, että köyhälistön voiman kasvaessa häviää porvarien kansanvaltaisuus. Ne luokat, jotka ennen näyttivät edistysmielisiltä ja kansanvaltaisilta, taantuvat ja rappeutuvat nopeasti, käyvät epäröiviksi, neuvottomiksi, kykenemättömiksi ajamaan minkäänlaista päättävää uudistuspolitiikkaa. Tästä sanoo sattuvasti Kautsky: „Parlamenteista, jotka ennen olivat välikappaleina hallituksen pakottamiseksi edistysurille, tulee välikappaleita senkin vähäisen edistysjalan turmelemiseksi, joka olojen pakosta tuntuu joskus hallitukseen asti.“ Jos länsi-europalaisen parlamenttaarisuuden kotimaissa, missä sosialidemokratia on verrattain heikosti edustettuna parlamenteissa, tapahtuu tällä tavalla, miksi ei sitten meillä, jossa sosialidemokratia on voimakkaammin edustettuna kuin missään muualla maailmassa.

Kun me tänään esitämme eduskunnan harkittavaksi uuden ehdotuksen tilattoman väestön maanhankintakysymyksen ratkaisuksi, niin me hyvin tunnemme ne vaikeudet, jotka tämän kysymyksen perille ajamista kohtaavat. Meidän vastassamme ei ole enää sama pelkurimainen, suurlakon säilyttämä porvaristo kuin vuonna 1907, joka koettaa pelastaa nahkansa teeskentelemällä mitä suurinta edistysalua. Me olemme puolen vuosikymmenen ajalla kulkeneet kokonaisen ajanjakson taantumusta kohden. Meitä vastassa on tänäpäivänä tässä eduskunnassa taantumuksellinen, röyhkeä porvaristo, joka mahdollisesti tuntee asemansa niin varmaksi, että se uskaltaa ivaten uhitella kansaa vastaan. Mutta olkoonpa asema mikä tahansa, sosialidemokratialla ei ole oikeutta milloinkaan poiketa velvollisuutensa tieltä. Niin hyvin taantumuksen mustimmassa yössä, kuin vapauden kirkkaimmassa aamusarastuksessa, on sosialidemokratia täyttävä velvollisuutensa kansaa kohtaan.

Tilattoman väestön oikeudettomasta ja sorronalaisesta asemasta on tässä eduskunnassa puhuttu niin paljon, että asian siihen puoleen kaajoaminen tuntuu minusta köyhälistön häpäisemiseltä. Eivät sellaiset joukot, jotka liiankin hyvin tuntevat asemansa, odota sitä, että tässä eduskunnassa alettaisiin uudelleen esitelmäsarja siitä, mikä tilattoman väestön kysymykseen nähden muka on järkevää, vaan he odottavat, että eduskunta ennen kaikkea tekisi oikein. Ja eduskunta on tekevä oikein silloin, kun se ei aseta tämän kysymyksen ratkaisussa määräväksi omistavan kansanluokan etuoikeuksien säilyttämistä, vaan asettaa yhteiskunnan edun kaikkien yksilöllisten luokkapyyteitten yläpuolelle. Kun minä ajattelen tällä tavalla, ei minulla ole mitään halua lähteä väittelemään ohjelmista.

Minä lausuin jo viime varsinaisilla valtiopäivillä tästä kysymyksestä, että sosialidemokratian viljelyspakkoanomus on perusolemukseltaan porvarillinen uudistuspuuha, että siinä ei ole suinkaan sanottu sitä viimeistä sanaa, minkä sosialidemokratia tulee tässä maassa sanomaan maakysymyksestä yleensä. Tämä anomus, jonka me näille valtiopäiville olemme jättäneet, ei ole perusolemukseltaan muuttunut. Mikäli siinä on muutoksia tehty, koskevat ne vain aivan käytännöllisiä seikkoja. Koko tämä reformi kaikessa laajuudessaankin toteutettuna ei tulisi vaikuttamaan taloudellisessa elämässä muuta, kuin raivaamaan tietä kapitalistiselle kehitykselle. Mutta me olemme väittäneet ja väitämme yhä, että tähän päivään asti ei ole porvariston taholta tehty ainoatakaan ehdotusta tilattoman väestön kysymyksen ratkaisuksi, joka edellyttäisi sellaisia tehokkaita ja syvälle käypiä toimenpiteitä yhteiskunnan puolelta, joita tämän kysymyksen ratkaisu vaatii. Minä en siis tahdo väittää, että nyt kysymyksessä oleva ehdotus olisi ainoa oikea ja ainoa paras, mitä tilattoman väestön kysymyksen ratkaisemiseksi milloinkaan voidaan keksiä. Jos tälle eduskunnalle todella esitetään vieläkin pitemmälle meneviä ja tilattomalle väestölle edullisempia maansaannin ehtoja, niin minä olen valmis sellaista ehdotusta kannattamaan, olkoonpa sellainen ehdotus sitten tehty miltä taholta tahansa, sillä minä en toden totta tahdo tuntea mitään muuta oikeutta kuin kaikista oikeuksista korkeimman oikeuden, kansan oikeuden. Ja kuten alussa sanoin, kansan ensimmäiseen oikeuteen kuuluu

ennen kaikkea elämisen oikeus. Kun meidän maassamme löytyy miljoonaan nouseva ihmisjoukko, jolla ei ole tässä maailmassa muuta oikeutta, kuin oikeus kuolla nälkään, niin sellaisen joukon edessä ei voi sivistysvaltio ja yhteiskunta olla tuntematta häpeän ja rikollisuuden tunnetta. Sentähden minä tervehdin vilpittömällä riemulla jokaista rehellistä pyrkimystä, jonka tarkoituksena on näitten joukkojen aineellinen ja henkinen kohottaminen.

Samalla kun kannatan tämän kysymyksen lähettämistä maatalousvaliokuntaan, toivon, että eduskunta, samoin kuin se asianomainen valiokunta, mihin kysymys lähetetään, on käsittelevä sitä sillä vakavuudella, kuin kysymyksen vakava yhteiskunnallinen luonne vaatii. Minä toivon, että oikeisto, samoin kuin valiokunnan porvarillinen enemmistökin on muistava, että on olemassa peruuttamaton luonnonoikeuden raja, joka lainsäädännöllisessä elämässä on tarkoin otettava huomioon. On muistettava, että nälkäinen vatsa ei voi ijankaiken olla rauhallinen, että se peruuttamattoman luonnonoikeuden pakosta alati pyrkii oikeuksiinsa, milloinkaan mittaamatta niitä voimia, joita vastaan sen on kamppailtava. Sentähden me emme saa unhottaa, että jos ei tämä eduskunta tahdo tai ei kykene ratkaisemaan tilattoman väestön kysymystä, niin eduskunnan ponnistuksista huolimatta se on ratkeava, mutta se on mahdollisesti ratkeava silloin tavalla, jota me kaikkein vähimmin toivomme.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään maatalousvaliokuntaan.

30) Kuoletuslainojen myöntämistä pientilallisille Karjalan kannaksella

koskeva ed. Nuoran y. m. anomusehdotus n:o 76 esitetään ja lähetetään keskustelutta maatalousvaliokuntaan.

31) Toimenpiteitä maan hankkimiseksi tilattomalle väestölle

tarkottava ed. Helenius-Seppälän anomusehdotus n:o 77 esitetään.

Keskustelutta anomusehdotus lähetetään maatalousvaliokuntaan.

32) Rahaston perustamista uudisasutuksen edistämiseksi kruunun mailla erinäisissä Oulun läänin kunnissa

tarkoittava ed. Fräntin y. m. anomusehdotus n:o 78 esitetään.

Anomusehdotus lähetetään maatalousvaliokuntaan.

33) Määrärahan myöntämistä maanviljelyksen ja karjanhoidon elvyttämiseksi Kajaanin kihlakunnassa

sisältävä ed. Karhin ja Pulkkisen anomusehdotus n:o 79 esitetään.

Asia, josta keskustelua ei aiheudu, lähetetään maatalousvaliokuntaan.

34) Toimenpiteitä korvauksen hankkimiseksi niille torppareille, lampuodeille ja mäkitupalaisille, jotka ovat joutuneet häädetyiksi sen johdosta, että maalisk. 12 p:nä 1909 vahvistettu asetus torpan y. m. vuokrasta ei astunut voimaan ennen 14 päivää maalisk. sanottuna vuonna

tarkoittava ed. Huttusen y. m. anomusehdotus n:o 80 esitetään ja lähetetään keskustelutta maatalousvaliokuntaan.

35) Pienviljelijäin opintomatkojen toimeenpanon edistämistä yleisillä varoilla

koskeva ed. Hannisen y. m. anomusehdotus n:o 81 esitetään.

Keskustelutta anomusehdotus lähetetään maatalousvaliokuntaan.

36) Maanviljelyksen harrastusta elvyttävien retkeilyjen toimeenpanemisen edistämistä

koskevan ed. Matti Latvalan y. m. anomusehdotus n:o 82 esitetään; ja ehdottaa ed. Lohisen lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan.

Keskustelutta anomusehdotus lähetetään maatalousvaliokuntaan.

37) Maatalousopetuksen saattamista vakinaiseksi oppiaineeksi maamme seminaareihin

tarkoittava ed. Relanderin y. m. anomusehdotus n:o 83 esitetään ja lähetetään erimielisyydettävä sivistysvaliokuntaan.

38) Yhtiöiden ja sellaisten yksityisten, jotka harjoittavat puutavaraa raaka-aineena kuluttavaa teollisuutta, velvoittamista määrä-ajan kuluttua luovuttamaan metsämaansa kunnille

koskeva ed. Elorannan anomusehdotus n:o 84 esitetään.

Ilman keskustelua tämäkin anomusehdotus lähetetään maatalousvaliokuntaan.

39) Kuoletuslainain myöntämistä maataloustuotteiden myyntiosuuskunnille

tarkoittava ed. Iipposen anomusehdotus n:o 85 esitetään.

Puhemiesneuvoston ehdotuksesta lähetetään anomusehdotus maatalousvaliokuntaan.

40) Toimenpiteisiin ryhtymistä vientivoin tarkastamiseksi ja kotimaisen voikaupan valvomiseksi

koskeva ed. Lanteen y. m. anomusehdotus n:o 86 esitetään.

Tämäkin asia puhemiesneuvoston ehdotuksesta lähetetään maatalousvaliokuntaan.

41) Ehdotuksen laiksi työnantajain vastuunalaisuudesta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta

sisältävä ed. Paasivuoren y. m. eduskuntaesitys n:o 31 esitetään.

Siitä lausuu puheenvuoron saatuaan

Ed. Paasivuori: Täällä kyllä muistetaan millä tavalla eduskunnan porvarit tätä eduskuntaesitystä viime kerralla kohtelivat. Työväenasiainvaliokunnassa se ensinnäkin muutettiin eduskuntaesityksestä anomukseksi muka-

sillä syyllä että sitä tietä päästään pikemmin tarkotuksen perille. Mutta miten sitten meneteli eduskunta näiden anomusponsojen suhteen? Eduskunnan porvarit hautasivat tuon anomuksenkin suureen valiokuntaan niin että uudistuksen aikaansaaminen tällä alalla saatiin viivytetyksi ainakin yhden vuoden. Nyt on tämä asia tässä uudestaan esitettävänä. Kokemus tulee näyttämään, miten porvaristo tulee suhtautumaan tähän eduskuntaesitykseen, tapetaanko se vielä samalla tavalla kuin viimekin kerralla. Minä pyydän ehdottaa tämän asian lähetettäväksi työväenasiainvaliokuntaan. Toivoisin, että tuo valiokunta käsittelee tämän eduskuntaesityksen esityksenä eikä muuttaisi sitä anomukseksi niinkuin viime kerralla, koska anomuksenkin kohtalo voi olla se, että se tulee haudatuksi suureen valiokuntaan, kuten viime kerralla tapahtui.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja eduskuntaesitys lähetetään erimielisyydellä työväenasiainvaliokuntaan.

42) Ehdotuksen asetukseksi työnvälitystoimistoista

sisältävä ed. Hjeltin y. m. eduskuntaesitys n:o 32 esitetään.

Keskustelutta asia lähetetään yksimielisesti työväenasiainvaliokuntaan.

43) Ehdotuksen laiksi työriitojen sovittamisesta

sisältävä ed. Vuorimaan y. m. eduskuntaesitys n:o 33 esitetään.

Ilman erimielisyyttä se lähetetään työväenasiainvaliokuntaan.

44) Ehdotuksen laiksi elinkeinolain 19 §:n ja 1 kohdan muuttamisesta

sisältävä ed. Kirveen y. m. eduskuntaesitys n:o 34 esitetään.

Siitä lausuu:

Ed. P a u n u: Kun tämä asia oli esillä vuoden 1910 vakinaisilla valtiopäivillä, kuului silloin ääniä, että tämä lakiehdotus ei olisi alkuisin lähtenyt ajurien pyynnöstä ja sentähden on asianomaisten taholta lähetetty tänne kirjelmä, jota

on pyydetty tätä lakiehdotusta esittäessä täällä julkilukemaan.

„Arvoisalle eduskunnalle Suomen Suuriruhtinaanmaassa! Koska Suomen ajurien puolesta on tehty anomus arvoisalle eduskunnalle, että elinkeinolain 19 § muutettaisiin ajureille suotuisemmaksi, eli niin, että se takaisi ajureille täydelliset oikeudet elinkeinonsa harjoittamiseksi, mutta koska tämä anomus on eduskunnan muutamien puolueyhjmiien puolelta saanut osakseen kylmäkiskoisuutta ja välinpitämättömyyttä ja kun vielä on lausuttu mielipiteenä, että ajurit eivät ole itse sitä korjausta pyytäneetkään, vaan että se on tehty yksinomaan sosialidemokraattisen puolueyhjmiän aloitteesta, jonka kautta tämä anomusehdotus on jätetty, niin rohkenemme me Suomen ajurit kääntyä nyt kokoontuneen arvoisan eduskunnan puoleen toivossa, että eduskunta tekisi voitavansa tämän epäkohdan poistamiseksi elinkeinolaista ja että ajurit saisivat samat oikeudet kuin toisillakin elinkeinonharjoittajilla on. Tämän anomuksemme perusteeksi tahdomme esittää ne epäkohdat, joita tämän elinkeinolain 19 §:n perusteella on ajureihin kohdistunut. Ensiksikin järjestysoikeudet ovat vahvistaneet sellaisia yksipuolisia järjestyssääntöjä ja taksoja, joita on mahdoton käytännössä toteuttaa ja joita nämä virastotkaan eivät voi oikeudenmukaisesti itsekään tulkita, vaan joiden perusteella he voivat elinkeinonharjoittajilta riistää oikeuden ilman pitempää oikeudellista tutkimusta. Onpa menty niinkin pitkälle, ettei ole otettu syytetyn todisteita edes kuultavaksi, vaan on päätetty sen poliisimiehen lausunnon mukaan, joka on tehnyt ilmiannon asiasta. Toiseksi poliisilaitoksilla on rajaton valta ajurien ylitse, määräten niitä palo- ynnä muihin seisahduspaikkoihin ilman mitään korvausta, vieläpä sellaisiinkin paikkoihin, joissa ei voi mitään ansaita, vielä antaa kaikenlaisia lisämääräyksiä, jotka ovat suureksi rasitukseksi ajureille ja tuottavat taloudellista vahinkoa, niinkuin esimerkiksi uusimallisten pukujen, valjaitten ynnä muitten suhteen.

Näiden syiden perustuksella rohkenemme me Suomen ajurit ehdottaa, että tämä pykälä muutettaisiin ajureille suotuisemmaksi. Koska ylemmänä olevan anomusehdotuksen ovat 15 maamme ajuriyhdistystä ja ajuriammattiosastoa hyväksyneet sellaisena eduskunnalle lähetettäväksi, niin rohkenemme, Suomen Ajuriyhdistyksen ja ammattiosastojen liittohallinto kääntyä arvoisan

Suomen Suuriruhtinaanmaan eduskunnan puoleen toivossa, että ajurien anomusehdotus otettaisiin käsittelynalaiseksi. Suomen ajurien liittohallinnon puolesta ja sen valtuuttamana Stenberg, puheenjohtaja, A. Tulokas, kirjuri.“

Tätä paitsi on 15 eri ajurien yhdistystä lähetänyt tästä asiasta tänne anomukset, joita en kuitenkaan katso tarpeelliseksi tässä julkilukea.

Samalla kun minä ehdotan, että tämä asia lähetettäisiin työväenasiainvaliokuntaan, toivon minä, että tämä valiokunta ja samaten eduskunta toimisi sillä tavalla, että tämä lakiehdotus tulisi tämän istuntokauden aikana ratkaisuksi, että ajurit pääsisivät siitä polkeenalaisesta viranomaisten taholta harjoitetusta mielivaltaisesta asemasta, jossa he nykyään vielä ovat, toisten kansalaisten kanssa yhdenvertaisiksi, jotta he voisivat rauhassa harjoittaa yhteiskunnalle kylläkin tärkeitä ammattia.

Enemmättä keskustelutta tämä eduskuntaesitys yksimielisesti lähetetään työväenasiainvaliokuntaan.

45) Ehdotuksen asetukseksi lasten ja nuorten henkilöitten kaupan- ja elinkeinonharjoittamisesta kaduilla

sisältävä ed. Herralan y. m. eduskuntaesitys n:o 35 esitetään.

Sekin lähetetään keskustelutta työväenasiainvaliokuntaan.

46) Konttori- ja kauppa-apulaisten suojelemista

koskevan arm. esityksen antamista tarkoittava ed. Pärssisen y. m. anomusehdotus n:o 87 esitetään, ja lausuu siitä

Ed. Pärssinen: Tämä alote on uusi, mutta siitä huolimatta en käy kuluttamaan eduskunnan aikaa lukemalla sen perusteluja. Kuten tunnetaan, niin maassamme ei suojeluslainsäädäntö ulotu konttori- ja kauppa-apulaisiin. Näin ollen heidän työaikansa, lepohetkensä, sunnuntaityönsä ja lauantai-iltavapautensa on kaikki riippuvainen työnantajan mielivallasta, samoin kuin myös korvaus ylityöstä. Muutenkin ovat heidän olosuhteensa hyvin huonot ja heidän terveytensä hyvin vaarallinen. Edelleen tässä perustelussa viitataan vastaavaan lainsäädäntöön ulkomailla ja toivotaan sen perustuksella, että

eduskunta yhtyisi anomaan, että hallitus antaisi ensi valtiopäiville esityksenä lakiehdotuksen konttori- ja kauppa-apulaisten suojelemiseksi. Pyydän ehdottaa, että tämä asia lähetetään työväenasiainvaliokuntaan.

Anomusehdotus lähetetään enemmättä keskustelutta työväenasiainvaliokuntaan.

47) Työnantajan vastuunalaisuutta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta

tarkoittava ed. Kaakko-ojan y. m. anomusehdotus n:o 88 esitetään ja lähetetään keskustelutta työväenasiainvaliokuntaan.

48) Ehdotuksen antamista laiksi työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta annetun lain soveltamisesta aikaisemmin sattuneisiin tapaturmatapauksiin

tarkoittava ed. Paasivuoren anomusehdotus n:o 89 esitetään.

Keskustelutta se lähetetään työväenasiainvaliokuntaan.

49) Esityksen antamista yleisen työväen tapaturmavakuutuslaitoksen perustamisesta, jota 5 p:nä joulukuuta 1895 työnantajan vastuunalaisuudesta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta annettu laki edellyttää,

koskeva ed. Paasivuoren y. m. anomusehdotus n:o 90 esitetään ja lähetetään ilman keskustelua työväenasiainvaliokuntaan.

50) Lakiehdotuksen antamista eduskunnalle työnvälityksen järjestämisestä kunnalliseksi toimeksi

tarkoittava ed. Paasivuoren y. m. anomusehdotus n:o 91 esitetään ja lähetetään keskustelutta työväenasiainvaliokuntaan.

51) Valtion ja kuntain työolojen järjestämistä

koskeva ed. Lehtosen y. m. anomusehdotus n:o 92 esitetään.

Asia lähetetään yksimielisesti työväenasiainvaliokuntaan.

52) Valtion työolojen järjestämistä

tarkoittava ed. Helenius-Seppälän anomusehdotus n:o 93 esitetään ja lähetetään niinikään eri-

mielisyydettä työväenasiainvaliokuntaan.

53) Valtion kannatusavun myöntämistä niille työväen ammattijärjestöille, jotka ensi talven aikana järjestävät työttömäin avustusta

koskeva ed. Pohjolan y. m. anomusehdotus n:o 94 esitetään.

Keskustelua asiasta ei aiheudu ja lähetetään sekin työväenasiainvaliokuntaan.

54) Sosiaalisen päätoimiston perustamista tarkoittava ed. Lundströmin y. m. anomusehdotus n:o 95 esitetään ja lähetetään keskustelutta työväenasiainvaliokuntaan.

Seuraava istunto on ensi perjantaina kello 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 7,55 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

livar Ahava.

10. Perjantaina 24 p. helmikuuta

k:lo 12 p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

1) Laillisten olojen palauttamista maahan koskeva ed. Wreden y. m. anom. ehd. n:o 6 a ja b.

2) Ehdotuksen asetukseksi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 § muuttamisesta sisältävä ed. Hultinin y. m. edusk. esit. n:o 9.

3) Ehdotuksen asetukseksi yhdistyksistä sisältävä ed. Söderholmin y. m. edusk. esit. n:o 10.

4) Ehdotuksen asetukseksi a) painopaudesta ja b) lisäyksestä rikoslain 16 lukuun sisältävä ed. Grotenfeltin y. m. edusk. esit. n:o 11 ja ed. Erkon y. m. edusk. esit. n:o 12.

5) Ehdotuksen asetukseksi ulosottolain 1 luvun 1 § muuttamisesta sisältävä ed. Schybergsonin edusk. esit. n:o 13.

6) Ehdotuksen laiksi kuolemanrangaistuksen poistamisesta sisältävä ed. Wiikin y. m. edusk. esit. n:o 14.

7) Ehdotuksen asetukseksi metsästysasetuksen 18, 19 ja 31 §§ muuttamisesta sisältävä ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. edusk. esit. n:o 15.

8) Ehdotuksen asetukseksi rikoslain 25 luvun 4 § muuttamisesta sisältävä ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. edusk. esit. n:o 16.

9) Ehdotuksen asetukseksi rikoslain 43 luvun 1 § 1 kohd. muuttamisesta sisältävä ed. Renvallin ja Tantun edusk. esit. n:o 17.

10) Ehdotuksen asetukseksi maakaaren 16 luvun 15 § muuttamisesta sisältävä ed. Kärnän ja Rannikon edusk. esit. n:o 18.

Siv.

84

90

”

91

”

”

”

92

”

”

11) Aviopuolisoiden omaisuussuhteita koskevan lainsäädännön uudistamista tarkoittava ed. Liliuksen anom. ehd. n:o 27.

12) Aviovaimon toimivaltaa ja pesän omaisuuden hallintoa koskevan lainsäädännön uudistamista koskeva ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 28.

13) Aviovaimon oikeutta lapsiinsa koskevan lainsäädännön uudistamista tarkoittava ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 29.

14) Lainsäädäntötoimenpidettä hakukelpoisuuden tunnustamiseksi naiselle kaikkiin valtion virkoihin koskeva ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 30.

15) Marraskuun 9 p:nä 1868 annetun kiinnitystä kiinteään omaisuuteen koskevan asetuksen 22 ja 29 §:n muuttamista tarkoittava ed. Junnilan y. m. anom. ehd. n:o 31.

16) Mineraalinotto-oikeuden kiinnittämistä tarkoittava ed. Vuorimaan y. m. anom. ehd. n:o 32.

17) Ehdotuksen asetukseksi papiston virkataloista annetun asetuksen 34 § muuttamisesta sisältävä ed. Snellmanin y. m. edusk. esit. n:o 23.

18) Hengellisen hoidon järjestämistä mielisairasten hoitolaitoksiin tarkoittava ed. Mannermaan y. m. anom. ehd. n:o 33.

19) Kunnallisten piirimielisairaalan aikaansaamista tarkoittava ed. Lahdensuon y. m. anom. ehd. n:o 34.

20) Sairastuvan perustamista Turtolan kuntaan koskeva ed. Juneksen anom. ehd. n:o 35.

21) Lääkärin palkkaamista Kuhmoniemen ja Sotkamon kuntia varten, tarkoittava ed. Pulkkisen ja Karhin anom. ehd. n:o 36.

Siv.

92

93

”

”

”

”

”

”

”

”

”

22) Määrärahan myöntämistä jokaiseen kuntaan kurssin suorittaneen kättilön käytettäväksi synnytystiloissa vähävaraisille vaatetukseen ja muihin välttämättömiin tarpeisiin, koskeva ed. Karhin y. m. anom. ehd. n:o 37.

23) Langettavatautisten hoidon järjestämistä tarkoittava ed. Ruotulan y. m. anom. ehd. n:o 38.

24) Määrärahan myöntämistä kotiteollisuuden edistämistä tarkoittavaksi rahastoksi käsittelevä ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 39.

25) Kotitalouskoulujen valtioavustuksen korottamista v. 1912, koskeva ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 40.

26) Kasvi- ja puutarhakoulun perustamista Kivennavan pitäjään tarkoittava ed. Arokallion anom. ehd. n:o 41.

27) Niiden lahjoitusmaa-alueiden tilallisten, joitten maista on muodostettu kruunupuistoja, oikeuttamista lunastamaan ne yhteismetsiksi, koskevat ed. Arokallion anom. ehd. n:o 49 ja Pykälän y. m. anom. ehd. n:o 50.

28) Vuoksen veden laskemista tarkoittava ed. Pullisen ja Hannisen anom. ehd. n:o 51.

29) Hallituksen nimitysoikeuden lakauttamista n. s. keisaripitäjissä tarkoittava ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd. n:o 52.

30) Kemijärven pitäjään muodostettavain uudistalojen metsänsaantioikeuden rajoitusten poistamista tarkoittava ed. Waaralan y. m. anom. ehd. n:o 53.

31) Arm. esityksen antamista n. s. vapaitten kansakoulujen perustamiseksi ja kannattamiseksi koskeva ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 55.

32) Kansakoulun muodostamista muitten oppilaitosten pohjakouluksi tarkoittava ed. Pärssisen y. m. anom. ehd. n:o 56.

33) Valtioapua maalaiskansakoulujen rakennuskustannusten huojentamiseksi tarkoittava ed. Vuorimaan y. m. anom. ehd. n:o 57.

34) Ruumiillisen rangaistuksen poistamista valtion kannattamista kouluista koskeva ed. J. W. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 58.

35) Korotetun valtioavun myöntämisestä

Siv.

94

"

"

"

"

"

95

"

96

"

"

"

97

Siv.

97

"

"

"

98

"

112

"

"

"

113

"

"

"

"

Terijoen Suomalaiselle yhteiskoululle tar-
koittava ed. Arokallion ja Nuoran anom.
ehd. n:o 62.

36) Käkisalmen reali- ja porvarikoulun
ottamista valtion huostaan, koskeva ed.
Nuoran ja Arokallion anom. ehd. n:o 63.

37) Kotien perustamista turvattomia lap-
sia sekä niiden äitejä varten koskeva
Alma Jokisen y. m. anom. ehd. n:o 68.

38) Komitean asettamista n. s. vivisek-
tionikysymyksen selvittämiseksi, käsitte-
levä ed. Helenius-Seppälän anom. ehd.
n:o 69.

39) Esityksen antamista, joka kieltää
kaiken kiertelevän eläinten näyttelyn, tar-
koittava ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. anom.
ehd. n:o 70.

40) Ehdotuksen asetukseksi pienviljelys-
ja asuntotilojen muodostamisesta sisältävät
ed. Paasikiven edusk. esit. n:o 27 ja ed.
Storbjörkin edusk. esit. n:o 28.

41) Toimenpiteitä obligationilainojen
hankkimiseksi kunnille maanviljelystarkoi-
tuksiin koskeva ed. Alkion y. m. anom.
ehd. n:o 9.

42) Obligationiluottojärjestelmän sovellut-
tamista tilattoman väestön maanhankinnan
avustamiseen tarkoittava ed. Alkion y. m.
anom. ehd. n:o 10.

43) Suomussalmen kunnan valtiovelan
anteeksiantamista tarkoittava ed. Pulkki-
sen y. m. anom. ehd. n:o 11.

44) Erinäisten verojen maksuperusteen
muuttamista tarkoittava ed. Ripatin y. m.
anom. ehd. n:o 12.

45) Yhdysliikkeen aikaansaamista Sot-
kamon ja Kuhmoniemen vesistöjen välille
koskeva ed. Pulkkinen ja Karhin anom.
ehd. n:o 13.

46) Erään Vuokseen laskevan vesistön
perkaamista koskeva ed. Pykälän y. m.
anom. ehd. n:o 14.

47) Suomenlahden itärannikolla asuvien
kalastajien aseman turvaamista tarkoittava
ed. Pietisen y. m. anom. ehd. n:o 42.

48) Rautatielinjan tutkimista Järvenpään
asemalta Korian asemalle tarkoittava ed.
Laineen ja Mynttisen anom. ehd. n:o 15.

49) Rautatien rakentamista Porin kau-
pungista Kankaanpään kirkolle tarkoittava
ed. Grönvallin y. m. anom. ehd. n:o 16.

50) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimeenpanemista rautatietä varten Epilän—Kuloveden pysäkkien väliltä Porin radalla Mietoon tai Koskenkorvan asemalle Seinäjoen—Kristiinan radalla tarkoittava ed. Junnilan y. m. anom. ehd. n:o 17.

51) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimeenpanemista rautatietä varten Risteen asemalta Porin radalla Loimaan asemalle Turun—Toijalan radalla, koskeva ed. Sjöstedt-Jussilan anom. ehd. n:o 18.

52) Alustavien tutkimusten toimeenpanemista rautatien aikaansaamiseksi Orihveden—Vilppulan väliseltä rataosalta Päijänteelle tarkoittava ed. Kaakko-ojan y. m. anom. ehd. n:o 19.

53) Rautatien rakentamista Heinolasta Jyväskylään tarkoittava ed. Ruotulan y. m. anom. ehd. n:o 20.

54) Normaaliaraitaisen rautatien rakentamista Terijoelta Käkisalmeen ja taloudellisen tutkimuksen toimittamista Koljolan—Käkisalmen rautatietä varten, tarkoittava ed. Arokallion y. m. anom. ehd. n:o 21.

55) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamisesta rautatietä varten Karjalan rata—Impilahti—Koirinoja—Suojärvi, tarkoittava ed. Arokallion ja Kurikan anom. ehd. n:o 22.

56) Rautatien rakentamista Kokkolan kaupungista Suolahteen, tarkoittava ed. Torpan y. m. anom. ehd. n:o 23.

57) Koneellisen tutkimuksen toimittamista rautatien rakentamista varten Suolahden asemalta Ylivieskan asemalle, tarkoittava ed. Jalkasen y. m. anom. ehd. n:o 24.

58) Tutkimuksen toimeenpanemista radan rakentamista varten Tornion asemalta Tornion ulkosatamaan Röyttään ja sinne perustettavan kauppasataman sopivaisuudesta sekä anomuksen antamista tämän radan rakentamisesta käsittelevä ed. Junnksen anom. ehd. n:o 25.

59) Tutkimuksen toimittamista Tornion asemalta Ylitornion kirkonkylään rakennet-

Siv.

113

"

"

"

"

114

"

"

"

Siv.

114

tavaa rautatietä varten käsittelevä ed. Junnksen anom. ehd. n:o 26.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Astala, von Born, Hanninen, Kirves, Kopila, Kotonen, Saalasti, Storbjörk, Tainio, Tanttua ja Virkki.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta saavat yksityisasiain takia eduskuntatyöstä ed. von Born ja Astala täksi päiväksi, ed. Virkki tästä illasta torstai iltaan saakka, ed. Kiuru ensi sunnuntaista yhden viikon ajaksi, ed. Kaakko-oja, Kärnä ja Wiljomaa ensi maanantaiksi ja tiistaisiksi, ed. Tanttua tästä päivästä ensi maanantaihin saakka, ed. Bäck tämän päivän istunnosta alkaen ensi keski-
viikko-aamuun saakka, ed. Snellman ensi viikon ajaksi, ed. L. Yrjö-Koskinen ensi lauantai-aamupäivästä alkaen seuraavan tiistain puoli-päivään saakka, sekä sairauden takia ed. Kopila täksi viikoksi.

Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat.

Puhemies: Eduskunnalle on ilmoitettava että seuraavat valiokunnat ovat valinneet puheenjohtajaksensa ja varapuheenjohtajaksensa: laki- ja talouvaliokunta on puheenjohtajakseen valinnut ed. Grotenfeltin ja varapuheenjohtajakseen ed. Paunun, sivistysvaliokunta puheenjohtajakseen ed. Lindelöfin ja varapuheenjohtajakseen ed. Malmivaaran, maatalousvaliokunta puheenjohtajakseen ed. Paasikiven ja varapuheenjohtajakseen ed. Saalastin ja työväenasiainvaliokunta puheenjohtajakseen ed. Erkon ja varapuheenjohtajakseen vapaaherra E. S. Yrjö-Koskisen.

Puhemiehen tiedonanto erään anomusehdotuksen johdosta.

Puhemies: Ennenkuin siirrytään päiväjärjestykseen on vielä eduskunnalle ilmoitettava, että edustaja Kuusinen anomusajan kuluessa on jättänyt useain muiden kera allekirjoittamansa anomusehdotuksen, joka koskee laittomuuspolitiikan lopettamista sekä Suomen valtiollisen vapauden ja edistymisen mahdollisuuden turvaamista. Koska kuitenkin sanotussa anomuksessa käytetään lausumia, jotka mielestäni valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n 2 momentin mukaan eivät ole sallittuja, niin en katso voivani tätä anomusta esittää. Tarkempi selonteko näistä lauseista ei tässä mielestäni voi tulla kysymykseen. Anomus on ollut nähtävänä kansliassa ja on siellä vieläkin saatavissa ja on myös ollut painettuna ainakin toisiini sanomalehtiin.

Ellei kukaan halua puheenvuoroa niin siirrymme päiväjärjestykseen.

Keskustelu:

Ed. Kuusinen: Täytynee hiukan kuvata tätä ennen kuulumatonta yritystä rikkoa selvää perustuslakia puhemiehen puolelta.

On vähän vahinko, ettei puhemies tarkemmin perustellut tätä toimenpidettään. Valtiopäiväjärjestyksen 69 §:ssä sanotaan, että „puhemies älköön kieltäytykö nostettua kysymystä esille ottamasta tahi äänestysesitystä tekemästä, ellei hän katso sen olevan vastoin perustuslakia tahi eduskunnan jo tekemää päätöstä; ja tulee puhemiehen mainita kieltäytymisensä syyt“. Puhemies kai luuli äskeisellä lausunnollaan, jossa mainitsi, että meidän anomusehdotuksessamme olisi ollut joitakin lausumia, jotka eivät olleet muka valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n 2 momentin mukaisia, esittäneensä ne syyt, mitkä hänellä tähän toimenpiteeseensä on ollut. Mutta niin ylimalkaisesti lausuttuna kuin hän teki, tuskin voidaan katsoa hänen todella esittäneen syitä menettelylleen.

Eritoten valtiopäiväjärjestyksen 30 §:n mukaan on selvästi jokaisella edustajalla oikeus tehdä eduskuntaesityksiä ja anomusehdotuksia eduskunnassa, kun ne täyttävät vain vissii ehtoja. Niitten täytyy ensiksikin olla asianmukaisesti laaditut, ja eduskunnan työjärjestyksessä siinä kohdin sanotaan, että niitten pitää olla kirjallisesti laaditut. Valtiopäiväjärjestyksen mukaan niitten vielä pitää olla esitetyt 14 päivän kuluessa valtiopäiväin avaamisesta. Kol-

mantena itsestään selvänä ehtona täytyy niillä olla, että ne ovat perustuslain mukaisia eikä sen vastaisia.

On itsestään selvää, että tämä meidän anomusehdotuksemme täyttää nuo kaksi ehtoa, mutta puhemies väittää, että se ei olisi täyttänyt kolmatta ehtoa.

Milloinka jokin anomusehdotus on sitten vastoin perustuslakia? — Tulkittakoon perustuslakia nyt miten leveästi hyvänsä, niin tuskin mihinkään muuhun tulokseen voidaan tulla, kuin että anomusehdotus tai eduskuntaesitys ei voi olla muulloin vastoin perustuslakia kuin silloin, kun se toimenpide, jota siinä ehdotetaan, on vastoin perustuslakia. Siinä anomusehdotuksessa, jonka me olemme jättäneet eduskunnan kansliaan, ehdotetaan anottavaksi tällaista toimenpidettä: „että se laittomuuden, kansallisen sorron ja taantumuksen politiikka, jota Venäjän hallitus ja sen Suomessa viranomaisina olevat apulaiset nykyään kansaamme kohtaan harjoittavat vahingoksi sekä Suomen että Venäjänkin kansan suurelle enemmistölle ynnä näitten kansojen keskinäiselle hyödylliselle vuorovaikutukselle ja lähentymiselle, tulisi tyyten lopetetuksi sekä Suomen sisäinen valtiollinen vapaus ja kaikinpuolisen edistymisen mahdollisuus vakavasti turvatuksi.“

Onkohan tällainen anottu toimenpide vastoin perustuslakia, vastoin valtiopäiväjärjestystä? Enpä luule, että eduskunnassa lienee jäsentä, joka uskaltaisi yrittääkään niin leveästi tulkita perustuslakia, että uskaltaisi väittää tällaisen toimenpiteen olevan vastoin perustuslakia.

Puhemies siinä epäselvässä ja hämärässä perustelussaan, jonka hän toimenpiteelleen esitti, viittasi kuitenkin, että tässä meidän anomusehdotuksessamme tai, kuten hän sanoi, „anomuksessa“, (tarkotti kai tämän anomusehdotuksen perusteluissa) olisi jotain yksityisiä sanoja tai „lausumia“, jotka eivät täytä sitä ehtoa, minkä valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n 2 momentin mukaan pitää eduskunnassa esitetyn puheen täyttää. Puhemies on ennen tätä istuntoa jo kerannut kutsuttanut minut eduskunnan kansliaan luokseen ja silloin hiukan lähemmin viitannut niihin yksityisiin lausumiin tai sanoihin, jotka hänen mielestään ovat erikoisesti rikoksellisia tässä meidän anomusehdotuksessamme. Jos voi panna jonkinlaista arvoa sille, mitä puhemies silloin minulle yksityisesti esitti, ja jos voi katsoa, että hän yhä edelleen juuri samojen yksi-

tyisten sanojen takia on nyt outoon menettelystään ryhtynyt, silloin täytyy minun tässä, esittäessäni tyytymättömyyttä puhemiehen menettelyyn, pitää kiinni juuri niistä sanoista, mitkä hän silloin loukkaaviksi sanoi. Ennenkuin ryhdyn tarkastamaan näitä yksityisiä sanoja, pyydän kuitenkin huomauttaa erityisellä painolla sitä, mitä jo äsken sanoin, että noista yksityisistä sanoista ei voi mielestäni missään tapauksessa riippua, saako anomusehdotusta eduskunnassa esittää vaiko ei, saako sitä toimenpidettä ehdottaa eduskunnassa, mitä tämän anomusehdotuksen kautta on tahdottu eduskunnassa esille saada.

Katsokaamme nyt niitä anomusehdotuksemme perustelujen yksityisiä sanoja, jotka muka loukkaavat valtiopäiväjärjestystä. Niitä olisi ensinnäkin sanat: „anastajaluokat“ ja „suuranastajaryhmä“. Huomautin jo puhemiehelle silloin, että näitä sanoja on ehdotuksemme perusteluissa käytetty suorastaan tieteellisinä oppisanoina. Jokainen, jolla on selvää järkeä järeillä päällä, käsittää, että niitä ei olekaan tässä tapauksessa käytetty minään haukkumasanoina, vaan nimityksinä käsitteille, joille muuta vastaavaa nimitystä ei suomenkielessä ole niiden yhteiskuntaryhmäin käsitteille, joita niillä on tässä tarkoitettu. Saksankielinen sana tässä tapauksessa on anastaja-sanaa vastaavana „Ausbeuter“, joka ei liene kielletty minikään maan parlamentissa. Ranskankielessä vastaisi kai lähinnä tätä sanaa „exploiteur“. Sana „riistäjä“ on suomenkielessä käytetty lähes samaa tarkottavana. Niitä käsitteitä, joita tarkotetaan äsken mainitsemillani vieraskielisillä sanoilla, jos niitä tahtoo suomeksi ilmaista, en minä tiedä muitten sanojen suomenkielessä toistaiseksi vastaavan eikä vastaavina käytännössä olevan kuin juuri sanat „riistäjä“ tai „anastaja“. „Anastajaa“ ei kai voi myöskään tehdä sen pahemmaksi se, että sanotaan „suuranastaja“. Puhutaanhan pienliikkeenharjoittajista ja suurliikkeenharjoittajista ja yhtä hyvällä syyllä siis „pienanastajista“ ja „suuranastajista“. Herra Schybergson kuuluu puhemiesneuvostossa, joka on esiintynyt tässä asiassa ainakin epävirallisesti herra puhemiehen lainopillisena neuvonantajana vastoin työjärjestyksessä sille määrättyä toimivaltaa, lausuneen, että hänen mielestään tämä sana „anastajat“ ei ole varsin vaarallinen ja että se kyllä voi mennä mukiin silloin, kun sitä käytetään yleensä „ensimmäisen luokan ihmisistä“ tässä yhteiskunnassa; mutta hänen mielestään

oli ollut pahaa tässä ainoastaan se, että sitä myöskin on käytetty „toisen luokan ihmisistä“. No, tässä sitä on käytetty molemmista: puhutaan suuranastajista ja yksinkertaisista anastajista. Huomautan tässä vielä lisäksi tästä puhuttaessa, että kun puheenaoleva sana ruotsiksi tavallisesti käännetään sanalla „roffare“, niin se selvästi on väärä käänнос. Lisäksi vielä huomautan, että tämä tässä käytetty sana, jota puhemies katsoo loukkaavaksi, ei siltäkään kannalta soveltune valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n piiriin, koska siinä kielletään käyttämästä loukkaavia, pilkallisia tai muuten sopimattomia sanoja „hallituksesta ja yksityisistä henkilöistä“. Tässähän on puhe ainoastaan Venäjän yhteiskuntaluokista.

Toinen loukkaava sana on ollut sana „kuristus“. Anomusehdotuksessamme puhutaan „kansanvaltaisen vapauden kuristuksista“, jotka myöskin sopisivat Venäjän vallassaolijain etuihin tai itsekkäisiin pyyteisiin. Puhemies huomautti, että sitä sanaa on monta kertaa tässä anomusehdotuksemme perustelussa käytetty. Sitä on käytetty vain kaksi kertaa, tällä kohdalla ja eräässä toisessa kohdassa, jossa puhutaan nykyisen hallituksen „kuristussuunnasta“. Tuo sana merkitsee samaa asiallisesti kuin sorto; se on vain hiukan vahvempikin, niinkuin asia toisinaan vaatii hiukan vahvempaa sanaa. Tällä sanalla ei tarkoiteta suomenkielessä nykyään yleisesti samaa kuin sen ruotsalaisella käännök-sellä „strykning“. Ei ajatella sanan alkuperäistä merkitystä, kurkusta kuristamista niin, että asianomainen tukehtuisi, vaan sanan abstraktista merkitystä, joka on tullut kansalle niin tutuksi, että alkuperäistä merkitystä sitä käytettäessä ei ollenkaan ajatella; se on epäilemättä tullut sen kautta niin tutuksi, kun kansa on saanut Suomessa niin paljon sellaista kuristusta kärsiä, josta ei voi tämän lievempää sanaa käyttää.

Kolmantena loukkaavana sanana on puhemies katsonut olevan sen, kun on puhuttu „taloudellisesta nylkemisestä“, joka myös anomusehdotuksemme perustelujen mukaan sopii Venäjän vallassa olijain pyyteisiin. Tuo nylkemis-sana on muka perustuslain rikos. Puhemies huomautti, että kun sitä sanaa käytetään, niin se johtaa hänen mieleensä sen toimituksen, kun vedetään nahka pois joko kuolleen tai elävän elukan selästä. Minusta ei sanan silti tarvitse olla huonon, vaikka se johtaisikin muutamain ihmisten mieleen joitakin epäpyhiä mielikuvia.

Tämä sana ei ole siinä merkityksessä kuin sitä on tässä käytetty, millään toisella sanalla korvattavissa. Sekään ei tässä tarkoita luonnollisesti kenenkään yksityisen henkilön enemmän kuin hallituksenkaan loukkaamista, mikä seikka on itsestään selvää.

Seuraava sana, joka oli loukkaava, oli nykyisestä hallituksesta käytetty sana „käs kyläinen“. Alotteessamme sanotaan: „Onpa moniaissa tapauksissa nykyinen senaatti tässä suhteessa toiminut suorastaan pienten suomalaisten taantumuksellisten riistajäryhmäin käs kyläisenä Suomen kansan enemmistön ja varsinkin köyhäläis-
tön toiveita ja etuja polkien“. Puhemies arveli, että asia olisi korjaantunut yksin sillä, kun sanan „käs kyläinen“ sijaan olisi pantu sana „johdetavana“. Siitä nyt voidaan olla eri mieltä, kumpi niistä on oikeastaan hirveämpi sana: käs kyläisenkö vai johdettava, mutta kumpaakaan ei voi pitää vallan rumana. (Vasemmalta: Kätyri olisi hyvä! Puhemies: Hiljaa! Puhuja: Niin rumia sanoja ei tässä alotteessa ole yhtään!)

Viimeinen sana, josta puhemies minulle huomautti, on sana „luisunut“, joka ei myöskään kuulosta miltään hirveältä eikä epäparlamentaariselta. Alotteessamme sanotaan: „Tosin maamme oikeuden käyttö on ennenkin ollut suuressa määrin vain luokkaoikeutta, mutta varsinkin sitä mukaa kuin maan korkein oikeusistuin on luisunut nykyisen hallitussuunnan avustajain käsiin, on oikeuden käyttö ruvennut esiintymään puheenaolevan valtiollisen sorron välikappaleena“. Tuossa kuulemma sana „luisunut“ on semmoinen, joka loukkaa niitä, joihin se kohdistuu. Kuten tiedetään, tarkoittaa sana luisunut vain sitä, että jokin on joutunut alemmaksi entisestään; niinpä esim. tässä, että senaatin oikeusosasto on joutunut entiseltä tasoltaan esim. sille tasolle, missä nuo senaattorien tuolit nykyään ovat. Mitään loukkaavaa ei tuossa sanassa itsessään voi olla. Ja jos se tosiaan, josta kerrotaan, on loukkaava, niin se ei kai ole meidän vikamme.

Tuommoisista sanoista nyt Suomen eduskunnassa ei ainoastaan käydä edustajain puheja sanavapauden kimppuun, vaan myös ruvetaan estämään kokonaan niiden asiain esille ottamista, joita perustellessa on sattunut tällaisia sanoja joukkoon käytetyksi. En minä tahdo tässä puhua siitä, mitä muualla parlamenteissa suvaitaan. Täällä vastataan tietysti: mitä se meihin kuuluu, meillähän on oma (ja „maail-

man kansanvaltais in“) parlamentti. En puhu siitäkään, mitä Venäjällä duumassa suvaitaan. Jos herra puhemies olisi sattunut lukemaan duuman pari päivää sitten pidetyn istunnon selostuksen, sikäli kuin siitä on suomalaisissa lehdissä kerrottu, eikä suinkaan sosialidemokraattien puheita, vaan esimerkiksi sellaisen porvarin puhetta kuin siellä on esim. lokakuulaisten ja kadettien välimailla liehuva Maklakow, mitä hän lausui hallituksesta, minkälaisia sanoja hän käytti, joista sana „inhottava“ oli kaikkein lievin, — niin luulen, että puhemiehestä olisivat tuntuneet nämä meidän käyttämämme sanat paljon vähemmän loukkaavilta. Minkälaisia sanoja ja lausumia herra Maklakow käytti myös nykyisestä Venäjän ministeripresidentistä, siihen on meidän eduskunnassa kai vaarallista edes viitata.

Mitä taas täällä meidän eduskunnassa on ennen suvaittu ja nykyäänkin vielä suvaitaan porvarillisten taholta käytettävän, siihen myös ainoastaan lyhyesti viitataan. Joku näytti viime täysi-istunnossa minulle erästä edustaja Jonas Castrénin ennen käyttämää puheenvuoroa, jossa tuo tuttavani väitti ja nähtävästi täydellä syyllä olevan paljon „hirveämpiä“ ja paljon enemmän valtiopäiväjärjestyksen 48 §:ää vastaan sotivia sanoja kuin meidän anomusehdotuksemme perusteluissa on. Mutta emme me suinkaan tahdo niihin viitata siinä mielessä, että puhemiehen pitäisi kieltää käyttämästä rumasta asiasta rumia sanoja, asian mukaisia sanoja. Huomautan vielä, kuinka viime täysi-istunnossakin edustaja Leo Mechelin sai Venäjän hallituksesta käyttää selaista sanontatapaa, että hän, puhuessaan nykyisestä ylioppilasliikkeestä Venäjällä, selitti hallituksen harjoittaneen sen suhteen „provokatsionia“. Kai hieman vahvempi sana tuokin, kuin mitä meidän anomusehdotuksessamme on käytetty, kun on sanottu venäläisen hallituksen Suomea kohtaan harjoittaman politiikan olevan kuristuspolitiikkaa. Mutta aivan turhaa on tällaisiin seikkoihin viitata, sillä onhan tietysti ihan mahdotonta odottaa, että puhemies muistuttaisi noita porvarillisia edustajatovereita vähän vahvempienkaan sanojen käyttämisestä, kuin meitä sosialidemokraatteja. Sellainen muistutushan vivahtaisi samallaiselta kuin jos joku pitäisi siveysaarnaa vanhalle äitimuurilleen.

Mitkä sanat ylipäättään lienevät „loukkaavia“, sellaisia, joita hyvin voidaan tulkita valtiopäivä-

järjestyksen 48 §:n 2:sen momentin mukaan kielletyiksi? Puhemiehellä näyttää olevan se käsitys, että ne sanat ovat loukkaavia, joista asianomaiset, joihin ne kohdistuvat, loukkaantuvat. Minun mielestäni yleensä aikamies ei loukkaannu muunlaisista sanoista, kuin sellaisista, jotka, hienommassa tai karkeammassa muodossa, ilmaisevat sellaisen tosiasian, joka hänen tuntolleen on kipeä; ja sellaisestahan voi loukkaantua, vaikka se ilmaistaisiin minkälaisilla sanoilla tahansa. Jos joku on tehnyt esim. väärennyksen ja luonnollisesti haluaisi, ettei siitä puhuttaisi julkisesti kovin paljon, mutta toinen sitte panee sanomalehteen siitä viittauksen, niin asianomainen loukkaantuu kovin siitä viittauksesta, vaikka se olisi kuinka pumpulinen. Kun kokoomussenaatti tahtoi aikanaan esiintyä myös kieltolakisenaattina, kun sen senaatin eräät jäsenet olivat itse olleet eduskunnassa mukana säättämässä kieltolakia, ja kun sitten samat herrat senaattorit kuitenkin senaattoreina ollessaan toimittivat tuon kieltolain nurin ja siitä sitten sanomalehdissä huomautettiin, että he olivat pettäneet kieltolain, — niin luonnollisesti he loukkaantuivat. Eikä niin sievällä sanalla olisi voitu tuota tosiasiaa sanoa, etteivät he olisi siitä loukkaantuneet. Pari päivää sitte kuulin tapauksen viime varsinaisten valtiopäiväin ajalta perustuslakivaliokunnasta, joka tapaus myöskin hyvin tässä sopii esimerkiksi. Eräs silloisista perustuslakivaliokunnan jäsenistä on kertonut, että perustuslakivaliokunnassa oli silloin ensin ollut sula rauha ja sovinto hyvän aikaa; varsinkin silloinen puheenjohtaja oli siellä ollut hyvin hyvällä tuulella. Mutta sen jälkeen, kun eräs valiokunnan sosialidemokraattisista jäsenistä toi esiin sen tosiasian, että se puheenjohtaja oli aikoinaan tarjonnut Venäjän hallitukselle ne tunnetut 10 miljoonaa sotilaskorvaukseksi, sen jälkeen oli puheenjohtaja loukkaantunut ja rauha oli valiokunnasta poissa. Minä kuulin vielä, että tuo tosiasia oli esitetty hyvin hienosti ja hyvin yksinkertaisilla sanoilla, mutta loukkausta ei oltu voitu välttää.

Olen siis tahtonut tässä saada sanotuksi, ettei ole oikein tehdä, niinkuin puhemies on tehnyt, että sekoittaa keskenään ne tosiasiat, jotka voivat olla loukkaavia, ja ne sanat, joilla niitä tosiasioita ilmaistaan. Ne monet väärinkäytökset ja epäkohdat, joihin hallitus on nykyään syypää, joihin koko se hallitussuunta on syypää, joka nykyään harjoittaa hyökkäyspolitiikkaa Suo-

mea vastaan ja joita väärinkäytöksiä aloitessamme on käsitelty, ne ovat rumia. Ne voidaan ilmaista kahdella eri tavalla: joko ne sanotaan suoraan, jolloin on käytettävä niiden mukaisia sanoja, tai sanotaan teeskennellen, peitellen, sievistellen, jolloin noita tosiasioita täytyy jonkun verran väärentää. Me sosialidemokraatit olemme yleensä koettaneet ylläpitää sitä hyvää tapaa, että epäkohdat ilmaistaisiin mahdollisimman suoraan. Jos anomusehdotuksessamme on tuosta hyvästä tavasta jonkun verran poikettu, niinkuin minä pelkään että siinä on jonkun verran tehty, niin on se tapahtunut siihen suuntaan, että mainittuja epäkohtia ei ole siinä kuvattu tarpeeksi karkeilla sanoilla; mutta ei suinkaan siihen suuntaan, että niistä olisi liian vahvoja sanoja käytetty.

Mutta kuten sanottu, ei nyt maksa vaivaa riidellä yksityisistä sanoista, vaikka puhemies onkin niihin välittömästi vedonnut. Valtiopäiväjärjestyksen 48 § tosiaan on niin avara ja leveä sanamuodoltaan, että se jättää eduskunnan enemmistölle ja sen enemmistön valitsemalle puhemiehelle verrattain lavean tilaisuuden mielen mukaan tulkita, mitkä sanat ovat loukkaavia tai sopimattomia ja mitkä eivät ole. Mutta sama valtiopäiväjärjestyksen 48 § säättää myöskin aivan selvästi, mikä seuraus on oleva silloin, jos edustaja käyttää sellaisia sanoja, jotka puhemiehen mielestä ovat toisen momentin vastaisia. Tässä toisessa momentissa sanotaan:

„Jos joku tätä vastaan rikkoo, kutsukoon puhemies hänet järjestykseen sekä, ellei hän ota siitä ojentuaksensa, kieltäköön hänet puhumasta. Muuten olkoon eduskunnan asia tutkia, onko edustaja, joka on rikkonut järjestystä, puhemieheltä saapa nuhteet ja varoituksen taikka määrääjäksi, enintään kahdeksi viikoksi, pidätettävä eduskunnan istunnoista, taikka tuomioistuimen edessä saatettava syytteeseen, vai saako asia raueta.“

Tässäkin tapauksessa siis, jos puhemies olisi tahtonut menetellä lain mukaan ja jos hän todella katsoi loukkaavia sanoja anomusehdotuksemme perusteluissa käytetyn, hänen olisi pitänyt huomata, että hänelle juuri tämä 48 § määrää selvän menettelytavan niistä kurinpitotoimista, joihin hän olisi voinut ryhtyä anomusehdotustamme julkiluettaessa.

Mitä tulee sellaisiin edustajain kirjallisiin esityksiin, joita ei kokonaisuudessaan julkilueta ja joita esitettäessä siis puhemies ei ehkä voisi tarrautua kiinni yksityisiin loukkaaviksi katso-

miinsa sanoihin, niin ei ole selvää säännöstä valtiopäiväjärjestyksessä, miten niiden suhteen voitaisiin menetellä. Voisiko puhemies tai eduskunta poistaa eduskunnan asiakirjoihin tulemasta sellaiset yksityiset loukkaaviksi katsomansa sanat, vai eivätkö he voisi sitä tehdä; voisivatko he siinä tapauksessa, etteivät voisi niitä poistaa, liittää tuollaisen asiakirjan perään puhemiehen muistutuksen, jossa selitettäisiin, mitkä sanat ovat siinä loukkaavia; vai mitä muuta kurinpitotapaa sellaisessa kirjallisessa esityksessä olevain, loukkaaviksi katsottujen sanojen suhteen voitaisiin käyttää, se on epätietoista. Olisi syytä, että perustuslakivaliokunta, johon tämän asian toivon tulevan lähetetyksi, tämänkin puolen tutkisi. Mutta mitään tukea ei ole perustuslaissa sille menettelylle, että noiden ehdotuksen perusteluissa olevien yksityisten sanojen takia voitaisiin kieltää koko ehdotusta esille ottamasta, estää koko se asia esille tulemasta, jota ehdotuksessa on tarkoitettu. Ajatelkaamme, mihinkä kummalliseen tulokseen tuollainen tapa johtaisi. Otetaan nyt tästä tapauksesta esimerkki. Oletetaan että puhemies katsoisi minun esim. tässä puheessani käyttäneen jonkin loukkaavan sanan, joka muka on vastoin valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n toista momenttia; ja sentakia, kun olen yhden sellaisen sanan käyttänyt, tahtoisin hän kieltää minulta sen ehdotuksen tekemisen, että hänen menettelynsä lähetettäisiin arvosteltavaksi perustuslakivaliokuntaan, siis tahtoisin kieltää esittämästä sitä, mikä on pääasiana tässä minun lausunnossani. Noin on hän nyt todella tahtonut kieltää meitä esittämästä eduskunnalle sitäkin, mikä on pääasiana meidän anomusehdotuksessamme, sitä mikä sen ponnassa lausutaan, jonka tässä äsken luin. Tahdotaanko nyt tosiaan mennä siihen, että meidän sosialidemokraattien anomusehdotuksista ja esitysehdotuksista päästäisiin niin mukavasti tässä eduskunnassa vapaiksi, että haettaisiin vain niiden perusteluista joku yksityinen sana ja selitettäisiin, että se on V. J:n 48 §:ää vastaan ja senvuoksi ei tuota asiaa saa ottaa valtiopäivillä käsittelyalaiseksi. Se olisi jo jokseenkin läpinäkyvän mukava tapa päästä niistä asioista vapaiksi, joita meitä on pantu täällä ajamaan. Ainahan te voitte löytää meidän ehdotustemme perusteluista jonkun sanan, jonka leveällä omallatunnolla voitte tulkita „pilkalliseksi tai muuten sopimattomaksi“. Siis siis johtaisi tämä menettely, jos se tavaksi

täällä tosiaan tulisi, että kun me jostakin tärkeästä asiasta, jonka ajamisen valitsijat ovat antaneet tehtäväksemme, olemme tehneet ehdotuksen, niin puhemiehen puoluetoverit kuiskaisivat puhemiehelle korvaan: „siellä ehdotuksen perusteluissa on ainakin yksi sellainen sana, johon voi päästä kiinni; pidäppäs nyt varasi — tästä sosialistien esille tahtomasta asiasta voidaan nyt päästä verrattain vähällä, kun kielletään sitä esittämästä“. Ja puhemies kieltäisi sitä esittämästä ja eduskunnan enemmistö antaisi hänen menettelylleen hyväksymisensä; asiaa ei edes lähetettäisi perustuslakivaliokuntaan, ja niin olisi, muka aivan laillisesti, mutta tosiasiasa vastoin valtiopäiväjärjestyksen 30 §:ää, vastoin sen 69 §:ää ja yleensä vastoin valtiopäiväjärjestyksen sisällystä, meidät estetty saamasta niitä asioita esille, joiden ehdottamiseen jokaisella edustajalla on täällä laillinen oikeus.

Mutta jos tuolla lailla aletaan täällä eduskunnassa enemmistön taholta käsittelemään valtiopäiväjärjestyä, niin kyllä silloin täytyy sanoa ettei sillä enemmistöllä ole silloin enää oikeutta puhua perustuslain „pyhydestä“. Eihän perustuslakikaan sentään voi olla sellainen kappine, jota voidaan venyttää miten halutaan, ei silloinkaan kun on kysymyksessä sosialidemokraattien sanavapauden ehkäiseminen. (Vasemmalta: Bra.)

Voisi vielä ajatella senkin puolen tarkastelemista, olisiko mahdollisesti ne todelliset tarkotukset, joita on eduskunnan enemmistöllä, joka minun nähdäkseni on puhemiehen menettelyn takana, ovatko ne tarkotukset sellaiset, että ne voisivat tämän puhemiehen menettelyn tehdä „lailliseksi“ vai ei. Puhun eduskunnan enemmistöstä, porvaripuolueista sentakia, että juuri puhemiesneuvostossa tästä asiasta keskusteltaessa kuulemma kaikki porvarilliset jäsenet olivat olleet sitä mieltä, että juuri näin on menettävä kuin nyt puhemies tahtoo menetellä.

On selvää, että yhtenä tarkotuksena porvarillisilla tässä täytyy olla se, että ne asiat, joita me olemme tahtoneet tässä anomusehdotuksessamme tuoda esille, eivät tulisi käsiteltäviksi. Mutta puhumattakaan siitä, että niitten estäminen tällä tavalla on laitton toimenpide, tahdon huomauttaa, että kyllä se on myös aivan turha. Kyllä ne esille tulevat välttämättömästi tavalla taikka toisella, vaikka te nyt tällä hetkellä vastoin perustuslakia estäisittekin ne tulemasta esille. Voi myös ajatella, että porvarillisilla olisi tarkoituksena tällaisella menette-

lyllä jonkun verran alleviivata Venäjän vallassaolijain silmissä sitäkin, että eduskunnan porvarillinen enemmistö on niin maltillisella kannalla ryssänpolitiikassa, ettei se salli sosiaalidemokraattien edes esittää täällä eduskunnassa jyrkkiä lausuntojaan ja ehdotuksiaan; että siis tahdotaisiin tällä toimenpiteellä tavallaan kilpailla Venäjän vallassaolijain suosiosta. No kun tällä alalla herrat lähtevät kilpailemaan meidän raukojen kanssa, niin minä heti sanon, että me tuosta kilpailusta jo alussa luovumme, emmekä ole koskaan pyrkineetkään tällä alalla teidän kanssanne kilpailemaan. Sen suosion voitte kyllä pitää; mutta eihän siihen tarvittaisi tällaisia toimenpiteitä eikä näin selvää perustuslain rikosta, kuin mihin tässä nyt on pantu puhemies ryhtymään.

Huomautan vielä, että jos te nyt hyväksytte puhemiehen menettelyn ilman että asia tulee perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi, niin te tosiaan saatatte meidät sosialidemokraattiset edustajat viemään täältä eduskunnasta valitsijoi-lemme jokseenkin kauniita terveisiä, kun meidän täytyy selittää, kuinka valtiopäiväjärjestyksen selvien säännösten, selvän sisällyksen vastaisesti meitä estetään, vain sentakia että me olemme ehdotuksemme perusteluissa käyttäneet sanoja „kuristus“ ja „anastajaluokka“, esittämästä niitä asioita, joita meidän valitsijamme pitävät erinomaisen tärkeinä asioina ja joitten takia he ovat meidät eduskuntaan lähettäneet.

Oikeastaan se on eduskunnan porvarillisen enemmistön kunnian ja eduskunnan arvon pelastamiseksi kun minä teen tässä sen ehdotuksen, että eduskunta tyytymättömänä puhemiehen menettelyyn lähettäisi tämän asian perustuslakivaliokuntaan sellaisen lausunnon antamista varten kuin valtiopäiväjärjestyksen 69 §:ssä puhutaan. (Vasemmalta: Hyvä! Hyvä!)

Ed. Schybergson: Jag kan icke underlåta att skänka den senaste talaren ett visst erkännande för hans andragande i formellt afseende. Det var väl hopkommet och angreppet tämligen skickligt utfördt. Men han höll icke ut till slutet, ty han framhöll då någonting, som med ens slog ihjäl allt det föregående. Han sade nämligen, att kammaren icke måtte tro, att hans parti och han själf härmed voro förhindrade att få fram just det, som de med sitt petitionsmemorial afsett. Och det är i själfva verket så. Redan den adress, som blifvit inläm-

nad, gifver socialistiska partiets medlemmar i grundlagsutskottet tillfälle att göra samma yrkanden, som ingå i petitionsmemorialet, eventuelt äfven att yrka på en petition i frågan i stället för adress. Och vidare finnes på dagens föredragningslista en petition i våra politiska frågor, som jämväl gifver dem tillfälle därtill. Allt tal om att deras intitiativ undertryckts genom talmannens tillvägagående är ett hugg i luften. Initiativet är taget, och de, som stå bakom det ifrågavarande petitionsmemorialet, äro som sagdt i tillfälle att göra sina yrkanden gällande. Här är sålunda icke fråga om något undertryckande af själfva saken, utan det är formen, som vi skulle velat hafva en smula anständigare. (Vasemmalta: Hå, Hå!)

Hr Kuusinen har meddelat åtskilligt från talman konferensens öfverläggning i denna fråga, och jag har ingenting emot att han så gjort. Jag är öfverhufvud icke emot publicitet i den ena eller andra frågan. Också skulle jag allra helst hafva sett, att detta memorial fått passera sådant det var, ty sist och slutligen stärker man icke sin sak med sådana öfverdrifter, som i petitionsmemorialet förekomma, utan försvagar den. Hr Kuusinen och hans kamrater hafva blott fått vatten på sin kvarn genom talmannens tillvägagående. Jag för min del känner mig aldrig förnärad af hvad som förekommer i de socialistiska aktstyckena och tänker att detta är fallet med många annan också. Men L. O. stadgar, att vid våra förhandlingar ett hyfsadt språk skall komma till användning, och i fråga om skriftliga aktstycken måste detta göras gällande i ännu högre grad än i fråga om de muntliga anförandena. Åtminstone måste detta ske i aktstycken af den art, som delvis rikta sig mot myndigheter utom eget land.

Man kan icke komma ifrån det, att om dessa anföranden som ingått i petitionsmemorialet, här muntligen hade framförts, talmannen skulle hafva slagit klubban i bordet, gifvit talaren varning och, om detta icke haft åsyftad verkan, frångagit honom ordet. Är det åter fråga om ett skriftligt andragande kan det icke ske på annat vis än att petitionären uppmärksamgöres på det olämpliga i aktstycket, och ställer han sig icke anmärkningarna till efterrättelse, frångages honom ordet sålunda att petitionen icke föredrages. Detta förefaller mig så tämligen gifvet, att jag, så gärna jag än hade sett, att petitionsmemorialet hade fått passera fullkomligt oför-

märkt (Vasemmalta: Voj, voj!), jag icke kunnat annat finna än att åtgärden är grundad i L. O.

Men det är å andra sidan klart, att utvägen med remiss till grundlagsutskottet kan anlitas. Det är det skydd L. O. innehåller mot åtgärder af denna art från talmannens sida och jag hade för min del haft mindre emot en sådan remiss, om icke hr Kuusinen hade slutat sitt andragande med ett hot, som gör, att jag åtminstone måste motsätta mig remissen. Det är så i det enskilda lifvet och i det offentliga också, att, när man hotas med påföljder af det ena eller andra slaget, man visar den, som gör sig skyldig till hotelserna, på dörren. Det är med afseende härå jag kommer att motsätta mig remiss till grundlagsutskottet och tager min del i ansvaret för, att talmannens åtgärd utan sådan omgång godkännes.

Ed. Rautapää: Minä olen ollut myöskin tilaisuudessa tutustumaan siihen anomusehdotukseen, jota puhemies ei katso voivansa eduskunnalle esittää ja pyydän julkituoda, että tähän puhemiehen toimenpiteeseen nähden olen hänen kanssaan täysin samalla kannalla (Vasemmalta: Luonnollista! Puhemies: Hiljaa, hiljaa!). Se asiakirja, josta täällä on kysymys, sisältää koko joukon kohtia, joita ei käy parhaallakaan omallatunnolla tulkitseminen muuten kuin sopimatomiaksi ja loukkaaviksi, ja senvuoksi olisi ei ainoastaan eduskunnan arvon alentamista vaan myös valtiopäiväjärjestyksen suoranaisen säännöksen vastaista, jos se sallittaisiin täällä ottaa esille. Kun näin olen puhemies laillisesti menetellen ei ole voinut tehdä muuta kuin kieltäytyä asiaa eduskunnassa esittämästä, olisi puhemiehen toimenpide mielestäni eduskunnassa ilman muuta hyväksyttävä. (Huutoja vasemmalta. Puhemies: Hiljaa! Ei saa käyttää puheenvuoroa pyytämättä lupaa.)

Ed. Leivo: Minä pyydän kannattaa ed. Kuusisen ehdotusta.

Ed. Wiik: Också jag ber att få understöda hr Kuusinen's förslag. Det måste ju anses som något oerhördt, att vid en tidpunkt, då landets folkrepresentation skrider till att afgifva en protest mot de lagvidrigheter, som drabbat Finlands folk, och då i sådant syfte förslag inlämnas af olika partier, man börjar med att på detta sätt behandla det förslag, som inlämnats

af landtdagens största parti. Man måste verkligen hafva mycket vägande skäl för att förfara på ett sådant sätt. Jag kan icke underlåta att uttala, att de skäl, som anfördes, icke synas mig vara så alldeles allvarligt menade. Jag tror att det finnes orsaker, som ligga där bakom, och jag skall kanske i annat sammanhang återkomma till dem. Hr Kuusinen har så pass utförligt talat om de påstådt förolämpande orden i skrifvelsen, att jag icke anser mig behöfva uppehålla mig vid denna sak. Dessa ord äro skarpa, så skarpa, som sakens beskaffenhet kräfver. Men det synes mig vara någotsånär fariseism att anse dessa ord öfverskrida det tillståndigas gräns.

Det har blifvit uttaladt också från borgerligt håll, att den kritik af det rådande regerings-systemet, som innehålles i socialdemokratiska partiets petitionsmemorial, är den skarpaste, som har förekommit. Vid sådant förhållande framstår talmannens förfarande i ganska egendomlig belysning, och jag kan icke underlåta att bedja de borgerliga partierna allvarligt betänka, huru de genom ett dylikt förfaringsätt på förhand försvaga intrycket af den protest, som landtdagen kommer att afgifva. Finlands arbetareklass kommer under de tider som stunda att få bära de tyngsta bördorna i det politiska försvarsarbetet. Och då har man från borgerligt håll börjat med en åtgärd, som för det arbetande folket i Finland och för det parti, som företräder detsamma i landtdagen, måste värka som ett slag i ansiktet.

Ed. Mechelin: I anledning af en del ytt randen, som här blifvit fällda, finner jag mig manad att i främsta rummet betona, att den nu föreliggande frågan icke är och icke bör betraktas såsom en partifråga. Syftet med det petitionsmemorial, om hvilket i dag är fråga, öfverensstämmer med de politiska syftemålen i tvänne andra vid denna landtdag inlämnade dokument, ett förslag till adress och ett petitionsförslag. Detta syftemål är något för hela vårt folk gemensamt, värnandet af landets konstitution, protest emot åtgärder, hvilka vilja bringa de lagliga grunderna för det finska folkets tillvaro att vackla. Detta stora mål hafva alla partier vid denna landtdag haft i sikte. Ingen ting hade varit bättre för vårt land, än om äfven i formelt afseende, i sättet, hvar på man vill tillgodose detta mål, allmän öfverensstämmelse

kunnat vara rådande. När en stor och viktig uppgift omfattas, så är det en skyldighet för en hvar, som därmed tar ihop, att alvarligen pröfva äfven sättet, hvarpå saken skall tillgodoses. Det kan icke vara gagneligt för vårt land, om de viktigaste frågor, som kunna vid landtdagarna upptagas, varda behandlade i sådan form, som alldeles icke öfverensstämmer med landtdagens värdighet. Det måste betraktas såsom en förirring — jag vill gärna tro den vara oafsiktig eller öofverlagd —, men dock en förirring från det rätta parlamentariska uppträdandet, om man vid försöket att medvärka till den nyss antydda viktiga uppgiftens lösning uppträder på ett i formellt afseende otillbörligt sätt. I den muntliga debatten, där ofta orden improviseras, förekomma i vår landtdag och i alla parlament uttalanden, som hällre bort vara anorlunda, — de tolereras och hafva icke vidare bärvidd. Men i sådant fall som det förevarande, då ett antal medlemmar af representationen genom ett skriftligt utarbetadt memorial uppmanar representationen att till Monarken aflåta en framställning angående landets viktigaste angelägenheter, kunna icke stötande uttryck och hvarjehanda från ett värdigt skriftsätt afvikande uttalanden tolereras. För talmannen uppstår då nödvändigtvis den svåra uppgiften att öfverväga, huruvida aktstycket är sådant, att det motsvarar landtdagens värdighet, på sätt 48 § L. O. i afseende å förhandlingarna vid landtdagen åsyftar. Jag kan icke finna annat än att talmannen uppfyllt sin plikt, då han, efter att fåfängt hafva sökt få skriftsättet i memorialet af dess inlämnare modifieradt, stannat vid sitt i dag tillkännagifna beslut.

Det har redan framhållits, att ändamålet, som petitionsmemorialets undertecknare haft i sikte, därmed icke är från denna landtdags dagordning uteslutet. De hafva tillfälle att genom sina representanter i grundlagsutskottet under arbetet på förenämnda adress eller petition, eller hvardera, söka göra sina tankar och önsknningar gällande.

Då jag finner talmannens beslut utgöra en tillämpning af talmannens i L. O. angifna åligganden, vore det, enligt min tanke ett riktigt förfarande från kammarens sida att åtnöjas med talmannens tillvägagående.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun on ehdotettu, että puhemiehen menettely alistettaisiin perustuslakivaliokunnan harkittavaksi ja kun ehdotusta on kannatettu, tulee asiassa tapahtumaan äänestys.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen puheenalaisen menettelyn, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on eduskunta päättänyt, että kysymys lähetetään perustuslakivaliokuntaan siinä tarkoituksessa, kuin valtiopäiväjärjestyksen 69 §:ssä säädetään.

Äänestyksessä annetaan 99 jaa- ja 88 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä puhemiehen toimenpiteen.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Tokoi: Minä pyydän panna vastalauseen tätä ilkeävaltaa vastaan. Se on päätös, joka on tähdätty Suomen kansaa vasten kasvoja. (Puhemies koputtaa.)

Ed. Hänninen-Walpas: Minä pyydän ilmoittaa julkisen vastalauseen sitä häpeällistä sananvapauden kuristamista vastaan (Puhemies koputtaa), johon eduskunnan enemmistö on tehnyt itsensä syypääksi.

Ed. Wiik: Jag ber att i allo få instämma i hr Walpas väl motiverade reservation.

Ed. Paasivuori: Minä yhdyn edustaja Walppaan vastalauseeseen.

Ed. Hämmäläinen: Pyydän myös ilmoittaa vastalauseeni tätä päätöstä vastaan, joka ei perustu valtiopäiväjärjestykseen, vaan mielivaltaan.

Ed. Salo: Minä yhdyn edustaja Hämmäläisen vastalauseeseen.

Ed. Jalonen: Minä yhdyn myös edustaja Walppaan tekemään vastalauseeseen.

Ed. Lundström: En af undertecknarena af den nu dräpta petitionen, ber jag att till protokollet få antecknad en skarp protest mot det inslagna förfarandet.

Ed. Saari: Minä yhdyn edustaja Walppaan vastalauseeseen.

Ed. Lehtimäki: Minä pyydän yhtyä edustaja Walppaan vastalauseeseen ja luulen ettei tämän eduskunnan herrat tule silti pääsemään kuulemasta näitä sanoja.

Ed. Salmi: Minä pyydän yhtyä edustajain Walppaan ja Tokoin vastalauseeseen.

Ed. Jalava: Yhdyn myös edustaja Walppaan tekemään vastalauseeseen.

Ed. Pärssinen: Yhdyn edustaja Walppaan vastalauseeseen.

Ed. Kautto: Yhdyn edustaja Walppaan vastalauseeseen.

Ed. Lonkainen: Pyydän myös yhtyä edustaja Walppaan vastalauseeseen.

1) Laillisten olojen palauttamista maahan

koskeva ed. Wreden y. m. anomusehdotus n:o 6 a ja b esitetään.

Keskustelu:

Ed. Kallio: Samojen eduskuntaryhmien puolesta, jotka ovat tehneet ja allekirjoittaneet tämän anomusehdotuksen, on jätetty eduskunnalle myös adressialote samasta asiasta. Tuntuu hieman omituiselta, että näin samaa asiaa koskevasta asiasta on tehty samalta taholta kaksi aloitetta. Anomusehdotuksen tekijät ovatkin ottaneet tämän huomioon ja lausuvat tässä anomusehdotuksessaan: „Tätä hallitussuuntaa on tosin valaistu siinä adressiehdotuksessa, joka niinikään on jätetty eduskunnalle, mutta adressimuoto ei sovellu siihen oikeuden loukkausten ja väärinkäytösten yksityiskohtaiseen luettelemiseen, jota useilla valtioelämän aloilla on tapahtunut.“ Näin on siis perusteltu ne syyt, minkä takia on toiseen aloitteeseen ryhdytty. Tietysti onkin harkinta-asia, millaisen adressin muodon tulee olla. Tämä aloteanomus näyttää olevan jatkoa siihen mietintöön, jonka eduskunta lähetti toukokuun 26 päivänä hallitsijalle niiden laittomuuksien johdosta, joihin täällä on viime aikoina ryhdytty. Asiallisesti ei kumminkaan tässä aloitteessa ole mitään muuta kuin se, mikä on esitetty myös adressissa. Tässä puhutaan aivan samoista asioista, laittomasta kesäkuun

30 p:nä annetusta yleisvaltakunnallisesta laista ja ministerineuvoston laittomasta sekaantumisesta Suomen asioihin.

Eräs kohta on tässä kumminkin selvempi kuin adressissa. Tässä sanotaan nimittäin: „Suuri merkitys on edelleen sillä seikalla että, kun eduskunnan hyväksymät lakiehdotukset sekä sen anomukset ja muut esitykset joko jätetään huomioonottamatta tai pitkiksi ajoiksi esittelemättä, samalla kuin hallituksen taholta kaikki aloitteet todellisissa lainsäädäntöasioissa näyttävät lakanneen, miltei kaikki edistys sekä yhteiskunnallisen että muunkin lainsäädännön alalla estyy.“ Suorastaan tällaista kohtaa ei adressissa löydy, vaan mielestäni tulee, ennenkuin eduskunta lähettää sen hallitsijalle, lisätä tämä ajatus. Näin yleispiirteisenä, kuin tässä, se mielestäni hyvin sopisi juuri adressiin. Jos taas eduskunta kahdella kirjelmällä, adressilla ja anomuksella aikoo tässä lähestyä Hallitsijaa, niin mielestäni tämä kohta olisi anomusmietinnössä otettava paljon seikkaperäisemmin ja laajemmin käsiteltäväksi, sillä nykyisen hallituksen haluttomuus ja kyvyttömyys ovat juuri asettaneet eduskunnan sellaiseen asemaan, että koko lainsäädäntötyö on todellisuudessa seisahtunut. Kaikki ne tärkeät lakiehdotukset, joita eduskunta on valmistanut, lepäävät nyt kokonaan, eikä hallitus ole ryhtynyt näiden johdosta edes niihin toimiin, joihin Hallitsija on sitä suoraan kehottanut. Vieläpä on hallitus mennyt pitemmällekin, sillä se on ryhtynyt suorastaan vastaisiin toimenpiteisiin, mitä eduskunta on anonut. Niinpä esimerkiksi kieltolain suhteen on se kumonnut kuljetuskiellon rautateillä ja saanut laittoman suostunnan aikaan ja täten edistänyt vain juoppoutta; päinvastoin mitä eduskunta on tahtonut. Ei tarvitse etsiä syitä ja vastakohtia hallituksen nykyisistä teoista ja eduskunnan pyrkimyksistä. Niitä tulee jokapäiväisessä elämässä alituisesti esiin. Niinpä eduskunta viime keväänä muun muassa ehdotti, että otettaisiin tutkittavaksi niin hyvin työ-, kuin palkkasuhteet virkamiesoloissa. Hallitus aivan kuin ivaten eduskuntaa on ryhtynyt aivan päinvastaisiin toimenpiteisiin ja esittänyt virkamiesten palkan korotuksia sarjan toisensa jälkeen. Ja kun täällä kotimainen hallitus valmistaa tällaisia toimenpiteitä, kuulustellaan Venäjällä tarjokkaita ja valmistellaan täten tietä nähtävästi uusille tulokkaille, jotka tulisivat nauttimaan näiden toimenpiteiden hedelmiä. Tällaisia hal-

lituksen niin hyvin laittomia, kun eduskuntatyötä ehkäiseviä toimenpiteitä on minusta ehdottomasti anomusmietinnössä, jos sellainen valmistetaan, tuotava julki. Myös on tässä anomusehdotuksessa laajemmin kuin adressissa kosketeltu niitä epäkohtia, jotka vallitsevat valtiotalouden alalla.

Sen ryhmän mielestä, johonka minä kuulun, tuntui aluksi tarpeettomalta ryhtyä tästä asiasta kahteen aloitteeseen. Mutta me kannatamme tämän anomuksen lähettämistä valiokuntaan, jotta valiokunta saa tilaisuuden harkita, onko tarpeen valmistaa sekä adressi että myöskin anomusmietintö. Kahdesta kirjelmästä voi olla se käytännöllinen tulos, että eduskunnan onnistuu saada adressi nopeasti valmiiksi samalla kun anomusmietintöön voi tulla uusia aiheita joka päivä niistä laittomuuksista, joita kotimainen hallitus alituisesti panee toimeen. Toivon, että perustuslakivaliokunta harkitsee, millä tavalla nämä eduskunnan huolet ovat parhaiten saatettavissa Hallitsijan tietoon.

Puhemies: Pyydän ilmoittaa, että kun luulin edustaja Kallion esittävän tämän anomusehdotuksen, annoin hänelle puheenvuoron. Anomusehdotuksen tekijä vapaaherra Wrede tehnee hyvin ja esittää sen.

Ed. Wrede: Tässä aloitteessa, joka on jo julkaistu sanomalehdissä, ehdotetaan, että eduskunta päättäisi Keisarilliselle Majesteetille lähettää alamaisen anomuksen, jossa samalla kun täydellisesti valaistaan nykyistä hallitussuuntaa, anotaan laillisten olojen palauttamista maahan.

Aloitteen ovat allekirjoittaneet edustajat Astala, J. Castrén, Fränti, Hultin, Kaskinen, Pietinen, Riihelä, Rosenqvist ja Wrede.

Vid senaste plenum remitterade kammaren till grundlagsutskottet ett förslag till adress, hvilket i värdiga ordalag ådagalägger betydelsen af den ryska lagen af den 17/30 juni 1910 och de följder, som kunna uppstå, om den lagstiftningsordning, som här föreskrifves, sättes i verket. Det synes med afseende å det närvarande sakläget vara alldeles nödvändigt att från representationens sida en dylik adress aflåtes. Att emellertid undertecknarene af förevarande petitionsmemorial, ehuru vi i alla afseenden omfatta adressförslaget, det oaktadt hafva ansett oss böra framställa ett särskildt förslag om pe-

tition i samma ämne, beror, såsom också uti memorialet antyddes och jämväl af hr Kallio delvis framhölls, på följande omständigheter.

En adress kan till följd af den koncentrerade form, som den helt naturligt måste hafva, icke uppräknat alla åtgärder af styrelsen, som varit stridande mot lag eller annars skadliga för landet, icke håller redogöra för de öfriga företeelser på statslivets olika områden, som känneteckna det nuvarande regeringssystemet. Men enligt vår mening är jämväl en dylik noggrannare kritik af detta system under nuvarande förhållanden högeligen påkallad. Den föreslagna adressen skall, såvidt jag har fattat saken, utgöra ett samlat uttryck för det finska folkets rättsmedvetande för dess djupt kränkta rättskänsla och för dess berättigade kraf på återställandet af lagliga förhållanden i landet. En sådan adress bör kunna jämförelsevis snart af landtdagen aflåtas. Petitionen åter, hvars affattande helt naturligt tager en längre, ja ganska lång tid i anspråk, borde redogöra för de enskilda yttringarna af ifrågavarande regeringssystem, närmare uppvisa de fördärflika verkningarna för landet af detta system och sålunda komplettera samt jämväl stärka adressen. Äfven en sådan framställning från landtdagens sida har synts oss vara en skyldighet mot landet, ja en skyldighet jämväl mot landets Monark.

Väl är det sant, att den petition, som senaste urtima landtdag aflät rörande de politiska förhållandena i landet, rönt ett öde, som icke uppmuntrar till nya försök i den riktningen. Den har, såsom bekant, icke ens blifvit af Finlands ministerstatssekreterare föredragen för Monarken, utan har varit föremål för behandling i det ryska ministerrådet, hvars beslut om dess lämnande utan afseende sedermera blifvit i nåder stadfästadt. Samma öde har, såsom enhvar på detta rum känner, drabbat åtskilliga tidigare framställningar från landtdagens sida. Det finska folket, som af ålder vant sig att i Monarkens person se ett värn mot våld och orätt och som i de stadganden grundlagen innehåller angående Monarkens uppgift att värna rättsordningen och enhvar enskild medborgares rätt, har trott sig finna ett stöd för denna uppfattning, ser sig sedan någon tid tillbaka beröfvadt detta värn. Dock återstår enligt vår tanke för landtdagen icke annat än att åter och åter vädja till Monarken. Landtdagen skulle enligt vår uppfattning svika sin plikt,

om den skulle gå att förrätta sina öfriga arbeten utan att göra hvad i dess förmåga står för att återställa lagliga förhållanden i landet.

Till det som sålunda bör göras hör, såsom jag redan nämnde, äfven denna uppgift att så fullständigt som möjligt skildra det nuvarande regeringssystemet och dess följder för landet, att uppvisa, huru den ena olagliga åtgärden följt efter den andra, huru särskildt grundlagen blifvit kränkt ända därefter, att det förefaller, som om den på flera områden vore satt alldeles ur verksamhet, huru vidare landets intressen och folkets behof i vidsträckt mån lämnas utan afseende, medan däremot andra förmenta behof, hvilka icke för folket äro af någon nytta, rikligen tillgodoses, huru plikttrogna ämbetsmän aflägnas från sina platser, medan så andra sidan karaktärslösa lycksökare gynnas o. s. v., samt huruledes på grund af allt detta landet måste gå nedåt i såväl kulturelt som ekonomiskt och sedligt afseende. Så ringa förhoppningar man än kan hysa om ett direkt resultat af en dylik framställning, har det dock därför, som sagdt, synt oss, att landtdagen är pliktig att göra en sådan.

Jag hemställer, att memorialet måtte remitteras till grundlagsutskottet.

Ed. A h m a v a a r a: Saattaa ehkä useasta tuntua masentavalta yhä uudestaan ja uudestaan anoa laillisten olojen palauttamista, kun yksi tällöinen anomus toisensa perästä on hylätty ja kun hallituksen taholta yhä vakuutellaan ettei se tuumaakaan aijo poiketa siltä laittomuuden, mielivallan ja epäjärjestyksen tieltä, jota se on lähtenyt kulkemaan. Tärkeätä on kuitenkin, että me hallituksen uhitteluista huolimatta, aina kun tilaisuutta siihen on, tuomme esille sen syvän ja muuttumattoman vakaumuksemme ettemme ikinä voi hituistakaan poiketa siltä perustuslaillisuuden tieltä, jota olemme läheneet kulkemaan. Me emme tätä tee uhittellen niinkuin hallitus tekee, jolla on huono asia ajettavanaan, vaan meidän täytyy asiamme oikeuden ja omantuntomme vaatimusten mukaisesti sortajillemme vakuuttaa, että Suomen kansa sukupolvesta sukupolveen tulee järkähtämättömästi pitämään kiinni kansallemme juhlallisesti vakuutetuista perustuslaeista, koska ne ovat kansamme olemassaolon perus ja turva. Jos hallitus ja muut maamme viholliset luulevat uhittelulansa, peräänantamattomuudellaan voivansa jo-

tain kansaamme vaikuttaa, niin ne kokonsa erehtyvät, sillä koko kansamme sen pohjakeroksia myöten on täysin tietoinen nykyisen hallituksuunnan kehnoudesta ja hallituksen vihamielisistä tarkoituksista kansaamme kohtaan. Senvuoksi ja täysin ymmärtäen, että esi-isiltämme perityistä kalleista oikeuksista luopuminen olisi mitä törkein rikos kansamme menneisyyttä, sen nykyisyyttä ja tulevaisuutta kohtaan, emme voi senttiäkään perusoikeuksistamme väkivallalla luovuttaa. Tämä tietoisuus on meissä niin elävä, ettei mikään maailmanmahti voi meitä saattaa ikinä tunnustamaan kalliimpien oikeuksiemme ryöstöä. Näin ollen tulemme me kaikkia valtakunnanlainsäädännön tai millä nimellä tahansa kulkevia laittomia lakeja kaikilla käytettävänämmä olevilla laillisilla ja oikeutetuilla keinoilla vastustamaan. Tämä on niin yksinkertainen ja luonnollinen ei vain oikeutemme, mutta myöskin tinkimätön velvollisuutemme, ettei tästä kukaan Suomen kansalainen ole epä-tietoinen, mutta vihollisillemme, jotka eivät näy tätä ymmärtävän tai eivät tahdo tätä ymmärtää, olkoon se yhä uudestaan sanottu. Sillä heidän tulee tietää ja tuntea, että jos separatisteiksi sanotaan, kuten vihollisemme tekevät, kaikkia niitä, jotka maamme oikeuksista kiinnipitäen vastustavat niiden polkemista, olemme kaikki, ketään kunnan kansalaista erottamatta, separatistejä. Tästä separatismista ei mikään voima eikä mahti voi meitä vieroittaa. Ainoastaan yksi keino löytyy, joka saa meidät tästä luopumaan, ja se keino on, että oikeutemme jälleen tunnustetaan ja sortopolitiikka lakkautetaan. Tätä yksinkertaista keinoa eivät nykyiset hallitusherramme näytä ymmärtävän, sillä sen ymmärtämiseen tarvittaisiin oikeudentuntoa.

Hallitus on jo saattanut asiat maassamme sille kannalle, että jos tätä järjestelmää vielä jonkun aikaa jatkuu, niin olemme joutuneet täydelliseen sekasortoon, josta ei ole aivan helppo selvitä. Suomen valtion finanssiasiat, jotka ennen olivat hyvällä kannalla, joutuvat pian täydelliseen sekasortoon, valtiovaroja kun käytetään maalle vieraisiin tarkoituksiin vasten eduskunnan päätöksiä. Sivistys- ja muilta yleishyödyllisiltä laitoksilta kielletään varat, mutta tarpeettomille virkamiehille ja virastoille, joiden tehtävänä ei ole muu kuin kansan edun ja onnen vastustaminen, tuhlataan suuria summia kuten painoasiamiehille ja tuon maalle vihamielisen kenraalikuvernöörin kanslian tarpeettomien vir-

kamiesten palkkaukseen, muista puhumattakaan tällä kertaa. Surullista on, ettei nykyisellä hallituksella ole varoja sairashuoneiden ylläpitämiseksi, mutta niitä kyllä löytyy kaikenlaisten huonojen henkilöitten eläkkeihin, lahjapalkkioihin ja muihin palkkalaistensa avustuksiin. Kun kansalaisten ja virkamiesten lainkuuliaisuus ja rehellisyys rangaistaan ja vilppi ja petos palkitaan hallituksen puolelta, jonka velvollisuus kuitenkin olisi oikeutta, totuutta ja lainkuuliaisuutta puoltaa ja turvata, niin on tosiaankin silloin hallitus kaiken arvostelun ja arvonannon alapuolella. Tämmöinen hallitussuunta on kaiken moraalin ja siveellisyyden polkenut jalkoihinsa ja tällaisesta kurjuudesta ei eduskunta voine olla hallitsijalle huomauttamatta. Vaikkakaan ei tästä huomautuksesta nykyisin ole paljon toivomista, on sen tekeminen kumminkin eduskunnan siveellinen velvollisuus. Kun hallituksen jäsen, vieläpä sen esimies, asettuu julkisesti puolustamaan petosta ja vääryyttä, kuten me muutamia päiviä sitte kuulumme, ei sitä voi ääneti kuunnella yksikään kansalainen, jolla vähänkin on siveelistä tuntoa. Mahdollista on, ettei eduskunnalla ole voimia estää tätä turmiota, varsinkin kun maan korkeimmaksi lain ja oikeuden valvojaksi on asetettu henkilö, joka ei tähän tehtävään tietämättömyytensä vuoksi pysty ja joka entisillä toimillaan on osottautunut olevansa samalla siveellisellä tasolla kuin nykyinen hallitus. Mutta kun olemme tehneet voitavamme, ei ole meidän syyämme, jos hallitus saattaa täällä sekasorron ja siveettömyyden valtaan. Tiedämmehän kyllä, ettei nykyiseltä senaatilta voi vaatia vähintäkään maan oikeuden puolustamista ja itsenäisyyttä, se kun on ottanut urakalla täyttääkseen kaikki Suomen vihollisten viittauksetkin. Mutta luulisi tämänkin senaatin käsittävän, mihin joudutaan, kun kaikki siveelliset käsitteet poljetaan alas. Tämä epäilemättä kääntyy heille itselleenkin vahingoksi. Tosinhan tässä surkeudessa on lohduttavaakin, sillä mitä enemmän hallituksen moraali vajoaa alas, sitä pikemmin se maalle turmiollinen ohjelma, jota nykyinen senaatti on pantu toteuttamaan, ajaa karille ja silloin nämä herrat saavat niittää, mitä ovat kylväneet. Me puolestamme olemme vakuutetut, että jos oikeudella on mitään sananvaltaa kansojen kohtaloissa, niin nykyinen hallituksen sortopolitiikka ennemmin tai myöhemmin ajaa karille, siitä ei sitä voi mikään pelastaa, sillä se ei perustu oikeusperiaatteille, vaan se nojaa yksinomaan raa-

kaan voimaan, jolla onneksi ei ole pysyväistä luonnetta. Sanomattakin on selvää, että tämmöinen hallitussuunta tekee kaiken yhteiskunnallisen edistystyön kokonaan maassamme mahdottomaksi. Kun maan varat, joita tulisi käyttää edistyksen hyväksi, käytetään sen tukahuttamiseksi, kun hallitus on kerrassaan kykenemätön ja haluton mihinkään alotteentekoon uudistusasioissa ja kun hallitus asettuu vastustamaan niitäkin reformeja, joita eduskunta sen monista mielivaltaisista hajoituksista huolimatta on pannut alulle, kuten esimerkiksi alkoholilainsäädäntö, uudistettu kunnallisasetus, työväensuojelulaki ynnä monet muut tärkeät asiat, niin joutuu kansamme kehitys kokonaan seisahduksiin. Mutta ei sillä hyvä, että hallitus ei mitään tee edistyksen hyväksi ja että se estää eduskunnankin sitä tekemästä, se vielä koettaa tämän lisäksi estää vapaata kansalaisten toimintaakin kansan sivistyksen ja edistyksen hyväksi. Niinpä se on koettanut vasten perustuslain selvää säännöstä vointinsa mukaan panna esteitä vapaalle sanalle ja luultavasti se uusien lukuisten painoasiamiestensä kautta ottaa yhä uusia askeleita tällä tiellä. Yhdistys- ja kokoontumisvapauden hyväksi ei hallitus ole tehnyt mitään. Mutta sensijaan on se pyrkinyt kiristämään tätäkin kansalaisvapautta. Sanalla sanoen, hallitus on tehnyt kaiken voitavansa estääkseen kansan kehitystä ja tukehuttaakseen kansamme valtiollisen ja yhteiskunnallisen vapauden. Tästä kaikesta täytynee eduskunnan entisten anomustensa huonosta kohtelusta huolimatta yhä uudestaan ja uudestaan kääntyä Hallitsijan puoleen. Niin vähäiset kuin toiveet ovatkin, että kansamme oikeudet vaatimukset nykyisin tulisivat huomioon otetuiksi, emme kuitenkaan saa jättää anomuksia laillisten olojen palauttamisesta tekemättä, sillä sehän voitaisiin selittää tyytyväisyydeksi nykyisiin nurjiin valtiollisiin oloihin. Ja paraisa tapauksissa voitaisiin eduskunnan vaittelo tulkita toivottomuudeksi, ja siihen emme voi myöskään antaa aihetta, sillä meillä ei ole syytä siihen. Kansan, joka kärsii vääryyttä ja sortoa, ei tarvitse joutua toivottomuuteen, sillä kaikesta huolimatta ihmiskunnan kehitys, joskin hitaasti, kulkee kumminkin valoa ja vapautta kohti. Ja niin totta kuin tämä päivä on valjennut, valkenee vielä sekä päivä, jolloin kansamme sortajain täytyy huomata, että heidän tarkoituksensa musertaa tämä kansa on kerrassaan mahdottomuus.

Mitä julmemmaksi sorto käy, mitä enemmän hallinto turmeltu, sitä pikemmin Suomen uusi päivä koittaa. Se on historian opettama totuus, jota meidän ei sovi epäillä.

Siitä mitä edellä olen lausunut käynee jo täysin selville, että minä kannatan lämpimästi tämmän esilläolevan anomusehdotuksen perustuslakivaliokuntaan lähettämistä.

Ed. Neovius: Jag har anhållit om ordet för att fästa grundlagsutskottets uppmärksamhet särskildt vid ett område, där den laglöshetens regim, som nu trycker vårt land, erhållit särskildt i ögonen fallande och hotande uttryck. Det har synts mig finnas så mycket mer skäl att göra det, som i det föreliggande memorialet den sida af regimens verkningar, hvilken jag nu afser, visserligen icke förbigåtts, men såsom naturligt varit i ett sådant memorial endast i förbigående antydts. Jag afser de företeelser, som framträda på det fria ordets område. Såväl under de senaste åren som nu under de allra sista dagarna hafva företeelser af denna kategori upprört allmänheten.

Redan kort efter stadfästelsen af grundlagen af den 20 augusti 1906 kunde man iakttaga tecken därpå att på håll utom landet gjorde sig gällande en sträfvän att på om- och ginvägar få utvecklingen vriden tillbaka och ordets frihet klaf bunden. Snart vann denna sträfvän allt öppnare understöd af generalguvernören och fick som känt ett nitiskt verktyg i den tyvärr ännu kvarlevande pressöfverstyrelsen. Jag behöfver icke här uppräknat alla de fakta, som bära vittne om antydda sammansvärjning mot en af grundlagen skyddad frihet. Det skall icke bereda grundlagsutskottet mycket besvär att samla det för ändamålet behöfliga materialet. Det kan vara nog att erinra om hurusom denna pressöfverstyrelsens af generalguvernören uppmuntrade och kanske ledda värksamhet närmast inriktades på att genom, visserligen temligen otympliga, tolkningsförsök, genom hotelser och genom en lång räckta af rättegångar söka tvinga utgifvare af periodiska skrifter att foga sig i ett koncessionssystem, som strider emot grundlag och som tillämpadt skulle upphäfva grundlagens bud af den 20 augusti 1906 i allt det väsentligaste. Vidare må här erinras om återinrättandet af pressombudsmannatjänsterna och om försöken att återupplifva 19 § i 1867 års administrativa förordning. Äfven

andra fakta, som vittna om denna mot tryckfriheten fientliga och således grundlagsvidriga kurs kunde från de gångna åren anföras. Jag inskränker mig till att här anföras några af de sista dagarnas erfarenheter: Försöken att återinföra teatercensur och generalguvernörens godtyckliga åtgärd att söka hindra en person att vara redaktör för en tidning. Och slutligen: genom några utslag i sista instans finna vi oss vara på väg att få bevittna uppkomsten af en lagförklaring, en grundlagsförklaring tillkommen på annan väg än den enda rätta, den som finnes föreskrifven i L. O., nämligen vägen genom monarkens och landtdagens samstämmiga beslut. Denna på sidan om grundlag tillkomna lagförklaring, hvaraf vi nu hotas och som står i strid med tidigare utslag af samma instans, skulle leda till att grundlagen af 1906 faktiskt blefve beröfvad allt sitt innehåll. Här se vi således, hurusom regimens återvärfningar på det fria ordets område också redan hota att genom sina konsekvenser störande tränga in på ett annat område af måhända ännu större vikt, området för landtdagens lagstiftningsrätt, hvilken innehåller också det, att af landtdagen antagen lag icke kan på annat sätt ändras än med landtdagens samtycke, hvarken till form eller innehåll och bärvidd. Jag tror mig härmed tillräckligt hafva visat, hvilka viktiga föremål för grundlagsutskottets uppmärksamhet det fria ordets hotade fält i vårt land för närvarande erbjuder, och jag vill därför sluta med att uttala den fasta förhoppningen, att grundlagsutskottet i sitt betänkande hvartill memorialet, som nu behandlas föranleder, skall egna en grundlig uppmärksamhet äfven åt de af mig nu berörda omständigheterna.

Jag understöder naturligtvis remiss af memorialet till grundlagsutskottet.

Ed. Wiik: Jag har ingenting skärskildt att invända emot det som säges i friherre Wredes petitionsmemorial, men jag anser att där hade bort sägas bra mycket mera. Då jag jämför detta memorial med det socialdemokratiska petitionsmemorialet, som nu lyckligen blifvit aflifvadt, så finner jag en ganska betydlig skillnad. Vi hade önskat få sagdt, huru finska folket hade hoppats på djupgående sociala reformer och huru dessa reformer icke kommit till stånd, beroende till stor del på det motstånd, som från ryskt håll blifvit riktadt emot desamma.

I föreliggande petitionsmemorial omnämnes visserligen i förbigående, att finska folkets framsteg i socialt afseende blifvit hämmade genom att antagna lagförslag blifvit lämnade utan afseende. Vi hade emellertid velat få denna sak utförligare behandlad, ty det är enligt vår mening något, som verkligen väckt djupaste förstämmning bland de breda lagren af Finlands folk, att så viktiga lagar, som förbudslagen och arbetarskyddslagen icke kommit till stånd. Jag vet icke hvarför dessa lagförslag icke ens omnämnas i förevarande petitionsmemorial. De herrar, som voro medlemmar af senaten på den tid denna afgaf sitt utlåtande om förbudslagen, borde dock med sakkännedom kunna yttra sig i denna fråga. När här nyligen förelåg till behandling det af hr Helenius-Seppälä väckta adressförslaget, så mötte detsamma energiskt motstånd från landtdagens höger; detta synes mig äfven vara betecknande och värdt att tagas i betraktande i detta sammanhang.

Hvad arbetarskyddslagen beträffar så kunde det förtjäna omnämnas, att i landets mest spridda borgerliga tidning, omedelbart efter det, denna lag blifvit antagen, ingick ett uttalande af följande innehåll:

„Sedan saken numera dock bragts därhän, att ett beslut af landtdagen föreligger, måste man ställa den fordran på senaten, huru sammansatt den än må vara, att densamma icke å högsta ort tillstyrker lagförslaget.“ Detta synes mig vara en omständighet, som måste tagas i betraktande, när man bedömer orsaken till att detta lagförslag icke blifvit lag. Öfverhufvudtaget har icke en enda djupgående social reform blifvit af landtdagen besluten, utan att i den borgerliga tidningspressen synts uttalanden af det slag här citerats, och dessa uttalanden hafva mig veterligen icke mötts af protest från borgerligt håll, åtminstone icke af det parti, hvars hufvudorgan är den af mig citerade tidningen, nämligen „Hufvudstadsbladet“.

Vidare hade vi velat hafva sagt några ord om det polisgodtycke, som florerar i dessa dagar. Det förefaller nästan som om, då man från borgerligt håll icke vill beröra denna sak, detta skulle bero på att i allmänhet personer af borgerlig samhällsklass icke blifvit offer för detta polisgodtycke, som däremot personer af arbetareklassen och sammanslutningar dem emellan blifvit föremål för nästan hvarje dag. Polismän, länsmän, t. o. m. guvernörer hafva ställt

sig olagliga förordningar till efterrättelse, därvid kränkande arbetarklassens yttrande- och församlingsrätt, och dylika händelser hafva icke blifvit föremål för protest från borgerligt håll, ehuru dylika öfvergrepp bort mana borgarene att af omtanke om eget bästa protestera, ty sådant, som händer oss socialdemokrater i dag, kan hända Er i morgon.

Det skulle föra för långt, om jag i detta sammanhang skulle uppräknat allt som kunde nämnas. Jag vill dock nämna ännu ett exempel ur högen: spioneriet på järnvägspersonalens förbund, Rautatieläisten Liitto, som bedrefs med vetskap och bistånd af personer tillhörande de borgerliga partierna, utan att från borgerligt håll protest afgafs däremot.

Hr Wrede anmärker mycket riktigt, att landtdagen borde gifva uttryck åt finska folkets kränkta rättskänsla. Dylika händelser, som de jag här omnämnt, hafva säkerligen kränkt finska folkets rättskänsla på det allra gröfsta. Hr Wrede nämnde också, att det nuvarande systemet sprider demoralisation. Men hvad som värre är, det demoraliserar icke blott de „karaktärlösa lycksökarene“, som hr Wrede omnämnde, utan det har visat sig i stånd att demoralisera hela samhällsklasser, enkannerligen de högre samhällsklasserna. Detta är någonting, som bör tagas i betraktande vid bedömandet af de borgerliga partiernas laglighetsifver.

De af mig omnämnda, allom kända sakförhållandena borde tagas i betraktande af det utskott, som kommer att behandla denna fråga.

Ed. Lilius: Minäkin puolestani pyydän kaikissa kohdin kannattaa esilläolevaa anomusehdotusta ja sen lähettämistä perustuslakivaliokuntaan toivolla, että valiokunta antaa kaikille tässä kosketelluille tapauksille asianmukaisen valaistuksen. Löytyy kuitenkin pari tapausta viime vuoden surullisesta historiasta, jotka eivät ole tulleet tässä kosketelluiksi, mutta jotka minä toivoisin valiokunnan asianmukaisesti valaisevan asiasta laadittavassa mietinnössään. Tarkoitin nimittäin niitä kahta tapausta viime vuonna, joiden kautta pari Suomen tuomarikunnan jäsentä, pari oikeusosaston esittelijäsihteeriä vastoin perustuslain määräystä pantiin pois viralta. Kaikissa maissa, kaikkina aikoina on se periaate tunnustettu, että tuomarikunnan erottamattomuus muuten kuin laillisen tuomion perusteella on välttämättömänä edellytyksenä oikeusvaltion tar-

koitusperien onnelliselle toteuttamiselle. Meilläkin tämä periaate on selvästi julkilausuttu perustuslaissa. Siitä huolimatta on, kuten viittasin, viime vuonna, samoin kuin ennenkin sortovuosina, tuomarikunnan jäseniä, mainitut oikeusosaston virkamiehet, ilman tutkimusta ja tuomiota virasta erotettu, ja erotettu ainoastaan sillä perusteella, että he, kun heidät vastoin tahtoaan oli määrätty prokuraattorin tehtäviä suorittamaan, siinä noudattivat maan lakeja ja asetuksia. Tällä asialla on niin tärkeä periaatteellinen merkitys, että minun nähdäkseni olisi välttämätöntä, että perustuslakivaliokunta, laatiessaan asiasta mietinnön, kääntäisi erityisen huomion tähänkin seikkaan ja antaisi sille sen valaistuksen, minkä se välttämättömästi tarvitsee.

Ed. Snellman: Tätä anomusehdotusta laillisten olojen palauttamisesta koko laajuudessaan minäkin mitä lämpimimmin kannatan. Vaan erittäin pyytäisin saada perustuslakivaliokunnan huomion kiinnittää maan prokuraattorin nimitämiseen. Maan prokuraattorin nimitys on yksi niitä suurimpia loukkauksia oikeusjärjestystämme vastaan, prokuraattorin, joka on laillinen oikeuden ylin valvoja, jonka tulee turvata ja suojella jokaisen kansalaisen niin ylhäisen kuin alhaisenkin henkeä, omaisuutta ja mainetta ja yleensä valvoa, että maassa lakia ja oikeutta oikein jaetaan ja noudatetaan, joten prokuraattorin tehtävä on ylevä ja suuresti vastuunalainen. Tällaisessa asemassa olevalta henkilöltä on oikeus vaatia niitä laillisia edellytyksiä, jotka maamme oikeusjärjestyksen mukaan lain ylivallajalle kuuluvat. Nykyisellä prokuraattoriksi nimetetyllä henkilöllä ei ole näitä laillisia edellytyksiä ollenkaan, vaan päinvastoin on hän monilla eri aloilla tunnettu oikeusjärjestyksemme loukkaamisesta. Suomen kansa ei siis nykyisin nauti sitä oikeusturvaa, joka kansallemme kuuluu, joten ehdotan, että perustuslakivaliokunta nämätkin näkökohdat mitä tarkimmin ja perinpohjaisimmin valaisisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

2) Ehdotuksen asetukseksi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Hultinin y. m. eduskuntaesitys n:o 9 esitetään, ja lausuu siitä

Ed. Hultin: Tämä esitysehdotus sisältää ehdotuksen asetukseksi oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamisesta tai oikeammin selvittämisestä siihen suuntaan, että oikeudenkäyntiasiamiehenä tai riitapuolen apulaisena saisi käyttää myöskin naista. On joskus täällä mainittu, että eräät niistä uudistusehdotuksista, jotka naisten puolelta on esitetty, ovat erittäin vaikeita aikaansaada ja sen vuoksi vaativat pitkälistä valmistelua. Tämä väite ei ainakaan pidä paikkaansa nyt esitetyn ehdotuksen suhteen. Sillä ehdotetun selvennyksen tarpeellisuus ja oikeudenmukaisuus on yleisesti tunnustettu, niinkuin myöskin, että uudistuksen toimeenpano ei tuota mitään vaikeuksia. Sekä n. s. oikeudenkäynti-uudistuskomitea että lainvalmistelukunta ovat asiata koskettelevissa ehdotuksissaan ottaneet tämän muutoksen huomioon, ja niinkään oli se myöskin vartenotettuna siinä armollisessa esityksessä oikeudenkäyntivaltuusmiehistä ja julkisista asianajajista, joka 1907 vuoden valtiopäiville jätettiin. Vaikka mainittu esitys ei silloin kokonaisuudessaan saavuttanut eduskunnan hyväksymistä, sai ehdotus asianajo-oikeuden myöntämisestä naiselle nimenomaan tunnustusta sekä lakivaliokunnan puolelta että myöskin eduskunnan lähetekeskustelussa. Näin ollen ei tämän asian valmistaminen valiokunnassa pitäisi paljon aikaa viedä, jonka vuoksi toivon, että lakivaliokunta, johonka ehdotan ehdotuksen lähetettäväksi, valmistaa siitä puoltavan mietinnön jo tämän istuntokauden kuluessa. Esitysehdotuksen ovat allekirjoittaneet edustajat af Forselles, Hjelt, Yrjö-Koskinen, Sohlberg ja minä.

Eduskuntaesitys lähetetään yksimielisesti lakivaliokuntaan.

3) Ehdotuksen asetukseksi yhdistyksistä

sisältävä ed. Söderholmin y. m. eduskuntaesitys n:o 10 esitetään; ja lausuu siitä

Ed. Söderholm: Grundlagen af den 20 augusti 1906 angående yttrande-, förenings- och församlingsfrihet förutsätter, att närmare föreskrifter angående dessa rättigheters utfövande skola utfärdas i allmän lagstiftningsväg. Då som känt någon allmän lagstiftning angående utfövande af föreningsrätten icke tillsvidare kommit till stånd, har undertecknad jämte landtdagsmännen U. Lindelöf och Hedvig Sohlberg tagit

oss friheten att i motionsväg upptaga detta ärende. Jag hemställer därför, att den föreliggande motionen måtte remitteras till lagutskottet.

Eduskuntaesitys lähetetään erimielisyydettä lakivaliokuntaan.

4) Ehdotuksen asetukseksi a) painovapaudesta ja b) lisäyksestä rikoslain 16 lukuun

sisältävä ed. Grotenfeltin y. m. eduskuntaesitys n:o 11 sekä ed. Erkon y. m. eduskuntaesitys n:o 12 esitetään toistensa yhteydessä; ja lausuu niistä

Ed. Grotenfelt: Då innehållet af detta petitionsmemorial redan tidigare återgifvits i tidningspressen, torde det icke vara nödigt att här uppläsa detsamma. Med afseende å det i hög grad otillfredsställande tillstånd, hvori presslagstiftningen och därmed sammanhängande förhållanden af kända orsaker befinna sig i vårt land, har det för undertecknarene af denna motion syntts vara en anlägenhet af vikt att sätta folkrepresentationen i tillfälle att, såvidt på densamma ankommer, söka medverka till åstadkommande af ett rättstillstånd på nu ifrågavarande lagstiftningsområde, hvilket skulle utmärkas af tydliga och på lag grundade samt fasta rättsnormer. De författningsförslag, som nu uppgjorts, hvilat i hufvudsak på enahanda principer, som kommit till uttryck under tidigare landtdagar, senast vid 1908 års andra landtdag. Vid sådant förhållande torde det icke vara nödigt att nu närmare redogöra för detaljerna i dessa författningsförslag. Jag anholder därför endast vördsamt, att denna motion, som är undertecknad af landtdagsmännen Mechelin, Neovius, Sundblom, Söderholm, Wrede och mig, måtte remitteras till lagutskottet.

Eduskuntaesitys lähetetään yksimielisesti lakivaliokuntaan.

5) Ehdotuksen asetukseksi ulosottolain 1 luvun 1 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Schybergsonin eduskuntaesitys n:o 13 esitetään; ja lausuu siitä

Ed. Schybergson: Motionen afser införande i 1 kap. 1 § utsökningslagen af bestäm-

ning därom, att genom särskild nådig förordning skall kunna bestämmas, att jämväl viss ledamot i magistrat, sålunda icke magistraten i dess helhet, skall vara öfverexekutor i stad.

Keskustelutta lähetetään eduskuntaesitys puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan lakivaliokuntaan.

6) Ehdotuksen laiksi kuolemanrangaistuksen poistamisesta

sisältävä ed. Wiikin y. m. eduskuntaesitys n:o 14 esitetään; ja lausuu siitä

Ed. Wiik: Då också denna petition är känd genom tidningspressen, torde jag icke behöfva närmare redogöra för den. Den åsyftar dödsstraffets upphäfvande och ersättande med tukthus på listid eller från 8 till 12 år. Jag anholder om remiss till lagutskottet.

Eduskuntaesitys lähetetään lakivaliokuntaan.

7) Ehdotuksen asetukseksi metsästysasetuksen 18, 19 ja 31 pykälien muuttamisesta

sisältävä ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. eduskuntaesitys n:o 15 esitetään; ja ehdottaa ed. Sipilä, että se lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Hultin: Esitetyssä esitysehdotuksessa kosketeltu kysymys pikkulintujen suojelemisesta ja niitten joukkomurhien estämisestä on myöskin kotimaisen maanviljelyksen hyötyä silmällä pitäen ollut pohdinnan alaisena yhdistyksessä „Eläinten Ystävät“, ja tämä yhdistys on asiaa koskevalla kirjelmällä kääntynyt kaikkien maamme eläinsuojelusyhdistysten ja maanviljelysseurojen puoleen, joista ainakin 28 on käsitellyt ja lämpimästi kannattanut ensiksi mainitun yhdistyksen ehdotusta, että lainsäädäntötietä olisi aikaansaattava kielto maanviljelykselle hyödyllisten pukukoristuksiksi ajottujen täytettyjen pikkulintujen ja niitten osien maahan tuonnille.

Kun tämä toivomus on toiseltakin taholta tuotu esiin osaksi samansuuntaisen esitysehdotuksen muodossa, lieenee asialle eduksi, jos ne näkökohdat ja perusteet, jotka tämän asian kä-

sittelyssä tulivat esiin maanviljelyksen harrastajain keskuudessa, joutuisivat käsiteltäviksi myöskin siinä valiokunnassa, jonne mainittu esitysehdotus lähetetään. Pyydän että valiokunta asiaa käsitellessään ottaisi huomioon mainitsemäni kirjelmän, jonka olen tilaisuudessa valiokunnan puheenjohtajalle jättämään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja eduskuntaesitys lähetetään yksimielisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

8) Ehdotuksen asetukseksi rikoslain 25 luvun 4 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. eduskuntaesitys n:o 16 esitetään. Siitä lausuu

Ed. L. Yrjö-Koskinen: Tämä eduskuntaesitys on laadittu niitten alaikäisiä tyttöjä kohdanneitten hirmutekojen johdosta, joita viime aikoina on julkisuuteen tullut. Allekirjoittajat esittävät tässä rikoslakiin kovennettuja rangaistummääräyksiä eräistä siveellisyysrikoksista. Pyydän kunnioittaen esittää, että eduskuntaesitys lähetetään lakivaliokuntaan.

Eduskuntaesitys lähetetään erimielisyydettävä lakivaliokuntaan.

9) Ehdotuksen asetukseksi rikoslain 43 luvun 1 §:n 1 kohdan muuttamisesta

sisältävä ed. Renvallin ja Tantun eduskuntaesitys n:o 17 esitetään ja lähetetään ed. Renvallin ehdotuksesta yksimielisesti lakivaliokuntaan.

10) Ehdotuksen asetukseksi maakaaren 16 luvun 15 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Kärnän ja Rannikon eduskuntaesitys n:o 18 esitetään ja lähetetään keskustelutta lakivaliokuntaan.

11) Aviopuolisojen omaisuussuhteita koskevan lainsäädännön uudistamisesta

tekemänsä anomusehdotuksen n:o 27 esittää seuraavaisesti

Ed. Lilius: Eduskuntauudistuksen jälkeen on kaikilla valtiopäivillä tehty anomusehdotuk-

sia aviovaimon oikeusaseman parantamisesta. Kuitenkin ainoastaan yhden kerran, nimittäin vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä on lakivaliokunta ehtinyt antaa asiasta mietinnön, mutta silloinkaan asia ei joutunut eduskunnassa käsittelemään alaiseksi. Tästä mietinnöstä samoin kuin tehdyistä anomusehdotuksista kuitenkin ilmenee, kuinka suuri erimielisyys tässä asiassa vallitsee asiaa harrastavien kesken. Kaikki myöntävät, että tässä syvälle käyviä parannuksia tarvitaan, mutta mihinkä suuntaan parannukset ovat ohjattavat, siitä, niinkuin sanoin, mielipiteet menevät hajalle. Samalla kun toiset tahtovat, että nykyään myönnetty erikoisomaisuus poistettaisiin ja siirryttäisiin siis täydelliseen omaisuusyhteisyyteen, tahtovat toiset taas, että uudistus kävisi vastakkaiseen suuntaan, että nimittäin erikoisomaisuuden alaa laajennettaisiin nykyisestäään hyvinkin tuntuva määrässä. Kun tällainen erimielisyys epäilemättä on omansa suuressa määrin hidastuttamaan tämän kaikkein tunnustaman lainsäädäntöuudistuksen toimeenpanemisen, olen luullut olevan asialle eduksi, koska tämä kysymys näilläkin valtiopäivillä jälleen vireillepantiin, ehdottaa tässä asiassa noudatettavaksi samaa menettelytapaa, jota kaikissa suurissa kulttuurimaissa tällä lainsäädännön alalla tähän saakka on noudatettu. Samalla kun niissä nimittäin tunnustetaan aviopuolisolle täydellinen sopimusvapaus itse järjestää omaisuussuhteensa mielensä mukaan, on lakiin otettu eri omaisuusjärjestelmiä, jotta asianomaiset siten helpommin voisivat, tekemällä valinnan näitten kesken, järjestää omaisuussuhteensa, niinkuin he katsovat tarpeensa vaativan. Tämä menettelytapa on myöskin lähöisin siitä, nähdäkseni aivan oikeasta katsantokannasta, että tarpeet ja katsantokannat ovat eri yhteiskuntaluokissa erilaiset ja että on vaikea, miltei mahdoton saada kaikkia omaisuussuhteita järjestettäväksi saman kaavan mukaan. En tahdo vaivata eduskuntaa tässä lukemalla anomukseni perusteluja, vaan pyydän esittää ainoastaan ne ponnet, joihinka anomusehdotukseni päättyy.

Ehdotan että anomusehdotus lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu asiasta

Ed. Hultin: Äskenen puhuja huomautti, että tämä asia oli esillä 1908 vuoden toisilla

valtiopäivillä ja että siitä silloin lakivaliokunnassa ilmaantui paljon erimielisyyttä myöskin niiden keskuudessa, jotka asiaa harrastivat. Luulen kuitenkin, ja se voidaan helposti todistaakin, että tuo erimielisyys ei koskenut itse tarkoituserää, johonka pyrittiin, vaan pikemmin keinoja, joilla se oli saavutettava ja tämä johtui siitä, ettei tämä asia silloin vielä ollut riittävästi yksityisseikkoja myöten valmistettu ja selvitetty. Olen vakuutettu siitä, että puheenaoleva anomusehdotus on osaltansa asiaa valaiseva, ja mikäli olen ollut tilaisuudessa saamaan selkoa sen sisällyksestä, seison puolestani pääasiallisesti siinä esitetyllä kannalla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään lakivaliokuntaan.

12) Aviovaimon toimivaltaa ja pesän omaisuuden hallinnon järjestämistä

koskeva ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. anomusehdotus n:o 28 esitetään ja lähetetään keskustelutta lakivaliokuntaan.

13) Aviovaimon oikeutta lapsiinsa koskevan lainsäädännön uudistamista

tarkoittava ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. anomusehdotus n:o 29 esitetään ja lähetetään sekin yksimielisesti lakivaliokuntaan.

14) Lainsäädäntötoimenpidettä hakukelpoisuuden tunnustamiseksi naisille kaikkiin valtion virkoihin

koskevan ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. anomusehdotuksen n:o 30 esittää ed. Iida Yrjö-Koskinen. Tämä anomusehdotus lähetetään yksimielisesti perustuslakivaliokuntaan.

15) Kiinnitystä kiinteään omaisuuteen koskevan asetuksen muuttamista

koskeva ed. Junnilan y. m. anomusehdotus n:o 31 esitetään ja lähetetään ed. Junnilan ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

16) Mineraalinotto-oikeuden kiinnittämistä

koskeva ed. Vuorimaan y. m. anomusehdotus n:o 32 esitetään. Ed. Vaheen ehdotuksen mukaisesti se lähetetään lakivaliokuntaan.

17) Ehdotuksen asetukseksi papiston virkataloista annetun asetuksen 34 §:n muuttamista

sisältävä ed. Snellmanin y. m. eduskuntaesitys n:o 23 esitetään ja lähetetään yksimielisesti talousvaliokuntaan.

18) Hengellisen hoidon järjestämistä mielisairasten hoitolaitoksiin

tarkoittava ed. Mannermaan y. m. anomusehdotus n:o 33 esitetään ja ehdottaa ed. Mannermaan lähettämistä sivistysvaliokuntaan.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi talousvaliokuntaan.

Ed. Mannermaa: Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Asia päätetään lähettää talousvaliokuntaan.

19) Kunnallisten piirimielisairaalan aikaansaamista

tarkoittava ed. Lahdensuon y. m. anomusehdotus n:o 34 esitetään ja lähetetään talousvaliokuntaan.

20) Sairastuvan perustamista Turtolan kuntaan

koskeva ed. Juneksen y. m. anomusehdotus n:o 35 esitetään ja lähetetään talousvaliokuntaan.

21) Lääkärin palkkaamista Kuhmoniemen ja Sotkamon kuntiin

tarkoittavan ed. Pulkkinen ja Karhin anomusehdotus n:o 36 esitetään ja ehdottaa ed. Pulkkinen sen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Ed. Pulkkinen: Minulla ei ole myöskään mitään sitä vastaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

22) Määrärahan myöntämistä jokaiseen kuntaan kättilön käytettäväksi synnytystiloissa vähävaraisille vaatetukseen ja muihin välttämättömiin tarpeisiin

koskeva ed. Karhin y. m. anomusehdotus n:o 37 esitetään ja lähetetään talousvaliokuntaan.

23) Langettavatautisten hoidon järjestämistä

tarkoittava ed. Ruohutulan y. m. anomusehdotus n:o 38 esitetään ja lähetetään talousvaliokuntaan.

24) Määrärahan myöntämistä kotiteollisuuden edistämistä tarkoittavaksi rahastoksi

tarkoittavan ed. Alkion y. m. anomusehdotus n:o 39 esitetään ja lähetetään talousvaliokuntaan.

25) Kotitalouskoulujen valtioavustuksen korottamista

koskeva ed. Hultinin y. m. anomusehdotus n:o 40 esitetään ja lähetetään sivistysvaliokuntaan.

26) Kasvi- ja puutarhakoulun perustamista Kivennavan pitäjään

koskevan ed. Arokallion y. m. anomusehdotus n:o 41 esitetään ja lähetetään sivistysvaliokuntaan.

27) Niiden lahjoitusmaa-alueiden tilallisten, joitten maista on muodostettu kruununpuistoja, oikeuttamista lunastamaan ne yhteismetsiksi,

koskevat ed. Arokallion anomusehdotus n:o 49 ja ed. Pykälän y. m. anomusehdotus n:o 50 esitetään.

Edellisen ehdottaa ed. Arokallio lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan, jälkimäisestä lausuvat

Ed. Pykälä: Tämä anomusehdotus koskee erästä viimeistä kohtaa, joka vielä lahjoitusmaan myynnistä Viipurin läänissä on selvittämättä, sen suorittamista lailliselle pohjalle. Vuoden 1885 valtiopäivillä oli sama asia esillä ja antoivat siitä säädyt lausuntonsa, jonka johdosta on olemassa valtiovarain toimituskunnan kirjelmä kuvernöörille 6 päivältä toukokuuta

1887. Tämä kirjelmä on siksi hämärä, että on syntynyt paljon riitaisuuksia siitä, miten se on tulkittava, kun hallintoviranomaiset ymmärsivät sen toisin kuin oikeusviranomaiset. Siitä syystä on anomusehdotus syntynyt, että eduskunta ottaisi selvittääkseen tämän välin. En tahdo vaijata eduskuntaa rupeamalla lukemaan tätä kolmea arkkia pitkää anomusehdotusta, mutta toivon, että eduskunta omaksuu tämän anomuksen, joka koskee oikeutta lunastaa valtion lahjoitusmaista muodostettuja kruununpuistoja yhteismetsiksi.

Puhemiesneuvosto kuuluu päättäneen ehdottaa tämän anomusehdotuksen lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan, mutta ehkä se on tapahtunut ennen kuin laki- ja talousvaliokunta oli päätetty asetettavaksi. V. 1885 oli sama asia valtiopäivillä armollisena esityksenä ja lähetettiin se silloin valtiovarainvaliokuntaan ja sieltä laki- ja talousvaliokuntaan. Ja laki- ja talousvaliokunta antoi siitä mietinnön. Ehdottaisin nyt, että nämä molemmat anomusehdotukset lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan jo siitäkin yksinkertaisesta syystä, että sillä on hyvin vähän työtä, joten se kerkiäisi niistä antamaan mietinnön, minkä eduskunta voisi mielensä mukaan hyväksyä taikka hylätä. Mutta valtiovarainvaliokunnassa, jolle on kasaantunut paljon töitä, nämä anomusehdotukset joka tapauksessa hautaantuvat, joten ne uusitaan vuodesta vuoteen ja aina kulkevat asiakirjoissa. Siihen nähden minä pyydän eduskunnalle ehdottaa, että nämä molemmat anomusehdotukset, jotka ovat uudet ja eduskunnassa ennen esittämättömät, lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Puhemies: Saan ilmoittaa, että puhemiesneuvosto ehdottaa nämä anomusehdotukset lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Oranen: Minä pyydän kannattaa edustaja Pykälän tekemää ehdotusta, että tämä asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan. Samalla minä pyytäisin myöskin tälle valiokunnalle huomauttaa eräästä ikävästä epäkohdasta, joka todella on olemassa ja mikä on aiheuttanut tämän anomusehdotuksen teon, ja se on se, että lahjoitusmailla, joista on erotettu kruununpuistoja, ne ovat nyt niin vahvasti hallituksen käsissä, että niitä ei saa millään tavoin ostaa. Siellä Pyhäjärvellä tehtiin anomus kruununpuiston luovuttamiseksi yhteismetsäksi. Mutta an-

nettiin päätös ja sanottiin, että anojina täytyy olla kaikki entiset lampuodit. Se nyt on aivan mahdotonta. Jos siis yksikin pientilallinen tai osakas jää pois eikä nimeänsä hakemuksen alle kirjoita, niin ei saada metsää ostaa. Tästä syystä minä olen tahtonut tätä anomusehdotusta evästää, että valiokunta ottaisi sen huomionsa; ja myöskin niin tärkeänä pidän tätä asiaa, että sen pitäisi tulla valiokunnassa käsiteltäväksi ensimmäisten joukossa.

Ed. Vuorimaa: Kun tämä asia on sitä laatu, että se sietäisi ratkaisua jo näillä valtiopäivillä, mutta luultavaa on, että valtiovarainvaliokunta ei ennätä muiden varsinaisten töitensä tähden käsitellä tätä asiaa, joka ei ole suoranaudessa yhteydessä valtion meno- ja tulossäännön kanssa, niin minäkin pyydän kannattaa ehdotusta, että tämä asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On tehty kaksi ehdotusta, toinen että puheenalaiset anomusehdotukset lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, toinen että ne lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan. Siitä siis tulee äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo nämät anomusehdotukset lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa on eduskunta päättänyt, että ne lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Anomusehdotukset menevät siis laki- ja talousvaliokuntaan.

28) Vuoksen veden laskemista

tarkoittava ed. Pullisen ja Hannisen anomusehdotus n:o 51 esitetään ja lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

29) Hallituksen nimitysoikeuden lakkauttamista n. s. keisarinpitäjissä

tarkoittavan ed. Ahmavaaran y. m. anomusehdotus n:o 52 esitetään; ja ehdottaa ed. Ahmavaara anomusehdotuksen lähettämistä perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Nuora: Tämä anomusehdotus kuuluu niihin, joissa kansan puolelta odotetaan pikaista korjausta aikaansaataavaksi. Tuo hallituksen oikeus, nimittää omavaltaisesti pappi n. s. keisarinpitäjiin, seurakunnan mieltä kysymättä, on epäilemättä ollut alunpitäenkin onnistumaton, seurakunnan mieltä loukkaavaa ja yleistä tyytymättömyyttä herättävä määräys. Sen vähemmän soveltuu se käytäntöön enää nykyaikana, jolloin lisääntynyt edistys tarjoaa maalaisrahvaallekin tilaisuutta asiain yleiseen arvosteluun, mutta siitä huolimatta on hallituksen taholta tätä nimitysoikeutta vielä nykyäänkin käytetty. Se riistää seurakunnalta vapauden itsemääräämisoikeuteen sille yksin kuuluvassa asiassa, nimittäin papin valinnassa. Ja ei suinkaan hallitus tule olemaan tekemisissä tämän lähettilänsä kanssa, vaan seurakunta, johon pappi on lähetetty. Jos missään niin juuri papin valinnassa on seurakunnan saatava vapaasti menetellä oman harkintansa mukaan. Hallituksen nimitysoikeus on siis moraalisesti huono ja hyljättävä määräys.

Jos katsotaan asiaa käytännölliseltä puolelta, niin sama on tulos sielläkin. Nuo kirkon miehet, jotka, niinkuin kansa sanoo, „tulevat ikkunasta sisälle“, ovat joko Lapissa kaksinkertaisilla virkavuosilla palvelleita tai sotaväessä olleita upseerielämään perehtyneitä pappismiehiä, joille reklementit ja sotilaselämän jyrkkyys ovat tunnetut, mutta maalaisolot ja kansanelämä useimmiten vähemmän tunnettuja.

Tuo ansio, joka asianomaisille papeille myöntää hallituksen mielestä pääsuoikeuden syrjäyttämällä seurakunnan tahdon, ei ollenkaan edellytä sitä, että he olisivat sopivia muiden edellä asetettaviksi varsinkaan niin suuriin seurakuntiin kuin keisarinpitäjät ovat. Useimmissa tapauksissa kokemus on osoittanut aivan toista. Kun seurakunnalle saapuu tieto, että heidän oma valintansa on hyljätty ja heille lähetetty väkisin pappi, herättää jo se seurakuntalaisissa harmia ja vastenmielisyyttä, joka ei suinkaan ole eduksi tulokkaan vastaiselle toiminnalle. Hänen täytyisi omata suuret lahjat ja kyvyt virkatoimissaan sekä kanssakäymisessä seurakuntalaisten keskuudessa, ennenkuin hän voisi poistaa seurakunnassa syntyneet vastenmielisyydet, mutta näitä ominaisuuksia lienee suuremmassa määrässä aniharvalla ihmisellä, ja pappien suhteen

lienee myöskin asian laita sama. Varsinkin Karjalassa tunnen niin sanottuja keisarinpitäjiä, joissa kansa on tyytymätön tuohon hallituksen nimitysoikeuteen. Kun papinvirka tulee tällaisissa keisarinpitäjissä avonaiseksi, niin kuulee isäntien useinkin jo ennakolta sanovan: „No, saas nähdä, millainen pappi se meille nyt lähetetään, ei suinkaan me itse saada sitä valita; milloinkahan tämäkin epäkohta poistunee.“ Sama on kuuleman mukaan laita kautta koko maan. Kun näin on asian laita, niin herää kysymys, miksikä tällaista iestä tahdotaan säilyttää. Olen tahtonut ottaa tämän puheeksi sentähden, että asianomainen valiokunta, johon tämä asia tulee lähetettäväksi, ei pitäisi tätä vähäpätöisenä, vaan valmistaisi mietinnön siitä, että eduskunta voisi kysymyksessä olevan epäkohdan poistaa. Sitä monet kansalaisista toivovat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

30) Kemijärven pitäjään muodostettavain uudistalojen metsänsaantioikeuden rajoitusten poistamista

tarkoittava ed. Waaralan y. m. anomusehdotus n:o 53 esitetään ja lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Puhemies: Koskei näytä siltä, että aivan pian saisimme päiväjärjestyksen loppumaan, niin täytyy keskeyttää istunto ja kokoonnumme jälleen kello 6 illalla.

Täysi-istunto keskeytetään kello 3,45 i. p.

Täysi istuntoa jatketaan

k:lo 6 i. p.

Vapautusta eduskuntatyöstä myönnetään yksityisasiain takia ed. Herttualle tämän päivän ilta-ensi maaliskuun 7 päivän aamuun saakka, ed. Knuutilalle tämän illan istunnosta ensi maanantai-iltaan asti ja ed. Walavaaralle ensi tiistaista, keskiviikosta ja torstaista.

31) Armollisen esityksen antamista n. s. vapaitten kansakoulujen perustamiseksi ja kannattamiseksi

koskeva ed. Alkion y. m. anomusehdotus n:o 55 esitetään ja lähetetään sivistysvaliokuntaan.

32) Kansakoulun muodostamista muiden oppilaitosten pohjakouluksi

tarkoittava ed. Pärssisen y. m. anomusehdotus n:o 56 esitetään ja lähetetään sivistysvaliokuntaan.

33) Valtioapua maalaiskansakoulujen rakennuskustannusten huojentamiseksi

tarkoittava ed. Vuorimaan y. m. anomusehdotus n:o 57 esitetään, ja lausuu siitä

Ed. Vuorimaa: Samalla kun ehdotan että tämä anomusehdotus lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, pyydän sen johdosta saada lausua muutaman sanan. Eduskunta on edellisillä valtiopäivillä aina menosääntöönensä asettanut vaatimattoman summan maalaiskansakoulujen rakennusavuksi hallituksen jaettavaksi joka eri tapauksessa harkinnan mukaan vähävaraisimmille kansakoulupiireille. Myöskin 1909 vuoden valtiopäivät myönsivät pienen valtioavun samaa tarkoitusta varten vuodeksi 1910, mutta nykyinen hallitus epäsi sen kokonaan muka siitä syystä, ettei löytynyt kylliksi varoja. Tämän kautta monet koulupiirit ja myöskin yksityiset henkilöt, jotka olivat alottaneet koulun rakennusta siinä toivossa että olisivat saaneet valtion avustusta, joutuivat sangen tukalaan tilaan, sillä välin kun kuitenkin samalla hallituksella on valtiovaroja jakaa lahjoiksi ja palkkioiksi kaikenlaisille henkilöille ja vieläpä valtion palkkoja lisätä virkamiehille, jotka eivät sitä edes ole pyytäneet. Kun maalaiskuntien finanssit senkautta että sivistystarve yhä enemmän lisääntyy ja kasvaa, vaiikkei ole mitään opetuspakkoakaan, ovat joutuneet sangen tukalaan asemaan, niin että nykyään jo löytyy maalaiskuntia, joissa 100 markan tulosta maksetaan 7—8, jopa muutamissa tapauksissa aina 10 markkaan, niin me voimme käsittää että maalaiskunnat ovat joutuneet siihen asemaan, että heille tulee melkein mahdotomaksi jatkaa sivistystarpeen tyydyttämistä, se

tahtoo sanoa, rakentaa uusia kansakouluja. Sentähden olisi sängen tarpeellista että nykyinenkin eduskunta suostuisi vähän suuremmissa määrässä kuin tähän asti myöntämään menosääntöön varoja uusien kansakoulurakennusten avustamiseksi. Ja jos esimerkiksi määrättäisiin maksettavaksi puolet uusien koulujen rakennuskustannuksista, niin kun kouluja rakennetaan keskimäärin 60 vuodessa ja koulut maksavat noin 10,000, tulisi siitä ensi vuoden menosääntöön noin 300,000 ja siitä tulisi tarpeellinen helpotus kunnille. Minä jo mainitsin, että avustusta on jaettu siten, että joka eri tapauksessa on harkittu, mitkä koulupiirit ovat vähävaraisia. Tämä harkinta ei kuitenkaan ole ollut asianmukainen. On nimittäin sattunut, että valtioavun myöntäminen riippuu asiamiesten taitavuudesta enemmän kuin koulupiirien varattomuudesta. Sentähden olisi suotavaa, että valtiovaroja myönnettäessä pantaisiin se määräys, että kaikille maksetaan yhtä paljon tai puolet todellisista rakennuskustannuksista. Sen kautta vältettäisiin ne epäkohdat, jotka ovat tähän asti esiintyneet valtiovarojen jaettaessa. Pyydän suositella tätä anomusta valiokunnalle, että se sen tähän suuntaan laatisi ja että eduskunta sen semmoiseksi päättäisi.

Puhemies: Saan ilmoittaa että puhemiesneuvosto on päättänyt ehdottaa tämän asian lykättäväksi sivistysvaliokuntaan. Ellei kukaan halua puhevuoroa, niin on keskustelu päättynyt ja kun ei ehdotusta, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, ole kannatettu, niin eduskunta päättäneen, että se lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Anomusehdotus lähetetään sivistysvaliokuntaan.

34) Ruumiillisen rangaistuksen poistamista valtion kannattamista kouluista

koskeva ed. J. V. Latvalan y. m. anomusehdotus n:o 58 esitetään.

Se lähetetään keskustelutta sivistysvaliokuntaan.

35) Korotetun valtioavun myöntämistä Terijoen suomalaiselle yhteiskoululle

tarkoittava ed. Arokallion ja Nuoran anomusehdotus n:o 62 esitetään ja lähetetään sivistysvaliokuntaan.

36) Käkisalmen reali- ja porvarikoulun ottamista valtion huostaan

koskeva ed. Nuoran ja Arokallion anomusehdotus n:o 63 esitetään ja lähetetään yksimielisesti sivistysvaliokuntaan.

37) Kotien perustamista turvattomia lapsia sekä niiden äitejä varten

koskeva ed. Alma Jokisen y. m. anomusehdotus n:o 68 esitetään ja ehdottaa ed. Alma Jokinen sen lähetettäväksi sivistysvaliokuntaan.

Puhemies: Saan ilmoittaa, että puhemiesneuvosto on päättänyt ehdottaa tämän anomusehdotuksen lähetettäväksi talousvaliokuntaan.

Ed. Anni Huotari: Pyydän kannattaa edustaja Alma Jokisen ehdotusta, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun on kaksi ehdotusta siitä, mihin valiokuntaan anomusehdotus olisi lähetettävä, nimittäin anomusehdotuksen tekijän ehdotus, että se lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan ja puhemiesneuvoston ehdotus, että se lähetettäisiin talousvaliokuntaan, niin tulee äänestysten tapahtua.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomusehdotuksen lähetettäväksi talousvaliokuntaan äänestää „jaa“; jos „ei“ voitaa, on eduskunta päättänyt että se lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla, joten anomusehdotus on päätetty lähettää talousvaliokuntaan.

38) Komitean asettamisesta n. s. vivisektioni-kysymyksen selvittämiseksi

tarkoittava ed. Helenius-Seppälän anomusehdotus n:o 69 esitetään ja lähetetään sivistysvaliokuntaan.

39) Esityksen antamista, joka kieltää kaiken kiertelevän eläinten näyttelyn,

tarkoittava ed. Iida Yrjö-Koskisen y. m. anomusehdotus n:o 70 esitetään ja lähetetään hänen ehdotuksensa mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

40) Ehdotuksen asetukseksi pienviljelys- ja asuntotilojen muodostamisesta

sisältävät ed. Paasikiven y. m. eduskuntaesitys n:o 27 ja ed. Storbjörk'in y. m. eduskuntaesitys n:o 28 esitetään toistensa yhteydessä ja ehdottaa ed. Paasikivi ensiksi mainitun lähettämistä maatalousvaliokuntaan sekä mikäli on kysymys asian raha-asiallisesta puolesta valtiovarainvaliokuntaan.

Eduskuntaesityksen n:o 28 valiokuntaan lähettämiseen nähden ed. Gädä yhtyy ed. Paasikiven ehdotukseen.

Keskustelu:

Ed. Jonas Castrén: Aina vuoden 1908 toisilta valtiopäiviltä saakka on joka valtiopäiville nuorsuomalaiselta taholta jätetty esitysehdotus maan hankinnasta tilattomalle maalaisväestölle. Esitysehdotukset ovat kumminkin aina tähän saakka hautautuneet valiokuntaan joko siitä syystä, että maatalousvaliokunta, kun maanhankintaa koskevaa esitysehdotusta ei ole pantu ensi sijalle, ei ole ehtinyt sitä ottaa lainkaan esille taikka sen takia että maatalousvaliokunnassa vallinneen erimielisyyden takia esitysehdotusta ei ole saatu loppuunkäsittelyksi.

Jokaiselle tässä eduskunnassa lienee selvillä, kuinka tärkeä kysymys maan hankinnasta tilatomille on ja kuinka se olisi koetettava, jos suinkin mahdollista, saada perille ajetuksi. Luulen käsittäväni, että tämä pyrintö on niin sanotuissa porvarillisissa ryhmissä aivan yleinen. Käsillä oleva esitysehdotus sisältää, kuten eräs sen tekijöistä jo mainitsi, muun muassa ehdotuksen siitä, että eduskunta oikeuttaisi hallituksen ottamaan 25 miljoonan markan lainan käytettäväksi tilattoman maalaisväestön asuttamiseksi; että näitä varoja käytettäisiin valtion, kuntain, osakeyhtiöiden ja osuuskuntain välityksellä; että hallitus valtuutettaisiin ennennäitusta summasta käyttämään 5 miljoonaa mark-

kaa kokonaiskiinteistöjen ostamiseen, jotka ositettuin viljelys- ja osuustiloiksi luovutettaisiin tilattomalle maalaisväestölle; että paitsi eduskuntaesityksessä olevia siviilioikeudellisia määräyksiä, joihin eduskunnan suostumus tarvittaisiin, hallitus olisi oikeutettu hallinnollista tietä ja siis ilman eduskunnan suostumusta järjestämään maanhankintakysymyksen sen koko laajuudessa, jota paitsi koko maanhankintatoimen johto, lainojen myöntäminen y. m. olisi hallituksen varassa; että lainoja annettaisiin Suomessa pysyväisesti asuville tilattomaan maalaisväestöön kuuluville henkilöille j. n. e.

Se summa, joka esitysehdotuksessa ehdotetaan valtion takuulla hankittavaksi tilattoman maalaisväestön asuttamiseksi, on tosin pieni siihen tarkoitukseen nähden, johon se tulisi käytettäväksi, ottaen huomioon, kuinka suuri tilattoman maalaisväestön lukumäärä meidän maassamme on, mutta se on suuri Suomen rahallisiin varoihin nähden. Senpätähden pitäisi eduskunnan takuulla hankittavien varojen käyttäminen olla turvattu kaikkia väärinkäytöksiä vastaan nykyisen hallituksen puolelta. Olisi valmistettava sellainen lakiehdotus maan hankinnasta tilatomille, joka, mikäli mahdollista, estää käyttämästä Suomen eduskunnan takuulla hankittuja varoja päinvastaisiin tarkoituksiin kuin niihin, joihin esitysehdotusentekijät tahotoivat niitä käytettäväksi. Puheenalaisessa kohden ei esitysehdotusentekijäin ehdotus tarjoa likimainkaan riittäviä takeita. Meillä on jo olemassa esimerkki siitä, millä tavoin nykyinen hallitussuunta pyrkii käyttämään jo olemassa olevaa tilattoman maalaisväestön rahastoa. Se koskee erästä kiinteimistöä Salmin pitäjässä, joka on Suomen valtiovaroilla lunastettu ja ostettu luovutettavaksi tilattomalle maalaisväestölle. Tämä kiinteimistö on Tuleman hovi, jolla asui vuokramiehiä, jotka kuuluivat sekä kreikkalaiseen että luterilaiseen uskontunnustukseen. Mitenkä on hallitus menetellyt tästä kiinteistöstä ositettujen viljelys- ja asuntotilojen luovuttamiseen nähden? Siten, että on määrätty noita Suomen valtion varoilla muodostettuja viljelys- ja asuntotiloja annettavaksi ainoastaan kreikanuskaisille. Niille luterinuskaisille, jotka vuosikymmeniä, miespolvia, ovat asuneet vuokramiehinä sanotun hovin maalla, niille ei ole annettu ainoatakaan viljelys- ja asuntotilaa, onpa kielletty luterilaista uskontoa tunnustaville niitä antamasta. Ja kun kaikkia Tuleman hovista

muodostettuja viljelys- ja asuntotiloja ei ole saatu kaupaksi kreikanuskaisille, on päätetty jättää jällellä olevat tilat toistaiseksi luovuttamatta, annettaviksi kreikanuskaisille, joko Venäjän taikka Suomen kansalaisille.

Esimerkki on varoittava. Se kehoittaa varovaisuuteen. Se vaatii sellaisen ehdotuksen valmistamiseen maanhankinnasta tilattomille, ettei se, kuten käsilläoleva, tarjota mahdollisuutta hallitukselle käyttämään tätä tarkoitusta varten hankittuja varoja tavalla, joka suorastaan sotii Suomen kansan ja kansallisuuden etuja vastaan. Kehotan maatalousvaliokuntaa valmistamaan ehdotuksen, joka sisältäisi tarpeellisia takeita väärinkäytöksiä vastaan, takeita, joita puuttuu käsilläolevasta esitysehdotuksesta. Maatalousvaliokunnalla on lähes kolmen kuukauden aika käytettävänä tähän tarkoitukseen. Jos sanottu valiokunta omistaa kaiken työnsä tällaisen ehdotuksen laatimiseen, ehtii se, ellei jarrutusta toimeenpanna, kyllä ajoissa saada ehdotuksensa valmiiksi eduskunnalle esitettäväksi ja hyväksyttäväksi.

Tärkeä kysymys, josta ehdottomasti pitäisi olla selvillä, ennenkuin eduskunnan puolelta ryhdytään laajempiin toimenpiteisiin tilattoman maalaisväestön asuttamiseksi on kysymys siitä, mihin on pyrittävä tilattoman maalaisväestön asuttamisella, onko luotava itsenäinen, maanviljelyksestä kokonaan elävä pienviljelijäluokka vaike hankittava asuntotiloja, jotka pääasiallisesti vaan ovat tonttipaikkoja, vaike molempia? Minun ymmärtääkseni pitäisi tarkoituseränä oleman etupäässä viljelystilojen aikaansaaminen, sellaisten viljelystilojen, joista omistaja, käyttämättä vierasta apua, omalla ja perheensä työllä pystyy saamaan kaiken toimeentulonsa, siis ennen kaikkea pienviljelystilojen luominen ja vasta toisessa sijassa ja poikkeustapauksissa asuntotilojen aikaansaaminen. Viljelystilojen ohella saattaa olla tarpeellista luoda jonkun verran asuntotiloja. Mutta ainoastaan poikkeuksena. Suurempia kiinteistöjä ostettaessa ei voi välttää asuntotilojen syntymistä, koska ei ole sanottu, että maata tasan riittäisi yksistään viljelystiloihin varten, jota paitsi asuntotilojen aikaansaaminen käsityöläisiä varten ryhmäasutuksessa on sekä hyödyllistä että tarpeellista. Asuntotilojen aikaansaaminen rannikkoseuduilla voisi myöskin tulla kysymykseen sekä siellä täällä eri paikkakunnilla. Mutta asuntotilat eivät missään tapauksessa saisi muodostua

pelkiksi tonttimaiksi. Asuntotilojen pitäisi kaikissa tapauksissa olla alaltaan niin suuria että niiden omistajat voisivat varsinaisen työnsä ohella saada niistä myös lisäyksen toimeentuloonsa maanviljelyksen avulla. Varsinaiseksi puutteeksi esitysehdotuksessa on katsottava, ettei siinä missään viitata siihen, mihin suuntaan asutustoiminnan on käyminen, että sen on käyminen siihen suuntaan että etupäässä luodaan pienviljelystiloihin, sellaisia pienviljelystiloihin, joista omistajat voivat saada kaiken elantonsa. Esitysehdotuksessa on viljelystilojen ja asuntotilojen luominen asetettu rinnakkain. Ei edes ole suosittu viljelystilojen hankkijoita ehdottamalla, että niille myönnettäisiin lainoja halvemmalla korolla kuin asuntotilojen hankkijoille.

Muissa, edistyneimmissä maissa, kuten Saksassa ja Irlannissa, on asutustoiminnan tarkoituseränä ollut ja on viljelystilojen aikaansaaminen eikä tonttipaikkojen, joita luomalla ei vähimmäissäkään määrin maanviljelystä edistetä. Pienviljelys voimaperäisesti harjoitettuna on tuotavampi kuin suurviljelys. Luomalla uusia pienviljelystiloihin, joita voimaperäisesti viljellään saadaan maanviljelystuotteiden ja elantotarpeitten tuotanto maassamme kasvamaan, seikka, joka kansantaloudelliselta kannalta katsoen on varsin tärkeä. Mutta maanviljelyksen tuotantoa ei lisätä eikä maahenkeä elvytetä, vaikka luotaisiin kuinka paljon tonttipaikkoja tahansa asunnoksi irtaimelle väestölle. Uuden omasta maastaan toimeentulonsa saavan pienviljelijäluokan aikaansaaminen, siinä tilattoman maalaisväestön asuttamisen tarkoituserä.

Mitä pienviljelys- ja asuntotilojen suuruuteen tulee, niin on käsillä olevassa esitysehdotuksessa jätetty sekä viljelystilat että asuntotilat ilman kaikkea rajaa alaspäin. Viljelys- ja asuntotilojen alimman rajan poisjättäminen on mielestäni suuri virhe, joka ehdottomasti olisi valiokunnassa korjattava. Esitysehdotuksen 2 §:ssä sanotaan: „Pienviljelystila älköön olko suurempi, kuin että omistaja voi sitä pääasiallisesti omilla ja perheensä työvoimilla viljellä. Missä paikalliset olot eivät aiheuta poikkeusta, älköön sellainen tila myös olko pienempi kuin että omistaja ja hänen perheensä voi siitä kokonansa saada toimeentulonsa.“ Sanoilla „missä paikalliset olot eivät aiheuta poikkeusta“ avataan portti auki niin pienten viljelystilojen luomiseen, ettei omistajat niistä voisi saada kaikkea toimeentuloaan. Näin vähäisten viljelystilojen aikaansaa-

mista olisi ehdottomasti vältettävä. Asuntotiloista taasen määrätään: „Asuntotilojen laajuus älköön olko kahta hehtaaria suurempi.“ Minun käsitykseni mukaan olisi välttämätöntä että valtionavustuksella aikaansaatavien sekä viljelystilojen että asuntotilojen vähin pinta-ala laissa määrätään, sen välttämiseksi, ettei synny liian pieniä viljelystiloja eikä pelkkiä tonttitiloja ilman minkäänlaista maanviljelystä. Viljelystilojen vähin pinta-ala olisi määrättävä 5 hehtaariksi. Niissä kuulusteluissa, joita agraarikomitea yli maan pani toimeen kuntien edustajien kanssa, lausuttiin miltei yksimielisenä mielipiteenä, että viljelystilojen pinta-alan vähin määrä pitäisi olla 5 hehtaaria. Kun agraarikomitea kuulusteli asian-tuntijoita eri osista maata, jotka tarkoitusta varten oli Helsinkiin kutsuttu, oli niillä samanlainen käsitys. Ja sama käsitys ilmeni myös asuntotiloihin nähden. Oltiin sitä mieltä, että asuntotilojen pinta-ala pitäisi olla vähintään yksi hehtaari ja poikkeustiloissa ja rannikkoseuduilla puoli hehtaaria. Tämä sitä varten, että synny-tettäisiin maahenkeä, herätettäisiin intoa maanviljelykseen myös niissä, jotka ovat asuntotilojen omistajia ja siten saataisiin heidätkin kiinnitetyksi lujilla siteillä isänmaalliseen turpeeseen.

Sekä Tanskassa että Norjassa on viljelys- ja asuntotilojen raja määrätty alaspäin. Mutta asutustoiminta sekä Tanskassa, Norjassa että Ruotsissa on joutunut väärille poluille. Tanskassa on tarkoitettu yksistään pienviljelystilojen luomista, ja määrätty raja alaspäin kahdeksi tynnyrinalaksi, ylöspäin karuilla seuduilla kahdeksaksi tynnyrinalaksi, mutta siitä ylöspäin ainoastaan maanviljelysministerin suostumuksella kahdeksitoista tynnyrinalaksi. Viljelystilojen keskikoko on Jyllannissa, Tanskan mannermaalla 6,40 tynnyrinalaa; saarilla ainoastaan 4,31 tynnyrinalaa. Tanskassa on siten luotu viljelystiloja, joista eivät omistajat, „husmandit“, joksi niitä kutsutaan Tanskassa, saa kaikkea toimeentuloansa. Mikä on ollut siihen syynä? Suurtilallisten ja talollisten itsekkäisyys. Suurtilalliset ja talolliset ovat kaikin voimin vastustaneet sellaisten viljelystilojen luomista, että niistä maanomistajat, „husmandit“, voisivat saada koko elatuksensa. Suurtilalliset ovat tahtoneet aikaansaatacaksi näin pieniä viljelystiloja, syystä että heitä siten pakotettaisiin tekemään työtä suurtilallisille. Täten on luotu Tanskassa problemi, josta eräs tanskalainen valtiomies sanoo, että se tuskin enää on korjattavissa. Sen sijaan että

tilattomien asuttamisen kautta olisi luotu Tanskassa viljelystiloja, joiden omistajat eivät olisi pakoitettuja hankkimaan toimeentuloansa syrjästäpäin, vaan yksistään omalta tilaltaan, on luotu sellaisia tiloja, että husmandien täytyy tehdä keskimäärin noin 150 päivätyötä vuodessa suurviljelijäin tiloilla, voidaksensa tulla toimeen. Tämän johdosta on syntynyt voimakas liike Tanskassa husmandien kesken, jotka vaativat että kun valtion avustuksella viljelystiloja muodostetaan, viljelystilat ovat tehtävät niin suuriksi, että niitten omistajat voivat niistä saada toimeentulonsa. Tähän perustuen vaativat he, että viljelystilojen lainausarvo, joka vuoden 1899 asetuksessa oli 4,000 kruunua ja 1904 vuoden asetuksessa 5,000 kruunua korotettaisiin 7,000 kruunuun. Yleisenä on Tanskassa se käsitys, että liian pieniä pienviljelystiloja, ei käy laajentaminen muuten kuin pakkoluovutuksen avulla, joka taas aikaansaisi mitä suurinta häiriötä ja selkkauksia maanomistusoloissa Tanskassa, jossa itse talollistenkin tilat ovat varsin pienet. Tätä virhettä olisi meillä vältettävä.

Samanlainen on asutustoiminnan tulos ollut Norjassa. Siellä on alin raja määrätty — tekemättä erotusta viljelystilojen ja asumustilojen välillä — 50 aariksi viljeltyä ja viljelyskelpoista maata sekä ylin raja 200 aariksi viljeltyä maata. Norjassa valitetaan yleisesti, ettei asutustoimintaa ole niin johdettu, että olisi luotu tiloja, joista omistaja saa kaiken toimeentulonsa. Valitetaan täydellä syyllä, että sen sijaan että valtion varoja olisi käytetty alaltaan niin suurien viljelystilojen muodostamiseen, jotka elättäisivät omistajansa, on valtion avustamaa pankkia käytetty välikappaleena, jonka avulla suurtilalliset ja tehtaanomistajat ovat tahtoneet hankkia itsellensä vakinaista työvoimaa.

Ruotsissa on asutustoiminta niinikään johdettu harhateille. Senpätähden on sielläkin, kun vapaammat tuulet ovat alkaneet puhalttaa, noussemassa voimakas liike tähänastista asutustoimintaa vastaan. Rajana ylöspäin on Ruotsissa lainausarvo, joka ensin määrättiin 5,000 kruunuksi ja sitten 6,000 kruunuksi viljelystiloja varten. Rajana ylöspäin asuntotiloille on 3,000 kruunun lainausarvo. Alinta rajaa viljelys- ja asuntotiloille ei ole ollenkaan. Ja mikä on siitä ollut seurauksena? Se, että Ruotsissa on muodostunut joukko viljelystiloja, joiden pinta-ala on ainoastaan $\frac{60}{100}$ osaa hehtaaria eli hiukan päälle hehtaarin, toisia jotka ovat $1\frac{1}{2}$ hehta-

ria. Ruotsissa vaaditaan tätä nykyä äänekkäästi perin pohjaista muutosta asutustoiminnassa. Että asutustoiminta Ruotsissa on joutunut tälle kannalle on riippuva siitä, että kaikki välitys Ruotsissa tapahtuu talousseurojen kautta, jotka ovat suurtilallisten käsissä. Nämä ovat käyttäneet valtiovaroja vakituiseen työväen hankkimiseksi suurtiloille. Tätä varten on muodostettu pikkaraisia viljelystiloja ja asuntotiloja, joissa pelkästään on tonttimaata tai joku vähäpätöinen tilkku puutarhaa.

Luulen täten tuoneeni riittävästi syitä esille todistaakseni, kuinka tarpeellista on, että alinkin raja olisi määrättävä sekä viljelystiloiille että asuntotiloille.

Olen myöskin edellisessä rojhennut ehdottaa, millaiseksi alin raja olisi meidän maassa määrättävä viljelystiloiille, millaiseksi asuntotiloille.

Toinen tärkeä periaate, joka asutustoiminnassa olisi vaarinoitava, olisi se, että ostettaisiin kokonaistiloja ositettaviksi ja muodostettaviksi etupäässä viljelystiloja ja jonkun verran, missä se käy tarpeelliseksi, asuntotiloja, eikä lunastettaisi pieniä palstoja, kuten nyt monessa paikassa kuntien välityksellä on tapahtunut. Pienen maakappaleen ostaminen käy nimittäin aina kalliimmaksi kuin suuren kokonaisen tilan. Ostamalla ja osittamalla kokonaistiloja tulee niistä muodostettavien viljelys- ja asuntotilojen hinta tuntuvasti alemmaksi kuin jos maata vähin erin hankitaan tilattomille. Jos tilattomia varten hankitut tilat ovat halvat, on niitten vastaisilla omistajilla suurempi mahdollisuus pysyä tiloillaan ja suorittaa lainoistaan korkoa ja kuoletusta. Norjassa on tehty se auttamaton erehdys, että tuskin ollenkaan tai varsin vähäisessä määrässä on ostettu kokonaistiloja ositettaviksi ja luovutettaviksi tilattomille. Toiseksi olisi kokonaistilojen ostaminen, tapahtuukoon se sitten kuntien välityksellä tai valtion, tarpeellinen siitä syystä, että syntyisi ryhmäasutuksia, joissa osuustoimintaa voitaisiin harjoittaa. Jos johonkin kuntaan muodostetaan yksi pienviljelystila sinne, toinen tänne, niin ei ole ajattelemistakaan, että voitaisiin saada osuustoimintaa aikaan tällaisten pienviljelijäin keskuudessa. Eristettyinä muista jäävät tällaiset poloiset pienviljelijät oman onnensa nojaan, ja saavat yksinänsä taistella kaikenlaisten taloudellisten vaikeuksien kanssa. Edelleen olisi ryhmäasutus tarpeen sen takia, että voitaisiin paremmin huolentaa pienviljelijäin opastusta maanviljelyksessä. Minä tahtoisin laskea tämänkin

tärkeän periaatteen toteuttamisen maatalousvaliokunnan sydämelle.

Mielihyvällä olen minä puolestani nähnyt, että esitysehdotuksen tekijät ovat ehdottaneet suojaavia rajoituksia asetettavaksi vast'edes muodostettavien viljelys- ja asutustilojen omistusoikeudelle. Tällaiset suojaavat määräykset, sanottakoon niistä mitä tahansa, ovat ehdottomasti tarpeellisia, jotta viljelijät voisivat pysyä tiloillaan. Kaikissa niissä maissa, joissa järkiperaista, sisäistä kolonisatsionia harjoitetaan, on sitä koskeva lainsäädäntö asettunut rajotusten kannalle. Olen kuitenkin huomannut, että esitysehdotuksen tekijät ovat ehdotuksestaan jättäneet yhden rajoituksen pois. Se koskee nimittäin kieltoa viljelys- ja asutustilojen yhdistämisestä muuhun maahan ilman asutusviranomaisen suostumusta, joka ainoastaan siinä tapauksessa on myönnettävä, milloin omistajan katsotaan yhdistämisellä voivan edullisesti laajentaa tilaansa. Tanskassa on tällainen rajoitus olemassa pysyvällisenä rajoituksena valtionavustuksella muodostettuihin tiloihin nähden. Minun ymmärtääkseni ei ole syytä jättää pois tällaista tärkeätä rajoitusta, joka on estämässä maanviljelystilojen yhdistämistä toisiinsa tahi muuhun maahan, joten pienviljelystilan asemasta syntyisi suurtila.

Esitysehdotuksen 13 §:ssä ovat esitysehdotuksen tekijät ehdottaneet määrättäväksi, että pienviljelys- tahi asutustiloja älköön kiinnitettäkö muusta saatavasta kuin sellaisen valtion rahaston, kunnallisen lainakassan tai muun valtion tarkastuksen alaisen luottolaitoksen antamasta lainasta, joka on myönnetty tuollaisten tilojen haltijoiden tarvetta varten, lainasta, joka on otettu ja asutusviranomaisten tai asutuslautakunnan antaman todistuksen mukaan käytetty tarpeellisen uutisrakennuksen tai vanhan rakennuksen parantamiseen tilalla tai tarpeelliseen uutisasutukseen pienviljelystilalla. Esitysehdotuksen tekijöiltä on jäänyt huomaamatta se seikka, että viljelys- ja asutustilain omistajilla pitäisi olla oikeus kiinnittää tilansa sellaisten luottolaitosten antamista lainoista, jotka perustetaan peruspääoman tai liikepääoman antamista varten pienviljelijöille, mutta jotka toimivat ilman valtion tarkastusta. Sellaisia ovat esimerkiksi Reiffeisenin kassat, ja niittenhän ei välttämättömästi tarvitse olla valtion tarkastuksen alaisia.

Vastamainitun pykälän viimeisessä momentissa ehdottavat esitysehdotuksen tekijät säädettäväksi, ettei tilanhoitoon ja tilan viljelemiseen

tarpeellista karjaa, siementä, karjanrehua tai työkalustoa ulosottotoimin myytäkö, ellei itse tila joutu myytäväksi. Tämä määräys on aivan oikea, mutta siitä puuttuu tärkeä kohta nimittäin kielto ulosottotoimin myydä muuta viljaa, joka on tarpeellinen tilanhoitoon, kuin siementä. Siemen on tietysti aivan tarpeellinen tilanhoitoa varten, mutta mitenkä tilaa hoidetaan, jos eläimille ja ihmisille tarpeellinen vilja ulosottotoimin myydään pois. Onhan syömävilja sekin aivan välttämätöin tilan hoitoa varten. Puheenalainen määräys esitysehdotuksessa olisi siis täydennettävä edellä viittaamaani suuntaan.

Kolmas luku esitysehdotuksessa sisältää määräyksiä viljelystilain yhteisistä metsistä ja muusta yhteisomaisuudesta. Suureksi virheeksi esitysehdotuksessa täytyy katsoa sitä, ettei asuntotiloilla, missä suuremmasta kiinteistöstä on muodostettu sekä viljelys- että asuntotiloja, joilla on yhteismetsää ja muuta yhteisomaisuutta, olisi mitään oikeutta yhteismetsään. Sillä mistä asuntotilain omistajat, jotka ovat asutusryhmän keskuudessa, voisivat saada poltto- ja muita tarvepuita. Asuntotiloille olisi ehdottomasti annettava osallisuus yhteismetsään ja mahdollisesti myös muuhun yhteisomaisuuteen. Yhteismetsän käyttämisestä sisältää esitysehdotuksen ennen mainittu luku säännöksiä, mutta ei mitään määräystä siitä, miten metsästysoikeutta yhteismetsässä on käytettävä. Minun ymmärtääkseni olisi säädettävä, että metsästysoikeus yhteismetsässä on käytettävä osakkaiden yhteiseksi hyödyksi vuokraamalla pois metsästysoikeus määrääjäksi joko osakkaalle tai vieraalle, joten yhteismetsän osakas ei osallisuutensa nojalla olisi oikeutettu yhteismetsässä metsästämään. Ellei metsästysoikeutta näin järjestetä, voipi yksityinen osakas joka on etevä metsästäjä, saada muiden osakkaiden kustannuksella kaiken metsätyksestä tulevan hyödyn. Vai onko esitysehdotuksen tekijäin tarkoitus ollut että metsästysoikeus yhteismetsässä olisi kaikille sallittu, jota en kuitenkaan tahtoisin ottaa uskoakseni. Mutta jos vastoin otaksumista niin olisi asianlaita, niin ei pitäisi esityksentekijäin ummistaa silmiänsä sille tosiasialle, että metsästysoikeus yhteismetsissä kaikille sallittuna veisi ryöstöviljelykseen ja toisi muassaan monta muuta haittaa, kuten metsävalkeita j. n. e. Minun käsitykseni mukaan olisi siis määräyksiä pantava puheenalaiseen lukuun myöskin metsästysoikeuden käyttämisestä yhteismetsässä,

määräyksiä, jotka käyvät siihen suuntaan kuin minulla on ollut kunnia ehdottaa.

Mitä yhteiseen veteen tulee, ehdotetaan esityksen 24 §:ssä säädettäväksi, että jos maatilaa, josta on muodostettu pienviljelys- tai asuntotila, kuuluu vettä ja jos kalastamisella siinä on jotakin merkitystä, on vettä käytettävä yhteiseksi hyödyksi sillä tavalla kuin asutusviranomaisen, osakkaiden mielipidettä kuulusteltuaan ja asianomaisen ammattiviranomaisen lausunnon hankittuaan, määrää. Tällaista valtaa minä en tahtoisin antaa asutusviranomaiselle, hallinnolliselle virkamiehelle, vaan tahtoisin laissa säädettäväksi, että missä yhteisvettä on, niin on se aina samalla tavoin kuin yhteismetsä pidettävä jakamattomana ja käytettävä kaikkien osakasten yhteiseksi hyödyksi joko vuokraamalla sitä samoin kuin metsästysoikeutta osakkaille tai jollekulle vieraalle henkilölle. Sitäpaitsi en ymmärrä minkätähden esitysehdotuksen tekijät ovat vain siinä tapauksessa, että kalastamisella yhteisvedessä on jotakin merkitystä, ehdottaneet veden käytettäväksi osakasten yhteiseksi hyödyksi. Esitysehdotuksentekijäin olisi kuitenkin pitänyt ottaa huomionsa, että vettä voidaan hyödyllisesti käyttää ei ainoastaan kalastamiseen, mutta nykyään moneen muuhunkin tarkoitukseen.

Me tiedämme, että monin paikoin käytetään vettä tukkimakasiineiksi ynnä muihin sellaisiin tarkoituksiin. Melkeinpä kaikkialla, missä tukki- liikettä harjoitetaan, käytetään keväisin osaa järvien vedestä tukkimakasiineiksi, joista maksetaan sangen hyviä vuokria tai ainakin pitäisi semmoisia maksettaman. Yhteisen veden käyttämisen mahdollisuus edellämainitun laatuksiin tarkoituksiin eikä ainoastaan kalastamiseen olisi maatalousvaliokunnassa asiaa käsiteltäessä huomioon otettava. Minun käsitykseni mukaan olisi säädettävä, että yhteistä vettä on aina käytettävä osakasten yhteiseksi hyödyksi ja on se pidettävä aina jakamattomana eikä sen jakamista ole jätettävä riippuvaksi asutusviranomaisen luvasta. En myöskään tahtoisin myönnettäväksi asutusviranomaiselle oikeutta määrätä miten yhteistä vettä olisi yhteiseksi hyödyksi käytettävä.

Mitä esitysehdotuksen viimeiseen lukuun tulee, joka sisältää erityissäännöksiä, niin ehdotetaan 25 §:ssä säädettäväksi, että asutuslautakunnassa tulee olla esimies ja tarpeellinen määrä jäseniä, joista vähintään yhden tulee kuulua tilattomaan maalaisväestöön, ilman muita lähempiä määräyk-

siä tärkeään asutustoimeen vaadittavista ominaisuuksista. Minun mielestäni olisi määrättävä, että asutuslautakunnassa on oleva ainakin yksi, jolla on kokemusta ja ymmärrystä maanviljelyksessä ja huoneiden rakentamisessa. Minun ymmärtääkseni olisi ainakin edellinen ja kenties molemmat vaatimukset tarpeen vaatimia.

En tahdo kauemmin kuluttaa eduskunnan kallista aikaa. Olen katsonut asiakseni lähete-keskustelussa tehdä muutamia huomautuksia, jotka pidän siksi tärkeinä, että niitä olisi tarkoin harkittava. En nimittäin ulkomailla olemisen takia ole ollut tilaisuudessa ottamaan osaa käsillä olevan esitysehdotuksen valmistamiseen, enkä luultavasti tule tilaisuuteen sen enemmän vaikuttamaan asian menoon maatalousvaliokunnassa. Luulen kumminkin, että huomautukset eivät ole merkitystä vailla ja uskaltaisin, kuten sanottu, kehottaa asianomaista valiokuntaa ottamaan niitä harkinnan alaisiksi.

Ed. Junnila: Maalaisedustajana täytyy ilolla tervehtiä tätä käsillä olevaa aloitetta, jonka olisi pitänyt tulla eduskunnalle arm. esityksenä. Hallituksella monivuotisten esitöitten ja siinä suhteessa jo saavutettujen kokemusten nojalla olisi nyt pitänyt olla valmis lakiehdotus arm. esityksenä esittää eduskunnalle asiassa, joka syvemältä kuin ehkä mikään muu koskee yhteiskuntamme perusjoukkoja. Mutta sitä ei ole nykyinen kotimainen hallituksemme kyennyt saamaan eikä sitä oikeastaan kukaan ole siitä voinut odottaakaan. Siitä syystä on mielihyvällä merkittävä, että yksityiset edustajat eri eduskuntaryhmistä ovat uhranneet siksi paljon työtä ja huolta tämän asian kehittämiseksi näin täydelliseen ja monipuoliseksi harkittuun eduskuntaalotteeseen, kun nyt käsilläoleva.

Pientilojen muodostuminen kuluneina vuosina, on useimmilla maamme puolilla ollut hyvin ripeä. Tilattoman maalaisväestön viimeaikaisena pyrkimyksenä ja ponnistelun päämääränä on ollut oma maa, oma turve. Tätä on ollut omansa tuntuvasti avustamaan tilattoman väestön lainarahasto. Mutta suurimman tuloksen on sittenkin antanut yksityinen yritteliäisyys ja se sitkeys, jolla torpparit ja vuokralaiset ovat ponnistaneet oman turpeen eteen. Vaikka siellä ja täällä jo on täten koko kauniita tuloksia saatu on tämä toiminta kuitenkin vasta vähäinen alku verrattuna tilattomain tavattoman suureen lukumäärään meillä. Kaikki merkit viittaavat sii-

hen, että alkanut vuosikymmen tulee olemaan meille mullistavaa laatua maan ositusoloissa, jos vaan nykyisille harrastuksille saadaan avuksi sopiva laki ja valtion tukeva käsi. Uusi maanvuokralaki on omiansa innostamaan torppareita ja kehottamaan tilanomistajia muodostamaan nykyiset torpat pikkutiloiksi. Kun maanvuokralain rauhoitusaika alkaa käydä lopulleen, tarvitsee tilattoman väestön maanhankintakysymys olla valmiiksi järjestetty, sillä silloin avautuu laaja mahdollisuus tämän toiminnan ripeälle edistymiselle. Tämän toiminnan vakavaa järjestämistä toivoo maaseudun tilaton väestö tällä hetkellä ehkä enempi kuin mitään muuta. Sen katseet ovat nykyhetkellä kiinnitetyt eduskuntaan toiveilla, että eduskunta tekee kaikkensa järjestääkseen ja tukeakseen sen harrastuksia oman maan hankinnassa. Siksi on meillä syytä toivoa, että maatalousvaliokunnan, johon tämä alote lähetetään, onnistuu siitä muodostaa mietintö ja lakiehdotus, jonka eduskunta ilman suuria erimielisyyksiä voi hyväksyä, joten se saat-
taa puolestaan tämän asian onnelliseen päätökseen.

Evästyksessä valiokuntaan pyytäisin koskea aloitteen muutamiin yksityiskohtiin. Asetusehdotuksen 1 §:ssä määritellään valtio, kunta sekä sellainen osakeyhtiö ja osuuskunta, joka on perustettu tilattoman maalaisväestön maanhankinnan helpottamiseksi, niiksi orgaaneiksi, jotka ovat oikeutetut tämän asetuksen mukaisesti luovuttamaan maalla olevia pientiloja tilattomaan väestöön kuuluville henkilöille tämän asetuksen edellyttämällä oikeuksilla ja velvollisuuksilla. Täten on yksityinen kokonaan suljettu pois tämän toiminnan edistämisestä ja ilmeiseksi vahingoksi tämän asian hyvälle edistymiselle. Siten ehkäistään yksityistä tilanomistajaa luovuttamasta torppaansa tai ulkopalstaansa tämän lain alaisiksi pikkutiloiksi muuta kuin valtion, kunnan tai osuuskunnan välityksellä, joka tällaisissa yksityistapauksissa on vahingollista, jopa usein mahdotonta. Näin rajoittaen suunnattaisiin liike yksinomaan joukkotoimintaan, suurten tilojen ostoon ja niiden yhtäikaiseen palstotukseen ja luovutukseen sekä kokonaan lopetettai-
siin se yksityinen, hiljainen toiminta sillä alalla, joka viime vuosikymmeninä ainakin Länsi-Suomessa on tuottanut ilahuttavan hyviä tuloksia. Minä en mielestäni ole huomannut mitään pätevää syytä yksityisten sulkemiseksi tämän toiminnan ulkopuolelle, jonkatähden toivon, että

valiokunta ottaisi tarkoin harkitakseen, eikä yksityisille olisi suotava sama oikeus kuin ehdotuksessa mainituille yhteisöille, mikä varmaan olisi omiaan terveellisesti viemään tätä asiaa eteenpäin.

Jotta vieraita aineksia estettäisiin keinottelutarcoituksissa sotkeutumasta tähän maahankintaliik-keeseen, olisi laissa säädettävä, että sellainen tilanomistaja on velvollinen pääasiallisesti asu-maan tilallaan tai ettei yksi henkilö saisi omis-taa useampaa tällaista tilaa. Olisi erittäin su-rullista, jos tämä yleishyvän periaatteelle raken-nettu liike joutuisi yksityisen keinotteluhimon temmellyksen kentäksi, joka ei ole mahdotonta, jos ei sitä laissa heti ehkäistä. Onhan tämän lain tarkoitus luoda itsenäinen pienviljelijäluokka ja on se siis turvattava joutumasta rahakeinot-telun uhriksi. Se on luullakseni yksi tämän lain tärkeimpiä olennaisia tarkoituksia.

5 §:n toisen momentin määräys ettei tällai-selle tilalle saisi rakentaa huoneita vuokratta-vaksi ilman asuntoviranomaisen lupaa olisi ko-konaan tarpeettomana poistettava.

13 §:n määräyksiä tällaisen tilanomistajan luottomahdollisuuksista olisi laajennettava. Ja ennen kaikkea olisi varottava, etteivät tällaiset tilanomistajat vapaudu niistä sitoumuksista, joita ovat tehneet ennen tämän lain alaisuuteen joutumistaan, sillä siten tehtäisiin esimerkiksi maamme torpparien luotonsaanti kokonaan mah-dottomaksi.

Tämän lain voimaanstuttua lakkaisi valtion avustus nykyiselle tilattoman väestön maanhan-kintamuodolle. Tätä en pitäisi asian tarkoitus-perälle onnellisena. Keksiköön valiokunta kei-noja, miten nykyistäkin muotoa vaikkapa vain poikkeustapauksissa edelleen voitaisiin tukea ja kehittää, sillä tilattoman väestön kunnallisten rahastojen hyöty on ollut kaikille havaittavana. Niiden toiminta on tullut väestölle rakkaaksi. Sitäkään ei siis olisi jätettävä avuttomaksi, ki-tuvaksi, vaan edelleen ainakin toistaiseksi tuet-tava ja kehitettävä.

Ed. Kairamo: Huolenpitotoimenpiteet maan varsinaisesta tilattomasta väestöstä ovat katsotta-vat välttämättömäksi täydennykseksi uuden edus-kunnan huomattavimmalle tähänastiselle saavu-tukselle lainsäädännön alalla, voimassa olevalle maanvuokralaille. Tämä tehtävä ei ole sellainen kysymys, joka otetaan päiväjärjestykseen ja kun se on siihen otettu, voitaisiin niinkuin välistä

kuulee vaadittavan, muka „ratkaista“ sen tai tuon lakisäännöksen tai muun valtiomahtien toi-menpiteen kautta. Tässä on yksinkertaisesti kysymys valtaavasta ja luultavasti pysyväisestä epäkohdasta, jonka lieventäminen aina kysyy miltei jättäjävoimia ja voi suuremmassa määrin onnistua vain siellä, missä vallitsee normaalin, luottamuksellinen vuorovaikutus hallituksen ja eduskunnan enemmistön välillä. On senvuoksi varsin rohkea ajatus ryhtyä tähän tehtävään nykyisissä rikkinäisissä oloissa ja se on ilmei-sesti yksi erittäin huomattava, mutta samalla myöskin erittäin ilahuttava ilmiö näillä valtio-päivillä, että niinkin vaikutusvaltaiset ainekset eri ryhmistä ovat vihdoinkin voineet yhtyä tätä asiaa ajamaan edistysmieliseen suuntaan.

Huomioon ottaen tämän tosiseikan en omasta puolestani ole katsonut tarpeelliseksi eduskun-nassa uudistaa niitä anomusehdotuksia, joita suomalaisen puolueen taholta kaikilla edellisillä valtiopäivillä on tehty tilattoman väestön ase-man parantamiseksi. Toivon, että tästä huoli-matta mainitut alotteet ja niissä esitetyt näkö-kohdat tulevat valiokunnassa huomioon ote-tuiksi.

Minä pyydän kuitenkin käsilläolevan esitys-ehdotuksen johdosta saada tuoda esille muuta-mia huomautuksia. Voin ainakin pääasiallisesti yhtyä useimpiin niistä mielipiteistä, jotka edus-taja Junnila äsken lausui. Tahtoisin erityisesti huomauttaa, kuinka tärkeätä on, että esitys-ehdotus päättäväisesti on asetunut suojeluslain-säädännön kannalle, sillä ilman sitä ei voida — sen on kokemus kyllä osottanut — saada py-syväisiä tuloksia, ja näin laajakantoiset ja ta-vattomat toimenpiteet kuin ne, joista tässä on puhe, olisivat niinmuodoin tuskin puolustetta-vissa. Olisi kuitenkin ollut suotavaa, että omis-tajan hallintaoikeuden turvaamista tarkoittava periaate olisi tullut vieläkin selvemmin esille kuin mitä nyt on esitysehdotuksessa tapahtunut. Yhdyn tässä siihen mitä edustaja Junnila äsken lausui. Yhdyn myöskin siihen että, jos kerran omistajan velvollisuus itse asua tilaansa tai vielä mieluummin asua tilallansa kerran on täysin selvästi säädetty, niin voidaan päästä useasta muusta rajoittavasta määräyksestä, joka muuten tekee lain vastenmieliseksi.

On lakiehdotuksessa ajateltu, että lakia voi-taisiin muun muassa ulottuttaa myöskin niihin tiloihin, jotka syntyvät osakeyhtiöiden toimesta. Kajoimatta asian periaatteelliseen puoleen, tah-

toisin ainoastaan huomauttaa, että tähänastinen käytännöllinen tarve ennen kaikkea kaipaava lain-säädäntöä niitä tiloja varten, jotka syntyvät joko valtion taikka kunnan, mahdollisesti myöskin maanosto-osuuskunnan toimesta. Onko tarpeellista ulottuttaa lain vaikutusta vieläkin laajemmalle, jääköön tässä selvittämättä. Mutta vaikeudet lain aikaansaamisessa ovat muutenkin varsin suuret ja tuskinpa voidaan välttää että nämä vaikeudet kasvavat kuta laajemmaksi tahdotaan lain vaikutus saada. Tuntuu senvuoksi kuin olisi käytännöllisempää toistaiseksi rajoittaa siihen, mitä tähänastinen kokemus on osoittanut välttämättömäksi ja vastedes, mikäli asiahaarat vaativat, tehdä lisäyksiä, mahdollisesti myöskin tähän suuntaan.

Kautta koko tämän lakiehdotuksen on tehty erotus varsinaisen maanviljelystilan ja n. s. asuntotilan välillä. Tämän erotuksen välttämättömyyttä en puolestani ole voinut ainakaan huomata. Käytännöllisesti ei ole koko lakiehdotuksessa muuta erotusta näiden eri asutusmuotojen välillä kuin se, että yhteismetsän nautinnassa on viljelystilalle pidäetty suurempi ja ehdoton oikeus, kun taas asuntotila on, niinkuin eräs arvoisa puhuja huomautti, minunkin mielestäni aiheettomasti suljettu tästä pois. Jos, niinkuin minä toivon, maatalousvaliokunta huomaa tarpeelliseksi tehdä tässä suhteessa oikaisun, niin poistuu myöskin kaikki aihe ylläpitää tätä erotusta maanviljelystilan ja asuntotilan välillä.

Niitä rajoituksia, joita täällä äsken esitettiin tarpeellisina, ja jotka erityisesti tarkoittivat alemman rajan aikaansaamista sekä asuntotiloille että viljelystiloiille, en puolestani tahtoisi kannattaa. Maassamme löytyy paljon sellaisia tiloja, jotka kyllä ovat katsottavat pääasiallisesti maanviljelystiloiksi, mutta joiden haltijat sitäpaitse säännöllisesti hankkivat itselleen muualtakin elatusta ja jotka tällä tapaa tulevat varsin hyvin toimeen, olematta senvuoksi varsinaisesti riippuvaisia esimerkiksi jonkun läheisen suurtilallisen työnantamisesta. Ei liene syytä yleisessä laissa tehdä rajoituksia, joita kokemus ei ole osoittanut välttämättömän tarpeelliseksi.

Hyvin tärkeä määräys on se, joka koskee n. k. säästynyttä tuloa, joka on pantava perintöajan perusteeksi osakkaiden välillä. Olisi tarpeellista, että selvemmin, kuin mitä lakiehdotuksessa on tapahtunut, määrätään, mitä tällä säästyneellä tulolla tarkoitetaan. Olisi välttämätöntä antaa lakisäännökselle sellainen muoto,

että uusi haltija yhtä hyvin kuin hänen kanssa-perillisensäkin saa nauttia oman työnsä hedelmät, että toisin sanoen, tilan arvo perintöjaoissa määrättäisiin siten, että se tulee riippumattomaksi siitä, käyttääkö haltija sen viljelemiseen palkattua väkeä, vai onko hän tilaisuudessa itse oman perheensä jäsenten kanssa suorittamaan kaikki tarpeelliset työt.

Omituista tälle esitysehdotukselle on, että siinä ehdotettu erikoislaki ei ole tarkoitettu yleiseksi eikä edes kohdistu mihinkään määrättyyn nyt jo olevaan kansalaisryhmään, jonka tulisi siihen ehdottomasti alistua, se tulisi päätetyksi, jos se säädetään, niin sanoakseni, ainoastaan siltä varalta, että vastedes joko valtio, kunnat tai laissa mainitut muut juriidiset henkilöt tahtovat ottaa sitä käytäntöön. Tietysti aloite ei suinkaan ole ajateltu tällaiseksi abstraktiseksi kokeeksi, vaan on varsinaiseen lakitekstiin liitetty toinen yhtä tärkeä puoli, koskeva asutuspolitiikassa välttämätöntä rahakysymystä. Alotteen allekirjoittajat ovat kuitenkin miltei pysähtyneet kysymykseen rahojen hankinnasta, kun taas kysymys rahojen käyttämisestä on selvitetty epätäydellisesti ja yleisin piirtein sillä tavoin, että tarkempien määräysten antaminen tässä suhteessa on nimenomaan jätetty hallituksen asiaksi. Toivottavaa olisi kuitenkin, ettei eduskunta sivuuttaisi tätä periaatteellista ydinkohtaa asettumatta sen suhteen selvemmin määrättylle kannalle, kuin mitä aloitteissa on tapahtunut. Sillä edesvastuu siitä, mihin suuntaan tämä suuri yhteiskunnallinen työ johdetaan, kuuluu selvästi eduskunnalle, jonka takuulla tarpeelliset varat ovat hankittavat.

Tähän asti tilattomien maanhankintaan käytetyt valtiovarat jakautuvat, kuten tunnettua, pääasiallisesti kahteen osaan:

1:ksi suurtilojen välitön osto valtion, kuntien tahi maanosto-osuuskuntien laskuun ja niiden palstoittaminen; 2:ksi kunnallisten lainarahastojen muodostaminen, joiden käyttö on järjestetty erityisen ohjesäännön kautta sekä hallituksen puolesta asetettu erityisen ja tarkan valvonnan alaiseksi.

Yleensä saattaa sanoa, että se tapa, millä kunnat ovat tähän asti suoriutuneet tästä tehtävästään, on luettava niille kunniaksi. Ikäviä poikkeuksia löytyy, ja mahdollisia sekä pienempiä asiallisiakin muistutuksia täytyy vielä sitäpaitse tehdä verrattain runsaasti.

Mutta pääasiassa on kuitenkin tunnustettava,

että tämä maanhankintamuoto on käytännössä osottautunut tarkoituksenmukaiseksi ja yleensä tyydyttäväksi. Ne 3,300,000 markkaa, jotka vuonna 1909 olivat myönnetty tähän tarkoitukseen, olivat luoneet useita tuhansia uusia koteja sekä laajentaneet näihin koteihin yhdistetyt viljelykset. Ei siis ole vaikeata yhtyä alotteen allekirjoittajiin siinä, että kunnallisten lainakassojen hyödyllistä toimintaa olisi edelleen jatkettava ja kehitettävä.

Toisenlainen on niiden suurien kiinteistöjen merkitys, joita on lunastettu osittain kuntien tai maanosto-osuuskuntien, osittain ja pääasiallisesti valtion laskuun ja johon tähän asti on käytetty kaikkiaan yli 8,000,000 markkaa. Valtion välittämiin maanostoihin on tilattoman väestön lainarahaston varoja tähänasti käytetty noin 5,228,000 markkaa, jolla summalla on ostettu 43 maatilaa, yhteensä lähes 58,700 ha maata, joten maan keskihinta on ollut noin 89 markkaa hehtaaria kohti. Näistä tiloista on osittamalla saatu 1,184 itsenäistä tilaa ja 409 palstatilaa. Lukuunottamalla vielä viittä jakamatonta tilaa nousee uusien tilojen ja palstojen lukumäärä noin 1,800 ja niiden keskihinta on siis ollut noin 2,900 markkaa, vanhastaan löytyvät rakennukset ja kasvava metsä siihen luettuna. Tämäkin tulos on sekin hintoihin nähden katsottava varsin tyydyttäväksi. Luonnollista on että lunastettujen kartanoiden vanhat alustalaiset ovat olleet etuoikeutettuja saamaan haltuunsa uudet tilat ja vaikka onkin syntynyt uusia asumuksia entisten lisäksi, on valtion maanosto sentään pääasiassa katsottava toimenpiteeksi, jonka tarkoituksena on ollut lunastaa torpparit ja mäkitupalaiset itsenäisiksi maanomistajiksi.

Niin kiitettävät ja sympaatiset kuin nämä maanostot varsinkin erityisissä tapauksissa ovatkin olleet, ei liene kiellettävissä, että ne uuden maanvuokralain astuttua voimaan, ovat menettäneet paljon merkitystä. Sillä maanvuokralaki turvaa ja vakaannuttaa vuokramiesten asemantavalla, jota he eivät ennen ole osanneet edes uneksia. On kyllä totta, että vielä on epätietoista, missä määrässä varsinkin vanhastaan löytyvät torpparit todellisuudessa ja pysyväisemmin joutuvat nykyisen maanvuokralain alle, ja selvää lienee myös, että liike itsenäisesti hoidettujen maanviljelystorppeiden lohkomiseksi itsenäisiksi tiloiksi ei tule pysähtymään. Minusta on kuitenkin vaikea kuvitella, että maanvuokralain säättämän väliajan kuluttua pääsisi synty-

mään sellainen yleinen ja yht'äkkiä tapahtuva mullistus vuokraoloissa maalla, jolla välistä kyllä on pelotettu ja joka veisi tuhansien, ehkäpä kymmenien tuhansien maanviljelijäperheiden häätöön vanhoista kodeistaan. Yhteiskuntamme lie nee siksi kuitenkin liitoksissaan luja, että sellainen onnettomuus ei tule toteutumaan.

Joka tapauksessa pitää olla selvillä siitä, että tätä asiaa, jos vaara todella uhkaa, ei voida yksin rahalla hallita. Niin kauvan kuin valtion maanostot tehdään niin varovasti kuin tähän asti, ne eivät sanottavasti häiritse. Mutta jos hyvin tuntuja summia äkkiä ruvetaan käyttämään tähän tarkoitukseen, on siitä välttämättömänä seurauksena, että maan hinta luonnottomasti nousee ja lunastetuista pikkutaloista on pakko maksaa sellaisia hintoja, että niiden haltijat eivät siitä enää suoriudu, vaan jäävät alituisen viheliäisyyteen ja köyhyyteen vieraan pääoman alaisina raatajina hakemaan niukan toimeentulonsa maasta.

On muistettava, että koko viime vuosikymmenen aikana suurempia maatiloja on ruvettu yhä enemmän vapaaehtoisten kauppojen kautta osittamaan. Laillisesti päätettyjen jakotoimitusten lukumäärä on nopeasti ja tasaisesti nousut. Se oli vuonna 1901 2,240, mutta jo 1908 oli sama lukumäärä 7,340. Valitettavasti kyllä ei virallinen tilasto anna mitään tarkkaa kuvaa näiden toimitusten luonteesta. Emme tarkemmin tunne, paljoko siinä on eroitettu huvila-, metsä- ja tiepalstoja ja paljoko siihen sisältyy ehkä vain tilusvaihtoja ja muuta semmoista, joka ei suoranaisesti vaikuta maalaisväestön asutusoiloihin. Koska kuitenkin yksin päätetyt tilojen halkomis- ja lohkomistoimitukset vuonna 1908 nousivat 3,265 ei liene liikaa, jos otaksuu, että mainittuna vuonna päätettiin ainakin 5,000 sellaista toimitusta, jotka tiesivät uusien maalaisväestöjen asuntojen perustamista omalle maalle. Vaikka tämä liike olisikin varsinkin viime vuoden kuluessa jonkun verran laimentunut ja siihen useat merkit viittaavat, on sittenkin varma, että ennen tuntemattoman yksityisen yritteliäisyyden kautta maan paloitlemiseksi on saatu aikaan melko suuri ja jonkun verran keinotekoinen maanarvon nousu. On kieltämättä, että lukemattomien tilojen ostohinta on täten nostettu paljon korkeammaksi kuin mitä niitten tuotanto oikeastaan olisi sallinut, ja tämä on tapahtunut pysyväiseksi vahingoksi tilojen ostajille, pikkuviljelijöille. Tässä piilee todelli-

nen vaara maan pääelinkeinolle ja tämä tosi-asia pakottaa meidät varovaisuuteen myöskin tällaisten varain käyttämisessä. Tällaisissa oloissa voivat jo sellaiset valtion harjoittamat maan lunastamiset vaikuttaa haitallisesti, jotka eivät kovin suuria merkitsisi, ellei yksityistilojen kauppa — etten sanoisi keinottelu — vaikutaisi voimakkaasti samaan suuntaan. Niin toivottava ja niin luonnollinen asia kuin vuokratilojen lunastus itsestään onkin, olisi mielestäni tämä puoli valtion asutustoiminnassa mieluummin jätettävä poikkeustapausten varaan, paitsi ehkä mikäli se voidaan järjestää kotimaisten lainaobligatsioonien avulla ja samalla sellaisilla ehdoilla, jotka ovat lunastettavien tilojen haltijoille ilmeisesti edullisia.

Tämän mielipiteen puolesta puhuu vielä selvästi se tosiasia, että vanhain torppain lunastamisen kautta ei synny uusia asutuksia eikä uusia viljelysmaita. Ja tehokasta asutuspoliittikkaa ei voida harjoittaa ilman, että se kohdistetaan uutisviljelys- ja maanparantamisyhteyksiin. Valtion uutisasutustoiminta olisi ennen kaikkea kohdistettava kansallisomaisuuden kohottamiseen ja tuotannon lisäämiseen. Tunnettua on, että meillä muihin sivistysmaihin verraten on liian vähän viljelysmaata ja meillä on senvuoksi vielä suurempi syy ensi sijassa ryhtyä maanparantamistöihin, samoin kuin valtion asutustoimipiteet esimerkiksi Saksassa ja Italiassa ovat johdonmukaisesti johdetut juuri tähän suuntaan. Yleinen etu vaatii, että ne lukemattomat maanviljelyksestä elävät perheet, joilla ei ole mitään omaa kotia, eikä edes mitään vuokrattua maata, koetetaan johtaa viljelyskelpoisten, mutta viljelemättömien maitten asuttamiseen, sellaisten maitten asumiseen, jommoisia meillä sentään vielä on suunnattomia alueita. Tämä tehtävä on jo liian kauvan jäänyt syrjään. Se on kyllä vaivaloisempi ja vaatii suurempaa kykyä ja valppautta johdolta kuin pelkkä omistusoikeuden siirto.

Seurauksena siitä, että tämä puoli asiasta on meillä laiminlyöty, on muun muassa se, että meillä valitettavasti puuttuu omintakeista kokemusta asiassa. Ymmärrän sen vuoksi kyllä, että tästä syystä syntyy epäilyksiä siitä, voidaanko tähänkään tarkoitukseen heti panna kovin suuria summia liikkeelle. Olisi syvästi valitettavaa, jos suuressa mittakaavassa alotetut yritykset tämän asian toteuttamiseksi lopulta eivät onnistuisikaan sopivan suunnitelman puut-

teessa taikka jostasikin muusta syystä. Mutta se olisi kaksinkertaisesti valitettavaa, jos valtio ryhtyisi tuntuvasti lisätyillä voimilla tilattomien asemaa parantamaan ja jos maan parantamisyritys ja siitä riippuva lisääntyvä tuotanto, joka muualla pidetään pääasiana, meillä sittenkin edelleen jäisi tarmolla ajamatta.

On kyllä totta, että myös asian rahallinen puoli on vaikeampi järjestää, jos on kysymys uutisviljelyksestä ja uutisasutuksesta, ja että se kysyy valtiolta suoranaisia uhrauksia, mutta rohkenen sittenkin toivoa, että maatalousvaliokunta tulee tätäkin asianpuolta tarkasti harkitsemaan ja että se myöskin löytää keinot sen toteuttamiseksi, niin että se voi eduskunnalle tehdä positiivisia ehdotuksia myöskin uutisasutuksen johtamisesta mainittuun suuntaan. Erittain tärkeää olisi, että havaittaisiin mahdolliseksi meilläkin vihdoin tehdä vakava yritys ryhmäsiirtolain aikaansaamiseksi vesiperäisillä mailla, joko sitte valtion omilla tai yksityisten tiluksilla.

Ed. A l k i o : Tilattoman väestön maanhankintakysymys on ollut esillä kaikilla valtiopäivillä, mutta tullut kuitenkin käsitellyksi niin sivuasiana, että ei ole niinkään pitkälle, kuin näillä valtiopäivillä, yhtäkään kertaa päästy. Tarkoitin nimittäin niin pitkälle, kuin nyt on päästy, että useampien ryhmien edustajat olisivat voineet allekirjoittaa yhteisen ehdotuksen. Voi ymmärtää, että kun niinkin erisuuntaisista vaatimuksista, kuin tässä asiassa eri ryhmillä on ollut, ruvetaan kompromissiehdotusta laatimaan, se ei voi olla ketään erityisesti tyydyttävä eikä miellyttävä. Mutta sellaisenaankin kuitenkin yritys asian ratkaisemiseen on jo tunnustuksella ja kiitoksella mainittava.

Tässä edellinen puhuja viittasi asian ydin-kohtaan loppulausunnossaan. On aivan ilmeistä että, jos meillä tilattoman väestön asiaa järjestettäessä pyritään yksinomaan siihen, että joitakuuta varten vaan saadaan ostetuksi varsinaisia entuudestaan viljeltyjä maatiloja, silloin ei saavuteta sitä tarkoitusta, johon olisi pyrittävä, nimittäin maan asuttamiseen laajemmassa mittassa kuin nykyään on laita.

Tässä alotteessa, joka tänä iltana on eduskunnalle esitetty, on eräs kohta, johon minulla oli tarkoitus valiokunnan jäsenten huomiota kiinnittää, ja joka mielestäni, jos se sellaisena tulee valiokunnan kannatusta saamaan, tulee

tekemään sen, että se suunnitelma, joka nyt on eduskunnalle esitetty, ei tule vastaamaan vähimmässäkään määrässä niitä toiveita, joita kansan puolelta on oikeus sille asettaa.

Tarkoitin perusteluissa tätä kohtaa: „Kun valtio tätä ennen on tilattoman väestön lainarahastosta antanut lainoja maan hankinnan helpottamiseksi, tilattomalle väestölle, on lainojen korko ollut alempi kuin valtio on itse lainaksi ottamistaan varoista maksanut. Niin kauan kuin puheenaolevaa lainausliikettä on harjoitettu ainoastaan vähemmässä määrässä valtion säästövaroilla ja tämä liike on säilyttänyt pääasiassa niinsanoaksemme kokeilun luonteen, ei tällaista menettelyä vastaan ole mitään muistuttamista. Toisellaiseksi voi asia muodostua, jos lainausliikettä entiseen nähden suuresti laajennetaan ja valtion välityksellä hankittuja varoja siihen käytetään. Voitaaisiinko ajatella, että katsoen kysymyksenalaisen toiminnan yhteiskunnalliseen suureen merkitykseen valtio antaisi lainoja alemmaa korkoa vastaan kuin mitä se itse on pakotettu lainoistaan maksamaan ja ottaisi osan korkoa omana tappionaan kannettavakseen. Emme tahdo kieltää, että tällaisella katsantokannalla voi olla eräissä tapauksissa oikeutusta. Mutta yleiseksi säännöksi olisi asetettava että lainansaajain suoritettavalla vuotuismaksulla tulee korvattavaksi valtiolainojen obligatsioonin korko ja kuoletus.“ Se on minun ymmärtääkseni tämä kohta, joka tekee kaikki tilattoman väestön toiveet tyhjiksi, nimittäin siinä suhteessa mikäli heidän tarkoituksensa olisi pyrkiä uutisviljelyksiä raivaamaan.

Jokaisen kai täytyy myöntää, että maanviljelysyritteliäisyyden laskeutumiseen meidän maassamme viime vuosikymmenillä pääasiallisena syynä on ollut liian kalliit pääomat. On aivan varma että, jos olisi maanviljelysyritteliäisyydessä voitu maksaa empimättä 6 % korkoa rahasta, ei olisi tarvinnut ollenkaan kääntyä tänne valtion puoleen saadakseen täältä lainoja, kyllä niitä voitaisiin saada yksityistäkin tietä. Mehän olemme tilaisuudessa näkemään mitenkä kaupunkitalojen rakennusyritteliäisyys on saattanut virkistyä, kasvaa ja kehittyä vuosi vuodelta eikä ollenkaan ole ollut pääomista puute. Mutta nämä talot tuottavatkin nykyään sellaisia korkoja, että nykyisessä liike-elämässä käytettäviä pääomia saattaa aivan esteettömästi käyttää kaupunkitalojen rakentamiseen. Toisenlaiseksi muuttuu asia silloin, kun on kysymyksessä

uutistalojen rakentaminen korpeen. Jos valtio tarjoo näille uutistilojen rakentajille ainoastaan sillä tavoin auttavan käden, että se hankkii niille lainattuja pääomia, mutta sillä nimenomaisella ehdolla, että valtion ei pitäisi saada kärsiä minkäänlaista korkotappiota, että valtio ei millään tavoin ota osaa heidän korkojensa ja vuotuisten kuoletustensa maksamiseen, niin kyllä silloin tarjotaan kivi leivän asemesta. Silloin näitä lainoja ei voida käyttää muuta kuin kirkonkylien ja niiden ympäristöjen tilattoman väestön asutuksen edistämiseksi. Mutta Suomen kansallinen talous ei tule siitä hyötymään, se on varmaa. Täällä jo viimeinen puhuja huomautti siitä että, jos asutus keskittyy yksinomaan entisille viljellyille tiloille ja pelloille, ei toimenpide tule maanasutuspolitiikkaa hyödyttämään. Ainoa seuraus on, että rintamaiden talojen hinnat luonnottomasti kohoavat ja ne, jotka täten tulevat narratuiksi ostamaan kalliita tiloja, metsien hävitettyä joutuvat vielä kurjempaan asemaan kuin ennen ja lopuksi konkursiin. Tältä kannalta katsoen on välttämätöntä, että valiokunnan tulee luopua siitä ajatuksesta, joka on tässä perustelussa lausuttu, ettei nimittäin valtion tulisi ottaa osaa näiden lainojen kuoletuksien ja korkojen maksamiseen.

Pyydän vielä erityisesti huomauttaa siitä että, kun kerran on aikomus auttaa jotakuta joukkoa kansasta, ei se ole mitään auttamista, jos autetaan sillä tavalla, ettei siinä tule kysymykseen mitään uhria. Viime vuosina on meidän maassamme nähty alituisen, miten valtiovarat riittävät korottamaan virkamiesten palkkoja ja luomaan uusia eläkeluokkia. Ei koskaan silloin ole hallituksella varoista puute, kun on tällaiset menot kysymyksessä. Ellen erehdy, on nykyinenkin valtion vuotuinen menoerä eläkkeistä noin 5 miljoonaa ehkä 6 miljoonaa markkaa. Ja se on järjestelmällisesti kasvamassa, ja kasvaa niin kauvan kuin meillä nykyiset epävarmat olot vallitsevat, jolloin toiset virkamiehet luopuvat paikoistaan eläkkeille, jättääkseen toisille sijaa.

Minun mielestäni, jos kerran valtio aikoo pitää huolta myöskin niiden toimeentulosta, joiden asiana on pitää pystyssä valtion taloutta, ei riitä silloin ainoastaan se, että valtio muodostuu pankkilaitokseksi, joka kannattavilla ehdoilla lainaa varoja niille, jotka maansydämessä koettavat maanviljelykselle raataa maita ja saada siten maan tuloja lisätyksi. Siinä täytyy olla

ehdottomasti toisena toimenpiteenä, että valtio varustautuu runsaalla mitalla ottamaan osaa niiden henkilöiden viljelyslainojen korkojen ja kuoletusten maksamiseen, jotka uutisviljelykseen uskaltavat käydä käsiksi. Viime aikoina ei Suomessa ole ollut mitään erikoista eikä varsinaista harrastusta siihen suuntaan, joka tarkoittaisi maan raivaamista ja uutistilojen tekemistä. Siihen suuntaan kehoittamiseksi on kyllä paljon soitettu suuta sekä poliittisissa agitatsionipuheissa että myöskin täällä eduskunnassa ja sanomalehdistössä. Ja kaikkihan ovat ilmlausuneet sen ajatuksen, että pitäisi saada maanviljelys jollakin tavalla elpymään, muuten tämän maan talous menee perikatoaan kohti. Mutta jos tämä pidetään niin tärkeänä asiana, niin kuin se minun vakaumukseni mukaan onkin, varustautukaamme silloin jotakin uhraamaan asian eteen. Jos valtio tähän tarkotukseen uhraa vuosittain 5—10 miljoonaa markkaa siitä saamme olla vakuutettuja että kyllä silloin rupeavat vähitellen Suomen korvet kukkimaan. Seurauksena siitä myöskin on, että nämä kaupunkitalojen rakentamiset eivät enään kannata niin hyvin kuin nykyään, sillä kaupunkiväestön alituinen lisääntyminen pysähtyy. Mutta siihenhän olisikin pyrittävä ja sehän onkin kaikkien ajatuksena täällä ollutkin, kun näistä asioista on keskusteltu. Miksi siis säästettäisiin ja kuurnittaisiin hyttysiä silloin, kun kuitenkin nielemme kameleita. Siis pitemmittä puheitta ehdottaisin, että valiokunta ottaisi tarkoin harkitaksensa ennenkuin se tämän kohdan ottaa soveltuttaakseen siihen mietintöön, jonka se tulee eduskunnalle esittämään, ja että se joka tapauksessa harkitsisi, eikö eduskunnan olisi heti ensi asteesta alkaen, kun tästä laista mahdollisesti eduskunnan puolelta totta tulee, ehdotettava, että valtio ottaisi hyvin runsaalla mitalla osaa niiden uutisraivaajain korkojen ja vuotuisten kuoletustenkin maksamiseen, joita tämän lain perusteella tullaan luomaan.

Ed. Sjöstedt-Jussila: Maatalousvaliokunnalle, johon tämä eduskuntaesitys menee, on jo lausuttu evästyksenä moniaita huomautuksia, joita sen tulisi huomioonsa ottaa asetusta laatiessaan. Minä puolestani tahtoisin arvoisan valiokunnan jäsenille lausua hartaan toivoni, että valiokunta ottaisi tämän asian erityisen huomionsa alaiseksi ja jouduttaisi sitä niin, että ainakin heidän puolestaan olisi mahdollista

saada se valmistumaan tällä istuntokaudella. Sanomattakin on selvää, kuinka tärkeää varsinkin juuri nykyhetkellä on tämänkaltaisen lain aikaansaaminen, sillä päättyyhän muutaman vuoden kuluttua tuo uuden vuokralain taannehtivan asetuksen myöntämä aikamäärä ja hyvin luultavaa on, että monet torpanvuokrauskaupat syystä tai toisesta jäävät silloin uusimatta. Ja asiain näin ollen varmaankin moni torppari mieluummin tahtois ryhtyä omavaraiseksi eläjäksi, ja voidakseen tähän päästä tarvitsee hän ehdottomasti valtion auttavaa kättä. Useat vanhat sivistysmaat ovatkin jo turvanneet maataviljelevää väestönsä samansuuntaisella asetuksella, mutta meidän maamme ei ole saattanut tässä kohden vielä tähän asti päästä vanhempien ja suurempien sivistysmaiden tasalle huolimatta siitä, että meillä on suuren suuri tuo tilattomain luokka ja että viljellystä maasta on lähes $\frac{1}{4}$ vuokralla olevaa maata. Myöntää tietysti täytyy, ettei tämänkään toimeenpiteen kautta vielä voida kaikkia epäkohtia auttaa, mutta kieltämättä tulisi sillä olemaan varsin suuri merkitys tilattoman väestön maanhankinnan helpoittamiseksi.

Ed. Nylander: Täällä on jo evästyskeskustelun kuluessa useita kertoja huomautettu mitenkä kysymyksessäoleva esitys sisältää itsessään asian, joka epäilemättä on tärkeimpiä, mitä eduskunnalla tätä nykyä sisäisissä uudistusasioissa on käsiteltävänä. Samalla on myöskin huomautettu siitä, miten vaikea tässä asiassa on ollut yhteisen alotteen aikaansaaminen ja myös erityisesti painostettu sitä luonnottomuutta, ettei tällaisessa asiassa alote tule hallituksen esityksen muodossa. Onhan se epäkohta, jonka korjaamista nyt kysymyksessäoleva esitysehdotus osaltaan tarkoittaa, siihen määrin kipeä, että on todellakin lievemmin sanoen ihmeteltävää, ettei meillä hallituksen puolelta nytkään vielä ole ollut vastaanotettavana armollista esitystä. Eräs puhuja huomautti myöskin siitä, miten tämä esitysehdotus, semmoisena kuin se tässä esiintyy, on tavallaan jossain määrin kompromissin tulos.

Sehän on useiden ryhmien edustajain puolelta jätetty ja semmoisena sillä on täydellisesti kompromissiehdotuksen hyvät jos myöskin pahat puolet. Vaikeudet tämän asian ratkaisemisessa ovat kylläkin ilmeiset. Niistä on tavaltaan tämä evästyskeskustelu antanut jonkun-

laisen kuvan, mutta epäilemättä on meidän vasemmistollamme vielä sen lisäksi peukalon takana yhtä ja toista tähän esitysehdotukseen nähden ja kysymyksessä olevan asian ehdotuksen mukaiseen suuntaan ratkaisuun nähden, joka tänä iltana ei ainakaan tähän asti vielä ole tullut esille.

Täällä on lausuttu koko joukko evästyksiä maatalousvaliokunnalle. Minä puolestani olen esitysehdotuksen allekirjoittajia enkä näin ollen tarvitsisi hyvinkään paljon tähän asiaan tällä kertaa koskea, mutta olen pyytännyt puheenvuoroa eräitten täällä tehtyjen huomautuksien johdosta, joita minun mielestäni maatalousvaliokunnan ei olisi syytä ottaa huomioon. Tuntuu siltä kuin eräät puhujat, varsinkin tässä asiassa ensimmäisenä esiintynyt puhuja, eivät olisi aivan täysin jaksaneet syventyä siihen erotukseen, mikä on tämän ja ennen tässä asiassa tehtyjen aloitteitten välillä. Eräs myöhempi puhuja huomautti aivan oikein, miten tämä lakiehdotus siinä suhteessa eroaa edeltäjistään, että tässä asian rahallinen puoli on kokonaan lakiehdotuksesta erotettu ja lakiehdotukseen semmoiseen sisältyy ainoastaan siviililaki, joka määrittelee pienviljelys- ja asuntotilojen luonteen. Tästä johtuu myöskin se, että eduskuntaesityksen lakiehdotukseen ei voi sisällyttää useita niistä määräyksistä, joita tässä ensimmäisenä esiintynyt puhuja tahtoi siihen sisällytettäväksi. Semmoisia määräyksiähan ovat esim. kaikki ne, jotka koskevat sitä, miten asutus-pienviljelijät tulisivat lainansa saamaan.

Lakihan on suojeluslaki, ja minä puolestani olen vakuutettu siitä, että meidän tällaista suojeluslakitietä on kuljettava, jos mieli on saada jotakin aikaan asutustoiminnassa. Vaikeudet tämän lain laadinnassa esiintyvät tässäkin kohden hyvin selvästi. Tässä istunnossa on eräs puhuja huomauttanut siitä, että hänen mielestään suojeluseräykset tässä laissa ovat suhteellisesti liian lievät. Tiedän, että eduskunnassa on melkoinen määrä jäseniä, jotka taas toiselta puolen ovat sitä mieltä, että tässä esitysehdotuksessa löytyvät suojeluseräykset ovat aivan liian ankaria ja että yleensä tuollaisia määräyksiä ei olisi ollenkaan suvaittava. Esitysehdotus perustuu suojeluseräyksiin nähden pääasiassa niihin ehdotuksiin, joita ennen asiassa on tehty. Että niistä on eräitä poikkeuksia tehty, johtuu etupäässä siitä, että tässä on koetettu mahdollisimman suurella määrällä ottaa

huomioon meikäläiset olot. Niinpä ei esimerkiksi ole määritetty pienviljelystilan alinta rajaa, ei ole määritetty myöskään asuntotilan ja pienviljelystilan välistä eroa. Eräs puhuja täällä huomautti, että hänen mielestään olisi paras, ettei ensinkään puhuttaisi erikseen asuntotilasta ja erittäin pienviljelystilasta. En ole ensinkään vakuutettu siitä, ettei tällainen ratkaisu ehken olisi aivan oikea ja katson todellakin syytä olevan, että maatalousvaliokunta asian tätä puolta harkitsee. Sitä vastoin en voi pitää suotavana, että ruvettaisiin määrittelemään pienviljelystilan alinta rajaa hehtaareissa. Onhan niin, että meidän maassamme maanviljelyksen kehitys on alkuperäisempi ja kokonaan toisenlainen kuin niissä maissa, missä tällainen raja on määrätty. Onhan sitä paitsi niin, että olot etelä- ja pohjois-Suomessa siinä määrässä toisistaan eroavat, että tämäkin tekee tällaisen rajan määräämisen erinomaisen vaikeaksi. Kun tässä ehdotuksessa määritellään pienviljelystilan suuruus sen mukaan, miten omistajan omat ja hänen perheensä työvoimat riittävät tilan hoitoon, niin luulen siinä osatun huomattavasti oikeampaan kuin jos olisi määrätty nimenomaan pienviljelystilan korkein raja. Alin raja on tässä määrätty sillä tavalla, että tilan tulee elättää omistajansa ja hänen perheensä. Että ehdotuksessa on myönnetty tästä poikkeus, jota eräs puhuja piti erinomaisena pahana, sehän johtuu lähinnä siitä, että maassamme on niin kovin erilaisia oloja, että se mikä sopii esimerkiksi kaupungin läheisyydessä, ei ensinkään sovi kauempana maaseudulla. Näitä erilaisia oloja varten onkin tuollainen poikkeus tässä mainittu.

Ei luonnollisesti tällaisessa evästyskeskustelussa varsinainen polemiikki tehtyjen huomautusten johdosta tule kysymyksenkään, enkä siihen aijo lähemmin antautua. Viitataan vain sivumennen erääseen ed. Castrénin tekemään muistutukseen. Kun lakiehdotuksen 13 §:ssä määritellään ne esineet, joita ulosmitatessa ei saisi ottaa pois, vaati sanottu puhuja että niitten joukossa olisi mainittava myöskin vilja, ja tahtoi hän erityisesti tämän mainittavaksi siitä syystä, että vilja on tarpeellinen karjalle. Samassa pykläässä on kuitenkin erotettu karjanrehu, ja ainakin jokainen, joka jonkun verran on maanviljelykseen perehtynyt, tietää, että viljaa, karjalle käytettynä, tavallisesti myöskin kutsutaan karjanrehuksi.

Edustaja Alkio huomautti, miten lakiehdotuk-

sen tarkoituksenmukaisuudelle olisi välttämättöntä, että valtio ei pitäisi kiinni siitä, että se ei joutuisi kärsimään asutustoimintaa varten järjestettävästä lainausliikkeestä. Tämä ei kuulu itse lakiehdotukseen, mutta on yhteydessä niiden ponsien kanssa jotka löytyvät esitysehdotuksen lopussa. Olisihan kyllä luonnollisesti hyvä, jos voitaisiin aikaansaada se, että valtio mahdollisimman tehokkaalla tavalla voisi rahallisesti avustaa asutus-pienviljelijöitä, mutta tuskin asiata tarkemmin ajatellessa lienee syytä antaa nykyiselle hallitukselle sitä enennettyä valtaa näiden pienviljelystilojen yli, mitä se epäilemättä tulisi saamaan, jos valtio enemmän tulisi niitä suuremmassa määrin rahallisesti avustamaan. Luulen että, kun tätä asiaa harkitaan maatalous- ja valtiovarainvaliokunnissa, tullaan huomaamaan, että edustaja Alkion ehdotus muutenkaan tuskin vakavaa arvostelua kestää.

Yhdyn täydellisesti viimeisen puhujan lausumaan toivomukseen, että maatalousvaliokunta pitäisi kunnianasianaan saada tämä tärkeä asia eduskunnalle takaisin ja suureen valiokuntaan niin hyvissä ajoin, että siitä jotakin tulosta tällä istuntokaudella voitaisiin saada. Luulen, että sillä kyllä tulee olemaan karipaikkansa sittenkin, mutta toivottavaa olisi, että maatalousvaliokunta saisi sen mahdollisimman ehjänä ja mahdollisimman pian tänne takaisin.

Ed. Tokoi: Eihän täällä eduskunnassa enää sosialisti tahdo viitsiä puheenvuoroa pyytää, mutta tässä oli muutamia edellisiä puhujia, joiden lausunnon johdosta päätin muutaman sanan lausua, vaikka minulle kyllä tarjoutunee tilaisuus maatalousvaliokunnassakin mielipiteeni asiasta lausua.

Ensimmäinen puhuja herra Jonas Castrén, joka tässä puheenvuoroa käytti, lähti hyvin lennokkaasti kuvaamaan sitä, mitenkä olisi luotava pienviljelijäluokka ja hän lähti siitä varmasta edellytyksestä, niinkuin hän lausui, että pienviljelys on voimaperäisesti harjoitettu tuottavampi kuin suurviljelys ja että siitä syystä olisi tällaisen pienviljelijäluokan luominen kansantaloudellisesti edullisempi ja niin ollen samalla kehittäisi myös terveemmän ja kestävämmän tuotantotavan. Minä en tosiaan tiedä, mistä edustaja Castrén on saanut perustukset näille väitteille. Tietääkseni ei ainakaan kukaan muu ole kysynyt vielä niin varmasti sanomaan sitä, että pienviljelys on ehdottomasti parempi ja etevämpi

tuotantotapa kuin suurviljelys. Muun muassa muistan lukeneeni eräästä teoksesta, jossa eräs hyvin etevänä pidetty englantilainen maatalousolojen tuntija ja samalla parlamentin jäsen lausuu, että hän ei usko, että pienviljelys on parempi tai tuottavampi viljelysmuoto kuin suurviljelys, mutta että hän pitää pienviljelyksen edistämistä tarpeellisenä eräästä toisesta syystä, nimittäin siitä syystä, että pienviljelys takaa turvallisuuden nykyiselle valtiolle siten, että kun tilaton väestö kiinnitetään maahan, niin se vaikiintuu maahan ja niin ollen nykyinen luokka-valtio voi paremmin pysyä pystyssä juuri tällaisen pienviljelijäluokan olemassaolon perustuksella. Ja minä epäilen että eiköhän Jonas Castrénin motiivit pääasiallisesti perustune tähän. Sen lisäksi hän väitti vielä sitä, että olisi määrättävä tuollainen ehdoton alin ja ylin raja, nimittäin se raja olisi määrättävä, ettei viljelys saa olla suinkaan suurempi kuin mitä sellaisen perheen toimeentulo vaatii, eikä myöskään sen pienempi kuin että se ehdottomasti siitä saa koko toimeentulonsa. Tällainen rajoitus kehityksen kululle minusta ainakin tuntuu taantumukselliselta, sillä silloinhan asetettaisiin esteet ja rajat taloudellisen kehityksen kululle. Niinhän hän mainitsikin, että olisi asetettava esteitä, ettei näitä saa koota yksiin käsiin, vaan että niiden ehdottomasti täytyisi pysyä aina tällaisina määrätynkokoisina pientiloina. Jos nyt kävisi siten, että vastaisuudessa ehdottomasti huomattaisiin, että pienviljelys sellaisenaan ei enää vastaa sen aikuisia tuotantotapoja, vaan on suorastaan kansantaloudelle ja viljelijälle vahingoksi, silloin tällaiset rajoitukset ovat vahingollisia rajoituksia ja sellaisina niitä ei voi puolustaa.

Mitä tulee siihen seikkaan, josta tässä on mainittu, että näillä nyt ajateltavilla miljoonilla lähdetäisiin sitten avustamaan tilatonta väestöä maahan, niin täällä herra Kairamokin luullakseni huomautti siitä, että jos nyt suurempi summa yht'äkkiä kiinnitetään maahan, siitä on luonnollisena seurauksena se, että maapääomien arvo kohoaa luonnottoman korkealle. Niitten pääomien arvo ei enää läheskään ole suhteellisesti sopusoinnussa itse tuotannon kanssa ja silloin ne, jotka korkean maa-arvon vallitessa joutuvat kiinnitetyiksi maahan, joutuvat luonnottoman raskaan pääoman painon ja velkataakan alaisiksi. Mutta jos nyt oletetaan, että niitä ei voida sijoittaa yht'äkkiä edes näitä vähäisiä va-

roja, nimittäin noita 25,000,000 mk. maahan, niin kuin aivan luonollista on, niin siitä on seurauksena se, että verrattain pieni osa, yksi murto-osa nykyisestä tilattomasta väestöstä saa tilaisuuden tämän toimenpiteen avulla saada itsellensä maata, joten koko toimenpide tarjoo aivan riittämättömän avun sille tilattoman väestön luokalle, mikä nykyään meidän maassamme on olemassa, joten asiaa tältä kannalta katsottuna ei voida auttaa sillä tavalla, kuin asiat vaatisivat. Ja sanottakoon se nyt kerta kaikkiaan suoraan, että ei edes, vaikka yht'äkkiäkin voitaisiin sijoittaa nämä 25,000,000 maahan ja vaikka otaksuttaisiin, että maapääoma-arvot eivät kohoaisikaan, niin ei vielä sittekään niillä voitaisi kuin aivan pienessä määrässä avustaa nykyistä tilatonta väestöä maahan kiinni, puhumattakaan heidän taloudellisen asemansa parantamisesta. Sitäpaitsi herra Kairamo lähti siitä hyvästä edellytyksestä, joka tosin perustui ei nyt millekään ehdottomalle väitteelle, vaan siihen hurskaaseen toivomukseen, että vaikkakin uuden maanvuokralain säätämä väliaika kuluu umpeen, niin siitä ei olisi sen jälkeen seurauksena lukuisampia torpparihäättöjä kuin tähänkään asti. Minä päinvastoin uskallan olla toista mieltä ja pahoin pelätä, että ne torpparihäädöt tulevat niin lukuisiksi, että me emme voi kaikilla saatavina olevilla miljoonilla saada edes niitä uudestaan sijoitetuiksi maahan, jotka häättöjen kautta ehkä näitten vuosien kuluttua tulevat karkoitetuiksi pois tiloiltaan.

Nämä puheenvuorot, mitkä tässä nyt on käyty, eivät ole ollenkaan saaneet minua vakuutetuksi siitä, että tämä toimenpide kiitettävässä määrässä turvaisi tilattomille edes tilaisuutta saada itselleen maata, vaan jää kysymys vieläkin aivan epämääräiseksi ja tuskin voitaneet tällä tavalla täydellisesti ratkaistakaan.

Lähtemättä nyt lähemmin selostelemaan tai tarjoamaan mitään muita muotoja tämän tilalle, koska minulle tarjoutuu siihen tilaisuus maatalousvaliokunnassa, pyydän vain muutamalla sanalla huomauttaa, että se loistava puhe, jonka edustaja Alkio täällä piti, minusta kyllä tuntui olevan niinkuin suomea, ja tuntui, että se paikoin oli kielellisesti hyvääkin suomea, mutta yhtään sanaa minä en kuitenkaan siitä ymmärtänyt, joten se myöskään ei anna minulle aihetta siihen kajota.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On ehdotettu, että nämä molemmat eduskuntaesitykset lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan sekä, mikäli on kysymys asian rahallisesta puolesta, valtiovarainvaliokuntaan. Hyväksytäänkö tämä ehdotus?

Ehdotus hyväksytään yksimielisesti.

41) Toimenpiteitä obligatsioonilainan hankkimiseksi kunnille maanviljelystarkoituksiin

koskeva ed. Alkion y. m. anomusehdotus n:o 9 esitetään ja ehdottaa ed. Alkio, että anomusehdotus lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Puhemies: Saan ilmoittaa, että puhemiesneuvosto on päättänyt ehdottaa, että tämä anomusehdotus lähetettäisiin samoin kuin päiväjärjestyksessä edellisenä ollut asia sekä maatalousettä valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maatalousvaliokuntaan sekä, mikäli on kysymys asian rahallisesta puolesta, valtiovarainvaliokuntaan.

42) Obligatsiooniluottojärjestelmän soveltamista tilattoman väestön maanhankinnan avustamiseksi

tarkoittava ed. Alkion y. m. anomusehdotus n:o 10 esitetään ja lähetetään sekin sekä maatalousvaliokuntaan että, mikäli on kysymys asian rahallisesta puolesta, valtiovarainvaliokuntaan.

43) Suomussalmen kunnan valtiovelan anteeksiantamista

tarkoittava ed. Pulkisen y. m. anomusehdotus n:o 11 esitetään ja lähetetään keskustelutta valtiovarainvaliokuntaan.

44) Erinäisten verojen maksuperusteen muuttamista

tarkoittava ed. Ripatin y. m. anomusehdotus n:o 12 esitetään. Sekin lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

45) Yhdysliikkeen aikaansaamista Sotkamon ja Kuhmoniemen vesistöjen välille

tarkoittava ed. Pulkkisen ja Karhin anomusehdotus n:o 13 esitetään ja lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

46) Erään Wuokseen laskevan vesistön perkaamista

koskeva ed. Pykälän y. m. anomusehdotus n:o 14 esitetään ja lähetetään niinkään valtiovarainvaliokuntaan.

47) Suomenlahden itärannikolla asuvien kalastajain aseman turvaamista

koskeva ed. Pietisen y. m. anomusehdotus n:o 42 esitetään ja lausuu siitä

Ed. Pietinen: Moniin kymmeniin ehkä saataankin tuhanteen nousee niiden pitkin Suomenlahden rannikkoa itä-Suomessa asuvain kalastajain luku, jotka elävät kalastuksesta. Talvisin on kuitenkin tämän elinkeinon harjoittaminen sangen vaarallista, ja se johtuu siitä, että kalastusta on harjoitettava aavan ja sulan meren suulla, joten pieninkin myrsky helposti saattaa kalastajat tuuliajolle ja menettämään pyydyksensä. Olisi senvuoksi erittäin tarpeellista, että tätä kalastajain asemaa käytäisiin turvaamaan ja saataisiin valtion avustusta tarkoitukseen. Olemme senvuoksi kääntyneet eduskunnan puoleen ja pyytäisimme eduskunnan myötävaikutusta siihen, että noilla seuduilla asuvien kalastajien vaarallisen aseman turvaamiseksi ja heidän elinkeinonsa edistämiseksi osotettaisiin kolmeksi vuodeksi yleisistä varoista 10,000 markan vuotuinen rahamäärä käytettäväksi sanottuun tarkoitukseen joko paikkakunnalla muodostuneen, kalastusentarkastajan valvonnan alaisena toimivan yhdistyksen, taikka yksinään kalastuksen tarkastajan välityksellä.

Anomusehdotus lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

48) Rautatielinjan tutkimista Järvenpään asemalta Korian asemalle

koskeva ed. Laineen ja Mynttisen anomusehdotus n:o 15 esitetään ja lähetetään keskustelutta valtiovarainvaliokuntaan.

49) Rautatien rakentamista Porin kaupungista Kankaanpään kirkolle

tarkoittava ed. Grönvallin y. m. anomusehdotus n:o 16 esitetään ja lähetetään erimielisyydettä valtiovarainvaliokuntaan.

50) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimeenpanemista rautatietä varten Epilän—Kuloveden pysäkiltä Seinäjoen—Kristiinan radalle

tarkoittava ed. Junnilan y. m. anomusehdotus n:o 17 esitetään. Sekin lähetetään ilman keskustelua valtiovarainvaliokuntaan.

51) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimeenpanemista Risteen asemalta Porin radalla Loimaan asemalle Turun radalla

koskeva ed. Sjöstedt-Jussilan anomusehdotus n:o 18 esitetään ja lähetetään niinkään valtiovarainvaliokuntaan.

52) Alustavien tutkimusten toimeenpanemista rautatien aikaansaamiseksi Oriveden—Vilppulan väliseltä rataosalta Päijänteelle

koskeva ed. Kaakko-ojan y. m. anomusehdotus n:o 19 esitetään.

Ed. E. S. Yrjö-Koskisen ehdotuksen mukaisesti se lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

53) Rautatien rakentamista Heinolasta Jyväskylään

tarkoittava ed. Ruohtulan y. m. anomusehdotus n:o 20 esitetään ja lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

54) Normaaliraitaisen rautatien rakentamista Terijoelta Käkisalmeen ja taloudellisen tutkimuksen toimittamista Koljolan—Käkisalmen rautatietä varten

tarkoittava ed. Arokallion y. m. anomusehdotus n:o 21 esitetään ja lähetetään keskustelutta valtiovarainvaliokuntaan.

55) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamisesta rautatietä varten Karjalan rata—Impilahti — Koirinoja—Suojärvi

tehty ed. Arokallion ja Kurikan anomusehdotus n:o 22 esitetään ja ehdottaa ed. Arokallio sen lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Talas: Käsiteltävänä olevassa anomusehdotuksessa uudistetaan anomus, joka tehtiin 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä. Samoilla valtiopäivillä tehtiin useampia rautatieanomuksia, jotka tarkoittivat Laatokan pohjoispuolella olevan Itä-Karjalan liikennetarpeiden tyydyttämistä. Muun muassa tehtiin ehdotus rautatien rakentamisesta Wärtsilän asemalta Hiiskoskelle. Kun eduskunta katsoi, että olisi tarpeen tarkemmin tutkia, mikä rata paraiten tyydyttäisi puheenaolevan maaosan liikennetarpeita, päätti eduskunta silloin anoa, „että taloudellinen ja jos tarve vaatii, osittain koneellinen tutkimus toimitettaisiin rautatietä varten, joka paraiten tyydyttäisi Laatokan pohjoispuolella olevan Itä-Karjalan liikennetarpeita“. Nyt tehty anomus tarkoittaa ainoastaan Impilahden—Koirinojan—Suojärven rataosan taloudellista ja koneellista tutkimista ja on siis anomuksen tarkoitus koko lailla suppeampi kuin eduskunnan jo aikaisemmin tehty anomus. Puolestani en voi katsoa tarkoituksenmukaiseksi, että eduskunta samassa asiassa kääntyy Hallitsijan puoleen uudella anomuksella ennenkuin vastaus aikaisempaan anomukseen on saapunut. Minä sen takia melkein edellytän, että valtiovarainvaliokunta ei voi ehdottaa tällaisen anomuksen tekemistä. Mutta jos valtiovarainvaliokunta kumminkin puolustaa anomuksen tekemistä, niin pyytäisin minä saada ehdottaa, että valtiovarainvaliokunta siinä tapauksessa ottaisi kysymyksen samassa laajuudessa pohdittavaksi kuin rautatievaliokunta 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä ja ehdottaisiin siis samansuuntaisen ponnen kuin sanotuilla valtiopäivillä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

56) Rautatien rakentamista Kokkolan kaupungista Suolahteen

tarkoittava ed. Torpan y. m. anomusehdotus n:o 23 esitetään ja lähetetään keskustelutta valtiovarainvaliokuntaan.

57) Koneellisen tutkimuksen toimittamista rautatien rakentamista varten Suolahdelta Ylivieskaan

tarkoittava ed. Jalkasen y. m. anomusehdotus n:o 24 esitetään ja lähetetään keskustelutta valtiovarainvaliokuntaan.

58) Tutkimuksen toimeenpanemista radan rakentamista varten Tornioista Tornion ulkosatamaan Röyttään

koskeva ed. Juneksen anomusehdotus n:o 25 ja

59) Tutkimuksen toimittamista radan rakentamiseksi Tornioista Ylitornion kirkonkylään

tarkoittava ed. Juneksen anomusehdotus n:o 26 esitetään perättäin ja lähetetään kumpainenkin ilman keskustelua valtiovarainvaliokuntaan.

Seuraava täysi-istunto on ensi tiistaina kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 9 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

II. Tiistaina 28 p. helmikuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

1) Eduskunnan Pankkivaltuusmiesten kertomus pankkivaliokunnalle vuodelta 1910.

Pöydällepanoa varten esitetään:

2) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 sanomalehdentoimittaja Kullervo Mannerin sekä senaattori Felix Saarikosken kirjelmän johdosta, jotka koskevat toimittaja Mannerin edustajainta.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Bäck, Hanninen, Herttua, Junnila, Kaakko-oja, Kiuru, Kopila, Kärnä, Paasikivi, Pullinen, Snellman, Tainio, Vahe, Walavaara, Wiljomaa ja Virkki.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä myönnetään sairauden takia ed. Vaheelle tämän illan istunnosta ja ed. Kopilalle lääkärintodistuksen nojalla kahden viikon ajaksi sekä yksityisasiain takia: ed. Malmivaaralle ensi perjantai-illasta seuraavaan maanantai-iltaan, ed. Kurikalle ensi torstai-illasta seuraavaan keskiviikkoamuun, ed. Walavaaralle ensi torstaista seuraavan viikon keskiviikkoon saakka, ed. Sjöstedt-Jussilalle ensi perjantaista seuraavaan tiistaihin, ed. Ripatille ensi perjantaiaamusta seuraavaan torstaiamuun, ed. Häyrysellä ensi maaliskuun 3 päivän aamusta saman kuun 9 päivän iltaan ja ed. Wäinö Jokiselle ensi perjantai-illaksi ja lauvantaiksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Pankkivaltuusmiesten kertomus pankkivaliokunnalle vuodelta 1910

esitetään, mutta kun kukaan ei halua puheen-
vuoroa ja koska kertomus jo on lähetetty pankki-
valiokunnalle, niin se tällä kertaa ei anna
aihetta mihinkään toimenpiteeseen.

2) Sanomalehdentoimittaja Kullervo Mannerin edustajainta

koskevain Kullervo Mannerin ja Senaattori Felix Saarikosken kirjelmän johdosta annettu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksesta ensi perjantaina pidettävään täysi-istuntoon.

Tämän jälkeen lausuu

Puhemies: On ilmoitettava, että valtiovarainvaliokunnalta on tullut eduskunnalle kirjelmä, joka koskee ed. Kullervo Mannerin edustajapalkkiota.

Sihteeri lukee seuraavan kirjelmän:

Suomen Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta.

Helsingissä
Helmikuun 27 p:nä 1911.
N:o 3.

Suomen Eduskunnalle:

Valtiovarainvaliokunnalle on eräs Valiokunnan jäsen ilmoittanut, että Valtiovarainvaliokunnan kamreeri, sen johdosta että edustajaksi valittu

sanomalehdentoimittaja Kullervo Manner ei ollut saapunut valtiopäiville, oli kieltäytynyt maksamasta herra Mantereen edusmiespalkkiota hänen valtuuttamallensa. Tämän ilmoituksen johdosta on kysymys herra Mantereen palkkion maksamisesta ollut käsiteltävänä Valtiovarainvaliokunnassa, mutta ei Valiokunta, koska ei ole kysymys sellaisesta asiasta, joka Valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n mukaan kuuluu Valiokunnan tehtäviin, ole katsonut voivansa tehdä asiassa päätöstä, vaan saa Valtiovarainvaliokunta kunnioittaen lähettää asian herra Mantereen palkkion maksamisesta Eduskunnan ratkaistavaksi.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

L. Mechelin.

Rolf Thesleff.

Puhemiesneuvoston ehdotuksesta pannaan tämäkin kirjelmä pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Seuraava istunto on ensi perjantaina klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 6,35 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeks

Iivar Ahava.

12. Perjantaina 3 p. maaliskuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

1) Sanomalehdentoimittaja Kullervo Mannerin sekä senaattori Felix Saarikosken kirjelmät, jotka koskevat toimittaja Mannerin edustajatoimintaa.

Asiakirja: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1.

Esitetään:

2) Viime istunnossa pöydällepanu valtiovarainvaliokunnan kirjelmä, koskeva edustajapalkkion maksamista toimittaja Kullervo Mannerille.

3) Ed. Paasivuoren y. m. välikysymys, joka koskee erinäisten 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä hyväksytyjen, työväensuojelusta tarkoittavien asetusten voimaan saattamista.

Pöydällepanoa varten esitetään:

4) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 määrärahan myöntämisestä maalaiskansakoulujen varattomien lasten ravinto- ja vaatetusavuksi tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta.

5) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 määrärahan myöntämisestä kansanlastentar-

Siv.
hoille tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta. 125

Siv.

119

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. A. Castrén, Etelämäki, Gädda, Herttua, Honkajuuri, Anton Huotari, Häyrynen, W. Jokinen, Kautto, Kiuru, Kopila, Kurikka, Lehtonen, Malmivaara, S. Mäkelä, Ripatti, Sjöstedt-Jussila, Snellman ja Walavaara.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä myönnetään sairauden takia ed. Lehtoselle tämän illan istunnosta sekä yksityisasiain takia ed. Anton Huotarille tämän päivän istunnosta, ed. Kautolle tämän kuun 3 päivästä tämän kuun 10 päivän iltaan, ed. Etelämäelle tästä illasta ensi viikon loppuun, ed. Junekselle tulevan viikon ajaksi ja ed. Gäddalle tästä päivästä tämän kuun 12 päivään saakka.

Kotien perustamista turvattomia lapsia ja niiden äitejä varten koskevan anomusehdotuksen siirto toiseen valiokuntaan.

Puhemies: Talousvaliokunnasta on saapunut kirjelmä, joka koskee erään anomusehdotuksen siirtämistä sanotusta valiokunnasta toiseen valiokuntaan.

Sihteeri lukee:

125

**Suomen Eduskunnan
Talousvaliokunta.**

Helsingissä
helmikuun 27 p:nä 1911.
N:o 3.

Suomen Eduskunnalle.

Lähetteen n:o 123, tämän helmikuun 24 päivältä, seuraamana on Eduskunta Talousvaliokuntaan lähettänyt kotien perustamista turvattomia lapsia sekä niiden äitejä varten koskevan edustaja Alma Jokisen ynnä muiden anomusehdotuksen n:o 68.

Kun asia Talousvaliokunnan katsoen kuitenkin on sitä laatua että se lähimmin kuuluisi Sivistysvaliokunnan käsiteltäväksi, jossa valiokunnassa sitä jo aikaisemminkin valtiopäivillä on valmisteltu, anoo Talousvaliokunta kunnioittaen että asia siirrettäisiin Sivistysvaliokuntaan.

Valiokunnan puolesta:

Hugo Rautapää.

Eukarius Sopanen.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu:

Ed. Rautapää: Kun eduskunta puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lähetti tämän asian talousvaliokunnan valmisteltavaksi, lienee se tapahtunut lähiten siitä syystä, että anomusehdotuksessa kosketellun kysymyksen katsottiin kohdistuvan kunnalliseen vaivahoitotoimeen ja sellaisena kuuluvan talousvaliokunnan työalaan. Tämän anomusehdotuksen perusteluista saa kuitenkin tukea sille käsitykselle, että sivistysvaliokunta eikä talousvaliokunta on se valiokunta, johon asia oikeastaan kuuluu. Ehdotuksen tekijät lähtevät nimittäin siitä, että tässä tarkoitettujen turvattomien lasten henkiselä kasvatukselle olisi pantava entistä enemmän huomiota ja että tämä kasvatus joka tapauksessa olisi tykkäänään erotettava kunnallisesta vaivahoidosta. Tähän tulee vielä lisäksi se että, kuten talousvaliokunnan vastaluetussa kirjelmässä on huomautettu, asia aikaisemmilla valtiopäivillä, ainakin kahdesti, on ollut sivistysvaliokunnassa ja pyydänkin tämän vuoksi ehdottaa, että edus-

kunta siirtäisi asian sivistysvaliokunnan valmistavasti käsiteltäväksi.

Ed. Peurakoski: Minä pyydän saada kannattaa ed. Rautapään tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun ei talousvaliokunnan ehdotusta ole vastustettu, niin eduskunta sen hyväksynee?

Talousvaliokunnan ehdotus hyväksytään.

**Valtiovarainvaliokunnan ehdotus kirjelmäksi
Keisarilliselle Majesteetille.**

Puhemies: Valtiovarainvaliokunnalta on saapunut kirjelmä sen johdosta, että se armollinen esitys, josta puhutaan valtiopäiväjärjestyksen 26 §:n 2 momentissa, ei ole vielä saapunut valtiopäiville.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Viitaten allaesitettyihin syihin Valtiovarainvaliokunta kunnioittaen ehdottaa, että Eduskunta kääntyisi Keisarillisen Majesteetin puoleen kirjelmällä, jonka sisällys olisi seuraava:

Valtiopäiväjärjestyksen 26 §:n mukaan on varsinaisten valtiopäiväin alussa Eduskunnalle annettava esitys varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä, ja on tähän esitykseen selvitykseksi liitettävä laskelma valtion vakinaisista varoista ja tarpeista ensitulevaksi varainhoitovuodeksi. Tästä esityksestä annettavassa mietinnössä tulee Valtiovarainvaliokunnan Valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n 2 kohdan mukaan käsitellä yhdessä kaikkia määräraha-asioita, jotka ovat Eduskunnan tutkittavia ja hyväksyttäviä, sekä samassa mietinnössä ehdottaa, miten varoja menojen suorittamiseen on hankittava, mikäli vakinaiset valtiovarajat eivät riitä.

Yllämainittua Valtiopäiväjärjestyksen 26 §:ssä säädettyä esitystä ei kuitenkaan vielä ole Edus-

kunnalle annettu, vaikka sen olisi pitänyt tapahtua jo viime helmikuun alussa.

Koska puheena olevan esityksen viipyminen ei voi olla mitä haitallisimmin vaikuttamatta Valtiovarainvaliokunnan ja sen kautta Eduskunnan tehtävien suorittamiseen, rohkenee Eduskunta alamaisesti anoa

että Valtiopäiväjärjestyksen kysymyksessä oleva määräys viipymättä täytetään.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

L. Mechelin.

Rolf Thesleff.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että valtiovarainvaliokunnan kirjelmä ja siinä oleva ehdotus hyväksyttäisiin.

Kirjelmä ja siinä oleva ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Sanomalehdentoimittaja Kullervo Mannerin sekä senaattori Saarikosken kirjelmien johdosta, jotka koskevat ensiksi mainitun edustajatoimintaa,

annettu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime tiistaina pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

Puhemies: Valiokunta tekee ehdotuksensa kahdessa eri ponnassa, mutta voidaan se kuitenkin kokonaisuudessaan esittää yhdellä kertaa.

Keskustelu:

Ed. Hämäläinen: Minä ehdottaisin mietintöön liitettyä vastalauseetta hyväksyttäväksi.

Ed. Kuusinen: Minä kannatan edustaja Hämäläisen ehdotusta. Niistä seikoista, joita tässä vastalauseessa käsitellään, olisi kyllä paljonkin puhumista, mutta luulen että asia on eduskunnan jäsenille siksi selvä, ettei se enää lisäselittämistä juuri kaipaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on myöskin kannatettu vastalauseita; asiassa on siis äänestys tapahtuva.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalause hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 100 jaa-, 76 ei-ääntä. Eduskunta on siis hyväksynyt perustuslakivaliokunnan mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Edustajapalkkion maksamista edustajaksi valitulle sanomalehdentoimittaja Kullervo Mannerille

koskeva, viime tiistain täysi-istunnossa pöydälle pantu valtiovarainvaliokunnan kirjelmä esitetään edelleen ja ilmoittaa puhemies, että puhemiesneuvosto on tässä asiassa päättänyt ehdottaa, että asia lähetettäisiin takaisin valtiovarainvaliokuntaan siellä ratkaistavaksi.

Keskustelu:

Ed. Kuusinen: Kun valtiovarainvaliokunta on kerran tässä asiassa kääntynyt eduskunnan puoleen ja osottanut olevansa semmoisessa pulassa tässä asiassa, ettei tiedä mitä tehdä, niin kyllä minusta on asianmukaisinta, että eduskunta antaa jonkinlaisen vastauksen valtiovarainvaliokunnan kirjelmään. Kuulin muuten, että puhemiesneuvostossa olisi pari päivää aikaisemmin tehty jo toisenlainenkin päätösehdotus tässä asiassa, nimittäin sellainen, että asiassa pyydetäisiin perustuslakivaliokunnan lausuntoa. Minusta tämä puhemiesneuvoston ensimmäinen mielipide on oikeampi ja asianmukaisempi. Tietysti ennenkuin eduskunta voi päätöstä puoleen tai toiseen tehdä, täytyy eduskunnalla olla selvästi ratkaistuna se lainopillinen kysymys, onko ed. Mannerilla lain määräämää oikeutta edustajapalkkion saantiin vaiko ei. Jos hänellä on se oikeus, niin eduskunnan täytyy vastata val-

tiovarainvaliokunnalle, että maksakaa hänelle se palkka. Jollei hänellä ole sitä oikeutta, niin eduskunnan täytyy vastata, että alkää ihmeessä maksako. Tuo lainopillinen kysymys kuuluu minusta luonnostaan perustuslakivaliokunnan ratkaistavaksi. Minun mielestäni se tosin on ihan selvä se asia, mutta kun siitä näyttää olevan eduskunnan jäsenten keskuudessa erimielisyyttä, niin että toiset tulkitsevat asian aivan päinvastoin kuin toiset, silloin on minusta asianmukaista, että se puoli asiasta joutuu perustuslakivaliokunnan ratkaistavaksi. Ehdotan niinmuodoin, että eduskunta kysyisi perustuslakivaliokunnan lausuntoa siitä, onko ed. Mannerilla lainmääräämää oikeutta edustajapalkkion saantiin, ja että eduskunta vasta saatuaan tuon lausunnon tekee päätöksen niistä toimenpiteistä, mihin valtiovarainvaliokunnan kirjelmä mahdollisesti antaa aihetta.

Ed. Wuolijoki: Minä olen valtiovarainvaliokunnassa kuulunut siihen vähemmistöön, joka on katsonut tämän asian olevan niin selvän, että valtiovarainvaliokunta olisi voinut maksaa ilman muuta ed. Mannerille edustajapalkkion ja mielipiteeni olen perustanut ensiksikin V. J:n 3 §:ään, jossa sanotaan että „edustajan toimivalta alkaa silloin kun hänet on julistettu valituksi, ja jatkuu, kunnes senjälkeiset vaalit on suoritettu“. Myös V. J:n 8 §:ssä sanotaan, että „älkөөn sitä, joka vaalilain nojalla on julistettu olevan edustajaksi valittu, vapautettako tästä toimesta, ellei hän voi näyttää laillista estettä taikka muuta syytä, jonka eduskunta hyväksyy“. Katson siis ensiksikin sen asian olevan aivan selvän, että ed. Manner on tosiaan edustaja ja niistä edustajista sanotaan taas V. J:n 14 §:ssä, että „edustaja saakoon valtion varoista palkkion ja sen lisäksi korvauksen matkastaan valtiopäiville ja valtiopäiviltä takaisin.“ Sitten sanotaan 15 §:ssä, että „jos ei edustaja saavu ajoissa valtiopäiville taikka jos hän eduskunnan luvatta jää pois istunnosta eikä hänellä ole hyväksyttävää estettä, voi eduskunta tuomita hänet menettämään palkkionsa, viisitoista markkaa jokaiselta päivältä, minkä hän oli poissa, ja sitä paitsi sakotettavaksi enintään saman verran“. Jos nyt ed. Manner olisi jäänyt valtiopäiviltä luvottomasti pois ilman mitään laillista syytä, olisi siinä tapauksessa eduskunta voinut rangaista häntä ensiksikin riistämällä häneltä hänen palkkionsa ja

sen lisäksi sakottamalla 15 markalla jokaiselta päivältä, minkä hän on poissa. Mutta ed. Mannerilla on ollut laillinen este eikä hän ole saapunut sen laillisen esteen tähden valtiopäiville. Sitä suuremmalla syyllä olisi siis nyt valtiovarainvaliokunnan tullut ilman muuta suorittaa ed. Mannerille hänelle lain mukaisesti kuuluva valtiopäiväpalkkio. Mutta valtiovarainvaliokunta ei ole kuitenkaan tätä tehnyt, vaan on lähettänyt eduskunnalle kirjelmän, jossa ensiksikin sanotaan, mitenkä valtiovarainvaliokunnalle eräs valiokunnan jäsen on ilmoittanut, että valtiovarainvaliokunnan kamreeri sen johdosta, että edustajaksi valittu sanomalehdentoimittaja Kullervo Manner ei ollut saapunut valtiopäiville, oli kieltäytynyt maksamasta herra Mannerin edusmiespalkkiota hänen valtuuttamalleen. Tässä on sellainen merkillinen asianhaara, että valtiovarainvaliokunta menee sellaisen virkailijan, kun kamreerinsa, selän taakse ja kertoo, että valtiovarainvaliokunnan kamreeri ei ollut suostunut maksamaan palkkiota edustajaksi valitulle sanomalehdentoimittaja Mannerille. Minun käsittääkseni se ei ole valtiovarainvaliokunnan kamreeri, joka nämä palkat suorittaa, vaan ne suorittaa valtiovarainvaliokunta, vaikkakin kamreerinsa kautta. Sitten valtiovarainvaliokunta edelleen tässä kirjelmässä ilmoittaa lähettäneensä kunnioittaen „asian herra Mantereen palkkion maksamisesta eduskunnan ratkaistavaksi“. Nyt on hyvin vaikeata käsittää, mitä toimenpidettä valtiovarainvaliokunta oikeastaan tällä kirjelmällä on tarkoittanut. Sillä minun mielestäni ei mikään kohta valtiopäiväjärjestyksessä edellytä, että eduskunta ratkaisisi sellaisia asioita, kuin on esimerkiksi jonkun edustajan palkkion suorittaminen. Siellä löytyy kyllä 15 §:ssä yksi kohta, jonka nojalla eduskunta tällaisia asioita käsittelee, mutta siinä sanotaan, että eduskunta voi riistää joltakulta edustajalta palkan sakottamalla häntä, mutta ei sanota tässä kohdassa suinkaan, että eduskunta ottaisi tällaisia asioita käsittelyn alaiseksi ja määräisi, kuka edustaja saa palkan ja kuka edustaja ei. Ja kun tämä asia nyt tällaiseen omituiseen tilaan on joutunut, että valtiovarainvaliokunta on tehnyt tällaisen virheen lähettämällä asian eduskunnan ratkaistavaksi, niin kyllä minäkin yhdyin siihen mielipiteeseen, mihin puhemiesneuvosto tuli asiaa ensimmäistä kertaa käsitellessään, jolloin se, kaikilla äänillä neljää vastaan, päätti

että asia on lähetettävä perustuslakivaliokunnan selvitettäväksi. Kyllä tämä asia tuntuu kaipaavan selvitystä siitakin päättäen että valtiovarainvaliokunta on ilmoittanut tällä tavalla kykenemättömyytensä siihen. Kannatan edustaja Kuusisen ehdotusta.

Ed. Paasikivi: Eduskunta ei ylipäänsä ratkaise kysymyksiä, jotka koskevat maksu-määräyksiä erinäisiin valtiopäivien toiminnasta johtuviin menoihin, vaan valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n viimeisen momentin mukaan on valtiovarainvaliokunnan asiana selvittää ja päättää tällaiset kysymykset. Siinä on tehty ainoastaan yksi poikkeus. Nimittäin kysymyksessä määrärahan maksamisesta eduskunnan puhemiehelle hänen menojensa korvaukseksi valtiovarainvaliokunta tekee ehdotuksen ja asian ratkaisee lopuksi eduskunta. Muita poikkeuksia ei minun tietääkseni ole valtiopäiväjärjestyksessä mainittu. Tosin on asian laita sellainen, että 43 §:n viimeisessä momentissa ei nimenomaan mainita edustajille maksettavaa palkkiota niitten menojen joukossa, jotka valtiovarainvaliokunnan asiana on ratkaista, mutta siinä mainitaan nimenomaan, että valtiovarainvaliokunnan asiana on määrätä matkakulujen korvaus edustajille. Matkakulujen korvaus on osa siitä palkkiosta, joka 14 §:n 1 momentin mukaan on edustajille maksettava. Senvuoksi saat-
taa analogian nojalla katsoa, että valtiovarainvaliokunnan asiana on myöskin ratkaista yhteen tai toiseen suuntaan sellainen asia, joka nyt on esillä. Onhan kyllä mahdollista, että valtiovarainvaliokunta siinä saapi selvittääkseen valtiopäiväjärjestyksestä koskevia lainopillisia kysymyksiä, mutta sellaisiahan on jokaisen valiokunnan käsittelyissä tuhka tiheään esillä ja tietysti valtiovarainvaliokunnalla on mahdollisuus, jos se katsoo sitä tarvitsevänsä, pyytää perustuslakivaliokunnalta asiasta lisäselvitystä. Senvuoksi minä kannatan puhemiesneuvoston ehdotusta.

Ed. Tainio: Tämä asia on siksi selvä, niin-
kuin kävi ilmi niistä valtiopäiväjärjestyksen pykälistä, joita ed. Wuolijoki täällä luki, ettei se sen parempaa selvitystä saisi perustuslakivaliokunnassakaan. Ed. Wuolijoki muuten oli hie-
man epäjohtomukainen. Aluksi piti hän asian selvänä ja sitten sotkuisena, kaivaten selvitystä. Ei se tule sotkaiseksi sen takia, että valtiova-

rainvaliokunta on sen sotkenut. Tässä on valtiovarainvaliokunta menetellyt sangen — miten sanoisin — tahdittomasti ja puhemiesneuvoston menettely on aivan oikea sen koettaessa palauttaa asia luonnolliselle tolalle. Minä pyydän kannattaa puhemiesneuvoston ehdotusta, että asia menee takaisin valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Estlander: Jag vill icke yttra mig där-
om, huruvida i förevarande fall landtdagsmanna-
arvode bör utbetalas eller icke, men för såvidt
denna fråga är tvistig, hör den enligt min tanke
företrädesvis till grundlagsutskottets behandling.
Ty här är fråga om tolkning af innehållet i sär-
skilda paragrafer af L. O. Däremot kunna de
frågor, som berörs i sista momentet af 43 §,
alls icke jämsställas med denna fråga, ty i detta
moment öfverlämnas åt statsutskottet endast att
föreslå beloppet af vissa ersättningar, men in-
galunda att bestämma, huruvida en landtdags-
man har rätt till dylik ersättning eller ej. Men
hvad förevarande ärende beträffar, synes det
mig icke vara någon synnerlig skillnad om det-
samma skickas till det ena eller andra utskot-
tet, då det naturligtvis står statsutskottet fritt
att, om det så önskar, af grundlagsutskottet
anhålla om utlåtande i frågan.

Ed. Kallio: Täällä edustaja Wuolijoki lau-
sunnossaan viittasi muutamiin valtiopäiväjärjes-
tyksen pykäliin. Mutta luonnollisesti nämä hä-
nen mainitsemansa valtiopäiväjärjestyksen pykä-
lät eivät ole laaditut silmällä pitäen tällaisia
poikkeustapauksia kuin tämä mistä nyt on ky-
symys. Minun mielestäni tämä asia on ehdotto-
masti tulkintakysymys ja sentähden siitä täytyy
saada perustuslakivaliokunnan lausunto, men-
köönpä se sitten eduskunnasta suoraan tai valtio-
varainvaliokunnan kautta. Minä olen omasta
puolestani saanut asiasta, mikäli olen sitä har-
kinnut, toisenlaisen käsityksen kuin muun muassa
edustaja Wuolijoki, ja sentähden minusta, koska
kaikissa tapauksissa täytyy siitä mielestäni saada
lausunto perustuslakivaliokunnalta, eduskunta
voisi lähettää sen suorastaan sinne.

Ed. Wrede: I motsats till hrr Estlander och
Kallio anser jag, att denna fråga mera är af
samma art, som öfriga frågor, hvilka behandlas
af statsutskottet och omnämns i § 43 L. O.,
än af det slag, som behandlas af grundlagsut-
skottet. Det är ju fallet, att alla möjliga frågor

om utbetalning af arvoden och andra penningefrågor behandlas utaf statsutskottet, hvilket såsom hr Paasikivi anförde, i regel har afgöranderätten härvidlag. Hvad åter det beträffar, att här är fråga om tolkning af grundlag, så har ju statsutskottet att besvara vida svårare tolkningsfrågor, hvad grundlag beträffar, än denna fråga. För min del ber jag därför att få understöda talmanskonferensens förslag.

Angående själfva saken eller huruvida Kullervo Manner vore berättigad till arvode eller icke, vill jag naturligtvis icke uttala mig.

Ed. Kuusinen: Herra Wreden lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että ainakin minä olen ehdottanut ainoastaan asian lainopillisen puolen perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi, mutta en niitä käytännöllisiä vähäpätöisiä seikkoja, jotka mahdollisesti tästä asiasta voivat myöskin aiheutua. Ne käytännölliset seikat eivät ole perustuslainluontoisia, vaan ihan maallisia asioita, sellaisia valtiovarainvaliokunnan asioita. Ja eduskunta kyllä ymmärtää ne ratkaista täällä ja tehdä niistä päätöksensä sitten, kunhan vain on saatu tuo lainopillinen puoli selville.

Edustaja Tainiolla pyydän huomauttaa, että äskeisestä erään maalaisliittolaisenkin lausunnosta piti näkymän, että kun asia heillekin on niin epäselvä, niin tottakai se silloin tarvitsee selvitystä perustuslakivaliokunnalta. Emmehän me sosialistit saa olla sellaisia, että jos asia on jossain suhteessa sellainen, että perustuslaki meidän mielestämme selvästi suojaa sosialistien oikeuksia, sitä ei annettaisi perusteellisesti tutkia. Juuri sentakia tämä asia on ehdotettu perustuslakivaliokuntaan, että me valiokunnan jäsenet saisimme siellä omantunnon mukaan punnita, mitä laki sanoo tässä suhteessa, ja varsinkin että ne kymmenen perustuslakivaliokunnan porvaria saisivat asettaa toiselle kämmenelle tilaisuuden sortaa sosialistien oikeutta ja toiselle kämmenelle perustuslain ja punnita kumpiko enemmän painaa.

Ed. Lilius: Tämä kysymys epäilemättä suomalaisen lainsäädännön kannalta kaipaa selvitystä. Tähän nähden ja kun tässä minun nähdäkseni tullaan lausumaan julki oikeudellinen periaate, joka vastedeskin samanlaatuissa tapauksissa tulee epäilemättä sovellettavaksi, niin on aivan välttämätöntä, että tämä kysymys

saa sen selvityksen, jonka minun nähdäkseni ainoastaan perustuslakivaliokunta sille voi antaa. Kannatan sen vuoksi asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Alkio: Minä pyydän myös kannattaa puhemiesneuvoston ehdotusta, sillä mielestäni tässä valtiovarainvaliokunta on aivan joutavan vuoksi tahtonut peittäytyä perustuslakivaliokunnan selän taakse. Puolestani uskon, että eduskunnalla on täysi luottamus valtiovarainvaliokuntaan tässä asiassa.

Ed. Arajärvi: Valtiovarainvaliokunnan muuttaman jäsenen lausunnon johdosta lienee paikallaan pöytäkirjaan tulla mainituksi se seikka, että valtiovarainvaliokunnan kirjelmä on syntynyt valiokunnassa yksimielisesti, huolimatta siitä, että siellä on ollut eri mieliä tämän asian juridisesta puolesta. Mutta ei mitään erimielisyyttä ole ollut siitä, että tällainen kirjelmä lähetetään eduskunnalle. Ja lopullisesti ei ollut erimielisyyttä edes puheenalaisen kirjelmän sanamuodosta, jota minä puolestani en tahdo ruveta puolustamaan.

Ed. Wuolijoki: Edustaja Arajärven lausunnon johdosta tahdon minä puolestani saada lausutuksi, että tämä kirjelmä laadittiin valtiovarainvaliokunnassa siten, että sen herra puheenjohtaja luki siellä ääneen, ja kellään ei ollut sitä edessään edes konekirjoitettuna tai painettuna. Ja jotenkin vaikeata oli silloin kohta kohdalta ryhtyä korjaamaan kirjelmää, joka vain yhden kerran julkiluettiin. Ja tästä kirjelmästä ei oltu suinkaan sanamuodostakaan yksimielisiä alussa, vaan sitä korjailtiin parissa kohden, mutta se kuitenkin jäi sellaiseen kuntoon, ettei edes herra Arajärvi tahdo sitä puolustaa.

Tahdon samalla huomauttaa, minkätähden minä tahdon tämän asian perustuslakivaliokuntaan lähetettäväksi, nimitäin senvuoksi, että valtiovarainvaliokunta jo on puolestaan ilmoittanut eduskunnalle, että tässä ei ole kysymys sellaisista asioista, jotka valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n mukaan kuuluvat valiokunnan tehtäviin. Olisi jotenkin suuri nolaus valtiovarainvaliokunnalle, jos tämä lähetettäisiin takaisin sinne. Minä tahtoisin säästää valtiovarainvaliokunnan niin nolaavasta tapauksesta.

Ed. Neovius: Då jag i statsutskottet biträdde förslaget om aflåtande af denna skrif-

velse till kammaren, skedde det väsentligen på det skäl, att här syntes föreligga en fråga om rätt tolkning af L. O:s bestämningar med hänsyn till landtdagsmans rätt och föreföll det mig därför, som om denna fråga hörde till grundlagsutskottet. På dessa skäl skulle jag också nu be få understöda förslaget om, att denna fråga skulle remitteras till grundlagsutskottet.

Ed. Mechelin: Jag har för min del i talmanskonferensen omfattat den åsikt, att ärendet borde remitteras till grundlagsutskottet, men jag har här icke velat insistera på ett sådant beslut, utan har fattat saken sålunda, att, i händelse landtdagen besluter att återsända ärendet till statsutskottets afgörande, så ligger däruti den tolkning af L. O., att ett sådant ärende som detta måste anses tillhöra statsutskottets afgörande och i sådant fall står det statsutskottet öppet att inhämta grundlagsutskottets utlåtande för sin räkning.

Ed. Jonas Castrén: Valtiopäivjärjestyksen sisällöstä käy selville, että senluontoiset asiat, kuin käsillä oleva, kuuluvat valtiovarainvaliokunnalle. Minusta tuntuu siis siltä, että tämä asia, puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan, olisi lähetettävä takaisin valtiovarainvaliokuntaan. Mutta kuten valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja jo täällä on huomauttanut, ei mikään estä valtiovarainvaliokuntaa sittemmin pyytämästä perustuslakivaliokunnan lausuntoa, jos se nimittäin katsoo, ettei se itse kykene ratkaisemaan asian perustuslaillista puolta. Siten menetellen tulisivat tyydytetyiksi kaikki ne eri mielipiteet, jotka täällä astuvat esille.

Ed. Kuusinen: Täytyy vieläkin lausua ihmettelyni siitä, että perustuslakivaliokunnan porvarilliset jäsenet täällä näkyvät niin ihmeesti pelkäävän sitä, että heiltä jotakin lausuntoa kysyttäisiin jostakin lainopillisesta kysymyksestä. Se on sitä samaa pelkoa, joka oli eduskunnan koko enemmistössä huomattavana täysi-istunnossa viikko sitten, jolloin ei uskallettu lähettää perustuslakivaliokuntaan erästä perustuslain tulkintakysymystä. Minun mielestäni, kun kerran on niin paljon erimielisyyttä olemassa, että valtiovarainvaliokunnassakin valiokunnan puheenjohtaja, jonka pitäisi tuntea mitä perustuslaki sanoo tällaisessa asiassa, oli tehnyt sellaisen ehdotuksen, että valiokunta päättäisi, ettei edus-

taja Mannerille makseta edustajapalkkiota (vaikka valiokunta olisi sen sitten peruuttanut), niin kyllä asia silloin tarvitsee perustuslakivaliokunnan tutkimista. Juuri sitä varten tätä tahdomme, kun emme halua olla ollenkaan semmoisia kuin porvarispuolueiden edustajat siinäkin asiassa, joka juuri äsken tätä ennen ratkaistiin, osottivat olevansa, nim. että silloin kun perustuslaissa löytyy vain pikkunenkin viittaus, joka puhuu jonkun sosialistin oikeuksia vastaan, niin se laki on heille pyhä laki. Mutta kun siinä laissa on jokin kohta, joka puhuu sosialistienkin oikeuksien puolesta, niin silloin se laki on heille pelkkää tyhjää ilmaa. Minusta juuri perustuslakivaliokunta on se laitos, jonka pitää sanoa selvä sanansa tällaisissa kysymyksissä, ja on aivan paikallaan, että eduskunta tällä kertaa antaa sille sen tehtävän.

Ed. Jonas Castrén: Tuskin maksanee vaivaa vastata niihin syytöksiin, käyttäkseni hyvin lievää sanaa, joita viimeinen puhuja on enemmän tai vähemmän peitettyssä muodossa tehnyt perustuslakivaliokunnan porvarillisia jäseniä vastaan. Kaikesta päättäen tahtoo mainittu puhuja antaa tällekin asialle luokkaleiman. Minä puolestani en tahdo seurata puhujaa näille jäljille. Tahtoisin vain saada sanotuksi, että edustaja Kuusisen oletamus, että perustuslakivaliokunnan porvarilliset jäsenet kammoksuisivat käsitellä tätä asiaa, on tuulesta temmattu. Eduskunnassa ja perustuslakivaliokunnan jäsenen kesken on ilmestynyt eri mieliä asiasta. Toiset ovat olleet sillä kannalla, että asia olisi nyt kohta lähetettävä perustuslakivaliokuntaan ja toiset taas ovat asettuneet sille kannalle, että asia on puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan lähetettävä takaisin valtiovarainvaliokuntaan, jolla on tilaisuus, jos tahtoo, pyytää perustuslakivaliokunnan lausuntoa asiasta. Tämä jo osottaa mitä laatua nuo syytökset ovat, joita täällä taasen aivan aiheettomasti on tehty. Uudistan, mitä jo olen sanonut, että luonteeltaan tämä asia kuuluu valtiovarainvaliokuntaan, mutta jos valtiovarainvaliokunta ei katso voivansa asiaa ratkaista pyytämättä perustuslakivaliokunnan lausuntoa asiasta, on sillä siihen täysi oikeus.

Ed. Hänninen-Valpas: Kaikesta päättäen tämä asia on hiukan kipeä porvarillisille edustajille. Siihen on kai päteviä syitä. Hei-

dän keskuudessaan löytyy henkilöitä, jotka ovat kantaneet valtiopäivämiespalkkiota, vaikka ovat olleet varsin pitkiä aikoja poissa eduskuntatyöstä (Huuto vasemmalta: Koko istuntokauden), melkein koko istuntokauden. Jos se tapa sovellettaisiin ed. Manneriin, olisi ed. Manner saava palkkion ja se nähtävästi on porvarillisille edustajille hyvin vastenmielistä. Muuten tämän asian olisi täytynyt tulla jo oikeastaan ratkaisuksi sen kirjelmän yhteydessä, jonka ed. Manner lähetti ja jonka eduskunta lähetti perustuslakivaliokuntaan. Vaadittiin nimenomaan lausuntoa niistä oikeuksista ja eduista, joita ed. Mannerilla edustajana on. Me sosialistiset edustajat perustuslakivaliokunnassa vaadimme, että valiokunta olisi sen mietinnön yhteydessä, mikä täällä oli äsken esillä, antanut lausunnon tästä kohdasta, koska palkkio nimenomaisesti kuuluu ed. Mannerin etuihin, ja hän oli myös pyytänyt nimenomaan niistä lausuntoa. Mutta silloin paisytkin päivä perustuslakivaliokunnan porvarillisten jäsenten hihaan; he eivät suostuneet antamaan lausuntoa siitä, vaan ajattelivat, että se tulee erinäisenä asiana esille sitä ja sitä tietä, yksi ajatteli yhtä, toinen toista tietä. Asiaa tahdottiin viivyttää ja pyörittää toivossa, että ehkä tulee joku äkkiniäinen hajoitus eikä tarvitse antaa mitään lausuntoa asiasta. Kun tuollaista viivytystä on olemassa, niin silloin täytyy antaa vähän hoppua ulkopuolelta, ja se käy parhaiten päinsä niin, että eduskunta lähettää asian perustuslakivaliokuntaan, ja silloin ne herrat, jotka eivät ole tahtoneet oikealla ajalla tehdä työtä, ovat pakotetut siihen.

Ed. Helenius-Seppälä: Edustaja Hännisen lausunnon johdosta pyytäisin mainita, että valtiovarainvaliokunnassa esimerkiksi edustaja Kairamo oli sitä mieltä, että herra Manner olisi katsottava edustajaksi, eikä suinkaan edustaja Hänninen väittäne, että edustaja Kairamo olisi mikään sosialisti. On turhaa ruveta tässä jaoittamaan valtiovarainvaliokuntaa, sillä siellä ei mitään sellaista jakautumista ole tapahtunut. Minä kannatan sitä, että asia saisi mennä valtiovarainvaliokuntaan, koska silloin ehkä edustaja Mannerkin pääsisi pikemmin palkkion nauttimiseen, kuin hän mahdollisesti muuten näyttää pääsevän.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On tehty kaksi ehdotusta. Toinen on puhemiesneuvoston ehdotus että asia lähetettäisiin takaisin valtiovarainvaliokuntaan siellä ratkaistavaksi. Tulen nimittämään tätä puhemiesneuvoston ehdotukseksi. Toinen on ed. Kuusisen ehdotus, jota useat edustajat ovat kannattaneet. Hän ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, jotta perustuslakivaliokunta antaisi lausuntonsa siitä, onko Mannerilla oikeutta edustajapalkkion saamiseen. Tulen nimittämään tätä ed. Kuusisen ehdotukseksi. Asiassa on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa on ed. Kuusisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 72 jaa- ja 103 eii- ääntä; eduskunta on siis hyväksynyt ed. Kuusisen ehdotuksen.

Pöydälle panot:

3) Välikysymys 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä hyväksyttyjen, työväensuojelusta tarkoittavien asetusten voimaansaattamisesta.

Sihteeri lukee seuraavan ed. Paasivuoren jättämän välikysymyksen:

Suomen Eduskunnalle.

Vuoden toisilla valtiopäivillä eduskunta armollisten esitysten perusteella käsitteli ja eräillä muutoksilla hyväksyi:

1) asetuksen työstä teollisuus- ynnä eräissä muissa ammateissa,

2) asetuksen ammattitarkastuksesta ja

3) asetuksen ammattivaaralta suojelemisesta.

Mutta vaikka siitä, kuin eduskunta mainitut asetukset hyväksyi, on kulunut jo enemmän kuin 15 kuukautta, ei näiden asetusten kohtalosta ole muuta kuulunut, kuin että senaatin kauppa- ja teollisuustoimituskunta joulukuun 8 päivänä 1909 päivätyssä kirjelmässä käski teollisuushallituksen ryhtyä työoloista hankkimaan tilastollista tutkimusta ja sellaisen tutkimuksen

kustannuksista tekemään senaatin kauppa- ja teollisuustoimituskunnalle kustannusarvion.

Olemme saaneet kuulla, että senaatti sen lisäksi oli päättänyt sanotuista asetuksista pyytää teollisuushallituksen lausuntoa, joka lausunto viime marraskuun alussa julaistiin sanomalehdissä. Teollisuushallitus, kuten tunnettu, tuossa lausunnossaan ehdotti, että eduskunnan hyväksymät asetukset hylättäisiin. Teollisuushallituksen tunnottoman röyhkeä lausunto on laajoissa työläisjoukoissa herättänyt oikeutettua suuttumusta ja katkeruutta, jota kaikkea senaatin epäroivä ja vitkasteleva menettely tässä asiassa on yhä lisännyt. Sen jälkeen on julkisuudessa kerrottu, että senaatti oli päättänyt asetuksesta ammatinvaaralta suojelemisesta antaa Hallitsijalle lausunnon, jossa olisi puollettu sen asetuksen hyväksymistä. Mutta sitten jonkun viikon kuluttua taas sanomalehdissä kerrottiin, että senaatti oli päättänyt mainitun asian ottaa uudelleen käsiteltäväkseen ja peruuttanut aikaisemmin tekemänsä päätöksen.

Työväki haluaa saada tietää, mille kannalle hallitus näihin työväen elinkysymyksiä koskeviin tärkeisiin asetuksiin nähden asettuu.

Pyydämme siis valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n nojalla eduskunnalta lupaa saada asianomaisen senaatin jäsenen vastattavaksi esittää kysymyksen:

Mitä hallitus on tehnyt tai aikoo tehdä edellämainittujen asetusten voimaan saattamiseksi?

Helsingissä 14 päivänä helmikuuta 1911.

Matti Paasivuori.	E. W. Hänninen.
Nestori Walavaara.	Oskari Lylykorpi.
H. Pärssinen.	J. K. Pohjola.

A. Salo.	Alma Jokinen.
Evert Eloranta.	Oskar Tokoi.
O. W. Kuusinen.	Oskari Jalava.
Jaakko Mäki.	E. Pohjaväre.
V. Perttilä.	Onni Tuomi.
Kaarlo Saari.	M. A. Airola.

Mikko Virkki.

Keskustelutta asia pannaan pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysi-istuntoon.

4) Määrärahan myöntämistä maalaiskanskoulujen varattomien lasten ravinto- ja vaatetusavuksi

tarkoittavan ed. Lohen y. m. anomusehdotuksen n:o 54 johdosta annettu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 ja

5) Määrärahan myöntämisestä kansanlastentarhoille

koskevan ed. Hultinin y. m. anomusehdotuksen n:o 59 johdosta annettu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään perättäin ja pannaan kumpikin puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysi-istuntoon.

Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 7,50 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Iivar Ahava.

13. Tiistaina 7 p. maaliskuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

1) Määrärahan myöntämistä maalaiskansakoulujen vähävaraisten lasten ruoka- ja vaatetusavuksi tarkoittava anomusehdotus.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 54.

2) Määrärahan myöntämistä kansanlastentarhoille koskeva anomusehdotus.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 59.

Esitetään:

3) Viime istunnossa pöydälle pantu ed. Paasivuoren y. m. välikysymys, joka koskee erinäisten 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä hyväksytyjen työväensuojelusta tarkoittavien asetusten voimaansaattamista.

Ensimmäisen varapuhemiehen Söderholmin asetuttua puhemiehen paikalle, toimitetaan nimihuuto, jossa paitsi puhemiestä merkitään poissaoleviksi ed. A. Castrén, Etelämäki, Gädä, Häyrynen, Junes, Kautto, Kivikoski, Kopila, Kurikka, Oranen, Tåg ja Walavaara.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä myönnetään sairauden takia ed. Kivikoskelle tämän päivän istunnosta sekä yksityisasiain vuoksi ed. Törmälle yhden viikon ajaksi tämän kuun 9 päivästä

lukien, ed. Oraselle tästä päivästä tämän viikon loppuun, ed. Iida Yrjö-Koskiselle ensi keski-
viikkoaamusta seuraavan perjantain päivällisaikaan ja ed. Tågille tästä päivästä alkaen tämän kuun 13 päivän loppuun, sekä lääkärin todistuksella näytetyn sairauden takia ed. Arokalliolle tästä päivästä toistaiseksi.

Siv.

128

Valtioapua maalaiskansakoulujen rakennuskustannusten huojentamiseksi koskevan anomusehdotuksen siirto toiseen valiokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Sivistysvaliokunnalta on saapunut kirjelmä, joka koskee erään asian siirtämistä toiseen valiokuntaan.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan
Sivistysvaliokunta.

Helsinki,
Maaliskuun 7 p:nä 1911.
N:o 11.

Suomen Eduskunnalle.

Lähetteenä n:o 128 on sivistysvaliokunnalle saapunut ote Eduskunnan päätöspöytäkirjasta 24 päivältä helmik., missä eduskunta ilmoittaa jättäneensä sivistysvaliokunnan valmisteltavaksi edustajain Vuorimaan y. m. anomusehdotuksen n:o 57 valtioavusta maalaiskansakoulujen rakennuskustannusten huojentamiseksi.

Kun asia sivistysvaliokunnan mielestä on rahakysymys, joka paraiten olisi valtiovarainvaliokunnan valmisteltava kansakoulumenoarvion yhteydessä, ja kun Eduskunta viime valtiopäivillä päättämässään alamaisessa ehdotuksessa asetuksiksi kansakoululaitoksen kustannuksista on hyväksynyt ne perusteet, joita olisi noudatettava valtioapua jaettaessa maalaiskansakoulujen ra-

kennusavustukseen, ehdottaa sivistysvaliokunta kunnioittaen, että asia siirrettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Valiokunnan puolesta:

U. Lindelöf.

Julius Ailio.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. Lindelöf: Såsom af nyss upplästa skrifvelse framgår har kulturutskottet kommit till den uppfattning, att här föreliggande ärende är af helt och hållet finansiell natur och icke erfordrar någon sådan förberedande behandling, som i allmänhet anses ankomma på kulturutskottet. På dessa skäl vågar jag motse, att landtdagen bifaller den gjorda hemställan och hänvisar saken direkt till statsutskottets behandling. Till statsutskottet skulle den i hvarje händelse vid ett senare skede öfverlämnas.

Ed. Malmivaara: Minä pyydän kannattaa edellisen puhujan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska sivistysvaliokunnan tekemää ehdotusta on kannatettu eikä kukaan ole sitä vastustanut, niin eduskunta sen hyväksynee?

Sivistysvaliokunnan ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Määrärahan myöntämistä maalaiskansakoulujen vähävaraisten lasten ruoka- ja vaatetusavuksi

tarkoittavan, ed. Lohen y. m. allekirjoittaman anomusehdotuksen n:o 54 johdosta annettu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime perjantain täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ja hyväksytään keskustelutta.

Ensimmäinen varapuhemies: Valtio-päiväjärjestyksen 63 §:n mukaan on tämä päätös kuitenkin ehdollinen ja tulee lopullinen päätös tehtäväksi käsiteltäessä valtiovarainvaliokunnan mietintöä valtion varoista ja tarpeista.

2) Määrärahan myöntämistä kansanlastentarhoille

tarkoittavan ed. Hultinin y. m. anomusehdotuksen n:o 59 johdosta annettu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Lindelöf: Minä pyydän saada korjata painovirheen tämän mietinnön suomalaisessa tekstissä. Toisen sivun toisella rivillä on vuosiluku 1911, joka tietysti pitää olla 1912.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun ei kukaan ole keskustelun kuluessa vastustanut tämän mietinnön hyväksymistä, niin eduskunta hyväksynee tämänkin mietinnön edellämäinillä korjauksella?

Korjattuna mietintö hyväksytään.

Ensimmäinen varapuhemies: Samasta syystä kuin edellinen on tämäkin päätös ehdollinen.

3) Välikysymys,

jonka tekemiseen ed. Paasivuori y. m. ovat pyytäneet eduskunnan suostumusta ja joka koskee erinäisten 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä hyväksytyjen työväensuojelusta tarkoittavien asetusten voimaansaattamista, esitetään.

Ensimmäinen varapuhemies: Valtio-päiväjärjestyksen mukaan tästä asiasta on ilman keskustelua äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken sallii välikysymyksen tehtäväksi, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on se evätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Eduskunta siis on päättänyt sallia välikysymyksen tehtäväksi.

Seuraava täysi-istunto on ensi perjantaina klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 6,35 i.-p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Iivar Ahava.

14. Perjantaina 10 p. maaliskuuta

k:lo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Pöydällepanoa varten esitetään:

Siv.

1) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1911 vuoden valtiopäivillä.

129

2) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 kansankirjastojen avustamista ja sellaisten perustamista maalaiskansakoulujen yhteyteen tarkoitettavien anomusehdotusten johdosta.

”

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Söderholm.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi, paitsi puhemiestä, ed. Arokallio, A. Castrén, J. Castrén, Etelämäki, Gädä, Junes, Kallio, Karhi, Kautto, Kopila, Nybergh, Oranen, Tåg, Törmä ja Wrede.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä myönnetään yksityisasiain vuoksi ed. J. Castrénille ja Jalavalle tämän päivän istunnosta, ed. Hallsténille ensi maanantaiksi ja tiistai-aamupäiväksi, ed. Karhille tästä illasta ensi torstai-iltaan, ed. Kalliolle tästä illasta ensi keskiviikko-aamuun, ed. Knuutilalle huomis-illasta ensi tiistai-aamuun,

ed. Salolle ensi viikon ajaksi, sekä ed. von Bornille, Lonkaiselle, Sirénille ja Turuselle ensi tiistain täysi-istunnosta.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1911 vuoden valtiopäivillä,

joka on jaettu edustajille, esitetään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysi-istuntoon.

2) Kansankirjastojen avustamista ja sellaisten perustamista maalaiskansakoulujen yhteyteen tarkoitettavien anomusehdotusten johdosta

laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 esitetään ja pannaan niinkään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi tiistain täysi-istuntoon.

Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 6,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

15. Tiistaina 14 p. maaliskuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

1) Viime täysi-istunnossa pöydälle pantu puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1911 vuoden valtiopäivillä.

2) Ed. Paunun y. m. välikysymys, joka koskee eduskunnan 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä hyväksymien kunnallisasetusten voimaansaattamista.

Ainoa käsittely:

3) Kansankirjastojen avustamista ja sellaisten perustamista maalaiskansakoulujen yhteyteen tarkoittavat anomusehdotukset.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 60 ja ed. Etelämäen y. m. anom. ehd. n:o 61.

Pöydällepanoa varten esitetään:

4) Lakivaliokunnan mietintö n:o 1 eduskuntaesitysten johdosta, jotka koskevat siiveliavoliiton käytäntöön ottamista Suomessa.

5) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1 Suomen Pankin hallintoa ja tilaa vuonna 1910 koskevan tarkastuksen johdosta.

6) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 teiden tekemistä ja kunnossapitoa maalla koskevan eduskuntaesityksen johdosta.

Siv.

131

138

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ed. Arokallio, von Born, Kallio, Karhi, Lonkainen, Lundström, Paunu, Salo, Sirén, Turunen ja Törmä.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä myönnetään yksityisasiain takia ed. Ruohtulalle ensi torstai-iltapäivästä seuraavaan maanantai-iltaan saakka, ed. Lahdensuolle tästä illasta ensi tiistai-aamuun, ed. Hahlille yhden viikon ajaksi alkaen ensi lauantaista ja ed. Heiskaselle ensi viikon ajaksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1911 vuoden valtiopäivillä.

Puhemies: Tulen esittämään tämän puhemiesneuvoston ehdotuksen, joka on samanlainen, kuin edellisilläkin valtiopäivillä, samalla tavalla kuin se on ennenkin esitetty eli että ensin esitetään alkuosa 1 §:stä 4 §:ään, sitten seuraava osa aina valiokunnittain, kunkin valiokunnan kohdalla tehdyt ehdotukset erikseen.

Alkuosa ja 4 ensimmäistä pykälää hyväksytään keskustelutta, sekä samoin perustuslaki-, valtiovarain-, laki-, talous, laki ja talous-, sivistys- ja pankkivaliokuntia koskevat kohdat. Maatalousvaliokuntaa varten ehdotetusta työsuunnitelmasta aiheutuu seuraava

Keskustelu:

Ed. Tokoi: Kun minä aijon tehdä muutos-ehdotuksen siihen osaan työjärjestystä, jossa on lueteltuna maatalousvaliokuntaan lähetetyt asiat

täytynee minun perustella tätä muutosehdotustani saadakseni sille tarpeellista kannatusta.

Tämän maatalousvaliokunnan työsuunnitelman kolmannessa osassa on kolmanneksi eli aivan viimeisen edelliseksi merkitty asia, joka koskee torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrasta maalla 12 päivänä maaliskuuta 1909 annettuun asetukseen ehdotettuja muutoksia, nimittäin ed. Elorannan ynnä muiden eduskuntaesitys n:o 29. Tämä on jätetty näin aivan viimeiseksi sillä varmalla edellytyksellä, että siinä esityksessä kosketeltu asia ei mitenkään voi tulla tänä istuntokautena käsittelyn alaiseksi. Minun ymmärtääkseni olisi suuri vahinko, jos tämä asia, joka koskee juuri nykyisten maanvuokraajien aseman parantamista, jäisi käsittelemättä tänä istuntokautena. Siinä on tehty ehdotuksia eräiksi muutoksiksi nykyiseen maanvuokra-asetukseen, jonka kautta osaltaan voitaisiin vaikuttaa siihen, että nykyisten vuokramiesten, sekä oikeudellinen että taloudellinen asema tulisi jonkun verran turvatumaksi, kuin mitä se nykyisessäkin maanvuokra-asetuksessa on. Kuten kaikki muistavat, niin tämä sama asia oli esillä jo viime vuoden eduskunnassa ja silloin eduskunnan maatalousvaliokunta ehdotti sen hylättäväksi, jonka ehdotuksen eduskuntakin sitten hyväksyi, ja perusteltiin sitä sillä, ettei oltu vielä saatu tarpeellista kokemusta siitä, minkälaiseksi vuokraajien asema nykyisen maanvuokra-asetuksen aikana tulee. Nyt on kuitenkin vuosi jo siitä kulunut ja on saatu lisää kokemuksia, joten se nyt jo ansaitsee täyttää huomiota ja myöskin eduskunnan puolelta on ryhdyttävä toimenpiteisiin näiden vuokramiesten aseman parantamiseksi, sitäkin suuremmalla syyllä kun nykyisen maanvuokra-asetuksen aikana sitä hyvin ahtaasti tulkittaessa näyttää siltä, että nykyisistä vuokramiehistä oikeastaan vain pieni osa joutuu nykyisen maanvuokra-asetuksen alaiseksi ja tässä mainitsemassani esitysehdotuksessa tahdottaisiin juuri maanvuokraajan oikeutta laajemmaksi, kuin mitä se nykyään on. Sen lisäksi on siinä monia muita varsin tarpeellisia ja kiireellisiä parannusehdotuksia, vieläpä sellaisiakin parannusehdotuksia, jotka tarkoittavat sen suoranaisen erheellisen viittauksen poistamista, mikä nykyisessä maanvuokra-asetuksessa on, ja mikä luultavasti antaa aihetta vielä suoranaiseen väärintulkintaan nykyisen maanvuokra-asetuksen rajojen sisällä.

Kuten koko eduskunta ja oletikin vuokralai-

set tietävät, on vuokramiesten asema vielä yhä edelleenkin hyvin retuperällä, joten asia ansaitsee nyt jo sitä huomiota, mitä tässä esitysehdotuksessa on ehdotettu, ja siitä syystä minä ehdotan, että kolmannen ryhmän kolmantena asiana oleva asia muutettaisiin maatalousvaliokunnan ensimmäisen ryhmän ensimmäiseksi asiaksi. Minusta siinä ei tapahtu mitään erikoista hankaluutta itse maatalousvaliokunnallekaan, sillä maatalousvaliokunnassa on nyt jo käsittelyn alaisena työsuunnitelmaehdotuksessa ensimmäisenä oleva asia, joka koskee tilattoman väestön asutamista, ja, niinkuin nyt jo julkisuudessa tiedetään, on maatalousvaliokunta ensimmäisen lukemisen suorittanut, jota paitsi se on kerinnyt jo hylätä sosialidemokraattien anomusehdotuksen, joka tarkoittaa pakkoviljelyksen aikaansaamista; ja niin ollen minun luullakseni tämä asia on jo joutunut siihen käänteeseen, ettei siinä niinkään suurta vahinkoa tulisi, vaikkei sitä tällä istuntokaudella kerittäisiäkään lopullisesti käsittelemään. Mutta vaikka edellytettäisiinkin, että tämäkin tulisi käsitellyksi lopulleen, siinä kun jo suurin työ on suoritettu, niin ei se ollenkaan vaikuttaisi sitä, että näistä toinen tai toinen asia syrjäyttäisi toisensa. Ja kun sen lisäksi nykyään maatalousvaliokunta on kokoonpantu sängen lukuisista juristeista, siinä nimittäin nykyään on neljä pätevää lakimiestä, lakitieteiden tohtorit, edustajat Paasikivi ja Renvall sekä sen lisäksi kaksi muuta tunnettua lakimiestä, niin maatalousvaliokunnan pitäisi tällä kertaa oleman erittäin pätevä käsittelemään tätä esitysehdotusta eikä se käsittely sitäpaitsi nyt veisi niin paljon aikaakaan. Ja kuten tavallista, on valiokunnissa useampia rautoja tulessa yht'aikaa — niinpä maatalousvaliokunnallakin on tällä kertaa useampia rautoja tulessa, siellä m. m. käsitellään sellaisia asioita kuin pienviljelijäin matka-avustuksia tai opintoretkikuntien avustamista, vientivoin tarkastusta ja monia muita sängen vähäpätöisiä asioita, joiden edelle minun käsittääkseni olisi asetettava tämä minun ehdottamani asia. Rohkenen siis toivoa, että eduskunta nyt yhtyisi tähän minun tekemääni ehdotukseen ja päättäisi tämän kolmannessa osassa olevan kolmannen asian siirtää ensimmäisen osan ensimmäiseksi, koska siitä ei olisi mitään haittaa itse maatalousvaliokunnan työllekään, eikä se ollenkaan vaikeuttaisi sen muita tehtäviä, ja asia siitä paitsi on sellainen, että se ansaitsee eduskunnan täyttää huomiota.

Ed. S. Mäkelä: Minä pyysin puheenvuoroa kannattaakseni edustaja Tokoin tekemää ehdotusta siinä kohden, että ed. Elorannan ynnä muiden esitys maanvuokralain eräiden pykälien muuttamisesta asetettaisiin maatalousvaliokunnan työjärjestyksessä ensimmäiselle tilalle. Se seikka, että puheenaoleva asia on asetettu valiokunnan työjärjestyksessä melkein viimeiseksi, merkitsee tämän kysymyksen hiljaista hautaamista, kuten täällä jo ed. Tokoi on huomauttanut. Kun sosialidemokraattien taholta viime vuoden varsinaisilla valtiopäivillä tehtiin esitys samasta asiasta, tuli tämä esitys, kuten muistamme, tapetuksi. Eduskunnan porvarillinen enemmistö perusti silloin hylkäävän kantansa siihen, että maanvuokralaki on vielä liian nuori, ei ole ehditty tähän lakiin nähden saada vielä sellaista tarpeellista kokemusta, joka on välttämätön ennenkuin jonkun lain muutoksiin voidaan ryhtyä, jos lainsäädäntöä tahdotaan yleensä terveeseen suuntaan kehittää. Tämä sama näkökanta on tälläkin kertaa ollut määräävänä maatalousvaliokunnan enemmistöllä. Minä en tahdo lähteä väittelemään tästä kysymyksestä yleensä, kyllä kai olisi suotavaa, että eduskunta kykenisi laatimaan sellaisia lakeja, joita ei olisi pakko käydä jo vuoden parin päästä korjailemaan ja paikkailemaan. Mutta on olemassa tapauksia, ja sängen lukuisiakin tapauksia, jolloin lainsäädäntöä ei ollenkaan ole ollut määräävänä puhtaasti oikeudelliset näkökannat, vaan yksinomaan kylmät luokkaedut ja raaka voima. Ja sellainen laki joka tapauksessa on jo syntyessäänkin väärä, se sisältää jo syntyessäänkin yhteiskunnallisen vääryyden ja turmion siemenen. Sellainen laki, sen sijaan että se suojaisi heikon oikeutta väkevemmän sortoa vastaan, muuttuu sorron välikappaleeksi väkevemmän kädessä. Tällaiset lait epäilemättä vaikuttavat perin turmiollisesti koko kansaluokkien, vieläpä koko kansakuntienkin elämään. Meillä oli viime eduskunnassa käsiteltävänä eräs lakiehdotus, joka oli syntynyt Venäjän suurmaanomistajain ja suurkauppa- ja teollisuusporvariston yhteisestä toimesta. Tämän lain tarkoitus, kuuluisan kesäkuun 30 päivän lain tarkoitus, oli lujittaa ja laajentaa Venäjän suurmaanomistajain ja suurporvariston valtaa. Suomen eduskunta piti tätä lakiehdotusta vääränä, heikkomman oikeuden häikäilemättömänä sortoyrityksenä ja kokonaan tulevaisuudelle turmiollisena. Suomen eduskunta teki voitavansa estääkseen tämän

turmiollisen lain voimaan saattamista, mutta Venäjän maa-aatelilla ja suurporvaristolla oli kylliksi raakaa voimaa ajaakseen tuon lain läpi ja he eivät hetkeäkään epäilleet tehdä oikeusmurhaa koko sivistyneen maailman silmien edessä. Ja se laki tuli voimaan meidän vastustuksistamme huolimatta. Kuitenkin on eduskunta tehnyt voitavansa yhä edelleen vaikuttaakseen siihen suuntaan, että tuo väärä laki tulisi kumotuksi. Yhä edelleen näyttää eduskunta käsittävän, vaikkei vielä ole suuria kokemuksia saatu tuon lain käytäntöön soveltamisesta, ettei ole mitään yhteiskunnallista vääryyttä niin nuorta, ettei sitä senvuoksi olisi viisasta lähteä korjaamaan. Päinvastoin näyttää yleinen käsitys olevan, että siellä, missä sietämätön yhteiskunnallinen olotila on syntynyt, olkoonpa nyt erehdyksen, väkivallan tai raakojen luokkapyyteiden vaikutuksesta, sellaisen olotilan korjaamiseen on yhteiskunnan viipymättä ja arkailematta käytävä käsiksi.

Minä tarkoitan sanoa tällä, että uudella maanvuokralailla ja puheena olevalla kesäkuun 30 päivän lailla minun mielestäni puhtaasti oikeudelliselta näkökannalta katsottuna ei ole kovinkaan suurta oleellista eroa olemassa. Molemmat ne ovat luokkalakeja. Molempien luomissa on ollut luokkaetuharrastukset määräävinä ja molemmat ne ovat syntyneet sellaisiksi kuin ne ovat syntyneet raajan voiman avulla. Erotus on vain siinä, että toinen koskee kokonaista kansaa ja toinen suurta sorrettua kansanosaa.

Saatta aolla, että meidän herrat porvarimme pitävät uutta maanvuokralakia ihan yhtä oikeudenmukaisena ja tasapuolisena kuin Venäjän ministerineuvosto, valtakunnanduuman oikeisto, Krupenski ja Purischkevitch pitävät n. k. yleisvaltakunnallista lakia, mutta Suomen suuri maanvuokraajaluokka, Suomen köyhälistö, Suomen kansan suuri enemmistö pitää ja on aina pitänyt sitä monessa suhteessa puutteellisenä, vääränä ja turmiollisena ja käyttänyt kaikki ne siveelliset keinot, joita sillä on käytettävissä ollut, estääkseen niiden kiristysäännösten voimaan tulemistä, joiden muuttamista puheena oleva esitysehdotus tarkoittaa.

Kyllähän meidän porvarimme ulkokullatusti aina tunnustavat, että tietysti tässä laissa löytyy omat puutteensa ja heikkoutensa ja että tietysti joskus tulee aika, jolloin eduskunnan on käytävä tätäkin lakia tarkastamaan, mutta nyt ei muka ole vielä kiirettä, ei ole tarpeellista

kokemusta. Sentähden se täytyy hiljaisuudessa haudata, asettaa työjärjestyksessä sellaiselle tilalle, että se varmasti tulee tapetuksi. Minä en käsitä, minkälaisia kokemuksia oikeastaan tarkoitetaan. Vuokralautakunnat ympäri maan ovat aivan ymmällä tämän lain käytäntöön soveltamisessa. Ei ole mitään harvinaista että kihlakunnanoikeudessa on 20, 30 jopa 40:kin torpanhäättöjuttua käsiteltävänä. Vuokralautakuntien, samoin kuin kihlakunnanoikeuksienkin tuomiot ovat tavattoman ristiriitaiset, syystä että laki on monessa suhteessa niin ristiriitainen ja epäselvä, että on mahdotonta toivoakaan mitään vakaantunutta ja yhtenäistä lainkäyttöä syntyvän, ennenkuin suurempia ristiriitaisuuksia ja epäselvyyksiä laissa korjataan. Niinikään hovioikeudet ovat tulvillaan torpparien ja tilanomistajien valituksia. Minä en usko, että tässä maassa on milloinkaan säädetty lakia, jonka turmiolliset seuraukset olisivat niin pian astuneet näkyviin ja joka olisi synnyttänyt sellaisen sekasorron ja sellaisen yleisen käsitteiden hämennyksen kuin puheena oleva maanvuokralaki.

Mutta kaikki nämä tosiasiat silmäin edessä uskaltavat herrat porvarit asettaa etualalle sellaiset kysymykset, kuin anomuksen vientivoin tarkastuksesta ja pikkuviljelijäin opintoretkeilyjen matka-avustuksista, kysymykset, joista edellinen tulee juuri hallinnollista tietä järjestetyksi niin pitkälle kuin sitä nykyään voidaan järjestää, hallitus kun kyllä näyttää pitävän hyvää huolta meijeri-isäntien eduista, ja jälkimäinen eli niinkutsutut maanviljelijäin opintoretkeilyt ovat ainakin tähän asti, sanokaamme ehkä hyvästä tarkoituksesta huolimatta, etupäässä meidän kierojen ja kehittymättömien taloudellisten olojen vuoksi, muodostuneet pikemmin parempiosaisten maanomistajain kesäisiksi huviretkiksi kuin sen kansanluokan ammattisivistyksen, etupäässä todellisen pikkuviljelijäluokan ja torppariväestön ammattisivistyksen kohottamiseksi, joka enin kehitystä kaipaisi.

Näillä vähäpätöisillä kysymyksillä nyt valio-kunnan viisaat herrat vaivaavat päätänsä samalla aikaa kun yhteiskunnallinen vääräys ja sorto runtelee kansan ruumista, samalla kertaa kun se suuri kansanluokka, joka muodostaa terveimmän, sitkeimmän, työkykyisimmän ja yhteiskunnalle hyödyllisimmän osan meidän maatalviljelevästä väestöstämme, kyntää verisin jaloin hyistä peltoansa tietämättä milloin virkapukui-

nen nappiherra pyhän oikeuden nimessä ajaa yhden toisensa perästä mieronkerjäläisenä maantielle siltä peltotilkulta, jonka tämä luokka monina vuosikymmeninä ja vuosisatoina hiellään kostutti ja johon se sydänjuurillaan oli kiinni kasvanut.

Minä luulen että, ellei oikeiston taholta pidetä viisaimpana tässä asiassa vaijeta, niin epäilemättä siltä taholta tullaan selittämään, että me sosialidemokraatit tahdomme tästä kysymyksestä tapamme mukaan tehdä agitatoorisen keppihevosen. Silloin kai me kohtuudella voimme vaatia, että meille selvillä tosiasioilla osotetaan, onko torppariluokan asema tässä maassa parantunut sitte vuoden 1908, ovatko torpparihäädöt vähentyneet, onko uusi maanvuokralaki yleensä voinut rajoittaa isäntien ahneutta ja mielivaltaa. Tosielämä puhuu vakavaa kieltä. Se osottaa, että torpparikysymys ei ole onnellisesti ratkaistu, että ahneus ja mielivalta on keksinyt uusia teitä ja uusia toimintamuotoja väkivaltaisille tarkoituksilleen, että taloudellinen vallankumous, kamala taloudellinen teurastuskausi synnyttää yhä uusia uhreja. Ja eduskunta, sen enemmistö, tahtoo ummistaa silmänsä ja selittää levollisesti: me emme näe, että mitään olisi tapahtunut tai tapahtuisi sellaista, johon eduskunnan kannattaisi kiinnittää huomiotaan.

Kun minä joku viikko takaperin tältä paikalta uskalsin epäillä, että tämä eduskunta ei ole ollut sinä yhteiskuntaelämän terveenä sydämenä, jonka tykytyksestä terve elämän voima virtaisi kansan elimistöön, niin herra puhemies suvaisi useamman kerran kutsua minut järjestykseen. Minä luulin käsittäneeni herra puhemiestä oikein. Minä luulin, että hän, käsittäen, että puhemiehen ensimmäisiin velvollisuuksiin — lukuunottamatta perustuslaillisen sananvapauden järkähtämätöntä suojelemista — kuuluu ennen kaikkea eduskunnan arvon ja kunnian suojeleminen (Puhemies koputtaen: Asiaan!), luuli täyttäneensä yhden parhaimmista velvollisuuksistaan eduskuntaa kohtaan. Mutta minä pyydän vakuuttaa tälle eduskunnalle, että jos me emme eläisi sellaisen ajatuksen- ja sananvapauden sorron jaloissa, jossa me tänäpäivänä Jumala paratkoon elämme, niin minulta ei puuttuisi rohkeutta nimittää eräitä asioita niiden oikealla nimellä. Mutta se nykyisissä oloissa tietäisi sitä, että minun suuni tukittaisiin perustuslain sinetillä. Minun täytyy sentähden tyytyä vain huomauttamaan, että herrat porvarit näkyvät hyvin käsittävän, että niin kauvan

kuin maanvuokralain käytäntöön soveltaminen riippuu porvarillisten vuokralautakuntien ja yleensä porvarillisten oikeuksien mielivaltaisesta tulkinnasta, niin kauvan ovat omistavan luokan etuoikeudet turvatut. Ja siinä on koko tämän asian ydin.

Kun minä kannatan tämän kysymyksen muuttamista työjärjestyksessä ensimmäiseksi, niin en minä tee sitä sillä mielellä, että asia tulisi saamaan oikeiston taholta sellaista kannatusta, että tämä ehdotus menisi läpi. Kyllä minä tiedän, että siellä, missä raat luokkavaistot ohjaavat lainlaadintaa, ei milloinkaan kallisteta korvaa oikeuden ja totuuden äänelle. Mutta minä tahdon merkitä täten vastalauseen valiokunnan porvarillisten jäsenten menettelyä vastaan niiden joukkojen puolesta — koko maan suuren maanvuokraajaluokan puolesta, joka yhä uudelleen ja uudelleen saa katkerasti kokea, että niinkauvan kuin tässä eduskunnassa on porvarillinen enemmistö olemassa, se ei voi tältä eduskunnalta odottaa muuta kuin äitipuolen kylmää kohtelua.

Ed. P a a s i k i v i: Viimeisen puhujan lausunnon jälkeen ei juuri haluttaisi käyttää tässä asiassa puheenvuoroa (Vasemmalta huutoja. Puhemies: Hiljaa!). Siihen lausuntoon ei kannata kajota; ainoa mitä siitä on sanottavaa, on se, että ei hän eikä kukaan muukaan sellaisella lausunnolla Suomen torpparien etua ja parasta edistä, vaan päinvastoin heitä vahingoittaa.

Edustaja Tokoi käsitteli asiaa asiallisemmin, niinkuin hän usein muutenkin tekee, ja sen vuoksi minä rajoitun koskettelemaan hänen lausuntoansa. Hän ja hänen ryhmäkumppaninsa tekivät tämän saman ehdotuksen, että maatalousvaliokunnan työjärjestyksessä oleva maanvuokralakia koskeva asia otettaisiin ensimmäisten asiain joukkoon, jo valiokunnassa, mutta, niinkuin näkyy, valiokunta ei ollut siinä samaa mieltä kuin ehdotuksentekijät. Hän huomautti myös, että asia oli pääasiallisesti samanlaisessa muodossa esillä viime valtiopäivillä, jolloin se käsiteltiin sekä valiokunnassa että eduskunnassa, ja eduskunta sen hylkäsi. Minusta olisi jo tämä seikka painavana syynä siihen, että asia ei nyt, kun ei ole kuitenkaan kulunut enempää kuin yksi vuosi, otettaisi tässä uudestaan esille. Sitä asiaa käsiteltiin silloin muistaakseni hyvinkin laajasti, arvatenkin myös valiokunnassa, mutta etenkin tässä eduskunnassa ja sitä pohdittiin

eri näkökannoilta, ja ainakin muutamat niistä kysymyksistä, joita siinä oli esillä, olivat myöskin jo maanvuokralakia vuoden 1907 ja vuoden 1908 molemmilla valtiopäivillä valmistettaessa hyvinkin laajan ja perinpohjaisen keskustelun alaisina. Mutta osaksi hyljättiin tämä ehdotus myöskin siitä syystä, ettei ollut, kuten on huomauttutkin, vielä riittävää kokemusta ryhtymään tämän suuren ja vaikeasti ratkaistavan lakikysymyksen muuttamiseen. Olen edelleenkin sitä mieltä, että kun tämä laki ei ole vielä ollut voimassa kuin noin kaksi vuotta, niin ei olisi paikallaan, että nyt ryhdyttäisiin katsomaan, mitä muutoksia siinä on tehtävä ja yhdessä kädenkäänteessä näiden valtiopäivien kuluessa toimeenpanemaan erinäisiä muutoksia siihen. Tämä laki saatiin suurilla vaikeuksilla aikaan, ja on kyllä mahdollista, että siihen tarvitaan muutoksia, mutta meillähän ei ole minäkäänlaista sellaista kokemusta eikä sellaisia tietoja käytettävänä tässä eduskunnassa, jollaisia tarvittaisiin tällaisen työn perustukseksi. Ne tiedot ja jutut, joita sosialidemokraattisten edustajain puolelta valiokunnassa ja täälläkin on tuotu esille, eivät ole mitään sellaisia tietoja, joita voidaan panna tällaisen lainsäädäntökysymyksen pohjaksi. Senvuoksi olisi vähemmän harkittua menettelyä, jos nyt ryhdyttäisiin näin vähäisen valmistelun jälkeen ja vähäisen aineiston perustuksella tätä laajaa lakiehdotusta muuttamaan.

Edustaja Tokoi on ehdottanut, että puheenaoleva asia asetettaisiin kaikkein ensimmäiseksi maatalousvaliokunnan työjärjestyksessä, ja hän on lausunut, että kysymys tilattoman väestön asuttamisesta olisi nyt jo niin selvä, että sen ratkaisulle ei mitään suurempaa estettä syntyisi. Asia on nyt kuitenkin sillä tavalla, että joskin viime mainittua kysymystä on maatalousvaliokunnassa käsitelty ensimmäisessä lukemisessa, niin se asia ei suinkaan ole vielä läheskään valmis, vaan vaatii aikansa, ja jos sitä ruvettaisiin sotkemaan tällä uudella laajalla asialla, niin on hyvin luultavaa, että maatalousvaliokunta tosiaankaan ei saisi mitään muuta mietintöä käsistään kuin mahdollisesti uuden samantapaisen mietinnön kuin viime kerrallakin siinä asiassa, joka koskee niin sanottua viljelyspakkoa, mikä asia sekin oli esillä viime kerralla ja silloin hyljättiin laajan keskustelun jälkeen, mutta nyt jälleen on, tosin hiukan muodostettuna, tuotu esille eduskunnassa arvaten-

kin joutuaksensa samallaisen kohtalon alaiseksi kuin vuosi sitten. Minä siis pyydän että eduskunta hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, joka perustuu maatalousvaliokunnan esitykseen. — Pyydän vielä lopuksi huomauttaa, että sellaiset kysymykset kuin kysymys vientivoin tarkastamisesta ja voikaupan valvomisesta ja pienviljelijäin opintomatkojen edistämisestä, joskin ne ovat toista lajia, kuin nuo maareformia koskevat kysymykset, eivät ole kuitenkaan vähäpätöisiä asioita nekään, vaan ansaitsevat nekin tulla sekä valiokunnassa että eduskunnassa asianmukaisen käsittelyn alaisiksi.

Ed. Tokoi: Maatalousvaliokunnan herra puheenjohtaja on vastustanut minun ehdotustani pääasiallisesti siitä syystä, ettei olisi riittäviä aineksia, joiden perustuksella voitaisiin muutoksia uuteen maanvuokralakiin tehdä. Hän muun muassa mainitsi että nyt tehty esitysehdotus olisi pääasiassa sama kuin viime vuonnakin tehty. Mutta viime vuonna tehtiin esitysehdotus ainoastaan kahden pykälän muuttamisesta, kun nyt on tehty kokonaisen viiden ellei kuuden pykälän muuttamisesta, vieläpä sellaisten pykälien, joilla on ehkä vieläkin suurempi merkitys kuin niillä, jotka viime valtiopäivillä esitettiin muutettaviksi. Hän mainitsi että olisi asema nyt jокseenkin sama kuin viime vuonnakin, mutta asianlaita ei kuitenkaan ole niin, sillä tämä viimeinen vuosi on meille tuonut paljon enemmän kokemuksia, kuin sitä edellinen, uuden maanvuokralain soveltamisesta käytäntöön. Edellisenä vuonna ei tunnettu vielä sitä Helsingin lakimiesyhdistyksen päätöstä, jossa se asettui tulkitsemaan maanvuokra-asetuksen seitsemättä pykälää siten, että siinä suullisiin vuokrasopimuksiin nähden olisi nimenomaan noudatettava sitä määräystä, mikä toisen pykälän toisessa momentissa on ja joka käsittää vuokra-ajan ainoastaan viideksi vuodeksi. Nyt kun on ilmeisesti selvää, että tuomioistuimet silloin, kun tämä asia tulee tuomioistuimen eteen, ottavat noudattaakseen tätä Helsingin lakimiesyhdistyksen tekemää päätöstä, niin jo yksistään sekin seikka olisi riittävä syy ottaa tämä asia esille, puhumattakaan monista muista asioista, jotka ovat hyvinkin tärkeitä.

Sen lisäksi minä tahtoisin vielä huomauttaa siihen, mitä maatalousvaliokunnan herra puheenjohtaja sanoi, ettei muka ole asiallista pohjaa, lukuunottamatta sosialistien antamia sellaisia pe-

rusteita, joihin nyt ei tietysti porvarien tarvitse kiinnittää mitään huomiota, että silloin kun niitä perusteita, mitä sosialistien taholta esitetään ei voida vääräksi väittää, niin millä sitten voidaan sanoa, etteivät ne perusteet olisi totuudenmukaisia. Sen lisäksi minusta tuntuisi tämän esille ottaminen maatalousvaliokunnassa juuri nyt sitäkin soveliaammalta, koska maatalousvaliokunnan puheenjohtajana on nyt herra Paasikivi, joka myös oli maatalousvaliokunnan puheenjohtajana silloin, kun uusi maanvuokra-asetus maatalousvaliokunnassa säädettiin, ja hänellä puheenjohtajana lienee verrattain laajat perustiedot tässä kysymyksessä ja vielä muistanee sangen tarkoin, millä sosialidemokraatit perustelivat niitä muutosehdotuksia, joita he esittivät vastalauseessaan silloisessa maatalousvaliokunnan mietinnössä. Ed. Paasikivi tosin on noin niinkuin leikin varjossa antanut ymmärtää, että maatalousvaliokunnassa senjälkeen kuin hän oli siellä puheenjohtajana, ei ole mitään valmista tullut eikä saatu mitään aikaan. Sitäkin suuremmalla syyllä siellä mahdollisesti nyt taas voitaisiin saada hyvinkin paljon aikaan. Sen lisäksi, kun maatalousvaliokunnassa oli kysymys tilattoman väestön asuttamisesta, niin m. m. maatalousvaliokunnan nykyinen herra puheenjohtaja nimenomaan lausui käsityksensä, että nykyisistä maatalouskysymyksistä on kieltämättä päivän polttavin kysymys, joka täytyy etualalle asettaa, kysymys vuokramiesten ja isäntien välisten suhteiden selvittämisestä. Hän huomautti, että itse tilattoman väestön asuttamiskysymys on toisarvoinen kysymys verrattuna siihen, mikä koskee vuokramiesten ja isännistön välisten suhteiden järjestämistä. Koska tämä esitysehdotus juuri tarkoittaa tätä nykyajan polttavinta kysymystä, niin siitä syystä minä olen rohjennut tämän muutosehdotuksen tehdä siinä varmassa tiedossa, että me noudatamme nykyajan tärkeintä vaatimusta ja noudatamme sitä tahtoa, mikä meidän valitsijoillamme on. Jos tämä eduskunta todella asettaa tämän kysymyksen sille sijalle, jolle se on asetettu maatalousvaliokunnan työjärjestyksessä, niin ainakin minun täytyy merkitä, että se on suorastaan korvapuusti nykyiselle maanvuokraajaväestölle.

Ed. Paasikivi: Edustaja Tokoilta sattui pieni erehdys. Hän lausui, että silloin kun maanvuokralaki säädettiin, minä olisin ollut maatalousvaliokunnan puheenjohtajana. Asia on kui-

tenkin se, että silloin kun maanvuokralaki vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä käsiteltiin ja eduskunnan puolelta hyväksyttiin, oli maatalousvaliokunnan puheenjohtajana edustaja Jonas Castrén.

Ed. Tokoi: Tosin oli ed. Castrén valittu puheenjohtajaksi, mutta niinkuin tämä eduskunta tietää ja koko maailma tietää, oli ed. Castrén silloin itseään parantelemassa ulkomailla ja ed. Paasikivi varapuheenjohtajana johti koko ajan puhetta maatalousvaliokunnassa.

Ed. Paasikivi: Tässä lienee ed. Tokoin muisti taas pettänyt. Hän puhui vuoden 1908 ensimmäisistä valtiopäivistä, jolloin asia oli siten kuin hän lausui. Mutta maanvuokralaki käsiteltiin vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä ja silloin minä en ollut edes maatalousvaliokunnan jäsenenä, sitä vähemmän puheenjohtajana.

Ed. Tokoi: Asianlaita on kuitenkin niin, että vaikkakin se 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä lopullisesti tuli päätetyksi, niin se kuitenkin 1908 ensimmäisillä valtiopäivillä varsinaisesti käsiteltiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan, mikäli se koskee maatalousvaliokunnan asioita, on ed. Tokoi ed. Santeri Mäkelän kannattamana ehdottanut, että kolmannen ryhmän kolmas asia, toisin sanoen ed. Elorannan ynnä muitten eduskuntaesitys n:o 29, siirrettäisiin maatalousvaliokunnan ensimmäisen ryhmän ensimmäiseksi asiaksi. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Tokoin ehdotukseksi. Asiassa tulee äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on ed. Tokoin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 80 eiahtä; ed. Tokoin ehdotus siis on hylätty ja puhemiesneuvoston ehdotus tässä kohden hyväksytty.

Työväenasiainvaliokuntaa varten ehdotetusta työsuunnitelman osasta aiheutuu seuraava

Keskustelu:

Ed. Paasivuori: Työväenasiainvaliokunnassa työjärjestystä laadittaessa on menetelty hieman omituisesti. Suurin ja tärkein asia on asetettu toiselle sijalle ja vähemmän tärkeä, pienempi asia ensimmäiselle sijalle. Ja tätä tekoa valiokunnassa puolustettiin seuraavalla tavalla. Sanottiin että tämä kysymys, työnantajan vastuunalaisuus työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta, on niin suuri ja laaja, että valiokunta ei ehdikään muuhun asiaan, jos se tämän ottaa käsiteltäväkseen, ja ehdotettiin että edustaja Hjeltin ehdotus työnvälitystoimistoista, joka on paljon pienempi, otetaan ensin käsiteltäväksi ja sitten toisessa sijassa työnantajain vastuunalaisuutta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta koskeva eduskuntaesitys. Tämä ehdotus sisältää sen, ett'ei tahdota suoranaisesti, rehellisellä tavalla tappaa asiaa, vaan asetetaan se toiseen sijaan, koska se on niin suuri, ettei sitä ehditä loppuun käsitellä. Kieltämättä on mainittu asia suurin, kiireellisin ja tärkein, mikä sinne on lähetetty, ja siksi minä ehdotan, että se muutetaan tässä työjärjestyksessä ensimmäiselle sijalle ja edustaja Hjeltin eduskuntaesitys, joka nyt on ensimmäisenä, toiselle sijalle.

Ed. Pärssinen: Pyydän kannattaa ed. Paasivuoren ehdotusta.

Ed. Vuorimaa: Edustaja Paasivuori on asiansa esittänyt vähän puutteellisella tavalla. Syy, miksi valiokunta asetti hänen esityksensä toiseen sijaan, oli se, että hänen antamansa esitysehdotus oli niin vaillinainen, ettei se sopinut pohjaksi. Tästä syystä asetti valiokunta asian toiseen sijaan.

Ed. Paasivuori: Minä pyydän kysyä edustaja Vuorimalta, missä suhteessa esitys oli epätäydellinen? Minä luulen, että se oli liiaksikin täydellinen, niin että edustaja Vuorimaa tahtois siitä hyvin paljon karsia pois.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan on edustaja Paasivuori edustaja Pärssisen kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen ryhmän toinen asia siirrettäisiin saman ryhmän ensimmäiseksi asiaksi. Tulen nimittämään tätä edustaja Paasivuoren ehdotukseksi. Äänestys on asiassa tapahtuva.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa“, jos „ei“ voittaa, on ed. Paasivuoren ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 103 jaa- ja 76 ei-ääntä; ed. Paasivuoren ehdotus siis on hylätty ja puhemiesneuvoston ehdotus on tässäkin kohden hyväksytty.

Puhemies: Työsuunnitelma on loppuun käsitelty.

2) Välikysymys,

jonka tekemiseen ed. Paunu y. m. ovat pyytäneet eduskunnan suostumusta ja joka koskee eduskunnan 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä hyväksymien kunnallisasetusten voimaansaattamista, esitetään.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä hyväksyi Eduskunta puolestaan uudet asetukset maalais- ja kaupunkikuntain hallinnosta, asetuksen kunnallisista vaaleista sekä asetuksen, jolla muutetaan taajaväkisten maalaisyhdyskuntain järjestämisestä kesäkuun 15 p:nä 1898 annetun asetuksen 5 ja 9 §:ät toisin kuuluviksi.

Mutta vaikka sen jälkeen kuin Eduskunta sanotut asetukset hyväksyi on kulunut jo kolmatta vuotta ja vaikka muita samoilla sekä niiden jälkeisilläkin valtiopäivillä hyväksytyjä asetuksia on vahvistettu, ei mainittujen asetusten kohtalosta ole juuri mitään kuulunut. Sanomalehtien kertomain tietojen mukaan ne ovat saapuneet Pietarista senaattiin lausunnon saamista varten ja että senaatti on antanut jonkun jaostonsa toimeksi laatia lausuntoehdotuksen. Sen enempää tietoja niistä ei ole julkisuudessa näkynyt.

Koska mainitut asetukset ovat välttämättömät maamme kunnallisen elämän kehittämiseksi ja nykyisin kunnallisella alalla vallitsevain epäkohtain ja väärinkäytösten edes lieventämiseksi, on työväestö mielenkiinnolla odottanut niiden pikaista voimaansaattamista, ne kun vahvistet-

tuina antaisivat työväenluokallekin mahdollisuuksia ottaa osaa kuntain asiain hoitoon, josta se nykyisin voimassa olevain asetusten mukaan on kokonaan syrjäytetty. Samalla voisivat ne mukanaan tuoda korjauksen, vaikkakin pienen, nykyiseen peräti vanhanaikaiseen ja työväenluokkaa kohtuuttomasti rasittavaan kunnalliseen verotusjärjestelmään.

Kun työväki haluaa tietää näiden sille välttämättömäin asetusten kohtalon sekä mille kannalle hallitus näiden suhteen asettuu, pyydämme Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:lään nojaten, Eduskunnalta lupaa saada asianomaisen senaatin jäsenen vastattavaksi esittää kysymyksen:

mitä senaatti on tehnyt tai mitä se aikoo tehdä edellämainittujen asetusten voimaansaattamiseksi?

Helsingissä maaliskuun 10 p:nä 1911.

Penna Paunu.	Anton Huotari.
Juho Kirves.	Evert Eloranta.
Santeri Mäkelä.	Kaapo Murros.
H. Häyrynen.	J. K. Pohjola.
Kaarle Mänty.	Oskar Tokoi.
Hilja Pärssinen.	Oskari Lylykorpi.
Onni Tuomi.	Mikko Virkki.
K. Hämäläinen.	J. W. Sainio.
Efr. Kronqvist.	J. Kananen.
J. A. Komu.	T. Typpö.
E. Pohjaväre.	A. Koponeu.
Albin Waljakka.	Juho Rainio.
T. Tainio.	Hilda Herrala.
Anni Savolainen.	Alma Jokinen.
Anni Huotari.	M. A. Airola.
A. Salo.	V. Perttilä.
Juho Lautasalo.	J. W. Latvala.
K. Hakala.	Frans Rantanen.
W. Lundström.	Armas Paasonen.

Wäinö Jokinen.

Puhemiesneuvoston ehdotuksesta asia pannaan pöydälle ensi perjantain täysi-istuntoon.

3) Kansankirjastojen avustamista ja sellaisten perustamista maalaiskansakoulujen yhteyteen

koskevain ed. Hultinin y. m. anomusehdotuksen n:o 60 ja ed. Etelämäen y. m. anomusehdotuksen n:o 61 johdosta annettu sivistysvaliokunnan

mietintö n:o 3 esitetään ja hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 63 §:n mukaan tämä päätös kuitenkin on ehdollinen ja lopullinen päätös tulee tehtäväksi käsiteltäessä valtiovarainvaliokunnan mietintöä valtion varoista ja tarpeista.

Puhemies: Koska seuraavat, pöydällepanoa varten esitettävät kolme asiaa eivät vielä ole siinä tilassa, että ne voitaisiin jo nyt esittää, täytyy keskeyttää istunto tunnin ajaksi.

Täysi-istunto keskeytetään kello 7,50 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

klo 9 i. p.

Vapautusta tämän illan loppuistunnosta saa edustaja Kivikoski yksityisen asian takia.

Pöydällepanot:

4) Siviiliavioliiton käytäntöön ottamista Suomessa

koskevain eduskuntaesitysten johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 1,

5) Suomen Pankin hallintoa ja tilaa vuonna 1910 koskevan tarkastuksen johdosta

annettu pankkivaliokunnan mietintö n:o 1, ja

6) Teiden tekemistä ja kunnossa pitoa maalla

koskevan eduskuntaesityksen johdosta annettu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään perättäin ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle jokainen ensi perjantaina pidettävään täysi-istuntoon.

Seuraava istunto on ensi perjantaina kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 9,10 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Ilvar Ahava.

16. Perjantaina 17 p. maaliskuuta

kello 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

1) Viime täysi-istunnossa pöydälle pantu ed. eaunun y. m. välikysymys, joka koskee eduskunnan 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä hyväksymien kunnallisasetusten voimaansaattamista.

Ainoa käsittely

2) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1 Suomen Pankin hallintoa ja tilaa vuonna 1910 koskevan tarkastuksen johdosta.

Asiakirja: Eduskunnan Pankkivaltuusmiesten kertomus pankkivaliokunnalle vuodelta 1910.

Ensimmäinen käsittely:

3) Ehdotus asetukseksi avioliiton solmisesta siviliviranomaisen edessä.

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 1; ed. V. Jokisen y. m. edusk. esit. n:o 2 ja ed. Söderholmin y. m. edusk. esit. n:o 3 a ja b.

4) Ehdotus asetukseksi a) teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla ja b) tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä.

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 ja ed. Torpan y. m. edusk. esit. n:o 24.

Pöydällepanoa varten esitetään:

5) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4

määrärahan myöntämisestä suomenkielisen kirjallisuuden edistämiseksi tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta.

6) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 Suomalaisen Maaseututeatterin valtioavun korottamista tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Annala, Arokallio, Kopila, Lahdensuo, Peura-koski, Ruohutla ja Salo.

Ilmoitusasiat:

Vapautus eduskunnan jäsenyydestä.

Puhemies: Ed. Kopila pyytää lääkärin todistuksen nojalla sairauden takia vapautusta edustajatoimesta ja että eduskunta ryhtyisi toimenpiteisiin varajäsenen kutsumiseksi hänen sijaansa. Olen esittänyt tämän hänen pyyntönsä puhemiesneuvostossa ja puhemiesneuvostolla puolestaan ei ole mitään muistuttamista tätä pyyntöä vastaan.

Pyyntöön eduskunta suostuu ja tulee tästä sihteerin kirjelmällä annettavaksi tieto Hämeen läänin eteläisen vaalipiirin keskuslautakunnalle edustajavaltakirjan antamista varten sille, joka on astuva hänen sijaansa.

Vapautusta valtiopäivätyöstä myönnetään yksityisasiain takia ed. Ahmavaaralle ensi viikon ajaksi, ed. Annalalle tästä päivästä alkaen ensi maanantai-iltaan, ed. Kaskiselle yhden viikon

Siv.

179

”

Siv.

142

”

145

167

ajaksi huomisaamusta lukien, ed. Kunnassalolle ensi tiistai-illasta seuraavaan maanantai-iltaan, ed. I. W. Laineelle ensi tiistai-aamusta yhden viikon ajaksi, ed. Miettiselle tämän istunnon loppuosasta ensi maanantai-iltaan saakka, ed. Nuoralle ensi maanantai-illasta yhden viikon ajaksi, ed. Kurkiselle tämän illan istunnon loppuosasta seuraavan viikon torstai-iltaan, ed. Tulikouralle tämän kuun 20 päivän aamusta tämän kuun 24 päivän iltaan, sekä ed. Peurakoskelle tästä päivästä ensi maanantaiaamuun.

Lisäys päiväjärjestykseen.

Puhemies: Lisäyksenä päiväjärjestykseen olisi vielä ilmoitettava eräs asia. Viimeisenä, 7:tenä asiana esitetään pöydällepanoa varten Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjelmä, jonka mukana Seura eduskunnalle lähettää sen kertomuksen, jonka on antanut toimikunta, joka on asetettu käyttämään suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi annettua määrärahaa.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Välikysymys

jonka tekemiseen ed. Paunu y. m. ovat pyytäneet eduskunnan suostumusta ja joka koskee eduskunnan 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä hyväksymien kunnallisasetusten voimaansaattamista, esitetään keskustelutta toimitettavaa äänestystä varten.

Huutoäänestyksellä päättää eduskunta sallia puheenaolevan välikysymyksen tehtäväksi.

2) Suomen Pankin tilaa ja hallintoa vuonna 1910 koskevan tarkastuksen johdosta

laadittu, tämän kuun 14 päivänä pidetyssä täysistunnossa pöydälle pantu pankkivaliokunnan mietintö n:o 1 ja sen yhteydessä pankkivaltuusmiesten kertomus pankkivaliokunnalle vuodelta 1910 esitetään ainoata käsittelyä varten.

Puhemies: Pyydän ensin saada huomauttaa, että valiokunnasta on ilmoitettu, että Yleiskatsaus Suomen Pankin tilaan ja toimintaan sinä aikana, jota kertomus koskee, jollainen

edellisinä vuosina on liitteenä seurannut pankkivaltuusmiesten kertomusta, tulee myöhemmin niin pian kuin se saadaan painetuksi, jaettavaksi eduskunnan jäsenille.

Valiokunta tekee tässä asiassa ehdotuksensa mietinnön viidennellä sivulla. Mietinnössä on kyllä useampia kohtia, mutta se voitaneesitittää yhtenä kokonaisuutena. Haluaako kukaan asiassa puheenvuoroa?

Keskustelu:

Ed. Ahmavaara: Olen vähän epäillen pyytänyt tässä asiassa puheenvuoroa, sillä eihän näissä pankkiasioissa liene maallikon sallittu paljon puhua, ja jos he lausuvat oikeutettujakin muistutuksia, niin nämä tavallisesti ammatti-
miesten puolelta leimataan asiantuntemattomuudesta lähteneiksi. Minä kuitenkin pyydän ainoastaan muutamalla sanalla kosketella erästä kohtaa tässä kertomuksessa.

Pankkivaliokunta tekee siinä selvää siitä seikasta, että Suomen Pankin hallitus ja valtuuskunta 15 päivänä joulukuuta viime vuonna korotti pankin korkokantaa. Olisin suonut, että tämä selonteko olisi ollut paljon perusteellisempi, kuin se tässä on, sillä laajoissa piireissä oli se mielipide silloin vallalla, ja on yhäkin, että tämä pankin diskonton korottaminen ei ollut välttämättömän tarpeen vaatima. Siitä on kai todistuksena sekin että, mikäli minä olen kuullut, pankkivaltuuskunnassakin oli silloin eri mieltä tämän korotuksen tarpeellisuudesta, sillä siellä, mikäli pankkivaliokunnalle kuuluu ilmoitetun, oli asiasta äänestetty. Ja eiköhän tätä ole omiansa todistamaan sekin seikka, että parin kuukauden päästä, nimittäin 18 päivänä helmikuuta, pankki katsoi voivansa laskea koron entiseen määräänsä. Valiokunnan mietinnössä sanotaan, että lyhytaikaiset korkokannankorotukset ovat paremmat kuin pitempiaikaiset, sillä ne vähemmän rasittavat liikettä, mutta samassa kuitenkin ilmoitetaan, että seuraus tästä Suomen Pankin koron ylennyksestä oli se, että yksityispankit vähensivät luotonantoa, ja tähän, jos mikään, vaikuttaa erittäin haitallisesti liike-elämään. On luonnollisesti totta, että on vaikeampi kantaa pitkäaikaisia korkeita korkomaksuja, mutta toiselta puolen on vielä vaikeampaa liikkeille se, että ne eivät tiedä, milloin luotonantoa vähennetään tai se kokonaan katkaistaan, sillä tämä saattaa liikemaailmassa vielä enem-

män häiriötä kuin se, että pitempikin aika maksetaan korkeampaa korkoa, sillä eihän tällaisia satunnaisia ilmiöitä voi kukaan liikkeenharjoittaja edeltäpäin laskea, niinkuin hän kyllä voi laskea korkeamman korkokannan aiheuttamat seuraukset. En tahdo tässä asiassa kuitenkaan mennä mitään varsinaista ehdotusta tekemään, sillä luulen, että se olisi turha asia, sillä mietintö kaiketikin hyväksytään tämmöisensä. Mutta en ole voinut olla lausumatta tätä mielihetkeä, mikä minun tietääkseni liikemiespiireissäkin on hyvin yleinen, nimittäin, että pankin korkokannan ylennys joulukuulla ei ollut tositarpeen vaatima.

Ed. Homén: Minä luulin, että valiokunnan puheenjohtaja oli poissa ja pyysin sentähden puheenvuoroa. En ollenkaan hämmästyinyt siitä, mitä edellinen puhuja toi esille, sillä minulla on osaksi ollut samat mielipiteet ja melkein pä luulen, että jos minulla olisi ollut mitään sanomista, olisin ollut koron nostamista vastaan viime joulukuun 15 päivänä. Asiantuntijat kumminkin ovat yleensä sitä mieltä, että siihen silloin oli ryhdyttävä. On vaikeaa sanoa, mitä silloin olisi ollut parempi tehdä. Totta on, että jätetään nyt on nähty, että vaara ehkä ei ollut niin suuri kuin miltä se silloin näytti, tai ehkä oikeammin sanottuna, että lyhyen ajan kuluessa asema on parantunut siksi paljon, että korkoa on taasen voitu alentaa. Valiokunta ei itse lausukaan mitään varsinaista mielipidettä tästä. Siihen olisi tarvittu asemasta koko maailman markkinoillakin enemmän asiallisia tietoja, kuin mitä niin lyhyessä ajassa valiokunnan oli mahdollista saada. Valiokunta antaa vain selostuksen asiasta ja setelinannon suuruudesta siihen aikaan. Mitä tulee siihen osaan edellisen puhujan lausuntoa, ettei ole hyvä, jos korko vaihtelee ja nousee, sillä kun koron noustessa, esim. kun Suomen Pankki kohottaa korkoa, yksityispankit tekevät samaten, mutta ovat monta kertaa hitaisempia koron alentamisessa, jos Suomen Pankki sitä sitte jälleen alentaa, niin tämä viimeinen väite, ikävä kyllä, on suuressa määrin oikea.

Siltä kannalta katsoen eivät koron muutokset olisi hyviä, ja minä myönnän, että ylipäänsä liikemaailmalle korkokannan muuttuminen monessa suhteessa ei ole hyvä, etenkin meidän maassamme, missä yleensä käytetään pitempiä lainoja ja jossa myös vekselit suureksi osaksi

ovat melkein pysyväisinä lainoina. Moni suuri liike käyttää vekselejä, jotka ovat samaa luonetta melkein kuin pysyvät lainat, taikka siten saadakseensa sitä pääoman lisäystä, joka liikeseen tarvitaan. Ulkomailla on luonnollisempaa, että korko vaihtelee, kun siellä käytetään lyhempiä aikaisia vekselejä ja ne lankeamispäivänä tavallisesti maksetaan. Mutta valiokunta myös tarkoittaa, että korkokannan useammin tapahtuva muuttaminen ennen kaikkea sisältäisi sen, että jos korko pakosta korotetaan, se myös niin kohta kuin suinkin mahdollista, alennettaisiin ja että me siten vähitellen pääsisimme siihen, että kun korko muualla maailmassa on hyvin alhainen, me myös tässä seurasimme mukana, eikä tapahtuisi kuten nyt, että korkokanta meillä jää vuosikausia pysyväisesti pysymään niin luonnottoman korkealla, kuin missä se nyt monta vuotta on ollut. Mietinnössä sanotaan juuri: „Ryhtymättä lähemmin vastaamaan tähän kysymykseen, katsoo valiokunta kuitenkin itsellään olevan aiheen huomauttaa siitä, että jonkun lyhyemmän ajan kestävä korkeampi korkokanta, sikäli kun sitä jonkun ajan kuluttua seuraa koron alentaminen, on liikemaailmalle vähemmän rasittava kuin useampana vuonna peräkkäin pysyvät korkeat korkomäärät.“ Tämä on ollut pääajatus valiokunnassa. Ja minä luulen, että edellinen puhuja myös siihen yhtyy.

Lienee ollut niin, että yksi valtuusmiehistä oli ollut tätä korkokannan korottamista vastaan joulukuulla, kun se tapahtui, mutta valtuusmiesten enemmistö oli sitä mieltä, että korkokanta oli silloin korotettava.

Ed. Listo: Edustaja Ahmavaaran lausunnon johdosta pyydän mainita, että joulukuun 15 päivänä viime vuonna tapahtunut Suomen Pankin korkokannan ylennys tapahtui pankin johtokunnan yksimielisestä ehdotuksesta, ja tätä ehdotusta kannattivat pankkivaltuusmiehistössä etupäässä juuri ne pankkivaltuuston jäsenet, jotka ovat liikemiehiä. Ja minä lisään, että nuo liikemiehet liikkuvat niin suurissa asioissa ja niin laajoilla aloilla, että epäilemättä niitten arvosteluun asiain tilasta rahamarkkinoilla täytyy panna enemmän luottamusta, kuin edustaja Ahmavaaran käsitykseen.

Minä uskon, että pankkivaliokunta mietinnössään puhuessaan korkomäärien vaihteluista on osannut aivan oikeaan, ja luulenpa, että jos

Suomen Pankin varat olisivat suuremmat, niin että pankki hallitsevammalla tavalla voisi toimia meidän rahamarkkinoillamme, kyllä Suomen Pankki tulisi noudattamaan ulkomaalaisten johtavien rahalaitosten esimerkkiä, s. o. tiheämmin vaihtaisi korkokantaansa. Mutta kokemus on osottanut, että Suomen Pankki vielä toistaiseksi on liian heikko hallitsemaan rahamarkkinoita meidän maassamme. Sentähden pienet vaihtelut Suomen Pankin korkokannassa eivät vaikuta yksityisten suurempien rahalaitosten toimintaan paljon mitään.

Ed. Schybergson: Jag hade i tiden ett litet meningsutbyte med herr Huoponen om Finlands Banks förvaltning. Detta meningsutbyte rörde sig emellertid på enklare frågor än sådana, som herr Ahmavaara här har väckt, ty frågan om räntepolitiken hör väl till de mest invecklade. Det kan vara godt att efteråt kritisera, men att på förhand profetera är däremot en kinkigare sak. En spåman har som känt två villkor, och det kan mycket lätt inträffa, att man tager miste.

Bankutskottet har varit försiktigare än herr Ahmavaara. Det har icke velat uttala sig om bankens räntepolitik. Det har endast skildrat sakens utveckling och framhållit sådana omständigheter, som icke återfinnas i bankfullmäktiges berättelse. Särskildt har bankutskottet ansett det nödigt att uttryckligen omnämna det märkliga förhållandet, att en stor del af de sedlar, som enligt bankens rapporter äro i rörelsen utelöpande, i själfva verket befinna sig i de ryska myndigheternas händer och när som helst kunna presenteras för inlösning i banken. Det ansågs nödigt att landtdagen skulle förstå det märkliga förhållandet, att sedelutgifningen svällt ut såsom den det gjort, och det kan också vara nödigt för framtiden, att den, som bearbetar Finlands Banks statistik, skall känna till denna sak. Ett ungefär liknande förhållande egde rum år 1874, då statsverket tog upp ett $4\frac{1}{2}\%$ lån och statskontoret låg inne med Finlands Banks sedlar i sina kassahalf under åtskilliga månader. Äfven då svällde sedelutgifningen ut på ett sätt, som för den, som forskar i häfder, vore svårt att fatta, om icke förklaringen härtill skulle gifvits i bankfullmäktiges berättelse.

Hvad sedan beträffar frågan därom, huruvida det vore skäl att något oftare ändra räntesatsen

än detta hittills skett, så hafva de föregående talarena besparat mig att närmare ingå på denna fråga. Men jag tror mig dock kunna nämna, att man numera i de stora penningecentra och speciellt i riksbanken i Berlin har börjat försöka hålla räntesatserna något stabilare än de hittills varit, börjat söka undvika de alltför ofta återkommande förändringarna af räntesatsen. Men därför behöfver man icke förfalla i det system, som rådt hos oss, att de utomordentligt höga räntesatserna nästan frysa fast för årtal, och det är det bankutskottet har velat antyda, att det möjligen kunde vara skäl för bankens styrelse att åtminstone tänka sig oftare återkommande förändringar af räntesatsen.

Herr Ahmavaara har läst utskottets betänkande orätt. Han har fattat det så, som skulle utskottet med sitt yttrande om att privatbankerna inskränkt sin kredit afsett det förhållandet, att de inskränkt den kredit affärsvärlden njutit hos dem. Det är icke detta vi afsett, utan privatbankerna hafva minskat den kredit de åtnjutit i Finlands Bank, och detta är någonting att fästa sig vid. Privatbankerna äro ytterst känsliga, då Finlands Bank starkare höjer sina räntesatser. De försöka gälda sina skulder till Finlands Bank och anlita t. o. m. kredit i utlandet för att kunna göra det. Så har också denna gång varit fallet, och det bevisar bättre än någonting annat, att en ränteförhöjning, vidtagen af Finlands Bank, leder därhän att inom en snart öfvergående tid återigen en sänkning af satserna kan ega rum. Jag vill medgifva, att uttrycket i det finska betänkandet kan vara vilseledande. I det svenska tillades uttryckligen orden „från Finlands Bank“, men genom ett förbiseende kommo dessa ord icke att inflyta i det finska betänkandet. Men då utskottets betänkande emellertid i detta sammanhang meddelade en tabell, utvisande huru privatbankerna opererat i Finlands Bank och huru starkt de efter ränteförhöjningen minskat den kredit, de i Finlands Bank åtnjutit, bör saken för en uppmärksam läsare varit fullt klar.

Ed. Ahmavaara: Olen lausunnollani voitanut sen, mitä tarkoitinkin, nimittäin että täällä pikkusen vaihdettaisiin asiasta mielipiteitä, ja olen kiitollinen pankkivaliokunnan puheenjohtajalle herra Schybergsonille, että hän tätä asiaa asiallisesti selvitti. Mitä tulee edustaja Liston huomautukseen, että pankkivaliokunnassa ole-

vain liikemiesten auktoriteettiin tulee luottaa enemmän kuin minuun, niin se huomautus oli tarpeeton, sillä kyllä minä sen toki itsekkin tiesin huomauttamatta. Mitä sitte tulee siihen, että minä olisin mietintöä väärin käsittänyt, nimitäin, että tuo mainittu luotonvähennys on tapahtunut vain sillä tavalla, että yksityispankit ovat vähemmän käyttäneet Suomen Pankin luottoa, niin asia kyllä nähtävästi on sillä tavalla. Mutta ensinnäkin on tämä sangen epäselvästi sanottu, joten asiasta voi saada helposti kahdenlaisen käsityksen, ja toisekseen kaikissa tapauksissa seuraus on sama, sillä mitä vähemmän yksityispankit saavat luottoa Suomen Pankista, sitä vähemmän ne voivat myöskin kundeilleen luottoa antaa: sehän on aivan päivän selvää. Minä kyllä tiedän sen, että Suomen Pankki ei ole tarpeeksi voimakas hallitsemaan maamme rahaoloja, mutta siihen sen pitäisi kuitenkin koettaa pyrkiä. Sen tulisi olla kylmäverinen, ja koettaa, mikäli mahdollista, pitää yksityispankkienkin liiallista koronkiskomista aisoissa.

Ed. Tainio: Valiokunnan mietintö näyttää olevan suomennos ruotsinkielisestä, ja siitä kai on täällä vähän jälkiä. Toisella sivulla, 8 rivillä ylhäältä on sana „Valtiolaitos“, joka on vaikea ymmärtää, mitä se tarkoittaa. Ruotsalaisessa mietinnössä lienee sana „statsverket“, mutta sehän nykyisin suomennetaan „valtiovarasto“, eikä „valtiolaitos“. Sitäpaitsi alkaa sana „statsverket“ ruotsalaisessa tekstissä pienellä kirjaimella, mutta suomalaisessa on katsottu tarvittavan kirjoittaa se isolla kirjaimella. Minä toivoisin, ettei kirjaltajain lakko enempää kuin mikään muukaan syy saisi vaikuttaa tällaisia epäjohdomukaisuuksia.

Ed. Schybergson: Med hr Tainio kan jag naturligtvis icke täfla, vare sig i fråga om socialistspråket eller språk öfver hufvud, men jag ber blott att få nämna, att om också i det finska betänkandet finnas språkliga fel, hvilka väl i regeln sällan kunna undvikas, så har jag fastmer haft anledning att angående den svenska texten anmärka, att den allt för mycket gör intryck af att vara öfversättning. Det är alldeles uppenbart, att det svenska betänkandet på flere ställen hade haft en annan affattning, om det icke skulde varit en öfversättning.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun mitään muutosehdotusta ei ole tehty, niin eduskunta hyväksynee valiokunnan mietinnön?

Mietintö hyväksytään.

3) Siviiliavioliiton käytäntöön ottamista Suomessa

koskevain ed. Väinö Jokisen ynnä muiden eduskuntaesityksen n:o 2 ja ed. Söderholmin ynnä muiden eduskuntaesityksen n:o 3 a ja b johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 1, joka tämän kuun 14 päivän täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään asiaa koskevan asetusehdotuksen ensimmäistä käsittelyä varten; ja ilmoittaa puhemies, että ponnet mietinnön sivuilla 28 ja 29 perustelui- neen tulevat käsittelyn alaisiksi vasta kolman- nen käsittelyn päätyttyä.

Keskustelu:

Ed. Kotonen: Nyt ensimmäiseen käsittelyyn otettu ehdotus asetukseksi avioliiton solmimisesta siviiliviranomaisen edessä on huomiota ansaitseva tulos tässä maassa käydystä kultuuri- taistelusta. Se on lainsäädäntötoimi, jota ilolla tervehtii jokainen, ken tietää antaa arvon kansalaisten omientuntojen vapaudelle. Ei ole vielä kaukainen se aika, jolloin tässä maassa nekin, joilta olisi oikeus vaatia tämänlaatuisten asiain perusteellista tuntemusta, leimasivat siviiliviranomaisen edessä päätettävän avioliiton joksikin kaumottavaksi pahaksi, joka uhkaa Suomen kansaa ajallisella ja ijankaikkisella turmiolla. Vuoden 1898 kirkolliskokouksessa useat huomattavat hengenmiehemme kiitettävällä avomielisyydellä lausuivat julki jyrisevän tuomionsa siviiliavioliitosta ja heitä säästivät tietysti jos mahdollista vieläkin räikeimmissä äänilajeissa kirkolliskokouksen talonpoikaisedustajat, silloin niinkuin useimmiten muulloinkin. „Minun käsitykseni mukaan on siviiliavioliitto askel alemaksi pakanuutta“, lausui siellä muuan arvoisa tuomiorovasti. „Kahden portin kautta uuden- aikainen pakanuus astuu sisään kansan kristilistä kantaa turmelemaan, nimittäin uskontoa puuttuvien koulujen ja yhteiskunnallisen avio-

liiton kautta.“ Siten „palataan takaisin entiseen puolipakanuuteen“, niin jatkoi toinen, ja kolmas, joka tänäkin päivänä seminaarin lehtorina kasvattaa tulevia kansakoulunopettajia, lisäsi: „siviiliavioliitto särkee avioliiton pyhyiden, siviiliavioliitto riistää perustuksen kristilliseltä kasvatukselta ja kansanopetukselta, siviiliavioliitto avaa portit kevytmieliselle avioliitolle ja vapaalle rakkaudelle“. „Katson siviiliavioliiton onnettomuudeksi kansallemme.“ Talonpoikaisedustajat taas nimittivät siviiliavioliittoa suorastaan „mätäpaiseeksi“, „lihalliseksi vapaudeksi“ ja niin edespäin.

Kun vertaa näitä lausuntoja, jotka epäilemättä kuvastavat sanotun kirkolliskokouksen valtaavan enemmistön käsitystä asiassa, nyt käsiteltävänä olevaan lakivaliokunnan mietintöön ja ottaa huomioon, että tätä mietintöä laatimassa on ollut kokonaista kolme hengenmiestä ja ainakin yhtä monta talonpoikaa, niin huomaa heti, miten valtaavasti mielipiteet tästä kysymyksestä ovat maassamme viimeisten kymmenen vuoden kuluessa muuttuneet. Sillä eihän valiokunnan mietinnöstä eikä siihen liitetyistä vastalauseista kuulu hiljaista kaikuakaan, niistä tuomiopasuunan törähdyksistä, joilla tuomiorovastit ja heidän uskolliset aseenkantajansa vielä vuonna 1898 luulivat voivansa karkoittaa siviiliavioliiton kauvas ainakin evankelis-luterilaisen kirkon piiristä. Päinvastoin. Läpi koko valiokunnan mietinnön ja asetusehdotuksen kulkee punaisena lankana ajatus molempien avioliittoonmenonmuotojen yhdenarvoisuudesta. Mutta vaikkakin lakivaliokunta, kuten sanottu, on ollut yksimielinen sekä nykyisten olojen sietämättömyydestä tällä alalla että siviiliavioliiton yhdenvertaisuudesta kirkollisen rinnalla, on erimielisyyttä ilmaantunut heti, kun on tullut ratkaistavaksi, kuinka pitkälle uudistuksessa on mentävä. Valiokunnan porvarilliset jäsenet, yhtä poikkeusta lukuunottamatta, ovat katsoneet otollisemmaksi asettua puoltamaan siviiliavioliiton käytäntöönottamista vain valinnaisena, kirkollisen rinnalla, kun taas vähemmistö on ollut sitä mieltä, että tässä nyt olisi kerta kaikkiaan astuttava täysi askel eteenpäin ja siis säädettävä avioliittoon meno siviiliviranomaisen edessä ainoaksi oikeudellisesti päteväksi avioliiton päättämismuodoksi. Kun ne perusteet, jotka valiokunnassa on niin sanotun pakollisen siviiliavioliiton käytäntöönottamisen puolesta esiintuotu, ovat mietinnössä tulleet varsin lyhyesti selostetuiksi ja kun meillä

ei erinäisistä syistä ole ollut tilaisuutta vastalauseessakaan niihin laajemmalla kajota, pyydän saada tässä vähän seikkaperäisemmin perustella sitä kantaa, jolle olemme asiassa asettuneet ja samalla vastata niihin väitteisiin, joita valinnaisen siviiliavioliiton puoltajat ovat meitä vastaan esittäneet.

Avioliiton sellaisenaan perustaa sitä koskeva miehen ja naisen keskinäinen sopimus eikä valtio yhtä vähän kuin kirkkokaan. Mutta ennenkuin valtio myöntää sellaiselle sopimukselle oikeudellisen pätevyyden, vaatii se vissien laissa säädettyjen edellytysten olemassaoloa. Vihkiminen ei valtion kannalta katsottuna sisälläkään mitään muuta kuin sen seikan toteamisen, että laissa säädetyt oikeudellisesti pätevän avioliiton edellytykset ovat olemassa. Kirkollinenkaan puoli aviovihkimisessä ei merkitse, ei ainakaan yleisesti hyväksytyn protestanttisen käsitystavan mukaan, vihkimistä avioliittoon, vaan jo voimaan tulleen laillisella tavalla päätetyn avioliiton siunaamisen. Kun näin on laita, kun avioliitto valtion kannalta katsoen on aina yksi ja sama, on tietysti johdonmukaisinta, että sen oikeudellinen vahvistamismuotokin on sama kaikille kansalaisille. Jokainen muu tämän asian järjestely auttamattomasti johtaa epäjohdonmukaisuuksiin ja ristiriitaan. Se on pakosta myönnetty kirkolliseltakin taholta. Niinpä lausui piispa Koskimies vuoden 1908 kirkolliskokouksessa: „Itse asiassa tuo kahdenlainen avioliiton solmimistapa sisältääkin jotakin epäjohdonmukaisuutta ja ristiriitaista: kaksi niin erilaista, yhtä oikeutettua tapaa, jotka ovat valinnaiset. Vakaumukseni on että ainoa keino mikä todellisesti tässä tekisi selvyyttä, olisi pakollinen siviiliavioliitto, jonka ohella tietysti kirkkokunnat ylläpitäisivät vaatimuksensa, ei enää, että ne saisivat niin sanoakseni legaliseeraavalla tavalla avioliiton solmia vaan että he siunaavalla, rukoilevalla ja opettavalla tavalla olisivat mukana kaikkien jäsenten avioliiton solmimisessa.“ Niin herra piispa, ja häneen yhtyi „kaikessa pääasiassa“ senaattori Yrjö-Koskinen, lisäten m. m., että „yhteiskunnallinen avioliitto eli niin sanottu siviiliavioliitto on se muoto, joka lähinnä vastaa avioliiton yhteiskunnallista luonnetta.“

Missään tapauksessa eivät avioliiton edellytykset saa olla toisille erilaiset kuin toisille. Niin tulisi kuitenkin valiokunnan ehdotuksen mukaan olemaan laita. Valtiolle mitä tärkeimmän, itsessään aina saman oikeustoimen edelly-

tykset tulisivat olemaan erilaiset riippuen siitä, kenenkä edessä tuo oikeustoimi suoritetaan. Paitsi yleisen lain säätämiä avioesteitä, jotka tietysti olisivat noudatettavat, päätettiinpä avioliitto siviiliviranomaisen edessä tai vihkimisellä, tulisi nimittäin vihkimisellä päätettävästä avioliitosta olemaan voimassa myöskin kirkkolaissa säädetyt avioliittoesteet, jotka eivät koske siviiliviranomaisen edessä vahvistettua avioliittoa. Valiokunnan enemmistön ehdotus siis, vaikka se onkin tiukasti pitävinaan kiinni avioliiton päättämismuotojen yhdenarvoisuudesta, vaatii erilaisen sanoisinko tutkinnon niiltä, jotka haluavat ja joilla on oikeus vihkimisen kautta päättää avioliittonsa, kuin niiltä, jotka sen solmivat siviiliviranomaisen edessä. Tämä on epäjohdonmukaista ja dualismia, jota kaikki juristien haamutkin nousisivat vastustamaan, jos sitä maallikkojen taholta koitettaisiin lainsäädännössä toteuttaa.

Että tällainen avioliiton edellytyksen erilaisuus, niinkuin valinnainen siviiliavioliitto jo sellaisenaankin, myös on omiansa synnyttämään ajatuksen toisen avioliittonmenomuodon paremmuudesta toisen rinnalla ja siten hämmentämään käsityksen avioliiton arvosta, sitä ei mielestäni käy epäileminen. Toista mieltä on kuitenkin lakivaliokunnan enemmistö. Se lausuu: „Kun valtio kerran suo saman oikeuspätevyyden avioliitolle riippumatta siitä, onko käytetty kirkollista vai siviilistä päättämismuotoa, ei ole olemassa asiallista perustetta käsitykselle, että toinen solmimismuoto olisi toista halvempi tai parempi. Että sellaisia käsityksiä kuitenkin tulisi syntymään, ei niin muodoin ole todennäköistä.“ Kun tätä valiokunnan enemmistön käsitystä vertaa esimerkiksi niihin lausuntoihin, joita Suomen 4:ssä kirkolliskokouksessa monet sen huomattavimmat jäsenet samasta kysymyksestä antoivat, niin tulee pakostakin kysyneeksi, ketä meidän tässä oikeastaan on uskominen. Esitän tässä muutamia lyhyitä otteita näistä puheista. Rovasti Wallin merkitsi kantansa asiassa muun muassa seuraavin sanoin, „että siviiliavioliitto joutuu halvempaan tilaan kuin kirkollinen, sitä ei kukaan voi estää, tuskinpa sitä kirkon puolelta voi olla kokonaan sanomattakaan“. Professori Gustafson lausui: „erotus kirkollisen ja siviiliavioliiton välillä on kuitenkin selvä ja sen käsittää varsin hyvin kansa, joka varmasti kauvan on pitävä siviiliavioliittoa alhaisempana muotona.“ Piispa Råbergh'in sanat kuuluivat:

„Täällä on useammat kerrat lausuttu, ettei saa tehdä eroa kristillisen ja ei-kristillisen avioliiton välillä. Minun täytyy kuitenkin omalta kohdaltani pidättää itselleni oikeus sellaisen erotuksen tekemiseen ja luulen minä tässä suhteessa seisovalani Jumalan oman sanan pohjalla.“ Kirkkoherra Vartiainen ilmoitti mielipiteensä olevan, että „kristillinen avioliitto on jotakin korkeampaa, kuin siviiliavioliitto“. Ja itse professori Rosenqvist, joka nyt lakivaliokunnan enemmistöön kuuluvana pitää kokonaan epätodennäköisenä, että valinnaisen siviiliavioliiton käytäntöön ottaminen aiheuttaisi käsitystä toisen avioliittonmenomuodon paremmuudesta toisen rinnalla, lausui silloin siviilivaliokunnan mietintöön liitettävänsä vastalauseessa: „Kahdenmuotoisen avion solminnan järjestäminen kirkollisten yhdyskuntien piiriin, on siinä suhteessa arveluttavaa, että se helposti tekee tietä semmoiselle väärälle ja pettävälle luulolle, että löytyisi kahdenlaista avioliittoa, korkeampaa ja alhaisempaa.“ Ehkä nyt edustaja Rosenqvist hyväntahtoisesti ottaa selvittääkseen, kummatko ovat oikeassa, lakivaliokunnan enemmistökö vai kirkolliskokouksen piispat, professorit, rovestit ja kirkkoherrat.

On myöskin väitetty, että siviiliavioliiton säättäminen ainoaksi oikeudellisesti päteväksi avioliiton päättämismuodoksi tietäisi jonkun uuden pakon voimaansaattamista kansamme keskuudessa. Tuon väitteen paikkansa pitämättömyys käy kuitenkin selväksi heti, kun lähemmin tarkastamme, mitä nykyinen aviovihkiminen oikeastaan sisältää. Kihlakumppanit ovat nykyisinkin pakotetut täyttämään avioliiton yhteiskunnalliset ehdot, ja kun ne ovat järjestyksessä, ovat he pakotetut kirkollisesti vihityttämään itsensä. Kun me nyt tahdomme tehdä kirkollisen siunauksen vapaaehtoiseksi, jää tosin jällelle pakko, mitä tulee valtion asettamiin vaatimuksiin. Mutta onhan se pakko ollut siinä ennenkin. Tässä ei siis saateta käytäntöön mitään uutta pakkoa. Väärinkäsitys johtuu siitä, että nykyiseen aviovihkimiseen on yhdistetty kaksi eri asiaa. Pappi julistaa siinä valtion puolesta, että avioliitto on oikeudellisesti pätevä ja antaa sitten liitolle kirkollisen siunauksen. Yhteiskunnallinen puoli siinä toimituksessa nytkin on pakollinen. Valtio antaa vain senkin puolen papin toimitettavaksi. Tässä ei siis, sanon sen vieläkin, voi olla puhetta minkään uuden pakon voimaansaattamisesta. Ei tässä myöskään voi

olla puhetta kenenkään pakottamisesta jäämään vaille kirkollista siunausta. Ainoa mihin tässä pakotetaan, on avioliiton yhteiskunnallisen vahvistuksen hankkiminen ulkopuolella kirkkoa, siviiliviranomaisen edessä.

Kysymys on vain siitä, onko sen seikan toteaminen, että valtion asettamat avioliiton edellytykset ovat olemassa, jääpä papiston asiaksi, vai tuleeko se siviiliviranomaisten tehtäväksi, tai toisin sanoen, kysymys on siitä, annetaanko avioliittolainsäädännön alalla tuon jo turmiolliseksi havaitun puhtaasti yhteiskunnallisten ja puhtaasti kirkollisten asiain yhteensotkemisen, jota valinnainen siviiliavioliittokin tietää, yhä edelleen jatkua vai otetaanko nyt kerta kaikkiaan täysi askel tämän sotkun ja siitä aiheutuneen käsitteitten hämmennyksen selvittämiseksi.

Omituiselta muuten tuntuu — se sallittakoon minun sanoa —, että vapaudesta tässä asiassa pitävät niin kovaa ääntä etupäässä juuri ne, joiden taholta ei siihen seikkaan yleensä ole suurtakaan huomiota kiinnitetty. Täytyy kai sellaiseen ilmiöön olla jotkut erikoiset syyt, sillä eihän historia tunne mitään mahtia, joka siinä määrin kuin kristillinen kirkko ja papisto olisi polkenut omantunnon vapauden jalkojensa alle. Kirkko ja papithan ovat täyttäneet vankilat omantunnonvapauden esitaistelijoilla, kiduttaneet heitä, polttaneet heitä ja sirottaneet heidän tuhansa kaikkiin ilman tuuliin.

Mutta „pakollisen siviiliavioliiton käytäntöönottaminen herättäisi todennäköisesti laajoissa kansankerroksissa vastenmielisyyttä ja katkeruutta“, niin tietää lakivaliokunnan enemmistö vakuuttaa ja sama virsi tullaan kaiketi asiaa käsiteltäessä täällä eduskunnassakin vielä veisaamaan monta kertaa ja monissa eri äänileissa, koskapa se on kaikkialla muuallakin veisattu. Enkä minäkään epäile, ettei siihen suuntaan käyvissä väitteissä olisi jonkun verran, mutta myöskin vain jonkun verran perää. En epäile, ettei kansamme henkisissä takalistoissa vielä löytyisi koko joukko sellaisia kunnianarvoisia muinaisjäännöksiä, joissa pakollisen siviiliavioliiton voimaansaattaminen herättäisi vastenmielisyyttä ja katkeruutta aivan yhtä paljon, kuin uuden virsikirjan käytäntöön ottaminen sen vanhan n. s. „sieluhöylän“ sijaan tai viinanpolton lakkauttaminen tai naisten oikeuksien laajentaminen tai joku muu sellainen uudistus-kysymys aina on herättänyt.

Mutta toisaalta olen puolestani syvästi vaakuutettu siitä, että nämä kirkollisten ennakkoluulojen usvat, jotka siellä takamailla vielä ihmisten näköpiiriin sumentavat, aikamme raikaissa tuulahduksissa pian tulevat hälvenemään. Olisi mielestäni häväistys kansaamme kohtaan, jollemme siitä edes tätä uskoisi, jollemme luottaisi siihen, että se nyt jo pystyy oivaltamaan sen, minkä useimmat muut Euroopan sivistyskansat jo vuosikymmeniä sitten ovat käsittäneet ja myöskin lainsäädännössään toteuttaneet. Sitäkin suurempi syy minulla on luottaa käsitteitten selviämiseen ja ennakkoluulojen hälvenemiseen näissä asioissa, kun tiedän, miten ripeästi kehitys maassamme on viime aikoina tällä alalla kulkenut. Vuoden 1898 kirkolliskokouksessa vaivoin saatiin vähäinen enemmistö poikkeuksellisen siviiliavioliiton puolelle. Vuoden 1908 kirkolliskokouksessa päästiin jo valinnaisen siviiliavioliiton kannalle, joskin vain syrjäänpannun äänestyslipun nojalla, ja nyt tulee täällä eduskunnassa olemaan kysymys enään vain siitä, onko siviiliavioliitto otettava käytäntöön valinnaisena vaiko pakollisena.

Ja vaikk'ei näin olisikaan laita, vaikka nuo ennakkoluulot olisivatkin sitkeämmässä, kuin mitä minä luulen niiden olevan, niin sillä seikalla ei saa olla meille mitään ratkaisevaa merkitystä. Me emme ole velvolliset emmekä edes oikeutetut pysähtymään ennakkoluulojen eteen. Me emme saa valtion lainsäätäjinä hiipiä henkisesti vaivaisten selän taakse. Sillä jos me sen teemme, niin silloin käy kaikki kulttuurilainsäädäntö täällä mahdottomaksi. Huomattakoon muuten, että samojen ennakkoluulojen nojalla voidaan vastustaa ja on vastustettu myöskin valinnaisen siviiliavioliiton käytäntöönottamista. Niinpä vuoden 1908 kirkolliskokouksessa valinnaisen siviiliavioliiton vastustajat mitä mieluisimmin juuri niihin turvautuivat. Ja onkin varmaa, että juuri valinnaisen siviiliavioliiton käytäntöönottaminen antaisi noille ennakkoluuloille pitkäksikin aikaa elämisen mahdollisuutta, jota vastoin siviiliavioliiton säätäminen pakolliseksi hyvin pian tekisi niistä kerrassaan lopun.

Vaillinaisella siviiliavioliitto-muodolla on myöskin se varjopuoli, että se aina pakottaa ihmiset valitsemaan, kumpaako muotoa noudattaen he tahtovat avioliittonsa vahvistuttaa, ja siten aivan kuin kehottamalla kehottaa kiihoitukseen toisen avioliittomuodon puolesta toista vastaan. Se synnyttää siten, niinkuin valiokunnan mietin-

nössäkin siitä sanotaan, „taistelua tuolla yhteiskunnan mitä arimmalla alalla“, taistelua, jota valtioedun kannalta mitä tarkimmin olisi vältettävä.

Mutta ei ainoastaan valtion, vaan myöskin kirkon todellisten etujen mukaista olisi siviiliavioliiton käytäntöönottaminen pakollisena, sillä ennenkuin se on tapahtunut, ei papisto voi päästä Herransa nimeen vihkimästä kihlakump-paneita, joiden avioliitto on kirkon herran nimenomaisten ja jyrkkien käskyjen vastainen.

Minä ehkä parhaiten kuvaan sen omantunnon ristiriidan, mihin pappi tässä saattaa joutua, kun luen erään sitä koskevan kirkkoherra Elis Bergrothin lausunnon Suomen neljännessä kirkolliskokouksessa. Hänen sanansa kuuluivat: „Paisi sitä pyhyiden pilkkaa, jota tämä vihkimispakko tuottaa muassaan, pakottaa se papin polkemaan Kristuksen omia sanoja. Nuo 53 avio-
paria, joille esim. viime vuonna Porvoon tuomiokapituli oli velvollinen antamaan erokirjan, olivat suureksi osaksi niitä, joista Kristus sanoo: „joka hylkää vaimonsa muun kuin huoruuden tähden, hän tekee huorin, ja joka sen hyljätyn ottaa, hän tekee huorin.“

Nuo menevät uuteen avioliittoon ja pappi kutsutaan vihkimään, pakotetaan vihkimään. Kristuksen sanat sanovat halki vuosisatojen: „tuo mies, tuo nainen tekee huorin“, mutta pappi sanoo: „Kristuksen palvelijana vahvistan avioliiton.“ Jopa hän sanoo: „mitä Jumala on yhdistänyt, ei pidä sitä ihmisten erottaman.“ Pelastakaa ainakin ne, jotka kärsivät tästä ja joille on selvinnyt Herran sana: „Se palvelija, joka tietää Herransa tahdon ja ei sitä tee, hän saa monta haavaa kärsiä.“ Pelastakaa heidät noista haavoista, tuosta onnettomasta vihkimispakosta, jota ei Herran sana missään vaadi, mutta näissä tapauksissa ehdottomasti kieltää. Mielestäni pitäisi näiden kirkkoherra Berghrothin sanojen antaman vakavaa ajattelemisen aihetta kaikille niille, jotka tahtovat antaa jotakin arvoa pappienkin omilletunnoille ja samalla haluavat välttää pahennuksen herättämistä seurakunnissa. Tämä asia ei nimittäin koske yksinomaan pappeja vaan yhtä paljon seurakuntia, jotka, jos niissä todella on uskoa ja luottamusta Kristuksen sanoihin, varmaankin monasti ovat katke-
ruudella havainneet, kuinka pappi vihkii ja siunaa ihmisiä huoruuteen. Sillä sitähan eronneitten uusi avioliitto vuorisaarnan opetuksen mukaan ehdottomasti on. Ellei sellainen menettely

pappien taholta herätä pahennusta kirkon jäsenten keskuudessa, niin sitte ei mikään, ja voi sitä, jonka kautta pahennus tulee (naurua vasemmalta). Sellainen menettely on myöskin omiaan mitä vakavimmin järkyttämään kirkon arvoa ylimalkaan kaikkien silmissä. Sillä sanoohan kirkko palvelevansa totuuden Herraa, opettavansa totuutta, harjoittavansa totuutta. Mutta nyt voidaan kysyä kirkolta: jos se on totta, niin miksi sitten antaudut siunaamaan liit-toja, jotka ovat sitä laatua, että sinä opissasi ne tuomitset? Kirkon taholta ehkä vastataan tähän: papit ovat virkamiehiä ja sellaisina he alistukoot valtion lainsäädännön alaisiksi. Mutta me sanomme siihen: Kun sinä opetat totuutta ja palvelet totuutta, niin kuinka voi sitte totuus taipua valtiovallan alle. Oliko sellainen sinun herrasi opetus, oliko sellaista hänen esiintymisensä, kun hän seisoi valtiomahdin edessä, taipuiko hän siten ja antoi totuuden hoitaa itseänsä niinkuin se parhaiten taisi? Etkö ole joutunut tässä ilmeiseen ristiriitaan sen herran kanssa, jota sanot palvelevasi? Tällaisia ja muita samantapaisia kysymyksiä voidaan kirkolle asettaa eikä se voi niihin punastumatta vastata, ennenkuin pakollinen siviiliavioliitto on saatu aikaan ja kirkon ja valtion toisistaan erottaminen muutenkin toteutettu. Sillä ei voi enää tulla kysymyksenäkään, että valtio avioliittolainsäädännössään alistuisi kirkon vaatimuksiin, vaan on kirkon taivuttava siinä valtiovallan alle ja siis nurkumatta tai nuristen vihittävä kaikki ne, jotka valtion lainsäädännön mukaan ovat avioliittoon esteettömät.

Muissa maissa onkin papisto, etupäässä juuri nyt kerrotuista syistä, joko asettunut suorastaan pakollisen siviiliavioliiton kannalle tai puoltanut valinnaista siviiliavioliittoa ainoastaan sillä nimenomaisella ehdolla, että papit vapautettaisiin vihkimästä eronneita sekä niitä, jotka eivät usko kirkon perustotuuksiin. Niinpä Tanskassa, kun siviiliavioliittokysymys siellä vuosina 1902 ja 1903 oli päiväjärjestyksessä, kokonaista 742 pappia lähetti Landstinget'iin adressin, jossa anoi-vat, että papit, siinä tapauksessa että siviiliavio-liitto tulisi valinnaiseksi, vapautettaisiin vihki-mästä eronsaaneita. Samansäältöisen anomuk-sen lähetti vuonna 1903 maansa hallitukselle Ruotsin kirkolliskokous, joka itse asiassa näyt-tää asettuneen pakollisen siviiliavioliiton kan-nalle. Näitten maitten eduskunnissa onkin si-viiliavioliittokysymystä käsiteltäessä päähuomio

keskittynyt juuri nyt puheenaolevaan puoleen asiasta. Mutta meillä näyttään kirkollisella taholla tahdottavan päästä siitä kysymyksestä niin vähällä kuin suinkin mahdollista. Edellä siteeraamani kirkkoherra Bergrothin sanat häipyvät huutavan äänenä neljännen kirkolliskokouksen korpeen. Vuoden 1908 kirkolliskokous ei liioin tähän asian puoleen suurtakaan huomiota kiinnittänyt. Ja nyt tahtoi lakivaliokunnan kirkollis-vapaamielinen enemmistö sivuuttaa koko kysymyksen täydellisellä vaitiololla. Vasta kiivaan kinastelun jälkeen saatiin vähemmistön taholta ajetuksi siitä mietintöön se lyhyen lyhyt huomautus, joka on luettavana mietinnön sivulla 6 ja johon enemmistö ei ole mietinnössä ryhtynyt vastaamaan. Näyttääpä tästä päättäen siltä, ettei meidän kirkollisella tahollamme annettaisi juuri mitään arvoa koko pappien omilletunnoille tai Kristuksen edelläkerrotuille sanoille. Pappimme itse taas ovat täten osottaneet olevansa maailman vapaamielisimpiä pappeja, silloin nimittäin, kun tulee kysymykseen, onko heidän omassa toiminnassaan noudatettava Kristuksen selviä käskyjä vai ei, käskyjä, joita he muuten virkavalassaan ovat vannoneet aina noudattavansa.

Että lakivaliokunnan pappisjäsenissä ja heidän kirkollisvapaamielisissä kannattajissaan sentään on jonkunlainen heikko aavistus siitä, ettei tässä kohden asiat ole ihan niinkuin niitten olla pitäisi, se näkyy asetusehdotuksen 13 §:stä, joka muutenkin on monessa suhteessa hyvin merkilinen lainkohta. Me sosialidemokraattiset lakivaliokunnan jäsenet koetimme antaa tuolle pykälälle sellaisen sisällön, että kaikki asianomaisen uskontokunnan jäsenet olisivat oikeutetut siunauttamaan avioliittonsa, toisin sanoen vaatimaan avioliittonsa siunaamista, jos uskontokunnan järjestys sen sallii. Me pidimme itsestään selvänä, että kun enemmistön ehdotuksen mukaan pappi kerran on velvollinen avioliittoon vihkimään kaikki uskontokuntansa jäsenet, on hän myös velvollinen siunaamaan heidän siviiliviranomaisen edessä solmiamansa avioliiton, sillä sisältyyhän kirkolliseen vihkimiseenkin siunaamispuoli ja pappi on siis aina velvollinen siunaamaan, jos hän samalla vihkii. Mutta tämä ehdotuksemme ei saavuttanut valiokunnan enemmistön hyväksymistä. Syy siihen taas ei käsitteäkseni voinut olla mikään muu kuin se, että tahdottiin vapauttaa papisto siunaamasta avioliittoja, joita heidän omatuntonsa ei hyväksy, ja

niin ollaan nyt menossa siihen, että vihkimisen on oikeutettu kuka tahansa uskokunnan jäsen saamaan, mutta ei siunausta. Moinen epäjohtomukaisuus ei voi johtua muusta kuin kirkon juurevasta halusta palvella kahta herraa, joista se tietysti toista rakastaa, toista ylenkatsoo.

Siirryn nyt asian niin sanoakseni käytännölliseen puoleen. Pääväite, joka siltä näkökannalta on pakollisen siviiliavioliiton käytäntöön ottamista vastaan esitetty on se, että olisi kohtuutonta — jos siviiliavioliitto säädettäisiin pakolliseksi, — väliaikaisesti panna avioliiton rekisteröimistä papiston velvollisuudeksi, koska rekisterinpito ei silloin enää olisi kirkon omalta kannalta tarpeellinen, kirkon kun ei tarvitsisi pakollisen siviiliavioliiton voimaantultua enää tuntea jäsentensä avioesteitä, niinkuin olisi laita vielä siinä tapauksessa, että siviiliavioliitto säädettäisiin vailinnaiseksi.

Tästä valiokunnan enemmistön käsityksestä täytyy minun heti sanoa, että se on lievimmin sanoen omituinen. Vaikka ajatukseni kansankirkostamme, sen nykyisessä tilassa, ovatkin kaikkea muuta kuin korkeat, en minä kuitenkaan olisi tohtinut mennä ilman mitään todistuksia siitä lausumaan sellaista solvausta, kuin minkä juuri kertomani lakivaliokunnan enemmistön väite perusteluineen sisältää. Sillä tietäähän tuo enemmistön kanta, jonka verhoiksi muuten on koetettu kiskoa vanhaa rääsyä aina papiston privilegioista saakka, tietäähän se tässä kohden selvästi sitä, ettei evankelisluterilainen kirkkomme katsoo itsellään olevan jäsentensä avioliittojen kanssa mitään tekemistä, sitten kun ne kerran ovat solmitut. Kirkko merkitsee muka avioliiton rekisteriinsä ainoastaan kaksinnaimisten välttämiseksi, mutta muuten eläkööt aviokumppanit miten ikinä tahtovat, se ei kirkkoa liikuta. Tämä on luonnollinen johtopäätös valiokunnan enemmistön kannasta. Ja minä kun olen tähän saakka luullut, että kirkko pitää velvollisuutenaan herransa palvelijana valvoa ja opastaa jäsentensä avioelämää vielä häiden jälkeenkin ja siis jo sitä varten tarvitsee tietää, ketkä ovat naimissa, ketkä eivät. Myöskin olen ollut siinä uskossa, että kirkon on tarvis tietää jäsentensä avioliitot siitäkin syystä, että avioliitosta, kirkollisesti vihkimättömistäkin, saattaa syntyä lapsia, jotka kastetaan ja silloin ovat merkittävät kirkonkirjoihin. En näet usko, että papit voisivat kielitäytyä kastamasta kirkonjäsenten lapsia, olkoonpa

että nuo lapset olisivat syntyneet siviiliviranomaisen edessä solmituista avioliitoista. Ovat-han papit ennenkin kastaneet, vaikkeivät ole vihkiineet. Minusta siis näyttää, että lakivaliokunnan enemmistön käsitys tässä kohden on kaikkea pontta ja perää vailla.

En muutenkaan pidä ensinkään kohtuuttomana, että kirkko tästä lähtien niinkuin tähänkin asti on velvollinen merkitsemään rekisteriin omaan jäsentensä avioliitot. Valiokunnassa tosin rovasti Mannermaa valitti, että papistolla on kovin paljon työtä ja myönnettävää onkin, että papiston työtaakka yhtäältä on vuosi vuodelta kasvanut. Lypsävien lehmien luku seurakunnassa yhä lisääntyy tuottaen sielunpaimenille entistä enemmän hommaa ylöskantokirjojen laatimisessa ja saatavien ryöstättämisessä. Taajaan uudistuvat vaalitaistelut vaativat nekin runsaan osan raihaisten rovastiemme, työtaakan painamien pappiemme kalliista ajasta. Kansamme keskuuteen levinneet uudet henkiset ja taloudelliset virtaukset pakottavat vähän uusimaan vanhoja saarnoja, joilla muuten olisi vielä tullut toimeen vuosikymmeniä, ja niin edespäin. Mutta helpottaahan tuota työtaakkaa taas toisaalta se, että entiseen verraten suhteellisen harvat ihmiset enää papin apua tarvitsevat. Ja kuitenkin me kaikki olemme velvolliset papiston saatavat ryöstön uhalla suorittamaan. Eikähän tässä sitäpaitsi olekaan tarkoitus mitään uutta työtaakkaa papiston heikoille hartioille vyöryttää. Päinvastoin. Me ajomme vapauttaa heidät osasta entistäkin, nimittäin avioliittojen kuulutamisesta ja vihkimisestä. Missä siis on se kohtuuttomuus, josta lakivaliokunnan kirkollisvapaa-mielinen enemmistö puhuu?

Puolustellessaan valinnaisen siviiliavioliiton käytäntöön ottamista maassamme vetoaa valiokunnan enemmistö mietinnön sivulla 8 myöskin muitten maitten esimerkkiin, lausuen että „ei missään maassa, jonka väestö on kokonaan tai miltei kokonaan protestanttinen, tätä (nimittäin pakollista siviiliavioliittoa) vielä ole katsottu tarpeelliseksi“. Missä määrin tämä tosin hyvin epämääräisesti lausuttu väite pitää paikkansa, sen voi jokainen, joka tuntee eri maissa, esimerkiksi Alankomaissa, vallitsevat uskontosuhteet, itse päättää, kun mietinnön sivulta 5 lukee luettelon niistä tärkeimmistä sivistysmaista, joissa siviiliavioliitto pakollisena on otettu käytäntöön. Minä tahdon vain huomauttaa, että esimerkiksi Tanskassa, jonka väestö kai on yhtä

protestanttinen kuin meidänkin ja olot tällä alalla muutenkin samallaiset kuin meillä, eduskunnan toinen kamari, Folketinget, jo vuonna 1903 miltei yksimielisesti hyväksyi lain, jolla siviiliavioliitto säädettiin pakolliseksi. Mutta kun ensimmäisessä kamarissa 9 äänen enemmistöllä tuli hyväksytyksi valinnainen siviiliavioliitto, eikä kumpikaan puoli vielä tähän päivään saakka ole, ainakaan mikäli minä tiedän, antanut perään, ei siellä ole saatu säädetyksi pakollista eikä valinnaista siviiliavioliittoa. Jos Tanskan kamarit olisivat olleet yhtenä, olisi pakollinen siviiliavioliitto siinä protestanttisessa maassa ainakin jo vuonna 1903 tullut hyväksytyksi 101 äänellä 28 vastaan, sillä ne äänimäärät molemmissa kamareissa yhteensä annettiin näiden eri järjestelmien puolesta. Mitä taas Englannin oloihin tulee tällä alalla, niin olisi valiokunnan enemmistön niistä puhuessaan samalla pitänyt mainita Skotlanti, jossa omantunnon vapaus on kai jokseenkin yhtä suuressa arvossa kuin Englannissa, mutta jossa ei ole valinnaista siviiliavioliittoa käytännössä. Pohjois-Amerikan Yhdysvaltojen avioliitto-olojen ei taas luulisi olevan kovinkaan kelvollisen asean valinnaisen siviiliavioliiton puoltajien käsissä.

Miltä kannalta tahansa tätä asiata siis katselee, niin ei voi minun käsittääkseni tulla muuhun tulokseen kuin siihen, että tässä on nyt kerta kaikkiaan otettava täysi askel eteenpäin, tehtävä kansalaiset vapaiksi ja tehtävä kirkko vapaaksi. Nämät kaksi mahtia on irroitettava siitä syleilystä, johon vuosisadat ovat ne kietoneet ja joka päivä päivältä käy niille kummallekin yhä tukahuttavammaksi. Sellainen eron-teko on ehdottomasti niiden molempien parhaaksi. Kirkko nimittäin ei ole enää pitkiin aikoihin voinut eikä voi tässä ylen tukahuttavassa syleilyssä ylläpitää omia eettillisiä ihanteitaan, vaan on pakotettu niistä yhä tinkimään, olemaan toista sanoissa, toista teoissa, ja siten päivä päivältä alentamaan arvoansa kaikkien valistuneiden ja ajattelevien kansalaisten silmissä. Valtiossa taas on jo suuri, ja yhä kasvava niiden luku, jotka pitävät kirkkoa jonakuna historiallisena kivettymänä valtio-ruumiissa, kasvannaisena, joka häiritsee ja estää tervettä verenkiertoa yhteiskuntaelimistössä ja joka sen vuoksi on siitä poisleikattava mitä pikemmin sen parempi. Meillä on nyt tilaisuus tehdä tuollainen pieni terveellinen leikkaus, leikkaus, joka ennen pitkää käy kun käykin välttämättö-

mäksi. Meillä on tilaisuus erottaa toisistaan se kirkollinen tehtävä, joka papilla on, ja se yhteiskunnallinen tehtävä, joka hänellä on, kun hän solmii avioliiton. Erottakaamme nuo tehtävät. Antakaamme kirkolle mitä kirkon on ja valtiolle mitä valtion on. Säätekäämme avioliiton solmiminen siviiliviranomaisen edessä ainoaksi oikeudellisesti päteväksi avioliiton päättämismuodoksi tässä maassa.

Ed. Helenius-Seppälä: Kun minulla ei koskaan ole ollut mitään taipumusta teologisiin kiistoihin ja riitoihin, niin en tahdo erittäin koskettaa edellisen puhujan lausuntoon, vaikka siinä olikin meille protestanteille outoja ajatuksia. Oudolta tuntui erittäinkin se, että toiselta puolen kyllä selitettiin, että Kristus aikoinaan ei taipunut valtiomahdin alaiseksi, mutta toisekseen puhuja opetti, että meidän, jotka kristityn kantsantokannan omistamme, täytyy valtiomahdin alaiseksi alistua kysymättä siinä suhteessa, mitä sisäinen vakaumus sanoo.

Niissä piireissä, joita minä olen lähinnä lähetetty edustamaan, on vallalla se käsitys, että olisi edelleenkin kirkollisella vihkimisellä vahvistettava kirkon jäsenten avioliitto. Nämä piirit ovat niitä, joissa pakollisen siviiliavioliiton käyttäntöön ottaminen todellakin herättäisi „vastenmielisyyttä ja katkeruutta“. Minä en ole parhaalla tahdollakaan käsittänyt, mitä todellista hyötyä siitä olisi, että pakotettaisiin, ihmisten arimpia tunteita loukaten, sellaisia henkilöitä alistumaan siviiliavioliittoon, joille tämä avioliiton solmiamistapa ei ole mieluinen. Vielä vähemmän ymmärrän tällaisen pakon esittämistä, kun te tapahtuu niiden puolelta, jotka kyllä toisissa kohdin ovat valmiit vapaudesta kiinnipitämään. Vuosisatojen kuluessa juurtuneita tapoja ja vakiintuneita muotoja ei niinkään helposti rikkirevitä, ja tämä onnistuu sitä vähemmän silloin, kun suuri osa kansasta näkee pakotuksessa niistä luopumaan omantunnon vakaumuksen sortoa. Mietinnössäkin mainitaan, että Englannissa on luovuttu pakollisen siviiliavioliiton kannasta. Tunnen hiukan tuon maan oloja ja siellä vallitsevia käsityskantoja, ja luulen, että pakollisen siviiliavioliiton jättäminen on yhtenä ilmauksena juuri siitä vapaudenrakkaudesta, mikä vallitsee puheenalaisessa maassa, jossa osataan toisten sisäisille vakaumuksille antaa arvonsa ja välttää tässä suhteessa tarpeettomia loukkauksia.

Valiokunnan ehdotus säilyttää mahdollisuuden siihen, että vakaumuksesta kirkon jäsenenä pysyvät tulevat edelleen osallisiksi kirkollisesta vihkimisestä, jotavastoin ensimmäisessä vastalauseessa tahdotaan kokonaan poistaa kirkollisen avioliiton solmiamisen pätevyys. Minä olen usein yhtynyt kannattamaan sosialidemokraattisen puolueen taholta tehtyjä vastalauseita silloin, kun on ollut kysymys taloudellisella alalla vallitsevien epäkohtien korjaamisesta ja sillä alalla tapahtuvan sorron vastustamisesta. Mutta tällä kertaa pyritään siltä taholta toisten sisäistä vakaumusta sortamaan — olkoon että tämä on tapahtanut parhaassa tarkoituksessa, jotta jostakin toisesta epäkohdasta päästäisiin. Minä rohkenen senvuoksi toivoa, että kun asia menee edelleen käsiteltäväksi, suuri valiokunta ei ottaisi huomioon pakollisen siviiliavioliiton käyttäntöön ottamista tarkoittavaa ehdotusta.

Ed. Sjöstedt-Jussila: Olen pyytänyt puheenvuoroa merkitäkseni kantani esilläolevassa asiassa, ennenkuin asia lähetetään suureen valiokuntaan. Aikakautemme käsitys avioliitosta on luultavasti kehittynyt siksi, että tämänkaltaisen avioliittomuoto on välttämätön, jotenka en tahdo siihen kosketella. Esillä olevan asetusehdotuksen 2 §:ssä mainitaan, että avioliiton solmija maalla on kunnallislautakunnan esimies tai hänen estettynä ollessaan kunnallislautakunnan varaesimies, ja mietinnön perusteluista näkyy, että valiokunnan enemmistö on tullut tähän mielipiteeseen pääasiassa siitä, että nämä toimimiehet olisivat yhtä helposti niiden tavattavissa, jotka tahtovat solmia siviiliavioliiton kuin seurakunnan pappi on niiden, jotka haluavat mennä vihkimisellä vahvistettavaan avioliittoon.

Minä puolestani en voi antaa tuolle mukavudelle siksi suurta arvoa, että se saisi olla määräjänä. Olen muuten valiokunnan vähemmistön kannalla siinä, etteivät lautakunnan esimies ja varaesimies ole soveliaita mainitun liiton solmijoiksi ja katson, että monet heistä eivät omaa siksi paljon lainopillisia tietoja, että voisivat käsitellä monta kertaa hyvinkin vaikeita avioestekysymyksiä. Katson myöskin, että siviiliavioliiton sitojina, jotta tuo liitto muodollisestikin olisi yhdenvertainen kirkollisen avioliiton kanssa, tulee olla tuomarin tutkinnolla varustetun henkilön. Ehdottaisin suuren valiokunnan harkittavaksi, eikö voitaisi henkikirjureita määrätä tähän toimeen, sillä nämähän omaavat tuomari-

tutkinnollisen tiedon, sekä yhteiskunnallista arvonantoa, ja hyvin luultavaa on, että heidän toimekseen jää siviilirekisterinkin pito, ja kun he virkatoimiensaakin tähden tulevat ainakin kahdesti vuodessa liikkumaan jokaisessa kunnassa, jolloinka moni mainittuun avioliittoon aikova olisi tilaisuudessa solmituttamaan liittonsa. Kannatan kaikissa muissa kohdin toista vastalausesta.

Ed. Vuorimaa: Ei voi kieltää, ettei edustaja Kotosella ole hyviä taipumuksia tulla joltamaiseksi raamatunselityksen pitäjäksi, kun hän vaan tottuu pois pahasta tavasta selittää raamattua ja etenkin kirkolliskokousten jäsenten lausuntoja samalla tavalla kuin eräs kuuluisa mies selittää raamattua. (Iloisuutta. Puhemies: Hiljaa!)

Kun nyt menen lausumaan mielipiteeni valiokunnan mietinnöstä, niin tulen myöskin koskettelemaan muutamia niitä kohtia, joita vähemmistö vastalauseessaan täällä on esittänyt ja joihin edustaja Kotonenkin kosketteli. Ensiksikin pistää valiokunnan mietinnössä silmiin se puutteellinen ja tosioloista poikkeava tapa, jolla valiokunta perusteluissaan kuvaa avioliiton ja sen solmimistavan historiaa. Lukija tulee siihen kieroön käsitykseen, että avioliiton päättäminen kaikkialla Europassa vanhimpina aikoina ja varsinkin Suomessa ennen vuotta 1571 oli puhtaasti valtiollinen tai porvarillinen asia. Niin ei kuitenkaan ole asianlaita. Päinvastoin oli sekä kaikkialla Europassa että Suomessakin ennen uskonpuhdistusta eli siis ennen 15-sataluvun keskivaiheita avioliitto, niinkuin sen solmiminenkin, puhtaasti uskonnollinen ja kirkollinen asia. Jo Tertullianuksen, Cyprianuksen ja Augustinuksen aikana, siis kolmannella, neljännellä ja viidennellä vuosisadalla muodostui avioliitto kirkolliseksi seurakunnan asiaksi. Ja 7:nnellä vuosisadalla se käsitys on yksin vallitsevana ei ainoastaan yksityisissä seurakunnissa vaan roomalaisessa ja kanoonisessa oikeudessa, ja siten avioliitto koko katolisena aikana, sakramenttina kun se oli, ei ainoastaan solmittiin kirkolta ja kirkollisilla seremonioilla, vaan avioliittoa koskeva tuomiovalta, kuten avioero, perintöasiat ynnä muut olivat kirkollisen tuomiovallan alaisia ja tulivat pakollisiksi jo 11:llä vuosisadalla. Uskonpuhdistus ja ero katolisesta kirkosta muutti luonnollisesti avioliiton asiankin siten, että se tuli kirkollisporvarilliseksi seka-asiaksi. Mutta

1571 vuoden kirkkojärjestys ja vielä 1686 vuoden Suomessakin voimassa oleva kirkkolaki antaa 15—16-sataluvulla tuomiovallan tuomiokapituleille useissa avioliittoasioissa, kuten avioerossa, pesäerossa ynnä muissa. Vasta 1734 vuoden yleiseen valtiolakiin tulivat nämä kuulumaan siviilioikeuden tuomiovallan alaisiksi ja ainoastaan avioliiton solmimisasia jäi edelleen kirkollisen viranomaisen asiaksi, joka määräys sittemmin tuli nykyiseen Suomessa voimassa olevaan kirkkolakiin vuodelta 1869.

Niinkuin tästä huomaamme, on avioliitto ja sen solmiminen vanhoista ajoista koko kristikunnassa ja siis Europassakin ollut puhtaasti kirkollinen ja protestanttisissa maissa uskonpuhdistuksesta alkaen kirkollisporvarillinen.

Pakanamaissa tapahtui ja tapahtuu vieläkin avioliiton solmiminen yleensä siten, että morisian joko ostetaan vanhemmiltaan tai väkisin ryöstetään, jolloin hänellä edellisessä tapauksessa eri kansoissa, kuten esim. Roomassa oli laita, oli itsellään vähemmän tai enemmän sananvaltaa. Samoin oli myös juutalaisten seassa.

Kun valiokunta sitten toisen sivun viime kapaleesta lähtien alkaa perustella siviili- eli porvarillisen avioliiton tarpeellisuutta maassamme, perustaa se sen ensiksi sanoilla: „Henkilö, joka ei katso voivansa alistua kirkolliseen vihkimiseen, ei voi mennä avioliittoon!“ Tämmöisellä väitteellä yleensä voidaan mitä hyvänsä avioliiton solmimislakia perustella, sillä samoilla syillä voi toinen väittää, että henkilö, joka ei katso voivansa alistua siviilivihkimiseen, ei myöskään voi mennä avioliittoon. Semmoisia väitteitä on näinä päivinä paljon lausuttu esimerkiksi viime viikolla siinä sosialistien kokouksessa Sirkuskadun varrella heidän talossaan, jossa siviiliavioliittoasiaa pohdittiin. Siinä esiintyi useita puhujia, jotka hyvin jyrkällä tavalla selittivät, etteivät he voi alistua myöskään siviiliavioliiton alle, koska pitävät avioliittoa ainoastaan avioliittokumppanien keskinäisenä asiana.

Tämmöistä periaatetta noudattamalla täytyy avioliiton solmiminen johdonmukaisesti jättää kokonaan säännöittämättä ja jokaisen mielivaltaiseksi. Tämä on aivan loogillista, mutta siihen tuskin valiokunnan enemmistö myöntyy. Ellei valiokunnan tässä lausuttua todistelua voi pitää pätevänä, niin todistamattomalta tuntuu myös sen seuraava väite: „Sama on sen laita, joka ei kuulu mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan, ellei hän sellaiseen liity; ja tällaisia

henkilöitä on maassa jo huomattava määrä.“ Olisi nyt odottanut, että valiokunta olisi laatinut tilaston, kuinka paljon tämmöisiä henkilöitä löytyy meidän maassamme, mutta semmoista tilastoa ei ole, ja minullakin on jonkunlainen hämära aavistus siitä, ettei valiokunta ole siitä itsekään selvillä, ei osapuilleenkaan. Kun on kysymys mistä vähäpätöisestä asiasta tahansa, niin siitä vaaditaan ja kerätään jos minkämoiset tilastot tahansa, ennenkuin ratkaisuun ryhdytään. Mutta nyt kun on kysymys asiasta, joka syvästi kohdistuu kansan elämään ja jolla voi olla niin perin laajalti ulottuvia seurauksia kuin avioliiton solmimiskysymyksellä, silloin ei valiokunta katso mitään tilastoa eikä selvitystä tarpeelliseksi, lausutaan vain umpimähkäisiä arveluita.

Mitä sitten tulee valiokunnan väitteeseen, että rippikoulunkäynnin vaatimus kirkkokunnan puolelta estäisi avioliiton solmimista, niin ei siinäkään liene mitään omantunnon pakkoa tai semmoista estettä, jota valtionkaan pitäisi avioliittoon menemisen ehdoksi vaatia. Jos kerran avioliitto perustaa perheen ja perhe on valtiollisen yhteiskunnan aihe ja perustus, niin vaatii valtiollisen yhteiskunnankin etu, että perhettä perustettaessa on tietoisuutta ja luonteen kehitystä, ja tätä rippikoulussa annetaan, eikä mitään muuta kaikille niille, jotka kuuluvat kirkkoyhdyskuntaan. Se ei siis ole mikään todellinen avioliiton este eikä ylipäänsä este lainkaan, sillä jos se on este, niin tulee valtion oppipakkokin esteeksi.

Ainoa asiallinen valiokunnan todistelu perusteluissa on lausunto, ettei luterilainen ja usean muunkaan denominationin kirkkokunta salli jäsenensä solmia avioliittoa pakanan kanssa. Muuten valiokunnan väite, ettei luterinuskoinen saisi mennä avioliittoon semmoisen kanssa, „joka ei ole kristitty“, — niin sanat kuuluvat — ei ole aivan oikea. Keisarillisen kirjeen mukaan joulukuun 8 päivästä 1831, jota ei ole 1869 vuoden kirkkolain ingressissä kumottu, saa luterilainen solmia määrättyillä ehdoilla avioliiton juutalaisen ja muhamettilaisen kanssa. Kuudes vastalause antaa myöskin lisävalaistusta tähän asiaan. Mutta pakanan ja kristityn välillä kieltää Suomen luterilaisen kirkkokunnan laki avioliiton ja näiltä sekä samoin pakanain keskuudessa tapahtuvaa aviota varten tarvitaan siviiliavioliitto. Selville vain olisi saatava, kuinka paljon Suomessa on pakanoita, se tahtoo sanoa semmoisia henkilöitä, jotka eivät ole kastettuja.

Mutta siitäkään ei valiokunta ole antanut selvitystä. Tämän lisäksi tulee niitä, jotka luopuen isiensä uskosta astuvat ulos kristikunnan yhteydestä ja julistetaan siitä erotetuiksi, mutta niistä taas ei voida saada selvitystä, ennenkuin uskonnonvapauslaki on saatu voimaan. Sentähden olisi se ei ainoastaan yhtä välttämätön kuin nyt kyseessäoleva laki vaan vieläpä sen edellytyskin. Mutta siitäkään ei valiokunta ole virkkanut mietinnössään mitään.

Kun valiokunta kolmannen sivun toisen kapaleen lopussa lausuu, että „lukuksia ovat sellaisetkin tapaukset, missä kihlakumppanit mitään oikeudellisia muotoja noudattamatta ryhtyvät yhdyselämään“, vahvistaa se itse vain sen, minkä olen jo lausunut, ettei siviiliavioliitto toki suinkaan estä epäkohtia avioliittosuhteissa henkilöihin nähden, joilla on anarkistinen tai nihilistinen maailmankatsantokanta eikä aavistustakaan valtiollisen eikä inhimillisen yhdyselämän periaatteista.

Jos valiokunnan yleiset perusteet täten ovat sangen köykäiset, osottavat valiokunnan vähemmistön esittämät perustelut, joita edustaja Kotonen täällä äsken esitti ja jotka ilmenevät ensimmäisessä vastalauseessa, ettei vähemmistöllä ole tietoa siitä, mistä on kysymys, kun se sokeasti ja historiallisia tosiasioita syrjäyttämällä vaatii pakollista siviiliavioliittoa. Ensimmäinen väite, että „avioliitto valtion kannalta katsoen on puhtaasti maallinen oikeussuhde“ (sivu 5), on sellainen kulunut intelligenssi-radikaalien fraasin märehminen, joka on syntynyt klerikaalisissa maissa ja joka jo protestanttisissa maissa on voitettu asema. Sillä avioliitto ei ole ainoastaan oikeussuhde ja semmoisena kuuluva valtion lakien ja järjestyksen alaiseksi, vaan sillä on myös uskonnollinen puolensa ja merkityksensä, niinkuin se on myös julkilausuttu ilmoitetussa kristillisen seurakunnan peruskirjassa, Matheuksen evankeliumin 5:n luvun 32 värsyssä ja 19:n luvun 8 värsyssä ynnä muissa paikoissa. Sentähden kristillinen valtio sellaisenaan oman edunkin kannalta lainsäädännössä on velvoitettu ottamaan selvää kristillisen opin sisällyksestä ja on sen katsottava, että se hedelmöittävästi pääsee vaikuttamaan valtion jäseniin. Missä valtio menettelee päinvastoin, valmistaa se omaa rappeutumistaan. Se on tänäkin päivänä selvästi huomattavissa, niinkuin se on kaikkien aikojen historiassa, esimerkiksi Ranskassa. Noin 30 vuotta sitten sen silloinen kultusministeri ra-

dikaali Paul Bert sai aikaan joukon lakisäännöksiä, jotka eivät ainoastaan valmistaneet rappeutuneen klerikalismien häviötä, mutta kristinuskon häviötä ylipäänsä. Uskonnonopetus kiellettiin koulussa, Jumalan nimikin poistettiin kirjoista ja muihin toimenpiteisiin ryhdyttiin, joiden kautta kansa saataisiin vieraantumaan kokonaan niistä perusteista, joita ikuinen Jumala on asettanut. Näiden toimenpiteitten kautta keuhuttiin kansan tulevan onnelliseksi, vahvaksi, voimakkaaksi, siveelliseksi, — keuhuttiin tulevan oikea paratiisi Ranskanmaalle. Mutta uskonto oli sitävastoin kaiken pahuuden syy ja juuri (Vasemmalta: Niinkuin olikin! Puhemies: Hiljaa!). Mutta miten on käynyt? Äsken julkaistu Ranskan tilasto vuodelta 1908 toteaa: ensiksikin että nativiteetti Ranskassa tasaisesti alenee niinkuin se nyt jo on tehnyt 20 vuotta ja että voidaan jotenkin tarkasti laskea, milloin Ranskan kansaa tämän siveettömän syyn tähden ei ole enää olemassa; Molok on syönyt omat lapsensa; toiseksi: että kouluiässä olevien lasten lukutaito on laskenut niin, että 10 prosenttia on kokonaan lukutaidottomia: kolmanneksi: että rikollisuus on lisääntynyt siinä kauhistuttavassa määrässä, että Ranskassa sinä vuonna oli 898,000 rikoksesta vangittua henkilöä, se tahtoo sanoa, jokaisesta 38 ranskalaisesta oli yksi tuomittu pahantekijä; ja neljänneksi: että apachejoukot, — järjestetyt rosvoliitot —, ovat lisääntyneet niin, että ne Parisin kadulla keskellä päivääkin tekevät julkisia ryöstöjä ja uskaltavat joukkotaistelua järjestysvallan kanssa, mistä ne usein selviytyvät voitolla.

Että viimeisten aikojen uskonnon halveksiminen, herjaaminen ja vaino ei meidänkään maassamme ole ollut jälkiä jättämättä, osottaa senaatin oikeustoimituskunnan kertomus vuodelta 1909. Tärkeisiin rikoksiin tuomittuja oli tämän mukaan vuosina 1901—03 keskimäärin 395, mutta 1908—09 keskimäärin 1,061. Samasta syystä kasvatuslaitoksiin tuomittuja lapsia oli 1904 29, jotenkin saman verran seuraavina vuosina ja vuonna 1909 jo 66. Syypääksi tuomittujen kristinopin taidosta on olemassa tietoja 919 miehestä ja 134 naisesta. Niistä omasi hyvän kristinoppitaidon 17 miestä ja 3 naista tai 1,9 prosenttia, välttävän taidon kristinopissa 271 miestä ja 41 naista eli 29,6 prosenttia ja huonon tai ei mitään taitoa kristillisyydessä 629 miestä ja 92 naista eli 68,5 prosenttia. Nämä esimerkit osottavat, kuinka rikoksellisuus kas-

vaa sitä myöten, kuin kristinopin hylkääminen lisääntyy. Mutta palaan valiokunnan mietintöön.

Vähemmistö arvelee, että, „jos valinnainen avioliittolaki säädetään, niin syntyy useampien eri uskontokuntien syntyessä lukuisia uskonnollisen vihkimisen muotoja erilaisine vihkimäkävoineen ja muotoineen, joka taas synnyttää ajatuksen toisen avioliittoonmenomuodon paremmuudesta“. Samaa mielipidettä koetteli edustaja Kotonen esitellä; ja johtui hän siitä siihen, että siitä syystä pitää säätää siviiliavioliitto pakolliseksi. Lainsäädännön tarkoitus kuitenkin on täyttää ne puutteet ja aukot, mitä aikojen muodostamat olot vaativat. Lainsäädäntö ei siis saa antautua minkään mielioikun propagandaksi, vielä vähemmin muutamien kovaäänisten yltiöpäitten kuvittelujen ja haaveilujen pakottamiseksi kansalle. Lainsäädännön täytyy ottaa huomioon historialliset olot ja kehitys. Se ei saa tehdä hyppyjä. Ja vasemmiston samoin kuin meidän intelligenssiradikaalien huudot näyttävät minusta aiheutuvan paljon vähemmän siviiliavioliiton tarpeesta kuin halusta käyttää tätä kristillisen luterilaisen uskontomme nujertamiseksi ja vainoomiseksi ja muka pappisvallan kukistamiseksi. Kuitenkin voimme aivan varmana pitää, ettei siviiliavioliiton pakolliseksi julistaminen tulisi vähimmässäkään määrässä vähentämään eikä enentämään kuviteltua pappisvaltaa, sillä semmoista ei maassamme löydy läheskään niin paljon, kuin sosialistista paavinvaltaa. Eikä se uskontoakaan tule nujertamaan. Sillä kauan sen jälkeen kuin ei kukaan muista eikä puhu radikaaleista ja sosialisteista, ihailevat kansakunnat kristinuskoa.

Mutta sellainen pakollinen laki saisi sen aikaan, että syntyisi puhtaasti kristillisiä avioliittoja, jotka eivät millään alistuisi pakollisen siviiliavioliiton seremonioihin. Tästä syntyisi luonnollisesti valtion siviilioloissa tuhoisia selkkauksia ja vaikeuksia, vaikeuksia, joilla on paljon suurempi merkitys, kuin sillä, minkä edustaja Kotonen mainitsi virsikirjajutussa, sillä se, että joku seurakunta tai jotkut henkilöt käyttävät vanhaa tai uutta virsikirjaa, se ei vaikuta valtion siviilioloihin yhtään mitään. Elävänä esimerkkinä tästä on Englanti, jossa ajattelemattomasti ja tarpeettomasti säädettiin pakolliseksi siviiliavioliiton sitomismuoto. Sen laajan vastustuksen tähden, jonka se kohtasi kaikissa kristillisissä denominatsioneissa, oli ennen pitkää pakko se peruuttaa. Ja vaikka siellä nykyään valtion

rekisterin mukaan on 276 eri uskontokuntaa tai denominatsionia omilla vihkimismuodoilla, ei valinnaisesta avioliittomuodosta ole huomattu vähääkään haittaa, yhtä vähän kuin se on synnyttänyt käsitystä huonommasta tai paremmasta avioliitosta, jonka naivin käsityksen vain synnyttää ylen vilkas mielikuvitus ja tietoisuuden puute.

Että avioliitossa on uskonnollinenkin momentti, tunnustavat myöskin Amerikan Yhdysvallat, jotka muuten ovat jättäneet uskonnonasiat uskontokuntien omaksi asiaksi. Nämä valtiot tunnustavat sen avioliittolaissaan siten, että se avioliittositomiskaava, jolla rauhantuomari pariskunnan solmii, kuuluu jotenkin tähän tapaan englanninkielellä: According to the word of God and in connexion wiht the lawes of these state“ j. n. e. Se tahtoo sanoa: Jumalan sanan perustuksella ja tämän valtion lain johdosta, julistan minä N. N. sidotuiksi avioliittoon. Aviokumppaneille annetaan rauhantuomarin ja kahden todistajan allekirjoittama vihkimätodistus, jossa paitsi edellämainittua sitomiskaavaa on raamatunlause: „Jonka Jumala on yhteensovittanut, ei pidä ihmisten sitä erotaman“.

Vähemmistö myös suuremmissa lainlaidintaidossaan kokonaan unhoittaa, että pakollinen siviiliavio ensinkin sotii valtiopäiväjärjestykseen vastaan, joka nyt kerran on perustuslaki. Kirkolliskokous ei ole hyväksynyt semmoista ja koska siinä syntyi kirkkolain muutoksia, jota luterilaisen kirkkokunnan eduskunta ei ole hyväksynyt, ei sitä saa perustuslakia rikkomatta ottaa valtiopäivillä käsiteltäväksi. Mutta perustuslaki on valiokunnan vähemmistön mielestä pelkkää ilmaa. Toiseksi ei vähemmistö ollenkaan huomaa niitä pieniä kiviä, jotka ovat poisperättävät, ennenkuin pakollinen siviiliavioliittomuoto voidaan toteuttaa ja ne ovat kuitenkin semmoisia, että ne kaatavat pakollisen siviiliavioliittolain, jos semmoinen täällä tulisi säädetyksi, mutta samalla valinnaisenkin avioliittolain. Jos siviiliaviolaki julistetaan pakolliseksi, on luonnollista, että sen täytäntöönpanonehtona on siviilirekisterin järjestäminen joka kuntaan. Siihen tarvitaan vähintään 1,000 uutta virkamiestä ja vähintään 500 konttorihuonetta. Edellisten palkkaus nousisi vähintään 5 miljoonaksi markaksi vuodessa ja huoneuston vuokrat, kirjat ja konttoritarpeet 1 miljoonaksi. Vuotuinen menopuoli olisi 6 miljoonaa markkaa Suomen kansan kan-

nettavaksi siitä hyvästä, että ehkä parisataa oikukupäistä herraa ja ryökkynää tahtoo väkisin tulla vihityksi lautakuunan esimieheltä, sillä välin kuin 17,800 pariskuntaa tyytyy avioliittonsa solmimaan isien tavan mukaan.

Mitä itse lakiehdotukseen tulee, niin on valio-kunta osunut oikeaan, kun se ehdottaa valinnaista avioliittonsolmimismuotoa. Sen kautta ei omantunnon pakkoa ja väkivaltaa tapahdu kellekään. Jos sitävastoin ensimmäisen vastalauseen mukaan pakollinen siviiliavioliitto säädettäisiin, syntyisi siitä täydellinen sorto ja omantunnon pakko suurimmalle osalle kansasta, sillä niistä keskimäärin 18,000 avioliitosta, joita maassamme vuosittain solmitaan, tuskin yksi prosentti hyväksyy avioliittonsa sidottavaksi siviiliavioliiton tavoin ja sitä kaiketikin vastalauseen tekijät pelkäävät, koska he koettavat saada aikaan omantunnon pakkoa.

Muuten on lakiehdotuksessa huomattava seuraavat puutteellisuudet: 5 §:ssä on määräys, että „kuuluttaminen on tapahtuva niissä kunnissa, missä miehen ja naisen kotipaikka on, julkipanolla kunnan ilmoitustaululla, sen viranomaisen toimenpiteestä, jonka asiana kuuluttaminen on.“ Valiokunta selittää vielä perusteluissaan, että kotipaikalla ei ymmärretä sitä paikkaa, missä asianomainen on kirjoissa, vaan missä hän todellisesti kuulutusajana asuu. Tästä kuitenkin voi syntyä joukko vaikeita seuraamuksia. Se voi nimittäin kokonaan tyhjäksi tehdä kuuluttamisen tarkoituksen. Nykyään on suuri osa kansaa liikkeessä työansiolta kaukana varsinaisesta kodistaan ja asuskelee vierailupaikoilla, rautatierakennuksilla, tehdaspaikoilla ja muilla puolin, yhden, jopa kaksi ja kolme vuotta jossakin työssä tai ammatissa. Siten esim. Pohjanmaalta on paljon henkilöitä Kymnlaakson tehtaissa, joissa he asuvat jonkun ajan, vuoden, pari, jopa kolmekin. Nämä ovat kuulutettavat tämän lakipykälän mukaan avioliittoon jossakin Kymnlaakson pitäjässä, vaikka he ovat kirjoilla Pohjanmaalla, jossa ehkä heidän kihlaus- tai avioliittolupauksilla maattu morsiamensa asuu. Näiltä viime mainituilta poistettaisiin täten tilaisuus valvoa oikeutetaan, koska heidän on mahdotonta pitää silmällä niin kaukaisissa paikoissa sattuvia tapatumia ja silloin saman pykälän 2 momentissa myönnetty esteen tekeminen jää illusoriseksi. Pykälä kaipaa siis selvitystä, joko siihen suuntaan, että asianomaisen, jota ei kuuluteta siinä

kunnassa, missä hän on kirjoissa, on, ennenkuin kuulutus avioliittoon myönnetään siviili-, tai kirkollisen rekisteriviranomaisen julkipanolla sen kunnan ilmoitustaululla tai kirkossa, jossa asianomainen on kirjoissa, ilmoitettava, missä kunnassa hän aikoo avioliittoon mennä, — sen jälkeen 14 päivää sen perästä olisi hän saapa rekisteriviranomaisilta todistuksen vietäväksi sen kunnan siviiliviranomaiselle, jossa hän aikoo avioliittoon mennä, — taikka siihen suuntaan että hänen on julkipanon jälkeen vietävä pois muuttokirjansa siihen kuntaan, jossa hän aikoo avioliittoon mennä. Toinen momentti olisi erehdysen välttämiseksi täydennettävä siten, että nimen, säädyn, ammatin ja kotipaikan lisäksi myöskin määrättäisiin ikä, sillä yleinen tilastotiede vaatii sitä, sekä myös, onko hän leski vai naimaton ja isän tai äidin nimi. Sen kautta voidaan välttää erehdyksiä, joita samanimisyyden tähden usein nykyäänkin tahtoo syntyä.

Kun 6 §:ssä sallitaan myös toisen kuin sen siviiliviranomaisen, joka on kuulutuksen antanut, solmia avioliitto, mutta 9 §:ssä ei määrätä jälkimäistä siitä antamaan edelliselle mitään tietoa, vaan yksinään rekisteriviranomaiselle, niin seuraa siitä, että se siviiliviranomainen, joka kuulutuksen laatii, ei voi pöytäkirjaansa 8 §:n mukaan merkitä avioliiton solmimisen päivää tai onko laisinkaan solmittu ja kenen todistajan läsnäollessa ja missä se on solmittu. Tämän johdosta siviiliviranomaisen kirjanpito tulee vaillinaiseksi ja voi aikojen kuluessa aikaansaada siviilioikeudellisia vaikeuksia. Pykälä olisi siis täydennettävä siten, että se siviiliviranomainen, joka solmii avioliiton toisen antamalla todistuksella, on velvollinen tälle palauttamaan siitä tiedonannon.

7 §:ssä sallitaan siviiliavioliiton solmiminen sukulaisten tai muiden todistajain läsnäollessa. Mutta kun mahdollisesti syntyvissä riidoissa sukulaiset lain mukaan ovat jäävillisiä todistajia, olisi sana sukulaisten poistettava, kieltämättä kuitenkin sen ohessa heitä läsnäolemasta.

9 §:ssä määrätään siviiliviranomainen solmitusta aviosta lähettämään tiedon kirkolliselle tai siviilirekisteriviranomaiselle. Mutta voipi tapahtua, että esim. mies kuuluu kirkolliseen seurakuntaan ja on siinä rekisterissä sekä tahtoo olla siinä, ja vaimo on esim. teosoofi tai budhisti ja siviiliviranomaisen on siis lähetettävä todistuk-

sensa avion solmimisesta miehen kirkolliselle rekisteriviranomaiselle, mutta tämä ei kirkkolain mukaan voi ottaa vaimoa pakanana rekisteriin. Tässä pitäisi sentähden myöskin olla täydennys, miten semmoisissa tapauksissa on meneteltävä.

Mitä valiokunnan 13 §:llä tarkoitetaan, on työläs arvata. Tarkoittaisiko se sitä, että Suomessa yksityiset eivät enää saa harjoittaa uskonnollista hartautta, vaan täytyy heille tämän lain kautta siihen sallia oikeus? Siinä tapauksessa pykälä on täydellinen paradoksi, sillä ainakaan vielä ei ole uskon viha ja vaino saanut aikaan lakia, joka kieltää Jumalaa palvelemasta ja rukoilemasta. Jos se taas tarkoittaa pakottaa jonkun uskokunnan saarnaajaa uskonnolliseen toimitukseen, jolla ei ole valtion suhteen merkitystä, niin lainsäädäntö tässä menee ulkopuolelle valtiopäivien pätevyyden, koska uskokunnat itse päättävät ja järjestävät kulttimuotonsa. Valtiopäivillä ei niitten kanssa ole mitään tekemistä. Tai olisiko se ehkä joku ystävällinen viittaus herkkätuntoisille ja uskonnollisille avioon-aikoville lain pykälän muodossa? Siinäkin tapauksessa se ei ole paikallaan. Pykälä olisi siis mielestäni sopimattomana poistettava.

Lakiehdotuksessa ei ole mitään rangaistus-määräyksiä tätä lakia vastaan rikkovalle siviiliviranomaiselle. Rikoslain 40 luvun 12 §:llä määrää rangaistuksen avioonliittäjälle avion laittomasta solmimisesta, esim. jos solmii avioliiton ennen kuulutusta tai solmii avioliiton niiden välillä, jotka eivät ylipäänsä saa mennä avioliittoon. Mutta jos joku esimerkiksi kuuluttaa muussa seurakunnassa kuin missä asiallisten kotipaikka on ja kieltää laittomasti kuulutuksen tai avioon liittämisen tai ellei joku merkitse pöytäkirjaan tai avioehtokirjaan todistusta avioehtosopimuksesta ennen avion solmimista tai ei lähetä rekisteriviranomaisille ilmoituksia tai kuuluttaa ilman tarpeellisia 4 §:ssä mainittuja esteettömyystodistuksia, siitä ei ole siviiliviranomaisille määrätty mitään edesvastuunmääräyksiä. Ja kuitenkin voidaan näillä rikkomuksilla aikaansaada mitä arveluttavimpia seuraamuksia. Rikoslain 40 luvun 21 §:llä määrää rangaistuksen valtion virkamiehelle, joka tekee virkavirheen, mutta kun tämä pykälä selvästi tarkoittaa valtion varsinaista virkamiestä eikä kuntien valittuja viranomaisia, ja valiokunta kuitenkin on asettanut kunnan valitun lautakunnan esimiehen avion solmijaksi, ei mainittua pykälää voida ilman kieroä tulkitsemista

käyttää näissä tapauksissa ja tuskin silloinkaan. Sen osottaa sekin, että luterilaista pappia, joka kuuluttaa avioon muussa seurakunnassa kuin mistä morsian on kirjoissa tai vihkii ilman esteettömyyden todistusta y. m. ei rangaista mainitun rikoslain pykälän mukaan, vaan kirkkolain 76 ja 126 §:ssä määrättyjen rangaistusten mukaan joko varoituksella, palkan menettämällä tai virasta erottamisella aina vuoteen asti. Samoista asioista ei myöskään rangaista eriuskolaisseurakunnan pappia tai johtajaa rikoslain mukaan, vaan eriuskolaislakiin erityisesti liitetyn rangaistuspykälän mukaan, 17 §:n mukaan armollisessa asetuksessa 11 päivältä marraskuuta 1889.

Asetusehdotuksesta puuttuu vielä säännös siviiliviranomaisten toiminnan tarkastuksesta, joka ehdottomasti kuuluu tähän eduskuntalakiin. Ei ole myöskään mitään määräyksiä, miten on meneteltävä, jos avioliittoon aikovat ottavat kirkollisen kuulutuksen, mutta vihkimätodistuksella kääntyvät siviiliviranomaisten puoleen, että hän solmisi avioliiton. Onko hän siihen pätevä ja oikeutettu vaiko ei? Selvitystä kaipaasi myöskin päinvastainen tapaus. Epäselvää on myöskin, saako kirjallisesti kääntyä siviiliviranomaisen puoleen pyytämään purkausta kuulutuksesta tai pitääkö sen tapahtua henkilökohtaisesti. Nykyään vallitseva järjestys sisältää sen, että kun joku kuulutetuista tahtoo purkaa kuulutuksen tai kihlauksen, täytyy niiden persoonallisesti kääntyä asianomaisen kirkkoherran puoleen ja hänen todistuksellaan ilmaantua tuomiokapitulissa, joka antaa erokirjan. Ellei olisi laissa mitään määräystä tästä, vaan sallittaisiin tässä tapauksessa kirjallisestikin kääntyä siviiliviranomaisen puoleen, voisi tapahtua, että kun jompikumpi kuulutetuista jonkun ajan perästä väsyä toiseen, niin hän voi jollakin tekosyyllä ottaa avonaisen valtakirjan tältä ja käyttää sen asianomaisen siviiliviranomaisen luona purkaakseen toisen tietämättä kuulutuksen ja siten saada esteettömydentodistuksen sekä mennä muualla uusiin kuulutuksiin.

Nämä ovat nyt vain muutamia huomautuksia, jotka lakiehdotuksen kiireellinen tarkastus on herättänyt, ja osottavat, että suuri valiokunta saa tehdä paljon työtä, ennenkun lakiehdotuksesta tulee käytäntöön kelpaavaa lakia. Toivon että se onnistuu.

Vielä tahdon kuitenkin lopuksi kosketella erästä kohtaa, nimittäin 2 §:n määräystä avio-

liiton solmivasta henkilöstä maaseudulla. Siksi on määrätty lautakunnan esimies. Kaikella kunnioituksella maamme lautakunnan esimiehiä kohtaan, joissa löytyy hyvinkin eteviä ja tähän asiaan kykeneviä henkilöitä, täytyy kuitenkin lausua epäilyksiä ylipäänsä heidän pätevyydestään. Lautakunnan esimies on nimittäin paitsi niistä syistä, kuin toisessa vastalauseessa mainitaan, vähemmin sopiva avioliiton solmijaksi jo senkin tähden, että hän valitaan uudestaan joka kolmas vuosi. Pitkin matkaa täytyisi sentähden perehtymättömien henkilöitten ratkaista asioita, joissa tarvitaan monivuotinen harjoitus ja käytäntö. Täten ei voi syntyä muuta kuin alituisia erehdyksiä, jotka saattavat omistus- ja perintösuhteet täydelliseen epäjärjestykseen, puhumattakaan siitä, mihin erehdykset johtavat itse avioliiton. Kun on verrattu lautakunnan esimiehiin eriuskolaisseurakuntien pappeja ja johtajia, jotka tietenkään eivät ole yliopistossa suorittaneet tutkintoa kirkko-oikeudessa, niin vertaus ei pidä paikkaansa, sillä ensiksikin ovat he virassaan pysyviä, monien vuosien toimesta asiaan perehtyneitä ja heidän työssään on sentähden järjestystä ja suhteisuutta. Sitä paitsi on se avioliiton luku, minkä he vuodessa vihkivät, koko Suomessa yhteensä joku kymmenkunta ja kuitenkin tiedämme, että niinkin vähässä määrässä on sattunut sangen arveluttavia erehdyksiä, niinkuin tänä talvena Viipurissa, josta paraikaa on oikeusjuttu käymässä.

Jo lautakunnan esimiesten alituinen vaihtelu tekee moniin vuosikymmeniin, jopa vuosisatoihin vaikuttavan aviositomistoimen epävarmaksi ja perin arveluttavaksi. Siviiliviranomaiseksi olisi minun mielestäni välttämättä saatava valtion virkamies ja parhaiten siihen soveltuu kihlakunnantuomari jo siitäkin syystä, että hän jo nykyisenkin voimassa olevan lain mukaan on vaillinaisten siviiliavioliittojen sitoja ja että hän uuden oikeusjärjestyksen voimaan astuttua, joka on vain ajan kysymys, tulee joka kuukausi käymään jokaisessa tuomiokunnan kunnassa. Kun 2 § muutetaan tähän suuntaan, on vastavia muutoksia tehtävä muihinkin lakiehdotuksen kohtiin.

Ed. Hultin: Edellisistä puheista on jo käynyt ilmi, että ei ole olemassa enää eri mieltä siitä, että aika on tullut n. s. siviiliavioliittolainsäädännön aikaansaamiseksi. Tämä uudistus on ensinnäkin välttämätön omantunnonvapauden

vuoksi. Sillä kun tiedetään, että on olemassa henkilöitä, jotka periaatteellisista syistä eivät hyväksy kirkollisia vihkimismuotoja, on väärin lain voimalla pakottaa heitä noita muotoja käyttämään. Omantunnonvapautta loukkaavaa on myös, että papit kirkollisen vihkimisen pakollisuuden vuoksi tulevat pakoitetuiksi toimittamaan sellaisten henkilöiden avioliiton siunaamisen, jotka vain pakosta alistuvat kirkolliseen vihkimiseen, tai joiden tiedetään suorastaan uskonnollisia muotoja halveksivan. Vasemmiston puhuja äskettäin kiinnitti huomionsa nimenomaan tähän epäkohtaan, mutta häneltä jäi huomaamatta, että, jos saadaan aikaan valinnainenkin siviiliavioliitto, tulee tämä epäkohta sen kautta poistetuksi.

Myöskin yhteiskunnallisen järjestyksen kannalta on lainsäädäntöuudistuksen aikaansaaminen tässä suhteessa välttämätön, sillä yhteiskunnalle ei suinkaan voi olla yhdentekevää solmitaanko — kuten meillä jo melkoisessa määrässä tapahtuu — n. s. vapaita avioliittoja, jotka millä hetkellä tahansa voidaan purkaa ainoastaan toisen sopimuskumppanin tahdosta, ja joista syntyneet lapset eivät tule osallisiksi siitä suojasta ja niistä eduista elatukseen, kasvatukseen ja perimisoikeuteen nähden, jotka lainsäädäntömme vakuuttaa laillisesta avioliitosta syntyneille lapsille. Nykyisiin oloihin nähden sietää huomauttaa, että siviiliavioliittolainsäädännön aikaansaaminen on tärkeä erityisesti naisten ja lasten oikeuksien turvaamiseksi, sillä nämä ovat joutuneet nykyisen järjestyksensä asiointilan seurauksista enimmänsä kärsimään. Se erikoinen avioliiton solmimismuoto, jota siviiliavioliiton puutteesta on joskus käytetty ja joka perustuu naimiskaaren 3 luvun 10 §:n määräykseen, että tuomioistuin erityisissä tapauksissa voi julistaa naisen miehen aviovoimaksi, perustuu sellaisiin kunniaa loukkaaviin edellytyksiin, ettei sen yleisempää käytäntöön ottamista voi mitenkään puolustaa, puhumattakaan siitä, ettei siitä ole kaikkia tavallisen avioliiton oikeus-seuraamuksiakaan.

Mitä sitten tulee niihin kahteen pääjärjestelmään, pakolliseen ja valinnaiseen siviiliavioliittoon, joista jompikumpi nyt olisi laskettava lainsäädännön pohjaksi, on mielestäni lakivaliokunta osunut aivan oikeaan, kun se on valinnut valinnaisen muodon. Tämä ratkaisu vastaa myös, mikäli tiedän, yleensä niiden kansalaispiirien ajatustapaa, joita minä edustan. Valinnainen jär-

jestelmä tyydyttää parhaiten, sanottakoon mitä sanottanee, omantunnonvapauden vaatimuksia, sillä se sallii jokaiselle mahdollisuuden solmia avioliiton sillä tavalla, maallikon tai papin välityksellä, joka hänen vakaumuksensa mukaan on paras. Sanotaan, että onhan siinäkin tapauksessa, että avioliiton solmiminen maallikon välityksellä tulisi pakolliseksi, aviokumppaneilla täysi vapaus jälestäpäin siunauttaa liittonsa papilla. Mutta eihän käy kieltäminen, että suuri, jopa varmasti suurin osa kansaamme tulisi käsittämään sellaisen kirkollisen vihkimisen halventamiseksi joksikin toisarvoiseksi sivutoimitukseksi. Voidaan sanoa, ettei tällaiseen käsitykseen ole aihetta ja että se perustuu ennakkoluuloihin. Mutta uskonnollisista tunteista ei voida väitellä. Niitä on hellävaroin ja arvonannon kohdeltava, niinkauvan kuin ne eivät sisällä mitään sellaisia vaatimuksia, jotka ovat ristiriidassa voimassaolevan lain ja yhteiskunnallisen järjestyksen kanssa.

Kun kirkollinen vihkiminen kieltämättä tulee vast'edeskin säilymään yleisenä ja siviiliavioliiton solmiminen siviiliviranomaisen edessä tulee kysymykseen suhteellisesti paljon harvemmissä tapauksissa, olisi käytäntöönkin nähden turhaa ja tarpeetonta määrätä, että siviili päättämismuoto on tuleva pakolliseksi kirkollisen vihkimisen rinnalla, joka tähän saakka on ollut yksin pätevä avioliiton solmimismuoto ja jolta mitkään syyt eivät vaadi tämän pätevyysriistämistä.

Ainoa käytännöllinen syy, joka puhuu pakollisen siviiliavioliiton puolesta, on se, että sen yhteydessä voitaisiin saada aikaan yhtenäinen siviilirekisteri. Mutta niin tärkeä kuin tällaisen rekisterin aikaansaaminen olisikin, lienee kuitenkin kaikille meille selvää, että se vaatisi niin suuria kustannuksia — vaikken minä uskaltaisi ruveta niitä niin markalleen arvioimaan kuin eräs äskeinen puhuja — ettei sen toteuttamista ole ajatteleminenkaan tällä hetkellä. Siviiliavioliiton kytkeminen kysymykseen siviilirekisteristä tulisi siis aivan varmaan pitkiksi ajoiksi hautaamaan koko siviiliavioliittokysymyksen ja sellaista tulosta kai ei kukaan meistä katsone suotavaksi. Samalla kun minä lausun sen toivomuksen, että suuri valiokunta rakentaisi ehdotuksensa samalle valinnaisen järjestelmän pohjalle kuin lakivaliokuntakin on tehnyt, minä lakiehdotuksen toisen pykälän suhteen pyytäisin suosittaa sitä

ehdotusta, mikä on esitetty kolmannessa vastalauseessa.

Ed. Kiuru: Tämä kyseessäoleva asia näyttää todellakin muodostuneen eduskunnassamme hyvin tärkeäksi ja vakavaksi asiaksi, ja sentähden en voi olla itse omasta puolestani ja myöskin valitsijaini puolesta lausumatta muutamia sanoja, sillä jos mikään uudistuskysymys meidän kansanvaltaisen eduskuntamme aikana on tuottanut huolta ja kauhista kansassamme, varsinkin sen (Vasemmalta: Takalistossa!) syvien rivien, maalaiskansan pohjakerroksissa, niin ainakin on se tämä siviiliavioliittoasia. Ylipäänsä laaja maalaiskansa on sitä mielipidettä, että tämä laki, joka ehkä nyt tulee laadituksi, on suorastaan niinkuin askel pakanuuteen, emmekä myöskään voi olla antamatta tunnustusta tälle kansan mielipiteelle, ja myöntämättä, että siinäkin on ehkä jonkunverran perää, sillä kyllä täytyy meidän tunnustaa, että jos missä kansamme keskellä vielä on tavattavissa puhdasta, rehellistä ja tervettä uskonnollista käsitystä, niin sitä tapamme noissa korven raatajain ja perkaajain povissa. Ei silloin olekaan ihme, jos tämä asia on huolestuttanut ja tulee huolestuttamaan heitä, koska he eivät ole vielä huomanneet mitään pahaa entisessäkään avioliiton solmiamistavassa. Vieläpä pyhää kunnioitusta on tunnettu kirkollismenomuotojen jälkeen tehdyn avioliiton solmiamista kohtaan. Sentähden täytyy heidänkin mielipiteilleen antaa tunnustusta; ja kun he nyt parhaillaan saavat kuulla vieläpä nähdäkin, että tuota vuosisatoja kestänyttä kansallista pyhää toimitusta käydään muuttamaan ja siihen käydään käsiksi, niin se antaa ajattelemisen aihetta ja huolta niille, jotka tahtoisivat vielä säilyttää lapsilleen ja tuleville sukupolville saman koetellun ja hyväksi tunnetun uskonnollisen avioliitonsolmiamisen muodon.

Valiokunnan perusteluissa on lausuttu jotenkin tämä sama ajatus. On myöskin lausuttu, että vanhimpina aikoina on avioliittoon menemisasia ollut kokonaan valtiollinen toimitus. Sehän on luonnollista, että kun ei kristinusko ollut vielä missä maassa tunnettu, niin eihän siellä voinut myöskään olla kristillinen avioliitto olemassa. Mutta kun kristinusko tuli tunnetuksi, niin se myös toi tullessaan mukanaan kristillisen elämän ja kristilliset toimintatavat, jotka vielä nytkin meidän aikanamme ja meidän päivinämme, niin meidän kuin myöskin monessa

muussakin maassa, ovat olemassa ja jotka ovat voimassa siellä, missä kristinusko on olemassa. On myöskin perusteluissa koetettu pitää huolta siitä, että tämä uusi avioliitto, joka tulisi solmittavaksi siviiliviranomaisen edessä, tulisi olemaan samanarvoinen kuin entisen tavan mukaan solmittu avioliitto, mutta rohkenen väittää, että sitä pyhää kunnioitusta se ei ainakaan kansan syvien rivien seassa tule osaksensa saamaan eikä voisi sitä siltä vaatiakaan, ennenkuin se käytännössä on toteutettu ja näytetty, että sille sopii antaa se kunnioitus, mikä entisellä avioliitollamme on ollut ja minkä se todellakin on ansainnut.

Mitä tulee siihen, että perusteluissa lausutaan tämän lain olevan välttämättömän niiden tähden, joilla ei ole semmoisia edellytyksiä, että voisivat päästä kirkkolain mukaiseen avioliittoon, niin olen sitä mieltä, että ne, kellä ei ole niitä edellytyksiä eivätkä omaksu niitä, mitä meidän kirkollinen avioliittoon meneminen vaatii, myöskin ehkä ovat kelvottomat avioliiton vaatimuksia täyttämään sekä perhe-elämän velvollisuuksia toteuttamaan ja noudattamaan.

Näillä edellälausumillani mielipiteillä jään toivomaan, että asia otettaisiin suuressa valiokunnassa tarkan harkinnan alaiseksi, että valiokunnan jäsenet punnitsisivat tarkoin, eikö voisi vielä tällä kertaa ilman siviiliavioliittoakin tulla toimeen. (Vasemmalta: Miksei.) Mutta sen varalta, että suuren valiokunnan enemmistö on sitä mieltä, että tämä laki on välttämätön, tohdin sille lausua joitakin toivomuksia.

Näyttää siltä, että tämän lain suhteen laki-valiokunta ei ollut läheskään yksimielinen, jonka ilmaisee nämä monet mietintöön liitetyt vastalauseet. Mitä noihin riidanalaisiin asioihin ja kohtiin tulee, niin huomaa, että riita on ensimmäisestä kuin myöskin lakiehdotuksen toisesta pykälästä noin enimmäkseen.

Mitä tämän lakiehdotuksen 1 §:n riitaan tulee, niin on siinä isketty siihen mietinnön kohtaan, jossa tämä siviiliavioliitto on esitetty valinnaiseksi, että voidaan valita joko entinen kirkollinen tai tämä siviiliviranomaisen edessä solmittu avioliitto. Ensimmäisessä vastalauseessa tahdotaan tämä siviiliavioliitto pakolliseksi. Muistan varmaan, kun tältä samalta paikalta silloin, kun tämä sama asia lähetettiin lakivaliokuntaan, lakivaliokuntaan lähettäjä ja esittäjä, kun hän luki muun muassa myöskin eduskuntaehdotuksen, lausui, että omantunnonvapauden kannalta

katsottuna ovat kirkolliset avioliitonsolmimis-
muodot tai avioliittoon menemistapa omaatuntoa
loukkaavat. Jos nyt siis me menisimme toisesta
pakosta toiseen pakkoon, emmekö silloin myös-
kin loukkaa samassa määrin omaatuntoa. Vai
voitaisiinko väittää, ettei ehkä toisin ajattelevilla
kansalaisilla omaatuntoa olisikaan. Minä luulen
ainakin, että kyllä tästä silloin syntyisi ehkä
samallinen omantunnon pakko tai ehkä vielä-
kin suurempi, jos nimittäin tehtäisiin pakolli-
seksi, että jokaisen täytyisi alistua siviiliviran-
omaisen edessä menemään avioliittoon. Tässä
kohden olen siis vastustavalla kannalla ja toi-
von, että suuri valiokunta siinä kohden tulisi sei-
somaan mietinnön takana.

Mitä taas tulee sitten valiokunnan toiseen py-
kälään, jossa näyttää erimielisyyttä syntyneen
valiokunnan jäsenten kesken siitä, kuka olisi
pätevä tekemään tätä siviiliavioliittoa, niin on
mietinnössä esitetty siihen kunnallislautakunnan
esimies maalla ja kaupungissa maistraatin pu-
heenjohtaja ja sitte myöskin järjestysoikeuden
puheenjohtaja tai heidän varamiehensä. Täällä
eduskunnassa on myöskin tuotu esiin niitä näkö-
kohtia, jotka vastustavat sitä, ettei kunnallislau-
takunnan esimies olisi sovelias varsinkaan
tietopuoleen ja myöskään siihen määrään näh-
den, ettei hän voisi kunnollisesti solmia avio-
liittoa. On myöskin jo tehty selvää siitä, mitä
epäkohtia tulee ilmi, jos, niinkuin toinen ja kol-
mas vastalause esittävät, kihlakunnantuomari tai
hänen varallaan oleva kihlakunnanoikeuden pu-
heenjohtaja tulisi olemaan sinä henkilönä, joka
solmisi siviiliavioliiton ja varsinkin siihen epä-
vakaisuuteen nähden, mitä se tuottaisi laajoihin
kihlakuntiin.

Toivoisin, että suuri valiokunta käydessään
ratkaisemaan tätä riidanalaista asiaa ottaisi sel-
vää siitä, voisiko tämä ehkä myöskin soveltua
jollekin semmoiselle viranomaiselle, joka voisi
tässä kohden täyttää pätevyystarpeet kuin myös-
kin sen epäkohdan, etteivät pitkät matkat ei-
vättä muut hankaluudet tuottaisi liian paljon
vaivaa. Koska nyt tuntuu siltä kuin olisi työ-
lästytty siihen vihkimistapaan, mitä pidetään ja
on tehty uskonnollisten menojen vuoksi, toivoi-
sin, että suuri valiokunta kysyisi seurakuntien
papistoilta, eivätkö ne ottaisi edeskinpäin tätä
samaa asiaa toimittaakseen, nimittäin jos muu-
tettaisiin vihkimiskaava toisellaiseksi. Ehkä sil-
loin ne henkilöt, jotka loukkaantuvat uskonnol-
liseen vihkimistapaan, tyytyisivät tähän. Jään

toivomaan, että suuri valiokuntakin, ennenkuin
se tekee tästä päätöksen, kääntyy tässä seura-
kuntien papistojen puoleen. Ehkä on paljon
mahdollista, että papisto voitaisiin edeskinpäin
säilyttää tässä samassa virassa, missä se tähän
asti on ollut. Ja onhan se käytännöllistäkin,
sillä tämä on pienempi askel tuohon niin tär-
keäksi sanottuun siviiliavioliittoon. Ehkäpä kan-
samme alkaisi silloin käsittää asiaa siltä kan-
nalta eikä pahenisi niin siviiliavioliittoon, kuin
muussa tapauksessa, nimittäin siinä, ettei tam-
moinen papistolle siirtyminen käy laatuun. Sil-
loin tahtoisin lausua sen mielipiteen, että kan-
natan siinäkin kohden valiokunnan mielipidettä.

Ed. Lindelöf: Efter de många, långa och
värtaliga andraganden, som hållits i denna fråga,
vill jag icke nämnvärdt förlänga debatten, men
anhåller likväl få uttala några ord, så mycket
mera som jag icke är medlem af stora ut-
skottet.

Det var en tid då man plägade kalla vårt
folk och vårt land föregångsfolket och föregångs-
landet. Jag vill icke upptaga till bedömande,
huruvida denna benämning öfver hufvudtaget
någonsin varit berättigad. Men ett är säkert,
att det finnes ett lagstiftningsområde, där vi äro
mera efterblifna än kanske något annat folk i
Europa, och det är all den lagstiftning, som på
någots ätt sammanhänger med religionen och kyr-
kan. I denna stund äga vi icke en verklig re-
ligionsfrihet, och tyvärr synes det vara osäkert
om en sådan inom en snar framtid skall kunna
förverkligas. Så mycket mera glädjande är det
att här nu föreligger till behandling en viktig
fråga, som berör detta lagstiftningsgebit, och
där åtminstone en möjlighet till framsteg öppnar
sig. För den, som verkligen åstundar och hop-
pas på genomförandet af en reform, ställer sig
då som den viktigaste frågan den, hvilket af de
två från hvarandra afvikande systemen, det obli-
gatoriska civiläktenskapet eller det fakultativa,
närmast borde af landtdagen beslutas. Utskot-
tets flertal förordar det fakultativa civiläkten-
skapet, en betydande minoritet däremot det obli-
gatoriska, och under debatten i dag hafva vi
fått höra argument anföras såväl för det ena
som det andra af de två systemen. Gällde det
för mig att söka rent teoretiskt bilda mig en
öfvertygelse i denna fråga, så måste jag öppet
erkänna, att de principiella skäl, hvilka af ut-
skottets majoritet anförts på sidan 9 till för-

mån för det fakultativa civiläktenskapet, eller snarare emot det obligatoriska, icke verka på mig fullt öfvertygande. Som det främsta skälet anföres här, att ett obligatoriskt civiläktenskap med all sannolikhet inom vida lager af vårt folk skulle mottagas med motvilja och bitterhet. Jag tror att ingenting öfverhufvudtaget är mera vågadt än att fälla ett dylikt allmänt omdöme därom, huru en eller annan reform skulle komma att uppfattas, i händelse den verkligen blefve af landets representation och regering definitivt genomförd. Jag tror att erfarenheten ofta nog visat, att t. o. m. sådana reformer, som förefalla nog djärfva, vinna allmän förståelse inom de vidaste folklager vida hastigare än någon hade vågat drömma. Jag tror detta gäller icke blott på områden af så att säga mera teoretisk natur, utan att det äfven ofta visat sig i fråga om praktiska, i hvardagslivet jämt och ständigt ingripande angelägenheter, där man skulle tycka, att inrotade vanor bestämdt borde opponera sig emot radikalare förändringar. Jag påminner mig härvid, huru man t. ex. i England icke riskerat förbättra sitt orimliga, föråldrade mått- och viktsystem och huru man där jämt och ständigt får höra framhållas, att folket icke skulle finna sig till rätta i det metriska systemet. Dock vet en hvar, att då det metriska systemet infördes hos oss, det gick otroligt lätt att göra detsamma populärt ja ända till den grad, att den gamla ordningen inom kort tid var väsentligen glömd. Jag hoppas detta praktiska exempel icke anses profanerande för det ämne, som här nu är i fråga.

Då man i största allmänhet talar om hvad vårt folk skulle förstå eller icke förstå, borde man dock också taga någon hänsyn till de olika generationerna. Jag betviflar icke alls, att det finnes reformer, som af en äldre generation blefve mottagna med en viss bitterhet, men mot hvilka en uppväxande, yngre generation icke hade några som hälst allvarsammare betänkligheter. Ock då det gäller en reform af lagstiftningen angående äktenskaps ingående, är det slutligen icke de gamla det närmast kommer an på, utan den yngre uppväxande generationen. Det är den som i praktiken kommer att känna af denna reform. — Jag tror för min del, att de teoretiska betänkligheter, som kunna anföras mot den fakultativa formen af civiläktenskap, äro minst lika vägande, som de, hvilka af utskottet framburits mot den obli-

gatoriska formen, och särskildt kan jag icke värja mig för tanken, att det ligger något mindre tilltalande i den ganska brokiga mångfald af former för äktenskaps afslutande, som komme att blifva gällande i landet, då man vid sidan af kyrklig vigsel i egentlig mening skulle hafva dissenterssamfundens olika former för afslutande af äktenskap och slutligen det civila äktenskapet. Likaså är det någonting mindre tilltalande i den mängd olika register och förteckningar, som på detta sätt komme att förefinnas. Jag vill därför öppet uttala, att jag principiellt ställer mig på det obligatoriska civiläktenskapets ståndpunkt och att jag anser, att det är dit utvecklingen bör sträfva och sannolikt kommer att sträfva.

Men tyvärr har saken också en praktisk sida. Och jag fruktar att de praktiska svårigheter, som skulle resa sig emot ett fullständigt realiserande af en sådan radikal reform, som införandet af obligatoriskt civiläktenskap vore, äro vida större, än man har sökt göra gällande på de håll, där man i afton varmast talat för ett omedelbart genomförande af reformen i dess radikalare gestaltning. Jag medgifver, att dessa praktiska betänkligheter för den enskilde individen icke böra få spela någon afgörande roll, i händelse hans teoretiska ståndpunkt är till den grad stadgad och gifven, att han af principiella eller rent utaf samvetsskäl icke kan godkänna ens såsom någonting temporärt en anordning sådan utskottets flertal här föreslår. Jag kan emellertid icke gå så långt. Jag anser, att äfven införandet af fakultativt civiläktenskap, betecknar ett utomordentligt framsteg gentemot den nuvarande situationen. Särskildt tillgodoser det fakultativa civiläktenskapet till fullo samvetsfrihetsprincipen, och detta är här dock slutligen det allra viktigaste. Då så är fallet, anser jag att man, äfven om man teoretiskt skänker företräde åt den obligatoriska formen, har rätt och är skyldig att taga i betraktande de praktiska möjligheterna att få reformen realiserad. Och då det icke kan förnekas, att med införandet af obligatoriskt civiläktenskap sannolikt så godt som omedelbart följer nödvändigheten att upprätta civilregister med nya registermyndigheter, och då man ytterligare tager i betraktande de utomordentliga svårigheter, som vårt nuvarande läge i allmänhet erbjuder för genomförande af hvarje reform, så kan jag icke komma till annan slutsats än den,

att jag åtminstone i sakens nuvarande skede måste ställa mig på utskottmajoritetens ståndpunkt i själfva hufvudfrågan.

Därmed följer nu ingalunda, att icke nästa steg, övergången till den obligatoriska formen, borde inom en öfverskådlig framtid tagas. Jag är öfvertygad om, att här liksom i många andra reformfrågor man säkrare når det mål, dit man slutligen sträfvar genom att gå långsammare framåt än om man, trots hvarjehanda hotande praktiska motigheter, till hvarje pris vill göra ett försök att genast taga steget fullt ut. Jag tror, för att beröra en sak från ett helt annat område, att i vissa viktiga frågor af politisk natur — jag tänker närmast på press- och föreningslagstiftningen — det varit klokare, om man för några år tillbaka varit nöjd med någonting mindre än det allra bästa. Så bedömer jag saken också i förevarande fall. Och emedan det synes mig vara absolut nödvändigt att så vidt på oss ankommer genomdrifva en reform, som åtminstone tillgodoser samvetsfrihetens princip, hvilken under nuvarande situation faktiskt icke tillräckligt respekteras, anser jag det vara klokare, att man nu åtnöjer sig med det fakultativa civiläktenskapet. På dessa grunder är det jag i hufvudsak kan förena mig om utskottets förslag.

Ed. Kotonen: Edustaja Vuorimaa, jonka samoin kuin edustaja Kiurunkin esitystä valinnaisen siviiliavioliiton puoltajat kai suurella nautinnolla kuuntelivat, lausui että minusta saat-taisi tulla joltinenkin raamatunselittäjä, kun minä vaan en selittäisi sitä niinkuin joku kuuluisa herra. Kun minä en tunne ketään kuuluisampaa raamatunselittäjää kuin rovasti Vuorimaa, niin pyytäisin kysyä, tarkoittiko hän tällä herralla itseään? Muuten ne raamatunselitykset, jotka minun lausunnossani olivat, olivat Suomen kirkolliskokousten pöytäkirjoista otetut, niin että ne olivat siis niiden herrojen raamatunselityksiä eikä minun, sen minä vaatimattomasti myönnän. Mitä tulee edustaja Vuorimaan perustuslain selitykseen, niin se on samanlaista, kuin hänen muutkin todistuksensa. Minä pyydän mainita vain, että Suomen kirkolliskokous vuonna 1898 antoi lausunnon, jonka mukaan ei siviiliavioliitto, ei pakollinen yhtä vähän kuin valinnainenkaan, ole ristiriidassa kirkkolain kanssa. Jos edustaja Vuorimaa tahtoo, niin silmäilköön vähän sen kirkolliskokouksen pöytä-

kirjoja. Muuten ne näkökohdat, joita täällä on esitetty valinnaisen siviiliavioliiton puolustukseksi, ovat kaikki sellaisia, jotka ovat lakivaliokunnassa moneen kertaan jauhetut, ja joihin luulen äskeysessä lausunnossani jo kaikkiin vastanneeni. Erityisesti tahtoisin edustaja Lindelöfille huomauttaa, että pakollinen siviiliavioliitto ei toistaiseksi juuri suuremmassa määrässä kuin valinnainenkaan vaadi yleisen siviilirekisterin käytäntöönottamista.

Mitä taas siihen tulee, että pakollinen siviiliavioliittolaki ei saisi asianomaista vahvistusta, niin ensinnäkin luulen, ettei sellaiseen pelkoon ole päteviä syitä, varsinkin kun asetusehdotuksen mukaan kaikki kreikkalais-katoliseen uskontokuntaan kuuluvat tulisivat erotetuiksi tämän lain alaisuudesta, samoin myöskin kaikki Venäjällä kirjoissa olevat henkilöt. Jos kuitenkin pakollinen siviiliavioliittolaki ei saisi vahvistusta, niin luulen, että jotenkin yhtä suuret syyt meillä on epäillä tuleeko myöskään valinnainen siviiliavioliittolaki vahvistetuksi.

Ed. Alkio: Minun mielestäni on erehdystä väittää, että siviiliavioliiton säätäminen, joko pakollisena tai valinnaisena, synnyttäisi varsinaista sortoa, nimittäin sortoa siinä merkityksessä kuin se on lainsäätäjän käsitettävä. Epäilemättä se synnyttää sortoa, mutta vain ennakkoluulojen sortoa. Minun luullakseni on protestanttinen käsitys jo ratkaissut kysymyksen siitä, onko avioliitto yhteiskunnallinen vaiko uskonnollinen laitos. Ja jo se seikka, että siksikin valtavat joukot meidän kirkkomme piirissä ovat asettuneet tunnustamaan siviiliavioliiton säätämisen oikeutetuksi tässä maassa, se jo sellaisenaan lie-nee varma todistus siitä, että siltäkin puolelta katsotaan avioliittokysymys sellaiseksi asiaksi, jossa yhteiskunnalla on lainsäätäjänä oikeus lausua viimeinen sana.

Mitä muuten tulee siihen, olisiko siviiliavioliitto säädettävä valinnaisena vaiko pakollisena, on käsitykseni sellainen, että kahdenlaisen lailistetun avioliiton hyväksyminen lainsäädännön kautta maassamme synnyttäisi pitkiksi ajoiksi taistelua siitä, kumpi näistä on korkeampaa, kumpi alhaisempaa laatua. Jos kerran jo tunnustetaan, että avioliittoa voidaan säätää myöskin yhteiskunnallista lainsäädäntötietä, olisi mielestäni silloin rohjettava astua siihen, että tämä julistetaan pakolliseksi kaikille, sillä sen kautta vältettäisiin se taistelu, joka syntyy näiden eri-

laisten avioliittomuotojen välillä, On kummin-kin aivan varmaa, että yhteiskunnallinen kehitys vähitellen menee siihen suuntaan, että lopultakin yhteiskunnan on määrättävä mikä avioliittomuoto on ainoa laillinen, valinnaisten rinnalla.

Muun muassa on täällä tuotu vastaväitteeksi siihen, että jos ehdoton, pakollinen siviiliavioliitto määrättäisiin ainoaksi lailliseksi avioliittomuodoksi, yhtenä seurauksena siitä olisi sangen kallis rekisterijärjestelmä, joka sen jälkeen olisi toteutettava. Luullakseni on papiston puolelta tästä rekisterijärjestelmän kalleudesta ja suurta työtä tuottavasta laadusta pidetty liian paljon puhetta. Sillä mikäli minä tiedän, useassa tapauksessa kun kirkkoherrat, joiden asiana on hoitaa rekisteriä, saavat virkavapautta ja kappalaisia asetetaan hoitamaan kirkkoherran virkaa, lienee tapana tästä maksaa palkkaa noin 25 markkaa kuukaudelta. Saattaa olla, että on korkeampiakin palkkoja, mutta minä tiedän, että on tällaisiakin. Jos siis noin 300 markalla vuotta kohti papisto voi toimittaa suuren seurakunnan rekisterinpidon, miksi se ei voisi sitä edelleenkin toimittaa, vaikkakin avioliittojärjestelmä tulisi siviililain perusteella säädettäväksi, niinkuin nyt on kysymys.

Täällä on myöskin huomautettu siitä, että jos lautakuntien esimiehet tulisivat olemaan niinä viranomaisina, joiden olisi toimitettava siviiliavioliiton laillistuttaminen, niin siitä olisi seurauksena, että mahtaisi syntyä monenlaisia epäjohtonmukaisuuksia sen kautta, että nämä viranomaiset niin usein vaihtuvat. Mutta tässä maassa on kirkollisiakin seurakuntia, joissa — minä otan vain sen esimerkiksi — papit vaihtuvat sangen usein, ne ovat pienempiä seurakuntia maassa, eikä niissä liene tästä syystä epäjohtonmukaisuuksia pariskuntien vihkimisissä huomattavammin syntynyt. Kun sellaisia esimerkkejä jo on näistä, ei minun mielestäni kunnallislautakunnan esimiesten vaihtuminen ole mikään vakava syy sitä vastaan, etteivät ne voisi olla siviiliavioliiton solmijoina.

Muuten on aivan selvää, että tuomarin asuminen pitkien matkojen päässä synnyttäisi varsinkin köyhemmälle kansanluokalle suuria vaikeuksia saadaksensa solmituksi avioliittonsa siviililain mukaan.

Mutta vaikka yksityinen mielipiteeni onkin sellainen, että pakollinen siviiliavioliitto olisi ainoa oikea laillistettava muoto, täytyy minun

kumminkin lausua julki se kansan tuntemukseen perustuva käsitykseni, että jos siviiliavioliitto maassamme säädetään pakolliseksi, saattaisi, kun katsoo meidän kansamme kehittymättömyyteen, siitä olla se seurauksena, että olisi kenties pakollista ottaa tuonnempana taantumusaskeleita. Kun mielestäni ne syyt, jotka puolustaisivat jo tällä kertaa pakollisen siviiliavioliiton säätämistä eivät ole niin voimakkaat, että ne kumoutuisivat tuon kansamme verrattain yleisen mielipiteen edessä, katson velvollisuudekseni tällä kertaa yhtyä kannattamaan valiokunnan mietintöä. Pyydän siis kannattaa mietintöä sellaisenaan ja ehdottaa suurelle valiokunnalle, että se tämän mietinnön pohjalla ryhtyisi ratkaisemaan tätä suurta kysymystä.

Ed. Nuora: Uskonnon ja kirkon toiminnan aloilla nykyisin ilmenevien eri katsantokantain vaikutuksesta on meillä, kuten yleensä sivistysmaissa, käynyt tarpeenvaativaksi ottaa käytäntöön siviiliavioliitto eli avioliitto, joka solmitaan siviiliviranomaisen edessä. Tämän avioliittomuodon aikaansaamisesta on meilläkin ollut jo aikaisemmin puhe ja työskentelyt sen toteuttamiseksi ovat jo tätä ennen olleet käynnissä. Nyt on tässä asiassa päästy jo niin pitkälle, että lakivaliokunnan mietintö, joka koskee siviiliavioliiton käytäntöön ottamista Suomessa, on tässä istunnossa eduskunnan ensimmäisen käsittelyn alaisena.

Valiokunta on mietintöönsä kolmesta siviiliavioliittojärjestelmästä hyväksynyt valinnaisen siviiliavioliittomuodon. Valiokunta on mielestäni osannut siinä aivan oikeaan. Nykyisissä pyrkimyksissä ja jokaiselle yksilölle kuuluvana niin usein mainitaan tuo ylevä sana vapaus ja sitä ei sovi loukata varsinkaan niin tärkeässä ja elämän yli ulottuvassa asiassa, kuin avioliiton solmiminen on. Valiokunta onkin tuon katsantokannan pitänyt tärkeänä ja hyväksynyt valinnaisen siviiliavioliiton muodon. Jos siviiliavioliitto tehtäisiin kaikille pakolliseksi, kuten osa valiokunnan jäsenistä on tahtonut, — ja luultavasti eduskunnassakin on pakollisen muodon ystäviä, — niin loukattaisiin siten avioliittoon aikovain omantunnonvapautta ja laki tulisi silloin pakottavaksi diktatuuriksi niille, jotka tahtovat kirkollisella vihkimisellä avioliittonsa solmia. Tätä ei poistaisi sekään, että siviilivihkimisen saaneet voisivat käydä jälkeensä ottamassa kirkollisen siunauksen. Jos avioliitto säädetään

pakolliseksi, niin se toisaalle antaa vapauden ja toisaalta riistää sen. Mutta lainsäätäjän on tässä pidettävä silmällä, että laki suo kaikille avioliittoonaikeville esteettömyyden menetellä vapaan harkintansa mukaan. Ja sellainen on valiokunnan mietintö. Ja sitä paitsi ei ulkomaittenkaan esimerkki valinnaisen avioliiton suhteen anna sellaista todistusta, että se muoto olisi huonompana hylättävä ja pakollinen parempana käytäntöön otettava. Kirkollinen vihkiminen on läpi vuosisatojen muodostanut aviokumppanien yhteiselämän juhlallisen hetken ja luonut vakauksen siihen, että heidän avioliittonsa on Jumalan edessä solmittu, ja se mielipide, joka on kansan käsitykseen vuosisatain juurruttama, ei ole käden käänteessä muutettavissa, niinkuin pakollisen siviiliavioliiton kannattajat luulevat.

Valiokunta on mietinnössään siksi viranomaiseksi, joka siviiliavioliiton vahvistaa, ehdottanut maalla kunnallislautakunnan esimiehen ja kaupungeissa maistraatin puheenjohtajan tahi jonkun sen jäsenistä, maistraatin määräyksen mukaan, ja kaupungeissa, joissa ei maistraattia ole, on siviiliavioliitto solmittava järjestysoikeuden puheenjohtajan edessä.

Mitä avioliiton solmimaan kaupungeissa tulee, niin olen mietinnön kannalla, mutta mikäli se koskee maaseutua, on mielipiteeni siitä poikkeava. Avioliiton solmijalta avioesteisiin nähden kysytään joltisenkin paljon lakitietoa. Varmaa on, että maalla löytyy kyllä jo sellaisiakin kunnallislautakunnan esimiehiä, jotka noista vaikeuksista kykenevät selviytymään hyvin, mutta varmaa on myös, että löytyy paljon sellaisiakin kuntia, joissa lautakunnan esimiehen on vaikea, jopa mahdotonkin kyetä sattuvat vaikeudet oikein ratkaisemaan. Sitäpaitsi on avioliiton solmiminen juhlatilaisuus, joten viranomaisen, joka solmun vetää, tulisi nauttia paikkakunnalla sellaista kunnioitusta, että avioliiton arvo siviiliviranomaisenkin edessä solmittuna ei laskeutuisi. Luulen, että useammissa tapauksissa kunnallislautakunnan esimies ei omaa sellaista auktoriteettia kuin avioliiton arvoon katsoen asia vaatisi. Oikeuslaitosta kohtaan kansalla on suurta kunnioitusta. Kansalaisten vakuutukset „korkean oikeuden“ töistä ja toimista todistavat sitä. Olen sitä mieltä, että siviiliavioliiton laillistuttajaksi olisi maaseudulla määrättävä kihlakunnan tuomari ja kihlakunnanoikeuden puheenjohtaja sekä, missä paikalliset olot sen tekevät tarpeelliseksi, se henkilö, jonka hovioikeus kihlakun-

nanoikeuden esityksestä siihen toimeen määrää. Kannatan siis mietinnön 2 §:n suhteen valiokunnan kolmatta vastalauseetta ja toivon, että suuri valiokunta ottaisi huomioon edellä mainitsemani näkökohdat.

Ed. Anni Huotari: Tällä ovät valinnaisen siviiliavioliiton puoltajat kaikki vakuuttaneet ja samoin valiokunnassakin, että siviiliviranomaisen edessä tultaisiin solmimaan vain vähän avioliittoja. He kaiketi perustelevat tietonsa siihen, mikäli tähän saakka on n. s. poikkeuksellisia avioliittoja solmittu; mutta meillähän ei ole ollut mitään siviiliavioliittolakia vielä tähän saakka. Ed. Vuorimaan luulo perustuu vaan epävarmaan otaksumiseen.

Rekisterinpidosta on tehty liian suuri numero. Edustaja Alkio jo siitä on huomauttanut. Minä vain pyytäisin lisätä, että meillä on suuri joukko virkamiehiä, joilla ei ole suurta työtaakkaa. Edustaja Vuorimaa täällä mainitsi suuria numeroita rekisterinpidosta, siitä mitä se tulee maksamaan, ja jollen väärin muista, on hän itse jättänyt anomusehdotuksen, että eräänlaiset virkamiesten toimet, kuten esimerkiksi kruununvoudin, lopetettaisiin, joten niillä varoilla voitaisiin jo pitää jonkunlaista rekisteriä. Muuten edustaja Vuorimaa esittäessään tilastoa tuli sanoneeksi, että rikokset lisääntyvät sitä mukaa kuin uskonnollinen käsitys höltyy ja näin kristinopin tieto vähenee. Mikäli minä tiedän, niin siellä missä uskotaan vähän, siellä on kristinopin tiedot tarkemmin tunnettuja kuin niillä, joilla on uskontokäsitys järjen yläpuolella.

Mitä taas lasten kasvatuslaitoksiin joutumiseen tulee, on se katsottava yhteiskunnalliseksi syyksi, eikä siviiliavioliittoa estäväksi asiaksi. Siinä kokouksessa Siltasaarella, josta ed. Vuorimaa suvaitsi mainita, oli läsnä noin parisataa ihmistä. Kolme niistä puhui jotakin tuosta niin sanotusta vapaasta suhteesta ja niistäkin joku oli varsin ottanut puheenvuoron vain saadakseen kokouksessa syntymään keskustelua, joten siitä ei tarvitse suurtakaan numeroa tehdä. Tällä tuntuivat sitte vielä erät suurella painolla puhuvan siitä, miten avioliiton pyhyys tulisi kärsimään, jos kunnallislautakunnan esimies vahvistaisi avioliitot. On todenteolla naurettava väite, että avioliiton solmiminen olisi pyhempää, jos tämän toimituksen tekisi joku pappi tai tuomari. Näitä sanojakin on käytetty, ainakin valiokunnan mietinnössä muistaakseni. Mutta ainakin minä kat-

son, ettei sen enempää papin kuin tuomarin-kaan persoona tee avioliiton solmiamista sen pyhemmäksi. Se on turha väite. Monasti on sanottu — ja tässä juuri viimeinenkin puhuja lausui — että kristillinen avioliitto solmitaan Jumalan silmien edessä. Mutta meille on tunnettua nykyisin, mitenkä avioliitot solmitaan. Häissä esimerkiksi nuorisolla on hyvin kiire, että pappi sanoisi pian aamenensa, että päästäisiin tanssimaan ja papilla on kiire saada pennit kouraansa. Tällaista se on kristillinen avioliiton solmiminen. Koska tässä pakollisen avioliiton puoltajat ovat liian vähän pitäneet ääntä, niin tahdoin minä vain senvuoksi pyytää puheenvuoroa, että suuri valiokunta ottaisi pakollisen muodon huomioon, koska luultavasti suuri enemmistö on pakollisen siviiliavioliiton puolella.

On tuntunut hausalle ja ollut merkille pantavaa, mitenkä omantunnonvapaudesta nyt, kun on kysymys toiselta puolen, puhutaan. Mutta tähän asti ei ole kirkon puolelta katsottu lainkaan, mitenkä omiatuntoja on pakotettu uskomään mitä se sanoo. Siitä on meille monet verisetkin merkit historiassa kertomassa, nimittäin tuosta omantunnon vapaudesta, mitä siltä taholta on harjoitettu.

Myös ed. Hultin puhui valinnaisen avioliiton puolesta. Tämä oli hieman outoa nähdä, sillä olivathan juuri näinä päivinä tämän puolueen naiset kokouksessaan yksimielisesti hyväksyneet pakollisen siviiliavioliiton. Mutta siitä huolimatta heidän edustajansa ei kuitenkaan tuonut heidän mielipidettään täällä kuuluviin.

Ed. Mechelin: Då jag icke hör till stora utskottet, har jag känt mig manad att i största korthet här uttala mig angående ett par af de väsentligaste frågorna, som höra till det föreliggande ärendet.

Införandet af civiläktenskap är utan tvifvel af trängande nödvändighet i vårt land. Lagstiftaren kan icke vidare med likgiltighet åse, huru många missförhållanden uppstå tillföljd däraf att ingående af äktenskap inför borgerlig myndighet icke kan ega rum. Men då det gäller att införa en reform, bör det ske i sådan omfattning, som det verkliga behovet manar till. Att gå längre och vilja med ens taga ut steget till ett allt omfattande obligatoriskt civiläktenskap vore att icke taga hänsyn till hvad som verkligen är nödvändigt och af det allmänna tänkesättet uppbares. Det finnes de,

som anse, att det är en beklaglig konservatism, om icke en såsom riktig erkänd idé omedelbart blir i fullaste måtto förverkligad, men detta är icke den sansade lagstiftarens ståndpunkt. Tvärtom böra reformer, särskildt sådana som röra sig på privaträttens område, genomföras under fullt beaktande af hvad som motsvarar ett väckligt behov. Det är af dessa skäl som jag för min del anser utskottets pluralitet ha förfarit riktigt i att förestå införande af civiläktenskap enligt sådana grunder, som beteckna det fakultativa äktenskapet. I själfva verket blir det ju dock obligatoriskt i sådana fall, då icke den andra formen, den kyrkliga, kan väljas. Det finnes utan tvifvel mycket mer utsikt att snart kunna få en sådan reform genomförd, än om man nödvändigt ville följa den radikala metoden.

Med utskottets pluralitet kan jag icke vara ense därom, att kommunalnämndsordföranden borde förklaras vara den auktoritet, inför hvilken borgerligt äktenskap afslutas. Det är dock så viktiga rättsfrågor förknippade därmed att äktenskapshinder må rätt bedömas och hvad i öfrigt erforderligt är iakttages, att jag för min del obetingadt måste gifva företräde åt det i herr August Nyberghs och några andras reservation föreslagna förfarandet. Under en öfvergångstid, då icke ännu civilregister blifvit såsom ett särskildt, fullständigt för sig ordnadt institut hos oss infördt, synes det mig, att varsamheten bjuder att organisera det fakultativa civiläktenskapet i enlighet med hvad nyssnämnda reservation åsyftar.

Ed. Vuorimaa: Minä valitan, että ensimmäinen lausuntoni on käynyt niin edustaja Kotosen sydämelle. Minä en tarkoittanut sitä, että lauseet, jotka edustaja Kotonen otti raamatusta ja kirkolliskokouksen puhujain puheista, olisivat väärä, vaan minä tarkoitin sitä tosiasiaa, että hän otti yhden lauseen sieltä ja toisen täältä ja koetti tendenssimäisesti antaa niiden vahvistaa niitä mielipiteitä, joita hänellä itsellään on.

Ed. Homén: Kyllä minä olen varmasti valinnaisen siviiliavioliiton puolella. Tähän asti on tapahtunut pakko niitä vastaan, jotka eivät tahdo kirkollista vihkimistä. Jos taas tulisi pakollinen siviiliavioliitto, niin tapahtuisi pakko niitä vastaan, jotka sitä tahtovat, ja tämä pakko on yhtä tarpeeton kuin edellinen. Me tulisimme

toisesta pakosta toiseen. En ymmärrä, että siitä voisi olla mitään hyvää, päinvastoin se on minusta väärin ja synnyttäisi tarpeettomasti paheksumista. Mikä on yksinkertaisempaa, kuin että se, joka tahtoo solmia avioliiton kirkon avulla, papin edessä, saa sen tehdä sillä tavalla, ja se, joka tahtoo sen tehdä maallisen viranomaisen, esim. kunnallislautakunnan esimiehen edessä, saa tehdä sillä tavalla. Tämä on vapautta; mitään pahaa siinä ei ole. Minä katson että tämä on nyt tällä hetkellä ainoa oikea.

Ed. Kotonen: Ei edustaja Vuorimaan viimeistä edellinen lausunto ollenkaan käynyt sydämelleni, vaan kyllä nauruhermoilleni.

Keskustelun päätyttyä julistetaan asian ensimmäinen käsittely suoritetuksi ja asia menee V. J:n 57 pykälän toisen momentin mukaan suureen valiokuntaan, jolle keskusteluun osaa ottaneiden edustajain lausunnot samalla ovat toimitettavat.

4) Teiden tekemistä ja kunnossapitoa maalla sekä tieveron maksamista ja sen käyttämistä

koskevan, edustaja Torpan y. m. eduskuntaesityksen n:o 24 johdosta annettu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1, joka tämän kuun 14 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään asiaa koskevien asetusehdotusten ensimmäistä käsitteilyä varten. Samalla puhemies ilmoittaa että mietinnön 61, 63 ja 64 sivuilla olevat ponnet perusteluineen tulevat käsiteltäväksi vasta puheena olevien asetusehdotusten kolmannen käsittelyn päätyttyä.

Keskustelu:

Ed. Iipponen: Käsilläolevalla eduskuntaesityksellä ja siihen perustuvalla laki- ja talousvaliokunnan mietinnöllä ei pyydetä mitään niin sanottua armoa, vaan oikeutta, se on sen väärin poistamista, joka jo liian kauan on painanut ja rasittanut yhtä ainoata kansanluokkaa, maanviljelysammattikuntaa. Silloisissa oloissa, kun maanteidenteko ja ylläpitorasitus on laskeutu maata omistavan luokan velvollisuudeksi, lienee se jossakin määrin tuntunut, jollei oikeudenmukaiselta, niin kuitenkin olevista oloista johtuvalta välttämättömän näköiseltä. Valtion

tulolähteet olivat harvalukuiset ja niukat, kun varsinkin maalaiskunnissa ei ollut muita niin kiintonaaisia ja varmoja elinkeinoja ja ammatteja kuin maanviljelysammatti, joiden tehtäväksi olisi voinut ajatellakaan sellaisen suurrasituksen täyttämistä kuin maanteidenteko ja ylläpitorasitus on, eikä liene ollut varmojen kiintonaisten ammattien luku kaupungeissakaan silloin juuri suuri-lukuinen, lukuunottamatta silloisia niukkatulaisia yleisiä virkoja, joiden pitäjät siihen aikaan asuivat myöskin kaupungeissa. Mutta nykyoloissa maanviljelysammatti on vähimmin kannattavia ammatteja verraten sellaisiin runsastuloihin, rikkauksiin tuottaviin liikkeisiin ja ammatteihin kuin esimerkiksi vakuutus- ja pankkiliikkeet, suurkauppa, suurteollisuus monissa eri muodoissa ja laaduissa, puhumattakaan valtion ja yhtiöiden runsaasti palkatuista viroista ja toimista, jotka sangen varmalla vakavaraisuudella pystyisivät ottamaan osaa yhteiskunnallisten rasitusten kantamiseen ja muun muassa myös maanteiden ylläpitorasitukseen. Mutta nämä nyt ovat niistä kokonaan vapaat, lukuunottamatta maaseudulla olevia teollisuuslaitoksia, ja koko tuo 5 miljoonaa markkaa arvioitu maanteiden ylläpitorasitus on yhden ainoan ammattikunnan niskoilla.

Että maanviljelys nykyään yleensä on kannattamattomassa tilassa lukuunottamatta suurkaupunkien ja liikekeskustain läheisiä seutuja, lienee yleisesti tunnettu ja sitä todistaa muun muassa eteläosassakin maata ilmenevä huomattavan suuri maatilojen myyntitarjonta, puhumattakaan maan pohjoisimmista osista. Kun esimerkiksi niinkin viljavaksi seuduksi tunnetulla kuin etelä-Pohjanmaalla ei suinkaan ole harvinaista, että maanviljelijän pojat ja tyttäret jättävät kotinsa, hylkäävät perinnäisen maanviljelysammatin ja siirtyvät Amerikkaan parempia taloudellisia elinehtoja tavoittelemaan, niin ei käy ihmetteleminen, että tätä yhä suuremmassa määrässä tapahtuu maan pohjoisemmissa seuduissa. Ja useimmissa tapauksissa ne ovat isänmaalta ainiaaksi menetetyt, vieden yhä uusia ja uusia vereksiä voimia ja kansan nuorison yhä sankempia parvia pois isänmaan viljelyksestä. Tästä on seurauksena niilläkin paikkakunnilla, missä ennen pidettiin kunnianasiana, että talo oli pysyvä suvussa, että yhä yltävä talojen myyntitarjous, joka paikottain jo alkaa lähettää huijauksen luonnetta ja talojen raastamista metsättömiksi, on päässyt valtaan. Ja tämä kaikki joh-

tuu siitä, että maaomaisuus on niin monipuolisesti yhteiskunnallisilla rasituksilla vaivattuna, että se yhdessä tuotantoehtojen kallistumisen kanssa vaikuttaa sen, ettei maanviljelys kannata, eikä kykene tarjoamaan viljelijälleen tyydyttäviä toimeentulon ehtoja ja täyttämään sivistyselämän oikeutettuja vaatimuksia, sillä kansalais-sivistyksen yhä kohotessa maalaisväestönkin keskuudessa osaavat ne elämältä vaatia muutakin kuin olla ainoastaan orjamaisten velvollisuuksien täyttäjinä. Ja kun maanviljelysammatti ei kykene ainakaan kohtuullista oikeutusta vastaavassa määrässä tyydyttämään näitä elämän henkisen ja ihanteellisen puolen tarpeita, niin pyritään erilleen koko ammatista ja muutetaan maasta pois. Maanviljelyksen sanotaan olevan maamme pääelinkeinona, mutta sellaisena todella ollakseen tulisi sen olla elinvoimaisen ja taloudellisesti pohjaltaan varman kyetäkseen antamaan elinvoimaa myöskin maan muille elinkeinoille, niinkuin kaupan ja teollisuuden harjoitukselle, jopa koko yhteiskunnan taloudelliselle elämälle. Mutta sitähan se ei voi, kun se on kannattamattomassa tilassa itsekkin. Luulisi senvuoksi koko yhteiskunnankin menestymisen tähden ol-tavan taipuvaiset poistamaan maanviljelyksen niskoilta niitä kohtuuttomia ja oikeudettomia liikarasiituksia, joiden alla se kannattamattomana kituu. Mutta niin ei näytä olevan asianlaita.

Käsillä olevaan valiokunnan mietintöön on liitetty kokonaista 3 vastalauseetta, joilla kaikilla on yhteistä se, että ne ehdottavat hylättäväksi valiokunnan enemmistön ehdotuksen, joka tarkoittaa jakaa maanteitten ylläpitorasitusta muillekin maksukykyisille yhteiskuntaluokille.

Ensimmäinen vastalause koettaa kierrellen kaarrellen hakea jalustaa hylkäysehdukselleen muun muassa pelotellen aikomuksena olevan köyhälistöä tieverolla rasittaa, vaikkapa asetusehdotus ne tykkänään jättää vapaiksi sekä kaupungeissa että maalla. Kun tilatonta väestöä yhä enenevässä määrässä autetaan ja siirretään itsenäiseen maanomistukseen, jossa se samalla joutuu myöskin tuon maantierasituksen alle, niin on vastalauseen logiikka käsittämätöntä, kun sillä tahdotaan estää liikarasiituksen poistamista maanomistuksen niskoilta, että pienviljelijänkin taloudellinen elämä kävisi edes siedettäväksi.

Toisen vastalauseen tarkoitus on helliä ja sitellä valtion menoarvion ja kaupungin osuuden puolesta sitä osanottoa maanteitten ylläpitorasitukseen, joka uuden tieveroasetuksen mukaan

niille tulisi, eli valtiovarain osalle kruunun metsätuloista noin 150,000 ainoastaan, ja kaupunkikuntien osalle, kaikkien yhteensä, jonkun verran yli 2 miljoonaa siitä 5 miljoonan kokonaiskustannuksesta, johon maanteitten vuotuinen ylläpitorasitus on laskettu. Mutta huomattava on, ettei vastalause vähääkään säälitellen arvele jättää koko 5 miljoonan kustannusta yhden ainoan ja yleensä vähävaraisen maataomistavan talonpoikaismuokan niskoille. Sitä rasituksen vähennystä, minkä kysymyksessä oleva lakiehdotus vähävaraisille pikkutilallisille soisi, voisivat he käyttää taloudellisen ja henkisen tilansa kohottamiseksi koko yhteiskuntamme kunniaksi ja hyödyksi, samalla kuin se 10,000 markan tuloja nauttivalle kaupunkilaiselle, mikä sen johdosta hänen osalleen tieverosta tulisi, ei vaatisi monestakaan nautinnosta luopumista, tehden koko kustannus 10,000 markan tulo-erästä muutamia kymmeniä toista sataa markkaa.

Kolmannen vastalauseen sisällöstä käy ilmi, että niin kauvan kuin meillä yhdessä tai toisessa suhteessa on epälailliset olot ja hallitus, joka ei maan parhaaksi käytä valtion tuloja, niin ei tulisi yrittääkään tehdä mitään uudistavaa ja luovaa työtä yhteiskunnan hyväksi, vaan tyytyä pysyttämään kaikki entisellään. Vaikkapa „kurki ennen kuolisi ennenkuin suo sulaisi“, eli toisin sanoen: vaikkapa muutamat kansalaisryhmät nääntyisivät liiallisten yhteiskuntarasiitusten alle, niin niitä ei pitäisi pelastaa ja oloja parantaa ennenkuin on saatu täysin lailliset olot.

Naapurimaassammekin, eli, kuten usein hyväillen sanotaan, „entisessä emämaassamme“ Ruotsissa, jonka yhteyden ajoilta tuo katala maanteiden ylläpitolaki on perintönä meillä, on säädetty uusi maantielaki lokakuun 23 päivästä 1891, siis jo 20 vuotta sitten. Sen mukaan ovat Ruotsissa tientekovelvollisia:

ensiksi maatalouskiinteistöt, joiksi luetaan myöskin kruunun tai muun yhdyskunnan metsät;

toiseksi kaikki muut kiinteistöt, joista on maksettava veroa valtiolle vähintään 800 kruunun taksoitetusta vuositulosta, ja luetaan tähän myöskin valtion kiinteistöt, jos niistä saadaan mainita vähin tulo;

kolmanneksi vähintään tuhanteen kruunuun taksoitettu muu tulo, josta veroa valtiolle suoritetaan.

Vapautettuja tientekorasituksesta ovat muun

muassa tulot virkapalkoista ja eläkkeistä. Mutta kun Suomen sanotaan olevan virkamiesten luvaton maan, niin jos he ottaisivat osaa edes yhteiskunnallisten rasitusten suorittamiseen, niin korkeita palkkoja mieluummin suvaittaisiin.

Suuresta valiokunnasta ja eduskunnasta siis riippuu, tahdommeko rientää tässä suhteessa muiden maiden mukaan, asettamalla yleisten maanteiden ylläpitorasituksen valtion välityksellä kaikkien maksukykyisten yhteiskuntaluokkien kannettavaksi ja siten edistämällä sopuisointuisten yhteiskuntaolojen luomista sekä poistamalla niitä kohtuuttomia etuoikeuksia, joita muutamat luokat yhteiskunnassamme muinaisten nurjien säännösten nojalla vielä nauttivat, vai edistäisimmekö, käyttäakseni erästä historiallista lauselmää, meidän jälkeemme tulevaa vedenpainsumusta, kuten tekisimme kieltooperäiselle kannalle asettumalla.

Nämä oleviin oloihin perustuvat yksityiset mielipiteeni pyydän täten saattaa suuren valiokunnan ja eduskunnan huomioon.

Ed. Schybergson: Jag har haft en viss förkärlek för denna fråga, allt sedan vid den första enkammarlandtdagen lag- och ekonomiskotets betänkande framträdde med en segervisshet, som om det hade ämnat lägga för sina fötter icke blott representationen i dess helhet, utan också regeringen. Jag påminner mig att då å regeringens vägnar, efter en kort öfverläggning mellan några af dess medlemmar och några af den för reformen intresserade centern, förklarades, att regeringen vore villig att öfvertaga hälften af vägbyggnadsbesväret. Ställningen inom kammaren var då så afgjort för reformen, att de, hvilka hyste tvekan i afseende å den radikala omgestaltning, som man åsyftade, endast blygsamt vågade komma fram med sina tvifvelsmål. Men sedan dess har detta reformförslag råkat i en sådan återvändsgränd, att man nästan börjar tycka att det är synd om dem, som fortfarande drifva på saken, och jag kan icke neka, att jag under den senaste årade talarens andragande, såvidt jag kunde följa med det, hade en känsla af att det är nästan storlaget att fortfarande med sådan pathos, som han, kunna förfäktat en fallen sak. Ty fallen är den i den form, hvori den nu framträder, och det hjälper nog icke att, såsom den årade talaren, skylla nästan allt ondt, som sker i detta land, och det är ju icke så litet, på vägbygg-

nadsbesväret. Emigrationen, all demoralisation, allt var vägbyggnadsbesvärets fel.

Jag sade att denna fråga ohjälpligen råkat icke på en bygdeväg, än mindre på en allmän landsväg, utan i en återvändsgränd. Den har fastnat där den är, och det gäller att taga upp den från en helt annan sida än hittills.

Redan den grundtanke, på hvilken förslaget baseras, är oriktig. Man har vid någon af ständerlandtdagarna talat om att staten borde bära kostnaderna för vägunderhållet, såvidt dessa icke bestridas genom de vägfärandes afgifter. Men huru kan man öfverhuvudtaget tänka sig, att någon som helst del af denna kostnad skall bestridas af dem, som själfva använda vägarna, hvilket ju eljes vore det riktiga. Man skulle då få lof att anordna uppbörd af afgifterna och hafva kontrollörer på hvarje kilometers afstånd. I så fall skulle man ju kunna anställa en jämförelse mellan dem och järnvägarna, hvilka också bekostas af det allmänna, men där den allmänhet, som begagnar dem, får vidkännas större delen af utgifterna. Dess värre är detta icke möjligt beträffande landsvägarne och den jämförelse, som legat till grund för yrkandet, att statsverket skall bekosta äfven de sistnämnda, är därför fullkomligt ohållbar. Men än värre är det att, enligt detta förslag, statsverket skall betala kalaset, men de enskilda jordegarena besluta om både anrättningar och gäster samt äfven bestämma huru mycket det hela skall komma att kosta. Ty det är ju konsekvensen af hela detta lagförslag, trots den förmenta konkurrensen och entreprenaderna. Om staten skall bekosta vägarna, deras anläggning och underhåll, så lär det väl äfven böra ankomma på staten att bestämma, huru anläggningen skall ske, huru underhållet ega rum.

Så komma vi till förslaget om en skild skatt för detta ändamål. Jag behöfver icke uppehålla mig vid den frågan. Det är utan vidare klart, att man icke bör på det viset bringa en ytterligare splittring i vår nog eljest så sönderdelade budget.

Och sedan den löjlige klämman angående stadskommunerna med anhållan om att också i fråga om deras vägar och torg staten skulle i sinom tid öfvertaga bördan. Jag tänker att staten har all anledning att betacka sig därför, och det förefaller mig som om den gifvan åt stadskommunerna icke skulle vara så alldeles allvarsam menad. Det hade gjort ett vida vägnar

bättre intryck, om man helt enkelt skulle hafva sagt ut, att stadskommunerna visserligen hafva föga med denna sak att skaffa, men som de hafva bättre råd, så må de betala en del af det, som egentligen skulle höra jordegarna till. Då hade det i alla fall varit klart utsagdt hvad meningen är.

Men det allra största felet i fråga om förslaget, sådant som det föreligger, är att det samma icke skulle leda till förbättrade vägar, hvaraf oss dock i så hög grad göres behof. Vägar skulle förblifva likadana, som de äro, tämmeligen underhålliga mångenstädes, men kostnaderna däremot betydligt drygare än de äro för det närvarande.

För min del tager jag för gifvet, att denna reform kan lösas endast och allenast på det sättet, att statsverket efterhand öfvertager både anläggandet och underhållet af en del större stråkvägar. På det viset komme staten också att underlätta besväret för jordegarna, antagligen just i sådana delar af landet, där vägbyggnadsbördan nu är som drygast. Men framför allt komma vi då att få goda vägar, där sådana bäst behöfvas. Besväret för jordegarna skulle väl icke underlättas i så hög grad som med förevarande förslag åsyftas, men dock väsentligen, och framför allt få vi vägar förbättrade. Statsverket, som kastat bort hundraaltusen på mer eller mindre öfverflödiga vägar uppe i Lappmarken, kunde hafva anledning att egna sitt intresse åt delar af landet, där detta vore mer af behofvet påkalladt, mer egnadt att göra landet verkligt gagn.

På samma gång jag därför ansluter mig till dem, som anse förslaget om vägbyggnadstungans aflyftande från jordegaren äfven nu böra falla såsom så mången gång förut, tror jag mig kunna framhålla, att utskottets ordförande, herr Grotenfelt, enligt min tanke med sin reservation lyckats rädda åtminstone en del af författningsförslaget, och det vore önskligt, att hans reservation skulle i stora utskottet kunna påräkna mer understöd än i lag- och ekonomiskutskottet kommit den till del. Frågan om bygdevägar har en icke så ringa betydelse. Den utgör ett helt för sig. Lagförslaget, sådant det ingår i herr Grotenfelts reservation, är helgjutet, och vi skulle, om det antoges, hafva tillfredsställelsen af att det blefve något resultat af behandlingen i kammaren af denna så länge omtröskade, för att icke säga uttrö-

skade fråga. Jag hemställer hos stora utskottet om att herr Grotenfelts reservation blefve af utskottet omfattad.

Ed. Kallio: Vaikka tämä laki- ja talousvaliokunnan mietintö tulikin eduskuntaan taas yhtä repaleisena kuin ennenkin, joten sitä seurasi useita vastalauseita, jotka uhkaavat tehdä turhaksi lainsäädännön uudistuksen tällä alalla, niin en olisi kumminkaan katsonut tarpeelliseksi tällä kertaa pyytää puheenvuoroa ja evästää tätä asiaa suureen valiokuntaan, mutta edellisen puhujan lausunnon johdosta katson kumminkin velvollisuudekseni lausua muutaman sanan.

Edellinen puhuja on ajastaan järeillä yli 50 vuotta, sillä silloin jo eduskunta tunnusti tässä mietinnössä olevan periaatteen oikeuden, jota ei vielä tänä päivänä herra Schybergson näy hyväksyvän. Vuoden 1863—64 valtiopäivillä lausui talousvaliokunta armollisen esityksen johdosta, jossa pyydettiin valtiosäätyjen lausuntoa siitä, millä tavoin voitaisiin helpottaa maanomistajan velvollisuutta teiden ja siltain rakentamiseen, ettei voitu kieltää, että periaatteellisesti kaikkien kansalaisten tulisi ottaa osaa valtion kulkuneuvojen kunnossapitämisen kustannuksiin. Tientekovelvollisuuden järkiperaista järjestämistä koskevan kysymyksen oikeudenmukainen ratkaisu olisi senvuoksi epäilemättä se, että valtio ottaisi suorittaakseen näiden kulkuneuvojen kunnossapidon, sekä että se summa, joka tienkäyttäjien maksojen lisäksi sitä varten tarvittaisiin valtion rahastosta, korvattaisiin yleisen suostunnan kautta. Tähän periaatteeseen sisältyy juuri se, mihinkä nyt laki- ja talousvaliokunta on tullut, että tiet olisivat yhteiskunnan kunnossa pidettävät siitä syystä, että ne ovat myöskin koko yhteiskunnan käytettävät. Herra Schybergson täällä säälin tunteella puhui niistä, jotka yhä ajavat tätä asiaa, mutta niiden, jotka harrastavat tämän asian ratkaisua oikeudenmukaisia periaatteita silmällä pitäen, on jo täytynyt tinkiä itsensä kanssa voidakseen yhtyä ajamaan tätä yhteistä periaatetta sen mukaisena, kuin sen viime vuoden laki- ja talousvaliokunta hyväksyi. Minä voin vakuuttaa, että niissä allekirjoittajissa, jotka esitysehdotuksen tekivät, jonka mukainen myöskin tämä laki- ja talousvaliokunnan mietintö on, oli useita, jotka eivät katsoneet edes tätä ehdotusta tällaisenaan ihan oikeudenmukaiseksi, mutta sentähden että asia saataisiin

lopulliseen ratkaisuun, katsoivat velvollisuudekseen tinkiä omia mielipiteitään ja tyytyä tähän ehdotukseen, jolla näytti olevan jo ennestään kannatusta. Siitä huolimatta on valiokunnassa 7 sosialistia ehdottanut tätä mietintöä hyljättäväksi, ja sen ryhmän jäsen, johonka herra Schybergson lukeutuu, nimittäin edustaja Bäck on myöskin liittänyt yhtä julkean vastalauseen, jossa hän ehdottaa mietintöä hyljättäväksi. Jos vähänkin oikeudenmukaisuuden periaatteita ottaa huomioon, niin täytyy tunnustaa, että se pyrkimys, mihinkä tässä maanomistajat pyrkivät, nimittäin että muutkin kansaluokat tulisivat osallisiksi tästä rasituksesta, ei ole kohtuuton vaan päinvastoin täysin oikeudenmukainen, sillä ei suinkaan voida toki sitä katsantokantaa hyväksyä, että maanviljelijät olisivat aina ja ijankaiken velvolliset ylläpitämään tällaisia koko yhteiskunnan hyödyksi rakennettuja tarpeellisia liikevälineitä. Niin uhkaavilta kuin nämä laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitetyt vastalauseet näyttävätkin, joihin en nyt halua seikkaperäisesti kajota, uskallan kumminkin vielä toivoa, että suuri valiokunta hyväksyisi tämän laki- ja talousvaliokunnan mietinnön, jotta vihdoinkin saataisiin tämä kysymys eduskunnassa ratkaistuksi ja pois päiväjärjestyksestä, sillä vakuutettuna saavat tämän asian vastustajat olla siitä, että tämän asian ajajat eivät voi luopua pyrkimyksistään, ennenkuin asia on saatu oikeudenmukaiseen ratkaisuun.

Ed. Snellman: Maanteiden ja siltain teosta ja ylläpidosta, joka tähän saakka on ollut pääasiassa yksinomaan maanomistajain kannettavana, on useat vuosikymmenet valtiopäivillä puhuttu. On tunnustettu kohtuuttomaksi, että maanomistajat yksin kantavat tästä noin 5 miljoonan markan rasituksen, kun maantiet ja sillat kuitenkin ovat yleisen liikenteen välittäjiä ja kaikki kansalaiset niistä nauttivat hyötyä. Näin ollen toivoisin, että suuri valiokunta nyt hyväksyisi valiokunnan mietinnön, joten rasitukset tulisivat yhteisiksi, sekä että se asiata käsitellessään jouduttaisi käsittelyä siksi, että asia voitaisiin eduskunnassa ja eduskunnan puolelta nyt vihdoinkin päättää, sillä tähän asti eduskunta ei ole vielä päässyt tilaisuuteen asiasta lopullisesti päättämään, vaikka laki- ja talousvaliokunnan puolelta on useasti mietintö valmistettu.

Ed. Tulikoura: Jo pitemmän aikaa on ollut päiväjärjestyksessä kysymys maantienteko-

ja kunnossapitorasituksen poistamisesta yhden kansanluokan, maataviljelevän väestön kannettavista ja sen tasoittamisesta tavalla tai toisella yhteiskunnassa kaikkien maksukykyisten suoritettavaksi. Suomen maalaisväestö on nyt jo yleisellä yhtäläisellä äänioikeudella viisi kertaa valinnut edustajansa toivossa että tämä asia kerrankin tulisi ratkaistuksi. Tällä kertaa näyttääkin olevan syytä toivomiseen, kun silmäilee laki- ja talousvaliokunnan mietintöä ja ottaa huomioon sen ajan, mikä on vielä jäljellä valtiopäivätyöhön käytettävänä. Jos ei täydelliseen tasaukseen rasituksiin nähden vielä päästäkään, kun maataomistavalle väestölle ehdotetaan yksi pohjaäyri, eli tuloihinsa nähden yksi äyri enemmän kuin muille maalaisille, niin olisi se kuitenkin jonkunlainen parannus ja askel sen epäkohdan poistamiseen, mikä on olemassa ja kaikkina aikoina tunnustettu. Mutta samalla kun se tunnustetaan, samalla liittyy siihen tuo hyvin helposti aina väliin tuleva sana „mutta“, joka on ymmärrettävä niin, että olkaa tyytyväisiä siihen, kun me sen kerran tunnustamme, ja toivokaatte, että tulevat sukupolvet vielä epäkohdan korjaavatkin. Sanoin, että nyt on toivoa, mutta kun silmäilee mietintöön liitettyjä vastalauseita ja tuntee niiden ryhmien jäsenluvun, mihin vastalauseentekijät kuuluvat, niin toivo himmenee hyvin vähiin. Että oikeiston edustajat ovat liittäneet vastalauseen, se on jotenkin ymmärrettävissä, sillä ehdotetun lain voimaan tultua heidän ryhmäänsä kuuluvilta verovelvollisilta menisi noin 400—500—600 markan vuosimaksut maanteiden ja siltajen rakennuksiin ja kunnossapitoon, joihin he nykyisen lain mukaan eivät maksa penniäkään.

Mutta toista on, kun arvostele vasemmiston, sosialidemokraattien vastalauseita. Silloin tekee todellakin itselleen kysymyksen, mistä tämä on johtunut. Vastalauseensa he kyllä perustelevat osittain sillä, että ehdotettu maantientekolaki tulisi käytännössä tuottamaan helpotuksia varakkaammalle väestölle ja lisäämään rasituksia köyhällistölle. Tämä perustelu on kokonaan harhaanviepä, kun todellisuus osottaa päinvastaiset tulokset. Sitä näyttääkseni olen ottanut tilaston erään maalaiskunnan verottamista tuloista vuoden 1909 taksoituksesta. Tässä kunnassa on nykyisen lain mukaan 1034 maantientekovelvollista ja heistä 458 — eli lähes puolet — sellaisia, joiden verotetut tulot ovat alle 800 markan ja jotka nykyisen lain voimassa ollessa, kun

luonnossa tehty raskitukset lasketaan rahaksi, ovat kantaneet maantientekorasituksia 30—45 markkaa eli keskimäärin noin 38 markkaa vuodessa. Ehdotetun lain mukaan ja sikäli kuin mietinnössä löytyvät laskelmat osottavat, tulisi heillä olemaan yksi maantientekoäyri ja olisi heidän sen mukaan maksettava 1 markka 64 penniä vuodessa, kun he nyt maksavat 38 markkaa. Sellaisia, joitten tulot menevät yli 800 markan ja joille tulisi kaksi tieäyriä, on 327. Näitten nykyinen raskitus maantienteosta nousee 45—65 markan vaiheilla vuosittain eli keskimäärin 55 markkaan. Ehdotetun uuden lain mukaan he tulisivat raskitetuiksi 3 markan 28 pennin vuosimaksuilla. Sellaisia, joille tulisi kolme tieäyriä, on 115, niitä, joille tulisi neljä tieäyriä on 66, sellaisia, joilla tulisi olemaan viisi tieäyriä on 27, niitä, joilla olisi kuusi on 26 ja sellaisia, joilla olisi seitsemän tai siitä yli on 15 verovelvollista.

Vaikka on jo yleisesti tunnettua, että sosialistimme ovat vihamielisiä kaikkia niitä vastaan, jotka omistavat pienenkin tilkun maata, en kuitenkaan voinut odottaa heidän menevän niin pitkälle, että he vapauttavat kaupunkilaissuurkapitalistit yhteiskuntaraskituksista ja säilyttävät ne edelleen vähätuloisen maanviljelysväestön kannettavina, ja yhä sittenkin kerskuvat olevansa köyhälistön oikeuksien valvoja. Jääpiköhän edes tilaton maalla vapaaksi maantientekorasituksista nykyisen lain voimassa ollen? Ei. Vuokralain mukaan tulee tehtäväksi uudet vuokratkontrahdit toiselta puolen lampuotien, mökkiläisten ja torpparien, toiselta puolen maanomistajain välillä ja näissä kontrahdeissa määrää vuokralautakunta lopullisesti vuokran suuruuden. Tätä määrätessään on vuokralautakunnan ehdottomasti otettava perusteeksi tilan raskitukset. Ja kun tila on raskitettu maantienteolla, niin tulee vuokralaisien vuosimaksu nousemaan korkeammaksi ja niin muodoin mäkitupalainen, torppari ja lampuoti tulevat voimassaolevan lain mukaan ottamaan osaa maantientekorasituksiin. Mutta ehdotetun uuden lain mukaan olisivat he melkein kaikki jääneet vapaiksi.

Mainitsemaani kunnassa sanottuna vuonna olisi 650 tilattomasta 17 ja niistäkin kukin vain yhdellä äyriellä eli 1 mk. 64 pennillä tullut raskitetuksi. Mutta sen sijaan suuri joukko kauppiaita ja virkamiehiä y. m., jotka nyt ovat vapaat, olisivat tulleet velvoitetuiksi osanottoon tienteko ja -kunnossapitoraskituksissa ja kukin suurella summalla.

Tässäkin on aivan selvä esimerkki, kenenkä etuja sosialistimme tälläkin vastustuksellaan ovat valvoneet. Kaupunkilaisköyhälistön oikeuksia he eivät myöskään sillä valvo, koska kaupunkilainen, jolla on 1,500 markan tulot, tulisi siitä vasta maksamaan 1 markan 64 penniä vuodessa, joka ei ole suuri raskitus, eikä sellaisien tulojen nauttijaa voida laskea köyhälistön joukkoon. Mutta kaupunkien suurkapitalistit ne juuri tulisivat kustantamaan tientekorasituksia, kuten näkyy toisesta vastalauseesta, minkä tekijänä on heidän ryhmänsä jäsen, joka valittaa, että kaupungit tulisivat maksamaan uuden lain voimaan tultua yli 2,200,000 markkaa eli lähes puolet koko maan tientekorasituksista. Näitten etujen valvojina te, arvoisat sosialistiherrat ja naiset, olette olleet tässä, kuten monessa muussakin, asiassa.

Vaikka suuressa valiokunnassa onkin valta sillä luokalla, joka ehdotuksen mukaan tulisi ottamaan osaa yhteiskuntaraskituksiin, jos maantientekolaki verotuslakinsa kanssa tulisi käytäntöön, niin toivon kuitenkin, että suuren valiokunnan jäsenillä on oikeustuntoa niin paljon, että antavat oikeuden käydä vallan edellä.

Ed. Pennanen: Minä yhdyn kannattamaan näitä kyseenalaisia valiokunnan ehdotuksia kaikessa kokonaisuudessaan. Pyydän kumminkin huomauttaa jo heti, että mielestäni olisi tämä asia voittanut, jos jotkut yksityiskohdat olisivat olleet esitettyinä jonkun verran toisin. Mutta se nyt on kaikkien yhteisten asiain laita sellainen, että harva saanee oman mielipiteensä aivan sellaisenaan, pilkulleen edustetuksi. Minä tiedän, että valiokunnan ehdotus kaikissa yksityiskohdissaan on niin monivuotisen pohdinnan ja hionnan tulos, että siihen lienee vaikea yksityiskohdissakaan muutosta saada. Ja kun minä sitä paitsi voin kokonaan ja täysin hyväksyä sen periaatteen, johon valiokunnan ehdotukset nojaavat, niin, kuten sanottu, voin suositella nyt lakiehdotuksia ensin suurelle valiokunnalle ja mietintöä kokonaisuudessaan sitten aikanaan eduskunnalle hyväksyttäväksi.

Pyysin puheenvuoroa koettaakseni osaltani osottaa, minkä verran perusteltuja ovat ne vastaväitteet, joita näissä esitetyissä kolmessa vastalauseessa kuin myöskin edustaja Schybergsonin lausunnossa on valiokunnan ehdotuksia vastaan esitetty. Ensimmäisestä, sosialidemokraattien vastalauseesta, saa sen käsityksen, että vastalaus-

jain mielestä ei koko tässä kysymyksessä ole muuta korjattavaa kuin mahdollisesti jonkunlainen rasiituksen epätasainen jako maanomistajain kesken ja sentakia ei heidän mielestään tällä kertaa maksaisi koko juttuun puuttua. Vastalauseessa nimittäin sanotaan muun muassa tällä tavalla: „Vaikkapa myönnettävissä onkin, ettei teiden teosta ja niiden kunnossapidosta johtuvat rasiitukset ole tasan jaetut niiden keskuudessa, joille ne menneisyydessä ovat asetetut, niin tällä ei kuitenkaan ole sanottu sitä, että maanomistajat olisivat ylläsanotuista rasiituksista vapautettavat. Niin kauvan kuin verotusolot ovat sellaisina kuin ne nykyisin ovat, ei ole syytä kiinteälle omaisuudelle asetettuja rasiituksia poistaa. Etenkin kun tämän poiston kautta ilmeisesti tahdotaan turvata maataomistavan luokan luokkaetuja, ja vielä osaksi yhteiskuntamme vähävaraisten kustannuksella“.

Tästä lukemastani vastalauseen kappaleesta näkyy, että sen kirjoittajat siis pitävät tierasiituksen tasaamista niin maanomistajain kuin muittenkin maksukykyisten yhteiskunnan jäsenten kesken suorastaan epäoikeutettuna. Tätä käsitystä vastaan on nyt ensinnäkin huomautettava, että maantierasitusta ei nähdäkseni sovi täysin verrata mihinkään jo luonteeltaan maaomistukseen kuuluvaan vakinaiseen maaveroon. Sehän on luonnossa suoritus, sanottakoon sitä sitten erikoisveroksi tai yleiseksi rasiitukseksi, maaomistukseen se luonteeltaan ei nähdäkseni kuulu. Se on aikoinaan joutunut maaomistuksen yksinään kannettavaksi siitä syystä, että teitten tekemiseen ei kyennyt silloinen valtio eivätkä muutkaan yhteiskunnan jäsenet. Täytyi tarttua niiden korviin, joiden luultiin tuon rasiituksen kestävän ja ovathan ne tavallaan kestäneetkin. Mutta sitä mukaa kuin valtio-laitos on kehittynyt ja sitä mukaa kuin maanviljelyksen ohelle on ilmaantunut muitakin tuloa tuottavia elinkeinoja, sitä mukaa on myöskin voittanut alaa ja vakaantunut se käsitys, että muittenkin kuin maanomistajain täytyy tähän yhteistä hyötyä tuottavaan rasiitukseen ottaa osaa.

Eräs arvoisa edellinen puhuja huomautti jo siitä, että tällainen ajatus löytyy jo 1863—4 vuoden valtiopäivien asiakirjoissa, sekä silloisessa hallituksen esityksessä että valiokunnan asiasta antamassa mietinnössä. Käytännöllisistä syistä, sanotaan, asian ratkaisu siihen suuntaan silloin on lykätty. Ja niin monta kertaa sen

jälkeen on säätyvaltiopäivienkin asiakirjoissa tunnustettu tällaisen yhteistytämisen oikeutus. Ja nykyinen tieasetus vuodelta 1883, sehän myös on jo periaatteessa rikkonut tuon vanhan käytännön, se on jo asettanut sekä valtion itsensä että myös muita tulonnauttijoita tien-tekovelvollisiksi, vaikkakin tosin sangen vähäisessä määrässä. Tämä nyt esillä oleva valiokunnan ehdotus ei pyri muuhun kuin yksinkertaisesti kehittämään ja viemään perille tuota jo aikaisemmin hyväksyttyä ja aikaisemmin oikeaksi tunnustettua periaatetta, nimittäin että valtion olisi näitä yleisiä maanteitä ruvettava hoidossaan pitämään.

Väite, että tällä valiokunnan ehdotuksella, jos se toteutuisi, rasiitettaisiin aivan aiheettomasti niitä maksukykyisiä yhteiskunnan jäseniä, jotka tähän asti ovat saaneet olla tästä rasiituksesta vapaina, ei siis pidä mielestäni paikkaansa. Päinvastoin voidaan sanoa, että siitä rasiituksesta, jota maanomistajat tähän asti ja varsinkin jo nykyisin aivan aiheettomasti yksinään kantavat, tämä valiokunnan lakiehdotus siirtää osan muidenkin maksukykyisten yhteiskunnan jäsenten kannettavaksi. Ensimmäisen vastalauseen tekijät myös mielestäni erehdyttävästi vetoavat vähävaraisten asiaan. Valiokunnan ehdotus nimittäin ei koskekaan maksukyvyttömiä. Ja vähävaraisia, jos sitä sanaa nyt tahdotaan käyttää, niitähän kyllä voi aivan etsimättä löytää maanviljelijäinkin keskuudessa, samaten kuin niiden joukosta, jotka syystä tai toisesta eivät ole ryhtyneet maanviljelijän vai- valoiseen ammattiin, etsimättä löytää henkilöitä, jotka paljon paremmin kuin konsanaan joku köyhä velkainen maanviljelijä kykenevät kantamaan yhteiskunnallisia rasiituksia yleensä, siis myöskin tätä. Näin ollen siis, sikäli kuin vastalausujat tämän asian yhteydessä puhuvat omistavista ja omistamattomista luokista, se puhe käy tässä vähän sekavaksi; siinä lienee vaikea rajaa määrätä, jos on kysymys maksukyvyistä.

Myös pyydän tässä yhteydessä huomauttaa, että, vaikkakin maanomistajain keskuudessa, niinkuin muissakin kansalaisissa, on tietysti suurtulolaisiakin, tämä valiokunnan lakiehdotus ei suurtulolaisille maanomistajille tuotakaan helpotusta. Sen voisin kyllä, jos aikaa olisi, numeroilla todistaa. Minun käsitykseni ja laskujeni mukaan voisivat noin 6—7,000 markan tienoilla olevat tulot keskikokoisilla maanviljelijöillä pysyttää uuden rasiituksen tasassa nykyi-

sen kanssa; siitä alaspäin uudet rasitukset pienenevät, siitä ylöspäin niillä on mahdollisuus suureta nykyisestä sitä suuremmiksi mitä suuremmat ovat vuositulot.

Ensimmäisessä vastalauseessa on vielä eräs mielestäni vallan erehdyttävä lause. Siinä sanotaan, että tämän lakiehdotuksen mukaan tulisivat maanomistajat vapautetuiksi tierasituksesta. Sitä ei ole valiokunta ehdottanut eikä sitä ole maanomistajat ainakaan minun tietääkseni koskaan pyytäneet. He ovat vain pyytäneet, ja pyytävät kohteliaasti edelleenkin, että muutkin maksukykyiset yhteiskunnan jäsenet tulisivat mukaan yhtenä ottamaan osaa yhteiseen velvollisuuteen.

Ensimmäisen vastalauseen tekijät kai vähän niinkuin itsekkin kainostellen tuossa hylkäävässä ehdotuksessaan arvelevat, että voisihan tämän asian joskus tulevaisuudessa järjestääkin, mahdollisesti sopivimmin vastaisen verotusreformin yhteydessä. Minä nyt puolestani arvelen, että tulkoonpa tuokin uudistus ennemmin tai myöhemmin, tulkoon enemmän tai vähemmän perinpohjaisena, kaikessa tapauksessa minun ymmärrykseni mukaan täytyy jäädä useampia eri verotusjärjestelmiä ja -muotoja jällelle, jos mieli suoriutua välttämättömistä yhteiskunnallisista menoista. Ja yhtä varma minä olen myös siitä, että niiden järjestelyjen joukossa, jotka verotusreformijälkeensä jättää, löydetään myöskin se tuloon perustuva verotusjärjestelmä, jota valiokunta tässä tieveroon nähden ehdottaa. Miksi siis pitäisi joku uudistuskysymys, joka on jo valmistumaisillaan, jättää riippuvaksi tällä kertaa vallan epämääräisestä tulevaisuudesta. Eikö päinvastoin, jos joku valmistumassa oleva asia ja uudistus saadaan toteutetuksi varsinkin näissä veroitusoloissa, eikö se jo itsessään johda askelta lähemmäksi sitä päämäärää, johon verotusreformi kokonaisuudessaan pyrkii, nimittäin yhteiskunnallisten rasitusten tasaamiseen.

Toiseen vastalauseeseen pyydän kosketella tällä kertaa vain sikäli, mikäli tämä vastalause puhuu kaupunkien velvollisuudesta maanteiden tekemiseen. Vastalausua nimittäin pitää kaupunkien velvoitusta kohtuuttomana, niin kauvan kuin kaupungit ovat velvolliset itse ja yksin kaduistansa huolehtimaan. Tätä käsitystä vastaan minä nyt pyytäisin huomauttaa, että maalaiset voivat näiden katujen vastikkeiksi asettaa noin 16,000 kilometriä kyläteitä ja vielä kokonaisen joukon niin sanottuja tilus- ja viljelysteitä, joita

paikka paikoin on paljonkin. Minä en nyt tosin tiedä niitä numeroilleen sanoa, mutta arvelen en erehtyvänä, jos sanon, että tämäkin kilometriluku saadaan merkitä sekin viidellä numerolla. Jos nyt ei tämäkään erä kaupunkilaisten mielestä riittäisi, niin silloin minä olen pakotettu sanomaan, että mielestäni kaupunkilaiset ovat maalaisille vähän niinkuin velkaa, ja arvelen, että se velka voitaisiin vallan hyvin suorittaa ja kuitata tässäkin tilityksessä. On näet huomattava, että Suomessa yleensä ei voida olla muuten kuin siten, että kaupungit elävät ja tulevat toimeen kenties suurimmaksi osaksi maaseudun kustannuksella. Sieltähän ne, maaseudulta, tarvitsevat asutuksensa lisän ja sen tuoreen osan. Sieltä ne tarvitsevat ja sieltä ne keräävät kapitaalia, sieltä ne hankkivat elintarpeensa, ja tätä kaikkea, myöskin kapitaalia ja henkisiä pääomia ne kokoavat maaseudulta siinä määrässä, että meidän maalaisten päätä välistä ihan huimaa, kun me esimerkiksi täällä Helsingissä näemme, mihin kaikkeen täällä varoja ja voimia riittää, mihin kaikkeen hyvään, mihin kaikkeen pahaan, mihin kaikkeen tarpeelliseen ja mihin kaikkeen suorastaan vahingolliseen. Minä en sano tätä kadehtien, siitä ajatuksesta pyydän olla mahdollisimman kaukana, mutta sanon vain osottaakseni että, jos kerta siitä kysymys tulee, kuka on ollut alkynnessä ja kuka on ollut etualalla kaikkiin sekä aineellisiin että henkisiin etuihin ja myöskin valtion varoilla hankittaviin ja arvosteltaviin sivistys- y. m. laitoksiin nähden, ei päästäne siitä, että kaupungit ovat tosiaankin maaseudulle jotakin velkaa. Minä en olisi tätä vekseliä esittänyt, jollei se olisi näyttänyt käyvän välttämättömäksi, ja arvelen muuten, että voitaisiinhan tästä velasta sovinnossa sopia, sillä eikö nyt lopultakin liene sillä tavalla, että se on kaupunkilaisille itselleen eduksi, jos maaseudulle kulkuyhteysvälineitä parannetaan. Sitä tuoreempanahan sieltä voivat elintarpeetkin tänne ehtiä. Minä myönnän kernaasti, että kaupunkilaisilla on näennäisesti melkoiset rasitukset kaduistaan. Arvoisa vastalausua onkin esittänyt numeroita eräästä tilastosta vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä valmistetussa mietinnössä. Mutta juuri tämä tilasto, joka näyttää, että Helsingin kaupungissa ovat vuonna 1907 katurasitukset tehneet yhteensä vähän yli miljoonan markan, 1,062,000 markkaa, on sellainen, jota minä voisin käyttää todistaakseni jo-

takin toista, kuin vastalausuja tässä tarkoittaa. Tästä tilastosta nyt ensinnäkin huomataan, että tästä vähän yli miljoonasta markasta on Helsingin kaupunki 1907 käyttänyt yli 400,000 markkaa uusiin katutasoituksiin, valmistakseen tuonne kaupungin ulkopuolelle uusia tonttialueita, joilla se yksinkertaisesti aikoo ansaita, ja tämän menoeran minä ainakin merkitsisin kaungille afääriksi. Edelleen sanotusta tilastosta näkyy, että ainoastaan 302,000 tästä yli miljoonasta markasta on varsinaista kaupupungin talonmistajilta mennyttä menoa. Onhan se nyt suurenlainen erä sekin, mutta kun ottaa huomioon ne huikeat suuret vuositulot — minulla ei ole numeroita esitettävänä, mutta uskonee jokainen, että Helsingissä talonmistajien vuositulot yhteenlaskettuna tekevät hyvin suuren summan — niin eihän tuo 302,000 markkaa niin pelottava rasitus ole eikä kai tarvitse mistään vääryydestä napista, jos he tähän lisäksi antavat maaseudulle myös korvausta maan-teistä.

Se nyt tällä kertaa siitä, aika käy täpäräksi. Mutta täytyy minun vielä mainita eräästä sananlaskusta, että sokeri se on sittenkin pohjalla. Tässä valiokunnan mietinnössä on nimittäin, niinkuin jo on sanottu monta kertaa, kolme vastalauseetta, ja siitä kolmannelta minä pääsen vallan muutamilla sanoilla. Siinä sanotaan muun muassa näin: „Saattanee panna kyseeseen, pitääkö eduskunnan aikana, jolloin maamme perustuslakeja järjesteellisesti poljetaan, jolloin sen valtiosäännössä vakuutettu oikeus maan lainsäädäntöön ilmeisesti kielletään, ylipäätään ryhtyä säännölliseen valtiopäivätyöhön. Eikö pikemmin eduskunnan ainoana tehtävänä tulisi olla maamme valtiosäännön puolustaminen ja palauttaminen.“ — Vastalausujalle on tämä käsityskanta määräävänä ja hän ehdottaa koko kyseessäolevat lakiehdotukset hylättäviksi. Tämähän onkin selvää puhetta eikä kaipa, niinkuin sanoin, montakaan sanaa selitykseksi. Senkötäkiä nyt, että meillä on hallitus, joka järjestelmällisesti vaikeuttaa meidän kehitystämme, joka on tarttunut jarruttamaan kehityksen pyörää, senkötäkiä meidän itsemme pitää vielä mennä avuksi ja sanoa: no seiskoon sitten! Minun mielestäni tehtävä meillä on aivan päinvastainen. Meidän on kaikesta vastustuksesta huolimatta koetettava kehitystä viedä eteenpäin edes siinä, missä se on mahdollista (Vasemmistosta: Työväensuojelulaki! — Puhemies ko-

puttaa), muussa tapauksessa teemme me palveluksen sille taantumukselle, joka meitä uhkaa. Me emme saa puolustusrintamassa miekan takia unohtaa muurikauhaa. Tämän minä sanon, en yksinään tämän, mutta yleensä kaikkien asiain käsittelyn varalta.

Ja sitten vielä lopuksi pari sanaa. Minä nimittäin oletan, että täällä eduskunnassa on sellaisiakin, jotka ovat asialle myötätuntoisia ja tahtoisivat viedä sitä onnelliseen loppuun, vaan jotka syystä tai toisesta eivät pidä hyvin harkittuna niin pitkää askelta, jota valiokunta ehdottaa, jotka ehkä käytännöllisistä syistä ja oleviin oloihin nähden tahtoisivat tyytyä vähän vähempään. Niille minä pyytäisin vielä lyhyesti huomauttaa, etten luule olevani ainoa maalainen, joka olen tullut siihen käsitykseen, että jos mieli tästä nykyisestä tosin epämukavasta luonnossa suoritustavasta muuttua rahajärjestelmän kannalle, niin täytyy olla takeita siitä, että ainakin vähävaraiselle maanviljelijälle siitä koituisi helpotusta. Rahamaksuja on meillä nykyisin jo niin paljon, että kernaasti sen, minkä voi välttää, suorittaa luonnossa. Minä myönnän senkin, että jos nyt olot olisivat kaikin puolin normaalit, niin voisi ajatella, että senkin järjestelmän perusteella, jota toisen vastalauseen tekijä, valiokunnan arvoisa puheenjohtaja, on ehdottanut, noitten entisten hallitusten esitysten perusteella voitaisiin jotakin hyvää saada, esimerkiksi korottamalla valtion suoritettava prosentti niitä entisiä ehdotettuja suuremmaksi. Mutta senhän me nyt tiedämme, että sitä tietä asiaa parantaen meillä on tällä kertaa tie tukossa, ja jos semmoisenaan hyväksyttäisiin nuo hallituksen entiset esitykset, niin pelkään, että siitä ei sanottavaa parannusta tosiaan tulisi.

Mitä nyt sitten asian onnistumiseen eduskunnassa tulee niin luulen, että samat vaikeudet ovat kummallakin järjestelmällä voitettavissa; uutta verotusjärjestelmää tarvitaan molemmissa. Ja kumpiko tulisi korkeimmassa paikassa kernaammin hyväksytyksi, sitähan nyt lienee vaikea arvostella. Minä siis ajattelen, että niiden, jotka kerran ovat asialle myötätuntoisia, on syytä vieläkin harkita, onko tämä asia tosiaan niin vanhentunut, kuin edustaja Schybergson arveli, vai onko se sellainen, että maksaa vaivaa tehdä vihdoinkin tosi siitä pyynnöstä, jota maataomistava kansanluokka on esittänyt. Eihän se ole sitä tehnyt melulla eikä aiokaan tehdä, mutta kyllä se sentään tuntee olevansa

sekin puolesta oikeutettu jotakin tältä eduskunnalta odottamaan, näkemään uudistusten joukossa edes jonkun sellaisen, joka suorastaan osottaisi myöntätuntoisuutta ja arvontaa sitäkin luokkaa kohtaan.

Ehkä myöhemmin olen vielä tilaisuudessa tarkemmin esittämään yksityiskohdissa mielipiteitäni. Toivon vain, että suuren valiokunnan jäsenet, nekin, jotka ovat jo tähän asiaan nähden vähän kyllästyneet ja epäilevällä kannalla, vielä kerran vertailisivat kaupunkilaisten oikeuksia ja etuja maalaisten oikeuksiin ja etuihin tarkaten varsinkin pienviljelijäin asemaa, ja sen harkinnan nojalla sitten määräisivät kantansa. (Hyvä!)

Ed. Neovius: Antagligen genom något förbiseende, förklarligt under strömmen af remisser i början af landtdagen, har detta ärende, som till stor del är af finansiel natur, icke i någon form blifvit hänskjutet till statsutskottets utlåtande. Lag- och ekonomiutskottet har försökt att fylla denna lucka i beredningen däri-genom, att utskottet fogat till sitt betänkande ett utlåtande, som fjolårets statsutskott afgifvit i samma ärende. Emellertid förefaller det mig, som om L. O:s afsikt att ärenden af finansiel natur och icke minst skattefrågor böra beredas af statsutskottet, naturligtvis afser det statsutskott, som fungerar under den landtdag, hvarunder ärendet behandlas och icke eventuellt något statsutskott från någon föregående landtdag. Emellertid har saken nu avancerat så långt; och vid den första läsningen af ett lagstiftnings-ärende kan ju beslut icke fattas. Såvidt jag förstår, kan sålunda icke vid denna läsning fråga väckas om en återremiss till statsutskottet, utan den enda återstående utvägen, att inhämta statsutskottets mening, är den, som erbjuder sig för stora utskottet och kammaren vid andra behandlingen af ärendet. Jag vill, då saken nu icke kan hjälpas, icke vid detta tillfälle framställa något förslag, men hoppas endast, att t. ex. stora utskottet skall taga i öfvervägande, huruvida icke en fackberedning af detta slag vore på sin plats.

Då jag emellertid icke kan med någon slags säkerhet räkna därpå, att min mening skall finna någon större medhåll, är jag nu tvungen att gå litet längre in på själfva saken. Det förefaller mig nämligen som om icke håller i sakligt afseende den lucka i beredningen, jag an-

tydt, skulle vara vidare än till en del fylld genom den bilaga till lag- och ekonomiutskottets betänkande, som här föreligger från förra året. De två lagförslag, som äro under behandling i dag, beröra hvardera finansiella omständigheter, två särskilda sidor utaf landets finansiella intressen. Den första lagen dekreterar, att staten skall öfvertaga kostnaderna för vägaunherhållet, och den senare afser införande af en ny skatt. Det synes således vara naturligt, att en beredning af den finansiella sidan af frågan hade tarfvat icke blott en undersökning och pröfning, huruvida de utgifter, som förslaget skulle åsamka staten, äro så stora att de kunna realiserar eller om de möta större svårigheter. Dessutom hade en sådan beredning också bort egna uppmärksamhet åt den så att säga skattedekniska sidan af frågan och närmare undersöka det förslag till ny skatt, som här föreligger, såväl ur synpunkten af ändamålet med skatten, som ur synpunkten af de skattedragandes intresse. I det senare afseendet finner man i det föreliggande betänkandet från i fjol ytterst litet, om någonting alls. I början af betänkandet säges, att statsutskottets första afdelning, som behandlat denna fråga, icke ansett det ankomma på sig att närmare bedöma de synpunkter, som invärka på lag- och ekonomiutskottets förslag, att öfverflytta landsvägstungan på hela samhället, utan endast att med beaktande af förslagen om utgörande af vägskatten och dess användning taga under ompröfning, huruvida genomförandet af ändringarna i enlighet med det förestående förslaget ur statsutskottets synpunkt kan förordas. Men då man går längre, så finner man, att utskottet med statsfinansiel synpunkt egentligen afsett endast frågan om utgifterna. Det berör visserligen i korthet vägskatten, men gifver endast ett referat af lagförslagets innehåll utan att för sin del egentligen inlåta sig på något bedömande af denna sida af saken. Efter att i största korthet ha nämnt om hvilka, som skulle drabbas af den nya skatten, synes utskottet dock anse saken afgjord därmed. att staten dock icke komme att drabbas af utgifter, ity att genom vägskatten dessa skulle ersättas staten; och detta synes vara utskottet ett skäl att icke i större grad intressera sig för skatten. Äfven längre fram, sedan utskottet redogjort för den inkomstskala, som här är påtänkt, och för beräkningen af antalet vägören, anför utskottet huru mycket

man beräknar att skatten skulle belöpa sig till per vägöre och uttalar tillika för sin del den förmodan, att denna beräkning är för låg. Men detta anser utskottet vara ett mindre intressant faktum i anseende därtill, att det icke skulle kunna drabba staten, ity att dess utgifter blefve betäckta genom skatten. Till slut kommer utskottet i korthet till den slutsats, att enligt dess förmenande erläggandet och användandet af vägaskatten, så anordnad som lag- och ekonomisk utskottet föreslagit, ur statsfinansiell synpunkt kan realiseras. — Det är ju många saker, som kunna realiseras, men frågan är, huru denna realisation utfaller. — Utskottet har visserligen, säger det, icke lämnat obeaktadt, att statsväverket tillskyndas vissa utgifter, men då utgifterna icke definitivt komma att drabba statsväverket, möter den föreslagna reformen, ur statsekonomisk synpunkt sedt, icke några hinder. — Jag har för min del haft svårt att sätta mig in i denna tankegång. Den förefaller mig påminna om resonemanget hos en person, som finner sig tröstad öfver en större utgift, då han vid undersökningen af sin börs finner, att dess innehåll icke förändrats, emedan utgiften betäckts t. ex. genom anvisning på hans bankräkning. Hela detta sätt att ställa statsväverket emot samhället, att sätta likhetstecken mellan statsväverket och staten, förefaller mig vara väl gammalt och icke rätt tillfyllesgörande. Statsväverket är ju egentligen ingenting annat än statens, samhällets kassaförvaltare, och statsutskottet synes mig vid en fråga af denna natur egentligen böra vara lika mycket intresserad af kassans förvaltning som också af den del af frågan, som rör dem, hvilka skola leverera penningarna till kassan, d. v. s. de skattedragande och nationen i dess helhet, och det borde därför också bedöma saken från denna synpunkt. Däraf finner man, som sagdt, icke i detta betänkande några nämnvärda spår. Och dock erbjuder det förslag till ny skatt, som här framställes, många punkter af ett stort intresse och inbjuder till granskning och kritik, ty detta förslag är verkligen både till sin uppställning och sitt principiella underlag af ganska säregen beskaffenhet. Jag ingår nu icke på detaljer, icke på den omständigheten, att skatten är byggd på principen af en progressiv inkomstskatt. Det är i och för sig ingenting att invända emot. En sådan skatt blir väl förr eller senare, och hållre förr än senare, nödvändig. Men jag skall beröra i

korthet några principiella hufvuddrag i detta förslag, om hvilka hade varit intressant att erfara statsutskottets mening.

Denna skatt har först och främst det egendomliga draget att vara en permanent skatt. Såvidt jag erinrar mig, ha några nya permanenta skatter, eller åtminstone icke några sådana skatter af större betydelse, af landtdagarna införts under nyare tid, af det enkla skäl, att landtdagen måste vara angelägen om att de nya skatter, som införas, skola vara af den natur, att landtdagen behåller dem i sinä händer. Nu föreslås införandet af permanent skatt, hvaröfver dispositionen skulle tillkomma regeringen, och som icke skulle kunna aflyftas eller förändras utan regeringens samtycke. Man har väl också i detta statsutskottets betänkande antydtt, att man har fattat denna skatt, som en interimsskatt eller temporär skatt, men af denna uppfattning finnes intet spår i själfva lagförslaget. Och ha vi det en gång antaget, så styr nog regeringen om, att skatten icke blir temporär; och vi hafva då icke någon möjlighet att hindra en sådan uppfattning att göra sig gällande.

Det har redan i dag af en annan talare berörts en annan egendomlig omständighet hos denna skatt, nämligen den, att den utgör en special-skatt, hvars afkastning skall användas för bestämdt ändamål, och att detta medför den betänkliga följden att landtdagens mångåriga sträfvan att få en enhetlig budget och att hindra uppkomsten af öfverskott, som användas utan landtdagens kontroll, genom dess antagande skulle motarbetas och försvåras.

Så tillkommer ännu ett tredje principiellt drag, som kanske i viss mån är egendomligare än alla de andra och det är det, att här föreslås, att landtdagen skall antaga en skatt, hvars skattesatser äro för landtdagen obekanta och genom hvilken landtdagen skulle öfverlämna skattesatsernas fastställande för hvarje år åt regeringen. Det vore regeringen, som skulle räkna ut, hur mycket per vägöre bör tagas ut för ett år, och genom sin egen maktfullkomlighet uttaga detta. Här föreligger någonting som exempelvis skulle påminna om något sådant, som om vi t. ex. antoge en skatt å maltdrycker, men lämnade öppet, huru hög skatten per 10 kilogram malt skall vara, lämnande åt regeringen att bestämma detta. Man kan visserligen säga, att skattens egenskap af specialskatt skulle

begränsa dispositionen öfver densamma; men detta blefve mer eller mindre en chimär, då det vore regeringen, som förfogade öfver skatten och skulle uppgöra alla beräkningar, bestämman alla kostnadspris och allt som ligger till grund för beräkningarna. Men om eventuellt hopade öfverskott och huru sådana medel skola användas, därom finnes icke i lagförslaget nägonting.

Jag vill nu icke vidare uppehålla kammaren med detaljer, men tillåter mig endast uttala den förhoppning, att stora utskottet, också om det icke finner möjlighet föreligga att inhämta närmare utredning angående skattefrågan, åtminstone för sin egen del ville egna den en mer ingående behandling än den hittills rönt. Min förhoppning är då den att, om så sker, beslutet skall gå i den riktning, att en vägskatt af denna beskaffenhet icke blir antagen. Jag vill icke i detta nu uttala min enskilda mening därom, huruvida vägaunderhållet bör till större eller mindre del öfvertagas af staten; men min uppfattning är den, att om den öfvertages och till den del den öfvertages, böra omkostnaderna därför behandlas på samma sätt, som alla andra statsutgifter, och således det deficit, som då väl uppkommer, utjämns genom bevillning, då budgeten för året uppgöres.

Ed. Perttilä: Tällä on sosialidemokraattien vastalauseita arvosteltu jotenkin ankarasti. Eräät keskustan ja oikeiston proletaarit ovat täällä koko lailla olleet säällittävässä asemassa. He koettavat tehdä uskottavaksi että meidän sosialidemokraattien taholta tässä kysymyksessä oltaisiin asetettu joidenkin kaupunkilaisten suuropohjattain avustajiksi. Meillä on tässä vastalauseessakin sangen todelliset perusteet olevissa oloissa. Nykyään, jolloin jo yleensä maanomistajaluokat, joilla on hallussaan välttämättömimmät välineet tuotantoon, joka tilaisuudessa koettavat uskotella että elintarpeiden hinnat, vuokrat ja niin edespäin, nousevat sen takia, että rasituksia on liikaa, saisi, jos tämäkin rasitus lisättäisiin vaikkapa suuryhtiöillekin, työväestö sen maksaa niin maaseuduilla kuin kaupungeissakin. Tällä eräs puhuja lausui, että uusia vuokratoumuksia tehdessä yleensä köyhälistökin tulee saamaan osansa nykyisenkin maantientekorasituksen vallitessa. Minä uskon tuon aivan hyvin, mutta tämän uuden ehdotuksen mukaan ne vielä suuremmassa määrässä tulisi-

vat saamaan tämän rasituksen niskoilleen. Ensimmäkin suureksi osaksi nykyään jo torppariväestö ja itselliset tekevät maantiet eikä suinkaan nykyään kukaan enää usko, että heidät vapautettaisiin tuosta velvollisuudesta tämän uuden lakiehdotuksen hyväksytyksi tultua. Päinvastoin he saisivat tehdä edelleen maantiet ja lisäksi maksaa tieveroa. Lisärasitusta siltäkin kannalta katsoen. Onhan se jo lupaavaa, että täällä ovat useammat edellisistä puhujista koettaneet lausua toiveita, että tämä lakiehdotus tullaan ehkä sittenkin hylkäämään. Se ilahuttaa ainakin minua suuresti määrin. Omasta puolestani sitä kokolailla hartaana toivon.

Me olemme jo vastalauseessamme tunnustaneet, että tässä kysymyksessä on vissiä epäkohtia. Vastalauseessa lausutaan, että „vaikkapa myönnettävissä onkin, ettei teiden teosta ja niiden kunnossapidosta johtuvat rasitukset ole tasan jaetut“ — tässä on ajatusvirhe, kun sanotaan — „niiden keskuudessa, joille ne menneisyydessä ovat asetetut“, mutta tuollaiset virheet voin aivan huoletta ottaa syykseni, sillä vastalauseita laadittaessa en tullut ajatelleeksi kaikkia sanoja siten, että olisi saatu asia sopivaan muotoon, ettei väärinkäsitystä olisi voinut tapahtua. Jokainen käsittävä kansalainen kai ymmärtää, että sanat: „niiden keskuudessa, joille ne menneisyydessä ovat asetetut“ tarkoittavat meidän vastalauseemme hengen mukaan aivan yhtä hyvin maanomistajia, teollisuuden harjoittajia, kauppiaita j. n. e. Tähän epäkohtaan nähden, johon edustaja Pennanen viittasi, myönnän aivan mielelläni hänen väitteensä oikeaksi, mutta silläkään kannalla ei meidän vastalauseemme muutu vähääkään, se pysyy aivan samana. Jos tämä nykyinen rasitus maanomistajilta poistettaisiin, niin edustaja Lipposen valittamat huijaukset tulisivat suurenemaan. Yleensä maan arvo kohoaisi ja siitä luonnollisesti johtuisi, että meidän tilattoman väestön asemakin tulisi saamaan päinvastaisen kolauksen, kuin mitä täällä eduskunnassa niin usein kauniisti on puhuttu. Jos tämä lakiehdotus hyväksyttäisiin siinä muodossa, kuin valiokunta on ehdottanut, niin silloin olisi köyhälistöön nähden — minä en tietysti puhu kenenkään muun puolesta kuin sen puolesta — aivan surullisia seurauksia. Se tulisi ehdottomasti olemaan sellainen taka-askel, joka ei olisi aivan vähäisessä ajassa korjattavissa. Sen sijaan me sosialidemokraatit olemme sillä kannalla, että tämäkin kysymys on ratkaistava,

mutta silloin vasta kuin tarkoitusta vastaava verotusuudistus tullaan laatimaan. Tässä kaiketi nyt ei ole kysymyksessä sellainen kansanluokka, joka olisi sellaisessa huutavassa hädässä, että tarvittaisiin jonkunmoinen pieni väliaikainen korjaus. Sellaisen voisi myöntää olevan oikean visseissä tapauksissa. Mutta tässähän ei ole siitä kysymys. Minä en olisi tämän lakiehdotuksen johdosta tällä kertaa mitään lausunutkaan. Suuressa valiokunnassa kaiketi siellä olevat jäsenet tulevat tekemään voitavansa kysymyksen ratkaisemiseksi suotuisaan tulokseen, nimittäin hylkäämiseen, kun tulevat ehdottamaan eduskunnalle minun toivoakseni sellaisen ehdotuksen. Tästä meidän vastalauseemme hyväksymisestä tulisi luonnollisesti sellainen seuraus, että työväestölle ei lisättäisi taakkaa entisen lisäksi. Nykyinen hetki, jota täällä esimerkiksi eräässä toisessa vastalauseessa esitetään sellaiseksi, jolloin tällaiset uudistukset eivät olisi otollisia ajaa läpi, ei ole meihin vaikuttanut vähääkään. Meidän mielestä kyllä tällaisia uudistuksia aivan huoletta voidaan laatia ja hyväksyä, mutta kysymyshän onkin aivan toinen, kuten aikaisemmin mainitsin, tuo periaatteellinen puoli, että tämänkin lakiehdotuksen mukaan työväestö tulisi saamaan lisää taakkaa kannettavakseen. Sitä ei kuitenkaan kutkaan edelliset puhujat ole voineet väittää toiseksi. Ne ovat kyllä koettaneet selittää, että suoranainen verotus täällä mainittujen äyrien perusteella ei tulisi koskemaan kaikkien köyhimpiä. Tuohan voidaan huoletta myöntää, mutta välillisesti ne tulisivat koskemaan sitä ankarammin juuri työväestöä, sitä kaikkein vähimmillä vuosituloilla elävää kansanluokkaa.

Ed. Hanninen: Täällä on tästä asiasta paljon puhuttu ja kun aika on mennyt näin myöhäksi, niin katson viisaimmaksi luopua puheen-
vuorosta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian ensimmäinen käsittely on päättynyt. Asia menee suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

5) Määrärahan myöntämistä suomenkielisen kirjallisuuden edistämiseksi

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta tehty sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4,

6) Suomalaisen Maaseututeatterin valtioavun korottamista

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta tehty sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5, sekä

7) Suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnetyn 50,000 markan suuruisen määrärahan käyttämistä

koskeva Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjelmä esitetään perättäin ja pannaan jokainen puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysi-istuntoon.

Puhemies: On ilmoitettava, että tänään edustajantoimesta vapautetun herra Kustaa Kopilan sijaan on suuren valiokunnan jäseneksi työjärjestykseen liitettyjen, valtiopäivillä suhteellisen vaalitavan mukaan toimitettavista vaaleista voimassa olevien määräysten 13 §:n mukaan tuleva edustaja Jalonen. Kun herra Kopila on ollut varajäsenenä maatalousvaliokunnassa, kehoitetaan valitsijamiehiä valitsemaan toinen varajäsen hänen sijaansa.

Seuraava istunto on tiistaina kello 6 i. p.

Istunto päättyy kello 11,45 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

17. Tiistaina 21 p. maaliskuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

1) Anomusehdotus Suomalaisen Maa-seututeatterin valtioavun korottamisesta.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5, ed. Lallukan y. m. anom. ehd. n:o 67.

2) Anomusehdotus määrärahan myöntämisestä suomenkielisen kirjallisuuden edistämiseksi.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4, ed. Hallsténin y. m. anom. ehd. n:o 66.

Esitetään:

3) Kertomus Suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnetyn määrärahan käyttämistä varten asetetun toimikunnan toiminnasta vuonna 1910, joka täysi-istunnossa t. k. 17 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon.

4) Valtiovarainvaliokunnan kirjelmä, joka koskee Puhemiehelle V. J:n 43 §:n mukaan tulevaa korvausta.

Pöydällepanoa varten
esitetään:

5) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 arm. esityksen johdosta, joka koskee valtioneuvoston myöntämistä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ulkomaisista lainoista.

Siv.

181

182

193

„

„

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Ahmavaara, Arokallio, Hahl, Hannula, Heiskanen, Anni Huotari, Kaskinen, Kunnassalo, Kurkinen, I. W. Laine, Leivo, Nuora, Pykälä, Rainio, Tainio, Tulikoura, Walavaara ja Vuorimaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat pyynnöstänsä yksityisasiain takia ed. Anni Huotari tämän illan täysi-istunnon alkuosasta, ed. Leivo tämän illan istunnosta, ed. Hänninen tästä päivästä alkaen ensi maanantaihin, ed. Pykälä tästä päivästä alkaen yhden viikon ajaksi, ed. Pennanen ja Rainio tästä päivästä alkaen ensi tiistaiamuun, ed. Grönvall ensi perjantaiamusta seuraavaan maanantai-iltaan, ed. Vuorimaa tämän viikon ajaksi, ed. Sohlberg ensi perjantaksi, ed. Junnila ensi torstaiksi ja perjantaksi, ed. Vahe huomisesta alkaen yhden viikon ajaksi, ed. Sipilä ensi perjantaiamusta seuraavaan tiistai-iltaan sekä ed. Tainio tämän viikon ajaksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Suomalaisen Maaseututeatterin valtioavun korottamista

tarkoittavan ed. Lallukan y. m. anomusehdotuksen n:o 67 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5, joka tämän kuun 17 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ainoata käsittelyä varten.

Puhemies: Valiokunta tekee tässä ehdotuksensa mietinnön 2 sivulla.

Keskustelu:

Ed. Lallukka: En nouse tähän puhujapaikalle siinä ajatuksessa, että voisin arvoisan eduskunnan mielipiteihin vaikuttaa, kun kerran sivistysvaliokunta on asiasta yksimielisesti antanut hylkäävän lausunnon. Minun täytyy myöskin tunnustaa, että, jos olisin ollut sivistysvaliokunnan jäsen ja perustanut tietoni niihin sanomalehtikirjoituksiin, joissa viimeisinä aikoina on tästä maaseututeatterista yleisölle kerrottu ja en olisi tietänyt perinpohjin sitä sivistyksellistä työtä ja vaikutusta, mitä maaseututeatteri koettelee kansan edistykseksi ja ihanteellisten periaatteitten kohottamiseksi kehittää, niin kenties minäkin olisin antanut tuollaisen hylkäävän lausunnon.

Asian puolustamiseksi on minun mainitsemisen, ettei maaseututeatterin asiat ole niin varsin heikolla kannalla, ei taloudelliselta eikä henkiseltä puolelta, kuin sanomalehdissä niitä on kuvailtu. On kyllä totta, että maaseututeatterin asiat eivät ole taloudelliselta kannalta missään kehuttavassa kunnossa. Mutta tiedämmehän että toistenkaan teatterien asema, vaikka saavatkin korkeampaa ja suurempaa valtioapua, ei ole varsin kehuttava.

Kun tämä anomus lähetettiin valiokuntaan, niin annettiin evästyskeskustelussa muuan lausunto, joka, minun täytyy se ilmoittaa, jo silloin hieman minua harmitti, joskin toiselta puolen katsoin, että evästys oli siihen määrin kömpelö, ettei se missään suhteessa voinut vaikuttaa sivistysvaliokunnan jäseniin. Sivistysvaliokunta on mietinnössään yleensä tunnustanut teatterin tärkeän tehtävän nykyisessä sivistyselämässä sekä henkisten että kirjallisten harrastusten kehittäjänä. Mutta sitte tulee tuo ikävä „mutta“, että sille ei anneta kuitenkaan sen suurempaa tunnustusta, itse anomuksen pyyntöön nähden, vaan ainoastaan tunnustetaan se, että se on sekä henkisten että kirjallisten harrastusten kehittäjä. Minun täytyy tähän vain lisätä, että näytelmätaide on taiteitten taide. Sen kautta esitetään maailman suurimpien ihmisten nerontuotteita ja ajatelmia. Sanothanpa: „Runollisuus on taiteen ylevin kukka“, ja juuri näytelmätaide esittää tätä ylevää taidetta.

Niinkuin jo mainitsin, voisi asiasta kyllä puhua pitemmältäkin. Mutta kun kerran valiokunnassa on annettu hylkäävä lausunto, lienee

asian pidentäminen turhaa. Ainoa keino, millä asia voitaisiin saada uudelleen pohdinnan alaiseksi, olisi mielestäni se, että se lähetettäisiin uudelleen valiokuntaan ja otettaisiin uuden pohdinnan alaiseksi. Mutta se kenties on mahdotonta.

Ed. Lindelöf: Det är naturligtvis en svår och ömtålig sak att bedöma hvar på de finansiella svårigheter under hvilka ett företag haft att lida, ytterst kunna bero, och utskottet kan, lika litet som dess enskilda medlemmar, vara öfvertygadt om att hafva kommit till en absolut riktig slutsats. Utskottet har emellertid sökt att på grund af föreliggande material bedöma sakförhållandet och har därvid kommit till den uppfattning, att skäl nu icke föreligger för landtdagen att inlägga sin auktoritet till förmån för höjande af ifrågavarande företags understöd. Det är ju icke fråga om att beröfva teatern någonting. Petitionen gäller ett höjande af det understöd, som företaget för närvarande åtnjuter.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Mitään muutosehdotusta valiokunnan ehdotusta vastaan ei ole tehty. Eduskunta hyväksynee mietinnön?

Mietintö hyväksytään.

2) Määrärahan myöntämistä suomenkielisen kirjallisuuden edistämiseksi

tarkoittavan ed. Hallsténin y. m. anomusehdotuksen n:o 66 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istustoon, esitetään ainoata käsittelyä varten.

Puhemies: Valiokunta tekee ehdotuksensa mietinnön 4—5 sivuilla.

Keskustelu:

Ed. Wäinö Jokinen: Valiokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa ehdotetaan, että eduskunta, samalla kun se anoo määrärahan edelleen myöntämistä, myöskin anois, että eduskunta puolestaan saisi valita lisäjäseniä varoja hoitamaan toimikuntaan.

Kun tarkastaa varojen tähänastista käyttöä, voinee tuskin torjua mielestään ajatusta, että käyttö on pyrkinyt poikkeamaan syrjään määrärahan tarkoituksesta. Eduskunnan anomuksessa vuonna 1907 esitetyt varojen käyttämisen ohjeet olivat kyllä mahdollisimman epämääräiset, siinä kun puhuttiin vain suomalaisen „kansallisen kirjallisuuden“ kehittämisestä. Nähdäkseni toimikunta itsekin ei kumminkaan ole käsittänyt ainoaksi ohjeekseen tuota mainittua eduskunnan anomusta. Sivulla 16 eduskunnalle jätetyssä viime toimintavuotta koskevassa kertomuksessaan toimikunta nimittäin ilmaisee ottaneensa ohjeekseen — kuten oikein on ollutkin — myöskin sen valiokunnan mietinnön, jolle eduskunnan anomus suorastaan perustui; ja tuossa mietinnössä oli kyllä tarkempia ohjeita aijotulle varojen käytölle. Asiaa koskevassa vuoden 1907 valtiopäiväin anomusvaliokunnan mietinnössä selvästi asetettiin määrärahan pääasiallisiksi tarkoituksiksi yleistä kansalaissivistystä kohottavan kirjallisuuden edistäminen suomenkielellä. Toisena tarkoituksena oli maailmankirjallisuuden kaunokirjallisten merkkiteosten julkaiseminen suomenkielellä. Senaatin antamissa toimikunnan toimintaohjeissa puhutaan varojen käyttämisestä suomalaisen kirjallisuuden edistämistä tarkoittaviin tehtäviin, jotka ovat „tärkeitä ja kipeän tarpeen vaatimia“.

Näitä tarkemmin määriteltyjä ehtoja ei toimikunta tähänastisessa kokoonpanossaan nähdäkseni ole osannut noudattaa, minkä vuoksi toisen vastalauseen tekijät ovat katsoneet täytyvänsä ehdottaa muutosta toimikunnan kokoonpanossa.

Parhaiten on toimikunta toimintaohjeittensa noudattamisessa nähdäkseni onnistunut kaunokirjallisuuden alalla, mutta mitä tulee yleistä kansalaissivistystä kohottavan kirjallisuuden edistämiseen, näyttää toimikunta suuressa määrässä joutuneen syrjään tämän määrärahan pääasiallisesta tarkoituksesta. Sen sijaan että se olisi toiminut „tärkeiden ja kipeän tarpeen vaatimien“ teosten aikaansaamiseksi yleisen kansalaissivistyksen kohottamiseksi, on se laajassa määrässä eksynyt avustamaan tieteellistä erikoistutkimusta. Kuvaavia tuollaisia avustettuja erikoistutkimuksia ovat — muutamia esimerkkiä mainitakseni — tohtori A. W. Koskimiehen esitys Suomalaisen henkilönimistön historiasta; edelleen professori Lehtosen, vuosien 1807—09 tapahtumia käsittelevä „Tilististä Haminaan“ niminen laaja

moni-osainen arkistotutkimus, tohtori Pietilän „Daniel Juslenius“ ja lehtori Rosendalin „Herännäisyyden historia“. — Samanlaatuisia, itsessään ehkä mieltäkiinnittäviäkin, mutta kokonaan tämän määrärahan avustuspiirin ulkopuolelle kuuluvia teoksia on muidenkin toimikunnan osastojen ohjelmassa. Mainitsen vaan muutamia luonnontieteellisestä osastosta. Sellaisia on tohtori Siltalan ja maisteri Ekmanin teos „Luurankoisten rakenne leikkelyharjoitusten perustalla“, josta toimikunta itsekin myöntää, että „teos ei varsinaisesti ole sitä kirjallisuutta, jota varten rahasto on olemassa“, mutta sitä kuvaavampaa onkin, että toimikunta tämänkään huomaten ei ole saanut kielletyksi avustusta, ja osottaa tällainen, jos mikään, että korjausta toimikunnan kokoonpanossa kaivataan. — Vaikea on myöskin ymmärtää, että itsessään tietystikin tarpeellinen „Voiman siirron perusteita“ koskeva puhtaasti teknillistieteellinen teos olisi ollut niitä, „kipeän tarpeen vaatimia“, yleistä kansalaissivistystä kohottavia teoksia, joita varten määräraha pääasiallisesti on tarkoitettu. Tässä yhteydessä on mainittava myöskin tohtori Strengin serologiaa koskeva teos. Siitä sanoi toimikunta eduskunnalle viime vuonna jättämässään kertomuksessa, että „suurillakaan sivistyskielillä ei ole olemassa kokonaisteoksia, jotka antaisivat tämän keski-ikäisellekin lääkäriporvälle osittain vieraan tieteenhaaran tehtävistä, menettelyta voista, apuneuvoista ja tuloksista selvän yleiskäsityksen“. Teoksen julkaiseminen, jos teos tyydyttää tieteen vaatimuksia, on epäilemättä jonkinmoiseksi kunniaksi suomalaiselle kirjallisuudelle, mutta aivan yhtä epäilemätöntä on, että tätä kunniaa ei riitä moneksi vuodeksi, sillä tämänlaatuinen teos, yhtä vähän kuin varsinaiset tieteelliset teokset yleensäkin, ei tieteen nopeasti edistyessä säilytä arvoaan kuin aivan muutaman harvan vuoden eikä aina sitäkään. Jos siten jo voi asettaa kyseenalaiseksi, onko tuollaisen teoksen julkaiseminen suomenkielellä ollenkaan tarkoituksenmukaista, on vallon varmaa, että sekään teos ei kohtuudella kuulu puheena olevan määrärahan piiriin.

Sen sijaan että toimikunta on laajassa määrin ja runsaasti avustanut kaikenlaatuista tieteellistä erikoistutkimusta, on avustuksen puutteessa moni tähellinen yleissivistyksellinen tarve jäänyt tyydyttämättä. Siitä on todistuksia jo toimikunnan omissakin lausunnoissa. Siten ilmoittaa toimikunta pääasiassa vain varojen puutteen olleen

syynä siihen, että on jäänyt aikaansaamatta esim. laajempi, tieteellisesti pätevä esitys Suomen maantieteestä. Vielä enemmän täytyy toimikuntaa moittia siitä, että se katsoo voivansa ilmoittaa, että „kysymys yleistajuisten tähtitieteen suomennuttamisesta on edelleen ollut pöydällä odottamassa, minkä verran jää siihen varoja, kun eräät vielä tärkeämmiksi katsotut tarpeet saadaan tyydytetyiksi“, samaan aikaan kun on kylläkin varoja riittänyt laajaan erikoisjulkaisuun Daniel Jusleniukselta ja suomalaisen henkilönimistön historiasta ynnä moneen muuhun samanlaiseen.

Sivistysvaliokunnan enemmistö antaa mietinnön toisella sivulla ylen kiittävän tunnustuksen toimikunnan työlle. Valiokunnan sosialidemokraatit eivät ole tätä ylenpalttista kiitosta pitäneet ansaittua, vaikka onkin myönnetty, että toimikunta voi osaksi puolustautua sillä että, kuten edellä on huomautettu, eduskunnan anomukseen, enempää kuin toimikunnan toimintaohjeisiin, ei oltu otettu niitä tarkempia ohjeita, joita oli asiasta vuoden 1907 valtiopäivillä käsitelleen anomusvaliokunnan mietinnössä.

Varoja hoitavan toimikunnan työtä tulee vastedes helpottamaan, jos eduskunta sivistysvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti nyt nimenomaan asettaa ne tarkemmat ohjeet varojen käytöstä, joita ilmeisesti viime kerrallakin oli aikomus anomusvaliokunnan mietinnön mukaisesti asettaa, mutta jotka toimitusvaliokunta jätti pois eduskunnan anomuksesta. Valiokunnan sosialidemokraatit eivät kuitenkaan ole pitäneet tätä ollenkaan riittävänä, vaan ehdottavat toisessa vastalauseessa, että eduskunta puolestaan valitsisi varoja hoitavaan toimikuntaan neljä jäsentä. Samanlaisen ehdotuksen teki anomusvaliokunta asian viime kerralla esillä ollessa, mutta eduskunta silloin hylkäsi ehdotuksen. Olen tässä koettanut osottaa, että kokemus on näyttänyt, että toimikunnassa kipeästi kaivataan entistä useampia, yleisempiä näkökohtia silmällä pitäviä jäseniä, jollaisiksi epäilemättä hyvin sopisivat eduskunnan valitsevat jäsenet. — Eduskunnan toimitettava lisäjäsenten vaali, sellaisena kuin se toisessa vastalauseessa on ehdotettu, olisi sitä paremmin paikallaan, kun siten tulisi taatuksi, että myöskin sosialidemokraattinen maailmankatsomus tulisi edes parilla edustajalla toimikunnassa edustetuksi.

Sopinee tässä samalla lausua muutama sana myöskin siitä merkillisestä liitteestä, mikä mie-

tinnössä on ensimmäisen vastalauseen muodossa. En käy osottamaan vastalauseen väitteiden paikansapitämättömyyttä, sillä siinä suhteessa vastalause kyllä puhuu itse puolestaan jokaiselle, joka on asiaan perehtynyt edes niin paljon, että on tarkkaan lukenut itse mietinnön. Yhteen vastalauseen väitteeseen kuitenkin tahdon kajoa, koska se voi olla omiaan johtamaan harhaan sellaista, joka ei tunne asian aikaisempia vaiheita.

Päinvastoin kuin ensimmäisessä vastalauseessa väitetään, eivät valiokunnan nyt ehdottamat, määrärahan käyttöä koskevat periaatteet pääasiassa suinkaan ole uusia. Valiokunnan ehdotusta en tässä käy selostamaan, koska täytyy edellyttää, että kaikki lienevät sen lukeneet. Sensijaan katson voivani muistuttaa, mitä anomusvaliokunta samaa asiaa koskevassa mietinnössä vuonna 1907 määrärahan käyttämisessä noudatettavista periaatteista lausui, ehdot kun olivat pääasiassa aivan samat, joita sivistysvaliokunta mietinnön sivuilla 3—4 nyt ehdottaa. Anomusvaliokunnan mietinnössä huomautettiin ensin suomalaisessa kaunokirjallisuudessa olevista puutteista. Sen jälkeen lausui valiokunta: „Niinikään on suomenkielelle sangen vähässä määrässä voitu toimittaa sitä tiedon eri aloja käsittelevää kirjallisuutta, jonka tuntemista korkeampi kansalaissivistys ehdottomasti edellyttää ja jonka tarpeellisuus nykyisessä kansalaiselämässämme on kieltämätön“. — Aukkoja täytettäessä oli anomusvaliokunnan mielestä „myös huomioon otettava, että erilaiset tieteelliset suunnat ja katsantokannat pääsevät oikeuksiinsa“. Varoja hoitavan toimikunnan oli anomusvaliokunnan lausunnon mukaan otettava „tehtäväkseen suomenkielisen kirjallisuuden kartuttaminen ja täydentäminen arvokkailla sekä alkuperäisillä että muista kielistä käännetyillä, etupäässä yleistä kansalaissivistystä kohottavilla teoksilla tiedon eri aloilta“. Aivan samanlaisia, jopa usein sanamuodolleenkin, ovat ne periaatteet, jotka sivistysvaliokunta nyt ehdottaa määrärahan käytössä noudatettaviksi. Anomusvaliokunnan perustelut ehtoihin nähden hyväksyi eduskunta viime kerralla sellaisinaan, vaikka ne eivät sitten itse anomukseen tulleetkaan. Mistään uudesta ehdotuksesta ei nyt siis ole kysymys, kuten ensimmäisessä vastalauseessa tahdotaan luulotella. Eivätkä nämä sivistysvaliokunnan mietinnössä nyt tarkemmin määritellyt alat tietystikään ole olleet vieraita toimikunnan tähänkäänastiselle

työlle, vaikka toimikunta onkin hajottanut avustuksen paljoo muuhun.

Sivistysvaliokunta ehdottaa tällä kertaa vaan entistä täsmällisemmin lausuttavaksi, että määräraha on käytettävä pääasiassa yleisen kansalaissivistyksen kohottamiseksi. Siinä tarkoituksessa myöskin ehdotetaan entistä nimenomaisemmin lausuttavaksi, että avustettaviin teoksiin eivät kuuluisi sellaiset julkaisut kuin „tieteelliset erikoistutkimukset, yliopistolliseen ja korkeampaan teknilliseen opetukseen tarkoitetut kurssikirjat sekä yksityisten ammattialain käsikirjat, elleivät ne samalla vastaa korkeamman yleissivistyksen vaatimuksia“, koska kaikkiin tuollaisiin tarkoituksiin on verraten runsaasti muita apurahoja käytettävissä. Ajatus on aivan sama kuin se entisessä anomusvaliokunnan mietinnössä ollut ajatus, mihin toimikuntakin viittaa äskenmainitussa kohdassa eduskunnalle jaetun kertomuksen 16:lla sivulla, mutta tarkemmin lausuttuna.

On vaikea ymmärtää, miten voi puolustaa sitä ensimmäisessä vastalauseessa ilmenevää ajatusta, että tätä verraten pientä 50,000 markan määrärahaa ei saisi valiokunnan esittämällä tavalla keskittää tarkoittamaan pääasiassa yleisen kansalaissivistyksen kohottamista, ellei tietäisi, että vastalauseen allekirjoittajina on kaksi pappia, jotka luonnollisista syistä pelkäävät yleisen kansalaissivistyksen kohoamista. Niitä tarkoituksia varten, jotka äsken viittaamassani mietinnön lauseessa ehdotetaan sulettaviksi tämän määrärahan avustuspiirin ulkopuolelle, on runsaasti muita varoja käytettävänä.

Samaan aikaan kuin tässä nyt ehdotetaan 50,000 markan vuotuista määrärahaa käytettäväksi etupäässä korkeampaa yleistä kansalaissivistystä kohottavan kirjallisuuden edistämiseen ja sen ohella maailmankirjallisuuden kaunokirjallisten merkkitösten saattamiseen suomenkielille, on valtion menosäännössä runsaita määrärahoja tieteellisen, teknillisen ja oppikirjallisuuden edistämiseen. Siten on yliopiston määrärahoissa kirjallisten teosten painattamiseen 6,000 markkaa, tieteiden edistämiseksi, kanslerin käytettäväksi 20,000 markkaa, Suomen Tiedeseura nauttii 24,000 markan vuotuista määrärahaa tieteellisten teosten julkaisemiseen. Suomalaisen kirjallisuuden seuralla on 18,000 markan vuotuinen valtioavustus, ruotsalaisella kirjallisuuden seuralla 12,000 markan. Eräät muut erilaiset oppineet yhdistykset, nimittäin kasva-

tusopillinen yhdistys, molemmat maantieteelliset seurak, Suomalais-ugrilainen seura, Societas pro fauna et flora fennica, Suomen kirkkohistoriallinen seura, Lainopillinen yhdistys ja Kansantaloudellinen yhdistys saavat vuosittain yhteensä 49,500 markkaa valtioapua, joka summa pääasiassa käytetään tieteellisten tutkimusten julkaisemiseen. Suomalainen Tiedeakatemia saanee vuosittain 24,000 markkaa. Maanviljelyshallituksella on käytettävänä oppikirjojen ulosantamista varten 6,000 markan vuotuinen määräraha, kauppa- ja teollisuustoimituskunnalla teknillisten teosten julkaisemista varten 16,000 markan vuotuinen määräraha. Vallan huomioonottamatta ovat tässä lukuisat taloudelliset seurak ja yhdistykset, joiden satoihin tuhansiin nousevasta avustuksesta melkoinen osa käytetään erilaisten tutkimusten avustamiseen. Ja kaiken tämän tietäen nyt väitetään, että ei sovi määrätä 50,000 markan määrärahaa vuosittain käytettäväksi sellaiseen tarkoitukseen kuin korkeampaa yleistä kansalaissivistystä kohottavan kirjallisuuden edistäminen on, vaan täytyy tämä määräraha jakaa kaikkien noiden yllälueteltujen tarkoitusten edistämiseen niille erikoisesti varattujen määrärahojen lisäksi! Tuollaisen ajatuksen laatu näkyy kaikessa räikeydessään, kun edellä sanotun lisäksi muistaa, että teatterien ja orkesterien ylläpitämiseen vuosittain käytetään 256,000 markkaa, josta Helsingin ruotsalaisen teatterin ja Kansallisteatterin kannattamiseen vuosittain 103,500 markkaa ja yksin Helsingin Filharmonisen seuran orkesterin valtioavuksi vuosittain 45,000 markkaa. — Sanomallani en tietystikään ole tahtonut väittää, että tieteelliset ja taiteelliset tarkoitukset maassamme nauttivat liiaksi valtioapua; mutta kun niiden edistämiseen niinkin paljon käytetään kuin ylläolevat numerot osottavat, älköön silloin myöskään väitetäkö, että on liikaa, jos edes 50,000 markkaa vuosittain käytetään yleistä kansalaissivistystä kohottavan kirjallisuuden edistämiseen. Tuollaiset väitteet eduskunnan enemmistöön kuuluvien taholta tulleina ovat sitä omituisempia, kun varojen käyttö, entisestä tavasta puhumatta, toisen vastalauseenkin ehdotuksen mukaan tulisi olemaan sellaisissa käsissä, joita nyt ainakin eduskunnan enemmistön luulisi pitävän taattuina.

Ehdotan että mietintö hyväksytään sillä muutoksella, jota on ehdotettu toisessa vastalauseessa.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Meitä kansanedustajia varmaankin jokaisen tunnollisen ihmisen täytyy sydämestään sääliä, jos joskus tulee ajatelleeksi, mitä kaikkea meiltä vaaditaan. Meidän täytyy m. m. äänellämme ottaa osaa mitä erilaisimpain asiain ratkaisuun, ja näiden asiain joukossa on sellaisia, joista täytyy suoraan tunnustaa: minä en tästä niin mitään ymmärrä. Ehkä joskus edustajan toimessa vilahdtaa mieleen ajatus: kuinka vähän yleensä ymmärtää sitä yhteiskuntaa, jolle on kutsuttu lakia säätämään. Lohdutuksena silloin on ainoastaan se tieto, ettei ole tullut tänne omasta tahdostaan, ja että silloin, kun on pakko äänestää, voi ottaa ohjeeksi jonkun toisen kansalaisen mielipiteen, jonka asiantuntemiseen ja rehelliseen tarkoitukseen luulee voivansa luottaa. Voihan tosin joskus sattua, että se monipuolinen tieto, jota edustajalta kysytään, synnyttää hänessä itsessään sen luulon, että tuo viisaus todella hänessä piilee eikä mitään muuta kaipaa kuin että ilmaantuu joku sovelias aihe, joka kutsuu sen kuuluviin; aivan niinkuin itsetöimistä eli automaattista, kun mitäkin nappulaa painaa, tulee ulos kaikenlaista hyvää.

Olen minä ihmeekseni tässäkin eduskunnassa nähnyt esimerkiksi henkilöiden, jotka tietävästi eivät ole koskaan osanneet hoitaa omia rahasioitaan, suurella ponnella ja asiantuntemuksella lausuvan painavan sanansa valtion finansseista. Mutta ensi kertaa minä eläissän näen kokonaisen valiokunnan kehottavan eduskuntaa antamaan neuvojan kirjallisissa asioissa. Nuo neuvot, joita kehoitetaan antamaan, ovat tosin sitä laatua, ettei niiden antaminen kysy minikäänlaisia tietoja kirjallisuudesta eikä vähintäkään päänvaivaa. Niiden noudattaminen on myöskin yhtä hauskaa ja mukavaa kuin ystävällisen tienneuvojan seuraaminen selvällä avonaisella maantiellä. Mutta sellaisen oppaan täytyy myös suoda anteeksi, jos opastettavan käy joskus vähän vaikeaksi pidättää hymyään. Ensimmäisessä vastalauseessa tämä kaikki hienolla ja hillityllä tavalla tuodaan esiin ja kehoitetaan eduskuntaa lähettämään mietintö takaisin valiokuntaan pukeutumaan siellä vähän toisenlaiseen asuun. Tunnustan kumminkin, että minua arveluttaa tämän vastalauseen kannattaminen. Kun muistan, mitä kaikkea sivistysvaliokunnassa jaariteltiin „kapitalistisesta talousjärjestelmästä“, „porvarillisesta maailmankatsomuksesta“ y. m. sellaisesta, silloin kun tämä asia ensi kertaa

vuonna 1907 oli käsiteltävänä, niin herää minussa epäilystä, että eduskunta kenties ei istukaan niin kauvan kuin tästä asiasta jutellaan sivistysvaliokunnassa. Eduskunnan arvo ei tosin minullekaan ole ihan yhdentekevä, mutta arvelen, että rahtunen siitä on tällä kertaa uhrattava, koska muuten voi tapahtua, ettei näitä rahoja laisinkaan tule pyydettyä eikä siis myöskään saada. Seuraukseksi silloin tulee, että ne suuremmoiset aloitteet ja jo puolivalmiit työt, joita maamme etevimpien kirjallisuudentuntijain ja tiedemiesten ohjauksella on tekeillä, jäävät makaamaan siksi, kunnes joku uusi sivistysvaliokunta keksii eduskunnalle vieläkin oivallimpia ohjeita kuin tämä nykyinen. Mahdollisesti kyllä toimikunta, joka on rahoja hoitanut, on — kuten ed. Jokinen lausui — yhdessä ja toisessa kohdassa erehtynyt. Se toimittaa eduskunnalle kertomuksen toimistaan sitä varten, että asiaaymmärtävät täällä arvostelisivat niitä. Mutta tuskinpa asia sillä paranee, jos eduskunta nyt tahtoo sekaantua asiaan, valitsemalla neljä omaa edustajaa tuohon toimikuntaan — arvatenkin samojen perusteiden mukaan kuin täällä niin kutsuttu kansliatoimikunta valittiin. — Minä aijon äänelläni kannattaa valiokunnan mietintöä.

Ed. Etelämäki: Minä kannatan ed. Wäinö Jokisen tekemää ehdotusta.

Ed. Kivikoski: Täällä vapaaherra Yrjö-Koskinen valitteli sitä, että henkilöt, jotka eivät ole koskaan kenneet hoitamaan omia rahallisia asioitaan, pyrkivät antamaan neuvoja näin tärkeissä asioissa kuin kirjalliset asiat ovat. Sehän on yleistä kaikille pedagogeille, että ne pyrkivät aina opettamaan toista ja ovat kaikkein huonoimpia opettamaan itseään. Kenties vapaaherra Yrjö-Koskinen osaisi tämän sanoa omasta kokemuksestaan. Mutta mielestäni ei eduskunta menettelisi muuta kuin oikeuden ja kohtuuden mukaisesti, jos se valitsisi siihen toimikuntaan myös henkilöitä siten, kuten toisessa vastalauseessa sanotaan; ja toivon, että eduskunta sen hyväksyisi.

Ed. Relander: On melkein aina eduskunnan myöntäessä varoja yleishyödyllisiin tarkoituksiin samalla katsottu tarpeelliseksi eduskunnan taholta lausua muutamia yleisiä periaatteita, joita

varoja käytettäessä olisi noudatettava. Tällaiseen menettelyyn on tietysti eduskunta ei ainoastaan oikeutettu vaan myöskin suorastaan velvoitettu. Nyt esillä olevassa mietinnössä on sivistysvaliokunta, myöntäessään määrärahan suomenkielisen kirjallisuuden edistämiseksi, seurannut myöskin tätä periaatetta. Samalla kun se ehdottaa myönnettäväksi tähän tarkoitukseen anomuksessa pyydetyn summan, samalla se myöskin ehdottaa lausuttavaksi ne perusteet, joiden mukaan rahat ovat käytettävät. Lausutut periaatteet, vaikkakin ne ovat tarkemmin määritellyt kuin esimerkiksi vuoden 1907 valtiopäivien anomusvaliokunnan samaa asiaa koskevassa mietinnössä, eivät suinkaan ole liiaksi yksityiskohtaisia, kuten ensimmäisessä vastalauseessa allekirjoittajat väittävät, eivätkä ne myös käsittäkseni muodosta näiden varain käyttöön nähden mitään sellaista uutta suunnitelmaa, josta ensimmäisessä vastalauseessa puhutaan. Ne ovat otetut valiokunnan mietintöön tarkemmin määriteltynä pääasiallisesti kahdesta erityyppisestä. Ensiksikin sen takia, että helpotettaisiin näiden rahojen käyttämistä varten asetetun toimikunnan työtä ja vastuuta. Toiseksi sen vuoksi, ettei näitä varoja käytettäisi sellaisen suomalaisen kirjallisuuden edistämiseksi, jota varten muita yleisiä varoja on käytettävissä. Tällaiset rajoitukset ovat mielestäni aivan paikallaan, etenkin kun ottaa huomioon nyt kysymyksessä olevan toiminta-alan laajuuden sekä toiselta puolen pyydetyn määrärahan pienuuden. On muistettava, että asian ollessa esillä vuoden 1907 valtiopäivillä silloinen anomusvaliokunta ei katsonut tarpeelliseksi lähemmin määrätä anottujen varojen käyttämisestä sen takia, että se edellytti sellaisten eduskunnan valtuutettujen valitsemista rahojen käyttöä valvovaan toimikuntaan, josta nyt esillä olevan mietinnön toisessa vastalauseessa puhutaan.

Että näin oli asianlaita, se käy selville sanottu anomusvaliokunnan tätä asiaa koskevan mietinnön 8 sivun toisesta kappaleesta. Nykyinen sivistysvaliokunta ei ole, kuten esilläolevasta mietinnöstä käy selville, katsonut tarpeelliseksi tällaisten eduskunnan valtuutettujen valitsemista rahoja hoitavaan toimikuntaan, joten on helposti ymmärrettävissä, miksi valiokunta rahojen myöntämistä puoltaessaan on niitten käyttöön nähden määritellyt tarkemmat perusteet, kuin anomusvaliokunta vuoden 1907 valtiopäivillä. Näin ollen ei ensimmäisen vastalauseen

allekirjoittajain tyytymättömyys valiokunnan mietintöön ole oikeutettu.

Mitä tulee toiseen vastalauseeseen, ei käsittääkseni saavutettu kokemus suinkaan, kuten sanotussa vastalauseessa väitetään, ole osottanut, että olisi asialle eduksi, jos rahain käyttämistä varten asetetussa toimikunnassa olisi mukana eduskunnan valitsevia jäseniä. Päinvastoin käy eduskunnalle jätetystä rahojen tähänastista käyttöä koskevasta kertomuksesta kyllin selvästi esille, että takeita on olemassa siitä, että nykyiselläkin tavalla kokoonpantu toimikunta on täydelleen kykenevä varojen käytöstä huolehtimaan, jos vain eduskunta tarkemmin kuin vuonna 1907 lausuu ne periaatteet, joita varoja käytettäessä on noudatettava. Näin ollen pyydän saada kannattaa esilläolevaa mietintöä sellaisenaan.

Ed. Malmivaara: Minä en aio antautua väittelemään niiden kahden valiokunnan jäsenen kanssa, jotka niin lämpimällä sydämen kielellä ovat tätä mietintöä puolustaneet, mutta pyydän vaan kiinnittää arvoisan eduskunnan huomiota pariin seikkaan kyseessä olevassa asiassa.

Nyt on eduskunnan ratkaistavana kysymys, luottaako eduskunta enemmän itseensä kirjallisuutta arvosteltaessa kuin Suomalaisen Kirjallisuuden Seuraan ja niihin tieteellisiin seuroihin, jotka yhdessä sen kanssa ovat muodostaneet toimikunnan, minkä hoitoon näitten määrärahojen käyttö on uskottu. Minä puolestani panen suoremman luottamuksen tässä asiassa, eduskunnan arvoa vähääkään halventamatta, viime mainittuihin seuroihin, ja sentähden olen ensimmäisessä vastalauseessa ehdottanut, että näitten rahojen hoito ja sen kirjallisuuden laadun määrittäminen, jota niillä avustetaan, uskottaisiin vast'edeskin niille.

Se selonteko, joka myöhemmin tulee eduskunnassa käsiteltäväksi tänä iltana ja jonka Suomalaisen Kirjallisuuden Seura on asiasta jättänyt, osottaa minun mielestäni aivan päinvastaita, kuin täällä edustaja Jokinen äsken väitti. Työ on tehty ja suunnitelma laadittu tuossa toimikunnassa niin tasapuolisesti, että Marxin „Das Kapital“ teoskin tulee ennen pitkää Suomen valtionvaroilla suomenkieliseen asuun käännetyksi, joka nyt arvatenkin on ainoa sellainen tapahtuma laatuansa koko sivistysmaailmassa. Tämä työ, mitä Kirjallisuuden Seura tekee, on vasta alulla ja on se luonnollisesti sellaista työtä,

joka kysyy pitempää aikaa, ennenkuin tarkoituserä on saavutettavissa. Minä luulen, että jos näitä varoja myönnetään jonkun kymmenkunta vuotta ja Kirjallisuuden Seura muitten seurojen kanssa saa rauhassa työnsä jatkaa, tullaan suomenkielisessä asussa näkemään vielä kirja-teoksia, jotka tyydyttävät niin toista kuin toistakin suuntaa.

Jos mietinnön perustelut hyväksytään, asetetaan Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ja tuo kirjallisuustoimikunta ottamaan selkoa siitä, mitä eduskunta oikeastaan tarkoittaa yleisellä kansalaissivistyksellä. Onhan jokaisen tiedossa, että nykyisessäkin eduskunnassa toinen puoli eduskuntaa panee aivan toisen sisällyksen tähän käsitteeseen kuin toinen, ja voisihan mahdollisesti joskus käydä niinkin onnettomasti, että eduskunnassa muodostaisivat enemmistön, en tahdo sanoa ne papit, vaan niitten henkiheimolaiset, jotka niin monta sataa vuotta ovat tässä maassa yleistä kansalaissivistystä vetäneet lokaan. Ja silloin ainakaan eivät ne toivomukset, joita edustaja Jokinen lausui täällä julki, tulisi täytetyiksi. Toisella kertaa, kolmevuotisen ajanjakson jälkeen, voisi vasemmisto taas olla enemmistönä ja se laatisi toisen suunnitelman näitten rahojen jaossa.

Tätä vaaraa silmälläpitäen rohkenen minä ehdottaa, että eduskunta palauttaisi mietinnön takaisin sivistysvaliokuntaan sitä varten, että perustelut muutettaisiin sen suuntaisiksi kuin eduskunnan päätöksen perustelut olivat 1907 vuoden valtiopäivillä. Ja pyydän vielä lisätä, että minulla edelleenkin on aivan toinen käsitys niitten valtiopäiväin päätöksestä kuin edustaja Jokisella. Minä olen yhä siinä luulossa, ja siinä luulossa näkyi olleen silloinen senaattikin, että eduskunta ei ole määriä pannut sen kirjallisuuden laadusta, jota näillä määrärahoilla on avustettava, vaan ainoastaan myöntänyt ne täydellä luottamuksella niiden kirjallisten seurojen huostaan, joista rahojen käyttö riippuu.

Ed. Rosenqvist: För min del ställer jag mig i denna fråga väsentligen på samma ståndpunkt, som den första reservationen. Att från landtdagens sida speciella föreskrifter i en fråga, sådan som denna, gifvas, kan icke lända den sak till fromma, hvilkén man vill befördra. Ett sådant förfaringssätt är icke principiellt riktigt; det är helt enkelt icke förnuftigt, äfven om man hade ingenting att anmärka mot innehållet

af de föreskrifter, som i föreliggande fall intagits i utskottets motivering. Jag röstar således för den första reservationen.

Ed. Lindelöf: Jag har visserligen för min del icke undertecknat den första reservationen, men vill likväl meddela, att jag vid frågans behandling i utskottet väsentligen stod på samma ståndpunkt som undertecknarene af densamma. Äfven jag anser nämligen skäl icke förefinnas för landtdagen att utstaka så noggranna förhållningsregler för den litterära delegationen, som i utskottsbetänkandet skett. Man kan ju hysa olika meningar om lämpligheten i valet af den ena eller andra boken, men ytterst vanskligt är att söka närmare definiera uttrycket nationallitteratur. Jag kommer därför vid omröstningen i dag att afgifva min röst för den första reservationen.

Ed. Rannikko: Minä en tahdo esiintyä minään kirjallisuuden arvostelijana, mitä tulee tie-teelliseen kirjallisuuteen, mutta kyllä minun täytyy arvostella jonkun verran sitä kirjallisuutta, joka sivistysvaliokunnan mietinnön n:o 4 nimellä on jätetty eduskunnalle. Kun sivistysvaliokunta perusteluissaan, sen jälkeen kun se on lausunut seuraavat sanat: „Valiokunnan mielestä on toimikunnalle annettava täysi tunnustus toimintaohjelmansa mukaisesta hartaasta työstä, josta piankin, todennäköisesti jo kuluva toimivuoden aikana, on odotettavissa runsaita tuloksia. Mutta huomattava on, että tämän työn kautta on vasta alulle saatu sen tarkoituksen toteuttaminen, joka eduskunnalla on ollut mielessä määrärahaa sitä varten aikanaan anoesaan. Työtä on siten vastakin jatkettava ja yleisiä varoja sitä varten myönnettävä, jotta kävisi mahdolliseksi läheisessä tulevaisuudessa poistaa pahimmat niistä suomenkielisessä kirjallisuudessa esiytyvistä puutteista, jotka vieläkin haittaavat nykyisessä sivistyselämisessä ilmenevään moninaisten yleisten pyrintöjen edistymistä“ vielä on esittänyt kolmessa seuraavassa kappaleessa niitä toivomuksia, joita se tahtoo kaiken tämän perästä toimikunnalle asettaa, niin minusta tuntuu tämä mietintö aivan sellaiselta kuin Nummisuutarin Eskon naimakirja, — valiokunnankin „puumerkki pitää olla tässä nähtävänä“. Sentähden minä kannatan ensimmäistä vastalauseetta, jotta mainitsemani kolme kappaletta poistettaisiin tästä valiokunnan mietinnös-

tä, etteivät ne olisi siinä eduskunnan arvoa alentamassa.

Ed. Kairamo: Edustaja Jokinen on moitinnut Suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahaston toimikuntaa muun muassa siitä, että se on ohjelmaansa ottanut tohtori Strengin serologisen teoksen. Hän on sen tehnyt sillä perusteella, että muka teos lyhyessä ajassa menettää arvonsa ja merkityksensä. Tähän täytyy kuitenkin huomauttaa, että tämä moite, mikäli sitä yleensä moitteeksi voi sanoa, kohtaa kaikkia yleissivistyksellisessä tarkoituksessa kirjoitettuja teoksia biologian ja fysiologian alalla. Tuskin voidaan mainita ainoatakaan sellaista teosta, joka ei olisi saman kohtalon alainen, nimittäin että se lyhyessä ajassa ei enää ole aikansa tietojen tasalla. Jos tahdotaan noudattaa niitä periaatteita, jotka edustaja Jokinen tässä suhteessa esitti, niin olisi siis koko biologia ja fysiologia oikeastaan suljettava pois ohjelmasta. Tämä minusta osottaa, minkälaatuinen ja minkäarvoinen se neuvonantotoiminta olisi, joka tulisi toimikunnan osaksi edustaja Jokisen edustamalta taholta.

Ed. Lilius: Minustakin näyttää, että valiokunnalta on puuttunut riittäviä perusteita lausua puheenalaiselle toimikunnalle sellaisia ohjeita, kuin se tässä mietinnössä on lausunut. Muistettava on, että tämän toimikunnan muodostavat edustajat yhdistyksistä, jotka parhaimmassa merkityksessä edustavat suomalaista kulttuuria, ja joiden pääasiallisena tehtävänä on edistää tätä kulttuuria. Jos tällaiselle toimikunnalle ei uskota toimintavapautta ja siihen luoteta, niin silloin minun nähdäkseni on aivan tarpeetonta myöskin antaa sille sellaisia ohjeita kuin tässä on tapahtunut. Sillä nämä ohjeet sellaisinaan ovat sentään siksi välijä, että ne eivät voi sannottavasti tätä työtä ohjata, mutta sitä vastoin ne voivat hyvinkin useassa tärkeässä kohdassa olla esteenä tämän toimikunnan toiminnan onnelliselle suorittamiselle. Minä tahdon huomauttaa, että tässä muun muassa on mainittu vastedes kiellettävänä kirjallisuutena kurssikirjat. Tämän mukaan tulisi siis, kun otetaan huomioon jo työnlaisina olevat teokset, muun muassa Conradin „Volkswirtschaftspolitik“, kielletyksi ja sen julkaiseminen estetyksi. Onko se ollut niiden tarkoituksena, jotka ovat tämän valiokunnan

mietinnön takana, sen minä jätän heidän itsensä arvosteltavaksi.

Minulla on kuitenkin epäilyksiä siitä, onko tarkoituksenmukaista lähettää tämä mietintö takaisin valiokuntaan, juuri pelossa että se sieltä ei ajoissa palaa. Toivossa, että valiokunta tee niin kiireellistä työtä kuin mahdollista saadakseen tämän kaikille suomalaisen kirjallisuuden ystäville rakkaan kysymyksen ajoissa takaisin eduskuntaan, minä sittenkin yhdyn kannattamaan ensimmäistä vastalauseetta. Sitä vastoin minun täytyy tässä erittäin vastustaa toisen vastalauseen hyväksymistä. Jos mikään, osoitaisi neljän tällaisen kontrollöörin valitseminen valvomaan puheenalaisen toimikunnan työtä, eduskunnan puolelta epäluottamusta tähän toimikuntaan. Sitä paitsi minä en käsitä, mitä nämä neljä miestä siinä muutamia kymmeniä henkilöjä käsittävässä toimikunnassa tulisivat toimittamaan. Toimikunta toimii, kuten tunnettu, viidessä osastossa. Tulisivatko nämä kaikki neljä henkilöä vuoroonsa toimimaan kussakin eri osastossa, vai tulisivatko ne hajoitettaviksi neljään osastoon ja yksi jäisi ilman tätä korkeampaa neuvonantajaa?

Ed. Wäinö Jokinen: Täällä on moni puhuja selittänyt, ettei eduskunta ole pätevä arvostelemaan mitä kirjoja on otettava avustettaviksi. Mutta eihän kysymys ole ensinkään mistään erityisistä kirjoista, vaan kysymys on yksinomaan siitä, minkälaatuista kirjallisuuden haaraa tahdotaan avustettavaksi, ja siinä kysymyksessä sivistysvaliokunta on asettunut sille kannalle, että tämä määräraha 50,000 markkaa on siksi pieni, että se tarvitaan jo yksin yleissivistystä tarkoittavan kirjallisuuden avustamiseen. Ei ole siis kysymys siitä, avustetaanko sen tahi sen tekijän sitä tahi sitä kirjaa, sellaisen väittäminen on aivan turhaa puhetta. Ja yleisistä periaatteista on eduskunta kyllä pätevä päättämään.

Sitte on pari puhujaa väittänyt, että monet puolivalmiit ja suunnittelunalaiset työt täytyisi jättää kesken, jos hyväksyttäisiin valiokunnan ehdotus, mutta sekään ei ensinkään pidä paikkaansa. Eduskunnalle jätetty kertomus tähänastisesta varojen käytöstä osottaa sivulla 19, että tähänastisilla päätöksillä on varoja sidottu vasta 109,000 markkaa, mutta kuten tunnetaan, on käytettävissä 150,000 markkaa jo tähänastisten hallituksen päätösten mukaan. Niinkuin

valiokunta mietintönsä 2 sivulla selittää, ei ole sanottua, että edes nämä 150,000 markkaa kaikki menevät, puhumattakaan nyt jo avustettaviksi päätettyihin teoksiin, mutta ei edes niihin, jotka vielä ovat toimikunnassa pöydällä ja suunnittelun alaisina.

Ed. Malmivaara ilmoitti olevansa yhä edelleen toista mieltä siitä, mitä eduskunta on päättänyt asiasta vuoden 1907 valtiopäivillä; mutta niinkuin äskeisessä puheenvuorossani jo viittasin, viittaa toimikunta itse eduskunnalle jaetussa kertomuksessaan, sivulla 16, vuoden 1907 valtiopäivien anomusvaliokunnan mietintöön ja viittauksessaan ilmoittaa, että toimikunta itsekin on ollut selvillä siitä, että tämän määrärahan pääasiallisena tarkoituksena on pitänyt olla juuri korkeamman kansalaissivistyksen edistäminen, jota nyt sivistysvaliokunta edelleenkin ehdottaa määrärahan tarkoitukseksi.

Joku puhuja on viitannut Marx'in „Kapitaliin“ osottaakseen, että toimikunta ei ole ollut yksipuolinen. On totta että mainitusta teoksesta ensimmäinen osa on suomennettavana. Mutta luulen, että se piankin kuluu, jos sitä aina vedetään peitteeksi, kun on toimikunnan yksipuolisuudesta puhe, sillä melkein sormilla laskettavissa ovat ne avustusta saaneet teokset, joilla on suurempaa merkitystä yleisen kansalaissivistyksen kohottajina.

Ed. Alkio: Minun täytyy lausua ihmettelyni siitä, että täällä tahdottaisiin niin ehdottomasti kieltää eduskuntaa lausumasta toivomuksensa siitä, millä tavalla näitä rahoja on käytettävä. Sillä onhan kaikkiin muihinkin asioihin nähden, joihin eduskunta määrää varoja käytettäväksi, aivan yleinen se mielipide, että eduskunnan täytyy saada samalla määrätä millä tapaa niitä käytetään. Ymmärtääkseni se lausunto, joka valiokunnan mietintöön on otettu, ja jossa koetetaan lausua vähän yleistä suuntaa siihen, minkälaista kirjallisuutta eduskunta tahtoi saada näiden varojen kautta kansalle ei ole mitenkään käsitettävä siten, että ne arvoisat tieteelliset seurat, joiden käytettäväksi varat jäävät, siitä tarvitsivat vähintäkään loukkaantua tieteellisen arvonsa vuoksi. Saattaa kyllä olla hyvinkin paljon eri mieliä siitä, mitä kirjallisuutta on pidettävä puhtaasti tieteellisenä, mitä taas sellaisena, jota voi katsoa yleistä kansalaissivistystä kohottavaksi, mutta sen rajan täytyy jäädä näiden tieteellisten ja kirjallisten seurain arvos-

teltavaksi. Kun eduskunta lausuu toivomuksen, että se tahtoi näiden varojen kautta saada toimitetuksi yleistä kansalaissivistystä käsittelevää kirjallisuutta, tahtoo se samalla määrätä, ettei se halua mitään semmoista „makasiinikirjallisuutta“, jolla ei ole mitään muuta arvoa yleisen kansalaissivistyksen kohottamiseksi kuin se, että voidaan ilmoittaa, että sekin suuri maailmankirjallisuuden kuuluisa teos on suomenkielellä ilmestynyt. Senvuoksi minä aivan ehdottomasti asetun kannattamaan valiokunnan mietintöä.

Mitä muuten tulee toiseen vastalauseeseen, tuntuu se minunkin mielestäni sellaiselta, joka ei ainakaan tässä asiassa tulisi paljoakaan vaikuttamaan siihen suuntaan, johon toivomus valiokunnan mietinnössä viittaa, joten minä sen hylkään.

Ed. Jonas Castrén: Minullakin on samat mielipiteet kuin ne, jotka astuvat esille ensimmäisessä vastalauseessa. Mutta minä puolestani en katsoisi välttämättömäksi, että tämä tärkeä asia lykätään takaisin valiokuntaan, jossa se mahdollisesti saattaisi viipyä hyvinkin kauvan. Minä puolestani katsoisin, että asia olisi ensimmäisen vastalauseen mukaisesti korjattavissa sillä yksinkertaisella tavalla, että sivulta 3 ensimmäinen kappale, joka alkaa sanoilla „samalla kun“, seuraava kappale, joka alkaa sanoilla „määrärahan pääasialliseksi tarkoitukseksi“ ja sitä seuraava kappale sivulla 4, joka alkaa sanoilla „teosten valinnassa olisi tasapuolisesti“ j. n. e. aina viime mainitun kappaleen loppuun asti, poistettaisiin. Tämän kautta ei myöskään syntyisi mitään katkonaisuutta valiokunnan mietinnössä, sillä valiokunnan mietintö tulisi sisältämään kaiken sen, mitä on lausuttu ensimmäisellä sivulla, toisella ja kolmannella sivulla ennen sanottuun sanoilla „samalla kun“ alkavaan kappaleeseen asti. Neljännellä sivulla tulisi kappale, joka alkaa sanoilla „määräraha olisi myönnettävä“ säilytettäväksi kokonaisuudessaan. Uskaltaisin ehdottaa edellään sanottua yllä mainitujen kappalten poistamismenettelyä, jotta asia saataisiin hyväksytyksi ilman valiokuntaan lykkäystä.

Ed. Malmivaara: Sen ehdotuksen, mikä sisältyy ensimmäisen vastalauseen ponteen, tein minä helpoittaakseni sen kautta toimitusvaliokunnan työtä, mutta sama tulos on saavutettavissa aivan samalla tavalla, kuin ed. Castrén

ehdotti. Minä pyydän senvuoksi luopua ehdotuksestani ja kannatan hänen ehdotustansa, ja teen tämän siinä toivossa, että ne, jotka ovat kannattaneet ensimmäistä vastalauseetta, yhtyvät tähän ehdotukseen.

Ed. Lilius: Minä yhdyn sitä mieluummin kannattamaan edustaja Castrénin ehdotusta, kun minä ainoastaan epäroiden äsken yhdyin kannattamaan ensimmäistä vastalauseetta.

Ed. Lindelöf: Icke heller jag har något emot den lösning, som ldgm. Castrén föreslagit; och är jag beredd att understöda en sådan förkortning af ärendets behandling.

Ed. Rannikko: Minä luovun vastalauseetta kannattamasta ja yhdyn kannattamaan edustaja Castrénin ehdotusta.

Ed. Rosenqvist: Jag ber att få förena mig om ldgm. Castréns förslag. Jag gör det så mycket hellre, som jag själf tänkt göra samma förslag.

Ed. Lilius: Edustaja Castrénin ehdotuksen lisäksi minä tahtoisin ehdottaa, että ponnessa sanat „perusteluissa mainitulla tavalla“ siitä myös poistettaisiin.

Ed. Söderholm: Jag för min del måste motsätta mig ldgm. Castréns förslag. Det synes mig högst oegentligt, att man i en handvändning besluter omredigera åtskilliga ställen i betänkandet. Den fråga, som det här gäller, hinner kulturutskottet mycket hastigt justera, och man vinner därmed mycket säkrare resultat än om man besluter att här afgöra saken utan att dock vara fullt säker om att kunna beakta alla omständigheter.

Ed. Jonas Castrén: En katso tarpeelliseksi ponnien muuttamista, koska 4 sivulle tulisi jäämään noin kuuluva kappale: „Määräraha olisi myönnettävä edelleen kolmeksi vuodeksi ja jätettävä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran hoidettavaksi sekä entisellä tavalla asetetun toimikunnan avulla käytettäväksi. Mainitun seuran tulisi vastakin vuosittain jättää eduskunnalle kertomus toimikunnan työstä, ja varain käytöstä olisi sen tehtävä tili valtion viranomaisille“. Kun ponnessa sanotaan „Kirjallisuuden Seuran kautta

perusteluissa mainitulla tavalla käytettäväksi“, niin se tarkoittaa juuri tätä kappaletta, ja voitaisiin siis ponsi pysyttää semmoisenaan. Mitä ed. Söderholmin täällä lausumiin epäilyksiin tulee, niin en minä puolestani voi huomata, että niissä olisi vähintäkään perää, sillä mietinnön yksijaksoisuus, poistamalla siitä mainitsemiani kappaleet, ei millään tavalla tulisi säretyksi.

Ed. Etelämäki: Tahdon vaan huomauttaa, että keskusta täällä alkaa yhtyä oikeistoon ja syleillä sitä.

Ed. Schybergson: Tästä asiasta on syntynyt jotenkin suuri sekasotku. Valiokunnan puheenjohtaja ei ole kirjoittanut vastalauseen alle, mutta nyt hän siihen yhtyy, ja sitten kun hän kerran on siihen yhtynyt, niin hän taas yhtyy ed. Castrénin lausuntoon. Minä puolestani katsoisin soveliaammaksi, että ensimmäinen vastalause hyväksytään semmoisenaan, ja siitä seuraava, että motiivitkin toimitusvaliokunnassa sen mukaan muutetaan.

Ed. Wäinö Jokinen: Kun valiokunnassa päätettiin ottaa tarkempia valtioavun ehtoja mietintöön, oli siellä jonkinlainen mietintöluonnos jo käsiteltävänä, mutta senjälkeen kun mainitut ehdot oli päätetty mietintöön ottaa, päätettiin kirjoittaa koko mietintö aivan uudestaan. Epäilen senvuoksi suuresti tuleeko se kaunis peräytymisretki, jota edustaja Castrén on johtamassa, hänen aikomallaan tavalla onnistumaan. Samoin kuin edustaja Söderholm, epäilen, voiko mietinnöstä ilman muuta poistaa edustaja Castrénin ehdottamat kohdat, ilman että mietintö jää ristiin.

Ed. Pärssinen: Tänä iltana ovat samat edustajat tehneet niin monenlaisia ehdotuksia, että on aivan mahdotonta tietää, mitä näitten samojen edustajain ehdotuksista voisi kannattaa. Koko tämä näytelmä vain todistaa sitä, että sekä keskustassa että oikeistossa vallitsee tavaton pakokauhu, peräydytään hyvässä järjestyksessä — tai tässä tapauksessa huonossa järjestyksessä — ja tahdotaan sillä tavalla todentaa se seikka, ettei missään tapauksessa edes tällaisissa asioissa eduskunnasta saa tulla mitään sellaista, joka viivähtäkaan kansanvaltaisen katsantotavan kannattamiselta.

Ed. Jonas Castrén: Eräs arvoisa edustaja, Schybergson, luuli huomanneensa suurta sekasotkua asian käsittelyssä tässä eduskunnassa. Sekasotkua en ole huomannut ennenkuin edustaja Schybergson itse teki ehdotuksensa. Siinä minä huomasin täydellisen sekasotkun ja se sekasotku oli niin suuri, että vaikka ensimmäisessä vastalauseessa ehdotetaan asian lykkäämistä takaisin valiokuntaan, edustaja Schybergson asetui sille sotkuiselle kannalle, että asiaa ei lykätäisi sinne, vaan että toimitusvaliokunta hyväksymällä ensimmäisen vastalauseen ilman mitään olisi oikeutettu poistamaan erinäiset perustelma- kohdat valiokunnan mietinnöstä. Asian näin ollen minä puolestani en voi muuta ymmärtää, kuin että tekemäni ehdotus mainitsemieni kappaleitten poistamisesta mietinnöstä, on täydellisesti paikallaan.

Ed. Lindelöf: Efter Idgm. Castréns an- dragande har jag intet att tillägga.

Ed. Talas: Koska minusta epäilemättä on varovaisinta, että ensimmäisen vastalauseen ponsi hyväksytään sellaisenaan, pyydän saada kannattaa sitä ehdotusta, jonka nyttemmin edustaja Söderholm on tehnyt.

Ed. Schybergson: Herra Jonas Castrén on tällä kertaa aivan oikeassa. Minä nyt puolestani kannatan ensimmäistä vastalauseetta muuttamatta.

Ed. Söderholm: Som det icke torde framgå af mitt första andragande fullt tydligt, huruvida jag anslöt mig till den första reservationen utan vidare, så vill jag ytterligare förklara detta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on valiokunnan mietintöä vastaan tehty seuraavat muutosehdotukset. Ed. Wäinö Jokinen on useampien edustajain kannattamana puoltanut mietintöön liitettyä toista vastalauseetta. Tulen nimittämään tätä ehdotusta toiseksi vastalauseeksi. Edustaja Jonas Castrén useiden kannattamana on ehdottanut, että mietinnön perusteluista poistettaisiin 3:lta sivulta se osa, joka alkaa sanoilla „Samalla kun“ ja päättyy sanoihin „esiityviä puutteita“, sekä sitä seuraava kappale, joka alkaa sanoilla „Määrärahan pääasialliseksi

tarkoitukseksi“ ja päättyy sivulla 4 sanoihin „tästedeskään käyttää“, ja vihdoin vielä sitä seuraava kappale, alkava sanoilla „Teosten valinnassa“ ja päättyvä sanoihin „kuvilla ja kirjoilla“. Tulen nimittämään tätä ehdotusta edustaja Jonas Castrénin ehdotukseksi. Edustaja Lilius teki pienen muutoksen valiokunnan mietinnön perusteluihin edustaja Castrénin ehdotuksen lisäksi, mutta se ehdotus ei ole saavuttanut kannatusta, joten se ei tule äänestyksen alaiseksi. Vielä ovat edustajat Schybergson, Söderholm ja Talas kannattaneet ensimmäistä vastalauseetta. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ensimmäiseksi vastalauseeksi.

Mitä tulee menettelytapaan äänestettäessä, niin minusta ed. Jonas Castrénin ehdotus ja ensimmäinen vastalause ovat vastakkaisia toisilensa, mutta sitä vastoin toinen vastalause ei ole vastakkainen ed. Jonas Castrénin ehdotukselle eikä myöskään ensimmäiseen vastalauseeseen nähden. On mielestäni sen vuoksi äänestettävä sillä tavoin, että äänestetään ensin ensimmäisen vastalauseen ja ed. Jonas Castrénin ehdotuksen välillä, ja että se niistä, joka voittaa, asetetaan mietintöä vastaan ja että tämän jälkeen äänestetään erikseen mietinnön ja toisen vastalauseen välillä.

Tällainen menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ensimmäisen vastalauseen ja ed. Jonas Castrénin ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy vastaesitykseksi mietintöä vastaan tässä kohden ensimmäisen vastalauseen, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on ed. Jonas Castrénin ehdotus tässä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Jonas Castrénin ehdotus siis on hylätty ja ensimmäinen vastalause on hyväksytty vastaesitykseksi mietintöä vastaan tässä kohden.

2) Äänestys mietinnön ja ensimmäisen vastalauseen välillä.

Ken tässä kohden hyväksyy valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on ensimmäinen vastalause hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 101 jaa- ja 74 ei-ääntä. Ensimmäinen vastalause siis on hylätty ja valiokunnan mietintö on tässä kohden hyväksytty.

3) Äänestys mietinnön ja toisen vastalauseen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa on toinen vastalause hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa-, 76 ei-ääntä. Toinenkin vastalause siis on hylätty ja valiokunnan mietintö on hyväksytty.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 63 §:n mukaan tämä eduskunnan päätös kumminkin on ehdollinen ja lopullinen päätös tulee tehtäväksi käsiteltäessä valtiovarainvaliokunnan mietintöä valtion varoista ja tarpeista.

3) Kertomus Suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahaston toimikunnan toiminnasta tammikuun 19 päivästä 1910 tammikuun 18 päivään 1911,

jonka mainittu toimikunta on antanut Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle, ja Suomalainen Kirjallisuuden Seura toimittanut Eduskunnalle ja joka kertomus viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

Puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Puhetta johtamaan asettuu puhemiehen poistuttua ensimmäinen varapuhemies Söderholm.

4) Puhemiehelle tulevaa korvausta koskeva valtiovarainvaliokunnan kirjelmä

esitetään.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta.
Helsingissä.

Maaliskuun 15 p:nä 1911.
N:o 7.

Suomen Eduskunnalle.

Valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n säännökseen viitaten valtiovarainvaliokunta saa kunnioittaen ehdottaa eduskunnan päätettäväksi:

että Eduskunnan puhemiehelle tuleva määräraha niiden kulujen korvaukseksi, joita hänellä valtiopäiväin aikana on, kuluvalle istuntokaudella on oleva kaksituhatta viisisataa (2,500) markkaa kuukaudessa.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

L. Mechelin.

Rolf Thesleff.

Ensimmäinen varapuhemies: Tahtooko joku käyttää puheenvuoroa? Ell'ei, niin valtiovarainvaliokunnan ehdotus hyväksyttäne?

Ehdotus hyväksytään.

Pöydällepano:

5) Valtiontakuun myöntämistä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ulkomaisista lainoista

koskevan arm. esityksen n:o 1 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Nylander: Minusta tuntuu että tässä mietinnössä kosketellaan periaatteellisesti siksi tärkeitä asioita, että ehdotan sen pantavaksi pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Ed. Fränti: Pyydän saada kannattaa edellistä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska tässä nyt on tehty toinen pöydällepanoehdotus kuin se, minkä puhemiesneuvosto on tehnyt, on pöydällepanosta äänestyksen kautta päätettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, että mietintö pannaan pöydälle ensi istun-

toon, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa on eduskunta hyväksynyt edustaja Nylanderin ehdotuksen, että mietintö pannaan pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Äänestyksessä ovat ei-äänät voitolla, joten on päätetty panna mietintö pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Valitsijamiesten puheenjohtaja on antanut minulle

tiedoksi, että hän tahtoi tehdä erään ilmoituksen.

Ed. Grotenfelt: Valitsijamiehiä pyydetään jäämään tänne täysi-istunnon jälkeen.

Seuraava täysi-istunto on ensi torstaina klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 8,15 i.-p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Iivar Ahava.

18. Torstaina 23 p. maaliskuuta

klo 6 i.p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Pöydällepanoa varten
esitetään:

1) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6 kotitalouskoulujen valtioavustuksen korottamista tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta.

2) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 eduskunnassa tehtyjen työnvälitystä koskevien aloitteiden johdosta.

3) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2 eduskunnalle annetun eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen asetukseksi ulkomaisen pankkiyhtiön oikeudesta harjoittaa pankkiliikettä Suomessa.

Siv.

196

”

”

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Listo, Aalle, Ahmavaara, Arokallio, J. Castrén, Hahl, Helenius-Seppälä, Herttua, Hänninen, Junnila, Kaskinen, Koivisto, Kunnassalo, Kurkinen, I. W. Laine, Lautasalo, Nevanlinna, Nuora, Pennanen, Pohjaväre, Pykälä, Rainio, Renvall, Tainio, Tanntu, Tulikoura, Vahe, Walavaara ja Vuorimaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat pyynnönsänsä sairauden takia ed. Aalle tämän illan istunnosta sekä yksityisasiain takia ed. Listo, Nevanlinna ja Jonas Castrén tämän päivän täysistunnosta, ed. Helenius-Seppälä tämän istunnon alkuosasta, ed. Herttua ja Koivisto tästä päivästä ensi tiistai-aamuun, ed. Sjöstedt-Jussila huomisaamusta ensi tiistai-aamuun, ed. Pohjaväre tästä päivästä alkaen tämän kuun 28 päivään, ed. Lehtimäki ensi maanantaiksi ja tiistaisi, ed.

Lautasalo tästä päivästä ensi tiistai-iltaan ja ed. Wrede huomispäiväksi.

Uusi varajäsen maatalousvaliokuntaan.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut tiedonanto, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan
valitsijamiehet.

Helsingissä maaliskuun 21
p:nä 1911.

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Eduskunnan valitsijamiehet lähettävät täten kunnioittaen Eduskunnalle pöytäkirjan tänään toimitetusta varajäsenenvaalista Suomen Eduskunnan maatalousvaliokuntaan.

Suomen Eduskunnan valitsijamiesten puolesta:

Julius Grotenfelt.

Oskari Peurakoski.

Pöytäkirja tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa maaliskuun 21 päivänä 1911. Saapuvilla olivat muut varsinaiset valitsijamiehet paitsi Aalle, Aromaa, Hannula, Hahl, Kaakko-oja, Kairamo, Lehtonen, Mäkelä, S., Relander, Sundblom ja Tulikoura, joitten tilalla olivat varajäsenet Oksman, Salmi, Jalkanen, Oranen, Iipponen, Hanninen ja Lohi.

1 §.

Eduskunnasta saapuneen kirjelmän N:o 177 johdosta kehotti Puheenjohtaja valitsijamiehiä

valitsemaan yhden varajäsenen Maatalousvaliokuntaan entisen edustajan Kopilan tilalle ja tuli tähän yksimielisesti valituksi edustaja Helena Watanen.

2 §.

Tämän pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin edustajat Fränti ja Murros.

Tarkastettu ja havaittu oikeaksi.

Helsinki 21. 3. 11.

A. Fränti.

Kaapo Murros.

Vapautus suuren valiokunnan jäsenyydestä.

Puhemies: Ed. Pärssinen pyytää esittämänsä lääkärintodistuksen nojalla, että hänet vapautettaisiin suuren valiokunnan jäsenyydestä.

Tämä pyyntö hyväksytään.

Puhemies: Siihen nähden että ne mietinnöt, jotka tänään ovat esitettävät pöydälle pantaviksi eivät vielä ole saapuneet, vaan saapuvat vähän myöhemmin tänä iltana, täytyy nyt keskeyttää istunto kello 1/2 8:aan.

Istunto keskeytetään kello 6,30 i.p.

Täysi-istuntoa jatketaan

klo 7,30 i.p.

Muutos suuren valiokunnan jäsenyydessä.

Puhemies: Ensin on ilmoitettava, että edustaja Pärssisen tilalle suuren valiokunnan jäse-

neksi on toimitetun nimien lukemisen ja äänten laskemisen perusteella tuleva ed. Herrala.

Pöydällepanot:

1) Kotitalouskoulujen valtioavustuksen korottamista

tarkoittavan ed. Hultinin y. m. anomusehdotuksen n:o 40 johdosta annettu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6;

2) Työväliitystä

koskevain aloitteitten johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1, esitetään peräkkäin ja pannaan kumpikin puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi tiistain istuntoon.

3) Ulkomaisen pankkiyhtiön oikeutta harjoittaa pankkiliikettä Suomessa

koskevan ed. Homénin eduskuntaesityksen n:o 1 johdosta valmistettu pankkivaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään.

Puhemies: On ilmoitettava eduskunnalle, että tässä mietinnössä olevan asetusehdotuksen 2 §:ssä on sikäli painovirhe, että 2 §:n toisella rivillä olevat sanat suomalaisessa asetusehdotuksessa: „ja syytä hylkäämiseen muutoin ei ole“ pitää olla kursiivilla painetut.

Puhemiesneuvoston ehdotuksesta mietintö pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 6 i.p.

Täysi-istunto päättyy kello 7,49 i.p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

19. Tiistaina 28 p. maaliskuuta

kello 6 i. p.

Siv.

Puhemiehen poissaollessa johtaa puhetta ensimmäinen varapuhemies Söderholm.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

1) Valtiontakuun myöntämistä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ulkomaisista lainoista tarkoittava arm. esitys.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1; arm. esit. n:o 1.

2) Kotitalouskoulujen valtioavustuksen korottamista tarkoittava anomusehdotus.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6, ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 40.

Toinen käsittely:

3) Ehdotus asetukseksi avioliiton solmisesta siviiliviranomaisen edessä.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 1; Lakivaliokunnan mietintö n:o 1; ed. W. Jokisen y. m. edusk. esit. n:o 2 ja ed. Söderholmin y. m. edusk. esit. n:o 3 a ja b.

Ensimmäinen käsittely:

4) Ehdotus asetukseksi työnvälitystointoista.

Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Hjeltin y. m. edusk. esit. n:o 32.

5) Ehdotus asetukseksi pankkiliikkeestä, jota yhtiö, minkä kotipaikka ei ole Suomessa, täällä harjoittaa.

Asiakirjat: Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Homénin edusk. esit. n:o 1.

Pöydällepanoa varten esitetään:

6) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2 eduskunnassa tehdyn ehdotuksen johdosta alamaisten adressin lähettämisestä Keisarilliselle Majesteetille.

7) Kertomus valtiovarain tilasta v. 1909.

8) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7, maatalousopetuksen ottamista seminaarien oppiaineeksi tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta.

9) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 eduskunnalle jätetyn anomusehdotuksen johdosta, joka koskee erinäisten verojen maksuperusteen muuttamista.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi paitsi puhemiestä ed. Arokallio, Hämäläinen, Alma Jokinen, Kaskinen, Kirves, I. W. Laine, M. Latvala, Lehtimäki, Oksman, Tulikoura, Vahe ja Warvikko.

Ilmoitusasiat:

Uusi edustaja.

Ilmoitetaan, että torppari Otto Marttila, joka astuu edustajaksi torpanpoika Kustaa Kopilan

sijalle, on esittänyt asianmukaisesti hyväksytyn valtakirjansa ja siis oikeutettu ottamaan osaa eduskunnan töihin.

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat pyynnönsä ed. I. W. Laine lääkärintodistuksella todistetun sairauden tähden toistaiseksi ja ed. Alma Jokinen niinkään sairauden takia tämän päivän istunnosta sekä yksityisasiain tähden ed. Hämäläinen tämän päivän istunnosta ja ed. Warvikko tästä päivästä alkaen ensi torstai-itaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Valtiontakuun myöntämisestä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ulkomaisista lainoista

eduskunnalle annettu armollinen esitys n:o 1 sekä sen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime torstaina tämän kuun 23 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään asian ainoata käsittelyä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian esittely tapahtuu siten, että ensin sallitaan yleiskeskustelu ja sitte esitetään mietinnön eri osat erikseen. Ensiksi se osa, joka päättyy ponsilla sivulla 3, sitte se, joka päättyy toisella ponnella sivulla 5 ja lopuksi mietinnön jällellä oleva osa.

Yleiskeskustelu:

Ed. Junnila: Mielihyvällä olen lukenut tämän mietinnön alkuosan, jossa valiokunta on ottanut erityisen suosiolliseen huomioon meidän pientilallisten luottotarpeen ehdottamalla, jopa suorastaan kehottamalla Hypoteekkiyhdistystä poistamaan pienimmän lainarajan sekä tekemään pienet lainanottajat yhtäarvoisiksi suurten kanssa, mikäli koskee arvosta johtuvaa lainanantomäärää. Jokainen maalainen tietää, kuinka vaikeissa luotto-oloissa meidän pikkutilallisemme elävät. Ne ovat saaneet luoda maamme pienviljelyshistoriaa pääasiassa yksityisiltä saadun luottotarpeen varassa, usein joutuen tunnottomain koronkiskurien käsiinkin. Kauppanpankit, kassat ja muut rahastot ovat melkein kokonaan olleet suljettuja pienviljelykselle. Hypoteekkiyhdistys on nämä asettanut eri ase-

maan kuin keskikokoiset ja suurtilat. Tämä sekä suurviljelystä silmälläpitäen laadittu arvostelujärjestelmä ovat vaikuttaneet sen, että suhteellisesti pieni osa maamme nykyisin siihen oikeutetuista pikkutilallisista on Hypoteekkiyhdistyksen luottoa hyväkseen käyttänyt. Ainoat, jotka avuliaasti ovat ojentaneet käteensä pienviljelykselle, ovat maamme säästöpankit, jotka siitäkin syystä ovat kaikkialla joutuneet maatilajelevän väestön erityisen suosion esineeksi. Säästöpankkien samoin kuin yksityisten tarjooma luotto on kuitenkin pienviljelykselle liian kallista ja osaksi liian epävarmaakin. Pienviljelys tarvitsee paljoo kipeämmin kuin suurviljelys seisovaa kuoletuksella takaisin suoritettavaa pääomaa. Sillä sen kannattavuuden täytyy aina perustua puhtaaseen viljelykseen eikä mihinkään muihin maanviljelyksen sivuapuneuvoihin, kuten suurviljelyksen. Pienviljelijä voi lyhentää harvoin, tuskin koskaan, velkaansa myymällä metsää tai käytäntöön otetulla erityisellä voimalähteellä, vaan hänen täytyy suorittaa korkonsa ja pääomansa suorastaan turpeen raosta, minkä anteliaisuus taasen riippuu ei ainoastaan viljelijän kyvystä ja ammattitiedoista, vaan ennen kaikkea hänen sitkeydestään ja kättensä työstä. Kun taloustulot ovat ainoastaan tällä tavalla saatavissa, on välttämätöntä, että pienviljelykselle avataan mahdollisuus saada pitkäaikaista säännöllisesti kuoletettavaa luottoa, jota meillä nykyisin pääasiallisesti vain Hypoteekkiyhdistys tarjoo.

Ennenkun maamme pienviljelys voi menestyksellä käyttää Hypoteekkiyhdistystä hyväkseen, on sen arvioimisjärjestelmä tehtävä huokeammaksi ja helpommin saatavaksi, jonka uudistuksen valiokunta mainitsee olevan Hypoteekkiyhdistyksen johtokunnassa tekeillä. Toivottavaa on, että arvoisa johtokunta tässä ottaa tarkoin huomioon pienviljelijäimme erikoiset tarpeet ja maksukyvyn verrattuna suurviljelykseen, sillä mielestäni ei ole ollenkaan väärin, vaikka pienviljelys tässä suhteessa joutuisi edullisempaan asemaan kuin suurviljelys.

Hypoteekkiyhdistyksen välityksellä maamme maanviljelykselle hankittu ulkomainen pääoma on ollut erittäin siunausta tuottava toimenpide, ei ainoastaan maanviljelykselle sellaisenaan, vaan koko kansallistaloudellemme. Niiden lainojen vakuutena on ollut maamme varmin omaisuusmuoto, omaisuus, jonka arvo on saavuttanut mistään konjunktoureista riippumattoman

pohjan. Tästä johtuu, että Hypoteekkiyhdistyksen toiminta on voinut olla varmaa ja sen edistys onkin erittäin silmiinpistävä. On siis erittäin ilahuttavaa, että yhdistyksen johtokunta on katsonut maanviljelyksemme edun vaativan ulkomaisen, lainausta varten käytettävän pääoman lisäämistä yhdistyksen välityksellä ja siinä suhteessa kääntynyt hallituksen puoleen korotetun valtiontakuun myöntämiseksi uuden lainan ottamista varten. Tätä asiaa, samoin kuin niin monta muutakin, on armollinen hallituksemme kuitenkin taasen ryhtynyt pilaamaan. Tässä samoin kuin muissakin raha-asioita koskeissa seikoissa on taas yritetty terottaa tuota rajaa valtionvaroista ja eduskunnan osottamista varoista, ikäänkuin silmien edessä olisi tässä asiassa mahdollisesti tarvittava takauksen suoritus. Hypoteekkiyhdistyksen tähänastinen toiminta, samoin kuin maaomaisuuden vakiintuneet arvosuhteet jo selvästi osottavat, ettei tuollaisen takauksen suoritus koskaan tule kysymykseen. Mutta jos niin tavattomat olosuhteet jolloinkin voisivat tulla, niin hallituksemme olisi voinut hyvällä syyllä jättää silloisen hallituksen ja eduskunnan harkittavaksi, kummastako taskusta takaus suoritetaan, vai ovatko molemmat nurin käännettävät. Jos niin tavaton olotila jolloinkin tulisi, että Hypoteekkiyhdistyksen takaus olisi suoritettava, on säännöllinen elämä silloin jo niin häiritetty, että tuossa valtion taskussa on tuskin mitään otettavaa; sen varat on kai jo sitä ennen käytetty niin, että varominen tämän asian yhteydessä on aivan tarpeetonta.

Valiokunta ei ole ottanut huomioon tätä hallituksen huolenpitoa sen omasta kukkarosta, vaan ehdottaa senkin sisällön lainan vakuudeksi. Siitä nyt ei olisi mitään sanottavaa, jos ei samalla tiedettäisi, että nykyoloissa koko hyvä hanke silloin on ajettu karille. Maanviljelyksen ja erittäinkin pikkuviljelijäin edun kannalta en minä tahtoisin antaa toimenpiteen raueta. Hallituksemme lyhytnäköisen varovaisuuden, huolimatta sen ilmeisestä ristiriidasta valtiopäiväjärjestyksemme kanssa, tahtoisin minä tämän asian yhteydessä jättää omaan arvoonsa, varsinkin kun tämän lyhytnäköisen hallituksen olemassa oloon on paljon syytä meidänkin omillatunnoillamme.

Minä toivoisin, että eduskunta tässä tärkeässä asiassa on kaukonäköisempi kuin maan hallitus ja antaa Hypoteekkiyhdistykselle takauksen ilman hallituksen omaksi luulotellun kukkaron apua. Tästä itsestäänkin käy selville, että minä

kannatan mietintöön liitettyä vastalauseetta, mikäli se koskee tämän asian pääkysymystä.

Ed. Estlander: Såsom af förevarande nåd. proposition framgått och såsom också särskilda andra omständigheter tydligt gifva vid handen, koncentrerar sig regeringen för närvarande i sitt förhållande till representationen på att såvidt möjligt kringskära och undertrycka landtdagens lagliga befogenheter beträffande statsmedlen. Vid sådant förhållande måste allt erkännande skänkas åt det tydliga sätt, på hvilket statsutskottet har tillbakavisat denna regeringens oberättigade fordran. Emellertid hade enligt min tanke det varit önskvärdt, att utskottet också hade berört en sida af den olaglighet, som man måste konstatera i propositionen, nämligen den, att propositionen vill uppställa ett villkor, genom hvilket landtdagens rätt vid handläggandet af ärendet skulle begränsas. Denna sida af saken har utskottet icke funnit anledning att särskildt beröra, och skulle jag anse, att härutinnan en bristfällighet föreligger. Emellertid om man tager kändedom om hvad undertecknarene af reservationen ansett sig kunna föreslå för utskottet, så känner man sig benägen att afstå från ett yrkande på att, närmare än utskottet har gjort det, den konstitutionella sidan af saken måtte bringas under diskussion samt att nöja sig med utskottets formulering.

Ensimmäinen varapuhemies: Ennenkuin annan puheenvuoron ed. Kalliolle, joka on sitä pyytänyt, saan ilmoittaa, että senaatin jäsen on saapunut tänne tuodakseen eduskunnalle armollisia esityksiä.

Uusia armollisia esityksiä.

Eduskuntaan saapuu senaattori Felix Florentin Saarikoski esittelijäsihteeri Artur Degerholmin seuraamana ja lausuu:

Kunnioitettava herra Puhemies, arvoisa Suomen Eduskunta! Keisarillisen Suomen Senaatin määräyksestä saan kunnioittaen Suomen Eduskunnalle jättää seuraavat Keisarillisen Majesteeitin armolliset esitykset, nimittäin:

n:o 5 tarpeellisen määrärahan osottamisesta niiden erinäisten menojen suorittamiseksi vuonna 1911 kansakoululaitosta ja sivistystarkoituksia varten, joihin 1910 vuoden varsinaisten valtiopäivien myöntämä määrä ei riitä;

n:o 6 siitä verosta, joka paloviinan valmista-

misesta vuonna 1912 on suoritettava, sekä sanotun veron käyttämisestä;

n:o 7 suostuntaluontoisen pääoma- ja kuponkiveron suorittamisesta; ja

n:o 8 kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1912.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnalle jätetyt armolliset esitykset on eduskunta käsittelevä perustuslain mukaisesti.

Senaattori Saarikosken ja esittelijäsihteeri Degeholmmin poistuttua jatkuu keskustelu seuraavaisesti:

Ed. Kallio: Tällaisessa tilaisuudessa, jolloin Hypoteekkiyhdistys on pyytänyt valtion takuuta, on tavallisesti takaajain, maan eduskunnan, puolelta lausuttu erinäisiä toivomuksia Hypoteekkiyhdistykselle sen harjoittaman lainausliikkeen suhteen. Sellaisia toivomuksia on myöskin tässä lyhykäisessä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä. Ensiksikin on valiokunta ryhtynyt suosittelemaan että sellaisillekin tiloille, joiden arvo on vähempi kun 4,000 markkaa, alettaisiin antamaan näitä lainoja sekä että alle 8,000 markan arvoisiin tiloihin nähden annettaisiin lainoja samoilla perusteilla kuin suuremmillekin tiloille. Tämä mielipide on tuotu monasti ennenkin jo eduskunnassa julki ja tähän toivomukseen on ollut valiokunnalla sitä enemmän syytä, kun niissä Hypoteekkiyhdistyksen ohjesääntöehdotuksissa, joille vahvistusta lienee haettu, on 2 ja 4 §:ssä pysytetty ennallaan juuri nämä rajoittavat määräykset. Tämän lisäksi on huomattava, että varsinkin pienien tilojen lainanhakemiseen liittyy samalla toinen kysymys, nimittäin tilojen arvioimisesta lainanhakijoille aiheutuvat kustannukset. Tästä sanotaan mietinnössä, että Hypoteekkiyhdistyksen johtokunnassa ryhdyttäneen toimenpiteisiin, joiden kautta arvioimiskustannukset tulevat alennetuiksi. Tämän kysymyksen järjestely on minun mielestäni oikeastaan ensimmäinen ehto, jotta voi suositella lainoja Hypoteekkiyhdistykseltä otettavaksi sellaisille tiloille, joiden arvo on pienempi 4,000 markkaa, sillä nykyisen järjestelmän mukaan, jolloin arviomiehiä on aniharvoja, tarkastuskustannukset matkojen pituuden ja muiden kustannusten tähden nousevat niin korkeiksi, että korkokanta pienemmille lainoille tämän kautta nousee rasittavan suuren. Näistä syistä täytyy nämä tarkastuskustannukset saada alenemaan, ennenkuin pienet-

kin maatilat voivat käyttää hyödykseen tätä laitosta. On sangen lohduttavaa, että koko valiokunta on näissä asioissa ollut yksimielinen, sillä sopii kai toivoa, että Hypoteekkiyhdistyksen johtokunta ryhtyy näiden mukaisiin toimenpiteisiin, vaikkakin toimitusjohtaja, ed. Schybergson, täällä evästyskeskustelussa suvaitsi sangen ylimielisesti ottaa vastaan ne huomautukset, jotka täällä näissä suhteissa tehtiin. Minä en yritäkään täällä puhua keinoista, millä tavalla tarkastuskustannukset olisi saatava alenemaan, sillä olen vakuutettu, että johtokunta löytää kyllä siihen keinoja, jos sillä on halua, ja sitähan on syytä olettaa. Mitä Hypoteekkiyhdistyksen toimintaan tulee, niin on valiokunta siitäkin lausunut toivomuksen, että annettaisiin eduskunnalle seikkaperäisempiä tietoja kuin tähän asti yhdistyksen lainausliikkeen eri puolista. Valiokunta lausuu, että „varsinkin olisi suotavaa, että kertomuksista voitaisiin saada selvitystä sekä vanhojen että vuoden kuluessa anottujen ja myönnettyjen lainojen luvusta ja suuruudesta eri osissa maata ja eri suuruisilla tiloilla sekä lainojen suhteesta tilojen lainaus- ja kauppa-arvoon.“ Hallintoon nähden, mikäli se koskee lääninkomiteoja, on voimassa sellainen säännös, että vuosikokouksessa, joka pidetään haarakonttorien huoneustoissa elo- tai syyskuussa, josta on määrä lääninkomitean kautta ilmoittaa kuukautta ennen kokousta, valitsevat osakkaat erovuorossa olevien sijaan kolmeksi vuodeksi jäsenet, paitsi toimeenpanevan johtajan, jonka valitsee johtokunta. Kumminkin sanotaan ohjesäännössä, että ellei vähintään kymmenen äänivaltaista saavu vuosikokoukseen, johtokunta valitsee nuokin jäsenet itse. Kun katselee näiden lääninkomiteain kokoonpanoa, niin ovat ne muutamissa suhteissa sangen omituisia, ja tulee siihen käsitykseen, että lainanottajat eivät todellakaan ole olleet vaikuttamassa näiden kokoonpanoon. Muunmuassa Oulun läänin komiteaan kuuluu, jos varajäsenetkin ottaa lukuun, neljä sellaista henkilöä viidestä, jotka eivät ole tuskin koskaan olleet maanviljelyksen kanssa minkäänlaisessa tekemisessä. Yhden ainoan sanotaan olevan tilanomistajan — vaikkakin on onnistunut saamaan tietää, kuuluuko hänkään maatalviljelevään väestöön. Lääninkomitealla on kumminkin siksi tärkeitä tehtäviä, jotka vaativat olevien olojen ja maanviljelyksen tuntemusta, että se tarvitsee ammattitaitoisia jäseniä, ja sen tähden tulisi niiden, jotka vaikuttavat lääninko-

miteain kokoonpanoon, pitää näitä näkökohtia silmällä.

Mitä valtiontakuu myöntämiseen tulee, niin olen minä siinä täydellisesti valiokunnan mietinnön kannalla. Täällä edellinen puhuja suositteli eduskunnan hyväksyttäväksi mietintöön liitettyä vastalauseetta. En väitä, ettei eduskunnalla olisi juriidista oikeutta antaa sellaistaakin sitoumusta kuin vastalauseessa ehdotetaan, vaan kun ottaa huomioon tässä hallituksen pyrkimyksen, niin sen painostuksesta ei meillä ole syytä, tuskinpa siveellistä oikeuttakaan suostua sellaiseen ehdotukseen, vaan päinvastoin on asetettava selvästi valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n kannalle. Myöskin kannatan mietintöä mikäli koskee 6 sivulla olevaa lausuntoa ja 7 sivulla olevaa pontta.

Ed. Wrede: Vid remissen af den nådiga propositionen till statsutskottet uttalade jag den förhoppning, att det skulle lyckas utskottet att påfinna en formulering för beviljande af statsgarantin, som med tillbakavisande af den uppfattning, som låg till grund för propositionens formulering, dock ställde sig på den ståndpunkt, att de medel, som skulle erfordras, om garantin mot förmodan någon gång komme att tagas i anspråk, skulle anvisas af landtdagen. Jag kan icke neka, att jag, då jag såg utskottets betänkande, kände mig i någon mån besviken.

Vi äro ju alla ense därom att, såsom jag nämnde, den formulering, som propositionen gifvit garantiförbindelsen, hvilat på en uppenbarligen oriktig uppfattning af grundlagens stadganden angående landtdagens rätt att deltaga i budgetregleringen. Den uppfattningen, att vissa utgifter ovillkorligen böra bestridas med bevillningsmedel och att således en bestämd skillnad måste göras mellan regeringens och landtdagens penningar, har som sagdt icke stöd i grundlag. Och då det vidare i propositionen talas om medel, som disponeras af Hans Majestät Kejsaren och landtdagen gemensamt, så är detta uttryck också i annat afseende oriktigt. Men äfven om man erkänner detta, hvarom vi, såsom jag tror, alla äro ense, så följer däraf ingalunda, att landtdagen icke skulle kunna åtaga sig ifrågasvarande garanti med medel, som af landtdagen anvisas. Det har förut anförts åtskilliga exempel på ett dylikt förfarande från flydda tider. Kanske mest belysande är riksdagsbeslutet af den 24 februari 1792, där ständerna i 5 § säga: „Vi hafva för den skull och på gifven anled-

ning af detta vårt utskott bifallit dess tillstyrkande om garanti af den återstående och af förenämnda orsak (nämligen för krigets skull) tillkomna riksskuld, hvilken sålunda kommer att påföras vårt riksgäldsverk, om hvars styrelse och förvaltning vi nu jämväl lämnat ytterligare föreskrifter till efterlefnad och rättelse för de af oss själfva därtill valda fullmäktige“. Ständerna öfvertogo således genom detta beslut hela riksgälden och åtog sig således med medel, som af dem komme att anvisas, ansvarigheten för densamma genom förmedling af det någon tid förut inrättade riksgäldskontoret, hvilket stod under ständernas förvaltning.

Det är vanligt att man emot denna uppfattning anför principen om budgetens enhet. Men hvad innebär denna princip? Den innebär, så vidt jag kan finna, endast det, att landtdagen, när bevillning af densamma äskas, är berättigad att pröfva statsvärkets hela tillstånd, att således undersöka, huruvida den gjorda beräkningen af statsvärkets ordinarie tillgångar och behof är riktig och huruvida med anledning häraf bevillning är nödig eller icke. Det är detta, som principen om budgetens enhet innebär, men denna princip hindrar, såsom sagdt, ingalunda landtdagen att för vissa ändamål anslå bevillningsmedel, såsom också tidigare många gånger skett, utan att man därmed på något sätt brutit mot grundlagens bud.

Tager man åter i betraktande karaktären af den utgift, som här eventuellt kunde komma i fråga, så är det väl också ovedersägligt, såsom jämväl flere gånger framhållits, att, om en sådan garanti behöfde anlitas, det vore naturligt, att det skulle ske med medel, som af landtdagen anvisas.

Med afseende å hvad jag nu har yttrat vore väl slutsatsen den, att jag skulle yrka på återremiss af betänkandet för omformulering i den riktning, som den till betänkandet fogade reservationen angifver. Att jag emellertid icke gör detta beror därpå, att i dessa dagar publicerats ett nådigt förordnande, hvilket återupplifvar en under den förra ofärdstiden den 16 mars 1905 gifven befallning att iakttaga de den 23 juni 1904 fastställda regler för uppgörande af budgeter för storfurstendömet Finland och där det föreskrifves, att i finsk administrativ lagstiftningsväg skall fastställas en bestämd afgränsning mellan regeringens fonder och landtdagens fonder. Detta förordnande gör det nöd-

vändigt för landtdagen att icke gifva ens ett sken af stöd eller bifall för den mot grundlag stridande uppfattning, hvilken ligger till grund för ifrågavarande förfogande. Det är med afseende härå som jag för min del anser det riktigare att förorda godkännande af utskottsbetänkandet än af reservationen.

Ed. Bäck: Jag begärde ordet med anledning af ldgm. Junnilas andragande. Jag tyckte mig i detta andragande spåra en viss inkonsekvens. Å ena sidan polemiserade nämnde representant mot den i den kejserliga propositionen framträdande tendensen att skilja emellan beviljnings- och statsfonden, men å andra sidan kom han likväl sist och slutligen till det resultat, att han förordade den föreliggande betänkande vidfogade reservationen. Samma inkonsekvens finner man för resten i nämnda reservation. Jag vågar uttala den förhoppning, att sagda reservation icke måtte godkännas, utan utskottets betänkande.

Ed. Hultin: Ehdotus Suomen Hypoteekkiyhdistykselle myönnetyn valtiontakuun korottamisesta 75 miljoonan markan määrään ei ole valtiovarainvaliokunnassa kohdannut minkäänlaisia epäilyksiä. Ainoana ehtona tälle takuulle on esitetty määrättäväksi, että Hypoteekkiyhdistyksen vararahastot edelleenkin ovat pysytettävät vähintään 5 prosenttina yhdistyksen maksamattomista sitoumuksista. Valiokunta ei ole myöskään katsonut valtiolle takuumiehenä mitään riskiä koituvan siitä, jos Hypoteekkiyhdistys onnistuisi saamaan ulkomailta lainoja ilman valtion takuuta, jonka vuoksi valiokunta ehdottaa erityisessä ponnassa eduskunnan puolesta lausuttavaksi, että mitään estettä semmoisten lainojen ottamiseen ei ole ja että näitä lainoja ei lasketa valtion takuulla otettujen lainojen kokonaissummaan.

Valtiovarainvaliokunta on myös ottanut huomioon eduskunnassa monasti lausutut toivomukset kuoletuslainain saannin helpottamisesta pienten maatilain omistajille siten, että tilat, joiden arvon Hypoteekkiyhdistyksen asiamiehet ovat arvioineet 4,000 markkaa vähemmäksi, voisivat saada yhdistykseltä lainoja ja niinkään että alle 8,000 markan arvoiset tilat voisivat saada lainaa samassa suhteessa kuin suuremmat tilat. Kun niiden rajoitusten, joita vuoden 1859 hypoteekkiyhdistyksiä koskeva asetus sekä Suomen Hypo-

teekkiyhdistyksen ohjesäännöt tässä suhteessa sisältävät, voidaan katsoa aikaisemmin jossain määrin vaikuttaneen valtiontakuun myöntämiseen, mutta niillä nyttemmin ei enää ole semmoista merkitystä, esittää valiokunta eduskunnan lausuttavaksi, että valtiontakuun myöntäminen ei estä mainittujen rajoitusten poistamista. Jotkut ehkä olisivat halunneet tämän lausuttavaksi suorastaan toivomuksena Hypoteekkiyhdistykselle. Itse asian ratkaisuun ei se kuitenkaan olisi vaikuttanut, koska sääntöjen muutos joka tapauksessa on yhdistyksen vallassa.

Valiokunta on lopuksi ollut yksimielinen siitä, että armollisessa esityksessä ilmenevä käsitys valtiovarain jakaantumisesta hallituksen yksinomaan määrättävinä oleviin varoihin ja hallitsijan ynnä eduskunnan käytettävinä oleviin, on ristiriidassa Suomen finanssioikeuden kanssa, jonka mukaan valtiovarasto muodostaa kokonaisuuden, jos kohta eri rahastoihin jakaantuneena. Tästä seuraa, että Suomen valtiovarasto kokonaisuudessaan on vastuussa Hypoteekkiyhdistykselle myönnetystä valtiontakuusta ja ettei myöskään yleistä valtorahastoa voida erottaa tästä vastuunalaisuudesta. Toiselta puolen seuraa siitä että eduskunta on valtion takuuseen suostunut, myöskin se, että, jos takuu aiheuttaisi valtiolle menoja ja vakinaiset valtiovarat silloin osoittautuisivat niitten suorittamiseen riittämättömiksi, eduskunta valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n mukaan siinä tapauksessa on velvollinen osottamaan tarvittavat varat. Myönten, että 43 § täten on tulkittava, ehdottaa kuitenkin valiokunnan vähemmistö, että kysymyksessä olevasta takuusta valtiolle mahdollisesti aiheutuvat menot ovat suoritettavat varoilla, jotka eduskunta itse sitä varten erityisesti osottaa. Tahtomatta väittää, että 43 § sisältää suoranaisen esteen tällaiselle menettelyle, näyttää minusta kuitenkin valtiollisessa suhteessa sangen epäviisaalta, jos eduskunta yhdessäkään tapauksessa luopuisi siitä oikeudesta, minkä valtiopäiväjärjestyksen 43 § ja sen ohella 26 § sille takaavat valtiovarain tilan tarkastamiseen nähden, ennenkuin eduskunta ryhtyy mihinkään varain myöntämiseen. Tästä 43 §:ään sisältyvästä oikeudesta johtuu myöskin toiselta puolen eduskunnalle velvollisuus joka kerta tarkoin tutkia, riittävätkö vakinaiset varat valtion tarpeisiin, ennenkuin eduskunta ryhtyy kansaa suostuntaveroilla rasittamaan. Järkevä ja tunnollinen valtiovarainhoito vaatii myös mie-

lestäni, ettei eduskunta tee päätöstä, joka ennakolta sitoo sen eduskunnan toimivapauden, joka on koolla silloin, kun mahdollisesti saattaa tulla kysymys valtion takuun aiheuttamien menojen suorittamisesta.

Mitä tällaisen tapauksen mahdollisuuden tulee, on valiokunnan enemmistö pitänyt sitä yleensä hyvin epätodennäköisenä ja missään tapauksessa ei ole katsottu mahdollisten valtion suoritusten voivan nousta erittäin suuriksi, koska Hypoteekkiyhdistyksellä, kuten tietty, itsellään on arvokkaita kiinnityksiä vakuutena lainoistaan, ja yhdistyksen omat jäsenet ensi sijassa vastaavat mahdollisista tappioista. Valiokunnan vähemmistö sensijaan on mielikuvituksessaan loihnut esiin „kansallisomaisuuden kaikkia arvoja järkyttävän tapauksen“ ja ehdottaa tämän tapauksen varalta, jonka laadusta ja laajuudesta kellään ei voi olla mitään tietoa, että eduskunta jo tänään tekisi päätöksen, että valtiontakuusta johtuva tappio on suoritettava ei mahdollisesti käytettävänä olevilla vakinaisilla tai säästövaroilla, vaan eduskunnan erityisesti sitä varten osottamilla varoilla, siis joko suostuntaverovarilla tai otettavan valtiolainan varoilla.

Jos tahtois antautua seuraamaan valiokunnan vähemmistön mielikuvitusta, niin tuntuisi mielestäni luonnollisemmalta, että sellaisen tavattoman taloudellisen pulatilan sattuessa ensi sijassa tulisi kysymyksen niiden valtion säästövarojen käyttäminen, joita alusta pitäen on tämmöisten tapausten, esimerkiksi suuren kadon varalle koottu, koska semmoisen pulan vallitessa kävisi erittäin vaikeaksi säilyttää uusia veroja kansan kannettavaksi eikä myöskään ulkomaisen luoton käyttäminen silloin näytä helpolta. Valiokunta kuitenkin ei ole katsonut sopivaksi antautua tuollaisten puhtaasti teoreettisten tulevaisuuden ennustusten pohtimiseen, vaan on katsonut, että valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n mukaisesti huolenpito aseman selvittämisestä on jätettävä eduskunnan täysin vapaasti päätettäväksi huomioon ottamalla kulloinkin valtiovarain todellinen tila.

Näillä perusteilla minä uskallan olla siinä vakuutuksessa, että eduskunta on hyväksyvä valiokunnan mietinnön.

Ed. Komu: Itse puolestani en suinkaan tunne suurinta kiintymystä koko takuukysymykseen. Edustettavillani on ollut ja kaiketi tulee olemaankin varsin vähän hyötyä tästä

takuuta pyytäneestä maanomistajain luottolaitoksesta. Kun nyt kuitenkin yhdistyksen lisääntyvästä luotosta voidaan väittää olevan välillistä hyötyä muillekin, eli valiokunnan tapaan lausuen, että maalle on hyödyksi, jos yhdistys saa ulkomaisia lainoja hyvillä ehdoilla, ja kun saanee toivoa, että erinäiset kohdat säännöissä tuonempana korjautuvat, en valiokunnassakaan ole asettanut kielteiselle kannalle takuuseen, jonka suorittamisen tarpeellisuus ei ole uskottavaa.

Tärkeimmät säännöissä tehtävät muutokset ovat mielestäni ne, jotka koskevat alimman lainausrajan ja sen säännöksen poistamista, jonka mukaan alle 8,000 markan arvoiseksi arvioituille tiloille myönnetään vain kolmannes arviosummasta, suurempain saadessa siitä puolen. Että lainatut summat ovat suurimmaksi osaksi keskittyneet pariin kolmeen etelä-Suomen läänin, johtuu osaltaan noista rajoittavista säännöksistä. Missä on vähemmän suurtiloja ja maanarvo alhaisempi, siellä ne estävät verraten usean lainaa yrittämästään. Nuo 4,000 ja 8,000 markan rajat käsittää pien-omistaja määräkseksi: pysykää poissa, Hypoteekkiyhdistys on vain suurtilallisten yhdistys!

Parempi tietysti olisi, ettei kukaan, ettei pien-tilallisetkaan, joiksi tässä sopii nimittää yleensä sellaisia, joiden maa ei vastaa 8,000 markan arviohintaa, lainaa tarvitseisi. Vaan kun nyt ei yleistä suuntaa voida muuttaa, velkautumista estää, niin kaiken kohtuuden mukaan ei pitäisi erikoisesti estää noiden pienempain omistajain yhdistykseen pääsyä ja jättää heitä kaikellaisten koronkiskojain varaan. Tosin heidän varalle puhutaan osuuskassoista ja sen semmoisista, mutta kyllä niille vielä jää jakamatonta aluetta, vaikkapa pääsy Hypoteekkiyhdistykseen vastaisuudessa tulisi edullisemmaksi. Mainitut eristävät säännökset tahtoisin siten poistettaviksi, tahtoisin muutettavaksi sekä 1859 julistuksen että yhdistyksen ohjesäännön.

Yhdistyksellä ei käsittääkseni ole todellista syytä säilyttää sääntöjään sanotuissa kohdissa ennallaan. Kenelläkään ei voi olla tarkoitus, että jokaisessa tapauksessa olisi pienimmällekin maapalaselle lainaa myönnettävä. Sellainen sekautuminen yhdistyksen toimintaan olisi todellakin liian pitkälle mennyt. Mutta liian pitkälle mennyt ei ole se, mitä sanotaan valiokunnan ponsissa 3:nnella sivulla. Niissä lausutaan vain, että rajoitukset voidaan poistaa takuusta huolimatta. Jos asianomaiset ottavat

tätä hienoa huomautusta seuratakseen, ei yhdistys sillä tule epävarmempaan asemaan. Edelleen jäisi toimihenkilöiden asiaksi syiden vaatiessa lainan kieltäminen ja päättäminen, mikä määrä annetaan. Kyseessäolevat muutokset eivät niin ollen voi heikontaa yhdistyksen vakavaraisuutta, ja sitä vähemmän ne heikontavat, kun muistetaan, miten varovaisesti arvioiminen suoritetaan. Omasta puolestani olen tahonut, että ponnet olisivat saaneet toivomuksen muodon, jolloin ne mielestäni olisivat enemmän muutokseen velvoittavia. En kuitenkaan tahdo tämän vuoksi mietintöä valiokuntaan takaisin, koska hienompaa puhetapaa ymmärtävään ja käyttävään taholta vakuutetaan, että nuo sanat „ei estä“ ja „on esteetön“ merkitsevät samaa kuin toivomus.

Mitä tulee siihen mietinnön osaan, jossa puhutaan mistä varoista mahdollisesti suoritettava takuu maksetaan, olen epäämättä sitä mieltä, että yleisiä valtiovaroja ei sovi asettaa poikkeusasemaan ja että asiasta täytyy sanoa vähintäin se, minkä mietintö sisältää. Ajatellen, että eduskunnan määräämisoikeus takuun ehkä kyseeseen tullessa tulkitaan yhtä suppeaksi, en milläkään kannalta kysymystä tarkistaessani ole voinut omaksua mielipidettä, jonka mukaan takuu suoritettaisiin „eduskunnan osottamilla varoilla“. Epäiltävää on, olisiko yksistään suostuntavaroihin kohdistuvalla takuulla ensinnäkään lainan etsijälle sitä merkitystä kuin koko valtiovarastoon kohdistuvalla. Luullakseni ulkomaiset rahamiehet katsovat miljooniensa olevan varmemmassa tallessa, jos niitä taataan valtion koko omaisuudella kuin jos takuu kohdistuu vain väestön maksukykyyn. Yhdistys arvattavasti lainan saisi jommallakummalla tavalla taaten. Mutta luullakseni paremmilla ehdoilla, jos takuu ei nimenomaan kohdistu eduskunnan erityisesti osottamiin varoihin. Samoin ei kai ole toivottavaa että, jos jollainkin takuu tulee suoritettavaksi ja jos silloin on sama suhde eduskunnan ja hallituksen välillä, edellisen täytyy etsiä varat jälkimäisen mielinmäärin maan yleisten varojen kanssa mellastaissa. Nämä näkökohdat eivät suinkaan puhu suostuntatakuun puolesta.

Sanottuja näkökohtia eivät kaikki vastakkaisella kannalla olevat kielläkään. Mutta — sanotaan — kysymys on siitä, saako Suomen Hypoteekkiyhdistys takuun vai ei, siitä, annetaanko se sellainen, että hallitus sen hyväksyy. Sanotaan että, jos mietintö hyväksytään, hallitus

ei hyväksy eduskunnan päätöstä ja yhdistys jää ilman takuuta, mutta jos hyväksytään esityksen ehto, kuten vastalauseessa, jonka toisen ponnien osa mutkittelematta tahtoo lausuttavaksi, että „takuusta valtiolle mahdollisesti aiheutuvat menot ovat suoritettavat varoilla, jotka eduskunta sitä varten erityisesti osottaa“, silloin päätös varmaan tulee hyväksytyksi. En puolestani varsinkaan tätä jälkimäistä oletusta epäile. Hallitus tai sen takana olevat olisivat silloin saaneet sen, mitä he käsittääkseni enimmänsä tätä nykyä haluavatkin. Sellaista ehtoon suostumista epäilemättä tuonnempaan tultaisiin selittämään sen valtiokaappauksen epäsuoraksi hyväksymiseksi, jonka tarkoituksena on sulkea eduskunta pois varsinaisten valtiovarojen määräämisestä. Se seikka, että vastalauseen perusteluissa huomautetaan armollista esitystä laadittaessa olleen määräävänä valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n kanssa jyrkästi ristiriitaisen käsityskannan ja aikaisemmin takuuta myönnettäessä valtiovaraston kokonaisuudessaan tulleen vastuuseen lainaehdojen täyttämistä, ei sentapaista tulkintaa estä eikä asiaa korjaa, kun ponnet täysin myöntävät hallituksen ehtoon.

Niillä, jotka puoltavat mahdollisesti tarvittavan takuun suorittamista eduskunnan sitä varten osottamilla varoilla, näyttää olevan ainoana määräävänä maan pääomien lisääminen. Tämä on se kohta, joka erottaa heidät mietinnön takana olevista. Edellisille painaa vähän takuunpyynnön yhteyteen liittyvät syrjästä tulleet tarkoitukset, jälkimäiset eivät voi jättää huomioonottamatta pyynnön yhteyteen syrjästä tupattuja ja siinä ajettavia tarkoituksia, joista selvästi erottaa kokeen saada edes epäsuoraa tunnustusta väitteelle, että eduskunnalla on määräämisoikeutta ainoastaan suostuntoihin.

Kieltämättä yhdistys, sen kannalta katsoen, kaipaa lisää pääomia. Mutta niin polttavan kipeä ei valtioneuvoston lisääminen ole, että sitä saadakseen pitäisi alistua moisiin oikkuihin kuin ne, mitä esitys sisältää. Jos laskee millainen joukko tämän maan asukkaita tuon takuun avulla rahoja yhdistykseltä saisi, riippuen hyväksytäänkö vai ei takuu lopullisesti, ei sen joukon suuruus ole omiaan ainoaksi silmämääräksi asettamaan takuun saamista. Tämän joukon hädänalaisuudesta ei yritettäne puhumaankaan, ellei ehkä siltä taholta, josta joskus on vakuutettu Laukon parooninkin joutuneen hädänalaiseen asemaan. Nyt on kysymys vain

aikaisemman 50 miljoonan markan takuun lisäämisestä 25 miljoonalla, kysymys laskelmaa tehdessä siis siitä, kuinka monta maanomistajaa pääsisi osalliseksi tästä lisäystä lainasta. Tietojen mukaan vuoden 1909 lopulta oli Hypoteekkiyhdistyksen lainojen keskimääräinen suuruus koko maahan nähden liki 10,000 markkaa, vaihdellen Hämeen läänin 21,000:sta 4,100:aan Oulun läänissä. Tämän keskimäärän mukaan saataisiin yhdistykselle velkautumaan 2—3,000 suuremman tai pienemmän tilan omistajaa. Siinä kaikki. Ja joskin myöhemmin lienee ruvettu antamaan enemmän pieniä lainoja ja joskin alin raja vielä tulee poistetuksi, on luultavaa, ettei lainansaajain lukumäärä noiden rajojen aikana nouse useankertaiseksi. Näiden ehkä 3,000 nousevan suoranaiset edut siis vain ovat kyseessä. Kaiken sen kylmyyden jälkeen, mitä yksikamarisenkin eduskunnan enemmistö on osottanut kymmeniä kertoja suuremman maanvuokraajaväestön aseman parantamisen ja muun työväestön tilan korjaamisen, muodossa tai toisessa, esille tullessa, tuntuu tässä tapauksessa hallituksen ehdon suostumiseen saakka menevä hellyys enemmän kuin liialliselta ja selvittää sen vain se seikka, että nyt on kysymyksessä omistavan luokan erään osan tukeminen. Mutta vaikka takuusta suoranaisesti hyötyviä olisi monin verroin enemmän ja vaikka siitä johtuva välillinen hyöty muille voitaisiin osottaa paljoa suuremmaksi, pitäisin puolestani tärkeämpänä asettua mietinnössä esitetylle kannalle kuin tuon hyödyn tähden lähteä tyydyttämään vieraita vaatimuksia.

Olen sitä mieltä, että ei sovi jättää hallituksen ehtoa näkemättä, vielä vähemmän sitä hyväksyä. Jos eduskunnan päätös ei siten saa hyväksymistä, niin osottaa se, niinkuin moni tärkeämpikin ristiriita, hallituksen herrain mahdolluutta suhtautua oikealla tavalla kansaan ja sen eduskuntaan.

Mietintö vastaa lähinnä kantaani ja niin ollen puolustan sen hyväksymistä.

Ed. Hallstén: Tahdon ainoastaan lyhyesti mainita täydellisesti yhtyvänä vastalauseeseen, vaikka valiokunnan jäsenenä en ole ollut tilaisuudessa sitä allekirjoittamaan, kun sitä osaa käsiteltäessä olin estetty ottamasta osaa valiokunnan töihin.

Ed. Sjöstedt-Jussila: Ammattitiedot, yhteistyö ja osuustoiminta ovat niitä vipusimia,

joiden avulla maamies, tämä maan voima ja ydin, voi hankkia itselleen aineellista varallisuutta, henkistä rikkautta ja siveellistä kuntoa; mutta varsin suuri merkitys on myöskin maamiehelle ja varsinkin pientilalliselle senlaisilla luottolaitoksilla, joista hän voi saada tarpeellista pitkäaikaista luottoa. Kun pitempiaikainen luotto on kysymyksessä, on se saatava kuoletuslainan muodossa. Tämä, kuten jokainen tietää, sen vuoksi, että lainanottajalla on sen kautta tilaisuus suorittaa lainansa takaisin pienissä maksuerissä, joka ei tuota hänelle vaikeuksia; tärkeätä on myöskin, että laina on irtisanomaton, niin että maanviljelijällä on täysi varmuus siitä, että hän saa rauhassa käyttää lainaamaansa pääomaa sen ajan loppuun saakka, jolloin laina on kuoletettu. Maa- eli toisin sanoen kiinteistöluottoa, lukuunottamatta varsinaisia valtion rahastoja, kuten tilattoman väestön lainarahastoa ja sotilashuonerahastoa j. n. e., joista myönnetään joko seisovia tai kuoletuslainoja maakiinteistöihin, on pääasiallisesti meillä välittänyt Suomen Hypoteekkiyhdistys, jonka puoli-vuosisataa jatkunut toiminta on ollut erinomaisen suuriarvoista Suomen maataloudelle. Myöntäessään maanviljelijälle pitkäaikaista kuoletusluottoa, on se saavuttanut arvaamattoman merkityksen. Kun silmäilee valiokunnan mietintöön liitettyä lainanantoliiketaulua, huomaa, että näitä lainoja aina viime vuosiin asti ovat melkein yksinomaan käyttäneet suurien maatilojen omistajat. Tähän luullakseni monien muiden syiden ohella ovat olleet syynä määräykset tilan alimasta arvosta, mikä on yhdistyksen pääsemisen ja osakkuuden ehtona. Ilokseni olen nähnyt, että valiokunta ehdottaa alinta arvoa koskevat määräykset poistettaviksi sekä että pieniin tiloihin tulisi myöntää lainoja tilan arvoon nähden samassa suhteessa kuin suurempiinkin tiloihin, joka onkin luonnollista, sillä hyvin ymmärrettävää on, että mitä pienemmät tilat ovat, sitä suurempaa varmuutta ne tarjoavat niihin tehyille suhteellisille sijoituksille. On näet huomattavaa että, jos pikkutila joutuu myytäväksi, sille aina löytyy halukkaita ostajia. Ilahduttavaa on myöskin nähdä, että valiokunta ehdottaa suostuttavaksi Suomen Hypoteekkiyhdistyksen pyytämän valtiontakuun myöntämiseen, jotta se voisi edelleenkin suotuisissa tilaisuuksissa käyttää hyväkseen ulkomaista luottoa. Valiokunnan ehdottamaa tapaa, miten mahdollisesta tappiosta aiheutuviin menoihin tarpeelliset

varat olisivat hankittavat, en voi hyväksyä, sillä sehän tietäisi nykyoloissa koko hyvän hankkeen tappamista, vaart kannatan tähän nähden täydellisesti mietintöön liitettyä vastalauseetta, jonka toivon eduskunnankin hyväksyvän.

Ensimmäisen varapuhemiehen poistuttua puhemiehen paikalta ja puhemiehen astuttua puhetta johtamaan, jatkuu keskustelu seuraavaisesti:

Ed. Schybergson: Jag tror mig böra vidgå, att jag, då jag först erhöill underrättelse om den form, uti hvilken propositionen komme att framträda, hade det intryck att ett afböjande måste blifva följden. Jag tog viljan för verket. Jag fann, att, såsom reservanternas så riktigt uttryckt det, vid utarbetandet af ifrågasvarande punkt i propositionen en uppfattning gjort sig gällande, hvilken står i strid med L. O. och isynnerhet dess 43 §. Men när jag närmare granskade spörsmålet fann jag, att det hade gått såsom det så ofta gjort det på senare tider, att nämligen den, som hållit i pennan, icke fullt lyckligt uttryckt den tanke, som legat därunder. Jag kunde icke finna annat än att det var ett misstag af vederbörande att anhålla om landtdagens begifvande till en sak, som de enligt sitt uppfattningssätt ansågo gifven äfven utan att landtdagen därtill merverkade. Propositionen erkänner härigenom, att i det fall att landtdagen icke anslår särskilda medel för en statsutgift, allmänna statsmedel skola därför få tagas i anspråk.

Vidare sökte jag tänka mig in i frågan, huru det skulle gestalta sig, därest den kalamitet inträffade, att Hypoteksföreningen icke skulle kunna betala annuiteterna på de utländska lånen. Det var svårt för mig att tänka ut den tanken. Så aflägsen förefaller mig en sådan eventualitet. Men den är dock, såsom uti reservationen säges, teoretiskt tänkbar. Om så skulle inträffa, att Hypoteksföreningen icke skulle kunna erlägga annuiteterna, så blir följden däraf, att den måste träda i likvidation och ställas under administration. Resultatet blir då för statsverket det, att statsverket måste öfvertaga de utländska obligationerna, betala dem kontant eller byta ut dem mot statsverkets egna och träda in i administrationen för hela det garanterade beloppet. Det kan då icke ens komma i fråga att den ordinarie budgetens

reglering skulle betungas härmed, utan det är själfallet att i sådan händelse kredit, och utländsk kredit, måste anvisas. Jag kan mycket väl tänka mig, att en finanschef, som ställer sig på lagens grund, dock af ren formalism säger, att han icke kan engagera statsverket med dessa belopp utan att på förhand hafva visshet om att den ordinarie budgeten icke blir rubbad i händelse af en sådan kalamitet.

Men är väl landtdagen berättigad att sålunda på förhand anvisa medel för ett sådant ändamål? Jag kände till att 1877—78 års landtdag uti 122 § värnepligtslagen, som tillika förklarades vara grundlag, införde den bestämningen, att hvad som erfordrades öfver militiefondens disponibla tillgångar, skulle betäckas med medel, som för ändamålet blifvit af ständerna anvisade. Sålunda samma uttryck som det, hvilket förekommer i den så förkättrade reservationen.

Ännu återstod för mig en fråga olöst, nämligen den, huruvida landtdagen kunde blott och bart genom en resolution skrida till ett sådant förfogande eller om det måste ske, såsom vidkommande 122 § V. L., i form af en grundlagsparagraf. I detta afseende har friherre Wrede i dag gifvit fullt och tydligt besked. Landtdagen har denna rätt och efter friherre Wredes andragande behöfver jag icke utveckla denna sida af saken. Jag hade eljest tänkt mig göra det något vidlyftigare med åberopande af andra auktoriteter, men jag förmodar att hans auktoritet är tillräcklig, isynnerhet som han ju slutade med en kläm, som förmodligen var majoriteten i kammaren i smaken och som väl under sådana förhållanden ökar kammarens förtroende också till början af hans yttrande.

För min del önskar jag sluta i en annan kläm, dragande en annan konsekvens af friherre Wredes premiss, än den han drog. Jag kan öfverhufvudtaget icke ändra ståndpunkt därför att det ena eller andra förfogandet kommer från Petersburg. Vi lefva ju under förhållanden då sådana förfoganden ligga liksom i luften. Jag kan icke förstå att det förordnande, som nu så har inverterat på friherre Wredes ståndpunkt i denna sak, kunnat hafva en så utomordentlig verkan, ty det är ju ändå ingenting annat än det vi upplefva alla dagar och hvad klämman i regeringens proposition innebär. Vi veta mycket väl hvad man på det hållet syftar till. Frågan är dock blott, om man för

att undvika skenet skall ställa sig på en annan standpunkt än den man anser vara den eljest af förhållandena påkallade.

Jag kan verkligt icke föreställa mig att 1877 års landtdag, då den införde 122 § i V. L., skulle på något sätt hafva inkräktat på landtdagens budgetsrätt i öfrigt. Tvärtom. Detta att det erfordrades landtdagens begifvande för att icke ordinarie statsmedel äfven utförver militiefondens tillgångar skulle tagas i anspråk för militära ändamål, detta stärkte ju landtdagens budgetsrätt, stärkte den uppfattning vi hafva om budgetens enhet i andra fall än då detta uttryckligen af landtdagen beslutes. Så äfven i förevarande fall.

Jag ber slutligen att få beträffande betänkandet framhålla, att motiveringen icke gifver svar eller åtminstone endast ett undvikande svar, hvilket nästan är värre än intet svar alls, på regeringens proposition. Hvarför icke då hellre draga ut konsekvenserna och säga, att landtdagen vid anmärkt förhållande icke kan godkänna det af regeringen i propositionen uppställda villkoret. Det hade varit klarare både utåt och åtminstone inåt. Ty vi måste ju — därom torde väl äfven de medlemmar af utskottet vara ense, som stå bakom betänkandet — taga för gifvet, att betänkandet icke leder till en lösning af frågan i positiv riktning.

Ed. Tainio: Kun minulla oli tilaisuus valiokunnassa ottaa tämän asian käsittelyyn osaa, en voinut äänestää mietinnön enemmän kuin vastalauseenkaan puolesta, sillä ne kumpainkaan eivät minua tyydyttäneet. Ja esitinkin siellä erään ehdotuksen, joka kuitenkin ei saanut kannatusta. Haluan vielä uudistaa sen täällä.

Minä ehdotin siellä, että olisi ollut ponsi vaihtokapa aivan samallinen kuin vastalauseen, mutta että perusteluissa olisi pitänyt selvemmin ja jyrkemmin huomauttaa tästä hallituksen aikeesta rajoittaa eduskunnan päätäntövaltaa valtionrahas- ton rahojen suhteen.

Muuten mitä näin suurpoliittisiin asioihin tulee, niin niitä seuraamattoman on vaikeata niissä varmaa kantaa saavuttaa. Valiokunnassa esitettiin sangen suurella varmuudella että, jos hyväksytään mietintö, niin hallitsijan hyväksymistä ei saavuteta, mutta minä en voinut tulla siitä silloin vakuutetuksi. Mutta nyt, kun myöhemmin olen asiaa vähän kuulustellut, niin kaikissa

näissä, miten sanoisin, asiantuntevissa piireissä, ollaan sitä mieltä, että valiokunnan mietinnön hyväksyminen merkitsee samaa kuin valtiota- kuun kielto tai sen puute, toisin sanoen, että hallitus ei tule hyväksymään tätä takuuta sillä ehdolla, millä se on ehdotettu valiokunnan mietinnössä. Edellyttäen, että tämä yleinen mielipide pitää paikkansa, minä yhä suuremmalla syyllä rohkenen myöskin esittää vastalauseen ponnien hyväksyttäväksi, mutta perusteluja varten se olisi lähetettävä takaisin valiokuntaan, että ne tulisivat toisellaisiksi.

Tätä sosialistien kannalta ehkä pidetään hie- man kummallisena, mutta minä olen samaa mieltä kuin eräs suomettarelainen pankkitirehtööri, joka sanoi, että raha-asioissa täytyy kaikkien olla suomettarelaisia. (Vasemmalta: Siis 20 miljoo- naa ryssille! Puhemies koputtaa.) Tämä raha- kysymys merkitsee sitä, että minun mielestäni tarvitaan ulkomaisia pääomia maassa mahdolli- simman paljon. Niitä ei koskaan saada liikaa. Tämä ulkomaisten pääomien maahan tulo — huomauttamatta siitä, että tässä on kysymyk- sessä meidän pääelinkeinomme, maanviljelys — suorastaan lisää työtä, korottaa työpalkkoja ja antaa lisää toimeentulon mahdollisuuksia köy- himmillekin. Se lisää ja kartuttaa niitä jonkun verran, ja vaikka ne eivät tulekaan olemaan tyydyttäviä, niin on se kokonaan eri asia, mutta pikkuinenkin parannus on tarpeen.

Mitä sitten tulee siihen niin sanoakseni „pe- rustuslailliseen katsantokantaan“, mikä täällä esiintyy, niin sillä ei ole käytännöllisesti kui- tenkaan mitään merkitystä. Se on sellaista kui- vaan viratonta teoretiseeraamista asiassa, missä sillä, kuten sanoin, ei ole mitään merkitystä. Sillä ensiksikin tuo valtiolle mahdollisesti koituva va- hinko on ainoastaan teoreettinen mahdollisuus, niin- kuin on huomautettu; siitä on oltu valiokunnassakin aivan yksimielisiä. Ja jos sellainen teoreettinen mahdollisuus toteutuisi, niin eihän nyt tarvitse olla suuri profeetta voidakseen ennustaa, että mei- dän valtionrahastomme on silloin jo aivan tyhjä, syistä, joita minun nyt ei ole tarvis ryhtyä tar- kemmin selvittämään. Faktillisesti siis on kui- tenkin hankittava nämä varat suostuntojen kautta.

Tämä minun kantani tässä asiassa ei merkitse laisinkaan myöntymystä hallituksen vaatimuk- siin, sillä eduskunnalla tulee olemaan toinen ti- laisuus, ja paljon parempi, esittää kantansa eduskunnan budjettioikeudessa. Täällähän on

tänään jaettu armollinen esitys ja siinä meillä kyllä tulee olemaan tilaisuus lausua kantamme tarpeeksi selvään, mutta sitä ei tarvitsisi työntää esille tarpeettomasti joka paikassa, varsinkin ei siellä, missä sillä ei ole pienintäkään käytännöllistä merkitystä.

Minä olen puoltanut toista vastalausesta, mutta en niillä samoilla perusteilla, jotka siinä ovat, ja ehdotan siis, että asia lähetetään takaisin asianomaiseen valiokuntaan.

Ed. Mechelin: Det är mycket förklarligt att uti en praktisk fråga, som den föreliggande, mången vill söka en sådan lösning af densamma, som i möjligaste grad skulle säkerställa ändamålet. Detta har varit syftet med reservanternas förslag och uppenbarligen också deras syfte, som understödt reservationen. Man tyckes vilja taga för gifvet att, om landtdagens beslut utfaller i enlighet med utskottets betänkande, så varder Hypoteksföreningens ansökan om garanti icke af regeringen bifallen. Denna förutsättning är nu i och för sig en dräpande kritik öfver de nuvarande förhållandena. När regeringen af representationen begär samtycke till utfärdande af en lånegaranti och representationen bifaller därtill och ännu därtill säger sig vara villig, att om det behöfs betala de förluster, som där af kunna uppstå — så borde i allt förnufts namn, saken därmed vara klar. Men medgifves måste att i detta ärende, oaktadt däri af utskottet föreslagits bifall till statsgaranti, ändå ligger en olikhet emot det sätt, hvar på regeringen velat ha saken afgjord. Jag vill icke här statsrättsligt bestrida att landtdagen skulle kunna vara berättigad att för sådant exceptionellt fall, då denna lånegaranti komme att medföra förluster, på förhand förvissa regeringen om medel för förlusternas betäckande. Men om också en sådan rättighet förefinnes, så följer där af icke, att den bör tagas i bruk, då giltiga skäl härför saknas.

Här har åberopats bland annat 122 § af 1878 års värnepliktslag såsom ett af bevisen där på, att landtdagen genom godkännande af denna paragraf visat sig kunna intaga en annan ståndpunkt än den att hålla på budgetens enhet. Det exempel, som sålunda åberopats, synes mig i detta fall ha missbrukats. Det var en helt annan fråga. Vi veta ju att hela militärväsendet fordom bildade en skild enhet för sig i landets statshushållning. Indelningsverket låg till grund

för detsamma och indelningsverket hade kommit till stånd för att trygga försvarsväsendets upprätthållande oberoende af växlingarna i den egentliga statsbudgeten. Och när den indelta militären upplöstes, inträdde militiefonden i stället såsom representant för de finansiella garantierna för försvarsväsendet. Då värneplikts införande föreslogs och kostnaderna för militären förutsågos blifva högre än att militiefondens medel kunde betäcka dem, ansåg man att lagen borde stadga, att landtdagen skulle ansvara för kostnaderna. Detta hade icke endast till ändamål att regeringen måtte behålla tillräckliga medel för den civila delen af statshushållningen. Däruti låg en dubbel mening. För det första den, att landtdagen skulle blifva i tillfälle att granska militärbudgeten, hvilket annars hade varit landtdagen helt och hållet undandraget i enlighet med den princip, som i 122 § äfven är antydd, att nämligen truppernas utrustning och underhåll bestämmes af monarken allena. Men därjämte afsåg detta stadgande att hålla statsfondens inkomster oberörda utaf militärbudgeten. Det är visst sant, att då på landtdagen berodde att fastställa det högsta antalet trupper, som i fred skulle kunna hållas, så var därmed den väsentligaste begränsningen beträffande militärutgifterna fastställd. Men vid sidan af de egentliga militära utgifterna, kunde hvarjehanda militäryx uppstå, om budgeten icke alls skulle berott på landtdagens pröfning. Sålunda uppkom stadgandet i 122 § värnepliktslagen, enligt hvilket erforderligt tillskott till militiefonden skulle af landtdagen anvisas.

Nu afses en lånegaranti; det kan icke beräknas om den tages i anspråk och när, och än mindre till hvad belopp utbetalningar i anledning där af kunna komma att uppgå. Här har målats skräckbilder; det har sagts att om det verkligen skulle gå därhän att icke Hypoteksföreningen själf kan svara för sina annuiteter, så skulle detta bero där på att hela landet befunde sig i sådana ekonomiska svårigheter, att det icke vore tänkbart att i statskassan då skulle finnas medel för honorerande af garantin. Jag vet icke hvarför man skall tänka sig sådana ytterligheter. Sådana torde väl med nutidens nationalhushållning, efter den kamp mot frosterna i landet, som redan med betydande framgång förts, icke vara att befara. Men det låter tänka sig, att inom Hypoteksföreningens förvaltning uppstode fel och missförhållanden

som skulle leda till temporär stockning, till någon plötslig brist, som genast måste betäckas för att annuiteterna skulle kunna regelbundet utgå. Det plötsliga behovet kan gälla en miljon eller två, det kan inträffa på en tid då landtdagen icke är samlad, det måste dock strax betalas. Men i bevilningsfonden finnes icke alltid penningar, i allmänna statsfonden däremot finnes alltid disponibla tillgångar. Låt vara att beloppet vore större och att en extraordinarie ekonomisk kris låge öfver landet. Då finnes ju statsverkets reservfond, som redan nu uppgår till betydande belopp och årligen växer med flere hundratusen mark genom räntebesparning och som är afsedd just för extraordinarie behof af trängande slag. Vore det då rimligt, att man, endast därför att reservfonden bildats från de s. k. ordinarie tillgångarna icke finge anlita denna, utan i dess ställe, på en tid då måhända landets skatteförmåga i och för de stora reformer vi hafva i sikte, blifvit i hög grad tagen i anspråk, skulle vända sig till landtdagen med anspråk på nya skatter. Allt detta vore ur finansiell synpunkt orimligt. Men när man en gång vill tänka sig, under hvilka förhållanden förlust vore att vänta i anledning af garantierna, så bör man se saken från olika sidor.

Det har härförrinnan ansetts vara en naturlig sak att regeringen egnar omsorg åt åtgärder till landthushållningens fromma. För sådan omsorg har äfven Hypoteksföreningen varit föremål. Hypoteksföreningen upplefde i början af sin tillvaro en kris. Den krisen reglerade regeringen utan att begära anslag af landtdagen. Regeringen fann det naturligt, oaktadt dess tillgångar voro ojämförligt mera begränsade än nu, att bevilja en subvention åt Hypoteksföreningen, hvilken sedermera har ställts så att den med måttliga afbetalningar är föremål för likvidering. Nu vill regeringen helt och hållet draga sig tillbaka för att äfven i denna fråga göra gällande sitt nya system, nämligen det, att regeringen pålägger landtdagen såsom villkor, att den ena och andra statsutgiften ovillkorligen skall regleras blott genom medel, som landtdagen anvisar och icke från statsfonden, hvilken skall vara till blott för sådana ändamål, som icke underlegat landtdagens godkännande. Det är en länk i det nya systemet, det villkor, som regeringen ställer. Detta har uttryckligen utvecklats i en framställning af se-

naten rörande den proposition vi nu hafva att behandla. Man sträfvar efter att få prejudikat därhän att „regeringens pengar“, som det heter, skola vara oberörda af alla andra statsbehof än de, som monarken på diverse rådkamrars tillstyrkan vill därifrån bestrida. Att fästa afseende härpå, är således icke något blott teoretiskt principrytteri. Det är något mera, det är en länk uti den kamp som Finlands landtdag måste föra, och vid denna landtdags-session kanske mera än förut, till dess att udden brytes af den skefva riktning, i hvilken ryska inflytanden nu vilja leda vårt finansväsende.

Jag tror för min del att dessa synpunkter dock väga så mycket, att de icke ens uppvägas af möjligheten att garantin nu ej skulle komma till stånd. Jag vill tillägga, att jag under ärendets behandling i statsutskottet sökte utfinna sådant sätt för besvarande af propositionen, som, med bevarande af den rätta principen, dock icke skulle framskjuta denna på sådant sätt, att regeringen till följd af svarets beskaffenhet och oaktadt landtdagens bifall till själfva garantin, kunde finna något rimligt skäl att vägra garantins utfärdande. Men jag kunde icke finna en sådan lösning. Man kan icke i mera moderat form, än den i betänkandet använda, besvara den föreliggande propositionen.

Det finnes för öfrigt en omständighet, som gör, att jag med mindre beskymmer ser uppå en af en del talare befarad negativ utgång af saken, och det är den, att det framstående sätt, hvarpå Hypoteksföreningens angelägenheter under en följd af år blifvit skötta och det stora förtroende denna inrättning tillvunnit sig öfverallt i utlandet, synes mig utgöra en moralisk garanti för att Hypoteksföreningen, om verkligt emot all rimlighet garantin komme att af regeringen vägras, ändå skall kunna erhålla lån från utlandet.

Ed. Kairamo: Erimielisyyttä ei liene ole-massa sen pääasian suhteen, joka armollisessa esityksessä on jätetty eduskunnan harkittavaksi. Jokainen tietää, että maanviljelys tätä nykyä tarvitsee sitä luottoa, josta nyt on kysymys. Jokainen myöntää, että täytyy peljätä ehkä arveluttaviakin häiriöitä, jos Hypoteekkiyhdistys tulee pakotetuksi rahojen puutteessa lopettamaan uusien lainojen myöntämisen. Ja jokai-

nen käsittää, että näistä häiriöistä saavat kärsiä ei ainoastaan yksin maanomistajat vaan välillisesti koko se suurilukuinen väestö, joka elättää itsensä maanviljelyksellä ja sen sivuelinkeinoilla. Tämä asia on itsestään yksinkertaista laatua, se ei ole meille outo eikä mutkikas ja sen järjestäminen siihen tapaan kuin Hypoteekkiyhdistys on tarkoittanut, olisi toivottava sitä suuremmalla syyllä, kun ulkomaiset rahamarkkinat tätä nykyä lienevät verrattain otolliset tämänlaatuiselle hankkeelle.

Valitettavasti valiokunnan enemmistö ei ole onnistunut pyrkimyksessään turvata asialle onnellisen ja varman ratkaisun, vaan se on mielestäni ilman riittäviä syitä takertunut sivuseikkaan ja senkautta saattanut hankkeen vaaranalaiseksi. Niinkuin vastalauseessa on koetettu osottaa, on se takuu, jota nyt pyydetään eduskunnalta, sen laatuinen, että siitä johtuvia varsinaisia toimenpiteitä eduskunnan puolelta voi tulla kysymykseen ainoastaan poikkeustapauksissa, edeltäpäin vaikeasti määriteltävissä olosuhteissa. Hypoteekkiyhdistys on siksi vakavarainen, että se ilman vaikeuksia kykenee omin neuvoin, omin voimin, järjestämään pienemmän tilapäisen luottotarpeen, jos sellainen syystä tai toisesta ilmaantuisi, edellyttäen tietysti, että yhdistykselle myönnetään se toimintavapaus, jonka valiokunta mietinnön viimeisessä ponnassa sille ehdottaa. Valtion väliintulo saattaa käydä tarpeelliseksi vasta silloin, kun huomattava osa, tahtoisin sanoa hyvin huomattava osa yhdistyksen jäsenistä on tullut maksukyvyttömäksi, siis tapauksessa, jolloin mitkään tavalliset laskut eivät enää pidä paikkaansa.

Jos sellainen kansallinen onnettomuus joskus sattuu, on tuskin mahdollista että pula tuntuisi yksinomaan, tuskin edes pääasiallisesti maanomistajien keskuudessa, vaan päinvastoin on luultavaa, että pulan vaikutukset niinkuin tavallisesti ensi kädessä ja raskaimmin kohtaisivat kaupaa ja teollisuutta. Mutta tästä seuraa, että kotimaista pääomaa, valtiovaraston säästöjä, myöskin valtion vararahasto siihen luettuna, silloin kysyttäisiin tavattoman suuressa määrässä ja liike-elämän kaikilla aloilla, niin että olisi jotenkin mahdotonta äkkiä irroittaa sanottavia määriä erityisesti Hypoteekkiyhdistyksen tarpeita varten. Kun vielä ottaa huomioon, että valtion koko omaisuus nyt on vakuutena Hypoteekkiyhdistyksen tähänastisista, kymmeniin miljooniin nousevista lainoista, lienee selvää, että

tuskin kannattaa riidellä siitä ovatko valtiovaraston säästöt ja vakinaiset tulot asetettavat myöskin nyt kysymyksessäolevan miljoonalainan vakuudeksi vai ei. Tämä kysymys on, se on ainakin minun vakaumukseni, sittekin puhtaasti abstraktista laatua ja ilman käytöllistä merkitystä. Jos Hypoteekkiyhdistys joutuu suoritukseen, jos sellainen hyvin kaukainen mahdollisuus todellakin tulisi kysymykseen, niin pulasta ei missään tapauksessa selviydytä ilman erikoisia toimenpiteitä valtioluoton vahvistamiseksi, johon eduskunnan myötävaikutus on ehdottomasti tarpeellinen.

Jos hallitus olisi tyytynyt eduskunnalle esittämään nämä kuivat tosiasiat ja jos se olisi siihen perustanut vaatimuksensa lainalle asetettavan takauksen suhteen, niin siihen tuskin olisi ollut muuta huomautettavaa, kuin että sellaisenakin tämä vaatimus tuntuisi jotenkin tarpeetomalta. Niin ei ole kuitenkaan menetelty, vaan asia on aiheettomasti kyllä sotkettu, liittämällä siihen vanha riitakysymys hallituksen ja eduskunnan finanssioikeudellisesta toimivallasta.

Asiallisesti ei tämän kuitenkaan pitäisi vaikuttaa tapahtuvaan ratkaisuun. Valiokunnassa ei ole pantu kysymyksenalaiseksi eduskunnan perustuslaillista oikeutta vapaasti harkita ja päättää asiassa sillä tavalla kuin vastalauseessa on ehdotettu. On myöskin tänä iltana etevällä ja täysin sitovalla tavalla osotettu, että eduskunnalla on tämä oikeus. Asiallisesti ei eduskunnan vastuunalaisuus tule suuremmaksi, jos päätös muodostetaan vastalauseen mukaiseksi, mutta maan pääelinkeinolle tehdään varmasti tuntuva vahinko, jos mietintö hyväksytään.

Voidaan sanoa, ja siihen suuntaan ovat erinäiset lausunnot tänä iltanakin menneet, että jos vastalause hyväksytään, hallitus sen kautta voittaisi uuden prejudikaatin sille käsitykselle valtiovarain hoidosta, jota se tätä nykyä ajaa. Tähän tulokseen tuli muun muassa myöskin vapaaherra Wrede, vaikka täytyy tunnustaa, että minäkään en voinut käsittää sitä johdonmukaisuutta, joka muka olisi olemassa hänen perustelunsa ja hänen lopputuloksensa välillä. Minusta ainakin tuntuu niinkuin se johtopäätös, johon vapaaherra Wrede tuli, olisi loogillinen harppaus, jota on vaikea toisten seurata. Vastalauseessa on selvästi, selvemmin kuin mietinnössä, osotettu, että hallituksen käsitys on soveltumaton valtiopäiväjärjestykseen. Ja minusta pitäisi riittää, jos eduskunta täten selvästi esit-

tää muutenkin kylliksi tunnetun kantansa. Olisi tärkeätä, että eduskunta tällä kertaa käyttäen perustuslaillista oikeuttansa vapaasti harkita esillä olevaa asiaa ja sivuuttamalla siihen vaikuttamattomat ja hedelmättömät doktriinit, tekisi päätöksensä yksinomaan silmälläpitäen kysymyksen tosiasiallista sisällystä maan taloudellista etua ja taloudellista tarvetta.

Edellinen puhuja on koettanut meitä lohduttaa siltä varalta, että eduskunnan päätöksen kautta tämä lainahanke ajetaan karille, koettanut lohduttaa meitä sillä, että Hypoteekkiyhdistys kentiesi sittenkin onnistuu hankkimaan itselleen sen luoton, jonka se tarvitsee ja että näin ollen muka vahinko ei olisi suuri. Omasta puolestani en suinkaan tahdo epäillä, etteikö tällainenkin mahdollisuus olisi olemassa. Päinvastoin tuntuu se hyvinkin luonnolliselta. Mutta kysymys on sellaisessakin tapauksessa ehdoista, enkä voi yhtä kevyesti kuin edellinen arvoisa puhuja sivuuttaa sitä seikkaa, että näin menetellen maanviljelijäin tulee luultavasti suorittaa paljoa raskaammat korot, kuin jos asia voidaan järjestää vastalauseen ehdottamalla tavalla. Korkolisä, olkoonpa vaikka puolenkin prosentin, merkitsee maanviljelyksessä kuitenkin paljon, ja maanviljelys toimii tätä nykyä siksi ahtaissa oloissa, että sellaista lisätaakkaa ei sovi ilman muuta jättää huomioonottamatta.

Ed. S ch y b e r g s o n: Det omdöme, som kom Hypoteksföreningens nuvarande förvaltning till del från en så framstående och bepröfvad finansmans sida, som den nuvarande ordförandens i statsutskottet, är naturligtvis för denna förvaltning mycket smickrande. Jag är också öfvertygad om att Hypoteksföreningens förvaltning, äfven om garantin icke skulle beviljas, skall göra allt hvad i dess förmåga står för att utlåningsrörelsen skall kunna fortgå. Och jag tänker mig, att denna förvaltning närmast kommer att anlita den utvägen, som af hr Mechelin antyddes, nämligen upptagandet af lån i utlandet utan statsgaranti, såframt nu icke också denna utväg afskäres genom den olyckliga formulering utskottet i största välmening gifvit den sista klämman i utskottsbetänkandet. Till denna formulering ber jag att längre fram få återkomma. Men hvad som är gifvet, är det, att en förening, som hittills alltid uppträdt med af staten garanterade obligationer, möter svårigheter, åtminstone vid det första försöket att träda

fram denna förutan. Hvad som äfven är säkert är, såsom den föregående ärade talaren framhållit, att penningarne fås på mindre förmånliga villkor. Jag vill nu icke tro, att det kommer att verka på utlåningsräntan i så hög grad, som han framhållit, men med en kvart procent eller så måste väl utlåningsvillkoren dock höjas.

Hr Mechelin nämnde om anledningen till 122 § i värnepligtslagen. Det är väl mestadels oss alla bekant hvad som gaf denna paragraf dess form och innehåll. Ett omnämmande här af är väl i detta sammanhang tämligen öfverflödigt, då det ju icke var en saklig jämförelse, som jag med mitt omnämmande af 122 § värnepligtslagen åsyftade, utan en formell — och formellt låta dessa två saker till fullo jämföra sig. Emellertid är det onödigt att vidare tvista i denna del, då ju icke heller hr Mechelin ifrågasatt landtdagens rätt att så tillvägagå, som reservationen det föreslår. Härom tyckas alla sálunda vara ense. Frågan är då, om hvad som i det nuvarande läget är opportunt. Det är så vanligt äfven i det politiska lifvet, när man är i konflikt, att taga sin tillflykt till den gamla advokatregeln: prima regula est negandi, hvilket kunde öfversättas så, att man säger nej till allt, berättigadt och oberättigadt. Jag har ett annat sätt att se sakerna såväl i det enskilda lifvet som i den politiska debatten. När som helst, blott jag har full anledning att gifva min motståndare rätt, så gifver jag honom det. Jag tror, att man därmed vinner en starkare position, än om man bara håller på med att förneka allting, utan åtskillnad.

Af de andraganden, som riktat sig mot reservationen, har jag icke i ringaste mån rubbats i min uppfattning om att reservationen är klarare och bättre än betänkandet. Det kan möjligen bero därpå att majoriteten och utskottets ärade ordförande, såsom han själf antydt, icke förmått gifva fullödlig form åt sina tankar, men den form, utskottsbetänkandet har, är icke god.

Jag vore benägen att gifva hr Tainio rätt däruti, att motiveringen kunde vara starkare. Men det är ju dock sist och slutligen klämmarna, som vi antaga. Den sed, som utvecklats i denna enkammare, att man anser hvart enda ord, hvart enda uttryck i motiveringen, äfven om det icke varit föremål för omröstning, vara ett uttryck för landtdagens åsikt, finner jag icke vara lycklig. I den gamla ständerlandtdagen antog man klämmarna, och motiveringen fick

också då visserligen gå formelt uti landtdagens namn, men det var icke vanligt, att till den grad göra landtdagen ansvarig för hvarje uttryck i motiveringen, som detta i enkammarlandtdagen har blifvit sed.

Ed. Ahmavaara: Sen jälkeen kun valiokunnan arvoisa puheenjohtaja täällä on perustellut sitä kantaa, jolle valiokunta on asettunut, ei minun ole tarvis pitkälti asiaan kajota. Tahdon kosketella ainoastaan muutamia kohtia.

Täällä on tänäkin iltana jonkun verran väiteltä siittä, onko eduskunnalla oikeutta takuuta myöntäessään samalla myöskin osottaa, mistä varoista, siinä tapauksessa että takuusta vahinkoa tulisi, se olisi korvattava. Minusta on tarpeetonta tästä kiistellä, sillä epäilemättä eduskunnalla on se oikeus, eikä mietinnön kannalla olevien puolelta valiokunnassa — enempää kuin täälläkään — ole väitetty, että vastalause on epäperustuslaillinen. Kyllä minusta voi myöntää, että se on täysin perustuslaillisella pohjalla.

Mutta toinen asia on se, onko näissä oloissa hyvin harkittua tehdä sellainen päätös, mihin vastalauseessa kehoitetaan. Täällä on viitattu siihen, että eduskunta olisi ennenkin tehnyt tällaisia päätöksiä, esimerkiksi asevelvollisuuslakia säätäessään. Niin onkin tapahtunut siinä ja muutamissa muissakin tapauksissa. Mutta minä pyytäisin kysyä niiltä, jotka näin ovat väittäneet, onko asema entisiä tällaisia päätöksiä tehtäessä koskaan ollut sellainen, kuin se on nyt? Eduskunta on ennen vapaasti harkinnut ja päättänyt asian ilman että hallituksen puolelta olisi tällaista vaatimusta, jopa osittain uhkaa, eduskunnalle asetettu. Ja nythän me lisäksi tiedämme, ettei tämä hallituksen ehto suinkaan ole johtunut varovaisuussyistä, vaikka ed. Schybergson täällä — kumma kyllä — lausui, että muka valtiovarain järkipäriäinen hoito vaatii tällaista ehtoa, jottei valtion varoja aseteta vaaranalaisiksi. Jos hallitus olisi ehdotusta tehdesään ehdottanut sen, mitä se on ehdottanut, tältä näkökannalta, niin asiata voisi todellakin harkita. Mutta meidän tiedämme, että nykyinen hallitus on vuosikausia järjestelmällisesti, johdonmukaisesti koettanut saada sitä katsantokantaa tunnustetuksi, että eduskunnalla ei ole oikeutta harkita ja päättää kaikista valtion varoista, vaan ainoastaan niin sanotuista suostuntavaroista. Jos nyt sen jälestä, kun tällainen katsantokanta taaskin ilmenee tämänkin armol-

lisen esityksen ponsilauseessa, nimittäin että on tehtävä jyrkkä ero valtion vakinaisten varojen ja suostuntavarojen välillä, eduskunta menisi päättämään, niinkuin vastalauseessa esitetään, että takuusta mahdollisesti johtuva vahinko on suoritettava eduskunnan osottamilla varoilla, niin eihän sitä voi hyvälläkään tahdolla, vielä vähemmän sellaisella tahdolla, mikä nykyiseltä hallitukselta on odotettava, muuten selittää, kuin että eduskunta nyt on luopunut siitä väitteestä, että sillä on sananvalta kaikkiin valtiovaroihin nähden. Sellaiseksi se epäilemättä tulisiin tulkitsemaan ja sellainen tulkinta — minä pelkään — olisi vastaisuuden varalta sangen ikävä.

Tämä sama eduskunta kosketteli myös tätä samaa asiaa ei kauvemmin tätä ennen kuin viime vuonna sen anomusmietinnön liitteessä, jossa se alamaisesti anoi, että Suomen perustuslailliset oikeudet jälleen tulisivat huomioonotetuiksi. Siinä se m. m. lausui: „Pyrkimys vapauttaa se osa valtionvaroista, joihin nähden Hallitsija on vaatinut itselleen yksinomaisen määräämävallan, joutumasta valtion takaussitoumuksien täyttämisesäkään käytettäväksi, on astunut näkyviin kun valtion takausta on pyydetty maatalouden tukemiseksi toimivan Suomen Hypoteekkiyhdistyksen obligatsioonien vakuudeksi.“ Ja tehtyään sitten selvää tästä asiasta, lausui valiokunta lopuksi: „Puheena oleva kanta hallitsijan oikeudesta yksin määrätä valtiorahaston varojen käyttämisestä myöskin kun eduskunnan myöntämän valtiontakauksen aiheuttama suoritustulee kysymykseen, saattaa johtaa sellaiseen tulkintaan, että eduskunnan tähän astikaan Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ulkomaisten obligatsioonilainain vakuudeksi myöntämän valtiontakauksen täyttämisestä yleinen valtiorahasto ei olisi vastuussa. Tällainen tulkinta ei kuitenkaan olisi sopusoinnussa Suomen budjettioikeuden kanssa ja olisi se sitäpaitsi omansa epäedullisesti vaikuttamaan arvosteluun Suomen luottokuntoisuudesta rahamarkkinoilla.“

Tässäkään tosin ei eduskunta ole väittänyt, ettei eduskunta voisi takuuta myöntäessään määrätä, mistä varoista mahdollinen vahinko korvataan, mutta eduskunta tässäkin pelkää, että sitä väärin tulkitaan ja että se voisi johtaa siihen tulkintaan, että entisistään takuista katsottaisiin olevan yksinomaan suostuntarahat vastuussa, ja vastalauseen ponsi antaa tukea aivan samalle käsitykselle. Siinähan sanotaan: „Eduskunta

on suostunut Suomen Hypoteekkiyhdistyksen pyytämän valtiontakuun myöntämiseen niiden sitoumusten täyttämistä, joihin yhdistys, hankittuaan joka kerta hallitukselta luvan, saattaa ruveta ottaessaan ulkomailta lainoja, ei kuitenkaan suurempaan määrään kuin että yhdistyksen valtion takaama ulkomainen velka kaikkiaan ei nouse yli 75 miljoonan Suomen markan.

Kyllä kai tämä ponsilause voidaan myös tulkita niin, että eduskunta nyt on sitoutunut vastaamaan suostuntavaroilla myöskin entisistä lainoista, ja tällainen tarkoitus on tuskin vastalauseen tekijöilläkään.

Täällä on sanottu, niinkuin vastalauseessakin sanotaan, että se tila, jolloin Suomen Hypoteekkiyhdistyksen lainoista, tämä yhdistys kun on täysin vakavarainen, valtiovarasto joutuisi vastaamaan, on niin tavaton, että sellaisissa oloissa ei ole ajattelemistakaan, että valtiovaraston varoilla voitaisiin tätä vahinkoa korvata. Mutta minusta se ei ole ollenkaan todistettu, sillä aivan hyvällä syyllä voi olettaa, että voisi sellainen tila — jota minäkään en juuri oleta — johtua juuri nykyisistä valtiollisista oloista. Jos nimittäin meidän oloimme kehittyvät yhä samaan suuntaan, mihin ne nyt ovat kehittymässä, jolloin kysytään paljon varoja ja koetetaan laitomalla tavalla saada niitä maasta, niin kyllä voi ajatella, että kiinteistöjä ennen kaikkea tullaan hyvin raskailla veroilla rasittamaan ja silloin kai kiinteistön arvon täytyy aleta. Mutta tällöin voi sattua, että valtion varastossa on varoja suuret määrät — hallitus kun niin ihmeellisen säästävästi valtion vakinaisia varoja pitelee — mutta että hallitus ei tahdo niitä käyttää, vaan säästää niitä vastaisen tarpeen varalle. Nämä ovat kaikki sellaisia väittelyitä, joita ei voi mitenkään todistaa, mutta tahdon vain mainita tämän esimerkiksi, että tällainen olotila on yhtä hyvin ja ehkä paremminkin todistettavissa kuin se, mitä vastalauseen tekijät arvelevat.

Asia on tietysti varsin tärkeä ja minä soisin mielelläni, että eduskunta saisi tehdyksi sellaisen päätöksen, jotta takuu myönnettäisiin, mutta minä en kuitenkaan, niinkuin edellisestä käypi selville, mielelläni uskaltaisi mennä kovin pitkälle tässä pyrkimyksessä, sillä siitä saattaa johtua vastaista varten hyvin huono prejudikaatti. Enkä minä luule, että on sopivaa ja tarkoituksenmukaista, että täällä pidetään ikäänkuin hau-

tauspuheita tälle asialle ja sanotaan, että jos ei niin ja niin tehdä, niin asia menee karille. Mahdollista on, että niin käy, mutta ei suinkaan sen ehdottomasti tarvitse niin käydä. Jos meidän hallituksemme edelleenkin tulee olemaan sellainen kuin se nykyään on, ettei se välitä maan eduista, vaan seuraa omia tarkoituksiaan, niin asian käy huonosti, mutta odotetaanhan, että tämäkin hallitus edes hitusenkaan ottaa miettiäkseen myöskin sitä, mitäurmioita sen kieltävästä päätöksestä saattaisi maalle koitua. Ja jos asemme sille kannalle, että hallitus pikkuisenkaan täyttää velvollisuuttaan tässä suhteessa, niin meillä ei ole syytä luulla, että ilman muuta tämä asia tulee hylätyksi.

Ainakaan ei valtiovarainvaliokunnan mietintö minun mielestäni anna aihetta tälle pessimistiselle katsantokannalle. Eihän tässä mietinnössä kielletä sitä, ettei tuosta vastuunvaarasta mahdollisesti johtuvaa vahinkoa suostuntavaroilla korvattaisi. Päinvastoin tässä sanotaan, että se riippuu kokonaan valtiovarain silloisesta tilasta ja että on luonnollista että, jolleivät valtion vakinaiset varat riitä, eduskunnalle silloin on annettava armollinen esitys varojen myöntämisestä tarkoitusta varten sekä että eduskunnan, ollen osallisena siinä edesvastuussa, jonka valtiontakuu tuottaa, tulee V. J:n 43 §:n mukaisesti osottaa tarvittavat varat. Eihän tässä ole sanottu, ettei eduskunta tule varoja missään tapauksessa osottamaan. Eduskunta kyllä tulee varat osottamaan, jos tarvis vaatii ja täyttämään sitoumuksensa, mutta ei tahdota mennä edeltäpäin sitomaan tulevan, ehkä hyvinkin kaukaisessa tulevaisuudessa kokoontuvan eduskunnan käsiä; jätetään vain asia silloisen eduskunnan harkittavaksi paraansa mukaan. Ja jos hallitus tästä syystä, ettei eduskunta ole vielä tahtonut mennä sitomaan vastaisten eduskuntien käsiä, hylkää tämän takuun, niin ei sitä voi silloin auttaa, sillä silloin tämä hallitus on kaikissa asioissa niin mahdoton, että toivoa täytyy, että sellainen hallinto ei voi olla pitkäaikainen. Sanomattakin on selvä, että kannatan näin ollen valiokunnan mietintöä.

Ed. Tainio: Tämän asian käsittelyyn valiokunnassa vaikutti sangen tuntuvasti eräs senaattista hankittu asiapaperi, joka on niin merkillinen, että se kyllä sietää tulla eduskunnan tietoon ja myöskin julkisuuteen kokonaisuudessaan. Se kuuluu:

Ote Keisarillisen Suomen Senaatin Talousosaston pöytäkirjasta, joka tehtiin valtiovarainoimistuskunnan esittelyssä huhtikuun 12 päivänä 1910.

Esitettiin: Maan Kenraalikuvernöörin kirje joulukuun 9 (marraskuun 26) päivältä viimekulunutta vuotta, jonka mukana Kenraalikuvernööri Keisarilliselle Senaatille tiedoksi ja asianmukaisesti toimitettavaksi oli lähettänyt Suomen Valtiosihteerin viraston kirjelmän saman joulukuun 8 (marraskuun 25) päivältä, josta havaittiin että Hänen Majesteettinsa Keisari oli useimmainitun joulukuun 4 (marraskuun 21) päivänä tapahtuneessa alamaissessa esittelyssä nähnyt hyväksi jättää vahvistamatta Keisarillisen Senaattia lähettämän ehdotuksen Suomen Eduskunnalle annettavaksi Armolliseksi esitykseksi valtiontakuun myöntämisestä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ulkomaisista lainoista sekä Armossa antaa Senaatille toimeksi laatia uuden ehdotuksen tässä aineessa, mainiten siinä, että taattavasta lainasta mahdollisesti aiheutuvat menot ovat suoritettavat Hänen Majesteettinsa Keisarin ja Eduskunnan yhteisesti käytettävänä olevista varoista.

Luettiin julki; minkä jälkeen Keisarillinen Senaatti päätti, oheenliittämällä asiakirjat, Keisarilliselle Majesteetille lähettää näin kuuluvan alamaissen alistuksen:

Suurivaltaisain, Kaikkeinarmollisin Keisari ja Suuriruhtinas.

Alamaissen alistuksensa ohella syyskuun 2 päivältä on Senaatti Teidän Keisarillisen Majesteettinne Armollisesti hyväksyttäväksi lähettänyt laatimansa ehdotuksen Armolliseksi esitykseksi lisätyn valtiontakuun myöntämisestä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ulkomaisista lainoista. Tämä Senaatin alamaissen ehdotus ei ole kuitenkaan saavuttanut Teidän Keisarillisen Majesteettinne Armollista hyväksymistä, vaan on Senaattia Valtiosihteerinviraston kirjelmässä 6 päivältä joulukuuta (25 päivältä marraskuuta) 1909 käsketty laatimaan uusi esitysehdotus, jossa olisi mainittava, että taattavasta lainasta mahdollisesti aiheutuvat menot ovat suoritettavat Teidän Keisarillisen Majesteettinne ja Eduskunnan yhtei-

sesti käytettävänä olevista, eikä valtionrahaston varoista.

Noudattaakseen tätä Armollista käskyä saa Senaatti tämän ohella Teidän Keisarilliselle Majesteettilenne lähettää uuden alamaissen ehdotuksen asiassa siinä mielessä että sen mukainen Armollinen esitys tulisi Suomen Eduskunnalle annetuksi.

Tätä alamaista ehdotusta laatiessaan on Senaatti huomioonottanut, että Eduskunta, viime vuosina myöntäessään varoja kansakoululaitosta y. m. samantapaisia tarpeita varten, on osottanut varoja suostuntarahastosta vain sikäli kuin se Eduskunnan mielestä on ollut tarpeellista valtionrahaston käytettävänä olevien varojen täydennykseksi ja että Eduskunta tässäkin tapauksessa, sitoutuessaan taattavasta lainasta vastamaan, voisi ottaa sen aiheuttamat kulut suostuntavarojen menoarvion yhteiseen summaan ja katsoen samalla valtionrahaston tilan sallivan siitä kyseessäolevana vuonna suorittaa osan suostuntavarojen menosääntöön otettuja kuluja, itse asiassa siirtäisi tällä tavoin osan Hypoteekkiyhdistyksen lainan takaamisesta johtuvia kuluja valtionrahaston suoritettavaksi. Vaikka senaatti aikoo lähimmässä tulevaisuudessa tehdä alamaissimman alistuksen niissä toimenpiteissä, joihin olisi ryhdyttävä tämän säännöttömän asiain tilan yleiseksi järjestämiseksi, jota Eduskunta tammikuun 17 (joulukuun 30) päivänä 1908 annetusta Armollisesta käskystä huolimatta ylläpitää, kuitenkin siihen nähden että tätä nykyä ei tämä kysymys ole järjestetty ja on vallan tietämätöntä, suostuuko Eduskunta tällaisiin myönnytyksiin, katsoisi Senaatti varovaisimmaksi suostua siihen, että valtiontakuu lainasta myönnettäisiin ainoastaan siinä tapauksessa, että Eduskunta sitoutuu, jos lisämaksu lainasta tulee tarpeelliseksi, puolestaan myöntämään erityisen Teidän Keisarillisen Majesteettinne hyväksymän suostuntaveron, jonka tulot ennen kaikkea käytettäisiin valtion lainatakuun tyydyttämiseksi. Siltä varalta että Teidän Keisarillisen Majesteettinne hyväksyy ylläesitetyt näkökohdat alistaa Senaatti alamaissen Teidän Keisarillisen Majesteettinne vahvistettavaksi oheen liitetyn ehdotuksen esitykseksi Eduskunnalle."

Tämä asiapaperi vaikutti valtiovarainvaliokunnassa melkein kuin joku provokaattorinteko. Sillä kaiken tämän jälkeen, mitä tässä esiintyy, tietysti tekee mieli nousta vastustamaan tuolaista yritystä. Ja minä en suuresti erehdy, jos

rohkenen väittää, että tämä asiapaperi sinänsä vaikutti joidenkuiden valiokunnanjäsenten päätökseen ja äänestykseen tässä asiassa. Mutta minun mielestäni ei ole oikein eikä järkevääkään antaa nykyisen kotimaisen hallituksen menettelyn vaikuttaa eduskunnan päätökseen suhteessa tai toisessa. Minä jo aikaisemmin huomautin, että tämän yrityksen kumoamiseksi on toisia keinoja ja toisia tilaisuuksia, mutta tässä asiassa eduskunta täydellä syyllä voisi käyttää sitä oikeutta, mikä sillä on: myöntää ne valtiontakuuista teoreettisesti mahdollisesti johtuvat kulut sillä tavalla kuin vastalauseessa esitetään. Asia lienee siksi tärkeä, että täytyy ottaa asia joka puolelta harkittavakseen, ja tämä ei ole nyt mikään puoluekysymys eikä sellainen, jossa pitäisi äänestää määrättyjen ohjeiden mukaan, vaan jossa jokaisen on äänestettävä oman vakaumuksensa mukaan. Niin ollen minä olen katsonut tarpeelliseksi tuoda tämänkin seikan esille. Äsken se jäi minun esityksessäni hieman vaillinaiseksi. Minä uudistan äskeisen ehdotuksen, että lähetettäisiin tämän mainitun ponnin perustelut valiokuntaan takaisin sitä varten, että valiokunta ottaisi perustellakseen ja määritelläkseen eduskunnan budjettioikeuden sen yrityksen kumoamiseksi, mikä ilmenee armollisessa esityksessä asetettuun ennakkoehtoon. Tällä tavalla tulisi eduskunnan kanta tässäkin määritellyksi, mutta tällä tavoin ei kumminkaan annettaisi tuon hallituksen yrityksen ja väärän ja kieron tulkintahalun vaikuttaa tämän sangen tärkeän ja hyödyllisen asian lopulliseen päättämiseen.

Ed. Jonas Castrén: Jos me tarkastamme asemata käsilläolevaan lainkysymykseen nähden semmoisena kuin se todellisuudessa on, niin on pantava merkkeille seuraavat seikat. Ensiksi-kin että hallitus on jättänyt eduskunnalle esityksen takuun myöntämiseksi Hypoteekkiyhdistykselle hankittavasta lainasta, mutta samalla asettanut ehdon eduskunnan takauksittomuudelle. Tämän ehdon asettaminen sisältää samaa kuin jos hallitus sanoisi näin: harkitkaa tokko te tahdotte kysymyksenalaiseen takaukseen suostua, mutta, jos te takaukseen sitoudutte, on teidän sitouduttava sellaiseen takuuseen, ettei yleinen valtionrahasto vastaa niistä menoista, jotka voisivat takuusta johtua, vaan että kaikki mahdollisesti syntyvät menot korvataan eduskunnan erityisesti osottamilla varoilla. Toiseksi on otet-

tava huomioon, ettei ainakaan minun tietääkseni eduskunta koskaan tätä ennen ulkomaisia lainoja otettaessa ole suostunut sellaiseen takausmuotoon, kuin vastalauseentekijäin ehdotamaan. Olisin kiitollinen, jos joku tässä kamarissa pystyisi näyttämään tämän väitteeni vääräksi. Kun esimerkiksi vuosien 1905—1906 valtiopäivillä hallitus Suomen valtiosäädyiltä pyysi takuuta Hypoteekkiyhdistykselle hankittavasta lainasta, niin oli silloisten valtiopäivien takuusta hyväksymä ponsi aivan yhtäpitävä sen ponnin kanssa, minkä valtiovarainvaliokunnan enemmistö nyt ehdottaa hyväksyttäväksi. Vuosien 1905—1906 valtiopäiväin valtiovaliokunnan Hypoteekkiyhdistyksen takauksesta koskevassa mietinnössä ehdotetaan, että valtiosäädyt myöntäisivät Hypoteekkiyhdistyksen pyytämän takauksen „niiden sitoumusten täyttämiseksi, joita yhdistys hankittuaan siihen joka kerta luvan saat- taat tehdä ottaessaan ulkomaan paikoista lainoja, ei kuitenkaan suurempaan määrään kuin että yhdistyksen ulkomaalainen velka kaikkiaan ei nouse yli 50 miljoonan Suomen markan“. Eduskunnan 1905—1906 valtiopäivillä Hypoteekkiyhdistyksen lainan takauksesta hyväksymän ponnin sisältö, samalla tavoin kuin sen muoto, on siis yhtäpitävä sen sisällön ja muodon kanssa, minkä valiokunnan enemmistö nyt ehdottaa annettavaksi pyydetylle takuulle.

Jos kaikki edellämainitsemani seikat asetetaan yhteyteen sen ehdotuksen kanssa, minkä vastalauseentekijät ovat tehneet takauksen myöntämiselle, niin ei voida tulla mihinkään muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että viimeainittu ehdotus on tehty hallituksen esityksessä asettaman vaatimuksen johdosta, että yleinen valtionrahasto olisi vapaa kaikesta vastuunalaisuudesta otettavaan lainaan nähden. Ja niinhän onkin todellisuudessa asianlaita. Tämä siis tosiasiallisesti tietää alistumista hallituksen armollisessa esityksessä esilletuoman käsityksen alle. Sanoitakoon vastalauseentekijäin perustelmissa mitä tahansa, siitä kuitenkaan ei päästä, että vastalauseessa ehdotettu takausmuoto tulisi juuri sellaiseksi, kuin hallitus on vaatinut sen tulevaksi. Jos kaikki edellä luetteleman seikat otetaan lukuun, niin ei voitaisi, jos eduskunta hyväksyisi vastalauseen, tulla mihinkään muuhun johtopäätökseen, kuin siihen, että eduskunta taipumalla hallituksen ehtoon tosiasiallisesti on alistunut sen alle; seikka, jota vastaisuudessa epäilemättä tulisi käyttää todistuksena

siitä, että eduskunta on samalla hyväksynyt hallituksen käsityksen yleisen valtionrahaston käyttöoikeudesta.

Täällä on sanottu, että kun rahoista on kysymys, on niitä otettava hinnalla millä tahansa, taivuttava millaisten ehtojen alle tahansa. Tällaisia näkökantoja noudattamalla voisi tapahtua, että hankittavat rahat, jospa kohtakin ne eivät koron ja kapitaalirabatin puolesta tulisi kalliiksi, voisivat tulla niin kalliiksi, että olisi ollut parempi olla niitä ottamatta. (Vasemmistosta: Oikein.)

Minun on muuten vaikea käsittää vastalauseentekijäin perustelmissa olevaa viimeistä lausetta. Siinä sanotaan: „Mutta valiokunta ei ole voinut tulla muuhun käsitykseen kuin että niin peräti poikkeuksellisissa oloissa valtionrahaston vakinaisia varoja ei voitaisi käyttää aseman selvittämiseksi, vaan että eduskunnan asiana luonnollisesti olisi silloin harkita, miten tappiosta aiheutuviin menoihin tarpeelliset varat olisivat hankittavat.“ Ulkomaahan, lainanantajaan nähden muodostavat Suomen valtiovarat kokonaisuuden, niistä lainanantajat pitävät kiinni, ja joskin eduskunta, vastoin kaikkea otaksumista, olisi sitoutunut sen muotoiseen ja sen sisältöiseen takuuseen, kuin vastalauseessa ehdotetaan, niin voisivat kumminkin, ellei vuotuisia korkoja ja kuoletusta lainalle maksettaisi, lainanantajat ilman mitään pitää kiinni ensi sijassa yleisestä valtionrahastosta. Mitä näin ollen olisi voitettu hyväksymällä vastalauseen takausmuoto? Se että vain olisi annettu tukea sille maallamme vahingolliselle käsitykselle, joka nykyään on voimassa venäläisissä ja kotimaisissa hallituspiireissä hallituksen ja eduskunnan varojen erotuksesta.

Ed. Valpas-Hänninen: Sivulla 5 olevan ensimmäisen ponsiehdotuksen sijaan pyydän minä ehdottaa seuraavaa: että eduskunta ei ole suostunut Suomen Hypoteekkiyhdistyksen pyytämän valtioneuvoston myöntämiseen niitten sitoumusten täyttämisestä, joihin yhdistys saattaa ruveta ottaessaan ulkomailta lainoja.

Ed. Schybergson: Hr Castrén beredde mig redan före remissdebatten på en dust i denna fråga, och jag å min sida beredde mig på att svara honom. Det blef emellertid ingenting af, ty en framskjuten medlem af statsutskottet, som tyvärr icke har deltagit i frågans behandling — tyvärr säger jag emedan reservationen då antag-

ligen hade blifvit mindre enfärgad än den nu är — hade tänkt sig en formulering af frågan, som synnerligen tillfredsställde hr Castrén och som han ansåg kunna komma att tillfredsställa alla. Jag tecknade upp denna formulering, och den lyder: „att de af de garanterade lånen härflytande utgifterna skola bestridas af medel, som utöfver den ordinarie statsregleringen af landtdagen anvisas“. Det är precis detsamma som säges i reservationen. Nu vill jag för ingen del förmena hr Castrén att ändra mening. Man blir ju visare dag för dag, och emellanåt går visdomen tillbaka. Allra minst kunde jag begära af hr Castrén, att han, efter det en reservation framträder undertecknad af motståndare sådana som herrar Kairamo och Arajärvi m. fl., skulle ställa sig på samma ståndpunkt. Men jag tycker ändå att han kunde ha haft anledning att uppträda en smula mindre säkert. Jag hade icke velat begå denna indiskretion, berörde därför icke håller saken i mitt första andragande, ehuru det hade kunnat vara för mitt syfte gagneligt, men jag kan icke neka, att hr Castrén med sitt sista andragande nästan provocerat mig. Och för resten är det ju så att, när hr Castrén om också privatim värdigas tala om en sak, så sker det med sådan pondus, som om det vore ämnadt för offentligheten. Jag förmodar äfven att jag ingenting ondt gjort med att berätta saken såsom den har förlupit. Den förevarande frågan är ju af den art, att man mycket väl kan ändra mening. Det har jag själf erkänt redan i mitt första andragande. Men det förefaller mig dock som om man skulle hafva anledning att uppträda något mindre tvärsäkert emot en åsikt, som låt så vara redan för några veckor tillbaka, varit ens egen.

Ed. Kuusinen: En oikein arvaa, millä kohdalla käsittelyä herra puhemies tulee esittämään äänestettäväksi sen, tämän valtioneuvoston kieltämistä tarkoittavan ehdotuksen, jonka edustaja Valpas täällä teki. Minä puolestani tahtoisin sitä jo tällä kohdalla kannattaa. Minun nähdäkseni on tämänluontoisista raha-asioista päätettäessä usein kyllä meidän sosialidemokraattien puolelta jätetty esintuomatta se vastustuskanta, joka olisi enimmin sopusoinnussa meidän periaatteittemme kanssa, nimittäin se kanta, ettei ole myönnettävä varoja eikä myöskään valtioneuvostuuta tarkoituksiin, kaikkein vähimmän kapitalistiyhtiölle, kun niitä kerran ei käytetä

yleishyödyllisesti, vielä vähemmän työväenluokan etujen mukaisesti, vaan etupäässä ja miltei yksinomaan omistavien luokkien, vieläpä tässä tapauksessa pääasiassa ainoastaan yhden omistavan luokan, nim. suurmaanomistajaluokan etujen mukaisesti. Esim. Suomen Pankinkin rahasioista päätettäessä on tällaista laiminlyöntiä meidän ryhmämme taholta minun nähdäkseni silloin tällöin luvattomastikin sattunut. Tässä tapauksessa minusta ei sovi sellaista laiminlyöntiä enää tehdä.

Olen kuullut, että myös valtiovarainvaliokunnan sosialidemokraattisten jäsenten puolelta siinä valiokunnassa on huomautettu tästäkin asian periaatteellisesta puolesta, vaikka ei ole tahdottu siitä nimenomaan ehdotusta tehdä. Lukuunottamatta nyt edes sitä julkeaa yritystä, jonka nykyinen senaatti tätä asiaa koskevan esityksensä ohella on tehnyt eduskunnan budjettioikeutta vastaan, ei itse asiakaan minun nähdäkseni ole suinkaan sellainen yleishyödyllinen ja tärkeä kuin miksi edustaja Tainio sitä täällä kuvasi; ja senvuoksi minä katson olevan paikallaan, että tulee sellainen, päinvastaiseen suuntaan käypä selvä ehdotus täällä äänestysenalaiseksi, kuin minkä edustaja Valpas on tehnyt.

Tahdon vain lyhyesti lisätä, että tämä ehdotus minun käsittääkseni edellyttää, jos se tulee hyväksytyksi — johon luuloon ei tosiasiallisesti liene kylläkään perustetta, koska eduskunnan porvariston taholta ei sen puolelle yhtään ääntä tule — että tämä mietintö palautetaan valiokuntaan, jotta sen perustelut tulisivat asiain mukaisesti siivotuiksi. Tämä ehdotus sisältää minun nähdäkseni myös selvän vastauksen, jollaista edustaja Schybergson, joka on lähellä Hypoteekkiyhdistystä, on sanonut pitävänsä tarpeellisenä saada eduskunnalta tässä asiassa.

Ed. Jonas Castrén: Sehän on tuttua ja tunnettua, että kun edustaja Schybergsonilta puuttuu asiallisia syitä, niin hän antautuu arvottomiin pakinoihin ja pajatuksiin. Sellaisia olemme taas täällä saaneet kuulla. Niihin minulla ei ole mitään vastattavaa, sanon ainoastaan sen, etten käsitä enkä ymmärrä mitä edustaja Schybergson tarkoittaa jutullaan siitä, että minä muka olisin hyväksynyt erään valtiovarainvaliokunnan jäsenen tekemän ponsiehdotuksen Hypoteekkiyhdistyksen lainan takausta varten. Tämä on alusta loppuun saakka perätöntä.

Edustaja Schybergson kai vaan on kertonut unennäköjään.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneksi.

P u h e m i e s: Yleiskeskustelun aikana on tehty kolme eri muutosehdotusta. On puolustettu valiokunnan mietintöön liitettyä vastalauseita; edustaja Tainio on ehdottanut, että vastalauseen ponnet hyväksyttäisiin, mutta että asia, mikäli on kysymyksessä perustelut, palautettaisiin valiokuntaan ja vihdoinkin on edustaja Valpas-Hänninen edustaja Kuusisen kannattamana ehdottanut mietinnön 5:nneellä sivulla olevan ponnen sijaan toisen ponnen, jossa lausuttaisiin, että eduskunta ei ole suostunut Suomen Hypoteekkiyhdistyksen pyytämän valtiontakuun myöntämiseen niiden sitoumusten täyttämistä, joihin yhdistys saat-
taa ruveta ottaessaan ulkomailta lainoja. Sikäli kuin voin käsittää, kohdistuvat nämä kaikki muutosehdotukset siihen osaan mietintöä, joka päättyy ponnella sivulla 5.

Kun siirrytään mietinnön erikoiskäsittelyyn, tulen seuraamaan sitä menettelyä, joka jo istunnon alussa edustajille ilmoitettiin. Ensimmäisessä käsitellään mietinnön alkuosa, joka käsittää ponnet 3:nneellä sivulla, ja niihin kuuluva perustelu. Sen jälkeen otetaan käsiteltäväksi mietinnön keskiosa, joka koskee 5:llä sivulla olevia ponsia, ja siihen kuuluvat perustelut ja tämän käsittelyn yhteydessä otetaan huomioon jo tehdyt muutosehdotukset, mitkä sikäli kuin niitä on kannatettu, ilman muuta tulevat äänestyksen alaisiksi, ja viimeksi otetaan esille mietinnön loppuosa, joka päättyy ponneseen sivulla 7, ja sitä koskeva perustelu sivulta 6 alkaen.

Esitetään siis alkuosa mietintöä, 3:nneellä sivulla olevat molemmat ponnet ja niihin kuuluvat osat perustelua. Ellei kukaan haluaa puheenvuoroa, niin mietintö niissä kohden hyväksytään?

Mietintö niissä kohdin hyväksytään keskustelutta.

Esitetään toinen osa mietintöä eli ponnet sivulla 5 perusteluineen, ja otetaan tämän yhteydessä huomioon ne jo tehdyt muutosehdotukset, joista täällä oli puhe.

Niistä ed. Tainion ehdotusta ei ole kannatettu.

Haluaako kukaan vielä puheenvuoroa tästä osasta asiaa? Ellei, niin keskustelu tästä osasta lienee päättynyt?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on tähän mietinnönsaan tehty kolme muutosehdotusta, mutta niistä ed. Tainion ehdotusta ei ole kukaan kannattanut, joten se ei tule äänestyksenalaiseksi. Sitä vastoin tulee äänestettäväksi toisista kahdesta muutosehdotuksesta, nimittäin vastalauseesta ja ed. Valpas-Hännisen ehdotuksesta, jossa on ehdotettu, että eduskunta 5:n:llä sivulla olevan ensimmäisen ponnin sijasta hyväksyisi seuraavan ponnin, „että eduskunta ei ole suostunut Suomen Hypoteekkiyhdistyksen pyytämän valtioneuvoston myöntämiseen niiden sitoumusten täyttämiseksi, joihin yhdistys saattaa ruveta ottaessaan ulkomailta lainoja“. Tulen nimittämään viimeksimainittua ehdotusta ed. Valpas-Hännisen ehdotukseksi. Siihen kuuluu myöskin, että asia on palautettava valiokuntaan perustelujen muodostelemista varten.

Mitä tulee menettelytapaan äänestyksessä, niin, koska ed. Valpas-Hännisen ehdotuksen mukaan ponsi sivulla 5 olisi muutettava toisinkuuluvaksi on mielestäni paras äänestyksessä asettaa vastatusten ensin vastalause ja ed. Valpas-Hännisen ehdotus, ja sitten niistä se, joka voittaa mietintöä vastaan, joten mietintö tulisi äänestyksen pohjaksi, ja muutosehdotuksina tulisi vastatusten äänestettäväksi vastalauseesta ja ed. Valpas-Hännisen ehdotuksesta. Olen kyllä ottanut huomioon, että ed. Valpas-Hännisen ehdotus oikeastaan sisältää valtioneuvoston hylkäämisen ja että asialliselta kannalta katsoen siis saattaisi olla oikeinta äänestää ensin mietinnön ja vastalauseen välillä ja vasta sen jälkeen ed. Valpas-Hännisen ehdotuksen ja edellisessä äänestyksessä voittaneen ehdotuksen välillä. Mutta koska ed. Valpas-Hänninen kuitenkin on ainakin muodollisesti esittänyt uuden muodostuksen ponnelle, niin minusta on oikeinta äänestytää sillä tavalla kuin ensin mainitsin, eli ensin vastalauseesta ja ed. Valpas-Hännisen ehdotuksesta vastatusten ja sitten voitolle päässeestä ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Puheenvuoron saatuaan tämän johdosta lausuvat

Ed. Paasikivi: Totta on, että ed. Hänninen on ehdottanut toisen muodostuksen ponnelle sivulla 5, mutta se muodostus ei sisällä mitään muuta kuin että tehty ehdotus valtioneuvoston myöntämisestä hyljättäisiin. Senvuoksi, vaikka onkin luultavaa ja mahdollista, että tulos tulee olemaan sama, äänestettäköön miten tahansa, minusta on oikein se toinen äänestystapa, jonka puhemies myöskin mainitsi.

Ed. Arajärvi: Minä puolestani olen tästä kysymyksestä samaa mieltä kuin ed. Paasikivi, ja ehdotan siis, että äänestettäisiin ed. Paasikiven esittämällä tavalla.

Ed. Mechelin: Jag skulle också anse det vara riktigast att det först skulle röstar mellan betänkandet och reservationen och först därefter förslaget om afslag komma under omröstning.

Keskustelu äänestettäessä noudatettavasta menettelystä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Edellisten lausuntojen johdosta saan huomauttaa, että minä kyllä voin suostua siihen ehdotukseen, että ensin äänestetään vastalauseen ja mietinnön välillä ja sitten voittajan ja ed. Valpas-Hännisen ehdotuksen välillä, koska sellaista menettelytapaa on kannatettu.

Eduskunta siis suostunee sellaiseen menettelyyn, että ensin äänestetään mietinnön puheenaolevan osan ja vastalauseen välillä ja että sitten se niistä, joka voittaa, asetetaan ed. Valpas-Hännisen ehdotusta vastaan.

Tähän eduskunta suostuu.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys mietinnön ja siihen liitetyn vastalauseen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalause hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 136 jaa- ja 45 ei-ääntä. Vastalause siis on hylätty ja mietintö on tässä kohden hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksen johdosta pyydän huomauttaa, että on jätetty yksi äänestyslippu, joka on kirjoitettu eikä painettu ja se on täytynyt

hylätä. Pyydän että edustajat vastedes eivät käyttäisi sellaisia.

2) Äänestys mietinnön ja ed. Valpas-Hännisen ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on ed. Valpas-Hännisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; ed. Valpas-Hännisen ehdotus siis on hylätty ja valiokunnan mietintö on tässäkin kohden hyväksytty.

Puhemies: Nyt seuraa esitettäväksi viimeinen osa mietintöä eli ponsi sivulla 7 ja siihen kuuluva osa perustelua.

Keskustelu:

Ed. Schybergson: Under den allmänna debatten yttrade äfven de, som höllo på utskottets betänkande, att den möjligheten förelåg, att betänkandet icke skulle godkännas, hvilket ju ligger nära till hands, då det i själfva verket innebär ett afslag på propositionen sådan den är affattad. Om denna sista kläm bibehåller den form utskottet gifvit den, så är det icke uteslutet, att den får samma öde, ty det är väl knappast sannolikt att beslutet i en del faställes, i andra delar icke. Åtminstone ligger den risken nära till hands, såsom förhållandena för närvarande gestalta sig. Men dessutom finner jag det vara oegentligt, att landtdagen gifver denna form åt sitt uttalande och utber sig fastställelse därpå på högsta ort. Ty det är icke så mycket fråga om en ändring af garantins lydelse, som om en tolkning af denna garantis hittillsvarande formulering. Jag skall icke gå in i närmare detaljer, men jag ber att få nämna, att formuleringen, sådan den godkändes såväl 1894 som sedermera äfven 1906, beror helt och hållet på ett missförstånd. Skulle orden „sålunda garanterade utländska skuld“ hafva fått träda i stället för det i garantin förekommande uttrycket „utländsk skuld“, så hade Finlands Hypoteksförening utan vidare varit berättigad att taga lån utan statsgaranti, och det var så saken var menad, ehuru ordalagen hade utfallit olyckligt. Det behöfves därför endast att landtdagen å sin sida uttalar, att något hinder icke möter upptagandet af lån utan garanti,

för att häfva alla tvifvelsmål i detta afseende hos vederbörande föredragande i senaten. I sådan händelse blir icke utvägen att taga lån utan garanti helt och hållet afskuren, såsom den skulle blifva, ifall utskottets formulering följes och sedan icke på högsta ort fastställes. Jag har tänkt mig möjligheten af att Hypoteksföreningen på grund af ett sådant uttalande från landtdagens sida får tillstånd till upptagande af utländskt lån redan förrän landtdagens svarsskrifvelse hinner behandlas och föredragas på högsta ort. Med afseende härå skulle jag vördsamt hemställa om att den ifrågavarande klämman och ingressen till densamma skulle så ändras, att landtdagen måtte i sitt svar å den nådiga propositionen uttala, „att den omständigheten, att statsgaranti blifvit beviljad för särskilda af Finlands Hypoteksförening upptagna lån, ej utgör hinder för föreningen att upptaga utländska lån äfven utan statsgaranti“. Slutmeningen kan helt och hållet undvaras.

Ed. Paasikivi: Minä pyytäisin kannattaa edustaja Schybergsonin tekemää ehdotusta. Minustakaan valiokunnan ehdotus tämän ponnin ja sitä edellä käyvän lauseen muodostukseksi ei ole onnellisesti valittu, eikä ole tarpeellinen, tuskimpa asianmukainenkaan. Missään tapauksessa se ei ole välttämätön, vaan asia tulisi mielestäni yksinkertaisemmin sillä tavoin järjestyksi kuin edustaja Schybergson on ehdottanut. Millä tavoin asiaa mahdollisesti sitten, kun se on eduskunnasta lähtenyt, tullaan käsittelemään, siihen ei tarvitse tässä kohden eduskunnan sekaantua.

Ed. Vuolijoki: Minä myöskin pyydän kannattaa edustaja Schybergsonin tekemää ehdotusta.

Ed. Mechelin: Den formulering, som statsutskottet har föreslagit, skulle kunna på mycket goda skäl försvaras, ty ehuru, såsom hr Schybergson framhållit, här icke är fråga om utfärdande af någon ny bestämning, utan att få tillstånd en riktig tolkning, eller rättare sagdt, en bindande förklaring af innebörden af de tidigare meddelade garantierna, och ehuru det således icke blott är landtdagen utan också monarken, som kan anses hafva med saken att skaffa, så är det visserligen från landtdagens

sida sedt tillräckligt, om landtdagen gifver åt sitt beslut en sådan formulering, som hr Schybergson föreslagit. För att förenkla omgången ville jag icke yrka på återremiss, såsom man vanligen gör i formuleringsfrågor. Den föreslagna ändringen är så enkel att den bör utan vidare kunna vidtagas. Jag vill alltså med afseende å den af hr Schybergson anförda praktiska omständigheten frånga statsutskottets formulering i denna del och biträda hr Schybergsons ändringsförslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietinnön kolmannen eli loppuosaan on ed. Schybergson useiden kannattamana ehdottanut sen muutoksen, että mietinnön 6:nella sivulla oleva viimeinen kappale ja sitä seuraava 7:nnen sivun alussa oleva ponsi tulisivat kuulumaan näin: „Valiokunta saa sentähden kunnioittaen ehdottaa, että eduskunta vastauskirjelmässä armollisen esityksen johdosta lausuisi, että se asianhaara, että valtiontakuu on myönnetty erinäisistä Suomen Hypoteekkiyhdistyksen ulkomaisista lainoista, ei estä yhdistystä ottamasta ulkomaisia lainoja ilman valtion takuutakin“. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Schybergsonin ehdotukseksi. Asiassa on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Schybergsonin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla; edustaja Schybergsonin ehdotus on siis hyväksytty.

Asia julistetaan loppuunkäsittelyksi.

2) Kotitalouskoulujen valtioavustuksen korottamista

tarkoittavan edustaja Hultinin ynnä muiden anomusehdotuksen n:o 40 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6, joka viime täysistunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään asian ainoata käsittelyä varten.

Puhemies: Valiokunta tekee ehdotuksensa mietinnön 4:nneltä sivulla.

Keskustelu:

Ed. Hultin: Aikomukseni ei ole kosketella valiokunnan ponsiehdotusta, johon tietysti anomuksen allekirjoittajana olen täysin tyytyväinen, vaan erästä asiantilaa, joka käy ilmi mietinnön perusteluista. Tarkoitin sitä hajaannusta, mikä nykyään vallitsee tyttöjen talousopetuksen ylempäässä valvonnassa. Kansanopistojen yhteydessä toimivat niinkutsutut emäntäkoulut ovat koulu-toimen ylihallituksen alaisia, nyt käsiteltävänä olevan anomuksen tarkoittamat talouskoulut ovat maanviljelyshallituksen alaisia ja viimeainituissa kouluissa toimivat käsityöosastot voivat teollisuushallituksen kautta saada valtioapua ja joutuvat sen kautta tämän viraston valvonnan alaisiksi. Teollisuushallituksen valvonnanalainen on myös tietääkseni Helsingissä toimiva tyttöjen ammatikoulu, jossa annetaan opetusta sekä ruoanlaitossa että käsitöissä ja lopuksi on se koulu, joka valmistaa opettajia talouskouluja varten, niinkutsuttu Kasvatusopillinen Ruoanlaittokoulu Helsingissä — lääkintähallituksen tarkastuksen alainen. Tämän hajanaisuuden sijaan, joka johtuu siitä, että valtion puolelta tähän saakka ei lainkaan ole pidetty huolta kotitalousopetuksen niinkuin ei yleensääkään ammattiopetuksen järjestämisestä tytöille, olisi pyrittävä aikaansaamaan näillekin oppilaitoksille yhtenäisempää järjestystä ja ohjausta, koska nämä koulut opetusohjelmansa puolesta eivät oleellisesti eroa toisistaan. En tahdo lausua mitään mielipiteitä siitä, mihin virastoon tai ylihallitukseen näiden koulujen valvonta vastedes olisi keskitettävä. Se on asia, jonka pohtiminen ja josta ehdotuksen tekeminen kuuluu tyttöjen kotitalousopetuksen järjestämistä varten asetetulle komitealle. En tosin tiedä millä tavoin nykyisten koulujen tarkastus ja valvonta on tähän saakka tapahtunut eri ylihallitusten puolelta, mutta vaikea on käsittää, että se olisi voinut ulottua itse koulujen opinnolliseen puoleen, koska tässä on kysymyksessä opetus- ja työala, jonka valvomiseen ylihallituksillamme nykyisessä kokoonpanossaan ei tietysti voi olla asiantuntijoita. On jo kauvan valitettu sitä epäsuhdetta, että maamme lukuisilla naisoppilaitoksilla ei kouluylihallituksessa ole ainoatakaan naispuolista tarkastajaa valvomassa näiden oppilaitosten toimintaa, joka eräissä suhteissa kaipaa ja vaatisi naisen erikoista asiantuntemusta ja valvovaa silmää. Tämä valitus koskee suurimmassa määrin sellaisia kouluja,

kuin juuri puheenalaiset talouskoulut ovat, joiden koko opetusala ainakin tähän saakka on kuulunut yksinomaan naissukupuolelle, joten se tietävästi miespuolisille tarkastajille on kokonaan vieras. Ei siis pitäisi olla liiallinen se vaatimus, että naisten kotitalousopetusta järjestettäessä näiden oppilaitosten ylin valvonta olisi uskottava naispuoliselle tarkastajalle. Olen katsonut velvollisuudekseni esillä olevan asian yhteydessä julkituoda tämän naispiireissä vallitsevan toivomuksen talouskoulukomitean suosiollisesti huomioonotettavaksi. (Vasemmalta: Virkoja porvarisnaisille! Puhemies koputtaa: Hiljaa!)

Ed. Iida Yrjö-Koskinen: On aivan oikein, niinkuin edustaja Hultin huomautti, että näiltä kouluilta on puuttunut yhtenäinen ohjelma. Niinkuin tiedämme, niin ensimmäisessä eduskunnassa tehdyn anomuksen mukaan par'aikaa komitea järjestää näitä asioita ja tämän komitean jäsenenä pyydän ilmoittaa, että komiteassa on myös tullut puheeksi se seikka, josta edustaja Hultin huomautti, että näillä kouluilla ei ole ollut minkäänlaista tarkastusta tähän saakka. Komitea on ehdottanut, että kaikki tällaisen opetuksen tarkastus jätettäisiin maanviljelysylihallitukselle. Nytemmin on myös Helsingin pääkoulun valvonta ja järjestely jäänyt maanviljelysylihallituksen huostaan. Tähän asti on ollut niin, että kun näitä kouluja on eri paikkakunnilla järjestetty ja haettu valtioapua, ei mikään ylihallitus eikä mikään senaatin toimintakunta ole tahtonut niistä mitään tietää, niin että se on ollut tykkänään vajanaista tähän asti. Mutta luulisin, että sen jälkeen kuin komitean työ toivottavasti kesällä valmistuu, saadaan myöskin tällä alalla asiat järjestetyiksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun ei mitään muutosehdotuksia ole tehty, niin mietintö hyväksyttäne?

Mietintö hyväksytään.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 63 §:n mukaan tämä päätös kuitenkin on ehdollinen ja lopullinen päätös tulee tehtäväksi käsiteltäessä valtiovarainvaliokunnan mietintöä valtion varoista ja tarpeista.

3) Ehdotus asetukseksi avioliiton solmimisesta siviiliviranomaisen edessä.

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan toisen käsittelyn alaiseksi siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmis-televasti käsitellyt edustaja Wäinö Jokisen y. m. eduskuntaesitys n:o 2 sekä edustaja Söderholmin y. m. eduskuntaesitys n:o 3 a ja b, jotka koskevat siviiliavioliiton käytäntöönottamista Suomessa.

Puhemies: Asiassa sallitaan ensin yleiskeskustelu. Sitten ryhdytään pykälittäin tätä asetusta tarkastamaan ja suuren valiokunnan mietintö on siinä esityksen pohjana. Tämän pykälittäin tapahtuvan tarkastuksen jälkeen sallitaan sitten niiden, jotka ehkä tahtovat tehdä muutosehdotuksia perusteluihin, esittää ehdotuksensa.

Yleiskeskustelu:

Ed. Nybergh: Kun tämä asia oli eduskunnassa ensimmäisen käsittelyn alaisena, teki edustaja Vuorimaa eräiltä kohdin valiokunnan mietintöä vastaan hyökkäyksen, jonka minä katson velvollisuudekseni torjua, koska se hyökkäys on kaikkea perustusta vailla. Asia kyllä koskee ainoastaan historiikkia, josta valiokunta ei ole puhunut muuta kuin 11 riviä, mutta kuitenkin on välttämätöntä, ettei tässä valiokunta esiinny sillä tavoin, kuin jos se olisi lausunut jotain, mikä ei ole asianmukaista.

Edustaja Vuorimaa sanoi nimittäin näin: „Ensiksikin pistää valiokunnan mietinnössä silmiin se puutteellinen ja tosioloista poikkeava tapa, jolla valiokunta perusteluissaan kuvaa avioliittoa ja sen solmimistavan historiaa. Luki tulee siihen kiereen käsitykseen, että avioliiton päättäminen kaikkialla Euroopassa vanhemmalla ajalla ja varsinkin Suomessa ennen vuotta 1571 oli puhtaasti valtiollinen tai porvarillinen asia. Niin ei kuitenkaan ole asianlaita. Päinvastoin oli sekä kaikkialla Euroopassa että Suomessa ennen uskonpuhdistusta eli siis 15-sataluvun keskivaiheita avioliitto niinkuin sen solmiminenkin puhtaasti uskonnollinen ja kirkollinen asia. Jo Tertullianuksen, Cyprianuksen ja Augustinuksen aikana, siis 3—5 vuosisadalla muodostui avioliitto kirkolliseksi seurakunnan asiaksi. Ja 7 vuosisadalla se käsitys on yksin vallitsevana ei ainoastaan yksityisissä seurakun-

nissa, vaan roomalaisessa ja kanonisessa oikeudessa ja siten avioliitto koko katolisena aikana solmittiin kirkolta ja kirkollisilla seremonioilla.“

Valiokunnan puheenaolevassa lyhyessä historiikissa on kaksi kohtaa. Ensiksi lausutaan siinä, minkälainen kirkon vaikutus yleensä oli ja sitten lausutaan, minkälaisiksi olot kirkon vaikutuksesta kävivät Suomessa. Edellinen kohta kuuluu näin: „Vanhempina aikoina oli kaikkialla Europan maissa avioliiton päättäminen muodoltaan puhtaasti maallinen asia. Kirkon vaikutuksesta kulki kehitys sittemmin siihen, että eri maissa eri aikoina vihkiminen tuli ainoaksi lailliseksi avioliiton päättämismuodoksi.“ Minä en voi ymmärtää, kuinka nämä kaksi laihaa lausetta ovat antaneet edustaja Vuorimaalle aiheita sellaiseen syytökseen, minkä hän on tehnyt. Sillä kun tässä sanotaan, että kirkon vaikutuksesta kehitys kulki siihen suuntaan, että kirkollinen vihkiminen tuli ainoaksi lailliseksi avioliiton päättämismuodoksi, niin onhan ilmeistä, että ennenkuin tämä kirkon vaikutus alkoi, niin avioliiton päättämismuoto ei ollut kirkollinen, se oli siis maallinen. Mutta huolimatta tästä on edustaja Vuorimaan kertomus tykkään kiero.

Minä pyydän saada tämän johdosta julkilukea erään lauseen, joka löytyy hyvinkin tunnetussa teoksessa, nimittäin Nordströmin ruotsalaisessa kirjassa: „Lisiä Ruotsin yhteiskuntajärjestyksen historiaan.“ Hän sanoo nimittäin näin: „Ehdottomasti avioliiton muotoon kuuluvana ei kanoninen laki katsonut kuulutuksen eikä vihkimisen kuuluvan. Kanonisen lain mukaan syntyi avioliitto kahden kihlakumppanin välillä ainoastaan sopimuksen nojalla; sillä oli avioliitto solmittu.“ Edellytyksenä oli vain että kihlaus oli niinkuin sanottiin „sponsalia de praesenti“, nimittäin sellainen kihlaus, joka oli menevä heti täytäntöön. Sitten kyllä kirkon vaikutuksesta syntyi se tapa, että kun avioliitto oli tehty tällä tavalla, mentiin ensin kirkon oven eteen ja siinä vahvistettiin lupaus uudestaan, mutta ei siten, että pappi siinä esiintyi minäkään solmijana, vaan hän ainoastaan lausui siihen siunauksensa, jonka jälkeen aviokumppanit menivät kirkkoon ja ottivat osaa messuun. Sitten 13 vuosisadalta lukien rupesi kirkko tämän menettelyn sijaan vaatimaan oikeata vihkimistä. Mutta huomattava on, että pitkään aikaan, vaikka tätä vaatimusta tehtiin, ei mitään muuta seuraamusta ollut sen rikkomisesta kuin sakko.

Siis se seikka, että vihkimistä ei tapahtunut, ei ollenkaan vaikuttanut avioliiton pätevyYTEEN. Vasta, kuten tiedetään, katolisissa maissa 1562 vuoden kokous Tridentissa julisti, että vihkiminen on välttämätön ehto avioliiton pätevyydelle.

Mitä sitten tulee Ruotsin-Suomen oloihin, niin sanotaan tässä valiokunnan mietinnössä myöskin vain muutamilla riveillä: „Suomessa alkoi kirkollinen vihkiminen tosin jo 1500-luvulla käydä aivan yleiseksi, varsinkin kun se kirkollisessa lainsäädännössä 1571 vuoden kirkkojärjestyksessä määrättiin välttämättömäksi avioliiton päättämismuodoksi, mutta yleiseen lainsäädäntöön tuli täällä määräys vasta 1734 vuoden lain kautta.“ Tämä lausuma on aivan oikea, sillä vielä niin kutsutussa Maanlaissa, joka oli 15-vuosisadalta, ei löydy mitään määräystä, että kirkollinen vihkiminen olisi välttämätön ehto avioliiton pätevyydelle. Eräs ruotsalainen kirjailija, joka on spesialisti tällä alalla, nimittäin professori Vinroth, sanookin, että vihkiminen tuli välttämättömäksi vasta jokseenkin myöhään protestanttisen aikakauden ajalla. Ja kuten tunnettua, niin vasta 1614 vuoden käsikirjaan tuli sellainen kaava, jonka mukaan vihkiminen myöskin käsittää avioliiton solmimisen. Minä olen tahtonut nämä seikat lyhyesti mainita, jotta tästä esiintyisi, kuinka perusteeton edustaja Vuorimaan hyökkäys on, ja pyydän sen lisäksi saada lausua, että edustaja Vuorimaa on tilaisuudessa vaikka tänä iltana saamaan nämä asiat vielä selvemmin selostetuiksi, jos hän tahtoo lukea niitä kirjoja, jotka täällä ovat mukani.

Mitä muuten tulee ed. Vuorimaan seikkaperäisiin muistutuksiin, niin minä voin tällä kertaa tyytyä siihen, että suuri valiokunta on ne pääasiallisesti jättänyt huomioonottamatta. Jos niitä uudistetaan, niin on aikaa sitten niitä kosketella. Pyydän kuitenkin huomauttaa erästä seikkaa, josta ed. Vuorimaa mainitsi lausuntonsa lopulla, nimittäin että tässä valiokunnanmietinnössä puuttuisi rangaistusmääräyksiä niistä rikkomuksista, jotka voidaan tehdä siviiliavioliittoa solmittaessa taikka sitä kuulutettaessa. Minä pyydän sen johdosta vaan viitata rikoslain 40 lukuun ja sen viimeisiin pykäliin, jotka sisältävät rangaistuksen virkamiehen rikoksista ja rikoksista yleensä, olivatpa ne mitä laatua tahansa, mikäli ei rikoslaissa erityisistä rikoksista ole rangaistusta määrätty. Sen lisäksi pyydän huomauttaa, että rikoslain 2 luvussa myöskin

säädetään, mitä sanalla „virkamies“ käsitetään, nimittäin että siihen kuuluvat kaikki sellaiset henkilöt, jotka ovat määrättyt tai valitut julkiseen toimeen tai julkista asiasta toimittamaan. Tästä siis käy ilmi, että rikoslaissa kyllä löytyy rangaistuksia niiden tapausten varalta, joita ed. Vuorimaa kosketteli.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Kun tästä asiasta suuressa valiokunnassa keskusteltiin, ehdotin aiottuun uuteen lakiehdotukseen otettavaksi määräyksen jostain alimmasta tietopuolisesta sivistyskannasta, joka vaaditaan ennenkuin kuulutusta siviiliavioliittoon saa antaa. Minua ei kukaan suuren valiokunnan jäsenistä kannatanut, mutta pyydän saada pöytäkirjaan merkityksi kantani.

Tämän lakiehdotuksen 4 §:ssä puhutaan yksinomaan niistä avioesteistä, joita yleinen laki säätää. Lakivaliokunta on mielestäni käsittänyt asian aivan oikein, selittäessään, että kirkkolain 73 §:ssä mainitut kuulutusesteet eivät ole yhteiskunnallisesti sitovia niihin evankelis-luterilaisen seurakunnan jäseniin nähden, jotka haluavat solmia avionsa siviiliviranomaisten edessä. Se ristiriita, joka tästä syntyy, on niinmuodoin yksinomaan kirkollista laatua, ja sen voi tämän vuoksi myöskin jättää kirkon selvitettäväksi omassa piirissään. Että kirkko tämän kautta joutuu ikävään asemaan, kunnes se tavallisessa pitkäväteisessä järjestyksessä on omaa lakiansa muuttanut, ei ole kiellettävissä, mutta sitä asiaa ei myöskään voi auttaa. Siviiliavioliittolaki, joka tahtoo saada korjausta nykyiseen huutavaan epäjärjestykseen, ei voi odottaa, kunnes kirkkolain pykälät on ehditty asianomaisessa järjestyksessä muuttaa, eikä myöskään ottaa omiin pykäliinsä puhtaasti kirkollisia määräyksiä, sellaisia kuin rippikoulun suoritusta koskevia ynnä muita.

Tässä kohden nyt astuu mielestäni eteen kysymys, eikö siviiliavioliittoon aikoville olisi sitä asiaa järjestävässä laissa asetettava jotakin vähintä tietopuolista sivistysmäärää, jota täyttämättä avioon aikovat eivät voi avioliittoon päästä. Ehdotin todistettua lukutaitoa. Suuressa valiokunnassa tätä taholta ja toiselta vastustettiin. Sanottiin yhdeltä puolen, että Suomen kansa on sivistyskansa, jonka kaikki naimaikäiset jäsenet osaavat lukea, toiselta puolen taas, että lukutaito vuosi vuodelta paranee. Valiokunnan ainoa papillinen jäsen oli kai pal-

vellut ainoastaan sellaisissa seurakunnissa, joissa ei ole tarvinnut taistella huonojen lukijain kanssa, eikä siis hankkään katsonut syytä olevan kannattaa sitä ehdotusta, että lukutaitoa vaadittaisiin avioliiton ehdoksi. Minusta näyttää kumminkin yhä siltä ettei se, mitä ehdotusta vastaan on esitetty, täysin pitäisi paikkaansa. Että lukutaidottomia sekä miehiä että naisia yhä vielä on meidän kansassamme paljon, varsinkin syrjäseuduilla, sen tietää jokainen, ja niitä tulee, päättäen muiden sivistysmaiden kuulumisista, arvatenkin löytymään joku verta yhä senkin jälkeen kun yleinen oppivelvollisuus joskus vast'edes on meillä tullut säädetyksi.

Nyt ei tosin ajatukseni ole, että puheenalaisella lukutaitoa kuulutuksen ehtona vaativalla lisäyksellä tähän lakiin pitäisi ensi kädessä olla jokin kasvatuksellinen ja kurinpidollinen tarkoitus, jolla pyydetäisiin tehdä lukutaito kansassamme yleisemmäksi. Saattaahan tämäkin jotakin merkitä, mutta asian ydinkohta on toisaalla. Minä katsoisin näet erehdykseksi, jos pääsy siviiliavioliittoon yleensä minkään puolesta tehtäisiin helpommaksi kuin kirkolliseen avioliittoon. Siitä tulisi yhtäältä seuraukseksi, että sellainen pelkästään ulkonainen seikka kuin lukutaito, jolla ymmärrettävästi ei ole mitään tekemistä sisäisen vakaumuksen kanssa toisen tai toisen avionsolmimismuodon paremmuudesta, useissa tapauksissa itse teossa tulisi ratkaisevaksi. Kun omasta kohden pidän hyvänä ja terveellisenä, että avioon aikovat siinä tärkeässä tilaisuudessa, jossa sitoutuvat yhteiselämään koko elinijäksi, kuulevat Vapahtajamme sanoja, en soisi, että pelkästään semmoinen seikka kuin lukutaidon huonous tai puute siitä estäisi. Toisaalta ilmeisesti alentaa uuden avioliittomuodon arvoa, jos se tässä suhteessa joutuu hätäkeinoksi kaikille niille, jotka joko laiskuudesta tai todellisesta kyvyttömyydestä eivät täytä kansalaissivistyksen alimpiakaan vaatimuksia. Jos omaa yksityistä mieskohtaista makuani seuraisin, en suurestikaan surisi, vaikka siviilivihkiminen muodostuisikin siksi avionsolmimismuodoksi, jolla ainoastaan laiskanlukijat yhdessä kaikellaisten uskonopin aiturien kanssa rakentavat avionsa. Mutta minun täytyy kumminkin pitää tätä seikkaa yhteiskunnalliselta kannalta varsin haitallisena, koska yleiseksi vakaantuva käsitys siitä, että siviiliavioliitto on jokin vähemmän asianmukainen ja lyhyempi avioliittomuoto kuin nykyään

yksistään voimassa oleva kirkollinen, ei suinkaan ole omiansa edistämään järjestystä ja selvyyttä näissä asioissa. Ilmeiseltä myöskin näyttää, että semmoinen tulos viivyttäisi pakollisen siviiliavioliiton säätämistä, jonka puolestani minäkin pidän sinä lopullisena päämääränä, mihin lainsäädännön näissä asioissa tulee pyrkiä, koska ainoastaan sillä tavoin, uskonnonvapauden kerran voimaan astuttua, saadaan tarpeellista järjestystä aikaan tällä yhteiskunnalle tärkeällä alalla. Tätäkin silmälläpitäen tulisi mielestäni kaikessa katsoa, ettei nyt säädettävänä oleva väliaikainen siviiliaviomuoto tule jonkinlaiseksi yleiseksi romukopakaksi, johon kaikenlainen laiskuus ja kelvottomuus hakee tyyssijansa. Se saattaa vain koko avionsolmimisen yhteiskunnallisen puolen huonoon huutoon.

Ed. Grönvall: Täällä on jo useampaan kertaan lausuttu se tosiasia, että siviiliavioliittoa kaipaa vielä vain pieni osa Suomen kansaa. Käytäntö tulee kaikkein useimmissa tapauksissa maassamme eteenpäinkin olemaan pitkinä aikoina vanhoillaan. Kuten lakivaliokunta mietinnössään huomauttaa, ei siviiliavioliitto naapurimaassamme Ruotsissakaan ole päässyt sanottavampaan valtaan, vaikka siviiliavioliitto on siellä ollut voimassa jo joitakuuta vuosia. Laajoissa kansamme piireissä ei edes tiedetä vielä, mikä siviiliavioliitto onkaan, vielä vähemmän sitä tiedetään kaivata. Mutta siitä huolimatta on olemassa maassamme joukko kansalaisia, varsinkin kaupungeissa ja joissakuissa tehdaskeskuksissa, jotka ovat vieraantuneet kristinuskosta, halveksivat uskonnollisia tapoja ja muotoja, pitävät vastenmielisenä mennä avioliittoon kristittyjen tavalla. Evankelisluterilaisen kirkon henkeen ei kuulu pakko. Se ei tahdo kahlehtia ihmisten omiatuntoja ja kristinuskon perustaja ei hänkään vaatinut omantunnon pakkoa. Ja kun joukot vihdoin hänestä luopuivat, kysyi hän jällelääneiltä kahdeltatoista seuraajaltaan: „ettekö tekin tahdo mennä pois“? Hän ei siis koskaan lkenut joukkojansa, hän tiesi, että hänen oppinsa ihmisen vanhurskauttamisesta kyllä tulee voittamaan maailmassa. Kristinuskon hengen kannalta ja luterilaisen kirkon opin kannalta olisi siis nytkin väärin kieltää joukkoja luopumasta kirkosta ja kristinopista ja sitoa heidän omiatuntojansa sellaisiin oppeihin, joita he eivät voi hyväksyä, ja siksi sallittakoon mielellään niiden, jotka eivät siedä kirkon

periaatteita, niistä luopua, siksi suotakoon heille vapaus solmia avioliittonsa niinkuin haluavat. Yhtä vastenmielistä kuin kyseessäolevalle väestölle on sietää kirkollista vihkimistä, yhtä sietämätöntä on kirkolle ja sen palvelijoille käyttää kirkollista rituaalia sinä, missä sille ei anneta arvoa. Vapaus tässä kohden on siis lemminpuolin hyvä olemassa, vaikkapa siviiliavioliiton muotoa ei käyttäisikään kuin pieni osa kansastamme.

Mutta kun vaaditaan vapautta kirkollisista muodoista, niin olisi väärin taas sitoa toisten omiatuntoja pakollisella siviiliavioliitolla, jota he eivät hyväksyisi. Sentähden minun mielestäni on ehdollinen siviiliavioliitto oikea, ja tätä ehdottaessaan lakivaliokunta on osannut ihan oikeaan. — Tämä olkoon lausuttuna vaan minun osaltani käsilläolevasta lakiehdotuksesta, jota minä en puolestani tahdo vastustaa.

Toinen asia on, onko tämä lakiehdotus kaikin puolin onnistunut. Se seikka, että lakivaliokunnan mietintöä seuraa viisi vastalauseetta, joiden allekirjoittajina ovat melkein kaikki valiokunnan jäsenet, todistane, että työ on ollut sangen vaikea.

Tärkein kysymys siviiliavioliitossa on epäilemättä se, kenelle olisi uskottava aviokumppanien yhteenliittäminen. Tästä asiasta ovat jo muut täällä puhuneet laajalti enkä minä siis halua uusia sitä, mitä toiset jo ovat esittäneet. Samalla kun minä puolestani pidän lakivaliokunnan ehdotusta kunnallislautakunnan esimiehestä avioliiton solmijana sopimattomana, huomautan eräistä seikasta, jota mielestäni ei vielä ole esitetty.

Sillä henkilöllä, jolle uskotaan niin tärkeä tehtävä kuin on avioliiton solmiminen, täytyy olla riittävät edellytykset tehtävänsä. Avioliiton solmijalla on rikoslaissa, niinkuin tänä päivänä on kuultu, sangen raskaat rangaistussääntökset, jos hän tehtävässään erehtyy. Avioliiton nykyiseltä solmijalta, jonka virkatoimiin tämä tehtävä kuuluu, on yhteiskunnalla oikeus vaatia, että hän tuntee ne tärkeät asetukset, joita hänen tulee noudattaa avioliittoa solmiesseen. Yhteiskunta voi häntä rangaista, jos hän rikkoo näitä asetuksia vastaan, mutta kuinka voi mikään hallitusvalta rangaista sellaista henkilöä, joka tällaiseen tehtävään pakotetaan, vaikka hänellä ei ole tarpeellisia edellytyksiä toimeen ja joka toimii useinkin on hänelle vastenmielinen? Mikään hallitusvalta ei voi ran-

gaista tällaisessa tapauksessa, ja siitä syystä en luule hallituksen voivan esittää vahvistettavaksi sellaista lakia, jossa määrätään avioliiton vihki-jäksi henkilö, joka ei ole siihen täysin kompetentti. Mutta vahinko olisi, jos tämä laki tekisi haaksirikon tästä syystä. Toisin on laita tuomarin, lakimiehen; hän virkansa puolesta on velvollinen tuntemaan avioliiton esteet, perinnön-jakoa koskevat asetukset, avioehdot; hänellä on siis siviiliavioliiton solmijana täysi pätevyys. Hänen pätevyytensä täytyy hallitusmahdinkin tunnustaa, ja siksi on hän kaikin puolin sopiva tähän toimeen. Siinä kohden on suuri valiokunta, kun se tämän ehdottaa, osannut ihan oikeaan.

Tahdon vielä lopuksi kosketella yhteen kohtaan tässä lakiehdotuksessa. On nimittäin myöskin erinomaisen tärkeä siviiliavioliiton rekisteröimiskysymys. Lakivaliokunta on ehdottanut muutamia toimenpiteitä tässä kohden, jotka eivät mielestäni ole oikein onnistuneet. Ehdotetaan, että siviiliavioliiton solmija pitää luetteloa avioliittopareista ja ilmoittaa niistä muunmuassa papistollekin. Siinä on kumminkin jäänyt tarkemmin määräämättä, millä tavalla tuo vihkiä tätä luetteloa pitää. Merkitseekö hän siihen aviopuolisoiden kuolemantapauksetkin y. m. Tuleeko hänen pyyhkiä pois kuolleet puolisot vai pitää niitä aina siellä kirjoissaan.

Mutta luonnollista on, ettei se, joka halveksii kirkollista avioliiton solmimismuotoa, myöskään hyväksy kristillistä kastetta. Kuka pitää kirjaa kastamattomista lapsista? Valiokunta vastaa, että hallituksen tulee siinä kohden antaa väliaikaisia määräyksiä, ja että esimerkiksi henkikirjoittaja maalla olisi se, joka pitäisi rekisteriä tällaisista kastamattomista lapsista. Mutta nykyisen henkikirjoitusasetuksen mukaan ei 16 vuotta nuorempia lapsia merkitä henkikirjaan muuta kuin lukumäärältään ja sukupuoleltaan. Henkikirjan täytyy siis eräissä kohdin muuttua siviilirekisteriksi, sillä henkikirjoittajan täytyisi monissa tapauksissa antaa kirjoissaan olevista kastamattomista henkilöistä tietoja syntymävuodesta, syntymäpäivästä, syntymäpaikasta, vanhemmista, maineesta, lukutaidosta ja niin edespäin, kuten esimerkiksi kouluihin, sairaushuoneisiin, virkojen hakemiseen y. m. Väkiluvun tilasto tarvitsee tarkat tiedot esimerkiksi kuoleman syystä, aviolapsista, aviottomista lapsista, synnyttäjän iästä ja niin edespäin. Voimassa olevan henkikirjoitusasetuksen mukaan ei henki-

kirjaan kumminkaan merkitä henkilöitä, jotka ovat olleet paikkakunnalta poissa kolme vuotta, mutta tilastollinen päätoimisto vaatii joka kymmenes vuosi tietoja niistäkin henkilöistä, jotka ovat seurakunnasta poissa, mutta ovat vielä sen kirjoissa. Tässäkin kohden on siis henkikirjoitusasetus muutettava. Minä luulen sentähden, että on vaikea järjestää rekisterinpitoa väliaikaisestikaan henkikirjoittajan kautta, sillä onhan tämäkin asetus sellainen laki, jonka eduskunta hallitsijan kanssa yhdessä säätää, ja siihen täytyisi tehdä niin paljon muutoksia jo nyt, että tuskin se yksinomaan kävisi päinsä hallinnollista tietä. Minä luulen sentähden, että samaan aikaan kun tämänkin laki tulee voimaan, tulee ihan välttämättömäksi, että ainakin jonkunmoinen siviilirekisteri niistä henkilöistä saadaan toimeen, jotka eivät ole kastettuja, eli eivät kuulu evankelis-luterilaiseen seurakuntaan.

Minä puolestani, vaikka nämä muistutukset olen tehnyt, kumminkin kaikin puolin yhdyin suuren valiokunnan ehdotukseen tässä asiassa.

Ed. Junes: Kun eduskunta nyt käypi ratkaisemaan kysymystä vuosisatain, jopa tuhansienkin vanhan, käytännössä olleen ja yleisesti hyväksytyn avioliiton solmimistavan muuttamisesta toiseksi, niinsanotuksi siviiliavioliitoksi, ja tämän muodon käytäntöönottamisesta vastaisiksi ajoiksi, niin, ja vaikkakin esillä olevat lakivaliokunnan ja suuren valiokunnan mietinnöt, samoin kuin itse kysymys siviiliavioliittolain säätämisestä ja toimeenpanemisesta, tarjoisivat mieltä kiinnostavia aiheita historiallisiinkin kat-sauksiin ja polemiseerauksiin, en tahdo niihin nyt lähemmin kajota. Tyydyn vain eräisiin kohtiin, joita en katso voivani vaihtelolla sivuuttaa, syystä, että tavallaan olen hyväksynyt eli oikeammin tyytynyt tähänastisissa käsitte-lyissä sekä itse lain säätämiseen että sen asettamiseen siihen muotoon, missä se esiintyy suuren valiokunnan mietinnössä. Mutta ennenkuin menen yksityiskohtiin, niin pari sanaa vielä itse periaatteesta.

Avioliitto, eli miehen ja vaimon keskinäinen yhtymä perheen muodostamiseksi, on minun mielestäni ehdottomasti Jumalan säätämä, Jumalan järjestämä (Vasemmalla: Kaanaan häissä! Puhemies: Hiljaa!), vaikkakin sen alkuperäistä kristillisyyhteiskunnallista tarkoitusta on niin äärettömän paljon väärinkäytetty, ja sellaisena siis, huolimatta näistä väärinkäytöksistä, Hänen sa-

nallaan siunattava, vahvistettava, tapahtukoonpa se sitte papin tai ei-papin kautta. Mutta kun, kuten me avoimin silmin näemme, ja niinkuin lakivaliokuntakin mietinnön toisella sivulla, vaikkakin vähän peittelevästi, lausuu, siviiliavioliittolain tarve on tulos epäkristillisyyden, uskonnottomuuden tai suoremmin sanoen pakauuden levenemisestä, niin mielestäni lainsäätäjinä tulemme velvoitetuiksi tarkoin punnitsemaan, mille kannalle me asetumme tämän lain suhteen. Kun me toiselta puolen katselemme alussa mainitsemaani suhdetta avioliiton ja Jumalan välillä, niin avioliiton pyhyys niille, jotka Herraan uskaltavat, velvoittaa tämänkin liiton tekemään Hänen sanansa ääressä, mutta ehkä on jossain määrin toista niitten suhteen, jotka ulkonaisestikin tahtovat Hänestä eristyä.

Heidän suhteensa mielestäni yhteiskunta, valtio ei saa eikä ole oikeutettu asettumaan ihan välinpitämättömälle kannalle ja se juuri monen monien epäjärjestyksen ja sekamelskojen lopettamiseksi mielestäni pakottaa tyytymään nyt kysymyksenalaisen lain säätämiseen. Mielestäni me, jotka olemme epäröivällä kannalla itse lain periaatteista, voimme asettua esimerkiksi muinaisen israelilaisen tuomarin Samuelin asemaan, silloin kun kansa Israelissa yhä kiivaammin ja kiivaammin vaati itselleen kuningasta tuomarien tilalle, „niinkuin kaikilla pakanoillakin oli“, ja jolloin Herran Henki sanoi Samuelille, „kuule kansan ääntä, sillä ei he ole sinua hyljänneet, vaan minun he ovat hyljänneet, etten minä heitä hallitsisi“, mutta lisäsi heti jälkeen „kuitenkin, ettäs ahkerasti todistat heitä vastaan“. — Mielestäni emme voi emmekä ole oikeutettujakaan ketään pakottamaan sen tai tämän avioliiton solmimismuodon käyttämiseen, vaan ainoastaan ahkeraan todistukseen kaikkia epäkristillisiä ja epäraamatullisia oloja vastaan on velvollisuutemme. Siihen kehoittaa meitä Herran oma sana.

Mitä sitten tulee itse lakiehdotuksen yksityiskohtiin, niin sallittanee minun, koska nyt olen asettunut sen kannalle, kosketella tässä niistä muutamia.

Ensiksi on sekä lakivaliokunnassa että suuressa valiokunnassa jyrkästi oltu eri mieltä, valinnainen vaiko pakollinen avioliiton solmimistapa tästä lähtien olisi siviiliviranomaisen edessä määrättävä. Minun mielestäni, jos nyt laki tahdotaan saada voimaan siedettävässä muodossa, niin ennen kaikkea on sen käyttöön an-

nettava vapaus, vapaus sellainen, ettei tässä maassa ainakaan vielä pantaisi omantunnon pakkoa ja sortoa toisessa muodossa käytäntöön, kun siitä toisella taholla päästään irti. Tällaiseen ainakaan en toivoisi enemmistöä täältä löytyvän.

Toiseksi on jyrkkiä mielipiteitten eroavaisuuksia myöskin ilmennyt siviiliavioliittoon solmijan, laillistuttajan persoonasta. Kun minä jo alunpitäen olen ollut siinä kohden sitä mieltä, että kyseenalaista tointa ei saisi panna kunnallislautakunnan esimiesten tai varaesimiesten, vaan joko tuomarien tai muitten pätevien, siihen toimeen vapaaehtoisesti sitoutuvien henkilöitten velvollisuudeksi, niin pyydän muutamalla sanalla siihenkin kajota.

Kunnallislautakunnan esimiehelle toimen jättämistä on etupäässä puolustettu sillä, että tämän kautta siviiliavioliittoon menijöille valmistettaisiin tilaisuus käyttää yhtä helposti sitä muotoa kuin kirkollistakin. Mutta tämäkään ei nyt pidä paikkaansa ehdotetussa muodossa, sillä niinkauan kun virallisten rekisterien pito on pappien hallussa, syntyy jo siitä enemmän hankaluutta. Esteettömyystodistusten hankkiminen ja ottaminen, joita nyt kirkolliseen avioliittoon mennessä ei ainakaan siinä määrässä tarvita, tuottaa jo suurempia puuhia. Näitten todistusten moninaisuutta ja laajuutta ei suinkaan vähennä se, että viranomaisena olisi maallikko, vaan pikemmin päinvastoin. Oman turvallisuutensa vuoksi, — sillä virheellisestä menettelytavastahan tässä tapauksessa on suuria sakkoja, jopa vankeusrangaistustakin pelättävissä —, on hän pakotettu, vieläpä oikeutettutkin vaatimaan niin paljon ja varmoja papereita kuin kulloinkin tarpeelliseksi katsoo. Se seikka, että mahdollisesti joissakin paikoin tulisi hieman pitempi matka asianomaisille, ei mielestäni saisi olla määräävänä muitten vastakkaisten ja hyvinkin painavien näkökohtien rinnalla, silloin kun oletettavissa on vain satunnaisten toimitusten vähälukuinen määrä.

Myöskin se, että kunnallislautakunnan esimiehet ovat kunnallisia, etupäässä kunnallisasutuksen määräysten alaisia luottamusmiehiä eivätkä niin ollen sen sanan varsinaisessa merkityksessä virkamiehiä, tekee hyvin epävarmaksi, voidaanko heitä suoranaisesti edesvelvoittaa tähän toimeen, ei ainakaan vasten tahtoa saisi tämä tapahtua. Mutta niin ei ole laita, jos lakivaliokunnan mietintö hyväksyttäisiin. Sillä muilla

virkamiehillä on tavallisesti tilaisuus tutustua virkatehtäviinsä ennen virkaan rupeamista tai suostumista, mutta niin ei ole laita kunnallisten virkailijain. Heitähän, kuten tiedämme, voidaan pakoittaa ilman suostumustaankin kunnallisiin luottamustoimiin, joissa tehtävät kuitenkin ovat tykkänään toisellaisia kuin kyseenalainen toimi. Sitäpaitsi voi esimiesten valinnassa vast'edes tulla kokonaan toisellaiset näkökohdat huomioon- otetuiksi kuin tähän asti ja silloin voi kunnallinen menotaloutemme saada vakavan kään- teen, eikä suinkaan maksajille mieluiseen suun- taan. Jos tuomareille asetettaisiinkin tarpeellisia apumiehiä, niin tulisi niitä luullakseni kuitenkin verrattain harvoja vapaasta suostumuksestaan muun toimen ohella, ja senvuoksi niiden palk- kaus on enemmän oletettua kuin todellista. Ja jos niinkin kävisi, että niille pahimmassa ta- pauksessa korvausta suoritettaisiin, niin se aina- kin tulisi jostain muusta eikä kunnallisesta ra- hastosta suoritettavaksi.

Kun minä näin ollen en voi myöskään va- pautua siitä ajatuksesta, että eduskunta, jos se hyväksyy siviiliavioliiton solmijaksi jokaisen kunnallislautakunnan esimiehen ja varaesimie- hen nimissä kulkevan, on, samalla kun se aset- taan sanotut esimiehet hyvin epäkiitolliseen ase- maan, tahtonut säätää kirkollisen avioliittomuo- don rinnalle toisen, jota jo yksin laillistuttamis- paikan vuoksi tullaan vielä kauvan aikaa pitä- mään jonain hieman ala-arvoisena. Lieneekö tämä ollut tarkoituksena? Minä en ainakaan sitä tahtoisin, en kaiken senkään jälkeen, mitä alussa olen siitä lausunut.

Tämän lisäksi, kun asian yksityiskohtiin lä- hemmin kajotaan, pyydän ilmoittaa, että olen avioliiton solmijain suhteen 3:n vastalauseen kannalla ja toivon että saan siitä tehdä aika- naan ehdotuksen.

Ed. Pykälä: Siihen nähden, mitä tässä on lausuttu tänä iltana, ei minua haluta tällä ker- taan jatkaa, vaan jätän huomautukseni yksityis- kohtaiseen keskusteluun. (Oikein!)

Ed. Oranen: Samoin minäkin luovun pu- heenvuorosta.

Ed. Vuorimaa: Minä en aikunut esiintyä tässä alkukeskustelussa, mutta kun edustaja Nybergh on tehnyt muutamia epäoikeutettuja hyökkäyksiä sitä lausuntoa vastaan, jonka an-

noin, kun tätä asiaa käsiteltiin ensi kerralla, niin katson itseni velvoitetuksi niitä torjumaan.

Edustaja Nybergh on koettanut todistella, että valiokunnan lausunto mietinnön alussa tai sen historiallinen osa olisi asianmukainen ja oikea ja minun lausuntoni väärä. Valiokunta sanoo, että vanhempina aikoina oli kaikkialla Euro- passa avioliiton päättäminen puhtaasti maallinen asia. Nyt on asia sillä lailla, että ensimmäisessä kristillisessä seurakunnassa, niinkuin kirkkohisto- rioitsija Merle d'Aubigné kertoo kertomuksissaan kolmesta ensimmäisestä vuosisadasta, kristityt solmivat avioliiton yksityisen sopimuksen mu- kaan, mutta he eivät katsoneet sitä vielä kyl- läksi, vaan he noudattivat Paavalin käskyä, joka sanoo: kaikki mitä te teette, tehkää se Herran Jeesuksen nimeen. He toivat valitun aviopuo- lisonsa seurakunnan kokoukseen ja siellä he pyysivät seurakunnan esirukousta. Silloin vasta heidän avioliittonsa tuli todellisuudessa seura- kunnan edessä tunnustetuksi. Se oli tavallaan vihkiminen, vaikka siltä puuttui laillisuuden leima. Kirkkoisat Cyprianus, Tertullianus ja Augustinus 4:llä ja 5:llä vuosisadalla jatkoivat tätä sääntöä. Heidän hiippakunnissaan annet- tiin määräyksiä, että avioliitto tuli lailliseksi ainoastaan tällaisen toimituksen kautta. Näistä seikoista edustaja Nybergh saa parempaa selvi- tystä, jos hän välittää hankkia itselleen tohtori Brainleynin The origine and history of ma- riage tai suomeksi „avioliiton synty ja historia“, tai jos hän ottaa 1908 ilmestyneen suuren maail- manhistorian The history of historians. Siellä- kin kerrotaan tästä asiasta. Avioliiton solmimi- nen kristillisessä seurakunnassa tuli, niinkuin ensimmäisessä lausunnessani jo huomautin, 7:llä ja 8:lla vuosisadalla määrättyksi sakramentiksi katolisessa kirkossa. Ulkopuolella sitä oli täy- dellinen pakannus. Europassa oli siihen aikaan kansainvaellus, ei ollut varsinaisia valtioita, eikä lakia avioliitosta. Avioliitto solmittiin, niinkuin pakanamaissa yleensä, siten, että morsian ostet- tiin yksiä tai toisia juhlamenoja noudattaen vanhemmilta, tai niinkuin ruotsalaiset viikingit tekivät, ryöstettiin ja tuotiin väkisin kotiin. Se on avioliiton solmimistapa pakanamaissa.

Mitä sitten tulee edustaja Nyberghin väitte- seen, että ruotsalaisessa maakuntalaissa ei ole määrätty avioliittoa vihkimisen kautta päätettä- väksi, niin on luonnollista, ettei sitä siinä mää- rätty, sillä vasta noin 12 vuosisadan alussa, muistaakseni 1124, Paavin legaatti Vilhelm Sa-

binalainen toi paavilta bullan, että kaikki roomalais-katolisen kirkon toimitukset piti pidettävän laillisina myös Ruotsin valtakunnassa ja samalla myös avioliiton solmiminen. Ei siis edustaja Nyberghin väitteessä ole muuta perää, kuin että ensimmäisessä kristillisessä seurakunnassa avioliitto oli yksityisen sopimuksen varassa, mutta tuli laillisesti tunnustetuksi tavalla, josta minä jo mainitsin.

Mitä sitten siihen lausuntoon tulee, minkä luulen kuulleni edustaja Nyberghin lausuneen, että suuri valiokunta olisi jättänyt huomioonottamatta kaikki minun huomatukseni, niin siinäköön ei ole perää. Minun huomautukseni perustuivat osaksi siihen valiokunnan mietinnön 2 pykälään, jossa siviiliavioliiton rakentajaksi säädettiin lautakunnan esimies. Kun suuri valiokunta on muuttanut sen ja asettanut tuomarin solmijaksi, niin useat minun muistutukseni ovat itsestään osottautuneet olleensa oikeutettuja. Niitten johdosta on suuri valiokunta poistanut muiden muassa 13 §:n, ja se asia, ettei valiokunnan ole tarvinnut ottaa kaikkia muistutuksia huomioon, riippune siitä, että suuri valiokunta on asettanut tuomarin avioliiton solmijaksi. Muista taas tullaan tekemään muistutuksia, kun erikoispykälää käsitellään. Muuta en muista ed. Nyberghin lausuneen ja luulen että minä olen kumonnut ne väitteet, mitä hän täällä teki.

Ed. Anton Huotari: Koska täällä pääasiassa keskustan puolelta on hyökätty pakollista siviiliavioliittoa vastaan, niin tahdon hiukkasen verestä tämän ryhmän muistoon, mitä heikäläiseltä taholta on aikaisemmin asiassa sanottu.

Sanomalehdessä „Viipuri“, jonka ed. Vuori maakin hyvin tuntee, kirjoitettiin 1906 no:ssa 95 tästä asiasta muun muassa seuraavaa: „Siviiliavioliittoa Suomelle säädettyä on jyrkästi asetettava vaatimaan sitä todellisessa vapaassa muodossa eikä minään onttona määräyksenä, jolla nimellisesti mutta ei itse asiassa entinen kirkollinen pakko poistettaisiin. Silloin ei voi tulla kysymykseen hätäsiviiliavioliitto — — —“. „Vaillinaisena muotona on myös pidettävä Englannissa käytettyä vapaaehtoista siviiliavioliittoa, jossa avioliittoon aikovien vapaasti harkittavaksi jätetään, kummalla tavalla haluavat vihityttää itsensä. Molemmat nämä muodot sisältävät vielä jäännöksen entisestä pakosta. Siviiliavioliittoa

ei niissä tunnusteta oikeaksi; se asetetaan vain ikäänkuin hätävaraksi ja siten riistetään siltä ennakkoluuloisen kansan täydellinen kunnioitus. Siviiliavioliitto on saatava ainoaksi lailliseksi muodoksi ja sen ohessa jätettävä vapaa valta sitä haluaville käyttää lisäksi kirkollista vihkimistä. Ainoastaan siten ratkaistaan ilman selkkausta se pulma, johon nykyään valitseva omantunnonpakko vapaammin ajattelevat ihmiset saattaa.“ — „Niin pian kuin pääsemme eduskunnan muutosasiasta selvyyteen, alkaa maassamme innokas työ reformien toimeenpanemiseksi eri aloilla. Ensimmäisiä toimia, joihin silloin on ryhdyttävä, on siviiliavioliiton määrittäminen ainoaksi lailliseksi avioliittomuodoksi.“ (Vasemmalta: Hyvä!). Ja nykyään samalta taholta kuullaan kokonaan päinvastaista. Ed. Yrjö-Koskinenkin, joka sanoi puolustavansa pakollista siviiliavioliittoa lopullisena muotona, asetuu nyt kuitenkin valinnaisen siviiliavioliiton kannalle. Tässä kirjoituksessa, joka ei suinkaan ole vieras senaikuiselle suomettarelaispuolueen katsantokannalle, sanotaan että tämä on ensimmäisiä vaatimuksia, mitä on asetettava. Nyt se on, ainakin ed. Yrjö-Koskisen mielestä, muuttunut ainoastaan lopulliseksi päämääräksi, johon ei nyt kohta ole mentävä.

Ja että tuossa kirjoituksessa mainittu käsitys samassa puolueessa oli virallisestikin vallalla, sitä todistaa suomettarelaisen puolueen ohjelma, ainakin 1906 vuoden painos. On mahdollista että se myöhemmin on muuttunut, sillä tällä puolueella voi olla ohjelmia samalla tavalla kuin eräässä maassa on perustuslakeja eri vuosilta eri painoksia, joita sovitetaan eri tilaisuuksien mukaan. Mutta ainakin 1906 vuoden painoksessa sanotaan „Uskonnonvapaus ja siviiliavioliittoaasiasta“, 2 kohta: „Koska avioliitossa valitsevan yhteiselämän perusteena on kaksi eri puolta, oikeudellinen ja siveellinen, on sitä koskeva lainsäädäntö siten uudistettava, että avioliitto solmitaan valtion viranomaisen välityksellä ja että aviokumppanit antavat pyhittää liittonsa sillä tavoin kuin heidän uskonnollisen yhdyskuntansa järjestys vaatii“. Tämä on jokseenkin samaa, mitä meikäläisten taholta on nyt tässä asiassa ajettu, mutta siitä huolimatta keskustasta tapaamme kaikkein suurimman vastustuksen tälle asialle. Se osottaa, että kun on viisi vuotta kulunut siitä kuin tämä on kirjoitettu, olot ovat muuttuneet tosiaankin sellaisiksi, että keskusta katsoo soveliaaksi tässäkin asiassa ot-

taa kravun askeleita. Millä arvosanalla tämä on merkittävä, sen jätän eduskunnan jäsenten itsekunkin päätettäväksi. Ainakaan sitä ei voi pitää pysymisenä siinä ohjelmassa, jonka he aikoinaan ovat kansalle näyttäneet.

Ed. Kotonen: Kun siviiliavioliittokysymys oli esillä 1908 vuoden kirkolliskokouksessa, lausuvat siellä hyvin huomattavat kirkon miehet, että meidän on nyt omien etujemme kannalta hyväksyttävä valinnainen siviiliavioliitto, sillä ellemme sitä tee, niin muutaman vuoden päästä meidän on hyväksyttävä pakollinen. Minusta ne lausunnot, joita täällä on saatu kuulla eritoten juuri pappismiesten taholta, todistavat, että heille on tämä valinnainen siviiliavioliitto erinomaisen vastenmielinen, mutta pahemman pelossa ja noudattaen sitä ainaista taktiikkaa, jota kristillinen kirkko on seurannut, he katsovat paremmaksi antaa perään. Mutta tässä peräytymisessä ei ole aina täälläkään käytetty aivan puhtaita aseita.

Niinpä erityisesti tahtoisin erälle edustajalle, nimittäin rovasti Grönvallille huomauttaa, että kun hän menee väittämään, että ne, jotka puolustavat siviiliavioliittoa, ovat luopuneet uskonnosta, niin silloin hän menee päästämään suustaan lauseita, joista hän ei voi vastata. Mikä oikeus Teillä on ryhtyä tässä asiassa kenenkään uskonnollisten käsitysten tuomariksi? Niistä me emme vastaa koskaan Teille.

Ed. Vuorimaa, joka on osottanut erinomaisia taipumuksia väärentää asioita, on lausunut nytkin, että lakivaliokunnan arvoisan herra puheenjohtajan äskeinen lausunto oli sisältänyt joitakin epäoikeutettuja hyökkäyksiä häntä vastaan.

Minusta ei niissä hyökkäyksissä, jos mistäkään hyökkäyksistä voi ollenkaan ed. Nyberghin lausunnon yhteydessä puhua, ollut mitään epäoikeutettua. Päinvastoin ne muistutukset, jotka hän teki, olivat liian lieviä. Eikä ed. Vuorimaa mielestäni äskeisellä lausunnollaan ollenkaan asiaansa korjannut, vaan päinvastoin sitä huononsi. Hän, tahallaanko tai tietämättään, sotki yhteen seurakunnan esirukouksen ja valtion puolelta tapahtuvan avioliiton vahvistamisen. Kun tällä tavoin sotketaan itse käsitteet yhteen, ei ole ihmettelmistä, että lopputulos tulee sellaiseksi, kuin ed. Vuorimaan lausunto oli.

Lakivaliokunnan puheenjohtajan esitys avioliiton historiasta oli, kun se oli vastauksena ed. Vuorimaan käsitykseen, liiankin lievä. Niinpä lakivaliokunnan puheenjohtaja mainitsi, että Tridentin kirkolliskokouksessa kirkollinen vihkiminen säädettiin välttämättömäksi ehdoksi avioliiton pätevyydelle. Tämä ed. Nyberghin selitys ei kuitenkaan liene aivan tarkka. Minulla on tässä edessäni vuoden 1898 kirkolliskokouksen siviilivaliokunnan mietintö, jossa asiasta lausutaan: „Vasta 16-vuosisadalla katolinen kirkko Tridentin kirkolliskokouksessa hylkäsi yhteiskunnallisen avioliiton, mutta ei tehnyt silloinkaan vihkimistä avioliiton pätevyuden ehdoksi, vaan määräsi ainoastaan, että aviosopimus piti tehtävän kahden todistajan läsnäollessa papin edessä. Liittokomppanien sopimus tekee katolisen kirkon lain mukaan avioliiton. Pappi on vain todistajana. Ja on yhdentekevää onko hän pakotettu olemaan saapuvilla tai tilapäisesti saapuville tullut tai vaikkapa hän panisi toimitusta vastaan vastalauseita.“ Niinkuin näkyy, niin kirkolliskokouksen historiantulkinta on ollut aivan toinen kuin herra Vuorimaan, eikä minulla ole syytä epäillä, että tämä pappiskokous juuri olisi mennyt kirjoittamaan historiaa siviiliavioliittoa erityisesti puoltavaan henkeen.

Ed. Grönvall on täällä maininnut, että olisi kohtuutonta, jos yhteiskunta rankaisisi henkilöä, joka on pakotettu ryhtymään johonkin toimeen siinä toimessa tapahtuneesta rikkomuksesta, ja tällä perusteella hän piti mahdollisena määrätä kunnallislautakunnan esimestä siviilivioliiton solmijaksi. Tähän väitteeseen minä pyytäisin huomauttaa, että kunnallislautakunnan esimiehet ovat nykyisinkin rikoslain alaisia niissä virkatoimissa, joita heillä tähän asti on ollut ja edelleenkin on, joten ei tässä siis mitään periaatteellista muutosta entisestä tulisi tapahtumaan. Se olisi pitänyt rovasti Grönvallillakin, joka lie-nee koko lailla ollut tekemisissä kunnallisasiain kanssa, olla tiedossa.

Mitä sitten sanoisinkaan ed. Junekselle, joka täällä kaikella ahkeruudella koki todistaa meitä vastaan (Vasemmalta: Ei mitään!) ja siinä nojautui joukkoon raamatunlauseita. (Vasemmalta: Ei maksanut vaivaa! Puhemies koputtaa.) Minä en katso olevan syytä sen lausunnon johdosta antautua sen pitempiin huomautuksiin, jätän vain ed. Juneksen harkittavaksi, kuka pappi esimerkiksi Kaanaan häissä toimitti kirkollisen vihkimisen.

Ed. Lilius: Tarmolla, joka herättää miltei kunnioitusta ja joka tapauksessa kateutta, kun sitä näkyy olevan niin runsaasti, että sitä voidaan käyttää tähän näin vähäpätöiseenkin seikkaan, on edustaja Vuorimaa koettanut leimata lakivaliokunnan viattomat alkulauseet mitä suu-
rimmaksi historialliseksi synniksi. Tätä varten on haudasta esiin kutsuttu vanhat kirkkoisätkin. Minä pelkään, että hän kuitenkin niitä lukiesaan on menetellyt samalla tavalla kuin hän täällä eräässä eduskunnan kokouksessa väitti erään toisen arvoisan eduskunnan jäsenen men-
netelleen. Minä voin hänelle mainita, että kirkkoisä Tertullianus on aivan toisin kertonut silloisia oloja kuin mitä herra Vuorimaa tässä sanoi. Hän nimittäin sanoi, että hänen aikanaan oli yleisenä tapana, että avioliitto pyhitettiin, „ob signari“, tavallisella siunauksella, mutta vihkimisestä ei ole puhetta. Silloin ei vihkiminen siis ollut mikään välttämätön avioliiton ehto. Vasta Leo VI vuonna 893 määräsi itämailla kirkollisen vihkimisen välttämättömäksi avioliiton solmimismuodoksi. Kaarlo Suuri vuonna 802 koetti länsimaissa saada kirkollisen siunauksen tarpeelliseksi avioliiton solmimisessa, mutta ikivanha germaaninen oikeuskäsitys ei tämän mahtimääräyksen vuoksi silloinkaan luopunut entisestä herruudestaan, niin että vasta Tridentin kirkolliskokous vuonna 1563 sai lopullisesti määrätyksi kirkollisen vihkimisen välttämättömäksi avioliittoonmenemisen muodoksi, samalla kun se myöskin määräsi kirkollisen vihkimisen sakramentiksi.

Ed. Rosenqvist: Här har vid diskussionen i dag, liksom äfven vid diskussionen senaste gång, gjorts gällande den åsikten att det faktum att utvecklingen hos oss ledt till nödvändigheten att införa civiläktenskap vore en följd af gudlöshetens och religionföraktets tillväxt. Jag kan icke underlåta att inlägga en gensaga emot denna uppfattning. För min del betraktar jag denna utveckling såsom en följd däraf, att den protellantiska principen kommit och kommer till allt större förvärligande i vårt folkliif.

Ed. Malmivaara: Samalla kun olisin suonut, että vakavammalla tavalla olisi käsitelty tämä asia, jolla on syvä merkitys meidän kansamme elämään, pyydän saada huomauttaa, että äänestän valinnaisen siviiliavioliiton puolesta siitä syystä, etten halua samalla kertaa kuin

kansanedustajana myönnän toisille oikeuden noudattaa omia mielihalujansa, vyöryttää toisten kärsittäväksi pakkoa, joka heränneelle omalle tunnolle tulee olemaan äärettömässä määrässä loukkaava.

Ed. Kotonen: Kun minä puolestani äänestän pakollisen siviiliavioliiton puolesta, niin teen sen osaksi siitä syystä, etten tahdo jättää pap-
pien omilletunnoille sitä taakkaa, mitä heillä täytyy olla, jos he panevat painoa Kristuksen sanoille.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi ja ase-
tusehdotusta ryhdytään käsittelemään pykälä pykälältään, senjälkeen kun puhemies on huomauttanut, että kello tosin jo on siirtynyt yli 11:n, mutta että asian käsittelyä on vielä jatkettava jonkun aikaa.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Kotonen: Ehdotan, että tämä pykälä hyväksyttäisiin siinä muodossa, mikä sillä on ensimmäisessä vastalauseessa.

Ed. Leivo: Pyydän kannattaa ed. Kotosen ehdotusta.

Ed. Arthur Castrén: Minä pyydän myöskin kannattaa ed. Kotosen ehdotusta. Olen nimittäin ollut osallisena lakivaliokunnan työssä, ja olen tässä niinkuin muissakin suhteissa asettunut ensimmäisen vastalauseen kannalle, vaikka en poissaolevana ole ollut tilaisuudessa siihen yhtymään.

Ed. Wrede: Då särskilda medlemmar af kam-
maren uttalar sig för obligatoriskt civiläktenskap, ber jag få uttala en motsatt åsikt.

Den första regeln vid hvarje lagstiftningsarbete, om man vill att det skall hafva framgång, är den att man vid formulerandet af sina stad-
ganden icke bör följa abstrakta teorier utan tillfredsställa ett förhandenvarande behof af re-
former. Att såsom i detta fall nödvändigtvis eftersträfvat en yttre likformighet är ingalunda den viktigaste, den högsta principen, utan den främsta principen som bör följas är, som sagdt, att tillgodose ett föreliggande samhällsbehof

samt att aflägsna sådana olägenheter, som värligen förekomma. Gör man icke detta, så skjuter man öfver målet, hvilket lätt medför den följden, att man i själfva verket icke får någon reform till stånd.

Om man nu tillämpar denna regel på förevarande fråga, så följer däraf att vigseln under tidigare skeden haft sitt fulla berättigande såsom enda lagliga formen för ingående af äktenskap. Så länge alla rikets undersåtar tillhörde den evangelisk-lutherska kyrkan behöfdes icke någon annan form än vigseln inför luthersk präst. När det sedermera begynte finnas inom riket ett mindre antal personer, hvilka omfattade andra trosbekännelser, kunde saken tillsvidare ordnas genom specialbestämningar. Numera finnas redan stora grupper af personer, som icke kunna ingå äktenskap genom vigsel eller åtminstone icke böra tvingas att använda denna form, och därför äro sådana specialbestämningar icke mera tillräckliga, utan det har blifvit nödvändigt att införa s. k. civiläktenskap såsom en allmän institution. Men häraf följer ingalunda att den borgerliga formen bör införas såsom obligatorisk form för ingående utaf äktenskap. Tvärtom följer af de nuvarande förhållandena och anförda grundregel för lagstiftningen att civiläktenskap för närvarande bör komma i fråga endast såsom fakultativt. Ty genom en sådan reform tillfredsställes i själfva verket det föreliggande behovet på fullständigaste sätt. Därmed erhålla alla meningsriktningar och alla grupper af medborgare och jämväl främlingar hvad de behöfva.

Å andra sidan finnas också positiva skäl, som kunna anföras emot en sådan lagstiftningsreform, som det obligatoriska civiläktenskapets införande nu vore. Det finnes, och vi hafva äfven under diskussionen i kväll erfarit detta, i detta land en mängd medborgare, hvilka i äktenskapet se någonting annat och mer än blott en samhällsinstitution, och hvilka därför anse vigseln vara den form, som är mest egnad för ingående af äktenskap. Man må nu själf stå på en annan ståndpunkt och kalla dessa personers motvilja mot civiläktenskap en fördom, det är i alla fall en opinion hos vida lager af befolkningen, hvilken i samvetsfrihetens intresse bör respekteras. Om man åter betraktar frågan från rättslig synpunkt så måste det erkännas, att den kyrkliga vigseln är från denna synpunkt en fullt tillfredsställande form för ingående af äktenskap. Någon osäkerhet eller bristfällighet i detta af-

seende föreligger icke. Att den borgerliga formen för ingående af äktenskap vore den enda tillfredsställande eller ens att den vore bättre än vigseln, har icke kunnat bevisas.

Då nu vigseln sålunda har sitt historiska berättigande och införande af civiläktenskap såsom fakultativt tillfredsställer alla berättigade anspråk, samt det samhällsbehof, som nu kräfver att tillgodoses därigenom också verkligen blir tillgodosedt, så vore det icke en vis, utan en ovis lagstiftningspolitik att helt och hållet afskaffa vigseln såsom giltig form för äktenskap. Man skulle därigenom förbise de faktiskt förhandenvarande förhållandena till förmån för en abstrakt teori. Härtill komma ännu de praktiska olägenheter och svårigheter, som vore förenade med en dylik långt gående reform, särskildt med afseende å civilregistret, och hvilka olägenheter åtminstone för närvarande göra reformen ogenomförbar. Om man verkligen vill genomföra en så nödvändig och viktig reform, som denna, måste man nöja sig med hvad ändamålet kräfver och icke fara efter utopier, annars når man intet.

För min del ber jag på dessa skäl att få förorda 1 § enligt utskottets betänkande.

Ed. von Troil: Äfven jag ber att få uttala min anslutning till första reservationen. De skäl som anförts för att landtdagen nu icke bör gå längre än hvad i utskottets betänkande föreslås, ha på mig icke verkat öfvertygande.

Ed. Oranen: Kun tässä ensimäisessä vastalauseessa tullaan pakolliselle kannalle, niin pyydän samalla merkitä kantani että jos tästä pykälästä äänestettäessä tullaan siihen tulokseen, minä joka tapauksessa tahdon pysyä valinnaisuuden kannalla.

Ed. Lilius: Käytännölliset näkökohdat minun nähdäkseni täydellisesti ratkaisevat tämän esillä olevan kysymyksen valinnaisen siviiliavioliiton eduksi. Niinkuin vapaaherra Wrede jo huomautti, tekisi pakollisen siviiliavioliiton käytäntöönottaminen aivan välttämättömäksi siviilirekisterin säätämisen. Mutta on vielä toinen käytännöllinen seikka, josta tahdon erityisesti huomauttaa. Jos siviiliavioliitto tehtäisiin pakolliseksi, silloin olisi myöskin määrättävä joka kuntaan erityinen viranomainen, joka toimisi siellä avioliiton solmijana; silloin ei voisi enään tulla kihlakunnanoikeuden puheenjohtaja ja kihlakun-

nantuomari kysymykseen, joten ne, jotka pitävät kunnallislautakunnan puheenjohtajan epäpätevänä tähän toimeen, olisivat pakotetut silloin vaatimaan, että tähän virkaan asetetaan joka kuntaan erityinen virkamies. Ja niinkuin jo täällä edustaja Vuorimaa lähete keskustelussa huomautti erityisesti siviilirekisteriin nähden, syntyisi tästä niin suuria kustannuksia, että ne tekisivät aivan mahdottomaksi koko puheenalaisen uudistuksen. Siis niiden, jotka tahtovat todellakin tätä uudistusta aikaansaataavaksi, täytyy pakostakin kallistua valinnaisen siviiliavioliiton puolelle.

Ed. Jonas Castrén: Pyydän puolestani myöskin saada ilmoittaa, että seison valinnaisen siviiliavioliiton kannalla. Tämän minä teen etupäässä siitä syystä, että katson valinnaisen siviiliavioliittojärjestelmän paraiten vastaavan omantunnonvapauden vaatimuksia. Kieltämättä on että vuosisatojen kuluessa kirkollinen vihkiminen on ollut maassamme ainoana avioliiton solmimismuotona ja niin kauvan, kun on satoja tuhansia ja jälleen satoja tuhansia ihmisiä tässä maassa, joiden omantunnon vakaumuksen mukaan tämän avioliiton solmimismuodon käyttäminen paraiten vastaa heidän uskonnollista käsitystensä, olisi se moitittavaa pakon harjoittamista, jos heiltä naimisiin mennessä kielletäisiin mahdollisuus valita se avioliiton solmimismuoto, jonka he tärkeänä elämän hetkenä katsovat tarpeensa vaatimaksi.

Keskustelu 1 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on kannatettu myöskin lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa olevaa 1 §:n muodostelua. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ensimmäiseksi vastalauseeksi. Asiassa on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 1 §:n valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa on ensimmäinen vastalause tässä kohden hyväksyttävä.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 79 ei-ääntä; 1 § on hyväksytty muuttamattomana suuren valiokunnan mietinnön mukaan.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Lohi: Suuri valiokunta on tähän 2 §:ään nähden tehnyt sellaisen muutoksen, että siviiliavioliiton solmijaksi kunnallislautakunnan esimiehen tilalle on asetettu kihlakunnantuomari tai missä paikalliset olot niin vaativat, joku muu senaatin määräämä henkilö. Minun mielestäni tämä muutos ei ole ensinkään onnistunut. Totta kyllä on, että tuomari tai kihlakunnan-oikeuden puheenjohtaja luonnollisesti on kykenevä tällaisen tehtävän suorittamaan, mutta minun mielestäni on selvää, että kun paikalliset olot ovat sellaiset kuin ne useimmin paikoin maaseuduilla ovat, ei kihlakunnanoikeuden puheenjohtaja käytännöllisistä syistä voi tätä tehtävää suorittaa jo senkään takia, että hän asuu kaukana. Useimmissa tapauksissa tulisi minun käsitykseni mukaan siis joku muu henkilö olemaan avioliiton solmijana. Tässä nyt tullaan minun mielestäni ehdottomasti siihen, että hallitus olisi velvollinen tämän valiokunnan mietinnön perusteella asettamaan sellaisen henkilön, joka on lainopillisen sivistyksen saanut, koska kunnallislautakunnan esimiehen hylkääminen tähän toimeen suuren valiokunnan puolelta on tapahtunut pääasiallisesti niillä perusteilla, mitkä lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa mainitaan. Pääpaino näet pannaan siihen, että kunnallislautakunnan esimies ei ole kykenevä tuota tehtävää suorittamaan. Jos samallinen katsantokanta on vallalla senaatissa, voi se luonnollisesti johtaa siihen, että tuohon toimeen voidaan hyväksyä ainoastaan henkilö, joka on suorittanut lainopillisen tutkinnon. Mutta kuinka monessa paikkakunnassa on olemassa tuollaisia henkilöitä? Niitä ei ole ainakaan tiheään. Tässä voisi nyt johtua siihen, että hallitus olisi kenties pakotettu vakituisella palkalla asettamaan tuollaisen sivistyksen saaneita virkamiehiä tähän toimeen, sillä luonnollista on, että sellaisen sivistyksen saaneet henkilöt eivät voi sillä paikalla tulla toimeen, mikä näille avioliiton solmimisesta tulisi. Jo tältäkin kannalta katsottuna minun mielestäni tällainen muoto tälle pykälälle on aivan epäonnistunut.

Mitä siihen tulee, onko kunnallislautakunnan esimies tähän toimeen pätevä vaiko ei, on minun mielestäni lakivaliokunta tämän kohdan täysin perustellut ja sen lisäksi tälle kannalle on jo ennen asettanut, kuten on kuulunut, lain-

valmistelukunta. Tuntuu minusta sentähden jotenkin kummaltiselta, että meidän kansanvaltainen eduskuntamme asettuisi sellaiselle kannalle, että se pitäisi kunnallislautakunnan esimiehiä siihen epäpätevinä, silloin kun sellainen auktoriteetti kuin lainvalmistelukunta on katsonut heidät siihen päteviksi.

Ed. Lilius: Minä annan täyden tunnustuksen sille parannukselle, jonka suuri valiokunta on nyt esillä olevaan pykälään toimeenpannut, antaessaan sille sen nykyisen muodon. Minä en kuitenkaan voi katsoa, että asia täten on tullut järjestetyksi niin hyvin, kuin sen olisi pitänyt. Minä kaipaen tässä muodostelussa selvitystä siitä menettelystä, jota on noudatettava silloin, kuin puheenalainen viranomaisen on määrättävä. Siinä ei ole ensinkään sanottu millä tapaa esitys senaatin oikeusosastolle puheenalaisessa asiassa olisi tehtävä, onko se yksityisen henkilön, kunnan tai jonkun viranomaisen tehtävä ja miten se on tapahtuva. Tämä puute minun mielestäni on täydellisesti poistettu siinä ehdotuksessa, joka on esitetty kolmannessa vastalauseessa, siinä kun säädetään, että kihlakunnanoikeus tekisi asiassa esityksen hovioikeudelle. Täten tulisi nähdäkseni niinhysin oikeudelliset kuin käytännöllisetkin näkökohdat tarpeen mukaan huomioonotetuiksi. Kihlakunnanoikeuden puheenjohtaja vakinaisena avioliiton solmijana paraimmin kykenee arvostelemaan, milloin on tositarpeen vaatimaa, avioliiton solmijan kannalta katsottuna, että toinenkin, paikallinen, viranomaisen sitä varten määrätään. Toisaalta taas kihlakunnanlautakunta voi arvostella paikkakunnan tarpeet ja toivomukset siinä suhteessa ja voi myöskin esittää sopivat henkilöt, joita sitten kihlakunnanoikeuden puheenjohtaja voi arvostella oikeudellisia näkökohtia huomioon ottaen. Täten tulee menettely yksinkertaisemmaksi, selväksi ja — voi sanoa — kansanvaltaiseksi. Minun mielestäni tällainen menettelytapa antaa tyydyttävämmän tuloksen kuin suuren valiokunnan ehdottama menettelytapa.

Ed. Poutiainen: Ilman pitempiä puheita minä kannatan edustaja Lohen tekemää ehdotusta, että tämä toinen pykälä tulisi samantapaiseksi kuin vastaava lakivaliokunnan mietinnön pykälä.

Ed. Pykälä: Luettuani lakivaliokunnan asiasta tekemän mietinnön, oli mielestäni täysin

pätevästi perusteltu tämä tulos, mihin lakiteksti viittaa. Mutta suurta hämmästystä herättää, että suuri valiokunta on joutunut toisenlaisiin tuloksiin tämän 2 pykälän suhteen. Pitkiä perusteluja ei suuren valiokunnan mietinnössä kylläkään ole, mutta sitä siinä pääasiassa painostetaan, että lautakunnan esimiehet maalla tavallisesti ovat niin alhaisella sivistysasteella, etteivät he kykene tällaiseen toimeen. Ikävä kyllä, että voi olla poikkeuksia joissakuissa seuduissa, mutta poikkeus ei koskaan voi olla sääntönä. Ainakin valistuneemmissa kunnissa on yleensä kunnallislautakunnan esimies jo sillä tasolla yhteiskunnallisessa lain tuntemisessa, että hän kykenee tällaiseen. Täytyyhän lautakunnan esimiehen olla monesta muusta tärkeästä lainkohdasta selvillä, joitten kanssa hän on aina tekemisissä, joten hän yhtä hyvin voi syventyä tähän uuteen siviiliavioliittolakiinkin. Hänellä on monta etua puolellansa. Esimerkiksi hän tuntee kuntansa väestön melkein yleensä ja tätä etua ei ole kihlakunnan nuorilla tuomareilla, jotka monasti ovat ensi kertaa kihlakunnanoikeuden puheenjohtajana paikkakunnalla. Toiseksi lautakunnan esimiehellä on aina rekisteri kaikista kunnan asukkaista huostassaan. Jos tuo toimi jätetään kihlakunnanoikeuden puheenjohtajalle, täytyy hänelle myös kustantaa tällainen rekisteri, ennenkun hän voi vähääkään perehtyä asiaan. Valiokunnan mietinnön perusteluissa mainitaan, että kihlakunnanoikeuden puheenjohtaja ainakin kaksi kertaa vuodessa, nimittäin käräjiä toimittaessaan, on paikkakunnalla. Mutta otetaanpa huomioon, että useimmissa pienissä pitäjissä käräjät kestävät ainoastaan 8 päivää tahi niille seuduin. Jos tällä ajalla ottaa kuulutuksen, niin mistä hänet taas löytää silloin, kun lähtee avioliittonsa päättämään? Kaikki nämä seikat huomioonottaen on välttämätöntä, että yhtä kyytiä valitaan kansanvaltainen muoto ja kansanvaltaisempaa muotoa ei, niinkuin edustaja, tohtori Lilius juuri mainitsi, suinkaan löydetä, kuin minkä valiokunta on tässä löytänyt.

Tämä suuren valiokunnan muutosehdotus veisi siihen, että ennen pitkää ilmestyisi maaseudulle niin sanottu notariaattilaitos, eli niin sanottuja avioliitonotareja. Voineeko paikkakunnalla löytää kykenevämpiä henkilöitä, jos ei lautakunnan esimieheen luoteta; olisiko muita henkilöitä saatavissa ja voisiko tuollainen muualta sinne käsketty notario elää niillä tuloilla, mitä siviiliavioliitto tuottaisi? Niinmuodoin saisi valtio

maksaa heille lisäpalkkiota ja siten olisi taas uusi virkalaitos valmiina. Tällaista minä en voi ottaa vastuulleni, vaan tulen täydellisesti kannattamaan lakivaliokunnan asiassa tekemää mietintöä ja äänestämään sen puolesta. Luullakseni se on ainoa ja oikea, mikä tässä vie tarkoitetuille perille kaiken sen nojalla, mitä valiokunta on perusteluissaan maininnut.

Ed. Jonas Castrén: Minun käsitykseni mukaan on se muutos, minkä suuri valiokunta on tehnyt käsilläolevaan pykälään, ehdottamalla avioliiton solmijaksi määrättäväksi kihlakunnan tuomarin tai kihlakunnanoikeuden puheenjohtajan, hyvin mietitty. Sillä sanottakoon mitä tahansa, niin eivät läheskään kaikki kunnallislautakunnan esimiehet, jospa kohtakin heidän joukossaan on taitavia miehiäkin, kykene noita vaikeita avioestekysymyksiä ratkaisemaan. Kannatan suuren valiokunnan ehdotusta sitä kernaammin, koska olen vakuutettu siitä, että jos määrättäisiin kunnallislautakunnan esimiehet avioliiton solmijoiksi, jossa tehtävässään, jos he erehtyvät, heitä uhkaa vaihtoehtoisesti vankeus taikka sakko, tämä tulisi aikaansaamaan tyytymättömyyden myrskyn. Luullaanko todellakin, että määräämällä avioliiton solmijoiksi kunnallislautakunnan esimiehiä, siten helpotettaisiin kihlakumppanien avioliiton solmimista! Useimmissa tapauksissa tulisi epäilemättä käymään niin, että lautakunnan esimies ei voisi heti paikalla ratkaista, onko avioesteitä olemassa vaiko ei. Hänen täytyisi pidättää itsellensä miettimisaikaa, sanoa kihlakumppaneille: palatkaa viikon tai kahden perästä takaisin, silloin minä ilmoitan, voinko antaa teille kuulutuksen. Viikon taikka kahden perästä hän ei vielääkään olisi asiasta selvillä ja pidättäisi itselleen uutta miettimisaikaa.

Paitsi sitä pulmaa, johon asetettaisiin täten kunnallislautakuntien esimiehet, olisi oikeuden ja kohtuuden kannalta suorastaan väärin määrätä tällainen tehtävä kunnallisille luottamusmiehille. Kunnallislautakunnan esimiehet eivät ole mitään valtion virkamiehiä. He eivät tulisi nauttimaan mitään palkkaa avioliiton solmijatehtävästään, mutta heitä avioesteitten tutkijana olisi alituisesti uhkaamassa lain rangaistus. En siis voi kannattaa usealta taholta eduskunnassa tehtyä ehdotusta, että avioliiton solmijaksi määrättäisiin kunnallislautakunnan esimies.

Tahdon samalla ilmoittaa, että ed. Liliuksen esittämällä syillä kannatan hänen tekemäänsä muutosehdotusta.

Ed. Junes: Jo äskeisessä lausunnossani lausuin ajatukseni tästä viranomaisesta, joka tulisi avioliiton solmijaksi, mutta kun en myöskään ole suuren valiokunnan kannalla, vaikka kyllä siellä lopullisessa äänestyksessä sittemmin jouduinkin sitä kannattamaan, niin olisi ajatukseni yhtyä kannattamaan kolmatta vastalauseetta, sitä, jonka ed. Lilius täällä teki.

Tämän lisäksi lienee tarpeellista hiukan kaivota siihen lausuntoon, jonka ed. Pykälä antoi puolustaessaan kunnallislautakunnan esimiestä tähän toimeen asetettavaksi. Hän nimittäin m. m. mainitsi, että rekisterien pito on jo kunnallisviranomaisilla niin täydellinen, että tämä olisi erinomaisena etuna hänen tehtäväinsä suorittamisessa. Mutta minun täytyy tähän huomauttaa, että ne, jotka ovat olleet tekemisissä näiden asiakirjojen kanssa, joita nyt rekisteriksi voisi nimittää, tietävät, että ne ovat niin puutteellisia, ettei niistä suurestikaan hyötyisi.

Esimerkkinä pyydän mainita että, jos tarkoitetaan niillä henkikirjojen otteita, niin nuoret henkilöt jotka muuttavat pois vanhempain luota toiseen paikkaan, viedään sinne hengille ja niin ei ole ollenkaan näköksellä kenen lapsia ne ovat. Paitsi sitä tulee esiin aina muitakin suuria puutteellisuuksia.

Ed. Nybergh: Minä pyysin puheenvuoroa sen johdosta että täällä on kannatettu kolmatta vastalauseetta. Minä pidän sen puutteellisenä seuraavassa kohden.

Siinä sanotaan, että siviiliviranomaisena on, missä paikalliset olot sen tekevät tarpeelliseksi, se henkilö, jonka hovioikeus kihlakunnanoikeuden esityksestä siihen toimeen määrää. Minusta tämä on puutteellista sen takia, ettei ole välttämätöntä, että tuo esitys on kihlakunnanoikeuden tai tuomarin tehtävä, sillä voidaanhan ajatella että kuntakokous, kunnallislautakunta tai yksityiset henkilöt kunnassa tekevät alotteen. Minä en voi käsittää, minkä takia tämä ehdotettu säännös on tehty näin ahtaaksi, että ainoastaan kihlakunnanoikeus olisi se, jonka asiana olisi tehdä alote tuollaisen erityisen henkilön asettamisesta. Sentähden minä katson, että suuren valiokunnan mietinnölle on tässä kohden annettava etusija, sillä sen kautta käyppi mahdolliseksi kenelle hyvänsä, joko yksityiselle henkilölle tahi valtion

tai kunnallisille viranomaisille, ryhtyä alotteeseen erityisen henkilön määräämiseksi siviiliavioliiton solmijaksi.

Mitä muuten tulee kysymykseen kunnallislautakunnan esimiehen asettamisesta puheenaolevaan toimeen, niin katson suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden olevan paremman kuin lakivaliokunnan mietinnön pääasiallisesti sen takia, että minusta tuntuu että me tulemme kaltevalle pinnalle, jos rupeamme käyttää sellaista menettelytapaa, että kunnallisten viranomaisten niskoille pannaan valtiollisia toimia.

Ed. Wrede: Enligt min tanke är den fråga, som i förevarande paragraf föreligger till afgörande, föga mindre viktig än den, som behandlades i 1 §. Det förhåller sig nämligen så, att om man engång vill en reform, så måste man också välja de medel, som äro nödvändiga för reformens genomförande. Man måste se till att saken anordnas på sådant sätt, att den samhällsapparat, som man inför, kan fungera ordentligt. Det är på dessa skäl, som jag för min del förordar stora utskottets förslag och icke lagutskottets.

Jag vill visserligen icke neka, att kommunalnämndsordföranden i en del och kanske i stort antal fall kan hafva nödig kompetens för uppdraget att vara vigsselförfattare, men säkert är, att han i åtskilliga andra fall icke är därtill kompetent. Det är, såsom här har framhållits, ganska svåra rättsliga spörsmål, som komma till afgörande vid pröfningen af äktenskapshindren, och om på ett antal orter den person, som skall förrätta borgerligt äktenskap, icke är kompetent för ändamålet, råkar hela institutionen så att säga på sned.

Men utom detta skäl finnas andra skäl, som icke äro mindre viktiga, mot en sådan anordning. Det har redan framhållits, att det är oegentligt att åhvälfva kommunalnämndsordförande och viceordförande, hvilka äro kommunala förtroendemän, rent statliga uppdrag. Jag vill icke gå så långt att jag skulle påstå, att lagstiftaren icke vore berättigad därtill. Utan tvifvel har lagstiftaren formell rätt att införa en sådan bestämning, men lagstiftaren skulle, genom att så förfara, missbruka sin makt och begå en stor orättvisa mot dessa personer. Det är nämligen att märka, att uppdraget att fungera såsom kommunalnämndsordförande är ett sådant, som kommu-

nens medlemmar måste öfvertaga och icke kunna undandraga sig, om de icke hafva laga förfall. Såsom här redan har framhållits, är kommunalnämndsordförande underkastad strängt staff, om han gör sig skyldig till tjänstefel. Här har visserligen anmärkts, jag tror det var af hr Kotonen, att kommunalnämndsordförande äfven i öfriga afseenden är underkastad strafflagens bestämmelser i 40 kapitlet. Detta är nog sant, men hans öfriga funktioner äro sådana, att han med ordentlighet och god vilja kan undgå att komma i kontakt med strafflagen. Men detta kan han ingalunda alltid såsom äktenskapsförrättare, ty de frågor, som det här ankommer å honom att pröfva, öfvergå som sagdt ofta hans kunskaper och förmåga. Härtill kommer ännu en omständighet, som enligt min tanke är af synnerligen stor vikt, nämligen att kommunalnämndsordförande icke är en ständig funktionär såsom prest och domare, utan utses endast för tre år. I sådana kommuner, där innehafvarene af denna funktion vexla, uppstå till följd af dessa täta ombyten stora olägenheter, utom att dessa funktionärer icke kunna förvärfva sig den praktik, som är nödvändig för att de skola kunna fullgöra uppdraget, då de sakna juridisk underbyggnad.

Det har framhållits såsom en synnerligen viktig omständighet, att kommunalnämndsordföranden är vida lättare tillgängliga än domaren. Detta är i viss mån riktigt, men den lucka, som här kunde anses förefinnas, om endast domhufvanden och häradsrättens ordförande vore äktenskapsförrättare, har ju blifvit fylld därigenom att möjlighet beredts att på sådana orter, där det finnes nödigt, utse också andra personer därtill. Härigenom kan den borgerliga äktenskapsförrättaren också blifva temligen lätt tillgänglig.

Beträffande den sistnämnda frågan, nämligen angående utseende af äktenskapsförrättare på sådana orter, där det finnes nödigt, ber jag att få förena mig om hvad som yttrades af lagutskottets ordförande. Jag kan icke för min del anse det vara förenligt med de funktioner, som i öfrigt åligga hofrätt, att det vore hofrätten, som skulle utse dessa personer. Här har anmärkts af hr Lilius, att det af stora utskottet godkända förslaget i det afseendet vore bristfälligt, att det icke i detta förslag har utsagts, hvilken myndighet egde föreslå dessa äktenskapsförrättare för justitiedeparte-

mentet. Men detta är en omständighet, hvarom justitiedepartementet naturligtvis eger utfärda bestämmelser; det är icke nödvändigt, att dylika bestämmelser intagas i själfva lagen. Justitiedepartementet har med afseende å äktenskap åtskilliga andra funktioner, som ligga utom dess värf såsom dömande myndighet, och det är såväl på denna grund som också såsom central myndighet vida mer lämpligt härtill än hofrätten. Jag ber på alla dessa skäl att få förorda stora utskottets förslag.

Ed. Ahmavaara: Kannatan sitä, että toinen pykälä muutettaisiin tämän kolmannen vastalauseen mukaan. Mitä siihen seikkaan tulee, josta ed. Nybergh täällä huomautti, että kolmas vastalause olisi vajanainen, kun sen mukaan eivät muut kuin kihlakunnantuomarit voi ehdottaa avioliiton solmijaa missä niitä tarvitaan, niin minusta ei tätä tarvitse tulkita niin ahtaasti. Kuntakokous, kunnallislautakunta tai kunnalliset luottamusmiehet voivat kihlakunnantuomareille huomauttaa asiasta jotapaitsi kihlakunnantuomarilla on apunaan lautakunta, joka tuntee kunnalliset olot ja voi tuoda kuntalaisten mielipiteet tietoon, joten tässä ei ole minusta mikään suurempi puutteellisuus olemassa. Minusta on paljon luonnollisempaa, että hovioikeus määrää siviiliavioliiton solmijat, sillä silloin siinä tulevat puhtaasti oikeudelliset ja asialliset näkökannat kysymykseen, kun sen sijaan, jos senaatin oikeusosasto määrää, saattaa tulla aikoja, että muutkin näkökannat pyrkivät huomioon kuin oikeudelliset, joten jo senkin vuoksi minusta on epämiellyttävää, että se jäisi senaatin oikeusosaston määrättäväksi. Mitä siihen puheeseen tulee, että muka kansanvallan nimessä kunnallislautakunnan esimiehet tulisi asettaa avioliiton vahvistajiksi, niin minusta juuri se on epäkansanvaltaisuutta, että valtio pakottaa kunnallisia luottamusmiehiä, jotka on valittu toisia toimia varten, tähän toimeen, joten juuri siltäkin kannalta haluan puolustaa kolmatta vastalausea.

Ed. Söderholm: Jag hör till dem, som anse att det bland ordförandene i kommunalnämnderna finnes en hel del, som skulle vara lämpade för uppdraget att avsluta borgerligt äktenskap, men jag vill icke att de skola kunna tvingas därtill. Ställer man denna befatning så, att högre myndigheter kunna förordna personer

att blifva avslutare af äktenskap, så hafva ju dessa myndigheter också möjlighet att, där kommunalnämndsordförande är lämplig till uppdraget, utse honom, men då sker det med kommunalnämndsordförandens begifvande, och det är en väsentlig skillnad mot att tvinga honom att emottaga ifrågavarande uppdrag.

Hvad sedan beträffar de olika myndigheterna, åt hvilka uppdraget att utse dem, som avsluta äktenskap, skulle anförtros enligt stora utskottets förslag och tredje reservationen, så måste också jag för min del gifva företräde åt stora utskottets förslag. Det har anmärkts och det har också här bemötts, att stora utskottets förslag icke skulle vara fullständigt i detta afseende, men den tredje reservationen lider därvidlag också af en brist, och en brist, som jag för min del anser t. o. m. vara större. I reservationen föreslås att myndighet, som eger avsluta äktenskap, förordnas af hofrätt på framställning af häradsrätt. Man kommer däraf till den uppfattningen, att häradsrätten skulle kunna utan vidare föreslå en person till detta uppdrag äfven mot hans vilja. Man kommer nämligen till detta resultat därför, att man osökt gör en jämförelse med utseendet af nämndemän, hvilket ankommer, visserligen icke å hofrätt, utan å häradsrätt. Därvid står valet väl mellan tre personer, men bland dessa tre personer är häradsrätten berättigad att utse en äfven emot dennes egen önskan. Jag säger, som sagdt, att denna parallell ligger mycket nära till hands, ty man kan få från 2 § enligt tredje reservationen den uppfattningen, att hofrätten på häradsrättens framställning kan förordna den person, som häradsrätten har föreslagit, men huruvida den föreslagne skall hafva varit med om saken säges intet. Denna farhåga har man alls icke från 2 §, sådan den gestaltar sig enligt stora utskottets förslag, ty där säges att åt justitiedepartementet öfverlämnas att förordna personer. Justitiedepartementet har icke i sin makt att till dylika uppdrag förordna andra personer än sådana, som underlyda justitiedepartementet, men de som underlyda sagda departement äro endast domare. Man behöfver därför icke befara att genom denna affattning något tvång för den ena eller andra skulle blifva utfövd, då det gäller förordnande till dessa uppdrag af andra personer än domare. På dessa grunder hör jag till dem, som förorda stora utskottets förslag i denna del.

Ed. Pykälä: Minä vaan pyydän huomauttaa ed. Castrénin lausunnon johdosta, kun hän sanoi, että kunnallislautakuntien esimiesten kykenemättömyys tulisi johtamaan siihen, että täytyisi lykätä avioliiton solmiminen ja siten synnytyksi viivytystä, että samaten voisi käydä tuomarin ollessa avioliiton solmijana. Minulla on se kokemus, että kunnallislautakunnan esimiehet suorittavat asiat aikanaan, mutta sitä ei voi sanoa tuomareista. He ovat hyvin halukkaita lykkäämään asioita eteenpäin, joten monilta kerkiäisi avioliittokuume jäähtyä ennenkuin pääsevät tähän onnelliseen satamaan.

Ed. Airola: Sekä lakivaliokunnassa että myöhemmin kamarin täysi-istunnoissa olen kuullut useampaan kertaan toistettavan sen ennustuksen, että siviiliavioliittolain voimaantulua tulisi niiden lukumäärä, jotka solmisivat avioliittonsa siviiliviranomaisen edessä, olemaan sangen vähäinen, ja että sellaiset tapaukset tulisivat, niinkuin edustaja Lilius valiokunnassa useampaan kertaan sanoi, olemaan erittäin harvinaisia poikkeustapauksia. Näin uskoisinkin jossain määrin käyvän, jos tämä laki asettaisi avioliiton solmijaksi maalla ne viranomaiset, mitkä ehdotetaan toisessa vastalauseessa ja sen mukaisesti suuren valiokunnan mietinnössä sekä myöskin kolmannessa vastalauseessa. Näitten ehdotusten mukaan avioliiton solmijana olisi kihlakunnantuomari tai kihlakunnanoikeuden puheenjohtaja. Lisäksi voisi joissain paikoin paikallisten olojen vaatiessa tulla kysymykseen joku muukin henkilö, jonka määräisi joko hovioikeus tai senaatin oikeusosasto. Käytännössä tulisi siis enimmäisessä paikoissa olemaan yksinomaan kihlakunnantuomari ja kihlakunnanoikeuden puheenjohtaja tai jompikumpi näistä avioliiton solmijoina, sillä epäilemättä kävisi niin, että — oli tämän lisähenkilön määrääjänä sitten hovioikeus tai senaatin oikeusosasto, — niitä lisähenkilöitä tulisi määrättäväksi ainoastaan erittäin harvoihin paikkoihin. Koska enimmäisessä paikoissa tulisi siis ainoastaan kihlakunnantuomari tai kihlakunnanoikeuden puheenjohtaja olemaan avioliiton solmijoina, tietäisi se sitä, että avioliittoon aikovilla olisi pitkät matkat edessään, tulisi kalliit matkakulut, kuluisi aikaa paljon hukkaan. Siksi hyvin harva ottaisi kestääkseen ne vaivat, suorittaakseen kalliit matkakustannukset. (Vasemmistosta: Rikkaat vain!)

Asia kävisi todellakin niin kuin täältä vasem-

malta huomautettiin, että ainoastaan jotkut varakkaat henkilöt voisivat uhrata niin paljon varoja kuin siviiliavioliittoon meneminen vaatisi. Heillä olisi myöskin aikaa ja hyvät hevoset tai muunlaiset vehkeet, joilla voisivat lähteä etsimään kihlakunnantuomaria. Mutta toista se olisi vähävaraisille. On kihlakuntia, joissa matkat ovat sata, toisissa puolitoistasataa ja kaksikin sataa kilometriä pitkiä. Kukapa köyhä ihminen voisi silloin lähteä etsimään tuomaria avioliittonsa solmijaksi! Hän menisi mieluummin papin eteen ja antaisi kirkollisella vihkimisellä avioliittonsa vahvistaa, niin vastenmielistä kuin se hänelle ehkä olisikin. Tämäntapaisten ehdotusten hyväksyminen tietäisi sitä, että laki kyllä tunnustaa ihmiset oikeutetuiksi solmimaan avioliittonsa siviiliviranomaisen edessä, mutta tämä oikeus olisi vain paperilla. Käytännössä sillä ei olisi mitään merkitystä. Jos tahdotaan, että oikeudella avioliiton solmimiseen siviiliviranomaisen edessä myöskin olisi käytännöllistä merkitystä, että ihmiset todellakin omaisivat sen oikeuden ja voisivat sitä oikeutta käyttää, täytyy avioliiton solmijaksi asettaa sellainen viranomainen, jonka luo meneminen ei vaadi pitkiä matkoja, eikä paljon ajanhukkaa ja kustannuksia. Sellaisen ehdotuksen sisältää valiokunnan mietintö sekä myöskin neljäs vastalause.

Valiokunnassa olen ollut mietinnön kannalla ja yhä vieläkin olen sitä mieltä, että kunnallislautakunnan esimies olisi sovelias avioliiton solmijaksi. Kun tätä vastaan kuitenkin esitetään kaikkemmoisia väitteitä, — kunnallislautakunnan esimies muka ei ole kykenevä, häneltä puuttuu yleissivistys, avioesteitten tunteminen, j. n. e. — niin olen kallistunut kannattamaan neljättä vastalauseetta. Kun kunnallislautakunnan esimiehen lisäksi tulee kihlakunnantuomari, lainoppinut henkilö, silloin menettävät merkityksensä ne väitteet, mitä kunnallislautakunnan esimiehen tietojen puutteesta ja hänen pätemättömyydestään on esille tuotu.

Myöskin eräs seikka, joka on jonkun verran vaikuttanut minuun, on se, että on paikkakuntia, joissa kunnallislautakunnan esimiehenä on pappi. Jos nyt ei tämän rinnalla olisi ketään muuta siviiliviranomaista, niin jouduttaisiin siihen, että henkilöt, jotka sellaisilla paikkakunnilla tahtoisivat mennä siviiliavioliittoon, saisivat marssia papin eteen ja tämä sitten toimittaisi siviilisen vihkimisen. Tämäkin seikka vältetään, kun kunnallislautakunnan esimiehen rinnalle asete-

taan kihlakunnantuomari. Kun näin tehdään, silloin on avioliiton solmija tavattavissa yhtä lyhyen matkan päässä, yhtä helpolla ja yhtä vähällä vaivalla kuin pappi on niitten tavattavissa, jotka sitä kaipaavat. Silloin voisi tulla kilpailu kirkollisen vihkimisen ja siviilisen vihkimisen välillä ja silloin voisi käydä aivan toisin, kuin oikeistossa ja keskustassa on ennustettu, voisi käydä niin, että avioliiton solmimiset siviiliviranomaisen edessä eivät olisi harvakuksia poikkeustapauksia, vaan mahdollisesti voisi käydä niin, että enimmäkseen avioliitot solmittaisiin siviiliviranomaisen edessä, vaikka valinnainen muoto tuleekin hyväksytyksi.

Ed. Kallio: Kun tässä asiassa on tehty jo hyvin monenlaisia ehdotuksia, niin tuntuu jotenkin vaikealta vielä esittää eroava mielipiteensä asiassa. Minä nimittäin en voi täydellisesti kannattaa yhtään niistä ehdotuksista, joita tässä asiassa on varemmin tehty. Minusta tulisi pitää silmällä sitä, kun kerran siviiliavioliitto hyväksytään, että se olisi verrattain yhtä helppo toimeensaada kuin kirkollisen viranomaisenkin edessä, ja samalla täytyy lainsäätäjän pitää huolta siitä, että tämä siviiliviranomainen on toimeensa mahdollisimman pystyvä. Jos nyt hyväksytään se mielipide, jota lakivaliokunta on ehdottanut, ja jossa umpimähkään ehdotetaan kunnallislautakunnan esimies siviiliviranomaiseksi, joka vihkimisen toimittaa, niin me emme voi vähääkään pitää silmällä sitä, että hän omaa juuri ne ominaisuudet, joita tämä toimi edellyttää. Jos taas ehdotetaan siihen yksistään tuomarit, kuten suuri valiokunta on tehnyt, niin kieltämättä jää siihen se hankaluus, että siviiliavioliittoon haluavilla on pitkät matkat, ja yleensä tulee vaikeammaksi tämän viranomaisen edessä päästä avioliittoon kuin kirkollisen viranomaisen edessä. Kun minä en näin ollen voisi yhtyä siihen, että umpimähkäisesti määrättäisiin kunnallislautakunnan esimies tähän toimeen, ja kumminkin pidän silmällä, että avioliiton solmijan tulisi olla helposti tavattavissa, niin olisi minusta asia voitettavissa parhaimmin ainoastaan siten, että kuntakokous ehdottaisi tämän siviiliviranomaisen, jonka kihlakunnan oikeus sitten määräisi. Näin ollen jokaisessa tapauksessa olisi jo kuntakokous tilaisuudessa harkitsemaan, onko henkilö tähän toimeen sopiva; ja lisäksi vielä kihlakunnan oikeus voisi sen jälkeen harkita asiaa, kun sille jäisi lopullisesti määräämisoi-

keus, kuten esimerkiksi nykyään on holhouslautakunnan esimiehen määräämiseen nähden. Täten epäilemättä, vaikkakin jouduttaisiin käyttämään maallikoita, olisi parempia takeita siitä, että silmällä on pidetty niitä näkökohtia, joita tämä toimi kaipaa.

Näin ollen voitaisiin siihen nimittää maaseudulla olevia lakimiehiä, kuten esimerkiksi henkikirjoittajia, kruununvoutoja y. m. aina sen mukaan, kuinka kykeneviä henkilöitä kullakin paikkakunnalla olisi saatavissa.

Minä en kumminkaan uskalla tehdä täällä varsinaista ehdotusta, vaikka olen sitä ajatellut, mutta koska on toinen lukeminen käsissä, ja tätä mielipidettä ei ole tuotu ensimmäisessä lukiemisessa eikä suuressa valiokunnassa esiin, niin luulen, ettei ole toiveita tässä eduskunnassa saada sitä nyt läpiajetuksi. Näin ollen täytyy kai minunkin valita joku niistä ehdotuksista, jotka ovat tehdyt, ja joilla minusta on omat vikansa jokaisella. Suuren valiokunnan ehdotus ei minua miellytä siinäkään suhteessa, että täällä keskustelun aikana on nimenomaan painostettu sitä, että oikeusosasto ei tulisi määräämään tähän toimeen muita kuin alaisia henkilöitä. Tämä huomautus minusta tekee tämän muodon yhä epäilyttävämmäksi, sillä silloin siihen tulisi aniharvoja henkilöitä. Edustaja Liliuksen ehdotus sitä vastoin on minusta vähän parempi. Siinä on jo enempi paikallista tuntemusta, ja sen mukaan on myöskin toivoa, että näitä siviiliviranomaisia nimitetään useampia varsinkin harvaan asutuille seuduille. Kuten alussa jo sanoin ei sekään, paremmin kuin muutkaan näistä ehdotuksista, minua täydellisesti miellytä, vaan sen kumminkin pidän parhaana ja yhdyin kannattamaan sitä.

Ed. Kotonen: Kannatan ehdotusta, että tämä pykälä hyväksyttäisiin sellaisena kuin se on 4:ssä vastalauseessa, jonka kannalla lakivaliokunnassakin olen alunpitäen ollut.

Muuten samalla pyytäisin huomauttaa, että täällä on käsittääkseni hyvinkin suuresti liioiteltu niitä vaikeuksia, joita avioesteiden ratkaiseminen avioliiton solmijalle tuottaisi. On nimittäin huomattava, että nämä esteet vain hyvin harvoissa poikkeustapauksissa ovat sellaisia, ettei tavallisella järjellä varustettu ja asiaan kuuluvia asetuksia jossain määrin tunteva henkilö voisi niistä selviytyä, ja minä puolestani luotan meidän kunnallisiin viranomaisiimme niin

paljo, että uskon heidän tästä asiasta kunnialla suoriutuvan. Nykyisin on meidän kunnallisilla viranomaisillamme — niin kunnallislautakuntain esimiehillä, niin kuntakokousten puheenjohtajilla, niin vaivashoitohallitusten esimiehillä, niin holhouslautakuntain esimiehillä kuin muillakin — lukemattomia paljo vaikeammin ratkaistavia kysymyksiä aina edessä, ja he ovat niistäkin ainakin ilman sanottavia moitteita selviytyneet. Näistä lainkäyttelemiskysymyksistä, joita heidän eteensä tulisi avioliiton solmijoina, he aivan hyvin tulisivat selviytymään.

Ed. Söderholm: Mitt senaste yttrande tyckes hafva gifvit anledning till ett litet missförstånd. Jag nämnde att justitiedepartementet kan förordna endast detsamma underlydande tjänstemän till uppdraget. Men just därför att det icke finnes några andra justitiedepartementet underlydande tjänstemän än domare, behöfver man icke befara, att stora utskottets förslag skulle gifva anledning till att justitiedepartementet skulle komma att förordna någon mot dennes vilja. Det var detta jag ville framhålla, och det var endast i sådant sammanhang jag talade om justitiedepartementets rätt att förordna.

Ed. Lilius: Ed. Kotonen suvaitsi tässä lausua, että paljaalla selvällä järjellä voisi avioestekysymykset ratkaista. Minä olisin kiitollinen, jos ed. Kotonen paljaalla selvällä järjellä voisi ratkaista esim. nämät kysymykset: saako mies naida äiti- tai isäpuolensa äidin? tai: saako isä naida poikansa tytärpuolen tai tyttärensä tytärpuolen? Tai mitä hän luulisi siitä tapauksesta, että joku tahtois naida äitipuolensa sisaren? Ei missään näissä tapauksissa ole veriheimolaisuutta olemassa. Laki ei anna vähintäkään tukea näiden kysymysten ratkaisemiseen. Yleisten periaatteiden ja vanhojen ennakkopäätösten kautta, useinkin laajaperäisten tutkimusten jälkeen voidaan näissä tapauksissa selvää saada. Minä myönnän kyllä, etteivät ne joka päivä esiinny käytännössä, mutta meidän pitää lainsäätäjinä laatia laki sellainen, että tällaisetkin tapaukset saavat, milloin ne esiintyvät, tarpeenmukaisen ratkaisunsa.

Ed. Kotonen: Samalla innostuksella kuin nyt täällä, esitti ed. Lilius knoppologiansa jo suuressa valiokunnassa, ja se herätti siellä yleistä hilpeyttä. Minä ajattelin, ettei hän sitä

täällä enää esittäisi. Tällaisia knoppologioita voitaisiin löytää joka ainoalta lainkäytön alalta eikä ole yhtään lakimiestäkään, joka ilman muuta olisi valmis niihin vastaamaan. Yhtä hyvin voisi ed. Lilius esittää nämä kysymykset täällä pap-pien vastattaviksi, saisi nähdä, miten sitten kävisi. On minusta suoraan sanoen jotenkin lapsellista käydä sellaista esiintuomaan täällä eduskunnassa. (Hilpeyttä. Puhemies: Hiljaa.)

Ed. Anni Huotari: Täällä jo lausuttiin, että tämä suuren valiokunnan ehdotus tekisi asian monimutkaisemmaksi. Minä tahdon lyhyesti huomauttaa, että tämä tulisi vaikuttamaan kyseessä olevan lain 10 §:ään huonontavan muutoksen. Jos avioliiton solmijan mielestä olisi olemassa avioeste ja tyytymätön tahtois valittaa, hänen täytyisi valittaa hovioikeuteen saakka, mikä tulisi kalliiksi ja hankalaksi. Sekin puhuu 2:ssa ja 3:ssa vastalauseissa esitettyjä ehdotuksia vastaan.

Ed. von Troil: Bland bevisen för kommunalnämndsordförandens kompetens att fullgöra det uppdrag, som här är föreslaget, nämnde hr Kotonen också deras handhafvande af vårdnaden öfver förmynderskapen i de fall denna ej är öfverlämnad åt en särskild förmyndarenämnd. Herr Kotonens erfarenhet såsom underdomare bör dock hafva lärt honom, att det sätt, på hvilket uppsikten öfver förmynderskapen handhafves af såväl kommunalnämnd som förmyndarenämnd, är under all kritik samt att underdomarene hafva mycket svårt att få någon reda i den vård, som bör egnas hithörande angelägenheter. Exemplet var därför illa valdt.

Keskustelu 2 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Suuren valiokunnan mietintöä vastaan on keskustelun kuluessa kannatettu lakivaliokunnan mietintöön liitettyä kolmatta vastalauseetta, mikäli se koskee puheenaolevaa pykälää, lakivaliokunnan mietintöä ja lopuksi myöskin lakivaliokunnan mietintöön liitettyä neljättä vastalauseetta. On siis kolme eri muutosehdotusta, joista on toimitettava äänestys.

Mitä tulee menettelytapaan äänestyksessä, niin ovat kaikki muutosehdotukset vastakkaisia. On siis mielestäni meneteltävä sillä tavoin, että suuren valiokunnan ehdotus asetetaan äänestyksen pohjaksi ja että sille haetaan vastaesitys äänes-

tyttämällä vastatusten nämä toiset ehdotukset, alkaen niistä ehdotuksista, jotka ovat kauvimpana suuren valiokunnan ehdotuksesta. Tulee siis ensin äänestää 4:nnen vastalauseen ja lakivaliokunnan mietinnön ehdotusten välillä. Se niistä, joka voittaa, asetetaan kolmannen vastalauseen ehdotusta vastaan ja lopuksi se niistä, joka voittaa, asetetaan suuren valiokunnan ehdotusta vastaan.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys 4:nnen vastalauseen ja lakivaliokunnan mietinnön ehdotusten välillä.

Ken hyväksyy 2 § 4:nnen vastalauseen mukaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on se hyväksytty lakivaliokunnan mietinnön mukaiseksi.

Äänestyksessä annetaan 124 jaa-, 56 ei-ääntä. Lakivaliokunnan mietinnössä oleva ehdotus on siis hylätty ja vastaesitykseksi on hyväksytty 2 § 4:nnen vastalauseen mukaan.

2) Äänestys 3:nnen vastalauseen ja 4:nnen vastalauseen ehdotusten välillä.

Ken hyväksyy 2 §:n 3:nnen vastalauseen mukaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on se hyväksytty 4:nnen vastalauseen mukaiseksi.

Äänestyksessä annetaan 85 jaa- ja 98 ei-ääntä; 4:s vastalause on siis voittanut tässä äänestyksessä, jonka kautta 3:s vastalause on tullut hylätyksi.

3) Äänestys suuren valiokunnan mietinnön ja 4:nnen vastalauseen välillä.

Ken hyväksyy 2 §:n suuren valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on se hyväksytty 4:nnen vastalauseen mukaan.

Äänestyksessä annetaan 87 jaa- ja 96 ei-ääntä. Puheenaoleva 2 § siis on hyväksytty sellaisena kuin se on lakivaliokunnan mietintöön liitetyssä neljännessä vastalauseessa.

3 §:

Keskustelu:

Ed. Kotonen: Ehdotan, että 3 §:n 2 momentti hyväksyttäisiin sellaisena, kuin se on ensimmäisessä vastalauseessa.

Ed. Kivikoski: Pyydän saada kannattaa ed. Kotosen tekemää ehdotusta.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Tämän 3 §:n 2 momenttiin ehdotan lisättäväksi sanat „kumpikin henkilökohtaisesti“, joten mainittu 2 momentti tulisi kuulumaan: „Jos kihlakumppanit tahtovat, kun heidät on kuulutettu, erota, ja jos he eivät ole toisiinsa sekaantuneet, ilmoittakoot sen kumpikin henkilökohtaisesti sille viranomaiselle, joka on antanut kuulutuksen, ja kihlaus purkautuu.“ Teen ehdotukseni siitä syystä, että pidän tämän lisäyksen tarpeellisenä toisen kihlakumppanin — useimmissa tapauksissa naisen — oikeuden turvaamiseksi. Jos tämänlaisessa tapauksessa on mahdollinen toimia pelkän valtakirjan nojalla, voi seuraukseksi tulla, että joko houkuttelemalla tai suorastaan pakkoakin käytämällä saadaan puumerkki valtakirjan alle, jonka sisällystä asianomainen kenties ei edes ole kysynyt itse lukemaan. Todistajat kyllä tarvitaan, mutta nämä allekirjoituksellaan ainoastaan todistavat, että se, joka puumerkkinsä on piirtänyt kirjan alle, on sen itse tehnyt. Sitä paitsi ei pykälän puheenalainen kohta semmoisenaan edes selvästi osota, että kummankaan tarvitsee henkilökohtaisesti olla saapuvilla ilmoittamassa purkamisaikastaan, vaan voivat molemmat toimia asianajajan ja valtakirjan kautta. Joskaan ei tässä avoin valtakirja kelpaa, saattaa sellainen menettely johtaa väärinkäyttöihin.

Kun tästä kohdasta keskusteltiin suuressa valiokunnassa, tehtiin ehdotukseni vastustamiseksi muun muassa se huomautus, että henkilökohtainen esiintyminen tällaisessa asiassa on arkaluontoista, eikä sitäpaitsi suinkaan anna takeita siitä, etteivät kihlakumppanit, jotka haluavat saada eroa toisistaan, tietten taiten valehtelee. Tähän en voi muuta sanoa, kuin että valehtelemista tietysti ei voi millään keinolla taatusti estää, tässä enempää kuin muissakaan inhimillisissä väleissä. Jos toisiinsa sekaantuneet kihlakumppanit välttämättömästi tahtovat päästä eroon toisistaan, ei siinä tietysti tämänlainen valehteleväminen itsessään auta. Naimiskaaren useista pykälistä käy aivan riittävästi selville, että heitä katsotaan mieheksi ja vaimoksi, jos asiain oikea laita tavalla taikka toisella tulee toteen näytetyksi. Mutta tietysti kuulutuksen antaneen viranomaisen täytyy omasta kohden saada jotakin varmuutta siitä, ettei tapahtunut kihlaus purkautu olosuhteissa, jotka tekevät esim. uuden kuulutuksen antami-

sen mahdolliseksi. Tässä kohdin molempien henkilökohtainen saapuminen antaisi ilmeisesti parempia takeita kuin valtakirjalla liikkuminen.

On myöskin suuressa valiokunnassa päinvastoin väitetty, että ehdottamani lisäys on tarpeeton, koska sanamuoto jo semmoisenakin, kuin se on lakivaliokunnan ehdotuksessa, sisältää sen, että kihlakumppanien tulee henkilökohtaisesti saapua kuulutusta antaneen viranomaisen eteen. Tätä puolestani rohkenen epäillä ja huomautan epäilykseni tueksi sitä tosiasiaa, etteivät kaikki kirkollisenkaan kuulutuksen antajat aina vaadi molempien kihlakumppanien suullista tiedonantoa eron aikeista ja sen kanssa yhteydessä olevista seikoista, mikä kaikki on tuomiokapitulille ilmoitettava. Arvelen, että se uusi avionsolmimismuoto, jota nyt koetetaan lailla järjestää, olisi kaikessa saatava sellainen, ettei se tulisi edistämään eräitten meidän kansassamme hyvin yleisesti vallitsevien epätapojen harjoittamista. Jokainen järjestynyt yhteiskunta koettaa erinäisillä muotomenoilla saada niin suuria takeita kuin mahdollista, että kaikellinen löyhämielisyys nyt kyseessäolevalla alalla saataisiin supistumaan niin vähiin kuin mahdollista. Useasta syystä täytyy varoa, että siviiliavioliitto jo semmoisenaan tulee jossain määrin edistämään sitä löyhyyttä, jota meillä näissä asioissa liiankin paljon vallitsee. Mutta katsottavana on mielestäni, ettei lainsäädännössä suotta jätetä epäselväksi ja eriselyksien varaan kohtia, joilla tahdotaan estää niin paljon kuin mahdollista sellaista, mikä vahingoittaa lain tarkoitusta, joka on järjestyksen ja hyvän tavan vakaannuttaminen.

Ed. Vuorimaa: Minä pyydän saada kannattaa edustaja Yrjö-Koskisen ehdotusta sentähden, että ei ole harvinaista, että miespuoliset kihlatut ovat ilmestyneet pyytämään eroa valtakirjan nojalla, joka on annettu aivan toisessa tarkoituksessa. Jollei heidän pitäisi henkilökohtaisesti esiintyä myöskin siviiliavioliittoasiaansa purkamaan, voi sattua, että nainen usein tulee petetyksi ja hänen kihlattu ylkänsä pääsee vapaaksi valtakirjan nojalla, joka on annettu toisessa tarkoituksessa ja hänen tietämättänsä.

Keskustelu 3 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Suuren valiokunnan mietintöä vastaan, jossa 3 § on ehdotettu samallaiseksi kuin lakivaliokunnan mietinnössä, on tehty kaksi

muutosehdotusta, joita molempia on kannatettu ja jotka koskevat molemmat puheenaolevan pykälän toista momenttia. Edustaja Kotonen on tässä kohdassa puoltanut sanotulle momentille sitä muotoa, joka sillä on ensimmäisessä vastalauseessa. Tätä ehdotusta nimitän ensimmäiseksi vastalauseeksi. Edustaja E. S. Yrjö-Koskinen on ehdottanut, että tähän mietinnössä olevan 2 §:n 2 momenttiin lisättäisiin sanat „kumpikin henkilökohtaisesti“, joten kohta tulisi kuulumaan: „ilmoittakoot sen kumpikin henkilökohtaisesti sille viranomaiselle“ j. n. e. Tulen sitä nimeämään ed. E. S. Yrjö-Koskisen ehdotukseksi.

Asiassa on siis, mikäli on kysymys 3 §:n 2 momentista, äänestettävä ja koska molemmat muutosehdotukset ovat keskenään vastakkaisia, tulee parhaiten äänestettäväksi siten, että mietinnön ehdotus asetetaan äänestyksen pohjaksi ja että sille haetaan vastaehdotus äänestämällä vastatusten ed. E. S. Yrjö-Koskisen ehdotuksen ja ensimmäisen vastalauseen välillä.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. E. S. Yrjö-Koskisen ja ensimmäisen vastalauseen välillä.

Ken hyväksyy 3 §:n 2 momentin sellaisena kuin se on ed. E. S. Yrjö-Koskisen ehdotuksessa äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on sama momentti hyväksytty ensimmäisen vastalauseen mukaan.

Äänestyksessä annetaan 99 jaa- ja 81 ei-ääntä. Ensimmäisessä vastalauseessa oleva ehdotus on siis hylätty ja edustaja E. S. Yrjö-Koskisen ehdotus on hyväksytty vastaehdotukseksi mietintöä vastaan.

2) Äänestys mietinnön ja edustaja E. S. Yrjö-Koskisen ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja E. S. Yrjö-Koskisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 131 jaa- ja 45 ei-ääntä. Ed. E. S. Yrjö-Koskisen ehdotus siis on hylätty ja 3 § on hyväksytty valiokunnan mietinnön mukaan muuttamattomana.

Puhemies: Aika on kulunut niin pitkälle, että nyt täytyy keskeyttää tämän asian käsit-

tely. Voinemme sentään käsitellä pöydällepanot, mitkä ovat päiväjärjestyksessä. Puhemiestistö on arvellut, että ne asiat, jotka tänään jäävät käsittelemättä, tulevat esille huomenna eli oikeammin tänään keskiviikkona kello 6 ilta-puolella ja että seuraava täysi-istunto olisi pidettävä ensi perjantaina. Siihen istuntoon voitaisiin ne asiat, jotka nyt tulen esittämään, panna pöydälle.

Pöydällepanot:

6) Ehdotuksen alamaiseksi adressiksi
sisältävä perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2,

7) Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1909,

8) Maatalousopetuksen ottamista seminaarien opetusaineeksi

koskevan ed. Relanderin y. m. anomusehdotuksen n:o 83 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7,

9) Erinäisten verojen maksuperusteen muuttamista

koskevan ed. Ripatin y. m. anomusehdotuksen n:o 12 johdosta valmistettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2,

esitetään peräkkäin ja pannaan pöydälle jokainen ensi perjantaina pidettävään täysi-istuntoon.

Tarpeellisen määrärahan osottamista niiden erinäisten menojen suorittamiseksi vuonna 1911 kansakoululaitosta ja sivistystarkoituksia varten, joihin 1910 vuoden valtiopäivien myöntämä määrä ei riitä,

koskeva arm. esitys n:o 5;

Siitä verosta, joka paloviinan valmistamisesta vuonna 1912 on suoritettava sekä sanotun veron käyttämisestä,

annettu arm. esitys n:o 6;

Suostuntaluontoisen pääoma- ja kuponkiveron suorittamisesta

annettu arm. esitys n:o 7; sekä

Kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1912

annettu arm. esitys n:o 8

esitetään samoin peräkkäin ja pannaan jokainen pöydälle ensi perjantain täysi-istuntoon.

Vapautusta valtiopäivätyöstä saa ed. Kaskinen, jonka talon tulipalo on hävittänyt, pyynnöstään kymmeneksi päiväksi.

Seuraava istunto on tänään keskiviikkona kello 6 i. p. Silloin esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 1 siltä osalta, joka nyt jäi käsittelemättä, sekä tämän istunnon päiväjärjestyksessä olevat asiat n:ot 4 ja 5. Sen jälkeen on täysi-istunto ensi perjantaina kello 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 2,45 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi

livar Ahava.

20. Keskiviikkona 29 p. maaliskuuta

klo 6 i. p.

Puhetta johtaa puhemiehen poissaolon vuoksi ensimmäinen varapuhemies Söderholm.

Päiväjärjestys.

Toinen käsittely:

1) Ehdotus asetukseksi avioliiton solmisesta siviiliviranomaisen edessä.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 1; Lakivaliokunnan mietintö n:o 1; ed. V. Jokisen y. m. edusk. esitys n:o 2 ja ed. Söderholmin y. m. edusk. esit. n:o 3 a ja b.

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotus asetukseksi työnvälitystomistoista.

Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Hjeltin y. m. edusk. esit. n:o 32.

3) Ehdotus asetukseksi pankkiliikkeestä, jota yhtiö, minkä kotipaikka ei ole Suomessa, täällä harjoittaa.

Asiakirjat: Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Homénin edusk. esit. n:o 1.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi paitsi puhemiestä ed. Estlander, Hämäläinen, Alma Jokinen, Kaskinen, M. Latvala, I. W. Laine, Lindelöf, Schybergson, Tainio, Tulikoura, Vahe, Warvikko, Wiik ja Vuorimaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä myönnetään yksityisasiain takia ed. Estlanderille ja Lindelöfille tämän päivän istunnosta sekä ed. M. Latvalalle ensi perjantai-iltaan asti.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen asetukseksi avioliiton solmisesta siviiliviranomaisen edessä

Siv. 243
sisältävien suuren valiokunnan mietinnössä n:o 1 sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsiteltyjen ed. Wäinö Jokisen y. m. eduskuntaesityksen n:o 2 sekä ed. Söderholmin y. m. eduskuntaesityksen n:o 3 a ja b viime täysi-istunnossa keskeytettyä toista käsitelyä jatketaan siitä, mihin se keskeytyi, eli asetusehdotuksen 4 pykälästä alkaen.

4 §.

Keskustelu:

246
255
Ed. Kotonen: Sen johdosta, että 2 § tässä lakiehdotuksessa tuli hyväksytyksi neljännen vastalauseen mukaiseksi, lienee tarpeen, että 4 §:ssä, jossa mainitaan että „kuulutusta pyytäkööt avioliittoon aikovat siltä 2 §:ssä mainitulta siviiliviranomaiselta, jonka toiminta-alueella naisen kotipaikka on; j. n. e.“, tehdään sellainen muutos, josta näkyy, että näitä siviiliviranomaisia voi samalla toiminta-alueella olla useampia, ja tuleekin 4:n vastalauseen mukaan olemaan useampia. Minä niin ollen pyydän saada ehdottaa, että 4 § hyväksyttäisiin sellaisella muutoksella, että sen alku olisi näin kuuluva: „Kuulutusta pyytäkööt avioliittoon aikovat joltakin niistä 2 §:ssä mainituista viranomaisista, joiden toiminta-alueella naisen kotipaikka on;“ j. n. e.

Ed. Lylykorpi: Minä pyydän kannattaa ed. Kotosen tekemää ehdotusta.

Keskustelu 4 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kotonen ed. Lylykorven kannattamana ehdottanut, että § hyväksyttäisiin sellaisella muutoksella, että sen alku tulisi kuulumaan näin: „Kuulutusta pyytäkööt avioliittoon aikovat joltakin niistä 2 §:ssä mainituista viranomaisista, joiden toiminta-alueella naisen kotipaikka on;“ j. n. e. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Kotosen ehdotukseksi. On siis, kun ed. Kotosen ehdotusta on kannatettu, äänestys tapahtuva.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 4 §:n siinä muodossa, kuin se on valiokunnan mietinnössä, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on ed. Kotosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla; ed. Kotosen ehdotus on siis hyväksytty.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Junes: Muistaakseni täällä on jo ennestään tehty tähän pykälään huomautus sen johdosta, että pykälän toinen momentti ei olisi aivan täydellinen, siinä kun on mainittuna ainoastaan, kuten sanat kuuluvat: „avioliittoon pyrkiväin nimestä“, siis omasta nimestä. Käytännössä kuitenkin tärkeillä aloilla on huomattu, että vanhempien nimi on myös asiakirjoissa mainittava ja kun tämän ehdotuksen mukaan sitä ei tulisi olemaan, niin pyydän ehdottaa pykälän toiseen momenttiin sanojen „pyrkiväin nimestä“ väliin lisättäväksi sanat: „omasta ja vanhempain“.

Ed. Kotonen: Se ehdotus, jonka ed. Junes täällä esitti, on kyllä tehty jo lakivaliokunnassakin, kun tämä pykälä oli siellä käsittelyn-alaisena, mutta se ei saavuttanut lakivaliokunnassa huomattavaa kannatusta. Syy siihen oli se, että pidettiin, sanoisinko, sopimattomana panna vanhempain nimeä tällaiseen julkiseen kuulutukseen siinä tapauksessa, että jompikumpi avioliittoon aikovista on syntyperältään avioton, ja siten aivan kuin merkitä hänen syntyperänsä. Myöskin ajateltiin, että ilmeisesti tällaista määrystä vakiintuneen käytännön mukaan tuollainen merkintä vanhempien nimistä tulisi kuulutukseen tehdyksi, milloin sekaannusten välttämiseksi

niin tarvitaan. Näillä perusteilla minä pyytäisin vastustaa ed. Junesen ehdotusta.

Ed. Hanninen: Minä kannatan ed. Junesen tekemää ehdotusta.

Keskustelu 5 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Tähän pykälään on ed. Junes ed. Hannisen kannattamana tehnyt sen muutosehdotuksen, että toisen momentin alku tulisi kuulumaan näin: „Kuulutuksessa pitää olla tiedonanto avioliittoon pyrkiväin omasta ja vanhempain nimestä“. Tästä on siis äänestettävä. Nimitän tehtyä muutos ehdotusta ed. Junesen ehdotukseksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 5 §:n valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on eduskunta hyväksynyt pykälän niin muutettuna kuin ed. Junes on ehdottanut.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; 5 § on siis hyväksytty valiokunnan mietinnön mukaisesti muuttamattomana.

§:t 6—9 hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

10 §.

Keskustelu:

Ed. Lohi: Sen johdosta, että 2 § sai sen muodon, mikä sille tuli täällä eilen illalla, johdonmukaisuus vaatii, että 10 § hyväksytään lakivaliokunnan ehdottamassa muodossa. Ehdotan sen siis sellaisena hyväksyttäväksi.

Ed. Lilius: Samat syyt, jotka aiheuttivat, että suuri valiokunta antoi 10 §:lle uuden muodostelun, ovat täysin päteviä eduskunnan 2 §:ään tekemään muutokseenkin nähden, ja siis on välttämätöntä, että tämä pykälä saa sen muodostelun, mikä sillä on suuren valiokunnan ehdotuksessa.

Ed. Airola: Minä kannatan sitä, että hyväksytään tämä pykälä lakivaliokunnan mietinnön mukaisesti.

Ed. Nybergh: Minä en oikein tarkoin kuullut täällä tehtyjä ehdotuksia, mutta pyydän kuitenkin saada huomauttaa, että kun 2 § nyt on hyväksytty siinä muodossa, joka sillä oli neljännessä vastalauseessa, toisin sanoen, että siviiliavioliiton solmijaksi tulisi niin hyvin kihlakunnanoikeuden puheenjohtaja kuin myöskin kunnallislautakunnan esimies, ei käyne mahdolliseksi hyväksyä lakivaliokunnan 10 §:ää. Sillä esimerkiksi sen toinen momentti sisältää sen, että jos siviiliviranomainen hylkää ajottua avioliittoa vastaan tehdyn estevähäyksen, niin on väitteentekijän nostettava kanne asinomaisessa alioikeudessa; mutta kun nyt kihlakunnantuomari olisi avioliiton solmijana, niin hänen on mahdoton osottaa, jos hän hylkää estevähäyksen, kannetta ajettavaksi samassa alioikeudessa, jossa hän on tuomarina. Siitä seuraisi että sellaisessa tapauksessa täytyisi väitteentekijän hakea määräys jäävittömälle tuomarille. Sentähden mielestäni olisi tämä 10 § suuren valiokunnan mietinnön mukaan hyväksyttävä.

Ed. Jonas Castrén: Minun tarkoitukseni oli tehdä aivan sama huomautus, minkä edellinen puhuja on tehnyt.

Ed. Kotonen: Asiallisesti tulisi olemaan jotenkin samantekevää, hyväksytäänkö tämä pykälä lakivaliokunnan mietinnön vai suuren valiokunnan mietinnön mukaisena. Ne tapaukset, joissa asia tulisi siirtymään oikeuteen, tulevat käytännössä niin harvinaisiksi, ettei siitä olisi suurtakaan haittaa, jos tällaisissa tapauksissa täytyisi hankkia esteetön tuomari. Mutta kun 10 § suuren valiokunnan ehdottamassa muodossa kaikissa tapauksissa on parempi, niin minäkin kannatan sen hyväksymistä.

Ed. Airola: Alioikeus tulisi olemaan verrattain harvoissa tapauksissa jäävillinen näiden asioiden käsittelemiseen siitä syystä, että luulakseni enimmäkseen tulisivat käyttämään avioliiton solmijana ei tuomaria vaan kunnallislautakunnan esimiestä; ja niissä poikkeustapauksissa, joissa alioikeus olisi jäävillinen, voitaisiin määrätä niitä juttuja käsittelemään jäävittömän tuomari. Tämä haitta olisi mielestäni pienempi kuin se, että kaikki jutut suorastaan käsiteltäisiin ylemmässä oikeusasteessa.

Ed. Jonas Castrén: Mahdotonta on ennakolta sanoa, ketä avioliiton solmijaa kihlakumppanit tulisivat enemmän käyttämään, kihlakunnantuomaria vai kunnallislautakunnan esimiestä. Selvää kuitenkin on että, jos avioliiton solmijana on kihlakunnantuomari tai kihlakunnanoikeuden puheenjohtaja vaihtoehtoisesti kunnallislautakunnan esimiehen kanssa, kihlakunnantuomari tai kihlakunnanoikeuden puheenjohtaja, jonka luona esteväite on avioliittoa vastaan tehty, joutuisi siinä tapauksessa, ettei esitetä olisi hyväksytty vaan väitteen tekijä osotettu ajamaan avioesteasiata oikeudenkäyntitietä, esteelliseksi kihlakunnanoikeudessa asiaa käsittelemään. Esteettömän puheenjohtajan hankkiminen taas tuottaisi asianomaiselle sekä kustannuksia että hankaluutta. Edellä esittämästäni syystä en voi hyväksyä käsillä olevaa pykälää lakivaliokunnan ehdottamassa muodossa, vaan kannatan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. Airola: Kyllä on jokseenkin helppo päätellä, että enimmäkseen tulisivat käyttämään kunnallislautakunnan esimiestä. Siihen on yksinkertainen syy. Tämä viranomainen on lähempänä, tuntuvasti helpommin tavattavissa, hänen luoksensa meneminen ei aiheuta paljon ajan hukkaa eikä vaadi matkakustannuksia. Näistä syistä on aivan selvää, että enimmäkseen tulisivat käyttämään tätä lähempänä olevaa viranomaista.

Keskustelu 10 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Lohi on ed. Airolan kannattamana ehdottanut, että tämä pykälä hyväksyttäisiin siinä muodossa, kuin se on lakivaliokunnan mietinnössä. Nimitän tätä ehdotusta lakivaliokunnan ehdotukseksi. Muutosehdotuksesta on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 10 §:n suuren valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on se hyväksytty lakivaliokunnan mietinnön mukaan.

Äänestyksessä annetaan 103 jaa- ja 78 ei-ääntä. Suuren valiokunnan mietintö on siis hyväksytty tässäkin kohden.

Asetusehdotuksen seuraavat §:t hyväksytään järjestänsä keskustelutta suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun suuren valiokunnan ehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, tulee asian toinen käsittely jatkumaan ja on asetusehdotus menevä takaisin suureen valiokuntaan.

Toisen käsittelyn alussa mainitsi puhemies, että asetusehdotuksen tultua pykälittäin tarkastetuksi, olisi niiden, jotka ehkä tahtovat tehdä muutosehdotuksia perusteluihin, sallittu esittää ehdotuksensa. Mutta kun asia nyt lähetetään takaisin suureen valiokuntaan, niin tämä puhemiehen mainitsema osa asiaa tulee sopivimmin käsittelynalaiseksi vasta silloin, kun asia palaa suuresta valiokunnasta.

2) Ehdotuksen asetukseksi työvälistoimistoista

sisältävän edustaja Hjeltin y. m. eduskuntaesityksen n:o 32 johdosta sekä ed. Paasivuoren y. m. anomusehdotuksesta n:o 91, jossa anotaan armollisen esityksen antamista eduskunnalle jo ensi valtiopäiville työvälistyksen järjestämisestä kunnalliseksi toimeksi, laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1, joka tämän kuun 23 päivän täysi-istunnossa pantiin pöydälle eilispäivän istuntoon, mutta silloin jäi käsittelemättä ja siirrettiin tähän istuntoon esitetään siinä valmistelevasti käsitellyn asetusehdotuksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Mitä asian esittelyyn tulee, niin saan mainita, että työväenasiainvaliokunnan mietinnössä sivulla 29 ennen tämän lakiehdotuksen tekstiä löytyvä edellinen ponsi, joka koskee asiassa tehtyä anomusehdotusta, tulee käsittelynalaiseksi sitten, kun eduskuntaesitys on käsitelty kolmannessa lukemisessa.

Keskustelu:

Ed. Hjelt: Sällan har socialutskottet remiterat ett betänkande utvisande ett så enigt samarbete, som i föreliggande fall, i det att blott en reservation åtföljer detsamma. Betänkandet behandlar förslaget om arbetsförmedlingsanstalter så vidlyftigt att vidkommande majoritetens mening knappast någonting är att tillägga. Likväl nödgas jag, på grund af några anmärkningar i Nya Pressen för i går, dröja vid en sär-

skild omständighet och lämna förklaring, såvidt detta här nu är möjligt.

Artikelförfattaren har, synes det mig, icke varit i tillfälle att fullt följa med de svårigheter utskottet haft att öfvervinna för att få till stånd ett lagförslag, som på samma gång vore fullt tillfredsställande beträffande vår rättskonflikt och därjämte hade förutsättningar för att kunna nå ett lyckligt slutligt afgörande. Då det för närvarande hos oss finnes två makter inom makten (statsmakten) som göra anspråk på makten, d. v. s. rätten till afgörande i olika frågor, så är det icke alltid lätt att afväga, hvad som måste falla på den ena sidan, hvad på den andra. Utskottet har beträffande de 11 punkter, som föreslagits till administrativ lagstiftning, trott sig strängt hafva häfdat landtdagens rätt. Allt kan ju likväl blifva missbrukadt, om vi också till den administrativa lagstiftningen skulle hänföra t. o. m. endast de enklaste omständigheter, sådant läget nu är. Det skulle emellertid tillfredsställa mig mycket, om stora utskottet skulle finna på utväg att ur dessa 11 punkter ytterligare kunna utdestillera någon på landtdagen ankommande uppgift och göra detta med någon som helst förutsättning om ett slutligt lyckligt afgörande. Detta lagstiftningsområde borde emellertid mycket snart vinna sin lösning, förrän missbruken af brist på lagstiftning och kontroll växa oss öfver hufvudet. Under afvaktan på en ljusare dag, den vi alla bida, har man tänkt sig att hvad man ytterligare vill hafva in i denna lag kunde blifva en ny uppgift för den tiden med dess nya möjligheter. Nu är lagförslaget i alla fall sådant det föreligger ganska tillfredsställande, om det också möjligen kan af stora utskottet till någon del förbättras.

Beträffande reservationen vill jag icke underlåta att fästa uppmärksamheten vid den lugna ton, som genomgår densamma. Reservationen är ju affattad alldeles som sig bör: i sak, en minoritet, som försöker göra sin röst hörd utan några som helst utfall! Minoritetens reservation blir mig härigenom lika sympatisk, som den från samma håll är ovanlig. Under sådana förhållanden är man också mer än vanligt färdig att taga den allvarligt i öfvervägande. Jag går så långt i denna min yttring af tillfredsställelse, att jag ingalunda håller det för ovälkommet, om stora utskottet skulle förena sig om den affattning af § 1, som reservanterna Lundström, Jälava och Alma Jokinen särskildt för sig före-

träda, nämligen att „I stad, hvars mantals-skrifna befolkning öfverstiger 5,000 personer (enligt majoritetens förslag 8,000) skall finnas en kommunal anstalt, som kostnadsfritt förmedlar arbete“. Jag gör detta så mycket hellre, som jag redan i utskottet antydtt, att jag icke heller vore emot en sådan begränsning. För denna utsträckning af den kommunala arbetsförmedlingen talar emellertid skäl både för och mot. Härintill har gränsen i alla de länder, hvilka utgjort förebilder för oss, varit 10,000 personer. Majoriteten har likväl i sitt förslag sänkt denna siffra till 8,000, emedan särskilda skäl tala för en sänkning hos oss. Att gå ner till 5,000 personer kan ju icke heller åstadkomma några alltför stora olägenheter för de städer, som häraf komma att beröras. Men man har blott ingen erfarenhet af huruvida sådana anstalter i dessa små samhällen öfverallt vore af behovet påkallade, hvaremot åter andra, med mindre befolkning, icke kunna vara dem förutan, beroende af industriella, samfärdsel- och andra förhållanden. Så länge industrin icke nått en större utveckling än den hos oss för närvarande intager och ej heller fördelat sig jämnare öfver landet i sin helhet, är det verkligen svårt att uppdraga gränser för behovet af arbetsförmedlingen, såsom en tvångsåtgärd för de små städernas vidkommande. Men risken är ju i alla fall ej alltför stor, då det gäller en begränsning till 5,000 personer, i all synnerhet om arbetsbyrån i vissa fall skulle inskränkas till endast ett ombudsmannaskap å orten.

Beträffande reservationens afvikande mening om den enskilda arbetsförmedlingen, så måste man däremot finna, att huru önskvärdt det än vore att all arbetsförmedling blefve kostnadsfri, vore likväl ett plötsligt afstannande af all enskild förmedlingsverksamhet, förrän man har nödig erfarenhet om den kommunala förmedlingens utsträckningsmöjligheter, helt säkert till de arbetssökandes skada, i all synnerhet i mindre samhällen dit den kommunala förmedlingen ännu ej i närmaste framtid kan nå. Så strängt reglementerad och begränsad, som den enskilda arbetsförmedlingen af utskottets majoritet förordas, för att icke säga tolereras, så kan af densamma knappast under en öfvergångstid uppstå någon som hälst fara. Icke ett enda land i Europa har ännu tills vidare, så vidt jag känner, helt och hållet afskaffat den privata arbetsförmedlingen, som ju i vissa fall och un-

der den kontroll, som majoriteten föreslår, kan vara till verklig nytta för arbetssökande t. ex. i aflägsna byggher, i små samhällen, i den humanistiska verksamheten, vid vissa kooperativa företag o. s. v. Man har sålunda icke heller i utlandet ansett sig kunna afskaffa den enskilda arbetsförmedlingen, men tendensen går i alla fall i samma riktning, som utskottets förslag, att den enskilda arbetsförmedlingen måtte inskränkas och densamma göra sig småningom obehöflig.

Slutligen vill jag anmäla att på sid. 2 i det svenska betänkandet föreligger ett korrekturfel. En rad har blifvit omkastad och några ord hafva bortfallit. Jag ber blott få fästa den svenska gruppens uppmärksamhet härpå och hänvisar i detta afseende till den finska texten.

Ed. Jalava: Koska en ole suuressa valiokunnassa jäsenenä, en senvuoksi sen istunnossa ole tilaisuudessa esittämään, että käsiteltävänä oleva asetusehdotus hyväksyttäisiin allekirjoittamani mietintöön liitetyn vastalauseen mukaisesti. Sentähden pyydän suuren valiokunnan jäsenten huomionsa ottamaan vastamainitun vastalauseen ja hyväksymään puheenaolevan lakiehdotuksen sen mukaisesti, että työnvälitystois-
mistoja velvotettaisiin kaikki ne kaupunkikunnat perustamaan, joiden hengillekirjoitettu asukasluku on yli 5,000 hengen. Kun työttömyyttä meidänkin maassamme yhä enemmän vuosi vuodelta on alkanut ilmestyä ei ainoastaan sesonki-työväestön keskuudessa talvisaikana, vaan myös-kin käsityö- ja muun teollisuustyöväestön ja tilattomankin väestön keskuudessa maalla, olisi työnvälitystoiminta saatava myös mahdollisimman laajalle ulottuvaksi, että se vastaisi sitä tarkoitusta, mikä sillä yhdeltä osalta oletetaan olevan, nimittäin että työnvälitystoiminta pystyisi osaltaan työttömyyttä lieventämään. Välttämätöntä senvuoksi on, että asukasluvultaan pienemmät kunnat, kuin mitä valiokunnan mietinnön 1 §:ssä ehdotetaan, lain nojalla velvoitetaan perustamaan ja ylläpitämään mainittuja toimistoja. Toivon siis, että suuri valiokunta hyväksyisi tämän asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin vastalauseen loppuun liitetyn ehdotuksen mukaisesti.

Jotta kunnallinen työnvälitystoiminta saataisiin tehoisaksi ja tarkoitustaan täysin vastaavaksi, on välttämätöntä, että tämän asetusehdotuksen voimaan tultua yksityisten keinottelijain oikeus

harjoittaa työn- ja paikanvälitystä ja uusien yksityisten omistamien toimistojen perustaminen tulee laissa kielletyksi siten kuin vastalauseessa ehdotetaan. Suositan siis vastalauseeseen hyväksymistä tässäkin kohdassa samoin kuin sen muissakin kohdissa, joihin en tällä kertaa kuitenkaan ajan säästämiseksi tahdo sen enempää kajota.

Ed. Pärssinen: Kysymys työnvälityksen järjestämisestä on työväen edun kannalta toisarvoinen asia verraten sellaisiin suuriin ja tärkeisiin asioihin, kuin ovat työväensuojelus- ja vakuutuskysymykset. Järjestyneen työväen yhteenliittynyt voima on onnistunutkin saamaan osan näitä mainittuja työväen elinkysymyksiä esille edellisillä yksikamarisen eduskunnan istuntokausilla. Kaikki läsnäolijat muistavat kyllä, minkälaisia otteluita niistä täällä eduskunnassa käytiin. Tulokset kuitenkin ovat aivan vähiin supistuneet. Ainoastaan pientä työväestön osaa koskeva leipurilaki on astunut voimaan, mutta merkittävään, että vehkeily pääomanomistajain ja työnantajain puolelta ei ole sitäkään vastaan lakannut vielä senkään jälkeen, kun käytäntö on osottanut sen noudattamisen mahdolliseksi.

Myöskään ei köyhälistön katkeroittuneesta mielestä tule haipumaan se vehkeily, jota samalta taholta on harjoitettu työväensuojelulakia vastaan ja jossa maan virallinen laitos, teollisuushallitus, antautui toimimaan riistäjien kätyrinä.

Kun nyt tulee esille ensimmäinen työväenasiainvaliokunnan mietintö, niin on paikallaan viitata noihin mainitsemiini tosiseikkoihin, sillä nehan ilmaisevat, mikä kohtalo porvariston taholta köyhälistöä koskevia uudistuskysymyksiä odottaa. Onhan sekin oloillemme kuvaavaa, että tämä mietintö, joka on ensimmäinen työväenasiainvaliokunnan mietinnöistä, käsittelee työväestölle verrattain vähäarvoista kysymystä, työnvälitystä, vaikka valiokuntaan on lähetetty sellainenkin tärkeä kysymys, kuin tapaturmavakuutus. Tämä asijärjestys lankeaa työväenasiainvaliokunnan enemmistön vastuulle ja on pidettävä ilmauksena työnantajain edustajain mielialasta. Heistä, kuten eduskunnan enemmistöäkin, tuntuu kai aika nyt niin „rauhalliselta“, ettei tarvitse työväenlakia kiirehtää. He kai katuvaat, että he laskivat työväensuojelulain käsiteltäväksi eduskunnassa niin muka „rauhattomana aikana“, kuten määrittely siitä teollisuushallinnon sanoilla kuuluu.

Ryhtyäkseen sitten itse tätä lakiehdotusta arvostelemaan, on minun ensiksi kajottava muutamii valiokunnan lausumiin näkökohtiin. Valiokunta suurentelee työnvälityksen merkitystä aseena työttömyyttä vastaan. Tosiasiana kuitenkin pysyy, että työttömyys liittyy välttämättömänä seurauksena kapitalistiseen tuotantotapaan eikä sitä voida millään työnvälityksellä vähentää. Eihän työnvälitys luo mitään uutta työtä eikä työtilaisuutta. Uutta työtä niinhyvin entisillä tuotannonaloilla kuin uusien teollisuushaarojen alalla luo pääasiassa kasvava tai lisääntyvä kulutus ja ihmisten lisääntyvät vaatimukset ja tarpeet. Nämä taas saadaan suuremmiksi sillä tavoin, että kohotetaan laajojen pohjakerrosten taloudellista tilaa, parannetaan työväestön palkat, niin että heidän, tämän suuren joukon, kulutuskyky kasvaa ja sillä tavoin yhä enemmän ja enemmän tuotteita käytetään ja uutta työtarvetta syntyy.

Niinikään saadaan nykyisen järjestelmän valitessa lisää työtilaisuuksia siten, että työaika supistetaan, suljetaan työnkysyjäin joukosta esimerkiksi lapset ja sillä tavalla lisätään yhä työläisille työnsaannin mahdollisuutta.

Kaikella tuollakaan ei kuitenkaan voida muuta kuin vähentää jonkun verran työttömyyttä tai ainakin vastustaa jossain määrin yhä paranevan konetekniikan synnyttämää työttömyyttä. Tässä yhteydessä ei ole nyt tarvis ruveta yleensä puhumaan keinoista työttömyyden vastustamiseksi, mutta nämä huomautukset olkoot lausutut sen vuoksi, että valiokunta koettelee tätä ehdotustaan kaunistella ja liioitella sen merkitystä työttömyyden vähentäjänä. Tuntuukin, että valiokuntaa tai valiokunnan enemmistöä on huono omatunto saattanut tällaiseen kaunisteluun, sillä onhan tämä mietintöehdotus sellaisena kuin se valiokunnasta tulee, tavattoman nolo. Tässä on 33 pitkä, suurella puuhalla ja touhulla valmistettua mietinnön sivua, johon on kulutettu monta viikkoa aikaa ja koko tämä laki tulisi synnyttämään kaksi uutta työnvälitystoimistoa Suomeen. Voi siis sanoa, että „vuoret ovat synnyttäneet ja tuloksena on ollut pikkuinen hiiri“.

En tahdo kieltää, ettei julkinen työnvälitys, jos se laajalti ja hyvin toteutetaan, ole hyödyllinen täydennys työväen oloja uudistavalle yhteiskunnalliselle toiminnalle. Sosialidemokraatit sen tunnustavat ja meidän taholta tehtiin tästä asiasta myös anomusehdotus. Mutta työttömyys-

vakuutuksellakaan ei työnvälitys ole silti mikään ehdoton edellytys, kuten valiokunta väittää. Tahdon vaan viitata siihen, että Tanskassa on ammattiyhdistysten työttömyysvakuutus melkoisesti kehittynyt, vaikka siellä ei ole kuin yksi kunnallinen toimisto ja se vasta 1901 perustettu.

Osottaakseni kuinka vähän työnvälityksellä voidaan työttömyyttä vastustaa, pyydän kiinnittää valiokunnan huomiota niiden kunnallisten toimistojen tiedonantoihin, jotka ovat valiokunnan mietinnön sivuilla 16—18. En nyt käy kaikkia näitä numeroita esittämään, viittaen vaan muutamiin. Esimerkiksi Helsingissä oli 1904 työtäkysyviä 8,075 ja välitystä voitiin suorittaa ainoastaan 3,834:lle siis jäi kysyjistä 4,241 vaille työpaikkaa. 1907 ovat vastaavat luvut 8,567, 4,908 ja niiden luku jotka jäivät ilman työpaikkaa, 3,659. Vuonna 1910 on jo työnhakijain luku ollut 12,341, välityksiä on voitu toimittaa ainoastaan 5,668 ja työnhakijia, jotka ovat jääneet ilman työpaikkaa, on ollut 6,673. Erittäin viheliäisiä ovat tulokset Turussa ja Viipurissa. Niinpä esimerkiksi Turussa 1910 on työnhakijia ollut 2,558 ja voitu toimittaa ainoastaan 499 paikkaa; siis 2,059 on jäänyt ilman. Viipurissa työnhakijia oli ollut 3,768 ja on voitu välitystä toimittaa ainoastaan 823:lle. Siis 2,945 työnhakijaa on jäänyt paikkaa vaille. Ja koko maassa eivät työnvälitystoimistot ole voineet 1907—1910 toimittaa työtä seuraaville työnhakijoille: 1907 7,500:lle, 1908 11,044:lle, 1909 14,473:lle, 1910 14,182:lle. — Nyt voidaan sanoa tämän olevan seurauksena siitä, että työnvälitystoimistojen keskitys ja yhteistoiminta on ollut aivan huono, voidaanpa väittää, että keskityksellä ja yhteistoiminnalla voitaisiin välitys saada paremmaksi. Katsaus ulkomaalta saatuihin tietoihin osottaa, ettei tällainen keskitys ja yhteistoiminta voi todellisia oloja vastaan mitään. Niinpä esimerkiksi tilasto julkisista työnvälitystoimistoista Saksan valtakunnassa osottaa, että 1905 kaikkiaan 884,000 työnhakijaa on jäänyt vaille työpaikkaa. Sveitsissä on 64,616:sta 20,373 jäänyt niinikään ilman työpaikkaa. Työnvälitystoimistot ovat nähtävästi vain 30—40 %:lle ja joskus yli 50 %:lle työnhakijoista toimittaneet työtä.

Meillä valiokunnan enemmistö on huonot tulokset laskenut sen laskuun, ettei ole työnvälitystoimistojen keskistä yhteistoimintaa ja arvelee sen tällä paranevan. Mutta kun näitä toimistoja tulee vielä niin perin vähän, niin sitä vä-

hemmäksi nekin tulokset, jotka sitä tietä saataisiin, supistuvat.

Meidän vastalauseemme eroaa valiokunnan enemmistön ehdotuksesta pääasiallisesti siinä, että me olemme tahtoneet yksityisen työnvälityskeinottelun kokonaan lopetettavaksi. Kymmeniin tuhansiin nousee niiden työläisten määrä, jotka ovat kärsineet aikojen kuluessa maassamme harjoitetusta yksityisestä työnvälityksestä. Sellaisia toimistoja on yksin Helsingissä useita kymmeniä. Ja yleensä on yksityisten työnvälitystoimistojen keskinäinen kilpailu saattanut näiden toimistojen hoitajat harjottamaan mitä iletävimpiä keinoja tulojen hankkimiseksi työläisten hädänalaisen tilan kustannuksella. Mainitsen vain tässä muutamia yleisiä epäkohtia. Työnvälittäjä kantaa hänen uhrikseen joutuneelta työläiseltä monia eri maksuja. Ensiksi hän ottaa sisäänkirjoitusmaksun huolimatta siitä voiko hän laisinkaan toimittaa työtä vai ei työnhakijalle. Sitten hän kantaa välitysmaksun, joka Helsingin työväenasiainlautakunnan hankkimain tietojen mukaan nousee aina 60 %:iin työpäikan saajan ensimmäisen kuukauden palkasta. Jopa kannetaan hotelli- ja ravintolapalvelijoilta välitysmaksua aina 40 markkaan. Kun vielä työnantaja maksaa välittäjälle, niin sillä tavoin tämä saa kaksinkertaisen korvauksen. Kun nyt työnvälittäjän tulot riippuvat siitä, että hän saa mahdollisimman monta työnvälitystä toimittaa, niin on hänelle tärkeätä, että työläiset, esim. palvelijattaret, muuttavat ahkerasti paikoistaan. Sitä varten tapahtuukin näin: Työnvälittäjä telefoneeraa tai antaa muuten tiedon jollekin emännälle, että nyt on saatavana hyvä keittäjä tai muu palvelija, ja sillä tavalla emäntä, joka ehkä olisi pitänyt entisen palvelijan, laittaa tämän pois ja ottaa toisen. Paikastaan ajettu joutuu taas työnvälittäjän uhriksi.

Näiden asiain lisäksi luettelee mainittu lautakunta monenlaisia epäkohtia. Niinpä on esim. riippuvaisuus työnvälittäjästä yksi sellainen. Työnvälittäjä ei anna työnhakijalle hänen todistuksiaan pois vaan pitää niitä luonansa ja lupaa lupailemistaan paikkaa ja aina väliin kantaa maksuja „annetuista tiedoista“, „neuvoista“, tai muista. Sillä lailla joutuvat nämä työnhakijat sellaiseen riippuvaisuuteen työnvälittäjästä, että se usein tuo mukanaan siveellisiä vaaroja. Vielä on ilmennyt, että nämä työnvälittäjät toimittavat toisiin maihin aivan surkeisiin olosuhteisiin erittäinkin työtätekeviä naisia, ja sama

lautakunta sanoo, että nämä tulevat sellaisiin olosuhteisiin, joista eivät millään pääse pois, vaan vaipuvat siellä ruumiilliseen ja henkiseen kurjuuteen. Luvattua palkkaa ei siellä makseta ja yleensä ne ehdot, joita kuviteltiin, eivät pidä paikkaansa. Näitä epäkohtia on valiokunnan mietinnössä myöskin mainittu, mutta siitä huolimatta ei valiokunnan enemmistö asetu suojelemaan työläistä tämmöiseltä turmiolliselta nylkemiseltä. Mitä tulee itse tähän työnvälitysammatiin, niin tämäkin ammatti on ilmauksena siitä, kuinka kapitalismi saattaa ihmisiä mitä kurjimmalla tavalla hankkimaan itselleen toimeentulon.

Käsityksemme mukaan on siis kaikkein tärkeintä kieltää kokonaan yksityinen työnvälitys ja saattaa työnvälitys julkiseksi, saattaa se myös niin laajaksi, että se käsittäisi todella kaikki kunnat, joissa sen voidaan ajatella syntyvän, ettei voida sanoa, että yksityisiä työnvälittäjiä tarvittaisiin. Sitäpaitsi olisi myös tärkeätä, että meidän vastalauseemme kolmas pykälä, jossa määrätään työnvälityslaitoksen suhde työriittaisuuksien synnyttämiin työseisauksiin, suuressa valiokunnassa tulisi tarkoin harkituksi ja hyväksytyksi. Valiokunnan enemmistön mielipiteen mukaan tulisi työnvälityslaitoksen silloinkin, kun työnseisaus tai esim. työlakko jossakin on sattunut, haalia tällaiselle työpaikalle lakonrikureita. Sitä tosin ei suoraan sanota, mutta sellaiseksi tämän laitoksen toiminta tulisi. Meidän ehdotuksemme mukaan ei asianlaita olisi tällainen. Jos työnvälityslaitos valiokunnan enemmistön ehdottamalla tavalla toimii, niin silloin ei se voi nauttia työväestön luottamusta. Ei ole myöskään siveellisesti oikein, että laitos, joka saa yhteiskunnalta varoja, toimii työväestön vahingoksi.

En kajoa laajemmalti toisiin vastalauseen pykäliin, ne osaksi johtuvat näistä kahdesta pääseikasta, mutta toivon, että suuri valiokunta tarkoin harkitsisi, ennenkuin menee johtamaan eduskuntaa niin noloon asemaan, että se tulisi työnvälitystoimistoista hyväksymään lain, joka olisi niin mitätön, kuin miksi työväenasiainvaliokunta on sen ehdottanut.

Ed. Hallstén: Pyydän saada kiinnittää suuren valiokunnan huomiota erääseen kohtaan tässä lakiehdotuksessa. 8 §:n 1 ja 2 momentin mukaan tulee jokaisen, joka tahtoo harjoittaa työnvälityслиikettä elinkeinonaan, hakea sii-

hen lupa kaupungissa maistraatilta ja maalla kuvernööritä, ja voidaan tämmöinen lupa myöntää korkeintaan vuodeksi henkilölle, joka täyttää muutamat 8 §:n 2 momentissa määrätyt ehdot. Jos kunta 9 §:n nojalla päättää itse perustaa kunnallisen työnvälitystoimiston, voi se kieltää perustamasta yksityisiä toimistoja paitsi silloin, kun luvan pyytää sellainen henkilö, joka paikkakunnalla laillisesti harjoittaa puheena olevaa elinkeinoa. Oikeus saada pyyntönsä hyväksytyksi ei ole 9 §:ssä pantu riippuvaksi siitä, harjoittaako henkilö työnvälitystä elinkeinona silloin, kun tämä laki astuu voimaan, tahi silloin kun, ellei kunnassa lain voimaantullessa ole kunnallista työnvälitystoimistoa, kunta myöhemmin päättää sellaisen perustettavaksi, vaan annetaan tämä oikeus jokaiselle, joka myöhemmin saatuaan vuodeksi tämmöisen oikeuden, sen vuoden kuluessa laillisesti harjoittaa tätä elinkeinoa saamansa luvan nojalla.

Ilmeisesti tarkoitetaan 9 §:n loppuun otetulla määräyksellä, että henkilöiltä, jotka pitemmän aikaa ovat tätä elinkeinoa harjoittaneet ja joilta mahdollisesti kiellettäisiin tämä oikeus, katkaistaisiin mahdollisuus pyytää korvausta sen kautta, että heille annetaan oikeus liikkeen jatkamiseen. Mutta minusta tuntuu kuin tämmöisen korvauksen pyytämisen mahdollisuus on ainoastaan sellaisilla henkilöillä, jotka jo silloin, kun laki astuu voimaan, tahi silloin, kun kunta itse perustaa välitystoimiston, jo harjoittavat liikettään. Mutta jos henkilö myöhemmin, silloin kun kunnassa jo on työnvälitystoimisto, saapi kunnalta vuodeksi tämmöisen oikeuden, ei hänellä pitäisi, sen perustuksella, että hän on saanut vuodeksi oikeutensa, enää olla oikeutta korvauksen saantiin. Näin ollen on tarpeetonta antaa hänelle sellainen oikeus, että, jos hän vielä myönnetyin toimintavuoden aikana uudistaa pyyntönsä, hänen ehdottomasti täytyy, ellei hän ole menetellyt sopimattomasti, saada tämä oikeus jatketuksi. Jos 9 § jää semmoiseksi kuin se lakiehdotuksessa on, ei kunta pääse koskaan vähentämään myönnettyjä oikeuksia, vaikka ne ovatkin myönnettyt, senjälkeen kun kunta jo itse on perustanut kunnallisen työnvälitystoimiston.

On eräs toinenkin seikka, jonka johdosta tahdon lausua muutaman sanan. Sivulla 28 esittää valiokunta muutamia kohtia, jotka olisivat valiokunnan mielestä huomioonotettavat siinä ase-

tuksessa, joka hallinnollisena annettaisiin asian järjestelyä varten. Siinä mainitaan toisena kohdassa, että työnvälityslieki, joka tarkoittaa työvoimien välittämistä Suomen ulkopuolelle, ei saa alkaa toimintaansa, ennenkuin välittäjä maistraatin tai kuvernöörin määräyksen mukaan on lääninrahastoon asettanut vakuuden niiden velvollisuuksien täyttämiseksi, joita hänellä mainitun toimensa puolesta on. Tässä tietysti tarkoitetaan, että varattaisiin varoja, joilla henkilö voisi korvata mahdollisia sitoumuksia, joihin hän on joutunut niihin nähden, jotka hänen liikettään käyttävät, ellei hän hyvällä tahtoisi niitä suorittaa tai jos hänen toimistonsa lakkautetaan. Tietysti ne maksut, jotka voivat syntyä työnvälitystä toimitettaessa ulkomaille, ovat paljon suuremmat kuin ne maksut ja sitoumukset, joihin välittäjä voipi joutua yksinomaan kotimaassa suoritettujen työnvälityksen kautta. Mutta voi kuitenkin kotimaan sisäpuolellakin toimitetussa välityksessä syntyä huomattaviakin kustannuksia ja sitoumuksia, joita tämä välittäjä on oikeastaan velvollinen suorittamaan takaisin niille henkilöille, joitten asian on ottanut hoitaakseen, ja varsinkin voi syntyä hankaluuksia sen kautta että toimistot, jotka jonkun verran aikaa ovat liikettä harjoittaneet, lakkauttavat liikkeensä.

Tahtoisin näin ollen esittää harkinnan alaiseksi eikö olisi syytä myöskin vaatia, että toimisto, joka harjoittaa ainoastaan kotimaista liikettä, tallettaisi lääninrahastoon pienen rahamäärän samoilla ehdoilla kuin ne, mitkä viitatussa toisessa kohdassa mainitaan.

Ed. Alkio: On epäilemättä pidettävä edistysaskeleena, että lainsäädäntöä koetetaan vihdoinkin tällekin alalle ulottaa. Minäkin pyytäisin kiinnittää suuren valiokunnan huomiota muutamaa eri kohtiin.

Kysymys yksityisten oikeudesta harjoittaa työnvälitystä sen jälkeen, kun kerran on ruvettu järjestämään kuntien työnvälitystoimintaa, on mielestäni sellainen, että siihen nähden nyt täytyisi asettua kielteiselle kannalle. Sen verran, mitä minä olen kuullut yksityisistä työnvälitystoimistoista, ovat kertomukset ja tiedonannot niistä melkein poikkeuksetta sangen arveluttavaa laatua. Kun on kysymyksessä niin arkaluontoinen asia kuin työttömän työväestön lähettäminen toiseen paikkakuntaan työpaikan edellytyksillä, työntekijällä täytyy olla varma tieto siitä, minkälaisia ehtoja hänelle tarjotaan.

On luonnollista, että kun keinottelija ryhtyy tällaista välitystä toimittamaan, siinä saattaa usein tunkeutua väliin asianhaaroja, jotka lankeavat työntekijöille sangen suureksi vahingoksi. Minä olen sen vuoksi sitä mieltä, että suuren valiokunnan olisi uskallettava astua tässä koko askel ja kerrassaan laadittava laki sellaiseksi, että tykkänään kiellettäisiin yksityisiltä kaikenlainen työnvälitystoiminta.

Myös valiokunnan ehdotuksen 9 §:n lopussa, johon edellinenkin puhuja jo viittasi, on minunkin ymmärtääkseni pidätetty jonkunlainen oikeus tuollaisille yksityisille työnvälittäjille periä itsellensä korvausta, jos heiltä tullaan riistämään pois tämä oikeus. Mielestäni silloin, kun koetetaan lähteä lainsäädäntöä suuntamaan sellaisille aloille, joissa ennen on saanut rehottaa yksityinen keinottelu, mutta jotka alat kunnat tai valtio aikovat vastedes ottaa huostaansa, on asetettava kielteiselle kannalle tämänluontoisten korvausvaatimusten suhteen. Varovaisuuden vuoksi on parasta pyyhkiä tämä kohta tästäkin laista pois, sillä meillä ei ole mielestäni mitään perusteltua syytä tässä ryhtyä tavoittelemaan korvausta niille, jotka syystä tai toisesta ovat pakotetut vastedes tällaisesta elinkeinosta luopumaan, kun yhteiskunnan etu sitä vaatii.

Toinen seikka, joka minun mielestäni on arveluttava, on se, että tämä laki edellyttää sen mahdollisuuden, että kuntien työnvälitystoimistot saattaisivat ruveta välittämään työntekijöitä myöskin sellaisille paikoille, joissa työriita on parhaillaan olemassa. Minä pelkään että, jos työnvälitystoimistot ryhtyvät tällaisissa asioissa sekaantumaan työriitoihin, ne kadottavat sen arvon ja merkityksen, jota niiltä on oikeus vaatia sen jälkeen kun kerran valtio on ryhtynyt lainsäädännöllistä tietä näitä asioita järjestämään. Ja senvuoksi, että taattaisiin kunnalliselle työnvälitystoiminnalle täydellinen auktoriteetti niin työntekijäin kuin työnantajainkin puolelta, on mielestäni kaikkein varovaisinta ja viisainta, että työnvälitystoimistot silloin pysähdyttävät toimintansa niihin paikkoihin nähden, missä työriitoja vallitsee.

Täällä on vastalauseen loppuun liitetty edustaja Lundströmin ynnä muiden ehdotus, jossa lausutaan se ajatus, että semmoiset kaupungit, joissa on 5,000 asukasta, olisivat velvolliset perustamaan työnvälitystoimistoja. Minäkin olisin valmis kannattamaan tällaista ehdotusta. Pidän

muuten jokseenkin selvänä asiana, että olosuhteet nykyään kehittyvät siksi nopeasti sekä työnkysyntään, että työntarvitsijoihin nähden, sille kannalle, että kunnat useissa tapauksissa ovat pakotetut oman etunsa vuoksi perustamaan työnvälitystoimistoja, vaikka siihen ei lain pakkoakaan olisi.

Muihin seikkoihin en tällä kertaa tahdo kajoa, sillä nämä esittämäni kohdat ovat mielestäni tärkeimmät, ja pyytäisin ne sulkea suuren valiokunnan huomioon.

Ed. Erkkö: Ne muistutukset, joita on valiokunnan laatimaa asetusehdotusta vastaan tehty sekä mietintöön liitettyssä vastalauseessa että täällä nyt tapahtuneessa keskustelussa, kohdistuvat pääasiallisesti ehdotuksen 1:een ja 3:nteen §:ään. Pyydän saada lyhyesti kosketella niitä.

Niinkuin valiokunnan mietinnöstä näkyy, on valiokunta tahtonut järjestää työnvälityksen meillä ylipäänsä samalle kannalle, mille se on Europan muissa sivistysmaissa järjestetty. Se on koettanut ottaa lakiehdotusta laatiessaan huomioon muualla saavutetut kokemukset ja sovittaa ne meikäläisiin oloihin. Ne yritykset, joita meillä jo tätä ennenkin on työnvälityksen järjestämiseksi tehty, ovat nekin menneet samaan suuntaan, jota valiokunta nyt ehdottaa yleisemmin käytäntöön otettavaksi, nimittäin että työnvälitys järjestettäisiin kunnalliseksi. Siihen nähden että järjestettyä työnvälitystä toistaiseksi vielä kaivataan vain suuremmissa kaupungeissa sekä joilla-kuilla muilla seuduilla, joissa työväkeä runsaammin tarvitaan ja se usein vaihtuu, ei valiokunta kuitenkaan ole katsonut tarpeelliseksi ehdottaa näitä kunnallisia toimistoja nyt pakollisesti perustettaviksi muualle kuin suurimpiin kaupunkeihin eli niihin, joissa on vähintään 8,000 asukasta. Tätä valiokunnan ehdotusta vastaan on tehty se huomautus, että sen mukaan ei kunnallisten työnvälitystoimistojen lukumäärä meillä tulisi lisääntymään kuin kahdella ja että näin pienen lisäyksen vuoksi ei olisi välttämätöntä laatia erityistä asetusta. Huomattava kuitenkin on, että kunnilla olisi tilaisuus joko yksinään tai toisten kuntien kanssa perustaa omasta aloitteestaankin tällaisia välitystoimistoja ja niitä siis saattaisi syntyä useampiinkin kaupunkeihin ja myöskin maaseudulle, missä sellaisten tarve olisi tuntuva. Niinkään saattaisi asetusehdotuksen mukaan senaatti, kuulusteltuaan kuntia ja teolisuushallitusta, määrätä pienempiäkin kaupun-

keja ja maalaiskuntia tällaisia laitoksia perustamaan siellä, missä ne tarpeelliseksi havaittaisiin.

Ylipäänsä on valiokunta ollut sitä mieltä, ettei pitäisi tarpeettomasti rasittaa enemmän kaupunkia kuin maalaiskuntiaakaan tällaisilla toimitoilla, vaan että määräävänä tulisi olemaan etupäässä paikallinen tarve. Että tuollaista tarvetta ei aina ole semmoisissaakaan kaupungeissa, joissa on verrattain suuri asukasluku, se näkyy esimerkiksi siitä, että Kotkaan vuonna 1904 perustettiin kunnallinen työnvälitystoimisto, mutta se lakkautettiin jo pari vuotta senjälkeen, koska liike oli liian pieni. Ja kuitenkin on Kotka, niinkuin tunnettu, suuri työväen kaupunki, siellä työväki myöskin usein vaihtuu, joten olisi luultu siellä tällaisen toimiston saavan hyvinkin paljon tehtävää. Tämän asetusehdotuksen mukaan tulisi Kotkakin niiden kaupunkien joukkoon, jotka olisivat velvolliset ilman muuta perustamaan kunnallisen työnvälitystoimiston.

Täällä on ehdotettu, ja parikin puhujaa ovat kannattaneet sitä mietintöön liitettyä vastalauseetta, jonka mukaan työnvälitystoimistoja olisi perustettava jokaiseen kaupunkiin, jossa on vähintään 5,000 asukasta. On kuitenkin huomattavaa, että useimmissa niissä maamme kaupungeissa, joissa asukasluku on 5,000—7,000 paikoilla ei tätänykyä ole edes minkäänlaista yksityistä työnvälitystoimistoa, mistä päättäen niissä tällaisten toimistojen tarvetta ei vielä ole ja olisi senvuoksi tarpeetonta pakottaa niitä järjestämään tällaista kunnallista laitosta, joka kumminkin veisi melkoisia kustannuksia. Vielä vähemmän on syytä valiokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen toisten allekirjoittajain mielipiteen mukaan määrätä sellaisetkin kaupungit, joiden asukasluku on yli 2,000, perustamaan tällainen laitos. Siitä tulisi semmoinen tyhjännöittämälaitos, jolla ei olisi mitään tehtävää. Samoin olisi, ja vielä suuremmassa määrässä, laita niiden maalaiskuntiin perustettavien toimistojen, joita samassa vastalauseessa ehdotetaan.

Myöskin asetusehdotuksen kolmatta pykälää vastaan, jossa ehdotetaan säädettäväksi, että työriitojen aiheuttama työnseisaus ei vaikuta muutosta työnvälitystoimiston toiminnassa, on täällä tehty muistutuksia.

Puhujat kannattavat tässä kohden vastalauseetta, jonka mukaan työnvälitystoimisto ei saisi välittää työntekijöitä työpaikalle, jossa työriidan aiheutuksesta on sattunut työnseisaus, josta

toimisto on saanut tiedon. Meidän nykyisissä kunnallisissa työnvälitystoimistoissamme noudatetaan kuitenkin jo sellaista menettelytapaa, jota valiokunta nyt ehdottaa yleiseksi säädettäväksi. Jos jollakin työpaikalla on työriidan johdosta syntynyt työnseisaus, ja sinne työnvälitystoimiston kautta pyydetään työväkeä, ilmoittaa toimisto työnhakijoille tuosta asianlaidasta, sanoo, että sillä työmaalla on työlakko, mutta jättää työntekijän itsensä ratkaistavaksi, tahtooko hän siitä huolimatta ottaa työn vastaan vai ei. Samalla tapaa menetellään myös niiden työntekijäin suhteen, jotka ovat työriidan vuoksi työttöminä ja työtä hakevat. Siitäkin, että he ovat lakkolaisia, ilmoitetaan työnantajille. Samaa menettelytapaa noudatetaan myös yleensä kaikkialla muissa maissa, missä kunnallinen työnvälitys on järjestetty. Valiokunnan käsityksen mukaan onkin tämä menettelytapa ainoa puolueeton. Silloinhan ei työnvälitystoimisto kielitäydy palvelemasta kumpaakaan riitapuolta, vaan antaa kumpaisenkin itse päättää, mitä tahtovat tehdä, miten menetellä. Vastalauseajat kyllä väittävät, että tällainen työnvälitystoimistojen menettely olisi jonkunmoista työväen haalimista lakossa oleviin työpaikkoihin. Mutta sitä se ei ole, sillä eihän työnvälitystoimisto mitenkään houkuttele työväkeä niihin, päinvastoin sen velvollisuudeksi on säädetty nimenomaan ilmoittaa asian todellisesta tilasta ja jättää asianomaisten itsensä päätettäväksi menettelytapa.

Vastalauseajat ovat sitä mieltä, että työnvälitystoimiston sopisi lakossa olevalle työväelle kylläkin hankkia työtä tavallisuuden mukaan, eikä se heistä olisi lainkaan puolueellista. Ja he perustelevat tätä sillä, että semmoinen menettelytapa lakossa oleviin työläisiin nähden olisi merkitystä vailla, koska muka työnantajain puolelta kuitenkin harjotetaan boikottausta kaikkia lakon tehneitä työläisiä vastaan. Sen mukaan kuin Helsingin työnvälitystoimiston johtaja on ilmoittanut, eivät työnhakijat yleensä mene sellaiseen työpaikkaan, jossa on työriita olemassa, niin että jos jotain boikottausta on tapahtunut tässä suhteessa, on se tapahtunut työväen puolelta. Sitä vastoin on ollut hyvin harvinaista Helsingin työnvälitystoimistossa, että työpaikalta olisi annettu mitään luetteloa lakossa olleista työmiehistä siinä tarkoituksessa, ettei niille työtä välitettäisi. Työnvälityksestä täällä omassa maassa saavutettu kokemus ei siis vahvista sitä väitettä, joka tässä vastalauseessa on tehty. Jos työn-

välitystoimistot tämän tähden tulisivat vihatuiksi työväen puolelta, niin kyllä kai ne sitten tulisivat vihatuiksi senvuoksi, että ovat puolueettomia eikä suinkaan niiden puolueellisuuden tähden.

Edustaja Hjelt on jo kosketellut niitä syitä, joitten vuoksi valiokunta ei ole katsonut tarpeelliseksi asettua sille kannalle, että yksityinen työnvälitys olisi kokonaan kiellettävä, kun kunnallinen tulee järjestetyksi. Saattaa olla, ja epäilemättä onkin, kunnille huokeampaakin, jos siellä, missä välityksen tarve on verrattain pieni, se jätetään yksityisestä toimeliaisuudesta riippuvaksi. Ei myöskään ole tarpeellista kieltää kaikkia jo toimivia työnvälitystoimistoja liikettä harjoittamasta, koska ne epäkohdat, joita niiden toiminnassa on huomattu, voidaan epäilemättä saada poistetuiksi muullakin tavalla tämän asetuksen voimaantuluttua, nimittäin sen kautta, että ne nyt tulevat tarkastuksen alaisiksi, jommoista ei niiden suhteen tähän saakka ole ollut olemassa.

Minusta ja valiokunnan enemmistöstä ylipäänsä tuntuu siltä, että tämä lakiehdotus, sellaisena kuin se nyt suureen valiokuntaan menee, poistaisi sängen suuren puutteen lainsäädännössämme ja tulisi tuottamaan melkoisen parannuksen työnvälitysoloihin meillä. Ed. Pärssinen on kyllä väittänyt, että tämä suurella vaivalla ja työllä aikaansaatu lakiehdotus on kuin pieni hiiri, mutta minä luulen, että jos lakiehdotus olisi laadittu valiokunnan vähemmistön ehdotuksen mukaan, siitä helposti olisi voinut tulla suuri — pannukakku.

Ed. Lundström: Jag har icke ämnat länge uppehålla kammaren i denna fråga. Jag vill endast beröra tvänne punkter, som af den föregående ärade talaren omnämndes. Bland annat påstod han, att reformen, om den utsträcker till städer med en folkmängd, uppgående till 5,000, icke vore af behofvet påkallad, och han stödde sitt påstående därpå, att i dessa städer några privata arbetsförmedlingsbyråer icke uppstått. Jag måste tyvärr säga, att jag icke håller kännar, huruvida i städer med en befolkning, uppgående till mellan 5,000 och 8,000 personer, privata arbetsförmedlingsbyråer skulle vara till finnandes, men jag vill antyda att det är riskabelt för en privat man att starta en arbetsförmedlingsbyrå. Han måste vara öfvertygad om en säker inkomst. Utgiftsstaten stiger

enligt låg beräkning till närmare 4,000, om man då inbegriper hans underhåll, som åtminstone måste beräknas till minst 200 mark per månad. Annonskostnaderna med en annons å 3 mark åtminstone hvar tredje dag, stiga till en summa af 900 mark eller i rundt tal till 1,000 mark. Därtill komma hyreskostnaderna, uppgående till minst 600 mark. Således en summa af i det närmaste 4,000 mark. Men då en slik inkomst icke är garanterad, gör detta att den privata företagsamheten härvidlag håller sig på sidan. Men det förutsätter icke därför att ej kommunerna skulle härvidlag kunna någonting uträtta. Det förutsätter därför icke att ej arbetslöshet skulle å orten finnas, att ej arbetssökande skulle finnas. Kommunerna skulle kunna värka här med mycket mindre kostnader — annonskostnaderna skulle bortfalla så godt som helt och hållet. Arbetssökande veta att direkt vända sig till de kommunala arbetsförmedlingsanstalterna. Dessutom bortfaller lokalhyran. Föga debiterar kommunen sin egen anstalt för lokalhyra. I alla händelser måste den blifva billigare än om en privat man upphyr lokal i ett privat hus. Det är ytterst små kostnader en mindre stad kommer att vidkännas, om en kommunal arbetsförmedlingsanstalt i densamma blir obligatorisk. Men för den arbetssökande är det otvivelaktigt till förmån, att en sådan finnes. Dessutom är det att märka, att de städer, som häri skulle inbegripas, såvida landtdagen godkände mitt till första reservationen fogade tillägg, äro sådana att desamma värkligen äro i behof af en kommunalarbetsförmedlingsanstalt — städer såsom t. ex. Jakobstad, Nystad, Raumo, som tangera 5,000 gränsen, Hangö och äfven Borgå, om man också kan påstå att i fråga om Borgå en arbetsförmedlingsanstalt knappt vore af nöden; men i Borgå finnes redan en hel del industriella inrättningar, och dessutom måste ju arbetsförmedlingsanstalten ombesörja platsförmedling för tjänstefolk. Det enda man därför möjligtvis kunde påstå är att kostnaderna blefve någorlunda höga för dessa små kommuner, och då detta ej håller sträck, förfaller äfven allt påstående om omöjligheten att realisera det förslag, som af mig gjorts.

Dessutom omnämde den senaste talaren, att förslaget om arbetsförmedlingsbyråernas ställande utom arbetskonflikterna ej vore af behovet påkalladt, och han stödde detta därpå att det påstående som vi gjort såväl i reservationen

som i utskottet, gående ut på att arbetsgifvarene skulle bojkottera strejkande arbetare, saknade all grund. Detta vårt påstående är dock öfverensstämmande med verkliga förhållandet. Jag har själf varit i tillfälle att under en arbetskonflikt, som räckte i 5 månader — det var metallarbetarekonflikten i Helsingfors stad, se — och t. o. m. genom mitt yrke att arbeta på en s. k. svart lista, innehållande förteckning på alla strejkande metallarbetare. Denna svarta lista trycktes i en stor upplaga, spriddes naturligtvis bland arbetsgifvarene, och att den utöfvade värkan bevisar bland annat, att då metallarbetare sökte sig arbete som tillfälliga hjälparbetare vid byggnadsindustrin, de så godt som utan undantag ej antogos, oaktadt platser nog hade funnits att tillgå. De antogos ej på grund af att de voro strejkande metallarbetare. Detta är nu endast ett exempel. Den, som känner helst något förhållandena på arbetsmarknaden, vet att detta icke är något undantag, utan det är regel icke endast i vårt land, utan öfverallt, i hvarje land. Ifall en arbetare från vårt land reser öfver till något annat land, t. ex. Sverge, Norge eller Danmark, möter honom alldeles samma öde. Deltager han i strejk här är han bojkotterad i Sverige, Norge och Danmark och kanske dessutom i andra länder. Detta är ett oomkullrunkeligt faktum. Men å andra sidan är det ju alldeles klart att om arbetsförmedlingsbyråerna nedsatte sitt värde genom att förmedla arbetskraft till arbetsställen, där konflikt råder, de äfven komme att så godt som helt och hållet förlora sitt förtroende hos arbetarene. Dessa komme ej att sätta tro till deras uppgifter, liksom de ej håller gärna skulle vända sig till dem. Om arbetsförmedlingsbyråerna vilja bevara sitt anseende, om man vill lätta bördan för dem, som handhafva omvårdnaden om desamma, så måste man vara med om att strikte stadga ett förbud mot förmedling af arbetskraft till orter och arbetsställen, där konflikt råder.

Endast dessa två punkter har jag velat beröra. Mina utskottskamrater hafva mera vidtgående berört såväl betänkandet som reservationen, hvarför jag å min sida anser, att jag har sagt nog.

Ed. Helenius-Seppälä: Täällä on jo tarpeeksi paljon puhuttu niistä epäkohdista, joita vallitsee yksityisissä työnvälitystoimistoissa. Minäkin niitä jonkun verran tunnen,

varsinkin pääkaupungissa, ja voin puolestani sanoa, että nuo epäkohdat eivät suinkaan ole mitään pieniä. Valiokunnan enemmistökin on kyllä mietinnössään lausunut olevansa sitä mieltä, että näistä yksityisistä toimistoista pitäisi päästä, lausunut, että „yksityisen toiminnan häviäminen on tällä alalla suotava“, mutta arvelee, että tällaista parannusta ei kumminkaan pitäisi panna liian äkkiä toimeen. Mietinnössä sanotaan, että sellainen toimenpide, että tuollainen yksityinen toiminta olisi kerrassaan kiellettävä, „olisi nykyoloissa liian äkillinen“. Minä en tällaista katsantokantaa voi ymmärtää; jos on kerran todellinen epäkohta olemassa, niin ei suinkaan siitä pääseminen koskaan voi tapahtua liian äkillisesti. Valiokunta arvelee myöskin, että tuollainen yksityinen työnvälitystoiminta voisi hävitä itsestään sikäli kuin kunnallinen välitystoiminta kehittyi. Tätä minä en kumminkaan voi oikein uskoa; siksi tuottavata tuo yksityinen työnvälitys yhä edelleenkin tulee olemaan.

Asianomaisen valiokunnan puheenjohtaja on täällä huomauttanut, että epäkohdista yksityisessä työnvälityksessä voitaisiin päästä sen tarkastuksen avulla, jota valiokuntakin ehdottaa toimeenpantavaksi. Milloinkä sellainen hallinnollinen asetus saataisiin, jolla puheenalaisia epäkohtia vastaan voitaisiin ryhtyä taisteluun, on kumminkin kysymys, johon nykyoloissa kaikei on hyvin vaikea vastata. Sitäpaitsi ei ole mielestäni minkäänlaisia takeita siitä, että tarkastus tulisi olemaan tarpeeksi tepsivä. Näin ollen minä puolestani kallistuisin siihen ajatukseen, mikä on vastalauseessa lausuttu, että olisi tykkäänään vältettävä yksityisen työnvälitystoiminnan sallimista ja koko toiminta kohdistettava kunnalliseksi, jonka ohella olisi määrättävä, että yhdistyksen toimeenpanemaa yksityistä toimintaa saisi harjoittaa ainoastaan maksutta.

Voidaan sanoa ja on sanottukin, että nykyoloissa tulisi kunnallisten toimistojen yleisempi perustaminen liian hankalaksi ja kalliiksi. Tässä kohden tarjoaa kumminkin vastalauseen ensimmäinen pykälä mielestäni erään välitien, jota suuren valiokunnan kannattaisi täydellä todella harkita. Siinä on sellainen sanontatapa, jota ei ole itse asetusehdotuksessa eikä myöskään siinä vastalauseessa, minkä ed. Lundström y. m. ovat allekirjoittaneet. Vastalauseessa sanotaan nimittäin, että kaupungissa, jonka hengille kirjoitettu väkiluku nousee yli 2,000 hengen, tulee olla kunnallinen toimisto tai asiamies, joka

maksutta välittää työtä. Tuollaisen asiamiehen asettaminen olisi tietenkin paljon yksinkertaisempi ja helpompi asia kuin kokonaisen toimiston perustaminen. Niin ollen luullakseni tätä tietä voitaisiin päästä kunnallisen työnvälitystoiminnan järjestämisestä joka paikassa sille perustukselle, että pitäisi olla varsinaiset kalliit toimistot; saataisiin kustannuksia vältetyksi. — Eri asia on, onko tuo vastalauseessa mainittu 2,000 hengen määrä paikallaan, vai onko paremmin paikallaan se määräys, että tällaisia toimistoja ja asiamiehiä olisi asetettava kaupunkeihin, joiden hengillekirjoitettu väkiluku nousee yli 5,000 hengen. Se on asia, joka tietysti jää suuren valiokunnan harkittavaksi.

Vastalauseen 3 §:n määräys, että toimisto ei saisi välittää työväkeä sellaisille paikoille, missä on työnseisuus, on minunkin mielestäni paikallaan. Se seikka, josta valiokunnan puheenjohtaja niinkään huomautti, että nykyisissäkin kunnallisissa toimistoissa on toisella tavalla menetelty, ei mitenkään vielä itessään osota, että tämä menettely on ollut oikeutettu. Onhan monta asiaa, joissa tähän asti on menetelty sellaisella tavalla, joka ei ole sopusoinnussa nykyajan periaatteiden kanssa. Ajat muuttuvat ja tapojen ja laitosten pitäisi niiden mukana muuttua.

Minä pyytäisin suurta valiokuntaa erittäin harkitsemaan sitä, eikö voitaisi tyytyä asetusehdotuksessa sellaiseen sanontatapaan, että kunnallisen toimiston tilalla voisi olla myöskin vain asiamies, joka maksutta välittää työtä, jotta ilman suurempia hankaluuksia päästäisiin yksityisestä työnvälityksestä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Tämän asian ensimmäinen käsittely on päättynyt ja asia menee V. J:n 57 §:n 2 momentin mukaisesti suureen valiokuntaan.

3) Ehdotuksen asetukseksi pankkiliikkeestä, jota yhtiö, minkä kotipaikka ei ole Suomessa, täällä harjoittaa

sisältävä ed. Homénin tekemän eduskuntaesityksen n:o 1 johdosta laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 2, joka kuluvan maaliskuun 23 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle

eilispäivän täysi-istuntoon, mutta silloin jäi käsittelemättä ja siirrettiin tähän istuntoon, esitetään siinä valmistavasti käsitellyn asetusehdotuksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelua asiasta ei aiheudu. Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee V. J:n 57 §:n 2 momentin mukaisesti suureen valiokuntaan.

Seuraava täysi-istunto on, kuten jo viime täysi-istunnossa mainittiin, ensi perjantaina klo 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy klo 8,50 i.p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

21. Perjantaina 31 p. maaliskuuta

klo 12 p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

1) Arm. esit. n:o 5, tarpeellisen määrärahan osottamisesta niiden erinäisten menojen suorittamiseksi vuonna 1911 kansakoululaitosta ja sivistystarkoituksia varten, joihin 1910 vuoden varsinaisten Valtiopäiväin myöntämä määräraha ei riitä.

2) Arm. esit. n:o 6, siitä verosta, joka paloviinan valmistamisesta vuonna 1912 on suoritettava, sekä sanotun veron käyttämisestä.

3) Arm. esit. n:o 7, suostuntaluontoisen pääoma- ja kuponkiveron suorittamisesta.

4) Arm. esit. n:o 8, kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1912.

Ainoa käsittely:

5) Adressiehdotus, joka koskee nykyistä valtiollista asemaa Suomessa.

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2, ed. Ahmavaaran ja Meckelinin y. m. adr. ehdotus n:o 2.

6) Maatalousopetuksen ottamista seminaarien oppiaineeksi koskeva anomusehdotus.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7, ed. Relanderin y. m. anom. ehd. n:o 83.

7) Erinäisten verojen maksuperusteen muuttamista koskeva anomusehdotus.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2, ed. Ripatin y. m. anom. ehd. n:o 12.

Esitetään:

Siv.

8) Kertomus valtiovarain tilasta v. 1909. —

9) Kertomus hallituksen toimenpiteistä niiden 1908 vuoden jälkimäisten Valtiopäiväin päätösten johdosta, jotka ovat saavuttaneet Armollisen hyväksymyksen ja vahvistuksen, sekä siitä, mitä Keisarillinen Majesteetti muuten viimesanottujen Valtiopäiväin keskustelujen perusteella on suvainnut määrätä.

Pöydällepanoa varten esitetään:

10) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1, erinäisten tilattoman väestön maanhankinnan edistämistä koskevien eduskuntaesitysten ja anomusehdotusten johdosta. 317

11) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2, uudisviljelyksen edistämistä viljelyspakkoperiaatteen mukaan tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta. ”

12) Yhdistetyn maatalous- ja valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1, erinäisten tilattoman väestön maanhankinnan edistämistä koskevien aloitteiden johdosta. ”

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arokallio, Kaskinen, I. W. Laine, Rautapää ja Tainio.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta tämän päivän aamupuolen istunnosta myönnetään yksityisasian takia ed. Rautapälle.

Lisäys päiväjärjestykseen.

Puhemies: On ilmoitettava se lisäys päiväjärjestykseen, että viimeisenä asiana tullaan esittämään pankkivaliokunnan mietintö n:o 3, koskeva pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja heidän varamiestensä vaalia.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Tarpeellisen määrärahan osottamista niiden erinäisten menojen suorittamiseksi vuonna 1911 kansakoululaitosta ja sivistystarkoituksia varten, joihin 1910 vuoden varsinaisten Valtiopäiväin myöntämä määrä ei riitä

koskeva armollinen esitys n:o 5, joka täysistunnossa tämän kuun 28 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä armollinen esitys lähetettäisiin valtiovainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Estlander: De propositioner, som nu, sentida, tillställas landtdagen, skilja sig icke väsentligt eller kanske ens i något afseende från dem, hvilka landtdagen redan förut från den nuvarande regeringens sida fått i dylika ärenden emottaga. Dröjsmålet med dessa propositioners öfverlämnande har sålunda icke vållats af något bemödande från regeringens sida att återbringa dess finanspolitik i samklang med landets statsförfattning och intressen samt med folkrepresentationens på lag stödda kraf, icke håller af något försök att ur propositionen aflägsna den odiösa teori och den barocka terminologi, som uppfunnits till en förklädning för regeringens syften och uppsåt, icke håller för att aflägsna den anda af sinister sofistik, hvarmed i dessa propositioner fakta på det uppenbaraste sätt vanställas.

Dessa omständigheter, hvilka äro karaktäristiska såväl för nu förevarande proposition som äfven för de följande, skola säkerligen af statsutskottet i sinom tid skärskådas och värdesätas till deras rätta halt och det är därför icke nödvändigt att nu här närmare ingå på desamma. Däremot synes det vara anledning att redan nu

fästa uppmärksamheten vid den särskilda betydelse, som de i propositionen behandlade ärendena hafva just vid innevarande landtdag. Jämsides med den politik mot vårt land, som utgör föremål för förslaget till en adress från landtdagens sida, hvilket adressförslag jämväl i dag föreligger till afgörande, har angreppet på Finlands finansiella själfständighet och landtdagens budgeträtt anspråk på den största aktualitet. Innevarande landtdags beslut och handling i särskildt denna fråga kommer att gifva åt landtdagen dess karaktär och bestämma dess inflytande på landets utveckling. Visserligen har i båda dessa stora frågor den definitiva riktningen redan af tidigare landtdagar anvisats. Och därför måste äfven statsutskottet kunna räkna med att landtdagen nu i budgetfrågan ställer sig fullt solidarisk med senaste ordinarie landtdag liksom den i fråga om rikslagstiftningen och föredragsordningen säkerligen skall visa sig vara solidarisk med urtima landtdagen.

Men i budgetfrågan synes mig innevarande landtdag härutöver ha en särskild uppgift. Det har redan nogsamt visat sig att en fullständig utredning och en obestridd bevisning om hvad lag och rätt i förevarande fall innebära, icke i och för sig äro nog att för landtdagen säkerställa denna dess rätts utöfvande. Att endast reservera landtdagen dess rätt för framtiden bör därför icke betraktas såsom en tillräcklig uppgift. Fastmera måste man lifligt önska att statsutskottet måtte kunna finna medel att uppresas faktiska hinder mot fortsatta försök att exploatera finska statsverkets tillgångar, såväl dess ordinarie som också, indirekte, bevillningsmedlen, för att använda dem till olagliga, onyttiga eller för landet skadliga ändamål. Att finna dylika utvägar bör, om också svårt, dock icke vara utom möjlighetens gränser, och jag vågar tro att lösningar af olika slag härvidlag skola yppa sig. Under normala tidsförhållanden är det exempelvis själfallet att värkställigheten också af sådana beslut, som å det finansiella området i enlighet med grundlagen fattas af statsmakterna i förening, eller t. o. m. sådana beslut, som af folkrepresentationen ensam kunna fattas, skall vara uppdragen åt den administrativa makten ensam. Men där, såsom för närvarande hos oss, förtroendet till styrelsens vilja och förmåga att följa lag och söka landets väl och bästa fullkomligt saknas, kunna förhållandena komma att te sig annorlunda. Då icke

endast berättigar utan rent af påkallar folkrepresentationens uppgift, att landtdagen om den för sin del icke undandrager sig att, enär sådant finnes nödigt, bidra till bestridande af landets behof, också samtidigt med hänsikt till medlens handhavande kräver anordnandet af en kontroll, som effektivt för framtiden framtingar efterlefnad af landtdagens beslut. Jag vågar hoppas att icke nyheten i denna utväg lika litet som i allmänhet ömtaligheten af det gebit det här gäller, måtte afhålla utskottet från att egna den sorgfälligaste undersökning såväl åt den af mig nu antydda som andra dylika utvägar i samma syfte. Det kan i längden, såsom jag nyss erinrade, icke vara nog att landtdagen själf i sina beslut sorgfälligt iakttaga lag, om landtdagen icke därjämte finner lagliga utvägar att hindra styrelsen från att missbruka dessa landtdagens beslut.

Men på det att de svårigheter måtte kunna lyckligt öfvervinnas, inför hvilka regeringen med berädd mod ställt landtdagen, och en lösning ernås, som icke endast på papperet, men om möjligt i verkligheten och i en icke alltför aflägsen framtid bevarar och återbördar folkrepresentationens och landets själfbestämningsrätt på det finansiella området, vore det önskvärdt att den uppfattning att mera vunnit insteg att om man vill bevara denna landets och landtdagens grundrätt, så måste man på enskildt håll se bort från det omedelbara förvärligandet af en mängd nog så erkännansvärda intressen och i stället för närvarande koncentrera alla krafter på att bjuda regeringens planer spetsen. Jag tror att det icke utan skäl nu bör erinras om att i detta afseende innevarande landtdags hållning kommer att vara afgörande. Jag vågar anhålla att statsutskottet, till hvilket denna proposition liksom de följande komma att blifva remitterade, ville egna uppmärksamhet åt de synpunkter, jag här har tagit mig friheten framhålla.

Ed. Kallio: Hallitus on viidentenä armollisena esityksenä jättänyt eduskunnalle todistus-kappaleen siitä mielivaltaisesta politiikasta, jota se käyttää nykyään valtiotalouden ja hallinnon suhteen. Tämä on uusi todistus siitä, että hallitus koettaa yhä uudestaan ja uudestaan rajoittaa eduskunnan oikeutta tulo- ja menoarvion järjestelyssä. Se menettely, jota se on määrä-

raha-asiaain ratkaisussa käyttänyt, on ilmeisessä ristiriidassa maan edun ja hyödyn kanssa, jota jokaisen kunnollisen hallituksen tulisi edistää. Eduskunta on juuri näitä näkökohtia silmälläpitäen laatinut tulo- ja menoarvion ja vieläpä myöntänyt kannettavaksi sangen huomattavan summan suostuntoja, vaikka valtiorahastossa on säästöjä. Mutta siitä huolimatta julkeaa hallitus jättää huomioonottamatta tärkeitä kulttuuritaroituksiin osotettuja määrärahoja, osittain — suureksikin osaksi — sellaisia, joita se itse on ehdottanut, osaksi taas sellaisia, joita eduskunta on niiden lisäksi tarpeellisiksi katsonut, ja perustele tekoansa sillä, että on muka ollut mahdotonta valtiovarain tilaan nähden sallia min-käänlaisia siirtoja valtiorahastosta suostuntarahastoon. Eduskunnan laatima tulo- ja menoarvio on laadittu valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti, mutta senaatti sitä vastoin on käyttänyt valtion varoja aivan lainvastaisesti ja maksanut menoeriä, joita eduskunta ei koskaan ole hyväksynyt. Nyt hallitus ikäänkuin katuen tunnustaa eduskunnan osottamat tarkotukset ei ainoastaan oikeutetuiksi, vaan osaksi hyvinkin „hellittäviksi“, kuten esityksen sanat kuuluvat.

Hallitus tunnustaa, että kyseessä olevat poistot tuottavat haitallisia seurauksia kansakoululaitokselle ja muihin sivistystarkoituksiin, joista se juuri on määrärahoja poistanut, ja tämän johdosta tarjoaa eduskunnalle tilaisuuden, että se saa uudestaan osottaa niihin määrärahat, jos se katsoo menot näihin tarkoituksiin välttämättömiksi. Kun eduskunta on nämä menoerät hyväksynyt tulo- ja menoarviossa jo varemmin, on se silloin luonnollisesti katsonut nämä menoerät välttämättömiksi, jotka hallituskin nyt tunnustaa aivan tärkeiksi, eikä hallitukselle siis ole tuntematon tämä eduskunnan kanta paremmin kuin sekään, että eduskunta ei ole koskaan myöntänyt niitä moninkertaisia määrärahoja, joita hallitus on ilman eduskunnan suostumusta lainvastaisesti maksanut Venäjän valtakunnan rahastoon.

Mitä itse armolliseen esitykseen tulee, niin minulla on tilaisuus valtiovarainvaliokunnassa ottaa osaa tämän esityksen käsittelyyn ja tarpeetonta on mielestäni ruveta täällä selostamaan niitä tärkeitä tarkoituksia, joihin nämä määrärahat ovat osotetut ja jotka hallitus on jättänyt hyväksymättä. Olen ainoastaan tahtonut osottaa tätä ilmeistä ristiriitaa ja laittomuutta, jota hallitus käyttää tulo- ja menoarvion suhteen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Paloviinan valmistamisesta vuonna 1912 suoritettavaa veroa sekä sanotun veron käyttämistä

koskeva armollinen esitys n:o 6, joka viime tiistain täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän täysi-istuntoon, esitetään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämäkin armollinen esitys lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Arthur Castrén: Tämän armollisen esityksen toisella sivulla mainitaan toisen kappaleen alussa: „Heinäkuun 1 päivästä 1906 aina 21 päivään tammikuuta 1910 on paloviinan vahvistuksesta (luettava: valmistuksesta) suoritettu veroa 1 markka 20 penniä litralta säännöllisväkevää paloviinaa sekä siitä lähtien 2 markkaa litralta“. Nähdäkseni ei liene aiheutonta vielä ottaa puheeksi niitä asioita, jotka aiheuttivat, että vielä vuoden 1910 alussa kannettiin vastoin eduskunnan päätöstä paloviinaveroa 1 markka 20 penniä litralta paloviinaa, sekä tämän veronkantoasian yhteydessä ilmenneitä säännöttömyyksiä ja väärinkäytöksiä.

Kuten muistettanee, päätti eduskunta 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä, että paloviinaveroa vuonna 1910 oli maksettava 2 markkaa litralta säännöllisväkevää paloviinaa. Senaatti, polkien velvollisuuttaan, laiminlöi kuitenkin aikanaan ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin eduskunnan päätöksen toimittamiseksi asianmukaisesti vahvistettavaksi ja ehdotti, vastoin asianomaisen esittelijän, kuulustelemansa lainoppineen ja maan prokuraattorin lausuntoa, 22 päivänä joulukuuta 1909 tekemässään alistuksessa, että hallitsija väliaikaisella asetuksella määräisi paloviinaveron ynnä eduskunnan samoilla valtiopäivillä myöntämät suostuntaverot suoritettaviksi tammikuun 1 päivänä 1910 edellisten paloviinaveron ja suostunta-asetusten perusteita noudattaen.

Tämän senaatin esityksen johdosta annettiinkin 30 päivänä samaa joulukuuta asetus, jossa paitsi muuta säädettiin, että veroa paloviinan valmistamisesta oli vuonna 1910 kannettava 1909 vuoden määrä eli 1 markka 20 penniä paloviinalitralta.

Tämä Suomen kansan itseverotusoikeutta syrjäyttävä väliaikainen asetus, joka peruutettiin seuraavan tammikuun 21 päivänä annetussa asetuksessa, samalla kun eduskunnan vastamainittu päätös vahvistettiin noudatettavaksi, on aikaansaattanut, niinkuin tiedetään, laajakantoisia selkkauksia paloviinaveron kannossa ei ainoastaan vuonna 1910, vaan myöskin kulumassa olevana vuonna sekä tehnyt eduskunnan arviolaskut paloviinarahoista saatavasta valtion tulosta sangen epävarmoiksi. 1909 vuoden valtiovarainvaliokunta, joka paloviinaveron koskevan armollisen esityksen johdosta antamassaan mietinnössä kosketteli tätä asianpuolta, oli saanut silloin jo tietoonsa, että tämän laittoman asetuksen suosittelemasta menettelystä oli koitunut suostuntarahastolle melkoisen suurta vahinkoa. Niinpä oli senaatti tämän väliaikaisen asetuksen perusteella myöntänyt erälle paloviinatehtaalte 33,844 markan 80 pennin veronperuutuksen. Selkkauksen aikana valmistamastaan viinasta oli 9 paloviinapolttimoa suorittanut yhteensä pyörein luvuin 160,000 markkaa pienemmän erän valmistusveroa kuin mitä eduskunnan päättämän veromäärän mukaan olisi ollut suoritettava. Sitä paitsi olivat eri lääninhallitukset kosketellun väliaikaisen asetuksen johdosta tehneet polttimojen kanssa erilaatuisia välipuheita paloviinan valmistamisesta suoritettavan veron suuruudesta, ja siitä tietysti aiheutui myöskin hankaluuksia, selkkauksia ja valtiotulojen vähennystä. Kuinka suuren valtiotulojen vähennyksen samainen asetus kaikkiaan oli aiheuttanut, siitä ei mainittu valiokunta voinut antaa täyttä selvitystä, koska silloin vielä selkkauksen aikana poltettua viinaa oli polttimoiden varastoissa. Mikäli sanomalehdistä on näkynyt, onkin veronperuutuksia tämän jälkeen ja aina näihin päiviin asti myönnetty suuressa määrin.

Lausumani nojalla rohkenen toivoa, että valtiovarainvaliokunta asiaa valmistaessaan ottaa hankkiakseen selkoa näistä yllämainituista ja tämän veronkantoasian yhteydessä olevista muista säännöttömyyksistä ja väärinkäytöksistä sekä antaa niistä laadittavassa mietinnössään saatavissa olevan selvityksen.

Ed. Alkio: Kyllähän se on hyvä että hallitus pitää huolta kotimaisen teollisuuden menestyksestä. Mutta kun tämä hallituksen huolenpito johtaa sellaisiin tuloksiin, kuin meidän nykyisen hallituksemme suhtautumisessa väkijuomateolli-

suuden suosimiseen on osottautunut, niin silloin täytyy sanoa, että sellainen kotimaisen teollisuuden suosiminen on huono palvelus kansalle. Hallitus tässä valittaa sitä, että eduskunnan määräämä liian korkea paloviinaveron on vaikuttanut sen, että ulkomaalaisten väkijuomien tuonti maahan on sen kautta lisääntynyt. Kun eduskunta oli nimenomaan huomauttanut siitä, että tämän poistamiseksi olisi hallituksen käytettävä hallituksen hallussa olevaa keinoa ulkomaalaisten väkijuomien maahantuontitullin korottamiseksi, niin hallitus syrjäyttää tämän vaatimuksen hyvin kevyesti, ilmoittaen vain, että siihen ei ole ollut mahdollisuutta. Kun hallitus kuitenkin, kertoen saaneensa kehoituksen viranomaisilta, ehdottaa paloviinaveron alennettavaksi, niin tekee se sen nähtävästi ainoastaan silmällä pitäen paloviinateollisuuden harjoittajain etua. Mutta samalla aikaa kuin hallitus tekee tämän, makaa kieltolaki, jonka eduskunta on jo kaksi eri kertaa säättänyt, tämän saman hallituksen viheriän veran alla. Eduskunnalla ei ole tänäkään päivänä vähintäkään tietoa siitä, onko hallitus todellakaan pannut korttakaan ristiin tämän asian edistämiseksi. Hallitus tietää kumminkin varsin hyvin, että se, mitä tässä maassa polttavimmin odotetaan väkijuomalainsäädännön uudistuksen alalla, se on kieltoainvoimaan tuleminen. Kun kansan puolelta ei ole minun tietääkseni milloinkaan esitetty hallitukselle sitä anomusta, että täällä pitäisi saada väkijuomia halvalla, osottaa siis hallituksen politiikka tässä suhteessa kaikin puolin sellaista menettelyä, joka on perin vihollismielinen tämän kansan varsinaisille pyrkimyksille. Minä sen vuoksi pyytäisin saada valtiovarainvaliokunnalle evästyksenä huomauttaa näistä seikoista. Saataisi tulla näissä oloissa kysymyksenalaiseksi kieltää kokonaan kaiken suostuntaveron osottaminen sellaiselle hallitukselle, joka näin ilmeisesti uskaltaa loukata eduskunnan monta kertaa esiintuomia toiveita ja vaatimuksia. Mutta siitä asiasta en tahdo tällä kertaa mitään mielipidettä lausua, ainoastaan se olkoon sanottuna, että minkäänlaista paloviinaveron alentamista ei tietenkään saa tulla kysymykseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

3) Suostuntaluontoisen pääoma- ja kuponkiveron suorittamista

koskeva armollinen esitys n:o 7, joka viime tiistain täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämäkin asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Jonas Castrén: Eduskunnalla on ollut karvas kokemus siitä, ettei nykyinen hallitus lainkaan anna eduskunnalle esityksiä yhteiskuntalaitoksen alalta, jotka koskisivat jotakin lainsäädäntökysymystä, joilla tarkoitettaisiin maalle hyödyllisten muutosten tai tarpeellisten parannusten aikaansaamista. Sitä vastoin on eduskunta ollut tilaisuudessa sekä edellisillä valtiopäivillä että näillä kokea, kuinka hallitus ei suinkaan unohda jättää eduskunnalle niitten harvalukuisten esitysten joukossa, joita se valmista, esityksiä uusien verojen suorittamisesta. Sitä tarkoittaa nytkin kysymyksessä oleva esitys. Samansuuntainen esitys jätettiin viimeisillekin valtiopäiville. Eduskunta hylkäsi sen esittämiensä syitten perustuksella. Mutta tämä ei näy estäneen hallitusta näillekin valtiopäiville esittämästä esitystä pääoma- ja kuponkiveron suorittamisesta.

Syynä tämän toimenpiteen uusimiseen mainitaan arm. esityksessä olevan sen seikan, että on „keksittävä sopivia keinoja suostuntatulojen kartuttamiseksi vuodeksi 1912 siihen määrään, joka toimitettujen laskujen mukaan on katsottu tarpeelliseksi“. Hallituksella on siis se käsitys, että suostuntatuloja vuodeksi 1912 on kartutettava. Mutta hallitus ei ole pitänyt huolta siitä, että eduskunnalle olisi vielä jätetty mahdollisuutta arvostella sen tekemiä laskelmia, koskei eduskunnalle vielä ole annettu esitystä varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riittä, yhtä vähän kuin sitä laskelmaa, jonka valtiopäiväjärjestyksen mukaan on tätä esitystä seuraaminen ja joka valtiopäivien alussa jo olisi ollut eduskunnalle annettava.

Näin ollen ei eduskunta voi vielä tehdä mitään päätöstä ehdotettuun uuteen suostuntaveroon nähden. Armollisen esityksen perusteluissa

mainitaan edelleen „että on syytä otaksua, että eduskunta vihdoinkin 1912 vuoden varalle tehdyistä valtiovarain ja tarpeitten arviolaskuista oivaltaa, kuinka välttämätön tuo pyydetty suostunnan lisä oikeastaan on sekä siihen nähden luopuu niistäkin epäilyksistä, mitä 1910 vuoden eduskunnalla oli ehdotetun veron sopivaisuudesta sinänsä.“ 1910 vuoden eduskunta käsitellessään sille silloin annettua armollista esitystä samasta asiasta, tuli siihen tulokseen, ettei tuo ehdotettu uusi vero valtiovarain tilaan nähden ollut lainkaan tarpeellinen. Kuitenkin voitaneeko nyt, saamattakaan mitään valtiovaroja koskevaa laskelmaa, päättää että, jos yleisen valtiovaraston varoja käytetään, niinkuin pitäisi, Suomenmaan hyödyksi ja parhaaksi ja Suomen valtion tarkoituksiin, ei nytkään ehdotettua veroa lainkaan tarvittaisi.

Ehdotetulla uudella suostunnalla tarkoitetaan veroitettavaksi muun muassa sitä pääomaa, joka on sijoitettu pankkilaitoksiin ja säästöpankkeihin korkoa kasvamaan. Esityksessä ehdotetaan, että samallinen vero 5 % maksettavasta korkomäärästä olisi suoritettava talletus-, pääoma-, juoksevalle- tai konttokuranttitilille kuin myöskin säästöpankkitalille pannuista varoista. Siis tul-taisiin arm. esityksen mukaan suorittamaan sama vero suurista pankeihin pannuista pääomista kuin sinne sijoitetuista säästöpankkitalilla olevista vähäpätöisistä panoksista, siis vähäväkisten säästöistä. Sama vero niinkään pienistä säästöpankeihin pannuista kuin pankeihin sijoitetuista suurista summista. Tämä vaan yhtenä esimerkkinä siitä, ettei ehdotettu vero edes perusteeltaankaan ole oikeuden mukainen.

Edelleen tulisivat vastamainittuihin veroesineihin nähden armollisen esityksen mukaan veronkantomiehinä toimimaan säästöpankkien toimitusjohtajat ja yksityispankkien virkailijat. Saataisi olla mahdollista, että eduskunta voisi hyväksyä tällaisen kantotavan, jos se katsoisi uuden veron säätämistä tarpeen vaatimaksi ja jos sillä olisi luottamusta hallitukseen. Kun selaista ei ole olemassa rauennee kysymys kantotavasta samalla kertaa kuin itse esitys.

Uudella verolla on hallitus tarkoittanut kokoonsaatavaksi ei pienempää eikä suurempaa summaa kuin 3,500,000 markkaa vuosittain.

Samalla kun uskallan kehottaa valtiovarainvaliokuntaa harkitsemaan, onko tällä kertaa enemmän syytä suostua armolliseen esitykseen kuin viimekään kerralla, vai eikö asianlaita ole

päinvastainen, tahtoisin jo tässä asiantilassa ehdottaa, että valtiovarainvaliokunta asiasta annettavassa mietinnössä ehdottaisi käsilläolevan armollisen esityksen tykkänään hylättäväksi.

Ed. Oranen: Kun edellinen puhuja selosteli tämän armollisen esityksen alkuosaa, mikä koskee säästöpankkien ja yleisesti kaikkia säästöjä ja mitä siihen puoleen kuuluu, jätti hän kuitenkin mainitsematta sen osan tästä arm. esityksestä, joka koskee paloapuyhdistyksiä. Nyt tässä käsiteltävänä olevassa arm. esityksessä, sen perusteluissa, sanotaan muun muassa siitä, mitä nyt olisi suostuntaluohtoisena myönnettävä, että on keksittävä sopivia keinoja suostuntalujen kartuttamiseksi vuodeksi 1912 siihen määrään, mikä toimitettujen laskujen mukaan on katsottu tarpeelliseksi. Vielä siinä sanotaan, että sopivimmaksi uudeksi verotusesineeksi on katsottu muun muassa myöskin paloapuyhdistysten jäsenten rakennuksiin ja irtaimistoon sijoitettu pääoma. Mitä tähän verotettavaan esineeseen tulee, siitä tahtoisin mainita muutaman sanan.

Arm. esityksen sivulla 3 sanotaan muun muassa näin: „Mitä erittäin tulee palovakuutetun omaisuuden verotuksen laskemisperusteeseen, niin on, vastoin eduskunnan mielipidettä, edelleenkin näyttäytynyt oikeimmalta, että vero määrätään vakuutusmaksun suuruuden eikä vakuutetun omaisuuden pääoma-arvon mukaan.“

Siis vakuutusmaksun suuruuden, kuten sanat kuuluvat, eikä omaisuuden vakuutusarvon mukaan. Minä en saata käsittää miten tällainen järjestelmä olisi sopusoinnussa oikeusperiaatteiden kanssa, jos kerran niin on tarkoituksena, että saataisiin omaisuus verotuksen alaiseksi. Kuten tiedetään, ovat maaseudun paikalliset palovakuutusyhdistykset järjestetyt keskinäiselle vastuulle perustuvien periaatteitten mukaan, eivätkä ole mitään voittoa kokoovia laitoksia. Nämä verottavat jäseniään vuosittain sen mukaan, miten paljon kunkin piirissä on vuoden ajalla ollut palovahinkoja, yhdistettynä siihen hallintokulut lisäksi. Jos palovahinkoja on satunut paljon, täytyy silloin kantaa palovakuutusmaksua enemmän, toisena vuonna taas vähemmän. Näin ollen, tulisi hallitus saamaan suostuntaveroa ei omaisuudesta, vaan tulipaloista. Vielä on huomattava toisiakin seikkoja. Vakuutusmaksuja kannetaan jokaiselta palovakuutusyhdistykseen kuuluvalla jäsenellä vakuutetun omaisuuden edes vastuu summallaan mukaan,

tämä riippuen kaikki siitä, miten kukin jäsen on talossaan rakennukset järjestänyt, ei ainoastaan asemansa vaan myöskin rakennusaineen, tulisijain sekä tulenarkojen laitosten puolesta. Tämän mukaan tulisi veroa maksettavaksi sillä tavalla, että ne, jotka ovat talonsa hyvin järjestäneet ja rakentaneet rakennuksensa tulenkestävistä aineista, sekä muutenkin poistaneet lähettyviltään kaikki tulenarat laitokset, tulisivat hyvän järjestyksen vuoksi maksamaan suhteellisesti pienemmän veron. Ne taas, joilla rakennukset ovat vähemmän tyydyttävästi järjestetyt, tulisivat korkeamman vastuusumman johdosta suorittamaan suhteellisesti korkeampaa suostuntaveroa. Tämän mukaan asiaa katsellen ei tämä olisi mitään suoranaista omaisuusveroa, vaan veroa omaisuusveron yhteydessä, myöskin verotusta tulenarkojen laitosten läheisyydestä ja vieläpä useinkin yhdistysten ohjesääntöjen vastaisten uunivikojenkin takia. Kun vielä katsotaan pitemmälle, niin sellaisia käytännössä maaseudulla on tavallisesti enemmän kuin suotavaa olisi. Tämä johtuu siitä, että tehdyt muistutukset useimmin ovat kohdanneet vähävaraisia. Varakkaammat ovat useimmissa tapauksissa välttäneet viimemainitun seikan. Näin ollen ja tältä puolen katsottuna, on tämä samalla myöskin köyhyysvero, sillä olen monasti kuullut tehtyihin muistutuksiin vastattavan että „laitaisin jos jaksaisin“. Vielä on huomattava yksi seikka, se nimittäin, että löytyy vielä paljon sellaisia, jotka eivät ole omaisuuttansa missään vakuuttaneet. Nämä eivät tulisi sitten veroa suorittamaan yhtään. Tämä kasvattaisi siihen, että entistä enemmän alettaisiin luopua pois palovakuutusyhdistyksistä, joten pitäisi silloin yhdistysten johtokuntien ruveta käyttämään pakkotoimia. Tämä taas toiselta puolen kasvattaisi vihamielisyyttä keskinäisiä palovakuutuslaitoksia kohtaan, mikä tuottaisi vaan turmiollisia seurauksia. Mihin tuloksiin tästä kaikesta voidaan päästä, mainitsen esimerkiksi yhden tilaston. Erään kunnan paloapuyhdistyksen menot olivat viime vuoden lopussa noin 8,000 markan tienoilla. Tästä seurasi, että ohjesäännön alimman määrän mukaan kannettuna tänä talvena ei olisi voitu peittää menoja. Sentähden täytyi kantaa korotuksiaakin. Siitä numerot osottavat seuraavaa. Vakuutuskanta oli 2,251,840 markkaa. Mutta edesvastuusumma teki 2,704,490 markkaa. Tulenarat laitokset sekä muut ohjesäännön vastaiset viat olivat siis korottaneet

vastuusumman, tuon summan, jonka mukaan vakuutusmaksut määrätään ja nyt hallitus tahdosi senjälkeen siis veroa vaatia, tehden ei vähemmän kuin 452,650 markkaa. Kun vielä otetaan huomioon, että siinä oli jäseniä ainoastaan 720 talollista, 255 mäkitupalaista ja torpparia sekä itsellisiä ainoastaan 28, joilla ei ollut rakennuksia, niin osottaa tämä alhainen jäsenluvun määrä, että vastuusumman korotukseen ovat yleisesti muut seikat vaikuttamassa. Minkä verran tästä saisi hallitus veroa, jos nyt katsotaan sitäkin puolta armollisen esityksen 3 §:n mukaan. Kun ylöskanto viimekerran oli määrätty 3 markaksi jokaiselta edesvastuu-tuhannelta, tulee yhdistys saamaan tästä vähän yli 8,000 markkaa. Tästä saisi siis hallitus 10 % eli vähän yli 800 markkaa. Mutta jos palovahingot olisivatkin olleet 100 % suuremmat, tehden 16,000 markkaa, niin silloin saisi hallitus veroa yli 1,600 markkaa. Tämä selvästi todistaa, että jos mikään, niin tämä verotusjärjestelmä on mitä sopimattomimmin järjestetty. Ja sentähden pyydän saattaa sen valiokunnan tietoon ja lausun sen toivomuksen, että arm. esitys kokonaan hylättäisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

4) Kulkulaitosrahastoa vuodeksi 1912

koskeva armollinen esitys n:o 8, joka viime tiistain täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämäkin lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Jonas Castrén: Käsilläolevassa armollisessa esityksessä luetellaan muun muassa ne menot, jotka olisivat suoritettavat kulkulaitosrahastosta vuodelta 1912. Näiden menojen joukossa mainitaan sivulla 6 viidennen kohdan alla seuraava meno: „Sen etumaksun korvaamiseksi, joka valtion rahastosta on annettu muutoksien toimeenpanemiseksi Suomen rautateillä, jotta Venäjän liikkuva kalusto voisi kulkea Suomen radoilla“, ja ehdotetaan että Suomen eduskunta

ottaisi kulkulaitosrahaston ensitulevan vuoden tulo- ja menoarvioon 907,554 markan suuruisen summan, joka ennakkomaksuna kahdessa erässä on suoritettu yleisestä valtiorahastosta vastamainittua tarkoitusta varten.

Toukokuun 12 päivänä 1910 antoi nimittäin hallitsija käskyn, että yleisestä valtiorahastosta olisi maksettava 453,877 markkaa etumaksuna muutoksien toimeenpanemiseksi Suomen rautateillä, joka erä sitten olisi korvattava kulkulaitosrahastosta yleiseen valtiorahastoon. Loka-kuun 13 päivänä samana vuonna määräsi niinikään hallitsija Suomen rautateillä vuonna 1911 toimeenpantavien muutosten aikaansaamiseksi valtiorahaston varoista niinikään etumaksuna käytettäväksi 453,677 markkaa, ehdolla, että tämäkin etumaksu lähimmässä tulevaisuudessa täysin korvataan kulkulaitosrahaston varoista. Kuten arvoisa eduskunta tietää, niin ei hallitsija yksinään voi päättää kulkulaitosrahaston varoista. Niiden käyttämiseen vaaditaan eduskunnan suostumus. Ilman että eduskunnalle on jätetty mitään armollista esitystä puheenalaisten muutosten toimeenpanemiseksi Suomen rautateillä ja ilman että eduskunnan suostumusta on niihin hankittu, vaaditaan nyt sanottu lähes miljoonan markan summa korvattavaksi kulkulaitosrahastosta yleiselle valtiorahastolle. Minun ymmärtääkseni ei voine tulla kysymyseenkään että vaadittu korvaus kulkulaitosrahastosta suoritettaisiin valtiorahastolle, koska ei eduskunnalle ole annettu tilaisuutta lainmukaisessa järjestyksessä päättää Suomen rautateillä toimeenpantavista muutoksista. Tähän tulee vielä lisäksi, että lakivastaisesti on määrätty tarkastaja Suomen rautateille ja täten venäläisten viranomaisten antamassa ohjesäännössä pantu kulkulaitosrahaston meno- ja tuloarvio, rautateitten menoja koskevilla osilla, Venäjän kulkulaitosministerin määräyksistä riippuvaksi. Tässä on olemassa vieläkin lisäsy, jonka minun ymmärtääkseni pitäisi vaikuttaa sen, ettei eduskunta millään tavalla voine suostua puheenalaisen ennakkomaksun takasinsuorittamiseen yleiselle valtiorahastolle. Minä rohkenen puolestani kunnioittaen ehdottaa, että valtiovarainvaliokunta kaikin puolin valaistuaan kyseenalaista arm. esityksessä olevaa menoerää eduskunnalle ehdottaa sanotun 907,554 markkaan nousevan erän poistettavaksi kulkulaitosrahaston tulo- ja menoarviosta vuodelta 1912.

Arm. esityksessä on olemassa toinenkin huo-

miota herättävä kohta. Se löytyy sivulla 10. Mainitussa kohdassa lausutaan: „sitäpaitsi on, kun Seinäjoen—Kristiinankaupungin—Kaskisten rata todennäköisesti jo syksyllä vuonna 1912 tulee valmiiksi ja sieltä vapautuvia työvoimia siis samana syksynä voitaisiin siirtää uusille radoille, 250,000 markan summa varattu töiden alottamista varten Hiitolan—Raasulin radalla, jonka rakentamisesta eri Armollinen esitys tulee Suomen Eduskunnalle annettavaksi“. On tosiaankin omiansa hämmästyttämään, jos enää mikään menettely hallituksen puolelta voi hämmästyttää, että ennenkuin eduskunta on ollut tilaisuudessa asiassa annettavaa armollista esitystä tutkia ja siitä päättää ilman muuta ilmotetaan, että tarkoitusta varten jo on varattu neljännes miljoona! Tämä ei ole enää säädylisiä. Rohkenen ehdottaa, että valtiovarainvaliokunta tästäkin seikasta antaisi asianmukaisen lausunnon.

Ed. Hahl: Pyysin puheenvuoroa lausuakseni pari sanaa tästä samasta kappaleesta sivulla 10, josta edellinen arvoisa puhuja lausui, mutta hiukan toisessa tarkoituksessa. Tähän otettu summa ja lause mielestäni osottaa, että hallitus ei aijo panna arvoa sille eduskunnan ennen tekemälle päätökselle, että ensimmäisenä olisi rakennettava eräs toinen rautatie, joka tulisi kulkemaan Iisalmesta Ylivieskaan. Tämän huomautuksen minä pyytäisin tehdä valtiovarainvaliokunnalle, että se erittäin painostaisi tätä seikkaa ja osottaisi, mitä hallitus ajattelee tehdä niille radoille, joita eduskunta jo ennen on päättänyt, miksiä hallitus ei ryhdy niitä rakentamaan siinä järjestyksessä kuin eduskunnan puolesta on katsottu maalle edullisimmaksi. Kun tämä asia lähinnä koskee niitä seutuja, joita minä täällä edustan, olen tahtonut siitä lausua mieltäni.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Tämän päivän evästyskeskustelu on kaikille esiintyneille puhujille antanut aihetta kiivaisiin ja, niinkuin jokainen tietää, oikeutettuihin moitteisiin hallituksen menettelyä vastaan. Näistä lausunnoista on tämän ohella käynyt selväksi se, mikä ennenkin on kaikille tiettyä, että eduskunnan taistelu hallitusta vastaan on suostunta-aseilla ihan toivotonta. Pyydän siis evästyksenä valtiovarainvaliokunnalle lausua sen toivomuksen, että se näitä kysymyksiä käsitellessään yksinomaan ot-

taisi huomioon, mitä maan ja kansan todellinen etu vaatii.

Tässä nyt esilläolevassa armollisessa esityksessä on sivulla 5 eräs yksityiskohta, jonka tahdoisin laskea valiokunnan sydämelle. Toisessa kappaleessa puhutaan rautatievirkamiehistöön eläkkeistä ja pyytäisin valiokunnan katsomaan, eikö olisi syytä, arm. esityksen mukaisesti, koettaa ulottaa oikeutta valtion eläkkeen saantiin myöskin n. s. palkkiovirkamiehille.

Ed. Nuora: Kun eduskunnalla tässä istunnossa lähetekeskustelussa on tilaisuus antaa lausunto kulkulaitosrahastoa koskevasta armollisesta esityksestä, niin pyydän saada mainita siitä epäkohdasta, jonka muodostaa rautatiehallituksessa Helsingissä eri toimistona oleva niin sanottu kilometrikonttori. Tämän konttorin tehtävänä on yksinomaan laskea se kilometrimäärä, minkä kaikilla Suomen rautateillä junamiehistö, se on veturinkuljettajat, konduktöörit, lämmittäjät ja jarrumiehet kuukaudessa kulkevat. Näistä kilometreistä maksetaan jokaisen seuraavan kuukauden lopussa junamiehistölle ylimääräistä palkkiota, joka täällä Helsingissä saamieni tietojen mukaan keskimäärin kuukautta kohti tekee konduktööreille ja veturinkuljettajille noin 40 markkaa ja jarrumiehille sekä lämmittäjille 25 markkaa. Junamiehistölle on se siis jonkinlaisena palkanlisäyksenä ja heille suotavana sivutulona, mutta katsoen siihen valtiovarain menoon, jonka kilometrikonttorin ylläpito joka vuosi vie, tulee ehdottomasti tekemään kysymyksen, eikö tätä asiaa voisi järjestää niin, että kilometrikonttoria ei tarvittaisi. Voisihan junamiehistölle maksaa suorastaan sen verran isompi palkka kuukaudessa kuin minkä nuo virstarahat tekevät. Mainitun kilometrikonttorin menot vuosittain nousevat saamieni tietojen mukaan lähemmäs 100,000 markkaan vuodessa, sillä kilometrikonttorin henkilökunta on joltisenkin iso. Siellä on 25 henkilöä ja päällikkö, siis 26; ja keskimäärin täytyy kumminkin henkilökunnalle asettaa yli 200 markkaa kuukautta kohti ja päällikön palkka kuuluu olevan kaikkiaan noin 6,000 markkaa.

Pyydän siis, että asianomainen valiokunta kiinnittäisi huomionsa tähän edellämäinitsemaani epäkohtaan, ettei valtiovaroja tarpeettomasti käytettäisi menoihin, jotka hyvin voitaisiin välttää järjestämällä asiat paremmin maan etua vastaavalle kannalle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja armollinen esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

5) Ehdotus nykyistä valtiollista asemaa Suomessa koskevan alamaisen adressin lähettämisestä Hallitsijalle

sekä sen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2, joka kuluvaan maaliskuun 28 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ainoata käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Mechelin: Då innevarande landtdag sammanträd, omfattades omedelbart den åsikten, att det vore nödvändigt att för monarken och Ryssland klargöra innebörden och följderna af den rättsvidriga politik, som den ryska regeringen de senaste åren gjort gällande mot Finland. I fråga om sätet, hvarpå detta borde ske, blef den mening förhärskande, att i anseende till frågornas beskaffenhet såväl formen af en adress som ock formen af en petitionsskrifvelse borde användas. Skälen härför voro, att man i en adress borde framlägga en koncentrerad bild af allt det mest karaktäristiska i det politiska samläge, som skapats under de senaste åren genom den rättsvidriga politiken, samt att det därjämte låg en stor vikt uppå att i en petitionskrifvelse, som medgifver en mera detaljerad behandling af ämnen, skulle framläggas en fortsättning på den framställning landtdagen den 26 maj 1910 i en petition aflät till monarken.

Då grundlagsutskottet nu insändt sitt betänkande med förslag till adress, åtföljes detta betänkande tyvärr af en reservation. Jag säger tyvärr, med afseende därå, att det ju dock under de rådande förhållandena är i högsta grad önskvärdt, att minsta möjliga meningsskiljaktighet måtte framträda, att man måtte kunna förena sig både i form och sak om gemensamma uttalanden. Och det synes mig, att det icke bort vara svårt för reservanterna att ansluta sig till adressen. Det synes mig att tvänne omständigheter bort underlätta detta för dem. Den första omständigheten är den, att reservanterna beträffande den stora statsrättsliga frågan, som bildar hufvudinnehållet af adressen, hafva ställt sig på en öfverensstämmande ståndpunkt

med den, som uti adressen i korthet är uttalad. Den andra omständigheten åter är att, då grundlagsutskottet haft till uppdrag att jämväl afgifva betänkande rörande en politisk petition, reservanterna under arbetet därpå ju skulle hafva kommit att ega tillfälle att göra sina särskilda åsikter i åtskilliga speciella frågor gällande.

Jag hoppas med visshet att kammaren icke skall finna någon anledning att afstå från den tidigare intagna ståndpunkten, enligt hvilken en politisk adress nu bör till Hans Majestät aflåtas. Med afsende härå kan jag icke heller finna det påkalladt att ingå i något sakligt uttalande beträffande de särskilda delar af reservationen, om hvilka jag ej kan vara ense. Tillika önskade jag uttala den vissa förhoppning, att grundlagsutskottet skall finna möjlighet och tid att utföra äfven det andra åt utskottet gifna uppdraget, nämligen att inkomma med en mer detaljerad redogörelse för det vanstyre, som är i landet rådande. Materialet är rikt. Nya fakta uppstå det ena efter det andra, som borde fastslås i ett sådant historiskt aktstycke. Försättningen på petitionen af den 26 maj 1910 borde icke uteblifva.

Det är en högst egendomlig bild utaf det politiska tänkesättets olika skiftningar i frågan om hvad till en stor stats uppgifter kan höra, som man erhåller hvar gång man öfvervägar hvad i kejsaredömet under de sista åren tillgjorts och yrkats mot Finland och dess rätt. Först har den ryska byråkratin framskjutit det stora begreppet „de allmänna riksintressenas kraf.“ „Intresset“, det är, som hvar man vet, ett mycket sväfvande begrepp. Det kan icke juridiskt fixeras. Det fanns i någon mån en saklig begränsning för detta begrepp så länge riksintressena förklarades kräfvä, att det skall kunna stiftas lagar gemensamma för kejsaredömet och storfurstendömet. Det förutsattes sålunda att det finnes sådana frågor, i hvilka enahanda lag erfordras för rikets stora del, kejsaredömet, och dess lilla del, storfurstendömet. Men medan detta tal om „gemensamma lagar“ fördes, sökte man fåfängt efter ämnen därför. Sedermera har en annan term trängt ut denna, och man talar om lagar, afsedda för Finland, men som hafva „en allmän riksbetydelse“. Äfven nu var det svårt att finna motsvarigheter i verkligheten till en sådan term, ty huru skulle en lag, som tillämpas endast i Finland, hafva betydelse för hela Ryssland? Den anförda ter-

men begagnas ännu i rubriken till den märkliga ryska lagen af 17/30 juni 1910. Men strax därpå öfvergifves densamma. Redan en af de första af denna lags betämningar uppdelar de finska lagstiftningsärendena i tvänne kategorier, sådana som angå enbart finska angelägenheter och sådana, som angå icke enbart finska angelägenheter. Steget från „gemensamma lagar angående allmänna riksintressen“ till denna terminologi „lagar som angå icke enbart finska angelägenheter“ är ett ganska stort och märkligt steg. Med denna nya terminologi har man då fått en täckmantel för hvad som helst. Man har i de 19 kategorierna infört en mängd ärenden, som uppenbarligen äro enbart finska angelägenheter och i hundra års tid hafva såsom sådana erkänts. Men för säkerhets skull tillägges ändå i följande artikel, att utöfver dessa kan hvilken som helst annan angelägenhet få denna riksprägel, som bringar den under den ryska lagstiftningen. Med fullt skäl har i adressförslaget, om också blott i korthet, påpekats, att det icke är verkliga intressen, icke några verkliga riksbehof, som ligga bakom dessa angrepp på Finlands rätt.

I själfva verket finner man i officiella aktstycken från sista tid också ett intresse af alldeles särskildt slag, såsom allmänt riksintresse framhållet, nämligen omtanken om rikets enhet. I sådant afseende återopas 1 artikeln af Rysslands nya grundlagar, där det står att det ryska riket är ett och odelbart. Men där står också omedelbart därpå i följande artikel, att detta rike icke är i alla afseenden ett och enhetligt, ty där står att Finland, ehuru en del af ryska riket, styres enligt sin särskilda lagstiftning. Därmed hafva de ryska grundlagarna, som ju också varit afsedda att i dessa ämnen endast uttrycka gällande rätt, hvilken icke kunde i rysk lagstiftningsväg ändras, erkänt att riksenheten i mening af politisk enhet gentemot främmande stater ingalunda är rubbad däraf att riket i statsrättsligt hänseende företer en dualism. Det yrkande på rikets enhet, som nu framträdtt, vill således gå ändå längre. Det kan ju icke stöda sig på att rikets enhet i statsrättsligt hänseende vore fastslagen genom Rysslands grundlagar, tvärtom. Men man vill göra gällande att nutidens politik utvecklar sig i en riktning, enligt hvilken hvarje stort välde måste sträfvä till enhet och likformighet. Det förtjänar dock pröfvas, huruvida en sådan riktning förefinnes och huruvida medlet för realiserande

af styrka åt ett stort rike verkligen kan bestå i en förföljelsepolitik mot någon eller några delar af detta samma rike. Historien visar tvärtom, att stora riket icke kunna sammanhållas, om de beträda rättsvidrighetens, förföljelsens och förtryckets väg. Historien visar att en fullständig likformighet, en mekanisk uniformitet verkar försvagande och dödande, icke stärkande och lifgivande. Man har i den nyare tiden sett nationer, som varit splittrade i flere stater, sträfva till enhet igen och förverkliga denna på olika sätt. Men man har icke i den nyare tiden sett, att någon nation vidare kan genom användning af materiell öfvermakt med sig assimilera ett annat folk, som redan nått en lifskraftig grad af civilisation, och man har också sett, att vålden, där olika nationaliteter lefva tillsammans, nödvändigtvis kräfva en mer eller mindre heterogen statlig organisation. Så t. ex. är den österrikisk-ungerska monarkin ju en politisk enhet gentemot främmande stater, men enhvar, som känner dess organisation, vet, att där i vidsträckt grad är taget hänsyn icke blott till behovet af lokal, provinciell autonomi, (inom österrikiska kejsaredömet) utan också till behovet af statlig särställning, — jag syftar på monarkins ungerska hälft, inom hvilken Kroatien, delvis beroende af Ungern, dock åtnjuter en begränsad statlig autonomi. Kort sagdt, det är associationsidén, på hvars grund och genom hvars förverkligande stora vålden kunna sammanhållas, men icke dominationsidén.

Det kan ju synas för vårt ämne främmande att beröra sådana allmänna drag ur den politiska utvecklingen, som jag har tillåtit mig att här i korthet antyda. Men vi äro ju dock berättigade i detta land att hafva ögonen öppna och vårt omdöme vaket äfven för annat än det, som de makttagande i Ryssland vilja att vi skola tro och lyda.

Den stolypinska politiken har dessutom förbiset en del i alla politiska företag nödvändiga villkor för att kunna lyckas. En regering kan icke handhållas utan något mått af solidaritet med den nation, som är föremål för dess åtgärder. Och denna solidaritet medför nödvändigtvis äfven en verklig ansvarskänsla, äfven där intet juridiskt ansvar inför folkrepresentationen är statueradt för regeringsmedlemmarna. Men nu hafva sedan den 2 juni 1908 Finlands viktigaste ärenden behandlats af en råds-kammare, som icke har ett spår af solidaritetskänsla med

Finland, icke känner detta land och dess rättsordning, knappast har en dunkel aning om dess beskaffenhet, om dess nationella skaplynne, sträfvanden och intressen. Och dessa ärenden hafva därjämte behandlats under det trygga medvetandet att ingen finnes, som kan göra vederbörande ansvariga för de rådslag, som de framfört till monarken, för de vilseledande framställningar, de härvid gjort, för de skador, de härmed åstadkommit.

Jag vill nämna ännu ett annat villkor, som den stolypinska politiken förbiset, nämligen den gamla praktiska regeln, som sedan långt tillbaka i tiden af furstar och statsmän uppmärksamats, att man icke bör företaga sig någon statlig åtgärd, allra minst något angrepp mot ett annat folk, om det saknas utsikt att kunna genomföra planen. Och här saknas evident hvarje utsikt för den ryska makten att kunna förverkliga det program, som fått sitt uttryck i akten af den 17/30 juni 1910. Det enda, som kan åstadkommas är rättslig förvirring, konflikter, lidanden af många slag. Men den finska nationen kan icke mer bringas i en provinciell ställning och bringas att sammansmälta med den ryska. Och det är dock detta mål, som vederbörande sträfva efter. Det målet kan icke uppnås. Hvilka uppoffringar och lidanden det än må kosta att hindra genomförandet af lagen af den 17/30 juni 1910, så måste det hindras. I adressen finnes, vid slutet, äfven detta klart utsagdt. Där säges: „I dessa konflikter, som hänföra sig till rättsfrågor och därför ej kunna lösas genom maktsspråk, måste det finska folket fasthålla vid landets af monarkerna stadfästa grundlagar, sålunda bevarande Finlands konstitution åt kommande släkten.“

Där uttalas jämväl ord af tillförsikt, i det att i slutet säges: „Det finska folket förtröstar på sin rättvisa sak“ o. s. v. Dessa ord må ingalunda fattas såsom någon sangvinisk våltalighet. De äro, vill jag säga, uttalade med dämpad, allvarlig röst. Men de äro icke att fattas såsom syftande på någon knappast trolig vändning i vårt öde. Sådan är dock redan mänsklighetens utveckling, att godtycket icke länge kan behålla öfvertaget öfver rätten. Det finska folkets strid, den som vi nu med tanke och med ord och med på lag grundadt passivt motstånd, där sådant kan erfordras, kämpa för bevarandet af

vår rätt, är en länk i den stora kamp, som de skilda folken kämpa för att ernå förverkligande af rättens herravälde, som är villkoret för allt framåtskridande, villkoret för att äfven den sociala harmonin må kunna ernås genom nödiga reformer för de mindre lyckligt lottade samhällslagrens bästa. Huru isolerade vi än stå när man betraktar vår ställning från synpunkten af yttre maktgestaltning, stå vi dock icke isolerade i moralisk mening. Vi äro i alla våra sträfvanden en länk i det stora arbetet under rättens, frihetens och fredens fana, och vi kunna icke nedlägga detta arbete, vi måste hålla ut däri. (Bra rop.)

Ed. Danielson-Kalmari: Perustuslakivaliokunnan jäsenenä ja erittäin myöskin siihen nähden, että suomalaisen puolueen taholta ei oltu adressialotteessa mukana, pyydän saada esilläolevasta asiasta lausua muutaman huomautuksen.

Lienee ainakin epäilyksenalaista onko välttämätöntä, että eduskunta nykyisissä oloissa, uudistaen mitä se moneen kertaan on tehnyt, ryhtyisi seikkaperäisesti alamaisuudessa esittämään, että Suomella on oma valtiosääntö, joka sitoo niin kansaa kuin hallitsijaa, ja yhtä vähän näyttää tarpeelliselta että epäselvyyden poistamiseksi nykyinen eduskunta erityisessä kirjelmässä ilmoittaisi hallitsijalle olevansa Suomen valtiosäännön sisällykseen ja voimaan nähden samaa mieltä kuin edelliset eduskunnat. Ei myöskään liene vähintäkään aihetta siihen toivoon, että eduskunta, ryhtyi se minkäläisiin toimenpiteisiin tahansa, tätä nykyä voisi taivuttaa vallanpitäjät Venäjällä muuttamaan toimintaansa Suomeen nähden. Asian ollessa tällä kannalla ei se ajatus suinkaan tunnu aivan epäoikeutetulta, että eduskunta ehkä tekisi asianmukaisesti, jos se toistaiseksi ryhtymättä uusiin valtiollisiin adresseihin tai anomuksiin, arvokkaassa vaiolossa, tietäen kansansa oikeuden ja luottaen siihen, jäisi tyynesti odottamaan, miten asiat selviytyvät.

Perustuslakivaliokunta on kuitenkin, ja minä luulen hyvällä syyllä, käsittänyt nykyisen aseman vaatimukset toisin. Monelle sen jäsenistä se tosiasiassa tässä kohden on ollut ratkaiseva, että Venäjän hallitus joku aika sitten on jättänyt keisarikunnan kansaneduskunnan käsiteltäväksi tärkeitä Suomea koskevia lakiehdotuksia, jotka ovat ehdottomasti ristiriidassa Suomal-

vakuutettujen oikeuksien kanssa. Eduskunnan täydellinen vaitiolo tällaisella hetkellä, ankaran iskun juuri uhatessa, tuntuisi ehkä omituiselta eikä sitä ehkä ymmärrettäisi oman kansankaan ja sitä vähemmän vieraitten keskuudessa. On oloja ja tilaisuuksia, jolloin monasti ennen jo sanottu sana sittenkin on sanottava ja vastalause vääryyttä, uudestaan uhkaavaa vääryyttä vastaan uudistettava.

Valiokunta on harkinnut, kumpaaako muotoa se puoltaisi, adressiako vai anomusta. Oleellisin erotus näiden välillä puheenaolevassa asiassa näyttää olevan se, että adressissa sopii kuvata nykyisestä hallitussuunnitelmasta johtunut onneton asiain tila suurin piirtein, kun sitä vastoin anomuksessa olisi paljon enemmän kosketettava yksityiskohtiakin. Valinnassa sama asianhaara, joka puhuu sen puolesta, että eduskunta uudella valituskirjelmällä kääntyy maansa hallitsijaan, sama asianhaara nähdäkseen painaa vaan tällä kertaa adressin hyväksi. Esittääkseen riittävällä asiantuntemuksella ne monituiset lainloukkaukset, jotka viimeisinä aikoina ovat tapahtuneet ja niihin liittyvät maalle turmiolliset muut toimenpiteet, täytyisi valiokunnan perehtyä laajaan asiakirja-aineistoon, joka löytyy hallituksessa ja virastoissa. Valiokunta onkin valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti senaatin puheenjohtajan kautta pyytännyt saada näitä asiakirjoja nähdäkseen, ja kokoelma niitä on vastikään näinä päivinä saapunut valiokunnalle. Näin olen on selvää, että anomus, joka yksityiskohdittain koskettelisi valtiollista asemaa, ei voi valmistua ennenkuin eduskunnan koossaolon ihan loppupuolella. Mutta on mahdollista ja kuukausi sitten näytti miltei ihan luultavalta, että Suomea koskevat lakiehdotukset joutuisivat ennen tuota aikaa Venäjän eduskuntalaitosten käsiteltäviksi. Jos siis mieli järjestää asian käsittely siten, ettei eduskunta kirjelmällään joutunut ontumaan tapauksista jäljessä, niin oli valittava adressimuoto.

Adressinkin valmistaminen on vaatinut enemmän aikaa valiokunnassa kuin tiedettiin arvata, mutta sittenkin Suomen eduskunta nyt saattaa tehdä päätöksensä hallitsijalle lähetettävästä kirjelmästä, tietäen, että tämä päätös tapahtuu aikana, jolloin sillä vielä on se vaikutus, mikä eduskunnan lausunnolla ylipäänsä saattaa olla mieliin ja käsityksiin niiden keskuudessa, jotka Venäjällä päättävät Suomen kohtalosta.

Mitä sitten tulee esilläolevan ehdotuksen sisäl-

lykseen, niin perustuslakivaliokunnan enemmistön muodostaneet jäsenet vastaavat tästä sisällyksestä kaikki yhteisesti. Siinä kohden on kuitenkin otettava huomioon, että ehdotus niinkuin niin moni muu on yhteensovituksen tulos, jonka ehkä useimmat olisivat toivoneet jossakin määrin toisenlaiseksi. Niinpä adressialotteen esittäjän puolelta on ilmoitettu, että he vasta suurien epäilyksien jälkeen ovat hyväksyneet ne muutokset ja lisäykset, jotka suomalaisen edustajaryhmä on katsonut ihan välttämättömiksi. Samoin on tähän ehdotukseen jäänyt kohtia, jotka vain vaillinaisesti ilmaisevat meidän käsityksemme, ja joita me sentähden olemme ehdottaneet muutettaviksi. Kun ne ovat jääneet muuttamatta, olkoon tässä juuri epäselvyyden välttämiseksi lausuttu, että suomalaisen puolueen valtiollinen katsantokanta ja erityisesti myöskin sen käsitys maamme virkamiesten ja muiden kansalaisten velvollisuuksista isänmaata kohtaan pysyy edelleenkin sellaisena, kuin tämä puolue Snellmanin ajoilta asti on sen omakseen osottanut.

Periaatteelliset eriävyydet pakoittavat toisinaan, niinkuin kokemus meilläkin valitettavasti kyllä on osottanut, yksityisiä ja ryhmiä erilaiseen toimintaan. Nykyinen asema maassamme on kuitenkin ainakin pääasiassa toinen. Niin kauvan kuin Venäjän vallanpitäjät pysyvät oikeissaan hävittää Suomen autonomia, niin kauvan ei välittävillä pyrinnoilla ole onnistumisen mahdollisuutta eikä kenenkään suomalaisen vastaus saata olla muuta kuin kieltävä.

Vasta tulevaisuus on osottava, kuinka laajalti ja kuinka kauvan mainittujen vallanpitäjien onnistuu toteuttaa aikeitaan. Mutta se olkoon jo nytkin sanottu, että mitä ylivoima mahdollisesti ulkonaisesti saakin aikaan, silti ei Suomen kansa luovuta kalleinta aarrettaan eikä lakkaa tyynesti, sitkeästi lakiensa perustuksella tekemästä työtä sisällisen itsenäisyytensä säilyttämiseksi tai takaisin voittamiseksi. Se ei ole mikään hetkellinen innostus, vaan vähitellen syvälle juurtunut vakaumus, joka Suomen kansalle ilmoittaa, että tämä sisällinen itsenäisyys on kansallisen olemassaolon, sen edistuksen ja historiallisen tehtävän onnistumisen ehdoton edellytys. Tämä oikeus päättää omissa asioissaan ei ole syntynyt satunnaisten olosuhteiden tuloksena. Se ei ole hallitsijain ohimenevien vapaamielisten harrastusten hedelmä, se on vuosisatoja kestäneen, Pohjoismaiden kansainvälisissä oloissa ja Suo-

men kansan omassa keskuudessa, sen henkisessä ja aineellisessa elämässä tapahtuneen kehityksen kypsynyt tulos. Siitä syystä ei Suomen kansa voi siitä luopua, sukupolvi toisensa jälkeen on teroittava tätä viimeisenä sananaan lapsille ja lastenlapsille.

Adressiehdotus päättyy, niinkuin täällä jo on huomautettu, luottamuksen julkilausumiseen. Niin, me luotamme oikeutemme voittoon juuri siitä syystä, ettei se ole olemassa yksistään paperilla, vaan rakentuu oleviin oloihin, historian kumoa-mattomiin tosiasioihin. Ja mitä me olemme kokeneet Venäjän kansan puolelta, sekin antaa meille oikeutta luottamukseen. Onhan Venäjän kansa kauvan, hyvinkin kauvan ollut isillemme verivihollinen, vainolainen, jonka puolelta karmaimmat onnettomuudet tulivat kansamme osaksi. Ainoastaan kaksi vuosisataa on kulunut siitä, kun Venäjän hallitusliitto sopimuskirjassa toisen vallan kanssa sitoutui voimiensa mukaan levittämään hävitystä Suomeen ja paljastamaan maamme autioksi. Sellainen oli vielä silloin oikeuden ja inhimillisyyden käsitys Europan kansoissa ja hallituksissa. Ja Isonvihan nimi osottaa, ettei Venäjä jättänyt sitoumustaan täyttämättä. Mutta päivä koitti jälleen kärsimykset kestäneelle, ja sata vuotta tuon sitoumuksen jälkeen julisti Venäjän hallitsija Suomen kansan korotetuksi kansakuntien joukkoon ja vahvisti omasta ja kaikkien seuraajiensa puolesta ikuisiksi ajoiksi Suomen perustuslait. Sen vuosisadan kuluessa, joka sitten on vierinyt ijäisyyteen, Suomen kansa on juuri entisen vihollisensa, Venäjän, vahvan suojeluksen alaisena saanut nauttia rauhaa, saanut kehittää omia sisällisiä taipumuksiaan, saanut kansansa kauvan sorretun kielen kohotetuksi oikeuksiinsa ja sillä tavoin saanut itselleen avatuksi henkisen, aineellisen ja valtiollisen kehityksen mahdollisuudet, mahdollisuuden nousta sivistyskansojen keskuuteen.

Nyt, kun uudelleen sata vuotta on kulunut, yhtyvät Venäjän hallitus ja Venäjän uusi kansaneduskunta polkemaan ja tekemään tyhjäksi ne oikeudet, jotka juuri Venäjän nimessä on Suomelle vakuutettu. Me voimme luottaa siihen, että asiat eivät voi jäädä tälle kannalle. Omassa keskuudessaan on varmaankin Venäjän kansa oppiva, ehkä ankarankin kokemuksen koulussa oppiva, mitä lakien pyhinä pito kansalle merkitsee, mitä onnettomuuksia se tietää, kun valtiösääntöä pidellään kuin arvotonta paperipalasta. Kun tieto tästä juurtuu, silloin, niin toi-

vomme, Venäjän kansa ja Venäjän hallitus on sovittava, mitä se nyt meitä kohtaan rikkoo ja silloin saattaa Suomen kansa uudelleen lakiensa turvissa, niinkuin keisari Aleksanteri I lausui, tehdä työtä kehityksensä hyväksi ja ilolla täyttää velvollisuutensa jäsenenä Venäjän suuressa valtakunnassa. (Eduskunnasta: Hyvä!)

Ed. Kuusinen: Ensimmäinen puhe täällä oli kaunis puhe ja jälkimäinen oli viisas puhe, porvarilliselta kannalta katsottuna. Meikäläinen ei tässä asiassa osaa yrittää kummankaan laatuista eikä ylipäänsä puhua porvarilliselta kannalta. Sillä tässä asiassa ei ole ollut valiokunnassakaan yksimielisyyttä porvarillisen enemmistön ja sosialidemokraattisen vähemmistön kesken. Herra Mechelin täällä puheessaan valitti ettei niin ole ollut asianlaita. Herra Danielson-Kalmari siellä valiokunnassa valitti samaa, valitti sitä, että eduskunta tulee tässä asiassa esiintymään vähän „rikinäisenä“ eikä eheänä, ja että sosialidemokraatit eivät näe tässä asiassa sitä suurta yhteistä, mikä siinä on, ja ajavat vain omaa puoluepolitiikkaansa. Mutta minun nähdäkseni tässä asiassa, tässä „suurvaltiollisessa kysymyksessä“, jos niin voi sanoa, ei eduskunta ennen ole koskaan esiintynyt niin eheänä kuin se nyt esiintyy. Eivät ainakaan porvarilliset puolueet ole koskaan olleet niin yksimielisiä kuin ne nykyään ovat. Ja että taas tässä asiassa on olemassa se kahtiajako, mikä yleensä kaikissa muissakin asioissa tässä eduskunnassa ilmenee, nimittäin jakaantuminen työväen edustajiin ja omistavien luokkien edustajiin, sen ei kai pitäisi ketään ihmetyttää. Me sosialidemokraatit puolestamme kyllä valiokunnassa tarjosimme herroille yksimielisyyttä. Ainakin viisikymmentä kertaa teimme ehdotuksia, tärkeitä ehdotuksia mielestämme, joissa heillä olisi joka kerta ollut tilaisuus asettua „yksimielisiksi“ ja kannattaa sellaisen kirjelmän lähettämistä tänne eduskunnan täysistuntoon, jonka takana eduskunta olisi voinut yksimielisenä seistä. Mutta joka ainoa kerta, kun jokin vähänkään tärkeämpi ehdotuksemme oli siellä esillä, tuli se kumoon äänestetyksi. Herrat eivät siis ole välittäneet siitä „yksimielisyydestä“.

Valiokunnan mietinnön otsakkeesta ei näy, mitä tämä ehdotus oikeastaan koskee. Valiokunnassa nimittäin kolmannessa lukemisessa pudotettiin siitä pois ne sanat, jotka osottivat että se koskee nykyistä valtiollista asemaa. Sitä sen

nyt kuitenkin pitäisi koskea. Ja tämä valtiollinen asema, sen kaiketi kaikki myöntävät, on vakava. Venäjän hallitus ajaa Venäjän lainsäädäntölaitosten avulla täällä sortopyyteitä Suomen kansan sortamiseksi. Bobrikoffin aikana oli Venäjän virkavalta, hallitusvalta, vielä verrattain yksinään noissa sortopyyteissä. Nykyään sillä on kannatusta, nähtävästi verrattain laajaakin kannatusta, Venäjän suuromistajaluokkien keskuudessa. Sentakia se sortopolitiikka nykyään on nähdäkseni Suomen kansalle vaarallista, paljon vaarallisempaa kuin se oli Bobrikoffin aikana.

Venäjän vallassaolijain tarkoitus on myöskin selvä. Nyt ei ole kysymys yhdestä tai toisesta yksityisestä kuristustoimenpiteestä, vaan kokonaisesta järjestelmästä, kokonaisesta hävitysretkestä Suomen kansaa vastaan, osittain kaikkia maamme kansanluokkia vastaan, osittain erityisesti kansamme työtätekevää enemmistöä vastaan. Eri aloilla on tuo hävitystyö jo täydessä käynnissä. Useilla hallinnon aloilla ovat jo venäläistämisyrietykset selvästi nähtävinä. Lainsäädännön alalla samoin. Suomen lainsäädännön monien tärkeitten alain anastaminen Venäjän lainsäädäntölaitosten valtapiiriin on jo Venäjän lainsäädäntölaitoksissa päätetty asia. Tuntuu pakkoverotusta on myös jo monien vuosien kuluessa pantu toimeen Suomen suhteen, ja sitä uhataan yhä lisätä.

Kun asema on tällainen, silloin kai eduskunnalla olisi velvollisuus sen johdosta sanoa jotain muuta kuin mitä perustuslakivaliokunnan porvarillinen enemmistö nyt ehdottaa. Meidän sosialidemokraattien mielestä valiokunnan olisi pitänyt ehdottaa tässä sellaista kirjelmää, jossa olisi valaistu nykyistä valtiollista asemaa, jossa ei olisi peitelty mitään nykyisen hallitussuunnan sortotoimia eikä niiden oikeata luonnetta, jossa olisi selvitetty varsinkin Suomen kansalle nykyistä asemaa sillä painolla ja arvolla, joka eduskunnan sanoilla on. Mutta sellaista selvittävää ja valaisevaa kirjelmää eivät valiokunnan herrat ole tahtoneet ehdottaa. Luulenpa, että jos me siellä valiokunnassa olisimme ehdottaneet eräitä edes sellaisia ajatuksia tähän adressiluonnokseen, kuin mitä herrat Mechelin ja Danielson-Kalmari täällä äsken puhuivat, niin olisi ollut miltei varmaa, että meidät olisi silloinkin äänestetty kumoon. Näyttääkin vähän niinkuin herroilla olisi mielessä, että täällä täysistunnossa puheenvuoroissa puhutaan „sisäpolitiikkaa“ ja

adressissa „ulkopolitiikkaa“, täällä puhutaan Suomen kansalle ja adressissa Venäjän vallanpitäjille; sen verran oli kumminkin eroa ole-massa niiden koreiden ja viisaiden puheiden sä-vyssä ja tämän käsiteltävänä olevan adressieh-dotuksen sävyssä.

Jokainen, joka on lukenut läpi tämän ehdo-tuksen, näkee ensi silmäyksellä, että se on heikko, että se on ylimalkainen, ettei siinä todisteta mi-tään, että siinä ei valaista mitään, ettei siinä sanota mitään uutta, mitä ei olisi moneen ker-taan jo ennen sanottu. Eikä monen liene helppo ymmärtää, mikä tarkoitus voi tällaisen kirjel-män lähettämällä olla. Perustuslakivaliokun-nan enemmistön taholta on meille ilmoitettu sillä olevan pari tarkoitusta. On sanottu ensiksi sen takia olevan välttämätöntä tällaisen lyhyen-kin kirjelmän lähettämisen, että on tärkeätä ny-kyisen eduskunnan ilmoittaa olevansa samalla kannalla kesäkuun 17 päivänä 1910 annettuun venäläiseen lakiin nähden, kuin ne ylimää-räiset valtiopäivät viime vuonna olivat, jotka hajotettiin. Mutta jos nyt joku luulisi, että ny-kyinen eduskunta on tässä suhteessa eri kan-nalla, niin minä luulen, että niitä epäilijöitä ei ole niin paljon, jotta heitä varten tarvitsisi ad-ressia laatia. Kenenkäpä mieleen johtuisi, että se yksi suomettarelainen edustaja, joka on — erehdyksestä — tullut tähän eduskuntaan lisää verrattuna viime valtiopäiviin, olisi voinut tässä isossa asiassa muuttaa eduskunnan mielipidettä. Jos taas tällaisen ilmoituksen antamisella on ollut sellainen sivutarkoitus, jotta, kun ylimää-räiset valtiopäivät hajotettiin, voisi olla toivoa saada sama seuraus näihinkin valtiopäiviin näh-den, silloin minusta olisi samalla kertaa jo voi-nut riskeerata vähän enemmän ja samalla vähän selittää asioita niin, että eduskunnan lähetettä-vällä kirjelmällä olisi ollut jotain valistusmerki-tystäkin. Herra Danielson-Kalmari puolestaan on lausunut, että on välttämätöntä tämän kir-jelmän lähettäminen sentakia, että duumassa tu-levat Suomea koskevat lakiehdotukset pian esille ja että jotain vaikutusta voisi mahdollisesti jo-honkin päin olla tällä meidän eduskunnan kir-jelmällä. Mutta hän ei ole ennen eikä äskei-nessä puheenvuorossakaan selittänyt, mitä vai-ikutusta tai minkälaista hyötyä siinä suhteessa eduskunnan tällaisesta kirjelmästä voisi olla, jo-ten tuo syy yhä edelleen jää arvoitukseksi.

Jo laillisuuspuoli tässä perustuslakivaliokunnan porvarillisten ehdotuksessa on heikointa ja ha-

tarinta mitä kai näissä asioissa koskaan on eduskunnan taholta esitetty. Sanotaan, ettei nyt tarvitse esittää edes mitään päätodistuksia Suo-men oikeuksien puolesta, kun niitä on joskus ennen jo esitetty. Mutta minkätähden sitten tar-vitsee mitään esittää, ellei kaikkein tärkeintä esitetä?

Minkätähden jätetään esitykseen sellaisia auk-koja, joihin jokainen ensimmäinen Purischkewitz Venäjältä tullen voi pistää päänsä ja vallan lois-tavasti todistaa tämän eduskuntamme lähetettä-vän kirjelmän vääräksi vääristelevillä todiste-luillaan, joihin ei tästä löydy vastatodistuksia.

Miltei suoranaisella tappelulla perustuslakiva-liokunnassa saatiin herrat hiukan laajentamaan edes sitä kohtaa adressialotteen sanamuodossa, jossa selitettiin eduskunnan finanssioikeus pal-jon suppeammaksi kuin mitä se todellisuudessa on. Vähin erin saatiin meidän taholtamme pik-kusen laajennusta lisää, mutta ei siinäkään kohden porvarillinen enemmistö siellä suostunut selittämään eduskunnan oikeutta edes niin laa-jaksi kuin se eduskunnan omien entisten pää-tösten mukaan on.

Perustuslakivaliokunnan porvarillinen enem-mistö ei myöskään ole suostunut tekemään täyttä selvää viime vuoden kesäkuun 17 päivänä an-netun venäläisen lain sisällyksestä eikä myös-kään sen turmiollisuudesta, ei siitä ilmeisestä tosiseikasta, että tuon uuden venäläisen lainsää-däntöjärjestyksen kautta ajetaan maassamme todellakin saada aikaan monilla tärkeillä aloilla ilmeisesti samanlaista lainsäädäntöä, kuin se, millä nykyään rasitetaan Venäjän kansaa. Ei myös-kään ole tahdottu ottaa tähän valiokunnan eh-dotukseen vähintäkään arvostelua siitä lakiehdotuksesta, joka nyt on jätetty Venäjän duuman käsiteltäväksi ja jolla vaaditaan Suomea maksa-maan sotilasmiljooneja, eikä siitäkään venäläi-sestä lakiehdotuksesta, jolla Venäjän hallitus koettaa hankkia täällä apulaisilleen kaikki tärkeimmät virkapaikat.

Kaiken kaikkiaan: jo se puoli tästä valiokun-nan enemmistön ehdotuksesta, minkä pitäisi kos-ketella niitä laittomuuksia, joita nykyisen sorto-hallinnon aikana on esiintynyt, se on heikkoa ja hataraa. Se on myös sovitteluhaluista pitkin matkaa. Suoranaisia myöntäväisyyslupauksia on valiokunnan enemmistö yksimielisesti ottanut tähän kirjelmään, tosin ei niin suoria, ettei joku sen enemmistön jäsenistä voisi täällä vielä yrit-tää tulkita, ettei siinä oikeastaan ole mitään

myönnetty, mutta kumminkin niin selviä, että toiset heistä epäilemättä ovat pakotetut myöntämään, että kyllä siinä on esim. sotilasmiljoonat luvattu Venäjän hallitukselle.

Minkätähden porvarillinen enemmistö, tällaisessa asemassa kuin Suomen kansa nykyään on, tahtoo näin hataraa, näin sovitteluhaluista kirjelmää laadittavaksi ja eduskunnan puolesta lähetettäväksi? Eikö sitten venäläinen sorto uhkaakaan tässä maassa Suomen porvarillisten etuja? Epäilemättä se uhkaa myös niitä, mutta se ei uhkaa, ainakaan vielä toistaiseksi, heidän tärkeimpiä etujaan, heidän taloudellisia etujaan. Se kyllä uhkaa heidän virkavaltaansa ja siinä suhteessa herrat ovat täällä jonkun verran isänmaallisia. Kun he tässä puhuvat „laillisuudesta“, niin se merkitseekin silloin heidän virkapaikkonsa säilyttämistä. Mutta juuri tässä suhteessa on selvä syy nähtävänä, minkätähden maamme porvariston edustajat ovat todellakin Venäjän taantumukseen nähden niin sovintoa tarjoavalla kannalla ja niin heikkoja sen pyyteitä vastustamaan, jollaisina he tässäkin adressiehdotuksessa esiintyvät: sentähden, että he ovat niin voimattomia sen ahdistuksessa heidän virkavaltaansa. Suomen virkavallalla, joka suurella määrällä edustaa meidän porvariston poliittista valtaa, ei ole Venäjän taantumuksen sortokäskyjä vastaan mitään vahvaa turvaa olemassa. Senvuoksi se onkin jo nykyään suureksi osaksi alistunut niitä sortokäskyjä toimeenpanemaan ja epäilemättä tulee yhä enemmän alistumaan. Ja sentähden, säilyttääkseen sitä valtaansa käsissään edes jossain määrin, eduskunnassa olevat porvaripuolueiden edustajat tahtovat säilyttää sillat Venäjän vallassaolijain kanssa ehjinä. Tuskin millään valtiopäivillä onkaan niin selvästi kuin nyt näillä näkynt, että kaikki porvaripuolueet täällä ovat jo samanlaisia „sillan-rakentajia“. Vahinko vain, ettei heidän piirustuksiaan vielä tällä hetkellä tahdota Pietarissa oikein hyväksyä.

Mutta on toinen tärkeämpi puoli, joka myös ilmeisesti on vaikuttanut tämän porvarillisten ehdotuksen luonteeseen. Se on se puoli, että he ovat tässä pitäneet silmänsä edessä myös lähintä vihollistaan täällä, sitä, jota he sanovat „sisäiseksi viholliseksi“. Se että he sitä ovat silmällä pitäneet, näkyy varsinkin silmätessä niitä puolia tästä ehdotuksesta, joissa valiokunnan enemmistö on ilmeisesti tahallaan syrjänyt sysännyt suuria väärinkäytöksiä, joita viime aikoina on Suomessa esiintynyt nykyisen sorto-

hallitussuunnan vaikutuksesta tai ainakin sen turvissa, ja joista valiokunnan enemmistö ei ole tahtonut juuri mitään lausuttavaksi tai korkeintaan jotain tyhjänpäiväistä.

Kun ajattelee esim. niitä väärinkäytöksiä, joita hallinnon ja valtiotalouden eri aloilla on viime vuosina meidän maassamme tapahtunut, niin johtuu moni ehkä ihmetellen kysymään, että mikseivät perustuslakivaliokunnan porvarit ole edes sellaisista väärinkäytöksistä tahtoneet mitään selvää arvostelua lausua, mikseivät he ole tahtoneet niistä sanottavaksi totuutta kansallemme? Jos tällä alalla sosialidemokraatit perustuslakivaliokunnassa olisivat tyytyneet pelkästään siihen, että tässä olisi huomautettu muutamien virkamiesten erottamisesta, niin minä luulen, että siinä suhteessa olisivat porvarit ja sosialistit voineet olla yksimielisiä. Mutta ei edes nykyisen senaatin yleistä suuntaa ole porvarien mielestä ollut tässä luvallista eikä soveliaasta tarkemmin arvostella. Miksei? Ilmeisesti siksi, että sitä arvostellessa olisivat olleet myös entisten Suomen porvarillisten senaattien kintut vaarassa. Kun vertaamme nykyistä senaattia esim. siihen senaattiin, joka oli olemassa viimeksi sen edellä, siihen suurten porvaripuolueiden kokoomussenaattiin, niin täytyyhän meidän sanoa, että ihan yksi ja sama ne eivät ole. Mutta kyllä ne ovat läheistä sukua keskenään. Entinenkin senaatti oli taantumuksellinen senaatti. Ja se entinenkin senaatti täytti Venäjän vallanpitäjien sortokäskyjä. Pääominaisuudet niillä siten olivat yhteiset. Ja jos nykyinen senaatti on vähän uskollisempi täyttäessään niitä sortokäskyjä, ehkä vähän virkaintoisempi, niin todistuksena siitä, ettei se seikka muodosta mitään periaatteellista erotusta näiden kahden senaatin välillä, elävänä todistuksena siitä istuu nykyisessä senaatissa pari suomettarelaista, Danielson-Kalmarin puolueen arvoisaa jäsentä. Koko erotus johtuikin pääasiassa vain siitä, että nykyisellä senaatilla ei ole toimissaan ja laskuissaan huomioonotettavaa sellaista epämurkavaa, epävarmojen valitsijain joukkoa kuin kokoomussenaatilla oli.

Miksi perustuslakivaliokunnan porvarillinen enemmistö ei ole tahtonut lausuttavaksi arvostelua niistä väärinkäytöksistä ja loukkauksista, joita on tapahtunut perustuslain turvaaman yhdistys- ja kokoontumisvapauden sekä paino- ja sananvapauden suhteen? On miltei turhaa sitä kysyä, sillä vastaus on itsestään selvä. Eivät anastajaluokat Suomessa tunne oikeastaan

tarvitsevansa luokkataisteluvapautta. Mutta nämä kansalaisvapaudet ovat työväenluokalle sen julkisen toiminnan perusehtona. „Luokkarauhaa“ porvarispuolueet tavoittelevat ja takaa ajavat, toisin sanoen täydellistä riistämistä vapautta heidän edustamilleen luokille. Ja jos he saavat venäläisen hallitussuunnan vaikutuksesta täällä kuristetuksi näitä työväen kansalaisvapauksia sillä tavalla, että sen julkisen toiminnan mahdollisuus pienenee, niin kukapa heistä ei ymmärtäisi sitä itselleen suureksi voitoksi! Esim. jokainen porvarillinen kirjapainonisäntä nykyään Suomessa käsittäisi sen itselleen suureksi voitoksi. Samoin jokainen muu työnantaja, jonka työpaikalla lakko on. Jokaisen porvaripuolueen puoluesihteerikin, jolla valtiollisten vaalien edellä on raskas työ hartioillaan, käsittäisi kansalaisvapauksien riistämisen työväeltä suureksi voitoksi puolueelleen. Ja kaikki ne suomalaiset virkaherrat, jotka ovat niin erinomaisen virka-intoisina viime vuosina juuri ahdistelleet työväen kokoontumis-, yhdistymis- ja sananvapautta, hekin käsittäisivät näiden vapauksien loukkaukset itselleen suureksi voitoksi. Mitäpä syytä näin ollen perustuslakivaliokunnan porvarillisella enemmistöllä oli ryhtyä arvostelemaan tällaisia loukkauksia, vaikkapa ne olisivatkin tapahtuneet, kuten osittain ovat tapahtuneet, nykyisen venäläisen hallitussuunnan vaikutuksesta?

Mitä syytä oli heillä myöskään arvostella tässä oikeudenkäyttöä Suomessa, jonka senkin rappeutumisesta, senkin luokkaluonteesta ennenkin pääasiassa vain työväki on kärsiä saanut ja nykyäänkin kaikkein pahimmin kärsiä saa. Ja miltei lapselliselta on voinut monesta tuntua se, että meidän sosialidemokraattien taholta on perustuslakivaliokunnassa herroille edes ehdotettu semmoista, että tässä adressissa arvosteltaisiin myöskin eduskunnan päättämien tärkeiden uudistuslakien jarruttamista, mikäli sitä on hallituksen toimesta harjoitettu; että me olemme ehdottaneet, että herra Danielson-Kalmari ja vapaaherra Wrede tahtoisivat lausua tuomionsa siitä, ettei kieltolakia vielä ole vahvistettu; että herra Jonas Castrén tahtoisii tässä adressissa lausua tuomionsa siitä, ettei työväen suojelulakeja ole vielä vahvistettu, joita hän niin erinomaisella innolla vastusti silloin, kun niitä täällä säädettiin, tai että muutkaan perustus-porvarilliset tahtoisivat lausua tuomionsa kunnallislakien esitysten ratkaisun viivyttämi-

sestä. Jos herrat porvarit jotakin tuomiota näistä antaisivat adressissa lausua, niin silloinhan voisi pian senaattori Markoff tulla tänne ja selittää, että: itsehän te olette tahtoneet tällaista menettelyä! Silloin kun porvarillisten puolueiden sanomalehdet ovat julkisesti tapelleet eduskunnan tällaisia päätöksiä vastaan ja vaatineet, ettei niitä saa vahvistettaviksi esittää, mitä syytä silloin on eduskunnan porvaripuolueilla täällä olla tuomitsevanaan niiden jarruttamista. Tällaisissa asioissa, kuten kaikissa asioissa, joissa on kysymys työätekevän kansan enemmistön varsinaisen etu, porvarit tappelevat eduskunnan päätöksiäkin vastaan, joita ovat olleet itse päättämässä, milloin vain heillä niiden kumoamiseen tilaisuutta on. Mutta toinen asia on sitten, onko eduskunnan koko porvarillinen enemmistö sillä kannalla, että se tahtoo tällaista eduskunnan päätösten surmaamista suojella ja hyväksyä.

Siinä se on se „yhteinen kallis asia“, jonka muka olisi pitänyt kerätä eduskunnan sosialidemokraattikin porvarillisen enemmistön kanssa ihan yksimielisen kirjelmän taakse. Silloin kun ei porvarillinen enemmistö sokeudessaan lausu ajatustakaan, joka merkitsisi edes sen vertaa sen luopumista omistavain luokkain luokkaetuoikeuksien, sortoetuoikeuksien puolustamisesta, kuin mitä jo eduskunta entisillä päätöksillään on ilmoittanut niitä tarvittavan vähentää, niin silloin nämä herrat vielä puhuvat, että sosialidemokraattienkin muka pitäisi olla yksimielisesti heidän lausuntojensa takana! Anomuksessa he muka lupaavat sitten näitäkin asioita kosketella... Se veruke on täällä tänäkin päivänä vedetty esille ja perustuslakivaliokunnassa porvarit sillä ratsastivat miltei alinomaa. Mutta kyllä me tulemme näkemään, että herrat eivät luovu luokkaetujaan ajamasta ei anomuksessa eikä rukouksessa eikä missään kirjelmässä, se on aivan varma asia. Kunhan se anomus tulee täällä käsiteltäväksi, niin luulen, että herrat sen silloin itsekkin myöntävät.

Mutta siitä huolimatta, vaikka he tuollaisella sokeudella — tällaisessakin valtiollisessa asemassa kuin nykyään on — ajavat tosiaan yksinomaan Suomen yläluokan asiaa näillä adresseilla, tällöinkin he kuitenkin vielä levittävät itsestään sitä vanhaa isänmaallista pyhimystarua, jolla he tahtovat pitää kansanjoukkoja yhä edelleenkin kannattajinaan. Mutta usku tuohon pyhimystaruun on vähenemässä niistäkin kansanjoukoista, jotka ovat tähän asti vielä por-

varipuolueitten mukana kulkeneet. Ja tällaisella menettelyllä, jota te tässäkin asiassa nyt aijotte noudattaa ja jota perustuslakivaliokunnan porvarillinen enemmistö on yksimielisesti noudattanut, sellaisella menettelyllä te kyllä valitsijainne silmät avaatte. He tulevat kyllä näkemään, että teidän ainoana vikananne kansallisessa puolustusasiassa ei ole se, ettette te myöntämällä uudistuksia kansalle vahvista tämän kansan siveellistä ja taloudellista elintarmoa ja vastustuskykyä, eikä sekään, että te horjutte vastarinnassa Venäjän vallanpitäjiä vastaan ja että te, ilmeisen vaaran uhatessa koko kansaa, sokeasti ajatte luokkaetujanne. Vaan valitsijat tulevat huomaamaan senkin, että juuri teidän „isänmaallisuudellanne“, teidän „vastarinnallanne“ te ajatte omaa luokkapolitiikkaanne, joka kohdistuu semmoiseen yhtä paljon Suomen työväenluokkaa, vieläpä Suomen työtätekevää kansan enemmistöä vastaan, kuin se kohdistuu venäläisiä sortajia vastaan. Te sanotte tekien tahtovanne turvata Suomen oikeuksia. Kyllä, mutta sillä tavalla te ilmeisesti tahdotte niitä turvata, että venäläinen sortaja sortaisi köyhälistön oikeuksia, mutta jättäisi teidän erikoiset etuoikeutenne rauhaan. Te pidätte tämän kansan työtätekevää enemmistöä korkeintaan astinlautananne vierasta sortajaa vastaan, mutta sen enempää arvoa te ette sille anna.

Onneksi on Suomen työväki sentään nykyään valtiollisesta asemasta niin selvillä, että se voi tässäkin asemassa toimia kansan enemmistön menestyksen vaatimuksen mukaisesti. Tiedetään, että Bobrikoffin aikana ei kokonaisuudessa ollut asianlaita sellainen. Silloin ei vielä kaikkialla sydänmailla, niissä maankolkissa, missä torpparisorito oli ollut kaikkein häikäilemättömintä, missä ei ollut vielä työväen järjestöjä eikä niiden avulla oltu saatu oloja yhtään parannetuiksi ja missä köyhälistön jäsenet eivät myöskään osanneet toivoa apua omasta kädestään, niinkuin nykyään, vaan ainoastaan korkeilta herroilta, — silloin saattoivat venäläisen sortajan houkuttelut siellä täällä saada joitain tietämättömiä mukaansa. Mutta tiedätte, että nykyään ei sellainen enää ole mahdollista. Niistä ajoista on Suomen köyhälistön aivoissa tapahtunut suuri vallankumous, niistä ajoista lähtien on levinnyt oikeaa valistusta tässä suhteessa sen keskuuteen. Ja sen suurenmoisen valistustyön on tehnyt Suomen työväenliike, se liike, jota te kaikkein katkerimmin vihaatte ja kaikkein pahimmin vastustatte.

Ja niinkuin teidän politiikkaanne kokonaisuudessaan kohdistuu kansaa vastaan, niin myöskin työväen luokkataistelu kokonaisuudessaan on isänmaallista taistelua. Joka ainoalla työtaistelulla, mikä Suomessa käydään, puolustetaan myöskin Suomen oikeudellista asemaa. Joka ainoa voittoon päättävä työlakko ja joka ainoan uuden työväenyhdistyksen perustaminen on Suomen kansan asialle nykyisessä asemassa suuri voitto. Mutta sellaisten voittojen estämiseksi porvaripuolueet eduskunnassakin tekevät kaiken voitavansa.

Sosialidemokraatitkin uskovat, että Venäjän vallanpitäjät eivät tule pääsemään tarkoitustensa perille Suomessa.

Niin pitkäikäinen ei, eikä myöskään niin täydellinen, heidän valtansa tule olemaan, että he Suomen kansan ennättäisivät kansojen joukosta pois hävittää. Sillä se ei ole helppo tehtävä. Vaikkapa Suomella ei olekaan turvanaan mitään asevoimaa, ja vaikkapa Suomen valtiollinen kohtalo lähivuosina riippuukin pääasiassa Venäjän valtiollisista voimasuhteista, niin silloin, kun on kysymyksessä koko suomalaisen kansallisuuden olemassaolo, silloin merkitsevät Suomen kansan omatkin voimat, sen oma sisäinen itsensä säilyttämiskyky, tavattoman paljon. Suomi on toki historiallinen kansa, jonka luonnollinen, pitkään aikain kuluessa kehittynyt itsensä säilytysvoima pysyisi epäilemättä monen monien vuosikymmenien kuluessa sulamattoman kovana pätkinänä vahvemmallekin sulattajalle kuin Venäjän suuromistajaluokkien vallalle.

Mutta siltä ei ole sanottu, vieläpä on se nykyään todennäköistä, että Venäjän nykyinen vallassaolijajoukko, virkavalta, seuraatelisto ja suurporvaristo yksissä kykenevät täällä joksikin aikaa toimeenpanemaan ankaran sortoajan, ankaramman kuin mitä se nykyään on. Ja jotta Venäjän hallitus siihen kykenisi, harjoittaa se, kuten tiedämme, kansallisuusvihan lietsomista myöskin Venäjän varsinaisen kansan, sen työväenkin keskuudessa, ja ehkäpä jonkillailla menestykselläkin. Ja te, porvarit, olette sille antaneet tässä suhteessa aseita kouriin, kun te olette täällä näihin asti, silloin kun teillä on valta ollut käsissänne, ylläpitäneet sellaisia epäkohtia, joihin venäläiset sortajat voivat osottaa, tahtoessaan kiihottaa venäläistä väestöä Suomea vastaan kansallisuusvihaan, ja joiden suhteen ei venäläisten väitteitä voida Suomessa väittää täysin perättömiksi. Meidän sosialidemokraattien

mielestä on se ase riistettävä Venäjän hallituksen käsistä. Ainakaan sosialidemokraattinen ryhmä ei tahdo tahrata itseään sillä, että se koettaisi tässä suhteessa maalailla nykyisiä oloja mallikelpoisiksi. Meidän mielestämme on rehellisesti sanottava, millä kannalla ollaan kysymyksessä venäläisten oikeuksista Suomessa. Ainakaan Suomen työväki ei sentakia, että on olemassa venäläisiä sortajia, vihaa Venäjän kansaa eikä venäläistä työväkeä, ja Suomen työväen edustajain mielestä on välttämätöntä, että eduskunta täällä sanoo myös Suomen kansan enemmistön puolesta sen saman asian, sanoo selvästi, että täällä ei tahdota kieltäytyä korjaamasta todellisia epäkohtia tälläkään alalla, huolimatta siitä, että Suomessaakin on kansallisuussortohaluja, niinkuin muunkin sorron haluisia porvareja.

Venäjän työväenluokka on Venäjällä Suomen sisäisen vapauden paras ja varmin turva. Kun herra Danielson-Kalmari odottaa mahdollisesti jonkinlaista vaikutusta Venäjältä käsin tästä adressista — ehkä siitä miljoonain myöntämislupauksesta, mikä tähän sisältyy —, niin lienee paikallaan sanoa se tosiasia, että Venäjänkin työväen keskuudessa jokainen työläkko, jokainen työväenyhdistys ja ammattiosasto, mikä siellä perustetaan, on Suomen asialle paljon vakavampi turva ja voitto, kuin tällainen adressi ja kuin kokonainen kasa noita teidän myöntäväisyyslupauksianne. Suomen ja Venäjän työväki ovat molemmat sorretussa asemassa, lähes yhtäläisessä sorretussa asemassa. Yhtäläinen niillä on taistelukin. Ja niin kauvan kuin vallassaolijat eivät Suomesta ja Venäjältä voi eivätkä tahdo hävittää luokkavastakohtien olemassaoloa, niinkauvan on molemmissa maissa oleva työväenliikettä, ja niinkauvan se on myös historiallisesta pakosta eteenpäin menevä. Ja Suomen ja Venäjän työväenliikkeen edistymisessä on se vahvin turva, johon meidän kansamme enemmistö voi luottaa. Siinä on myös lopultakin Suomessa surma kaikelle sorrolle eikä yksin vieraalle sorrolle vaan myöskin kotimaiselle sorrolle.

Ne ehdotukset, joita tällaiselta kannalta lähtien meidän puolestamme on tässä vastalauseessa tehty, ovat minun nähdäkseni kaikki sellaisia, että ne vastaavat Suomen nykyisen työtätekevän kansan enemmistön todellista kantaa ja että sen vuoksi, ken tahtoo tämän kansan enemmistön etuja ajaa, ei ole oikeutettu äänestämään niitä vastaan.

Ed. Jonas Castrén: Mitä kuulumattomin oikeudenloukkaus Suomea kohtaan on tapahtunut kesäkuun 30 päivänä 1910 annetun venäläisen lain kautta, jolla venäläisellä lailla tahdotaan riistää Suomen kansalta kaikki sen perustuslailliset oikeudet, siirtää sen lainsäätämisoikeus venäläisiin käsiin, muuttaa Suomen valtiosääntö maakuntaohjesäännöksi, Suomen eduskunta maakuntapäiviksi, jotka saisivat vaan käsitellä niitä vähäpätöisiä asioita, jotka Venäjän valtiovalta näkisi hyväksi niille kulloinkin armossa jättää. Viime ylimääräiset valtiopäivät ilmoittivat, etteivät ne voi tunnustaa tälle venäläiselle lainsäätämistoimenpiteelle lain velvoittavaa voimaa eikä ottaa siihen perustavia eduskunnalle lausunnon antamista varten annettuja asioita käsiteltäväkseen. Tämän johdosta hajotettiin ylimääräiset valtiopäivät ja määrättiin uudet vaalit toimitettaviksi. Tämä eduskunnan hajottaminen oli tosiasiallisesti rankaisutoimenpide, mutta määräämällä uudet vaalit vetosi hallitsija muodollisesti valitsijoihin saadaksensa selville, ovatko he samalla kannalla kuin ylimääräiset valtiopäivät puheenalaiseen lakiin nähden. Valitsijamme ovat valinneet meidät edustajiksi uuteen eduskuntaan. Eikö uuden eduskunnan näin ollen ensimmäinen ja tärkein velvollisuus sekä valitsijoita, Suomen kansaa että itseään kohtaan ole antaa ilmaus käsityksestään, siitä käsityksestä, mikä sillä on puheenalaisesta venäläisestä laista, lausua hallitsijalle, onko sen oikeuskäsitys sama kuin ylimääräisten valtiopäivien vaiko ei. Kuinka olisikaan mahdollista eduskunnalle pysyä äänettömänä siihen Suomea vastaan tähdätyyn oikeusloukkaukseen nähden, jonka useinmainitun lain olemassaolo sisältää! Ja miten tällaista äänettömyyttä uuden eduskunnan puolelta selitettäisiin, eduskunnan puolelta, jonka valitsijat ovat valinneet vastaamaan hallitsijan heille asettamaan kysymykseen? Eikö tätä äänettömyyttä täydellä syyllä tulkittaisi hiljaiseksi suostumukseksi oikeutemme polkemiseen ja alistumiseen väkivallanteon alle? Väkivalta saattaa valtio-oikeuden alalla luoda oikeutta, mutta aina vaan sillä ehdolla, että väkivallan ilmausta seuraa vapaaehtoinen alistuminen tai äänetön kuuliaisuus. Vallan polkema oikeus häviää aikaa voittaen omistajan joko nimenomaisella tai hiljaisella suostumuksella. Oikeutemme puolustamiseksi ja suojelemiseksi on siis välttämätöntä, että Suomen kansan eduskunta panee vastalauseensa kansaamme

kohdannutta väkivallantekoa vastaan, vakavan ja arvokkaan vastalauseen vääryyttä vastaan. Tätä tarkoitusta varten ei kaivata laajaperäistä adressia, ei anomusta, jossa seikkaperäisesti todistettaisiin, että kansallemme on vahvistettu ruotsin-aikuiset perustuslait ja että Suomen kansalla siten on valtiollinen autonomia. Tätä tarkoitusta varten ei tarvita niiden valtiotekojen luetelemistä, jotka kaiken tämän todistavat eikä sen suvereniteettikäsitteen selvittelemistä, joka keisarikunnalla todellisuudessa on Suomen yli. Että Suomella on valtiollinen autonomia ja ettei se suvereniteetti, jonka Venäjä 1808—09 vuoden tapahtumain kautta sai Suomen yli, suinkaan anna keisarikunnan valtiovallalle oikeutta menetellä Suomen kanssa oman harkintansa mukaan eikä siirtää Suomen lainsäädäntövallan piiristä milloin minkin asian keisarikunnan lakialaativille laitoksille sillä tekosyillä, että se muka jossakin kohden koskisi myös keisarikunnan etuja. Kaiken tämän ovat jo aikoja sitten Europan oikeusoppineet, Suomen oikeusoppineet sekä Suomen eduskunta kumoamattomasti ja seikkaperäisesti todistaneet. Jo vuonna 1899, kun Suomen oikeus helmikuun julistuskirjan johdosta oli vilkkaan pohdinnan alaisena, lausuiivat Europan etevimmät oikeusoppineet mielipiteensä Suomen asiasta, todistaen Suomella olevan valtiollisen autonomian, jota autonomiaa ei käynyt lakkauttaminen ilman Suomen kansan omaa suostumusta. Mutta meidän ei tarvitse mennä niin kauvas taaksepäin kuin vuoteen 1899 haakeaksemme todistelua Europan oikeusoppineitten puolelta Suomen oikeuden hyväksi. Helmikuun 26 ja maaliskuun 1 päivän välillä viime vuonna pidettiin Lontoossa kansainvälinen konferenssi Suomen kysymyksessä. Siihen ottivat osaa kaksi kuuluisaa oikeusoppinutta Saksasta, joista toinen on Haagin kansainvälisen sovinto-oikeuden jäsen, kaksi etevää ranskalaista valtio-oikeuden professoria, etevä belgialainen, joka on Brysselin korkeimman tuomioistuimen ja Haagin kansainvälisen sovinto-oikeuden jäsen, kaksi mainehikasta englantilaista oikeusoppinutta, toinen Oxfordin yliopiston oikeusopin entinen professori, toinen kansainvälisen oikeuden entinen professori Cambridgen yliopistossa, vihdoin huomattu hollantilainen oikeusoppinut Leydenin yliopiston oikeusfilosofian professori. Seikkaperäisesti käsiteltyään Suomen ja Venäjän välistä oikeussuhdetta sekä harkittuaan sekä Suomen että keisarikunnan puolelta esiintuotuja

väitteitä ja todistuskappaleita, tulivat nämä Europan kuuluisat oikeusoppineet siihen tulokseen: että Suomen oikeus siihen, että sen valtiosääntöä noudatetaan on historiallinen tosiasia, tieteellisesti todistettu oikeudellinen totuus; että Suomi astui vapaana sisällississä asioissa ja korotettuna kansakuntien riveihin, Venäjän valtakunnan yhteyteen, ei valloitetuna maakuntana, vaan autonomisena elimistönä yhdistettynä vapaan sopimuksen nojalla suvereniseen valtioon, jota tämä sopimus velvottaa pitämään Suomen itsehallintoa arvossa, ollen siis Suomella keisarikuntaan nähden oikeus valtiosääntönsä säilyttämiseen.

Valtiotieteiden, vapaan korkeakoulun entisten oppilaiden yhdistyksen diplomaattinen ja historiallinen osasto Parisissa järjesti 28 päivänä tammikuuta 1910 Parisissa keskustelu- ja esitelmätilaisuuden Suomen kysymyksessä, jossa esiintyivät ranskalaiset professorit René Henry ja Lapradelle, edellinen alustajana, sekä hollantilainen professori Van der Vlugt. Kaikki tulivat he esittämiensä syitten nojalla siihen päätökseen, että Suomen oikeuden valtiolliseen autonomiaan todistavat vastaanväättämättömästi ja kumoamattomasti sarja asiakirjoja, jota autonomiaa ei minkään syyn nojalla voida Suomelta riistää.

Suomen eduskunta itse on eri tilaisuuksissa todistanut Suomen oikeuden ja valtiollisen autonomian. Tämä tapahtui 1899 vuoden valtiopäivien alamaissa hallitsijalle osotetussa kirjelmässä helmikuun julistuskirjan ilmestymisen johdosta. Tämän on Suomen eduskunta viimeksi tehnyt 1910 vuoden varsinaisilla valtiopäivillä kahdessa laajassa asiakirjassa: toinen Suomen eduskunnan alamaissa vastauksessa Keisarillisen Majesteetin esitykseen niitten Suomenmaata koskevien lakien ja asetusten säätämisyjärjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys, 7 päivästä toukokuuta, ja toinen eduskunnan alamaissa anomuksessa 26 päivästä samaa kuuta perustuslakien voimassapitämisestä, ja molempiin näihin kirjelmiin kuuluvissa liitteissä.

Todistelujen aika on jo ohi, Suomen oikeus kun on jo tätä ennen kumoamattomasti todistettu. Tällaista todistelua käsittelynalaisessa adressiehdotuksessa täytyy pitää tarpeettomana ei ainoastaan edellämäinitusta syystä, nimittäin siitä, että Suomen oikeus on jo seikkaperäisesti ja kumoamattomasti todistettu, vaan myöskin toisesta syystä. Vastustajamme Venäjällä väit-

tävät nimittäin, että vaikkapa Suomella olisikin vahvistettuja perustuslakeja, vaikkapa Venäjän hallitsijat olisivatkin Suomen kansalle vakuuttaneet Suomen perustuslakien rikkomattomuuden vaativat muka Venäjän tärkeät edut muutosten toimeenpanemista Suomen perustuslaeista ja Suomen kansalle annetuista vakuutuksista huolimatta.

Johtopäätökset näistä tällaisista väitteistä ovat yhteiskuntaa hajottavia. Ne etuvaatimukset, joita on olemassa eri yhteiskunnissa ja valtioissa sekä ovat niin erilaisia, niin vastakohtaisia, että inhimillinen ja ihmisarvon mukainen yhteiselämä olisi mahdoton, ellei olisi olemassa velvottavia säännöksiä, jotka tunnustetaan kaikkia sitoviksi, lyhyesti sanoen: oikeusjärjestystä, joka velvoittaa kaikkia kansalaisia ja jonka rajojen sisällä jokaisen on ajettava etujaan. Jos jokaisella olisi oikeus toimia sen jälkeen kuin hän katsoisi etujensa vaativan, olisi ainoana ratkaisijana väkivalta, väkevämmän voima. Ensimmäisenä edellytyksenä kaikkea inhimillistä yhteiselämää varten on oikeusjärjestys, jota ei kenkään saa rikkoa. Tämän seikan kanssa on yhteydessä tuo jo ikivanhoista ajoista asti tunnustettu periaate, että sopimukset, vakuutukset ja lupaukset ovat sitovia ja rikkomatta pidettävät: pacta sunt servanda. Sillä jos toinen toiselle antaa vakuutuksia määrätystä toiminnasta, tekemisestä tai tekemättä jättämisestä, mutta häntä ei katsota sidotuksi lupauksistaan, niin katoa kaikki keskinäinen luottamus ja tehdään kaikki järjestetty toiminta maailmassa mahdottomaksi. Oikeusjärjestystä, lakia, sopimuksia ja vakuutuksia on pidettävä voimassa eikä kukaan ole oikeutettu niitä rikkomään väitettyyn etuunsa nojaten. Oikeutettuja etuja on ajettava lain ja oikeuden tiellä. Tämä on totuus, joka koskee hallituksia, kansoja, kansan eduskuntia, puolueita ja yksilöitä. Tässä ei voi eikä saa tulla kuuluviin sellaiset väitteet kuin että tärkeät edut oikeuttavat muka poikkeukseen sellaisesta, joka muutoin olisi oikeata. Sillä mitkä edut ovat tärkeämmät kuin se, että lakia ja oikeutta noudatetaan? Jokaisen hallituksen ensimmäinen velvollisuus on lain ja oikeusjärjestyksen ylläpitäminen. Jos ne, joilla valta on, olisivat oikeutetut rikkomään lakia, sopimuksia ja vakuutuksia, silloin kun he katsovat luulotellun etunsa taikka valtakuntansa edun sitä vaativan, niin sisältäisi tämä, ettei enää olisi minkäänlaista lain turvaa olemassa, vaan olisi yksistään voimakkaamman käsitys

siitä, mitä hänen etunsa vaatii, määräämässä kansojen ja yksityisten kohtaloita.

Sitä väkivaltaan nojautuvaa käsitystä vastaan, että Venäjän valtiomahti keisarikunnan muka etujen takia on oikeutettu rikkomään Suomelle vakuutettua oikeutta, on Suomen kansan yksinkertaisesti asetettava selvä vuosisadan kuluessa tunnustettu oikeutensa, ryhtymättä todistamaan sitä, mikä jo ennen monin kerroin on todistettu sekä turvauduttava juhlallisiin lupauksiin ja oikeusjärjestyksen ylläpitämisen välttämättömyyteen, joka koko sivistyneessä maailmassa, kaikissa oikeusvaltioissa pidetään valtion ja hallituksen ensimmäisenä velvollisuutena. Sillä oikeus on suojeluskeino, joka on väkivaltaa voimakkaampi.

Etevä ranskalainen oikeustieteilijä Lapradelle lausuu: Oikeudessa on viimeisen vastustuksen viimeinen tuki, niiden lojaalinen ase, jotka heikkoina eivät voi ja uskollisina eivät tahdo käyttää väkivaltaa. Oikeus, joka voi määrättyinä hetkinä näyttää ahtaalta, kuivalta ja kuolettavalta, kohooa silloin kaikessa kauneudessaan, kuten elämän hedelmöittävä lähde. Oikeus on voima ja vaatii toisilta voimilta kunnioitusta. Se ei ole kuollut kirjain kirjojen syvyydessä, se on toiminnan periaate, ase ja se on suojeluskeino. Oikeus elämästä syntyneenä pitää yllä elämää. Tosiaan-kin jalot sanat ja ajatukset. Sama ajatus henkii, sama sävel soi miltei jokaiselta adressiehdotuksen riviltä. Vastalauseen paneminen vääryyttä vastaan, turvautuminen oikeuteemme ja Suomen kansalle annettuihin juhlallisiin vakuutuksiin, siinä adressin päätarkoitus. Että adressiehdotuksessa sen ohella kosketellaan määräykseen 20 päivästä kesäkuuta 1910, jonka kautta Venäjän ministerineuvosto sai ratkaisevan sanavallan Suomen asioissa, on selvä koska tämä oli lähtökohtana sille väkivallan ja sorron politiikalle, jota siitä saakka on Suomea vastaan harjoitettu, jota paitsi on katsottu tarpeelliseksi adressiehdotuksessa lyhyin, yleisin piirtein kuvata tämän politiikan seurauksia.

Eduskunnan asiana on nyt ratkaista, katsooko se että adressiin sisältyvä vastalauseen paneminen Suomen kansaa kohdannutta väkivallan tekoa vastaan maamme oikeuden säilyttämiseksi on tarpeellinen ja välttämätön vaiko ei. Eduskunnan asiana on päättää tahtooko se hyväksyä adressin vaiko anomuksen asiassa tehtäväksi, anomuksen, jossa, kuten vastalauseessa ehdotetaan, esitetään joukko asioita, jotka vaan olisi-

vat omansa himmentämään sitä päätarkoitusta, mikä sisältyy käsilläolevaan adressiehdotukseen. Minä rohkenen uskoa, että eduskunta tulee hyväksymään sekä adressin tarkoituksen että sisälön perustuslakivaliokunnan ehdottamassa muodossa.

Viimeisen puhujan lausunnon laatu ja provokatorinen tarkoitus ei salli minun antautua hänen väitteitensä torjumaan. Ainoa oikea vastaus sekä niille että vastalauseelle on niitten sivuuttaminen äänettömyydellä.

Puhemies: Koska vielä useampia puheenvuoroja on pyydetty ja päivällisaika on käsissä, täytyy istunto keskeyttää.

Täysi-istunto keskeytetään klo 3,47 i.p.

Täysi-istuntoa

jatketaan klo 6 i.-p.

Edustaja Kronqvistille myönnetään sairauden tähden ja edustaja Estlanderille yksityisasiain takia vapautusta tästä istunnosta.

Nykyistä valtiollista asemaa Suomessa koskevan adressiehdotuksen

ja sen johdosta laaditun perustuslakivaliokunnan mietinnön n:o 2 käsittelyä jatketaan.

Keskustelu:

Ed. Wiik: Jag tänker att litet hvar erkänner, att det adressförslag, som grundlagsutskottet har förelagt oss till antagande, hör till det torftigaste, som från landtdagens sida någonsin blifvit presteradt. Detta adressförslag består af en mängd fraser, dels oklara och tve tydiga, dels åter skenfagra och ihåliga nästan i lika hög grad som de, hvilka hrr Mechelin och Danielson-Kalmari på förmiddagen producerade. Hr Castréns vältalighetsblomster vill jag däremot icke i detta sammanhang nämna, ty de stå värligen utom täflan.

I hela denna adress finner jag knappast mer än en sak, som värligen är anmärkningsvärd och som jag ber att få taga till tals. Den ingår på sid. 3 i utskottets betänkande i det stycke, som börjar på sid. 3 och slutar på sid. 4. Den socialdemokratiska minoriteten i grundlagsutskot-

tet var ense därom att det mesta, som i detta stycke beröres, var af det slag, att det hade bort lämnas osagdt. Jag fränser därvid från det sakförhållandet, att hr Valpas-Hänninen icke har underskrifvit den socialdemokratiska reservationen. Jag vet icke på hvilka grunder han har funnit sig tillfreds med utskottsbetänkandet. I alla fall betecknar detta ingalunda, att rörande de frågor som här behandlas skulle råda någon oenighet inom socialdemokratiska partiet.

Utskottet säger i sagda stycke att „hvad beträffar de ärenden, som i själfva verket i något afseende beröra Kejsardörets intressen, har erfarenheten visat att landtdagarna icke ställt sig afböjande gentemot sådana, i konstitutionell ordning föreslagna lagstiftningsåtgärder, som från Kejsardörets sida ansetts behöfliga“. Det som i denna mening säges är ju obestriddigen sant. Men denna sanning synes mig vara af den beskaffenhet, att man hellre hade kunnat låta den vara osagd. Ty erfarenheten visar också, att de lagstiftningsåtgärder, som från kejsardörets sida ansetts behöfliga, mycket ofta varit af det slag, som icke varit förenligt med finska folkets intressen eller med dess rättsmedvetande, och att under sådana omständigheter likväl vissa af dessa föreslagna lagstiftningsåtgärder vunnit landtdagens godkännande, är ju någonting, som man icke har något skäl att skryta med. Desslikes synes det mig vara helt och hållet i oträngdt mål, som utskottet har funnit skäl att i följande mening påpeka, att monarken inom gränserna för den honom tillkommande administrativa lagstiftningsrätten kunnat i åtskilliga angelägenheter utfärda förordningar. Då ju enhvar gärna såge, att denna administrativa lagstiftningsmakt blefve inskränkt till det minsta möjliga, synes det mig, att ett dylikt tillrådande att utnyttja sagda lagstiftningsmakt redan från synpunkten af politisk klokhet och förutseende måste anses förkastlig. Huru kan man då förklara, att utskottet funnit lämpligt att inrycka en dylik passus? Utan tvifvel därför, att man inom de kretsar, därur detta adressförslag framgätt, numera anser det höra till politisk klokskap att framhålla omständigheter sådana, som de, hvilka beröras i detta stycke.

Detta stycke synes mig i själfva verket vara ganska betecknande för den utveckling, som de konstitutionella partierna under de senare åren genomgått. Ännu då t. ex. landtdagen år 1907

behandlade frågan om militärmillionerna fanns det ju på konstitutionellt håll en liten grupp, som bestämdt motsatte sig dessa millioners beviljande. För närvarande synes enigheten vara bra mycket fullständigare. Det har gång på gång bekräftat sig att, när gammalfinska och konstitutionella partierna haft någonting med hvarandra att skaffa, har det alltid varit de konstitutionella, som hafva dragit det kortare strået. De konstitutionella partierna kände sig för svaga att stå ensamma. De måste söka förbund någonstädes, och då de hade att välja emellan att bevara den konstitutionella ståndpunkten ren och klar eller att söka förbund med något parti i syfte att, som det brukar heta, med större kraft värna det gemensamma fosterlandet, då valde man det senare. Och enigheten mellan herrar konstitutionella och suometarianer har verkligen blifvit alldeles rörande, men af den förra konstitutionalismen finnes det sanneligen icke mycket kvar. Och då man betänker, hvilken roll det gammalfinska partiet spelade ända till för några år tillbaka, och betänker att detta parti numera befinner sig i sådant anseende på konstitutionellt håll, måste man verkligen gifva herrar gammalfinnar det erkännande, att de hafva spelat sina kort alldeles förbluffande bra.

Till detta stycke, som i det ursprungliga adressförslaget var ganska kort, har i utskottet tillkommit ett tillägg, som nyligen föranledde tidningen „Uusi Suometar“ att triumferande konstatera, att de suometarianska utskottsmedlemmarnas värksamhet icke varit förgäfvad. Utskottet säger här i själfva verket, att det har „saknats anledning att förutsätta, att ej äfven sådana, på verkliga behof grundade kraf, som den historiska utvecklingen kunde anses hafva medfört, skulle kunna på grundlagsenligt sätt tillgodoses“; och då utskottet sedan fortsätter, att „detta har sin tillämpning äfven på de tvenne ärenden, som enligt bestämningarna af den 17 (30) juni 1910 nyligen öfverlämnats till Riksdumans och Riksrådets i Kejsardömet behandling“, så är det uppenbart, att enligt utskottets mening landtdagen bör förklara, att densamma är redo att medverka till militärfrågans lösning i den riktning, som afses i det lagförslag, som nyligen blifvit förelagdt de ryska lagstiftande myndigheterna i kraft af lagen af den 17 (30) juni 1910.

När utskottet föreslår ett sådant uttalande,

måste man verkligen fråga sig, huruvida majoriteten af Finlands folk skulle stå bakom det samma. Finlands folk är ett litet och svagt folk, som väl vet sig ingenting ha att vinna genom krigiska bedrifter, som vet sig endast på den kulturella eröfringens väg kunna vinna och bevara en ställning bland nationerna. Bland finska folket råder förty en naturlig motvilja mot allt krigsväsende, och jag drager i tvifvelsmål, huruvida flertalet af Finlands folk vore villigt att medverka till upprätthållande eller förkofrande af militärinstitutionen i Ryssland eller dess återinförande i Finland. Men vi hafva vidare att taga i betraktande, att detta aktstycke kommer att läsas icke blott i eget land, utan också annorstädes, bland annat i Ryssland, och jag frågar mig, hvilket intryck det här citerade stycket skall göra på de mot oss vänligt sinnade elementen i Ryssland. Jag behöfver icke här framhålla, att den ryska militären, som skulle understödjas och upprätthållas delvis genom dessa finska statsmedel, hvilkas utbetalande här i förtäckta ordalag loivas, att denna militär har varit och i denna stund är det kraftigaste stöd för det nuvarande regeringssystemet. Jag behöfver icke skildra de gräsligheter, som denna militär under de senaste åren dagligen och stundligen gjort sig skyldig till, gräsligheter, som brännmärkt den maktägande ryska byråkratin och dess regering inför hela den civiliserade världen såsom varande den värsta fiende till folkfrihet och framåtskridande. Jag behöfver icke påminna om att denna militär har undertryckt denna ryska frihetsrörelse, som ännu för några år sedan var stark och tack vare hvilken frihetsrörelse också Finland för en tid återvann sina konstitutionella rättigheter. Men jag vill påpeka, att denna ryska frihetsrörelse håller på att lefva upp i den tid som är. Sedan ett år tillbaka har den allt mera fått luft under vingarna. Ställningen i Ryssland är redan nu i hög grad annan än den var för ett år tillbaka, och hvar dag hör man allt närmare suset af revolutionens vingslag. Nu skulle således Finlands folk genom sin landtdag förklara sig villig att understöda denna militär, som en gång har förkväft den ryska frihetsrörelsen! Finlands landtdag, som år 1906 vid tidpunkten för Sveaborgs-revolten uttalade så varma ord om denna ryska frihetsrörelse, skulle nu förklara sig villig att pekuniärt understöda den ryska byråkratin i dess kamp mot friheten!

Af den olika uppfattning, som i detta afseende förefinnes hos herrar borgare och hos oss socialdemokrater, framgår att den skrifvelse, som skall sändas, icke af borgare och socialdemokrater tänkes adresserad till alldeles samma håll. Herrar borgare vilja säga åt den ryska byråkratin, att de äro redo att tillmötesgå dess kraf, i händelse de framställas i laga ordning. Vi socialdemokrater ha önskat säga åt finska folkets vänner i Ryssland, att med vårt samtycke icke en penni af finska statsmedel kommer att utbetalas till ryska folkets undertryckande och förslafvande. Vi ha velat ha sagt, att mellan finska och ryska folkens intressen icke förefinnes den minsta konflikt, att dessa bägge brödrarfolk, som af ödet bestämt att lefva sida vid sida, komma att räcka hvarandra handen, så snart det blir möjligt, så snart den nu för tiden maktägande ryska byråkratins blodsregemente blifvit brutet. För herrar borgare är det säkerligen klokast att icke uttala sig om sin ställning till den ryska frihetsrörelsen.

Särskildt betecknande för vår afvikande uppfattning äro ännu de sista styckena i adressen, sådana dessa äro föreslagna af utskottet och sådana vi socialdemokrater ha tänkt oss dem. Herrar borgare ha velat hafva sagdt att enligt deras förhoppning i „Kejsardömet den öfvertygelsen skall blifva rådande, att endast den politik, som ställer sig på rättens grund, är egnad att gifva fasthet åt föreningsbandet mellan Ryssland och Finland“ o. s. v. Herrar borgare hysa således den förhoppningen, att de maktägande kretsarnas i Ryssland öfvertygelse skall undergå en förändring i den riktning, att man där kommer att anse det oriktigt att förtrycka det finska folket. Vi socialdemokrater hafva däremot velat ha rent ut sagdt det, som finska folket hoppas, i händelse det finska folket hoppas någonting; ty det finska folket hyser verkligen icke någon så barnsligt naiv förhoppning, som att de maktägande kretsarna i Ryssland skulle undergå någon förändring i afseende å sin politiska öfvertygelse. Det som vi hoppas är, att den arbetande delen af Rysslands folk skall taga sitt öde i egna händer, skall blifva starkt nog att göra det. Därmed bortfaller också hela den finska frågan. Framtiden kommer att visa, hvilkendera af oss haft fastare grund för sina förhoppningar.

Det har mer än en gång blifvit sagdt från

borgerligt håll, att denna adress har sin betydelse icke blott och icke förnämligast genom den verkan den möjligen kommer att ha på högsta ort, utan att denna adress också komme att läsas i utlandet och där klargöra finska folkets ståndpunkt till denna konflikt. När nu detta adressförslag föreligger färdigt, så måste man verkligen fråga sig, om det nu är detta, som herrar borgare vilja tillkännagifva för utlandet, detta, att landtdagens borgerliga partier äro redo att tillgodose den ryska byråkratins kraf, så snart dessa framställas i laga ordning? Är då detta den stora sanning, som skall förkunnas när och fjärran, så nog måste jag säga, att utlandet redan torde ha den tämligen klar för sig. Är det meningen att än en gång fastslå denna politiska ynkedom, så står det naturligtvis herrar borgare fritt att göra det, eftersom de äro flertalet. Men varen förvissade därom, mina herrar, att så långt er adress blir känd, kommer vår reservation att följa den som dess onda samvete. Det ligger nog icke i ert intresse, att man därute i andra länder blir i tillfälle att göra jämförelser. Men det ligger i vårt intresse att få för utlandet klargöra, att det åtminstone finnes ett parti i Finland, som icke vördnadsfullt sänker sin fana inför de maktägandes kraf. Det ligger i den finska arbetareklassens intresse att icke blifva misstänkt för en dylik politisk ynkedom, som landtdagens borgerliga partier så många gånger förut manifesterat och ytterligare komma att manifestera genom denna adress.

Ed. Pennanen: Kun Suomen yksikamari-nen eduskunta päättäneen nyt toisen kerran käyttää sille nykyisessä valtiopäiväjärjestyksessä nimenomaan osoitettua oikeutta kääntyä adressilla hallitsijan puoleen, niin ei voida suinkaan sanoa, ettei aiheita tällaiseen toimenpiteeseen ole olemassa. Elämmehän ajassa, jolloin hallitus, jonka ylevänä tehtävänä pitäisi olla vahvistaa, rakastaa ja varjella totuutta ja oikeutta, mutta nurjuutta ja vääryyttä kieltää, hävittää ja polkea, on ei ainoastaan unohtanut tämän tärkeän tehtävänsä, vaan jopa suorastaan antautunut voimassaolevaa oikeusjärjestystä ilmeisesti loukkaamaan. Elämmehän ajassa, jolloin Venäjän valtiovalta, sivuttaen ne valtioteot ja oikeus-toimenpiteet, jotka valtion päämiesten hallitsijasano-in ja Suomen kansa vapaaehtoisella suostumuksella ovat luoneet ja järjestäneet Venäjän

ja Suomen välisen yhteyden, esiintyy Suomea kohtaan tavalla, joka loukkaa alkeellisimpiakin oikeuskäsitteitä, ja uhkaa kädenkäänteellä pyyhkäistä pois edellytykset, joiden nojalla kokonainen kansa, vaikkapa pienikin, on kilvoitellut itselleen nimen maailman sivistyskansojen joukossa. Kun näin on nyt asianlaita, niin on tosiaankin olemassa sellainen tavaton tilaisuus, tavaton asiantila, joka velvoittaa eduskuntaa vetoamaan hallitsijaan ja saattamaan suorastaan valtaistuimen kuuluville totuudenmukaisen kuvauksen niistä toimenpiteistä, joilla, sanottakoonpa niiden tarkoituksiperäksi mitä tahansa, järjestelmällisesti revitään auki juopaa hallituksen ja kansan sekä myös keisarikunnan ja Suomen suuriruhtinaskunnan välillä.

Eduskunnan velvollisuus on hallitsijalle ilmoittaa, ettei Suomen nykyinenkään eduskunta, samoin kuin koko Suomen kansa, pitäen kiinni hallitsijan itsensä vahvistamista perustuslaeistaan, voi tunnustaa lain velvoittavaa ja sitovaa voimaa Suomessa tuolle keisarikunnassa viime kesäkuun 17 (30) päivänä annetulle säännökselle „niitten Suomea koskevien lakien ja asetusten säätämisen järjestyksestä, joilla on yleisvaltakunnallinen merkitys“. Kansamme uskollisuus laillisille laeilleen sekä rehellisyys hallitsijaa kohtaan vaatii uudelleen sanomaan avonaisesti, että kaikki yritykset pakottaa Suomen kansalaisia, olkootpa asemassa missä tahansa, alistumaan mainitun venäläisen lain tai sen soveltamisesta johtuvien toimenpiteitten määräyksiin, kuten yleensä kaikkeen laittomuuteen, katsotaan täällä vaatimuksiksi rikkoa ja loukata sitä velvollisuutta ja uskollisuutta, jota Suomen kansa tuntee hallitsijan itsensä vakuuttamia oikeita lakejaan ja isänmaansa oikeusjärjestystä kohtaan. Eduskunnan on tällaisena aikana myöskin huomautettava hallitsijalle siitä, ettei edes Venäjänkään todellinen etu liene vaatinut käyttämään väkivaltaisia keinoja kansaa kohtaan, jota ei voida syyttää mistään muusta kuin uskollisuudesta omille laeilleen. Mitäpä todellista hyötyä tai edes kunniaa Venäjällekään lienee esimerkiksi siitä, että Suomessa on nykyisin hallitus, joka ei ole tehtävänsä tasalla ja joka on katkaissut ja tehnyt mahdottomaksi kaikki moleminpuoliseen luottamukseen ja kunnioitukseen perustuvat välit sen kansan kanssa, jonka keskuudessa se Majesteetin korkeassa nimessä toimii. Mitä hyötyä tästä Venäjällekään on, sitä voidaan kysyä. Mutta mitä kaikkea huolta ja

vahinkoa Suomelle, se ei kaipaakaan enää kyselyä.

Ajatellessani sitä onnetonta asiaintilaa, johon Venäjän valtiovalta on tahallisesti johtanut Venäjän ja Suomen väliset suhteet, on minulle monasti johtunut mieleen eräs kertomus kirjasta, joka kyllä Venäjälläkin tunnetaan. Se kertomus kuuluu näin: „Oli eräs rikas, jolla oli paljon lampaita ja kaikenlaista karjaa. Oli myös eräs köyhä, jolla ei ollut muuta kuin yksi vähäinen karitsa, joka söi hänen leipäpalasestansa, joi hänen juoma-astiasansa, makasi hänen sylissänsä ja oli hänen sydäntänsä lähellä. Mutta kun rikkaalle tuli vieras, ei hän raaskinut ottaa omistansa, vaan otti köyhältä hänen ainoan omaisuutensa“. Mitä tämä rikkaan toimenpide tuli maksamaan köyhälle, mitä se kaikkine seurauksineen tuli maksamaan rikkaalle itselleen, siitä saa tietoa jokainen, ken lukee kertomuksen loppuun.

Meiltä suomalaisilta pyritään nyt ottamaan pois se kallein, mitä meillä inhimillisesti katsoen on olemassa, nimittäin meidän oikeutemme elää kansana kansakuntien joukossa. Me tiedämme jo, miltä tuntuu, kun oikeusperustusta järkytetään väkivallan edessä, kun täällä vanhoista ajoista asti nautittu oikeusturvakin on pantuna uhan alaiseksi, jopa niin monasti kokonaan kiellettykin. Eräs aivan viime päivien tapahtuma, nimittäin kansakouluntarkastaja Sadovnikowin laiton, ilman laillista tutkimusta ja laillista tuomiota toimeenpantu virasta erottaminen, on sekin osaltaan tuoreena todistuksena oikeusturvankin puutteesta. Tämä tällainen turvattomuuden tila on hallitsijalle ilmoitettava. On myöskin huomautettava, mihin auttamattomiin vastuksiin on venäläisen virkavallan laittoman sekaantumisen kautta maassamme takertunut se kaikinpuolinen kulttuurikehitys, jota hallitusten tehtävänä yleensä olisi hoivata ja jossa suhteessa, nimittäin tuossa kehityksessä, Venäjänkin kansa varmaankin pyrkii eteenpäin.

Kaiken tämän laittomuuden ahdistamana täytyy Suomen kansan eduskuntansa kautta vieläkin kerran vedota sekä hallitsijaansa että oikeuksiinsa. Tuntuneen tosin jo väliin toivottomalta nykyoloissa yhä ja yhä uudestaan vedota pelkkään oikeuteen, kun sitä vastassa seisoo aineellisesti, fyysillisesti väkevämmän mahti. Mutta meidän ei tarvitse olla toivottomia. Niin kauan kuin meitä pitää yllä tietoisuus asiamme oikeudesta, niin kauan me voimme uskoa, että „uusi päivä vielä

kaikki muuttaa voi". Ja tällä oikeutemme jatkuvalla esiintuomisella me kaikessa tapauksessa voimme, ellemme muuta, ainakin estää laittomilta toimenpiteiltä kaiken laillisuuden varjonkin. Samaten voimme me ilmoittamalla, että me pidämme sitovana ja velvoittavana vain laillisia lakejamme, osottaa, ettemme voi laittomuuksiin taipumalla antaa laittomuuksille edes sitä näennäistäkään pätevyyttä, jota käytännössä alistumisesta voitaisiin toivoa niille saatavan. Tämän me voimme sanoa, sillä me näemme, mitä meillä on edessämme asiointilan tähän tapaan edelleen jatkuessa. Meidän on nähtävästi valittava, joko oikeuksistamme ja kansallisen olemassaolomme edellytyksistä kiinnipitäen kestää kovimmatkin koettelemukset, parempien aikojen tullen sitten voidaksemme korjata sen, mitä nyt meiltä särjetään, tahi peläten ja väistien syyistä tai toisesta väkivallan hirmuja, luopua oikeuksistamme, uhrata kansallisuutemme elinehdot ja hävitä pois kansojen kirjoista. Me emme tietysti voi valita muuta kuin yhdellä tavalla. Velvollisuus isiämme, itseämme, lapsiamme ja koko sivistynyttä ihmiskuntaa kohtaan vaatii meitä ehdottomasti valitsemaan edellisen vaihtoehdon.

Tämä, mitä tässä olen kaikessa lyhykäisyydessä esittänyt, on valiokunnan adressiehdotuksessa sovittelun kautta saatu sanotuksi siten, että voin kaikissa kohdissa siihen yhtyä ja sitä kannattaa. Olisiko tämä tai tuo asiankohta ollut sanottava jonkun verran toisella tavalla, sen kysymyksen ei mielestäni tarvitse, eikä se saikaan, häiritsevästi vaikuttaa asialliseen yksimielisyyteen.

Mietintöön liitettyä vastalauseetta voi tosin pitää asiallisistakin erimielisyyksistä johtuneena, ja niinhän on vastalausujain puolelta vakuutetukin. On kuitenkin huomattava, että vastalausujat pyytävät ainoastaan yhtä kohtaa valiokunnan ehdotuksesta mielestään vahingollisena kokonaan poistettavaksi. Muihin kohtiin he ehdottavat vain täydennyksiä tai lisäyksiä. Valiokunta onkin tosin käsitellyt aihetta lyhyesti, mutta kuten täällä on jo viitattu, johtuu se osaksi adressikirjelmän muodosta ja luonteesta, osaksi siitä, että monesta asiasta, joita tässä asiakirjassa on kosketeltu, on eduskunta jo aikaisemmin tehnyt seikkaperäisesti selkoa. Adressin lyhyt muoto johtunee myös osaksi siitä käytännöllisestä seikasta, että valiokunta on saanut eduskunnalta tehtäväkseen valmistaa myöskin

anomusehdotuksen, jossa viimeaikaisia laittomia toimenpiteitä lähemmin käsiteltäisiin ja valaistaisiin. Ryhtymättä minäkään tässä yhteydessä lähemmin koskettelemaan vastalausujain täydennysehdotuksia, huomautan vain siitä, että ne eivät jo laajuutensa ja monilukuisuutensa takia sopine adressimuotoon, kuten vastalausujat itsekin näkyvät myöntävän. Jos perustuslakivaliokunta sitten vielä tämän istuntokauden kuluessa ennättäisi valmistaa tuon mainitun anomusmietinnön, niin voisihan se siinä yhteydessä ottaa huomioon vastalausujain ehdotuksia sikäli kuin se niitä voisi asiallisesti hyväksyä. Mutta adressiehdotusta ei nyt missään tapauksessa pitäisi valiokuntaan takaisin lähettämällä panna alttiiksi sille vaaralle, ettei edes sekään mahdollisesti ennättäisi tulla lopullisesti valmiiksi.

Maassa odotetaan, että eduskunta pikimmiten lausuisi tälläkin kertaa hallitsijalle julki kansanmielen tapahtuneiden oikeudenloukkausten johdosta, ja minä puolestani uskallan uskoa, että eduskunta on sen tekävä, hyväksymällä tämän adressiehdotuksen hallitsijalle osotettavaksi.

Ed. Iipponen: Kun tältä paikalta tässä maamme ja kansamme etua ja elämää niin syvästi koskevassa asiassa lausun muutamat harvat ja yksinkertaiset sanat lähteneinä kansan syvien rivien povesta, en tee sitä siinä luottavassa toivossa, että se voiman ja vallan oikeuteen perustuva suunta, joka Venäjän vallanpitäjain puolelta on maatamme ja kansaamme kohtaan kohdistettu, tulisi sen johdosta muuttumaan. Ei. Mutta minä teen sen oikeudentunnon pakkotamana, sillä varmallalla luottamuksella, että ihmilliseen rakkauteen perustuva oikeus on valtaa korkeampi ja kansojen Hallitsijan avulla vihdoin voittava. Tuskinpa voi edellyttää että hallitus, joka aina on tottunut ohjaamaan Venäjän sisäistä ja julkista elämää hallitusvallan määräysten ja käskyjen nojalla, käsittäisikään sitä rakkautta ja kiintymystä, mikä Suomen kansalla on perustuslakeihinsa, joidenka turvissa se on vuosisatojen kuluessa saanut elää „vapaana lakiansa turvissa“, kehittyen sekä henkisesti että taloudellisesti, kohoten kansakuntien joukkoon sivistyskansaksi, jolla on oma historiansa ja oma tehtävänsä kansojen kulttuurihistorian palveluksessa. Se karu luonto ja kova ilmanala, mikä Suomella maantieteellisen asemansa johdosta on osana, ehdottomasti edellyttää vapaan

toiminnan oikeutta niin hyvin henkisen kuin taloudellisen elämänkin alalla sen persoonallisiin ominaisuuksiin perustuvan itsetoiminnan ja yritteliäisyyden elvyttämiseksi ja ylläpitämiseksi, mitä Suomen kansa kokonaisuudessaan ja kaikki sen yksityiset jäsenet ehdottomasti tarvitsevat, voidaksensa ylläpitää taloudellisen elämän ehdot hyisen hallan hätyytellessä ja luoda sivistyselämän ja hengen viljelyksen, täyttäkseen velvollisuutensa historian palveluksessa kulttuurikansana Venäjän keisarikunnankin kunniaksi. Sillä jos Venäjän hallitus täysin tajuaisi Suomen kansan rakkauden vapaisiin lakeihinsa ja perustuslailliseen valtiolämäänsä, niin tuskinpa se lakejamme polkeva ja vapaata itsehallinto-oikeuttamme sortava toiminta, joka yhä kauvemmas vieroittaa Suomen kansan rakkauden ja luottamuksen Venäjästä vastoin sitä lähentymistä, jota nykyisillä toimenpiteillä sanotaan tavoiteltavan, olisi mahdollistakaan. Minä muistan erään paljon puhuvan tapauksen siltä ajalta, jolloin Suomi vielä sai viettää ominakeista vapaata elämää. Oli Venäjän-Turkin sota, josta sanomalehdet tiesivät kertoa että venäläiset Osman-Paschan kuuluisaksi tulleen urhoollisuuden takia olivat joutuneet tappiolle ja ahdinkoon ja olivat Balkanilta peräytymässä takaisin Tonavaa kohti. Ja kun nyt tappion viestit kerrottiin sille miesjoukolle, joka silloin oli kokoontunut kotikuntani kuntakokousta varten, arviolta noin satakunta miestä, niin kuului miesten joukosta lausuntoja: voi, pitäisi mennä venäläisiä auttamaan. Ja useita nuoria miehiä siitäkin kunnasta lähti Suomen kaartiin ja sen mukana Turkin sotaan, jonne joku niistä ainiaaksi jäi kaatuen tappelu-tantereelle Venäjän suuruuden ja kunnian puolesta taistellessa. Näin oli siihen aikaan. Mutta jos tässä suhteessa on kansan mielipide muuttunut, niin että tällaisten tilaisuuksien sattuessa, joista mainitsin, ei enää kuuluisi hyvää toivottavia ja ystävällisiä huudahduksia, niin syy ei suinkaan ole meidän, vaan syy siihen on tuo järjestelmällisesti harjoitettu itsenäisen ja vapaan perustuslaillisen elämämme ja itsehallinto-oikeutemme sortaminen, joka syvästi koskee kaikkien Suomen kansalaisten sydänjuuriin. Ei ole matalintakaan majaa, jonka asukkaat eivät tuntisi syvintä surua isänmaatamme kohtaan harjoitetun sorron johdosta. Mutta minun vakaukseni on, että niin totta kuin me olemme suomalaisia, ja niin monen kovan kokemuksen

läpikäyneitä ja kulkeneita, ei vuosisatojenkaan sorto ole kyllin pitkä meistä poistamaan rakkautta isänmaahamme, kieleemme ja itsehallinto-oikeuteemme.

Minä siis puolestani hyväksyn ja lämpimästi kannatan käsilläolevaa perustuslakivaliokunnan enemmistön adressiehdotusta.

Ed. Alkio: Taasen on eduskunta aikeissa kääntyä hallitsijan puoleen esittämään luetteloa niistä kärsimyksistä, joita nykyisen hallituspuolueen aikana tässä maassa niin syvästi tunnetaan. Minkätähden Suomen eduskunta joka kerta kun se kokoontuu katsoo tarpeelliseksi tämän vetoomisen hallitsijaan? Sentähden, että asema on täällä vähitellen muuttunut niin luonnottomaksi, että sille tuskin missään koko maailman perustuslaillisesti hallituissa maissa löytyy vertoja vertävää. Ei tämän aseman luonnottomuus ole siinä, että hallitus polkee perustuslakeja — selasta tapahtuu kaikkialla perustuslaillisesti hallituissa maissa —, vaan aseman luonnottomuus on siinä, että Suomen eduskunta ei enää pitkään aikoihin ole saanut välittömästi puhutella hallitsijaansa, joka kuitenkin ensi kädessä on edesvastuussa Suomen perustuslakien pyhänä pitämisestä. Suomen eduskunnalla ei ole mitään muuta mahdollista keinoa saada jälleen avatuksi sitä tietä hallitsijan ja kansan välillä, jonka kautta lailliset olot tässä maassa jälleen palautettaisiin, kuin niin usein kuin mahdollista koettaa kirjelmien, anomusten ja adressien kautta kääntyä hallitsijan puoleen vedotaksensa hänen keisarisanaansa. Kun Venäjän hallituksen puolelta Suomen autonomian polkemisyhtykset alkoivat, tapahtui se ensinnä yksinomaan hallinnollista tietä. Mutta kun nämä yritykset johtivat siihen, että Suomelle uudelleen täytyi tunnustaa perustuslaillisesti hallitun maan oikeudet, on nyt uudelleen alettu tätä samaa Suomen perustuslakien polkemista, Suomen autonomian kieltämistä, Suomen itsehallinnan syrjäyttämistä, sitä on koitettu myöskin Venäjän valtakunnan duuman välityksellä ja kautta. Ja historiassa ennen kuulumattomalla tavalla on Venäjän valtakunnan duuma antautunut välikappaleeksi hallituksensa kädessä polkemaan Suomen perustuslakeja, samalla kun tämän samaisen valtakunnan duuman asiana olisi taistella omien laisäättämisoikeuksiensa puolesta, jotka ovat vielä niin koettelemattomat ja nuoret. Kun Suomen eduskunta joka kerta kun se kokoontuu, ilmoit-

taa, että se ei tahdo luopua niiden perustuslakien noudattamisesta, jotka Suomelle on kaikiksi ajoiksi pyhästi vakuutettu, niin se tekee sen myös sen jälkeen, kun Venäjän valtakunnan duuma on alentunut hallituksensa tarkoituksen toteuttajaksi polkeaksensa Suomen perustuslakeja, vaikka Venäjän valtakunnan duumalla ei ole minkäänlaista oikeutta tähän tekoon ollut. Kun Suomen eduskunta joka kerta kokoontuessaan, kun laittomuus tätä tietä tullessa maassa vallitsee, julistaa Venäjän vallanpitäjille, että tässä maassa ei voi milloinkaan tulla lakina noudatetuiksi sellaiset lait ja määräykset, joita Venäjän vallan puolelta tähän maahan lähetetään syrjäyttämällä Suomen perustuslakeja ja sen lainsäätämisoikeutta, kun Suomen eduskunta ilmoilauuu tavalla tai toisella, että se ei tahdo kunnioittaa näitä tällaisia lakeja, ei se silloin tee mitään muuta kuin julistaa Suomen kansan pyhintä tahtoa, sen kansan, joka on meidät tänne valinnut. Siinä adressissa, joka tänään on eduskunnan käsiteltävänä ja hyväksyttävänä, koetetaan etupäässä osoittaa, mitenkä turmiollisesti tämä nykyinen laitton hallintojärjestelmä vaikuttaa tämän maan hallintoon, ja mitenkä tämä hallinto nöyrästi alistuen venäläisten mah-tien käskyihin vähitellen saattaa olot tässä maassa niin kurjiksi ja onnettomiksi, että alkaa jo vallata pelko siitä, että hallituksen esimerkki vähitellen pakottaa täällä kansankin polkemaan lakeja, joilla muuten ei hallituksen mielestä näytä olevan minkäänlaista merkitystä.

Jos sellainen asiointila joskus tässä maassa sattuisi, ei se suinkaan olisi eduskunnan eikä tämän kansan syy, vaan sen hallitussuunnan, joka nykyään Suomessa ylintä valtaa pitää. Ja kun eduskunta, jonka asiana on myöskin valvoa, että maassa järjestys vallitsee, julistaa tälle hallitukselle, että se pelkää hallinnollisen anarkian vähitellen johtavan maassa onnettomuuksiin, tekee se silloin varmaankin pyhimmän, mitä eduskunnalla on tehtävänä, kun se ennakolta ilmoittaa, että se pelkää laittomuuden vähitellen johtavan sellaisiin mahdottomuuksiin, joista on hyvin vaikea selviytyä.

Eduskuntamme on koettanut näitten vuosien kuluessa kiinnittää huomiota lainlaadintaan voidaksensa siten säätää tässä maassa lakeja, joilla tyydytettäisiin niitä kansan syvien rivien vaatimuksia, jotka vuosisadan kuluessa ovat saaneet olla lainsäädännössä toteuttamatta. Mutta vaikka täällä on lakia säädetty, on seurauksena siitä

kuitenkin ollut, että hallitus ei ole vielä ottanut edes käsitelläkseen eduskunnan tärkeimpiä lakeja, vaan antaa niitten maata levossa ja rauhassa, toivoen kenties, että ne siten saadaan tapetuiksi. Näin on hallitus antanut jäädä leppämään kieltolain, jota niin suurilla toiveilla tämän kansan puolelta on odotettu. Sen sijaan on hallitus tavoilla ja keinoilla, jotka perustuslaillisesti hallituissa maissa ovat kuulumattomia, ryhtynyt tukemaan edelleen väkijuomain valmistuksen ja kaupan vapautta tässä maassa. Täällä on säädetty uudet kunnallislait. Pitkä aika on jo siitäkin kulunut, kun eduskunta niistä sanoi viimeisen sanansa. Usein on hallitusta muistutettu näistä, että kunnallislaitkin saataisiin vihdoin vahvistetuiksi. Mutta järjestelmällisesti vaikenee se niittenkin suhteen. Se ei halua vahvistaa uusia kunnallislakeja kenties siksi, että niittenkin vahvistamisen kautta kansanvaltaiset järjestelmät tässä maassa saisivat enempi jalansijaa. Täällä on myöhästynyt pitkiksi ajoiksi sellainenkin lainsäädäntötyö kuin työväensuojeluslait. Ei ole mikään kumma, jos nykyisissä oloissa, jolloin työtaistelut kapitalistisen tuotannon järjestymisen kautta käyvät joka-päiväisiksi asioiksi kaikissa maissa, taistelut tässä maassa kärjistyvät usein pitemmälle kuin kehityneemmissä maissa. Sillä yhtenä syynä tähän täytyy pitää sitä, että työväenlainsäädäntö on täällä jäänyt yhdenneltoista hetkelle toteuttamatta. Ja kun hallitus niin onnistuneesti, kuin se meillä nykyään tekee, jarruttaa näitten lakien toteuttamista senkin jälkeen, kun ne eduskunnassa on saatu läpiajetuiksi, osoittaa se vain, että hallitus pyrkii käyttämään sitä asiointilaa, joka tässä maassa vallitsee työn ja pääoman välisen taistelun muodossa, hyödyksensä, jakeakseen enempi kuin mitä täällä muuten olisi tarpeellista maan valtiollisen ryhmityksen taloudellisen taistelun pohjalla.

Maan varojen käyttämisessä on nykyinen hallitus astunut askeleita, joita suurella levottomuudella ja pelolla kansan eduskunnan puolelta on seurattu. Tämä hallitus on tahtonut väittää, että tässä maassa on eräitä valtion varoja, joihin eduskunnan määräämisvalta ei ulotu, vaan joita hallitsija yksin olisi oikeutettu määräämään tarkoituksiin, jotka hän näkee hyviksi. Siitä on seurauksena suuria vaikeuksia. Muun muassa on käynyt siten, että määrärahoja, joita eduskunta on määrännyt käytettäväksi kaikenlaisiin valistustarkoituksiin, hallitus on evännyt

maksamasta siitä syystä, että niitä on osotettu niistä varoista, joita hallitus väittää hallitsijalla olevan yksinoikeus käyttää. Sitävastoin on hallitus käyttänyt Suomen valtiovaroja tarkoituksiin, jotka ovat niin ilmeisessä ristiriidassa Suomen oikeuksien ja Suomen edun kanssa, että sellaista valtiovarain käyttöä vastaan täytyy kansanedustajain jokaisessa sopivassa tilaisuudessa protesteerata. Kun Suomen valtiovaroja käytetään esimerkiksi sellaisiin tarkoituksiin kuin Venäjän sotilastarpeitten korvauksiin, ilman että eduskunnalta edes kysytään tähän lupaa, on se ilmeistä hallituksen oikeuden väärinkäyttämistä niitten oikeuksien ulkopuolella, jotka perustelait sille takaavat. Kun sen lisäksi useimmista tarkoituksista, joihin hallitus kieltäytyy varoja myöntämästä, selitetään, että valtiovarat eivät ole niihin riittäneet, selitetään, että niihin olisi eduskunnan määrättävä varoja suostunnoista tai muista varoista, jotka ovat eduskunnan käytävissä, osoittaa tämä pyrkimys, että hallitus tahtoo vakaannuttaa meikäläiseen valtiovarainhoitoon periaatteita, jotka ovat jyrkässä ristiriidassa Suomen valtio-oikeuden kanssa.

Tänään on jaettu eduskunnalle eräs hallituksen esitys, jossa uudelleen kehoitetaan eduskuntaa osottamaan varoja eräisiin tarkoituksiin, joihin eduskunta jo kaksi vuotta takaperin määräsi varoja, mutta tällä kertaa hallitus nimenomaan ilmoittaa, että niitä varoja ei ole voitu suostua käyttämään eduskunnan määräämiin tarkoituksiin siksi, että eduskunta oli määrännyt niitä sellaisista valtiovaroista, joihin eduskunnan määräämisvalta ei ulotu.

Kun joutuu vertailemaan niitä tarkoituksia, joihin hallitus käyttää varoja eduskuntaa kuulematta, ja niitä tarkoituksia, joihin eduskunta varoja osottaa, mutta joihin hallitus kieltää varoja maksamasta, joutuu kansanedustaja varsin merkilliseen asemaan. Ei sen vuoksi, ettei se tietäisi, onko hallituksen toimenpide hyväksyttävä, vai onko siltä kiellettävä oikeus, vaan sen vuoksi, että edustajissa pyrkii valtaan se ajatus, että hallitus tekee leikkiä eduskunnasta ja kansan tahdosta.

On kuvaavaa tässä tänään eduskunnalle jaetussa armollisessa esityksessä, jossa luetellaan ne määrärahat, joita hallitus ei ole katsonut eduskunnalla olevan oikeuden määrätä valtiovaroista, että esimerkiksi apumaksuja kaupunkien kansakoululaitokselle ei ole sopinut maksaa 710,000 markkaa valtiovaroista, mutta sen

sijaan on hallitus samoihin aikoihin katsonut hyvin sopivaksi laajentaa ja lisätä santarmimeinoja ja poliisilaitoksen kustannuksia. Tässä ilmeisesti selvenee hallituksen ja kansaneduskunnan politiikan ristiriita. Kansaneduskunta käsittää, että maan edistyspyrkimyksiä on koetettava tukea kansansivistyksen lisäämisen kautta, mutta hallitus on kuuro tälle vaatimukselle ja sen vuoksi tahtoo se lisätä vain santarmeja ja poliiseja.

Edelleen hallituksen valtiovarat eivät riittäisänsä kansakouluopettajain ja -opettajattarien avustamiseksi 15,900 markalla vuodessa, mutta sen sijaan riittävät nämä hallituksen varat esim. sellaisiin tarkoituksiin kuin vahingonkorvaukseksi surullisen kuuluisalle Pekoselle siitä, että tämä henkilö lainpolkijana ja rikollisena aikoinaan erotettiin yhteiskunnan palveluksesta.

Hallitus luettelee meille tänä päivänä suuren joukon apumaksuja kansakoulujen ja kansanopistojen avustamiseksi sekä köyhien kansakoululasten vaatetusavuksi ja monenlaisiin muihin kansan sivistys- ja kasvatustarkoituksiin, kaikkiaan noin kolmisen miljoonaa markkaa, joihin hallitus ei ole suostunut eduskunnan määräämällä tavalla yleisiä valtiovaroja käyttämään. Mutta sensijaan on tällä hallituksella ollut varoja eduskuntaa kuulematta ryhtyä suunnittelemaan Suomen rautateillä laajakantoisia, paljon maksavia uudistustoimenpiteitä, joista ei ole tälle maalle vähintäkään hyötyä. Kun hallitus tekee niin, tekee se kaiken tämän siksi, että se tietää olevansa tekemisissä sellaisen kansaneduskunnan kanssa, joka ei voi päätöksensä tueksi vedota muuhun mahtiin, kuin oikeuden; ja kun hallitus on järjestelmällisesti ryhtynyt polkemaan oikeutta, laskee se tietysti viimeisenkin korttinsa pöytään pannakseen kaikki alttiiksi tämän kansan oikeuksien polkemiseksi.

Kun tällaisista seikoista on kysymys kansan eduskunnassa, on itsestään selvää, että edustaja ei saata mitään muuta kuin jyrkästi asettua tuomitsemaan sellaista hallituksen toimenpidettä. Mutta kun eduskunnan toimenpiteet ja vaatimukset eivät enää anomusten muodossa tai muissa sellaisissa pääse välittömästi hallitsijan luo, kun välillä on voimia, jotka eivät kuulu Suomen hallintojärjestelmään, täytyy edustajan luoda toivova katseensa tuleviin aikoihin. Hänen täytyy käsittää tätä nykyistä asemaa sotalaksiksi, jolloin eduskunta taistelee niiden oikeuksien puolesta, jotka ovat olleet olemassa, mutta

joiden valta nykyhetkenä kielletään, mutta joiden ikuiseen elinvoimaan ja elämismahdollisuuteen eduskunta uskoo. Kun eduskunta siis taistelee näiden kansansa oikeuksien puolesta, taistelee se siinä mielessä, että aika on tuleva, jolloin näille kansan oikeuksillekin tunnustus annetaan, ja se aika on tuleva sitä nopeammin, mitä rehellisemmin kansa omassa keskuudessaan koettaa noudattaa oikeuden ja totuuden politiikkaa. Kun Suomen eduskunta siis päättää lähettää tämän kirjelmän hallitsijalle, emme me suinkaan tarkoita sitä, että siinä on sanottu läheskään kaikki, mitä me tahtoisimme hallitsijalle sanoa, vaan siinä on ainoastaan viittauksia siihen, mihin me tahtoisimme tulla ja mihin me pyrimme. On siis selvää ettei kukaan saa tällaiselta kirjelmältä vaatia, että se olisi tyhjentävä.

Kun siis adressi nyt lähetetään, toivokaamme sille kansan edustajina menestystä. Olkoon, että sekin kohtaa kuuroja korvia niinkuin monet edelliset. Joka tapauksessa se tietoisuus, että kansat elävät pitemmälle kuin hallitukset, on rohkaiseva meitä siinä taistelussa, jonka keskellä me parhaillaan elämme.

Ed. Hämäläinen: Mietintöön liittämässämme vastalauseessa on muun ohella ehdotettu, että eduskunta aivan erikoisesti ja tarpeellisella selvyydellä lausuisi arvostelunsa nykyisen senaatin valtiollisesta suunnasta. Samoin on siinä ehdotettu lisäystä, joka koskettelisi viime vuosina harjoitettua kansalaisvapauksien ahdistelua ja edelleen lisäystä oikeuslaitoksen antautumisesta laittomuus- ja sortopoliitiikan palvelukseen. Valiokunnan porvarillinen enemmistö ei ole näitä asioita pitänyt sen arvoisina, että olisi niihin ryhtynyt huomiotaan kiinnittämään. Eikä tämä enemmistö ole suostunut edes siihen, että olisi tilattu hallitukselta valiokunnan käytettäväksi näitä asioita koskevia asiakirjoja. Väärinkäytökset mainituilla aloilla ovat kuitenkin olleet niin karkeita, ettei valiokunnan menettelyyn niiden suhteen voi äänettömyydellä alistua.

Tässä täytyy huomauttaa aluksi, että, kun valiokunnassa ja täällä eduskunnassakin on viitattu että tarkempi ja yksityiskohtaisempi epäkohtain ja väärinkäytösten koskettelu on kuulua anomukseen eikä adressiin, niin tuollainen väite on suoranainen veruke, sillä anomuksen laatiminen on mitä suurimmassa määrin epävarmaa, pikemmin näyttää olevan varmaa, että sa-

notusta anomushommasta ei tule mitään näillä valtiopäivillä.

Kun suurlakon jälkeen maahamme muodostui verrattain lukuisa sosialistinen sanomalehdistö, jonka virkavalta, porvarisluokat ja papisto pian huomasivat heidän pyyteilleen vaaralliseksi, panivat pian varsinkin näiden luokkain pimeimmät ainekset kaikkensa liikkeelle tätä sanomalehdistöä vastaan. Painokannetulan valitsivat yhdeksi parhaimmista aseistaan. Näiden painojuttujen yhteydessä ovat yläluokkalaisten kostopyyteet esiintyneet karkealla tavalla. Painokanteita on porvarien taholta käytetty suorastaan aseina sosialidemokraattista liikettä vastaan. Niinpä ovat viralliset syyttäjät eräissä tapauksissa nostaneet kanteita sosialidemokraattisia lehtiä vastaan kilpailevien porvarillisten lehtien nimenomaisesti yllytyksestä, ja tuomioistuimet nähtävästi ovat koettaneet olla huomaavaisia oman leirinsä sanomalehtien esittämiä mielipiteitä kohtaan.

Viime vuoden ajalla olin tilaisuudessa saamaan eräitä tietoja, jotka valaisevat Suomen sosialidemokraattista sanomalehdistöä vastaan käytyä painokannetaistelua. Tietoja painokanteista antoi 18 sanomalehteä ja aikakauslehteä, kun taas 5 sanomalehdestä, joilla niilläkin on runsaasti ollut painokanteita, tällaisia tietoja puuttui. Mutta jo näidenkin 18 lehden puolesta annettujen tietojen yhteissummat osottavat, millä rai-volla valtuuskalalaiset ovat käyneet sotaa sosialistien sananvapautta vastaan. Tässä kerrottavat numerotiedot, jotka koskevat aikaa vuoden 1905 suurlakosta viime vuoden huhtikuuhun, puhuvat siitä kumoamattoman selvää kieltä. Tuolla ajalla on painokanteita nostettu kaikkiaan 144, joista 96 yksityisten nostamia ja 48 virallisten syyttäjien ja muiden viranomaisen. Kumottu on kaikkiaan 31 kannetta, niistä kuitenkin muutamia siten, että on välillä syntynyt sovinto eli kantaja muuten perääntynyt. Siis 113 tapauksessa ovat tuomioistuimet suvainneet rangaista, ja rangaistusten suuruutta määritellesään ne eivät yleensä ole olleet turhan tarkkoja. Sakotuhansia ja vankeuskuukausia ovat oikeusherrat jakaneet kitsastelematta. Niinpä tekikin langetettujen sakkujen yhteissumma 15,495 markkaa. Kanteiden nostajia on tavallisesti tuosta tärkeästä harrastuksestaan palkittu auliilla kädellä, rojautellen lehtien maksettavaksi oikeuskuluja sadoissa, jopa tuhansissakin markkoissa. Tuomittujen oikeuskulujen yhteis-summa on 7,647 markkaa. Sitä vastoin

ei aiheettomilla painokanteilla urheilleita porvarillisia rettelöitsijöitä ole huolitettu liiallisilla kurlungeilla rasittaa. Sanoin jo, että kumotuksi tulleita kanteita on ollut 31, niiden joukossa myös lukuisasti sellaisia, joita oikeudessa on käsitelty useampia kertoja ja jotka kussakin tapauksessa ovat asianomaiselle lehdelle aiheuttaneet todistajapalkkioita y. m. menoja satoja markkoja. Asiain tutkiminen ja todistukset ovat osottaneet kanteen aiheettomaksi, kanne on kumottu. Mutta lehti on saanut pitää siitä koituneet menot omana vahinkonaan. Aiheettomalla kanteella rettelöinyt on moisessa vahingoittamistoimessa onnistuttuaan saattanut tyytyväisenä naureskella partaansa, sillä koko lysti ei ole maksanut hänelle juuri mitään. Ainoastaan yhdeksän kertaa on sattunut sellaista, että kantaja on tuomittu korvaamaan kulut lehdelle ja joka kerta kuin sellaista tehtiin, muistettiin tuomarien taholla olla rahamääriin nähden erinomaisen vaatimattomia, koska kaikkien näiden lehtien hyväksi tuomittujen kulujen yhteissumma on kokonaista 147 markkaa.

Sakkojen ja tuomittujen oikeuskulujen lisäksi ovat lehdet suurissa painojutuissa olleet pakotetut uhraamaan huikeita summia muihin menoihin, kuten todistajapalkkioihin, todistajain matkakustannuksiin, hovioikeusmatkoihin majesteettijutuissa, pöytäkirjain lunastuksiin, juttujen jatkamiseen ylioikeuksissa ja niin edespäin. Nämä muut rahalliset menot, vaikkei läheskään kaikkia ole oltu tilaisuudessa merkitsemään annettuihin vastauksiin, tekevät yhteensä 7,708 markkaa. Saamme siis tulokseksi noista eriryhmistä, että yhteensä on 18 sosialidemokraattisella lehdellä ollut painojutuista rahallisia menoja 30,850 markkaa. (Vasemmalta: Ryssäläistä! Puhemies: Hiljaa!) Todellisuudessa tuo summa kuitenkin olisi tuhansia suurempi, jos kaikki menot olisi voitu paperille merkitä. Ovathan esimerkiksi monet jutut jottuneet kirjeenvaihtajain lähettämistä uutisista ja kirjoituksista. Sellaisissa jutuissa ovat usein kirjoittajat itse vastanneet, saaden hekin sekä sakkoja että kustannuksia. Heidän kärsimänsä rahalliset kustannukset ovat enimmäkseen jätetyt pois edelläolevista menosummista.

Rahasakkojen ohella ovat porvarilliset tuomioistuimet mätäneet sosialistisille sanomalehtimiehille hirveän julmia vankeustuomioita. 6, 8 ja 10 kuukauden vankeustuomioita on isketty tuon tuostakin. 17 eri tapauksessa on tuomittu

vankeutta yhteensä 90 kuukautta 10 päivää. Jos kuukaudet lasketaan päiviksi, saadaan noista tuomioista 2,710 vankeuspäivää. 10 tapauksessa noista 17:sta on vankeustuomion antamisen syyksi selitetty majesteettirikos.

Muistettakoon vielä, että niistäkin viidestä lehdestä, joista edelläoleviin laskelmiin ei ole tietoja saatu, on eräillä ollut suuria painojuttuja runsaine sakkoineen ynnä muine kustannuksineen.

Tuomioistuinten noudattaman kehitun „puolueettomuuden“ oikea laatu on useinkin jutun yhteydessä räikeällä tavalla tullut esille. Ilmoitetaan tapahtuneen sellastakin, että paikkakunnan porvarillisen lehden toimittaja on istunut oikeuden jäsenenä työvään lehtiä tuomittaessa. Jälkeen viime huhtikuun, johon asti tässä kerrotut tiedot ulottuvat, on annettu lukuisia tuomioita muun muassa majesteettirikoksista ja muita juttuja nostettu kymmenittäin. Siten nousee nyt jo tuomittujen vankeuskuukausien määrä runsaasti yli sadan.

Mutta varsinkin painohallituksen rettelöiminen on kyllä ulottunut melkoisessa määrässä muihinkin kuin sosialistilehtiin. Niinpä julkaisi 1909 eräs porvarillinen lehti tilastoa erikoisesti majesteettijutuista kaiken kaikkiaan. Sen mukaan oli 1905 vuoden lopulta syyskuulle 1909 painohallitus tehnyt 63 ilmiantoa majesteettirikoksista sanomalehtiä ja aikakauslehtiä vastaan. Senaatin oikeusosasto oli käsitellyt 58, hylännyt 30, ehdottanut kanteita 28, kenraalikuvernööri esittänyt 2, käsittelemättä oli 5, langettavia tuomioita oli annettu 16 ja ratkaisematta oli vielä 12 juttua. Sen jälkeen on kai tullut jotakuinkin sama määrä lisää.

Yleensä on painohallitus aivan järjestelmällisesti ja lain määräyksistä välittämättä aikaansaanut mitä pahinta sekasortoa painotoimen alalla kenraalikuvernöörin, senaatin ja osittain senaatin oikeusosastonkin avustamana. Niinpä painohallitus näkyy vaativan sanomalehtiä perustettaessa ja sanomalehden vastaavaa toimittajaa vaihdettaessa luvanpyytämistä, kun sitä vastoin alioikeudet ja hovioikeudet poikkeuksetta samoin kuin senaatin prokuraattori viime vuonna ovat selittäneet, että vuoden 1906 perustuslain johdosta ei luvanhakua voi vaatia, vaan on ilmoitusta pidettävä riittävänä. Siitä huolimatta painoylihallitus yhä uusia kanteita nos-

tamalla rettelöi niitä sanomalehtiä ja kirjapainoja vastaan, jotka ovat pysyneet lainmukaisella kannalla eivätkä ole taipuneet vaaditun luvan hakuun. Onpa sama „hallitus“ tämän vuoden kuluessa eräässä tapauksessa sakon uhalla määrännyt sanomalehden kustantajan hankkimaan lehteensä uuden vastaavan toimittajan ja sen hyväksymisestä määrään kuluessa tekemään anomuksen, koska kenraalikuvernööri ei ollut „hyväksynyt“ sitä henkilöä, joka kustantajan toimesta oli ilmoitettu kyseenalaisen lehden toimittajaksi. Tämän ohella näkyy sama „hallitus“ pitävän itsensä oikeutettuna ryhtymään mihin muuhun rettelöimiseen ja kuristus-toimenpiteeseen tahansa. Se on kieltänyt tuomasta ulkomaalaisia lehtiä Suomeen ja nykyinen senaatti on antanut sille siunauksensa. Se on myöskin pannut toimeen tuon tunnetun jutun vapaakappaleista, joita kirjapainojen olisi lähetettävä nykyään toimiville painoasiamiehille. Tässä on senaatti määrännyt, että näitä vapaakappaleita olisi lähetettävä, mutta nykyisen edellinen prokuraattori on ilmoittanut, että lain mukaan niitä ei ole velvollisuus lähettää ja myöskin Oulun sekä Turun ja Porin läänin kuvernöörit ovat asettuneet tässä suhteessa kielteiselle kannalle, ovat kieltäytyneet kirjapainoja siihen pakottamasta. Ja nykyään sama painohallitus parastaikaa näkyy järjestävän teatterisensuuria, jossa hommassa kenraalikuvernööri lienee mukana.

Mitä erityisesti tulee majesteettijuttu-tuomioihin, voisi niistä esittää lukuisia näytteitä, mutta rajotun minä tässä tarkemmin esittämään ainoastaan yhtä niistä, nimittäin sanomalehdentoimittaja Manneria vastaan nostetussa jutussa annettua tuomiota, koska tämä yksityistapaus osoittaa valaisevasti noitten niin lukuisien majesteettijuttujen tuomioitten todellista luonnetta ja viheliäisyyttä. Manner tuomittiin vankeuteen siitä syystä, että hän oli tehnyt sellaisen „rikkoksen“, että julkesi sanoa Suomen asiain venäläistä esittelyjärjestystä laittomaksi. Mutta oliko mies sitten tässä suhteessa ainoa syntipukki? Ehkä on jätettävä muut todistukset ja muistutettava ainoastaan, mitä eduskunnassa tuosta esittelyjärjestyksestä on sanottu. Asia oli ensi kerran esillä 1908 toisilla valtiopäivillä, jolloin eduskunta hyväksyi venäläisen esittelyjärjestyksen poistamista tarkoittavan anomuksen. Keskustelussa lausui siitä edustaja J. Castrén muunmuassa: „Tämä toimenpide syrjäyttää Suo-

men asiain esittelyn perustuslaillisen järjestyksen“. Edustaja Grotenfelt lausui muun muassa: „Se on täysin ristiriidassa niitten lainmukaisten oikeuksien kanssa, joita on Suomen kansalle vakuutettu, ja niitten toimenpiteitten loppuunsaattaminen, joista Venäjän valtiomiehet tässä asiassa ovat puhuneet, osottaisi sen sisäisen autonomian täydellistä hävittämistä, joka on Suomen kansalle laillisesti suotu“. Eduskunnan päättämässä anomuksessa siitä lausuttiin m. m., että se esittelyjärjestys merkitsee „syvälle käypää poikkeusta siitä sisällisestä itsenäisyydestä ja oikeusjärjestyksestä, mikä on Suomelle juhlallisesti vakuutettu“. Myöhemmin samassa anomuksessa m. m. lausutaan: „Kaikesta siitä, mitä edellä on esitetty, käypi ilmi, että puheenalainen armollinen määräys myöskin antamistapansa puolesta on soveltumaton Suomelle vakuutettuun autonomiaan ja oikeusjärjestykseen, eikä sillä voi olla Suomelle annetun lainsäätämistoimenpiteen merkitystä“. Ja edelleen: „Paitsi, että kesäkuun 2 päivänä annettu määräys on soveltumaton Suomelle vakuutettuun oikeuteen, muodostuisi se käytännössä Suomen asioille erittäin haitalliseksi ja turmiolliseksi“. Anomus päättyi ponteen: „että Suomelle säilytettäisiin tämän maan lainsäädäntöä ja hallintoa koskevat asiain valmisteluun sekä alamaiseen esittelyyn nähden sille perustuslain mukaan tuleva oikeus sekä että Suomen asiain käsitelyjärjestys tämänmukaiselle kannalle oikais-taisiin“.

Lisättäköön, että anomuksesta tässä siteeratut kohdat samoin kuin anomuksen ponnenkin eduskunta hyväksyi aivan yksimielisesti.

Siis eduskunnan anomuksessa seikkaperäisesti ja kiistämättömällä selvyydellä todistettiin ja leimattiin kyseenalainen venäläinen määräys sekä syntyynsä että sisältöön nähden maamme perustuslakien vastaiseksi ja käytännössä Suomen asioille turmiota tuottavaksi.

Kun sitten seuraavana vuonna saapui tieto, että tämä eduskunnan anomus oli Pietarissa hylätty ja laitton esittelyjärjestys selitetty lopullisesti vahvistetuksi, kertoi toimittaja Mannerin vastuulla ilmestynyt sanomalehti tuosta tapauksesta otsakkeella: „Törkeä lainrikos lopullisesti vahvistettu“. Tämän lauseen johdosta nostettiin kanne ja Turun hovioikeus antoi jutussa vapauttavan päätöksen, mutta senaatin nykyinen oikeusosasto, jonka käsiteltäväksi asia prokuraattorin valituksen kautta joutui, tuomitsi

Mannerin 6 kuukaudeksi vankeuteen majesteettirikoksesta. Tuollaisen päätöksen antaessaan suomettarelainen senaatin oikeusosasto siis asettui sille kannalle, että tuo venäläinen esittelyjärjestys ei ole mikään lainrikos eikä perustuslakien vastainen. Se sama ryssäläinen esittelyjärjestys, jonka eduskunta oli osottanut yksimielisesti lainvastaiseksi ja Suomelle vakuutettua autonomiaa loukkaavaksi, oli suomettarelaiten lakiherrain julistaman tuomion mukaan niin laillinen ja pyhä, että sen lainrikokseksi sanomista oli pidettävä rangaistavana tekona.

Kyseenalaisessa sanomalehti-uutisessa käytetty lause: „törkeästä lainrikkomisesta“ kohdistui nykyiseen Suomen oikeuksia polkevaan hallitusjärjestelmään ja tätä järjestelmää ovat porvarillisetkin arvostelleet paljon kovemmillä sanoilla, kuin ne, mitä sanotussa uutisessa käytettiin. Porvarillisetkin edustajat tässä eduskunnassa ovat tuon yleisvaltakunnallisen hallitusjärjestelmän toteuttamista nimittäneet huutavaksi oikeusrikokseksi, veriseksi vääryydeksi, valtiokaappaukseksi, raa'aksi väkivallaksi, jopa oikeusmurhaksikin, eikä kellään eduskunnan jäsenellä ole ollut tätä puhetapaa vastaan mitään muistuttamista.

Edelleen eduskunnan suuressa anomuksessa viime vuodelta samasta asiasta sanotaan: „Nykyisen valtiollisen suunnan vallitessa on Suomen kansan ollut pakko kokea, että sen perustuslakeja poljetaan ja sen uudistuspyrintöjä ehkäistään“. Tämän suunnan varsinainen alkukohtana oli keisarikunnan ministerineuvostossa valmistettu 2 päivänä kesäkuuta (20 päivänä toukokuuta) 1908 armollisesti hyväksytty pöytäkirja, joka sisältää määräyksiä „Suomen asiain käsittelystä“ j. n. e. On enemmän kuin kummallista, että henkilö, joka toimittamassaan sanomalehdessä erääseen oikeudenloukkaukseen nähden asettuu samalle kannalle kuin maan laillinen eduskunta ja käyttää asiasta samantapaisia puhetapaa, mitä siitä eduskunnan enemmistöpuolueetkin ovat käyttäneet, tuomitaan tästä rangaistukseen. Yhtä räikeään valoon joutuu tässä tapauksessa porvarillisten edustajain kaksinaamainen menettely. Vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä olivat he edellämainittuun eduskunnan anomukseen yhtymällä tuomitsemassa kesäkuun 2 päivän venäläistä määräystä lainvastaiseksi, mutta kun nyt taantumuksen palkkalaiset senaatin oikeusosastossa kostavat saman laittomuuden laittomuudeksi sanomisesta,

antavat porvariedustajat moiselle mustalle työlle täydellisen siunauksensa.

Tuskinpa minkään luokkatuomion alastomuutta oltanee tilaisuudessa osottamaan selvemmin kuin tämän, jossa tuomion sisältö sattuu joutumaan niin jyrkästi vastakkaiseen suhteeseen eduskunnan yksimielisen lausunnon kanssa. Vai selitetäänkö kentiesi porvariston taholta nyttemmin tuokin eduskunnan päätös harkitseamattomaksi ja rauhattomana hetkenä syntyneeksi, koska kerran maan korkein tuomioistuin ei ole voinut havaita mahdolliseksi antaa hituistakaan arvoa tässä päätöksessä esiintyvälle perustuslakien tulokinnalle?

Yleensä muissakin niissä kirjoituksissa, joista majesteettirikosjuttuja on nostettu ja tuomioita annettu, on tavallisesti arvosteltu Venäjän mustasotnialaista hallitusjärjestelmää ja sen hyökäyksiä Suomen kansan laillisten oikeuksien kimppuun. Ne eivät siis ole kohdistuneet hallitsijan persoonaan, vaan hallituksen kristuspolitiikkaan ja sen yksityisiin selvästi laittomiin tekoihin. Mutta senaatin oikeusosasto ei ollenkaan häikäile ruvetessaan hallituksen vaatimusten mukaisesti tekemään loppua tuollaisesta arvostelusta raakalaismaisilla kostotuomioilla. Ja tämän kaiken perustuslakivaliokunnan porvarillinen enemmistö täydellisesti ottaa siipiensä suojaan, vieläpä vaatii, että Suomen kansan olisi sitä kunnioitettava pyhänä oikeutena, vaikka tosiasiat osottavat, että tämä oikeusistuin, jonka jäsenet nauttivat sangen kunnioitettavia palkkoja, on aina valmis toimittamaan niitä palveluksia, mitä armollisen hallituksen ja sen läheisten edut ja oikut kulloinkin vaativat.

Lisäksi on senaatin oikeusosasto viikkolehti „Päivän“ jutussa antautunut tulkitsemaan painovapautta koskevan perustuslain sisältöä tavalla, josta ei voitane sanoa muuta, kuin että se on vasten lakia, että se tulkinta ei ole lainmukaista. Tämän senaatin oikeusosaston menettelyn todellista luonnetta selvästi kuvastanee myöskin se, että Helsingissä ryssäläisen virkavallan lehti sen päätöksen johdosta kirjoitti voitonriemuisen kirjoituksen, jossa se selitti, että tämä senaatin oikeusosaston päätös murhaa kaikki „paikallisten politikoitsijain“ toiveet painovapaudesta.

Kun valiokunnan porvarillinen enemmistö tahtoo kaikki tällaiset epäkohdat ja väärinkäytökset sivuuttaa äänettömyydellä ja siten ottaa siipiensä suojaan tässä kuvatut väärinkäytökset,

osottaa se jälleen, mitä kaikkea siltä taholta voidaan odottaa.

Äskettäin kuuluu painoylihallituksen puheenjohtaja Helsingin lehtien kertomuksen mukaan kirjoittaneen jo mainittuun Helsingin ryssäläiseen lehteen kirjoituksen teatterisensuurista, ja minä oletan, että kun nyt tämän eduskunnan enemmistö antaa luottamuslauseensa ei ainoastaan senaatin oikeusosaston laittomuuksille, vaan myöskin tuolle surkean kuuluisalle painoylihallitukselle, niin painoylihallituksen puheenjohtaja kai uudestaan kirjoittaa sinne venäläiseen lehteen ja antaa tämän eduskunnan enemmistölle yhtä kauniit kiitokset kuin se venäläinen lehti antoi aikoinaan senaatin oikeusosastolle.

Minä puolustan hyväksyttäväksi vastalauseen 8:ttä, 9:ttä ja 10:ttä kohtaa.

Ed. Nevanlinna: Olen pyytänyt puheenvuoroa ainoastaan vähän kosketellakseni erästä asiaa, josta valiokunnan mietintöön liitetty vastalause puhuu suhteellisen laajasti. Sanottu vastalause sisältää verrattain yksityiskohtaisesti kehitetyn ohjelman kysymyksessä, joka koskee Venäjän kansalaisten oikeuksien laajentamista Suomessa. Tällä kysymyksellä on suuri merkitys siinä vaikeassa ristiriidassa, joka on syntynyt keisarikunnan ja meidän maamme välillä, ja kun minäkin olen valiokunnassa kuulunut niihin, jotka tässäkin kohden ovat äänestäneet vastalausesta vastaan, pyydän saada lausua siitä pari sanaa.

Minulla on ollut ennen tilaisuus tältä samalta paikalta ilmoittaa kantani tässä venäläisten oikeuksien laajentamista koskevassa asiassa. Viime vuoden ylimääräisillä valtiopäivillä käsiteltäessä kysymystä eduskunnan silloin lähetettävästä alamaisesta vastauskirjelmästä minulla oli kunnia omasta ja kanssani yleensä samoin ajattelevien puolesta tuoda julki, kuinka meidän vakaumuksemme mukaan, niinkuin sanani silloin kuuluvat, „siinä asemassa, johon maamme ja sen kalleimmat edut ovat joutuneet, on mitä tärkeintä, että Suomen kansa ja sen eduskunta johdonmukaisesti osottavat, että kansamme on valmis lojaalisesti myötävaikuttamaan laillisiin toimenpiteisiin sanottujen (s. o. Venäjän ja meidän maamme välillä syntyneiden) riitakysymysten saattamiseksi molempien maiden ja koko Venäjän valtakunnan todellisia tarpeita ja oikeutettuja vaatimuksia vastaavaan ratkaisuun“; kuinka edelleen tämän vuoksi eduskunnan mei-

dän mielestämme tulisi esiintuoda „että eduskunta, kunhan sille vain annetaan tilaisuus ottaa nämä asiat laillisessa järjestyksessä käsiteltäväksi, on rehellisesti tekevä voitavansa tyydyttääkseen kaikki sellaiset vaatimukset, jotka olevien tosilojen ja valtakunnan todellisten tarpeitten nojalla voidaan niissä Suomea kohtaan asettaa“; ja vihdoin kuinka, mitä erittäin tulee Venäjän kansalaisille Suomessa tulevien oikeuksien laajentamiseen, puolestamme uskomme „että kunhan säilytetään Suomen kansallisen elämän loukkaamattomuudelle välttämättömät takeet, Suomen eduskunnalla, jos se saa siihen laillisen tilaisuuden, on oleva mahdollisuus vaikuttaa tämän kysymyksen järjestämiseen sellaiselle kannalle että Venäjän kansalaiset luopumatta kansalaisoikeuksistaan keisarikunnassa, voivat, Suomeen pysyväisesti asettuneina, täällä pääasiallisesti päästä Suomen omille kansalaisille tulevien oikeuksien nauttimiseen“.

Tämä on edelleen käsitykseni tässä asiassa, ja minä tiedän, että se on edelleen myöskin niiden, joiden kanssa yleensä valtiollisista asioista ajattelen samoin. Yhdenmukaisesti tämän käsityksen kanssa olisi mielestäni meidän maallemme sen vaikeassa valtiollisessa ristiriidassa sangen tärkeätä, että täällä saataisiin aikaan mahdollisimman tarkka ja yksityiskohtainen ohjelma siitä, mihinkä lainmuutoksiin me täällä Suomessa voimme tässä kysymyksessä suostua ja mihinkä meidän tulisi suostua. Kun minä tästä huolimatta, toisin kuin vastalauseen tekijät, olen katsonut välttämättömäksi tässä yhteydessä tyytyä ainoastaan siihen yleiseen lausuntoon puheenaolevasta kysymyksestä, minkä valiokunnan ehdottama adressi sisältää, niin se siis ei ole tapahtunut sentähden, että minä tai ne, joiden kanssa ajattelen samoin, emme puolestamme katsoisi tarpeelliseksi Venäjän kansalaisten oikeuksien laajentamista täällä niin paljon kuin se Suomen kansan tärkeimpiä etuja loukkamatta voi tapahtua. Tässä kohden olen, kuten sanottu, edelleen samalla kannalla, jolle minulla viime syksynä oli tilaisuus antaa ilmaus. Syy siihen, että tässä yhteydessä olen katsonut välttämättömäksi tyytyä vain mainitsemaani yleiseen lausuntoon, on ainoastaan se, että tämänluontoisessa asiakirjassa ei ymmärtäkseni ole ollut mahdollisuutta yksityiskohtaisen ohjelman esittämiseen ja vielä vähemmän sen tyydyttävään perusteleamiseen. Ja olen sitä paremmin voinut tässä kohden yhtyä valiokunnan enem-

mistöön, kun ymmärtääkseni sen lausunto tästä koskettelemastani kysymyksestä periaatteellisesti ilmaisee saman kannan, minkä puolestani pidän oikeana.

Ed. Lehtimäki: Kun perustuslakivaliokunnan sosialidemokraattiset jäsenet ovat tahtoneet adressissa hiukan laajemmin mainittavaksi siitä tavattoman turmiollisesta vaikutuksesta, mikä venäläisellä taantumuksella on ollut hallintolaitoksiin ja viranomaisiin nähden, niin se ei suinkaan ole tapahtunut aiheetta. Väärinkäytökset ja rappeutuminen tällä alalla ovat siksi räikeät ja huutavat, että niistä vaikeneminen olisi oikeastaan rikos.

Meidän vastalauseemme 9 kohdan perusteluksi tahdon minä vielä mainita tässä lyhyesti muutamia seikkoja eräästä hallintoviranomaisten väärinkäytösten sarjasta, josta oikeastaan mieluummin olisi puhumatta, siksi häpeällinen se on Suomen viranomaisille ja samalla myöskin Suomen kansalle, koska se on sallinut moisia tekoja ja viranomaisia, jotka tällaisia tekoja ovat tehneet. Mutta koska tuollaiset väärinkäytökset eivät suinkaan vaikenemalla korjaannu, vaan päinvastoin on luultavaa, että vastaisuudessa taantumuksen voimistuessa tullaan menettelemään vielä räikeämmin ja koska voidaan sellaista menettelytapaa, josta minä aijon lausua sanani, tulla harjoittamaan myöskin Suomen kansalaisia kohtaan, niin täytyy siitä mainita. Minä tarkoitan niitä tapauksia, jolloin suomalaiset viranomaiset ovat panneet toimeen kotitarkastuksia ja vangitsemisia Suomessa oleskelevien venäläisten valtiollisten pakolaisten luona ja luovuttaneet heidät Venäjän hallitukselle.

Yleensä pidetään sivistysmaissa tällaista menettelyä oikeus- ja inhimillisyyisperiaatteita loukkaavana ja häpeällisenä. Sentähden saavatkin valtiolliset pakolaiset elää kutakuinkin turvattuina esimerkiksi Englannissa, Belgiassa, Sveitsissä ja Ranskassa. Voisin mainita useita kuuluisia vallankumousmiehiä, vieläpä anarkistejakin, jotka nyt kai hallitusherrain mielestä ovat niitä kaikkein pahimpia vallankumouksellisia, vaan jotka siitä huolimatta saavat näissä maissa elellä jotakuinkin rauhassa. Ei Venäjän hallitus saa heitä kynsiinsä millään keinolla, sillä vaikka näiden maiden hallitukset tahtoisivatkin heidät luovuttaa, niin eivät ne uskalla sitä tehdä, sillä se herättäisi sellaisen paheksumisen myrskyn kaikissa valistuneissa kansalaisissa, etteivät ne katso

voivansa ottaa sellaista edesvastuuta ja tuomiota päällensä. Eräs esimerkki Yhdysvalloista osoittaa myöskin hyvin selvästi tällaisen mielipiteen olemassaolon. Vuonna 1906 vaati näet Venäjän hallitus Yhdysvaltoja luovuttamaan sille erään venäläisen vallankumouksellisen, ja kun Yhdysvaltain hallitus oli aikeissa suostua tähän vaatimukseen, niin se nostatti sellaisen suuttumuksen myrskyn kaikissa kansankerroksissa siellä, että Yhdysvaltain hallituksen täytyi luopua tästä aikeesta. Tämä esimerkki ei suinkaan ole ainoa. Niitä voisi luetella vaikka kuinka paljon, mutta ne nyt eivät ole tarpeellisia. Tämän mainitsin vain siitä syystä, jotta näyttäisin, millä tavalla muualla maailmassa ajatellaan tällaisista vangitsemisista ja luovutuksista.

Entä meillä? Meillä on viimeisten kolmen vuoden aikana vangittu ja luovutettu Venäjälle noin 60 valtiollista pakolaista. Lukumäärästä minulla ei ole ihan varmaa tietoa, mutta vähintään 60 niitä kuitenkin on. Ja suurin osa näistä luovutetuista lienee aivan viattomia ihmisiä, ihmisiä, jotka eivät ole edes vallankumouksellisia; ovat tulleet tähän maahan vain oman maansa epävarmojen olojen takia. Luulenkin, että Venäjällä voi kuka tahansa tulla syylliseksi sellaiseen „rikokseen“ kuin vallankumouksellisuus on. Eiköhän siellä jokainen ajatteleva, kunnan kansalainen ole taantumuksellisen hallituksensa vastustaja, siis vallankumouksellinen ja vaarassa joutua vangituksi ja tuomituksi minä päivänä tahansa! Heidän syynsä kyllä useimmiten lienee vain siinä, että he ovat tahtoneet levittää valistusta ja tietoja kansansa keskuuteen pitämällä puheita, kirjoittamalla sanomalehtiin, levittämällä kirjallisuutta ja muuta sen sellaista; siis toiminta, joka muualla maailmassa on aivan luovallista. Mutta kuten sanottu, Venäjällä tällaisesta — ja aivan syyttömästäkin — voi joutua poliisin kirjoihin ja silloin on parasta lähteä maasta, jos tahtoo säilyttää vapautensa — ja henkensäkin toisissa tapauksissa. Tällaisia ihmisiä on sitten tullut Suomeenkin, luullen saavansa olla täällä rauhassa, vaikka useat ovat saaneet hyvinkin katkerasti petettyä tässä suhteessa, sillä heidät on lähetetty rikollisina, irtolaisina, passittomina ja muilla semmoisilla verukkeilla takaisin Venäjän hallituksen kynsiin. — Kaikki nämä vangitsemiset ja luovutukset ovat tapahtuneet erään sängen surullisen kierto- kirjeen nojalla, joka vuonna 1906 on lähtenyt Suomen senaatista. Tämä asiakirja on tosin

hieman vanha jo, vaan se on kuitenkin siksi kuvaavaa, että minä tahdon lukea sen, vaikka sen pitäisi olla salainen. Se kuuluu seuraavasti: „Saapuneiden tietojen mukaan on viime aikoina Venäjän miehiä, jotka ovat tehneet rikoksia keisarikunnassa ja olisivat siellä syytteeseen pantavat ja rangaistukseen saatettavat, yhä suuremmassa määrässä vetäytynyt Suomeen. Tämän johdosta on senaatti tahtonut voimassaolevien säännösten ja periaatteiden nojalla noudatettavaksenne ilmoittaa, että kun asianomainen keisarikunnan viranomainen pyytää sellaisen henkilön pidättämistä ja luovuttamista keisarikunnassa syytettäväksi, tuomioistuimessa rangaistukseen saatettavaksi, teidän on viipymättä annettava sellaista virka-apua, jos on oheenpantu selvitys siitä, että sellainen viranomainen keisarikunnassa, joka siellä on oikeutettu vangitsemista määräämään, on päättänyt ilmiannetun vangittavaksi erityisestä nimitetystä rikoksesta; että jos sellainen vaatimus sähköiteitse tehdään, te laillisesti olette esteetön mainitunlaista selvitystä odottaessanne toistaiseksi pidättämään ilmiannetun, joka kuitenkin on päästettävä vapaaksi, jollei selvitystä 30 päivän kuluessa sähkösanoman vastaanottamisesta ole saapunut, sekä että esineitä, jotka ovat tavatut pidätetyn hallussa ja joita hän on käyttänyt välikappaleina rikoksen teossa tai rikollisen teon kautta ovat saatut, sekä muita todistusesineitä saadaan ottaa ja pidätetyn mukana luovuttaa. Sen ohessa huomautetaan teille, kun Suomen uuden rikoslain voimaansäilyttämisessä joulukuun 19 päivänä 1889 annetun keisarillisen asetuksen 14 §:ssä mainitun rikoksen johdosta pyynnön kotietsinnän toimittamisesta Suomessa olevan Venäjän miehen luona on tehnyt keisarikunnan tuomioistuimen tai poliisiviranomaisen joko kirjeellisesti tai kiireellisessä tapauksessa sähköiteitse, niin teidän on pidettävä huoli siitä, että toimenpide pannaan täytäntöön Suomen viranomaisten kautta, kuitenkin noudattaen mitä laissa kotietsinnän toimittamisesta on säädetty ja sen tuomioistuimen edustajan, siviilivirkamiehen, jonka keisarikunnan viranomainen sitä varten on määrännyt, olkoon sallittu olla läsnä sellaisessa toimituksessa ja etsinnän toimittajan kautta tehdä kysymyksiä ilmiannetulle sekä antaa ja pyytää tietoja toimitukseen nähden.“

Tällainen oli se kuuluisa kiertokirje, jonka nojalla sittemmin on niin monta ihmistä vangittu rikollisena ja lähetetty Venäjälle. Voimassa

olevien lakien ja asetusten mukaan voi tällainen vangitseminen ja luovutus tapahtua ainoastaan siinä tapauksessa, että venäläinen tuomioistuin on havainnut ilmiannetun rikokseen syyppäksi, mutta suomalaiset viranomaiset ovat luovuttaneet heidät ilman tuollaista tuomioistuimen lausuntoa. Tämä väite voi tuntua oudolta, mutta koska näitä luovutettuja useita on joutunut Venäjälle tuomioistuimen käsiin ja niidenkin on täytynyt siellä laskea heidät vapaiksi, niin onhan aivan päivänselvää, etteivät Suomen viranomaiset siinä tapauksessa ole saaneet riittäviä takeita heidän syyllisyydestään. On monta sellaista tapausta, että heidät on havaittu aivan syyttömiksi siihen rikokseen, josta heitä on syytetty. Todistaakseni tämän selvemmin täytyy minun mainita muutamia sellaisia esimerkkejä, joihin minulla on ollut tilaisuus perehtyä.

Helmikuun 6 päivänä 1908 pantiin Viipurissa toimeen joukko kotitarkastuksia ja vangitsemisia siellä asuvain venäläisten keskuudessa. Muun muassa vangittiin silloin ensimmäinen valtakunnan duuman jäsen tohtori Korniljev. Hän ei ollut mikään sosialisti — se nyt tässä selvydeksi mainittakoon — enkä niin ollen puolusta häntä sentakia, vaan mainitsen asiasta siksi, jotta voitaisiin nähdä, millä tavalla Suomen viranomaiset ovat voineet menetellä. — Hän oli asunut Viipurissa 1 1/2 vuotta ennen vangitsemistaan ja yleensä hänet tunnettiin laajoissa piireissä kaikin puolin rehelliseksi, kunnan ihmiseksi. Minä en luule, että Viipurissa oli juuri ketään, joka olisi voinut uskoa häntä syylliseksi mihinkään rikokseen saatikka pankkirosvoksi. Sivumennen olkoon mainittu, että Viipurin silloinen kuvernöörikin oli sanonut, että hän pitää Korniljeviä aivan syyttömänä siihen rikokseen, mistä häntä syytettiin. Mutta Venäjän suojelusosasto keksi sellaisen jutun, että Korniljev oli suunnitellut suuremmoisen kassaryöstön, aikoen ryöstää Pietarin keisarillisen teatterin kassan, ja sitä varten pitänyt kokouksia Viipurin työväenyhdistyksen talolla, joissa kokouksissa suunniteltiin tätä kassaryöstöä lähemmin, ja värvännyt Viipurissa oleskelevia venäläisiä tätä yrittystä tekemään. Tällaisen julkean syytöksen nojalla sitten vangittiin Korniljev ja — mikä on myöskin sangen omituista — hänen vaimonsakin, joka oli kauan maannut sairaana, vangittiin tämän saman syytteen nojalla. Minulla oli tilaisuus olla läsnä, kun venäläinen santarmiurkkija Uranoff suomalaisten poliisien

avulla toimitti tämän vangitsemisen ja kotitarkastuksen ja pyydän muuten vakuuttaa, että oli inhottavaa nähdä, miten huoneessa, missä viiru kuolemansairaana nainen, viskellään vaatteet, paperit sokin sokin lattialle, kaikki pengotaan, ylinnä keikkuu riettaan näköinen ryssäläinen spiooni ja jakelee käskyjä suomalaiselle upseerille, joka tottelee näitä nöyrästi (Puhemies koputtaa). Kyllä se oli hyvin ikävää nähdä! Heidät vangittiin, Korniljev ensin ja hänen vaimonsa muutaman päivän perästä, syystä, että hän oli niin sairas sillä kerralla, ettei häntä voitu vangita. Korniljev itse vietiin vankilaan ja sieltä muutaman päivän kuluttua Pietariin. Ja kun sitten tämä asia tuli Venäjän tuomioistui-
messä esiin, niin ei voitu millään tavalla todistaa, että tällaista kassaryöstöhommaa olisi ollut olemassakaan — vielä vähemmän voitiin tohtori Korniljevia todistaa syypääksi tällaiseen rikokseen. Mutta ei hän silti päässyt vapaaksi. Mitä vielä! Häntä pidettiin toista vuotta senjälkeen tutkintovankeudessa ilman että ollenkaan ilmoitettiin, mistä häntä tullaan syyttämään, ja sen jälkeen tuomittiin hänet 3 kuukaudeksi vankeuteen „Viipurin julistuksen“ allekirjoittamisesta, jota tekoa en luule, että arvoisa oikeistokaan pitää rikoksellisena! Ja kun hän oli tämän rangaistuksen kärsinyt, ei hän silloinkaan päässyt vapaaksi, tänäkin päivänä hän vielä istuu vankilassa ja herra tietäköön koska hän pääsee vapaaksi, tuskin koskaan. Hänen vaimonsa pidettiin samalla tavalla toista vuotta vankilassa ilman että ilmoitettiin, mistä häntä syytettiin, ja sen jälkeen karkoitettiin hänet Siperiaan. (Vasemmalta: Herrat nauravat tälle puheelle. Puhemies: Hiljaa, hiljaa!) Tietysti, sillä eihän tämä vääryys koskenut heitä, mutta tosiasia on, että hänet karkoitettiin Siperiaan — kuulemani mukaan sentähden, että hän oli saanut kerran kirjeen eräältä sukulaiseltaan, jota hallitus piti vallankumouksellisena; ja viimeisten tietojen mukaan hän lieene Siperiassa kuollut.

Nämä esimerkit olen vain maininnut osottaakseni, miten suomalaiset viranomaiset ovat olleet auttamassa venäläistä virkavaltaa, toimineet sen käskyläisinä lähettämällä sen kynsiin sille epämieluisia henkilöitä, aivan viattomia ihmisiä. Mahdollista on, että silloinkin vangittujen joukossa oli paljon tällaisia syyttömiä, joilla ei ollut kerrassaan mitään rikosta edes taantumuksellista

hallitusta vastaan, mutta heidän kohtalostaan minulla ei ole mitään tietoa enkä siis ole oikeutettu sanomaan siitä mitään.

Toinen tämänsuuntainen, ehkä vielä räikeämpi, teko tapahtui täällä Helsingissä. Tammi-kuun 23 päivänä vangittiin täällä näet toistakymmentä virolaista, niiden joukossa porvarillinen sanomalehdentoimittaja Temant, Lensman, Pikoff, Laijus ja monta muuta, joita vastaan ei myöskään ollut kerrassaan mitään todisteita. Virolainen kirjailija Mikkeli Jürison, joka useita näistä vangituista oli tuntenut jo vuosikausia, vakuuttaa, että he olivat tunnetut paikkakunnallaan rehellisiksi ja arvossa pidetyiksi kansalaisiksi ja nauttivat suurta luottamusta väestön keskuudessa. Temantista kertoo hän muun muassa, että saksalaiset junkkarit, paronit vihasivat häntä tavattomasti juuri sentähden, että hän oli väestön suosiossa ja puolusti väestön oikeuksia junkkareita vastaan. Kun sitten vuonna 1905, kertoo Mikkeli Jürison, Räävelissä julistettiin sotatila, täytyi Temantin paeta Suomeen, sillä olihan tiettyä, ettei sellaisella porvarisradikaalillakaan ollut mitään hyvää odotettavana silloin, kun sotatila tuli maahan. Eikä hänen pelkonsa suinkaan ollut turha, sillä kun hän oli päässyt pois sieltä ja kun sotapikaoikeudet saapuivat sinne, niin tuomittiin hänet kuolemaan. Ei ollut mitään erikoisia syitä siihen; pääasiallisesti kai sentähden, että Temant — hän oli asianajaja myöskin — oli ajanut talonpoikain juttuja junkkareita vastaan oikeudessa ja useasti voittanut. Jos hän siis olisi jäänyt sinne, niin silloin hänet olisi murhattu! Kostoksi siitä, että hän oli paennut, poltettiin kuitenkin hänen isänsä talo, että hallitus ja junkkarit voivat edes jollain tavalla tyydyttää kostonhimoansa.

Eräs vangittu, Lensman, oli taas arvossa pidetty maanviljelijä siellä ja hänkin nautti suurta luottamusta kunnassaan. Hänenkin täytyi paeta silloin kun sotatila julistettiin, peläten, että hänet muuten vangittaisiin. Hänen vaimonsa, lapsensa ja muut omaisensa kuitenkin vangittiin ja heitä pidettiin pahoin kaikella tavalla; hänenkin talonsa poltettiin poroksi. Itse hän tuli Suomeen ja työskenteli täällä satama- ja ulkotyöläisenä, myöskin Helsingissä, koettaen sillä tavalla saada elatusta perheelleen Viroon, kunnes hänet sitten täällä Helsingissä vangittiin. Tämä vangitseminen ja Helsingin poliisiviranomaisten puolelta kärsimänsä vääryydet koski

vat häneen niin kovasti, että hän sittemmin tuli mielipuoleksi ja yritti surmata itsensä.

Näiden miesten, samoin kuin muidenkin silloin vangittujen virolaisten maineessa ei ollut mitään moitetta eikä tahraa, vakuuttaa Mihkel Jürison, joka tuntee heidät perinpohjin, mutta kuitenkin vangittiin heidät täällä muka pankinryöstön suunnittelemisesta! (Vasemmalta: Tekosyy! Puhemies: Hiljaa!) Täällä pantiin kokoon oikein aikamoinen rosvohistoria, jonka rinnalla kalpenee moni tavallinen roska-romaani. Eräs henkilö oli muka kuullut Esplanadilla, miten joku tuntematon henkilö jota arveltiin virolaiseksi, oli puhunut Suomen Pankista, valokuvista ja sen semmoisesta; siis pelkkiä juoruja joissa ei ollut mitään parempaa pohjaa ja tällaisten juorujen perusteella pantiin sitten täällä toimeen suuremmoiset vangitsemiset, vangittiin kuten sanottu toistakymmentä virolaista ja pidettiin heidät vangittuina ilman että annettiin heidän omaisilleen, paremmin kuin muillekaan, mitään tietoa, mistä heitä syytettiin ja millä perusteella heidät oli vangittu. Ja kun tuo ryövärihistoria lopulta näyttäytyi liian paksuksi valheeksi, kun ei ollut minkäänlaisia todisteita, että he olisivat olleet mitään pankinryöstöjä suunnittelemassa, silloin lähetettiin heidät irtolaisina Venäjälle, jotta Venäjän verenhimoinen hallitus saisi heidät siten kynsiinsä! Ei taida olla kovin kaunista että ihmisiä, jotka eivät liene enempää vallankumouksellisia kuin monet täällä oikeistossa ovat olleet joskus, varsinkin suurlakon aikana, että heidät lähetetään sellaisen hallituksen kynsiin, jotta se saa heidät mestata tai tehdä heille mitä tahansa. Oli tässä joukossa kuitenkin sellaisiaakin, joita ei edes pikaoikeus voinut tuomita mistään rikoksesta, vaan jotka sen täytyi laskea vapaaksi.

Enkä tiedä millä tavoin minä voisin paremmin ja selvemmin ilmaista sen mielipiteen, joka näiden vangittujen virolaisten ja yleensä virolaisten keskuudessa oli suomalaisista poliisiviranomaisista, kuin lukemalla erään kirjeen, jossa eräs virolainen vapaaksi päästyään kuvailee kokemuksiaan Helsingin poliisin menettelystä. Tämä kirje on julkaistu eräässä virolaisessa lehdessä; se on seuraava:

„Kun minulla oli Helsingissä vangittujen virolaisten joukossa hyviä ystäviä, joita tunsin kunniallisiksi ihmisiksi, menin minä kaikessa viatomuudessani poliisilaitokselle saadakseni tietoja

maanmiehistäni. Pidin sitä velvollisuutenani. Mutta poliisi pidätti minut ja kohteli minua kuten paatunutta rikollista. Puolitoista päivää pidettiin minua salapoliisin säilytysluonnon. Täällä tutkittiin minun menneisyyttäni ja myöskin tulevaisuuttani kaiken poliisiviisauden mukaan. Täältä vietiin minut kosteaan kellarikoloon, jossa ilma oli niin saastainen, ettei kunnan ihminen panisi sellaiseen koiraaansakaan. Minun täytyi olla siinä 7 vuorokautta (Vasemmalta: Hyi häpeää!).

Kun luovutus vihdoin alkoi, pantiin minut yhdessä erään toisen kanssa rautoihin. Sitten koetettiin minua ja rautatoveriani tunkea täyteen ahdettuun vankilavaunuun. Mutta siinä olikin jo liiaksi väkeä. Sen vuoksi lähetettiin meidät molemmat ajurilla rautatieasemalle. Rautatievaunussa otettiin tosin kahleet pois mutta niiden sijasta alkoi uusi tuska: meidät työnnettiin koppiin, jossa ainoastaan toinen voi istua kun taas toisen täytyi kumarassa polviinsa nojaten seisoa. Niin saavuimme me vihdoin 12-tuntisen tuskallisen matkan jälkeen Viipuriin.

Kun minä ajattelen suomalaista vankilaa, niin minusta väkisinkin tuntuu siltä, että tällaista kidutusta käytetään, jotta ihmisistä tulisi mielipuolia. Enkä minä ollenkaan ihmettele uutista, että Lensman niiden johdosta on yrittänyt itsemurhaa.

Viipurissa pidettiin minua 4, Pietarissa 8 ja Räävelissä niinkään 8 päivää. Räävelistä lähetettiin minut kotikuntaani ja täällä päästettiin minut vapaaksi.

Miksi oli minua tuolla tavalla kokonainen kuukausi rääkätty ja vapauteni ryöstetty? Koska minulla mennessäni Helsingin poliisilaitokseen ei ollut taskussani passia. Mutta sama poliisilaitos tiesi, että minun täytyi uudistaa passini ja lähettää senvuoksi vanha takaisin kotikuntaani. Minun passini oli jo kotikunnasta lähetetty ja täytyi sen vangitsemiseni jälkeisenä päivänä tulla jo Helsingin poliisin käsiin. Mutta sitä ei annettu minulle, minua ei laskettu vapaaksi, passia ei myöskään nähtävästi lähetetty „asiakirjojen“ mukana: minä en sitä missään tapauksessa ole saanut! Ja uutta minulle kunnallishallitus ei voi antaa, kuten se väittää. Täällä olen minä ilman rahaa, ilman työkaluja, ilman tavaroitani, ilman passia. Kaikki ne otettiin minulta Helsingissä, enkä ole niitä vielä takaisin saanut. Että minä olen valtiollisesti „moitteeton“ todistaa se tosiasia, että mnut läi-

hetettiin yksinkertaisesti kotikuntaani ja ilman muuta laskettiin vapaaksi.

Ihmetellen luin minä myöhemmin „hyvässä“ virolaisessa lehdistössä, että meidän vangitsemisemme oli muka ollut välttämätön; Suomen itsenäisyys oli sitä vaatinut! Noin jalon asian vuoksi minä kyllä olen valmis jonkun aikaa kärsimään vankilan kidutusta. Mutta minä en mitenkään saa päähäni, millä tavalla minun vangitsemiseni, minun vapauteni ryöstäminen on voinut olla edullinen Suomen itsenäisyydelle. Minä en voisi sitä pitää muuna kuin julkeana, raakana ja typerästi toimeenpantuna väkivallantekona (Vasemmalta: Häpeä!).

Suomalaiset ylpeilevät sivistyksestään. Kallilla kunnialla! Mutta tämä väkivallan työ on ainakin yhtä raakalaismainen kuin Venäjällä tapahtuvat; ja venäläiset vankilat ovat myöskin nykyisin kaikkine kauhuineen kuitenkin paremmat kuin Helsingin vankikopit (Vasemmalta: Mitä herrat siitä sanovat? Puhemies: Hiljaa!).

Tällä tavoin menettelevät vapaamielisen Suomen viranomaiset veljeskansansa jäseniä kohtaan armon vuonna 1909 jälkeen Kristuksen syntymän!

Senjälkeen on samanlaisia tekoja yhä tapahtunut. Esimerkiksi kesäkuussa 1910 pantiin Viipurissa ja Helsingissä jälleen toimeen oikea ihmisjahti; kaikkiaan vangittiin 39 henkeä ja sitten totuttuun tapaan heidät lähetettiin Venäjälle. Näittenkin joukossa oli sellaisia henkilöitä, joitten syyllisyydestä en luule olevan mitään takeita. Muiden muassa toimittaja Santeri Jakobsson, Vera ja Ljuba Ostroumoff, lääkäri Gourewitsch ja muita. Se, joka tuntee nämäkin henkilöt, ei voi pitää heitä mihinkään rikokseen syyppinä. Ja kun tässä tapauksessa ei esitetty, ei ainakaan julkisuudessa, mitään rikosta, jonka nojalla heidät vangittiin, täytyy pakostakin tulla siihen käsitykseen, että siinä lähetettiin syyttömiä ihmisiä Venäjälle. Tätä käsitystä tukee vielä sekin, ettei heitä vielääkään ole saatettu oikeuden eteen — on vain pidetty vankilassa — ja vielä enemmän se seikka, että lääkäri Gourewitsch viime viikolla on päästetty vapaaksi, ja jokainen ymmärtää, että jos on pienikin syy, edes joku tekosyy, niin ei sieltä vapaaksi pääse! Siis selvä todistus siitä, että suomalaiset viranomaiset myönsivät heidät ilman, että oli varmaa tietoa heidän syyllisyydestään. Toiset mainitsemani henkilöt viruvat — kaksi heistä vaarallisesti sai-

raina — Pietari-Paavalin linnassa; ovat olleet siellä jo lähes vuoden eikä ole tietoa koska pääsevät vapaiksi. Tuskinpa koskaan!

Kuten minä tässä olen osottanut ja kuten jo edelläkin olen maininnut, on tässä maassa paljon semmoisia ihmisiä vangittu ja luovutettu Venäjälle, joiden rikollisuus ei suinkaan vähimmäskään määrässä ole todistettu. Ja kuinka paljon lieneekään niiden vangittujen joukossa ollut viattomia! Unohdettuina viruvat he siellä Venäjän vankikopeissa ja odottavat kauhulla tietämättömyyden tuomiota olemattomasta rikoksesta.

Mutta että Suomen poliisilaitos, Suomen viranomaiset, ovat olleet päätekijöinä tuollaisissa teoissa ja että ne on tehty Suomen hallintoviranomaisen suostumuksella, se osottaa, että hallintoviranomaisissamme on taantumus aiheuttanut ei ainoastaan rappeutumista vaan voipa sanoa mädännäisyyttä! Se osottaa myöskin että, jos olot saavat edelleen jatkua samalla tavalla kuin tähän asti, niin mitään takeita ei ole siitä, ettei suomalaisiin nähden ruveta käyttämään samaa menettelytapaa. Kun kerran venäläisiin nähden menetellään laittomasti, niin miksei yhtä hyvin suomalaisiin nähden! Sehän on aivan johdonmukaista! Siis minun mielestäni ei ole ollenkaan ollut aiheutonta, että me olemme tahtoneet tästä mainittavaksi. Jo yksistään näiden väärinkäytösten tähden, joista olen tahtonut tässä erikoisesti mainita, olisi pitänyt aiheutua toimenpiteitä eduskunnan puolelta. Sentähden minä kannatan sitä vastalauseen kohtaa ja pyydän, että mietintö palautettaisiin valiokuntaan.

Mutta kenenkään hartioille etupäässä lankee edesvastuu tästä ihmisjahdist ja Venäjän sortohallituksen avustamisesta ja kuka on ensin pannut alkuun tällaisen toiminnan? Siihen on surullinen velvollisuus vastata, että kyllä sen on tehnyt meidän kotimainen, Suomen kaikkein perustuslaillisin senaatti! Sillä kun Venäjän poliisiministeri vuonna 1906 lähetti kirjelmän senaatille ja huomautti, että siellähän kuuluu teillä olevan niitä meikäläisiä vallankumouksellisia, ruvetkaapas jahtaamaan niitä — niin silloin tämä perustuslaillinen senaatti nöyrästi taipui tällaiseen menettelyyn ja rustasi sen surullisen kuuluisan kiertokirjeen, jonka minä äsken luin, ja lähetti sen kuvernööreille määräten, että heidän pitää antaa apuansa venäläisille viranomaisille. Ja tämän kiertokirjeen nojalla on sitten pitkin matkaa pantu näitä törkeitä tekoja toimeen. Muuten on sangen ku-

vaavaa, että sellaiset henkilöt, jotka itse olivat olleet maanpaossa, voivat hyväksyä tällaisen kirjelmän! Eivät ollenkaan ajatelleet, miltä heistä itsestään olisi tuntunut, jos eräs naapurivaltio, jonka eduskunnan jäsenet hyvin tietävät, olisi lähettänyt heidät irtolaisina tai „rikoksellisina“ vankikyydillä Venäjän hallituksen hellään hoivaan. Sillä minä rohkenen väittää, että moni näistä, mitkä Venäjälle on lähetetty, eivät ole ollenkaan sen vaarallisempia rikoksellisia kuin ne herrat, jotka sortovuosina olivat eräässä naapurimaassa maanpakolaisina! Mutta sitä nämä herrat eivät enää muista. Ja vielä kuvaavampaa on se, että juuri Venäjän vallankumouksellisiin sovellettiin tätä kiertokirjettä, niihin, joita me suureksi osaksi saamme kiittää siitä, että meillä on ollut tämä vapauden aika. Sillä täytyyhän meidän tunnustaa, että jos ei Venäjällä olisi vallankumousta ollut, niin me suurlakkomme avulla emme olisi kyenneet saamaan sellaisia tuloksia kuin me saimme. Siis nämä samat herrat, jotka sen kiertokirjeen laittoivat, saavat olla kiitollisia niille vallankumouksellisille siitä, että he pääsivät senaattiin, pääsivät valtaan, — ja palkkioksi siitä he rustasivat tuon surullisen kiertokirjeen ja lähettivät näitä samoja vallankumouksellisia Venäjän sortohallituksen käsiin! Ja että nämä herrat sillä tekivät karhunpalveluksen maansa itsenäisyyden puolustamiselle, se ei liene epäiltävissä, sillä kun Venäjän hallitus näki, että täällä ollaan nöyriä, näki että tahdotaan taipua, silloin sillä tietysti on ollut paljo suurempi syy tehdä hyökkäyksiä ja vaatimuksia, kun se tietää, että niihin täällä suostutaan. Niinpä tämä samainen kiertokirje on tullut jo miltei laiksi, sillä aivan näinä päivinä on muun muassa Viipurin lääninsihteeri Ahlgren erotettu sentähden, että hän on kieltäytynyt noudattamasta tämänsuuntaista määräystä, panemasta toimeen kotitarkastusta. On esiintynyt nimittäin hiukan laillisemmin ja sentähden erotettu. Siinä on siis tulos tuosta myöntäväisyydestä! Herrat perustuslailliset näyttävät pian saavan itse maistaa laatimansa kiertokirjeen tuottamaa siunausta.

Vielä täytyy mainita siitä tavattomasta yksimielisyydestä, mikä kaikilla herraspuolueilla on ollut tässä kysymyksessä. Kun senaatti ensin tämän kiertokirjeensä julkaisi ja lähetti, olivat kaikki herraspuolueet kai yksimielisiä sen tarpeellisuudesta ja laillisuudesta, koska ei näkynyt mitään eriäviä mielipiteitä tämän johdosta.

Kun sittemmin tämän kiertokirjeen uhreja alettiin luovuttaa Venäjälle, eivät porvarilliset lehdet nytkään panneet vastalauseita sitä vastaan. Ja kun esim. se Helsingin ryöstökomedia herrojen Takasen ja kumppanien suosiollisella avustuksella pantiin toimeen, niin kaikki porvarilliset lehdet olivat sitä mieltä, että se oli aivan oikein ja hyvin tehty. Ja ruotsikkojen kuvernöörin suosiollisella avustuksella lähetettiin tämän rosvohistorian uhrit kauniisti Venäjälle. Kun he näin ovat menelleet ja kun he ovat tällä tavalla hyväksyneet nämä vangitsemiset ja luovuttamiset, niin he saavat myöskin niistä vastata. Tämä menettely on niin omituista, että ainakaan minä en voi selittää sitä muuten kuin yhdellä tavalla, nimittäin siten, että Suomen herraspuolueet ovat täten tahtoneet ilmaista myötämielisyytensä Venäjän sortajahallitukselle ja vihansa sen vastustajille, tahtoneet päästä tämän sortajahallituksen suosioon. Tosin tämän hallitusvallan suosio lienee heille edullinen, mutta silloin, jos tuolla tavalla sen suosioon pyritään, ei kannata myöskään kerskua mistään sivistyksestä ja humanisuudesta ja sen semmoisesta! Varmaa on, että nämä teot tulevat historiassa säilymään mustina tekoina bobrikofilaisaikana tehtyjen renkipalvelustenkin rinnalla. Siitä minä olen varma. Ainakaan Suomen köyhälistö ei voi milloinkaan unohtaa sitä, että Suomen herraspuolueet tässä — niinkuin useissa muissakin asioissa — ovat taipuneet Venäjän hallitusvallan julkeisiin vaatimuksiin lähettämällä viattomia ihmisiä sen kynsiin, — että Suomen herraspuolueet ovat lähettäneet tavallaan omia pelastajiaan hirsipuuhun!

Ed. Helenius-Seppälä: Vaikka en erinäisissä kohdissa — esimerkiksi sotilaskysymyksessä — voi yhtyä käsiteltävänä olevan adressiehdotuksen sanontatapaan, kuulun niihin, joitten mielestä näistä asioista on suoraan hallitsijalle puhuttava. Mutta yksinäisestä, suurten ryhmien välillä seisovasta edustajasta tuntuu raskaalta, ettei perustuslakivaliokunta ole päässyt käsilläolevassa tärkeässä asiassa suurempaan yksimielisyyteen, kun kuitenkin enemmistössäkin lienee niitä, joitten täytyy myöntää, että vastalauseessa on kohtia, jotka olisi voitu hyvällä tahdolla ottaa varteen. Me pienen kansan edustajat tahdomme adressilla panna vastalauseen mahtavamman puolelta tapahtuvaa sortoa vastaan. Sitä ikävämältä tuntuu, että

juuri tällaista asiakirjaa valmisteltaessa itse perustuslakivaliokunnassa enemmistö, se on väkivämpi, on tukahuttanut yritykset saada adressissa mainituksi sellaisia asioita, jotka kansan pohjakerrosten kannalta olisi myöskin pitänyt esille ottaa. Tarkoitin ennen muita vastalauseessa esiintyviä vaatimuksia, että nykyisen hallitussuunnan turmiollista vaikutusta maamme lainsäädännölliseen uudistustyöhön, — kieltolain, kunnallisasetusten, työväensuojelulakien ynnä muitten sellaisten kohtaloon — olisi pitänyt paljon pontevammin ja seikkaperäisemmin esittää, kuin mitä adressiehdotuksessa on tapahtunut. Tällainen tarpeellinen hyvän tahdonkin puute enemmistön puolelta ottaa vähemmistön ehdotuksia huomioon silloinkaan, kun se ei olisi taitanut olla aivan mahdotonta, jotta osaltaan sellaisiin katkeriin lausuntoihin, mitä täällä ikävällä mielellä olemme saaneet vähemmistön taholta kuulla.

Keskustelussa ensimmäiseksi esiintynyt puhuja mainitsi ihanteena sellaista sopusuhtaista kehitystä, jossa kaikkien kansankerrosten todelliset edut tulevat mahdollisuuden mukaan huomioon otetuiksi. Tämä katsantokanta on ristiriidassa sen niin usein oloissamme esiintyneen menettelyn kanssa, että tylästi, jopa kopeasti työnnettään syrjään toisten puolelta tehtyjä itsessään oikeita ehdotuksia, silloin kun tunnetaan jossakin tilaisuudessa oltavan voimakkaammat kuin vähemmistö. Selvää on, mitä mielialaa tällainen herättää sillä hetkellä voitetuksi tulleissa.

Adressiehdotus, kuten täällä jo on erikoisesti huomautettu, päättyy vakuutukseen oikeuden voitosta. Ei tarvitse sanoa, että kristillisen työväen edustajana luotan oikeuden ja totuuden lopulliseen voittoon; se ryhmä tietää, että korkein johto lopulta kansojenkin kohtaloista määrää. Mutta, jos me toivomme, etteivät muut meitä sorra, täytyisi katsoa, että omassa keskuudessamme kaikenlainen sorto heikompiä, vähäväkisempiä kohtaan jäisi vähemmälle kuin nykyään, jollei voikaan toivoa nykyoloissa sen kokonaan loppumista.

Olisin ollut sitä mieltä, että adressiin olisi ollut otettava erinäisiä kohtia vastalauseesta. Tästä kuitenkin lienee — asian jo näin pitkälle päästyä — hyvin vähän toivoa. Joskin senvuoksi adressi tulee sellaisenaan hyväksytyksi, rohkean lausua sen toivomuksen, että kun läheisessä tulevaisuudessa tarjoutuu vielä toinen tilaisuus

huomauttaa nykyisen hallitussuunnan tukahuttavasta vaikutuksesta sellaisiin lainsäädäntötoimenpiteisiin, joista kansamme todellinen vastustuskyky ja sen kautta tulevaisuus mitä lähemmin riippuu, perustuslakivaliokunnan enemmistö olisi taipuvaisempi ottamaan huomioon kansan pohjakerrosten toivomuksia. Erimielisyys kansassamme ja tässä eduskunnassa ei ehkä olisi niin surettavan suuri, jos jonkunverran enemmän tahdottaisiin muistaa vanhaa sanaa: „Mitä te tahdotte, että muut teille tekisivät, se tehkää myös tekin heille.“

Ed. Anton Huotari: Samalla kuin ilmoitan hyväksyväni vastalauseen ehdotukset yleensä, tahdon erikoisesti kiinnittää huomiota vastalauseessa olevaan ponteen sivulla 43, joka koskee hallituksen viivyttelyä eduskunnan vuonna 1908 hyväksymien uusien kunnallisasetusten suhteen.

Valiokunnan hyväksymässä adressiehdotuksessa on aivan tarkoituksellisesti vältetty koskettelemasta tarkemmin asioihin, joilla on yhteiskunnallinen merkitys. Sen sijaan koetetaan jälleen lyödä vanhaa muotolaillisuuden rumpua, mutta sekin ääni kajahtaa valiokunnan mietinnössä sangen ontolta. Jo siinä anomusehdotuksessa, joka täällä istuntokauden alussa niin suurella kylmäverisyydellä tapettiin, painostettiin erityisesti sitä seikkaa, että nykyinen laittomuussuunta on juuri yhteiskunnallisen uudistustoiminnan jarruttamisella tuottanut kaikkein enimmän turmiota maamme työtätekevälle luokalle. Tämän eduskunnan porvarilliset ainekset nähtävästi eivät pidä näitä laittomuussuunnan vaikutuksia ollenkaan vahingollisina, koska se tahdotaan adressiehdotuksessa melkein vaieten sivuuttaa. Meidän työväenluokan edustajain mielestä on asian tämä puoli tärkein, sillä tämä laittomuusjärjestelmän sorto kohdistuu suoranaisesti ja raskaimmin meidän edustettaviimme.

Mitä vastalauseen sivulla 43 mainittuun kunnallisasetusten jarruttamisesta koskevaan kysymykseen tulee, niin on se yksi niitä, jotka tämän maan työtätekevässä luokassa ovat herättäneet suuttumusta ja inhoa nykyistä hallitusjärjestelmää vastaan. Kunnallisella alalla valitsevat nykyisen järjestelmän aikana monet niin räikeät epäkohdat, että ne tekevät työläisille kokonaan mahdolltomaksi ottaa osaa kunnallisten asiain hoitoon. Kunnallinen äänioikeus on

omaisuudesta ja tuloista riippuva, joten kuollut pääoma saa määrätä kunkin henkilön kypsyys kunnan asiain hoitamiseen, eikä heidän järkensä. Täten on kaikki kunnallinen valta niin kaupungeissa kuin maaseudullakin monopolisoerattu suurpohattain ja yleensä omistavan luokan käsiin. Kunnalliset asiat, jotka niin läheisesti koskevat jokaista yksilöä yhteiskunnassa, jäävät siten anastajaluokkalaisten yksin ratkaistaviksi, ja he tekevät sen tietenkin tavalla, minkä he katsovat luokkaeduilleen parhaaksi. Tästä onkin johtunut, että työväenluokalle asetetaan kaiken muun sen kärsimän luokkasorron lisäksi aivan kohtuuttomia kunnallisia rasituksia. Kun työväestön ääni ei voi näissä asioissa päästä ollenkaan kuuluville, saavat nykyiset vallassaolijat päättää siinä suhteessa mitä tahansa (Vasemmalta: Helsingin kunnallisskandaalit! Puhemies: Hiljaa!)

Nämä kunnallisella alalla rehottavat epäkohdat ovat jo vuosikymmeniä herättäneet kansan pohjakerroksissa oikeutettua tyytymättömyyttä ja vihaa tuollaista järjestelmää vastaan, ja se on vuosi vuodelta kasvanut sitä mukaa kuin työtekevä luokka on herännyt käsittämään muittenkin sitä painavien sortokahleiden raskauden. Lukemattomissa tilaisuuksissa on tämä kansan yleinen tyytymättömyys puhjennut julki jyrkinä vaatimuksina olevien olojen korjaamisesta oikeudenmukaisemmalle kannalle. Valtiollisen nousuajan vaatimuksesta vuosina 1905—07 täytyi maamme yläluokkalaistenkin ryhtyä joihinkin toimenpiteisiin asiassa. Epäkohdat tällä alalla olivat niin ilmeiset, ettei päästy asiassa pelkästään kieltämällä niiden olemassaolo. Sen sijaan alettiin suurella touhulla puhua kunnallisen äänioikeuden yleistämisestä. Porvarillisten puolueidenkin ohjelmiin ilmestyy vaatimuksia kunnallisten äänioikeusolojen uudistamisesta. Kun tämä yksikamarinen eduskunta koontui ensimmäisiä kertoja, jätettiin muutamien porvarillisten puolueiden taholta eduskuntaesityksiä, joiden tarkoituksena sanottiin olevan puhutun uudistuksen aikaansaaminen. Vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä tulikin lopullisesti hyväksytyksi neljä asetusehdotusta, jotka tarkoittivat kunnallisten olojen muuttamista enemmän oikeudenmukaiselle kannalle. Ne olivat asetukset maalais- ja kaupunkikuntien hallinnosta, asetukset kunnallisista vaaleista ja asetus, jolla muutettiin eräitä pykäläitä taajaväkisiä maalaisyhdyskuntia koskevassa asetuksessa.

Muistetaan, millainen taistelu näiden lopullisesta hyväksymisestä oli eduskunnan omassakin keskuudessa. Vaikka uusiin asetuksiin oli otettu poikkeusmääräyksiä, joiden kautta niihin vieläkin jäi monenmoisia epäkohtia, jotka tulevat kohtuuttomasti painamaan työväenluokkaa, oli porvariston piireissä, nähtävästi silloin alkaneen yhä selvemmän valtiollisen taantumussuunnan vaikutuksesta alkanut ilmeinen vastahakoisuus koko uudistukseen.

Niidenkin porvaripuolueiden keskuudesta, joiden ohjelmissa tämä uudistus komeili paperilla, ilmestyi johtohenkilöitä vastustamaan sitäkin vähäistä, edes alkeellisempia vaatimuksia tyydyttävää uudistusta, joka näihin ehdotuksiin sisältyy. Se osotti, että näiden omistavien luokkien edustajat luulivat tulleen ajan, jolloin voidaan luopua kaikista kansalle annetuista lupauksista. Tämän jälkeen suoritettut vaalit lievänevät kuitenkin antaneet asianomaisille hyviä opetuksia siitä, mitä merkitsee lupaustensa niin raukkamainen pettäminen.

Lopullisesti saatiin kuitenkin sanotut lakiehdotukset eduskunnassa hyväksytyiksi lokakuun 31 päivänä 1908. Nyt luultiin asian olevan valmiin ja kansa oli siinä hyvässä toivossa, että nämä asetukset tulevat piankin voimaan ja edes lieventämään sitä oikeudettomuuden tilaa, jossa työväki on tuntenut elävänsä. Mutta siinä suuresti erehdyttiin. Nyt on kulunut kolmatta vuotta siitä, kun eduskunta nämä asetukset hyväksyi eikä vielääkään tiedetä niiden vahvistuksesta mitään. Hallitus, joka on ottanut lainpolkemisen ammatikseen, tuli tässä maamme anastajaluokkien avuksi (Puhemies koputtaa). Keksittiin ensin oppi hajotettujen valtiopäivien päätösten pätemättömyydestä ja sen nojalla aijottiin kaikki nämä asetukset haudata vihriän veran alle. Tälle hallituksen uusmalliselle lainlulkinnalle tuli kuitenkin surullinen loppu. Hallituksen täytyi itsensäkin tunnustaa ampuneensa harhaan ja se sai peräytyä hyvässä järjestyksessä, kuten eräs kuuluisa sotapäällikkö. Asian jouduttua tälle kannalle lähetettiin asetusehdotukset vihdoin Pietarista Helsinkiin saamaan lausuntoa meidän niin sanotulta kotimaiselta hallitukseltamme. Jokaiselle on hyvin tunnettua, millä tavalla nykyinen senaatti kykenee tehtävänsä täyttämään. Niinpä se ei ole kyennyt tässäkään asiassa vielääkään antamaan edes siltä pyydettyä lausuntoa. Vaikka sille on asiasta viime vuonna sekä myöskin nykyisillä valtio-

päivillä tehty eduskunnan puolelta välikysymyksiäkin, ei se ole katsonut asiakseen vastata niihinkään. Kaikki tämä osottaa, että hallitus ilmeisesti tahtoo palvella niitä maamme taantumuksellisia anastajaluokkia (Puhemies koputtaa), jotka jo alusta alkaen ovat asettuneet näiden lakien suhteen vastustavalle kannalle. Samalla käy sen menettelystä ilmi maan laillisen eduskunnan tahdon ilmeinen halveksuminen. Sen pitäisi olla omansa antamaan aiheen käydä tarkokkaasti arvostelemaan tätä hallituksen menettelyä. Valiokunnan mietinnöstä kuitenkin näkyy, etteivät porvarit ole halunneet lausua mitään tästä tärkeästä asiasta. Onko tämä tosiaankin ymmärrettävä niin, etteivät he pidä tätä hallituksen menettelyä vahingollisena? Se voi olla kylläkin mahdollista, sillä eiväthän he ja heidän luokkansa kärsi nykyisten kunnallisten lakien epäkohdista. Toista on sen kansanluokan, jota minulla on kunnia edustaa. Se kärsii nykyisestä kunnallisesta sorrosta ja kiihkeästi tahtoo saada edes sen vähäisen lievennyksen, minkä eduskunnan hyväksymät asetukset sisältävät.

Minä kannatan vastalauseita siinä toivossa, että lähetettävässä alotekirjelmässä erityisesti painostettaisiin sitä oikeuden loukkausta, jota kansa on tuntenut hallituksen menettelyssä uusien kunnallisasetusten jarruttamisessa. Ehdotan, että vastalauseeseen tätä koskevan ponnen ehdotuksen mukainen lausunto otettaisiin siihen alotekirjelmään, jonka eduskunta päättää lähettää hallitsijalle.

Puhemies: Ehkä puhuja on hyvä ja antaa esityksensä kirjallisesti laadittuna.

Ed. Tuomi: Useat vasemmiston puhujat ovat jo täällä lausuneet mielipiteensä nykyisen hallitus- ja sortojärjestelmän kansan työläiskerroksia polkevasta toiminnasta. Tämä sortojärjestelmä kukoistaa kaikessa räikeydessään monella eri alalla, kuten mietintöön liitettyssä vastalauseessa on yleispiirtein esitetty. Samalla kun kannatan vastalauseita semmoisenaan, lausun käsitykseni niistä sortotoimenpiteistä, joilla on riistetty ja yritetty hävittää perustuslaissamme turvattuja kansalaisvapauksia tässä maassa. Hallitusjärjestelmän hyökkäykset puhe-, paino-, yhdistys- ja kokoontumisvapauksien kimppuun osottavat, että sillä taholla peljätään julkista arvostelua ja laittomuuksien saattamista kansan tietoon. Sentäh-

den koettaa hallitusmahti kaikenkarvaisten apuriensa avulla sitä tietä tukkia. Suurlakon päivinä löi kansan pohjakerroksien voimakas tahto, maassamme melkein huippuunsa kehittyneen sortojärjestelmän lukemattomine käytyreineen alas. Silloin pahimmat taantumuksen aseenkantajat hävisivät näyttämöltä ja vetäytyivät pimeisiin komeroihinsa odottamaan uuden taantumuskauden uudistumista. Kauvan ei tarvinnut odotellakaan, sillä vähitellen kutsuttiin heidät tänne takaisin nykyisen hallitusjärjestelmän apureiksi ja nyt rehoittaa urkkija- sekä käytyrivirastot täällä taas täydessä loistossaan. Yksi tällainen mustan kabinetin virasto on painoasiainylihallitus. Sen toimet ovat siksi häikäilemättömät, lukuissat ja tässä maassa tunnetut, että olisi luullut valiokunnan porvarillisten edustajainkin niistä tässä käsiteltävänä olevassa adressissa edes muutamalla sanalla mainitsevan. Vaikeneminen johtuneekin siitä yksinkertaisesta syystä, että painoylihallituksen vehkeilyt ja sortotoimenpiteet kohdistuvat etupäässä työväen sanomalehtiä vastaan. Painoylihallitus on muun muassa asettanut aikakautisille painotuotteille ja sanomalehtien julkaisemiselle lainvastaisia ehtoja, vaikka perustuslain säännöksissä nimenomaan vakuutetaan, että älköön niille ennakolta esteitä pantako. Lisäksi on painoylihallitus nostanut lukuissasti niin sanottuja majesteettirikosjuttuja, nuuskimalla sanomalehtikirjoituksista persoonallisia loukkauksia. Niinpä on nostettu sanotunlaisia painokanteita työväenlehtiä vastaan sitäkin, että sanomalehdistö on paljastanut kesäkuun 17/30 päivien „valtakunnanlain“ valtiokaappaukseksi, vaikka Suomen eduskuntakin on sanotun lain sellaiseksi selittänyt. Mainitsen vain yhden esimerkin monen joukosta, nimittäin kun sanomalehti „Sorretun Voiman“ vastaava toimittaja, entinen eduskunnan jäsen, tuomittiin perustuslaillisessa Vaasan hovioikeudessa, painoylihallituksen vaatimuksesta 6 kuukauden vankeuteen. Samanlaisia juttuja on parillaan viireillä muiden muassa „Kansan Lehden“ ynnä muiden työväenlehtien vastaavia toimittajia vastaan.

Sanottu painokannetauti näkyy painoylihallituksessa yhä lisääntyvän, ja jos ei painoylihallitus itse kerkiä painojuttuja virittämään, tarttuukin maamme korkein hallitusviranomaisen asiaan käsiksi. Siitä todistuksena on Inon paterijuttu, jonka johdosta melkein koko maamme sanomalehdistöä on rahasakoilla verotettu. Sa-

navapauden sorto on jo kehittynyt niin pitkälle, että useat ulkomaan sanomalehdet muun muassa Saksan sosialidemokraattisen puolueen pää-äänenkannattaja „Vorwärts“ on asetettu tuontikiellon alaiseksi siitä syystä, että mainituksa lehdessä arvosteltiin venäläisen anastuspolitiikan tuhojia Suomessa. Myöskin ryhdyttiin virkavallan taholta sensuuntaisiin toimenpiteisiin, että jälkisen suuri tulisi paljoa kovemmaksi sanomalehdistöön nähden. Hiljattain näet asetettiin — muistaakseni — 12 painoasiamiestä maamme suurimpiin kaupunkeihin. Näiden painomörköjen kunniakkaana tehtävänä on pitää silmällä sanomalehdistöä ja muita julkaisuja sekä sepitellä painoylihallitukselle raportteja, että niiden perustuksella voitaisiin nostaa mahdollisimman paljon painokanteita. Muutamat näistä, esimerkiksi Kuopion painoasiamies, ovat jo saavuttaneet urkkija-alallaan melkoisia ennätyksiä. Useimmat heistä ovat karille seilanneita herrasmiehiä, joiden siveellinen taso kuvastuu parhaiten siitä, kun esim. Sortavalan kaupunkiin asetettua painoasiamiestä vastaan on paraillaan käynnissä oikeusjuttu hänen tekemänsä erinäisten vekselinväärennysten vuoksi. Ja sellaisten rappiolla joutuneiden henkilöiden pitäisi muka pystyä vapaan sanan kaitsijoiksi, tapain tuomareiksi. Näiden painomörköjen luettavaksi yritetään laittomasti pakottaa kirja-painoja antamaan vapaita kappaleita kustantamistaan painotuotteista. Maamme poliisiviranomaiset ovatkin uskollisesti avustaneet painoylihallituksen hommia, antaneet laittomia käskyjä ja urkkineet kirjakaupoista, olisiko niissä myytävänä muka luvatonta kirjallisuutta.

Poliisivalta onkin kehittynyt meillä taasen täysin bobrikoffilaiseen malliin. Sen harjoittama kuristus kohdistuu juuri köyhälistön pyrkimyksiä vastaan. Niinpä on työväen puhujia kielletty esiintymästä, pakotettu keskeyttämään puheensa ja raastettu puhujalavalta alas. Siinä toimessa ovat poliisiherrat ja heidän kätyrinsä saavuttaneet loistavia ennätyksiä. Eräässä Helsingissä pidetyssä työväen mielenosotuskokouksessa estettiin puhuja lausumasta ajatuksiansa. Kielto perustui muistaakseni siihen muka pätevään syyhyn, ettei kahdelta eri puhujalavalta ole oikeutta yht'aikaa puhua. Samoin Tampereen laulujuhlassa kerrassaan virkavaltaisella tavalla keskeytettiin erään työväenpuhujan puhe ja nostettiin häntä vastaan juttu majesteettirikoksesta. Sanottua juttua oikeudessa käsitel-

täessä ilmeni, että poliisimiehillä on toisellaan korvakuulo kuin muilla ihmisillä. Tunnettua on myöskin Helsingin poliisin menettely Närhiä ynnä muita vastaan siitä, kun nämä olivat kokoontuneet lääninvankilan portille toimittaja Manneria majesteettiloukkaustuomion johdosta vankilaan viettäessä. Tämä jäähyväishetki kuvattiin poliisierrojen puolelta „ilkevallaksi kadulla“, vaikka pienintäkään häiriötä ei tilaisuudessa tapahtunut. Mikkelin poliisimestari tunkeutui hiljattain eräänä iltana apuriensa kanssa erään venäläisen parturin asuntoon toimittaen perinpohjaisen kotitarkastuksen, säikäyttäen vielä talossa asuvia sairaita henkilöitä. Tämä tarkastus, joka lienee ylempien viranomaisten käskystä toimitettu, oli varsin aiheeton. Sekin osottaa, mitenkä meidän perustuslaillisuudella kerskuvat viranomaiset taipuvat laittomuuteen. Äskettäin ovat poliisimestarit ynnä muut nuuskijat alkaneet painoylihallituksen käskystä sensuroida näytelmäkappaleita ovatpa kieläneet niiden esittämisenkin. Turun poliisimestari ja Ruoveden nimismies ovat esiintyneet siinä toimessa varsin huomattavasti. Tampereen kaupunginviskaali Palander taas vaati joku aika takaperin painoylihallitukselta, että „Kansan Lehti“ lakkautettaisiin. Sanottu herra lukeutuu kai edelleenkin perustuslailliseen puolueeseen. Niinikään kielsi Keuruun nimismies Saxman Kolhon työväenyhdistykseltä iltamanpidon sillä perusteella, että työväenyhdistykseen kuulumattomat henkilöt olivat tulleet yhdistyksen talon edustalle mellakoimaan. Muuten olkoon mainittuna, että Keuruun kirkkomäellä tapahtui veritöitä jouluyönä pidettyjen jumalanpalvelusten aikana, mutta herra nimismies ei ryhtynyt kirkkonmenojen kieltämiseen, joka olisi ollut ainakin yhtä laillinen toimenpide, kuin työväenyhdistyksen iltamanpidon kieltäminen. Esimerkkejä kotimaisten viranomaisten mielivaltaisuudesta voisi jatkaa loppumattomiin saakka. Näitä sortotoimia eivät porvarilliset sanomalehdet vähääkään moiti. Päinvastoin on porvarilehdissä olleista kirjoituksista huokunut sellainen henki, että työväenlehtien sanontavapautta pitäisi supistettaman ja työväenjärjestöjen toiminta ehkäistä olemattomiin. Se osottaa, että maamme porvarit ovat läheisessä suhteessa taantumuksellisen hallitussuunnan kanssa, mikäli viime mainitun toimet kohdistuvat yksinomaan valvetuneen köyhälistön pyrkimyksiä vastaan. On muistettava, miten nöyrästi porvarispuolueisiin lukeutuvat rautatieherrat pitivät „virkavel-

vollisuksiinsa kuuluvana“ kenraalikuvernöörin käskystä urkkia, ketkä alaisistaan palvelijakuntaan kuuluvista henkilöistä ovat jäseniä sosiaalidemokraattisessa Suomen Rautatieläisten Liitossa.

Syvälti lausuntovapautta loukkaavasti esiintyi myöskin m. m. Jyväskylän oppikoulujen opettajisto. He kääntyivät hallintoviranomaisten puoleen anomuksella, että eräs luennointsija estettäisiin luentoja jatkamasta. Isänmaallisuudellaan kerskailevat kouluherrat liittyivät siten läheiseen yhteistoimintaan virkanyrkkiänsä kanssa, kansalaisvapauksien tukehduttamiseksi. Tätä menettelyä eräs pääkaupungin 6-päiväinen sanomalehtikin, jonka päätoimittaja istuu eduskunnan perustuslakivaliokunnassa ja on ollut tätä laillisuusadressia laatimassa, oikein erityisessä artikkelissa puolusteli.

Joka puolelta maata kuuluu viestejä, kuinka kotimaiset viranomaiset koettavat kaikilla mahdollisilla keinoilla vaikeuttaa työväen järjestöjen toimintaa, samalla kun porvarilliset sanomalehdet ulvovat, kuinka muka sosialistit raastuttavat kansaa ja miten työväentalot ovat muodostuneet paheitten pesäpaikoiksi. Siis ei ensinkään tarvis kummastella, miksi valiokunnan porvarilliset jäsenet eivät ole katsoneet sopivaksi sanallakaan mainita kansalaisten vapauksien sortamistoimista. Maamme porvaristo on nykyisen hallitusjärjestelmän kanssa siksi läheisessä yhteistyössä työväenluokan pyrkimysten sortamiseksi, että, jos he tätä sortojärjestelmää moittisivat, he samalla moittisivat omaa itseään. Ja jos tätä menoa edelleen jatkuu, ei kenenkään hallituksen toimia avoimesti arvostelevalle kansalaiselle, työväenjärjestön tai työväen lehden asema ole tässä maassa turvattu. Tällaisen olo-tilan vallitessa on kansalaisvapauksista huolehtivan kansanedustajan jokaisessa sopivassa tilaisuudessa vedettävä nämä laittomuudet julkisuuteen. Me emme saa vaieta, sillä kansan pohjakerrokset tahtovat mieluummin kuunnella valistavia luentoja omissa yhdistyksissään, kokoushuoneissaan ja kokouksissaan kuin hallituksen kätyrien tupenrapinoita. Me sosialidemokraatit luotamme siihen, että ennemmin tai myöhemmin tulee aika, jolloin päämäärästä tietoinen köyhälistöluokka, kukistettuaan porvariston luokkaherpuuden, pääsee voimakkain käsivarsin järjestämään yhteiskuntaolot nykyistä terveemmälle ja kansan enemmistön etuja vastaavalle perustalle.

Minä kannatan ed. Hämmäläisen ehdotusta, että

vastalauseen 8, 9 ja 10 kohdassa olevat ponsilauseimat hyväksyttäisiin.

Ed. Estlander: Såsom jag i början af denna landtdag hade tillfälle att framhålla bör ett uttalande i anledning af det politiska saken anses såsom denna landtdags främsta plikt, då den nu efter landtdagsupplösning och nyval sammanträder. Att detta uttalande lämpligast sker i form af en adress — hvilket icke hindrar förverkligandet af det initiativ till en petition, som jämväl redan tagits — därom är jag med utskottet ense. En adress i nuvarande sakläge, i det skede, hvori Finlands författningskamp befinner sig, måste syfta till att gifva uttryck åt en enhälligt protest mot den ryska lagstiftning, som påtvingas vårt land, och mot den beredning och föredragning af finska ärenden genom rysk myndighet, hvilken satts i tillämpning. Denna adress bör framhålla det centrala i vårt konstitutionella motstånd, vår vägran att erkänna och efterkomma olag, vår fordran att vårt lands rättsordning skall erkännas och respekteras. Men sakläget, synes det mig, hvarken medgifver ej håller ens gör önskligt att härutöver enskilda frågor blifva föremål för uttalanden, allra minst de frågor, hvilka urtima landtdagen förklarar sig hindrad att upptaga. På grund häraf, liksom för öfrigt på grund af många andra skäl, kan jag naturligtvis icke omfatta den till betänkandet fogade reservationen, på hvilken jag dock icke anser nödigt närmare ingå. Icke håller kan jag godkänna den af grundlagsutskottet föreslagna adressen, trots dess öfverhufvudtaget stora förtjänster, utan har jag vid dess behandling i utskottet nödgats vara skiljaktig på en för min uppfattning afgörande punkt. Redan adressmemorialet tycktes mig i visst afseende lämna rum för betänkligheter och under dess handläggning har en ytterligare anledning härtill kommit. Min uppfattning framgår däraf att jag önskat ur förslaget utesluta å pag. 4 det uttalande, som börjar med orden: „Det har därför saknats anledning att förutsätta“, och som slutar med „ryska lag, hvilken icke kunde här erkännas såsom rättsgiltig“. Likväl gör jag icke något förslag om detta styckes uteslutande. De oberäkneliga omständigheter, hvilka, såsom erfarenheten utvisat, mer än en gång bestämt den invärkan ett ändringsförslag, oberoende af förslagens sakliga innehåll, kommit att erhålla på utgången af omröstningar vid landtdagen

hafva tvungit mig att vid detta tillfälle afstå från hvad jag annars skulle ansett som min skyldighet. Jag önskar således endast anmäla, att jag icke håller kan understöda grundlagsutskottets betänkande.

Ed. Aro: Käsillä olevan adressin 7 sivulla puhutaan valtiotaloudesta, mutta sellaisella tavalla — niinkuin ylipäänsä tässä adressissa puhutaan useista maalemme niin tärkeistä asioista — aivan kuin jotakin tahdottaisiin siinä sanoa, vaan kuitenkin ei sanota, ja jos sanotaan, niin sanotaan niin ylimalkaisesti kuin vain on mahdollista. Mainitsemani valtiotaloutta koskevassa kohdassa sanotaan: „Valtiotalouden alalla on hallitus koettanut supistaa eduskunnan oikeuksia tulo- ja menoarvion järjestelyyn nähden sekä määräraha-asiaiden ratkaisussa useissa tapauksissa menetellyt tavalla, joka on ollut ristiriidassa maan edun kanssa ja vahingollinen sen kulttuurille, jota paitsi suuria rahamääriä on osotettu menoihin, joita ei olisi voitu laillisesti suorittaa ilman eduskunnan suostumusta.“ Ei sanallakaan puhuta niistä lukemattomista väärinkäytöksistä, mitä valtiotalouden alalla on harjoitettu, ei edes mainita pääkohtia niistä.

Mielestäni olisi pitänyt niistä kohdista edes sen verran mainita kuin adressiin liitetystä sosialidemokraattien vastalauseesta sanotaan. En tahdo tuoda esille noita väärinkäytöksiä vanhemmilta ajoilta, niistä on kyllä sosialidemokraattien taholta edellisillä valtiopäivillä puhuttu, enkä liioin tahdo yksityiskohtaisemmin kosketella niin sanottujen sotilasmiljoonien maksamista venäläiseen sotilasrahastoon yhtä vähän kuin niitäkin menoeriä, jotka on osotettu niiden menojen peittämiseen, mitkä ovat syntyneet Suomen ja Venäjän rautatieverkkojen yhdistämisestä. Niistäkin asioista on tässä kamarissa melko lailla puhuttu. Vaan näitten mainitseminen tässä adressissakin olisi mielestäni ollut hyvinkin tarpeen ja siksi olenkin näitten ynnä muitten väärinkäytösten tähden tahtonut ehdottaa, että adressi palautettaisiin perustuslakivaliokuntaan niin täydennettäväksi, että kyseessä olevat kohdat siinä mainittaisiin.

Kuten tiedetään, eivät nämä mainitsemani asiat ole ainoat, joissa väärinkäytöstä on harjoitettu valtiotaloudessa, vaan ulottuu se monelle eri alalle. Tarkastaessamme ensinnäkin sitä sarjaa väärinkäytöksiä, joissa hallitus on asettunut edus-

kunnan oikeuksia supistamaan, eli oikeammin on asettunut eduskunnan oikeuksien yläpuolelle, näemme sen vastoin maamme perustuslakeja otaneen itselleen määräämisvallan valtion tulo- ja menoarvioon nähden joko kokonaan poistamalla eli supistamalla niitä menoeriä, mitä eduskunta oli osottanut kansanvalistus- ynnä muihin taroituksiin.

Kuten tunnettua, tekivät nämä määrärahat kansakoululaitosta ja muita sivistystarkoituksia varten, jotka vuoden 1909 toiset valtiopäivät hyväksyivät, kaikkiaan 8,620,000 markkaa. Tarkastaessaan eduskunnan tähän kuuluvia päätöksiä on senaatti katsonut, että eduskunta ei ole sanotun rahamäärän järjestämiseksi osottanut suostuntarahaa kuin 6,949,600 markkaa. Erotus, siis 1,670,400 markkaa, olisi niin ollen senaatin mielestä ollut oikeastaan pakko menoarviosta poistaa. Kun senaatti kuitenkin katsoi, että yleisen valtionrahaston tuloon syntyi 8,912,000 markan ylijäämä, ehdotti senaatti kesäkuussa, että tästä summasta 320,000 markkaa käytettäisiin eduskunnan päättämän kansansivistysmäärärahan suorittamiseen, mutta loput, 1,354,400 markkaa, siitä summasta, johon eduskunta senaatin mielestä ei ollut osottanut varoja, olisi ollut pyyhittävä, s. o. vastaava määrä eduskunnan hyväksymässä kansansivistysmenossa olisi ollut tulo- ja menoarviossa hylättävä.

Keisari on kuitenkin jättänyt huomioonottamatta senaatin esityksen, että yleisestä valtionrahastosta suoritettaisiin yllämainittu 320,000 markan summa kansansivistystarkoituksiin. Eduskunnan päättämistä määrärahoista on siis lopullisesti pyyhitty pois: apumaksu kansakoulutalojen ja käsityöhuoneitten rakentamista varten 1,000,000 markkaa, määräraha kansanopiston rakennusavuksi 100,000 markkaa, määräraha raittiustyön kannattamiseksi 70,000 markkaa, määräraha luentokurssien kannattamiseksi 50,000 markkaa, määräraha maalais- ja kaupunkilaiskirjastojen kannattamiseksi 65,000 markkaa, määräraha virkistysten toimittamiseksi kesäsiirtoiloissa varattomille sairaille, heikoille kansakoululapsille 50,000 markkaa, määräraha kansanlastentarhain kannattamiseksi 100,000 markkaa, määrarahat työväenopistojen avustamiseksi 30,000 markkaa, määräraha köyhien kansakouluoppi-lasten ravitsemiseen ja vaatettamiseen 100,000 markkaa. Nyt vahvistetussa asetuksessa on lisäksi vähennetty eduskunnan myöntämä määräraha maalaiskansakoulujen jatko-opetusta varten

110,000 markasta 74,600 markkaan ja määräraha kansanopistojen kannattamiseksi 320,000 markasta 250,000 markkaan. Yhteensä on siis eduskunnan myöntämiä määrärahoja vähennetty 1,670,400 markkaa.

Sen sijaan on hallitus ollut aulis osottamaan valtiovaroja sellaisiin tarkoituksiin, joista ei voi sanoa, että ne olisivat tulleet „maan hyödyksi ja parhaaksi“ — ei ainakaan työtätekevä luokkavoittoa sanoa. Mitä hyötyä on maalle siitäkin toimenpiteestä, johon hallitus on ryhtynyt korottamalla esim. jo hyvin hyviä palkkoja nauttivien virkamiespomojen ennestään suuria palkkoja? Jokainen varsin hyvin muistaa sitä helppoa ja isällistä huolenpitoa, jota senaatin jäseniä kohtaan on osotettu korottamalla heidän palkkojansa. Keskusta ja oikeisto! Kai se toimenpide että entiset nälkäpalkat 22,000—26,000 markkaan, nyt on korotettu 26,000—30,000 markkaan, teitä tyydyttää? Näistä ylennyksistä ei kai ole meidän porvareillamme mitään sanottavaa ei ainakaan suomettarelaisilla. Onhan heidän omiaan niitä jo siellä nauttimassa ja yhä uusia sinne kiipee ja hartaalla mielellä niitä kai odottavat toistenkin porvaripuolueiden pomot; siltä ainakin näyttää. Olen melkein valmis uskomaan, että vaikka jo huomenna nuo paikat täytettäisiin kotimaisilla porvareilla, niin tokkohan heidän taholtaan ryhdyttäisiin mihinkään erityisiin toimenpiteisiin palkkojen vähentämiseksi! Ehkä pikemmin päinvastoin.

Tuntuva määrässä on kenraalikuvernöörinkanslian menoerää lisätty. Suomessa ilmestyyvä venäläinen sanomalehti on julaissut kenraalikuvernöörinkanslian uuden menosäännön. Sen mukaan kanslian päällikön palkkaedut nousevat 20,000 markkaan, josta 10,000 mk. palkkiota, ja kanslian päällikönapulaisen 16,000 markkaan, josta palkkaa 9,000 ja palkkiota 7,000 markkaa. Muista menoeristä huomautettakoon: 27,000 markkaa palkkioksi virkamiehille erityisiä toimia varten, 30,000 markkaa suomenkielen ja vieraitten kielten kääntäjiin palkkaamiseksi, 24,000 markkaa puhtaaksikirjoitusta varten, 16,000 markkaa kansliakuluihin, 14,000 markkaa vuokraan, kansliahuoneuston lämmitykseen, valaistukseen ja siivoamiseen. Tämä nyt hyväksytty ehdotus uudeksi menosäännöksi on laadittu kenraalikuvernöörin omien persoonallisten osotusten mukaan. Kanslian menosääntöön on otettu 29 vakinaisella palkalla olevaa virkamiestä, 4 virkamiestä erityisiä toimia varten sekä 5 virkamiestä

kirjurin tehtäviä varten. Kanslian määräraha on 337,020 markkaa sekä 87,000 markkaa kahdeksan erityisiä toimia varten olevien virkamiesten palkkaamiseksi. Näin ollen nousevat kaikki kansliamenot yhteensä 422,000 markkaan henkilökunnan lukumäärän ollessa 46. Tähän eivät sisälly vielä kahden kenraalikuvernöörin palveluksessa olevan adjutanttin palkkaedut 15,000 ja 17,000 markkaa, riippuen siitä, onko toisella näistä kahdesta esikuntaupseerin arvo vai ei. Tämä Finljandskaja Gasetan tiedon mukaan.

Tuntuva määrässä on senaatti muistanut voidella lääninhallitusten virkamiehiä, kai tarkoituksella, että näissä virastoissa ollaan kilttejä panemaan käytäntöön niitä laittomia määräyksiä, joita senaatti tulee heille jakamaan. Luetteloon niistä määrärahoista, joita on osotettu tällaisiin tarkoituksiin työvoimain lisäämiseksi lääninhallituksessa, sisältyy seuraavat senaatin vuotta 1911 varten myöntämät määrarahat: Uudenmaan lääninhallitukselle 48,490 markkaa, lisämääräraha tarverahoihin 950 markkaa, Turun ja Porin läänin lääninhallitukselle 31,620 markkaa ja lisämääräraha tarverahoihin 4,000 markkaa, Hämeen läänin lääninhallitukselle 17,260 markkaa, Viipurin läänin lääninhallitukselle 8,368 markkaa ja lisämääräraha tarverahoihin 8,000 markkaa, Mikkelin läänin lääninhallitukselle 4,060 markkaa ja lisämääräraha tarverahoihin 2,500 markkaa, Kuopion lääninhallitukselle 34,530 markkaa, lisämääräraha tarverahoihin 5,650 markkaa, Vaasan lääninhallitukselle 32,070 markkaa ja lisämääräraha 5,000 markkaa sekä Oulun lääninhallitukselle 35,540 markkaa ja lisämääräraha tarverahoihin 3,900 markkaa; yhteensä siis 297,440 markkaa palkkoihin ja lisämäärärahaa tarverahoihin 38,550 markkaa.

Paitsi niitä monia miljoonia, joita maamme poliisijärjestö maksaa, käytetään sen lisäksi valtiovaroja tuntuvat summat santarmilaitokselle ja aina valtiovarat vaan näkyvät sellaisiin riittävän. Määrarahat tämän vuoden menoarviossa päättyvät santarmilaitosta varten 120,000 markkaan, mutta tuo summa on osottautunut riittämättömäksi, jonka vuoksi rautatiehallitus on ehdottanut 55,000 markan lisämäärärahan ja on senaatti myös sen hyväksynyt.

Palkkoja, palkkioita ja eläkkeitä näkyy riittävän loppumattomiin kaikenikäisille onnenonkijoille, jotka vähänkin osaavat olla mieliksi sortovallan hallituksen pyyteille. Mainitsen tässä

pari sellaista, Bobrikoffin aikaisen uroon Pekosen ja Finljandskaja Gasetan toimittaja Ivan Baschenovin, joille kummallekin on valtion varoja riittänyt. Kuten tiedetään on Pekoselle annettu Suomen valtiovaroista 16,000 markkaa palkkioksi hänen ansioistaan ja nyttemmin on hänet asetettu hyväpalkkaiseen virkaan Viipurin kaupungissa; samoin entiselle Finljandskaja Gasetan toimittajalle Ivan Baschenoville on myönnetty vuotuinen 4,000 markan eläke.

Oman sanomalehdistömme ja kirjallisuutemme puristamiseen on määrätty käytettäväksi kansan varoja: korkeimmassa paikassa tapahtuneessa esittelyssä on näet hallitsija käsenyt, että painoylihallitukselle on tarpeellisen painoasiamiesmäärän palkkaamiseksi vastedes myönnettävä 107,800 markkaa vuosittain siten, että tämä määräraha vuodeksi 1910 myönnetään lokakuun 1 päivästä lukien. Sortovallan oman äänitorven tukemiseksi on valtiovaroja taas yllinkyllin riittämiin asti ollut, sillä Finljandskaja Gasetan avustamiseen on korkeimmassa paikassa tapahtuneessa esittelyssä myönnetty 30,000 markan vuosittainen määräraha valtiovaroista tuon lehden ylläpitämiseksi. Kuten mainitsin, tällaiset seikat osottavat selvästi, kuinka paljon ja missä määrin on valtiovaroja käytetty, jotka eivät, kuten sanoin, ole ainakaan „maan hyödyksi ja parhaaksi“ luettavat. Tuollaista sarjaa voisi luetella kuinka pitkälle tahansa. Olisi mielestäni ollut kyllin syytä valiokunnan porvarillisilla jäsenillä edes pääkohdissa mainita noista asioista kyseessäolevassa adressissa. Mainitsemiani epäkohtia kun sosialidemokraattien taholta esitettiin, niin tulos oli että 10 äänellä 7 vastaan ne hyljättiin. Rohkenen kuitenkin ehdottaa, että eduskunta palauttaisi adressin takaisin perustuslakivaliokuntaan muutettavaksi siten, kuin mietinnössä olevan vastalauseen ponnassa sanotaan, että valiokunnan laatimaa ehdotusta on täydennettävä sillä tavalla, että siinä tulee laajemmin ja seikkaperäisemmin arvostelluksi niitä väärinkäytöksiä, joita maamme valtiotalouden alalla on viime vuosina niin runsaasti esiintynyt venäläisen sortohallitus-suunnan vaikutuksesta.

Ed. Murros: Täällä esitetyt lausunnot enemmän kuin asiassa syntynyt asiakirjavivhkokaan eivät ole saaneet minua luopumaan siitä käsityksestä, joka minulla on ollut alustapitään tässä asiassa, nimittäin että tätä nykyä ei ole

kyllin paljon syytä lähettää enemmän adresseja kuin anomuksiakaan hallitsijalle Suomessa vallitsevan sortojärjestelmän takia. Ei voi nimittäin minun mielestäni edellyttää, että hallitsija olisi epätietoinen siitä, mikä on Suomen kansan ajatus tästä sortojärjestelmästä, eikä liioin että hän olisi epätietoinen siitä, että tämä sortojärjestelmä polkee Suomessa vallitsevia lakeja ja Suomen oikeuksia. Liioin en minä usko, että toimenpiteet tässä asiassa millään tavalla vaikuttaisivat tällä hetkellä jotain sellaista, mitä eduskunnan lausumat tästä asiasta jo ennen eivät olisi vaikuttaneet. Tästä syystä en minä liioin voi pitää pätevänä sitäkään syytä, minkä eräs arvoisa puhuja lausunnossaan sanoi ratkaisseen tämän asian perustuslakivaliokunnan ainakin eräiden jäsenten mielessä, nimittäin että, kun nämät Suomea koskevat lakiehdotukset duumassa tulevat tai näyttäivät tulevan piakkoin käsiteltäviksi, sen johdosta tällainen adressi olisi paikallaan tällä kertaa. Parasta minun mielestäni päinvastoin olisi ja asianmukaisempaa, että eduskunta „arvokkaalla vaikenemisella“, jota sanamuotoa edustaja Danielson-Kalmari täällä käytti, sivuuttaisi nykyisen valtiollisen sortojärjestelmän erikoiskäsittelyn, varsinkin koska eduskunnalla on tilaisuus lausua siitä mielipiteensä toisten asiain yhteydessä. Siitä syystä minä esittäisin, että nyt käsilläoleva adressiehdotus hylättäisiin.

Ed. Wiik: Jag ber att få föreslå godkännande af de klämmar i reservationen, som ingå på sidan 18 angående en redogörelse för lagen af den 17 (30) juni 1910, sidan 19 angående uteslutande af vissa yttranden i utskottets förslag, sidan 21 angående en kritik af det ryska lagförslaget rörande militärkontributioner, sidan 23 om en kritik af det ryska lagförslaget angående ryska undersåtars rättigheter i Finland, sidan 24 angående underlättande af möjligheten för ryska undersåtar att erhålla medborgerliga rättigheter i Finland samt sidan 28 om utvidgande af ryska undersåtars rättigheter i Finland.

Ed. Lundström: Jag ber att få understöda de af ldm. Wiik gjorda förslagen.

Ed. Tokoi: Silloin kuin kysymyksessä olevan adressiehdotuksen alote lähetettiin perustuslakivaliokuntaan, esitettiin eduskunnassa samalla

kertaa eräs toinenkin adressiehdotus, jonka eduskunta myöskin, vaikkakin huutoäänestyksen jälkeen päätti lähettää perustuslakivaliokuntaan. Tämä toinen adressiehdotus oli edustaja Helenius-Seppälän adressiehdotus, joka kosketteli pääasiassa kieltolain kohtaloa sekä muita taloudellisen elämän alalla tapahtuneita väärinkäytöksiä. Minulla oli jo silloin tilaisuus mielipiteenäni lausua, että perustuslakivaliokunnan tulisi käsitellä nämä adressiehdotukset yhdessä ja jos mahdollista muodostaa niistä yhtenäinen mietintö, jossa valiokunta sitten eduskunnalle tekisi ehdotuksensa siitä, mitä kysymyksenalaisista asioista olisi sanottava.

Nyt kun tämä perustuslakivaliokunnan mietintö on saapunut eduskuntaan, niin jokainen on hämmästykseseen nähnyt, että perustuslakivaliokunta on tässä suorittanut työnsä kovin yksipuolisella tavalla. Puhumattakaan siitä, ettei perustuslakivaliokunta ole ottanut esiin mitään vähemmän tärkeitä asioita ja yhteiskunnallisen lainsäädännön ja elämän alalla tapahtuneita epäkohtia, on se aivan vaieten sivuuttanut myöskin ne epäkohdat, mitä on kieltolain suhteen olemassa ja ne toivomukset, joita eduskunnassa on lausuttu ja joista ennen kaikkea olisi tässä adressiehdotuksessa täytynyt mainita. Kun asianlaita nyt on tällainen, niin pakostakin tulee ajattelemaan sitä, mikä on etupäässä mahtanut vaikuttaa siihen, että perustuslakivaliokunta on tällä tavalla sivuuttanut ne niin tärkeät kysymykset, joitten tarkkeyttä tämän eduskunnan kukaan jäsen ei ainakaan täällä eduskunnan seinien sisäpuolella rohkene kieltää. Silloin pakostakin johtuu mieleen ajatus, miten eduskunta vuonna 1907 laati ensimmäisen kieltolain, jonka kohtalo sitten ratkaistiin tuolla tunnetulla tavalla, nimittäin sillä tavoin, että se tuli hyljättyksi juuri meidän kotimaisen hallituksemme ehdotuksesta. Sitten on eduskunta 1909 toisilla valtiopäivillä säätänyt uuden samaa asiaa koskevan kieltolain toivossa saada se vahvistetuksi ja vaikkakin meillä nyt on senaatti, jota meidän oikeustomme syyttää siitä, että se on epäkansallisella tavalla kokoonpantu ja että se toteuttaa niitä Venäjän hallituksen sortotoimenpiteitä, joita tämän maan oikeudellista asemaa vastaan Venäjän taholta suunnitellaan, ja vaikkakin tämä sama nykyinen hallitus on sellainen, ettei se ole pannut tikkua ristiin, ainakaan tietävästi, kieltolain eteen, niin on aivan selvä, että kieltolain vahvistamatta jättämiseen on muitakin syitä. Kokoomussenaatti,

ja ne jotka seisoivat sen takana ynnä sitä edellinen senaatti ja sen takana seisoneet ovat toimineet samassa asiassa samalla tavalla. He eivät kykene syyttämään nykyistä hallitusta kieltolain vahvistamatta jättämisestä ja yleensä samanlaisista teoista, joita heidän omat edustajansa, heidän omat kannattamansa hallituksen jäsenet ovat tehneet silloin, kun he ovat hallituksessa olleet. Tämä minusta kaikkein yksinkertaisimmalla tavalla selvittää sen, mistä syystä nykyiset porvarilliset edustajat eivät kykene, eivät rohkene, eivät voi lausua halaistua sanaa kieltolain kohtalosta, vaikkakin kansa niin tavatomaasti sen voimaansaattamista odottaa. Tämä vain todistaa sen, mitenkä kaksinaamaista oikeastaan on se politiikka, jota meidän porvarimme eduskuntamme keskuudessa harjoittavat sellaisissa asioissa, joista kansan pohjakeroksilla etupäässä nyt on ainoastaan yksi mieli.

Mutta minä olisin liian optimisti tai hyväuskoinen, jos minä uskoisin, että tämä asia paransi ehdottamalla eduskunnan hyväksyttäväksi vastalauseetta ja vastalauseen mukaan perustuslakivaliokuntaan takaisin lähetettäväksi niitä kohtia, missä ehdotetaan, että perustuslakivaliokunta valmistaisi tästä uuden mietinnön ja ottaisi siihen näitä kysymyksessä olevia asioita, koska minusta tuntuu siltä, että perustuslakivaliokunta on tässä kysymyksessä jo kantansa osapuulle määritellyt. Minä jo silloin, kun adressiehdotus lähetettiin perustuslakivaliokuntaan ja kun samalla lähetettiin myöskin edustaja Helenius-Seppälän etupäässä kieltolakia koskeva adressiehdotus, käsityksenäni lausuin, että sanotun kieltolakiasian esilleottaminen täällä eduskunnassa muodollisesti kävisi parhaiten välikysymystietä, niinkuin meidän ryhmässämme olikin suunniteltu. Sittenkun eduskunta lähetti adressiehdotuksen perustuslakivaliokuntaan, me kuitenkin olemme tahtoneet pidättää välikysymyksen jättämistä eduskunnalle, ettei meidän porvarillinen enemmistömme kykenisi ainakaan sanomaan sitä, että kun kerran on samasta asiasta esitetty välikysymys, niin siitä syystä ei enää tarvitse tästä kysymyksestä eduskunnan adressiehdotuksessa eikä anomusehdotuksessa mitään mainita. Nyt tätä syytä ei ole olemassa, eikä tämän tekosyyin taakse suinkaan meidän porvarillinen enemmistömme voi vetäytyä. Nyt, kun asia on tällä asteella, näyttää minusta siltä, että tämän adressiehdotuksen perustuslakivaliokuntaan palauttaminen ei asiaa auta. Sillä minä

kuulin, että perustuslakivaliokunnassa oli lausuttu mielipiteenä, että vasta sen jälkeen, kun tämä adressiehdotus nyt on hyväksytty ja lähetetty korkeimpaan paikkaan, perustuslakivaliokunta ottaa sitten käsiteltäväksensä tämän toisen adressiehdotuksen, missä kosketellaan kielto-kia, ja mahdollisesti myös sen anomusehdotuksen, mikä täällä eduskunnassa myöskin on maassa vallitsevasta laittomuuden tilasta tehty, ja josta perustuslakivaliokunnan jäsenet kuuluvat sanoneen, että siihen hyvin helposti sopii otettavaksi näitä kysymyksessä olevia asioita. Mutta minun käsitykseni on nyt kerta kaikkiaan se että, jos tämä adressiehdotus nyt hyväksytään ja lähetetään edelleen, on aivan varmaa, että perustuslakivaliokunnassa tuskin mitään muuta asiakirjaa syntyy ja tälle eduskunnalle hyväksyttäväksi jätetään.

Siitä syystä minä katson oikeimmaksi tällä kertaa myöskin ehdottaa, että kysymyksessä-oleva adressiehdotus hylätään. Minä en tahdo sitä hylättäväksi sillä syyllä, jolla edustaja Murros on sen tahtonut hylättäväksi, vaan yksistään sillä syyllä, että minä luulen, että me pääsemme parhaiten perille siten, että me tämän laihan ja heikon asiakirjan jätämme nyt kerta kaikkiaan hyväksymättä ja annamme perustuslakivaliokunnalle tilaisuuden muodostaa anomusehdotuksen, koska porvarienkin käsityksen mukaan anomusehdotukseen sopii ottaa kaikkia näitä asioita, mitä täällä eduskunnassa nyt meidän taholtamme on esitetty. Ja kun tämä adressiehdotus tulee hylätyksi, niin silloin eivät ainakaan perustuslakivaliokunnan jäsenet eikä porvarillinen enemmistö voi vetäytyä sen verukkeen taakse että, kun täältä on nyt kerran jo yksi asiakirja lähetetty, mitäs tässä toistakaan hommataan; kyllä se yksikin jo riittää. Minä täällä kuulin erään porvarillisen edustajan puheenvuorossaan päivällä mainitsevan, että perustuslakivaliokunta on juuri näinä päivinä saanut suuren tukun asiakirjoja, jotka tekevät helpoksi tuollaisen seikkaperäisen anomusehdotuksen laatimisen, ja joita asiakirjoja juuri tällaista anomusehdotusta varten välttämättömästi tarvitaan. Nyt kun nämä asiakirjat ovat saapuneet perustuslakivaliokuntaan, ja nyt kun sen lisäksi näitä samoja asioita on siellä jo käsitelty aika paljon, ja vielä lisäksi on tämä sosialidemokraattien tekemä vastalause olemassa, jossa vastalauseessa on yksityiskohtaisesti lueteltu asioita, mitkä juuri anomuksessa sopivat mai-

nittaviksi, niin minusta tuntuu, että perustuslakivaliokunta, jos sillä hiukankin halua riittää, kykenee nyt pistelemään kokoon sellaisen anomuksen, joka on sekä yksityiskohtainen että laajakantoinen, ja josta näin ollen tulee olemaan vastaavaa hyötyä paljon suuremmassa määrässä kuin tästä laihaasta asiakirjasta, silloinkin Suomen asiat tulevat käsiteltäviksi Venäjän valtakunnanduumassa. Niinkuin minä aamulla kuulin, mainittiin, että tämän adressin tarkoitus on juuri kannustaa ja puolustaa meidän asioitamme silloin, kun ne tulevat esille Venäjän valtakunnanduumassa. Jokainen selväjärkinen ihminen kai nyt ymmärtää, että tällainen laiha asiakirja, kuin tämä adressiehdotus, ei merkitse yhtään mitään silloin, kun näitä asioita käsitellään Venäjän valtakunnanduumassa, ellei löydy sellainen yksityiskohtaisemmin laadittu asiakirja, jossa seikkaperäisesti käsitellään näitä kaikkia eri kysymyksiä. Ja niinkuin täällä mainittiin, sellaiseksi asiakirjaksi sopii juuri anomus ja siitä syystä, että tällainen anomus syntyisi nyt tässä eduskunnassa ja syntyisi sellainen, joka tyydyttäisi tätä eduskuntaa suuremmassa määrässä, kuin nykyinen adressiehdotus, minä pyydän ehdottaa, että tämä adressiehdotus hylättäisiin. (Hyvä, hyvä!)

Ed. Kautto: Minä pyydän saada kannattaa edustaja Tokoin tekemää ehdotusta.

Ed. Annala: Minä olen jotenkin samaa mieltä tästä adressiasiaista kuin edustaja Murros. Pyydän siis kannattaa edustaja Murroksen ehdotusta, että koko adressiehdotus hylättäisiin. Minä teen tämän sitäkin suuremmalla syyllä, koska minä olen jotenkin varma siitä, ettei eduskunta tule hyväksymään perustuslakivaliokunnan sosialidemokraattisten jäsenten vastalauseessa mainittuja huomautuksiakaan. Sellainen laillisuus, mitä meidän porvariemme adressissa sanotaan, se minua enemmän pelottaa kuin miellyttää.

Ed. Paasivuori: Perustuslakivaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa alkaen sivulta 41 ja päättyen sivulle 42 perustuslakivaliokunnan sosialidemokraattiset jäsenet valittavat, että valiokunnan enemmistö ei ole ottanut adressiehdotukseen mitään lausuntoa siitä, mitä senaatti eli hallitus on tehnyt työväensuojelulakien viivytämisessä, niistä laeista hallitsijalle lausunnon

antamisessa. Minä hyvin ymmärrän mistä syystä nämä porvarilliset edustajat tässä valiokunnassa eivät ole siitä mitään tähän adressiehdotukseen ottaneet. Sillä ei tässä asiassa suinkaan voida syyttää yksinomaan nykyistä hallitusta, vaan täytyy ennenkaikkea syyttää kotimaisia porvareita; ainakin ne ovat yhtä paljon tässä asiassa syyllisiä kuin nykyinen hallituskin. Tässä asiassa hallitus on toiminut sen mukaan kuin porvarit ovat vaatineet sitä toimimaan tai se ei ole tehnyt mitään, kun sitä on vaadittu sellaiseen. Kuten muistetaan vuoden 1909 toisilla valtiopäivillä, kun niinsanotut työväensuojelulait, asetus teollisuusammattityöstä, asetus ammatin vaaralta suojelemisesta ja ammatintarkastuksesta olivat täällä eduskunnassa esillä, huomattava osa porvaripuolueista jyrkästi vastusti niiden suojelulakien hyväksymistä. Mainittujen suojelulakien tuhoamiseksi täällä eduskunnassa jo käytettiin kaikki mahdolliset keinot, mitkä käytettävissä oli. Silloinhan tehtiin ehdotus, että ne suojelulait hylättäisiin. Toiset tekivät ehdotuksen, että asetus teollisuusammattityöstä pantaisiin pöydälle yli seuraavien vaalien. Kun ehdotukset, niin monta kuin niitä tehtiinkin, kuitenkin tulivat sattumalta hylätyiksi, niin olisi luultu että porvarien vastustus näiden lakien suhteen olisi loppunut. Mutta ken niin hyvää ajatteli meidän porvareista, hän sai heti huomata katkerasti pettyneensä. Heti senjälkeen porvarien sanomalehdissä muun muassa Hufvudstadsbladetissa kirjoitettiin seuraavaan tapaan: olkoon hallitus mikä tahansa, niin sen pitää estää nämä eduskunnan hyväksymät lait käytäntöön tulemasta. Siis porvarit huusivat ryssiä avukseen! Olkoon meillä hallituksessa kuinka musta ryssä tahansa, vaikka siellä istuisi itse isä mustalainen (Puhemies koputtaa), niin sen pitää tehdä porvareille palvelus, sen pitää estää sellaiset eduskunnan päätökset käytäntöön tulemasta, jotka pikkusenkin ovat työväenluokalle edullisia. Hallitus kuunteli tuota porvarien ulvontaa (Puhemies koputtaa) ja otti huomioon ne vaatimukset, joita siltä taholta tehtiin. Senaatti ehdotti teollisuushallitukselle, että ryhdyttäisiin keräämään tilastoa työoloista, työpäivän pituudesta, yötyöstä, ylityöstä, sunnuntaityöstä ja niin edespäin. Mikä oli tämän tilaston keräämisen tarkoitus? Sen tarkoituksena oli saada edes näennäisiä syitä joiden perusteella hallitus voisi hallitsijalle ehdottaa, että nuo työväensuojelulait hylättäisiin. Sitä tilastoa nähtävästi

ryhdyttiin keräämään tässä mielessä. Mutta kun tuo tilasto tuli julkisuuteen, ei se tuonut esiin mitään uutta, jota ei olisi jo ennestään tiedetty. Se tiedettiin jo ennestään, mitä tilastokin kertoi, että Suomen teollisuustyöväen enemmistöllä oli joko 10-tuntinen työpäivä tai sitä ylempi ja että paperiteollisuudessa on hirveän pitkä työaika, 12, 13 tuntia ja toisinaan vieläkin pitempi. Se kaikki tiedettiin jo ennestään. Siis tämä tilasto ei tuonut mitään uutta, jota ei olisi ennen tiedetty. Kun tulokset tuosta tilastosta olivat niin kurjan laihat, mitättömät, niin teollisuushallitus päätti ryhtyä keräämään vielä uutta tilastoa lasiteollisuudesta ja toivottiin, että lasiteollisuudesta nyt varmasti saadaan ilmi sellaisia seikkoja, jotka osottaisivat, että sanotut suojelulait ovat muka käytännössä mahdottomat. Tilastoa lasiteollisuudesta ei ole vielä ensinkään painosta julkaistu, joten en tiedä minkä verran uutta sanottu tilasto tulee sisältämään.

Suomen yleinen työnantajaliitto asetti myöskin komitean tarkastamaan eduskunnan hyväksymiä suojelulakeja, joka on asiasta antanut lausuntonsa, ja sen lausunto on selvästi anarkistinen. Tässä lausunnossa kun ensiksi refererataan sanottujen lakien sisältöä, kerrotaan, kuinka paljon ne suojelulait tulevat tuottamaan teollisuuden harjoittajille kustannuksia, jos ne käytäntöön saatetaan ja lopuksi sanotaan, että teollisuuden harjoittajain on yksimielisesti ryhdyttävä yhteistoimintaan panemaan yleisen työpalkkain alentamisen toimeen ja vielä loppuponnassa sanotaan: „Edellä esittämistämme syistä näyttää meistä erittäin tärkeältä että, jos eduskunnan hyväksymä laki noudatettavaksi vahvistetaan, eri teollisuusryhmiin edustajat viipymättä ja kukin erikseen ottaisivat neuvotellakseen, mihin toimenpiteisiin kunkin teollisuuden etujen kannalta voisi ja pitäisi ryhtyä edellämainitussa tarkoituksessa, jonka jälkeen teollisuuden edustajain yhteisten neuvottelujen kautta on koetettava saada maamme kaikki teollisuuden harjoittajat yksimieliseen ja voimakkaaseen yhteistoimintaan.“ Mitä tällä voimakkaalla yhteistoiminnalla tarkoitetaan? Sillä tarkoitetaan että, jos nuo suojelulait pannaan käytäntöön, teollisuuden harjoittajat julistavat yleisen työsulun toimeenpantavaksi. Nämä suurteollisuuden harjoittajat eivät ole yhtä avomielisiä kuin leipuriliikkeitten harjoittajat, jotka vuonna 1909 kesällä Vaasassa pitämässään edustajakokouksessa lausuiivat että, jos ei lakia työstä leipo-

moissa muuteta sellaiseksi kuin he tahtovat, he panevat toimeen leipuriteollisuusosalalla työsulun yli koko maan. Eivätkö nämä kumpikin sekä leipurimestarit että teollisuuden harjoittajat, joiden mietinnöstä olen tässä kappaleen lukenut, ole anarkisteja? Ne ovat kymmenen kertaa enemmän anarkisteja kuin ne sosialidemokraatit, jotka vuonna 1903 Forssan kokouksessa lausivat, että me annamme luokkaeduskunnan laitmille laeille sen verran arvoa, kuin ulkonainen pakko vaatii. Tuota Forssan kokouksen julistusta ovat porvarit hyvin usein eri tilaisuuksissa olleet valmiit leimaamaan anarkistiseksi, mutta tästä teollisuudenharjoittajain mietinnöstä ne eivät ole lausuneet sanaakaan. Te hyväksytte siis tämän anarkistisen homman samoin kuin leipurimestarienkin homman? Jos järjestynyt työväki silloin, kun tässä eduskunnassa hyväksyttiin joku laki, joka on vastoin työväenluokan etuja, jos me silloin päättäisimme julkisessa kokouksessa, että me julistamme yleisen työlakon sellaista lakia vastaan, niin porvarien sanomalehdet yhtenä kuorona ulvoisivat, (Puhemis koputtaa) että meidän työväenliikkeemme on anarkistinen, katsokaa tuollaisia anarkisteja! Mutta kun ylimysmieliset anarkistit, yläluokan anarkistit uhkaavat julistaa eduskunnan päätöksiä vastaan työsulun, silloin porvarit eivät puhu siitä mitään. Se kaikki tietenkin on, niinkuin olla pitää.

Nykyinen senaatti on pyytänyt näistä suojeluslaeista teollisuushallitukselta lausuntoa. Tuo teollisuushallituksen lausunto on kaikille tunnettu. Teollisuushallitus asettuu lausunnossaan sille kannalle, että ne eduskunnan hyväksymät lait olisi hylättävä. Kenen käskystä, kenen tahtoa täyttäen teollisuushallitus tuollaisen tunnotoman työväenluokkaa sortavan lausunnon on antanut? Eikö se ole juuri porvarien ja teollisuudenharjoittajien tahdosta! Ja tuota lausuntoa kaikki porvarilliset puolueet vaitiololla kannattavat ja tukevat.

Teollisuushallituksen lausunnossa on eräitä kohtia, joihin en malta olla tässä koskettamatta. Lausunnossa sanotaan seuraavasti: „Joskin esilläoleva lakiehdotus ennen esittämistä eduskunnalle on käynyt läpi kaikki asianomaiset asteet, haittaa sitä kieltämättä se oleellinen virhe, että se on valmistunut aikana, jolloin yhteiskunnassa vallitsi rauhattomuus, joka seikka ei aina ole antanut aihetta täysin objektiiviselle harkinnalle, vaan päinvastoin saanut aikaan sen,

että syrjävaikutteet, jotka eivät ole olleet täysin yhdenmukaisia käytännöllisen elämän vaatimusten kanssa, ovat saaneet liian suuren sijan.“ Mitä teollisuushallitus nyt tahtoo tuolla lausunnonlaan sanoa? Se tahtoo sanoa, että se komitean mietintö, joka oli niiden suojeluslakien pohjana, on valmistunut sellaisena aikana, jolloin tässä maassa oli vireillä vallankumousliike, huomattava kansanliike ja että samaan aikaan Venäjällä kävi jotenkin voimakkaina vapausliikkeen aallot. Silloin näiden herrojen porvarien tämän teollisuushallituksen lausunnon mukaan tuli valmistaa lupauksia rauhoittaakseen niillä lupauksilla kansaa. Silloin sanottiin kansalle, että olkaa nyt tyytyväisiä, odottakaa nyt, kyllä te saatte; kun tässä keritään, niin hyvä tästä tulee. Mutta teollisuushallitus sanoo, että olosuhteet ovat nyt muuttuneet, ja silloin kun asia käsiteltiin eduskunnassa, niin ed. Jonas Castrén myöskin sanoi, että olosuhteet ovat muuttuneet. Mutta millä tavoin olivat olosuhteet muuttuneet? Sillä tavalla, että taantumus oli päässyt Venäjällä vallalle, joka taantumus on levinnyt Suomeenkin, ja kun Venäjällä on voitu vapausliike toistaiseksi masentaa, niin täälläkin uskallettiin sanoa työväelle, että te ette saa enää mitään, — ottakaa nyt jos voitte, — miksi ette silloin ottaneet, kun olisi ollut aika. Tämä teollisuushallituksen lausunto on laajoissa työläisjoukoissa herättänyt oikeutettua mielihapaa ja katkeruutta. Meidän työnantajat, jotka ovat tätä teollisuushallituksen hommaa tukenet, ne perustavat nykyisen poliitiikkansa juuri siihen seikkaan, että Venäjällä on vapausliike kukistettu, että meillä on ryssäläinen hallitus (Puhemies koputtaa), joka ei kukistu eduskunnan vastalauseista, jonka ei tarvitse saapua eduskunnan eteen vastaamaan teoistaan ja toimeettomuudestaan, että tällä hallituksella on hyvästi sota- väkeä, että sillä on runsaasti pistimiä, kuularuis- kuja ja pamppuja, näihin seikkoihin turvautuvat nyt meidän porvarit. Eräs porvarislehti, Nya Pressen, kirjoitti tämän teollisuushallituksen lausunnon johdosta silloin, kun se julaistiin, huomiota ansaitsevasti. Kirjoittaja paheksui sitä, että teollisuushallitus liian varomattomasti s. t. s. liian suoraan sanoi, mitä se ajattelee sanotuista laeista. Tuon kirjoittajan mielestä oli kyllä oikein, että lausunto päättyy sellaiseen loppuponteen, että nuo lait hyljättäisiin, mutta sen olisi pitänyt sanoa kierommin, varovammin. Kirjoittaja sanoo, että tuollaisella lausunnolla

ajetaan työläiset, työmiehet suorastaan vallankumoukseen ja hän kysyy mikä meidät, nimitäin porvarit, sitten perii, kun me pääsemme isänniksi omassa talossa, kun me taas saamme tuon ulkomaalaisen, ryssäläisen sortajan pois. Työmiehet eivät enää usko porvarien lupauksiin, he saavat päähänsä sen, että koko yläluokka on poistettava. Tämän kirjoittaja on arvatenkin ajatellut vähän pitemmälle, kuin juuri nykyhetkeä. Mutta suuri osa porvareista ajattelee kaiketi näin: meidän jälkeen tulkoon vedenpaisumus, kunhan vaan tänä vuonna ja ensi vuonna vielä voimme olla vallassa ja tehdä niinkuin tahdomme, polkea työväenluokan oikeutettuja vaatimuksia ja tallata eduskunnan päätökset lokaan, niin yhdentekevä! Meidän sosialidemokraattien, ainakin minun, on hyvin vaikea monta kertaa erottaa sitä hiuksenhienoa eroa, mikä on ryssäläisen ja kotimaisen sortajan välillä (Puhemies koputtaa). Venäjän ministerineuvosto ja Venäjän hallitus tahtovat saada määräysvallan niin sanotuissa yleisvaltakunnallista luonnetta olevissa asioissa. Porvarit, työnantajaliitto ja teollisuushallitus taas tahtovat saada yksinomaisen määräysvallan kaikissa sisällisissä asioissa. Se, mitä porvarit eivät täällä eduskunnassa voi estää päätökseksi tulemasta, se keinotellaan ja vehkeillään eduskunnan ulkopuolella kumoon. Niin on käynyt näitten työväensuojelulaksiasiainkin.

Mitä sitten tulee siihen kummalliseen menettelyyn, jota senaatti osoitti käsitellessään lakia ammatinvaaralta suojelemisesta, niin siitä niinkuin muistetaan päätti senaatti ensin antaa puoltavan lausunnon vastoin teollisuushallituksen ehdotusta, mutta sitten muutamain päivän kulluttua kertoivat taas sanomalehdet, että senaatti oli päättänyt ryhtyä uudestaan käsittelemään sitä asiaa ja purki ennen tekemänsä päätöksen. Senaatin päätöksestä sanomalehdissä kerrottiin, että se oli tarkistettu ja hyväksytty ja lähetetty sanomalehtiin julkaisemista varten. Mutta kun eräs senaatin jäsen, kreivi Berg, joka kuului siihen valiokuntaan, jonka tuli tuo lausunto antaa, saapui Pietarista, silloin päätettiin ottaa asia uudestaan esille ja muuttaa ennen tehdyt päätökset. Tämä kummallinen seikka ei ole tapahtunut yksinomaan nykyisen senaatin ansiosta, vaan sanomalehdet kertovat julkisesti, että nykyinen teollisuushallituksen päällikkö oli käynyt kreivi Bergin luona ja saanut hänen sekä toiset senaatin jäsenet muuttamaan mielipiteensä teol-

lisuudenharjoittajain vaatimusten mukaiseksi, joten siis tässä asiassa ei voida syyttää yksinomaan ryssäläistä senaattia (Puhemies koputtaa) vaan ennen kaikkea meidän kotimaisia riistäjiämme ja niiden renkiä (Puhemies koputtaa), teollisuushallitusta (Puhemies: Järjestykseen!), joka ilmeisesti on toiminut tässä riistäjäluokan kuuliaisena kätyrinä. (Puhemies, koputtaen: Järjestykseen! Vasemmalta: Se on hyvä sana. Puhemies: Hiljaa! Vasemmalta: Hyvä se on. Puhemies: Hiljaa, hiljaa!).

Minä pyydän ehdottaa, että valiokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa sivuilla 41 ja 42 oleva kappale otetaan tähän adressiehdotukseen ja siihen kirjelmään, joka lähetetään hallitsijalle, ja pyydän, että se ponsi, joka löytyy sivulla 42, tulee täällä hyväksytyksi. (Vasemmalta: Hyvä!)

Ed. Salo: Samalla kun ehdotan hyväksyttäväksi tähän vastalauseeseen kuuluvan toisen kohdan, joka koskee eduskunnan finanssioikeutta ja jonka ponnet alkavat sivulla 15 loppuen sivulla 16, minä myöskin kannatan niitä ehdotuksia, joita edustajat Huotari ja Paasivuori ovat täällä tehneet.

Ed. S. Mäkelä: Minä pyydän ehdottaa hyväksyttäväksi sitä kohtaa mietintöön liitetyssä vastalauseessa, joka alkaa sivulta 40 ja päättyy sivulla 41 seuraavaan ponteen: että valiokunnan ehdotukseen on lisättävä laajempi selvitys ja paheksuva lausunto taantumuksellisen hallitussuunnan viimeaikaisesta turmiollisesta ja tukehtavasta vaikutuksesta yleensä maamme lainsäädännölliseen uudistustystyöhön.

Ed. Paasonen: Minä pyydän saada eduskunnan hyväksyttäväksi ehdottaa täällä vastalauseen 20 sivulla olevan kohdan, joka kuuluu: että valiokunnan ehdotuksesta sivulta 4 ne lausunnot, jotka alkavat sanoilla „Mitä niihin asioihin tulee — —“ ja päättyvät sanoihin „— jotka ovat sille laillisessa järjestyksessä annettu“, arvottomina ja vahingollisina poistetaan.

Ed. Wäänänen: Minä pyydän kannattaa edustaja Paasosen ehdotusta.

Ed. Mäki: Ehdotan eduskunnan hyväksyttäväksi sosialidemokraattien vastalauseen kolmannen kohdan, joka alkaa sivulta 16 ja päättyy sivulla 20. Tässä sosialidemokraatit keho-

tavat laatimaan tarkempaa ja yksityiskohtaisempaa arvostelua siitä niin kutsutusta yleisvaltakunnallisesta laista, koska siihen ainoastaan sivumennen valiokunnan mietinnössä viitataan, joten olisi toivottavaa, että eduskunta yhtyisi tekemään asiasta sensuuntaisen päätöksen, kuin sosialidemokraatit tässä vastalauseessa ovat ehdottaneet.

Ed. Lylykorpi: Minä ehdotan, että eduskunta hyväksyy perustuslakivaliokunnan mietinnön sivuilla 11—13 olevan Suomen itsehallinnon perusteita koskevan sosialidemokraattien vastalauseen ensimmäisen kohdan loppupöytäkirjan: että valiokunnan ehdotukseen lisätään kohta, jossa mainitaan tärkeimpiä perusteita, joihin Suomen itsehallinto oikeudellisesti nojautuu.

Ed. Jalava: Minä pyydän kannattaa edustaja Lylykorven tekemää ehdotusta.

Ed. Lapveteläinen: Täällä vastalauseessa sivulla 44 neljännen toista kappaleen lauseet päättyvät pontteen: että loppukappaleet valiokunnan ehdotuksessa muutetaan edelläesitetyn mukaisesti.

Ehdotan että siinä tehdyt huomautukset otetaan adressiin.

Ed. Oksman: Minä kannatan ed. Lapveteläisen tekemää ehdotusta.

Ed. Turunen: Minä pyydän ehdottaa, että siihen kirjelmään, jonka eduskunta päättää lähetettäväksi hallitsijalle, otettaisiin sellainen kohta, kuin tässä sosialidemokraattien vastalauseessa on 30 sivulla ja joka alkaa otsakkeella: „Venäjän vallassaolijain tarkoituksista ja heidän sortopolitiikkansa turmiollisuudesta“, ja päättyy sivulla 31 olevaan pontteen.

Ed. T. Lonkainen: Minä kannatan edustaja Turusen tekemää ehdotusta.

Ed. T. Typpö: Minä pyydän kannattaa edustaja S. Mäkelän tekemää ehdotusta.

Ed. Virkki: Ehdotan että eduskunta hyväksyisi tähän mietintöön sosialidemokraattien vastalauseesta kolmannentoista kohdan, joka alkaa sivulla 43 ja päättyy sivulle 44 pontteen:

että valiokunnan ehdotukseen on lisättävä lausunto myös usein tapahtuneista eduskunnan hajotuksista.

Samalla pyytäisin kannattaa edustaja Mäen tekemää ehdotusta.

Ed. Hämäläinen: Minä olen puolustanut hyväksyttäväksi erinäisiä kohtia tästä vastalauseesta ja tehnyt sen siinä käsityksessä, että jos nämä kohdat vastalauseesta hyväksyttäisiin, niin asia olisi palautettava takaisin perustuslakivaliokuntaan. Tahdon nyt senvuoksi lisätä, että minun ehdotuksestani seuraa, että kannatan vastalauseen ensimmäistä ja viimeistä pontta, jotka sisältävät, että asia palautettaisiin takaisin perustuslakivaliokuntaan adressiehdotuksen muuttamista varten.

Ed. Gylling: Vaikkakin aika jo on näin myöhään kulunut, tahdon kumminkin muutamalla sanalla kiinnittää eduskunnan huomiota niihin kohtiin perustuslakivaliokunnan mietinnössä, joissa selvitetään eduskunnan finanssivaltaa sekä niitä väärinkäytöksiä, joihin tässä suhteessa nykyinen hallitussuunta on tehnyt itsensä syyppäksi. Eräs aikaisempi puhuja, edustaja Aro, jo viime mainittua seikkaa kosketteli. Tahdotaisin kuitenkin tähän vielä hiukan lisätä.

Valiokunnan mietinnön sivulla 3 käytetty sanamuoto eduskunnan finanssivallasta on niin epämääräinen ja niin monella tavalla selitettävissä, ettei siihen missään suhteessa voi tyytyä. Sitäpaitsi valiokunnan esitys tässä kohdassa ja samoin selostus niistä väärinkäytöksistä, jotka Suomen rahavarain käytössä viime aikana ovat esiintyneet, jättää kenties tärkeimmät puolet huomioonottamatta. Tahtoisin sentakia muutamalla sanalla niihin huomiota kiinnittää.

Adressissa olisi tässä kohden, erityisesti mitä eduskunnan finanssivallasta tulee, jonkun veran laajempi esitys tarpeen, siihen suuntaan, kuin vastalauseen sivulla 14 ja 15 olevissa lauseissa tässä kohden on esitetty. Olisi aivan välttämättä nimenomaan ainakin sanottava, että eduskunnalla suostuntoja myöntäessään on täysi oikeus tarkastaa menot, jotka hallitus tulevaa varainhoitovuotta varten katsoo tarpeelliseksi, ja että sillä suostuntoja myöntäessään on oikeus näistä menoeristä lausua, että ne eduskunnan mielestä ovat tarpeellisia tai tarpeettomia, ja että sillä myöskin on oikeus suostuntoja hallituksen pyytämiin tarkoituksiin joko evätä tai myöntää

tai myöntää vissillä ehdoilla, joita hallituksen, jos se suostuntoja käyttää, on välttämättä noudatettava. Tällainen selvittely, jossa erityisesti teroitettaisiin Suomen budjetin yhteyttä, olisi sitäkin tärkeämpi, kun tiedetään, että juuri nykyään taasen samat hommat Suomen valtiorahastoon nähden, sen kahtiajaon aikaansaamiseksi, jota Bobrikoffin aikana yritettiin, ovat viireillä. Kuten tunnetaan, on se hallituksen politiikka Suomen valtiorahain hoitoon nähden, jota Bobrikoffin aikana ajettiin, saanut täsmällisen muodon niissä säännöksissä, jotka ovat annetut 23 päivänä kesäkuuta 1904 ja jotka sisältävät seuraavaa:

1) Suomen valtiotavarat, paitsi sotilashuone-rahastoa, ovat jaettavat valtiorahastoksi ja suostuntarahastoksi, ja on ensiksimainittuun yhdistettävä lakkautettaviksi aiotut valtio-, sotilasta ja työhuone- ynnä Turunläänin säästörahastot, sekä jälkimäiseen suostuntarahasto, paloviinavarat ja kulkulaitosrahasto.

2) Valtiorahastosta suoritetaan: a) rahamäärät, jotka ovat maksettavat valtakunnanrahastolle Suomen valtion osuutena valtakunnan yleisistä menoista; b) menot hallituslaitoksen ja tuomioistuinten voimassapitämiseen; c) menot sellaisten rautateiden rakentamiseen ja ylläpitämiseen, joilla on yleinen merkitys valtakunnalle, samoin kuin Suomen rautateillä toimitettaviin muutostöihin suoranaisen yhteyden aikaansaamiseksi Keisarikunnan ja Suomen rautatieverkkojen välillä; d) menot maan hankkimiseen Suomen tilattomalle väestölle; e) menot korkeampain oppilaitosten ja alkeiskoulujen ylläpitämiseksi sekä osittain terveydenhoitoa varten.

3) Suostuntarahastosta ovat suoritettavat sellaiset menot rautateiden ja muiden kulkulaitosten rakentamiseen ja ylläpitämiseen, kansan opetukseen, terveydenhoitoon, sekä yleishyödyllisiin tarkoituksiin, joita ei ole pantu valtiorahastoon kuuluviksi.

4) Valtiorahastoon siirretään vuosittain 450,000 markkaa leimasuostunnan ja 660,000 markkaa paloviinaveron tuottamista tuloista.

Nämät säännökset ovat, kuten jo ensi lukemalla jokainen huomaa, mitä jyrkimmässä ristiriidassa eduskunnan budjettioikeuden kanssa. Näiden säännösten uudelleen voimaansaattamiseksi punoo hallitus juuri nykyisin juoniaan. Äskettäin oli sanomalehdissä luettavana, että hallitsijalle esitettäessä eduskunnan vastausta siihen armolliseen esitykseen vuoden 1910 var-

sinaisille valtiopäiville, jossa pyydettiin eduskuntaa suorittamaan takaisin suostuntarahastoon vuonna 1909 valtiorahastosta lainana siirretty 3 miljoonan markan suuruinen menoerä, oli hallitsija nimenomaan kehoittanut Suomen senaattia, tai oliko se kenraalikuvernööriä, ryhtymään toimenpiteisiin hallinnollisessa järjestyksessä sellaisen asetuksen aikaansaamiseksi, jossa tämä Suomen valtiovaraston kahtiajako tulisi uudelleen säädetyksi. Kaikkeen tähän nähden on aivan välttämätöntä, että niihin lauselmiin, jotka ovat sivulla 3 luettavina, myöskin lisättäisiin selvä viittaus näihin hallituksen pyyteisiin ja että niissä nimenomaan myös jyrkästi torjuttaisiin tällaiset Suomen valtiovarojen hoitoa vastaan tähdyt pyyteet.

Mitä sitten tulee niihin suoranaisiin väärinkäytöksiin, joita viime aikoina Suomen valtiovarojen hoidossa on esiintynyt ja joista valiokunnan mietintö mainitsee sivulla 7, on sielläkin kaikkein suurin väärinkäyttö kokonaan siivutettu, se, jonka vaikutukset voivat tulla kaikkein syvimälle meneviksi ja kaikista vahingollisimmiksi. Kysymyksessä olevan kohdan alussa mainitaan seuraavasti: „Valtiotalouden alalla on hallitus koettanut supistaa Eduskunnan oikeuksia tulo- ja menoarvion järjestelyyn nähden — — —“. Tämä kohta ei oikein kuvaa asian todellista laitaa.

Hallitus ei nimittäin yksin ole koettanut supistaa eduskunnan oikeuksia tulo- ja menoarvion järjestelyyn nähden, vaan nimenomaan viime vuosina aivan selvästi rikkonut niitä suostuntapäätöksiä, joita eduskunta on tehnyt. Eduskunta on viime vuosina suostuntoja myöntäessään nimenomaan asettanut ehtoja. Ensiksikin on se valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n säännöksiin viitaten hyväksynyt menoarvion hallituksen noudatettavaksi ja toiseksi on se harkittuaan suostunnat tarpeellisiksi, ja myöntäessään ne, lausunut, että eduskunta odottaa, että hallitus, jos todelliset tulot osottautuvat edullisemmiksi kuin eduskunta on laskenut, myöskin tämän seikan ottaa suostuntavaroja käyttäessään huomioon ja suostuntavaroja käyttää samassa suhteessa vähemmän. Mutta, niinkuin tiedetään, ei eduskunnan näitä suostuntapäätöksiä viime aikoina lainkaan ole noudatettu. Tiedetään, että esimerkiksi vuonna 1909, jonka valtiovaraintila nykyisin on valtiovarainvaliokunnan tarkastettavana, tässä suhteessa melkoisessa määrässä eduskunnan suostuntapäätöksiä on rikottu. Ensiksikin

sitä menoarviota, jonka eduskunta siksi vuodeksi oli hyväksynyt, ei hallitus ole asettanut vakinaisen menoarvion pohjaksi. Niitä menoeriä, jotka eduskunta siksi vuodeksi oli hyväksynyt, on hallitus menoarviota vahvistaessaan hyvin tuntuvassa määrässä muuttanut. Lukuksia menoeriä se on vähentänyt, kaikkiaan noin 3,900,000 markan suuruisella määrällä. Toisia taas on lisätty, kaikkiaan noin 1 miljoonalla markalla, mutta joka tapauksessa menoarvio hallituksen vahvistamassa muodossa on noin 2,700,000 markkaa pienempi kuin miksi eduskunta sen oli hyväksynyt. Tämähän sisältää hyvin tuntu- van poikkeuksen siitä menoarviosta, jonka eduskunta vuodelle 1909 oli hyväksynyt.

Mutta ei myöskään muussa suhteessa eduskunnan suostuntapäätöksen sitomia ehtoja ole noudatettu. Eduskunta silloinkin, vuonna 1908, myönsi suostuntoja vuodeksi 1909 sillä ehdolla, tai oikeammin suostuntoja myöntäessään suostuntamietintöön asetti sen ehdon, että jos valtiontulot osottautuisivat edullisemmaksi, eduskunta odottaa, että hallitsija vastaavassa määrässä vähemmin käyttää suostuntavaroja. Todellisuudessa tulot osottautuivatkin melkoisessa määrässä edullisemmiksi kuin eduskunta ne oli laskenut ja niinkin edullisiksi että, jos eduskunnan suostuntapäätöstä olisi noudatettu, ei lainkaan mitään suostuntavarojen käyttämistä olisi tarvinnut tulla kysymykseen. Vakinaiset valtiontulot olisivat aivan täydellisesti riittäneet. Ainoastaan noin 500,000 markan erä olisi niiden lisäksi ollut tarpeen ottaa valtionrahaston säästöistä, joita eduskunta täksi vuodeksi oli osottanut valtion tulo- ja menoarvion järjestämiseksi. Sen sijaan on hallitus kuitenkin käyttänyt eduskunnan myöntämän koko suostuntamäärän jonkun verran yli 5 miljoonaa markkaa. Vuonna 1909 hallitus siis aivan selvään, kouraantuntuvasti on rikkonut eduskunnan suostuntapäätöksiin asettamia ehtoja.

Voitane sanoa, että hallituksen rikos ei ole niin suuri, kuin tässä olen sen esittänyt, siitä syystä, että eduskunnan asettamat suostuntaehdot vuonna 1908 eivät sisällyneet ponsiin vaan perusteluihin. Tällä väitteellä ei kuitenkaan ole mitään pohjaa, sillä olkoonpa nuo ehdot perusteluissa tai ponsissa, ne ovat joka tapauksessa selvästi ja kategorisesti siellä lausutut.

Sitäpaitsi on olemassa vielä uusi ja paljon tuoreempi esimerkki siitä, millä tavalla eduskunnan suostuntapäätöksiä on rikottu, nimittäin

niihin suostuntapäätöksiin nähden, joita eduskunta teki vuoden 1910 valtiopäivillä. Tällöin käytettiin nimittäin suostuntapäätöksessä sellaista sanamuotoa, joka ei jätä millekään väärintulkinnalle sijaa, vaan on ehdottomasti sitova. Viitaten siihen, mitä eduskunta samassa mietinnössä oli esittänyt, lausuu eduskunta suostuntapöytäkirjassa päättäneensä

„1) että edellä olevan laskelman mukaan on arvioitava valtiovaraston kaikki sekä vakinaiset että ylimääräiset menot vuonna 1911 — lukuunottamatta kulkulaitosrahaston tileihin merkittyjä, paloviinarahoista sekä tulo- ja menoarvion ulkopuolella olevista rahastoista suoritettavia menoja — 95,838,900 markaksi;

2) että näiden menojen suorittamiseen on ensi sijassa käytettävä:

a) valtionrahaston tulot vuonna 1911 ja sen säästöistä sanotun vuoden alussa ainakin 1,870,000 markkaa;

b) sotilasrahaston tuloista se määrä, mikä tarvitaan rahaston edellä arvioituihin asetuksien mukaisiin menoihin, jota vastoin tulojen ylijäämä on rahastossa säästettävä;

c) sotilashuonerahaston tulosta ja pääomasta se määrä, joka tarvitaan sanotun rahaston asetuksien mukaisiin menoihin;

3) että edellämainittujen menojen — lukuunottamatta sotilasrahaston ja sotilashuonerahaston menoja — suorittamiseksi osotetaan, mikäli vastaavat vakinaiset varat siihen eivät riitä, suostuntarahastoon arvioidut varat 7,230,300 markkaa, ja on tämän määrä tulo- ja menoarviossa huomattava siirtona suostuntarahastosta valtionrahastoon;

4) että jos valtionrahaston tilinpäätöstä tehtäessä budjettilaskelman lopputulos osottautuisi paremmaksi kuin miksi eduskunta sen on arvioinut, kolmannessa kohdassa edellytetty siirto on vähennettävä vastaavalla summalla.“

Niinkuin näkyy on eduskunnan vuonna 1910 suostuntapäätöstä tehtäessä käyttämä muoto sellainen, että se ponsissa asettaa aivan epäämättömästi sitovat ehdot valtiovarainkäyttöön nähden. Se asia, joka tänä päivänä ensimmäisenä oli esillä, hallituksen esitys erinäisistä sivistysmäärärahoista nyt kuluvalle vuodelle jo yksistään on kuitenkin mitä kouriintuntuvin todistus siitä, miten julkealla tavalla tätä eduskunnan suostuntapäätöstä tänä vuonna on rikottu. Tässä esityksessä, sen toisella sivulla, lausutaan kyllä se suostuntamäärä, jonka eduskunta oli määrännyt täksi vuodeksi, otettavaan vastaan, mutta

sen sijaan siitä menoarviosta, jonka eduskunta oli hyväksynyt, ilmoitetaan kokonaista kolme miljoonaa markkaa ilman muuta otetun pois. Ja tämä kaikki vielä nyt esiintyy näin tuoreessa puussa.

Kun näin on asianlaita, kun meillä on aivan selvät esimerkit siitä, että eduskunnan suostunto-oikeutta, joka on meidän eduskuntamme valtiovarainhoidon kaikista tärkein ja kallein osa, tällä tavalla on juuri nyt kuluva vuoden kuluessa rikottu, ei ole lainkaan syytä käyttää sellaista varovaista sananmuotoa kuin perustuslakivaliokunta on tämän asian yhteydessä käyttänyt ja josta käy selville, että hallitus ainoastaan on koettanut supistaa eduskunnan oikeuksia tulo- ja menoarvion järjestämisessä. Tällainen sanontatapa on kerrassaan harhaanjohtava ja väärä.

Kaikkeen siihen katsoen, mitä olen tässä esiintuonut, en kysymyksessäoleviin kohtiin tässä adressiehdotuksessa millään tavalla voi yhtyä, vaan ehdotan, että nämä kohdat, jotka ovat sivuilla 3 ja 7, palautettaisiin perustuslakivaliokuntaan takaisin muutettaviksi siihen suuntaan kuin minä tässä olen esiintuonut, ja osittain myöskin, yksityiskohtaisemmin tuodaan esiin vastalauseen 2 ja 11 kohdissa. Mitä tähän ehdotukseen tulee, on sen osittain jo tehnyt edustaja Aro — hän nimittäin esitti 11 kohdan palautettavaksi valiokuntaan —, joten siinä kohden siis kannatan hänen ehdotustaan.

Ed. Snellman: Minä puolestani pääasiassa kannatan adressiehdotusta, mutta samalla pidän suuresti valitettavana, että adressin perustelujen 4:llä sivulla olevaan kappaleeseen on otettu se loppuosa, joka alkaa lauseella: „Tämä koskee myöskin niitä kahta asiaa“ j. n. e. Pelkään entiseen kokemukseen nähden, että vastaisuudessa näitä kohtia voidaan tulla selittämään toisin kuin mikä henki adressissa pääasiallisesti vallitsee.

Ed. Eloranta: Ehdotan eduskunnan hyväksyttäväksi vastalauseessa sivulla 41 olevan sen osan, joka päättyy ponteen: että valiokunnan ehdotukseen on lisättävä paheksuva lausunto nimenomaan siitä, että hallitus on jarruttanut väkijoumakieltolain voimaantumista.

Ed. Hämäläinen: Pyydän siten selventää äskeitä ehdotustani asian valiokuntaan palaut-

tamisesta, että kun vastalauseessa sivulla 11 oleva ponsi ei ole tarkoitettu äänestyksenalaiseksi, en minä sitä ehdota, mutta sitä vastoin ehdotan sivulla 46 olevan ponnen muutetuksi siten, että se kuuluisi: „että eduskunta päättäisi ehdotetun adressin asemasta käyttää anomusmuotoa näiden mielipiteiden esittämiseksi, ja että asia tässä tarkoituksessa palautettaisiin perustuslakivaliokuntaan.“

Ed. Mäki: Minä kannatan ed. Virkin tekemää ehdotusta.

Ed. Perttilä: Minä vain pyydän yhtyä ed. Gyllingin tekemään ehdotukseen.

Ed. Airola: Ilmoitan kannattavani ed. Hämäläisen tekemää ehdotusta.

Ed. Sirén: Kannatan ed. Elorannan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on valiokunnan mietintöä vastaan tehty erityisiä muutosehdotuksia. On kannatettu vastalauseen eri kohtia, mutta ei kukaan ole kannattanut vastalauseen kokonaisuudessaan, vaan eri ehdotuksen tekijät ovat aina kohdistaneet ehdotuksensa vastalauseen eri kohtiin. Luulisin selvimmäksi, että minä luettelen nämä muutosehdotukset siinä järjestyksessä, missä ne ovat vastalauseessa, joten on helpompi pitää ne mielessä. Vastalauseen ensimmäistä kohtaa, jonka ponsi on sivulla 13, ovat kannattaneet edustajat Lylykorpi ja Jalava. Tulen nimittämään tätä kohtaa vastalauseen ensimmäiseksi kohdaksi. Vastalauseen toista kohtaa ovat kannattaneet edustajat Salo ja Gylling, toisen kohdan ponsi on sivulla 15 ja 16. Kolmatta kohtaa ovat kannattaneet edustajat Mäki ja Virkki. Tulen nimittämään tätä ehdotusta vastalauseen kolmanneksi kohdaksi. Sitä paitsi ovat edustajat Wiik ja Lundström kannattaneet sekä tätä kolmatta kohtaa että myöskin vastalauseen neljättä, viidettä ja kuudetta kohtaa. Edustajat Paasonen ja Wäänänen ovat kannattaneet neljättä kohtaa vastalauseessa, joten siis edustaja Wiikin ja Lundströmin erikoisehdotus kohdistuu vastalauseen viidenteen ja kuudenteen kohtaan. Tulen nimittämään näitä ehdotuksia: ed. Mäen ehdotusta ja ed. Wiikin ehdotusta tässä kohdin

vastalauseen kolmanneksi kohdaksi; ed. Paason ehdotusta ja ed. Wiikin ehdotusta, mikäli se tähän koskee, vastalauseen neljänneksi kohdaksi; sekä ed. Wiikin ja Lundströmin ehdotusta näissä kohdin vastalauseen viidenneksi ja kuudenneksi kohdaksi. Vastalauseen seitsemättä kohtaa ovat kannattaneet edustajat Turunen ja Lonkainen. Tulen nimittämään tätä ehdotusta vastalauseen seitsemänneksi kohdaksi, ponsi on sivulla 31. Ed. Hämäläinen ed. Tuomen kannattamana on puoltanut vastalauseen kahdeksatta, yhdeksättä ja kymmenettä kohtaa, jota paitsi ed. Hämäläinen on erikseen ed. Airolan kannattamana puoltanut vastalauseen viimeistä pontta kuitenkin muutettuna kuuluvaksi seuraavaan tapaan: „että eduskunta päättäisi ehdotetun adressin asemasta käyttää anomusmuotoa näiden mielipiteiden esittämiseksi ja että asia tässä tarkoituksessa palautettaisiin perustuslakivaliokuntaan“. Ed. Hämäläisen ehdotusta, mikäli koskee kahdeksatta, yhdeksättä ja kymmenettä kohtaa, tulen nimittämään vastaavien numeroiden mukaisesti. Ed. Hämäläisen viimeistä ehdotusta tulen nimittämään ed. Hämäläisen ehdotukseksi. Yhdettätoista kohtaa ovat edustajat Aro ja Gylling kannattaneet, tulen nimittämään sitä yhdenneksitoista kohdaksi. Kahdennentoista kohdan ensimmäistä osaa, jonka ponsi on sivulla 41, ovat kannattaneet edustajat Mäkelä ja Typpö, nimitän sitä ehdotusta kahdennentoista kohdan ensimmäiseksi osaksi. Seuraavaa kahdennentoista kohdan toista pontta, joka myös on sivulla 41, ovat kannattaneet edustajat Eloranta ja Sirén. Tulen nimittämään tätä ehdotusta kahdennentoista kohdan toiseksi osaksi. Saman kohdan kolmatta osaa ovat kannattaneet edustajat Paasivuori ja Salo. Tulen nimittämään tätä kahdennentoista kohdan kolmanneksi osaksi. Kahdennentoista kohdan neljättä osaa, jossa on ponsi sivulla 43, ovat kannattaneet edustajat Huotari ja Salo. Nimitän tätä kahdennentoista kohdan neljänneksi osaksi. Kolmattatoista kohtaa ovat kannattaneet edustajat Virkki ja Mäki. Nimitän tätä ehdotusta numeronsa mukaan. Neljättätoista kohtaa ovat kannattaneet edustajat Lapveteläinen ja Oksman. Nimitän tätäkin ehdotusta numeronsa mukaan. Viimeisestä ponnesta oli jo puhe, sen hyväksymistä nimitän edustaja Hämäläisen ehdotukseksi. Vielä ovat edustajat Murros ja Annala sekä Tokoi ja Kautto ehdottaneet adressiehdotusta kokonaan hylättäväksi. Heillä oli osittain erilaiset perusteet, mutta siitä tiedusteltua he eivät ole tahto-

neet niitä erikseen perustella, vaan pitävät ehdotuksiansa yhtenä, ja koskei heidän ehdotuksiaan ole kirjallisesti jätetty, niin ei niitä voidaakaan muulla tavalla äänestyttyä kuin alotteen hylkäämisenä.

Nämä ehdotukset ovat toisiinsa nähden kaikki erillisiä paitsi tietysti hylkäämisehdotus. Tulee senvuoksi äänestettäväksi siten, että kukin vastalauseena erikseen kannatettu kohta asetetaan valiokunnan mietintöä vastaan. Ehdotuksista koskevat edustajain Wiikin ja Lundströmin ehdotus yhteisesti vastalauseen viidettä ja kuudetta osaa, samoin edustajain Hämäläisen ja Tuomen tekemä ehdotus vastalauseen kahdeksatta, yhdeksättä ja kymmenettä kohtaa yhteisesti. Nämä kohdat kyllä voisi erikseenkin äänestyttyä, sillä niitä voi kutakin erikseen kannattaa, mutta voidaan myös pitää niitä yhtenäisenä ehdotuksena ja äänestää niistä yhtenä, jos ehdotuksen tekijät ja eduskunta sellaiseen menettelyyn suostuvat. Kun on näin paljon äänestys ehdotuksia, ehdottaisin äänestettäväksi niin, että ensin äänestettäisiin valiokunnan mietinnön ja vastalauseen ensimmäisen kohdan välillä, mietinnön ja vastalauseen toisen kohdan, sitten mietinnön ja vastalauseen kolmannen kohdan, sitten mietinnön ja vastalauseen neljännen kohdan, sitten mietinnön ja vastalauseen viidennen ja kuudennen kohdan yhdessä, sitten mietinnön ja vastalauseen seitsemännen kohdan, sitten mietinnön ja vastalauseen kahdeksannen, yhdeksännen ja kymmenennen kohdan välillä yhteisesti, sitten mietinnön ja vastalauseen yhdennentoista kohdan, sen jälkeen mietinnön ja vastalauseen kahdennentoista kohdan ensimmäisen osan välillä, sitten mietinnön ja saman kohdan toisen, sitten kolmannen ja vihdoin neljännen osan välillä, kunkin erikseen, sitten mietinnön ja vastalauseen kolmennentoista kohdan ja sitten mietinnön ja vastalauseen neljännentoista kohdan välillä, vihdoin mietinnön ja edustaja Hämäläisen ehdotuksen eli hänen kannattamansa viimeisen ponnin välillä, ja lopuksi adressin hyväksymisen ja hylkäämisen välillä.

Hyväksytäänkö tällainen menettely äänestyksessä noudatettavaksi?

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. Hämäläinen: Kyllä minä pitäisin oikeampana, että äänestettäisiin niistäkin kohdista, joita samat henkilöt ovat kannattaneet, erikseen.

Nyt esimerkiksi kohdista 5 ja 6, joista puhemies ehdotuksen mukaan tulisi äänestettäväksi yhdessä, toinen koskee lakiehdotusta sotilasapumaksusta ja toinen kysymystä venäläisten kansalaisoikeuksista ja ovat ne siis niin erilaisia asioita, että minusta olisi väärin, jos niistä äänestettäisiin yhdessä, koska toiset edustajat saattaisivat toista ehdotusta kannattaa, mutta ehkeivät toista. Minä siis pyytäisin ehdottaa, että myöskin nämä kaksi eri kohtaa, joissa ehdotukset ovat samojen henkilöitten kannattamat, äänestettäisiin erikseen.

Ed. Wiik: Jag instämmer i hr Hämäläinens uttalande.

Puhemies: Minä myönnän, että muistutuksessa on perää. Teinkin ehdotukseni siltä varalta ja sillä edellytyksellä, että ehdotusentekijät ja eduskunta ajan voittamiseksi ehkä voisivat suostua siihen. Olen valmis muuttamaan ehdotukseni siten, että äänestytän nekin kohdat, joista olin ajatellut voitavan äänestää yhdessä, kunkin eri kohdan aina mietintöä vastaan, viidennen kohdan mietintöä vastaan, kuudennen kohdan mietintöä vastaan, sekä kahdeksannen, yhdeksännen ja kymmenennen kohdan jokaisen erikseen mietintöä vastaan.

Näin muutettu menettelytapa hyväksytään äänestyksessä noudatettavaksi.

Puhemies: Kello tosin jo on yli 11, mutta voimme ryhtyä äänestyksiin, ja jos aika menee aivan myöhäiseksi, täytyy sitä jatkaa huomenna pidettävässä istunnossa, mutta jos se menee nopeaan, niin voimme ehkä saada sen tällä kertaa suoritetuksi.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys mietinnön ja vastalauseen ensimmäisen kohdan välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalauseen ensimmäinen kohta hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 108 jaa- ja 76 ei-ääntä.

2) Äänestys valiokunnan mietinnön ja vastalauseen toisen kohdan välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalauseen toinen kohta hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 110 jaa- ja 74 ei-ääntä.

3) Äänestys valiokunnan mietinnön ja vastalauseen kolmannen kohdan välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalauseen kolmas kohta hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 110 jaa- ja 74 ei-ääntä.

4) Äänestys valiokunnan mietinnön ja vastalauseen neljännen kohdan välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalauseen neljäs kohta hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

5) Äänestys valiokunnan mietinnön ja vastalauseen viidennen kohdan välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalauseen viides kohta hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 107 jaa- ja 73 ei-ääntä.

6) Äänestys valiokunnan mietinnön ja vastalauseen kuudennen kohdan välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa on vastalauseen kuudes kohta hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 111 jaa- ja 70 ei-ääntä.

Puhemies: Sattuneesta syystä huomautan että edustajain ei ole taivutettava lippujaan niin, että niihin painetut sanat „jaa“ tai „ei“ tulevat näkyviin, vaan ne ovat taivutettavat niin, että painettu puoli tulee sisä- eikä ulkopuolelle. Väärin taitetut liput täytyy hylätä.

Puheenvuoron saa pyynnöstään

Ed. Leino: Koska ei-äännet vähenevät vähenevästään, niin minä luulen että siihen on syynä se, että äänestäjät eivät ole kyllin selvillä tämän asian tärkeydestä ja sen vuoksi ehdotan että istunto keskeytettäisiin kuudeksi tunniksi.

Puhemies: Edustaja Leinon ehdotuksen joh-

dosta saan huomauttaa, että jos äänestykset täytyy suorittaa suljetuin lipuin, niin äänestetään enää ainoastaan yhden kerran ja sitten keskeytän istunnon, jos taasen suoriudutaan avonaisella äänestyksellä, niin istuntoa jatketaan, kunnes tämä asia on loppuun käsitelty.

Puheenvuoron saatuaan lausuu vielä

Ed. Poutiainen: Minä kannatan edustaja Leinon tekemää ehdotusta.

Puhemies: Edustaja Leinon ehdotus on sellainen, että istunto olisi keskeytettävä kudeksi tunniksi ja että siis olisi tultava takaisin noin kello 7 aamulla. En katso olevan työjärjestyksen mukaista äänestytää sellaista ehdotusta, vaan olen sitä mieltä, että puhemiehen asia on määrätä aika, milloin on jälleen kokoonnettava, joten en voi suostua siitä äänestytämään.

Tämä puhemiehen toimenpide hyväksytään.

7) Äänestys mietinnön ja vastalauseen seitsemännen kohdan välillä.

Ken hyväksyy mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa on vastalauseen seitsemäs kohta hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

8) Äänestys mietinnön ja vastalauseen kahdeksannen kohdan välillä.

Ken hyväksyy mietinnön tässä kohden äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalauseen kahdeksas kohta hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

9) Äänestys mietinnön ja vastalauseen yhdeksännen kohdan välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalauseen yhdeksäs kohta hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

10) Äänestys mietinnön ja vastalauseen kymmenennen kohdan välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalauseen kymmenes kohta hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

11) Äänestys mietinnön ja vastalauseen yhdeksännen kohdan välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalauseen yhdeksäs kohta hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

12) Äänestys mietinnön ja vastalauseen kahdeksännen kohdan ensimmäisen osan välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalauseen kahdeksännen kohdan ensimmäinen osa hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

13) Äänestys mietinnön ja vastalauseen kahdeksännen kohdan toisen osan välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalauseen kahdeksännen kohdan toinen osa hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

14) Äänestys mietinnön ja vastalauseen kahdeksännen kohdan kolmannen osan välillä.

Ken hyväksyy mietinnön tässä kohden äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalauseen kahdeksännen kohdan kolmas osa hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

15) Äänestys mietinnön ja vastalauseen kahdeksännen kohdan neljännen osan välillä.

Ken hyväksyy mietinnön tässä kohden äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalauseen kahdeksännen kohdan neljäs osa hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

16) Äänestys mietinnön ja vastalauseen kolmannentoista kohdan välillä.

Ken hyväksyy mietinnön tässä kohden äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalauseen kolmastoista kohta hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

17) Äänestys mietinnön ja vastalauseen neljännentoista kohdan välillä.

Ken hyväksyy mietinnön tässä kohden äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on vastalauseen neljästoista kohta hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

18) Äänestys mietinnön ja edustaja Hämäläisen ehdotuksen välillä, joka koskee vastalauseen viimeistä pontta.

Ken hyväksyy mietinnön tässä kohden äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Hämmäläisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

19) Äänestys valiokunnan mietinnön ja sen hylkäämisen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 109 jaa- ja 78 ei-ääntä.

Äänestyksissä siten ovat tehdyt muutosehdotukset kaikki tulleet hylätyiksi ja mietintö lopullisesti hyväksytyksi.

Puhemies: Työjärjestyksen 37 § sisältää että, kun eduskunta valtiopäiväjärjestyksen 28 §:n mukaan päättää lähettää adressin, sen lopullinen sanamuoto on eduskunnan itsensä hyväksyttävä. Tämän johdosta minun tulee kysyä eduskunnalta, katsooko eduskunta, että adressin sanamuoto nyt on lopullisesti hyväksytty ja tarkistaako eduskunta sen nyt heti?

Näihin kysymyksiin vastataan myöntävästi.

Puhemies: Asia on siis loppuun käsitelty.

Puhemies: Nyt voimme tehdä niin, että suoritetaan vain pöydällepanot tässä istunnossa ja että muiden päiväjärjestyksessä olevain asiain käsittely siirretään ensi maanantaina pidettävään istuntoon. Huomenna siis ei tarvitse pitää mitään erikoisistuntoa.

Pöydällepanot:

Tilattoman väestön maanhankinnan edistämistä

koskevain erinäisten eduskuntaesitysten ja anomusehdotusten johdosta laaditut maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1 sekä yhdistetyn maatalous- ja valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1, esitetään toistensa yhteydessä samalla kertaa ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi maanantaina pidettävään täysi-istuntoon.

Uudisviljelyn edistämistä viljelyspakko-periaatteen mukaan

koskevan ed. Mäen y. m. anomusehdotuksen n:o 75 johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mie-

tintö n:o 2 esitetään ja ilmoittaa puhemies puhemiesneuvoston ehdottavan, että se pantaisiin pöydälle ensi maanantain täysi-istuntoon.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Tokoi: Koska tämä maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 käsitelty asia on sangen läheisessä yhteydessä näiden tässä vasta pöydälle pantujen asiain kanssa, ja koska se on sitä laatua, että sitä ei voida käsitellä ensimmäisen lukemisen yhteydessä, niin minä ehdotan, että se pannaan pöydälle eduskunnan siihen istuntoon, jolloin nämä edelliset asiat käsitellään toisessa lukemisessa.

Ed. Mäki: Minä kannatan ed. Tokoin tekemää ehdotusta.

Ed. S. Mäkelä: Minä pyysin puheenvuoroa myöskin kannattaakseni ed. Tokoin ehdotusta.

Ed. Jonas Castrén: Minä vastustan täällä tehtyä ehdotusta pöydällepanosta ja katson asian mukaiseksi, että nämä asiat käsitellään erillään ja kannatan siis puhemiesneuvoston ehdotusta tämän asian pöydällepanosta ensi maanantaiksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On tehty kaksi vastakkaista ehdotusta. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi maanantain istuntoon, ja ed. Tokoi ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle siihen istuntoon, jolloin tämän edellinen tilattoman väestön maanhankinnan edistämistä koskeva asia esitetään toiseen lukemiseen.

Tulee siis äänestettäväksi puhemiesneuvoston ehdotuksen ja edustaja Tokoin ehdotuksen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Tokoin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Puhemiesneuvoston ehdotus on siis hyväksytty ja asia on pantu pöydälle ensi maanantain täysi-istuntoon.

**Pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja
heidän varamiestensä vaalia**

koskeva pankkivaliokunnan mietintö n:o 3 esitetään ja pannaan pöydälle ensi maanantain istuntoon.

Seuraava istunto on ensi maanantaina kello 6 i.p.

Täysi-istunto päättyy kello 1,17 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Iivar Ahava.

22. Maanantaina 3 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Toinen käsittely:

1) Ehdotus asetukseksi avioliiton solmisesta siviiliviranomaisen edessä.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 1 ja 1 a; Lakivaliokunnan mietintö n:o 1; ed. W. Jokisen y. m. edusk. esit. n:o 2 ja ed. Söderholmin y. m. edusk. esit. n:o 3 a ja b.

2) Ehdotus asetukseksi a) teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla ja b) tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 2, Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 ja ed. Torpan y. m. edusk. esit. n:o 24.

Ainoa käsittely:

3) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 3, koskeva pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja niiden varamiesten vaalia.

4) Maatalousopetuksen ottamista seminaarien oppiaineeksi koskeva anomusehdotus.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7; ed. Relanderin y. m. anom. ehd. n:o 83.

5) Erinäisten verojen maksuperusteen muuttamista koskeva anomusehdotus.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2, ed. Ripatin y. m. anom. ehd. n:o 12.

6) Uudisviljelyn edistämistä viljelys-

pakkoperiaatteen mukaan tarkoittava anomusehdotus.

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2, ed. Mäen y. m. anom. ehd. n:o 75.

Ensimmäinen käsittely:

7) Tilattoman väestön maanhankinnan edistämistä koskevat eduskuntaesitykset.

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1, yhdistetyn Maatalous- ja Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1, ed. Paasikiven y. m. edusk. esit. n:o 27 ja ed. Storbjörkin y. m. edusk. esit. n:o 28.

Esitetään:

8) Kertomus valtiovarain tilasta v. 1909.

9) Kertomus hallituksen toimenpiteistä niiden 1908 vuoden jälkimäisten Valtio-päiväin päätösten johdosta, jotka ovat saavuttaneet Armollisen hyväksymyksen ja vahvistuksen, sekä siitä mitä Keisarillinen Majesteetti muuten viimesanottujen Valtio-päiväin keskustelujen perusteella on suvainnut määrätä.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arokallio, I. W. Laine, S. Mäkelä, Pykälä ja Sainio.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä myönnetään yksityisasiain takia ed. Santeri Mäkelälle tämän vii-

Siv.

Siv.

320

324

kon ajaksi, ed. Sainiolle tämän illan istunnosta ja ed. Pykälälle tämän illan istunnon alkuosasta.

Muutoksia päiväjärjestykseen.

Puhemies: On ilmoitettava pari muutosta päiväjärjestykseen. 10:nä asiana tulee esitettäväksi pöydällepanoa varten valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 anomusehdotuksen johdosta, joka koskee muistopatsaan pystyttämistä J. W. Snellmanille, ja päiväjärjestyksessä 7:nä oleva asia tulee esitettäväksi ennen siinä 6:nä olevaa asiaa.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus asetukseksi avioliiton solmimisesta siviiliviranomaisen edessä.

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 1 a ja otetaan jatkuvan toisen käsittelyn alaiseksi siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 1 ja lakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty ed. Wäinö Jokisen y. m. eduskuntaesitys n:o 2 sekä ed. Söderholmin y. m. eduskuntaesitys n:o 3 a ja b, jotka koskevat siviilivioliiton käytäntöönottamista Suomessa.

Puhemies: Nyt esitetään jatkuvaan toiseen käsittelyyn se asetusehdotus, joka löytyy lakivaliokunnan mietinnössä, sellaisena kuin se on suuren valiokunnan mietinnössä n:o 1 a; ja kun suuri valiokunta on hyväksynyt eduskunnan viime täysi-istunnossa tekemän muutoksen asetusehdotuksen 4 §:ään, mutta pysynyt päätöksessään mikäli koskee muutosta 2 §:ään, niin tulee tällä kertaa siis eduskunnalle esitettäväksi ainoastaan se seikka, hyväksyykö eduskunta suuren valiokunnan ehdotuksen asiassa, nimitäin suuren valiokunnan päätöksen 2 §:ään nähden, vai tahtooko eduskunta hylkäämällä suuren valiokunnan ehdotuksen pysyä toisessa lukemisessa aikaisemmin tekemässään päätöksessä. Muissa kohdin on käsiteltävänä oleva asetusehdotus jo päätetty. Huomautan vielä että, sitte kun tästä suuren valiokunnan ehdotuksesta on päätetty, saavat ne, jotka tahtovat tehdä muu-

toksia perusteluihin, tehdä ehdotuksensa siitä osasta asiaa.

Keskustelu:

Ed. Wrede: Då stora utskottet i föreliggande betänkande har vidblifvit sitt förut fattade beslut beträffande 2 § i lagförslaget och föreslår att landtdagen med frågående af sitt beslut ville omfatta stora utskottets, ber jag härom få yttra några ord, detta desto hällre som den formulering landtdagen senast gaf § 2 i förslaget icke hade varit föremål för någon egentlig kritik under debatten, utan beslutet synes hafva tillkommit genom en tillfällighet vid omröstningens angående kontraposition. Denna formulering af § 2 är enligt min tanke den minst lyckliga af de många formuleringar, som förelågo för kammaren, och afgjort mindre tillfredsställande än det förslag af lagutskottet, som underkänts såväl af kammaren som af stora utskottet. Enligt detta utskotts förslag skulle kommunalnämndsordföranden blifva ensam förrättare af borgerligt äktenskap. Och anser man en gång att kommunalnämndsordföranden är lämplig för detta värf, så är det ju riktigast, att han ensam därmed ombetros. Att under sådana förhållanden ombetro detta värf jämväl åt domhafvanden eller ordförande i häradsrätten har intet skäl för sig, utan är endast egnadt att inveckla saken. Man må nämligen icke tänka sig, att de äktenskapskontrahenter, beträffande hvilkas äktenskap någon svårare rättsfråga föreligger till afgörande, skulle vända sig till domhafvanden, utan snarare kunde det gå tvärtom, att man i tvifvelaktiga fall skulle vända sig till den mindre kompetenta myndigheten. Det kan dessutom inträffa att förmögnare äktenskapskontrahenter skulle anlita härads höfding och den stora mängden mindre förmögna åter anlita kommunalnämndsordföranden, hvarigenom det blefve olika äktenskapsförrättare för skilda samhällsklasser, hvilket på intet sätt synes kunna godkännas. Anser man därför, att detta värf kan anförtras kommunalnämndsordföranden, så hade lagutskottets betänkande bort omfattas.

Emellertid kvarstå emot det af kammaren antagna förslaget alla de skäl, som anfördes vid sakens första behandling uti kammaren emot lagutskottets förslag, såväl det att kommunalnämndsordföranden och viceordföranden såsom äktenskapsförrättare icke i alla fall kunna anses

vara kompetenta för värfvet, som ock det, att det är i högsta grad oegentligt att påtvinga en kommunal funktionär dylika rent statsliga uppdrag, hvilka i flere fall kunna öfverstiga hans krafter och sålunda hota honom med böter och fängelse för den händelse, att han icke förmår rätt fullgöra detta svåra värf, och slutligen det att han utses endast på trenne år. Alla dessa vägande skäl, som anförts, kvarstå emot detta förslag. Enligt min tanke är framgången af detta lagförslag helt och hållet beroende på det beslut, kammaren kommer att fatta i förevarande punkt. Jag vill härmed naturligtvis icke uttala någon mening om hvilka förslag den nuvarande regeringen skulle anse sig kunna stadfästa eller icke. Men hvad jag ville säga är, att då ett lagförslag antages, det bör få ett sådant innehåll att detsamma vid en objektiv och förnuftig pröfning kan vara värdt att stadfästas. Men detta är enligt min tanke icke fallet, om kammaren vidblifver sitt förut i saken fattade beslut.

Det lagförslag om civiläktenskap, som här föreligger, är enligt min tanke af synnerligen stor betydelse såväl från samvetsfrihetssynpunkt som i sedlighetens intresse, och det vore i hög grad beklagligt, om framgången af detta förslag skulle äfventyras endast därför att kammaren envist skulle vidhålla ett beslut, som utan närmare motivering tillkommit, såsom jag sade, af en tillfällighet vid omröstningen om kontraposition. Jag ber därför att få förorda stora utskottets förslag, och anhåller, att kammaren ville med frångående af sitt förut i saken fattade beslut omfatta stora utskottets förslag.

Ed. Mannermaa: Minunkin täytyy pitää sangen vähän onnistuneena sitä asiain järjestyä, jonka eduskunta siviiliavioliittolain viimeksi täällä esillä ollessa hyväksyi. Kun nyt suuri valiokunta toisessa, samoin kuin aikaisemmin ensimmäisessä lukemisessa, on asettunut samalle kannalle kuin lakivaliokunnan mietinnön toinen vastalause, ja kun siten nyt on perusteltu syy ottaa asia vielä kerran puheeksi, pyydän saada esittää seuraavaa.

Yhdyn aluksikin kaikkiin niihin näkökohtiin, joita edellinen puhuja asiasta jo lausui.

Avioliiton päättäväviranomaisen määräämisessä ovat nämä kaksi näkökohtaa huomioon otettavat. Ensinnäkin, että täytyy saada aikaan oikeusvarmuus, joka voi sekä yhteiskuntaa että avioliiton solmijoita tyydyttää. Toiseksi on

koetettava saada asia järjestetyksi niin, että suurin mahdollinen mukavuus avioliittoonmenijöillä on tässä käytettävänä. Olkoon kohta sanottu, että toistaiseksi on meidän oloissamme mahdollonta järjestää asiaa maaseuduilla niin, että molemmat nämä näkökohdat, sekä oikeusturvallisuus että asianomaisten mukavuus, tulisivat täysin tasavertaisesti huomioon otetuiksi. Jos kihlakunnantuomari tulee avioliiton päättäjäksi, niin on kaikki mahdollinen oikeusvarmuus olemassa, mutta on kieltämätöntä, että matkain puolesta epämunavuutta jää olemaan. Jos taas kunnallislautakunnan esimies pääasiassa, niinkuin eduskunta viimeksi asian hyväksyi, otetaan avioliiton päättäjäksi, niin se kyllä on mukavin asianjärjestely, mutta jo usein esiintuoduista näkökohdista käy selville, että täyttä oikeusvarmuutta ei siinä tapauksessa saada. Kun kaikki tehdyt ehdotukset ovat nyt jossakin suhteessa puutteelliset, on lainsäätäjää siis siinä tukalassa asemassa, että täytyy hyväksyä monesta puutteellisesta ehdotuksesta joku. Vasta sitten, kun saadaan siviilirekisteri maassamme järjestetyksi, järjestyy myös siviiliavioliiton päättäminen niin mukavasti kuin toivoa voi; tietenkin silloin meillä, niinkuin yleensä muuallakin, siviilirekisterin pitää tule siviiliavioliiton päättäjäksi. Siihen asti täytyy jotenkin puutteelliseen järjestelyyn tyytyä. Minun täytyy nyt kysyä, kumpiko näkökohta on etualalle pantava asiaa ratkaistaessa, sekö, että saadaan täysi oikeusvarmuus vai sekö, että asia tulee mukavimmin järjestetyksi? En hetkeäkään epäile vastata, että tietysti oikeusvarmuus on, eikä vähimmän juuri avioliittoonmenijöille itselleen, tärkein näkökohta, jota ei minkään muun tieltä saa sivuuttaa.

Edellinen puhuja jo huomautti, kuinka sitä järjestelyä vastaan, että kunnallislautakunnan esimies ja tuomari rinnakkain tulisivat siviiliavioliiton päättäjiksi, voi tehdä pääasiassa aivan samat muistutukset, kuin jos kunnallislautakunnan esimies yksin tähän toimeen asetettaisiin. Olen luullut voivani panna huomioon, että sekä täällä eduskunnassa että aikaisemmin lakivaliokunnassa asiasta keskusteltaessa on hyvin usein lausuttu, että suuri osa kunnallislautakunnan esimiehiä kykenee tähän tehtävään. Luulen, että ei oikeastaan huonommin voi puolustaa kunnallislautakunnan esimiehen asettamista toimeen. Olen tosin varma puolestani minäkin siitä, että osa kunnallislautakunnan esimiehiä, ehkäpä kyllä suuri osa, siihen kykenee, mutta

entä se muu osa? Yhtä varma olen siitä, että kelpo iso osa heistä varmaan ei kykene siihen. Nyt kuitenkin on tekeillä sellainen järjestelmä, että jokaiselle kunnallislautakunnan esimiehelle annetaan ei vain oikeus päättää siviiliavioliittoa, vaan myöskin velvoitus.

On luullakseni sanottu myöskin: „kunnallislautakunnan esimies voi, kun tuomari pannaan hänen rinnalleen, käyttää tuomaria neuvonantajanaan“. Tämä ei oikeastaan ole mikään puolustus. Kunnallislautakunnan esimies, jos hän kerran pannaan lailliseksi viranomaiseksi tässä asiassa, ei voi ketään asettaa eteensä. Kun asia tulee hänen ratkaistavakseen mutkaisine avioesteineen ja muineen, niin juuri hänen täytyy ratkaista se. Niin, jos jokainen kunnallislautakunnan esimies on kerran kykenevä tähän toimeen, niin minkätähden ensinkään panna kihlakunnantuomaria hänen rinnalleen? Asia järjestyy silloin mukavimmin niin, että kunnallislautakunnan esimies yksin toimittaa tämän tehtävän. Jos taas osa kunnallislautakunnan esimiehiä on kykenemätön tähän tehtävään, niin minkätähden sitten jokaiselle kunnallislautakunnan esimiehelle se tehtävä pannaan velvollisuudeksi? Järjestelmä itsessään mielestäni on mahdoton hyväksyä yhtä hyvin kunnallislautakunnan esimiehen ja tuomarin rinnakkain ollessa tehtävässä, kuin jos kunnallislautakunnan esimies olisi siinä yksin.

On sanottu niinkin tämän asian yhteydessä: kun pannaan kunnallislautakunnan esimies ja tuomari rinnakkain siihen, niin voi yleisö, milloin mutkallisia tapauksia on esillä, oman oikeusturvallisuutensa tautta kääntäen tuomarin puoleen. Mutta jos näin ajatellaan, niin silloin juuri ne, jotka suurelta osalta ovat kykenemättömiä arvostelemaan, milloin tällainen mutkainen tapaus on kyseessä, milloin ei, nimittäin juuri suuri yleisö, pannaan yksinomaan tätä ratkaisemaan. Että oikeusvaaroja täytyy siitä syntyä, on mielestäni aivan selvää.

On vielä sanottu, että kunnallislautakunnan esimiehille on jo tähän asti pantuna toimitettavaksi niin monta ja mutkaista tehtävää, että ne ovat osalta yhtä vaikeita kuin tämä. Tämä on totta, mutta ennenkuin sitä voidaan käyttää todistuskappaleena tässä asiassa, täytyisi olla todistettuna, että he tähänastisista vaikeista tehtävistä ovat selvinneet hyvin. Rohkenen puolestani olla sitä mieltä, että siinä suhteessa on seurakunta ollut hyvin sekavata. Olen varma

siitä, että jo tähän asti on pantu kunnallislautakunnan esimiehille tehtäviä, joista he, otettuna yleensä, eivät hyvin selvene. Kyllä heidän joukossaan on niitä, ja paljonkin, jotka ovat selvinneet niistä. Mutta toiset eivät selvene. Että tähän asti on pantu vaikeita tehtäviä heille, se mielestäni siis ei puolusta sitä, että yhä edelleenkin pannaan tuollaisia kiviä kuorman päälle, vaan se puhuu pikemmin siihen suuntaan, ettei pitäisi jatkaa tuollaista menettelyä edelleen.

Ajattelen vielä, että kunnallisen elämän terve kehitys yleensä vaatisi, että kunnallislautakuntien esimiesten toimia ei tällaisiin suuntiin kehitettäisi. En luule erehtyvänä jos sanon, että on jo osalta nytkin huomattavissa maaseudulla, että kuntien kykenevimmät miehet pyrkivät vetäytymään pois kunnallislautakunnan esimiehen toimesta juuri siitä syystä, että siihen tehtävään liian suuressa määrässä yhdistetään paljon työtä ja paljon kykyä kysyviä tehtäviä, ja juuri arvostelukykyisimmät henkilöt huomaavat kaikkein ensinnä kykenemättömyytensä tehtävään, joka on heille ylivoimainen. Mutta olisi vahinko, jos juuri tuollaiset henkilöt vetäytyisivät kunnallisesta elämästä pois. Kunnallisen elämän terveen kehityksen kannalta siis on myöskin toivottavaa, että koetetaan pitää kunnallislautakunnan esimiehen tehtävää sinä, mitä se oikeastaan on oleva, nimittäin puhtaasti kunnallisena tehtävänä, eikä siihen yhdistetä tuollaisia tehtävän perusluonteelle aivan vieraita velvollisuuksia.

Mitä tulee sitten tuohon seikkaan, jota on pääsyyinä kihlakunnantuomarien asettamista vastaan tähän tehtävään mainittu, nimittäin liian pitkiä matkoja, niin tottahan on, että matkat monin paikoin ovat aivan liian pitkiä, mutta sittenkin on tätä syytä liioiteltu. Voisi paljon suuremmalla syyllä panna tuolle seikalle painoa, jos olisi kyseessä asia, jota samojen henkilöitten on suoritettava hyvinkin usein. Mutta onhan nyt asian laita se, että useimpain ihmisten kohdalle avioliiton solmiminen tulee kysymykseen ainoastaan kerran elämässä eikä missään tapauksessa kovin monta kertaa. Kun näin on, niin ei täyden oikeusturvallisuuden hankkiminen tällaisessa mitä tärkeimmässä asiassa tule suinkaan liian kalliisti ostetuksi, jos muutamia peninkulmia pitemmältä kuletaan asian esiintullessa, kuin mitä tarvitsisi tehdä asiaa toisella tavalla järjestettäessä. Tärkeitähän ovat myös oikeudenetsintäkysymykset monessa suhteessa; tuomarien täytyy palvella yleisön kaikkia tarpeita niissäkin

asioissa. Esteenä ovat pitkät matkat monta kertaa siinäkin. Kuitenkin on asia oikeudenkäyntiin nähden järjestetty niin kuin se on järjestetty. Pidän selvänä, että tuomarit voisivat matkoista huolimatta yleisöä palvella myös avioliiton päättäjänä, niinkuin he yleisöä palvelevat tämän oikeuttakin etsiessä.

Matkoihin nähden mainittakoon vielä yksi seikka, jota en ainakaan ole kuullut täällä keskustelussa mainitun, vaikkakin ole aivan varma, onko se ehkä joku kerta mainittu. On tekeillä oikeudenkäyntijärjestyksen uudistus maassamme. Tottahan on, että tämän uudistuksen toteuttaminen ei ole tämän hetken työ. On mahdollista, että kuluu aikoja ennenkuin se toteutuu. Joka tapauksessa on laajat esityöt jo suoritettu, ja niin välttämätön on oikeudenkäyntijärjestyksen uusiminen, että täytyy ajatella sen vähän lähemmässä tai vähän kaukaisemmassa tulevaisuudessa toteutuvan. Mutta kun se toteutuu, niin silloin tuomarien toimipiirit maalla tulevat nykyisestäään paljon pieneneväksi. Voi sanoa varmaksi, että niin tulee käymään. Myöskin heidän läsnäolonsa eri kunnissa tulee paljon useammin uusiutumaan kuin mitä maaseudulla nykyään on laita. Kun nyt avioliiton solmimisjärjestystäkin täällä ollaan laatimassa tulevaisuutta varten, eikä nykyhetkeä varten, niin mielestäni on otettava huomioon, että kehitys tulevaisuudessa tulee menemään siihen suuntaan, että tuomari nykyistä paremmin voi siinä yleisöä palvella. Mitä taas tulee seutuihin, joissa tullaan tarvitsemaan avioliiton päättäjää kihlakunnantuomarin rinnalle, tulee asia parhaiten hoidetuksi, jos joka kerta tällainen avioliiton päättäjää asetetaan erityisen harkinnan perusteella, niinkuin se tulisi tapahtumaan, jos suuren valiokunnan ehdotus tässä hyväksyttäisiin.

Mielestäni ansaitsee mainitsemista vielä sekin seikka, että jos kunnallislautakunnan esimies ja kihlakunnantuomari tulisivat molemmat tähän tehtävään määrättäviksi, niin tulisi niissä kunnissa, joissa kihlakunnan tuomari maalla asuu, olemaan kaksi siviiliavioliiton päättäjää. Ei ole nyt helppo sanoa täysin ratkaisevasti, kuinka tämä tulisi järjestymään. Arvelen kuitenkin, että siitä syntyisi käytännöllisiä hankaluuksia, jotka erinäisissä tapauksissa voisivat kolmannelle miehelle tulla jonkun verran haitallisiksi. Muun muassa kun olisi kyseessä esteen ilmoittaminen aviokuulutuksen tapahduttua, niin tarvitsisi kolmannen miehen saada tietää, ehkä

kaukaisiinkin paikkakuntiin ei ainoastaan, että sillä ja sillä paikkakunnalla avioliittoon kuuluttaminen on tapahtunut, vaan myös kelle siellä olevalle viranomaiselle este on ilmoitettava, ja siinä voisi syntyä helposti erehdyksiä, kun samalla paikkakunnalla tuota tehtävää saisi suorittaa kaksi. Niinkuin tiedetään, on katsottu välttämättömäksi kirkolliseenkin avioliittoon nähden, että samalla paikkakunnalla on aina sama henkilö, jonka käten kautta avioliittoon kuuluttaminen kulkee, nimittäin paikkakunnan kirkkoherra.

Vielä tahtoisin mainita ulkomaitten olojen järjestelyn tässä suhteessa. Tottahan on, että ei voi toisen maan oloja toiseen sellaisinaan siirtää, vaan täytyy kunkin kansan olot järjestää sen omain tarpeitten ja olosuhteitten mukaan. Mutta sittenkin, kun on kyseessä tuollainen lähes yleismaailmallinen asiain järjestely, kuin siviiliavioliiton järjestely on, voi täydellä syyllä ottaa huomioon, miten asia on muualla järjestetty. Käytettävänäni ei ole ollut tietoja kaikkien näiden sangen lukuisain maitten oloista, joissa siviiliavioliitto on järjestetty, vaan sen verran kuin asiaa olen voinut seurata, en ole huomannut, että missään maassa maailmassa olisi siviiliavioliiton päättämistä uskottu tehtäväksi henkilöille, jotka ovat ylimalkaan sellaisella yleissivistyksen kannalla ja muuten sellaisella kannalla kuin kunnallislautakuntain esimiehet meillä ovat. Luulen, ettei tässä suhteessa, yhtä vähän kuin monessa muussakaan, meillä ole syytä järjestää oloja jyrkästi poikkeaviksi kaikista muista kansoista.

Kaikesta tulen siis siihen tulokseen, että se asian järjestely, jota lakivaliokunnan toisen vastalauseen allekirjoittajana olen saanut kannattaa ja joka nyt suuren valiokunnan kannattamana on eduskunnassa ratkaisuaan odottamassa, tarjoo niin paljon suuremmat oikeusvarmuudet, ettei mikään, mitä tätä järjestelyä vastaan on esitetty, voi sitä korvata. Sentähden ehdotan tätä asian järjestelyä nyt eduskunnassa hyväksyttäväksi.

Ed. Kotonen: Samat väitteet, joita kaksi edellistä puhujaa on eduskunnan aikaisemmin tässä kohden tekemää päätöstä vastaan esiintuonut, on hyvin usein täällä tämän asian yhteydessä jo toistettu ja niihin on niin monasti vastattu, etten katso olevan syytä ryhtyä asiassa enää pitempiin väittelyihin. Ehdotan vain lyhyesti, että eduskunta, hyläten suuren valiokun-

nan ehdotuksen asiassa, pysyisi tähän pykälään nähden aikaisemmin tekemässään päätöksessä.

Ed. Perttilä: Minä kannatan ed. Kotosen tekemää ehdotusta.

Ed. Kallio: Kun viime kerralla oli tämä sama asia esillä, oli minulla tilaisuus tuoda esiin mielipiteeni, jolloin osotin, ettei minua tyydyttänyt yksikään tehdyistä ehdotuksista, jotka ovat esitettyinä lakivaliokunnan mietinnössä ja siihen liitettyissä vastalauseissa. Nyt on suuri valiokunta asettunut taas toistamiseen samalle kannalle kuin lakivaliokunnan mietintöön liitetty toinen vastalause. Silloin minä myös lausunnossani esitin sen mielipiteen, että minusta kolmas vastalause oli toista vastalauseetta parempi ja yhdyin sitä kannattamaan toisien edellä. Kun nyt laadimme tätä uutta järjestelmää, niin on vielä huomioonotettava, että muutamien vuosien kuluttua epäilemättä tulee pakollinen siviilivioliitto eduskunnan käsiteltäväksi, jolloin myös siviilirekisteri ja sen pitäjät tulevat määrättäviksi. Silloin voidaan siviilirekisterin pitäjä määrätä täksi siviiliviranomaiseksi ja sentähden katson minä toistaiseksi voivani kannattaa tätä suuren valiokunnan ehdotusta. Lisäksi on vielä huomattava, että tässä voi käyttää ei ainoastaan kihlakunnantuomareita, vaan myös kaupungin siviiliviranomaisia, ja tämä asianhaara tekee vielä mahdollisemmaksi kannattaa tätä ehdotusta.

Ed. Nybergh: Pyydän ainakin osaltani saada kannattaa suuren valiokunnan esillä olevaa ehdotusta. Kun tämä siviilivioliittoasia oli lakivaliokunnassa käsittelyn alaisena, lausui siellä eräs valiokunnan jäsen — leikillisesti vaiko ivallisesti, se jääköön sanomatta —, että kun saamme asian tällä tavoin järjestetyksi, että tulee siviilivioliiton solmijaksi niin hyvin kihlakunnantuomari kuin kunnallislautakunnan esimies, saa niin kutsuttu yläluokka, jos tahtoo, ottaa tuomarin avioliiton solmijaksi ja niin kutsuttu yhteinen kansa saa käyttää kunnallislautakunnan esimiestä. Jos näin todella tulisi käymään, olisi eduskunta käsitteäkseen tehnyt hyvin huonon palveluksen siviilivioliiton kauniille periaatteelle. On muuten huomattava, että esimerkiksi Ruotsissa, jossa vasta kaksi vuotta sitten eduskunnassa tehtiin laki tästä samasta asiasta, ei tietääkseni ollut mitään erimielisyyttä siitä,

että avioliiton solmijaksi oli pantava kruununvouti. Totta on kyllä, että Ruotsin kihlakunnat ovat vähän pienemmät kuin meidän tuomiokuntamme, mutta tässä suuren valiokunnan ehdotuksessa onkin asetettu tuomarin ja oikeuden puheenjohtajan rinnalle myöskin tarpeen tullen erityinen henkilö, jonka asianomainen virasto määrää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tulee äänestettäväksi siitä, hyväksytäänkö 2 § suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan, vai hylätäänkö tämä ehdotus.

Äänestys ja päätös:

Hyväksytään vastattavaksi seuraava äänestysesitys:

„Ken hyväksyy 2 §:n suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voitaa, on eduskunta, hylkäämällä suuren valiokunnan ehdotuksen, päättänyt pysyä asiasta aikaisemmin tekemässään päätöksessä“.

Toimitetussa lippuäänestyksessä annetaan 97 jaa- ja 94 ei-ääntä, joten 2 § ehdotuksessa asetukseksi avioliiton solmimisesta siviiliviranomaisen edessä on hyväksytty suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan.

Puhemies: Nyt saavat ne, jotka tahtovat tehdä muutoksia perusteluihin, esittää ehdotuksensa. Haluaako kukaan puheenvuoroa? Ellei, niin julistetaan asian toinen käsittely päättyneeksi.

Asian toinen käsittely julistetaan suoritetuksi.

2) Teiden tekemistä ja kunnossapitoa maalla

koskeva suuren valiokunnan mietintö n:o 2, joka sisältää ehdotuksen asetukseksi paikallisteiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla, esitetään, ja otetaan toisen käsittelyn alaiseksi siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistavasti käsitelty ed. Torpan y. m. eduskuntaesitys n:o 24, joka koskee a) teiden tekemistä ja kunnossapitoa maalla sekä b) tieveron maksamista ja sen käyttämistä.

Puhemies: Nyt esitetään asia toiseen käsittelyyn ja tässä esitetään suuren valiokunnan mietintö, jossa ehdotetaan, että eduskunta hyl-

käisi ne molemmat asetusehdotukset, jotka löytyvät laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä ja sen sijaan hyväksyisi asetuksen paikallisteiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla. Ensin sallitaan yleiskeskustelu ja sitten siirrytään pykälittäiseen tarkastamiseen.

Yleiskeskustelu:

Ed. Lohi: Suuri valiokunta on ehdottanut tämän lakiehdotuksen hylättäväksi, sillä se ehdotus, minkä tämän sijalle suuri valiokunta on ehdottanut eduskunnalle, merkitsee nyt samaa kuin koko asian suoranainen hylkääminen. Kun tämä lakiehdotus palasi laki- ja talousvaliokunnasta, oli tähän liitettynä jo useampia eri vastalauseita, jotka jokainen ovat hylkäävää laatua, vaikka jonkun verran erilaisilla perusteilla. Koska näihin vastalauseihin pääasiassa sisältyvät ne väitteet, mitkä tätä lakiehdotusta vastaan on tuotu, niin tahdon muutamilla sanoilla niihin kajota.

Ensimmäisessä vastalauseessa samoin kuin toisessakin, ensiksi kyllä tunnustetaan, että epäkohtia tällä alalla on olemassa. Nimenomaan lausutaan ensimmäisessä vastalauseessa olevan epäkohdan siinä, että teiden tekemisestä ja kunnossapidosta johtuvat rasitukset eivät ole tasan jaetut niiden kesken, joille ne menneisyydessä ovat asetetut. Tämän epäkohdan kieltäminenhan olisikin aivan mahdotonta. Valiokunnan mietinnön 7 sivulla on tilastollinen vertailu vuodelta 1894, joka osottaa kovin räikeästi, kuinka nurinkurinen nykyinen järjestelmä on. Kun tämä rasitus muutamissa osissa maata tekee ainoastaan neljättäkymmentä markkaa manttaalikohti, se toisissa paikoissa tekee neljättäsataa markkaa, siis noin kymmenen kertaa enemmän. Edelleen sanotaan ensimmäisessä vastalauseessa, että vaikkakin tässä rasitusten jaossa on epätasaisuutta, niin ei ole sanottu sillä, että maanviljelijät olisivat näistä rasituksista vapautettavat. Ensin pyydän huomauttaa, että tuollaista maanviljelijäin täydellistä vapautamista ei ole suinkaan kukaan vaatinut. Ei suinkaan valiokunnan ehdottama verolakikaan sitä tee. Päinvastoin on siinä maanomistajille jätetty vielä etusija, maan omistajien verotus näet kun alkaisi alempaa kuin muiden tulojen nauttijain. Valiokunnan ehdottama verolaki tahtoo ainoastaan ottaa rasitukseen osalliseksi myös muun tulon nauttijat, sekä maanomistajan ve-

rotuksen järjestää myöskin toiselle ja oikeudenmukaisemmalle kannalle, nimittäin siten, että rasituksen suuruuden määräisi etupäässä maksukyky eikä manttaali. Tästä vastalauseesta kuitenkin ilmenee se katsantokanta, että sen allekirjoittajat eivät katso oikeudenmukaiseksi ensinkään ottaa tähän rasitukseen muita verotusesineitä eli tulolähteitä kuin manttaaliin pantua maata. Kuinka oikea tämä katsantokanta on, tahtoisin osottaa muutamalla pienellä esimerkillä. Tämän esimerkin tahtoisin tuoda Pohjanmaalta, jossa tämän nykyisen järjestelmän kierous ehkä räikeimpänä esiintyy, nimittäin sentakia, että siellä maantiet ovat miltei ainoana liikereittinä. Esimerkiksi Oulun kaupungissa on monia suuremmissa tukkukauppiaita, jotka myyvät tavaraa suurissa määrissä sisämaan kaupunkiin. Tämän tavarankäytön vedättävät rahtimiehillä tuonne sisämaan kauppiaille ja täten siis näitä rahtimiehiä kulkee vuosittain tuhatmääriä, joten ne muokkaavat teitä kenties sen verran, kuin paikkakunnan talonpojat kaikki yhteensä. Tästä tavaravälityksestä saavat tukkukauppiaat ansiota kymmeniä, ehkä muutamat satojatuhansiakin markkoja.

Maanomistajat ovat täällä melkein kaikki tuollaisia pikkueläjiä, suurin osa vielä vähävaraista kansaa, suurmaanomistusta kun siellä ei ole juuri olemassakaan. Suurin osa näistä talonpojista on harvan asutuksen takia vielä niin taampanakin teistä, ettei heille ole mahdollista ainakaan kesäaikana hevosella päästä edes tietä korjaamaan. Minä pyytäisin nyt kysyä vasemiston edustajilta, onkohan mitään siveellistä oikeutta siinä vaatimuksessa, että nuokin syrjäisen seudun asukkaat olisi saatava osalliseksi näistä rasituksista. Tässä vastalauseessa sanotaan, että „valiokunnan ehdotuksen mukaan tulisi osa näistä rasituksista siirrettyksi omistavan luokan kannettavaksi“. Missä tuo raja omistavan ja omistamattoman luokan välillä oikeastaan lie, sitä taitaa olla yleensä vaikeanlainen määrittellä ja siitä luonnollisesti voi olla eri mieltäkin. Kuitenkin voin huomauttaa, että meillä, siellä Pohjanmaan saloseuduilla ainakin, täytyy elää niin vaatimattomissa oloissa, että valiokunnan ehdotuksen mukaan ei ainakaan nykyisen kunnallistaksoituksen perusteella tulisi liioin yksikään tavallinen palkkatyöläinen tähän rasitukseen osaa ottamaan, aivan harvoin vielä torppariakaan, suuri joukko maanomistajiakin ainoastaan jollakulla äyriellä. Mutta vastalauseessa oleva väite

ei liene oikein vakavassa tarkoituksessa tehtykään, koska vastalauseessa ei ole minkäänlaista sensusehdotusta, josta tuo raja kävisi selville, ja missä se vastalauseen allekirjoittajain mielestä on olemassa, ja ehdotushan päättyy kokonaan hylkäävään suuntaan. Vastalauseessa mainitaan koko nykyisen verotusjärjestelmän vääryydestä, kun suurin osa valtion tuloja kootaan välillisinä veroina, ja viitataan siihen, että tämänkin epäkohdan korjaus olisi jätettävä siksi kunnes koko verotusjärjestelmä saadaan uudistetuksi. Siitähän me lienemme melkein kaikki yksimieliset, että nykyinen verotusjärjestelmä ei ole ajanmukainen, että se kaipa perinpohjaista uudistusta; mutta minä pyytäisin kysyä, mitä me voisimme nykyoloissa oikeastaan tehdä tämän uudistuksen hyväksi. Mitä näihin välillisiin veroihin tulee, niin ajattelen minä ainakin, että nykyisen hallitussuunnan vallitessa meillä ei olisi voimaa tätä uudistusta aikaansaamaan, vaikkapa olisimme kaikki sosialisteja. Onhan näiden välillisten verojen kohtalo nykyään sellaisen hallituksen käsissä, joka ei liene halukas näitä oikeuksia luovuttamaan eduskunnalle, niin suotava kuin se muuten olisikin.

Eduskunta on tässä asiassa jo aikaisemmin tehnyt anomuksen hallitukselle, ja hallitus, kuten on kuulunut, lienee komitean asettanut verotusjärjestelmää tutkimaan ja ehdotuksia siinä valmistelemaan. Minä en ymmärrä, mitä me tällä hetkellä ainakaan voisimme asian hyväksi tehdä, ja eihän vasemmistokaan ole minkäänlaista ehdotusta ainakaan nykyiselle eduskunnalle tehnyt. Tekeeköhän eduskunta oikein, jos se asettuu sille kannalle, että kaikkein räikeimpienkin epäkohtien korjaamisyritykset jätetään tuohon tietämättömään tulevaisuuteen? Minä luulen, että silloin tullaan sellaiseen tulokseen, että sitä tuskin vasemmistokaan hyväksyy. Eiköhän meidän velvollisuutemme ole kuitenkin koettaa epäkohtain korjaamisyrityksiä tehdä niillä aloilla, missä se suinkin olisi mahdollista.

Vastalauseessa huomautetaan mietintöä vastaan siitäkin, että tällä ehdotuksella ei ole sitä kantavuutta epäkohtien poistamiseen, jota maanteiden yleistytymisellä tarkoitetaan, koska niin sanotut paikallistiet edelleen jäisivät niiden kannatettaviksi, jotka niitä tarvitsevat. Tässä asiassa minä olen täydellisesti samaa mieltä kuin ensimmäisen vastalauseen tekijätkin. Minulla on ollut kunnia jo aikaisemmilla valtiopäivillä tämän käsityskantani esilletuoda. Mutta koska näin

perinpohjaiselle uudistukselle ei ole voitu tässä eduskunnassa riittävää kannatusta saada, niin en kuitenkaan voi siltä samaan lopputulokseen tässä asiassa tulla kuin vastalauseen tekijät, nimittäin, että ehdotus olisi tämän tähden kokonaan hylättävä. Onhan tämä valiokunnan ehdotus kuitenkin jo tällaisenaan siksi suuri edistysaskel nykyisestä oloilasta, joskaan se ei ole niin täydellinen, kuin toivottava olisi. Mutta on otettava huomioon myöskin toinen puoli nimittäin kyläteiden vastapainoksi, että kaupunkilaisille jäisi vielä toistaiseksi kokonaan katujen, torien, siltojen ynnä muiden sellaisten ylläpito.

Sekä ensimmäisessä että toisessakin vastalauseessa painostetaan sitä seikkaa, että miten voimme antaa uusia kansan varoja sellaisen hallituksen hoitoon, mikä meillä nyt on olemassa. Siitä kaikei koko eduskunta kyllä on yksimielinen, että tämä hallitus ei nauti kenenkään kansalaisen luottamusta tässä maassa missään suhteessa ja kaikkein vähimmin yhteisten valtiovarojen käyttämisessä. Mutta tästä huolimatta tuntuu minusta, että sittenkin pelko tämän asian suhteen on jossain määrin liioiteltu. Eihän tämä lakiehdotus jätä hallitukselle juuri ollenkaan vapaita käsiä missään suhteessa. Ensinnäkin on tässä verolaissa tarkkoja säännöksiä, minkä mukaan tieveroa on kunakin vuonna tieyryltä kannettava. Toiselta puolen on tässä laissa säännöksiä siitä, miten näitä veroja on käytettävä. Jos kerta vähänkin lakia noudatetaan, niin näitä varoja kai on aivan mahdoton väärinkäyttää. On väitetty muun muassa, että hallitukselle jäisi tämän lain mukaan täysi vapaus rakentaa näillä varoilla teitä muun muassa niin sanotuista sotilaallisista syistä. Tämä väite tehtiin muun muassa ainakin suuressa valiokunnassa. Tahdon huomauttaa, että tämä väite myöskään ei ole mielestäni oikea. Tämän lakiehdotuksen 3 §:ssä määritellään tarkoin, miten on meneteltävä, kun herää kysymys uuden maantien tekemisestä, eikä tämä pykälä mielestäni anna aihetta tällaiseen käsitykseen.

Muuten mielestäni ei suinkaan liene pelättävissä, että tällaisten syittenkään nojalla liian paljo meidän maahamme teitä rakennettaisiin, vaikka siihen mahdollisuuttakin olisi, sillä ei liene monta paikkakuntaa sellaista, joissa nuo maantiet eivät olisi juuri muistakin syistä tarpeen vaatimia. Siis mielestäni näiden varojen käytäntöön on tässä laissa tarkemmin ja sitovammin järjestetyt määräykset kuin mitä meillä

valitettavasti moniin muihin hallituksen huostassa oleviin rahastoihin nähden nykyään on olemassa.

Toisessa vastalauseessa tuodaan esiin mietintöä vastaan osaksi samoja ja osaksi toisiakin näkökohtia. Mutta tässä tuodaan myös esiin, nimittäin perusteluissa, kokonaan toinen järjestelmä tälle lakiehdotukselle kuin se, mikä on valiokunnan mietinnössä. Minä en tahdo ryhtyä tarkemmin tämän järjestelmän oikeudesta tai vääryydestä puhumaan, sillä siitähän on jo siksi paljon useilla edellisillä valtiopäivillä väitelty, että se ei siitä ainakaan enää parane. Mutta minä pyytäisin vain kysyä siltä arvoisalta edustajalta, joka on tämän vastalauseen laatinut, miksi hän ei ole tässä vastalauseessa ehdottanut eduskunnan hyväksyttäväksi senkäänlaista lakiehdotusta, jota hän näissä perusteluissa puoltaa, muuta kuin aivan pieneltä osalta, nimittäin kyläteihin nähden? Olisihan arvoisalla vastalauseen tekijällä ollut käytettävissä valmista työtä tälle periaatteelle rakennetulle lakitekstillemme, nimittäin se muinainen hallituksen esitys, johon perusteluissa viitataan. Niin kauan kuin arvoisa vastalauseen tekijä ei ole tähän kysymykseen tyydyttävästi vastannut, täytyy minun epäillä, josko hänkään todella tahtoisivat tätäkään pientä korjausta asiassa käytännössä nykyhetkellä toteuttaa.

Vielä tahdon muutamalla sanalla kosketella kolmattakin vastalauseetta. Siinä tunnustetaan ensin, että epäkohta tässä asiassa on niin suuri, että perinpohjainen muutos olisi aikaansaattava. Mutta tästä huolimatta ehdotetaan koko lainsäädäntötoimenpide hylättäväksi. Tätä hylkäävää ehdotusta perustellaan sillä, että meillä valtiolliset olot ovat sellaiset, kuin ne meillä nyt ovat. Vastalauseessa lausutaan nimittäin se ajatus, että eduskunnan ei olisi ollenkaan ryhdyttävä säännölliseen valtiopäivätyöhön, vaan kohdistettava työ yksinomaan valtiosäännön puolustamiseen ja laillisten olojen palauttamiseen. Minä tietysti olen yhtä mieltä siitä, että eduskunnan velvollisuus on tehdä kaikki voitavansa tässä asiassa. Tätähän eduskunta on jo tahtonutkin toteuttaa, laatiessaan adressin lähetettäväksi Hänen Majesteetilleen. Mutta en minä kuitenkaan voi käsittää, mitä hyötyä tälle asialle olisi siitä, että eduskunta tekisi sisäisen lainsäädännön alalla täydellisen työlakon. Jos nykyiset vallanpitäjät olisivat niin todella hartaita kansanvaltaisten reformien ystäviä, että he tahtoisivat sellaisia

maassamme saada laillista tietä toteutetuksi, niin siinä tapauksessa voisi tällaisesta lakosta toivoa olevan hyötyä. Mutta kokemus nykyisestä hallituksesta meille aivan selvästi osoittaa juuri päinvastaista. Minun käsittääkseni tällainen lakko voisi olla kenties hyvinkin mieluinen nykyisille vallanpitäjille. Mieluinen etupäässä sentakia, että täten he kaikkein parhaiten pääsisivät tarkoitustensa perille siinä suhteessa, että uudistuspyrkimykset tässä maassa saataisiin kaikki aivan kokonaan tukahutetuiksi ja kansan tyytymättömyys kenties kohdistumaan eduskuntaa kohti. Olen vakuutettu siitä, että suuret joukot kansaamme eivät voisi tällaista työlakkoa käsittää muuten kuin siten, että eduskuntakaan ei tahdo mitään reformeja saada aikaan.

Muuten tästä vastalauseesta täytyy väkistenkin tehdä se johtopäätös, että näitä väitteitä, joilla vastalauseentekijä tämän hylkäävän ehdotuksensa perustelee, ei ole juuri vakavassa tarkoituksessa tehtykään, kun sama arvoisa edustaja on ollut jo täällä eduskunnassa mukana monta muuta asiaa päättämässä, eikä niiden yhteydessä ole tämänlaista ehdotusta tehnyt. Tästä täytyy johtua ajattelemaan, että tarkoitus tämän hylkäävän ponnin ehdottamiseen on toinen, kuin se, mikä näissä perusteluissa esitetään.

Tämä lakiehdotus on nyt sellainen, että sillä tahdotaan yhtä sellaista rasitusta, joka vanhoista ajoista saakka on ollut jätettynä yksinomaan talonpojan kannettavaksi, siirtää osalta etupäässä omistavien kansanluokkien kannettavaksi. On huomattava, että maamme suuromistajatkaan eivät tästä laista tulisi suuressa määrin hyötymään; ensiksikin siitä syystä, että maanomistajat meillä ovat suureksi osaksi niissä osissa maata, joissa tierasitus nykyään ei ole suuri, ja toiseksi sen takia, että tämän lakiehdotuksen mukaan veroitus kohtaa ankarasti suuria tuloja. Eivät siis nämä etelä- ja keski-Suomen rustholarit luullakseni kovinkaan suuresti toivo tätä lakia. Se ilmenee muun muassa siitäkin, että arvoisille eduskunnan jäsenille on täällä jaettu eräs niinkutsutun Maanviljelijäin liiton — joka on „taksvärkkipuolueen“ nimellä meillä tullut tunnetuksi — asettaman komitean lausunto. Tunnettuahan on, että tämä liitto on suurimmaksi osaksi kokoonpantu näistä viimeksimainitsemistani henkilöistä. Ja tässä komitean lausunnossa ilmenee suorastaan samansuuntainen, pääasiallisesti sama katsantokanta, mikä ilmenee

edustaja Grotenfeltin vastalauseessa. Tämä laki tulisi suurimmassa määrin tuomaan huojuennusta niissä osissa maata, jotka ovat harvempaan asutut, nimittäin maamme pohjoisissa ja itäisissä osissa, joissa harvan asutuksen tähden tiet ovat asukkaihin verraten hyvin pitkiä ja joissa talonpojat ovat suurimmaksi osaksi aivan tuollaisia vähävaraisia pikkuviljelijöitä. Tämä lakiehdotushan on sellainen, jonka avulla koe-tetaan toteuttaa käytännössä uudemman ajan verotusperiaatteita, nimittäin asteettain ylenevää tuloverotusta. Minä rohkenisin toivoa, että vasemmistonkin maalaisedustajissa löytyisi sellaisia, joilla on niin paljon oikeudentuntoa, etteivät voisi tätä lakiehdotusta lopullisesti kokonaan kumoon äänestää. Onhan tämä rasitus juuri samanluontoinen kuin esim. kyytilaki, jonka suhteen on jo kaksikin eduskuntapäätöstä aikaansaatu vasemmistolaistenkin edustajain suosiollisella avulla. Minä nyt ehdottaisin, että eduskunta hylkäämällä tämän suuren valiokunnan mietinnön, ryhtyisi tätä lakiehdotusta käsittelemään laki- ja talousvaliokunnan mietinnön pohjalla.

Ed. Jonas Castrén: Voisi helposti luulla, että käsillä oleva asia on varsin vähäpätöinen ja mitätön päättäen siitä, ettei sen nyt yhtä vähän kuin ennenkään näy onnistuvan kiinnittää eduskunnan huomiota puoleensa. Heti kun kysymys tiedekorasiuksesta otettiin tänä päivänä esille eduskunnassa, poistuivat sosialidemokraatit joukottain istuntosalista. Kaupungissa asuvat edustajat jättivät niinkään paikkansa ja eduskunnassa syntyi yleinen hälinä, johon ensimmäisen puhujan lausunto hukkui. Ja kuitenkin käsillä oleva asia ei ole mikään mitätön, ei ole mikään vähäpätöinen asia. Se on tärkeimpiä taloudellisia asioita, joita eduskunta on käsitellyt ja voi käsitellä. Se koskee oikeuden tekemistä kokonaista kansanluokkaa kohtaan, monisatavuotisen vääryyden poistamista. Kun asianlaita on tällainen niin luulisi, että ainakin ne tuolla vasemmistossa, (Vasemmistossa naurua) jotka sanovat uudistuksia harrastavansa, kiinnittäisivät jonkun verran huomiota tämänkin vääryyden poistamiselle huolimatta siitä, ettei se koske sitä kansanluokkaa, jota sosialidemokraatit yksinomaan sanovat edustavansa. (Vasemmalta: Ja uusia vääryyksiä tekemään. Puhemies: Hiljaa!) Epäilemätöntä on, että tieto siitä kohtalosta, mikä suuressa valiokunnassa on tullut maantientekorasituksen poista-

mista koskevan lakiehdotuksen osaksi, vastaanotetaan mitä katkerimmilla tunteilla maataomistavan kansanluokan piirissä. Sillä tämä kansanluokka oli oikeutettu odottamaan ja vaatimaan, että vihdoinkin kansanvaltainen eduskunta mikäli siitä riippuu poistaisi sen hartioilla lepäävän yhteiskunnallisen taakan, tekisi oikeutta tällekin kansanluokalle. Sillä onko se oikeudenmukaista, onko se kohtuullista, että yksi kansalaisluokka miltei yksinänsä kantaa rasituksen, josta koko maalle on hyötyä. Täytyneehän jokaisen myöntää, että yleistä liikettä välittävät maantiet ovat koko kansan hyödyksi eikä yksistään maanomistajaluokan. Ja kuitenkin on yleisten teitten rakentaminen ja kunnossa pito mantaaliin pannun maan ja veroitettujen torppien ja ulkopalstojen omistajien ja haltijojen velvollisuutena. Tämä rasitus ei suinkaan ole niin vähäpätöinen, ettei sen poistamiselle kannattaisi huomiota kiinnittää. Päinvastoin. Se on raskas ja rasittava. Tätä nykyä nousee Suomessa yleisten maanteitten pituus noin 30,000 kilometriin. Vuonna 1898 laskettiin 1 kilometrin pituisen maantienosan kustannuksen keskimäärin nousevan 110 markkaan. Mutta sen jälkeen ovat työpalkat nousseet ainakin kolmanneksella. Kolmenkymmentuhannen maantiekilometrin kunnossa pitäminen siltojen ja lossien kanssa maksaa vuodessa maanomistajaluokalle noin 4 miljoonaa markkaa. Mutta maanomistajaluokan hartioilla lepäävä tiedekorasiutus ei ainoastaan ole raskas vaan on se varsin epätasainen, kohtaa mantaaliin pannun maan omistajia eri tavalla niin hyvin samalla paikkakunnalla kuin eri paikkakunnilla. Niinpä laskettiin vuonna 1894 maantierasituksen mantaalia kohti Vehmaan kihlakunnassa tekevän 42 markkaa, mutta Sortavalan kihlakunnassa teki se 272 markkaa ja Haapajärven kihlakunnassa Oulun läänissä 320 markkaa mantaalin osalle. Niinkään laskettiin samana vuonna, että yhden maantiekilometrin kunnassapito maksoi Kuopion läänissä keskimäärin 77 markkaa, Oulun läänissä, Lapin kihlakuntaa lukuunottamatta, 118 markkaa, Vaasan läänissä 130 markkaa ja Turun ja Porin läänissä 142 markkaa.

Kaikilla niillä valtiopäivillä, joilla kysymys tiedekorasiutuksen uudestaan järjestämisestä on ollut esillä, ovat tätä asiaa käsittelevät valiokunnat tunnustaneet periaatteellisesti oikeaksi, että tiedekorasiutus olisi valtion kannatettava, kaikkien kansalaisten kustannettava eikä yksistään

yhden ainoan kansalaisluokan. Tämän lausui jo 1863 vuoden valtiopäivillä silloinen talousvaliokunta. Saman periaatteen tunnusti oikeaksi vuoden 1877—78 sekä 1904—1905 valtiopäiväin laki- ja talousvaliokunta. Mutta vaikka periaate tientekorasituksen siirtämisestä valtiolle tunnustettiin, ei otettu askeltakaan sen käytännössä toteuttamiseksi. Tämä tapahtui vasta vuoden 1907 valtiopäivillä, jolloin laki- ja talousvaliokunta valmisti tälle periaatteelle rakennetun mietinnön, jota eduskunta ei kuitenkaan ehtinyt loppuun käsitellä. Asia oli esillä sen jälkeen sekä 1908 ja 1909 toisella sekä viime vuoden varsinaisilla valtiopäivillä, mutta samalla tuloksella kuin vuoden 1907 valtiopäivillä. Kysymys tientekorasituksesta otettiin taasen tässä eduskunnassa esille esitysehdotuksen muodossa. Kuten eduskunta tietää, ehdotti laki- ja talousvaliokunta asiasta antamassaan mietinnössä, että maanteiden rakentamisen ja kunnossapidon tulee tapahtua valtiovaroilla siten, että kaikki ne, joilla on kunnallisverotuksen alaista tuloa mantaaliin pannusta maasta sekä kruunulle maa- kirjaveroa maksavista ulkopalstoista ja torpista kuin myöskin kaikki muut, joiden kunnallisverotuksen alainen vuositulo on maalla vähintään 800 markkaa ja kaupungissa 1,500 markkaa, olisivat velvolliset suorittamaan tieveroa, jota paitsi kruunun tulisi vuosittain suorittaa tieveroa kruununpuistoistaan ja kruununmetsämaista saadusta kokonaistulosta.

Tätä laki- ja talousvaliokunnan ehdotusta vastaan tientekorasituksen vyöryttämisestä maanomistajaluokan niskoilla ja sen siirtämisestä valtion huostaan kustannettavaksi tarkotusta varten säädetyllä tieverolla on tuotu erinäisiä väitteitä, jotka kuitenkin ovat sangen köykäisiä. Ensimmäinen jo monta kertaa kuultu väite on se että, jos valtio ottaisi huostaansa yleisten maanteitten rakentamisen ja kunnossapidon, kustannus siitä tulisi ylen kalliiksi niillekin, joitten tulisi suorittaa tieveroa. Kun valiokunta kuitenkin mietinnössään on ehdottanut, että teitten tekeminen ja kunnossapitäminen harvoilla poikkeuksilla jätettäisiin maalaiskunnille, jotka valtion puolesta toimittaisivat sen niitten asettamien tiehallitusten kautta, niin en luule, että täten järjestettynä teitten tekeminen ja kunnossapito tulisi lainkaan kalliimmaksi kuin tätä nykyä on asian laita, sillä olisihan täten valtio tilaisuudessa käyttämään hyväksensä paikallista kokemusta. Jos vielä edellisen lisäksi meneteltäisiin

siten, että jokaisessa kunnassa ennen urakatarjouksia tiehallituksen kautta toimitettaisiin seikkaperäinen arvioiminen kunnossapidon kustannuksista, niin olisi sitä vähemmän syytä otaksua teitten kunnossapitokustannusten nousevan entisestään sanottavata kalliimmaksi.

Toinen väite sisältää sen, että olisi kohtuutonta velvoittaa kaupunkien asujamia, jotka suorittavat katurasitusta, ottamaan osaa myöskin tientekorasituksen kustantamiseen maalla. Totta on, että kaupunkien asukkaat kustantavat katujen tekemisen ja kunnossapidon, mutta yhtä totta on, että maanomistajat paitsi yleisten teitten rakentamista ja kunnossapitämistä sen lisäksi kustantavat paikallisteitten, tilusteitten ja kuja-teitten rakentamisen ja kunnossapidon. Jos yleisten maanteitten kunnossapito siirrettäisiin valtiolle, niin jäisi viimeainittu rasitus yhä edelleen maanomistajain kannettavaksi. Jos siis kaupungin asujamet paitsi osanottoa maantierasitukseen saisivat kantaa katurasitusta, niin tulisivat laki- ja talousvaliokunnan ehdottaman muutoksen toimeenpantua myöskin maanomistajat kantamaan edellämainittua paikallistierasitusta, joka heidän omaisuussuhteisiinsa verraten epäilemättä olisi heille yhtä raskas, kuin katurasituksen suoritus on kaupunkilaisille. Vielä on huomioonotettava, että enin osa suurimmista kauppaliikkeistä ja tehtaista sijaitsee kaupungeissa, jotka suuremmassa määrin tarvitsevat maanteitä heidän liikkeensä välittäjinä sisämaahan ja ympäri koko maan. Kaupungissa asuvat suurimmat palkkojen nauttijat. Siellä ovat myös ne, joilla on suurimmat pääomat. Sitä paitsi ovat kaikille kaupungeille sinne johtavat tiet erittäin tärkeitä. Kun laki- ja talousvaliokunta kaiken tämän lisäksi ehdottaa hallitukselta anottavaksi, että hallitus toimittaisi tutkimuksen tie- ja katurasituksesta kaupungissa, sekä jättäisi armollisen esityksen eduskunnalle yleistä kulkuyhteyttä välittävien kaupungin teiden ja katujen rakentamisesta ja kunnossapidosta pääasiassa yhtäläisten perusteiden mukaan kuin maanteistä tulisi säädettäväksi, niin tuskinpa vaan voitanev väittää, etteikö laki- ja talousvaliokunta ole asettunut tasapuoliselle ja myöskin kaupunkien asukkaitten etuja vaarintavalle kannalle.

Vihdoin mainittakoon se valiokunnan ehdotus että veronalaiselle on pantava lisä-äyreyä hänelle maantiestä olevan erityisen hyödyn perusteella, seikka, joka sekin osottaa valiokunnan pyrki-

mystä tientekorasituksen oikeuden mukaiseen tasoittamiseen.

Kolmas vastaväite esiintyy sosialidemokraattien vastalauseessa. Siinä väitetään, että tientekorasituksen poistamisella maanomistajain hartioilta kaikkien kansalaisten kannettavaksi, tarkoitetaan muka ainoastaan luokkaetujen ajamista. Kieltämätöntä on, että ehdotettu muutos tarkoittaa yhden kansalaisluokan, maaomistajaluokan aseman parantamista. (Vasemmalta: Niinkuin kaikissa muissakin asioissa!) Mutta onko perätöntä, että kaikki sosialidemokraattien ajamat parannuspuuhut tarkoittavat yksistään yhden kansanluokan, työväenluokan etuja. (Vasemmalta: Totta.) Milloin sosialidemokraatit ehdottavat työväenluokan eduksi oikeuden ja kohtuuden mukaisia parannuksia, jotka eivät mene rajattomiin, suunnattomiin, kuten tavallisesti kaikki sosialidemokraattien tässä eduskunnassa tekemät ehdotukset, silloin ne ansaitsevat muitenkin kansanedustajien puolelta kannatusta. Mutta kun sosialidemokraatit vaativat, että porvarillisten tulisi kannattaa työväen aseman parantamista tarkoittavia ehdotuksia, vaatisi yksinkertaisin oikeus ja kohtuus, että hekin olisivat kannattamassa niitä todellisen tarpeen, oikeuden ja kohtuuden vaatimia uudistuksia, jotka tarkoittavat maanomistajaluokan aseman parantamista. Sillä maanomistajilla on yhtä suuri oikeus vaatia parannuksia asemaansa nähden kuin konsanaan työväenluokalla. Kaikilla kansanluokilla ei yksistään työväenluokalla on tässä maassa oikeus vaatia parannuksia oloihinsa, sellaisia parannuksia, jotka ovat tosi tarpeen vaatimia. Ja tosi tarve, oikeus ja kohtuus, vaativat, että rasitus, josta kaikille kansalaisille on hyötyä, jaetaan kaikkien verokykyisten kansalaisten kannettavaksi, että huutava vääräys poistetaan.

Kun sosialidemokraatit kynsin hampain kaikilla valtiopäivillä ovat vastustaneet ja vastustavat kysymyksenalaisen parannuksen aikaansaamista, niin he unohtavat, että heidän valitsijoissaan on lukuisa joukko torppareita ja pienviljelijöitä, joita tientekorasitus raskaasti painaa ja jotka ovat oikeutetut vaatimaan edustajiltaan, että he valvovat heidänkin parasta. Mutta maantierasitukseen nähden syrjäyttää sosialidemokraattinen puolue, on syrjäyttänyt kaikilla edellisillä valtiopäivillä ja syrjäyttää näilläkin täydellisesti sekä torpparien että pienviljelijäin edun. (Va-

semmalta: Entäs palkkatyöväestön? Puhemies: Hiljaa, hiljaa!)

Vihdoin on väitetty, ettei olisi valtiollisesti hyvin mietittyä säätää pysyväinen vero, tien-tekovero, jota ei saisi poistetuksi ilman hallituksen suostumusta, semminkin kun vaara pyörii, että nykyinen hallitus voisi väärinkäyttää eduskunnan myöntämää veroa. Tämä väite on minusta ainoa, johon täytyy kiinnittää huomiota. Mutta tämä väite raukeaa ja epäilykset haihtuvat, jos menetellään siten, että laki- ja talousvaliokunnan ehdottama lakiehdotus ja samalla sen ehdottama tievero hyväksytään vaan määrätyksi ajaksi. Jos laki hyväksyttäisiin vissiksi määrätyksi ajaksi ja niinkään tievero, niin olisi eduskunnalla tilaisuus uuteen sekä teitten tekemistä ja kunnossa pitämistä koskevaan lakiin että tieveroasetukseen nähden tehdä niitä muutoksia ja parannuksia, jotka kokemus on osoittanut tarpeellisiksi. Siten saataisiin myös kokemusta siitä, tulevatko todellakin yleisten maanteiden rakentamis- ja kunnossapidomenot niin suuriksi kuin väitetään. Edelleen olisi hyvällä tahdolla tieveroa koskevaa asetusta voitu suuressa valiokunnassa muodostaa sellaiseksi, että väärinkäytöksen harjoittaminen hallituksen puolelta olisi tullut ehkäistyksi. Mutta valitettavasti kyllä tätä hyvää tahtoa ei ole ollut olemassa. Suuressa valiokunnassa on laki- ja talousvaliokunnan asetusehdotukset hylätty ja tärkeä reformi kaadettu. Ja mitä meille tarjotaan noitten laki- ja talousvaliokunnan asetusehdotusten asemesta? Asetusehdotus paikallisteiden rakentamisesta ja kunnossapidosta. Mutta kysymys yleisten teiden rakentamisen ja kunnossapidon siirtämisestä valtion kannettavaksi on jätetty tykkäänään syrjään. Tähän tulokseen ovat ensi sijassa vaikuttaneet sosialidemokraatit ja yhteydessä heidän kanssaan kaupungeissa asuvat edustajat. Olen myöskin vakuutettu siitä että, milloin ikinä kysymys tientekorasituksen poistamisesta otetaan esille Suomen kansan eduskunnassa, tulee se kohtaamaan mitä jyrkintä vastarintaa sosialidemokraattien puolelta. (Vasemmalta: Se on tietty.) Mutta tämä antaa aihetta porvarillisille aineksille ajattelemaan blokin muodostamista tämän asian perille ajamiseksi. (Vasemmalta: Niinkuin muissakin.) Sosialidemokraattien vastarinta kehoittaa kaikkia muita puolueita keskenään yhtymään ja valmistamaan uuden esitysehdotuksen tientekoasiassa, joka sitten olisi ajettava läpi eduskunnassa, jotta vihdoinkin saataisiin se

epäoikeutettu rasitus poistetuksi, jonka alla maata viljelevä väestö ja kaikkein suuremmassa määrin torpparit ja pienviljelijät, nuo sosialidemokraattien valitsijamiehet huokailevat. Silloin tulevat torpparit ja pienviljelijät näkemään, ketkä ne oikeastaan ovat, jotka tahtovat heidänkin asemaansa jossain määrin parantaa, ovatko ne sosialidemokraatit vai porvarit.

Valitettavaa, suuresti valitettavaa on, että tientekoaasia näilläkin valtiopäivillä on joutunut karille. Ehdotan, että eduskunta hylkäämällä suuren valiokunnan ehdotuksen päättäisi panna käsittelyn pohjaksi laki- ja talousvaliokunnan mietintöön otetut ehdotukset asetukseksi teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla sekä asetukseksi tieveron maksamisesta ja sen käytämisestä.

Mutta ennenkuin lopetan, tahdon vielä kerran terottaa, ettei vahingoittamatta tervettä yhteiskuntakehitystä ja mitä syvimmin loukkaamatta maanomistajaluokan oikeutettuja etuja voida kauemmin sallia, että tientekoaasia jää ennalleen. On ehdottomasti tarpeenvaativaa, että porvarilliset, jos, niinkuin näyttää, asia näillä valtiopäivillä raukeaa, yhteisvoimin yhtyvät esitysehdotuksesta, joka eduskunnassa läpiajettuna vihdoin tekee oikeutta maanviljelijöille ja niiden joukossa myös torppareille ja pienviljelijöille kaikesta sosialidemokraattien vastustuksesta huolimatta.

Ed. Snellman: Tämä kysymys maanteiden sekä siltain teosta ja ylläpidosta on ollut yli 50 vuotta vireillä ja päiväjärjestyksessä. Jo vuoden 1863 valtiopäivillä lausuttiin muun muassa: Tientekovelvollisuuden järkipäätäistä järjestämisestä koskevan kysymyksen oikeudenmukaisin ratkaisu olisi epäilemättä se, että valtio ottaisi suorittaakseen näiden kulkuneuvojen kunnossapidon. Tämä periaate lausuttiin jo silloin sekä on senjälkeen useasti lausuttu säätyvaltiopäivillä; samoin on myöskin hallituksen asettama komitea tämän periaatteen tunnustanut, ja myös tässä yksikamarisessa eduskunnassakin laki- ja talousvaliokunta on useasti saman ajatuksen lausunut. Vaan silti on vielä asia ratkaisematta eikä ratkaisusta ainakaan tähän suuntaan näytä enää toiveita olevan senjälkeen kun suuressa valiokunnassa sosialidemokraattisen ja ruotsalaisen puolueen äänillä on laki- ja talousvaliokunnan ehdotus hylätty. Maanteiden ja siltain teko- ja ylläpitokustannukset on vuosittain las-

kettu noin 5 miljoonaksi markaksi, jotka pääasiassa lepäävät maanomistajain, maanviljelijäin yksin kannettavina. Se on kohtuutonta ja useasti kohtuuttomaksi tunnustettu. Ja kun ottaa vielä huomioon, kuinka maamme varsinaisen pääelinkeinon, maanviljelyksen, harjoittaminen nykyisissä oloissa useissa seuduissa maamme tahtoo käydä vuosi vuodelta yhä kannattamattommaksi ja yhtä kaikki yhä edelleen tahdotaan tämä suuri verotaakka säilyttää maanomistajain, maanviljelijäin niskoille, niin se on mitä suurimmassa määrässä sydämetöntä maan varsinaisen pääelinkeinon harjoittajia kohtaan. Maantiet ovat kaikkien kansalaisten käytettävänä ja yleisen liikkeen välittäjinä ja näin ollen kuuluisivat ne kaikkien maksukykyisten kannatettaviksi tai oikeammin valtion varoilla ylläpidettaviksi. Tämän kysymyksen järjestäminen, kuten jo sanoin, on vuosikymmeniä ollut vireillä ja säätyvaltiopäivilläkin monasti ollut esillä, vaan sen ratkaisua mainitsemaani oikeuden ja kohtuuden mukaiseen suuntaan on kaikesta päätäten vain näennäisesti ajettu eikä tosiharrastuksella, sillä jos tosiharrastus olisi ollut kysymyksessä, niin olisi jo aikoja sitten maanomistajat vapautettu yksin tätä suurta verotaakkaa kantamasta. Säätyvaltiopäivien kokoonpano oli tosin sellainen, että siellä oli vähän edustettuna varsinaiset maalaisharrastukset, joka lienee vaikuttanut tämän kysymyksen käsittelyyn siellä. Tältä yksikamariselta eduskunnalta odotettiin paljon suurempaa harrastusta tämänkin maalaisharrastuksen ratkaisuun, ja luotettiin siihen erittäinkin silloin, kun puolueohjelmia laadittiin ja tämä kysymys useiden puolueiden ohjelmissa luvattiin toteuttaa mainitsemaani suuntaan. Silloin oli yleensä kansanvaltainen ja maalaishenki vallalla ja asiaa pidettiin aivan täytenä totena. Tämän tiekysymyksen käsittelyssä ensimmäisessä yksikamarisessa eduskunnassa kuitenkin jo huomasi jonkunmoisia pettymyksen oireita, sillä silloin ja senjälkeen aina on kysymyksen käsitte-lyä jarrutettu sosialidemokraattisen puolueen ja kaupunkilaisten etuja suojelevain taholta. Silloin jo huomasi yhteistoiminnan halua ja se yhteistoiminta on sitten yhä voimakkaammaksi kehittynyt, joten tämä maanviljelijäin miltei elinkysymys tulee nähtävästi kokonaan hyljättyksi, haudatuksi. Toisessa vastalauseessa suositellaan sitten niitä periaatteita, mitkä esiintyivät 1907 ja 1908 vuosien valtiopäiville annetuissa armollisissa esityksissä, että kaupunkien asukkaita ei

velvoitettaisi ottamaan osaa maalaisteiden tekemiseen ja kunnossa pitämiseen, sekä tiet yleensä pidettäisiin paikallisena asiana, sillä kaikilla seuduilla ei voi olla yhtä suurta hyötyä maanteistä. Lopuksi vastalause sitten supistuu vain paikallisteiden rakentamiseen ja niiden ylläpidon järjestämiseen. Käsitykseni mukaan oikeuden periaatteita noudattamalla kaupungeissa asuvat kansalaiset olisivat velvolliset ottamaan osaa yleisten maanteiden tekemiseen, sillä jos kaupunkilaisille jäisi katujen rakennus ja ylläpito, niin maalaisille jäisi edelleen myös kylä- ja paikallisteiden sekä tilusteiden teko ja ylläpito, jotka hyvin vastaavat kaupunkien katuja. Ja jos vertaa yleensä kaupunkilaisten ja maalaisten taloudellista asemaa, niin näinkin järjestettynä kaupunkilaiset voivat paljon ja monin verroin paremmin kantaa verotaakan kuin maalaiset. Sitäpaitsi kaupunkilaiset ovat tilaisuudessa hyväkseen käyttämään yleisillä varoilla kannatettavia oppilaitoksia ja kaikenpuolisia tieteellisiä ja taiteellisia laitoksia, joihin sellaista tilaisuutta ei monista syistä ole maalaisväestöllä. Se periaate, että maantiet olisivat pidettävät paikallisena asiana, kun kaikki eivät niistä nauti samanlaista hyötyä, ei vastaa oikeuden periaatetta. Rautateistäkään eivät kaikki nauti samanlaista etua ja ne silti on yleisillä varoilla rakennettu. Samoin olisi meneteltävä maanteihinkin nähden, joita samalla tavalla käytetään yleisen liikkeen hyväksi kuin rautateitäkin.

Paikallisena asiana maanteiden ja siltain teko ja ylläpito rasittaa valtion asettaman komitean tekemien tilastojen mukaan vielä kovin erilaisesti eri paikkakuntia, joista tässä mainitsen muutamia esimerkkejä. Noin 12 vuotta sitten, jolloin tilasto on tehty, oli tämä rasitus Mynämäen kihlakunnassa 33 markkaa 90 penniä, Hollolan kihlakunnassa 99 markkaa 66 penniä, Rannan kihlakunnassa 327 markkaa 45 penniä, Heinolan kihlakunnassa 381 markkaa 18 penniä, Kuopion kihlakunnassa 171 markkaa 69 penniä, Rautalammin kihlakunnassa 227 markkaa 56 penniä ja Iisalmen kihlakunnassa 233 markkaa 36 penniä manttaalilta. Maanteitten teko- ja ylläpitorasitusten näin suuresti epätauaisina ollen ei kustannuksia vähäisillä korvauksilla, ei ainakaan armollisissa esityksissä esitetyillä 10 prosentilla yleisistä kustannuksista, saada läheskään tasoitetuksi niillä paikkakunnilla, joilla kustannukset ovat yleisten kustannusten keskiarvoa suuremmat, ja sittenkin tois-

ten paikkakuntain rasitukset jäisivät yleisten kustannusten keskiarvoa paljon vähemmiksi. Samalla on otettava huomioon, että puheena olevat rasitukset painavat vielä paljoa enemmän itä- ja pohjois-Suomea, jossa taloudellinen asema on monin verroin heikompi kuin monissa muissa osissa maata.

Lopuksi, vaikka heikoilla toiveilla, ehdotan, että eduskunta hylkäämällä suuren valiokunnan ehdotuksen hyväksyisi laki- ja talousvaliokunnan mietinnön, että maanviljelijät vihdoin tulisivat vapautetuiksi yksin kantamasta tätä ylen suurta verotaakkaa ja ne lupaukset, joita vuosikymmeniä on tämän kysymyksen onnellisen ratkaisun hyväksi annettu, tulisivat vihdoin täytetyiksi.

Ed. Ahmavaara: Kun useat edelliset arvoisat puhujat ovat jo esittäneet samoja näkökohtia, joista minullakin puheenvuoroa pyytäessäni oli ajatus huomauttaa, niin en tahdo ruveta niitä kertaamaan. Pyydän saada niihin pääasiallisesti yhtyä ja varsinkin edustaja Castrénin lausuntoon kaikissa asiallisissa kohdissa.

Kun maanteitten teko- ja kunnossapitorasitukset jo niin aikaisin kuin 1863 vuoden valtiopäivillä, niinkuin täällä on huomautettu, tunnustettiin yleiseksi, eli sellaiseksi asiaksi, johon kaikki verokykyiset kansalaiset olisivat velvolliset osaa ottamaan, niin tähän nähden tuntuu odottamattomalta suuren valiokunnan ehdotus, sillä siitä, jos mistään, voi sanoa, että siinä on tarjottu kivi leivän anojalle. Minulle ei tämä tulos kuitenkaan ole odottamaton. Olen tässä eduskunnassa jo useilla edellisillä valtiopäivillä tullut puolestani aivan vakuutetuksi siitä, että oikeudenmukaisille periaatteille rakennettua tielakia ei tässä eduskunnassa nykyisin saada menemään läpi. Ja senvuoksi olenkin jo edellisellä kerralla huomauttanut, että olisi näin ollen, vaikka periaatteessa olenkin täydellisesti sillä kannalla, mitä edellisten vuosikymmenien eduskuntakoukset ovat lausuneet ja mitä laki- ja talousvaliokunta nytkin on ehdottanut, näihin käytännöllisiin näkökantoihin katsoen ollut valmis tyytymään vähempäänkin ja ottamaan vastaan edes jotain parannusta tällä alalla.

Aikomukseni olikin valtiopäiväin alussa tehdä eduskuntaesitys vähän toisille perusteille, mutta kun kuulin, ettei sillä olisi kannatusta ja kun se olisi voitu selittää jonkunlaiseksi sekotukseksi asiassa, niin luovuin siitä tällä kertaa. Tämä suuren valiokunnan mietintö tarjoo vain yhden

osan ja verrattuna pääkysymykseen sangen vähäisen osan hyväksyttäväksi siitä, mitä eduskuntaesityksessä oli ehdotettu.

Toisen vastalauseen arvoisa tekijä sanoo olevansa periaatteellisesti samalla kannalla kaikissa pääkohdissa kuin 1907—08 vuoden valtiopäiville jätetyt armolliset esitykset tässä suhteessa olivat. Mutta hän sanoo, että kun ei olisi toivoa, että laki näille periaatteille rakennettuna voitaisiin ehtiä tässä eduskunnassa käsitellä, niin hänen vuoksi on siitä luopunut ja ehdottaa siis vain lainlaadintaa ainoastaan paikallisteistä. Minä en voi puolestani käsitellä tätä perustelua. Jos kerran toisen vastalauseen tekijä on periaatteessa samalla kannalla kuin nämä mainitut armolliset esitykset, niin ei suinkaan olisi mielestäni ollut mikään mahdottomuus hänen tässä vastalauseessa ehdottaa tielakia pääasiassa juuri sellaiseksi kuin näissä esityksissä, joissa se oli jo valmiiksi muodostettuna ja pykäliin laadittuna. En käsitiä ettei tämä eduskunta olisi aivan yhtä hyvin voinut ottaa asiaa käsiteltäväkseen ja saada se päätökseen semmoisessa laajemmassakin muodossa kuin nyt tässä supistetussa. Tosinhan lakiin silloin olisi tullut enempi pykälää, mutta eihän se itsessään vielä olisi asiaa tehnyt niin mahdottomaksi, ettei sitä olisi ehditty ajamaan läpi. Jos toisen vastalauseen tekijä olisi asettanut sille kannalle, jolla hän sanoo olevansa, ja olisi vastalauseessaan tuonut tämän lakiehdotuksen esille, niin minä näin ollen, kun ei nähtävästi parempaa ole toivoa saada, olisin ollut valmis tätä kannattamaan. Mutta, ikävä kyllä, ei vastalauseen tekijä ole jaksanut tätä kantaansa seurata.

Kun nyt ei kuitenkaan liene suuria toiveita enää saada tällekin periaatteelle rakennettua lakiehdotusta loppuun suoritetuksi, niin täytyy siitä luopua. Olen kyllä puolestani valmis myöntämään, että sekin, mitä vastalause on ehdottanut, on parannus. Paikallisteiden rakentamiseen ryhdyttäessä tarvittaisiin kyllä sellaista lakia kuin vastalauseen tekijä on ehdottanut. Minulla on aivan viime vuosilta useampienkin paikallisteiden hakijana vereksiä kokemuksia siitä, kuinka paljon siinä vaikeuksia tulee, kun ei nykyisessä tielaissa ole paikallisteistä erityisiä seikkaperäisiä säännöksiä. Minä siis tunnustan sen, että tämä vastalause, joka nyt esiintyy suuren valiokunnan mietintönä, semmoisenakin kuin se nyt on, on pieni parannus, ja hyvähän on, että sellainen laki saadaan toimeen, mutta se on, niin-

kuin minä jo huomautin, tähän pääasiaan nähden sangen pieni. Näin ollen en voi muuta kuin ehdottaa samaa, mitä täällä jo edelliset arvoisat puhujat ovat ehdottaneet, että käsittelyn perustaksi asetettaisiin laki- ja talousvaliokunnan ehdotus.

En tahdo laajemmin tästä asiasta enää puhua, sillä jo edellisillä valtiopäivillä on siitä niin paljon puhuttu, että luultavasti on jo lausuttu kaikki mitä parannetun tielain puolesta voidaan lausua. Tahtoisin sentään vielä huomauttaa erästä seikasta.

Myönnettävä on, että maanomistajainkin keskuudessa on eri mieliä tästä asiasta, enkä minä tahtois näitä erimielisyyksiä selittää ainoastansa sillä tavalla, että suurviljelijät ovat toisella puolella ja pienviljelijät toisella. Kyllä minä luulen, että paikalliset olot tässä määräävät erimielisyyden. Niissä paikkakunnissa — länsi-Suomessa ja etelä-Suomessa — joissa asutus on tiheä ja niin ollen tiet tulevat olemaan lyhyitä, ei kunakin manttaalin osalle tuleva tienteko nykyään ole niin järin suuri rasitus, ja sen vuoksi on käsitettävä, että näissä ei tahdota sellaista parannusta, jota laki- ja talousvaliokunta ehdottaa. Mutta minä toivoisin kuitenkin, että tässä ei asetettaisi paikallisolojen kannalle, vaan koetettaisiin ottaa huomioon oikeusperiaatteita. Ja jos me kerran asetumme oikeusperiaatteiden kannalle, niin silloin ehdottomasti vaaditaan maassamme tasausta eri paikkakuntien kesken tämän rasituksen suhteen.

Se että esim. pohjois-Suomessa nämä tientekorasitukset ovat kohtuuttoman korkeat ei johdu ainoastaan tuon paikkakunnan varsinaisten asujanten liikenneoloista, vaan se johtuu suureksi osaksi kruununmetsistä. Kruununmetsäin hakkuut ja se suuri puuliike, mikä siellä on, lisää liikettä suhteettoman paljon näille maanteille. Niin ollen ja koska kerran yhteiskunnan, se on valtion etu, on tässä rasitusten tekijänä, ja siis tämä valtion suoranainen afääriliike tuottaa kohtuuttomia kustannuksia noille vähävaraisille pikkuviljelijöille Pohjolassa, luulisin olevan kohtuullista, että yhteiskunta tässä tarjoi avustavan kätensä. Kuten sanottu juuri se tekee näillä pohjois-Suomen jokivarsilla maantierasituksen niin suureksi, että siellä vedetään suuria, raskaita muonakuormia jokivartta ylös. Ja tämän kaiken liikarasituksen, joka ei kuulu paikallisliikeseen, saavat pikkuviljelijät kantaa. Ja minä luulen, että sama suhde osittain, joskaan ei yhtä

suurella määrällä, on olemassa itä-Suomessakin ja yleensä laajoilla harvaan asutuilla seuduilla. Minkään kohtuuden nimessä ei nyt kuitenkaan voitane vaatia, että nuo paikkakunnat sen takia, että siellä sattuu olemaan kruununmetsiä ja tierasitus sen takia tulee suureksi, pakotettaisiin yhä edelleen tätä raskasta rasitusta kantamaan.

En tahdo kieltää sitäkään, ettei sitä järjestelmää vastaan, jolle laki- ja talousvaliokunta on ehdotuksensa perustanut, voitaisi tuoda asiallisia muistutuksia. Niinpä esim. en tahdo kieltää kokonaan merkitystä siltä näkökannalta, että tiet tällä tavalla kunnossapidettävänä ja tehtävinä saattavat tulla jonkun verran kalliimmiksi kuin nykyään. Mutta en minä kuitenkaan luule, että tämä yksistään on niin ratkaisevaa laatua, että sen takia olisi tämä muuten hyvä asetus-ehdotus hylättävä, sillä olen vakuutettu, että jos kustannukset alussa tulisivatkin kalliimmiksi, niin ne ajan mittaan kyllä tasaantuisivat. Työntehtäminen ja kilpailu on siksi suuri, että se kyllä tulisi tämän epäkohdan poistamaan.

Ehdotan että käsittelyjen pohjaksi asetettaisiin laki- ja talousvaliokunnan ehdotus, ja yhdyntäsiinä suhteessa kannattamaan sitä ponsilauseetta, jonka ed. Jonas Castrén täällä esitti.

Ed. Leino: Maanteiden teosta ja niiden kunnossapidosta aiheutuvien rasitusten jakaminen nykyistä oikeudellisemmalle kannalle on lain-säädännönkin alalla ollut yhäti kasvavan mielenkiinnon alaisena lähes puolen vuosisadan ajan. Jo 1863—64 vuosien valtiopäivillä lausui talousvaliokunta armollisen esityksen johdosta, jossa pyydettiin valtiosäätyjen lausuntoa siitä, millä tavalla voitaisiin helpottaa maanomistajain velvollisuutta teiden ja siltain rakentamiseen, ettei voitu kieltää, että periaatteellisesti kyllä kaikkien kansalaisten tulisi ottaa osaa valtion kulkuneuvojen kunnossapitämiskustannuksiin, Valtiopäivillä 1877—78, jolloin asia jälleen oli armollisena esityksenä annettu valtiosäätyjen käsiteltäväksi, lausui laki- ja talousvaliokunta, että „velvollisuus rakentaa ja kunnossapitää teitä ja siltoja, joka luonteeltaan aikaisemmin oli ollut kaikkein yhteiskunnan veroamaksavien jäsenten kannettava rasitus, oli, vaikkakin se koski koko yhteiskunnan etua, joutunut yhden ainoan yhteiskuntaluokan suoritettavaksi.“ Samalla periaatteellisella kannalla oli myöskin 1904—1905 vuosien valtiopäivien laki- ja talousvaliokunta, nimittäin, että maantiet yleisen liikenteen välit-

täjinä ovat olemassa koko kansaa varten ja tuottavat sille hyötyä sekä sen vuoksi ovat rakennettavat ja kunnossapidettävät valtion varoilla. Kieltämättä onkin nykyään voimassaoleva maanteiden tekoa ja kunnossapitoa koskeva tapa sitä rasitusta kantavalle yhdelle yhteiskuntaluokalle mitä huutavin väärä, joka jo ihmisyyden nimessäkin olisi lopetettava. Näytteeksi siitä kuinka epätasaisesti tienteorasitus painaa yksityisiä tientekovollisia eri osissa maata, mainittakoon 1898 asiaa tutkineen komitean mietinnössä olevien tietojen mukaan, että kun tierasitus vuonna 1894 manttaalia kohti nousi esimerkiksi Mynämäen kihlakunnassa keskimäärin 38 markkaan 70 penniin, oli se Haapajärven kihlakunnassa 320 markkaa 42 penniä manttaalilta. Koko maassa oli puheenalaisen rasituksen keskikustannus manttaalia kohti sanottuna vuonna 145 markkaa 93 penniä. Laki- ja talousvaliokunta 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä on asiantuntijain laskujen perusteella laatinut nykyisiä hintasuhteita vastaavan kustannusarvion maanteiden kunnossapitämisestä. Maanteiden yhteinen pituus arvosteltiin silloin 27,000 kilometriksi sekä sen kunnossapidosta keräytyvät kustannukset 5 miljoonaksi markaksi vuodessa.

Talonpoikaisjärjen mukaan luulisi edelläesitettyjen numerojen suuruuden ja niistä aiheutuvien rasitusten painavuuden herättävän jokaisen oikeustajunnan siksi valvettuneeseen tilaan, ettei ainoallakaan edustajalla riittäisi otsaa vaatia noin ääretöntä tientekovollisuutta enää pitemmälle pysytettäväksi yksistään pääelinkeinoja, maanviljelystä harjoittavan kansanluokan hartioilla. Tätä sitä vähemmällä syyllä kuin maanviljelijät saavat yleensä perin niukan toimeentulon raskaasta ja yleensä paljon pitemmästä päivätyöstä kuin muut eri ammattien ja toimien harjoittajat. Sitä vastoin ansaitsevat useat liikeyritykset jopa miljoonankin markan nettovoiton vuodessa. Nämä liikelaitokset välittävät liikettänsä suurimmalta osaltansa pitkin maanteita ja kuluttavat sitä. Samoin suuret tukkukauppaliikkeet lähettävät kymmenittäin kauppamatkustajia kiertelemään maanteita ristiin rastiin, keinottelevat maaseudulla myydyksi miljoonien edestä kuntotavaraa, mutta joukossa myöskin ala-arvoista himpampua ja kaikenlaista rihkamaa. Siitä kertyvä voitto lasketaan useinkin sadoissatuhansissa markkoissa vuodessa. Mutta maanteiden kunnossapitorasitusten keventämiseen ei sellaisistakaan voitoista tule ainoatakaan penniä.

Kuluvilla valtiopäivillä käsillä ollessaan on tielaki taaskin saanut vastustusta osakseen, kuten niin monasti ennen. Laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitetään 3 eri vastalauseetta, jotka eivät suinkaan alussakaan ennustaneet asialle hyvää lopputulosta. Suuri valiokunta asiaa käsitellessään piteli tielakia vieläkin kovakouraisemmin. Se ei käsittelyn pohjaksi ottanut maantielakia edes laki- ja talousvaliokunnan mietinnön mukaan, vaan takertui asiata käsittelemään edustaja Grotenfeltin toisen vastalauseen perustuksella. Edustaja vapaaherra E. S. Yrjö-Koskinen ja hovioikeudenneuvos K. G. Söderholm vastustivat asiaa suuressa valiokunnassa ja lupasivat pyytää uutta armollista esitystä asiassa. Toimenpide, joka ei vähimmälläkään tavalla auta asiaa. Onhan useita armollisia esityksiä nyt kyseenä olevasta asiasta valtiopäiville ja yksikamariselle eduskunnallekin jo annettu, mutta kaupunkilaisloistoa ja mukavuutta ihailevat suurten tulojen nauttijat ovat suvainneet aina asetua vastustamaan kansalle eittämättömän oikeuden jakoa. Mitä siis hyödyttää, että tälläkin kertaa vedotaan, jos niin saisin sanoa, aivan jonnin joutavaan verukkeeseen, jolla koetetaan kansan huomiota kiinnittää asiasta syrjään. No, kyllähän tästä nyt hyvä tulee, odottakaa, odottakaa. Kansa on nääntymistilassa jo siihen odottamiseen. Kansan verot ylenevät joka vuosi, mutta siitä huolimatta eduskunnan niin sanoakseni tieteellisellä sivistyksellä komeileva yläluokka asettuu aivan tunnottomasti vastustamaan oikeudentekoa kansaa kohtaan. Tämä on enemmän kuin valitettavaa.

Muutamalla sanalla kiinnitän eduskunnan huomiota asiata koskevaan laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitettyihin vastalauseisiin. Ensimmäisen vastalauseen kirjoittajat ydinkohtana mainitsevat: „kaiken tämän perusteella rohkenemme toivoa eduskunnan yhtyvän käsitykseen, että nämä kyseessä olevat asetusehdotukset ennenaikaisina ja epäkäytännöllisinä ovat jätettävät odottamaan ratkaisuaan siksi, kunnes on saatu köyhälistön taholta katsottuna täysin tyydyttävä verotusjärjestelmä.“ (Vasemmistosta: Oikein!) Ei kuitenkaan tarvinne olla ennustaja, jos aivan rohkeasti sanoo, että sellaista verotusjärjestelmää ei tuhannenkaan vuoden kuluttua voida säätää, josta suuri vasemmisto on „täysin tyytyväinen“, niinkuin vastalauseen sanat kuuluvat, vaan näin ollen vastalauseen tekijät vain vastustavat oikeuden tekoa talonpoikaish-

kansalle miespolvesta toiseen. Se on myöskin enemmän kuin surkuteltava teko. (Vasemmalta: Minkätähden ei työväki? Puhemies: Hiljaa!)

Muuten minun täytyy tässä suhteessa kiinnittää huomiota myöskin edustaja Castrénin lausuntoon tämän asian yhteydessä. Siinä lausunnossa aivan asiallisesti puhuttiin paljon ja liikuttavasti vasemmistoa vastaan, mutta minusta tuntui niinkuin Jonas Castrén hengenheimolaisuudesta oikeiston kanssa olisi supistanut sen puolen asiassa aivan mainitsemattomaksi lausumatta moitteen sanaakaan. Ja kuitenkin, jos me inhimilliseltä kannalta käsittelemme asiaa, niin täytynee toki myöntää, että jos ihmisellä on 800 markan vuositulot maaseudulla tai 1,500 markan vuositulot kaupungissa ja jos näiden tulojen nauttijat koettavat vastustaa näin pienten tulojen osalle laskettavia lisäverotuksia, niin vaikkapa tätä ei voi hyväksyä, sitä toki hyvällä omallatunnolla saattaa ymmärtää. Siinä esiintyy jotakin, joka on inhimillistä. Sitävastoin minun täytyy kiinnittää huomiota siihen eittämättömään tosiasiaan, että tässä kamarissa istuu edustajia, joiden vuositulot luetaan useissa kymmenissä tuhansissa markoissa, ja näiden etuoikeuksien nauttijat pitävät velvollisuutenaan ja eittämättömänä oikeutenansa saada korotetuksi näitä tuloja vuosi vuoden jälkeen. Mutta silloinkun tulisi pienemmätkään rasitukset asettavaksi näitten suurten tulojen osalle, silloin suurten tulojen omistajilla ja nauttijoilla on ottaa kieltäytyä ottamasta pienimpiäkään lisärasituksia kannettavikseen. Tällainen menettely on paljoa alhaisempaa kuin mitä sosialistien menettely on, jos he puolustavat 800 ja 1,500 markan vuosituloja.

Mietintöön on liitetty myöskin toinen vastalause. Tämän toisen vastalauseen ydinkohta käsitykseni mukaan esiintyy seuraavissa sanoissa: „Sillä kaikilla seuduilla ei voi olla yhtä suurta hyötyä maanteistä, jotka eivät ole tasan jaetut koko maata kohti eivätkä yhtä helposti kaikkien sen asujainten käytettävissä.“ Luulisi todellakin, että näitten lauseitten kirjoittajaa on elähyttänyt vilpiton oikeustajunta. Hän on ollut huolissaan tämän uuden lakiehdotuksen suhteen siitä, että se ei kirjaimellisesti kaikissa suhteissa takaa eittämätöntä oikeutta. Mutta kun ottaa huomioon, että toisen vastalauseen allekirjoittaja, entinen lakiemme ylivalvoja Grotenfelt, on täysin tietoinen siitä äärettömästä sorrosta ja vääryydestä, mitä nykyään voimassa oleva maan-

tielaki sen rasituksen kantajille tuottaa, niin silloin tämä väite hupenee aivan olemattomiin. Sitten toisen vastalauseen kirjoittaja päästäänsä sivuuttamaan tämän suuren pääkymyksen ehdottelee yleisten teitten sijasta muka kyläteitten ja paikallisteitten järjestämistä. Tämä toimenpide asiallisuuteensa nähden on minun mielestäni aivan sama, kuin jos metsästäjä lähtee pyssyinsä kanssa juoksemaan varpusten jälestä silloin, kuin metsot ovat ampumismatkalla. Sellaisella pieniin asioihin takertumisella ei tehdä palvelusta suurelle asialle. Ei, se käytetään ainoastaan keinona huomion kiinnittämiseksi johonkin toisarvoiseen pikkuseikkaan, että sillä kertaa taas päästään syrjäytymään siitä tehtävästä, joka olisi jok'ainoan oikeustajunnalle herkan edustajan tinkimätön velvollisuus.

Edellisten lisäksi on meillä täällä mietinnössä vielä kolmaskin vastalause, ja jos näitten toisten vastalauseitten perustelut ovat rakennetut aivan löysälle pohjalle, niin tässä kolmannessa ei ole pohjan haamuakaan. Kolmannen vastalauseen tekijä lausuu: „Saattanee panna kyseeseen, voiko eduskunta aikana, jolloin maamme perustuslakia järjesteellisesti poljetaan, jolloin sen valtiösäännössä vakuutettu oikeus maan lainsäädäntöön ilmeisesti kielletään, ylipäänsä ryhtyä säännölliseen valtiopäivätyöhön.“ Kun asettaa näissä lauseissa esiintyvän ajatuksen ja niitten alla piilevän tarkoituksen yhdelle puolelle ja rupeaa sitte tarkastelemaan sitä syvää oikeudettomuutta, joka kolmannessa vastalauseessa ilmenee, niin ei voi olla hämmästyttämättä. Pitäisikö todellakin Suomen kansan eduskunnan silloin, kun sen onnen kadehtijat eivät tule kynnemään ja kylvämään tämän kansan peltoja, pitäisikö silloin tämän kansan istua kädet ristissä ja odottaa siksi, kunnes se menehtyy toimeettomaan odotukseensa? Ei suinkaan! Aivan päinvastoin! Silloin, kun meillä on ulkonaisia yhteisiä vaaroja, pitäisi meidän yhteistunnon elähyttämänä käydä voimakkaasti korjaamaan sisäisessä yhteiskunnallisessa lainsäädännössä niitä aukkoja, jotka herättävät katkeruutta ja erimielisyyttä tämän kansan keskuuteen, heikontavat ja raatelevat tämän kansan useihin toisilensa vähemmän suopeisiin leireihin. Tekisi mieli kysyä, jos ei kerran pienintäkään yhteiskunnallisen lainsäädännön uudistusta muka uskalleta tehdä silloin, kun ulkopoliittiset suhteet ovat epävarmat, niin uskaltaakohan vastalauseen tekijä täyttää keskipaikkaansa kolme kertaa päivässä?

Tarkastellessa näin ollen kolmannen vastalauseen henkeä ja ydintä, muistuu elävästi mieleen eräs vertauskohta. Se ei ole aivan yhtäläinen, sillä siinäkin löytyy enemmän oikeutta ja tunnollisuutta, mutta se nyt lähenee kuitenkin tässä vastalauseessa esiintyvää oikeudensortoa. Mutta jos tahdomme hakea vertauskuvaa tässä vastalauseessa esiintyvälle menettelylle, niin meidän täytyy palautua kokonainen vuosisata ajassa taaksepäin.

Vuonna 1811 lausui Napoleon I veljensä Ludvigin, silloisen Hollannin kuninkaan vanhimmalle pojalle Bergin suurherttualle jotenkin näin: „Te ette saa toimia kansan rasitusten keventämiseksi ja sen varallisuuden kohottamiseksi. Teidän tulee ensi sijassa täyttää velvollisuutenne minua kohtaan, toisessa sijassa Ranskaa kohtaan ja vasta kolmannessa sijassa voitte muistaa omia alamaisiaanne.“ Näin lausui mies, jonka toiminnan ainoana kiihottimena oli alhainen kunnianhimo ja rajaton itsekkäisyys, mies, joka täytti Euroopan kukistuvien valtaistuinten raunioilla, pani kansat sääliä kovimpiin kahleisiin ja jonka uhreja täytyy lukea sadoissatuhansissa (Puhemies koputtaen: Asiaan!).

Kun näin ollen arvostellaan niitä tinkimättömän kuivia tosiasioita, jotka esiintyvät tielain oikeudellisemmalle kannalle uudistamisen vastustuksessa, niin on vaikea löytää sanoja, joilla nimittäisi sellaista menettelyä. Tämä nimitys tulee sitä vaikeammaksi, kun vastalauseen takana on henkilö, joka tahtoo purjehtia totuusopin lipulla. Jos arvoisa vastalauseen tekijä edes elämänsä kauniimpana hetkenä syventyisi ajattelemaan niitä kärsimyksiä, joita hänen ympärillensä asuva kansa saa kärsiä yksistänsä maantierasituksen aiheuttamista menoista, niin olisi vaikea uskoa, että 15,000 mk. vuosituloa nauttiva ihminen saattaisi omaksua näin tunnotoman menettelytavan (Puhemies koputtaa) kansan rasitusten helpoittamisen suhteen. Mutta suomalainen sananlasku sanoo: kiittämättömyys on maailman palkka. Ja jos missään, niin tässä tapauksessa pitää se hämmästyttävän yksityiskohtaisesti paikkansa. On nimittäin varsin yleistä, että mitä uhraavammin kansa on osottanut jaloimielisyyttään vallassaoleville yksilöille, sen ilkeämmin ne voivat käyttäytyä sitä samaa kansaa, hyvän tekijätään kohtaan.

Ruotsalainen puolue on puolueohjelmaansa ottanut erään lauseen, joka kuuluu: „Puolue paheksuu kaikenlaista esiintymistä, joka voi olla

omiansa heikontamaan yhteistuntoa molempien kansallisuuksien kesken." Kun nyt palauttaa muistoon ruotsalaiseen puolueeseen lukeutuvan kirkkoherra Bäckin vastalauseen ja sen kanta- vuuden, jonka se sisältää, niin täytyy olla tietoinen siitä, että sellainen vastalause herättää katkeraa paheksumista niin hyvin ruotsin- kuin suomenkieltäkin puhuvan maalaisväestön keskuudessa. Onko nyt ruotsalainen puolue pysy- nyt puolueohjelmallensa uskollisena ja antanut paheksumislausunnon tällaisesta menettelystä edustaja Bäckille. Tuskin. (Puhemies: asiaan.) On kuitenkin syytä toivoa, että ruotsalaisessa kansanpuolueessa olevat varsinaiset kansanedus- tajat jaksaisivat kohoutua siksi paljon itsenäi- selle kannalle, että he lausuisivat tässä kysy- myksessä oman katsantokantansa. Sittenpä saa- daan nähdä, onko se sama kuin mikä esiintyy edustaja Bäckin vastalauseessa. Asian tutkistelu tulee sitä surullisemmaksi, kun täytyy tehdä se havainto, että yleensä korkeamman tietopuolisen opin ja sivistyksen omaajat saattavat asettua vastustamaan näin suuren vääryyden poistamista, kuin mitä maantientekorasitus nykyään kansan kannettavana on. Ei toki luulisi, että tieteelli- sistä oppiarvoista itsetietoiset ihmiset voivat asettua sellaista yritystä vastustamaan. Sitä masentavampi on se kuiva totuus, kun näkee, että ne sääliittä voivat. Kansa kunnioittaa sy- västi korkeita tieteellisiä oppiarvoja suorittaneita henkilöitä, jos he hiukankaan pysyvät oikeu- dessa. Se on myöskin tietoinen siitä että tut- kinnoissa esitettävät tietomäärät ovat vuosien kuluessa kartutetut niissä kouluissa ja opistoissa, joiden rakentamiseen ja kunnossapitoon sekä opettajiston palkkaukseen tarvittavat rovet ovat kootut kansalta, ovat kulkeneet väsymättömissä ponnistuksissa ja ylivoimiin käyvässä raskaassa työssä vapiseviksi käyneiden käsien kautta. Maantienteosta aiheutuvia rasituksia nykyisin yksinään kantava väestön osa ei anele armopaloja, se vaatii ainoastaan eittämätöntä oikeuttaan. Sallittanee kysyä, esiintyykö arvoisain tienlain vastustajain toiminnassa oikeutta? Ei. Kaikille hyötyä tuottavain rasitusten yleistyttämisen vastustamisessa ei hakemallakaan löydä oikeuden varjoakaan. Tahtooko nyt viime tingassakin oppiarvostaan suuresti tietoinen yläluokka sel- vintä ja kumoamattominta oikeutta lokaan pol- kemalla, tielain voimaantumisen vastustuksella pakottaa kansan siihen syvästi masentavaan vakaumukseen, että vallassa olevain toiminnan

ainoana kiihottimena on itsekkäisyys, ennen saavutettujen luokkaoikeuksien pönkitys, uusien sellaisten valloitus ja kaikkialla ensi sijaan ase- tettava rajaton oman edun politiikka. Näyttä- kööt edustajat, etteivät asiat näin valitettavalla kannalla ole ja hyväksykööt laki- ja talousvalio- kunnan mietintöön liitetyn lain sellaisenaan. Minä puolestani kannatan mietintöä.

Ed. Torppa: Suuri valiokunta käsiteltävänä olevan mietinnön mukaan ehdottaa eduskun- nalle, että eduskunta hylkäisi laki- ja talous- valiokunnan valmistaman ehdotuksen ja sen si- jaan hyväksyisi valiokunnan mietintöön liitetyn toisen vastalauseen. Tähän suuren valiokunnan mietintöön kuitenkin on liitetty vastalause, jossa ehdotetaan päinvastaista, eli että eduskunta hyl- käämällä suuren valiokunnan tekemän päätök- sen asiassa hyväksyisi laki- ja talousvaliokun- nan ehdotuksen, jonka mukaan asia tulisi sit- ten palautettavaksi suuren valiokunnan uudel- leen käsiteltäväksi.

Tämän vastalauseen allekirjoittajien joukkoon kuulun myöskin minä. Minä olen tehnyt tä- män vastalauseen pakottavista syistä. Ensini- näkin jo itsessään se käsittelytapa, jolla suuri valiokunta tämän kysymyksen suoritti, on sitä laatua että se jo osaltaan osottaa selvästi, mikä mielipide tähän kysymykseen nähden vallitsee niissä valiokunnan jäsenissä, jotka ovat puolta- neet laki- ja talousvaliokunnan ehdotuksen hyl- käämistä. Niin paljon kuitenkin pitäisi yleensä antaa arvoa eduskunnan asettaman yksityisvalio- kunnan työlle, että suuri valiokunta edes su- vaitsisi ottaa sen käsittelyn alaiseksi. Se tapa- han on yleinen ja jo käytännössä aikojen ku- luessa toteutettu. Mutta näin ei nyt tapahtunut tätä kysymystä suuressa valiokunnassa käsitel- täessä. Tällainen asian käsittely, niinkuin sa- noin, jo selvään osottaa, että kun asiasta alkaa tulla tosi, niin silloin aletaan yksi toisensa pe- rästä hyvässä järjestyksessä peräytyä. Minä sa- noin, että aletaan yksi toisensa perästä hyvässä järjestyksessä peräytyä, sentähden, että kysymys ei ole tämän eduskunnan koossaoloajalla herä- tetty eikä tämän eduskunnan koossaoloajalla asian nykyiseen tilaan valmistettu. Kysymys on ollut vireillä kaikilla varsinaisilla valtiopäivillä tämän yksikamarisen eduskunnan koossaoloajalla ja laki- ja talousvaliokunta, jonka käsiteltävänä se on ollut, on, joskin asiasta on kaksi eri kertaa annettu armollinen esitys, joka on ollut raken-

nettu toiselle perusteelle, on tästä huolimatta katsonut oikeaksi saman kannan, saman perustuksen, minkä nykyinenkin laki- ja talousvaliokunta on omistanut asialle. Näin ollen on ollut pitkä aika tämän asian perinpohjaiselle valmistamiselle olemassa. Se ei ole siis hetken huumauksen synnyttämä. Niinkuin laki- ja talousvaliokunnan mietinnön perusteluista käy selville, samoin kuin suuren valiokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen perusteluissa myöskin on samaan viitattu, on kysymys ei ainoastaan tämän uuden eduskunnan koossaoloajalla ollut vireillä, ollut tunnustettu, vaan se on, niinkuin täällä on jo monta kertaa huomautettu, lähes puoli vuosisataa ollut olemassa ja tunnustettuna.

Vastalauseen tekijät suuren valiokunnan mietintöön ovat uskaltaneet viimeiseen asti pitää yllä toivoa, että eduskunta vihdoinkin tahtoisi toteuttaa kysymyksessä olevan asian järjestämisen tavalla, joka vastaisi olojen ja yleisen edun vaatimuksia. „Yleisen edun vaatimuksia“ sanon minä, sillä jo nimi „yleinen tie“ itsessään antaa selvän ilmauksen, mitä laatua se on. Kun on kysymys yleisistä maanteistä, niin tällä nimellä jo ilmaistaan, mitä teitä tarkoitetaan, ja sillä ilmaistaan, että on kysymyksessä sellaiset tiet, joista yleisö, koko maan väestö, joko välittömästi tai välillisesti nauttii hyötyä ja etua. Kukaan ei voi eikä ole voinut tätä suorastaan kieltää. Kun asiaa on käsitelty aikaisemmin, ja nytkin koossa olevien valtiopäivien ajalla suuressa valiokunnassa, on niin hyvin vasemmiston kuin oikeiston taholta, jotka asiaa ovat vastustaneet, tunnustettu, että asia on sitä laatua, että se kaipaakaan korjausta. Kuitenkin tuo tunnettu sana „mutta“ aina lisätään siihen. Vasemmiston taholta lisätään tämä sana sillä tekosyillä, että ensin täytyy muka kaikki verotusoloja koskevat uudistukset saada järjestetyiksi ja sitten vasta astukoon tämä kysymys esiin. Jos tätä käsityskantaa eduskunta kaikessa uudistustyössä ja lainsäädäntötoimessaan pitää silmämääränään, niin ei yhtäkään ainoata uudistuskysymystä voida täällä eduskunnassa saada aikaan, sillä ainahan täytyy yksi kysymys erältänsä suorittaa. Kuuluuhan jo valtiopäiväjärjestyksen säännöksiin, että jokainen asia täytyy erikseen eduskunnassa esittääkin, sillä jos kytketään useampia eri asioita samaan ehdotukseen, niin ne eivät ole oikeutettuja eivätkä voi tulla käsittelyn alaiseksi. Siis erä kerrallansa täytyy aina suorittaa. Ja kun vedotaan tähän yleis-

ten verotusolojen uudestaan järjestämiskysymykseen, niin minä tahdon muistuttaa, että eduskunta tässä suhteessa on jo aikoja sitte kantansa määrännyt. Ja näin ollen ei minun mielestäni tässäkään suhteessa pitäisi olla mitään esteitä olemassa, vaan tämä, niinkuin monet muutkin, on yksi niistä tekosyistä, joilla tahdotaan syrjäyttää asia, joka ei suorastaan tuota etua juuri mainituille ryhmille. Minä mainitsin myöskin, että oikeistonkin taholla löytyy henkilöitä, jotka kyllä tunnustavat asian tärkeyden ja sen järjestämisenkin suotavaksi, mutta valittavasti tahtovat tehdä kaikenmoisia tekosyitä.

Monet lausunnot, joita nyt tässä istunnossa aikaisemmin on esitetty, ovat myöskin osaltaan selvinä ja elävinä todistuksina siitä, kuinka tämä kysymys olisi ehdottomasti nyt jo saatava ratkaistuksi. Minä omasta puolestani voin useimpiin näihin lausuntoihin pääkohdissaan yhtyä. Ja sen vuoksi minä rohkenenkin eduskunnalle suositella mietintöön liitettyä vastalauseita hyväksyttäväksi. Ja minä teen sen sitä suuremmalla syyllä, kun nyt vielä on siihen tilaisuutta. Muuten toivon, että jokainen nyt sanoo suoran ja selvän sanansa ja antaa myöskin suoran ja selvän vastauksen asiassa ja jättää kauniista juhlapuheista pois lupaukset, joita ei katso voivansa lopullisesti hyväksyä. Tällainen menettely olisi arvokasta.

Tässähän ei ole kysymys mistään maataviljelevän väestön erikoisista armonpyynnöistä, ei, ne tahtovat edelleenkin olla mukana kaikkien yhteisten rasitusten kantamisessa, mitkä koskevat koko maata ja koko kansaa. Siitä ne eivät tahdo tässä enempää kuin missään muussakaan kysymyksessä itseänsä syrjäytetyiksi ja vapauteiksi. Meidän maataviljelevä kansamme on jo ammoisista ajoista tottunut rasituksia kantamaan, eikä se pidä rasituksia ollenkaan vääräytenä, kun ne vain järjestetään niin, että ne painavat yhdellä tavalla kaikkia kansanluokkia ja kansankerroksia, silloin kun on kysymyksessä koko maata ja koko kansaa koskevat rasitukset. Tässä nyt on sellainen kysymys meillä edessämme. On kysymys maan yleisistä teistä, jotka ovat samalla myöskin koko maata ja koko kansaa varten ja myöskin hyödyttävät, niinkuin alussa sanoin, koko maata ja koko kansaa, toisia välittömästi ja toisia välillisesti.

Mitä sitten tulee niihin väitteisiin, joita täällä suuri valiokunta on tuonut päätöksensä tueksi,

ovat ne sitä laatua, että ne tuskin kannattavat olenkaan arvostelemista. Ne ovat siksi köykäisiä. Suuri valiokunta nimittäin mietintönsä ensimmäisellä sivulla vetoaa m. m. siihen että jos nyt näistä yleisistä teistä johtuvat rasitukset eri verotuksen kautta asetettaisiin kaikkien kansalaisten suoritettaviksi niiden perusteitten mukaan, jotka tässä mukaanliitettyssä verotuslaissa on ehdotettu, tästä muka olisi se ikävä seuraus, että tätä päätöstä ei voitaisi muuttaa ilman hallitsijan ja eduskunnan myötävaikutusta. Merkillinen ajatus, joka on tuotu esteeksi laki- ja talousvaliokunnan mietinnön hyväksymiselle. Minä sanon merkillinen sentähden, että tässä eduskunnassa, samoin kuin kaikilla säätyvaltiopäivilläkin, on kunnioitettu, ja tahdottu nostaa arvoonsa sitä lainsäädäntötyötä, joka tapahtuu hallitsijan ja eduskunnan myötävaikutuksella.

Ei suinkaan voi millään tavalla ainakaan tätä lainsäädäntötapaa leimata perustuslain vastaiseksi. Ja sitten vielä muka syntyisi vaikeuksia valtion budjetin järjestämisessä, jos tällainen verotus otettaisiin käytäntöön! Ellei meidän valtiotaloutemme alalla löytyisi paljoa vaikeammasti selvitettäviä ja paljon raskaammin hoidettavia verotusasioita kuin se, mistä nyt on puhe, niin todellakin voisi tällaista sanoa, mutta ken tuntee ja tietää ne vaikeudet, jotka tästä voivat aiheutua, hän tietää, että ne eivät ole ensinkään vaikeampia kuin monet muut maamme verotusoloissa ilmenevät selvittelyt. Tämä on tavallaan myöskin yksi niitä niin sanoakseni etsittyjä syitä, joiden kautta tahdotaan tämä kysymys syrjäyttää.

En voi olla mainitsematta tässä yhteydessä myöskään sitä ikävää ilmiötä, joka, niinkuin julkisesti on mainittu, tapahtui suuressa valiokunnassa tätä kysymystä käsiteltäessä. Siellä nimittäin sen jälkeen kun asia oli jo toisessa lukemisessa loppuun suoritettu, ehdotettiin, että olisi nyt näillä valtiopäivillä tehtävä anomus, jossa pyydetäisiin hallitsijalta armollista esitystä tieasian järjestämiseksi pääasiassa samojen perusteiden mukaan kuin mitä eduskuntaesitys ja sen pohjalle rakennettu laki- ja talousvaliokunnan ehdotus sisälsi. Tämä on todellakin yksi niitä keinoja, joita yritettiin käyttää ikäänkuin peittääkseen sitä menettelyä, mitä oli käytetty laki- ja talousvaliokunnan ehdotuksen suhteen.

Minä toivon, että, niinkuin jo sanoin, kaikista tällaisista tekosyistä tehtäisiin kerta kaikkiaan loppu täällä eduskunnassa, ja jokainen sanoisi

aivan suoran ja käsitystään vastaavan mielipiteen, mitään erityisiä sivusyitä siihen esiintuomatta, sillä silloin todellakin olisi jotain todistusta tulevaisuutta varten siitä, millä tavalla asiat ovat ja miten ne voidaan järjestää.

Niinkuin sanottu, minä rohkenen suositella eduskunnan hyväksyttäväksi valiokunnan mietintöön liitettyä vastalauseetta.

Ed. G ä d d a: Då jag begärde ordet, tänkte jag nog uttala mig i anledning af stora utskottets beslut, hvilket jag icke kan godkänna. Äfvenså hade jag tänkt uttala mig till försvar för frågans lösning i enlighet med lag- och ekonomiutskottets betänkande. Men då flere talare här redan framhållit de synpunkter, som jag i frågan skulle hafva anför, vill jag icke uppehålla kammarens tid med att upprepa samma sak, utan ber jag endast få uttala min anslutning till det förslag, som här blifvit väckt om att lag- och ekonomiutskottets betänkande måtte godkännas.

Ed. Storbjörk: Stora utskottets uppgift borde vara den att granska lagförslag och möjligen göra däri behöfliga ändringar, men icke att förkasta dem. Då stora utskottet vid behandlingen af lag- och ekonomiutskottets betänkande i vägbyggnadsfrågan lagt andra reservationer i betänkandet till grund för behandlingen af ärendet har det faktiskt förkastat själfva lagförslaget. Bygdeväglagen som erbjudes i stället för lagförslaget om allmänna landsvägar är af ringa betydelse. Men det är icke därför, jag vill förkasta stora utskottets betänkande. Det är mera därför, att jag anser att lag- och ekonomiutskottets betänkande, på hvilket arbetats redan under alla enkammarlandtdagar, bygger på en vid alla dessa landtdagar erkänd rättvisa. Då jag således står på samma ståndpunkt, som uttalats af Idgm. Castrén och de finska bönderna i kammaren, har jag icke behöf af att vidare motivera min ståndpunkt eller ingå på närmare kritik af stora utskottets betänkande, utan ber att få understöda den till sagda utskotts betänkande fogade reservationen.

Ed. Hanninen: Tästä asiasta on jo puhuttu hyvinkin paljon, mutta kun olen niitä, jotka tuntevat tämän tierasituksen raskaan taakan ja myöskin edustan niitä kansalaisia, jotka saavat kärsiä tämän raskaan painon alla, niin

minusta tuntuu niin omituiselta ajatella sitä menettelyä, jota suuri valiokunta on käyttänyt tämän käsilläolevan lakiehdotuksen suhteen. Niin lupaavalta kuin näyttikin lakiehdotus, kun se laki- ja talousvaliokunnasta palasi ja kun siitä mietintö tuli tänne eduskuntaan, on tämä laki- ja talousvaliokunnan mietintö kumminkin saanut suuressa valiokunnassa aivan toisellaisen käänteeseen, se on muuttunut ihan toiseen suuntaan. Minusta näyttää siltä, että tässä lakiehdotuksessa ovat kaupungin herrat ja sosialistit lyöneet veljenkättä ja tehneet sillä tavalla, ettei ole jäänyt muuta tästä lakiehdotuksesta jällelle kuin ainoastaan tuo vastalause, joka ei paljoakaan merkitse. Minä olin tilaisuudessa juuri viikko takaperin puhuttelevaan eräitä kansalaisia ja ne eritoten minua pyysivät tuomaan asiansa eduskunnassa julki. Miehet olivat Karjalasta Muolaan, Kivennavan ja Valkjärven pitäjistä Venäjän rajaseudulta. He pyysivät ilmoittamaan, että varsinkin he saavat tavattoman suuresti kärsiä epäkohtia tämän tierasituksen takia, ja huomauttivat, että vaikka tieasia on niin kauan ollut vireillä, — jo noin 50 vuotta on siitä tehty yrityksiä, on tehty armollisia esityksiä ja eduskuntaesityksiä — niin kaikki on mennyt turhaan ja he yhä saavat tätä raskasta taakkaa kantaa. Vielä lisäsivät he, minkä mekin tiedämme, että varsinkin Karjalan kannaksen on vallannut venäläisyys eli toisin sanoen huvila-asutus. Huvila-asukkaat rasittavat teitä hyvin paljon, mutta eivät, vaikka ovat varakasta väkeä, ota osaa teitten kunnossapitoon. Heitä on esimerkiksi verotettu 60—70 äyrillä kunnallisverotuksissa, mutta tierasituksiin ei heitä voi verottaa yhtään, sentähden että tiet ovat jaetut manttaalin perusteella ja siis manttaalin omistajat yksinään saavat kärsiä tierasituksen. Nyt nuo rikkaat, joita on siellä niin tavattoman suuri joukko, rasittavat teitä niin äärettömän paljon, että pienemmätkin talot saavat tehdä tietä 4—5 päivää mies ja hevonen ja sittenkään vielä ei tie pysy kunnossa. Tehdään yhä raportteja kuvernöörivirastolle, että tie ei ole kunnossa, ja taas saavat nämä talonpojat lähteä tietä korjaamaan. Kyllä minun mielestäni olisi hyvin terveellistä, että nyt, kun eduskunnalla on tilaisuus tähän asiaan tehdä korjaus, se tekisi sen. Minä siis pyytäisin nöyrimmästi, että eduskunta ei kiinnittäisi huomiota tuohon suuren valiokunnan mietintöön eikä päätökseen, vaan edelleenkin ottaisi laki- ja talousvaliokunnan

mietinnön käsittelyn pohjaksi ja päättäisi asian sen mukaisesti. Silloin me pääsisimme tästä raskaasta painostavasta taakasta ja me saisimme silloin oikeuden ja kohtuuden vaatimukset toteutetuiksi meidän talonpoikaisväestön keskuudessa.

En tahdo tällä kertaa jatkaa pitemmältä, mainitsen ainoastaan, että yhdyn siihen vastalauseeseen, joka on liitetty suuren valiokunnan mietintöön.

Ed. Junes: Kysymys teiden ja siltain tekoa koskevan lainsäädännön uudistamisesta lähenee nyt ratkaisuaan ja kaikesta päättäen saa osakseen eduskunnan päätöksen. Mutta minkälaiseen suuntaan tämä ratkaisu nyt esillä olevan mietinnön ja varsinkin muutamien laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitettyjen vastalauseiden mukaan tulisi tapahtumaan, on asia, joka sietänee lähemmin kosketella jo siitäkin syystä, että täällä nähtävästi vallitsee hyvinkin suuressa määrässä tietoisuus siitä — niinkuin ennen annetuista lausunnoista on käynyt ilmi —, että kysymys ei enää ole mikään pikkuasias, ei sitenkään, vaikka tältä paikalta olemme kerran, eikä niinkään kauvan aikaa sitten, saaneet kuulla esimerkiksi sellaisia ajatuksia, että se olisi muka sellainen asia, jonka esiinvetäjiä ja jonka puolesta taistelijoita voisi sivusta katsella joinakin „sääliittävinä“ olentoina. Tämän voi käsitellä kyllä aivan hyvin, jos tuo säälintunne lähtee itsekyllyisestä ylivoiman vaistosta, mutta aivan toisen merkityksen se tulee saamaan, jos katsellaan sitä, minkälaisen vaikutuksen se jättää asetettuna oikeuden ja velvollisuuden rinnalle. Siitäpä syystä lieneekin tämän kysymyksen vaiheet olleet niin monisokkeloiset ja epämääräiset, kun etujen ristiriidat ovat niin ilmeiset ja tulleet tässä varsin räikeästi paljastumaan.

Kun minulla on myöhemmin tilaisuus lähemmin kajota asian käsittelyyn sekä itse kysymyksen periaatteelliseen puoleen, tahdon ensin kuitenkin viitata muutamiin kohtiin sen varhaisemmasta käsittelystä.

Valiokunnan mietintöä silmäillessä huomaa heti, että asia on jo pitemmän aikaa ollut päiväjärjestyksessä ensin harvemmillä ja myöhemmin jokaisilla valtiopäivillä. Että asiassa on jo aikaisemmin huomattu ilmeistä nurinkurisuutta, sen osoittaa mietinnön 3 sivulla oleva kertaus 1863—64 vuosien valtiopäiväin talousvaliokunnan

lausunnosta. Kun silloin jo tunnustettiin, kuten sanat kuuluvat, „ettei voitu kieltää, että periaatteellisesti kaikkien kansalaisten tulisi ottaa osaa valtion kulkuneuvojen kunnossa pitämisen kustannuksiin“ ja että „tientekovelvollisuuden järkipäristä järjestämisestä koskevan kysymyksen oikeudenmukaisin ratkaisu olisi senvuoksi epäilemättä se, että valtio ottaisi suorittaakseen näiden kulkuneuvojen kunnossapidon“, niin tuntuu enemmän kuin omituiselta, mistä johtuu, että nyt lähes puolen vuosisadan kuluttua ei tuota katsantokantaa ole käytännössä toteutettu, vaikka monella muulla alalla on niin jättiläisaskelin uudistuksia pantu toimeen. Mistä johtuu, että nuo silloin lausutut mielipiteet ovat vieläkin hurskaina toivomuksina, toivomuksina, jotka nähtävästi vievät hyvinkin lähelle toivottomuutta ja siltä kannalta katsoen todella kyllä ovat „sääliittäviä“. Eiköpä tämä lie yksinkertaisesti siitä, että entinen rasitus tulisi jossain määrin siirtymään, vähentymään toisilta henkilöiltä toisille. Tätä nyt ei suinkaan ole milloinkaan tahdottu kieltää eikä peitellä, vaan yksinkertaisesti on vain tahdottu saada rasituksia tasoitetuksi, mutta ei päästä niistä kokonaan vapaaksi. On tahdottu panna käytäntöön jo näin vanha ja yleisesti hyväksytty periaate. Mutta tätä vaatimusta on aina kohdannut vastarinta milloin missäkin muodossa. 1863—64 vuosien valtiopäivillä olivat olosuhteet estämässä, 1877—78 vuosien valtiopäivillä taas se, että jos tierasitusten kustannukset joutuisivat valtion välitettäväksi, kävisi kustannus muka maanomistajillekin rasittavammaksi kuin tientekorasituksen suorittaminen luonnossa, ikäänkuin teidenteko ja kunnossapito olisi ilman työntekoa sittenkään suoritettu. Nyt taas yksikamarisen eduskunnan aikana on osaksi samat, osaksi kokonaan toisellaiset esteet jarrutusnormeina tuotu esiin. Milloin ovat vaatimukset olleet muka liian yksipuolisia, milloin taas kohtuuttomia, liian pitkälle meneviä, milloin hallituskannan vahingollisuuden vuoksi toistaiseksi lykättäviä, milloin kokonaan turhia, mitään huomiota ansaitsemattomia. Jotenkin täydellisen kuvan näistä kaikista antavat jo nykyiseen laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitetyt vastalauseet.

Kun ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajat sekä muut sillä kannalla olleet suuren valiokunnan jäsenet muun muassa ovat tuoneet lakehdotuksia hylkäävän mielipiteensä tueksi sellaisia seikkoja, että työväenluokan on mahdoton

suostua muutoksiin tällä alalla, kun verotusolot ovat vielä uudistamatta, että sillä taholla on jo niin paljon veroa suoritettavana sekä välillisessä että välittömässä muodossa, ettei uusi voi tulla kysymykseenkään, että muutos aiheuttaisi suoranaisen lahjan maanomistajaluokille ja että uusi verotus antaisi hallitukselle mahdollisuuden käyttää varoja ties minkälaisiin tarkoituksiin tahansa, niin täytynee noita väitteitä hieman pöyhä.

Ensiksi on mainittava, että jos kysymys jätetään täydellistä verotusreformia odottamaan, esimerkiksi sellaista, jota nyt sillä taholla toivotaan, niin asian ratkaisu eittämättömästi, niinkuin täällä on jo mainittu, tulisi viipymään tietämättömään tulevaisuuteen, mikä nykyoloissa pitäisi olla aivan kohtuutonta. Asian voisi ymmärtää kyllä aivan hyvin, jos kysymyksessä olisi, niinkuin on tahdottu sanoa, kurjimmassa asemassa olevan väestön verovelvolliseksi tekeminen. Muttakun niin ei ole, sillä jokaisen, joka vähänkin tahtoo rehellisesti ja vilpittömästi verrata mietinnön asetusehdotusta tieveron maksamisesta, täytyy myöntää, ettei ainakaan maaseudulla ja ehkä asian laita lienee sama kaupungeissakin, tule montakaan huonossa asemassa olevaa verovelvolliseksi.

Tämän yhteydessä on minulla tilaisuus esimerkkinä mainita, että Pohjanmaalla olevassa Ala-Tornion kunnassa viimevuotisen taksoituksen mukaan tulisi 1,095 ei-maanviljelijästä, nimittäin itsellisväestöstä, virkamiehistä ja sen semmoisista ainoastaan 99 osalliseksi tieveron maksamiseen. Jotenkin suuri ero! Näistä viimeainituista on taas eläkkeellä ja korolla eläjiä 9 henkilöä, liikemiehiä ja tehtailijoita 13, työnjohtajia ja konttoristeja 17, opettajia 14, asemapäälliköitä ja asemakirjureita 7, muita rautatievirkailijoita 13, tulliviskaaleja 3, tullivartijoita 7, maanmittareita, laivojen perämiehiä ja koneenkäyttäjiä 7 sekä varsinaisia työmiehiä ja torppareita ainoastaan 8; yhteensä 99. Tähän on minun mainittava, että muun muassa näihin kahdeksaan on jo otettu sellaisia henkilöitä, joilla on työnsä tuloksista saadun tulon ohella jopa 10,000:kin markkaa korkoa kasvavaa rahaa. Jos viimeksimainittuihin lisää rautatiepalveluskunnan, tullivartijat sekä perämiehet ja koneenkäyttäjät, tulee sellaisten lukumäärä, jotka nyt voisi asettaa heikompaan luokkaan, nousemaan 35:een. Ehdotetun verolain mukaan pantaisiin näistä tieäyriä yhdelle 8, yhdelle 5, yhdelle 4, seitsemälle 2 ja kahdellekymmenelle

viidelle ainoastaan 1 äyri. Korkein tässä mainittu äyrimäärä tulisi satunnaisesta syystä henkilölle, joka on hankkinut sivutuloja vähän enemmän kuin tavallista. Kun nämäkään henkilöt, ainakaan paikkakunnan muihin asukkaisiin tai suureen osaan maanomistajia varten eivät ole taloudellisesti heikossa asemassa, vaan pikemmin päinvastoin, niin pitäisi luullakseni tulla selville, kenen etuja vasemmisto oikeastaan tukee. Useimmissa muissa kunnissa, jotka ovat erillään liikekeskustasta ja tehdasseudusta ovat nämä numerot luullakseni vieläkin valaisevampia ja niissä tällaisista äyrestä suoritettava maksu supistuu kovin mitättömäksi. Niistä on täällä jo aikaisemmissa keskusteluissa siksi paljon kerrottu, ettei minun tarvitse niihin enempää kajota.

Toinen väite, nimittäin lahjan antaminen maanomistajille, olisi nyt näennäisesti ajatellen jonkunverran myönnettävissä, jos nimittäin tuo rasitus voitaisiin määritellä juuri heille kuuluvaksi, heidän suoranaiseksi maaveroksensa. Mutta niin kauan kuin sitä ei voida tehdä, ja tuskinpa sitä milloinkaan voitaneekaan, ei se seikka, että vanhempina aikoina, kun muita veronmaksajaluokkia ei juuri ollut, maanomistajain niskoille säilytettiin kaiken maailman suoritukset, voi ensinkään todistaa, että se olisi niihin ijankaikkisesti sidottu. Jos tämä olisi kaikessa määrävänä, niin kuinkahan moneen eri uudistusasiaan muillakin aloilla voisimme asettaa saman ohjeen. Aivan jonnin joutava ja tietysti paremman puutteessa heitetty väite on sekin, ettei muka kyseenalaista veroa voitaisi uskoa nykyisen hallituksen hoitoon, se kun muka voisi kannettuja varoja käyttää minkälaisiin tarkoituksiin hyvänsä ja vieläpä, niinkuin myös on sanottu, teettää niillä rahoilla esimerkiksi niin sanottuja strategisia teitä. Mielestäni 5 ja 7 §:t asetuksessa tieveron kantamisesta kumoavat kerrassaan ensimmäisen väitteen ja uusien teitten teosta tämän asetuksen puitteissa on ensimmäisen asetuksen 3 §:ssä mainittu niin selvät rajat, ettei lakia rikkomatta voida mahdollisesti tarpeettoman tien tekoa panna toimeen. Että tässä maassa voisi esimerkiksi tarpeettomasta tiestä puhua mahdollisena asiana, ei minun luullakseni ole muulloin huomattavissa kuin silloin, jos aivan toisen joko yleisen tai paikallisen rinnalle tehtäisiin aivan uusi tie, ja sitä nyt tuskin sentään voi olettaa.

Kun myöskin on vedottu siihen, että jos ny-

kyinen luonnossa tapahtuva teitten teko muutettaisiin rahamaksukannalle, on kustannusten määrä nouseva paljoa suuremmaksi nyt arvioitua summaa, ehkäpä, niinkuin on tahdottu uskotella, kaksinkertaiseksi, niin pyydän sen kumoamiseksi lausua, että samaisen kunnan tien-tekolohkossa, josta minulla äsken oli kunnia mainita muutamia numeroita, kaksi vuotta sitten urakkajärjestelmää käytäntöön pantaessa teittentekokustannukset alentuivat runsaan kolmannen osan enemmän arvioidusta määrästä.

Toisessa vastalauseessa, mikä nyt puutteellisuksistaan huolimatta on saanut suuren valio-kunnan huomion ja jäänyt sen päätökseksi, tuntuu jo olevan melkoista enemmän myötätuntoa itse asian periaatetta kohtaan, mutta aivan hyvin ymmärrettävistä syistä ei tätä julkisuudessa tunnustettua myötätuntoa tahdottaisi saada käytäntöön ainakaan nyt heti. Vastalauseen mukaan pitäisi koko asia jättää paikalliseksi asiaksi, mikä tietää taasen sitä, että kaupunki- ja maalaiskunnat saisivat pitää itse huolen teistään kukin omilla alueillaan. Tämä tietäisi myöskin sitä, että se liike- ja rahamaailma, joka nyt kaiken todennäköisyyden mukaan välillisesti tarvitsee ehkä yhtä paljon maanteitä kuin maanviljelijät konsanaan ja joitten keskuksat ovat sijoitetut etupäässä kaupunkiin, jäisi melkein kokonaan timentekorasituksen ulkopuolelle sen sijaan että nykyisin jo voimassaolevan lain mukaan maaseudun teollisuuslaitokset saavat kantaa osansa tähän rasitukseen niitten teollisuuslaitosten eduksi, jotka ovat sijoitetut kaupunkiin. Että kaupungeissa olisi rasitus maksajiin nähden katujen ynnä muiden sellaisten kulkuvälineitten vuoksi suhteellisen korkea, ei nyt mielestäni mitenkään pidä paikkaansa. Minusta on suurin osa kaduista juuri samassa asemassa kuin esim. maalla niin sanotut tilus- ja viljelystiet, jotka myöskin vaativat kustannuksia aina sen mukaan, minkälaisessa kunnossa niitä pidetään. Lisäksi on kaupunkikunnilla niin monen monituista etuoikeutta ja privilegia näitten etujensa tueksi, kustannustensa peittämiseksi, että tuntuisi, kun vielä ottaa huomioon, että niinsanotut kylätiet, jotka oikeastaan pitäisi saada yleisen veroituksen alaisiksi, vaikka niin suureen uudistukseen ei vielä ole katsottu voitavan käydä, ja jotka vielä uudenkin ehdotuksen mukaan jäisivät etupäässä maanomistajain kustannettaviksi, melkein siltä kuin katurasitus kokonaan kuuluisi kaupungeille.

Tähän ei kuitenkaan ole tahdottu laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitettyjen ponsien mukaan pyrkiä, vaan on ehdotettu anottavaksi tutkimusten toimeenpanoa siitä, missä määrin yleistä kulkuyhteyttä välittävien kaupunkiteitten ja katujen rasitus olisi säädettävä tämän lain alaiseksi. Ehdotusta siitä, että se pitäisi yhtä-aikaa ratkaista anottavien arm. esitysten perusteella, ei mielestäni voi hyväksyä sen vuoksi, että toinen asia sitoisi toisenkin aivan epämääräiseen tulevaisuuteen.

Jos sitte tarkastaa kolmatta vastalauseetta, niin ei voi olla ihmettelemättä miten todellisuudessa sille kannalle yhdessä asiassa voidaan asettua, kun samaan aikaan on monia muita reformeja, jopa suoranaisia anomusponsia ratkaistu ja ilman vastalauseetta hyväksytty. Kun edellä olen jo siinä keskusteltuihin asioihin kajonnut, niin en puolestani katso tarpeelliseksi niitä enää toistaa. Pyydän vain lausua ajatukseni, että vastalauseetta sinänsä saanee kai pitää samanluontoisena kuin esim. hukkuvan pelastusmahdollisuus oljenkorren avulla.

Kuten edellä olen jo lausunut ja niinkuin suuren valiokunnan mietintöön liitetystä ja allekirjoittamastani vastalauseesta käy ilmi, olen minä edelleen sillä kannalla, ettei kysymyksen ratkaisu yksinomaan paikallisteitä koskevan asetuksen laatimisella tyydytä vähimpiäkään vaatimuksia itse pääkysymykseen nähden, ja olen siis asettuva edelleen sille kannalle, että eduskunnan tulisi hyväksyä laki- ja talousvaliokunnan mietintö kokonaisuudessaan eikä osittain. Tämän minä nyt teen siitä syystä, että asiat kuuluvat niin läheisesti toisiinsa ja ettei lainsäädännön uudistus yksinomaan paikallisteitä varten ole ensinkään niin kipeän tarpeen vaatima. Tarvetta siinä kyllä on, mutta, niinkuin sanoin, se pitäisi panna toimeen toisen lain yhteydessä. Lopuksi täytyy minun vasemmiston maalaisedustajain huomiota kiinnittää siihen kohtaan, että millä ihmeen tavalla he saavat mielensä rauhoitetuksi avustaessaan, sanoisinko, suurkapitalistien ja joittenkuitten pienempituloisten etuja niin suurilukuisen maalaisaineksen vahingoksi. Tähän ainekseen minä rohkenen lukea senkin maalaisväestön, joka ehdotetun lain voimaantullessa jäisi kokonaan ulkopuolelle tierasitusta, mutta joka kuitenkin ehdottomasti saa kärsiä joko välillisesti tai välittömästi silloin, kun heitä ympäröivä maata omistava väestö saa katkeroituneella mielellä kantaa sellaisia rasi-

tuksia, joihin heillä ei ole eikä voi oikeudellisestiakaan olla yksinomaisia velvollisuuksia. Minä pyytäisin myös kysyä, voivatko he ilman muuta ottaa harvoistakin harvemmat työläisverovelvolliset maalitaulukseen ja niiden luvusta kokoonkeittää sellaisen sopan, jolla kokonaisuuden uhalla voidaan yhtyä tukemaan ja kannattamaan suurtuloisten enemmän tai vähemmän hyödyllistä pääomain kokoamista. Mutta jos niin käy, että kaupunkilaisnäkökantoja suosiva ja maalaiselämää vierova johto saa täällä voiton, niin minulle ei monien muiden kanssa jää muuta keinoa kuin toivovalla mielellä odottaa sitä aikaa, jolloin tässä eduskunnassa olisi enemmistönä ja ainakin tämänluontoisissa kysymyksissä yksimielinen auktoriteeteistä riippumaton maalaiskansa.

Ed. Pulkkinen: Vaikka mahtanee tuntua mauttomalta, että rupean vielä puhumaan tästä samasta tielaista ja ehkä vielä samaan nuottiin kuin edelliset, niin täytynee tästä kuitenkin jotain pakista.

Se vastarinta, joka eduskunnassa nyt tielain osaksi on tullut ja odotetaan yhä jatkuvaksi, on vain uusi todistus, mitenkä kieroksi oikeuden jakaminen joutuu silloin, kun verorasituksen tasaaminen on kysymyksessä. On sanottu, että vastustajat tekevät tämän vakaumuksesta. Se todellakin on merkillistä vakaumusta, kun se heidän omain etujensa kanssa niin mainiosti lyö yhteen.

Maataviljelevä talonpoika, joka tierasitusta on näin kauan yksin kantanut, odottaa jo kuormansa kevenemistä, se ei suinkaan odota siinä mitään lahjaa, vaan odottaa hänelle tulevaa oikeutta, odottaa tähän räikeään epäkoktaan korjausta lainsäädännön kautta, luottaen siihen, että kansanvaltainen eduskunta vihdoin on sen nyt tekevä.

Ne syyt, joita asian viivyttämiseksi on täällä esitetty, ovat nähdäkseni vain tekosyitä ja jos näiden nojalla pitäisi kohtuullisen tielain aikaansaamisen nyt kaatua, oltaisiin itsekään tuskin selvillä siitä, mitä oikeastaan on tehty. Se olisi jo enemmän kuin karhun palvelusta.

Erityisesti olkoon mainittu, että Kajaanin kihlakunta ja koko itä-Suomi harvan asutuksen vuoksi on kaikkein ankarimmin tästä rasitettu. Siellä painaa maanomistajaa tierasitus, nyt varsinkin tuota poikkeenalaista Kajaanin kihlakuntaa uhkaa miltei perinpohjaisella hävityksellä.

Siellä nimittäin tierasituksesta johtuva veroeri on kaikista muista veroista suurin. Siellä monen maanomistajan täytyy tehdä pitkiä maantienkorjuumatkoja monia eri kertoja vuodessa huolimatta siitä, että hänen itsensä tarvitsee tuskin koskaan kulkea korjaamaansa tietä. Siltain kunnossapito, jonka maanomistajan nyt on rahalla suoritettava, painaa samoin raskaana kuormana jo mainitsemaani Kajaanin kihlakuntaa.

Sanomattakin on selvää, että laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitetyt vastalauseet tielain uudistamiseksi koko itä-Suomeen nähden, ovat kuten jo eräs edellinen puhuja sanoi, kiven heittämistä leivän asemasta.

Suuressa valiokunnassa tielakia käsiteltäessä kuului vasemmistosta ääni: „Maanomistaja on tämän rasituksen tähän asti jaksanut kantaa ja se kyllä vieläkin jaksaa“. Tämä on mielestäni näin vakavassa asiassa liian keveätä leveämielisyyttä. Siitä huolimatta sopii toivoa, että vasemmisto ei noin mustan verhon anna omalle kontolleen vierähtää. Onhan tässä kysymys sorretun oikeudesta ja tämän jo pitäisi painaa paljon. Päästettäköön nyt maanomistaja siitä kunniaa, että se yksin kykenee kuokka kädessä silittämään maantietä; ajettakoon siksi maanviljelijät kuluneine kuokkineen korpeen ja korjattakoon tiet ja sillat kaikkien kansalaisten yhteisellä kustannuksella laki- ja talousvaliokunnan mietinnön mukaan.

Minä yhdyn niihin, jotka ovat täällä ehdottaneet suuren valiokunnan mietinnön hylkäämistä ja laki- ja talousvaliokunnan mietinnön ottamista tässä asiassa käsittelyn pohjaksi.

Ed. Lanne: Saattaa olla jotensakin turhaa puhua täällä enemmän esilläolevasta asiasta varsinkin sen perästä, kun suuri valiokunta on määrännyt kantansa asiassa. Onhan nimittäin täysi syy olettaa että eduskunta kokonaisuudessaankin tulee samanlaiseen tulokseen. Kysymyksessä olevalla asialla on kuitenkin siksi suuri merkitys ei ainoastaan käytännölliseltä vaan periaatteelliseltakin kannalta katsoen, ettei pidetäne liikana, jos kysymystä edelleenkin eri puolilta tarkastellaan. On hyvin ymmärrettävissä se pelonalainen tunne, jonka laki- ja talousvaliokunnan tieverolaki on aikaansaanut eduskunnan ulkopuolellakin. Onhan luonnollista, että suurituloiset yleensä ikäänkuin vaistomaisesti

kammoavat semmoista verotusta, joka nyt ensi kertaa tässä maassa yritetään toimeensaada ja joka verotus erittäin tuntuvalta tavalla tulisi koskemaan rasittavasti heitä. Ottamalla huomioon olevat olot sellaisina kuin ne ovat, täytyy kumminkin myöntää, ettei tällaista verotusta yleensä aivan kauvan voitane vastustaa. Täytyy myöntää tämä varsinkin maalaisväestöön nähden. Tunnetaanhan nyt jo, että maalaisväestö yleensä pyrkii pois maanviljelyksestä, siirtyy kaupunkiin, tehdaspaikkoihin, vieläpä maasta kokonaankin pois. Valitetaan tämän elinkeinon vaikeutta muihin elinkeinoiniin verrattuna ja siksi yritetään päästä helpompiin oloihin sekä parempiin toimeentulomahdollisuuksiin. Seurauksena kaikesta tästä on se, että maamme pääelinkeino maanviljelys tästä kärsii. Se kärsii jo tästä siihen määrään, että kaikenlainen keinottelu taloja ja metsäkaupoissa on pääsemässä suureen valtaan, vähentäen siten sitä todellista tuotantoa, johon kuitenkin kansantaloutemme täytynee perustua. Maamme virallinen tilasto osottaakin, että esimerkiksi kaikenlaista viljaa, jauhoja ja ryynejä on vuosittain tuotu maahan monen kymmenen miljoonan markan edestä enemmän kuin maasta viedään, karjantuotteet, metsätuloja lukuunottamatta, ovat nykyään jo miltei ainoa sellainen tuote, josta maanviljelijä rahatulonsa saapi ja joka tuskin vastaa sitä kulutusta, mitä tämä maa yksin kahvissa ja tupakassa muiden hyväksi menettää. Kun tämän lisäksi tietää, että metsän tuotannon, joka nykyään melkein yksinomaan kansantalouttamme pystyssä pitää, vuosien kuluessa liikamyönnin kautta täytyy vähetä, luulisin jo olevan ajan tätäkin tietä ryhtyä maanviljelyksen hyväksi tekemään, mitä tehdä voi. Me emme saisi liikarasituksilla pitemmälle näännyttää sitä kansanluokkaa, joka kuitenkin on vielä ja pitkälle vastaisuudessaakin tulee olemaan tämän maan tuki ja turva ja josta kuitenkin kaikki muutkin maamme elinkeinot tarvitsemansa mehun ja voiman itseensä imevät. Näitä yleisiä periaatteita silmällä pitäen rohkeen senvuoksi vieläkin toivoa, ettei ainakaan mitkään näennäiset yksityiset edut saisi täällä nyt olla esteenä koko kansamme yhteisen edun tiellä ja että laki- ja talousvaliokunnan mietintö kokonaisuudessaan asetetaan edelleen käsittelyn pohjaksi. Itsestään on siis selvää, että suosittelun eduskunnalle suuren valiokunnan mietintöön liitettyä vastalauseetta.

Ed. Grotenfelt: Jag har icke tagit till ordet för att söka ingå i närmare bemötande af de skäl, som från olika håll, icke utan en viss skärpa, — ämnet har ju varit tacksamt — framställt mot den ståndpunkt, som stora utskottets betänkande i saken företräder. Jag tror nämligen, att hvarje medlem af kammaren redan har en deciderad öfvertygelse i själfva hufvudfrågan och synes det därför vara öfverflödigt att nu upptaga kammarens tid med principiella uttalanden i saken. Men jag har bedt om ordet för att i största korthet beröra några andra synpunkter, så att säga af praktisk art, hvilka vid förevarande ärendes behandling icke synas böra lämnas ur sikte. Det utgör ju ett faktum, att det sätt för vägbyggnadsfrågans lösning, som af lag- och ekonomiutskottet föreslagits, icke har någon utsikt att vinna nödig pluralitet inom landtdagen. Enligt 61 § L. O. kunna stadganden om bevilning eller ständig skatt ej införas utan att förslaget därom vid tredje behandling inom landtdagen omfattas af två tredjedelar af de afgifna rösterna. Då det är bekant att landtdagens största parti ställer sig på en afgjort afvisande ståndpunkt i vägbyggnadsfrågan, så har det ju redan från början varit klart att lag- och ekonomiutskottets förslag i saken, som för att kunna i verkligheten genomföras, förutsätter ny skatt i någon form — vare sig i form af en ständig skatt eller af bevilning — icke egt utsikt att blifva godkändt af landtdagen. För den, hvilken, såsom är fallet med mig, hyser en allvarlig och uppriktig önskan att kunna medverka till vägbyggnadsfrågans lösning på ett sätt, som vore egnadt att enligt rättvisa och billighet utjämna den tunga, som i fråga om byggande och underhåll af vägar hvilat företrädesvis på landets jordbrukande befolkning, för den, säger jag, har det då gällt att söka utfinna andra utvägar för reformens genomförande, utvägar, som hade utsikt att kunna vinna nödig pluralitet inom landtdagen. Att sådana utvägar skola kunna påfinnas, därom kan jag ej underlåta att vara öfvertygad. Det är dock icke min afsikt att nu närmare uppehålla mig vid denna sida af saken, då spørgsmålet härom för ögonblicket ej är af aktuellt intresse. Men af sådant intresse är däremot i det skede, hvori frågan nu befinner sig, att saken toges praktiskt och att man icke försmådde en lagstiftning på en del af ifrågavarande rättsområde, nämligen beträffande byggande och underhåll af bygdevägar endast för

den skull att genomförandet af en väglagstiftningsreform i dess helhet nu synes stöta på oöfvervinnerliga svårigheter.

Utan gensägelse förhåller det sig så att den för närvarande gällande lagstiftningen om byavägar är bristfällig och i behof af revision, såsom jämväl i dag erkänts från flere håll. Genom godkännande af stora utskottets förslag i frågan skulle spørgsmålet om bygdevägars byggande och underhåll blifva löst i en riktning som öfverensstämde med den åsigt, hvilken i detta ämne gjort sig gällande inom kammaren alltsedan 1907 års landtdag. Ej utan förvåning skulle man ställa för sig spørgsmålet, hvarför landtdagen — som nu har i sin hand att genom antagande af stora utskottets förslag för sin del medvärka till ny lagstiftning angående bygdevägar i den riktning, som de, hvilka närmast beröras af denna lagstiftning, det önska — skulle försmå detta tillfälle endast af den orsak, att ej vägförslaget i dess helhet på samma gång löses. Detta kunde knappast betecknas såsom en god lagstiftningspolitik, allra minst i ett sådant ärende som vägförslaget, hvilken så länge varit på dagordningen och nu ändtligen kommit så långt, att landtdagen är i tillfälle att för sin del lösa åtminstone någon del af densamma.

Märkas bör ju också — det må särskildt framhållas — att godkännande af stora utskottets förslag i ämnet icke i något afseende är prejudicerande eller bestämmande för lösningen af frågan om allmänna vägar och för de principer, som därvid anses böra följas. Frågorna om byggande och underhåll af allmänna vägar och af bygdevägar stå ju fullkomligt oberoende af hvarandra, hvilket bland annat framgår af lag- och ekonomiutskottets förslag i ämnet, som hvilat på olika grundsatser i fråga om byggande af allmänna vägar och byggande af bygdevägar.

Här har under diskussionens lopp riktats en förebråelse till undertecknaren af den andra reservationen till lag- och ekonomiutskottets betänkande i frågan, att han icke fullföljt de åsikter, för hvilka han gifvit uttryck i sin reservation, i sådan riktning att han skulle utarbetat ett förslag, som också skulle omfattat frågan om byggandet och underhållet af allmänna vägar. Härtill har jag att genmäla att denna tanke icke varit för mig främmande. Jag har tvärtom gjort ett försök att utarbeta ett förslag i denna riktning. Men såsom af min reservation

äfven framgår, förhåller det sig så att jag icke kan godkänna grundsatserna i de propositioner, som öfverlämnats till 1907 och 1908 års landtdagar, i alla stycken. I många väsentliga delar skulle dessa enligt min tanke hafva varit egnade att på ett i hufvudsak tillfredsställande sätt lösa frågan, men i särskilda delar borde desamma dock förändras, och de här af påkallade ändringarna äro af den beskaffenhet, att de icke kunnat affattas i lagform på så kort tid, som stod mig till buds vid frågans behandling i lag- och ekonomiutskottet. Då jag kom till detta resultat och icke ville taga på mitt ansvar att uppehålla frågan, så att den icke skulle hinna i tid till landtdagen, nödgades jag afstå från denna afsikt och inskränka mig till att försöka föra frågan i någon mån framåt åtminstone.

Hvad nu slutligen beträffar den i reservationen till stora utskottets betänkande anmärkta omständigheten, att stora utskottet till grund för sin behandling af saken lagt ett förslag, som icke väckts inom landtdagen, så förhåller det sig så att stora utskottet utan gensaga varit fullt berättigadt till sitt förfarande. Det till grund för stora utskottets förslag i ämnet lagda förslaget har ju reservationsvis utarbetats inom lag- och ekonomiutskottet och det har skett inom ramen af den motion, som vid landtdagen väckts i vägfrågan. För öfrigt utgör ju detta förslag endast en sammanfattning af de stadganden, hvilka angående bygdevägar ingå i motionen. Från formell synpunkt kan således intet vara att anmärka härom.

Jag tillåter mig på dessa i korthet anförda skäl och på de skäl stora utskottets betänkande närmare innehåller få förorda stora utskottets förslag i saken.

Ed. Tulikoura: Aivan tympäisevän vaikutuksen teki, kun tänä iltana alkoi tämän asian käsittely. Sen vaikutti eduskunnan menettely, edustajat jättivät paikkansa, yleistä puheen sorinaa, jopa ivallisiakin katseita. On tapahtunut eduskunnassa silloin, kun jatkuu pitkiä yöistuntoja, että nähdään tuolit tyhjinä, mutta harvoin istunnon alulla kuten tänä iltana. Mitä tämä osotti? Se osotti sitä, että asia on joko kipeä tai pidetään sitä aivan vähäpätöisenä tahi jotain muuta sietämätöntä. Mutta asialle ei kuitenkaan voi antaa vähäpätöistä leimaa, sillä on suuri periaatteellinen ja kaukokantoinen merkityksensä. On tänä iltana ja jo ennenkin niin paljon pu-

huttu sekä tunnustettu, että kysymys maantien-tekolain muuttamisesta olisi ajan vaatima (si-
vuutan sosialistien lausunnot), että nykyinen laki, joka epäoikeutetusti rasittaa yhtä kansanluokkaa ja antaa vapauden toisille, on vanhentunut. Ovathan maantiet yleisinä liikesuonina koko kansan yhteistä tarvetta varten. Sanoin, että on jo paljon puhuttu epäoikeutetusta lainsäädännöksestä, joten en siihen pitemmältä koskettele. Pyydän mainita joitakin muita asiaankuuluvia kohtia.

Maalaisväestö, joka on jo pitemmän aikaa huomannut verotaakkansa rasituksen, on kuitenkin jollain tavalla voinut sulattaa tämän katkeran palan tietoisena, ettei ole ollut mahdollisuutta sitä poistaa. Olihan vain neljäs sääty säätyeduskunnan aikana, jonka talonpoikaisväestö voi lähettää oikeuksiansa valvomaan. Nyt kun kansanvaltaisella eduskunnalla on yksi vanhentuneissa laeissamme olevia epäkohtia poistettavana, nimittäin sanottujen maantientekorasitusten ta-
sottaminen maksukykynsä mukaan kaikkien kansalaisten kannettavaksi, vapauttamalla kuitenkin köyhälistön, ja kun muistaa vuoden 1906 lop-
pupuolen, niin ei olisi toivonut muuta, kuin että suuri valiokunta yksimielisesti hyväksyisi laki- ja talousvaliokunnan mietinnön. Eihän tässä mietinnössä ehdotettu laki ollut edes täysin riittäväkään vastaamaan niitä lupauksia maantientekorasituksen poistamisesta, joita kaikkien puolueitten edustajat silloin antoivat maalaisväestölle. Sen ajan jälkeen maantientekolain muutos on ollut vireillä kaikilla varsinaisilla valtiopäivillä, mutta jäänyt aina keskeneräiseksi joistakin ehkä tekosyistä. Maalaiset, maata omistava ja viljelevä väestö, joita asia kipeästi koskee, on kärsivällisesti odottanut, luottaen saamiinsa lupauksiin. Tämä istuntokausi näyttikin lupaavalta. Laki- ja talousvaliokunta jätti eduskunnalle mietintönsä niin aikaiseen, ettei ollut epäilemisen aihetta, että aika loppuisi kesken, tai löydetäisiin tilaisuutta vetäytyä verhojen taakse asian viivyttämiseksi. Mutta, suuri valiokunta paljastikin todellisuuden antamalla hylkäävän mietinnön vastoin laki- ja talousvaliokunnan mietintöä. (Vasemmalta: Onko hautasaarna? Puhemies: Hiljaa, hiljaa!) Jos eduskunnan päätös tulee samanlainen, niin on maataviljelevällä väestöllä asia selvänä. Heidän ei enää tarvitse harhailla turhien lupausten toivossa, eivätkä he harhailekaan. Luonnollisena seurauksena tulee vastaisuudessa olemaan, että

maalaisväestö, sekä tilalliset että tilattomat, vii-
memainitut tietoisina siitä, että nykyinen maan-
tientekolaki vuokran muodossa heitä rasittaa,
yhtä hyvin kuin maanomistajiakin, ottavat itse
asiansa hoitaakseen. He eivät enää usko sosia-
listien ja taantumuksellisten porvarien lupauksia
(Naurua vasemmalta. Puhemies: Hiljaa!). Kuinka
sitten tullee olemaan eduskunnan kokoonpano
työkykyyn ja toimintaan nähden, siitä voi olla eri
mieliä. Onhan sanottu, että nykyisessäkin edus-
kunnassa on liian paljon kyvytöntä ainesta. Jos
niin käy, että se vielä lisääntyy, ovat siitä vas-
tuussa kaupunkilaisporvarit, jotka luopumalla
erioikeuksistaan ja yhtymällä oikeinajatteleviin
maalaisiin olisivat voineet sen ehkäistä huoli-
matta sosialistien vastustuksesta. Eikä tällä yh-
tymisellä olisi hankittu mitään etuoikeuksia,
vaan ainoastaan tasoitettu velvollisuuksia.

Olen kosketellut tähän kohtaan viitatakseni
siihen kaukokantoisuuteen, mikä tällä kysymyk-
sellä tulee olemaan. Ja vieläkin pyydän viitata,
että sellainen asiointi, kun yksi kansanluokka
tuntee lain määräyksistä kärsivänsä moraalista
vääryyttä, heikontaa jo muutoinkin rikkirevittyä
pientä kansaamme ja saattaa sen kykenemättö-
mäksi taistelussa yhteisten oikeuksiemme puo-
lesta. Pienen kansan vahvin turva on yksimie-
lisyys. Mutta kuinka voitte te, suurituloiset
porvarit, te suuriääniset sosialistit (Naurua vas-
emmalta: Hauska mies!) toivoa sen väestön
rauhallista yksimielisyyttä, jonka niskassa ja
kannettavana te tahdotte säilyttää taakan, itse
ollaksemme siitä vapaat?

On puhuttu Suomen leijonan heräämisestä.
(Naurua vasemmalta.) Suomen maalaisväestö ei
ole vielä herännyt oikeuksiaan valvomaan. (Vas-
emmalta: Edelleen lepää. Puhemies koputtaa).
Mutta kyllä se kerran herää ja kahleensa kat-
koo (Naurua). Tälle nauretaan, mutta sen nau-
run saanee kansamme vielä kerran kalliista hin-
nasta takaisin lunastaa. Kuten alussa jo sanoin,
on tästä epäsuhteesta niin paljon puhuttu ettei
se enää puheesta parane. Minä toivoisin, että
eduskunta vieläkin ottaisi harkitakseen asian
kaukokantoisuuden, ottaisi huomionsa sen, et-
tei tähän kysymykseen ole liitetty yksin maan-
tientekolain muutos, vaan jos suuren valiokun-
nan mietintö tulee eduskunnan päätökseksi, kai-
vetaan sillä syvemmäksi sitä juopaa, mikä on
vielä olemassa eri kansankerroksien välillä ja
jota olisi koetettava saada umpeenluoduksi.
Umpeenluominen tapahtuu sillä, että kaikille

hankitaan samat oikeudet ja kykynsä mukaan
säädetään kullekin samat velvollisuudet. Silloin
tuntee kansa itsensä kokonaiseksi. Siis ehdot-
taisin, että eduskunta hylkäämällä suuren valio-
kunnan mietinnön asettaisi käsittelyn pohjaksi
laki- ja talousvaliokunnan mietinnön. (Vasem-
malta: Amen.)

Puhemies: Kello on jo 11, mutta ehkä
toistaiseksi vielä jatketaan täysi-istuntoa.

Ed. Oranen: Kun täällä useat arvoisat pu-
hujat ovat itse asiasta esittäneet kaikki asialliset
syyt, mitä ovat löytäneet, ovat kumminkin edel-
liset puhujat ehkä olleet suurimmalta osalta itse
tämän taakan kantajia, koska kaikki ovat siltä
puolelta puhuneet. Tilastokin osottaa tässä laki-
ja talousvaliokunnan mietinnössä sivulla 7, minkä
verran kukin lääni on arvioitu tähän rasituk-
seen osalliseksi tulemaan ja mitä se oikeastaan
nykyänsä maksaa. Tästä näkyy muiden muassa
Viipurin läänissä kustannusten olevan alhaisem-
pia ja lienee sentähden parasta, että tuon esi-
merkin juuri siltä puolen, koska en ole kuullut
siitä mitään täällä mainittavan. Suuressa valio-
kunnassa muistan mainituksi, että tulisi kalliiksi,
jos tienteko otetaan valtion huostaan, ja mietin-
nössäkkin sanotaan sen tulevan maksamaan noin
5 miljoonaa markkaa. Minulla kumminkin on
tässä suhteessa omaa kokemusta, minkä vuoksi
tahtoisin mainita, minkä verran tienteko on tul-
lut maksamaan. Tässä eräs tilasto osottaa, mi-
ten on käynyt kun on rahalla teetetty kruunun
miesten kautta ja sitten saatu kunnan huos-
taan. Kun kruunun miesten kautta nuo autio-
tilain tieosat laitettiin kuntoon, tulivat ne mak-
samaan keskimäärin noin 700—800 markkaa.
Tämä menoerä maksettiin sitten kunnan metsä-
rahastosta ja se leikkasi aina entisiä säästöjä,
mutta kun saatiin kunnallislautakunnan hoitoon,
joka sitten teetti niitä pari vuotta ennen uuden
maantien jakoa, niin saatiin nähdä, että se vain
maksoikin noin 200 markkaa. Uskallan olettaa
nyt että, jos maantie yleisesti jätettäisiinkin ko-
konaan valtion huostaan, ei liene pelättävissä
sentään, että niistä kovin hirmuisuutta tulisi. Se
epäkohta, mikä todellakin tämän tilaston mu-
kaan näyttää olevan maassamme, näyttää ikä-
vältä, nimittäin että toisissa paikoin rasitus on

niin suuri. Vaikka olenkin siltä kulmakunnalta, jossa ehkä lienee, niinkuin käytännössäkin jo on nähty, tämä rasitus ollut kipein ja tilasto näyttää myöskin, että se tekee vain 81 markkaa kilometrin pituista tietä kohti, niin en sittenkään tahdo sen kansan puolesta, jota minulla on kunnia edustaa, vetäytyä esiripun taakse kieltämällä ottamasta osaa yhteiseen rasitukseen, josta koko maan suuri enemmistö kärsii. Tämän takia juuri tahdon käyttää tämänkin puheenvuoron, tuodakseni esille, että kuitenkin kansa sielläkin on minua evästännyt lähtiessäni, että tientekorasitus olisi otettava yhteisesti kannettavaksi. Asiain näin ollen vakuutan, että tehdään ilmeinen vääryys sille suurelle kansanemmistölle, joka maaseudulla asustaa ja joka tuosta oikeastaan tulisikin yleistä tientekohelpotusta nauttimaan. (Eduskunnasta: Tilattomat.)

Mitä tilattomiin taaskin tulee, tavallaan saavat nekin tiestä hyötyä. Minä kyllä voisin siitäkin esimerkkejä tuoda, mutta en aiokaan niin pitkälti käydä sitä pöyhimään. Tahdon nyt vain viitata siihen, että asiaa on niin paljon muokattu, ettei se enää parane kertaamalla toinen toisensa puheita. Pääasiassa yhdyen ed. Torppaan ja lausun sen toivomuksen ja ehdotan, että eduskunta, hylkäämällä kokonaan suuren valiokunnan ehdotuksen, hyväksyisi laki- ja talousvaliokunnan mietinnön.

Ed. Tokoi: Se juhlapuheiden sarja, joka tästä kysymyksestä on tänä iltana täällä pidetty, jonka pääasiallisesti ed. Lohi yritti alkaa, mutta ed. Castrén vasta todella sai alkuun nousi tietääkseni huippukohtaansa ed. Leinon ansiokkaassa ja ylösrakentavassa puheessa. Se on sitä laatua, että on oikeastaan vähän sääli poiketa tästä yleisestä juhlatunnelmasta ja koettaa katsoa asioita niiden todellisessa valossa.

Täällä jokainen puhuja on aina alkanut sillä, mikä hirveä vääryys, mikä aivan sanoin selittämätön ja kuvaamaton vääryys tapahtuu siinä nykyistä maanomistaja- ja maanviljelijäluokkaa kohtaan, että heidän täytyy kantaa nykyistä maantierasitusta. On tuotu todistuksia, että nämä yleiset tiemaksut meillä nyt ovat valiokunnan laskelman mukaan 5 miljoonaa markkaa vuodessa, joka vero on yksistään maanomistajain kannettavana ja että „tämä kansanluokka silloin kärsii mitä sydämettömintä vääryyttä“. Kukaan ei ole viitsinyt mainita sitä tosiasiaa,

että meillä on muitakin rasituksia ei vain maantientekorasituksia. Kukaan ei ole viitsinyt mainita sitä, että meillä on välilliset verot, jotka pääasiassa työtätekevä luokka maksaa, joskin osansa myös maanomistajaluokka. Mutta maanomistajat saavat kuitenkin suurimman osan eläntukestansa omalta maaltaan, omalta tilaltaan, joten he eivät siinä määrässä ota osaa välillisten verojen maksamiseen kuin työtätekevä luokka. Ja tämä työtätekevä luokka maksaa yksistään tulliveroina viisikymmentä miljoonaa markkaa, puhumattakaan muista välillisistä veroista. Ei se vääryys silloin niin hirveän suuri ole, mikä maanomistajaluokkaa kohtaa, vaikkakin he osaltaan kustantavat tierasituksen sitä etua vastaan, mikä heillä on saadessaan itse nauttia hyödyn omilta tiluksiltaan ja omilta viljelyksiltään. Toisena suurena epäkohtana on tässä tuotu esiin muka se, että nämä rasitukset jakautuvat niin hirveän epätasaisesti. Sanotaan että toisin paikoin esim. Haapajärven kihlakunnassa maksetaan 320 markkaa manttaalilta, kun Mynämäessä esim. maksetaan vaan 37 markkaa manttaalilta. Että jokainen on aivan joko tahallaan tai muista syistä vaiennut ilmoittamasta sitä tosiasiaa, että manttaali ei missään tapauksessa sovi tässä jakoperusteeksi, sillä tiedetäänhän, että Mynämäessä esim. manttaali on paljoa pienempi kuin Haapajärven kihlakunnassa. Mynämäessä kuuluu esim. $\frac{1}{10}$ maata manttaaliin siitä, mitä kuuluu Haapajärven kihlakunnassa. Jos esim. jakoperuste toimitettaisiin hehtaarialan mukaan, niin tätä epätasaisuutta tuskin olisi huomattavissa. Tässä suorastaan tahdotaan aivan, ellei juuri juksata, niin kuitenkin hyvin läheltä se sitä käy. Sitten vielä valitetaan, että tämä jakautuu epätasaisesti sen vuoksi, että ne jotka asuvat lähempänä tehdaslaitoksia, teollisuuskeskuksia, rautatienasemia ja muita liike-seutuja, ne joutuvat ottamaan raskaammin osaa maantierasitukseen, koska tiet sellaisilla seuduilla vaativat enemmän työtä ja enemmän korjausta. On totta, että teollisuusseutujen ympäristöllä tiet luonnollisesti vaativat enemmän työtä ja suhteellisesti tulevat raskaammiksi kantaa niiden, jotka asuvat lähempänä tehdasseutua, mutta korvaukseksi siitä lankee myös niille, jotka asuvat tehdasseutuja lähempänä, että heillä on muita yhteiskunnallisia etuja tientekorasituksen edestä. Heidän maansa arvo on noussut melkoisesti siitä syystä, että he ovat päässeet likelle tällaisia keskuksia, ja se korvaa monin kerroin

sen, mitä he mahdollisesti joutuvat uhraamaan näiden teiden kunnossapitämiseksi.

Sen lisäksi on jokainen puhuja täällä lausunut tuon tunnetun fraasin, että „nykyinen maataviljelevä luokka ei vaadi tässä mitään armoa, vaan ainoastaan oikeutta“. Täällä tavallisesti aina vedotaan oikeuteen eikä kukaan tahdoisi ottaa armopaloja vastaan. Mutta jos missään, niin tässä — minä en tahdo sanoa, että on puhe armosta, mutta sangen läheltä almujen anomista se kuitenkin hivelee. Sillä itse tosiasiassa maantierasitus on kuulunut maanomistajille, manttaaliin pannulle maalle vuosisatoja ja jokainen nykyinen maanomistaja on ottanut tilansa tietoisena siitä, että siihen kuuluu tämä rasitus. Ja silloin kun hän on ostanut tilansa, niin silloin aina lasketaan tilan arvo sen mukaan, kuinka suuri maantierasitus tilalla on. Jokainen maanomistaja kysyy, millä paikalla talon tie on, kuinka suuri pala sitä on, onko se vaikeasti korjattavissa j. n. e., ja silloin, jos jollakin tilalla on tie epäedullisella paikalla ja jos tierasitus on suuri, niin maan hinta lasketaan sen verran alhaisemmaksi, kuinka paljon tilalla on tientekorasitusta. Jos nyt yhtäkkiä poistettaisiin maanomistajilta tällainen tientekorasitus, niin se olisi suoranaisten lahja maanomistajille yhteiskunnan puolelta, silloin heidän maa-arvonsa yhtäkkiä kohois niin paljon kuin maantierasitus tulisi huokeammaksi ja se tulisi suoranaisten lahjana tai toisin sanoen almuna. Minä en tahdo tässä sanoa mitään muuta kuin sen, minkä minä käsittän oman vakaumukseni mukaan oikeaksi, ja että tämä käsitys ei ole mikään uusi taikka sellainen, jota ei muka moni täällä tuntisi, siitä muun muassa on todistuksena se, että tästä seikasta on huomauttanut esimerkiksi Agathon Meurman vainaja, joka monta kertaa on puhunut hyvinkin paljon järkeä.

Sitten täällä on puolustettu maantierasitusten ottamista yhteiskunnan huostaan etupäässä sillä, että pikkuviljelijän, pikkutilallisen ja torpparin edut sitä vaativat. Esim. ed. Jonas Castrén täällä tahtoi ryhtyä torpparien asianajajaksi. Minä luulen, että edustaja Castrén epäonnistui tässä kokonaan. Hän vakuutti, että torppariluokka myöskin tahtoo tällaisen maantierasituksen poistamista. Minä en ainakaan ole sitä kuullut ja minun luuloni mukaan onkin asianlaita siten, että nykyään ei torppareilla ole maantierasitusta ollenkaan olemassakaan. Tosin nykyisen maanvuokra-asetuksen aikana, jonka valmista-

misessa edustaja Castrénilla on verrattain suuri osa, sallitaan, että tilanomistaja, luovuttaessaan torpan torpparille asuttavaksi, voi panna tälle verovelvollisuudeksi esimerkiksi maantien kunnossapitoa. Torppankontrahia tehdessä veloitetaan torppari pitämään yllä tilan tieosuus. Mutta jos nyt maantientekorasitus tältä päätalalta poistetaan, niin meneekö edustaja Castrén taakaukseen siitä, että tilanomistaja suostuu sen poistamaan myöskin torpparin kontolta? Kai se käytännössä kuitenkin johtaa siihen, että maatilanomistaja vaatii korvauksen torpparilta rahassa. Jos tämä tientekovelvollisuus poistetaan, niin se merkitsee sitä, että hän joutuu maksamaan saman tientekovelvollisuuden rahassa arvioituna nykyisen päiväpalkan hinnan mukaan ja näin ollen se ei torpparille tiedä ollenkaan minkään rasituksen poistamista, vaan monta kertaa ehkä päinvastoin. Melkein samaa minä voisin sanoa pikkutilallisista. Nykyisillä pikkutilallisilla maantientekorasitus ei monessakaan tapauksessa ole mikään raskas rasitus. Silloin kun he saavat tehdä maantierasituksensa työvelvollisuutena, silloin he korjaavat maantiensä itse, tekevät itse työnsä ja silloin se ei tunnu heille raskaalta. Sillä pikkutilallisella on tosiaan enemmän aikaa kuin rahaa. Mutta asianlaita on siten, että jos se muutetaan rahamaksukannalle ja pikkutilalliselta vaaditaan rahaa, verokuittiin pistetään tieosuus rahassa maksettavaksi, silloin — minä olen varma siitä — jokainen pikkutilallinen tarttuu tällaisia asianajajia tukasta kiinni, koska ovat toimittaneet heille tällaisia rahanmaksuvelvollisuuksia.

Minäkin omasta puolestani olen sellainen pikkutilallinen, jota tämä ehdotettu uudistus tulisi täällä lausuttujen mielipiteiden mukaan hyödyttämään. Minä olen tarkoin laskenut, tehnyt tiliä oman talouteni kanssa täällä tänä iltana ja olen huomannut, että se veisi päinvastaiseen tulokseen. Nykyään minulla on yhteensä 50 metriä yleisiä maanteitä ja kyläteitä kunnossapidettävänä. Sellaisen laskelman mukaan, mitä täällä on ehdotettu, kun rasitus teki 110 markkaa kilometriä kohti, tämä rasitus tietäisi minulle noin 5 markkaa 50 penniä vuodessa. Mutta minä olen laskenut, että jos tämä rasitus muutettaisiin rahanmaksukannalle laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä ehdotetulla tavalla, se tietäisi, että minulle tulisi vähintään 4 tai 5 tieäyriä, ja laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä olevasta laskelmasta jokainen hel-

posti pääsee selville siitä, että tieäyrin hinnaksi tulisi vähintään 2 markkaa, jos nimittäin tiet otetaan rahalla kunnossapidettäviksi ja niitten kustannukset nousisivat vähintään miljoonalla markalla nykyisestä arvioidusta summasta. Se tietäisi sitä, että sen sijaan, että minä nykyään teen 5½ markan edestä työtä, minulle pistettäisiin kuittiin 8—10 markkaa rahaa. Minä en ollenkaan tykkäisi koko siitä kaupasta. Minä luulen, että hyvin monet pikkutilalliset ovat aivan samanlaisessa asemassa, ainakin kaikki ne, joita minä tunnen.

Nämä tällaiset aivan puhtaasti käytännölliset seikat ovat johtaneet minut siihen vakavaan lopputulokseen, että minä en pidä tätä niinsanottua tientekorasituksen uudistusta ollenkaan niin tärkeänä, kiireellisenä ja tarpeellisenä kuin monet täällä keskustassa näyttävät sitä pitävän; aivan puhtaasti oman etuni kannalta, mutta myöskin toisten, vertaisteni kannalta, puhumattakaan työtätekevistä luokasta, jonka etuja me täällä etupäässä ajamme. Kun sitäpaitsi tällaisen uudistuksen toimeensaattaminen olisi omiaan viivästyttämään sitä välttämätöntä ja tärkeää verotusuudistusta, jota jokainen täällä toivoo, koska silloin, jos nykyinen maanomistajaluokka saisi tämän tässä ehdotetun tientekolain uudistuksen toimeen, he vähän välittäisivät, viis veisaisivat kaikista muista sellaisista uudistuksista ja verotusreformista, jotka tarkoittaisivat työtätekevän luokan verovelvollisuuden helpottamista. Se olisi siis tavallaan sellainen teko, joka viivästyttäisi toista verrattain tärkeää uudistusta.

Täällä esimerkiksi edustaja Torppa on maininnut, että hyvä järjestys vaatii sitä, että yksi asia on ratkaistava kerrallaan ja toinen sitten vasta, mutta hyvä järjestys vaatii myöskin sitä, että tärkein asia on ratkaistava ensin ja vähemmän tärkeä sitten. Minä muuten luulen, kun täällä keskustassa tahdotaan näiden teiden ottamista yleisiksi, yhteiskunnan huostaan, että jos me esimerkiksi täältä vasemmistosta tahdomme tehdä sellaisen ehdotuksen, että otetaan myös samalla maat kun maantietkin, niin totta vie nyrkki nousevat pystyyn ja kynsin hampain tullaan tappelemaan sitä vastaan. Onhan täällä koetutkin tehdä osapuilleen siihen suuntaan menevä ehdotus, esimerkiksi viljelyspakko, jossa vaadittaisiin että viljelemättömät maat ovat otettavat yhteiskunnan haltuun, että muutkin eikä vain niitten juriidiset omistajat saisivat niitä viljellä,

ja silloin porvareista joka sorkka on noussut sitä vastustamaan.

Tahtomatta jatkaa pitemmälle, olen näillä muutamilla mielestäni varsin asiallisilla ja tärkeillä perusteilla tullut siihen johtopäätökseen, ja tahtoakseni olla suora ja rehellinen, minä ehdotan aivan avonaisesti ja myöskin tulen ilmoittamaan, että me puhtaasti pesemme kätemme valitsijaimme edessä, vaikka ehdotammekin tämän asetusehdotuksen tällä kertaa kokonaan hylättäväksi.

Ed. Mäki: Minulla on ollut tilaisuus tältä paikalta jo edellisillä istuntokausilla julaista käsitykseni tässä asiassa. Viittaankin pääasiassa siihen ilmottaen, että olen edelleenkin samalla kannalla. Pyysin puheenvuoroa etupäässä sentakia, koska minua ei tämä suuren valiokunnan mietintö tyydytä, ja kun minä suuressa valiokunnassa tähän tein muutosehdotuksia, vaan enemmistö ne hylkäsi, niin pyydän niitä ehdotuksiani tässä eduskunnan harkittavaksi esitellä. Tulen luonnollisesti ne esittämään silloin, kun siirrytään asian yksityiskohtaiseen käsittelyyn, lakiehdotusta pykälittäin hyväksymään, mutta katson velvollisuudekseni nyt jo yleiskeskustelun aikana ne esittää, että eduskunnan jäsenet voivat niihin tutustua.

Suuren valiokunnan mietinnössä olevan lakiehdotuksen 18 §:ssä tahtoisin saatavaksi sellaisen muutoksen aikaan, että siitä näkyisi että, jos kunta ottaa paikallisteita tehdäkseen ja kunnossa pitääkseen, siihen tarvittavat varat kootaan niinkuin erittäin säädetään. Minä siis tahtoisin, että tänne loppuun liitettäisiin pääasiassa sensuuntainen verotuslaki kuin on laki ja talousvaliokunnan mietinnössä, tietysti oleellisesti muutettuna sellaiseksi, että se tähän ehdotukseen sopisi. Minä voisin muuten esittää senkin seikkaperäisesti, siihen on minulla suunnitelma, mutta katson sen aivan tarkkaa esitlemistä tarpeettomaksi, ja luulen, että eduskunnan jäsenet saavat käsityksen, kun minä vain mainitsen, että se tulee pääasiallisesti sensuuntainen kuin laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä oleva verolakiehdotus on. Sellainen muutos siihen tulisi, että 2 §:ssä ei tulisi olemaan muuta kuin a- ja b-kohta. Määränä tulisi olemaan, että tällaiseen tientekoon velvollisiksi tulisivat kaikki ne, joitten tulot ovat yli 1,000 markkaa; siis alle 1,000 markan tulojen nauttijat vapautettaisiin velvollisuudesta tientekoon,

jonka kunta on ottanut alueellaan tehdäkseen ja kunnossapitääkseen, ja toisessa kohdassa verotuspykälää tulisi verovelvollisena olemaan kruununpuistot ja muut metsämaat. Veronkanto tulisi pääasiassa järjestettäväksi ehdotukseni a-kohdassa sillä tavalla, kuin se on laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä löytyvän tieverolain 3 §:n b-kohdassa järjestetty ja joka tulisi a-kohdaksi, ja d-kohta laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä tulisi b-kohdaksi tässä ehdotuksessani. Sitten siitä tulisi pois muutamia pykäläiä ja momentteja, jotka ovat tarpeettomia siihen tarkoitukseen, johon olen tämän soveltanut. Tahdon mainita nämä seikat jo yleiskeskustelussa sen takia, että minä toivon, että jos tämä lakiehdotus kaikesta huolimatta menisi läpi, tulisi laiksi, olisi siihen saatava sensuuntaiset muutokset ja tulen pitämään huolen siitä, että nämä ehdotukset tulevat tehdyiksi.

Täällä olisi kyllä erittäin hyvä käydä vastaillemaan niille erinäisille puhujille, jotka täällä ovat esiintyneet. Monet heistä ovat esiintyneet hyvinkin surkuteltavasti, toiset taas hyökkäävästi, mutta niille on pääasiassa jo edustaja Tokoi vastailut. Minä tahtoisin kuitenkin lisätä hiukan siihen vastineeseen, minkä edustaja Tokoi antoi siihen nähden että täällä on valitettu sitä, että tämä rasitus on epätasaisesti jaettu. Edustaja Tokoi viittasi jo muutamiiin kohtiin siinä. Minä pyydän lisätä sen että on olemassa myös sellaisia kuntia, joissa on paljon maanteitä ja vähän paikallisteitä ja luonnollisesti silloin niissä kunnissa, joissa melkein kaikki tiet ovat maanteinä, ovat kustannukset suuremmat kuin niissä, joissa on vähän maanteitä ja joissa tien tarvetta korvataan paikallisteillä. Kun vain pidämme tämän seikan mielessämme, niin tästä saamme helposti selityksen siihen, missä määrin voidaan tilastolla osoittaa, että on olemassa muka epätasaista jakoa.

Kun edustaja Lohi täällä käytti puheenvuoroa, niin hän erikoisesti vittasi sosialidemokraattisiin maalaisedustajiin ja toivoi heiltä saavansa kannatusta. Mutta kyllä minun täytyy kiittää kunniaa ja sanoa, että minä en kumminkaan itse puolestani katso olevani niin nolo että minä kannattaisin sellaista ehdotusta, jonka mukaan jo 200 markan tuloista joutuisi verotettavaksi tähän tientekorahastoon. Edustaja Lohi väitti, ettei silloin vielä työntekijät tulisi verotetuksi, mutta kuinkahan alhaisia palkkoja katsoo edustaja Lohi työläisten yleensä saavan, kun 200 markan

tulon nauttijoita jo voidaan verottaa tähän rahastoon. Kai niiden tulot siis pitää olla alle 200 markan, jotka eivät joutuisi tientekorahastusta kantamaan.

Sitten hän selosti, että kolmannelta pykälästä laki- ja talousvaliokunnan mietinnöstä käy selvästi ilmi, ettei hallitus tämä nmukaan voi teettää maanteitä. Mutta tässä §:ssä, johon hän vetosi, ei ole millään tavoin määritelty sitä seikkaa, ettei hallituksella sellaista mahdollisuutta olisi. Myös verolain 5 §:stä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä selviää, että hallitukselle, sille hallitukselle, jota täällä porvarienkin taholla ollaan valmiita haukkumaan, tahdotaan antaa niin suuri määräämisvalta tässä asiassa, että heidän annettaisiin kulloinkin määrätä esimerkiksi veroäyrin suuruus. He voisivat siten kerätä tähän rahastoon, miten paljon he kulloinkin haluaisivat, ja käyttää näitä rahoja omien tarkoitusperiensä tyydyttämiseksi.

Minä odotin, että edustaja Jonas Castrén, kun hän suurella valiokunnassa tunnusti, että tässä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä on ääretömän suuria puutteellisuuksia, nyt jo yleiskeskustelussa toisi ilmi, minkälaisia korjauksia hän tahtois tehdä. Hän muun muassa sanoi, että on tarkoitus määrätä, kuinka suuri veroäyrin suurin minimi saa olla. Mutta en tällä kertaa kuullut, kun edustaja Jonas Castrén käytti puheenvuoroa, hänen sellaista ehdotusta tekevän. Hän siis kannatti sitä, että tämä nykyinen kotimainen hallitus saa määrätä tämän veroäyrin suuruuden.

Edustaja Oranen kyllä täällä tunnusti, että tässä tahdotaan antaa tilattomillekin maantietä. Juuri sitä olemme väittäneet. Me sosialidemokraatit väitämme, että, jos tällainen tientekolaki ja tieverotuslaki kuin laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä ehdotetaan, tulisi hyväksytyksi, se tuottaisi työväenluokalle entisten verojen lisäksi vielä lisää rasituksia. Mutta jos minä ymmärrän oikein porvarillisten, etenkin edustaja Castrénin ja koko keskuksen tarkoitusta, niin he tahtovat asuttaa tällä tavoin tilattomia, he tahtovat saattaa heidät tästä rakkaasta isänmaasta osallisiksi maantien muodossa; koska kaikki muut heidän hommansa tilattomien asuttamiseksi täällä ovat menneet jotenkin vähiin, niin he kai tällä tavoin tahtovat tilattomillekin annettavaksi isänmaata. (Vasemmalta: Oikein!)

Ed. Paunu: Kun minä laki- ja talousvaliokunnan jäsenenä olen kirjoittanut valiokunnan mietintöön liitetyn ensimmäisen vastalauseen alle, niin tahdon huomauttaa että, kun me siinä vastalauseessa asetumme sille kannalle, että koko tämä maantiesetusehdotus olisi hyljättävä, me emme kiinnitä mitään erikoista huomiota tähän niin kutsuttuun paikallistie-asiaan. Mutta koska suuri valiokunta on käsittelyn pohjaksi ottanut samaan valiokunnan mietintöön liitetyn toisen vastalauseen ehdotuksen, joka on jotakuinkin sama, kuin laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä oleva paikallistielakiehdotus ja koska tässä lakiehdotuksessa on parisen pykälää, joita ei köyhälistön näkökannalta voine äänettömyydellä sivuuttaa, niin tahdon minä tässä mielipiteeni niiden suhteen ilmoittaa.

Tämän asetusehdotuksen ensimmäisen pykälän toisessa kappaleessa sanotaan: „jos kunta tahtoo ottaa paikallisteitä alueellaan tehdäkseen ja kunnossapitääkseen, olkoon se sallittu“. Saman asetusehdotuksen 8 pykälässä sanotaan: „kustannukset paikallistiestä, jonka kunta on ottanut tehdäkseen, kunnossapitääkseen, ovat suoritettavat kunnan yhteisiin tarpeisiin kanne- tuista varoista.“

No niin, kun me nyt tiedämme, millä kannalla meidän kunnassamme nykyisen voimassa olevan kunnallisasetuksen mukaan ovat sekä äänioikeus- että verotusolot, niin me huomaamme ensinnäkin sen, että tämän asetuksen voimaantulua kaikki paikallistiet siirtyisivät kuntain kunnossapidettäväksi, sillä miltei kaikissa maalaiskunnissa omistavat niin kutsutut manttaali- miehet ratkaisevan äänimäärän. Toiseksi me tiedämme sen, että useimmissa maalaiskunnissa nykyään vielä veroäyri asetetaan jo 100 markan tuloille. Yhden sadan markan tulot ovat verotuksen pohjana, joten 200 markkaa tuloista saa maksaa yhden veroäyriin ja niin edespäin. Tämän ehdotuksen mukaan tulisivat jo sellaisetkin eläjät, jotka saavat 200 markan tuloja vuodessa, tämän asetuksen voimaan tultua otta- maan osaa tierasitukseen. Yleisen mielipiteen mukaan, tientekorasitusta käsittelevän komitean- kin mielipiteen mukaan ja eduskunnassa miltei kaikkien porvarienkin taholta lausutun mielipi- teen mukaan pitäisi toki kaikkein vähätuloisim- mat vapauttaa maantie- ja muistakin tierasituk- sista. Tämän ehdotuksen mukaan ei kuitenkaan niin tulisi tapahtumaan. On todellakin ihmeel- listä ajatella, minkälaista oikeudenloukkausta se

mahtaa olla, kun täällä maalaisliittolaiset ja lii- tottomat maalaiset eivät nyt saa mitenkään näitä veroja siirtymään sellaisille henkilöille, jotka omistavat 200 markan tulot. Onko se todella- kin oikeuden loukkausta, että, kuten täällä on sanottu, näiltä köyhiltä, kurjilta maanomistajilta, jotka meidän maassamme omistavat tukkimetsät, polttopuumetsät, omistavat kalat vedessä ja tai- vaan linnut niin korkealla kuin ne ilmassa lii- televätkin, onko se todellakin julkeata oikeuden loukkaamista, että näiltä, jotka koko maan omis- tavat, ei voida siirtää tätä tierasitusta henkilöille, joilla on vuodessa kokonaista 200 markkaa tu- loja. Minun käsitykseni mukaan ei tällainen ole mikään oikeuden loukkaus. Se on oikeastaan oikeus, ettei sellaista voida tehdä. Hyvä edus- taja Leino! Minä pyytäisin kysyä aivan teidän omilla sanoillanne, onko teillä maalaisliittolai- silla ja muilla liittottomilla maalaisilla otsaa siir- tää suuri osa näitä maanomistajain veroja teidän renkienne, muonamiestenne ja piikojenne kan- nettavaksi siitä, että he ajavat teidän hevosil- lanne teidän paikallisteillanne? Minä kysyn, onko teillä otsaa tehdä tällaista? (Vasemmalta: On!) Jos teillä sitä on, niin tehkää! Sillä millä te oikeastaan luulette kahdensadan markan tu- loja nauttivan henkilön ajavan maantiellä? (Va- semmalta: Kanalla!) Aivan oikein, mahdollisesti, sillä mitään muuta ei tällainen 200 markan tu- lojen nauttija voi omistaa, jolla hän teitä ajaisi. Minä asetun aivan samalle kannalle kuin edus- taja Tokoikin ja kannatan hänen tekemäänsä ehdotusta, että tämäkin asetus aivan epäihmi- sellisenä hyljättäisiin.

Ed. Mechelin: Jordägarenes anspråk på en reform af vägbyggnadslagen kunna icke anses oberättigade. Sedan de tider, då det var en helt naturlig sak att vägbyggnadsskyldigheten skulle åligga jordägarne, hafva förhållandena så mycket förändrats, att man numera icke bör fordra att detta kommunikationsmedel skall upprätthållas utslutande af jordägarne. De reform- förslag, som uppgjorts på senaste tid hafva också väsentligen haft det syfte att i detta hän- seende åstadkomma en lindring för jordägarne, ett öfverflyttande af en del af tungan på andra samhällsmedlemmar. Kollektivt uttryckt har man sagt, att statsverket bör öfvertaga vägbyggnads- skyldigheten.

För min del anser jag också, att man bör erkänna, att de allmänna landsvägarnes upprätt-

hållande och vidare utveckling är en sådan angelägenhet af allmänt gagn för hela folket, att den bör upptagas bland de ändamål, för hvilka statens gemensamma tillgångar tagas i anspråk. Men det gäller att därjämte genomföra denna reform på sådant sätt, att den icke må blifva för dryg, och jag är icke öfvertygad om att i det hänseendet tillräckliga garantier finnas. Måhända skall dock den uppgift, som enligt lagförslaget skulle tillhöra kommunerna, bidraga därtill att kostnaden för vägars byggnad och underhåll icke skall öfverhöfvan fördyras däri-genom att denna angelägenhet ställes under statsförvaltningens ledning.

Man må icke undra öfver om det skulle kännas som en svår besvikelse för den som länge längtat efter denna reform, om den icke vid denna landtdag skulle bringas till stånd. Vi hafva ju redan i flere år haft denna fråga på dagordningen. Jag vill gärna erkänna, att det vore väl, om en sunda grundsats omfattande skattereform kunde åstadkommas, innan vägbyggnadsfrågan ordnas. Men därmed kan det dröja mycket länge. Såsom en öfvergångsåtgärd, till dess vidare erfarenhet vunnits och bättre villkor för budgetväsendet i öfrigt ernåtts, kan man försona sig med vägreformens förknippande med en särskild vägskatt. Dock borde åtskilliga bestämmingar i föreliggande förslag förändras. Hvad särskildt vidkommer själfva taxeringsgrunderna, så synes det mig, att en större inkomst än den som förslaget upptager bör bilda minimum. Vidare är det nödvändigt att åtgärden får karaktären af en öfvergångsåtgärd. En bestämmning borde införas därom, att ärendets finansiella sida efter ett visst antal år, förslagsvis 5 år, ånyo skulle föreläggas landtdagen. Då skulle också erfarenhet ha vunnits därom, huruvida byggandet och underhållet af vägar kan anses vara praktiskt ordnad enligt de bestämmingar lagförslaget n:o 1 innehåller, och de finansiella bestämmningarna skulle då kunna underkastas erforderliga förändringar. Mig synes alltså att lagförslagen kunde med nödiga förändringar antagas för en öfvergångstid. Med afseende härå och på det att man omsider må draga frukterna af det arbete, som under flere års tid ägt rum, och äfven under denna landtdag egnats ifrågasvarande lagstiftningsärende, får jag vördsamt föreslå, att ärendet skulle återremitteras till lag- och ekonomiutskottet för att i finansiellt hänseende omarbetas i det syfte jag haft äran an-

gifva. I 57 § L. O. är det förutsatt, att vid den andra behandlingen af ett ärende, som inkommit från stora utskottet, nytt utlåtande kan infordras från det specialutskott, som först beredt ärendet.

Ed. Helenius-Seppälä: Socialismen periaatteisiin kuuluu, että tuotantovälikappaleet ovat saatavat yhteiskunnan haltuun. Arvattavasti ovat kulkuvälikappaleet pantavat samaan luokkaan. Kuten äänestäisin puolestani yksityisrautateitä valtion omiksi, kaupungeissa olevia raitioiteitä kaupunkikuntien omiksi j. n. e., niin minä johdonmukaisuuden vuoksi, periaatteellisista syistä, tahtoisin ryhmäni ainoalla äänellä kannattaa ehdotusta yleisten teitten ottamisesta valtion huostaan, tietenkin koettaen asian yksityiskäsittelyssä saada mahdollista tieveroa, jonka minäkin myöntäisin ainoastaan määrävuosiksi, köyhemille väestöryhmille niin helpoksi kuin suinkin. Minä pyytäisin kannattaa edustaja Mechelinin ehdotusta, koska kentiesi sitä tietä sittenkin olisi mahdollista tulla asiassa johonkin tulokseen.

Ed. Koivisto: Kun minä en voinut olla läsnä suuren valiokunnan kokouksessa, kun tätä asiaa käsiteltiin toisessa lukemisessa, enkä niin ollen ollut tilaisuudessa liittymään mietintöön liitettyyn vastalauseeseen, joka minusta sisältää ainoan oikean menettelytavan tässä asiassa, pyydän nyt lyhyesti vain ilmoittaa, että minä tulen kannattamaan mainittua vastalauseetta.

Ed. Bäck: I hufvudsak kan jag godkänna den princip, på hvilken lag- och ekonomiutskottet uppbyggt sitt förslag. Orsaken hvarför jag likväl denna gång föreslår nämnda lagförslags förkastande, har jag antydtt i den reservation, jag bifogat till lag- och ekonomiutskottets betänkande. Min reservation har väckt såväl i dag som vid föregående plenum mycken opposition. Jag tänker ingalunda uttala mig med anledning af de yttranden, som hafva fäljts gentemot reservationen. Allra minst faller det mig in att på något sätt bemöta herr Leinos svada. Jag vill blott i förbigående framhålla att den åsigt, som jag i min reservation antydtt, omfattades af 1904—05 års ständerlandtdag. Då frågan huruvida nämnda landtdag skulle börja med regelbundet landtdagsarbete dryftades, fanns det en stor minoritet, som ansåg att för-

hållandena verkligen voro sådana, att ett regelbundet landtdagsarbete ej kunde fullgöras. Till denna minoritet hörde en af vårt lands mest framstående rättslärde, en rättslärde, som för öfrigt är känd för sin ytterliga noggrannhet och samvetsömhet. Nämnda person utgaf en broschyr, i hvilken han besvarar den då uppkastade frågan, och till och med han kommer i sagda broschyr till följande slutsats: „Om det verkligen blefve klart, att man icke vidare erkänner Finlands grundlagar, utan enständigt och utan allt afseende å de rättsliga samt etiska skäl, hvilka stöda Finlands rätt, uppenbarligt för framtiden vill göra maktspråk gällande samt behandla dess ständer blott såsom en rådgifvande församling, då kunde det komma därhän, att ett fortsatt landtdagsarbete icke mera sanningen enligt kunde sägas ske under vidhållande af konstitutionen; och då skulle ständerna vara fullt befogade att upphöra med sitt arbete. Rätt och Sanning äro i vår främsta grundlag framställda såsom mål för all verksamhet i det offentliga lifvet; det rätta bör äfven under tider af konflikter leda oss, men där det icke är möjligt att fullfölja detta mål utan att sanningen trädas för när, där vore det icke heller rätt att fortsätta; och därför kunna ständerna komma att vara tvungna att, där de eljes icke kunna uppträda på ett sanningen värdigt sätt, afbryta hvarje landtdagsarbete.“

För min ringa del anser jag, att de politiska förhållandena för närvarande äro just sådana, som af denna ärade rättslärde antyddes.

Ed. Saarinen: Pyysin puheenvuoroa tarkeituksella torjua niitä syytöksiä, joita ensimmäisen vastalauseen perustuksella vasemmistoa vastaan on tehty. Ensiksikin ed. Castrén tiesi kertoa, että vasemmiston taholta tahdottaisiin saada pikkutilallisille ja torppareille yhä enempi ja enempi rasituksia ja siten oikeastaan narrata valitsijoita. Minä tahtoisin tämän lisäksi huomauttaa, mitä ed. Tokoi mainitsi siitä, minäkölaista parannusta todellakin pikkutilallisille tämä laki tekisi. Tämä on otettu huomioon valiokunnassa. Siellä ehdotettiin, että poistettaisiin tämä verotuslain 2 §:n akohta, kohta, jossa määrätään verovelvolliseksi manttaaliin pantu maa sekä kruunulle maakirjaveroa maksavat ulkopalstat ja torpat.

Sitten ed. Lohi valitteli sitä seikkaa, että vasemmiston taholta on koetettu ehkäistä, ettei

missään tapauksessa päästäisi pääomaa verotamaan. Hän oli sellaisen näkökohdan löytänyt tästä vastalauseesta. Minä tahtoisin huomauttaa, että me juuri tämän poistetun a) kohdan olisimme tahtoneet saada muuttumaan sellaiseksi, että pääomia olisi saatu verottaa, ensinnäkin metsänmyyntiä ja korkotuloja. Tosin meidänkään ehdotuksemme ei ollut sellainen, että se olisi läheskään meitä tyydyttänyt, mutta kuitenkin sellaisen tulon kuin metsänmyynti- ja korkotulot olisimme tahtoneet vielä vähän kovemmin verotetuiksi kuin tämän kunnallisveropäälän mukaan. Minä nyt mainitsen tämän meidän ehdotuksemme kokonaan, että ainakin ed. Lohi pääsee selville siitä. Ensiksikin tieveron suoritukseen metsän myynnistä ja korkotuloista suoritetaan yksi tieäyri jokaiselta täydeltä sadalta markalta; b) kunnallisverotuksen alainen tulo maalla, joka on vähintään tuhat markkaa sekä kunnallisveron alainen tulo kaupungissa, joka on vähintään 1,500 markkaa. Nämäkin meidän pyrkimyksemme eivät ole otetut siihen ensinnäkään sen perusteella, mitä ed. Castrén mainitsi, nimittäin että me olisimme tahtoneet pikkutilallisille tai muille rasituksia, päinvastoin me tämän a) kohdan poistamisen kautta tahdomme saada heille huojuennusta, jos kerran tässä korjauksia tehdään. Samoin ei pidä paikkaansa, mitä ed. Lohi sanoi, ettemme salli pääomaa verottaa, sillä me olemme ehdottaneet juuri sitä verotettavaksi. Vielä huomautettiin, että vastalauseessa on aiheutonta se, että köyhälistö joutuisi verovelvolliseksi sensuksen ollessa 800 markkaa. Onpa vielä tuotu tilastoja, joiden avulla on väitetty, että se on ajattelematonta; pari kolmekin puhujaa on niitä esittänyt. Minä en tiedä, mistä nämä tilastot ovat kotoisin. Täällä laissa ei eroteta eri kaupunkeja eikä tehdaspaikkoja maaseudulla eri perusteille. Elantokustannukset useilla maaseututehdaspaikoilla ovat yhtä kalliita kuin kaupungeissa ja esikaupungeissa, jotka ovat aivan samassa asemassa kuin varsinainen kaupunki, mutta kun nämä kuuluvat kunnallisessa suhteessa maaseutuun, niin ne joutuisivat maaseutuksen mukaan verotettaviksi. Ajatellaan ensiksikin elantoa etukaupungeissa. Palkkaa täytyy saada sama kuin kaupungeissa. Pääasiassa kaupungeissa asuvasta väestöstä siirtyy sinne suuriperheisiä työläisiä, vaikka asunto-olot siellä ovat huonommat kuin kaupungeissa, syystä että herroissa talonmistajissa on semmoinen

ominaisuus, että he eivät pidä työväen lapsista, joten lapsirikkaitten perheiden on siirtyminen laitakaupungille niihin huonoihin asuntoihin, joita siellä saadaan. Jos vero olisi markkaa tai kahta halvempi, niin ruokatavara ja muu huonoudessa ja kalleudessa vastaavat sitä, niin että elanto on aivan sama kuin kaupungeissa. Mutta siitä huolimatta tämän lain mukaan tämä väestö joutuisi tavattomasti verotettavaksi esikaupungeissa, kauppaloissa ja tehdaspaikoissa maaseudulla. Ei tämäkään osa tässä vastalauseessa ole aivan aiheeton, eivätkä ne todistelut, mitkä täällä on mainittu ja tilastoista luettu. Niin vähän on paikkoja maaseudulla, joissa ei 800 marcan sensus ota.

Sitten täällä on vielä huomautettu, että epäily, ettei tällaista veroa voitaisi uskoa valtiolle, on aiheeton. Ed. Castrén vielä huomautti siitä, että sillä päästäisiin siitä pulmasta, että säädetäisiin määräaika, koetteeksi neljäksi tai viideksi vuodeksi. Minä en tiedä, mitenkä siinä onnistuttaisiin, koskei hän sen tarkemmin tehnyt selvää siitä, olisiko sillä keinolla asia korjattavissa, jos hallitus tämän lain mukaan esim. käyttäisi uskottuja varoja väärin. Tämän verotuslain lopussa säädetään muun muassa, että ylijäämä on siirrettävä valtiolle, mutta ei ole minkäänlaista määräystä siitä, miten hallitus saa menetellä tämän ylijäämän kanssa. Onko se velvoitettu käyttämään sitä seuraavan vuoden kustannuksiin tai mihinkä, siitä ei puhuta mitään ja se seikka, jos lain henki itsestään määrääkin, että tätä varten kootut verot pitäisi käyttää tähän, ei kuitenkaan ole minun mielestäni sellaisenaan riittävä. En minä olisi halukas uskomaan uutta verotusta hallitukselle, jolla ei ole minkäänlaista ohjesääntöistä edesvastuuta tästä enemmän kuin entisistäkään varoista eduskunnalle. Syytämme toisessa asiassa hallitusta siitä, että varoja käytetään väärin; miksei olla samalla kannalla tämän asian suhteen, kun ei kerran ole minkäänlaista määräystä siitä, miten tieverovaroja pitää käyttää? Mutta jos näitä varoja käytettäisiin väärin, niin maanomistajat tai manttaalinomistajat vapautettaisiin verovelvollisuudesta. Mutta jos samalla lailla siirrettäisiin tievelvollisuus niin läheisesti kuuluvaksi valtiolle, niin kuka sitten sitä hoitaisi? Palautetaanko maantienteko ja kunnossapito uudestaan manttaalille, jos näitä varoja ei käytettäisikään oikeen?

Muutenkin on täällä huomautettu tavattomasti siitä, kuinka tierasitus rasittaa köyhälistöä, eten-

kin pikkutilallisia, torppareita ja kaikkia tällaisia ja että tämän lain kautta olisi laitettava näille huojennusta. Minun mielestäni tässä ei ollenkaan ole se tarkoitus. Jos tätä lakia tarkastaa alusta loppuun saakka, niin havaitsee ensinnäkin sen seikan, että maanomistus sellaisenaan, jota en lainkaan usko että se on niin veronmaksukyvytön ja niin kurjassa asemassa kuin mitä täällä vakuutetaan, tahdotaan saada kaikista näistä vapaiksi, saada koko rasitus valtion kannettavaksi, ja jotta maanomistajat saisivat ansiota itselleen, sillä täällä on nimenomaan sanottu että tienteko järjestettäisiin niihin aikoihin, jolloin maanomistajalla ei ole omia töitä, että pääsisivät näitä tekemään ja ansaitsemaan. Ja sitten vielä supistetaan niitakin oikeuksia, joita nykyään on olemassa. Nykyisen lain mukaan saadaan nimittäin takapalstoilta ottaa maantientekoaineiksia maksutta, tämän lain mukaan pitäisi joka ainoa kuorma, ellei sopimusta saada, pakkolunastaa. Maantien pohjat ja kaikki sellaiset ovat aina lunastettavat, ja kun maanomistajat tulevat tämän tietämään, niin kyllä he rupeavat täällä maanteillä keinottelemaan. Keinottelumahdollisuus annetaan, mutta ei muuta. Tämä korottaa maan arvon yhä korkeammaksi ja vaikeuttaa siten tilattoman väestön maanhankintakysymystä ja kaikkea sellaista. Näihin tämä antaa tällaisia edellytyksiä. Mutta tosiaanakaan ei se vähävaraisten maanomistajaluokkienkaan etuja paranna tällainen. Ja niinkuin vastalauseessa sanotaan ja huomautetaan, on tämä puhtaasti maanomistajaluokan luokkapyödetekle ja sellaisena se pysyy.

Ed. Kallio: Minulla ei ollut tarkoitus käyttää puheenvuoroa tässä asiassa, sillä näyttää sangen epätoivoiselta tämän lain kohtalo ja jos nämä puheet, mitä täällä on esitetty hautausmaanoiksi koituvat, niin nekin mielestäni riittävät maataviljelevän väestön puolesta todistamaan, kuinka kohtuuton se rasitus on, joka nykyään on niiden kannettavana. Pyysin puheenvuoroa ainoastaan edustajain Tokoin, Mäen ja Paunun lausuntojen johdosta, koska, ellei näihin lausuntoihin vastattaisi, niitä agitatsionissa käytettäisi aivan väärin, sillä he tulkitsivat tässä olevaa verolakia aivan kierosti, luonnollisesti tahallaan, sillä ei suinkaan voi otaksua että ainakaan edustaja Paunu, joka on laki- ja talousvaliokunnassa ollut mukana tätä ehdotusta tekemässä, ei tietäisi, minkälainen tämä verolaki on.

Ensinnäkin edustaja Tokoi puhui täällä välillisistä veroista. Ne kohtaavat kumminkin kieltämättä kaikkia kansanluokkia eikä ainoastaan sosialidemokraatteja. Ei kai edustaja Tokoi taida voida osottaa tilastoa siitä, kuinka paljon niistä tulee sosialistien ja kuinka paljon muiden kansalaisten osalle. Omasta kokemuksestaan toi hän täällä esimerkin, että hän nyt tekee 50 metriä tietä ja että se maksaa hänelle ainoastaan kuudetta markkaa, mutta jos tämä laki, jota tässä ehdotetaan, tulisi käytäntöön, niin hän saisi maksaa kaksinkertaisesti, sillä tuolle tilalle tulisi silloin 4—5 veroäyriä. Edustaja Tokoi, jos hän on rehellinen, voi tunnustaa ettei hänen tilalleen maatuloista ole koskaan 4—5 veroäyriä vastaavia, 1,600 markan tuloja asetettu maksettaviksi ja näin ollen ei sen tilan tuloista tule 4—5 äyriä maksettavaksi, ellei sitä ruveta viljelemään voimakkaammin, niin että sen kautta nousee tulot siihen määrään. Tämä vertauskohta, edustaja Tokoi voi sen itse vakuuttaa, ei sovi tässä todistamaan tätä lakia vastaan. Mitä siihen tulee, että edustaja Tokoi pelkäsi tässä tukkaansa siinä suhteessa, että pikkutilalliset rupeavat moittimaan, jos muutetaan tientekovelvollisuus rahanmaksukannalle, niin voivat pikkutilalliset, edustaja Tokoi ynnä muutkin, ansaita niinkuin nytkin ne rahat tien teolla, niin etten luule että tässä tarvitsee edustaja Tokoin tukkaansa peljätä pikkutilallisiin nähden. Päinvastaisessa tapauksessa, jos pikkutilalliset käsitteivät, mitä kantaa edustaja Tokoi täällä ajaa, luulen että tukka tosiaan on vaarassa.

Täällä edustaja Mäki ja Paunu sitten puhuivat, että tämän lakiehdotuksen mukaan tulisi verotettavaksi 200 markan verotettavasta tulosta alkaen. Aivan niin, mutta ainoastaan ne teidän kadehtimanne manttaalimiehet tulevat tämän lain alaisiksi, sillä se veroperuste kohtaa ainoastaan manttaaliin pantua maata, mutta se rasitus nyt on olemassa ei ainoastaan niille, joille asetetaan kunnallisveroja, vaan niillekin, joita ei ensinkään veroteta, ja manttaalimiehiä on niinkin heikossa taloudellisessa asemassa, ettei voida kunnallistaksoituksessa asettaa veron alaiseksi. Sellaisiakin esimerkkejä, surullista kyllä, on olemassa. Minä jo lähetekeskustelussa mainitsin, että tämä lakiehdotus ei tyydytä kaikkia niitäkään, jotka tämän esitysehdotuksen ovat tehneet. Niinpä viime vuonna esimerkiksi me jätimme esitysehdotuksen, jossa oli alimaksi verotettavaksi tuloksi ehdotettu niin hy-

vin manttaaliipannulle maalle kuin kaikille muillekin tulonnauttijoille 600 markan vuositulo. Mutta koska sellainen ehdotus ei laki- ja talousvaliokunnassa saanut kannatusta ja tämä ehdotus oli jo kaksilla edellisillä valtiopäivillä saanut laki- ja talousvaliokunnan enemmistön kannatuksen, niin katsoimme velvollisuudeksemme luopua sellaisesta ehdotuksesta ja tyytyä ajamaan sellaista ehdotusta, jolla näyttäisi olevan suurimmat mahdollisuudet tässä eduskunnassa mennä läpi. Edustaja Paunu täällä huomautti siitä epäkohdasta, että näitä pienviljelijöitä ruvetaan tällä tavalla 200 markan tuloista verottamaan. Mutta tämä sama vasemmisto v. 1907 valtiopäivillä, jolloin oli olemassa ehdotus, että lähdetäisiin maanviljelijöitäkin verottamaan muistaakseni 500 markan tuloista, vastusti sitäkin. Ei se teille kelvannut sen paremmin. Neljäs puhuja, edustaja Saarinen taas, täällä uskotteli, ettei ne maanviljelijät niin heikkoja ole, eikä hän ottanut ollenkaan uskoakseenkaan sitä, että ne ovat sellaisessa asemassa, kuin täällä on uskoteltu. Nämä edustajat puhuvat siis toisiaan vastaan, mutta kaikkihan on agitatsionia varten olemassa, sillä silloin voi käyttää sitä, mikä parhaiten vetelee.

Kuten on huomautettu, aletaan tämän ehdotuksen mukaan verottaa muun kunnallisen veroituksen alaisen tulon nauttijoita, paitsi manttaalista tulevaa, 800 markan tuloista alkaen maalla ja 1,500 markan tuloista alkaen kaupungeissa, joten tämä ei varsinaisia palkkatyöläisiä, kuten täällä on uskoteltu, tulisi kohtaamaan. Siis tässä ei ole, kuten edustajat Mäki ja Paunu suvaisivat täällä uskotella, pyrittykään verottamaan 200 markan tuloista palvelijoita ynnä muita, joille he vississä tarkoituksessa sanoivat täällä tahdottavan siirtää näitä äyriä.

Mitä edustaja Mechelinin lausuntoon tulee, jossa hän suositteli tämän asian lähettämistä laki- ja talousvaliokuntaan takaisin, niin se on myös samaa kuin tämän asian tappaminen. Ei laki- ja talousvaliokunta voi tässä saada selasta ehdotusta aikaan, jotta se tämän istuntokauden aikana saataisiin täällä valmiiksi, sillä tätäkin jo surma uhkaa, vaikka tämä on sanasta sanaan samanlainen ehdotus kuin viime vuonna laki- ja talousvaliokunnassa laadittu ehdotus. Nyt kahden kuukauden kuluttua on tämä vasta täällä eduskunnassa käsiteltävänä. Jos se palautetaan laki- ja talousvaliokuntaan, niin ei se sieltä koskaan tule tämän istuntokauden ai-

kana käsiteltäväksi. Kyllä silloin keinoja riittää laki- ja talousvaliokunnalla tämän tappamiseksi. Mutta jos on hyvää halua nyt auttaa asiaa, niin nyt on tilaisuus siihen, ja sentähden pitäisi siihen heti käydä käsiksi. Tässä on laki- ja talousvaliokunnan ehdotus käsillä, jota on laki- ja talousvaliokunnassa monta vuotta valmistettu, ja täytynee tunnustaa se siksi perusteelliseksi, että sen pohjalla voidaan ryhtyä laatimaan lakia.

Edustaja Bäck on vastalauseessaan tuonut esille sellaisen kannan, että nykyisissä oloissa ei olisi sopivaa ryhtyä laatimaan tätäkään lakia. Jos sille kannalle tosiaankin asetettaisiin yhteiskunnallisen lainsäädännön alalla, niin me emme saisi silloin mitään muuta tehdä kuin seisoa ja olla silmät aina kaakkoon päin luotuina.

Ed. Nylander: Koska eräs lausunto täällä voisi antaa aihetta sellaiseen käsitykseen, että ne, jotka eivät ole yhtyneet edustaja Torpan ynnä muiden suuren valiokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen, olisivat tässä asiassa toisella kannalla, pyysin puheenvuoroa huomauttaakseni siitä, että minun ja monen muun käsityksen mukaan vastalauseella on suuressa valiokunnassa toisella luonne kuin erikoisvaliokunnassa, jonka vuoksi emme ole katsoneet tarpeelliseksi siihen yhtyä, vaikka kuitenkin olemme pääasiassa samalla kannalla. Suuressa valiokunnassa oli tästä asiasta äänestettäessä enemmistöllä ainoastaan kaksi ääntä enemmän kuin vähemmistöllä, joten siis melkoinen vähemmistö suuressa valiokunnassa oli samalla kannalla kuin edustajat Torppa ynnä muut vastalauseessa.

Mitä itse asiaan tulee, niin katson, että tässä on kysymyksessä painava rasitus ja kohtuuttomuus, joka sopivasti on korjattavissa laki- ja talousvaliokunnan esittämän mietinnön mukaan. Suuressa valiokunnassa olen ollut tilaisuudessa huomauttamaan siitä mielestäni erityisesti vaikuttavasta syystä, että poliittiset olot nyt vaativat asian ratkaisemista tähän suuntaan, ja tahdon tässä vain siihen viittaamalla huomauttaa, että juuri nykyinen poliittinen asema vaatii asian ratkaisemista siihen suuntaan, kuin laki- ja talousvaliokunnan mietintö ehdottaa.

Ed. Mäki: Edustaja Kallion puheenvuoro antaa minulle aihetta lyhyesti siihen vastata. Hän selitti täällä, että maalaisliittolaiset viime

vuonna tekivät sellaisen ehdotuksen verolaiksi, jossa oli 600 markan veroehdotus alimpana rajana ja etteivät veronmaksajat maaseuduilla olleet siinä jaettuina kahteen luokkaan. Minä myönnän, että niin oli maalaisliittolaisten eduskuntaesityksessä, mutta minä pyydän kysyä edustaja Kalliolta, onko heidän edustajansa laki- ja talousvaliokunnassa niin tahtonut, pysynyt heidän tekemänsä eduskuntaesityksen kannalla? Ei ole; tämän seikan muistavat ja tietävät todistaa kaikki laki- ja talousvaliokunnan viime vuotiset jäsenet. Sillä kun tämä asia oli ratkaistavana, niin maalaisliiton edustaja sanotussa valiokunnassa oli valmis heti ensimmäisessä äänestyksessä perääntymään oman ryhmänsä tekemän ehdotuksen kannalta. Tämä kaikki siksi, että herrat maalaisliittolaiset tietystikin niin tahtoivat.

Mitä sitten tulee siihen, että edustaja Kallio koetti väitellä minun esittämiäni ajatuksia vastaan, ei hän vähääkään siinä onnistunut. Edelleenkin jäi todistetuksi tosiasiaksi se, että te herrat maalaisliittolaiset tahdotte 200 markan tulojen nauttijat teiden tekovelvollisiksi ja että te tahdotte edelleen rangaista niitä, jotka omistavat pienen tilkun manttaaliin pantua maata, ja jos heillä lisäksi on muita tuloja niin he joutuvat verotettavaksi sillä tavalla kuin verolain 2 § a) kohdassa säädetään, eli toisin sanoen kunnallisverotuksen alaisesta tulosta. Tämä pysyy totuutena ja minä olisin halukas kuulemaan, että edustaja Kallio tahtois kumota nämät väitteeni.

Ed. Kallio: Jos edustaja Mäki takaa kannatusta sille ehdotukselle, että kaikki tulonnauttijat pannaan verotettaviksi 600 markan tuloista alkaen, niinkuin me viime vuotisessa esityksessämme ehdotimme, niin olen valmis nyt ja aina kannattamaan sellaista esitystä. Mitä edustaja Heikkisen esitymiseen laki- ja talousvaliokunnassa tulee, niin, kun oikealta ja vasemmalta pakotettiin lakia mahdottomuuteen, täytyi hänen kahdesta pahasta valita vähempi paha, ja samasta syystä olemme nytkin esitysehdotusta tehdessä asettuneet laki- ja talousvaliokunnan mietinnön kannalle.

Ed. Kirves: Edustaja Kallio viittasi täällä 1907-vuoden laki- ja talousvaliokunnan mietintöön ja siihen verotuspykälään, joka siellä on, ja mainitsi, että siinä on asetettu manttaalin

omistajalle vero 200 markan tulosta. Minulla on se mietintö esillä ja siinä on asetettu vero 600 markan tuloista ja meidän vastalauseessamme ehdotetaan 800 markan tuloista. Jos tämä asiakirja pitää paikkansa, niin edustaja Kallio on väärässä.

Ed. Kallio: Edustaja Kirves on epäilemättä erehtynyt lausuntoni suhteen, sillä kuten vast'ikään sanoin, 1907-vuoden valtiopäivillä ei ehdotettu kenellekään 200 markan veroista tieäyriä, ja tästä syystä huomautin nimenomaan, että silloin olisi edustaja Paunulla ynnä muilla ollut tilaisuus kannattaa sitä.

Ed. Tokoi: Kun edustaja Kallio pyysi minua olemaan rehellinen, niin vuovaan olla sellainen. Hän pyysi minun rehellisesti tunnustamaan, veroitetaanko minua maasta tuon 1,600 markan tuloista. Edustaja Kallio nimittäin noin kiertäen kaartaa tahtoi antaa ymmärtää, että se tietysti perustuu siihen, että minua verotetaan edustajapalkkiosta ja että minulle pannut 16 veroäntä saadaan laskemalla yhteen nämä molemmat tulolähteet, — siellä nimittäin on 100 markkaa veroperusteena. Asianlaita on niin, että minua verotetaan puhtaasti niistä tuloista, mitä maasta tulee, 16 veroäntä. Muut tulot lisäksi laskettuina nousisivat veroäyriini 31:een, joten todellisuudessa joutuisin paljon raskaamman verotuksen alaiseksi kuin äsken ilmoitin. Asia on muuten siten, että kunnissa, kun kunnallisrasitukset kasvavat, pyritään pääsemään siitä sillä, että yritetään veroäyriä korottaa ja taksoittaa mahdollisimman korkeista tuloista ja taksoittaa niitä, joilla on pienemmät tulot ja saada niitten tulot mahdollisimman suuriksi. Tämä pyrkimys on yhä lisääntymässä ja se tietää myös sitä, että tievero silloin aina tulee raskaammin sälytetyksi pienempituloisten hartioille.

Ed. Renvall: Ennenkuin tämä pitkä keskustelu on päättynyt, olen tahtonut korjata erään väitteen, jonka edustaja Jonas Castrén teki keskustelun alussa. Hän sanoi, että suuressa valiokunnassa vastalauseen tappoivat sosialistit ja kaupunkilaisedustajat. Minä kuitenkin olen nyt käynyt läpi suuren valiokunnan äänestysluettelon ja voin vakuuttaa, että suuren valiokunnan porvarillisista kaupunkilaisedustajista paljon suurempi osa äänesti niinkuin minäkin vastalauseen puolella.

Ed. Hahl: Vaikka tässä on jo niin paljon puhuttu tästä asiasta, niin ansaitsee se minunkin puoleltani kuitenkin vielä pari sanaa. Kun tätä tielakia käsitellään, niin johtuu minulle kovin elävästi mieleen, mitenkä tietä kerran tehtiin eräässä keski-Karjalan kunnassa. Oltiin kevätkesässä sinä aikana, jolloinka nimismies tavallisesti kuuluttaa teitten tarkastuksen, ja niin hän teki silloinkin. Mutta nyt sattui siten, että nimismiehellä oli tiedossa, että kuvernööri tulee virkamatkalle myöskin tuohon seutuun. Siitä oli seurauksena se, että nimismies oli tavallista vaatvaisempi. Ei juuri yksikään tieosa kelvannut hänelle. Hän määräsi kaikenmoisia lisätoita tehtäväksi ja tasoiteltavaksi aivan ojan reunoja myöten sellaisetkin tiet, joita ennen oli tasotettu ja hiekotettu ainoastaan keskiosaa ja laidat kasvaneet nurmea, määräsi suorittaviksi mutkat, joita vanhuudestaan oli ojan reunassa ja niin pois päin. Tiet piti olla niin mallikelpoisessa kunnossa kuin rautatienpenger eli joku muu sellainen laitos, ojasta ojaan mykevä, kaunis ja tasainen. Jotkut, jotka tulivat tietämään nämä vaatimukset, ne tekivät sen myöskin uhraamalla viikkokausia vetämällä santaa ja myöskin käyttivät sitä tapaa, että lainasivat tai toivat tullessaan auroja ja karhia, kyntivät tien kynnökselle ja karhitsivat sen tasaiseksi. Mutta koko joukko oli sellaisia raukkoja, jotka eivät uudistetuistaan tarkastuksista huolimatta päässeet tietoon näistä vaatimuksista tai eivät voineet tulla panemaan tietä sellaiseen kuntoon kuin silloin vaadittiin. Seuraus oli siitä se, että nimismies konstaapeliavulla pani vieraita tekijöitä, niin sanottuja päiväläisiä, ja kustannukset tietystikin joutuivat tieosakasten maksettaviksi. Ja kun rahoja ei ollut sellaisiin edeltäkin tietymättömiin, odottamattoman suuriin menoihin, pantiin luonnollisesti lehmäkirjoihin ja määrääjän kulluttua kulki huutokauppa ja lehmät myytiin sitten tukuttain halvalla hinnalla. Nimismies sai tietysti kiitokset, kun kuvernööri kävi virkamatkallaan, ja jonkun ajan perästä vielä suosionosoituksena arvonimen. En tahdo mainita sitä arvonimeä sen takia, että voitaisiin kentiesi siitä päästä tietämään, mitä kuntaa ja ketä nimismiestä tarkoitan, mutta niin se nyt kävi.

Tämä tällainen menettely uusiintuu monena vuonna ja useammasta kunnasta voitaisiin sellaisia esimerkkejä kertoa. Jos minä lähtisin selittelemään ketkä ne olivat, jotka tulivat tästä etupäässä kärsimään, niin eivät ne suinkaan

olisi noita varakkaita suurmaanomistajia, vaan ne olisivat heikoimpia talollisia, ne olisivat lampuoteja ja torppareja tahi muita vuokraajia, joitten vuokraan kuuluu tuollainen tientekovelvollisuus. Niitä ne ovat, jotka mainitsemassanikin tapauksessa tulivat etupäässä kärsimään ja ilman poikkeusta he kaikkialla tulevat ennen muita kärsimään tästä rasituksesta sen takia, että ovat useimmiten niin epäedullisessa asemassa jo asuinpaikkansa tähden ja varoihinsa ja muihin apuneuvoihinsa nähden niin heikkoja, etteivät kunnollisesti kykene pitämään huolta tieosastaan. Suuri osa niistä ainakin on sellaisia. Ne nimittäin asuvat tavallisesti kaukana tieosiltaan; voisin mainita esimerkkinä, että 5:kin penikulmaa on matkaa tieosalle. Ja sitten ne vielä ovat maantieltä syrjässä; voi olla useita kilometriä sellaista syrjätieta, jota ei voisi edes kärryillä päästä kulkemaan. Tai asuvat he suuren vesistön takana, josta ei pääse millään tavalla, ei ole siltoja, ei losseja eikä niin suuria veneitä. Jostakin salmesta voi hevosia uittaa yli, mutta ajoneuvoja ei voi saada millään yli, jos niitä olisikin. Mutta sellaisissa seuduissa, joissa he asuvat, ei tavallisesti olekaan kunnollisia ajoneuvoja. Siellä ajetaan kesälläkin reellä, niin kummalta kuin se kuuluukin. Jauhosäkkejäkin, joita sinne pääasiassa viedään, kuljetaan sinne reellä, jos maasuhteet sallivat, jos ne eivät salli, niin täytyy kulettaa kantamalla, jakamalla useampiin kantamuksiin. Jos kärryt sattuvat olemaan, niin ne ovat niin huonot, etteivät ne kestä ajaa huonoja teitä ja vielä vähemmän kestävät tietä tehtäessä raskaita santakuormia ja nostettaessa hiekkaa haudoista, jotka voivat myöskin olla jonkun verran syrjässä ja huonojen teitten takana.

Sellainen heikko ja huono tilallinen tai maanviljelijä, olkoon hän sitten vuokraaja tai omintakeinen tilallinen, ei voi aina käyttääkään kärryjä eikä sentakia tule niitä hankkineeksi. Voitanee sanoa, että hän ainakin lannanvedossa tarvitsee kärryjä kotona. Voi olla sellaisia tapauksia, ettei edes sitäkään vedetä kärryillä pelolle vaan täytyy ajaa reellä, pihan seutu kun voi olla niin epätasaista ja loukkoista. (Vasemmalta: Kantamalla!) Tai jos on kärrytkin, niin ne eivät tien teossa kestä. Rautakauppa on kaukana ja paja kukatiesi myöskin kaukana. Tulee kovin kalliiksi erityisesti tientekoa varten hankkia vankkoja kärryjä. Te hymyilette sille, mutta sellaista kyllä tosielämässä tapahtuu, että

vahvat, hyvät työkärryt edustavat sellaista pääomaa, ettei näillä tientekijöillä ole varaa niitä hankkia vähillä varoillaan. Jos ei joku hyvä naapuri tai tuttava siellä tieosan lähellä suostu lainaamaan kärryjä, niin on tuollainen tientekijä usein avuttomassa tilassa. Ei hän myöskään tavallisesti kengitä hevostaan kotioiloissa. Hänen täytyy ajaessaan penikulia maantiellä myöskin kengittää hevostaan ja sekin tekee hänelle muutamia markkoja lisäkustannuksia. Häneltä menee hyväkin päivä kaikenlaisiin valmistuksiin ja toinen päivä menee sitten tuota matkaa kulkiessa. En voi sanoa, kuinka monta päivää sitten menee tientekoon, se on tietysti olosuhteita myöten. Jos tie sattuu olemaan kovin epäedullisessa paikassa, kuten tapahtuu esimerkiksi eräissä sisämaan kunnissa että, kun on sattunut olemaan malmin- tai takkiraudanveto tai muu sellainen, niin saa tällainen tientekijä olla melkein koko kesän lakkaamatta tietä tekemässä; toisessa tapauksessa hän pääsee parilla kolmella retkellä kesässä. Tavallisesti tuo varakkaampi talollinen pääsee suoriutumaan tästä kunnollisesti; sillä hänellä on varoja ja voi pitää huolta siitä asiasta. Voi kyllä sattua niin, että nimismies lähtee tietä korjaamaan toisesta päästä ja talollinen toisesta päästä, he tulevat keskikohdalla vastakkain ja yhtä hyvin tämä talollinen ei häviä, sillä hänellä on senverran rahaa, että voi suorittaa sen sata tai parisataa markkaa ylimääräisestä tienteosta. Mutta se, jonka tämä tienteko nujertaa, se kuuluu sosialidemokraattien valitsijoihin etupäässä, jos tosioloja otetaan huomioon, niinkuin ed. Tokoi täällä toi esiin.

Täällä väitettiin että, jos tämä tientekorasitus otettaisiin pois näiltä entisiltä tekijöiltä, maanvuokraajilta, niin silloin vuokrat vastaavassa määrässä korotettaisiin. Sitä en minä puolestani pidä todennäköisenä. Minä voin jotenkin varmasti otaksua, että se vuokrankorotus, minkä vuokralautakunta tässä tapauksessa myöntäisi, ei vastaisi sitä rasitusta, mikä tuosta tien tekemisestä on. Vuokralautakunta ei voisi arvostellessaan tätä tientekorasitusta ainakaan ottaa huomioon niitä vaikeuksia, mitä tuolla vuokralaisella tientekijänä on varustaessaan itseään tähän tientekoon, kulkiessaan noita matkoja ja pitäessään pitkin kesää alinomaa huolta tieosastaan. Silloin tulisi arvostelunalaiseksi luonnollisesti vain työpäivät, mitkä varsinaiseen tietekoon kulutetaan; enkä usko että edes ne työpäivät arvosteltaisiin täysin nykyisen työtaksan mukaan ja

sillä korotettaisiin vuokraa, vaan uskon vahvasti, että tästä tulisi helpotusta näille vuokralaisille. Ja se helpotus tulisi kahdella tavalla, sillä tavoin että he saisivat tehdä tarjouksia, kun tie tarjotaan huutokaupalla ylläpidettäväksi. Ne jotka kykenevät, jotka asuvat lähellä tietä, joilla maantie on lähellä kotoa, voisivat saada tästä hyvän sivuansion semmoiseksi vuodenajaksi, jolloin tavallisesti ei ole mitään muuta raha-ansiota. Mielestäni olisi myöskin sosialidemokraattien muistettava, että se työansio ei olisi niinkään halveksittavaa minkä siten voisivat hankkia sellaiset henkilöt, jotka asuvat tien vieressä. Silti ei tarvitsisi pakottaa semmoisia huutamaan tietä itselleen, jotka asuvat niin mahdottomissa paikoissa, etteivät pääse tietä tekemään.

Sellaiset tientekijät kuin ed. Tokoi, Paunu ynnä muut, jotka täällä ovat puheenvuoroa käyttäneet, eivät minun mielestäni kelpaa esimerkiksi tässä asiassa siitä syystä, että he ovat jonkunmoisia ylimyksiä sosialidemokraattisessa ryhmässä, eivät ole valitsijoihinsa verrattavassa asemassa. Heillä on luonnollisesti kaikenmoisia, jopa useihin tuhansiin markkoihin nousevia sivutuloja, joista minulla ei kuitenkaan ole tarkkoja tietoja. Niiden perusteella he tietysti tulisivat saamaan lisä-äyrejä ja tienteko heille tulisi maksamaan enemmän kuin nyt, kuka tiesi, ja hyvin todennäköisestikin; mutta onhan oikein että se jolla on enemmän tuloja, tulisi myöskin enemmän maksamaan.

Nämä samat puhujat täällä niin suuremmissi lausuiivat, että kun nyt maanviljelijöillä on hallussaan kaikki maat ja vedet ja kalat ja taivaan linnut ja mitä kaikkea he luettelivatkaan, ei ole liian paljo, jos heitä rasitetaan tai heidän yksinomaaisena tehtävänä pidetään tienteko. Tämän johdosta minä pyytäisin heille lausua, että he ovat tilaisuudessa siihen samaan autuuteen, he voivat hankkia maatilkun itselleen ja tulla omistamaan ne veden kalat ja taivaan linnut ja tulla näkemään, kuinka pitkä se työpäivä, kuinka rasvainen se leipäpala on ja minä kälaiset hovit on illalla tarjottavana. Minä luulen että he eivät siihen vaihtokauppaan millään tavoin ryhtyisi.

Täällähän 5, 6, 7 tai 8 tunnin työpäivällä ansaitaan monasti useampia markkoja kuin heidän valitsijansa ansaitsevat kokonaisuudessa viikossa. Täällä he pääsevät vapaaksi kentiesi 4:n, 5:n aikana iltapäivällä, istuvat illan teatterissa ja tuhlaavat pari kolme markkaa, se ei tunnu

heille missään. Luonnollista on, etteivät he tätä tällaista asiain tilaa millään tavoin vaihda pikkuviljelijäin asemaan tuolla jossain sisämaassa, jossa ei mitään tällaisia mukavuuksia ole, jossa niiden sijalla on 15- kenties 16-tuntinen työpäivä ja kova, toisenlainen työ, kuin mikä heillä täällä on, sekä niukka elatus, johon tavallisesti kuuluu leipäpala, silakka ja piimätuoppi. Siinä on ruokajärjestys eikä mitään muuta huvia kuin kukaties saunaloily iltasella.

Yksi seikka, mikä minun käsittääkseni on tässä vielä erittäin muistettava ja joka minua ainakin erikoisesti huolestuttaa on se, että tämä rasitus nykyään kohtaa enimmänsä juuri niitä asukkaita, jotka ovat viljelyksen etuvartijoina, jotka kaukana asutuista seuduista pitävät huolta edes jonkunmoisen viljelyksen leviämisestä. Ja kun meillä täällä eduskunnassa on monta muuta alotetta, joissa tarkoitetaan maataviljelevän väestön lisäämistä ja aseman parantamista yleensä, niin että maa tulisi viljellyksi, miksi me tässä asiassa asetumme päinvastaiselle kannalle, sellaiselle kannalle, joka vaikuttaa, että yksi ja toinen noista viljelyksen etuvartijoista kukistuu, hänen tilansa joutuu jonkun puuliikkeen tai muun sellaisen haltuun ja asutus vetäytyy taaksepäin. Se seikka minusta tässä on erittäin vaikuttava.

Minä toivon, että myöskin sosialidemokraattisessa ryhmässä on sellaisia maalaisedustajia, jotka tohtivat erota noista ylimyksistään ja ottaa näitä asioita siltä kannalta kuin ne sisämaassa tosiaan ovat ja äänestävät tämän laki- ja talousvaliokunnan mietinnön puolesta.

Tuo kuvaus, jonka minä alussa kerroin eräästä Karjalan kunnasta, se on siitä merkillinen, että se kuvaa virkamiesluokkamme näkökantaa. Minä olin tilaisuudessa seuraamaan erästä keskustelua tämän tienteon ja ryöstöjen jälestä tässä kunnassa. Mainitsemani nimismies tapasi erään tuttavansa, joka oli suuremman tilan omistaja, ja tämä tilanomistaja nuhteli nimismiestä siitä, että tämä oli voinut menetellä tuolla tavalla. Nimismies lohdutteli — hän puhui ruotsinkielistä — „låt tupparna betala“, suomeksi: „antaa moukkien maksaa“. Se on räikeästi sanottu, mutta todellisuudessa se sillä tavalla tapahtui. Se tietysti kuvaa jossain määrin vanhentunutta näkökantaa virkamiehistössämme, mutta yksi ja toinen kukaties vieläkin sillä tavalla ajattelee. Minusta näyttää vähän siltä ainakin edustaja Bäckin vastalauseeseen katsoen, että hänelläkään ei ole mitään muutakaan erikoista syytä tuotavana

tuekseen. Joku hämärä ajatus hänellä täytyy olla, jonka tähden hän kuitenkin asettuu tätä muutosta vastustamaan. Minä luotan kuitenkin siihen, että ruotsalaisessa ryhmässä on maalais-edustajia, jotka äänestävät laki- ja talousvaliokunnan mietinnön puolesta. Minä luonnollisesti myöskin kannatan sitä samaa mietintöä ja toivon, että se sittenkin saa täällä enemmistön.

Ed. Renvall: Minä pyydän selittää lausuntoani. Kun minä puhuin vastalauseesta, niin minä tarkoitin suuren valiokunnan mietintöön liitettyä vastalauseetta. Minä tahdoin sanoa, että sitä mielipidettä, jota laki- ja talousvaliokunta oli esittänyt, kannatti kaupungissa asuvista suuren valiokunnan 16 jäsenestä enemmistö eli 10, ja siis se lausunto, jonka edustaja Jonas Castrén antoi siitä, että suuren valiokunnan kaupungissa asuvat jäsenet olisivat olleet toisella kannalla, ei ole asianmukainen.

Ed. Pietinen: Vaikka olisikin ollut suotavaa, että samalla kertaa olisi voitu järjestää myöskin kaupunkien katujen tekeminen yleisillä varoilla tehtäväksi, kannatan minä kuitenkin laki- ja talousvaliokunnan mietintöä, koska se on kohtuullisempi kuin se tapa, mikä tähän saakka on ollut vallalla, jolloin tämä rasitus liian yksipuolisesti on ollut maanviljelijäin kannettavana.

Ed. Paunu: Edustaja Kallio on käsittänyt minun puhuneen aivan samalla tavalla kuin: „hyvää päivää, — kirvesvartta!“ Minä puhuin suuren valiokunnan mietinnöstä ja sen nimenomaan mainitsin puheeni alussa. Hän luuli minun puhuneen laki- ja talousvaliokunnan mietinnöstä, ja siitä syystä hän kai tahtomattaan tuli syyttäneeksi minua väärin, että minä muka olen tahtonut uskotella siinä olevan sellaisia asioita joita siinä ei ole, vaikka minä nimenomaan tästä suuren valiokunnan mietinnöstä luin 18 §:n, jota minun puheeni koski. Voin sen vieläkin lukea, että edustaja Kallio pääsee rauhaan ja tulee vakuutetuksi siitä, että minun puheeni oli todellakin totta. Suuren valiokunnan mietinnössä kuuluu 18 § seuraavalla tavalla: „Kustannukset paikallistiestä, jonka kunta on ottanut tehdäkseen ja kunnossa pitääkseen, ovat suoritettavat kunnan yhteisiin tarpeisiin kannetuista varoista.“ Tämä kai todistaa minun puhuneen aivan totta. Minä kyllä nyt huomaan, ettei ainoastaan ylei-

nen mielipide, vaan ed. Kallionkin mielipide on tätä asetusehdotusta vastaan ja sentähden minä ehdotin tämän hylättäväksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Suuren valiokunnan mietintöä vastaan on yleiskeskustelun kestäessä tehty muutosehdotuksia. Edustajat Lohi, Jonas Castrén, Ahmavaara ynnä muut ovat ehdottaneet, että yksityiskohtaisen käsittelyn perusteeksi otettaisiin laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä olevat molemmat asetusehdotukset eikä suuren valiokunnan mietinnössä olevaa asetusehdotusta. Edustajat Torppa, Storbjörk ynnä muut ovat ylimalkaisesti kannattaneet suuren valiokunnan mietintöön liittämäänsä vastalauseetta. Sikäli kuin minä käsitin, oli tämä ehdotus sentään sama, kuin edellinenkin, sillä he kaiketi myöskin tahtovat, että laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä olevat asetusehdotukset olisi eduskunnassa tarkastettava. Edustaja Tokoi, edustaja Paunun kannattamana, on ehdottanut, että puheenalaiset asetusehdotukset hylättäisiin. Edustaja Mechelin, edustaja Helenius-Seppälän kannattamana, on ehdottanut, että asia lähetettäisiin takaisin laki- ja talousvaliokuntaan uudestaan muodostettavaksi, mikäli asia koskee tieveroa, siihen suuntaan, kuin edustaja Mechelinin lausunto antaa aihetta. Tulen nimittämään tätä ehdotusta edustaja Mechelinin ehdotukseksi. Asiassa tulee äänestys toimitettavaksi.

Mitä tulee menettelyyn äänestettäessä, on minusta edustaja Mechelinin ehdotus, jossa ehdotetaan, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan enempää valmistelua varten, senlaatuinen, että, jos se hyväksytään, asian pitempi käsittely tällä kertaa keskeytyy. Siis olisi ensin äänestettävä, tahdotaanko jatkaa tämän asian käsittelyä ilman takaisin lykkäystä, vai hyväksytäänkö edustaja Mechelinin ehdotus. Jos edustaja Mechelinin ehdotus hyväksytään, niin äänestykset muissa osissa tällä kertaa raukeavat. Sitä vastoin, jos se hylätään, niin tulee äänestettäväksi siitä, mikä tai mitkä lakiehdotukset asetetaan yksityiskohtaisen tarkastuksen perusteeksi, onko yksityiskohtaisen käsittelyn perusteena oleva suuren valiokunnan mietinnössä oleva lakiehdotus, vaiko laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä olevat kaksi lakiehdotusta. Edustaja Tokoin ehdotus asetusten hylkäämisestä on saatettava äänestyksenalaiseksi vasta

sen jälkeen, kuin asetusten yksityiskohtainen tarkastus on päättynyt.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys asian käsittelyn jatkamisen ja ed. Mechelinin ehdotuksen välillä.

Ken tahtoo jatkaa asian käsittelyä ilman asian palauttamista laki- ja talousvaliokuntaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa on eduskunta hyväksynyt edustaja Mechelinin ehdotuksen.

Äänestyksessä annetaan 97 jaa- ja 90 ei-ääntä; ed. Mechelinin ehdotus on siis hylätty ja eduskunta on päättänyt asiaa laki- ja talousvaliokuntaan palauttamatta jatkaa sen käsittelemistä.

2) Äänestys siitä, mikä tai mitkä lakiehdotukset tulevat käsittelyn pohjaksi.

Ken yksityiskohtaisen käsittelyn perusteeksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnössä olevan asetusehdotuksen, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on eduskunta päättänyt yksityiskohtai-

sen käsittelyn perusteeksi asettaa laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä olevat kaksi asetusehdotusta.

Äänestyksessä annetaan 43 jaa ja 142 ei-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt, että yksityiskohtaisen käsittelyn perusteeksi otetaan laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä olevat kaksi asetusehdotusta.

Puhemies: Aika on kulunut niin pitkälle, että nyt täytyy lopettaa istunto.

Seuraava istunto on tiistaina klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 1,30 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Ilvar Ahava.

23. Tiistaina 4 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arokallio, J. Castrén, I. V. Laine, S. Mäkelä ja Renvall.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä myönnetään edustajille Jonas Castrénille ja Renvallille tämän istunnon alkuosasta erään kunnallisen luottamus-toimen täyttämistä varten.

Päiväjärjestys.

Puhemies: Mitä tämän päivän päiväjärjestykseen tulee, niin on ilmoitettava, että siinä muutoin on samat asiat kuin eilispäivän täysi-istunnossa, lukuunottamatta sitä ensimmäistä asiaa, joka silloin käsiteltiin loppuun. Asiain järjestys kuitenkin tulee vähän muuttumaan. Ensimmäisenä asiana otetaan käsiteltäväksi asia, joka oli eilisen päiväjärjestyksen kolmantena asiana eli pankkivaliokunnan mietintö n:o 3, koskeva pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja niiden varamiesten vaalia, ja toiseksi asiaksi tulee tientekoasian jatkaminen, kolmanneksi tulee maatalousopetuksen ottaminen seminaarien oppiaineeksi, neljänneksi asia, joka koskee erinäisten verojen maksuperusteen muuttamista. Sen jälkeen tulee viidentenä asiana tilattoman väestön maanhankintaa koskevat eduskuntaesitykset ja sitten kuudentena uudisviljelyksen edistämistä viljelyspakkoperiaatteen mukaan tarkoittava anomusehdotus, seitsemänneksi esitetään kertomus valtiovarain tilasta ja sen jälkeen kertomus hallituksen toimenpiteestä. Pöydällepanoa varten esitetään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 anomusehdotuksen johdosta, joka tarkoit-

taa muistopatsaan pystyttämistä J. W. Snellmanille ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 eduskunnassa tehdyn langettavatautisten hoitoa koskevan anomusehdotuksen johdosta sekä perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3, joka koskee edustajaksi valitun anomalehdentoimittaja Kullervo Mannerin oikeutta edustajapalkkion saamiseen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja niiden varamiesten vaalia

koskeva pankkivaliokunnan mietintö n:o 3, joka viime maaliskuun 31 päivänä pantiin pöydälle eilispäivän täysi-istuntoon, mutta silloin jäi käsittelemättä ja siirrettiin tähän istuntoon, esitetään ainoaan käsittelyyn ja hyväksyttään keskustelutta.

2) Teiden tekemistä ja kunnossapitoa maalla sekä tieveron maksamista ja sen käyttämistä

koskevain asetusehdotusten toista käsitte-lyä, joka eilispäivän täysi-istunnossa keskey-tettiin, jatketaan.

Puhemies: Nyt tulee siirryttäväksi yksityiskohtaiseen käsittelyyn ja sen alaiseksi otetaan eilisen päätöksen mukaan ne molemmat asetusehdotukset, jotka ovat laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä, siis ensin asetus teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla ja sitten asetus tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä. Kun nämä ovat yksityiskohtaisesti käsitellyt, otetaan äänestettäväksi jo yleiskeskustelun aikana tehty ehdotus, että nämä asetukset hylättäisiin.

Asetus

teiden tekemisestä ja kunnossa-
pidosta maalla.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Mäki: Ennenkuin ryhdytään asian yksityiskohtaiseen käsittelyyn, ehdotan, että eduskunta päättäisi pyytää valtiovarainvaliokunnan lausuntoa asiasta, mikä koskee tieveroa. Sellaista lausuntoa ei tällä kertaa ole ollenkaan hankittu. Tämä asia oli jo suuressa valiokunnassa keskustelun alaisena, mutta kun siellä asetuttiin vastalauseen kannalle, niin siitä syystä ei sanottua lausuntoa pyydetty, vaikka suuri osa porvarillisistakin jäsenistä oli sitä mieltä, että sellainen lausunto olisi ollut saatava, jos kerran laki- ja talousvaliokunnan mietintö otetaan käsittelyn pohjaksi.

Puhemies: Edustaja Mäen tekemän ehdotuksen johdosta pyydän huomauttaa, että tuntuu siltä, kuin tätä ehdotusta, joka minun ymmärtääkseni olisi ollut tehtävä yleiskeskustelun aikana, kenties ei enää voida ottaa äänestettäväksi, mutta ainakaan tällä kertaa eli nyt kun on ryhdytty yksityiskohtaisesti tarkastamaan tätä asetusta teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla, se ei käy päinsä. On toinen asia, katsotaanko sitä voitavan ottaa äänestettäväksi sitten, kun tulee esille asetusta tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä.

Ed. Mechelin: Jag tillåter mig först anmäla att det synes mig vara en tydlig konsekvens af det i går af kammaren fattade beslutet, att lag- och ekonomiutskottets författningsförslag nu blifva föremål för detaljgranskning. Emellertid synes det vara förhållandet att det i mindre grad är förslaget om vägbyggnad, som väckt betänkligheter, utan hafva sådana snarare uppstått med hänsikt till författningsförslaget om vägskatten. För mig åtminstone ställer det sig så, att ett antagande af lagförslaget om vägbyggnad beror på, huruvida det andra lagförslaget, det om vägskatt varder ändradt på ett sätt, som jag för min del skulle kunna ansluta mig till. Med afseende å denna förutläggning för granskningen af förslaget om vägbyggnad vore det visserligen mera ändamåls-

enligt, om det andra författningsförslaget först skulle bli föremål för behandling. Jag vill dock icke yrka på ändring af denna ordning och skall utbe mig att, när förslaget till förordning angående vägskatt kommer före, få framställa ett antal ändringsförslag rörande hithörande stadganden. Men jag tror mig böra redan nu anmäla ett tilläggsförslag till sagda författning, hvilket för mig åtminstone synes utgöra ett villkor för att ifrågavarande lagstiftningsåtgärd må kunna komma till stånd. Det kan måhända vara af någon betydelse äfven för andra i kammaren att veta, att ett sådant tilläggsförslag är afsedt att sedermera i sin ordning till pröfning framläggas. Det vore nämligen en tilläggsparagraf till förordningen om vägskatt, hvilken skulle vara af följande innehåll: Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1915 att gälla i 5 års tid. Under det fjärde af dessa år öfverlämnas till landtdagen nådig proposition angående sådana förändringar, som med hänsikt till vunnen erfarenhet och öfriga beskattningsförhållanden kunna finnas påkallade. Kommer ej ny förordning i anledning häraf till stånd, förlänges förenämnda 5 års tid med ytterligare 5 år, och skall ärendet inom utgången af den förlängda tiden ånyo bringas under landtdagens pröfning.

Ed. Mäki: Kyllä minusta tuntuu vähän kummalta, jos puhemies kokonaan kieltäytyy tätä minun ehdotustani ottamasta huomioon, koska eilen oli käsittelyn pohjana suuren valiokunnan mietintö, jossa ei ollut ollenkaan kysymystä tällaisesta tieverolaista ja vasta lopussa äänestettiin laki- ja talousvaliokunnan mietintö pohjaksi. Sen vuoksi tällaista ehdotusta on ollut mahdoton ennen tehdä, kun mitään tieverolakia ei silloin ollut kysymyksessäkään. Sitä käsitystä vastaan ei minulla ole muistuttamista, että asian ratkaisu jätetään siksi, kunnes tieverolain käsittely tulee tapahtumaan, kuitenkin pidän ehdottomasti oikeutenani vaatia, että asia otettaisiin ratkaistavaksi.

Ed. Jalonon: Minä olen pyytänyt puheenvuoroa kannattaakseni edustaja Mäen ehdotusta.

Ed. Söderholm: Den väsentliga orsaken till att jag icke har kunnat biträda förevarande lagförslag har varit den anordning af vägskat-

ten, som man har kombinerat med lagförslaget. För min del kan jag icke håller biträda hr Mechelins förslag, emedan jag öfverhufvudtaget icke är med om att vägbyggnadsbidraget nu anordnas såsom en statsskatt. Det synes mig att detta bidrag till vägunderhållet, hvilket jag anser att den icke jordägarande delen af befolkningen skall lämna, bör ordnas på ett annat sätt. Vid sådant förhållande anser jag mig icke håller hafva skäl att tillstyrka godkännande af denna 1 §, utan yrkar på dess förkastande.

Puhemies: Edustaja Mäen lausunnon johdosta pyydän mainita, että sitten kun tullaan asetukseen, joka koskee tieveron maksamista ja sen käyttämistä, minä ilmoitan, voinko sallia äänestettävän hänen ehdotuksestaan vai enkö. Minusta on liian aikaista ratkaista sitä kysymystä vielä nyt, jolloin tämä ensimmäinen asia on käsiteltävänä. Nyt sitä minun ymmärtääkseni ei sovi esittää.

Ed. Schybergson: Jag ber att få förena mig med hr Söderholm.

Keskustelu 1 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Söderholm ed. Schybergsonin kannattamana on ehdottanut, että 1 § hylättäisiin. Tulee siis äänestettäväksi 1 §:n hyväksymisen ja hylkäämisen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 1 §:n, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 98 jaa- ja 94 ei-ääntä, joten puheenaoleva 1 § siis on hyväksytty.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Listo: Tähän 2 §:ään on valiokunta tehnyt erään parannuksen, joka minun käsitykseni mukaan on huononnus. Eesitysehdotuksessa oli nimittäin säännös, että korkein sallittu tien nousu saisi olla 7 prosenttia s. o. 7 metriä 100 metrille, elleivät erinomaiset luonnonesteet vaadi suurempaa nousua sallittavaksi. Laki- ja talousvaliokunta on muuttanut tämän nousun 10 prosentiksi — 10 metriksi 100:lle metrille — ja

lisännyt siihen „elleivät erinomaiset luonnonesteet vaadi suurempaa nousua sallittavaksi“.

Tämän toimenpiteensä perustele valiokunta mietinnön 12:lla sivulla näin: „esityksen tekijän ehdottama suurin nousu seitsemän sadalle on valiokunnasta tuntunut niin vähäiseltä, että määräyksen noudattaminen sen kautta voisi käytännössä tulla vaikeaksi, kentiesi kokonaan laiminlyödyksikin, minkä tähden valiokunta on tehnyt tähän pykälään sellaisen muutoksen, että maantien nousu saisi olla enintään kymmenen sadalle, josta erinomaisten luonnonesteiden vaatiessa vielä sallittaisiin poiketa“.

Asianlaita on nyt kumminkin niin, että sivistysmaissa sallitaan vuorimaissa maanteillä korkeintaan 7 prosentin nousua, mäkimäillä, minkälaisia maitahan meidän on, sallitaan korkeintaan 5 prosentin nousu ja tasankomailla korkeintaan 3 prosentin nousu. Minä luulen, että meillä 7 prosentin nousu on vallan riittävä, sillä kyllähän meidän soraharjujemme kupeita myöten pääsee pian mäen päälle, vaikka tie pannaankin menemään syrjittäin, niin että mäki tulee loivemmaksi. Siitä on sitä paitsi se etu, että kun mäki on loiva, tien kunnossapito on helpompi. Lopuksi on huomattava, että meillä, jos tahdomme sivistyskansan nimellä käydä, ei ole oikeutta suuremmassa määrässä rääkätä vetojuhtiamme kuin muualla, vuorimaissakaan.

Ehdotan siis, että tämä pykälä muutetaan takaisin semmoiseksi kuin se on esitysehdotuksessa, joten pykälän toinen lause tulisi kuulumaan näin: „Älköön tien nousu olko suurempi kuin seitsemän sadalle, elleivät erinomaiset j. n. e.“

Ed. Hultin: Pyydän saada lyhyesti kannattaa tehtyä ehdotusta.

Ed. Hedberg: Äfven jag ber att få understöda det af hr Listo gjorda förslaget, emedan enhvar, som haft att bygga vägar eller forslunga foror längs vägar, är på det lifligaste öfvertygad om att en stegring af 10 på 100 är för stor.

Ed. Lauri Yrjö-Koskinen: Minä pyydän myös kannattaa ed. Liston ehdotusta.

Ed. Kairamo: Minä myös kannatan ed. Liston ehdotusta.

Ed. Homén: Kannatan ed. Liston ehdotusta.

Ed. Perttilä: Minä olen laki- ja talousvaliokunnassa aikaisemmin myös sillä kannalla, että tuo seitsemän sadalle olisi paikallaan. Mutta sitten tänä vuonna, kun tämä asia tuli uudelleen esille laki- ja talousvaliokuntaan — en ollut aikaisemmin ollut varma, mitä tuollainen nousu maantiessä merkitsee —, minä havainnollisesti kävin eräissä paikoissa ottamassa selkoa teitten noususta yleensä ja tulini huomaamaan, että kymmenen sadalle nousu maantiessä on meillä Suomessa yleensä koko lailla tavallista. Jos tähän laki- ja talousvaliokunnan mietintöön olisi tullut sellainen määräys, että 7 prosenttia olisi korkein sallittava nousu, niin se olisi tuottanut koko lailla suuria hankaluuksia teiden teolle. Minä nimittäin tulini siihen vakaumukseen, että jos yleensä korkeimmaksi sallituksi nousuksi tulee kymmenen sadalle, niin se on Suomen oloihin ja sen mäkisiin maihin verraten erittäin paikallaan. Silloin todella ei vanhojen maanteitten korjaukseen tarvita käyttää sellaisia suunnattomia summia, kuin mitä esimerkiksi 7 prosentin mukaan tulisi pakolliseksi.

Ed. Leino: Jos otetaan huomioon Suomen maan luonto ja sen harvinaisen suuret mäestöt, niin silloin täytyy myöskin pitää 10 prosentin nousu sallittuna. On ilmeistä, että jos mäkisiä seutuja ruvettaisiin tasottamaan melkein suoriaksi, niin se aiheuttaisi kerrassaan suuria kustannuksia. Sitä vastoin 10 prosentin nousu maantiessä ei tuota sanottavasti haittaa. Jos joku sattuu matkoillansa joutumaan sellaiselle maantielle, missä on 10 prosentin nousu, niin se minun käsitykseni mukaan ei suinkaan ole veltostuneen ruumiin terveydelle haitaksi, jos nousee hevosen rattailta pois ja kävelee ylös mäkeä. Kannatan valiokunnan mietintöä.

Ed. O. Laine: Minäkin vastustan edustaja Liston tekemää ehdotusta. Minäkin olen valiokunnassa tullut samaan käsitykseen kuin edustaja Perttilä, nimittäin että 10 prosentin nousu on meidän maassamme oleva erittäin tyydyttävä määrä. Suurempien kustannuksien välttämiseksi olisi eduskunnan hyväksyttävä laki- ja talousvaliokunnan mietintö.

Ed. Pykälä: Minä myöskin olen valiokunnassa äänelläni kannattanut tätä muutosta valio-

kunnan mietintöön, vaikka kohta entisissä valiokunnissa olen ollut mukana hyväksymässä 7 metrin nousua sadalta. Mutta se on ennen jäänyt selvittämättä, mihin se vie, mutta nyt se näytettiin oikein teknillisesti „maan päällä“ ja niinpä valiokunta tulikin yksimieliseksi, että maan laatuun nähden Suomessa on välttämättömyyden vuoksi hyväksyä 10 metrin nousu.

Ed. Listo: On huomattava, että käsillä oleva lakiehdotus ei koske nykyisiä maanteitamme, joiden mäet saavat jäädä entiselleen, vaan tässä on kysymys niistä teistä, jotka rakennetaan, sittenkun tämä lakiehdotus on tullut laiksi, jos se milloinkaan siksi tulee. Pyydän vain mainita niille, jotka ovat vakuutelleet, että he ovat maan päällä tutkineet miltä 10 prosentin nousun mäki tuntuu, että tämä istuntosalimme taitaa tuonne katon korkeimpaan kohtaan asti olla noin 10 metriä korkea. Jos ruvettaisiin tuonne ylös hevosella viemään raskasta kuormaa pintaa myöten, joka on sadan metrin mittainen, niin kyllä kai se näyttäisi eläinrääkkäykseltä, varsinkin kun kuorma on, niinkuin meillä usein on laita, vetojuhdalle liian raskas. Kyllä minä pysyn ehdotuksessani ja toivon, että eduskunta on siksi inhimillinen, että se ehdotukseni hyväksyy.

Ed. Leino: Edustaja Liston viimeisen lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että suhde on aivan sama uusiin teihin nähden kuin entisiin. Tässä maassa ei ole vielä läheskään kaikkialla maanteitä. Minkä takia vaikeutettaisiin maanteiden saantia sellaisiin seutuihin, joissa niitä tarvitaan. Tällainen tuntuu minusta aivan aiheettomalta vaatimukselta, että mäkisten maiden pitäisi olla melkein mäettömiä tien kohdalla, jouten ajavain mukavuudeksi. Luonnollisesti suurten leikkausten kautta saadaan mäki alennetuksi, mutta se tuottaa niin suuria kustannuksia, etten toivoisi eduskunnan hyväksyvän sellaista vaatimusta.

Ed. Homén: Tahdon vain, että suurempia mäkisiä olisi vältettävä. Ehdotettu nousun ylijärä, seitsemän sadalle, olisi mahdoton, jos ei olisi tilaisuutta tarvittaessa tehdä siitä poikkeuksia. Mutta tässäkin sanotaan että jos on erinomaiset luonnonesteet, suurempikin nousu on mahdollinen. Mutta tämä mahdollisuus tekee, että tuon ylijärän seitsemän sadalle voi hyväksyä.

Ed. Ahmavaara: Edustaja Liston ehdotus oli minusta niin kohtuullinen, etten luullut siitä mitään keskustelua syntyvän, vaan luulin, että se ilman muuta voitaisiin hyväksyä. Pyydän vakuuttaa, että käytäntö on todistanut, että liian suuret nousut maanteillä eivät ole muuta kuin kulkuliikkeen vaikeuttamista. Kun ennen oli se katsantokanta vallalla, että maanteiden piti kulkea suorinta linjaa vaikkapa sokeritopan tapaisen mäkien ylitse korkeimmasta paikasta, niin on tästä johtunut kunnille suuria vaikeuksia ja kustannuksia, kun ne nyt tahtovat, että teiden tulee kiertää mäkien sivuitse ja välttää suuria nousuja sen vuoksi, että tällaiset tiet räikkäävät eläimiä ja toiselta puolen estävät kulettamasta sellaista kuormaa, jonka hevonen tasaisella tiellä hyvinkin vetäisi. Useilla teillä senvuoksi on luovuttu korkeista nousuista. Ja kun kunnat itse tämän ovat tehneet, niin toivotaan, että koko yhteiskunta, joka tämän lain mukaan tulisi kustannukset kantamaan, saattaa tehdä teitä, joita voi vaikeuksitta kulkea.

Ed. Fränti: Voimassaoleva määräys niihin teihin nähden, joita nykyään rakennetaan, on se että nousu saa olla 10 sadalta. Mutta joka asiaan vähänkin tarkemmin tahtoo tutustua, tulee huomaamaan, ettei nykyisiä teitä rakennettaessa ole noudatettu tuota määräystä. On paljon suurempia nousuja kuin 10 metriä sadalle metrille. Ja nähtävästi on ennen juuri jouduttu ehdottamaan vähennystä sentakia että nykyisiä teitä rakennettaessa ei ole tätä määräystä noudatettu. Minä puolestani katson aivan kohtuulliseksi tämän valiokunnan ehdotuksen.

Keskustelu 2 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan, mikäli on kysymys 2 §:stä, on edustaja Listo ehdottanut sellaisen muutoksen, että toinen lause tulisi kuulumaan: alkoon tien nousu olko suurempi kuin seitsemän sadalle, elleivät erinomaiset luonnonesteet vaadi suurempaa nousua sallittavaksi. Tulen nimittämään tätä edustaja Liston ehdotukseksi. Tästä on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 2 §:n valiokunnan mietinnön mukaan äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa on ed. Liston ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voittola. 2 § siis on hyväksytty valiokunnan mietinnön mukaan ja ed. Liston ehdotus on hylätty.

§§:t 3—11

esitetään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

12 §.

Keskustelu:

Ed. Perttilä: Tästä pykälästä valiokunnassa keskusteltaessa tehtiin sosialidemokratien taholta ehdotus, että ensimmäisen kappaleen lopussa oleva sana „pakkolunastettava“ muutettaisiin sanaksi „pakkoluovutettava“ ja samoin luonnollisesti toinen kappale samaan suuntaan. Tästä johtuisi, ettei sitä voitaisi eduskunnassa tehdä yksinään tähän pykälään nähden, vaan täytyisi järjestää asia siten, että asianomaiset virastot ynnä muut tulisivat tässä laissa myöskin osotetuiksi, joten ehdottaisin, että tämän pykälän johdosta tämä lakiehdotus lykättäisiin takaisin laki- ja talousvaliokuntaan, jotta valiokunta muodostaisi sen sellaiseksi, että nämä näkökohdat tulisivat esille.

Ed. Lylykorpi: Kannatan ed. Perttilän ehdotusta.

Ed. Grotenfelt: Jag anhåller om att få motsätta mig det af hr Perttilä framställda förslaget. Det synes mig icke föreligga någon anledning till att ändra 12 § i den af honom föreslagna riktning, då det skulle innebära en orättvisa emot den jordägande befolkningen att densamma skulle nödgas afstå ifrån eller lida inskränkningar i eganderätten till sin jord för nu ifrågavarande ändamål i annan ordning än den, som gäller för expropriation af fast egendom. Jag ber därför att få förorda godkännande utaf paragrafen.

Keskustelu 12 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan, mitä tulee käsillä olevaan 12 §:ään, on ed. Perttilä ed. Lylykorven kannattamana, ehdottanut, että ensimmäisessä kappaleessa oleva sana „pakkolunastettava“ muutettaisiin sanaksi „pakkoluovutettava“ ja että asetus palautettaisiin takaisin va-

liokuntaan, jotta asetukseen tehtäisiin ne muutokset, mitkä tämä muutosehdotus aiheuttaisi. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Perttilän ehdotukseksi. Asiassa on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 12 §:n valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on ed. Perttilän ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Perttilän ehdotus siis on hylätty ja 12 § on hyväksytty valiokunnan mietinnön mukaan.

13 §.

Keskustelu:

Ed. Paunu: Minä pyytäisin ehdottaa tämän 13 §:n ensimmäisen kohdan muutettavaksi seuraavasti: „Tientekoainetta teiden tekoon ja kunnossapitoon otettakoon siitä, mistä se maanomistajalle vahinkoa tuottamatta on edullista. Jos soran, hiekan, saven tai kiven ottamista varten on erityinen maa-alue hankittava, harkitkoon tientekohallitus, ellei muuten maanomistajan kanssa sovita, paljonko sellaisesta on lunastusta maksettava.“

Ed. Perttilä: Minä kannatan ed. Paunun tekemää ehdotusta.

Ed. Kurikka: Minä pyydän kysyä, kuka määrää, onko tientekoaineen otto maanomistajalle vahingoksi vai ei? Kaikissa tapauksissa voi maanomistaja itse aina väittää, että se on hänelle vahingoksi ja siinä tapauksessa voidaan tulla siihen, että maanomistaja aina voi kieltää soranoton maaltaan.

Keskustelu 13 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on edustaja Paunu edustaja Perttilän kannattamana tehnyt sellaisen ehdotuksen, että 13 §:n ensimmäinen momentti hyväksyttäisiin kuulumaan seuraavasti: Tientekoainetta teiden tekoon ja kunnossapitoon otettakoon siitä, mistä se maanomistajalle vahinkoa tuottamatta on edullista. Jos soran, hiekan, saven tai kiven ottamista varten on erityinen maa-alue hankittava, harkitkoon tientekohallitus, ellei muuten maanomista-

jan kanssa sovita, paljonko sellaisesta on lunastusta maksettava. Tulen nimittämään tätä edustaja Paunun ehdotukseksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 13 §:n valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Paunun ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 89 ei-ääntä. Ed. Paunun ehdotus siis on hylätty ja 13 § on hyväksytty valiokunnan mietinnön mukaan.

Ensimmäisen luvun otsakirjoitus hyväksytään.

II l u k u.

14 §.

Keskustelu:

Ed. Saarinen: Tämän 14 §:n ensimmäisessä momentissa mainitaan: „maanteiden teko ja kunnossapito tapahtuu valtiorahaston kustannuksella, ja hankitaan siihen tarvittavat varat niinkuin erittäin säädetään.“ Vaikkapa ei ole katsottavakaan oikeaksi eikä valtiotalouden kannalta edulliseksi, että valtion rahastoja jaotellaan eri osastoiksi, niin tokkohan sittenkään on syytä asioiden tällä kannalla ollessa, itseverotamisoikeudella lähteä tukemaan vakinaista valtiorahaston tilaa uusilla veroilla. Senvuoksi minä ehdotan tämän 14 §:n 1 momentin näin kuuluvaksi: „Maanteiden teko- ja kunnossapitokustannukset suoritetaan tientekorahastosta ja hankitaan siihen varat niinkuin siitä tässä asetuksessa erittäin säädetään.“

Ed. Mechelin: I första momentet utaf 14 § såges det, att „landsvägarna skola byggas och underhållas på statsverkets bekostnad“, och i det tredje momentets senare sats talas om att af guvernören skall „bestämmas, huruvida bekostandet af sagda anstalt (bro eller färja) skall åligga kronan eller stadskommunen“ o. s. v. Det förslag till ordnande af sakens finansiella sida, som ingår i förslaget till förordning om vägskatt motsvarar emellertid icke denna terminologi. Man kan icke säga att det är statsverket som bekostar landsvägarna, när

man för det ändamålet uppbär särskild skatt på basen af den kommunala taxeringen. Det synes att första momentet borde ändras därhän att det skulle lyda: Landsvägar skola byggas och underhållas förnämligast medels skattemedel på sätt därom särskildt stadgas. Uttrycket förnämligast är motiveradt, om man ställer sig på basen af dessa förslag, enär i 5 § uttryckligen talas om att äfven andra tillgångar kunna för ändamålet erhållas. Och det är ju ingenting omöjligt däruti, att ett särskildt anslag skulle kunna anvisas, som skulle reducera det belopp, hvilket bör uttagas genom vägs-katten. På det senare stället d. v. s. 3 mom. af 14 § vore åter en större redaktionell förändring af nöden för att man icke må begagna ordet kronan, hvilket ju med afseende å sättet, hvarpå dessa medel åstadkommas, är oegentligt. Det borde heta: Utgör vattendraget gränsen emellan lands- och stadskommun, bör i samma ordning bestämmas, huruvida bekostandet af sagda anstalt d. v. s. bro, färja eller flotta skall bestridas ur ofvannämnda skattemedel eller af stadskommun eller på hvarterda sättet. Jag vill icke här föreslå någon definitiv redaktionell förändring, men då ärendet i alla fall skall efter slutbehandlingen återgå till stora utskottet, så vore mitt förslag nu endast det, att landtdagen ville besluta, att i stället för termerna „statsverket“ och „kronan“, som begagnas i 14 §, en omredigering skall äga rum, som öfverensstämmer med beskaffenheten af de tillgångar, om hvilka i den särskilda förordningen förmålas.

Ed. Lylykorpi: Kannatan ed. Saarisens teckna förslaget.

Ed. Neovius: Första momentet innehåller icke blott principen att landsvägar skola byggas och underhållas med statsmedel, utan också dessutom en hänvisning till en särskild lag om vägs-katt och således en antydning om att en särskild skatt skulle komma i fråga för ändamålet. Då jag icke godkänner denna senare uppfattning skulle jag för min del föreslå att 1 mom. skulle återföras till den lydelse det hade under något tidigare år, så att det skulle innehålla endast: landsvägar skola byggas och underhållas med statsmedel. Resten af momentet skulle strykas. Ordalagen kunde sedan närmare justeras i stora utskottet.

Ed. Rosenqvist: Jag ber att få understöda hr Mechelins förslag.

Ed. Sundblom: Jag ber få understöda hr Neovius' förslag.

Keskustelu 14 §:stä julistetaan päätyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan 14 §:ään nähden on tehty kolme eri muutosehdotusta, joita kaikkia on kannatettu. Edustaja Saarinen on ehdottanut, että 14 §:n ensimmäinen momentti tulisi kuulumaan seuraavasti: maanteiden teko- ja kunnossapitokustannukset suoritetaan tierahastosta ja hankitaan siihen varat niinkuin siitä tässä asetuksessa erittäin säädetään. Tulen nimittämään tätä ehdotusta edustaja Saarisens ehdotukseksi. Edustaja Mechelin on ehdottanut, että sanojen „valtiotrahaston“ ja „kruunun“ sijasta käytettäisiin toisia nimityksiä, jotka paremmin soveltuvat niihin varoihin, jotka tähän tarkoitukseen todella tullaan käyttämään ja että suuri valiokunta saisi harkita tällaisen muutosehdotuksen. Tätä ehdotusta tulen nimittämään edustaja Mechelinin ehdotukseksi. Edustaja Neovius on ehdottanut, että ensimmäinen momentti tulisi kuulumaan vain näin: maanteiden tekeminen ja kunnossapito on valtiotrahastoilla suoritettava.

Mitä edustaja Mechelinin ehdotukseen tulee, niin huomaa, että valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n 3:ssa momentissa säädetään m. m.: „Ellei suuren valiokunnan ehdotusta muuttamattomana hyväksytä, lähetetään lakiehdotus sanamuodoltaan semmoisena kuin se eduskunnan päätöksellä on hyväksytty takaisin suureen valiokuntaan, jonka tulee puoltaa j. n. e.“. Tästä minun ymmärtääkseni johtuu, että eduskunnan täytyy toisessa lukemisessa myöskin muodostaa sanamuoto lopullisesti, ennenkuin se menee takaisin suureen valiokuntaan. Minun nähdäkseni siis edustaja Mechelinin ehdotusta valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti ei voida ottaa äänestyksen alaiseksi.

Asiassa olisi siis äänestettävä ainoastaan edustaja Saarisens ja Neoviuksen ehdotusten sekä valiokunnan mietinnön ehdotuksen välillä ja olisi siinä käsittääkseni parhaiten meneteltävä seuraavasti: Kun edustajain Saarisens ja Neoviuksen ehdotukset ovat toisilleen vastakkaisia, kohdistuen samaan momenttiin, olisi äänestyksen pohjaksi otettava 14 § valiokunnan mietin-

nön mukaan ja haettava sille vastaesitys, äänestämällä edustajain Saarisen ja Neoviuksen ehdotusten välillä ja sitten tulisi asettaa se näistä, joka voittaa, mietintöä vastaan.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys edustajain Neoviuksen ja Saarisen ehdotusten välillä:

Ken vastaesitykseksi valiokunnan mietintöä vastaan tässä kohden hyväksyy edustaja Neoviuksen ehdotuksen, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on eduskunta siinä kohden hyväksynyt edustaja Saarisen ehdotuksen.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Saarisen ehdotus siis on hylätty ja ed. Neoviuksen ehdotus on hyväksytty vastaesitykseksi valiokunnan mietinnölle.

2) Äänestys mietinnön ja edustaja Neoviuksen ehdotuksen välillä:

Ken hyväksyy 14 §:n valiokunnan mietinnön mukaan äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Neoviuksen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 87 jaa- ja 102 ei-ääntä. Eduskunta siis on hyväksynyt 14 §:n sellaiseksi, jommoiseksi edustaja Neovius sen on ehdottanut.

15 §.

Keskustelu:

Ed. Mäki: Minä ehdotan tämän 15 §:n jätettäväksi avonaiseksi siihen asti, kunnes tulee käsiteltäväksi 5:s luku, jossa on kysymys paikallisteistä, sillä minulla on aikomus tehdä siihen sensuuntainen muutosehdotus, jonka esitin silloin, kun oli kyseessä edustaja Grotenfeltin vastalause.

Ed. Kautto: Pyydän saada kannattaa edustaja Mäen tekemää ehdotusta.

Ed. Jonas Castrén: Minä vastustan tätä ehdotusta ja katson sen aivan tarpeettomaksi.

Keskustelu 15 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Edustaja Mäki on ehdottanut, että puheenalainen 15 § jätettäisiin avoimeksi

taikka sen sanamuoto vahvistamatta siksi kunnes 5:s luku, joka koskee paikallisteitten tekemistä ja kunnossa pitoa, tulee käsiteltäväksi. Tätä ehdotusta on edustaja Kautto kannattanut.

Koska edustaja Mäen ehdotus, jos se hyväksytään, keskeyttää tämän pykälän käsittelemisen, on siitä ensin äänestettävä, ennenkuin voimme jatkaa pykälän asiallista käsittelyä.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa 15 §:n asiallista käsittelyä, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Mäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta on siis, hyläten ed. Mäen ehdotuksen, päättänyt asiallisesti käsitellä 15 §:ää.

Puhemies: Haluaako kukaan tästä puheenvuoroa?

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Mäki: Koska eduskunta teki sellaisen päätöksen, ettei 15 §:ää jätetty avonaiseksi, tahdon minä ehdottaa, että 15 §:stä sen toinen momentti kokonaan poistettaisiin.

Ed. Häyrynen: Kannatan edustaja Mäen tekemää ehdotusta.

Ed. Jonas Castrén: Minun täytyy vastustaa tätäkin ehdotusta, koska siten poistettaisiin kunnalta mahdollisuus ottaa paikallistietä alueellaan tehdäkseen ja kunnossapitääkseen, mahdollisuus, joka kuitenkin saattaa olla monessa kohden sangen tarpeellinen.

Ed. Ahmavaara: Minä myöskin vastustan 15 §:n 2 momentin poistamista, sillä yleensä on tunnettu se kohtuuttomuus, että kuntien ja syrjäkylien, joitten pitää ottaa yleisten teitten tekoon osaa samassa suhteessa kuin muittenkin, jotka teitten varsilla asuvat, ja sen ohessa yksistään omalla kustannuksella ylläpitää kylätietä. Tämä jos mikään on kohtuutonta. Ja kun tässä nyt ei ole muuta kuin jätetty kunnalle oikeus, jos se, harkittuaan sen sopivaksi, haluaa ottaa nuo kylätietkin kunnan yhteisesti kustannettaviksi, niin eihän tämän valiokunnan ehdotuksen pitäisi olla mitään muuta kuin aivan oikeuden- ja kohtuudenmukainen ehdotus.

Ed. Mäki: Kun minun käsitykseni mukaan eduskunnan äsken tekemä päätös välillisesti tiesi sensuuntaisen ehdotuksen hylkäämistä, jonka minä olin tehnyt suuren valiokunnan mietintöön, että siinä tapauksessa, jos kunta ottaa paikallisteitä tehdäkseen, säädettäisiin alin veroraja siinä suhteessa, kuka joutuu verovelvolliseksi siihen rahastoon, josta suoritetaan paikallisteitten kunnossapito, ja kun tämän mukaan ei minkäänlaista alinta veromäärää saada, joutuvat kaikki työläiset ylläpitämään noita paikallisteitä, ja koska pidän sitä monessa suhteessa paljon surkuteltavampana asiantilana, kuin mitä nykyään on, olen sentakia tehnyt tämän ehdotuksen.

Keskustelu 15 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: 15 §:ää vastaan on edustaja Mäki edustaja Häyrysen kannattamana ehdottanut, että 15 §:n 2 momentti poistettaisiin. Tulen nimittämään tätä edustaja Mäen ehdotukseksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 15 §:n valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Mäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 108 jaa- ja 83 eiaantä. Ed. Mäen ehdotus siis on hylätty ja 15 § on hyväksytty valiokunnan mietinnön mukaan.

II luvun otsakirjoitus hyväksytään.

III luku.

16 §.

Keskustelu:

Ed. Lahdensuo: Minä pyytäisin ehdottaa, että 16 §:ssä olevat sanat „kolmen kalenterivuoden“ muutettaisiin sanoiksi „viiden kalenterivuoden“.

Kokemuksesta olen tullut näkemään, että kun tiet annetaan urakalla toimitettaviksi, niin urakka-ajan viimeisenä vuotena teitä aina huonommin korjataan, joten lyhintä aikaa olisi pidenttävää. Toiseksi, kun tiet kaikki tulevat myytäväksi huutokaupalla, lisää se suuresti kustan-

nuksia, että huutokauppatoimitukset koko maassa olisivat toimitettavat joka kolmas vuosi.

Ed. Junes: Minä pyydän kannattaa ed. Lahdensuon ehdotusta.

Ed. Malmivaara: Minäkin pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Lahdensuon ehdotusta.

Ed. Grotenfelt: Jag ber att få motsätta mig förslaget och anser, att det vore skäl att bibehålla bestämningen om minst tre kalenderår. Det finns icke anledning att höja denna tid, utan bör man lämna vederbörande tillfälle att kunna gå ned till tre år, ifall omständigheterna sådant påkalla.

Ed. Jonas Castrén: Minä pyydän yhtyä siihen käsitykseen, jonka ed. Grotenfelt on lausunut.

Keskustelu 16 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan, mikäli on kysymys 16 §:stä, on ed. Lahdensuo muitten kannattamana ehdottanut, että määräaika siinä muutettaisiin kolmesta vuodesta viideksi vuodeksi, joten ensimmäisen momentin loppupuoli tulisi kuulumaan: „vähintään viiden kalenterivuoden ajaksi kerrallaan“. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Lahdensuon ehdotukseksi. Asiassa on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 16 §:n valiokunnan mietinnön mukaan äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on ed. Lahdensuon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; ed. Lahdensuon ehdotus siis on hylätty ja mietintö on tässä kohden hyväksytty.

17 §

hyväksytään keskustelutta.

18 §.

Keskustelu:

Ed. Lilius: Osuuskuntalaki määrää nimenomaan, että osuuskunta on yhtiö. Näin ollen

on epätasmallista, niinkuin tässä on tehty, rinnastaa yhtiö ja osuuskunta. Johdonmukaisinta olisi jättää kokonaan osuuskunta tässä luettelematta. Koska kuitenkin voi olla käytännöllisistä syistä hyvä että se mainitaan, niin minä ehdotan, että tämä ensimmäisen momentin toinen rivi muodostetaan kuulumaan: „henkilö, osuuskunta tai muu yhtiö.“

Ed. Talas: Pyydän saada kannattaa ed. Liliuksen tekemää ehdotusta.

Ed. Grotenfelt: Jag vill för min del egentligen icke motsätta mig detta ändringsförslag, då det kan ha vissa skäl för sig, ehuru det dock varit ganska vanligt, att i författningsförslag uttrycka sig på detta sätt, emedan man därigenom velat särskildt framhålla skillnaden mellan bolag och andelslag, hvilka ju icke alldeles sammanfalla. Jag vill dock som sagdt icke motsätta mig förslaget.

Keskustelu 18 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöön, mikäli se koskee 18 §:ää, on ed. Lilius ed. Talaan kannattamana ehdottanut sen muutoksen, että ensimmäisessä momentissa sanat „yhtiö tai osuuskunta“ muutettaisiin sanoiksi „osuuskunta tai muu yhtiö“. Tulen nimittämään tätä ed. Liliuksen ehdotukseksi. Asiassa on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 18 §:n valiokunnan mietinnön mukaan äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa on edustaja Liliuksen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Liliuksen ehdotus siis on hylätty ja 18 § on hyväksytty valiokunnan mietinnön mukaan.

19 § hyväksytään keskustelutta.

20 §.

Keskustelu:

Ed. Paunu: Koska tämän asetusehdotuksen mukaan teiden kunnossapito muuttuu aivan toiselle periaatteelle, kuin millä se tähän saakka on ollut, niin tämä 20 § on aivan tarpeeton, jonka

tähden minä ehdotan, että se kokonaisuudessaan hylättäisiin.

Ed. Saarinen: Minä pyydän kannattaa edustaja Paunun tekemää ehdotusta.

Ed. Perttilä: Minä pyysin puheenvuoroa samasta syystä kuin edellinen puhuja, nimittäin kannattaakseni edustaja Paunun ehdotusta, sen vuoksi että tässä kaiketi lienee aikomus saada maanviljelijöille jonkunmoinen monopoli näiden uusien kruunun teettämäin teiden kunnossapidossa. Sen vuoksi minä pidän tätä pykälää aivan tarpeettomana. Kannatan siis edustaja Paunun ehdotusta.

Ed. Grotenfelt: Jag måste motsätta mig detta ändringsförslag på den grund, att om också vägbyggnadstungan enligt förslaget icke skulle ordnas så som den förut varit, utan blifva en statsangelägenhet, det likväl ligger vikt på, att den jordbrukande befolkningen under sådana tider, då sådd efter andra brådslande arbeten förekomma, icke skola kunna tvingas att genom väglagning vidtaga åtgärder för istandsättandet af vägarna. På denna grund synes det mig, att paragrafen kan godkännas, särskildt då det endast är i allmänhet som väglagning under antydda tider ej kan påbudas. Det gifves således tillfälle för myndigheterna att i hvarje särskildt fall förfara såsom sakens beskaffenhet påkallar.

Ed. Leino: Minäkin pyydän saada vastustaa edustaja Paunun tekemää ehdotusta jo senkin perusteella, että nämä pienet rajoitukset, joita 20 § sisältää, eivät millään tavalla tuota haittaa maanteiden kunnossapidolle ja niin ollen edustaja Paunun tekemä ehdotus ei ansaitse käsitykseni mukaan minkäänlaista huomiota.

Ed. Jonas Castrén: Minusta ei olisi lainkaan hyvin mietittyä, jos käsillä oleva pykälä poistettaisiin, kuten sosialidemokraattien taholta on ehdotettu, koska siitä ehdottomasti voisi olla seurauksena muun muassa, että teiden kunnossapito tulisi paljon kalliimmaksi, kuin jos pykälä pysytetään. Jos nimittäin pykälä poistettaisiin, jäisi asianomaisten valtaan määrätä maantien korjaaminen toimitettavaksi kevät- tai syystoukoa tehtäessä tai heiniä ja eloja korjattaessa, siis kalleimpana aikana. Joka siis ei ilmeisesti

ja tarkoituksellisesti tahdo tehdä maantierasitusta kalliiksi, hän ei voi muuta kuin puoltaa tämän pykälän pysyttämistä.

Ed. Perttilä: Kyllä edustaja Paunun ehdotusta voi täydellä syyllä puolustaa. On muitakin syitä, kuin edellisen puhujan mainitsema. Jos nimittäin lakiin tulee tällainen määräys, joka edellyttää, että yleensä ei ole näitä korjauksia tehtävä sellaisena aikana, jolloin kevät- tai syys-toukoja tehdään, niin usein sattuu, että juuri nuo toukoajat ovat sellaisia, jolloin tiet kipeimmin korjausta tarvitsevat. Kevätaikana esimerkiksi useimmilla seuduilla maantiet ovat aivan kurjassa kunnossa. Ja kun tällainen määräys kerran lakiin tulee, niin kyllä laintulkitsijat ovat yksimielisiä siitä, että tämä edellyttää, että jonkunlaisen pakon vallitessa voidaan käskä noina määrättyinä aikoina teiden tekoon. Sen vuoksi minulla on täysi syy kannattaa edustaja Paunun tekemää ehdotusta.

Ed. Oskari Laine: Maassamme on olemassa vuosisatojen kokemus tällaisten määräysten johdosta, jotka mietintöön on otettu eikä minkäänlaista haittaa ole siitä tuntunut olevan. Sen vuoksi minä pyydän ehdottomasti kannattaa valiokunnan ehdotusta.

Ed. Saarinen: Minä vain pyydän huomauttaa edustaja Laineen huomautuksen johdosta, että tämä määräys on ollut luonnollinen silloin, jolloin tientekovelvollisuus on ollut yksinomaan maanomistajilla. Mutta nyt kun asianlaita muuttuu ja tietä ruvetaan urakalla teettämään tai tiehallitus jollain muulla keinoin niitä teettää, tahtovat maanomistajat saada tilaisuuden itselleen tulla kilpailemaan, ettei työläiset saisi teiden kunnossapidosta ansiota ja tästä on se etu myöskin, että he saavat työvoimansa halvemmalla kiireinä työaikoina.

Ed. Tulikoura: Minäkin pyydän huomauttaa, etteivät lakiehdotuksen vastustajat ole voineet esittää mitään pätevää syytä siihen, että tiet nykyään olisivat olleet epäkunnossa, vaikka nykyinen laki tekoajan suhteen on samallinen kuin ehdotettukin, joten huomautukset ovat kokonaan perusteettomat.

Ed. Roos: Jag ville fästa uppmärksamheten vid en omständighet, som talar för bibehållan-

det af paragrafen uti den lydelse, som lag- och ekonomiutskottet har gifvit åt densamma, nämligen den, att här är fråga icke endast om allmänna landsvägar, utan äfven angående lagning af bygdevägar, såsom framgår ur § 49, som uttryckligen nämner, att stadgandet i § 20 gäller också angående bygdeväg, och vägdelägarena enligt författningsförslaget, kunna besluta att in natura underhålla bygdeväg.

Keskustelu 20 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan, mikäli se koskee tätä pykälää, on edustaja Paunu ehdottanut, että 20 § poistettaisiin. On siis äänestettävä valiokunnan mietinnön ja edustaja Paunun ehdotuksen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puheenalaisen 20 §:n valiokunnan mietinnön mukaan äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on 20 § edustaja Paunun ehdotuksen mukaisesti poistettu.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. 20 § on siis hyväksytty valiokunnan mietinnön mukaan.

§§:t 21—25 esitetään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

26 §.

Keskustelu:

Ed. Listo: Tässä on käytetty sanoja „uskottu mies“. Ne esiintyvät pykälän jokaisessa momentissa. Kun mainituilla sanoilla tässä tarkoitetaan samaa mitä ulosottolaissa tarkoitetaan „välitysmiehellä“, niin ehdotan, että sanat „uskottu mies“, „uskotut miehet“ muutetaan „välitysmieheksi“. Silloin ei synny mitään epäilystä siitä, että tässä tarkoitetaan sellaisia riidan ratkaisijoita, joiden päätöksille ulosottolaki tunnustaa pätevyyden.

Ed. Jonas Castrén: Pyydän saada kannattaa viimeksi tehtyä ehdotusta.

Keskustelu 26 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan 26 §:ään nähden on edustaja Listo edustaja Jo-

nas Castrénin kannattamana ehdottanut, että sanat „uskottu mies“ ja „uskotut miehet“ jokaisessa momentissa vaihdettaisiin sanaksi „välitysmies“ ja „välitysmiehet“. Tulen nimittämään tätä ehdotusta edustaja Liston ehdotukseksi. Siitä on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 26 §:n valiokunnan mietinnön mukaisesti, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Liston ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Edustaja Liston ehdotus on siis hyväksytty.

27 §.

Keskustelu:

Ed. Kallio: Ensimmäisessä momentissa sanotaan: „Maantie on lumiesteen sattuessa pidettävä auki lumireellä ja luomisella.“ Nyt on monessa kunnassa otettu käytäntöön sellainen tapa, että ei ajeta lumirekeä, vaan pidetään tiet kunnossa ainoastaan luomisella, jonka tähden minä ehdottaisin, että tämän kohdan loppu muutettaisiin kuulumaan: „lumireellä tai luomisella“.

Ed. Leino: Kannatan edustaja Kallion tekemää ehdotusta.

Ed. Kurikka: Minä kannatan myöskin edustaja Kallion ehdotusta.

Ed. Pennanen: Minun mielestäni tämä edustaja Kallion tekemä ehdotus ei ole tarpeen vaatima. Nykyisinkin on asia sillä tavalla, että muutamissa erityisissä tapauksissa myönnetään vapautusta kunnille lumireenvedosta. Ja samalla tavalla voi tapahtua tämänkin lain suhteen. Tämän kyseenalaisen pykälän 3:nnessä momentissa käy selville, että missä liike on vähäinen tai paikkakunnan olosuhteet muuten antavat siihen aihetta, saattaa kuvernööri, tiehallitusta kuulusteltuaan, määrätä, että lumireenvetoa maantiellä ei tarvitse toimittaa.

Ed. Jonas Castrén: Minä en myöskään voi tehtyä ehdotusta kannattaa, ensinnäkään niistä syistä, jotka edustaja Pennanen jo mainitsi, mutta myöskin siitä syystä että on ta-

pauksia, jolloin lumiesteen sattuessa maantie on pidettävä auki molemmilla tavoilla, sekä lumireellä että lumenluomisella.

Keskustelu 27 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan 27 §:ään nähden on edustaja Kallio useampien kannattamana ehdottanut, että loppuosa kuuluisi: „pidettävä auki lumireellä tai luomisella“. Tulen nimittämään tätä ehdotusta edustaja Kallion ehdotukseksi. Asiasta on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 27 §:n valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Kallion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Kallion ehdotus siis on hylätty ja 27 § on hyväksytty valiokunnan mietinnön mukaan.

§:t 28—33 ja III luvun otsake esitetään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

IV l u k u.

34 §.

Keskustelu:

Ed. Virkki: Tässä pykälässä puhutaan tiehallituksen valitsemisesta kuhunkin maalaiskuntaan. Mutta tässä ei millään tavalla määritellä, miten on erimielisyyksien sattuessa äänestettävä. Tässä siis tahdotaan säilyttää voimassa nykyinen kunnallinen ääniasteikko. Olisi väärin, että nyt, kun pakotetaan tierasitukseen osaaottamaan palkkatyöläiset ja köyhälistö, että nyt vielä tähän lakiin koetettaisiin sovittaa nykyistä kunnallista ääniasteikkoa. Ehdotan sentähden, että tähän pykälään lisättäisiin kolmas momentti, joka tulisi kuulumaan: Erimielisyyksien sattuessa ratkaistaan asiat kuntakokouksessa yksinkertaisella äänten enemmistöllä, jossa jokaisella tieveroa maksavalla kuntalaisella on yksi ääni.

Ed. Mäki: Kannatan edustaja Virkin tekemää ehdotusta.

Ed. Grotenfelt: Jag kan icke finna skäl för en sådan ändring, som här föreslagits. Om kommunalförfattningarna i en framtid blifva

ändrade i sådan riktning, kan det vara en annan sak. Men det är ganska naturligt, att man för närvarande förfar efter de grundsatser, som gälla för handläggning af ärenden inom kommunalstämman. Jag föreslår godkännande af paragrafen sådan den är.

Keskustelu 34 §:stä julistetaan päättäneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan tässä kohden, joka koskee 34 §:ää, on edustaja Virkki edustaja Mäen kannattamana ehdottanut, että pykälään liitettäisiin kolmas momentti, joka kuuluisi seuraavasti: Erimielisyyksien sattuessa ratkaistaan asiat kuntakokouksessa yksinkertaisella äänten enemmistöllä, jossa jokaisella tieveroa maksavalla kuntalaisella on yksi ääni. Tulen nimittämään tätä ehdotusta edustaja Virkin ehdotukseksi. Asiasta on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 34 §:n valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Virkin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 105 jaa- ja 84 ei-ääntä. Ed. Virkin ehdotus siis on hylätty ja 34 § on hyväksytty valiokunnan mietinnön mukaan.

§§:t 35 ja 36 sekä IV luvun otsake esitetään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

V luku.

§§:t 37—42 esitetään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

43 §.

Keskustelu:

Ed. Mäki: Minulla on tarkoituksena vielä kerran koettaa tehdä tähän asetusehdotukseen muutosehdotus. Ehdotan että 43 § tulisi kuulumaan seuraavasti: Kustannukset paikallistiestä, jonka kunta on ottanut tehdäkseen ja kunnossa pitääkseen, suoritetaan kunnan siihen tarkoitukseen kannetuista varoista.

Eilen, kun oli käsiteltävänä suuren valiokunnan mietintö, silloin minä lyhykäisyydessä esitin, minkä suuntaiset perusteet tulisivat määrät-

täviksi veronkannolle tämmöisessä tapauksessa, jos kunta ottaa paikallistien tehdäkseen, joten minun ei tarvitse niitä tietystikään edelleen uudistaa. Minä vaan toivon, että nyt ryhtyisivät tätä minun ehdotustani kannattamaan, tietysti muutkin porvarit, mutta etupäässä maalaisliittolaiset (Vasemmalta: turha toivo!), sillä esimerkiksi eilen edustaja Kallio, vielä senkin jälkeen kun täällä oli väittely suoritettu, oli sitä mieltä, että minä olin asiassa erehtynyt, kun minä väitin, että työläisluokkakin joutuu tien-tekovelvolliseksi. Tämän mukaan kunta voi ottaa paikallistiet tehdäkseen ja kunnossa pitääkseen, ja siihen tarvittavat varat suoritetaan kunnan yleisistä varoista. Kyllä kai herrat tietävät, mitenkä ne varat kootaan, ja kenelle verovelvollisuus siirtyisi, niin, ettei minun tarvitse sitä tässä selvittää. Minä siis lämpimästi toivoin, että maalaisliittolaiset ja muukin osa maalaisporvaristosta olisi niin ihmisystävällinen, kun he kerran sanovat harrastavansa työläisluokan-kin etujen korjaamista, että he ryhtyisivät kovalla voimalla ja tarmolla kannattamaan tätä minun ehdotustani.

Ed. Lylykorpi: Kannatan ed. Mäen ehdotusta.

Ed. Grotenfelt: Om en gång en kommun åtager sig att anlägga och underhålla en bygdeväg, tyckes det vara naturligt, att kostnaderna för detta underhåll utgå från kommunens allmänna medel. Den omständigheten att också personer, som höra till den arbetande befolkningen, sálunda kunde komma att delta i dessa kostnader, synes icke med skäl kunna anföras emot grundsatsens riktighet. För öfrigt förhåller det sig så, att äfven då kommun icke öfvertagit en bygdeväg, kan en person, som hör till den arbetande befolkningen och har nytta af denna väg, komma att delta i kostnaden för densamma. Ty enligt de grunder, som i detta afseende äro stadgade i 15 och 42 §§, äro de, som hafva behof af bygdeväg eller draga däraf nytta, skyldige att delta i underhållet enligt åsatta vägenheter, hvilka storlek vägdel-egarena bestämma. Det synes mig därför icke vara skäl att i förevarande fall afvika från denna grundsats.

Ed. Perttilä: Täällä yleiskeskustelun aikana yleensä maatilain omistajain taholta koe-

tettiin uskotella, että sosialidemokraatit ovat selaisessa asemassa, että heidän täytyy vastustaa omia etujansa ja koetettiinpa vielä uskotella, että esimerkiksi kaikkein köyhimmät eivät mitenkään tule tästä tämän uuden tielain mukaan verovelvollisiksi teiden tekemiseen ja kunnossapitämiseen nähden. Tämä kyseessä oleva kohta on kaikkein selvin todistus siitä, että sillä tavallahan ei asianlaita ole. Meille kuntien nykyiset verotukset kootaan tavattoman pienituloisilta. Osaksi jo se edellyttää, että ne, jotka täällä eilen iltana pitkiä surkeita valitusseurusteluja, vetelivät siitä, miten maaseudulla köyhät maanomistajaraukat, joilla ei ole edes kunnan rattaitakaan itsellään, saavat ottaa osaa maanteiden tekoon, niin tavattoman suureen rasitukseen kuin täällä kuvailtiin. Niiden samojen edustajien taholta voitaisiin tässä kysymyksessä jatkaa samaa virttä, koettaa todentaa, että kaikkien pientuloisimpien kannettavaksi ei timentekorasitusta tule. Tässä voitaisiin esittää jokin pieni esimerkki. Ajatellaan vain sellaisia itsellisiä, työläisiä, jotka talvisaikana saavat kävellä viikko-kausia joutilaina ja kuitenkin näille samoille henkilöille, jotka perheineen saavat olla ravinnon puutteessa, näille samoille henkilöille tämän saman lain mukaan asetetaan tieäyriä, ellei tämän lain määrittämien tieäyrien muodossa, niin kuitenkin timentekokustannuksia kunnallisverojen muodossa.

Ed. Lohi: Minä pyydän kannattaa ed. Mäen tekemää ehdotusta. Se käsitys, minkä hän on ehdotuksensa perusteluksi tuonut esiin, on minun mielestäni aivan oikea.

Keskustelu 43 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan tässä kohden on edustaja Mäki toisten kannattamana ehdottanut, että 43 § saisi seuraavan muodon: „Kustannukset paikallistiestä, jonka kunta on ottanut tehdäkseen ja kunnossa pitääkseen, suoritetaan kunnan siihen tarkoitukseen kanne-tuista varoista.“ Nimitän tätä ehdotusta edustaja Mäen ehdotukseksi. Asiasta on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puheenalaisen 43 §:n valiokunnan mietinnön mukaan äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Mäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 81 jaa-ääntä, 105 ei-ääntä.

Eduskunta siis on hyväksynyt 43 §:n ed. Mäen ehdottamassa muodossa.

Ed. Ahmavaara: Pyydän merkitä vastalauseeni tätä päätöstä vastaan, koska se on omiansa tekemään yhä sekavammaksi tätä lainsäädäntöä.

44 §.

Keskustelu:

Ed. Listo: Sen sanamuutoksen johdosta, jonka eduskunta teki 26 §:ään, ehdotan, että tässäkin pykälässä käytetyt sanat „uskottujen miesten“ muutetaan sanaksi „välitysmiesten“.

Ed. Jonas Castrén: Kannatan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on tässä kohden ed. Listo tehnyt sen ehdotuksen, että sanat „uskottujen miesten“ vaihdettaisiin sanoiksi „välitysmiesten“. Nimitän tätä ehdotusta ed. Liston ehdotukseksi. Asiasta on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 44 §:n valiokunnan mietinnön mukaan äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on ed. Liston ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Puheenaolevaan pykälään on siis päätetty tehtäväksi ed. Liston ehdottamat muutokset.

§§:t 45—50 ja V luvun otsakirjoitus esitetään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

VI luku.

§§:t 51—52 ja VI luvun otsakirjoitus hyväksytään järjestänsä keskustelutta sekä samoin

VII luku.

§§:t 53—58 ja VII luvun sekä lakiehdotuksen otsakirjoitukset.

Asetus

tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä.

Puhemies: Nyt esitetään asetukset tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä. Tämän suhteen on edustaja Mäki tehnyt ehdotuksen, että asetukset lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jotta se antaisi lausuntonsa siitä. Minun käsittääkseni tästä ed. Mäen ehdotuksesta kyllä voidaan äänestää. Ehdotus on kuitenkin senlaatuinen, että jos se hyväksytään, niin asetuksen jatkuva käsittely keskeytyy, joten siitä täytyy ensin äänestää, ennenkuin päästään pitemmälle. Kehotan siis seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa ensin tähän ed. Mäen ehdotukseen, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan taikka myös asiallisen käsittelyn jatkamiseen.

Keskustelu:

Ed. Mechelin: För min del vore jag beredd att ingå i granskning af förslaget angående vägs-katten, hvarvid jag förutsätter, att ärendet sedan återgår till stora utskottet.

Ed. Jonas Castrén: Minä vastustan tätä ehdotusta. Kuten laki- ja talousvaliokunnan mietinnöstä käy esille, on siihen liitetty valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8 teiden tekemistä ja kunnossapitoa maalla koskevain eduskuntaesitysten johdosta, mikäli ne koskevat tieveroa. Tämä mietintö annettiin toukokuun 12 p:nä 1910. On siis jo olemassa tässä asiassa valtiovarainvaliokunnan mietintö. Ehdotus asian lykkäämisestä valtiovarainvaliokuntaan ei siis tiedä mitään muuta kuin tämän asian hidastuttamista tai hautaamista.

Ed. Kallio: Ed. Castrénin mainitsemalla perusteella minäkin vastustan tämän kysymyksen valtiovarainvaliokuntaan lähettämistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Edustaja Mäki on ehdottanut, että, ennenkuin jatketaan asiallista käsittelyä, tämä asetusten tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Tulen nimittämään tätä ehdotusta edustaja Mäen ehdotukseksi. Asiasta on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Mäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 89 ei-ääntä. Edustaja Mäen ehdotus siis on hylätty ja eduskunta on päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

1 §

hyväksytään keskustelutta.

2 §.**Keskustelu:**

Ed. Mechelin: Den skatt, hvarom här är fråga, skiljer sig från vanlig beskattning däri, att den utgör, hvad man kallar en repartitions-skatt, en fördelningsskatt. Så är också fallet med den kommunala direkta beskattningen. Då denna lag kommer till stånd, så är det icke för de skattskyldiga på förhand afgjort, huru stor skatt enhvar skall betala, utan grunderna äro fastställda, enligt hvilka en viss utgiftssumma sedan skall fördelas. Vid sådant förhållande ligger det enligt min tanke särskild vikt uppå, att man icke må utsträcka skattskyldigheten för lågt ned på de små inkomsterna. Härmed afser jag nu inte 2 §:ns moment a, som gäller endast jordegarene. Det är genom denna bestämning i moment a, som lagstiftaren intager den ståndpunkten att de, hvilka hittills ensamt burit tungan för vägars byggande och underhåll, framdeles också skola bära den i jämförelsevis något högre grad än öfriga skattskyldiga med motsvarande inkomst. Men jag tillåter mig föreslå en förändring i de följande momenten b och c. Enligt min tanke böra vägören icke påläggas redan vid 800 marks inkomst på landet och 1,500 mark i stad. Jag tillåter mig föreslå att moment a skulle ändras sålunda att i stället för minst 800 mark om året skulle bestämmas minst 1,000 mark om året och i moment c „kommunalbeskattning underkastad inkomst i stad, som utgör minst 1,500 mark om året“ skulle ändras till „minst 2,000 mark om året“. Moment d skulle bli oförändradt. Enligt den statistik öfver skattbar inkomst i stads- och landskommun, som finnes tillgänglig och äfven meddelats uti lag- och ekonomiutskottets betänkande vid en af de

föregående landtdagarna, skulle ju visserligen en icke alldeles ringa inkomstsumma härigenom undandragas från vägöreskatten, men denna befrielse vore enligt min tanke fullt skälig. Då man vill underlätta ställningen för jordegarna genom att fördela kostnaderna för vägnarnas byggande och underhåll på medborgarna i allmänhet, så bör man, ehuru skattebeloppet per öre sannolikt blir ganska ringa, därifrån fritaga dem, hvilkas inkomst är så ringa att den knappast förslår till lifsuppehållet. Det är på dessa motiv, jag tillåter mig föreslå anförda förändring.

Ed. Annala: Pyytäisin ehdottaa että 2 §:n c) kohta tulisi kuulumaan, „kunnallisverotuksen alainen tulo kaupungissa, esikaupungissa ja tehdaspaikassa, joka on vähintään 1,500 markkaa vuodessa“ j. n. e. Sillä muuten on asia aivan kohtuuton. Otan nyt esimerkin omalta paikkakunnaltani, Raunistulan esikaupungin, joka on ikäänkuin Turun kaupunkia, mutta kuuluu kuitenkin kunnallisessa suhteessa Maarian kuntaan. Siellä on jotenkin samat elinehdot kuin Turun kaupungissa. Turun kaupungissa on veroäyryn peruste 400 markkaa ja Maarian kunnassa 150 markkaa. Maarian kunnassa nousevat kunnallisverot nykyään noin 5 % vuosituloista. Jos tähän vielä lisätään tieverot kaikille esikaupungin asukkaille maalaissensuksen mukaan, niin tulee se mielestäni äärettömän raskaaksi. Pykälässä ei tehdä minkäänlaista eroa, sanotaan vain „kaupungissa“. Jos vertaa esimerkiksi Naantalin kaupunkia Raunistulan esikaupunkiin, niin täytyy ehdottomasti tulla siihen tulokseen, että Naantali on maalaiskunnan asemassa Raunistulan esikaupunkiin nähden. Ehdottamani muutos olisi mielestäni aivan paikallaan, sillä esikaupungissa yleensäkin ovat elinsuhteet jotenkin samat kuin kaupungeissakin, josta täällä jo yleiskeskustelussa huomautettiin. Samoin tehdaspaikoilla useassa tapauksessa ovat elinehdot vieläkin kalliimmat kuin monessa kaupungissa. Siis tämä muutos olisi mielestäni kovin tarpeellinen.

Ed. Saarinen: Minä ehdottaisin tämän toisen pykälän kuuluvaksi tällä tavalla:

„Tieverosuoritukseen ovat velvolliset:

- a) metsänmyynti- ja korkotulot siten, että asetetaan yksi tieäyri jokaiselle 100 markalle;
- b) muu kuin a) kohdassa mainittu kunnallis-

verotuksen alainen tulo maalla, joka on vähintään 1,000 markkaa vuodessa;

- c) kaupungissa kunnallisverotuksen alainen tulo, joka on vähintään 1,500 markkaa vuodessa; kuitenkin korkotulot verotettavat niinkuin a) kohdassa mainitaan.“

Ed. Leivo: Pyydän kannattaa edustaja Saarisen ehdotusta.

Ed. Helenius-Seppälä: Pyydän kannattaa edustaja Mechelinin ehdotusta.

Ed. Pennanen: Minä vastustan edustaja Mechelinin tekemää ehdotusta. Tässä yhteydessä pyydän huomauttaa, että 1907 ja 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä, kun tätä asiaa valmisteltiin laki- ja talousvaliokunnassa, niin silloin sosiaalidemokraattiset valiokunnan jäsenet molemmilla mainitsemillani valtiopäivillä liittivät valiokunnan mietintöön vastalauseen, jossa ehdotettiin verotuksen alkavaksi maalla 800 markasta ja kaupungissa 1,500 markasta. Ei se silloin tuo verotusperuste heidänkään mielestään niin kovin kohtuuton ollut. Jos nyt edustaja Mechelinin ehdotuksen mukaisesti määrättäisiin verotus maalla alkavaksi vasta 1,000 markasta, niin tietäisi se sitä, että noin 3 % itsellisistä, käsityöläisistä ja yleensä niin sanottuun työväenluokkaan kuuluvista kansalaisista tulisi mukaan tieveron maksamiseen. Se olisi siis niin perin vähäinen joukko lisää maksuvelvollisia mitä maalla saataisiin. Arvelen että näidenkin mainitsemieni luokkain keskuudessa on kuitenkin enemmän kuin 3 % sellaisia, jotka kykenevät vallan yhtä hyvin, monessa suhteessa pareminkin suorittamaan tuon tieäyryn johdosta maksettavan veron kuin konsanaan pikkutilalliset. Minä muuten luulen, ettei tämä asia paljokaan tuosta tehdystä muutosehdotuksesta hyödy. Minusta nimittäin kokemus näyttää että sikäli kuin porvarillisella taholla tehdään sen-
sukseen nähden myönnetyksiä, sikäli sosiaalidemokraattisella taholla siirrytään yhä edemmä vaatimuksissa.

Ed. Riihelä: Samoilla perusteilla kuin edellinen puhuja minäkin vastustan tätä tehtyä ehdotusta ja pyydän vielä huomauttaa, että se vaikuttaa liian suuressa määrässä kaikkiin niihin laskelmiin, joita tässä mietinnössä on, ja vaikuttaisi suuressa määrässä seuraavaankin

pykälään. Samalla myöskin huomautan, että nyt tämän periaatteen mukaan maanomistajillekin tulisi seuraamaan lisä-äyriä vasta sitten, kun heidän tulonsa nousee 1,000 markkaan. Monissa seuduissa on kyläkuntia, joissa vain harvoilla maanviljelijöillä onkaan tuloja taksoitettuna enempää kuin 1,000 markkaa.

Ed. Tainio: Minä yhdyin edustaja Annalan ehdotukseen, sillä erotuksella, että maalla alin verotettava tulo olisi 1,500 ja kaupungeissa sekä esikaupungeissa 2,400 markkaa.

Ed. Hämäläinen: Minä myöskin yhdyin edustaja Annalan ehdotukseen, mikäli se koskee esikaupunkien ja tehdasseutujen yhdistämistä samaan asemaan kaupunkien kanssa. Raha-määrien suhteen kannatan edustaja Tainion ehdotusta.

Keskustelu 2 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on tehty useampia muutosehdotuksia.

Edustaja Mechelin edustaja Helenius-Seppälän kannattamana on ehdottanut että 2 §:n b) kohdassa verotuksenalainen tulo määrättäisiin 800 markan sijasta 1,000 markaksi ja että c) kohdassa verotuksenalainen tulo määrättäisiin 2,000 markaksi. Tulen nimittämään näitä ehdotuksia edustaja Mechelinin ehdotuksiksi.

Edustaja Annala on ehdottanut c) kohtaan sen muutosehdotuksen, jonka me tässä kuulumme. Hänen ehdotustaan sellaisenaan ei ole kannatettu, joten se ei tule äänestyksenalaiseksi.

Edustaja Saarinen on ehdottanut toiseen pykälään seuraavat muutokset: että mietinnössä olevan a) kohdan sijaan tulisi näin kuuluva a) kohta: „metsänmyynti sekä korkotulot siten, että asetetaan yksi tieäyri jokaiselle täydelle sadalle markalle“; että b) kohta tulisi siis kuulumaan näin: „muu kuin a) kohdassa mainittu kunnallisverotuksen alainen tulo maalla, joka on vähintään 1,000 markkaa vuodessa“; että c) kohta tulisi kuulumaan seuraavasti: „kaupungissa kunnallisverotuksen alainen tulo, joka on vähintään 1,500 markkaa vuodessa; kuitenkin ovat korkotulot verotettavat niinkuin a) kohdassa mainitaan“. Tulen nimittämään näitä ehdotuksia edustaja Saarisen ehdotuksiksi. Niitä on kannattanut edustaja Leivo; d) kohta jää paikalleen muuttumattomaksi.

Edustaja Tainio edustaja Hämäläisen kannattamana on ehdottanut pykälään seuraavat muutokset: että b) kohdassa mainitun 800 markan vuositulon asemasta määrättäisiin vähintään 1,500 markan tulo alimmaksi verotettavaksi tuloksi, sekä että c) kohta tulisi kuulumaan seuraavasti: „kunnallisverotuksen alainen tulo kaupungeissa, esikaupungeissa ja tehdaspaikoissa, joka on vähintään 2,400 markkaa vuodessa“. Tulen nimittämään näitä ehdotuksia edustaja Tainion ehdotuksiksi.

Mitä tulee menettelyyn äänestettäessä, niin on ensinnäkin otettava huomioon, että edustaja Saarinen ehdottaa muutosehdotuksia a), b) ja c) kohtiin; ja sikäli kun minä vain käsittää, on hänen ehdotuksensa yksi kokonaisuus. Ehdotettuaan a) momentissa verotettavaksi vain metsänmyynti- ja korkotulot siten, että asetetaan yksi tieäyri jokaiselle täydelle sadalle markalle, hän b) kohdassa sanoo: muu kuin a) kohdassa mainittu kunnallisverotuksen alainen tulo j. n. e. Siis hänen b) kohtansa on vain sanamuodoltaan sama kuin ed. Mechelinin ehdotus, mutta sisällykseltään on se aivan toinen, sillä se viittaa toisellaiseen a) kohtaan. Samoin ed. Saarisen ehdotuksen c) kohta, jossa niinkään viitataan hänen ehdottamaansa eikä mietinnön a) kohtaan. Tämän vuoksi on minusta ed. Saarisen ehdotus muihin tehtyihin ehdotuksiin nähden pidettävä yhtenäisenä. Seuraavista ehdotuksista ovat ed. Mechelinin ehdotus b) kohdan muuttamisesta ja ed. Tainion ehdotus b) kohdan muuttamisesta keskenään vastakkaisia, mutta tehtyihin ehdotuksiin c) kohtaan nähden ne eivät ole vastakkaisia. Samoin ed. Mechelinin ja Tainion ehdotukset c) kohtaan nähden ovat keskenään vastakkaisia, mutta eivät ole vastakkaisia niihin ehdotuksiin nähden mitä on tehty b) kohtaan. Jos tämä minun käsitykseni on oikea, tulisi äänestettäessä meneteltäväksi seuraavalla tavalla.

Olisi äänestettävä b) kohdasta ensin vastustusten ed. Mechelinin ja Tainion ehdotusten välillä ja haettava vastaehdotus mietinnön b) kohdalle siten, että ensin äänestetään ed. Mechelinin ja Tainion ehdotusten välillä ja se niistä, joka voittaa, asetetaan mietinnön b) kohtaa vastaan. Sitten äänestetään vastatusten ed. Mechelinin ja Tainion c) kohtaa koskevista ehdotuksista ja asetetaan se niistä, joka voittaa, valiokunnan mietinnön c) kohtaa vastaan. Kun b) ja c) kohtiin tehdyistä muutosehdotuksista on

äänestetty, tulee äänestettäväksi mietinnön a), b) ja c) kohdista sellaisina, miksi edellisissä äänestyksissä ovat hyväksytyt, vastakkain ed. Saarisen ehdotuksen kanssa.

Hyväksytäänkö tällainen menettely?

Tästä puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Listo: Minä voin tunnustaa herra puhemiehen äänestusehdotuksen teknillisesti teräväksi, mutta minusta tuntuu, että tämä ehdotus on tehty liian mutkalliseksi. Olen nimittäin käsittänyt ed. Mechelinin, Tainion ja Saarisen ehdotukset kunkin kokonaisuudeksi ja niin ollen ne voitaisiin äänestää kokonaisuuksina vastakkain, ja se niistä, joka tulee voitolle, äänestetään valiokunnan ehdotusta vastaan. Ehdotan tätä menettelyä noudatettavaksi.

Ed. Tokoi: Samalla kun minä tunnustan, että puhemiehen ehdotus, mikäli se koskee b) ja c) kohtia tuntuu sangen oikealta, niin minun käsitykseni mukaan joutuu äänestäjä kiusalliseen asemaan siinä, jos hän esimerkiksi tahtois jossakin toisessa kohdassa, esimerkiksi a) kohdassa kannattaa ed. Saarisen ehdotusta, mutta b) tai c) kohdissa joko ed. Tainion tai ed. Mechelinin tekemää ehdotusta. Äänestäjä ei voisi tässä tapauksessa täydellisesti päästä tarkotuksensa perille. Siitä syystä minusta tuntuu, että olisi jokaisesta kohdasta äänestettävä erikseen siten, että ensin ed. Saarisen ehdotus a) momenttiin nähden asetettaisiin vastaehdotukseksi mietintöä vastaan ja että sitten meneteltäisiin samoin myöskin jokaiseen seuraavaan kohtaan nähden.

Puhemies: Näiden lausuntojen johdosta tahdon lausua että luullakseni minun äänestusehdotukseni on ainoa mahdollinen. Sillä jos tehdään niinkuin ed. Tokoi ehdottaa, eli äänestetään erikseen a) kohdasta, niin ed. Saarisen ehdotus b) kohdasta ja samoin c) kohdasta tulee olemaan aivan toinen kuin mitä hän on tarkoittanut. Sellainen ei käy päinsä; ed. Saarisen ehdotukselle ei tehdä silloin oikeutta, hän ei saa äänestyksen alaiseksi tekemäänsä ehdotusta semmoisenaan. Kun äänestetään hänen ehdottamaansa c) kohtaa, niin se tulee sisältämään aivan toista kuin mitä ed. Saarinen on ehdottanut. En siis katso voivani suostua ed. Tokoin ehdotukseen. Siitä mitä olen lausunut

ed. Tokoin ehdotuksesta käy jo selville, että en katso olevan syytä ed. Listonkaan muistutukseen. Muutosehdotukset b) ja c) kohtaan ovat faktillisesti erillisiä, niin että niitä ei ole hyvä yhdistää.

Ed. Jonas Castrén: Minun täytyy olla samaa mieltä kuin ed. Listo. Ne kaikki kolme ehdotusta, jotka täällä on tehty, koskevat tosin yksi pykälän kaikkia kohtia, toiset kaksi ainoastaan kahta kohtaa, mutta ne ovat kaikissa tapauksissa eri ehdotuksia ja minun ymmärtääkseni on näiden välillä etsittävä vasta-äänestysesitystä valiokunnan mietintöä vastaan.

Ed. Grotenfelt: Jag ber för min del att få understöda det af hr talmannen framställda omröstningssättet. Jag gör det på de skäl, som hr talmannen anför. Det synes vara det riktiga sättet af förfara för att få fram alla förslag till deras rätta innebörd.

Keskustelu menettelytavasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Edellisen keskustelun johdosta katson velvollisuudekseni alistaa edustaja Liston ja minun ehdotukseni eduskunnan äänestettäväksi; eduskunta saa ratkaista, tahtooko se seurata minun vai edustaja Liston ehdotusta. Edustaja Tokoin muistutusta ei ole kannatettu, joten en katso sitä senkään vuoksi voitavan ottaa sen enempää huomioon. Tulee siis ensiksi äänestettäväksi menettelytavasta.

Edustaja Listo ehdotti, että edustajain Mechelinin, Saarisen ja Tainion ehdotukset pidettäisiin kokonaisuuksina ja että niistä äänestettäisiin keskenään vastakkain sekä että se, joka voittaa, asetettaisiin lopullisesti mietintöä vastaan. Tulen nimittämään tätä ehdotusta edustaja Liston ehdotukseksi. Puhemiehen ehdotus sisältää, niinkuin äsken selitin, että edustaja Saarisen ehdotus on kokonainen ehdotus, mutta että edustajain Mechelinin ja Tainion ehdotuksista b) kohtaan ja c) kohtaan nähden äänestettäisiin erikseen. Tulee siis äänestettäväksi puhemiehen ja edustaja Liston ehdottaman menettelytavan välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdottaman menettelytavan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on

eduskunta äänestysmenettelyyn nähden hyväksynyt edustaja Liston ehdottaman menettelytavan.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Eduskunta on siis hyväksynyt puhemiehen ehdottaman menettelytavan.

Puhemies: Tulee ensin äänestettäväksi 2 §:n b) kohtaan tehdyistä muutosehdotuksista, siis edustaja Mechelinin ja Tainion ehdotusten välillä.

Äänestys ja päätös:

1) Ken vastaesitykseksi mietinnön 2 §:n b) kohtaan nähden hyväksyy edustaja Mechelinin ehdotuksen, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Tainion ehdotus siinä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; ed. Tainion ehdotus siis on hylätty ja ed. Mechelinin ehdotus on hyväksytty vastaesitykseksi.

2) Äänestys edustaja Mechelinin ehdotuksen ja mietinnön välillä:

Ken hyväksyy 2 §:n b) kohdan mietinnön mukaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Mechelinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 90 ei-ääntä. b) kohta on siis hyväksytty tässä äänestyksessä valiokunnan mietinnön mukaan ja ed. Mechelinin siihen tekemä muutosehdotus on hylätty.

3) Äänestys c) kohtaan tehdyistä muutosehdotuksista.

Ken vastaesitykseksi mietinnön 2 §:n c) kohtaa vastaan hyväksyy edustaja Mechelinin ehdotuksen äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on eduskunta siinä kohden hyväksynyt edustaja Tainion ehdotuksen.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Edustaja Mechelinin ehdotus on siis hyväksytty vastaesitykseksi mietinnön c) kohtaa vastaan ja edustaja Tainion ehdotus hylätty.

4) Äänestys mietinnön 2 §:n c) kohdan ja edustaja Mechelinin muutosehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy 25 §:n c) kohdan valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa on edustaja Mechelinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 105 jaa- ja 85 ei-ääntä. Ed. Mechelinin c) kohtaankin tekemä ehdotus on hylätty ja 2 §:n c) kohta on hyväksytty valiokunnan mietinnön mukaan.

5) Äänestys valiokunnan mietinnön 2 §:n a), b) ja c) kohtien ja edustaja Saarisen ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön puhealaisessa kohdassa, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Saarisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Saarisen ehdotus siis on hylätty ja 2 § on hyväksytty valiokunnan mietinnön mukaan.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Anton Huotari: Tämän pykälän viimeinen momentti sisältää periaatteen, jolle tuskin lainsäädännössä lieenee vertaa. Siinä sanotaan: „Sen erityisen hyödyn mukaan, joka veronalaisella arvioidaan maalla maantiestä olevan, on hänelle lisättävä tieäyrejä yli tässä säädetyn määrän, kuitenkin ei enempää kuin korkeintaan viisikymmentä prosenttia siitä.“ Tämän mukaan jäisi aivan mielivallan varaan määrätä vaikkapa esimerkiksi työläisille tuollaisia lisä-äyrejä. Kun tietää, millaisissa käsissä nykyään kunnallinen valta on, niin on hyvin paljon mahdollista, että työläiselle, joka käyttää maantietä aamuin, illoin tehtaassa työssä käydessään, voitaisiin sen nojalla määrätä tällainen lisävero, ja ellei hänellä ole tilaisuus käyttää lentokonetta tai ilmalaivaa, niin ei muu auta kuin maksa pois vaan tällainen lisä-äyri.

Minä ehdotan, että tämä momentti jätettäisiin kokonaan pois.

Ed. Mechelin: Jag tror nu väl knappast, att tillämpningen af sista momentet i 3 § skulle gå till sådan obillighet, som den senaste talaren förutsätter, men det var dock min afsikt att föreslå utslutning af detta moment af det skäl, att det i hvarje fall lämnar insteg för godtycke. Taxering och beskattning bör alltid byggas på klara och objektiva grunder, men grunder för vägörens ökning är här så sväfvande, att man icke kan anse ett sådant stadgande garantera de skatteskyldiga en i hvarje fall rättvis uppskattning. Jag måste därför yrka på sista momentets utslutning.

Ed. Ahmavaara: Vaikka minäkään en usko, että tästä työläisille koituisi mitään vaa-
raa, — sillä se nyt ei ole mitään muuta kuin
mielikuvitusta, että työmiehille tämän kohdan
mukaan voitaisiin panna lisärasitusta, tähän
kaiketi on tarkoitettu tehdasliikkeitä ja muita
sellaisia varten — niin on minusta kuitenkin
kohtuutonta tällainen säännös laissa, sillä tätähän
voidaan mielivaltaisesti käyttää ja on se peri-
aatekin minusta väärä, että tarkasti luetaan,
kuinka monta kuormaa kukin on kulettanut tai
kuinka monta kertaa hän on hevosella ajellut
tiellä. Kun tämä periaate siis on minun mie-
lestäni väärä ja säännöstä voidaan väärinkäyt-
tää, niin minäkin yhdyn siihen ehdotukseen, että
tämä momentti poistettaisiin.

Ed. Pennanen: En voi yhtyä kannatta-
maan edustaja Anton Huotarin ehdotusta 3 §:n
viimeisen kohdan poistamisesta. Minusta nimit-
tään tämä momentti lisää tälle verotusjärjestel-
mälle oikeudenmukaisuutta. Eihän, kuten edus-
taja Huotari arvelee, tämän lakiehdotuksen laa-
tijat liene suinkaan tarkottaneet että, jos esi-
merkiksi tehdastyöläinen kulkee maantietä myö-
ten jalkasin tehtaalle, häntä siitä syystä enem-
män verotetaan. Kuten valiokunnan mietinnön
perusteluistakin käy selville, ei tarkoitus ole
suinkaan se, jota edustaja Huotari tässä pelkää,
vaan tarkoitus on se, että jos samalla paikka-
kunnalla, samassa kunnassa, joku tilallinen esi-
merkiksi asuu maantien varrella ja käyttää sitä
kotiajoihinsa tai jos paikkakunnalla olevan teol-
lisuuslaitoksen omistaja voi suorastaan hyötyä
maantiestä, niin hänelle voidaan panna lisä-
äyriä ja siten saada hänet ottamaan osaa maan-
tierasitukseen suuremmalta osalta kuin sellainen
tilallinen tai tehtaalainen, jolla on iso osa kylä-
tiestään, paikallistiestään ylläpidettävänä. Täy-
tyyhän meidän kunnan taksoitusviranomaisten
harkintaan uskoa niin monta muutakin seikkaa,
ettei ollenkaan tarvitse pelätä, että tässä mitään
kohtuuttomuutta niin ollen voisi tapahtua. Minä
siis arvelen, että tämän verotusjärjestelmän koh-
tuudenmukaiseen soveltamiseen tulisi suuri
aukko, jos tällainen säännös jätetään pois.

Ed. Söderholm: Det är icke min afsikt
att göra något förslag i denna paragraf, men
jag kan dock icke undgå att påpeka en som
det synes mig icke så alldeles obetydlig oegent-
lighet i densamma. Man har i dessa punkter,

som äro betecknade med 1, 2 och 3, förfarit
med afseende å progressionen på det sätt att,
sedan man kommit till en viss inkomst, så til-
lägges ett vägre för hvarje inkomst af 100 mk.
Om man nu besinnar, huru olika penningvär-
det är i stad och på landet, så måste man er-
känna, att denna progression icke kan vara
lika. Penningvärdet i städerna är så pass
mycket mindre, att det vore fullkomligt motive-
radt, att i städerna hafva en stegring af vägre-
ren efter hvarje 200 marks ökade inkomst och
icke efter 100 mk. Det finnes så mycket mer
anledning till en sådan erinran, som man i detta
sammanhang icke tänkt sig frågan om städer-
nas gatu-underhåll löst och man således alls
icke kan öfverskåda denna sida af frågan. Jag
gör dock såsom sagdt inget förslag.

Ed. Jonas Castrén: Minä vastustan kä-
sillä olevan pykälän viimeisen kohdan poista-
mista, sillä sen tarkoituksena on, kuten täällä
jo edustaja Pennanen on osottanut, oikeuden-
mukaisella tavalla asettaa tieäyriä kunnan
veronalaisille jäsenille. Kieltämätöntähän on,
että toisella tilallisella, toisella tehtaanomistajalla
voi olla paljon enemmän hyötyä maantiestä kuin
toisella, toinen voi asua kaukana maantiestä,
aniharvoin käyttää sitä, toinen maantien lähei-
syydessä ja käyttää sitä usein, paljon suurem-
massa määrin kuin toinen. Täällä on sanottu,
että poistettavaksi ehdotettu kohta antaisi aihetta
mielivaltaiselle menettelylle tieäyrien määräämi-
sessä. Aivan samalla syyllä voitaisiin väittää,
että muukin kunnan taksoitus on mielivaltainen
(Vasemmalta: Se onkin!). Molempia vastaan
löytyy kuitenkin korrektili, nimittäin oikeus ha-
kea muutosta. Sellainen oikeus on myönnetty
käsilläolevan lakiehdotuksen 4 §:ssä myös sille,
joka ei tieäyrinpanoon tyydy, joka katsoo, että
erityisen hyödyn mukaan on hänelle lisätty tie-
äyriä kohtuuttomasti. Tyytymätön voi nimittäin
hakea tieäyrinpanoon muutosta kunnallisvero-
jen taksoituksesta säädetyssä järjestyksessä.
Näistä syistä puollan kohdan pysyttämistä.

Ed. Lohi: Meillehän on nyt kaikille tun-
nettua, että tämä verolaki kohtaa hyvin paljon
sellaisia asukkaita, jotka eivät välittömästi tule
olemaan maantien yhteydessä. Varsinkin har-
vaanasutuilla seuduilla meillä on nyt siksi vä-
hän maanteita, että on hyvin paljon asukkaita,
jotka eivät kesän aikana voi edes päästä maan-

tielle hevosineen ja kärryineen. Tämä on ainoa kohta tässä laissa, jonka nojalla voidaan tuota epäkohtaa korjata. Kun verolain mukaan kaikkien pitää maksaa samassa suhteessa tähän tie-rahastoon, niin voidaan asia korjata siten, että se, joka on hyvällä tilalla, tulee enempi kärsimään. En voi olla ihmettelemättä edustaja Ahmavaaran kantaa tässä asiassa, koska hän edustaa harvaan asuttuja seutuja, joita samoja minullakin on kunnia edustaa, että hän voi asettua tuollaiselle kannalle.

Ed. Paasikivi: Minä luulen, että tässä verolaissa olisi kyllä tarpeen tehdä useitakin muodostuksia, mutta minusta ei ole syytä tätä käsittelyä pidentää ehdotusten tekemisellä. — Mitä muuten esillä olevan 3 §:n viimeiseen momenttiin tulee, niin se minunkin mielestäni on yksi niitä oikeimpia kohtia, mitä tässä verotuslaissa on. Täällä on lausuttu, että harkintavalta, joka tässä jätetään kunnille, olisi jotain tavatonta verotuslaissa ja jättäisi tilaa mielivalalle. Mutta asianlaitahan on nytkin jo niin, että kunnallisessa taksoituksessa on olemassa sellainen harkintavalta. Voidaan panna äyreyä jollekin liikkeelle, vaikka se jonain vuonna ei harkita tuottaneen tuloja niin paljon kuin äyreyä vastaisi. Ja muutenkin esiintyy tällaisia „hyödyn mukaan“ toimitettavia arvioita usealla muullakin alalla oikeuselämässä. Sen vuoksi, jos nyt tämä viimeinen momentti vielä pois jätettäisiin, niin kyllä minä luulen, että tämä asetus muutuisi kohtuuttomammaksi, kuin mitä se muuten olisi.

Ed. Listo: Se periaate, joka on lausuttu julki 3 §:n viimeisessä momentissa, ei suinkaan ole uusi. Sen ovat keksineet jo aikoinaan roomalaiset. He järjestivät tientekovelvollisuuden ensin sillä tavoin, että ainoastaan tien varrella asuvat tekivät tien. Mutta kun se syystä, että roomalaiset rakensivat tiensä erinomaisen komeiksi ja kalleiksi, kävi tien varrella asuville liian raskaaksi, niin laajennettiin tientekijäin piiriä loitommalta tiestä asuviinkin. Tuo järjestely sisälsi sen saman periaatteen, joka on tässä pykälässä näkyvissä. Sitä periaatetta ovat kannattaneet ne taloustieteilijät, jotka syvemmillä ovat kulkulaitoskysymyksiä käsitelleet. He ovat vaatineet, jotta mielivalta tulisi vältetyksi, että on asetettava joku ylin raja, mihinkä asti puheena oleva tieäyrien lisätaksoitus saa mennä.

Asetusehdotuksessa onkin sanottu, että lisätaksoitusta ei saa tehdä suuremmaksi kuin 50 prosentiksi varsinaisista tieäyristä. Siitä voidaan olla eri mieltä, missä määrin tämä 50 prosentin raja on kohtuullinen — onko se liian korkea vai liian alhainen. Mutta minun mielestäni se periaate, joka tässä on lausuttu, on aivan oikea, ja minä kannatan sen vuoksi tätä viimeistä momenttia, vaikka kyllä olenkin sitä mieltä, että käsillä oleva verotuslaki on kokonaisuutena katsoen epäonnistunut.

Ed. Perttilä: Vaikka täällä on äänestyskäsissä toisensa jälkeen hylätty kaikki parannusehdotukset tähän lakiin, pidän velvollisuutenani kuitenkin vielä tehdä yhden ehdotuksen, nimittäin tähän 3 §:ään nähden. Ensimmäinen kappale jäisi sellaisekseen, mutta seuraavat kappaleet tulisivat kuulumaan: 1. a) ja b) kohdassa mainitulle tulolle yksi tieäyri täyden 800 markan tuloista, kaksi tieäyriä 1,400 markan tuloista, kolme 1,900 markan, neljä 2,300 markan ja viisi 2,600 markan tuloista sekä siitä yli menevästä tulosta yksi tieäyri jokaisesta täyden 200 markan tulosta; c) kohdassa mainitulle tulolle yksi tieäyri täyden 1,500 markan tulolle, kaksi 2,100 markan, kolme 2,600 markan, neljä 3,000 markan, viisi 3,300 markan tulolle ja siitä yli menevästä tulosta yksi tieäyri jokaisesta täyden 200 markan tulosta.

Ed. Ahmavaara: Kun tämä tielaki kokonaisuudessaan tarkoittaa tasoittaa niitä kustannuksia, mitkä eri seuduilla maata maanteiden kunnossapidosta johtuvat, niin on merkillistä miksi ei tässä periaatteessa voida pysyä. Tämä laki ei tarkoita tavotella sitä, kuinka paljon esimerkiksi kussakin kunnassa on teistä hyötyä, sillä voisihan silloin sanoa, että niillä seuduilla, jossa on laivakulkua ja rautateitä, on tiestä vähemmän hyötyä, kuin missä ei ole rautatietä eikä muita kulkuneuvoja. Jos sitä periaatetta, että kukin ottaa tierasitukseen osaa sen mukaan, kun hänelle on teistä hyötyä, seurataan, pitäisi laki laatia kokonaan toisille periaatteille, mutta nythän ei tahdota asettua ollenkaan tälle vanhentuneelle kannalle, että kukin paikkakunta kustantakoon ne tiet, joita se tarvitsee, tulkoonpa kuinka kalliiksi tahansa. Tässä momentissa kokonaan poiketaan lain periaatteesta ja mennään määräämään että toinen tilallinen esim. tulisi ottamaan osaa kustannuksiin paljon

enemmän kuin toinen. Minä pyytäisin kysyä niiltä herroilta, jotka tätä puolustavat, miten he luulevat kunnallislautakunnan selviävän tällaisesta taksoituksesta? Kunnallistaksoitushan on aivan toisenlainen, se perustuu tuloihin, jotka aina ovat jotenkin tiettyjä, mutta minkä verran kukin on maantietä käyttänyt, sitä en luule kenenkään voivan mennä määräämään. Tämä periaate on siis väärä ja epäkäytännöllinen ja aivan poikkeus siitä, mille kannalle tämä laki on rakennettu. Senvuoksi minä katson, että tämä momentti olisi poistettava.

Mitä ed. Lohen ihmettelyyn tulee, niin olen niitä kuullut ennenkin. Hän ihmettelee aina kaikkea, mitä hän ei ymmärrä. Minä pyydän, että ed. Lohi ei jakelisi minulle neuvoja edusmiestehtävissäni. Kyllä minä itse pidän niistä huolen. En ole koskaan pyytänyt ed. Lohelta neuvoja, eikä hänen tarvitse silloin tulla niitä minulle jakelemaan, kun niitä en ole pyytänyt.

Ed. Mäki: Koska ed. Huotar in ehdotusta on kannatettu, pyydän saada käsityksenäni lausua, että minä puolestani vastustan sellaista ehdotusta.

Ed. Gylling: Kannatan ed. Perttilän tekemää ehdotusta.

Keskustelu 3 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on tässä 3 §:ssä tehty kaksi muutosehdotusta, joita molempia on kannatettu. Ed. Anton Huotari on ehdottanut, että pykälän viimeinen momentti kokonaan poistettaisiin. Tulen nimittämään tätä ed. Anton Huotar in ehdotukseksi. Ed. Perttilä on ehdottanut, että se progressioni eli ylenevä veroasteikko, mikä löytyy kohdissa a), b), c) muutettaisiin seuraavalla tavalla: 1. a) kohdassa mainitulle tulolle, jos se ei nouse 800 markkaan vuodessa yksi tieäyri täydelle 800 markan tulolle, kaksi tieäyriä 1,400 markan tuloista, kolme tieäyriä 1,900 markan, neljä tieäyriä 2,300 markan ja viisi tieäyriä 2,600 markan sekä siitä yli menevästä tulosta yksi tieäyri jokaisesta täyden 200 markan tulosta, ja seuraavaan eli 2. b) sanoilla alkavaan kohtaan aivan samat muutokset. Kolmanteen kohtaan taas seuraava progressioni: c) kohdassa mainitulle tulolle yksi tieäyri täyden 1,500 markan tulolle, kaksi tieäyriä 2,100 markan, kolme tieäyriä 2,600 mar-

kan, neljä tieäyriä 3,000 markan, viisi tieäyriä 3,300 markan tuloille ja siitä yli menevästä tulosta yksi tieäyri jokaisesta täyden 200 markan tulosta. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Perttilän ehdotukseksi.

Mitä tulee menettelytapaan äänestettäessä, ovat ehdotukset, ed. Anton Huotar in ja Perttilän ehdotukset erillisiä. Niistä siis tulee erikseen äänestettäväksi. Ed. Perttilän ehdotusta taas voitaneen pitää yhtenäisenä ehdotuksena, ja pannaan se semmoisena äänestyksen alaiseksi.

Tällainen menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys valiokunnan mietinnön ja ed. Anton Huotar in ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on ed. Anton Huotar in ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Ed. Anton Huotar in ehdotus siis on hylätty ja mietintö on tässä kohden hyväksytty.

2) Äänestys mietinnön ja ed. Perttilän ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on ed. Perttilän ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 103 jaa- ja 81 ei-ääntä. Ed. Perttilänkin muutosehdotus siis on hylätty ja valiokunnan mietintö on hyväksytty tässäkin kohden.

4 §

hyväksytään keskustelutta sekä samoin järjestänsä §§:t 5—7.

8 §.

Keskustelu:

Ed. Pykälä: Minä olen valiokunnassa tämän §:n poistamista vaatinut, mutta minä en sille ole saanut kannatusta, enkä ole vastalauseita sentakia laatinut. Pidätin itselleni oikeuden eduskunnassa nostaa siitä kysymyksen.

Tämä 8 § jättää kuvernöörille vallan määrätä ylikulkumaksun kalliimmista silloista ja losseista. Siis jonkun kohdan siitä maantiestä, jonka yhteiskunta on ottanut rakentaaksensa ja ylläpitääksensä, kuvernööri voi asettaa vielä erityisen veron alaiseksi, vaikka ne, jotka tulevat näitä laitoksia, nimittäin siltoja ja losseja käyttämään, ovat kerran jo verotetut siitä. Tämä koskee tietysti erityisesti sitä osaa maata, missä tällaisia kalliita siltoja ja losseja rakennetaan. Toiset osat, joille yhteiskunta ylläpitää maanteitä, eivät tarvitse maksaa erityistä kulkuveroa tien käyttämisestä.

Tällä asialla on ensinnäkin se periaatteellinen puoli, että jos sattuu sellainen ihminen matkalle, minä tai joku muu, jolla ei ole rahaa, köyhät yleensä, niin kokoontuvat ne läjään sillan päähän, eivätkä pääse ylitse. Sitten vieläkin hulummaksi muuttuu juttu sen kautta, että ne ovat jo tämän lain mukaan verotetut vähän korkeammasta, jotka tulevat asumaan likellä maanteitä tai noita kalliita laitoksia.

Minä katson, että kun yhteiskunta kerran on ottanut laittaakseen maanteitä ja pitääkseen ne yllä, niin se on myös velvollinen pitämään yllä sillat ja lossit ja asettamaan kaikelle kansalle vapaan kulun yli missä tarvitaan. Valiokunnassa on ehdotusta puolustettu sillä, että valtio ei ottaisi rakentaakseen kalliimpia siltoja tai tällaisia laitoksia pitääkseen yllä, ellei se saisi erityistä maksua kantaa. Mutta eihän valtionrautateilläkään kanneta sen kalliimpaa maksua, missä on kalliimpia siltoja sen ja sen aseman välillä, vaan sama maksu menee kaikilta matkustajilta. Ei tämän periaatteen siis pitäisi olla tekijänä. Minä ehdotan, että 8 § poistetaan kokonaan tieverolaista.

Ed. Oranen: Kannatan ed. Pykälän ehdotusta.

Ed. Lohi: Minullakin oli aikomus kannattaa edustaja Pykälän ehdotusta.

Keskustelu 8 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Mietinnössä olevaa 8 § vastaan on edustaja Pykälä toisten kannattamana tehnyt muutosehdotuksen, jossa hän tahtoo sanotun §:n poistettavaksi. Tulee siis äänestettäväksi 8 §:n ja sen hylkäämisen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 8 §:n valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 94 jaa- ja 81 ei-ääntä; 8 § on siis hyväksytty mietinnön mukaan.

9 §.

Ed. Mechelin: De, som hysa vissa betänkligheter vid godkännandet af de båda författningsförslagen om vägbyggnaden, borde synes det mig, finna det vara af vikt att denna nya lagstiftning inom en viss tid ånyo kommer under landtdagens pröfning. Och de, hvilka nu med största värme omfattat dessa författningsförslag, borde dock, äfven de, finna det vara tillbörligt, att icke hela denna sak definitivt öfverlämnas till regeringens handhafvande, men att landtdagen förbehåller tillfälle att med stöd af vunnen erfarenhet förbättra dessa lagar och särskildt hvad det finansiella vidkommer måhända bygga saken på bättre grund än hvad nu är möjligt. Med afseende härå är det som jag redan i början af debatten tillåtit mig anmäla ett förslag, hvars plats är i slutet af förordningen om vägskatt. Jag tager mig nu friheten föreslå, att den 9 §, som finnes uti förslaget, måtte förändras till tvänne särskilda paragrafer. § 9 skulle lyda: „Å Kejsarliga Senaten ankommer att angående taxering, uppbörd och redovisning af vägskatten meddela de närmare bestämmningar, som finnas vara af behovet påkallade“ d. v. s. samma innehåll som § 9 i förslaget, men med bortlämnande af tidsbestämningen. Så skulle en ny paragraf, den 10 tilläggas: „Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1915 att gälla i fem års tid. Under det fjärde af dessa år öfverlämnas till landtdagen nådig proposition angående sådana förändringar, som med hänsikt till vunnen erfarenhet och öfriga då gällande beskattningsförhållanden kunna finnas påkallade. Kommer ej ny förordning i anledning häraf till stånd, förlänges förenämnda fem års tid med ytterligare fem år och skall ärendet innan utgången af den förlängda tiden ånyo bringas under landtdagens pröfning.“

Jag tillåter mig uttala, att det enligt min uppfattning är mycket svårt att definitivt votera

bifall till ifrågavarande författningsförslag, om icke ett tillägg af detta innehåll i skattelagen införes.

Ed. Gylling: Pyydän kannattaa tätä ehdotusta.

Keskustelu 9 §:stä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan, mikäli se koskee puheenaolevaa 9 §:ää on edustaja Mechelin edustaja Gyllingin kannattamana ehdottanut, että 9 §:n sijaan hyväksyttäisiin kaksi eri pykälää, 9 ja 10 §, joista edellinen olisi näin kuuluva: „Keisarillisen senaatin asiana on antaa tieveron taksoitusta, ylöskantoa ja tilitystä varten ehkä tarvittavat tarkemmat määräykset“. 10 § kuuluu ehdotuksen mukaan seuraavaisesti:

10 §.

Tämä asetus astuu voimaan 1 päivänä tammiukuuta 1915 ja on voimassa viisi vuotta. Neljäntenä vuonna sanotusta ajankohdasta lukien annetaan eduskunnalle armollinen esitys niiden muutosten tekemisestä asetukseen, mitkä saatun kokemukseen ja muuten silloisiin verotusoloihin nähden voidaan havaita tarpeellisiksi. Jos uutta asetusta tämän johdosta ei saada toimeen, pitennetään edellä mainittu viiden vuoden aika vieläkin viidellä vuodella ja on asia ennen siten pitennetyt ajan päättymistä uudelleen saatettava eduskunnan tutkittavaksi.

Tulen nimittämään tätä ehdotusta edustaja Mechelinin ehdotukseksi.

Sikäli kuin minä voin käsittää, on edustaja Mechelinin ehdotus yhtenäinen, ja tulee se siis asetettavaksi sellaisena valiokunnan ehdottamaa 9 § vastaan.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy 9 §:n valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Mechelinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat „ei“-äänet voitolla; edustaja Mechelinin ehdotus on siis hyväksytty.

Puheenvuoron saatuaan lausuu sen jälkeen

Ed. Neovius: Tillsvidare föreligger endast

förslag om förkastande af båda de föreliggande förordningarna samtidigt i klump. Det förefaller mig riktigare, att frågan om förkastande afgöres också särskildt beträffande hvardera dessa förslag, isynnerhet sedan den ändring vidtagits i 14 § väglagen, hvarigenom det intima samband mellan de två lagförslagen, som lag- och ekonomiutskottet tänkt sig, blifvit upplöst. På dessa skäl och äfven på grund af de synpunkter, jag hade äran framhålla, då ärendet förelåg till första behandling i kammaren, tillåter jag mig föreslå, att förordningen om vägskatt blefve förkastad.

Ed. Sundblom: Då jag med afseende å vägskatten intager fullkomligt samma ståndpunkt som hr Neovius, ber jag också att få förena mig om hans förslag.

Puhemies: Tämän yhteydessä pyydän mainita, että jo yleiskeskustelun aikana edustaja Tokoi ja muutamat muut ehdottivat, että tieasiassa hyväksyttävä tai hyväksyttävät lait hylättäisiin, ja kun nämä asetukset nyt on läpikäyty, pyydän huomauttaa, että edustaja Tokoin ehdotus myöskin tulee äänestyksen alaiseksi.

Väärinkäsityksen välttämiseksi pyydän vielä huomauttaa, että sen jälkeen, kun näistä hylkäävistä ehdotuksista on äänestetty, asian toinen käsittely on loppunut. Muita asiallisia ehdotuksia ei sitten enää voida tehdä.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Mäki: Kun minä tein ehdotuksen tielain 43 §:ään, joka koski sitä, että jos kunta ottaa paikallistien tehdäkseen ja kunnossapitääkseen, niin siihen tarvittavat varat kootaan, niin kuin erittäin säädetään, niin pyydän nyt saada esittää tämän verolakiehdotuksen sitä tarkoitusta varten. Se tulisi kuulumaan:

„1 §.

Jos kunta on ottanut paikallistien tehdäkseen ja kunnossapitääkseen, on siitä johtuvat kustannukset suoritettavat tässä asetuksessa olevain perusteiden mukaan.

2 §.

Tieveron suoritukseen ovat velvolliset: a) kunnallisveroitukseen alainen tulo maalla, joka on

vähintään 1,000 markkaa vuodessa, b) kruununpuistot ja muut kruununmetsämaat.

3 §.

Kaikista 2 §:ssä mainituista verotusesineistä suoritettava tievero on jaettava tieäyrien mukaan ja on tieäyriä pantava 1. a) kohdassa mainitulle tulolle

1 tieäyri täyden 1,000 markan vuositulolle			
2 tieäyriä	1,200	"	"
3 "	1,400	"	"
4 "	1,600	"	"
5 "	1,800	"	"
6 "	2,000	"	"
7 "	2,200	"	"

ja siitä ylimenevästä tulosta yksi tieäyri jokaiselle täyden sadan markan tulolle;

2. b) kohdassa mainituille verotusesineille 1 tieäyri jokaisesta täyden 100 markan tulosta, ja luetaan vuosituloksi kruununpuistoista ja muista kruunun metsämaista niiden antama kokonaistulo.

Jos jollekulle yhdessä kunnassa edellä tässä pykälässä olevain määräysten mukaan pantujen tieäyrien luku yhteensä nousee yli viidenkymmenen, on kuhunkin täyteen kymmeneen varsinaiseen tieäyriin siitä yli pantava yksi lisä-äyri; jos varsinaisten tieäyrien luku nousee yli sadan, lisättäköön kuhunkin täyteen kymmeneen tieäyriin siitä yli kaksi lisä-äyriä, ja jos varsinaisten tieäyrien lukumäärä on yli kolmensadan, on jokaiseen kymmeneen tieäyriin siitä yli lisättävä kolme lisä-äyriä.

Sen erityisen hyödyn mukaan, joka veronalaisella arvioidaan paikallisteistä olevan, on hänelle lisättävä tieäyriä yli tässä säädetyn määrän, kuitenkin ei enempää kuin korkeintaan viisikymmentä prosenttia siitä.

4 §.

Tieäyrinpano on, paitsi tulolle 2 §:n b) kohdassa mainituista veroesineistä, toimitettava kunnallisverotuksen yhteydessä, soveltaen mitä kunnallisverojen taksoituksesta on säädetty.

Joka ei tieäyrinpanoon tyydy, hakekoon siihen muutosta kunnallisverojen taksoituksesta päätetyssä järjestyksessä.

5 §.

Tämä asetus astuu voimaan 1 päivänä tammikuuta 1915."

Puhemies: Siihen nähden, että tämä ehdotus on verrattain laaja, katson velvollisuudekseni vähän miettiä tätä asiaa ja siis minun täytyy keskeyttää istunto puoleksi tunniksi, ennenkuin voidaan jatkaa tämän asian käsittelyä.

Puheenvuoroa pyydettyään ja sen saatuaan lausuu

Ed. Jonas Castrén: Minä tahtoisin tietää, onko keskustelu tästä asiasta sallittu, ennenkuin loma alkaa. Katson, että pitäisi annettaman eduskunnan jäsenille tilaisuus lausua mielipiteensä, onko mahdollista ottaa ehdotusta esille vaiko ei.

Puhemies: Minä arvelen, että ennenkuin sanon mitään itse asiasta, tahdon miettiä, sillä on vaikea sallia keskustelua tästä asiasta niin kauan kuin itse olen epä tietoinen siitä, mutta loman jälkeen tästä tietysti sallitaan keskustella.

Ed. Jonas Castrén: Minä luulen, että keskustelu voisi selvittää myöskin puhemiehen käsitystä asiasta. Sentähden katson, että se olisi tapahtuva, ennenkuin puhemies on tehnyt päätöksensä.

Puhemies: Minä kuitenkin katson oikeamaksi nyt keskeyttää istunnon ja jatketaan sitä puolen tunnin perästä.

Istunto keskeytetään kello 12,47 yöllä.

Täysi-istuntoa jatketaan

klo 1,20 yöllä.

Puhemies: Tarkastettuani ed. Mäen puheenaista ehdotusta, olen huomannut, että se liittyy läheisesti puheenaolevaan asiaan, semminkin eduskunnan tielain 43 §:n johdosta tekemään päätökseen eikä sitä paitsi, sikäli kuin minä voin käsittää, sodi mitään eduskunnan ennen asiasta tekemää päätöstä vastaan, joten minä

katson voivani tämän asian esittää. Pyydän vielä huomauttaa, että nyt on käsiteltävänä ainoastaan tämä ed. Mäen tekemä lisäehdotus eivätkä ed. Tokoir ja Neoviuksen tekemät hylkäämisehdotukset. Ne tulevat erikseen tämän jälkeen esitettäväksi.

Ed. Mäen ehdotuksen johdosta syntyy seuraava

Keskustelu:

Ed. Paunu: Minä pyydän kannattaa ed. Mäen tekemää ehdotusta.

Puhemies: Pyydän lisätä sen, että pidän tätä ehdotusta kokonaisuutena. Haluaako kukaan puheenvuoroa?

Ed. Söderholm: Jag finner det fullkomligt riktigt att talmannen icke har ansett sig kunna vägra att upptaga till behandling det nu väckta förslaget, men jag kan dock icke underlåta att erinra, att jag icke finner det öfverensstämmande med god ordning, att man som amendement kommer fram med ett författningsförslag på åtskilliga paragrafer. Det är ju omöjligt för landtdagsmännen att på några ögonblick så kunna sätta sig in i ett dylikt förslag, att de skulle kunna med något så när öfvertygelse rösta för eller emot. Ja, emot kan man nog rösta för att man icke vet hvad förslaget innebär. Nog synes det mig att förslagställaren hade bort förfara så, att, då han hade så pass vidlyftiga förslag, han skulle yrkat på att ärendet i denna del skulle återremitteras till lag- och ekonomiutskottet. En sådan praxis plär man äfven i mindre invecklade fall följa; nu hade det enligt min tanke varit så mycket större skäl därtill.

Ed. Kallio: Minä myönnän, että edustaja Mäen tekemään ehdotukseen on oleellisia syitä, sillä tämän ehdotuksen mukaan paikallisteitä koskeva verotus tulisi olemaan toisenlainen kuin tämä yleinen tieverotus, mutta kun nyt on täällä näin äkkiä tehty tämä verrattain laaja viisi eri pykälää käsittävä ehdotus, jota sitaipaitsi minä en sellaisenaan voi muistakaan syistä kannattaa, koska sen veroasteikko alkaa tuhanen markan tuloista alkaen, niin minusta tuntuu jotenkin mahdottomalta täällä ryhtyä näin äkkipäätä sitä sellaisenaan äänellään kannattamaan. Jos se taas lykättäisiin laki- ja talous-

valiokuntaan, kuten edellinen puhuja huomautti ja kytkettäisiin tämän lain kanssa yhteen, niin se myöskin tuhoaisi koko tämän lain ja sen tähden minä en katso voivani kannattaa tätä tehtyä ehdotusta, vaan ehdotan sen hyljättäväksi.

Ed. Mäki: Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että tämä asia siltä osalta lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan. Siten eduskunnan jäsenillä on tilaisuus siihen tutustua. Pyydän siis tehdä sellaisen ehdotuksen, ja samalla ehdottaa, että nämä toiset osat tästä mietinnöstä pannaan pöydälle siksi, kunnes tämä puoli asiasta on laki- ja talousvaliokunnassa käsitelty.

Ed. Murros: Kannatan edustaja Söderholmin ehdotusta, että asia palautetaan laki- ja talousvaliokuntaan.

Ed. Jonas Castrén: Ilman että edustaja Mäki aukaisi suutaan, voi tietää, ettei hänellä ollut mitään sitä vastaan, että hänen ehdotuksensa lykättäisiin laki- ja talousvaliokuntaan. Kyllä valiokuntaan lykkäysehdoituksen tarkoituksen ymmärtää. Minä puolestani vastustan tällaista valiokuntaan lykkäystä ja ehdotan tuon edustaja Mäen viisipykäläisen ehdotuksen hyljättäväksi.

Ed. Listo: Myöskin minä ehdotan, että tämä näin äkkipäätä näyttämölle tullut verolaki hyljättäisiin. Kun, niinkuin jo on päätetty, tielaki ja myöskin sen 43 § tulee astumaan voimaan vasta vuonna 1915, niin ennätetään kyllä tuonnempanakin, sittenkun on ehditty vähän katsella edustaja Mäen luonnoksia, säätää se kunnallisvero, joka paikallisteiden tekemistä ja kunnossapitoa varten ehkä tarvitaan. Ehdotan siis, että edustaja Mäen ehdotus nyt heti hyljätään.

Keskustelu ed. Mäen ehdotuksesta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Edustaja Mäki on toisten kannattamana esittänyt 5-pykäläisen näihin asetuksiin liittyvän ehdotuksen asetukseksi paikallistieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä sen lisäksi ehdottaen, että hänen ehdotuksensa lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan valmistettavaksi. Ehdotuksensa hän on jättänyt kirjallisesti ja olen valmis lukemaan sen ääneen, jos joku vaatii (Eduskunnasta: Ei, ei).

Mitä menettelytapaan äänestyksessä tulee, niin olisi minusta yksinkertaisinta tehdä niin, että äänestetään edustaja Mäen ehdotuksesta, hyväksytäänkö se vai hylätäänkö. Minä myönnän kyllä, että voitaisiin myöskin menetellä sillä tavoin että ensin äänestettäisiin siitä, lykätäänkö tämä takaisin valiokuntaan valmistelua varten, vai tahdotaanko se heti asiallisesti käsitellä ja että sen jälkeen, jos se ehdotus hylätään, äänestettäisiin itse asetusehdotuksesta, onko se hyväksyttävä vai hylättävä. Luulisin kuitenkin, että tällaisessa tapauksessa, kun on esitetty kokonainen lakiehdotus ja se ehdotettu lähetettäväksi takaisin valiokuntaan, olisi, kuten sanoin, yksinkertaisinta ja suorinta äänestää heti edustaja Mäen ehdotuksesta, hyväksytäänkö se vai hylätäänkö.

Siis minun ymmärtääkseni olisi tässä äänestettävä edustaja Mäen ehdotuksen hyväksymisestä tai sen hylkäämisestä suorastaan.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy edustaja Mäen puheenalaisen ehdotuksen, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 82 jaa- ja 109 ei-ääntä. Edustaja Mäen ehdotus on siis hylätty.

Puhemies: Nyt seuraa käsiteltäviksi ja äänestettäväksi edustaja Tokoin jo yleiskeskustelussa tekemä ehdotus, että niin hyvin asetus teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla kuin asetus tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä hylättäisiin sekä ed. Neoviuksen ehdotus, että asetus tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä hylättäisiin.

Ed. Jonas Castrén: Edustaja Tokoi on ehdottanut, että niinhyvin asetus teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla samalla kuin myös ehdotus asetukseksi tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä, kumpikin hylättäisiin. Edustaja Neovius taas on ollut sitä mieltä, että vastamainitut kaksi asetusehdotusta käsiteltäisiin erillään toisistaan, ehdottaen ensinmainitun asetuksen hyväksyttäväksi, mutta jälkimäisen eli ehdotuksen asetukseksi tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä hylättäväksi. (Vasemmalta: Asiaan!) Minä puolestani en voi ymmärtää muuta, kuin että molempain asetusehdo-

tusten toisistaan erillään käsitteleminen itse asiassa vie samaan tulokseen, kuin jos molemmat asetusehdotukset käsiteltäisiin yhdessä. Sillä jos kerran ehdotus asetukseksi tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä hylätään, mutta asetus teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla hyväksytäisiin, niin edellisen hylkääminen itse asiassa tietäisi jälkimäisenkin asetuksen hylkäämisen, koska viimeainitulle ei saataisi vahvistusta, jollei asetusta tieveron maksamisesta samalla hyväksytä. Jos siis jälkimäinen asetus ehdotuksista äänestetään kumoon, mutta hyväksytään edellinen, niin sisältää tällainen menettely saman, kuin jos molemmat asetusehdotukset olisivat hylätyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies; Niinkuin tässä on mainittu, on edustaja Tokoi ehdottanut, että molemmat tässä nyt käsitellyt asetukset, niin hyvin se, joka koskee teiden tekemistä ja kunnossapitoa maalla, kuin tieveron maksamista ja sen käyttämisestä koskeva, hylättäisiin. Edustaja Neovius taas on ehdottanut, että jälkimäinen eli asetus tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä hylättäisiin. Näitä molempia ehdotuksia on kannatettu. Asiassa on siis äänestys tapahtuva.

Mitä menettelytapaan äänestyksessä tulee, niin katsoisin minä oikeimmaksi sellaista menettelytapaa, että edustaja Tokoin ehdotus pidetään yhtenäisenä ehdotuksena ja että siis ensin äänestetään edustaja Tokoin ja edustaja Neoviuksen ehdotuksen välillä, ja se niistä, joka voittaa, asetetaan eduskunnan äsken hyväksymiä asetusehdotuksia vastaan. Voi kyllä ajatella, että äänestettäisiin erikseen ensin tientekolaista ja sen hyväksymisestä tai hylkäämisestä ja sitten tieverolain hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Mutta jos sillä tavoin menetellään, niin voitaisiin tulla siihen lopputulokseen, jota kuitenkin kukaan ei ole ehdottanut, että voitaisiin hylätä tielaki, mutta hyväksyä tieverolaki. Sen vuoksi minä katson että minun ehdotukseni on ainoa oikea, joka voi viedä perille. Hyväksyykö eduskunta tällaisen menettelytavan?

Ehdotettu menettelytapa hyväksytään.

Puhemies: Tulee siis äänestettäväksi edustaja Tokoin ehdotuksesta, että molemmat lait hylätään, toiselta puolen ja edustaja Neoviuksen ehdotuksen välillä toiselta puolen, että vain tieverolaki hylättäisiin. Se joka voittaa, tulee

asetettavaksi vastaesitykseksi mietinnössä olevia asetusehdotuksia vastaan.

Äänestys ja päätös:

1) Ken vastaesitykseksi mietinnössä olevia asetuksia vastaan hyväksyy edustaja Neoviuksen ehdotuksen, että asetusehdotus tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä hylättäisiin, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on eduskunta tässä kohden hyväksynyt edustaja Tokoin ehdotuksen, että molemmat puheenaolevat asetusehdotukset hylättäisiin.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; edustaja Neoviuksen ehdotus on siis hyväksytty vastaesitykseksi ja edustaja Tokoin ehdotus hylätty.

2) Äänestys valiokunnan mietinnön ja edustaja Neoviuksen ehdotuksen välillä.

Ken tässä kohden hyväksyy mietinnön, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa on edustaja Neoviuksen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 88 jaa- ja 102 eiaäntä. Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Neoviuksen ehdotuksen. Kun suuren valiokunnan mietintöä ei ole muuttamattomana hyväksytty, lähetetään asia semmoisena kuin se eduskunnan päätöksellä on hyväksytty, takaisin suureen valiokuntaan, ja asian toinen käsittely siis vielä tulee jatkumaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Jonas Castrén: Minä panen jyrkän vastalauseen tätä päätöstä vastaan.

Ed. Ahmavaara: Kun eduskunnan nyt tekemä päätös on sama kuin molempien sekä tietä verolain hylkääminen, niin pyydän myös minä panna vakavan vastalauseeni tätä päätöstä vastaan.

Ed. Alkio: Minä pyydän panna vakavan vastalauseen tätä päätöstä vastaan.

Ed. Leino: Pyydän saada panna voimakkaan vastalauseen päätöstä vastaan.

Ed. Snellman: Tämän tärkeän lakiehdotuksen hylkäämistä vastaan pyydän panna jyrkän vastalauseen.

Ed. Storbjörk: Jag ber att få inlägga min reservation.

Ed. Hedberg: Också jag skulle vilja reservera mig.

Ed. Fränti: Yhdyn tehtyihin vastalauseisiin.

Ed. Jalkanen: Minä myös yhdyn vastalauseisiin.

Ed. Inberr: Jag ber också att få inlägga min reservation emot beslutet.

Ed. Junes: Minä pyydän yhtyä myös näihin vastalauseisiin.

Ed. Hanninen: Minä myöskin yhdyn vastalauseeseen.

Puhemies: Ensinnäkin on ilmoitettava se muutos päiväjärjestykseen, että perustuslakivaliokunnan mietintöä n:o 3 ei nyt esitetä. Se ei ole vielä valmistunut.

Olin kyllä aikonut jatkaa istuntoa ja ottaa käsiteltäväksi sivistysvaliokunnan mietinnön n:o 7, mutta siihen arvattavasti menisi aikaa enemmän kuin meillä nyt on käytettävänä, ja suuren valiokunnan täytynee päästä kokoontumaan kello 11 päivällä. Meidän siis täytyy nyt lopettaa istunto.

Pöydällepanot, jotka ovat tänään päiväjärjestyksessä, kuitenkin voitaneen suorittaa.

Pöydällepanot:

Muistopatsaan pystyttämistä J. W. Snellmanille
koskevan ed. O. Laineen y. m. anomusehdotuksen n:o 71 johdosta laadittu valtiovainvaliokunnan mietintö n:o 3, sekä

Langettavatautisten hoitoa
koskevan ed. Ruohutulan y. m. anomusehdotuksen n:o 38 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään peräkkäin ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle kumpikin ensi perjantain istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on keskiviikkona klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 2,20 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi

livar Ahava.

24. Keskiviikkona 5 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ainoa käsittely:

1) Maatalousopetuksen ottamista seminaarien oppiaineeksi koskeva anomusehdotus

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7; ed. Relanderin y. m. anomusehdotus n:o 83.

2) Erinäisten verojen maksuperusteen muuttamista koskeva anomusehdotus.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Ripatin y. m. anom. ehd. n:o 12.

Ensimmäinen käsittely:

3) Tilattoman väestön maanhankinnan edistämistä koskevat eduskuntaesitykset.

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1; yhdistetyn Maatalous- ja Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Paasikiven y. m. edusk. esit. n:o 27 ja ed. Storbjörkin y. m. edusk. esit. n:o 28.

Ainoa käsittely:

4) Uudisviljelyksen edistämistä viljelyspakkoperiaatteen mukaan tarkoittava anomusehdotus.

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Mäen y. m. anom. ehd. n:o 75.

Esitetään:

5) Kertomus valtiovarain tilasta v. 1909.

Siv.

Siv.

411

439

392

6) Kertomus hallituksen toimenpiteistä niiden 1908 vuoden jälkimäisten Valtiopäiväin päätösten johdosta, jotka ovat saavuttaneet Armollisen hyväksymyksen ja vahvistuksen, sekä siitä mitä Keisarillinen Majesteetti muitten viimesanottujen Valtiopäiväin keskustelujen perusteella on suvainnut määrätä.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Söderholm, Arokallio, J. Castrén, Homén, Hultin, Kronqvist, I. W. Laine, S. Mäkelä, Tainio, Torppa ja Wuolijoki.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä myönnetään ed. L. Typölle sairauden takia tämän illan istunnosta sekä yksityisasiain takia ed. Kronqvistille tämän illan istunnosta ynnä ed. Jonas Castrénille ja Hultinille tämän illan istunnon alkuosasta.

Ilmoitus pankkivaltuusmiesten ja pankintilintarkastajain vaalista.

Puhemies: Pankkivaltuusmiesten ja pankintilintarkastajain vaali tapahtuu huomenna klo 11 aamupäivällä suuren valiokunnan istuntohuoneessa säätytalolla.

Muutos päiväjärjestykseen.

Puhemies: Päiväjärjestykseen nähden on ilmoitettava, että on katsottu olevan eduksi ot-

taa ensimmäisenä käsiteltäväksi kolmas asia ja että seitsemäntenä asiana esitetään pöydällepanoa varten perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3, joka koskee edustajaksi valitun sanomalehdentoimittaja Mannerin oikeutta edustajapalkkion saamiseen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Tilattoman väestön maanhankinnan edistämistä koskevat eduskuntaesitykset.

Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1 sekä yhdistetyn maatalous- ja valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1, jotka viime maaliskuun 31 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tämän huhtikuun 3 päivän täysi-istuntoon, mutta silloin sekä eilispäivän istunnossa jäivät käsittelemättä ja siirtyvät tähän istuntoon, esitetään niissä valmistelevasti käsiteltyjen ed. Paasikiven y. m. eduskuntaesityksen n:o 27 ja ed. Storbjörkin y. m. eduskuntaesityksen n:o 28 ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Saan huomauttaa, että maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1 sisältää kaksi lakiehdotusta, nimittäin, asetuksen pientiloista ja asetuksen „Suomen maalaisväestön asutusrastasta“, sekä että myöskin yhdistetyn maatalous- ja valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 sisältää 8:nnella sivulla ponnin, joka koskee valtiolainan ottamista ja sen vuoksi on otettava kolmen käsittelyn alaiseksi sekä nyt esitettävä ensimmäiseen käsittelyyn. Viimeksimainitussa mietinnössä, sen 8:nnella sivulla, oleva ensimmäinen ponsi sitä vastoin jää asian kolmannen käsittelyn yhteyteen. Edellämainitut kaksi asetus ehdotusta sekä yhdistetyn maatalous- ja valtiovarainvaliokunnan mietinnön 8:nnella sivulla oleva jälkimäinen ponsi, joka koskee kuoletuslainaa, siis esitetään ensimmäiseen käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Paasikivi: Minä ehdotan, että nämä asiat, jotka nyt ovat käsiteltävinä, lähetetään suureen valiokuntaan ilman keskustelua tai ainakin niin lyhyen keskustelun jälkeen kuin mahdollista. Teen sen monesta syystä. Ensimmäisen on eduskunnan jäsenillä viimeisinä päivinä ollut tilaisuus vaihtaa mielipiteitä erinäisistä asioista ja senkään vuoksi tuskin eduskunnan

jäsenet nyt kaipaisivat pitempää keskustelua ja pitempää istuntoa. Siinä kohden lienee pahin tarve tyydytetty. Toiseksi suuressa valiokunnassa ovat eri mielipiteet edustettuina ja minä uskon, että asiat, jotka tässä eduskunnassa ehkä tuodaan esille, sielläkin ovat eri ryhmissä tunnettuina. Sitä paitsi tämä käsittely on ensimmäinen käsittely ja tämä asia tulee välttämättömästi vielä ainakin yhden kerran täällä eduskunnassa esille, nimittäin toiseen käsittelyyn, ja sillä tavalla meidän ei tarvitsisi puhua enempää kuin yhteen kertaan sama asia. Voitaisiin senvuoksi hyvin lykätä sanottavamme seuraavaan kertaan. Kolmanneksi on päiväjärjestyksessä myöhemmin tänä iltana maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2, joka koskee tunnettua viljelyspakkoasiaa. Se asia on — sanoin sisko — sukua tälle asialle ja sen asian yhteydessä on suureksi osaksi käsiteltävä ja koskeltava samoja asioita. Senkin vuoksi voisi tämä keskustelu jakautua kahteen osaan, siten, että tänä päivänä keskustellaan viljelyspakkoasia ja seuraavalla kerralla toisen käsittelyn yhteydessä tämä tilattoman väestön maanhankintakysymys sillä pohjalla, mikä tässä on esitetty. Sillä tavalla säästetään tätä hyvää puheen ainetta eikä tuhleta sitä yhdellä kertaa.

Minä siis ehdotan, kuten sanottu, että asia lähetetään joko ilman keskustelua, tai ainakin niin lyhyen keskustelun jälkeen kuin mahdollista, suureen valiokuntaan. (Hyvä, hyvä!)

Ed. Eloranta: Vaikka edustaja Paasikivi täällä toivoikin keskustelujen supistuvan mahdollisimman vähäiseksi, tahtoisin minä kuitenkin, koska minulla ei ole tilaisuutta suuressa valiokunnassa olla mukana asian käsittelyssä, vähäisen vasemmiston taholla esiintyviä mielipiteitä suurelle valiokunnalle esiintuoda.

Esilläolevassa mietinnössä maatalousvaliokunta ehdottaa muutamissa suhteissa uudelleen järjestettäväksi ja laajennettavaksi sitä asutuspolitiikkaa, jota maassamme valtion välityksellä on jonkun aikaa harjoitettu. Valiokunnan mietintö semmoisenaan on tulos porvarillisten puolueyhmiin keskuudessa vallitsevien erilaisten nurkkaharrastusten yhteensovittelusta. Edellisillä valtiopäivillä nuo erilaiset harrastukset pysyttelivät vielä jonkun verran itsenäisinä ja erillisinä, mutta kun herraspuolueitten keskuudessa on yhä voimakkaammin toisiaan lähentyminen ja keskinäinen ymmärtämys päässyt vallalle, on se huo-

mattavasti vaikuttanut sillä taholla myöskin maanhankintasuunnitelmien yhtenäistymiseen. Pohjaltaan tosin herrojen hommat ovat ennenkin lyöneet yhteen, joskin muodosta ja menettelytavoista on jonkun verran riitaa ollut. Tällä eduskunnan istuntokaudella herrat jo sopivat useammassa ryhmässä yhteisestä aloitteestakin.

Kun meillä on viimeisten vuosikymmenten kuluessa tilattoman väestön lukumäärä suuresti lisääntynyt, on se pakostakin työntänyt tämän tilattoman väestön asutuskysymyksen etualalle. Herraspuolueitten keskuudessa on pelätty ja selitetty tilattomain suurta lukumäärää yhteiskunnalliseksi vaaraksi eli toisin sanoen vaaraksi luokkaherravallalle, jota vaaraa vastaan sitten koetetaan jonkinlaisia keinoja keksiä. Pelko tilattomain siirtymisestä viimeistä miestä myöten sosialidemokraattien riveihin, pakottaa herroja puuhaamaan maareformien kanssa, vallankin kun siinä sangen mukavasti voi ajaa maakapitalistien luokkaharrastuksia ja samalla näytellä tilattomain auttajaa. Luonnollista on, että tässä kuten kaikissa muissakin kysymyksissä, missä laajain kansanjoukkojen taloudellisten olojen järjestäminen on kysymyksessä, joutuu omistavan ja omistamattoman luokan harrastukset ja pyrkimykset ristiriitaan ja vastakkain. Tilattoman väestön olojen korjaamiskysymyksessä onkin olemassa sovittamaton ristiriita maattomain edustajain, sosialidemokraattien, ja maanomistajain edustajain, porvarillisten välillä, kuten valiokunnan mietintö ja siihen liitetty sosialidemokraattien vastalause osoittaa.

Sosialistien pyrkimyksien lähtökohtana on tässä, kuten muissakin asioissa, halu hankkia mahdollisimman suurta hyötyä työtätekevälle kansanainekselle ja tämän pyrkimyksensä, tämän päämääränsä saavuttamiseksi eivät sosialidemokraatit epäile vaatia suuriakin rajoituksia yksityisten maaomaisuuden vapaalle käyttövallalle silloin, kun se joutuu vakavaan ristiriitaan yhteiskunnan edun kanssa. Sosialidemokratia asettaa joukkojen ja yhteiskunnan edun yksityisten joko luullotellun tai todellisen edun yläpuolelle. Tällä pohjalla seisoo ja tämän ollessa lähtökohtana, vaativat sosialidemokraatit lainsäädäntötoimenpiteillä pakotettavaksi maanomistajat luovuttamaan hyödyttömänä makaavat viljelyskelpoiset maansa maattomain käytettäväksi sellaisilla ehdoilla, että viljelijälle on taloudellisen edistymisen mahdollisuus turvattu. Maamme maanviljelyksen heikkous, viljellyn maa-alan vä-

hyys, työttömyys ja maataloustuotteiden verrattain suuri maahan tuonti on jokaiselle tämän kansan menestyksestä tosioissa huolehtivalle riittävän suurena syynä vaatia sellaisia toimenpiteitä, kuin sosialidemokraattien viljelyspakkoehdotuksessa on esiintuotu. Maatalousvaliokunnan porvarit ovat kuitenkin luokkaetujensa so- kaisemina arvelematta tämän suunnitelman hylänneet ja sen sijaan ottaneet maattomille maanhankintahomman pohjaksi ne eri porvariryhmien taholta tarjotut reseptit, joiden johdolla sitten on kokoonkeitetty se annos maataloudellista humpuukia, jota esillä olevassa maatalousvaliokunnan mietinnössä tarjotaan eduskunnalle ja suurelle valiokunnalle nieltäväksi.

Porvarillisten maatalous- ja yhteiskuntatalouspolitiikan lähtökohtana on pyrkimys, muodossa tai toisessa pysytellä työtätekevän luokan taloudellisena herrana ja sen työn tuloksien riistäjänä. Siinä mielessä ovat herrat kyllä valmiit hankkimaan maata maattomille, jos se vain voidaan tehdä tavalla, joka takaa sen, että eivät nuo maata saaneet maallaan liiaksi paljon työnsä tuloksista voi itselleen pidättää. Siinä mielessä ovat herrat kyllä valmiit „harrastamaan“ maatalouspulan ratkaisua, tekemällä velkaisäntiä niin paljon, kuin heidän etunsa sallivat tai oikeammin vaativat. Samalla hommalla uskovat herrat lisäävänsä myöskin vanhoillisen ja työväenluokkaa sortavan valtiovallan sokeaa kannattajajoukkoa. Porvariston tarkoituksena on sitoa työväestö turpeeseen kahleilla lujasti kiinni. Niin tässä kuin maanvuokralainsäädännössäkin on sama johtava periaate niin selvään esiintynyt. Tahdotaan saattaa muutamat työläisperheet nimellisesti työvälineensä, maan, omistajiksi, mutta todellisuudessa säilyttää herruus maailman ja maakapitalistiluokan käsissä. Se on herrain maatalouspolitiikan a ja o.

Velkaisännäksi pääsevälle tahdotaan uskotella, että hän on vapaa maanomistaja, mutta toisaalta pidetään huolta siitä, että suurin osa sillä tavoin maata saaneista ahkerankin raatamisen jälestä kuolee turpeelleen, velallisenä, tai parhaat voimansa uhrattuansa sortuu ylivoimaisen taakkansa kantajana kapitalistisen maailmanjärjestyksen sääliittävänä uhrina. Maatalousvaliokunnan herraspuoluelaisten hyväksymässä suunnitelmassa ei ole vähintäkään pyrkimystä estää maanhintojen kohoamista liian korkealle. Maata sen suunnitelman mukaan ostetaan tilattomille kilpailuhinnoilla ja kohotetaan maan hintoja, vis-

kaamalla 27 miljoonaa markkaa ulkopuolelle tavallisten liikelakien olevaa pääomaa, maakauppa-markkinoille. Tällä tavalla tahdotaan saada maan hinnat edes pikkuisen kohoamaan siksi, kunnes noin 5 vuoden kuluttua sangen lukuisa joukko maanvuokraajia, niin lukuisa, että nuo 27 miljoonaa niille maanostoon on kuin pisara meressä, syöstään maantielle kilpailemaan valtiolainoista ja maakappaleista. Kun sosialistien viljelyspakko-suunnitelmassa on pyritty maan hintojen liikanaista kohoamista estämään, on tässä porvarillisen enemmistön hyväksymässä suunnitelmassa annettu suorastaan kiihotin maan hintojen nousemiselle, mikä suorastaan lisää maata ostavien tilattomien kannettavaksi tulevaa velkakuormaa. Siihen tulokseen herrat oikeastaan tahtovat tullakin. Maamme maataloutta kohottamaan täydelleen kykenemättömälle maakauppalistien ja keinoittelijalaumalle on mieluisaa ryhtyä maan teurastukseen, tilojensa palstoittamiseen nyt, kun valtio maatalousvaliokunnan herrojen suunnitelman mukaan entistä enemmän ojentaa auttavan kätensä heidän taskujensa täyttämiseksi. Sellaista pyrkimystä ei sosialidemokratia voi avustaa, vaan vastustaa.

Käsilläolevan suunnitelman mukaan on tahdottu luoda erikoinen maatilaluonne, joka lukuisine rajoituksineen puristaisi nuo asetusehdotuksen mukaan perustetut tilat haltijoihin mahdollisimman ahtaalle. Tosin valiokunnassa saatiin joukko noita eduskuntaesityksessä ehdotettuja rajoituksia jäämään pois, mutta useat niistä seuraavat itsepintaisesti mukana valiokunnan mietintöön liitettyissä porvarien vastalauseissa, kai siinä turmiollisessa tarkoituksessa, että ne vielä matkalla mukaan otettaisiin. Varottamattakin kai suuri valiokunta ja eduskunta on selvillä siitä, että ne, jos asetusehdotus vastoin luuloani tulisi hyväksytyksi, tarpeettomina ja turmiollisina jätetään huomioon ottamatta. Puuhiensa epäonnistumisen pelko pakottaa herroja pukemaan suunnitelmansa pakkopaitaan lainsäädännön avulla.

Asetusehdotuksen mukaan tahdotaan myöskin kuntien niskoille asettaa uusi tuntuva rasitus, kuntiin asetettavien asutuslautakuntien palkkaamisella. Tuo palkkaus tulisi kokolailla paljon rasittamaan kuntien veronmaksajia, kun sitävastoin kunnilla koko hommasta on hyötyä tuskin nimeksikään. Herrojen suunnitelman mukaan saa vaan hyvin pieni murto-osa tilattomista sitä luvattua „omaa maata“ ja se monin

kymmenin kerroin suurempi joukko tilattomia, joka ei saa pienintäkään hyötyä koko hommasta, ei suinkaan iloisin mielin heille aivan hyödyttömiin tarkoituksiin meneviä veroja maksa. Ja kuitenkin on valiokunnan enemmistö ottanut sellaisen verotustarkoituksen asetusehdotukseen.

Maatalousvaliokunnan herrojen asutusrahasto-suunnitelmaa — jolle myöskin valtiovarainvaliokunnan herrojen siunaus hankittiin — vastaan olisi useita muistutuksia tehtävä, mutta yksityiskohtiin puuttuminen ei tässä yhteydessä ole tarpeellinen eikä välttämätön. Rahasto on ehdotettu perustettavaksi pääasiallisesti maan ostoa varten. Vasta toisessa sijassa ovat rakennuksien hankkiminen ja viljelystarkoitukset. Sellaiseen tarkoitukseen kuin asutusrahastoasetuksen 2 §:n 2 momentissa on ehdotettu, suostuivat herrat myöntämään vain 2 miljoonaa markkaa, noin niinkuin sanottiin: kokeeksi. Kiivasta vastustusta sai tuokin pieni poikkeus eräiltä tahoilta osakseen. Maalaisliiton taholta valiokunnassa suoraan sanottiin, että ei tahdota avustaa vuokraviljelijöitä missään muodossa, ja vastalauseessa osa valiokunnan jäseniä vaatii puheenaolevan momentin poistamista. Sen kyllä voi ymmärtää, kun ajattelee asiaa siltä kannalta kuin vastalauseen tekijät, että kaikki valtion välityksellä irti saatavat varat ovat työnnettävät maakauppalistien pohjattomiin taskuihin, mutta hyväksyä sellaista menettelyä ei silti mitenkään voi muut kuin äärimmäiset porvarit. Hankkimalla tuollainen rahasto, maan kilpailuhinnoilla ostamista varten, on yhtä paljon tai oikeastaan paljon enemmän maakauppalistien kuin maattomien auttamista. Jos olisi todenteolla tahdottu auttaa tilattomia, olisi ensimmäinen velvollisuus ollut hyväksyä viljelyspakko sosialidemokraattien ehdotuksen mukaan. Sillä toimenpiteellä olisi turvattu kaikille maatahaluaville tilattomille maansaannin mahdollisuus, ilman mitään kilpailuhintoja ja hintojen nousua, ja samalla annettu sitä haluaville tilaisuus oman maan ostoon verrattain kohtuullisilla ehdoilla. Sellaisen toimenpiteen hyväksytyksi tultua ei vasemmistolakaan ole mitään sitä vastaan, että valtion välityksellä hankitaan suurtakin luottoa uudisviljelijöille, kunhan vaan etualalla pidetään viljelystarkoituksia. Siinä tarkoituksessa kuin luoton hankkiminen esiintyy esillä olevassa valiokunnan suunnitelmassa, on se tilattomien kannalta katsoen hyvin vähästä merkityksestä. Maamme sadat tuhannet tilattomat ruokakunnat eivät

niistä rahoista mitään hyödy. Ne eivät osapuillekaan riitä edes sen maanvuokraajajoukon luontotarvetta tyydyttämään, joka lähivuosina isiensä raivaamilta maatilkuilta työnnetään maantielle, kapitalistisen saaliinhimon uhrina ja yksityisomistusoikeuden pyhyyden nimessä. Tämän kaiken tietäessään leikkii eduskunnan porvaristo maanostopuhissaan muutamilla miljoonilla, pitäen silmällä pääasiassa maakapitalistien etuja. Niin typeriksi ei voi herraspuolueiden edustajia, ainakaan kaikkia, sanoa, että he eivät käsittäisi hommiensa tuloksettomuutta, joten lopultakin on heikkouskoisimpainkin pakko uskoa, että heidän luokkaetunsa ovat heidät niin perin pohjin sokaisseet, että satain tuhansien tilattomain perhekuntien ja yhteiskunnan etu on heille toisarvoinen asia raa'an hyötypolitiikkansa rinnalla.

Varmana tosiasiana voi pitää sen, että herrojen suunnitelman mukaan ei maamme tilattomien suunnaton joukko vähene. Se mahdollisesti saatava rahamäärä, sillä tavoin käytettynä kuin maatalousvaliokunnan enemmistön ehdotus sisältää, tuskin riittää tilattomien lukumäärän lisääntymistä pysähdyttämään, ei ainakaan ilman siirtolaisuuden apua. Ja nyt, kun uusi maanvuokra-asetus entistä vähän enemmän turvaa vuokramiestä maanomistajan mielivaltaa vastaan, ovat maanomistajat haluttomia vuokraamaan maitaan ja halukkaita häättämään entisetkin vuokramiehet sitä mukaan kuin voimassa olevat pääasiallisesti lyhytaikaiset vuokrasopimukset loppuvat, lisäten siten tuntuvasti tilattomien joukkoa. Ainoastaan korkeilla ostohinnoilla niitä palstoiksi ostamalla, voivat nuo häädönalaisiksi joutuvat saada jäädä tiloilleen. Maanomistajat ovat kyllä halulliset myymään heille itselleen tarpeettomia torppia ja takamaita palstoiksi, kunhan vaan saavat niistä mahdollisimman korkean hinnan. Esillä oleva maanhankintasuunnitelma tähtääkin juuri tuohon samaan päämäärään, hankkia valtion välityksellä maanomistajille tarpeettomista maakappaleista korkea hinta, jonka maksamisesta tilattoman epävarmaan asemaan joutuneet työläisperheet asetetaan vastuuseen. Selvää on, että ainoastaan äärimmäisillä ponnistuksilla ja itsensä sekä perheensä liikanaisella räökkäyksellä voi tuolla tavoin tilalliseksi päässyt velastaan ja koroistaan selviytyä.

Kun tämä asia menee suureen valiokuntaan, niin toivottavasti suuri valiokunta ottaa sen vakavalta kannalta ja ennen kaikkea maattomien edun kannalta, josta tässä oikeastaan pitäisi

kysymys olla, ja ehdottaa eduskunnalle asian palauttamista takaisin maatalousvaliokuntaan muodosteltavaksi sosialidemokraattien vastalauseen mukaisesti, viljelyspakkoperiaatteen pohjalle. Tämän ehdotuksen tekemiseen on täysi syy, koska tilattoman väestön joukko nopeasti lisääntyy, eikä tilattoman väestön kysymystä voida mitenkään ratkaista tuollaisilla silmänkääntötempuilla ja puoskaroimisilla kuin mitä maatalousvaliokunnan enemmistön ehdotus sisältää. Porvarienkin pitäisi käsittää, että maamme maatalouden surullinen rappiotila on parannettavissa vain syvälle käypien yhteiskunnallisten uudistusten ja tarpeen vaatiessa pakkotoimenpiteiden avulla. Viljelemättömät maat ovat siedettävillä ehdoilla saatavat työttömien ja maattomien viljeltäviksi. Kansan ja yhteiskunnan edut sitä vaatii, vaatii maattomien keskuudessa vallitsevan kurjuuden tositoimin poistamista. Maattomien sankka joukko on sitä kärsivällisesti odottanut ja jännityksellä odottaa, että ei suuri valiokunta eikä eduskunta pettäisi sen toiveita yhtä karkeasti kuin maatalousvaliokunta on tehnyt.

Ed. Lauri Yrjö-Koskinen: Minä olen pyytänyt puheenvuoroa kiinnittääkseni suuren valiokunnan huomiota edustajain Honkajuuren ja Rannikon tekemään toiseen vastalauseeseen ja samalla kertaa esittääkseni muutamia näkökohtia.

Mitä ensinnäkin tulee muutosehdotukseen 19 §:ään, pyydän aivan lyhyesti mainita, että sitä ei ole tehty mistään periaatteellisista vaan puhtaasti käytännöllisistä syistä ja ovat ne syyt vastalauseessa selvästi esitetyt.

Sitävastoin ne molemmat muut muutosehdotukset ovat periaatteellista laatua ja muodostavatkin oikeastaan koko tämän vastalauseen pääkohdan. Niiden kärki on tähdätytynä sitä katsantokantaa vastaan, joka esiintyy sekä mietinnön perusteissa että molemmissa asetusehdotuksissa, että nimittäin valtion olisi suositava ja lainoillaan avustettava etupäässä sellaisten pientilojen syntymistä, jotka soveltuvat, niinkuin sanat kuuluvat, „itsenäisen perheen toimeentuloon riittävän maanviljelyksen harjoittamiseen“. Olisi epäilemättä ollut asianmukaisinta, että maatalousvaliokunnan enemmistö olisi määritellyt lähemmin, mitä se tällä käsitteellä tarkoittaa, kun sellainen uuteen asetukseen ehdotetaan. Perhe on nimittäin siksi epävakainen suure,

että sitä on varsin vaikea ottaa normaalimitaksi, kun on kysymyksessä määritellä maatilankokoa. Voi löytyä perheitä, joissa ei ole muuta kuin kaksi jäsentä ja voi löytyä sellaisia perheitä, joihin kuuluu 10 jäsentä, jopa enemmänkin. On päivänselvää, että elatuksen tarpeet erisuurilla perheillä ovat koko lailla erisuuret ja että suuri perhe tarvitsee koko joukon enemmän elatukseen kuin pienempi. Kun lisäksi ottaa huomioon kuinka suurena tekijänä tilan tuotannossa on hyvä taikka huono hoito ja että ahkera ja taitava perhe voi pienestä maa-alasta saada paremman tuloksen kuin veltto perhe monta vertaa suuremmasta, niin näyttää ainakin minusta koko käsite tilasta, joka tuottaa perheelle riittävän toimeentulon, hyvin häilyvältä.

Mutta minä tahdonkin otaksua, että maatalousvaliokunnan enemmistö on tarkoittanut jotakin keskisuuruista perhettä ja että heidän tarkoituksensa siis on ollut tässä muodossa palauttaa meidän lainsäädäntöömme sama itsekannattavuuden periaate, joka siellä on ennenkin löytynyt. Täällä on nimittäin ennenkin pelätty sitä, ettei maatiloja vaan ositettaisi liika pieniksi. Niinpä oli armollisessa julistuksessa maaliskuun 1 päivästä 1852 säädetty, ettei perintötiloja saanut jakaa, ellei kukin osa ollut vähintään $\frac{1}{4}$ manttaalin suuruinen, nimittäin ilman eri lupaa. Jos niitä pienempiin osiin tahdottiin jakaa, tuli siihen pyytää lupa kihlakunnanoikeudelta ja samalla esittää siellä maanmittarin tekemä laskelma maatilankokoa ja veroista. Lupa jakoon voitiin myöntää ainoastaan siinä tapauksessa, että tulot olivat niin paljon menoja suuremmat, että ne riittivät hankkimaan 5 työkykyisen ja täysikasvuisen hengen perhekunnalle vuotuiset elintarpeet ja muut tarpeet. Tätä itsekannattavuuden vaatimusta lievennettiin kuitenkin pian. Jo vuoden 1864 lohkomisasetuksessa alennettiin se täysikasvuisten perheenjäsentien lukumäärä, joka itsenäisen tilan tulee elättää, kolmeksi, ja sama määräys ilmenee myöskin vuoden 1883 lohkomisasetuksessa.

Minulla on ollut tilaisuus läheltä nähdä, kuinka tätä itsekannattavuuden vaatimusta käytännössä pantiin täytäntöön. Toimitusmaanimittari, joka oli saanut tehtäväksensä tutkia tilan itsekannattavuutta, laati tilan vuotuisista tuloista ja menoista laskelman. Tilan tulot laskettiin aina sen mukaan, mitä tila todellisuudessa voi tuottaa, eikä sen mukaan, mitä tila todellisuudessa oli tuottanut. Ja seuraus siitä oli se, että

tulot saatiin laskelmassa aina niin paljon menoja korkeammiksi, että tila huomattiin itsekanlattavaksi. Minä en satu tuntemaan ainoatakaan tapausta, jossa tilan osittamista ei olisi puollettu ja myönnetty. Kaikki olivat nimittäin selvillä siitä, ja kokemus oli sen todistanut, ettei tilan osittamisesta ollut koskaan mitään haittaa, vaan että jokainen uusi oli omiansa lisäämään ja edistämään viljelystä maassa. Sillä tapaa vakiintui vähitellen se mielipide, että koko itsekannattavuuden käsite on epäkäytännöllinen ja tarpeeton, että siitä on ainoastaan lisämutkia ja lisäkuluja asianomaisille. Muistaakseni ei ainoatakaan ääntä noussut sitä puolustamaan 1894 vuoden valtiopäivillä, ja voi siis hyvällä syyllä sanoa, että se yksimielisesti jätettiin pois 1895 vuoden jakoasetuksesta.

Mutta nyt on maatalousvaliokunnan enemmistö taaskin nähnyt olevan syytä ryhtyä huolehtimaan, ettei tiloja vaan liikaa pieniin osiin pirstottaisi, taikka ettei valtio ainakaan lainoiltaan sellaisten syntymistä edistäisi. On vedottu asiassa ulkomaisten kokemuksiin ja väitetty Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Saksassa joudutun siihen havaintoon, että liikaa pienet tilat ovat kansantaloudelle vahingoksi.

Mitä nyt tulee näihin tietoihin ulkomaisten kokemuksista, niin rohkenen minä väittää, että ne ovat ainakin jossakin määrin yksipuolisia. Minä olen vielä siitäkin vakuutettu, että jos niin tahdottaisiin, voitaisiin edellämämainituista maista saada toisenkinlaisia arvosteluja siitä, mitä tilain pilkkominen siellä on vaikuttanut. Minä olisin omasta puolestani valmis antamaan täyden pätevyys sille, mitä maatalousvaliokunnan etevin Tanskan husmandiolojen tuntija, edustaja Saalasti, asiassa sattuvasti lausui, nimittäin että maanviljelys ei olisi Tanskan husmanditiloilla nykyisellä korkealla kannallaan, elleivät ne olisi juuri niin pieniä.

On vaikeata edeltäpäin ennustaa, mitenkä tähän uuteen lakiin ehdotetun itsekannattavuusmääräyksen toimeenpano käytännössä tulisi muodostumaan. Mahdollista kyllä on, että sekä asutusrahaston johtokunta että kunnalliset viranomaiset tulisivat käsittelemään sitä yhtä vapaimmista kuin parikymmentä vuotta sitte edellistekin itsekannattavuusvaatimusta käsiteltiin. Mahdollista kyllä, että laskelmat tälläkin kertaa tehtäisiin senmukaisesti, mitä maa voi tuottaa, eikä sen nojalla, mitä maa siihen saakka on tuottanut. Niinpä jos laskelmissa otetaan huo-

mioon, että yksi hehtaari viljeltyä maata, kuten sama arvoisa maatalousvaliokunnan jäsen, jonka äsken mainitsin, on todistanut, voi tuottaa nettotuloa useita tuhansia markkoja vuodessa, esimerkiksi juurikasvien siemenviljelyksellä, silloin voidaan kyllä melkein kuinka pienet palstat tahansa katsoa soveltuviksi „itsenäisen perheen toimeentuloon riittävään maanviljelykseen“. Silloin ei tästä säännöksestä kyllä olisi mitään haittaa, mutta minä en myöskään todella voi ymmärtää, mitä merkitystä sillä silloin olisi.

Aivan toiseksi muuttuisi asia, jos tätä säännöstä alettaisiin tulkita aivan kirjaimen mukaan. Minä olen siinä varmassa vakaumuksessa, että se siinä tapauksessa tulisi suuresti heikontamaan tulosta, johonka tämän lainaustoiminnan kautta pyritään. Valiokunnan mietinnössä sivulla 2 huomautetaan aivan oikein, että tarkoituksena on näillä lainoilla muun muassa avustaa niitä monilukuisia kansalaisia, jotka nyt vuokraajina viljelevät toisen maata, jotta he tilaisuuden tarjoutuessa kykenisivät ostamaan vuokramaansa omakseen. Mutta näistä maamme torppareista on suuri, ehkäpä suurin osa sellaisia, että he eivät saa toimeentuloa perheelleen yksinomaan vuokratilajelmistään. Useimpain talous on riippuvainen sivutuloista, joko metsätöistä tai rahdinajasta tai kotona harjoitetusta käsityöstä tai kalastuksesta. Olisi suuri erehdys sulkea nämä vähävikisemmät torpparit mahdollisuudesta lunastaa vuokramaansa omakseen, olisipa suorastaan väärä tehdä heidät osattomiksi tämän toimenpiteen tuottamasta siunauksesta. Heihin nähden ei ainakaan pitäisi olla vähintäkään syytä pelkoon, etteivät he oman maatilan viljelijöinä tulisi toimeen, kun he kerran ovat vuokramiehinäkin samoissa olosuhteissa, samoilla paikoilla, samoilla riittämättömillä viljelmillä kyenneet hankkimaan itselleen ja perheelleen elatuksen.

Mutta sitten tulee kysymys niistä tilattomista, jotka ostavat ennen asumattomia maapalstoja rakentaakseen niille majansa ja viljelläkseen niitä. Sellaisten suhteen voi toisinaan ajatella tarpeelliseksi jonkunlaista harkintaa kunnallisen lainakassan johtokunnan puolelta myöskin tilan suuruuteen nähden. Voisi nimittäin ajatella, että milloin kokonainen suurempi tila palstoina myydään, saattaa siihen tulla palstan ostajia myös muilta seuduilta. Voisi silloin sattua että, jos suurempi joukko aivan pieniä tiloja yhtäkkiä syntyy yhteen ryhmään, näiden omistajille joskus saattaisi tulla taloudellisia pulia liika suuren

työtarjonnan vuoksi paikkakunnalla. Mutta se on asia, josta, kuten edustajain Honkajuuren ja Rannikon vastalauseessa aivan sitovasti huomautetaan, paikalliset lainauslautakunnat oman turvallisuutensa vuoksi kyllä pitävät huolen. He ovat ensi kädessä vastuussa lainain järkevistä sijoittamisesta ja takaisinmaksamisesta, ja he kyllä pitävät silmällä sitä, että henkilöillä, jotka lainoja saavat, on edellytykset tulla uusissa paikoissa toimeen. Tämänkään tapauksen varalle ei siis lakiin tarvita mitään rajoittavia määräyksiä.

Sen lisäksi on näihin uutispaikoille perustettaviin pientiloihin nähden vielä huomattavana kaksi asiaa. Ensiksikin vanhat omistusoikeudelliset seikat, vanhat rajat, tiluspalstojen asema ja muoto, tilusten erilainen laatu, kaikki nämä seikat aikaansaavat sen, ettei maata, haluavalla aina ole tilaisuuttakaan saada haluamastaan paikasta niin suurta viljelyskelpoista maakappaletta, kuin asutuslautakunta mahdollisesti katsoo asetuksen säännöstä puustavillisesti noudattaen tarvittavan „perheen toimeentuloon riittävän maanviljelyksen harjoittamiseen“. Maatilain tilukset eivät ole mitään homogeenista massaa eikä niitä voi käsitellä samalla tapaa kuin esim. juustoa, josta helposti voi leikata jokaiselle riittävän annoksen.

Toiseksi pidän erittäin tärkeänä, että maata ostavan tilattoman annetaan itse harkita sielläkin, missä suurempia maa-alueita on saatavissa, uskaltaako hän ottaa niin suuren lainan, että sillä saa maakappaleen, joka soveltuu „itsenäisen perheen toimeentuloon riittävään maanviljelykseen“, vai katsovatko varmemmin selviävänsä velastaan tyytymällä vähäisempään ja hankkimalla siihen sivutuloja. Hän itse kykenee varmasti paremmin kuin joku sivullinen arvostelemaan oman taitonsa ja tottumuksensa viljelemään maata ja ottamaan huomioon kykynsä ja mahdollisuudet hankkia sivutuloja. Hän kykenee sen itse parhaiten harkitsemaan ja lainsäätäjä tekee varmasti onnettoman erehdyksen, jos ryhtyy asettamaan häntä tässä suhteessa holhouksen alle, etenkin kun hänet tämän holhouksen kautta pakoitettaisiin ottamaan hartioillensa raskaampi velkataakka kuin mitä hän itse haluaisi.

Sen nojalla mitä edellä olen esittänyt, rohkeiden toivoa, että suuri valiokunta esittää näihin asetusehdotuksiin sellaiset muutokset kuin toinen vastalause mainitsee.

Ed. Marttila: Samalla kun minä ilmoitan yhtyvänä ed. Elorannan ehdotukseen että, kun tämä asia on ollut suuren valiokunnan käsiteltävänä, se sen jälkeen palautetaan uudelleen maatalousvaliokuntaan, tahdon tässä myös tehdä muutamia huomautuksia mainitusta mietinnöstä. Että tilattoman väestön asuttamiskysymys on yksi polttavimpia yhteiskunnallisia kysymyksiä, siitä ei liene muuta kuin yksi mieli. Tai oikeammin, sitä ei voi kenkään pätevästi vastaan väittää. Mutta mitä periaatetta noudatetaan asian korjauksen käytäntöönpanossa, siitä kyllä voidaan olla eri mieltä. Tämä on ihan luonnollinen asia nykyisessä luokkayhteiskunnassa, jossa kullakin kansanluokalla on omat etunsa valvottavinaan. Ja jos missään niin juuri täällä eduskunnassa nämä luokkaedut ja niiden ajaminen kaikkein parhaiten tulee näkyviin, sillä täällä tehtyjen ehdotusten kantavuus ulottuu kauas.

Valiokunnan enemmistö on tässä tilattoman väestön asuttamiskysymyksessä asettunut sille pohjalle, että tulisi saada mahdollisimman suuri määrä tilattomista oman maan omistajiksi, jakaen tämän ehdotuksensa kahteen luokkaan, nimittäin jo olevien viljelystorppeiden avustamiseen maanomistajiksi sekä toiseksi myöskin maanostamisella hankittavien uusien viljelysten syntymisen edistämiseen. Pohjasyynä koko ehdotuksessa tuntuu olevan — mikäli rivien välistä voi lukea — että täten saataisiin tuon yksinkertaisen maalaisväestön taipuvaisuus sosialidemokratiaa kohti heikkenemään. Ei tarvitse sanoa, että mainitun tarkoituksiperän tavoittaminen lienee turhaa, sillä tokkopa sen sosialidemokratian juuret ovat niinkään matalassa maalaisväestössäkään, että se vaan tuollaisen toimenpiteen kautta olisi irti kiskottavissa.

Mitä tulee itse suunnitelmaan, niin minusta ainakin suunnitelma jo olevien torppeiden itenäisiksi avustamiseksi itse asiassa ei kuuluisi koko kysymykseen, sillä minä katson, että näiden asemaa ja oloja voitaisiin korjata toista tietä, tekemällä korjauksia uuteen voimassaolevaan maanvuokralakiin siihen suuntaan, että näiden asema vuokralaisina turvattaisiin ja varmennettaisiin, sekä että heidät täten vapautettaisiin maanomistajien mielivaltaiselta riistämislä. Täten menetellen voitaisiin yhteiskunnan puolelta suuremmalla painolla käydä itse pääasian kimppeen eli varsinaiseen niin sanotun „irtolaisväestön“ asuttamiseen. Mutta tämä menettelytapa,

jota valiokunnan porvarillinen enemmistö ehdottaa tässä viimeksimainitussa kysymyksessä eli uutisviljelyksen edistämässä maanostojen kautta, ei minusta tunnu kaikkein parhaimmalta jo yksin sen riittämättömyyden tähden, mistä juuri ovat valiokunnan mietintöön tehdyn 5:n vastalauseen tekijätkin maininneet. Tarpeellisen pääoman saanti vastalauseessa mainitulle noin 160,000 lukuiseksi tilattomien joukolle ei liene niinkään helppoa. Jos kerran valtion puolelta tahdotaan joihinkin toimenpiteisiin ryhtyä sekä varoja käyttää, niin on tarkoin harkittava, miten saataisiin suotuisampi tulos pienemmillä uhrauksilla. Tässä minä olen mainitun 5:n vastalauseen tekijäin kanssa samaa mieltä, että tehoisampi keino siihen olisi, että tilattomien asuttamisen ja auttamisen turpeeseen kiinni tulisi tapahtua viljelyspakkoperiaatetta noudattamalla.

Jos porvareilla tosiaankin olisi vakaasti sydämillä tilattomien olosuhteiden parantaminen, niin minun nähdäkseni he eivät olisi voineet noin kylmästi ehdottaa kyseenalaista anomusehdotusta tapettavaksi, kuin he valiokunnassa ovat tehneet. Mutta tässä kysymyksessä juuri käy selville tuo alussa mainitsemani luokkaetujen vastakohittaisuus. Mistä saisivat esimerkiksi suuranastajat kilpailevia työntesijöitä, työpalkkojen polkijoita, jos noita irtolaisia turpeeseen kiinnitettäisiin. Mutta täytyy sentähden heidänkin puolelta edes näennäisesti tehdä olojen parannusehdotuksia, ettei voitaisi niin suoranaisesti syyttää. Tällainen ehdotus on juuri tuo valiokunnan laatima asetusehdotus pientiloista.

Valiokunta on mietintönsä perusteluissa sivulla 2 lausunut seuraavasti: „Tehtävä, mikä meillä on tässä edessä, on tilattoman maalaisväestön suurilukuisuuteen katsoen erinomaisen laaja. Tämä tehtävä on kahdenlainen. Yhdeltä puolen siihen kuuluu pyrkimys nykyään olemassaolevien vuokratilojen, etupäässä suurempien eli varsinaisten maanviljelystorppeiden haltijain avustamiseksi pääsemään viljelemissä vuokratilojen omistajiksi, mikäli siihen kussakin eri tapauksessa vapaaehtoisen sopimuksen nojalla tarjoutuu tilaisuutta. Tähän suuntaan käyvien toimenpiteiden lähimpänä tarkoituksena on lisätä maatalviljelevien maanomistajain maan terveille kehitykselle perin tärkeitä kansanluokkaa.“ Siinä lausutaan, että maanomistajaluokan lisääntyminen on maan terveille kehitykselle perin tärkeä. Kuinka terveellistä se on, siitä voidaan jo kokemuksenkin nojalla jotakin sanoa. Minä

olisin sitä mieltä, että maanviljelystä ei olisi yksinomaan laajennettava, mutta se olisi saatettava myös voimaperäiseksi. Siihen olisi kansantaloudelliselta kannalta katsoen pyrittävä. Mutta nykyinen palstoittamisjärjestelmä on käytännössä näyttäytynyt voimaperäisen viljelystavan esteeksi. Se on siksi osottautunut kahdestakin syystä. Ensinnäkin maanhinnan ollessa niin korkean, kuin se monin paikoin ja miltei kaikkialla on, on se köyhälle maanomistajalle ankara taakka. Ja se on luonnottoman korkea, siitä ei päästä yli eikä ympäri, vaikka valiokunnan porvarisjäsenet eivät näy sitä tietävän. Kun tilattoman olosuhteiden pakosta on täytynyt hankkia itselleen tuollainen pikkupalstatala korkeasta hinnasta, niin hän on siitä kovin velkaantunut. Nykyään valitetaan kovin sitä, ettei maanviljelys tahdo kannattaa, vaikka ei olisi-kaan velkataakkaa harteilla. Johtakaamme vain mieliimme sitä porua, mitä maanantaisessa ja eilisessä istunnossa pidettiin tielakia käsiteltäessä pientilallisten muka kurjasta asemasta. Tässä ilmenee selvästi maanviljelyksen kannattamattomuus. Ja kun tällaista porua pidetään niiden puolelta, joilla jo on tiloja huostassaan, ja poikkeuksetta kumminkin huokeammalla saadut kuin kyseenalaiset nyt muodostettavat pientilat, niin tämä jo itsestään puhuu tätä mietintöä vastaan. Itse puolestani en sentään ole maanviljelyksen kannattavuudesta niin pessimistinen, vaikka se kyllä pientilalliselle nykyisen kone- tuotannon aikana on suhteellisesti paljoa raskaampaa. Mutta kun on maan todelliseen arvoon nähden, suunnaton velkataakka harteilla kuten tässä palstatilallisille tulee, jotka juuri mitään omistamatta tulevat tilaan kiinnitetyiksi, tulee räikeämmin kysymykseen sen kannattamattomuus. Kun tila on pienenlainen, niin täytyy lähteä elantotarpeita ansiotöillä ansaitsemaan. Lisäksi tulee myös korkojen maksu, joka myös siihen pakottaa. Täten tulee palstatilallinen ansiotyössä olemaan miltei alituisesti. Kotitaloustyöt tulevat tehdyiksi vain ansiotöiden lomassa niinkuin sivuasiana. Mutta sananlasku sanoo, että „pelto ei salli petosta“, ja tässä sille tullaan tekemään petosta, kun pääasiasta tehdään sivuasia.

Toinen syy, mikä palstoitusjärjestelmässä on voimaperäisen maanviljelyksen edistymisen esteenä, on se, että muutamat huijarit ovat oikein urakalla ottaneet kohottaakseen maan hintaa entistään luonnottomampaan korkeuteen. On

nimittäin varsin yleistä se, että sellaiset henkilöt, jotka eivät milloinkaan ole ajatelleetkaan ryhtyä harjoittamaan voimaperäistä maanviljelystä, mutta joilla on ollut ennestään pääomaa, tai ovat onnistuneet saamaan muuten luottoa, ovat ostaneet noita palstoja myydäkseen niitä taasen sellaisille, jotka ovat pakotettuja ostamaan, vaikka hinta olisi kuinkakin korkea. Nämä käyttävät toisten hädänalaista asemaa omaksi hyväkseen ja kiskovat maasta monasti kaksinkerroin, mitä itse ovat siitä maksaneet. Näin tulee maan hinta kohoamaan suunnottomasti yli todellisen arvon ja tällainen valearvo tulee luonnottomasti pikkutilallista rasittamaan, sellaisinkin nimittäin, joka oikein todenteolla tahtoi harjoittaa tilallaan voimaperäistä maanviljelystä.

Ehkä asian valaisemiseksi tuon esille esimerkkejä. Tunnen erään palstoitusjutun, jossa palstoitettiin eräs tila kolme vuotta takaperin kahdeksaan palsta- ja lohkotilaan. Nyt jo, vaikka on kulunut näin vähän aikaa, on yksi näistä lohkotiloista jo kolmannella omistajalla, toinen on toisella. Sitäpaitsi on pari niistä tarjolla, että voivat millä hetkellä tahansa muuttaa omistajansa. Selvyiden vuoksi tulkoon tässä vielä mainituksi sekin, että yhdestä palstasta maksoi ensimmäinen ostaja 4,000 markkaa, piti vuoden ja hiukan juuri rakensi ja sai myydessään 8,000 markkaa. Mutta tämä viimeinen ostaja olikin sellainen, joka oli tullut julmasti hädätetyksi torpastaan, jossa oli harjoittanut voimaperäistä maanviljelystä ja täten tullut hankkineeksi jotakuinkin täydellisen maanviljelyskaluston ja koneiston ja näitten yht'äkkiä myynti olisi sekin tuottanut tavattoman tappion. Hän oli siis hukkuvan tavoin ollut pakotettu tarttumaan vaikka oljenkorteen, kuten sanotaan.

Nämä nyt tuntuvat vain yksityistapauksilta, mutta minä uskon, että tällaisia tapauksia, jos ne olisi tilastollisesti tuotu esiin kaikki, on tuhansia tapahtunut maassamme. Mitä se vaikuttaa voimaperäiseen maanviljelykseen, on ihan päivänselvä asia. Kun kerran on ostanut tilan saadaksensa taas myydessään vaikkapa puolet voittoa, niin ei siinä kovinkaan tule huomio kiinnitetyksi muuhun kuin voiton saantiin. Maanviljelys tässäkin on sivuseikka.

Ehkä tässä on hiukan tullut selvitetyksi sitä maan tervettä kehitystä maanomistajaluokan liikeyksellä rohtimiseltakin puolelta.

Tämä viimeksi esiintuomani seikka, palstoitushuijauksen nurjat puolet, ei ole valiokunnan enemmistöltäkään jäänyt kokonaan huomioon ottamatta päättäen siitä, että se on koettanut saada rajoituksia myynnille ja tilojen yhdistämiselle. Mutta sanotaan, ettei ole sääntöä, josta ei olisi poikkeusta. Kyllä minä luulen, että huijarit tässäkin tiensä ja menettelytapansa löytävät. Muuten tämäkin kohta on oiva näyte siitä, kenen etuja valiokunnan enemmistö ajaa. Jos on kyseessä lakiehdotus, joka edes hiukan tahtoi rajoittaa omistavain luokkien vapaata riistämistä, niin kynsin hampain sitä vastustetaan. Mutta kun, kuten tässäkin, on kysymys vähäväkisten elinehdoista, niin se koetetaan saada mahdollisimman vaikeaksi.

Minusta tuntuu siltä, että tällä ehdotuksella ajetaan ainakin samassa määrässä kuin tilattomien asiaa myös maanomistajain asiaa, sillä onhan luonnollista, että siitä suurin hyöty tulee maanomistajille, he kun saavat liikamaitansa kaupaksi valtion välittäessä varoja, jotka nimellisesti kyllä ovat tilattomien rahastosta. Kun nyt tulee maanomistajain tietoon tällaisen rahaston olemassa olo ja tarkoituserä, niin mikä heidän on ryhtyessä palstojen kauppooja hieromaan, kun mietinnössä edellytetään sitä, että nuo kaupat ovat vapaaehtoisesti tehtävät. Nykyinen maanvuokralaki, niin vaillinaisesti kuin se täyttääkin maanvuokraajain vaatimuksia, on näyttänyt kauhuksi maanomistajille. He näyttävät yleensä olevan hyvin haluttomia maitansa vuokraamaan. Siitä syystä onkin tämä laki ihan kuin täydentäjänä uudelle maanvuokrausasetukselle maanomistajain etuja silmällä pitäen. He voivat nyt saada tekosyyntä kieltäytyä vuokraamasta maitansa, koska muka vuokra-asetus rajoittaa niin paljon heidän yksilöllistä vapauttaan. Sen sijaan heillä on hyvä syy tarjota nuo torpat myytäväksi. Nuo torpparit, kun heillä ei vuokralaissa ole mitään takeita, että voisivat pakottaa maanomistajia vuokraamaan torpan uudelleen heille, ovat nyt pakotetut joko lähemmään maantielle tai ottamaan tuon torpan kysymyksessä olevan lain ehdolla. Edellä jo olen huomauttanut, kuinka torppari tällaiseen asemaan joutuessaan on pakotettu suostumaan vaikka kuinka epäedulliseen ostokauppaan, ennenkuin lähtee maantielle, kun on täydellinen maanviljelyskalusto. Täten tulee tässäkin kohdassa uudesta lakiehdotuksesta vain maanvuokraajille

jonkunlainen välittäjä, joka välittäisi torpparien olosuhteet orjuudesta kurjuuteen.

Ed. Vuorimaa: Epäilemättä on tämä suurin ja tärkein reformiasia, mitä yksikamarieduskunta vielä on ollut ratkaisemassa. En tahdo nyt kuitenkaan sen enemmän tämän asian periaatteita ruveta pohtimaan enkä myöskään lukemaan sisälukuläksyjä niinkuin toiselta puhujalavalta tässä näkyy tapahtuvan. Tahdon vain tunnustaa, että valiokunta on mietintönsä perusteluissa sangen sattuvasti vaikka ehkä liian lyhykäisesti esittänyt perusteet. Täytyy myös tunnustaa, että valiokunta on erittäin onnistuneesti ja käytännöllisesti laatinut tätä asiaa varten lakiehdotukset. Mutta kun olen ollut jo kolmen eri pientilaryhmän perustamisessa osallisena ja sitä paitsi tarkoin seurannut heidän elämänsä jälkeenkänpäin, niin sallittanee minun kuitenkin tehdä suurta valiokuntaa varten muutamia pienempiä muistutuksia.

Täällä on jo eräs edellinen arvoisa puhuja ennen minua esittänyt muistutuksen toista pykälää vastaan. Toinen vastalause on myöskin huomauttanut samasta asiasta. Jos 2 §:n lakimuoto semmoisena kuin se valiokunnan mietinnössä on, pysytettäisiin, niin siitä voisi syntyä lain käytäntöönpanossa jonkunlaisia vääryymiä. Asiantuntevissa teoreettisissa piireissä katsotaan itsenäisen perheen toimeentuloiksi riittävän maanviljelyksen harjoittamiseen tarvittavan maa-alan, joka vaihtelee 10 hehtaaria ylöspäin ja voi parhaissa tapauksissa olla 8 hehtaaria. Mutta tämä käytännössä ei oikein pidä paikkaansa. Pientilat, joissa on 12 ja 10 hehtaaria, ovat vielä meidän maassamme ainakin suurimmaksi osaksi osotetut hankkimaan sangen suuren määrän sivutuloja. Mutta kuitenkin löytyy meidän maassamme paljon pienempiä tiloja, 3, 4 ja 5 hehtaarin tiloja, joissa tullaan toimeen yksinomaisesti sillä maalla, mikä on niiden hallussa ilman minkäänlaisia sivuelinkeinoja. On pientiloja niissäkin ryhmissä, joita minä olen ollut perustamassa, joissa ei ole maata kuin 2, 3 hehtaaria, mutta joissa on ruvettu viljelemään ja harjoittamaan ei pääasiallisesti maanviljelystä, vaan sen sivuelinkeinoja esimerkiksi kananhoitoa, puutarhanhoitoa ja muuta semmoista, ja ne tulevat toimeen sillä maalla ilman minkäänlaisia ulkoapäin tulevia lisätuloja. Senvuoksi olisi minun mielestäni epäkohta, jos tämä lakipykälä supistettaisiin sellaiseen muo-

toon, jossa se nyt on, ja senvuoksi tahtoisin minä kannattaa 2:n vastalauseen pontta, kuitenkin sillä tavoin että siihen lisättäisiin — sivulla 32 —: „joko pääasiallisesti maanviljelyksen ja sen sivuelinkeinojen harjoittamiseen — — —“

Sitten on 8 §, jonka suhteen minä myös arvelen tarvittavan muutoksia. Valiokunta on lähentynyt siitä ajatuksesta, että meidän pienviljelijät ovat hyvin herkkiä lainailemaan rahaa ja väärinkäyttämään sitä. Siinä tosin voipi olla vähän perää, mutta jos heiltä supistetaan lainausoikeus ainoastaan niihin kassoihin, joita tässä mainitaan, niin he joutuvat useassa kohden semmoiseen pulaan, että he eivät voi pysyä tilallaan, vaan ovat pakotetut sen jättämään. Mutta jos heillä olisi tilaisuus tilan panttausta tai vakuutta vastaan saada laina, niin on mahdollista että he voivat voittaa huonon ajan ja siten päästä vähitellen varmaan taloudelliseen asemaan. Varsinkin ensi aikoina on pienviljelijöillä sangen vaikea. He ovat saaneet lainoja, he ovat panneet rahansa rakennuksiin, silloin tulee ensimmäisinä vuosina puute varsinkin eläimistä, siemenviljasta, syömisestä ja niin edespäin. Silloin ei kukaan tohdi lainata heille, eivät säästöpankit eikä yksityiset, sillä 8 §:n molemmat momentit sisältävät sellaiset ehdot, jotka estävät kaiken luotonannon. Senvuoksi olisi tämäkin pykälä muodostettava siten, että se ei estäisi heitä saamasta luottoa myös muilta laitoksilta kuin ainoastaan tässä mainituilta.

17 §:n suhteen olisi myös pienempi muistutus tehtävä; siinä puhutaan 3 luvussa yhteismetsistä ja metsänkäytöstä ja sitten 17 §:ssä puhutaan, mitenkä yhteisiä kalavesiä on järjestettävä ja saman pykälän toisessa momentissa puhutaan, miten yhteinen koski on käytettävä. Mutta löytyy myös muita esineitä, jotka voivat kuulua yhteiseen tilaan, ja kun edellisiä keran on mainittu, niin pitäisi jälkimäisiäkin mainita. Niin on esimerkiksi kivilouhimoita ja soita, joita nykyään ostetaan esim. turvepehkun saamiseksi. Pitäisi siis tehdä tähän lakiin lisäys: „sama olkoon laki yhteisistä kivilouhimoista, soista ja muista esineistä, jotka voivat tulla kaupan esineiksi.“

Asetukseen Suomen maalaisväestön asutusrahastosta olisi minulla muutamiin pykäläin myös pieniä muutoksia esitettävänä. Toisesta pykälästä jäisi edellisen mukaisesti 3:lta riviltä sana „itsenäisen“ pois. 2 §:n 2 momentille minä esittäisin 4:n vastalauseen muo-

don, sillä mikä on syy siihen, että on määrätty juuri 2 miljoonaa markkaa lainoiksi kunnille? Emme voi sanoa mitään tulevaisuudesta, emmekä voi niin tarkkaan määrätä, että juuri 2 miljoonaa on se määrä, joka on sovelias. Minun mielestäni tämmöiseen lakiehdotukseen, joka tulee pysyväksi pitkiksi ajoiksi, ei pitäisi panna mitään varmaa rahamääräystä, vaan jättää määräys kokonaan pois ja avoimeksi. Voi olla ettei tarvita niin paljon, mutta voi olla että tarvitaan enemmänkin, ja silloin eduskunnan täytyy taas tehdä uusi muutos tähän pykälään, ja se minusta olisi vältettävä.

Kolmannessa pykälässä samassa Suomen maalaisväestön asutusrahaston asetuksessa säädetään niistä henkilöistä, jotka ovat oikeutettuja saamaan valtion avustusta rahastosta. Siinä on lueteltu erilaisia kansanluokkia. Minä ymmärrän mistä tämä johtuu. Se on varmaankin johtunut siitä, että ylipäänsä on vanhempina aikoina ollut vallalla se käsitys, että muutamia vissejä kansanluokkia pitäisi sitoa maahan. Mutta tämä käsitys ei ole periaatteellisestikaan ihan oikea. Minun mielestäni on pääasia, että muodostuisi hyvin suuri joukko pieniä asutustontteja ja siitä vähän suurempia pieniä tiloja, joita löytyisi niin paljon kaupaksi, ettei ainoastaan nykyinen polvi, vaan vielä tulevassakin polvessa ihmiset, jotka ovat palveluksessa, tavalliset työmiehet, voivat säästämällä ostaa itselleen tällaisen. Tähän asti ovat talot olleet niin suuret ja kalliit, että esimerkiksi renkimies tai tavallinen työmies jo nuoruudestaan huomaa, että, ellei hänellä ole mitään erityistä onnen sattumaa, hänelle on mahdotonta koskaan päästä maanomistajaksi. Minun mielestäni pitäisi lain kautta mahdollisuus päästä oman pienen kodin ja konnun omistajaksi poistettaman. Pää tarkoituksena tällä lailla olisi siis se, että syntyisi suuri määrä pieniä tiloja ja kontuja, joita jo köyhäkin mies voi ajatella säästämällä jaksavansa ostaa. Pientilojen muodostaminen eikä minkään erityisen kansanjoukon sitominen maahan, pitäisi minun mielestäni olla pääasiana, ja sentähden minä myös pyytäisin, että suuri valiokunta ottaisi muuttaaksensa tämän pykälän siihen suuntaan, ettei suljettaisi esimerkiksi maalaistehdasväestö maansaantioikeudesta rahaston avulla. Maalaistehdasväestö asuu maalla. Senkin täytyy hankkia kotia ja miksikä ne suletaan pois toisille tilattomille myönnettyistä eduista. Eivät ne ole juuri sen paremmassa asemassa kuin muutkaan maa-

työntekijät. Yhdessä siinä ryhmässä, jonka minä olin perustamassa, annettiin tehdasväestölle, joka on työssä siinä likellä olevassa tehtaassa, pieniä palstoja ja se otti mielellään ne lunastaaksensa, sillä heillekin on erinomaisen suuri merkitys sillä, että heilläkin, kun he tulevat heikoiksi, on varma koti, johon he saavat vetäytyä ja jossa saavat viettää vanhuuden päiviä. Samoin on kaupunkityöväestön laita. Miksi se on suljettu pois? Kaupunkeihin tulee paljon työväestöä maalta ja niiden joukossa on semmoisiakin, jotka syystä tai toisesta eivät viihdy kaupunkielämässä, jotka tulevat siellä sairaksi ja kaipaavat päästä takaisin maaseudulle. Erääseen ryhmään, jossa minä olin mukana perustamassa tällaisia pieniä tiloja, tuli kolme kaupunkilaistyömiestä ja he ovat viihtyneet erinomaisesti. Minä en ymmärrä miksi erinäisiä tilattomia suljettaisiin pois tästä oikeudesta. Samoin on maaseudulla pieniä rautatieasemia, joiden palvelusmiehillä ei ole tuloja enemmän kuin tavallisella työmiehellä; on vaihdemiehiä, vahtimiehiä, jarruttajia ja muita sellaisia. Minkätähden ei annettaisi heille samaa oikeutta kuin muillekin? Myös löytyy koko joukko kuntien pikkuvirkailijoita, jotka laki sulkee pois. Löytyy kaikenlaisia pieniä asioitsijoita, joilla on pienet tulot yhden tai toisen liikkeen tai toimen palveluksessa. Ei niidenkään tulot ole sen suuremmat kuin tavallisten työmiesten. Minun mielestäni tämä pykälä olisi muodostettava niin, että kaikki Suomen kansalaiset, joilla ei ole omaa maata, ovat oikeutettuja tästä samasta asutusrahastosta saamaan oman maan hankintaa varten lainoja.

Lopuksi on minulla vielä muutamia muistutuksia tilattoman väestön maanhankintaa varten perustetun rahaston sääntöehdotusta vastaan. Siinä sanotaan että rahastosta myönnetään lainoja kunnille. Mutta minä en ole huomannut, että siinä sallittaisiin myöntää sitä osuuskunnille. Sisältääkö mahdollisesti ensimmäisen asetuksen 1 § pientilallisista sitä? Minä olen koettanut päästä tästä selville, mutta turhaan. Minun mielestäni pitäisi myöskin myönnettämän maanosto-osuuskunnille oikeus saada rahoja, sillä maanosto-osuuskunnista, jotka nykyään jo ovat toimessa, on ainakin sen verran mitä minä tunnen, suurin osa edistynyt erinomaisen hyvästi. Minä tiedän erään semmoisen osuuskunnan, jota olin perustamassa Viipurin pitäjässä, ja sekin on onnistunut erinomaisen

hyvästi. Minkätähden kiellettäisiin siis osuuskunnilta lainarahastosta apua? Pyydän, että suuri valiokunta hyväntahtoisesti ottaa tämänkin asian tarkastuksen alaiseksi.

Muuta ei minulla ollutkaan huomautettavaa.

Ed. Kananen: Kun olen sen kansanluokan edustaja, jota tämä kysymys kipeimmästi koskee, niin pyydän lausua muutaman sanan.

Suurlakon jälkeen tahtoivat meidän herrat porvarit näytellä kansanvaltaista osaa saadaksesen kansan pohjakerrosten luottamusta; ja omansa tähän yritykseen oli agraarikomitean asettaminen. Tällä yrityksellä oli hyvä näyttää tilattoman väestön luokalle, kuinka porvaristo pitää hyvää huolta myöskin vähäväkisistä. Ja kun tämä komitea vielä teki kiertomatkoja, manööverejä, ympäri Suomea — tietysti kansan varoilla —, niin jos mikään niin tämä herätti huomiota. Kun me vähäväkiset saloseutujen maalaistilattomat kuultuamme tämän ylistettävän homman — josta ei porvarien taholta sitä paitsi reklaamia puuttunut —, luotimme niin paljon asian oikeamielisyyteen, joskin joukossa oli epäilijöitäkin, että pidimme kokouksia, joissa pohdimme asiaa, lähetimme edustajia ja kiittelimme herrain hyvyttä, jotka ovat niin armeliaita meitä tilattomia kohtaan.

Niinpä minun kotikunnastani lähetettiin lähetystö tänne Helsinkiin agraarikomitean puheille paikkakunnan tilattomien puolesta toivossa saada erään kruununpuiston takamaita tilattomille asuttavaksi joko sitten oston kautta, omistusoikeudella, taikka, jos se ei kävisi päinsä, vuokraoikeudella. Sinne mainitun kruununpuiston takamaille olisi tilaisuus saada noin 20 tai 25 viljelystilaa tai torppaa.

Agraarikomitean puheenjohtaja omassa persoonassaan otti lähetystön auliisti vastaan ja asian kuultuaan vahvasti vakuutti toimittavansa sen onnelliseen ja suotuisaan päätökseen, kun tilattomat vaan odottavat, että asiat keritään toimittaa, tietysti perustuslaillisessa järjestyksessä. Mitäpä muuta kuin tilattomat odottivat herrain tulemistä, ja jonkun ajan kuluttua tuleekin eräs herraskopla erään paikkakunnalla asuvan herra agronoomin luo, kutsuu tilattomat anojat kokoukseen, jossa kovasti toruu ja nuhtelee moisesta hommasta sekä kieltää vasta semmoiseen hommaan ryhtymästä ja heitä herroja vaivaamasta turhanpäiten. Olipa hyvä, etteivät vaan saaneet moisen anomuksen tekijät

housuilleen, niin olivat herrat kimpaantuneet. Eivät he käyneet mitään katselemassa, mutta mikäli olemme perästäpäin saaneet kuulla, on hallitukselle ilmoitettu, että mainitulla alueella ei löydy muuta viljelyskelpoista maata, kuin suuri vesijättö, rahkasuo.

Semmoinen tulos oli siitä tilattomain aseman parantamisesta. Nyt kun tämä asia on taas tullut päiväjärjestykseen, niin me tilattomat tämän ja monen muun esimerkin kautta — joita kyllä on tiedossani, vaikka on tahdo enemmällä eduskunnan aikaa turhaan kuluttaa — olemme tulleet siihen varmaan vakaumukseen, että porvaristolla ei olekaan todellisuudessa kysymyksessä tilattomain aseman parantaminen. Siinä on takana vain juoni saada tilattomat tuuditetua siihen uskoon, että kärsi vain, kyllä kuoltuasi saat sitten kirkkaan kruunun. Ja että tilaton maalaisväestö ei luota tähän herrain hommaan, siitähän on selvänä todisteena Tampereen maanvuokraajain kokouksen päätökset; ja että tämä homma ei yksinään sinänsä vastaa tarkoitustaan, on vallon selvää.

Kyllä tämän touhun nojalla saadaan lisää velkaisia isäntiä, jotka joutuvat nääntymään suuren velkataakan alla sekä tulevat nöyräselkäisiksi porvarillisille koronkiskureille. Sillä se ei ole sillä hyvä, että maa saadaan velaksi, vaan tarvitaanpa maalle rakentaa, viljelykset saada kuntoon, vieläpä perheelle elatus, ja useammassa tapauksessa se tila, joka näin joutuu tilattomille palstoitettavaksi, on asuttu niin rakennusten kuin viljelysten sekä metsien puolesta vallon kuitiksi, torpista edes puhumatta-kaan.

Tämä kyllä pitäisi jokaisen ajattelevan ihmisen ottaa huomioon, vaan niin ei näy meidän porvaristo tekevän, heillä kun onkin tarkoitus kaikesta päättäen saada jo ennestään rikkaat maaporhot elämään yhä suuremmassa määrässä köyhälistön kustannuksella. Minulla on tiedossani eräänkin noin 10 vuotta sitte tilattomille jaetun maatilan kohtalo, selvänä esimerkkinä. Tämä tila jaettiin valtion välityksellä 30 osakkaalle, joista on jo tiloiltaan kokonaan pois 12 a 4 luovuttanut suurimman osan tilastaan pois. Paikoillaan on vielä asumassa 14, mutta niistäkin on jo pois lähtemäisillään useampia, vaikka sitä paitsi mainituilla tiloilla oli metsää myydä, joka on ollut heille jonkun verran turvana. Ja mikä kaikista ikävintä, on näistäkin jommoinenkin osa keinottelijoilla, onpa eräälläkin kauppialla

useampia eri palstoja. Kyllähän valiokunta käsiteltävänä olevassa mietinnössään on koettanut asettaa keinottelulle sulkuja eteen, että ei niin kynnet pystyisi, vaan sillä ei mielestäni ole toivottua tulosta, kun kumminkin jää tilaisuus joissakin tapauksissa myyntiin. On itsestään selvää, että keinottelijat käyvät ympäri kuin kiljuvat jalopeurat etsien vähäistäkin sopivaa tilaisuutta, jos vain on tietoisuutta asujanten vähävaraisuudesta. Ja jos nyt niin olisi, että tuota palstaa ei voisi muista veloista myydä, kuin tilattoman rahaston saatavasta, joka on tilaan kiinnitetty, siitä huolimatta ne useimmissa tapauksissa joutuvat myyntiin ja alkuperäinen raataja voimansa ja väkensä uhrattuaan tilan hyväksi joutuu mierolle. Myös on luonnollista, että kun muiden saatavasta ei voi tilaa kiinnittää ja myydä, niin asujamalla ei ole tilaisuutta saada muilta luottoa, ja ilman sitä hänen on mahdoton ainakin alkuaikoina tulla toimeen. Kapitalisti ei anna, vaikka oikeaisi, jollei ole tukevat takeet takana.

Minulla tosin ei ole tahtoa vastustaa tilattomain maan hankkimista, kun se vain käypi päinsä terveellisen kehityksen, nimittäin inhimillisen maanvuokrauslain ja pakkoviljelysperiaatteen kanssa sopusoinnussa. Maanosto tilattomille näyttää porvariston taholta olevan ainoa ja oikea pelastus, josta minä kumminkin uskaltaa olla toista mieltä.

Kuten tästä näkyy, on porvaristolla hyvä halu tehdä tilattomista velkaisia isäntiä, kun taas tilattomilla ei ole halua ruveta isännöimään, kun kerran ei ole omaa omaisuutta, millä isännöidä, vaan mieluummin pysyvät vuokraajina. Mutta minun mielestäni, mikäli valiokunnan enemmistön mietinnöstä ilmenee, ei niillä varoilla, mitä mietinnön mukaan ehdotetaan käytettäväksi tilattomain hyväksi, suinkaan pitkälle päästä, kun otetaan huomioon se, kuinka paljon tilojen myynnin kautta joutuu tilattomiksi. Kun siihen lisäksi tulee väestön lisäys ja maanarvon suhteeton nousu, niin luulenpa, että ollaan siinä, mistä lähdettiin tilattomain maanhankintaan nähdén, eli toisin sanoen nollassa.

Tämän vuoksi on minun varmana vakaumuksenani se, että ennenkuin eduskunta lainsäädännön kautta on saanut maa- ja metsähuijareille jonkinmoisen sulun eteen, enemmän ei maanhankinnasta tilattomille ole mitään oleellista hyötyä.

Jo tähänkin asti ovat maakapitalistit pitäneet

hyvän huolen siitä, että he eivät ole järeillä ajastaan. Tarjosihan toiminimi T. & J. Salvesen, joka on suurimpia maanomistajia Suomessa, valtiolle ostettavaksi omistamiltaan alueilta kaiken viljelyskelpoisen maan, tietysti korkeasta hinnasta, johonka hallitus lieenee jo jonkun verran suostunut, koska viime suvena olivat miehet työssä niin valtion kuin toiminimen taholta. Ja hyvin näkyivätkin osaavan erottaa metsäalat viljelysmaista. Minä olin tilaisuudessa näkemään, kuinka siellä osattiin tehdä puhdasta jälkeä, niin ettei jätetty viljelijälle juuri muuta kuin pellot ja niityt, metsäaloista ei juuri puhumistakaan. Sama toiminimi tietysti aikoo siten „ahveerata“ eteenkinpäin, koska ostaa maita niin paljon kuin suinkin saa. Tietysti myypi se sitten ne tilattomille jaettavaksi korkeasta hinnasta, kun on ensin itselleen metsämaat erottanut. Jos mikään, niin tämä kauppa kannattaa. Eikä tämä ole ainoa laatuaan. Tällaisia huijareita on vaikka kuinka paljon.

Sen vuoksi minä en suinkaan voi kannattaa valiokunnan enemmistön ehdotusta, vaan yhdyin sosialidemokraattien vastalauseetta kannattamaan, sillä jos tilattoman väestön asemaa tätä tietä ajetaan turvata, niin se vaatii satoja miljooneja, ja siihen ei ole varoja. On vallan toista, jos ostetaan semmoinen maa, mikä on kohtu hinnalla saatavissa. Niin ollen vähän kerrassaan tilattomat pääsevät tilallisiksi, eikä sillä tavoin maan hinnat nouse huippuunsa, jonka arvonnousun tilattomat tulevat yksin kantamaan. On parannettava vuokralaki tarkoitustaan vastaavaksi ja säädettävä pakkoviljelys.

Ed. Alkio: Kun minulla ei ole tilaisuutta suuressa valiokunnassa mitään lausua siitä asiasta, joka nyt on esillä, niin pyydän tässä saada esiintuoda ajatukseni, pääasiassa ensimmäisen vastalauseen puolesta. Tilattoman väestön maakysymys on kehittynyt sille asteelle, että sen ratkaisemiseksi on nyt jo jotain tehtävä. Täällä on niin paljo taisteltu periaatteesta, jonka nojalla tätä kysymystä ajottaisiin ratkaista, että jos tämä taistelu yhä edelleen jatkuu, eikä mitään aikaansaada asian toteuttamiseksi, on pelättävissä, että lopultakin tulee kurki kuolemaan ennenkuin suo sulaa. Jos tilaton väestö, joka useissa tapauksissa on tietämätönnä siitä, kuinka pitkälle periaatteitten pohjalla täällä ratsastetaan heidän kustannuksellansa, jos se joskus joutuisi tietämään tai arvaamaan niitä vaikuttimia, jotka

täällä usein määräävät sen, miksi ei täällä jotakin reformiyritystä, joka puolelta tai toiselta esitetään, voida saada toimeenpannuksi, jos he tietäisivät nämä vaikuttimet, niin monessa tapauksessa he joutuisivat ankarasti tuomitsemaan niitä, jotka täällä noilla periaatteilla ratsastavat.

Kun lausuin, että haluaisin tässä puhua ensimmäisen vastalauseen puolesta, niin tein sen sillä vilpittömällä vakaumuksella, että jollei rajoituksia tähän lakiin sisällytetä, niin tästä ei suinkaan tule mikään sellainen uudistuslaki, joka voisi vähimmässäkään määrässä ratkaista tätä vaikeata kysymystä. Sillä tähänastinen kokemus todistaa, että ne pientilat ja palstatilat, joita on muodostettu valtion välityksellä, ovat usein joutuneet huijauksen ja kauppakeinottelun väli-neiksi. Tässä on pari sosialidemokraatista puhujaa tuonut kuvaavia esimerkkejä huijauksesta, ja sen vuoksi täytyy minun ihmetellä että, kun sosialidemokraattien puolelta havaitaan, mitenkä näillä tiloilla huijataan ja keinotellaan, kumminkin heidän puoleltansa on vaikutettu siihen, että maatalousvaliokunnan mietintö esiintyy ilman tätä huijausta estäviä pykäläiä, joten ne on täytynyt ottaa ensimmäiseen vastalauseeseen.

On sanottu, että jos tällaisia rajoituksia tullaan sisällyttämään tilattoman väestön lakiin, niin se tulee olemaan orjuuttava niille, jotka näitä tiloja tulevat saamaan. Minun käsitykseni kumminkin on aivan päinvastainen. Joka vähänkin tuntee maamme köyhissä oloissa eläviä pientilallisia, tietää varmaankin sen, että useassa tapauksessa ensi hädän sattuessa pistetään pisin sormi suuhun, tehdään velkoja ja pantataan tila muun puutteessa. Seurauksena usein on huutokauppa. Sellaista on tapahtunut varsinkin itä-Suomessa ja pohjois-Pohjanmaalla. Siitä on esimerkkejä viime aikoinakin sanomalehdissä kerrottu. Kaikkein viimeinen esimerkki siitä on Tuleman tila, jonka lampuodit ovat joutuneet huutavaan hätään sen kautta, että heidän pienet tilansa ovat joutuneet keinottelijain käsiin. Kun yhteiskunta ryhtyy vakuuttamaan tukea jollekin elinkeinolle ja elinkeinonharjoittajille, on aivan luonnollista, että yhteiskunnan täytyy saada silloin vakuutta siitä, että se tuki, jonka se antaa, tulee myös jotakin hyödyttämään. Jos tässä tapauksessa tullaan valtionvaroja käyttämään pientilojen muodostamiseen, joilla ei tule olemaan mitään muuta merkitystä kuin se, että sen jälkeen kuin lunastus niistä on suoritettu, ne ovat vapaata keinottelijain

kauppatavaraa, niin jokaisen vakavasti ajattelevan ihmisen täytyy ruveta harkitsemaan, onko mitään järkeä siinä, että yhteiskunnan puolelta käydään varoja käyttämään tällaiseen tarkoitukseen.

Syy, minkätähden maatilojen perimisoikeuteen on sisällytetty se ajatus, että sen pitäisi kulkea perintönä polvesta polveen, on varmaankin siinä, että maanviljelyksessä täytyy ammattiopetuksen ja ammattiin harjaantumisen olla tärkeänä tekijänä, jos mieli sen onnistua. Kun siis on pyritty ennenkin lainsäädännön kautta turvaamaan perhetilan jääminen perintönä saman perheen jälkeläisille, niin sillä on epäilemättä varsin syvä siveellinen ja yhteiskunnallinen merkitys. Tämän kautta on useassa tapauksessa pelastettu tila joutumasta, entisaikoina varsinkin, sellaisten käsiin, jotka eivät ole varsinaiseen maanviljelysammattiin harjaantuneet. Kun tässä tapauksessa näitä pikkutiloja nyt yritettäisiin turvata nemään perintönä sille, joka enimmäkseen on tilalla työtä tehnyt, niin tämän ymmärtää jokseenkin hyvin se, joka tuntee nykyisiä oloja semmoisilla seuduilla, joissa tilojen hinnat ovat kohonneet. On nimittäin yleisesti jo joutunut valituksen alaiseksi se seikka että, kun tila joutuu perinnössä jaettavaksi, se usein, kun ei perillisillä ole varoja, joilla voisivat lunastaa tuon tilan, joutuu huutokaupalla tai muuten myytäväksi ja keinottelijain käsiin. Näistä perillisistä useissa tapauksissa silloin kaikista tulee maantienkiertäjiä ja toisilla ammattiteillä eläviä, ja tila joutuu semmoisten käsiin, joilla ei ole mitään maanviljelijäharjaantumusta. Tällä lailla varsinainen maanviljelysväestö vähitellen häviää ja maanviljelys joutuu usein, varsinkin näiden pikkutilojen myymisen kautta, kun niitä saa vapaasti kaupitella, sellaisten käsiin, jotka eivät kykene eivätkä halua maata viljellä. Se tekee myös sen, että maanviljelys useassa tapauksessa ei kannata sellaisissa seuduissa, joissa tuo keinottelu kukoistaa, sillä siihen pantu raha ei tuota korkojakaan. Rajoituksen poistaminen tässä siis merkitsisi ainoastaan etua keinottelijoille. Keinottelijat tulisivat tekemään hyvät kaupat, niinkuin on viime aikoina tilakauppottelulla usein tehty ja päivittäin tehdään. Kun minun ymmärtääkseni ei ole mitään syytä saada tässä suhteessa oloja vielä kurjemmiksi ja keinottelua jatkamaan valtion avulla, asetun minä täydellä vakaumuksella ensimmäisen vastalauseen kannalle.

On sanottu, että sellainen holhous, jonka tämä vastalause ja siihen sisältyvät rajoitukset sisältävät, olisi jollakin tavalla vahingollinen näille uusille pikkutilallisille ja „kiinnittäisi“ heidät maahan. Mutta minun käsitykseni mukaan on asianlaita päinvastainen. Jos kerran holhous tarkoittaa heidän omaa etuansa, niin mitä syytä on silloin jättää heidät vapaasti keinottelijain käsiin? Yhteiskunnassa on yleinen kehitys jo vienyt siihen, että sellaiset kansalaisjoukot ja -luokat, jotka eivät kykene hoitamaan asioitansa ja auttamaan itseään, joutuvat holhouksen alaisiksi. Siitä ei pääse mihinkään, ja sitä varten useissa tapauksissa lainsäädäntö astuu tälle arkaluontoiselle alalle. Jos tässäkin suhteessa siis useat pikkutilalliset, jotka valtionvaroista etua nauttien joutuisivat jonkunlaisen holhouksen alaisiksi, joka holhous missään tapauksessa ei ainakaan rajoita heidän elinkeinon vapauttansa, vaan päinvastoin takaa heille tämän elinkeinon harjoittamisen mahdollisuuden ja oikeuden jo sitenkin, että he eivät ole oikeutetut tilojansa kiinnittämään eikä huutokaupalle laskemaan muuta kuin eräissä erityisissä tapauksissa, niin on varmaa, että useissa tapauksissa monet ehkä tulisivat siunaamaan sellaista yhteiskunnan holhousta, joka tässä tulisi heitä kohtaamaan. Sillä tämän kautta heille taataan mahdollisuus pitää tilansa, muussa tapauksessa se usein joutuisi ryöstäjän saaliiksi.

On myöskin huomautettu tästä holhouksesta, että se tulisi muuttamaan vapaan maanviljelysluokan asemaa. Mutta kun ajattelee niitä kansalaisjoukkoja, jotka tällä tavalla tulisivat pääsemään käsiksi maaomaisuuteen, maamme tilantona väestöä, tietoisena siitä minkälaisessa tilassa he nykyään ovat, — kun ajattelee, että he tulevat pienten tilojen omistajiksi sellaisilla edellytyksillä ja oikeuksilla, kuin ensimmäinen vastalause sisältää, niin minun ymmärtääkseni huomaa silloin heidän asemansa yhteiskunnassa täten paranneen jättäisänsä.

Kun muuten olen tämän lakiehdotuksen periaatteen puolella, niin täytyy minun saada sanoa vielä, että ne, jotka tässä eduskunnassa nimenomaan ajavat maalaisköyhälistön asiaa, eivät varmaankaan tällä kertaa tyydytä valitsijainsa vaatimuksia, jos he tulevat asettumaan tämän lain vastustamisen kannalle. Minä tiedän, että tälle ajatukselle moni hymyilee ja nauraa, mutta kyllä se lopultakin niin on että, jos tilattoman väestön asia ja maansaanti jää täällä toteutet-

tavaksi sen viljelyspakkoperiaatteen pohjalle, jota sosialidemokraatit ovat esittäneet, se tulee lykkääntymään arvaamattoman kauvaksi, koska sitä kumminkaan ei voida saada sellaiseen toteutetuksi. Kun minä siis toivoisin, että periaatteilla ratsastaminen tässä asiassa jo lopuisi ja että ryhdyttäisiin edes tästä asiasta tekemään jotain totta, niin varmaan tiedän lausuvani silloin myöskin sosialidemokraattien tilatomain valitsijain suuren enemmistön mielipiteen. (Huutoja vasemmalta. Puhemies: Hiljaa!)

Ed. Ahmavaara: Noudattaakseni edustaja Paasikiven toivomusta että tätä keskustelua ei tällä kertaa viritettäisi kovin pitkälle, joka toivomus minusta oli paikallaan, tahdon ainoastaan lyhyesti kosketella erästä periaatteellista kohtaa kysymyksenalaisessa lakiehdotuksessa.

Tärkeimpiä perustuksia semmoiselle asutussuunnitelmalle kuin tässä lakiehdotuksessa on säädetty, on epäilemättä se, että ne tilat, jotka tämän asetuksen perusteella muodostetaan, tulevat turvatuiksi kapitalismin valloituksia vastaan. Jollei tällaista turvaa asetukseen saada, niin on todella turhaa tällaisen asutussuunnitelman luominen, sillä mitä se hyödyttää, jos nämä tilat parhaassakin tapauksessa muutaman vuosikymmenen kuluttua ja hyvin useassa tapauksessa muutaman vuoden kuluttua, kun niiden velka on maksettu, tulisivat jälleen vapaiksi myytaviksi kenelle tahansa ja kenen tahansa ostettaviksi. Silloin ei todellakaan olisi synnytetty sellaista pientila-asutusjärjestelmää kuin tällä lailla tarkoitetaan. Tämän tärkeän näkökannan olivatkin ottaneet huomioon ne arvoisat esitysehdotuksen tekijät, jotka tästä kysymyksestä valtiopäiväin alussa eduskuntaesityksen jättivät. Mutta tässä kohden on maatalousvaliokunta muuttanut esitysehdotusta ja minun mielestäni siten tehnyt huonon palveluksen tälle asialle. Eduskuntaesitysehdotus asettui kuten jo sanoin sille kannalle, että omistusoikeuden rajoitukset, tai suojattu omistusoikeus niinkuin sitä myöskin sanotaan, tulisivat pysymään aina voimassa näihin tiloihin nähden. Maatalousvaliokunta sen sijaan ehdottaa, että ne tulisivat, yhteismetsiä lukuunottamatta, olemaan voimassa vain niin kauvan, kunnes valtion velka tiloista on maksettu. Minä kyllä käsitän tämän vapaa- mielisyyden, jos saan sitä siksi sanoa, joka tässä maatalousvaliokunnan mietinnössä esiintyy. Sillä olihan se muutama aika jällel päin jotain

aivan kammoksuttavaa, että omistusoikeudelle pantaisiin rajoituksia. Mutta luulen, että yhteiskunnallisen kehityksen kulun olisi pitänyt jo kaikille todistaa sen seikan, että tällaiset rajoitukset ovat aivan välttämättömiä. En voi käsittää sitä johdonmukaisuutta, mikä esiintyy siinä, että ne, jotka sanovat ajavansa tilatottoman maalaisväestön asiaa ja jotka ovat sitä mieltä, että ainoastaan perinnöllisellä vuokralla olisi maata viljeltäväksi annettava, voivat vastustaa tällaisia välttämättömiä omistusoikeuden rajoituksia. Minun mielestäni nämä rajoitukset ovat jotenkin lähellä juuri tätä vuokrajärjestelmää. Mutta mitäpä ruveta väittelemään tästä periaatteesta tällä kertaa, eihän se kuitenkaan asiaa paranna. Minä toivon kuitenkin, että suuri valiokunta, johon asia nyt menee, ryhtyisi asiaa käsittelemään ensimmäisen vastalauseen pohjalla ja siinä suhteessa säätäisi eduskuntaesityksessä mainitut rajoitukset ainiaaksi pysyväisiksi näihin tiloihin nähden. Sillä muuten, niinkuin jo edellä olen sanonut, ei tästä laista sanottavaa hyötyä ole. Tähän omistusoikeuden rajoitusten säätämiseen liittyy myöskin se, mikä eduskuntaesityksessä oli ehdotettu, nimittäin säännöksiä, millä tavalla näitä pientiloja perittäisiin ja perintöseikkoja selvitettäisiin. Jos kerran, niinkuin toivon, suuri valiokunta asettuu esittämälleni kannalle, niin minusta on välttämätöntä sekin, että näiden pientilain perintöjärjestelmän tulee tässä laissa säädetyksi. Siitäkin on anomusesityksessä valmis lakiehdotus, joten luulen, ettei suurella valiokunnalla ole suuria vaikeuksia saada tässäkin suhteessa tarpeenvaativa laki laadituksi.

Mitä sitten tulee noiden maatilain kokoon, johon täällä on pari arvoisaa puhujaa kosketeltu, niin siitähän saattaa kyllä olla erimielisyyttä. Minä nyt kuitenkin luulen, että sellaisena, kuin se on tässä maatalousvaliokunnan mietinnössä ehdotettuna, ei tämä raja ole niin varmaan piirretty, että se tekisi sanottavaa haittaa noita lainoja hakiessa. Tässä 2 §:ssä nimittäin sanotaan seuraavasti: „1 §:ssä mainitut tilat voivat olla tarkoitettuja joko itsenäisen, perheen toimeentuloon riittävän maanviljelyksen harjoittamiseen tai pääasiallisesti olemaan tilan omistajan ja hänen perheensä asuntona.“ Minä luulen, että tämä lausetapa „itsenäisen, perheen toimeentuloon riittävän“ voidaan tulkita kullakin paikkakunnalla sen mukaan, kuin paikalliset olot vaativat. Asutuslautakunnat, joista tämä tulkinta kaiketi etupäässä riippuu, voivat luul-

lakseni tämän säännöksen nojalla antaa lainoja myöskin sellaisille tiloille, jotka eivät ehkä vastaa sitä suurinta määrää, jota tässä mahdollisesti on ajateltu, nimittäin keskikokoisen perheen toimeentuloa. Sillä eri paikkakunnilla on erilaisia vaatimuksia tässä suhteessa, ja niinkuin täällä jo huomautettiin, toisin paikoin ja toisissa oloissa voi hyvinkin pienellä maa-alalla tulla toimeen, kun toisissa oloissa vaaditaan enemmän. Senvuoksi en minä tahtois tässä suhteessa mennä muutoksia tekemään, koska minusta on kuitenkin tärkeätä, että laissa annetaan selvä viittaus, minkälaisille tiloille pääasiallisesti näitä lainoja tarkoitetaan annettaviksi. Onhan tärkeätä sekin, että pidetään huolta siitä, että nuo tilat vastaavat tarkoitustaan.

Ed. Lautasalo: Koska minulla ei ollut tilaisuutta olla saapuvilla silloin, kun tähän mietintöön vastalause tehtiin, niin tahdon nyt ilmoittaa yhtyvänä viidenteen vastalauseeseen. Samalla myös ehdotan, että mietintö palautetaan takaisin maatalousvaliokuntaan valmistettavaksi senmukaiseksi kuin maatalousvaliokunnan mietintöön n:o 2 liitetty vastalause edellyttää.

Edustaja Vuorimaa kehui erästä osuuskauppayritystä Viipurin pitäjässä ja sen jäsenten asuntoja, mutta mikäli vakuutetaan, on noiden pikkutilallisten asema kaikkea muuta kuin hyvä, huolimatta edustaja Vuorimaan vakuutuksista.

Ed. Mechelin: Det ämne, som nu föreligger, skulles ju erbjuda anledning till en mängd uttalanden, isynnerhet med hänsikt till det uppkastade förslaget att äganderätten till jord icke vidare skall ha laglig giltighet, utan att de, som icke äga jord, skola få gå och taga i besittning all sådan andras jordegendom, som ännu icke blifvit uppodlad. Men jag vill nu icke ingå på denna fråga, ej håller uppehålla kammaren med några detaljerade uttalanden rörande de nu föreliggande lagförslagen, utan endast beröra en punkt, som enligt hvad talmannen i början framhöll, också skall öfvergå till stora utskottets granskning, nämligen frågan om statslån för främjande af de obesuttnas förseende med jord. I det sammansatta utskottets betänkande på sidan 8 hänför sig den andra klämman till lånefrågan och det är denna andra kläm, som skall blifva föremål för stora utskottets pröfning. I denna kläm är ämnet så affattadt, såsom vore

det afsedt att förslagsvis ett belopp af 25 millioner mark borde upptagas genom ett amorteringslån. Det har väl kanske icke varit utskottets mening, att man i en enda låneoperation skulles koncentrera hela beloppet, om också ett sådant förfarande icke är otänkbart under en särskildt gynnsam konjunktur. Planen borde väl dock vara den, att i mån af behof upptaga amorteringslån till större eller mindre belopp inom den högsta gränsen af 25 millioner. Om, såsom jag förmodar, detta varit planen och då jag för min del i hvarje fall anser, att så borde vara fallet, så hemställer jag, om icke denna andra kläm, den som skall ligga till grund för beslutet om statslån, borde erhålla ungefär följande affattning, en affattning, som också afser att möjliggöra dess fränskiljande från den i andra klämman åberopade första klämman, hvilken ju kommer att behandlas såsom ett skildt ärende. Den andra klämman borde lyda: Att regeringen bemyndigas att för landtbefolkningens i Finland kolonisationsfond förstärkande, genom utfärdande af obligationer mot högst $4\frac{1}{2}$ 0/0 ränta, antingen i hemlandet eller utomlands i mån af behof upptaga amorteringslån till nominelt belopp af sammanlagdt högst 25 millioner mark.

Ed. Honkajuri: Noudattaen keskustelun alussa lausuttua toivomusta tahdon rajoittaa lausuntoni tässä kysymyksessä aivan lyhyeen. Koska en ole suuren valiokunnan jäsen, tahdon kuitenkin täällä saada sanotuksi, mitkä syyt mietinnössä lausuttujen lisäksi ovat saattaneet minut vastustamaan edustajien Paasikiven y. m. eduskuntaesityksessä olevia määräyksiä siitä, että pientiloja koskevan asetuksen 2 luvussa olevat, tilojen käyttö- ja omistusoikeutta koskevat rajoitukset olisivat määrättävät pysyväisiksi. Samalla pyydän muutamalla sanalla koskettaa ensimmäistä vastalauseetta, jossa määräysten pysyväisiksi määräämistä puolustetaan ja esille tuodaan perusteita sen tueksi.

Ensimmäisessä vastalauseessa lausutaan muun muassa: „Jos katsotaan jotkut määräykset ja rajoitukset olevan pientilojen viljelijäin menestykselle hyödyllisiä ja tarpeellisia, niin ei ole aihetta rajottaa niitten voimassaoloa laina-aikaan, koska ne syyt, joitten nojalla näitä rajoituksia ehdotetaan, ovat päteviä riippumatta siitä, onko laina maksettu vai ei!“ Ja lisäksi huomaetaan, että kun valtio ryhtyy näin laajoihin toi-

menpiteisiin kuin tässä, tulee sen pitää silmällä yleisempiäkin tarkoituksia ja hankkia takeita pysyvien tuloksien saavuttamisesta eikä yksinomaan ole pantava painoa sille, että lainaksi annettujen varain takaisinmaksu tulee turvatuksi. Tätä lausuntoa vastaan tahdon nyt ensiksikin huomauttaa, että vastalauseen tekijäänkään tarkoitus ei ole, että läheskään samat rajoitukset olisivat voimassa pientiloilla ennen ja jälkeen lainan maksamisen. Mietinnön asetus ehdotuksen 20 §:ssä nimittäin säädetään, että paitsi niitä omistus- ja käyttöoikeuden rajoituksia, joista asetuksessa puhutaan, voidaan sopia muistakin rajoituksista olemaan lainan irtisanomisen uhalla voimassa laina-aikana, ja perusteluissa taas on nimenomaan mainittu, että näillä rajoituksilla muun muassa ja etupäässä tarkoitetaan tilanomistajain velvollisuutta olla ilman lupaa luovuttamatta tilaa toiselle henkilölle. Kieltämätöntä on, että juuri viimeksimainittu määräys, jota täysin voidaan soveluttaa myös perillisten välisiin kauppoihin, on omiaan estämään kaikenlaisia huijauksia ja myöskin sen, että tilasta kiskotaan liikaa hintaa ja että siis uusi omistaja tulee ylenmäärin velalla rasitetuksi. Kun vastalauseentekijätkään eivät ole katsoneet voivansa kysymyksenalaista tärkeää rajoitusta määrätä pysyväiseksi, niin minä luulen, että heitä on siitä pidättänyt jotenkin samat syyt, mitkä perustelujen mukaan ovat pidättäneet meitinnön kannalla olevia kannattamasta rajoituksien pysyväiseksi määräämistä yleensä, ja vastalauseentekijät ovat tässä siis menettelleet yhtä epä johdonmukaisesti, kuin mistä he vastalauseessaan valiokunnan enemmistöä moittivat. Tosin ovat vastalauseen kannalla olevat ottaneet asetusehdotukseen määräyksiä, joiden tarkoitus on estää kysymyksenalaisia mahdollisia epäkohtia silloin, kun tilan siirtyminen toiselle tapahtuu perinnön kautta, mutta mielestäni ei ole tarkoituksenmukaista asettaa pysyväisiä rajoittavia määräyksiä tähän niin sanoakseni erikoistapaukseen, samalla kun tilan kaikenlainen muu siirtyminen toiselle henkilölle — esimerkiksi luovutuskaupan kautta, jossa puheenalaiset epäkohdat varsinaisesti voivat tulla kysymykseen — jätetään kerrassaan vapaaksi. Huomattavaa nimittäin on, käyttääkseni vastalauseentekijäin omia sanoja, että suuressa osassa maata varsin yleisesti noudatetaan sitä tapaa, että omistaja joko eläessään taikka testamentin kautta luovuttaa tilan yhdelle perilliselle muille

pesänosakkaille suoritettavaa lunastusta vastaan, joka on tilan hintaa melkoista alempi ja joka saadaan maksaa edullisilla maksuehdoilla. Tähän tahdon ainoastaan lisätä, että tällainen järjestely ainakin vähäisiin tiloihin nähden ei suinkaan ole vähenemässä, vaan lisääntymässä, sekä että perillisten välisissä kaupoissa ei ylimalkaan viimeistä hintaa kiskota, vaan annetaan tavallisesti tila huokeammalla kuin vieraille myytessä.

Vastalauseessa nähdäkseni ei myöskään ole onnellisesti ratkaistu kysymys siitä, minkä seurauksen alaiseksi pientilallinen, joka ei ota noudattaakseen 6 §:ssä mainittuja tilan omistus- ja käyttöoikeuden rajoituksia, joutuu. Mietinnössä olevassa asetusehdotuksessa, jonka mukaan rajoitus kestää ainoastaan laina-ajan, on sopivana uhkana käytetty tämän edullisen lainan irtisanomista heti maksettavaksi. Mahdollisesti voisi tähän, velkakirjaan pantavan määräyksen kautta, tulla lisää esimerkiksi sellainen seuraus, että laina heti niskoittelun tapahduttua alkaa kasvamään korkeampaa korkoa. Rajoitusten ollessa pysyväisiä, ainaisia, eivät tällaiset määräykset tietysti ole soveltuvia; ja ehdotetaankin vastalauseessa, että asianomaisella lautakunnalla tai valtiolla näitä määräyksiä rikottaessa on oikeus lunastaa tila arvion mukaan, jolloin on lukuun otettava pääasiallisesti se säästynyt tulo, jonka tila lasketaan tavallisella tarkoituksenmukaisella hoidolla vuosittain antavan. Tällaisen arvio-perusteen mukaan on tilan hinta luultu jäävän alemmaksi niin sanottua „käypää hintaa“, ja on niskoittelevalla siis odotettavana sellainen seuraus, että hän on pakotettu luovuttamaan valtiolle tai kunnalle tilansa huokeammalla, kuin sillä mikä sen todellinen hinta on. Mutta niin helppo ja selvä kuin tällainen arvio-peruste teoreettisesti onkin, on se käytännössä osottautuva kerrassaan mahdottomaksi. Teoreettisesti tietää tämä arvioimistapa sen, että otetaan selville tilasta tavallisella hoidolla saatavat vuositulot sekä samoin menot, minkä jälkeen vähennyksen kautta saadaan puhdas jäännös, joka kapitaliseerattuna taas on tilan hinta. Nyt on kuitenkin osottautuva perin vaikeaksi tarkalleen arvioida tilan vuositulot ja vielä vaikeammaksi arvioida sen menot, ja on huomattava, että erehdykset tässä arviossa tulevat aina kaksikymmenkertaisiksi, kun säästö kapitaliseerataan. Jos siis tulo arvioidaan 50 markkaa liian pieneksi tai suureksi, tietää se 1,000 markan erotusta tilan hinnassa,

100 markan erehdys 2,000 markan erotusta j. n. e. Jokainen käytännöllinen maanviljelijä voi kuitenkin todistaa, että 6—7,000 markan arvoisen tilan vuosituloja ei edes voida 100 markan päälle tarkalleen arvioida. Lisäksi tulee, että ainakin allekirjoittaneen kokemus puheenalaisesta arviosta on se, että se käytännössä antaa pikemmin liian korkean kuin liian alhaisen tuloksen. Pohjanmaalla on samaa arvioperustetta nimittäin ollut tapana käyttää sellaisissa tapauksissa, kun vuokralainen on vaatinut korvausta tilanomistajalta ennen vuokra-ajan umpeen kulumista esimerkiksi jaon kautta menettämästään vuokra-
maasta, ja tällaiset arviot, joita allekirjoittanutkin on ollut tilaisuudessa näkemään useita, ovat melkein poikkeuksetta olleet liian korkeita. Samaa viittaa myöskin kokemukset, joita kuulemani mukaan on saatu valtiokonttorissa, jonka hoidossa olevista eräistä rahastoista kiinnityslainaa myönnettäessä maatala arvioidaan tämän perusteen mukaan. Arviot ovat nimittäin osotautuneet epäluotettaviksi, vieläpä erinomaisessa määrässä harhaanvieviksi. Maatalousvaliokunnassa mainittiin tästä sellainenkin esimerkki, että jokin kruununvouti oli tilan, jonka käypä arvo oli 10,000 markkaa, arvioinut 200,000 markan arvoiseksi. Tällainen arvioperuste, jota vastalauseessa olevan asetusehdotuksen 9 §:n säännöksen mukaan on myöskin käytettävä, ellei muusta arviosta sovita pesän osakasten välillä tapahtuneessa tilan lunastuksessa, antaa pakostakin tilaa mielivallalle ja on omiaan synnyttämään riitaa ja katkeruutta sekä perillisten kesken että asutuslautakunnan ja pientilallisten välillä. Vastalauseessa kyllä vakuutetaan, että siinä olevat määräykset ovat tarkoitettut väärinkäytöksiä estämään ja ovat omiaan takaamaan pysyvien tuloksien saavuttamisen maan hankinnassa tilattomalle väestölle, mutta jo tekemilläni muutamilla huomautuksilla luulen osottaneeni, että vastalauseen säännökset erinomaisen vaillinaisessa määrässä tarkoituseränsä voivat täyttää. Ja mikä pahempi on, ne synnyttävät uusia epäkohtia, jotka saattavat olla yhtä vaikeita kuin ne, joita niiden avulla koetetaan poistaa. Kun lainsäädäntötietä ryhdytään maan vapaata omistusoikeutta ikipäiviksi rajoittamaan niin pitkälle menevillä määräyksillä kuin vastalauseessa, rajoituksilla, jotka tietävät varsinaista maan luonteen muuttamista, niin on tarkasti punnittava ei ainoastaan toimenpiteen tarpeellisuutta, vaan

myöskin niiden määräysten tarkoituksenmukaisuutta ja tehokkuutta, joita lakiin otetaan.

Tällaisen perusteellisen harkinnan pohjaa vastalauseeseen määräyksiltä mielestäni puuttuu ja toivon senvuoksi, että suuri valiokunta ei asetu sen vaan mietinnön kannalle.

Ed. Gylling: Minä pyysin puhevuoroa hiukan toisessa asiassa, kuin edelliset puhujat, nimittäin kosketellakseni sitä käsittelyjärjestystä, mikä maatalous- ja valtiovarainvaliokuntiin yleisesti lähetettyihin asioihin nähden on tässä asiassa noudatettu.

Eduskunta lähetti ne asiat, jotka ovat maatalous- ja valtiovarainvaliokunnan yhteisen mietinnön ensimmäisessä kappaleessa luetellut, valmistavasti käsiteltäviksi maatalousvaliokuntaan sekä, mikäli koskee kysymyksen rahallista puolta, valtiovarainvaliokuntaan. Ensi kerran käyttivät nämä valiokunnat työjärjestyksen 11 §:n edellyttämää muotoa ja jättivät lausunnon antamisen siitä puolesta näitä kysymyksiä, joka oli lähetetty molempiin valiokuntiin, valitsemainsa valtuutettujen tehtäväksi. Kun tällaista menettelytapaa nyt ensi kerran on käytetty, niin on kai erinomaisen tärkeätä, että siinä kaikin puolin menetellään niin, että myöhemmin voidaan tätä esimerkkiä noudattaa. Minun nähdäkseni voidaan kuitenkin ainakin kahdessa suhteessa nyt käytettyä menettelytapaa vastaan tehdä huomautuksia. Ensiksikin siinä suhteessa, että valiokuntain valtuutetut ovat käsitelleet asioita, joita ei ainakaan toiseen valiokuntaan ole lainkaan käsiteltäviksi lähetetty, nimittäin valtiovarainvaliokuntaan. Valtuutetut ovat nimittäin käsitelleet varsin yksityiskohtaisesti kysymyksiä, jotka eivät ole raha-asiallista laatua, vaan jotka asutustekniseltä kannalta kylläkin ovat tärkeitä. Alkuaan oli maatalousvaliokunnan jäsenillä, jotka tässä suhteessa aktiivisemmin ottivat osaa asiaan, tarkoitus vielä paljon laajemmin saattaa koko asutuskysymyksen pääasiat näiden yhteisten valtuutettujen päätettäväksi. Tästä valtuutetut kyllä myöhemmin luopuivat, mutta kuten jokainen, joka tämän yhteisen mietinnön on läpilukenut, on huomannut, ei siinä kuitenkaan ole voitu välttää tällaisten seikkain käsittelyä ja näin ollen on valtiovarainvaliokunnan jäseniä pakotettu ottamaan osaa sellaisten asiain käsittelyyn, joihin heillä ei oikeastaan muodollisesti olisi ollut mitään oikeutta. Nähdäkseni olisi siis

aivan välttämättä, jos toisen kerran tällaiseen menettelyyn ryhdytään, selvään jo heti alusta pitäen päätettävä, mitkä asiat yhteisille valtuutetuille käsiteltäviksi jätetään. Jos menetellään niinkuin nyt, ei kummaltakaan puolelta voida tyytyä tuloksiin. Minä olen varma siitä, ettei ainakaan kukaan kysymyksessä olevan „yhdistetyn valiokunnan“ jäsenistä nykyistä menettelytapaa tule puoltamaan.

Toinen seikka, josta tässä yhteydessä olen tahtonut mainita, on valtuutettujen keksimä uusi valiokuntanimitys, joka esiintyy valtuutettujen mietinnön otsakkeessa. Siinä puhutaan „yhdistetyn maatalous- ja valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä“. Nyt kai on tosiasia, että valiokuntia asettaa vain eduskunta yksin. Mutta tässä mietinnössä puhutaan kuitenkin valiokunnasta, joita eduskunta ei ole asettanut. Tämähän on aivan selvään asiattonta puhetta. Kysymyksessä olevain valtuutettujen kokouksessa nimenomaan olin sitä mieltä, ettei tällaista sanamuotoa olisi käytettävä, vaan että olisi puhuttava yksinkertaisesti valiokuntien valtuutetuista. Siitä huolimatta tuli mainitunlainen päätös.

Olen tahtonut näistä seikoista tässä lyhyesti mainita.

Ed. Rannikko: Sen lisäksi, mitä olen vastalauseessa tuonut esiin, olen ollut eri mieltä tämän pientiloja koskevan asetuksen 19 §:stä, mikäli se koskee niiden asutuslautakuntien palkkiota, joita kunta asettaa. En ole kuitenkaan tahtonut tehdä kirjallista vastalauseetta, kun en ole saanut mielestäni täysin riittävää kannatusta valiokunnassa. Pidän kuitenkin velvollisuutenani tuoda sen esiin tässä suuren valiokunnan ajateltavaksi, vaikka tällä hetkellä luulen olevan hyvin vähän toivoa sen toteutumisesta. Asia koskee nimittäin kuten jo sanoin, näiden asutuslautakuntien ja erittäinkin niiden puheenjohtajan palkkiota. Tässä 19 §:ssä sanotaan että tämän palkkion suorittaa kunta. Mutta on selvä asia, että koko tämän suuren rahajärjestelyn menestys ja kaikinpuolinen oikeudenmukainen hoito hyvin suuressa määrin riippuu siitä, millälaisia henkilöitä saadaan tähän rahainhoitolautakuntaan ja riippuu pääasiassa juuri lautakunnan puheenjohtajasta, onko hän sellainen henkilö, joka kykenee tämän tehtävän suorittamaan niin, ettei sille yleiselle hoitokunnalle, joka tätä rahan hoitoa järjestää, synny suuria vaikeuksia tarkastuksen ynnä muun valvonnan suhteen.

Pitäisin siis välttämättömänä, että tähän saataisiin kuntien kykenevimpiä henkilöitä. Mutta nyt on asianlaita yleensä maalaiskunnissa sellainen, että kykenevillä henkilöillä on jo siksi paljon tehtäviä, etteivät ne juuri vähällä palkalla ryhdy olemaan tällaisessa vaikeassa tehtävässä kuin tämä on, vaan ne pyrkivät pois siitä niin pian kuin heidän valittu aikakautensa loppuu, siis kolmen vuoden päästä. Ja mikään ei olisi haitallisempaa tälle asialle kuin se, että tässä tapahtuisi vaihto, joka kolmen vuoden perästä. Vasemmiston puolelta kun on tuotu esiin se ajatus, ettei näitä palkkoja ollenkaan kunnan varoista maksettaisi, niin näyttää minusta että tulee hyvin vaikeaksi saada näitä henkilöitä täysin riittävästi palkatuksi. Olen kuntien puolesta senvuoksi jo valiokunnassa lausunut sen toivomuksen, että valtio ottaisi näiden puheenjohtajain palkkaukseen osaa. Ehdotukseni on, että valtio maksaisi puolet siitä mitä kunta maksaa. Kumminkin voidaan tällä hetkellä sanoa, ettei ole toivoa valtion yleisistä varoista saada tällaiseen tarkoitukseen varoja. On hyvin epäiltävää, voidaanko tällä hetkellä myöskään määrätä eduskunnan käytettävänä olevista varoista tähän tarkoitukseen, kun muutenkin tarvitaan eduskunnan käytettävänä olevat varat hyvinkin tarkoin. Kumminkaan en ole voinut olla tätä ajatusta ilmausumatta ja suuren valiokunnan jäsenten harkittavaksi esittämättä, sillä olen täysin varma siitä, että vastaisuudessa, jos tämä järjestelmä voi kehittyä, täytyy ryhtyä tähänkin toimenpiteeseen. Voidaan väittää, että tämä asia on järjestettävä sillä tavalla, että kannetaan joku osa tai vaikkapa kokonainen prosenttikin korkoa näistä lainatuista varoista näiden hoitoa varten, mutta tästä syntyy minusta se seikka, että näiden rahojen korko tulee silloin jo liian korkeaksi, kun nyt ei enää voida saada nykyoloissa niin helppokorkoisia lainoja kuin esimerkiksi tilattoman väestön lainakassoja muodostettaessa on ennen saatu. Minusta on se seikka hyvin vaikuttavana tekijänä, ettei tätä prosenttia asetettaisi korvaamaan näitä kuluja, vaan koetettaisiin muilla keinoin avustaa niitä. Minä en kumminkaan tee mitään varsinaista ehdotusta tässä suhteessa, vaan toivon, että suuren valiokunnan arvoisat jäsenet kaikin puolin harkitsevat tätä ajatusta, onko se mahdollinen ja mitä hyötyä siitä olisi itse tämän asian järjestelylle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa ovat muutamat puhujat puoltaneet 5:tä vastalauseetta, jossa ehdotetaan, että asia palautettaisiin takaisin maatalousvaliokuntaan muutettavaksi siinä mainitulla tavalla. Ensimmäisessä lukemisessa ei tietysti voida tästä äänestyttyä ja arvelen, että arvoisat puhujatkaan eivät ole tarkoittaneet siitä nyt äänestettäväksi. Asian ensimmäinen käsittely on siis päättynyt ja asia menee suureen valiokuntaan.

2) Maatalousopetuksen ottamista seminaarien oppiaineeksi

koskeva edustaja Relanderin y. m. anomusehdotus n:o 83 sekä sen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7, joka kuluvaan maaliskuun 28 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle saman kuun 31 päivän täysi-istuntoon, mutta silloin jäi käsittelemättä ja on siirtynyt tähän istuntoon, esitetään asian ainoata käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Salmi: Kysymys maatalousopetuksen järjestämisestä seminaareihin herättää esille kysymyksen koko seminaari- ja kansakoululaitoksemme opetussuunnitelman ja metodien perinpohjaisesta uudistamisesta. On epäilemättä mitä suurimmaksi haitaksi ja vahingoksi koko kansamme kehitykselle se seikka, että seminaarimme ovat niin vanhentuneella kannalla kuin ne todellisuudessa ovat. Ne seisovat ummehtuneina kuin keskiajan luostarit. Mitkään raikkaammat ja vapaammat tuulet eivät ole näitä oppilaitoksia päässeet virkistämään. Vanhoillisuus, matalamielisyys, vanhanaikaisen maailmankatsomuksen henki, kaavamaisuus ja tekopyhyys pitävät niissä valtaa ja tukahuttavat kaiken elämän, kaiken terveen yksilöllisen kehityksen. Eikä hallitsevain piirien pyrkimys todellisuudessa ole, eikä voi olla näitten laitosten uudenaikaisemmalle kannalle järjestäminen, sillä kuta keskinkertaisemmin opettaja on kehittynyt sitä varmemmat ovat takeet siitä, että koulunuoriso ei pääse ylivaarattoman hengen kehityksen tason, sanoo saksalainen koulumies Otto Rühle ja jatkaa: „Valtio tarvitsee kasvattajiksi juuri tusina ihmisiä, ja sellaisia kasvattaa se paraiten

koulukasarmeissaan kaavojen mukaan. Se voi käyttää vain keskinkertaisia opettajia, jotka eivät hallitse itsenäistä ajattelua, tunnetta ja tahtoa. Se tahtoo äkseerattuja, dresserattuja palkkatyömiehiä, jotka ovat kiitollisia siitä, että se heille palasen leimattua paperia on myöntänyt. Se tahtoo työkoneita, jotka tahdottomasti seuraavat käskevän käden jokaista painallusta, monikätisen aparaatin jokaista liikettä. Se tahtoo orjia, jotka kasvavaa polvea vanhan maailmankatsomuksen ja sokean auktoriteettiuskon kahleissa kasvattavat sokeaan kuuliaisuuteen, orjamaisuuteen, kansallisyylpeyteen ja fanatismiin. Ja tällaiset „kasvattajat“ hoitavat innolla ja uutteruudella virkansa.“

Sivistysvaliokunnan käsiteltäväksi jätettyä anomusehdotusta maatalousopetuksen järjestämisestä oppiaineeksi seminaareihimme on anomuksen tekijäin taholta selitetty yritykseksi saada seminaarioloihin korjausta. Valiokunnan enemmistö on kuitenkin anomusehdotukseen nähden, kuten mietinnöstä näkyy, asettunut hylkäävälle kannalle. Muuhun tulokseen ei minustakaan nähden ole voinut tulla. Sillä silloin kun koko rakennus on laho ja kaipaa perinpohjaista uudistusta, on hyödytöntä ryhtyä moisiin pikkuparruksiin. Joskin seminaareihin saataisiin jokunen tunti tietopuolista opetusta maatalouden alalta, jäisi kaikki muu opetus entiselleen.

Esimerkiksi historian nimellä saisivat oppilaat yhä edelleen pöntätä päähänsä vuosilukuja, veristen murhatapahtumain kuvauksia, murhaajain nimiä, syntymä- ja kuolinvuosia ja paikkoja y. m. samantapaista, jääden kokonaan vaille tietoa siitä, että kaikki tapahtumat ovat tuloksena taloudellisten syitten vaikuttamasta kehityksestä, ja että jokaiselle todellisuudessa kuuluu yhtäläinen oikeus ja vapaus ihmisenä ja kansalaisena ja että todellista sankariutta saavutetaan ainoastaan taistelemalla totuuden, oikeuden ja vapauden puolesta, eikä suinkaan panemalla saalistamistarkoituksessa toimeen sotia ja ihmis-teurastusta.

Luonnontieteissä saisivat oppilaat niinkään edelleenkin rasittaa muistiaan yksinomaan mitä yksityiskohtaisimmilla tiedoilla eläinten ja kasvien rakenteesta, väristä y. m. hyötymättä opetuksesta käytännöllistä elämää varten vähän vähäkään. Uskontoon kulutettaisiin aikaa ja sillä rasitettaisiin ja tympäistäisiin oppilaita yhtä suuressa määrässä kuin tähänkin asti.

Ainekirjoitus jäisi sekin entisensä kaltaiseksi,

yksilöllisiä lahjoja ja taipumuksia polkevaksi, halveksivaksi ja tappavaksi.

Kehitysoppi ja darvinismi jäisi edelleen seminaariopetusohjelman ulkopuolelle. Yhteiskunnallisen kehityksen laeista eivät seminaarioppilaat tulisi saamaan enempää aavistusta kuin tähänkään asti. Kaikki jäisi siis ennalleen, lisäksi saataisiin vain uusi aine, jolla oppilasten muistia rasitettaisiin.

Maatalousaineiden tietopuolinen opetus kykenisi hyvin vähässä määrässä, jos ollenkaan, seminaariopetusta käytännöllistyttämään. Ja paitsi opetusainereformia kaipaa koululaitos meillä, kuten muuallakin, käytännölliseen suuntaan käypiä uudistuksia.

Ulkomailla ei ole tässä suhteessa kasvatusopillisten uudistusmiesten piireissä kysymys vähemmästä kuin kirjakoulun muuttamisesta työkouluksi, jossa työskentely koulun puutarhassa, työpajassa, keittiössä, museossa, sekä retkeilyt etenkin luontoon ja ympäristön työpaikkoihin asetetaan keskustaksi, johon tietopuolinen opetus liittyy.

Näitä kasvatusopin uusimpia periaatteita on käytännössä toteutettu esimerkiksi Jenan yliopiston yhteydessä olevassa harjoituskoulussa, jonka tarkoitus yliopistoon nähden on antaa yliopistossa kasvatusopillisia opinnoita harjoittaville tilaisuutta perehtyä käytännölliseen, uusimpien periaatteiden mukaan järjestettyyn koulukasvatukseen. Mainitussa koulussa on kaikkien kansankerrosten lasten oppiminen tekoviisautta työllä. Lasten luonnollista toimintahalua kehitetään hyödylliseksi työkyvyksi.

Työkoulun, työopetuksen innokas puoltaja on muun muassa sveitsiläinen koulumies ja sosialidemokraatti Robert Seidel. Hän lausuu muun muassa: „Mikä on syynä siihen, että työ on kaikille aikaisemmille kouluille vierasta? Syy on se, että työ oli halveksittua, että sitä pidettiin arvottomana vapaille ja hallitseville kansankerroksille, että se oli orjien asiana. Platon ihannevaltiossa eivät filosofit tee työtä. Mutta filosofit ne juuri ovat hänellä hallitsijoita, ne ovat korkeampi laji ihmisiä. Samoin eivät sotilaat tee työtä, vaan ainoastaan talonpojat ja käsityöläiset.“

Meidän aikanammekin on työ vielä kokonaan orjien, nimittäin alaluokan asiana ja koulut kuuluvat etuoikeutetuille luokille ja ovat työsisiviykselle kokonaan vieraita. Eikä ole suinkaan toivoa, että lähimmässä tulevaisuudessa mitään

tuntuvampia parannuksia tässä suhteessa, niin suotavaa kuin se olisikin, tultaisi aikaansaamaan. Ja kaikkein vähimmän tullaan tähän päämäärään pääsemään sellaisilla toimenpiteillä, joihin kyseessä olevan anomuksen tekijät ovat ryhtyneet. Nykyaikainen yhteiskunta ei kykene ylläpitämään edes riittävästi lukukouluja. Tuhannet ja taas tuhannet kansalaiset jäävät vaille min-käänlaista opetusta. „Vasta tulevaisuuden yhteiskunta“, sanoo Robert Seidel, „jossa tuotantovoima on suurempi, työnjako oikeudenmukaisempi ja kasvatukseen käytetyt varat runsaamat, voi tehdä työkoulusta todellisuuden“.

Kannatan mietinnön pontta. Perusteluja en kaikilta kohdiltaan hyväksy.

Ed. J. W. Latvala: Edustaja Relanderin ynnä muiden tekemä anomusehdotus, joka tarkoittaa maatalousopetuksen saattamista oppiaineeksi seminaareissa, tarkoittaa kylläkin hyvää asiaa. Se tuntuu ensi katsannossa niin tärkeältä ja nykyajan vaatimuksia vastaavalta, että tekisi mieli sitä semmoisenaan puolustaa. On nimittäin yhdeltä puolen annettava täysi tunnustus sille käsitykselle, että kansakoulun tulee mitä läheisimmästi suhtautua kansalaisten käytännölliseen elämään ja sitä palvella. Tuo aate, mikä anomusehdotuksessa esiintyy, nimittäin että maatalousopetus olisi saatava varsinaiseksi erikoiseksi oppiaineeksi seminaareissa, tuntuu siis kyläkin sovelialta ja tunnustuksen ansaitsevalta, varsinkin siihen katsoen, että tällaisenkin valmistuksen saaneet opettajat kykenisivät kansakouluissa istuttamaan oppilaisiinsa innostusta maatalouselämään, siis kylvämään heihin oikeata „maahenkeä“. Ja varsinkin kansakoulun jatkokursseissa olisi tällä sitäkin suurempi merkitys, koska opetus jatkokursseissa olisi enemmän suunnattava käytännölliseen elämään. Ja olisipa siitä sivumennen opettajille itselleenkin etua, he kun siten paremmin kykenisivät hoitamaan omaa, heille palkkaetuna annettua maapalstaansa. Pääasiallisesti juuri näillä perusteilla voisikin puoltaa maatalousopetuksen ottamista oppiaineeksi seminaareihin.

Mutta on toisia seikkoja, jotka ovat siksi painavia, että niiden nojalla täytyy asettua vastustavalle kannalle tehtyyn anomusehdotukseen nähden, niin suuren tunnustuksen kuin tässä ilmenevälle periaatteelle omasta puolestani voisinkin myöntää. Voi esiintyä useampia syitä, jotka puhuvat tässä anomuksessa tarkoitetun toimen-

piteen käytännöllistä toteuttamista vastaan. Niihin on valiokunnan mietinnössä jo muutamissa kohdin viitattu.

Ensiksikin seminaarin oppikurssi on nykyään jo niin laaja, oppiaika niin lyhyt, eli toisin sanoen seminaarinoppilaiden työtaakka on jo niin raskas, ettei enää mitenkään voi lisätä oppitunteja aiheuttamatta oppilaille liikarasisitusta. Jos taas tahdottaisiin muuttaa seminaarien luku-järjestystä siten, että joltakin muulta oppiaineelta otettaisiin tunteja maatalousopetukselle, niin olisi tämäkin käytännössä vaikea toteuttaa. Se nimittäin edellyttäisi uuden opettajaviran perustamista seminaareihin, mikä ei olisi niinkään sopivaa, koska tälle opettajalle tulisi kuulumaan vain muutaman viikkotunnin opetusvelvollisuus. Seminaarien ollessa nykyisellä kannalla ei siis ole helppo saada uutta erikoisoppiainetta liitettyksi niiden työohjelmaan. Maatalousopetuksen liittäminen seminaarien työjärjestelmään erikoisena uutena oppiaineena — jos tämä nimitään tarpeelliseksi katsottaisiin — voisi näin ollen tulla kysymykseen vasta sitten kun ryhdytään seminaarien oppikursseja ja työaikaa kokonaisuudessaan uudestaan järjestämään.

Mitä tulee seminaarien opetusohjelman uudestaan järjestämiseen, niiden oppiaineiden ja oppikurssien muodostamiseen, jopa opetusmenettelyinkin saattamiseen ajan vaatimuksia vastaavalle kannalle, on tämä jo kyllä yleisesti tunnustettu tarpeen vaatimaksi ei ainoastaan koulumiespiireissä, vaan aikakautemme uudempia virtauksia tajuamaan heränneissä kansan pohjakerroksissakin, siksi vanhentunut ja nykyajan tarkoituksia vastaamaton on seminaariemme työjärjestelmä, niiden oppiaineiden valinta ja oppikurssien suunnittelu. Jopa itse periaatteellinen opetusmenettelykin, ainakin osittain, on siksi rappeutunutta, ettei voi olla muuta kuin ajan kysymys perinpohjaisen, kansan henkisiä ja taloudellisia tarpeita tyydyttävän reformin aikaansaaminen tällä alalla, niinkuin koko kansakoulutoimintamme sisäisessä järjestelyssä.

Mutta vaikka näin on asianlaita, en katso voitavan nyt käsilläolevan anomusehdotuksen nojalla ryhtyä anomaan tai esittämään kokonaan uutta seminaarireformia, vaikkakin anomuksen tekijä näyttää pitävän senkin mahdollisena. Minä en tahdo tässä ensinkään kosketella sitä puolta asiassa, olisiko muista ulkonaisista syistä soveliasta juuri tällä hetkellä ryhtyä muodossa tai toisessa puuhaamaan mitään täydellistä tai ko-

konaista seminaarien uudistusta. Pyydän vain huomauttaa, että kun seminaarien perinpohjaisempi uudistus ennemmin tai myöhemmin otettane eduskunnassa lähemmän käsittelyn ja suunnittelun alaiseksi ja tahdotaan tälle käsittelylle saada vakavampi pohja, täytyy sitä tarkoittavan anomusehdotuksen sisältää toisenluontoiset, laajemat, yksityiskohtaiset perustelut. Nyt tehty anomusehdotus on siksi yksipuolista laatua, lähtenyt oikeastaan vain yhdestä näkökohdasta, nimittäin tarkoituksesta saattaa maatalousopetukselle itsenäinen sijansa seminaarien työjärjestelmässä, vaikkakin anomusehdotuksen tekijä näyttää tahtovan asettaa ehdotukselleen yleisemmän tarkoituksiperän. Ei siis mielestäni valiokuntakaan olisi voinut, vaikka olisi tahtonutkin, nimenomaan tällaisen anomusehdotuksen nojalla esittää tehtäväksi mitään anomusta usein mainitsemastani seminaarireformista. Sellainen anomus, milloin se tehtäneekin, vaatii, kuten jo mainitsin, seikkaperäisen perustelun sekä pääpiirteisen suunnitelman ehdotukseksi seminaarien oppiaineista, oppiajasta ja oppikursseista. Sellaiseen ei mielestäni valiokunnalla ole tällä hetkellä ollut tilaisuuttakaan. Tämä anomusehdotus on näet siinä suhteessa siksi yksityisluontoinen, ettei sillä ole tähän edellytyksiä.

Vihdoin saattaa myös asettaa kysymyksenalaiseksi, tokko itse varsinaisella maatalousopetuksella, sellaisena kuin sitä tässä on ehdotettu, sittenkään on niin suuriarvoista ja laajakantoista merkitystä varsinkaan kansakouluopetukseen nähden kuin mitä muutamilta tahoilta tahdotaan olettaa ja asian luonnekin ensi katsannolta näyttää. Täytyy nimittäin ottaa huomioon, etteivät läheskään kaikki kansakoulunoppilaat koskaan joudu tekemisiin maanviljelyn tai sen sivuelinkeinojen kanssa. Kaupunkien kansakoululapsille ei tällaisesta maatalousopetuksesta olisi kerrassaan mitään hyötyä, ja nykyoloissa on miltei suurin osa maaseudun lapsistakin sellaisissa olosuhteissa, nimittäin vailla omaa maata ja omaa karjanhoitoa — vielä vähemmän heillä on metsien kanssa mitään tekemistä — että tällainen maatalousopetus mahtaisi tuntua näille maattoman köyhälistön lapsille jotenkin satumaiselta, vieraalta, jopa vastenmieliseltäkin. Samoin yleensä se tuntunee tarpeettomalta niille, joilla itsenäinen maanviljely ei tule olemaan elinkeinona, ja tätä se nykyään ei läheskään kaikilla ole, ei suurimmallakaan osalla maalaisväestöä.

Sitä paitsi ovat kansakoulunopettajat yleensä vielä sillä kehitysasteella, että varsinainen maatalousopetus ei tuottane heihin sovellettuna suuriakaan tuloksia. Enemmän hyötyä tästä voisi olla kansakoulun jatkokursseilla, joissa maatalousperusteita voitaisiin siellä, missä paikallisolot sitä aiheuttavat ja edellyttävät, käsitellä eri oppiaineina. Tämä seikka, se tosin, niinkuin jo huomautin, jonkun verran antaa tukea sille vaatimukselle, että maatalousopetusta olisi seminaareissakin erikseen annettava, samoin vielä lisäksi sivumennen se seikka, että maalaisopettajille itselleen siitä voisi olla jonkun verran hyötyä. Mutta tuskin nämäkään asianhaarat painavat niin paljon, että tuota oppiainetta ainakaan nyt juuri ensimmäiseksi ja ennenkuin on ehditty saada muitakin tärkeämpiä muutoksia ja parannuksia seminaarien ohjelmaan, olisi sinne yritettävä saada erikoiselle sijalle. Sillä ei ole sanottu että sitä edes kaikkialla kansakoulun jatkokursseissakaan tarvitaan.

Niin että siis, kun nämäkin asianhaarat otetaan huomioon, nekin puolestaan viittaavat siihen, että maatalousopetus eri oppiaineena seminaareissa ei ainakaan nykyoloissa näytä olevan niin välttämättömän tarpeellinen eikä niin tärkeämerkityksellinen, kuin on tahdottu olettaa juuri niiden puolelta, joilla on suuri ja lämmin erikoisharrastus maatalousasioihin.

Anomuksentekijäin taholta on kyllä vakuutettu, ettei tällä ole tarkoituksena vähimmässäkään määrässä muuttaa kansakoulua ammattikoulun luontoiseksi, joka erityisemmin palvelisi vain maataloutta. Enkä minä epäile heidän tässä totta tarkoittavan. Mutta sittekään ei voi torjua sitä käsitystä että, jos maatalousopetus ensin seminaareissa — ja ehkä sitte aikaa voitaten kansakouluissakin — asetettaisiin erityiseksi oppiaineeksi, jolla seminaareissa olisi itsenäinen opettajansa, tässä aivan liiallisesti painostetaan tämän oppiaineen tärkeyttä muiden oppiaineitten rinnalla. Yhtä hyvin tai melkein yhtä hyvällä syyllä voisi vaatia jollekin muulle ammattioppiaineelle tai sen ammattimaiselle opetukselle, joka ei kuulu ehdottomasti yleissivistyksen alaan, samallinen itsenäinen asema. Mutta tässä olisi aina lähellä se vaara, että kansakoulu voisi muuttua sitä tai tätä erikoishaaraa enemmän tai vähemmän palvelevaksi ammattimaiseksi kouluksi, sillä niin pian kuin joku erikoinen sivuharrastus saapi huomattavamman

merkityksen, kärsii siitä koulun muu opetus ja yleissivistyksellinen kasvatustyö.

Kansakoulun tarkoituksena ja tehtävänä on ja tulee olla yleisen kansalaissivistyksen eli pohjasisivistyksen antaminen kaikille kansalaisille, josta syystä myöskin kansakoulua yhä voimakkaammin nykyään vaaditaan yleiseksi ja yhteiseksi pohjakouluksi, jolle jatkona ovat sekä oppikoulut että erikoiset ammattikoulut. Kansakoulu on siis yleensä elämää varten, ei sitä tai tätä ammattia varten. Sen tehtävänä on tarjota yleisperusteita niin hyvin henkistä kuin myös käytännöllistä elämää varten. Sentähden kansakoulun oppiaineiden valinnan, niiden järjestelyn ja opetuksen täytyy olla sovelletun tuon yleisen kansalaissivistyksen vaatimusten mukaan. On näet pidettävä ero yleiskansalaissivistyksen ja ammattisivistyksen välillä. Opetus kansakouluissa ei saa missään tapauksessa muodostua jonkun aineen ammattimaiseksi opetuksesi, vaan täytyy sen pysyä yleisperiaatteellisella kannalla. Näin jo siitäkin syystä, koska kansakoulun oppilaat ovat sillä ikäasteella, etteivät vielä jaksa ammattimaista opetusta täydellisesti omistaa.

Luonnontieteet ovat sellainen laaja oppiaineryhmä, joka nykyaikana varsinkin, kun niiden opetuksessa yhä enemmän ruvetaan käyttämään uudemmaa, niin sanottua biologista opetustapaa, tarjoo suuren joukon sellaisia yleissivistyksen perusteita, joilla on suuri merkitys juuri käytännöllisessä elämässä. Takertumatta minkäänlaiseen yksipuolisuuteen, voidaan käytännöllisenkin elämän tarpeita silmällä pitävässä, laajennetussa uudemmassa luonnontiedon opetuksessa kyllä tarjota yleisiä perusteita maanviljelyksen, karjanhoidon, puutarhahoidon, jopa metsänviljelyksenkin aloilla juuri sellaisessa muodossa, mikä vastaa kansakoulun oppilaiden kehitystasetta. Laajennettu ja hyvin järjestetty luonnontieteiden opetus, samalla kun se tyydyttää kansalaisten henkisen kehityksen tarvetta, tarjoo samalla lukuisasti kosketuskohtia noille mainituille maatalouselämän eri haaroille, samoin kuin myöskin raittiusaatteelle, tarvitsematta näille millekään varata nimenomaisia erikoisia viikkotunteja. Luonnontieteet semmoisinaan ovat siksi suuri ala, että tämä tarjoo aineksia koko talouselämän opetukselle. Siis jos luonnontietoa laajennetussa ja monipuolisemmassa muodossa ruvetaan käyttämään seminaari- ja kansakouluopetuksessa, niin siinä saatetaan tehdä lukuisia, lyhyitä huomautuksia ja sattuvia viittauksia kai-

kissa noissa maatalouselämän eri kohdissa, ja siten on siinä annettu yhtä hyvää ainesta kansakoulun oppilaille heidän vastaista, käytännöllistä elämäänsä varten kuin konsanaan varsinaisella, erikoisella maatalousopetuksellakin. Eikä tällainen yleinen aines saattaisi tuntua kellekään, ei edes kaupunkilaisillekaan, vallan tarpeettomalta. Siihen tapaan olisi laadittava luonnontiedon oppikirjatkin, ja onkin niitä jo nykyään vähän yritetty sensuuntaisiksi valmistaa.

Mutta tästäpä syystä olisikin luonnontiedolle, tälle aineelle, jota voisi pitää koulun tärkeimpänä, saatava sekä kansakouluissa että seminaareissa siksi suuri tuntimäärä ja siksi laajennetut kurssit, että siitä sitten tavallaan osa voisi muodostua enemmän käytännölliseen elämään tähtääväksi. Ikävällä täytyy mainita, että, koko nykyisen seminaarijärjestelmän sairastaessa vanhuutta ja rappeutumista, eritoten juuri luonnontiedon asema niissä on melkoisesti huonontunut siitäkin alkuperäisestä suunnittelusta, mikä ensin on ollut tarkoituksena. Asian laita on nimittäin niin, että alkuperäinen seminaarien opetusääntö 11 päivästä toukokuuta 1866 sisältää ehdotuksena luonnontiedolle ja terveysopille yhteensä 25 viikkotuntia, mutta nykyään on vastaava tuntimäärä vain noin 13, siis vähentynyt puoleksi alkuperäisestä, tarkoitettusta määrästä. Tämäkin, jos mikään, osoittaa miten välttämättömän uudistuksen tarpeessa seminaarit ovat. Seminaarien uudistamisessa, kun tämä joskus aikaansaadaan, tullaan tietysti antamaan luonnontiedolle kaikkine eri haaroineen sellainen, niin runsas tuntimäärä, että siinä tarjoutuu kyllä tilaisuutta maataloutta koskevien periaatteittenkin käsittelyyn. Voidaan ajatella seminaareissa luonnontiedon tuntimäärän lisäyksi niin suureksi, että olisi tarvis asettaa kaksi luonnontiedon opettajavirkaa, joista toinen olisi enemmän tietopuolista, toinen enemmän käytännöllistä elämää koskevan luonnontiedon opetusta varten. Mielestäni ed. Relanderin ynnä muiden anomusehdotus maatalousopetuksen ottamisesta seminaarien opetusohjelmaan olisi saanut onnistuneemman muodon, jos se olisi tarkoittanut vain yksinkertaista luonnontiedon tuntimäärän korottamista ja sen oppikurssin lisäämistä osaksi enemmän käytännölliseen suuntaan jonkun tai joidenkuiden muiden opetusaineiden kustannuksella. Mutta kuten jo olen alussa huomauttanut, niin yksipuolinen anomusehdotus, vaikka se olisi tähänkin suuntaan ollut tehtynä, ei mis-

sään tapauksessa voi tyydyttää eikä korjata sitä vaatimusta, että seminaarit ovat oppiaikaan, opetussuunnitelmaan ja työtapaan nähden perinpohjin uudestaan järjestettävät.

Minä siis asetun vastustavalle kannalle tehdyn anomusehdotuksen suhteen ja yhdyin kannattamaan mietintöä.

Ed. Relander: Vaikkakin olen vakuutettuna siitä, että eduskunta nyt esilläolevan asian tulee ratkaisemaan sivistysvaliokunnan mietinnössä ehdotetulla tavalla, se tahtoo sanoa: päättämään, ettei asia anna aiheutta minkäänlaiseen toimenpiteeseen, pyydän kumminkin, kun minulla on siihen tilaisuus, jonkun verran tarkemmin, kuin mitä vastalauseen puitteissa on mahdollista, selostaa sitä käsityskantaa, joka esiintyy mietintöön liitetystä vastalauseesta. Lienee aluksi paikallaan jonkun verran tehdä selkoa niistä syistä, jotka olivat osaltaan vaikuttamassa siihen, että katsottiin anomusehdotuksen allekirjoittajien taholta välttämättömäksi saada maatalous vakinaiseksi oppiaineeksi maamme seminaareihin. Jokaisen, joka ottaa vaivakseen tutustua nykyisiin opetusoloihin maassamme, ei yksistään varsinaiseen kansanopetukseen, vaan myöskin niitten koulujen toimintaan, jotka johtavat suorastaan yliopistoomme sekä korkeakouluihimme, täytynee myöntää, että ne kauttaaltaan kaipaavat uudistuksia käytännöllisempään suuntaan. Eiväthän asiantuntijatkaan kiellä sitä tosiasiaa, että meidän kansakoulujemme nykyisestä opetusohjelmasta puuttuu paljon sellaista opetusta, joka kehittäisi käytännöllistä älyä ja siten kiinnittäisi oppilaansa mielen enemmän käytännölliseen elämään. Ei kai alkeisoppilaitoksiinkaan nähden voitane väittää, ettei lyseoissamme, tyttö- ja yhteiskouluissamme opetusta olisi ohjattava enemmän siihen suuntaan, että oppilaat näissä kouluissa käytyään kykenisivät enemmän kuin nyt on laita hankkimaan itselleen varman toimeentulon ei yksistään virkamiesmaailmassa, vaan myöskin käytännöllisessä ammattielämässä.

Mutta kiinnitämmekö me näihin epäkohtiin tarpeellista huomiota? Meidän täytyy myöntää, että me olemme valmiit laajentamaan meidän kouluverkkoamme, mutta hitaat tekemään välttämättömiä uudistuksia meidän koulujemme opetusohjelmiin. Me olemme laatineet oppivelvollisuuslain tietoisina siitä, että tämän kansan-olemassaolon vankan perusta on laajain kansan-

kerrosten sivistystason kohottaminen, mutta me olemme välinpitämättömiä siihen opetukseen nähden, mitä me tahdomme näissä kouluissa pakolliseksi. Me perustamme yhä uusia ja uusia yliopistoomme ja korkeakouluihin johtavia kouluja, mutta me ummistamme silmämme siltä tosiasialta, että pysyttämällä näissä kouluissa aina vaan saman entisen opetusohjelman me valmistamme etupäässä vaan virkamieskokelaita, joilla kohta työnpuute on esissä.

Siinä mielessä, että tässä tarkoitetut uudistukset edes kansanopetuksen alalla saataisiin alulle, tehtiin ryhmämme taholta se anomusehdotus, jossa pyydettiin maatalousopetusta vakinaiseksi oppiaineeksi maamme seminaareihin. Me pidimme luonnollisena, että ensiksi olisi saatava niitten opettajain valmistus suunnatuksi käytännöllisempään suuntaan, joitten opettajain käsiin kansan laajempain kerrosten opetus oli uskottu, ennenkuin tähän varsinaiseen kansanopetukseenkaan oli edes ajateltavissakaan sellaisia uudistuksia, joita me katsoimme ehdottomasti sinne tarvittavan. Mutta tämän meidän anomuksemme on sivistysvaliokunnan enemmistö nyt esillä olevassa mietinnössä katsonut sellaiseksi, että se ehdottaa eduskunnan päätettäväksi, että asia saisi raueta, ja tällaisen ehdotuksen tekee sanottu valiokunta ensiksi annettuaan tunnustuksen anomusehdotuksessa esitetylle asialle. Luulisi näin ollen, että valiokunnalla olisi olemassa erittäin päteviä syitä, jotka käytännöllisessä suhteessa olisivat siksi painavia, että niihin nojaten voisi täydelleen puoltaa valiokunnan kielteistä kantaa. Mutta kun lukee perustelut valiokunnan mietinnössä, täytynee tunnustaa, ettei valiokunta ole kyennyt tällaisia syitä tuomaan esille. Painavimpana syynä esittää valiokunnan enemmistö sen, että maatalousopetuksen saattaminen seminaarien opetusohjelmaan edellyttää perinpohjaista uudistusta koko tähän opetukseen, mutta näihin uudistuspuuhiin ei tämän anomuksen perusteella ole sanotun enemmistön mielestä käytävä. Alote tässä suhteessa olisi jätettävä toisille valtiopäiville uusien anomusten varaan.

Katsokaamme tarkemmin tätä perustaa, jolla useimpain valiokunnan jäsenten kielteinen kanta lepää. Onko se muodollisten syitten varassa? Ei suinkaan, sillä valiokunnassa yleisesti myönnettiin, että meidän jättämämme anomuksen perusteella muodollisessa suhteessa voi tehdä alotteen perinpohjaiseen seminaarien opetusoh-

jelman uudistamiseen, kun kerran valiokunta on tullut vakuutetuksi siitä, ettei maatalousopetusta seminaareihin voida saada ilman tällaista perinpohjaisempaa reformia. Entäs asialliset syyt? Niistä sanotaan valiokunnan mietinnön 3 ja 4 sivulla muun muassa seuraavaa:

„Useitten valiokunnan jäsenten mielestä maatalousopetuksen saaminen seminaarin ohjelmaan ei ole niin tärkeä vaatimus, että erityisesti tämän toteuttamiseksi olisi tehtävä alote seminaarien uudistuksen toimeenpanemiseen. On nimitäin toisiakin, vieläpä tärkeämpiä vaatimuksia, jotka olisivat otettavat huomioon tässä uudistuksessa. Nämä vaatimukset kaipaavat perinpohjaista valmistelua, ennenkuin niiden johdosta ryhdytään käytännöllisiin toimiin.“

Minun täytyy sanoa, että tällainen perustelu, jos kerran ollaan johdonmukaisia, johtaa aivan toiseen tulokseen kuin sillä on tarkoitettu. En ole suinkaan tahtonut väittää, ettei muita syitä olisi olemassa, jotka vaativat seminaariopetukseen muutoksia, päinvastoin, mutta sitä suuremmallahan syillä tähän reformiin olisi käytävä käsiksi.

Mitä taas tulee siihen, että tämä uudistus kaipaa perinpohjaista perustelua, luulisi tämän olevan paraana tukena sille käsityskannalle, jonka valiokunnassa ja vastalauseessani olen tuonut esille, sille nimittäin, että anottaisiin komiteaa seminaarien opetusjärjestelmää uudistamaan. Ei kai valiokunnan tehtäväksi vastaisuudessaakaan voitane jättää asian perinpohjaista tutkimusta. Valiokunnassa asiasta päätettäessä oli pienempi osa enemmistöstä sitä mieltä, ettei nykyinen aika valtiollisessa suhteessa olisi sopiva tämän tapaiselle uudistukselle. Minä myönän, että tällainen kanta on ymmärrettävissä, joskaan itse puolestani en voi antaa sille sitä merkitystä, että yksistään sen perusteella, jos kerran muut syyt puhuvat vastakkaiseen suuntaan, tämän asian annettaisiin raueta. Esiintyihän tämä sama kanta oppivelvollisuusasiaakin käsiteltäessä ilman että se eduskunnassa saavutti huomattavampaa kannatusta, ja kyllä kai meidän on kumminkin myönnettävä, että opetusreformi tässä on aivan yhtä tärkeä kuin tämän kouluverkon laajentaminen. Molemmat tavallaan edellyttävät toisiaan.

Lopuksi pyydän vielä saada painostaa asian tärkeyttä sen lisäksi, mitä valiokunnan mietinnössä siitä on sanottu. En voi kumminkaan tällöin sivuuttaa erästä lausetta mietinnön toisella

sivulla, jossa sanotaan: „Valiokunnan enemmistön mielestä olisi niinmuodoin suotava maatalouden ottaminen erityiseksi seminaarien oppiaineeksi.“

Silloin kun oppivelvollisuuslakia laadittiin, silloin tuotiin myöskin erittäin suurella painostuksella kalliimman järjestelmän puolustukseksi se tosiasia, että hyväksymällä oppivelvollisuuslaki tämän kalliimman järjestelmän mukaisesti samalla valmistetaan tilaisuus laajan jatko-opetuksen järjestämiseen meidän kansakouluihimme. Tämä puolustus oli kieltämättä oikeutettu, sillä jatko-opetuksen suurta merkitystä ei luullakseni kukaan tahtone kieltää, mutta on itsestään selvää, että tämän jatko-opetuksen järjestäminen vasta silloin on erittäin tärkeä, kun itse opetusjärjestelmä näillä jatkokursseilla saadaan oikealla tavalla järjestetyksi. Jos nyt käytämme hyväksemme kokemusta muista maista, missä jatko-opetus kansakouluissa on yleinen ja ollut jo pitemmän ajan olemassa, täytyy meidän myöntää että siellä ammattiopetuksella jatkokursseilla on erittäin huomattava asema. Se on suoraan useissa maissa muodostunut jatko-opetuksen keskuksiksi. Ei liene näin ollen yhdenkään kevää, ovatko ne opettajat, jotka maaseudun kansakouluissa meilläkin tulevat antamaan jatko-opetusta, itse saaneet nauttia oppiainakaan maatalousopetusta vai ei. On nimittäin aivan mahdotonta ajatella, että kaikkiin meidän kansakouluihimme voitaisiin saada ammattiopettajia itse kansakoulun ulkopuolelta. Se kävisi mahdolliseksi ehkä useissa paikoin, mutta minäkäänlaista yleistä ammattiopetusta me emme tällaisten koulun ulkopuolella olevien vieraitten voimien varassa voisi koskaan antaa.

Pyydän vielä huomauttaa siitä, että kansakoulunopettajien meillä kuten muuallakin tulee kulkea ympäristönsä henkisten ja taloudellisten pyrkimysten etunenässä. He tulisivat varmasti tässä tehtävässään paremmin onnistumaan silloin, kun he paremmin kuin nyt olisivat perillä maamme pääelinkeinosta.

Sivulla 4 valiokunnan mietinnössä luopuu valiokunta jonkunverran entisestä kielteisestä kannastaan. Se ehdottaa, että maatalousopetusta annettaisiin kansakoulun opettajille yliopistollisilla jatkokursseilla. On myönnettävä, että tämä olisi parannus nykyisestä, sillä nykyään toimeenpannut maataloudelliset jatkokurssit kansakoulunopettajille, joita on järjestetty esimerkiksi muun muassa Mustialan maanviljelysopistolla,

kestävät ainoastaan muutaman viikon, joten opetuksen niissä täytyy jäädä hyvinkin pintapuoliseksi. Mutta ettei tällainenkään lisäys läheskään vastaa sitä tarkoitusta, joka esiintyy anomusehdotuksessamme, lienee itsestään selvää.

Käsittääkseni tällaisilla jatkokursseilla saavutetaan vasta silloin tarkoituksensa, kun tällaista opetusta nauttivilla henkilöillä on jo ennestään alkeelliset tiedot maatalousalalla ja käsittääkseni tällaisia alkeistietoja ei kansakoulunopettajille voitane antaa muualla kuin seminaareissa.

Jo esitykseni alussa huomautin, että olen melkein varma siitä, että eduskunta tulee hyväksymään sivistysvaliokunnan mietinnön. Siitä huolimatta katson kuitenkin velvollisuudekseni esittää vastalauseeni hyväksyttäväksi.

Ed. Sohlberg: Tanken att göra folkskolans undervisning praktisk, att i folkskolan fostra för lifvet, är en god tanke, värd allt erkännande och allt understöd. Lifvet gestaltar sig dock olika på olika platser i lifvet. Krafven äro därför icke heller desamma för alla skolor, och tänka vi särskildt på folkskolan, ställa de sig ganska olika för städernas folkskolor och folkskolorna på landsbygden. Då petitionärerna i landtbruksundervisningen se medlet för fostrandet af en ungdom, som är förtrogen med sitt blifvande kall och med lifvets kraf, så finna vi, att de tänka på landsfolkskolan. Jag kan emellertid icke underlåta att, på samma gång jag erkänner krafven rörande folkskoleundervisningen, finna, att petitionärerna något öfverskattat landtbruksundervisningens betydelse i detta hänseende. Vi böra nämligen ihågkomma, att folkskolan endast en kort tid har barnen omhand och att folkskoleeleverna i regeln sluta sin skolgång vid uppnådd 13 års ålder, en tidpunkt, som icke gör dem mogna för en synnerligen ingående handledning i landtbruk. På detta stadium synes det mig, att hemmet egentligen bör taga hand om elevernas handledning i detta hänseende, och hemmet har rika tillfällen därtill. Barnen hafva långa ferier, under hvilka landtbruksarbete af olika slag yppar sig. Om föräldrarna icke försumma sin plikt att hålla barnen till arbete, kunna de under denna tid införas i ett omfattande praktiskt arbete, så långt det lämpar sig för deras utveckling och deras krafter. Det hem, som försummar att taga barnens verksamhet i anspråk för hemmets sysslor inne såväl som ute, försum-

mar sina skyldigheter gentemot barnen. Skolan är inrättad för att vara hemmets hjälpreda, men är icke inrättad för att öfvertaga allt hemmets ansvar. I våra dagar vill man ofta öfverlämna åt skolan allt och fritaga hemmet från dess ansvarsskyldighet.

Skolan har dock rika tillfällen att för barnen påpeka kroppsarbetets värde och betydelse, att lära dem aktning för det grofva kroppsarbetet äfven utan direkt landtbruksundervisning. Skolan har särskildt tillfälle därtill, om trädgårdsundervisning införes, hvilket allt mer och mer blifvit fallet, hvarför äfven seminarierna i sitt arbetsprogram upptagit undervisning i trädgårds-lära. Under trädgårdsundervisningen kan man i folkskolan gifva barnen den förberedande landtbruksundervisningen. Där kan man lära dem, att upparbeta jorden, där kan man lära dem, huru de skola göra det snyggt och trefligt kring hemmets stuga, huru de kunna göra sig nyttiga på mångfaldigt sätt, huru de från den lilla trädgårdstjappan kunna förse hushållet och lämna sitt lilla bidrag till detta. På samma gång kan man äfven påpeka, huru de, allt eftersom de växa och krafterna tilltaga, hafva i landtbruket, där de bistå far och mor, ett vidare arbetsfält för sin verksamhet. Det behöfves icke speciell landtbruksundervisning för att kunna lära barnen detta. Det behöfves icke speciell landtbruksundervisning för att lära dem, att de hafva många uppgifter i hemmet, många plikter gentemot far och mor, många uppgifter i lifvet, hvilka kräfva kroppsarbete. Det behöfves icke landtbruksundervisning för att lära dem inse att de icke, därför att de hafva det kunskapsmätt, som folkskolan meddelar, blifvit för goda att sköta hemmets sysslor. Och liksom jag anser att ett hem, hvilket försummar att lära barnen deltaga i arbetet och akta arbetet, försummar sin plikt, likaså anser jag att den skola, som försummar att lära barnen detta, icke fyller sin uppgift.

Men, som sagt, 13-åringen är ännu icke mogen för någon egentlig landtbruksundervisning. Denna undervisning hör hemma i ungdomsskolan. Därför hafva vi landtmanna- och husmodersskolor, därför hafva vi också folkhögskolor med praktisk läggning. Får folkskolan, hvilket vi ju kunna hoppas, i framtiden en ordnad fortsättningsundervisning, då kan man också där bereda någon plats åt landtbruksundervisningen. Göres detta medgifvande, leder det emellertid

därhän, att vi också måste säga: men då behöfves ju landtbruksundervisning i seminarierna. Ja det kan ju blifva fallet i framtiden, då vår läropliktslag har vunnit stadfästelse, då vi fått vår öfverbyggnad på folkskolan färdig o. s. v. Än så länge kunna vi komma tillrätta med vissa interimistiska åtgärder. Vi kunna, såsom utskottet också föreslår, tänka oss en sådan undervisning vid fortbildningskurserna för folkskollärare vid universitetet. Vi kunna också tänka oss den nu så ofta inslagna vägen att anordna feriekurser äfven för detta ändamål, och, om jag icke missminner mig, hafva till och med anslag för sådant ändamål redan förordats, kanske t. o. m. beviljats.

Frågan om seminariernas omorganisation är en fråga, som i fackmannakretsar redan länge varit diskuterat. Tidpunkten har dock icke ansetts vara lämplig för genomförandet af större reformer, men inom nämnda fackmannakretsar har man allmänt varit af den åsikten, att seminariekursen borde förlängas, att vi borde få åtminstone 5 års kurs. Somliga yrka t. o. m. på 6 års seminariekurs. Jag är öfvertygad om att ett redan väckt förslag, om tillsättande af en kommitté för handläggande af denna fråga, kommer till stånd, så snart förhållandena tillåta det. Jag anser det därför icke vara nödigt, att från landtdagens sida något uttalande om tillsättande af en kommitté nu göres. Ej heller anser jag det nödigt, att från landtdagens sida uttala ett bestämdt yrkande i fråga om landtbruksundervisningens upptagande i seminariernas program, för den händelse en förlängd seminariekurs kommer till stånd. Jag är öfvertygad om att frågan kommer under ompröfning utan detta uttalande från landtdagens sida. Den har nämligen redan vid flere tillfällen diskuterats inom folkskolekretsar, och är således för dessa kretsar icke fullkomligt ny.

Jag förenar mig därför om utskottets betänkande i denna fråga och anser, att den betänkandet vidfogade reservationen icke bör leda till någon åtgärd från landtdagens sida.

Ed. Kiuru: Ajatellessa kyseessä olevan asian kohtaloa sivistysvaliokunnan mietinnön mukaan, jossa ehdotetaan eduskunnan päätettäväksi, että asia saisi raueta, tuntuu todellakin hämmästyttävältä, että valiokunta on tässä mielestäni niin tärkeässä asiassa asettunut miltei yksimielisesti hylkäävälle kannalle. Kyllä olen jo ennenkin

sen tiennyt, että meitä maanviljelijöitä ja samassa meidän pyrkimyksiämme on kohdeltu, niinkuin lapsipuolta kohdellaan, muiden elinkeinohaarojen ja toimintojen rinnalla, mutta hämmästyksensä valtaa mielen sentähden, kun tämän tekee valiokunta, jossa olisi luullut olevan enemmistön tämän asian tärkeyden tuntevia jäseniä, niinkuin sivistysvaliokunnassa nykyään on, nimitäin paitsi allekirjoittanutta anomusehdotuksen tekijää on valiokunnassa ollut myöskin kaksi pappia, neljä kansakoulunopettajaa sekä myöskin sama määrä maanviljelijöitä. Näin ollen olisi luullut heidän tuntevan asian olevan sen arvoisen, että olisivat anomusehdotuksen pyynnön mukaan eduskunnalle tehneet edes ehdotuksen asianomaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä varten asiassa. Mutta asiaa on kohdannut valiokunnassa odottamaton yllätys, jonka luulisi ihmetyttävän jokaista, ken vähänkin ottaa asiaa vakavalta kannalta ajatellakseen. Valiokunnan mietinnön perusteluissa sivulla 4 tulee selvästi näkyviin, kuinka osa valiokunnan jäseniä pitää koko asiaa, siis maatalousopetuksen ottamista seminaareihin, aivan tarpeettomana, vieläpä osaltaan vahingollisenakin kansakoulunopettajille mainittua ammattitietoa ja taitoa varten, sillä nimenomaisella syyllä, että silloin ehkä nuo opettajat opettaisivat kaikki lapset tietämään ja tuntemaan maanviljelysammattissa tarvittavia edellytyksiä. Tiedän kyllä osan valiokunnan jäseniä pitävän tämän melkein tarpeettomana tietonasi, joka ei tulisi varsinaisesti maanviljelysammattia maanviljelijänä harjoittamaan, varsinkin kaupunkilaislapsille aivan tarpeettomana. Mutta eikö voi kaupungissakin syntynyt ja kasvanut varttuneella iällä myöskin toimia maatalousasioihin perehtyneenä maanviljelijänä, myöskin sillä elinkeinolla leipäänsä ansaita? Onhan keskelämme esimerkkejä, että paljon on kaupunkilaisnuorisoa siirtynyt varsinaisesti maataloustöihin ja maataloustehtäviin, kun vaan saavat siihen innostusta ja kehotusta. Siis todellakin tämä katsantokanta, joka tästä tulee, näyttää siltä kuin olisi päässyt tässä määräämään joku semmoinen katsantokanta, että meille ihmisille olisi tarpeetonta tietää tätä ammattitaitoa ja tätä tietoa, josta kuitenkin puolestani luulen, ettei siitä kellekään haittaa elämässä ole, jos vaikka jokainen meistä omistaisi mitä mahdollisimman monipuolisia tietoja ja taitoja elämän tärkeiden tehtävien aloilta. Mutta tässä tulee näkyviin omituinen katsantokanta, että olisi tarpeetonta

tietää ja tuntea, mistä leipä tulee ja millä tavalla leipä on ansaittava, joka mielestäni olisi jokaiselle tarpeellista tietää, asui hän maalla tai kaupungissa, teki hän mitä hyvänsä, harjoitti hän mitä elinkeinoa tahansa, eikä ainoastaan tietää, vaan että jokainen kansalainen omaisi myös sen ammattitaidon, sen rakkauden tuohon meille jokaiselle niin tärkeään tehtävään ja toimeen kuin leivän kasvattajan toimi todellisuudessa on, sillä se on todellakin muitten toimintojen ja taitojen sekä koko kulttuurin kehto, meidän elämämme välttämätön ehto. Siis oppia tämä ja opettaa lapsi tuntemaan tämä pitäisi olla mielestäni alkuaste kaikelle kehitykselle, mutta kun eivät vanhemmat tunne maatalouskysymyksiä eivätkä opettajat tunne niitä, niin on siitä seurauksena se, etteivät lapsetkaan sitä opi tuntemaan. Ja niin kasvaa maassamme semmoisia kansalaisia, jotka ovat aivan vieraat maanviljelykselle, maamme pääelinkeinolle, ja siitä on seurauksena tulokset, jotka tälläkin hetkellä näyttävät kaikissa maatalouskysymyksissä ilmi elävinä edessämme.

Mutta eikö tuota sitten jokainen tiedä ja tunne? Onko vielä Suomen maassa semmoisia, joille on asia tuntematon, kysyneehä ehkä joku. Tahdon mainita tässä esimerkin, joka olkoon vastaus kysymykseen. Kun olin tätä kyseessä olevaa asiaa käsiteltäessä sivistysvaliokunnan istunnossa, niin eräs valiokunnan arvoisa jäsen teki kysymyksen, joka vähän hämmästytti minua. Hän tahtoi tietää, että minkätähden juuri maatalousopetus olisi tärkeä ottaa kansakoulun oppiaineitten joukkoon ja myöskin antaa seminaareissa opettajille tästä tietoa ja taitoa? Onko se tärkeämpi kuin muut ammattitaitojen opit ja haarat? Siihen hän sai toveriltaan yksinkertaisen, asiallisen vastauksen, että maatalousoppi on sentähden tärkeämpi kuin muut ammattihaarat, kun se on maa, joka kasvaa leipää, emmekä me ihmiset vielä ole oppineet syömään ilman leipää. Ehkä niitä on paljon kansamme keskellä semmoisia, joille olisi tämä yksinkertainen, mutta paljon sisältävä totuus tarpeellinen opettaa, että maa kasvaa leipää, mutta ei työttä ja hiettä, niinkuin laulamme tuossa tunnetussa kansanlaulussa „Arvon mekin ansaitsemme Suomen maassa suuressa, vaikkei riennä riemuksemme leipä miesten maatessa“ j. n. e.

Ja vielä lisäksi olisi meille hyödyllistä, jos me oppisimme tuntemaan elämämme päätekijän, elinkeinojemme tärkeimmän haaran, vieläpä saada

käytännöllisissä toiminnoissa tarvittavia edellytyksiä, että voisimme kunnollisesti suoriutua tehtävissämme ja toiminnoissamme, joilla on taattu elämän ja toimeentulon mahdollisuus. Jos kaikki kansalaiset tässä maassa oppisivat jo lapsuudesta tuntemaan maatalouselinkeinon tärkeyden, vieläpä jos voisimme saada herätyksi kansassamme kunnioitusta ja rakkautta tähän asiaan, niin olen varma siitä, että meillä ei olisi silloin niin paljon tyhjäntoimittajia meidän yhteiskunnassamme meidän yhteiskuntamme painolastina, niinkuin tätä nykyä on. Ja tässä suhteessa ei tämän epäkohdan korjaamatta jättäminen saisi tulla tällä kertaa kysymykseenkään, joskin asia vaatii uhrattavaa toimintaa meiltä lainlaatijoilta täällä kansaneduskunnassa, vaan olisi meidän tehtävä kaikki voitavamme asian korjaamiseksi.

Olen ollut tilaisuudessa näkemään kansamme nuorukaisia, joita laumoittain kuljeksi ympäri maata niin sanottujen reissumiesten nimellä metsätoissa elatustaan hankkien. Kun tätä nykyä meidän metsätyöansiomme alkavat vuosi vuodelta käydä huonommiksi, niin tapaa näitä kansamme jäseniä usein taloudellisessa suhteessa hyvinkin kurjassa asemassa, että täytyy kerjäämällä jo leipää tienata. He sadattelevat yhteiskuntamme kieroutta ja yhteiskuntamme vääryyttä, kun toisilla kansalaisilla on yltäkylläisesti kaikkea, silloin kun heiltä puuttuu tarpeellista elämänvaatimusta, nimittäin jokapäiväistä leipää. Saattaa olla paraillaan maanviljelijällä kiire työaika, kun työkykyisiä, terveitä nuoria miehiä kulkee joukottain talosta taloon, ja jos heitä maamies pyytää pellolleen tai niitylleen ojankaivuun tai muuhun maataloustehtävään kohtuullista palkkiota vastaan, niin saa useimmiten heiltä hyvinkin kummallisen vastauksen, että kuka tässä viitsii käydä talonjussin turpeita ja lantakasoja tonkimaan, mehän ollaan reissumiehiä. Ja mehän tiedämme, että silloin, kun on puutos eikä myöskään tarjottu työ maista, niin silloin on aivan varmaa, että se johtaa rikollisuuteen, josta on vankikoppi seurauksena. Nämä tapahtumat eivät ole harvat meidän kansamme keskuudessa. Eikö tämä kaikki todista sitä, että maamme pääelinkeino on niin halveksittavassa asemassa, ettei viitsitä sille paljoakaan arvoa antaa? Luullakseni on tämä sentähden, kun meidän kansamme opetus on ollut niin käytännölliselle maatalouselämälle aivan vierasta, vieläpä tämä vaara on tarjona

meidän maamiestemmekin lasten suhteen, sillä usein käy niin, että kun me maanviljelijät olemme käyttäneet lapsemme kansakoulussa, silloin ei enää viihdytä tuo vanhempien elinkeino; he tahtovat silloin mieluummin mennä kaupunkiin, johonkin muuhun toimeen ja työhön. Tämä on ikävä ilmiö, joka panee varsinkin meidät maanviljelijät tässä asiassa epätoivoisina ajattelemaan, eikö asia olisi korjattava. Ja jos me lainlaatijat tässä vain olemme toimettomina, kädet ristissä, me, joiden tulisi epäkohtia kaikilla keinoin koettaa korjata, niin en luule meidän puhtaalla omallatunnolla voivan sivuuttaa tätä kysymyksessä olevaa asiaa, vaan meidän täytyisi käydä asiaan käsiksi. Meidän täytyy ja meidän velvollisuutemme on käydä kasvattamaan kansaamme terveelliseen ja tosihyötyä tuottavaan toimeliaisuuteen ja asettamaan sitä vakavalle pohjalle, maatalouden pohjalle. Ja silloin meidän täytyy alkaa muodostaa kouluolojamme elinelliseen yhteyteen meidän tärkeimmän elinkeinomme, se on maatalouden kanssa. Me emme saa tässä antaa itseämme pelottaa minäkään vastustuksen eikä ennakkoluulojen.

Kannatan valiokunnan mietintöön liitettyä vastalauseetta. Yhdyn siis ed. Relanderiin.

Ed. Pulkkinen: Se ehdotus, minkä mietintöön liitetyn vastalauseen tekijä tässä on esittänyt, ei suinkaan ole kohtuuton, päinvastoin se nähdäkseni on aivan valiokunnan enemmistön antaman tunnustuksen mukainen, sen tunnustuksen nimittäin, että opetusohjelma kansakouluseminaareissa olisi uusittava. Ja kun nyt kerran näin on asian laita, ei suinkaan silloin ole liian rohkea se toivomus, että tässä ohjelman uusimisessa annettaisiin maatalousopetukselle oma paikkansa.

Tuntuu muuten kummalliselta, että osa valiokunnan jäseniä pitää tätä aikaa kysymyksen selvittämiseen sopimattomana, lähemmin selittämättä tähän syytä. Kun tämä asia mielestäni on suurenarvoinen, niin toivoisin, että vähemmän pätevät syyt eivät saisi sille olla esteenä. Rohkenen kuitenkin toivoa, että arvoisat eduskunnan jäsenet eivät tuolle vanhalle verukkeelle tässä kysymyksessä anna mitään arvoa.

Eräiden valiokunnan jäsenten epäilevät arvelut siitä hyödyistä, joka maataloutta koskevasta opetuksesta kansakouluissamme saattaisi olla, koskevat juuri siihen asian ytimeen, jonka toivoakseni pitäisi olla selvillä useammille meistä

eduskunnan jäsenistä, nimittäin siihen, että jo lasten olisi saatava maahenkeä siinä määrässä kuin heidän kehityksensä sallii, niin että se pääsisi siksi hallitsevaksi voimaksi, joka kasvat-
taa tukipylväitä tulevien sukupolvien taloudelli-
selle hyvinvoinnille.

Senpävuoksi on aivan aiheetonta tuo eräiden valiokunnan jäsenten pelko, että toimenpiteestä olisi hyötyä vaan niille muutamille maalaiskansa-
sakoulujen oppilaille, jotka myöhemmin joutuvat maanviljelysalalle, ja että se siis olisi kaupunkien ja osaksi maaseudunkin lapsille kokonaan tarpeetonta. Tämän johdosta pyytäisin huomauttaa, että toivon mukaan kaikista maalaislapsista pitäisi tulla maanviljelijöitä ja ennen kaikkea, se huomattakoon, maanviljelyksen harrastajia. Sitä me toivomme, ja sitä ymmärtääkseni tällä kyseessäolevalla toimenpiteellä tarkoitetaan.

Mutta onko sitten tämä maataloutta koskeva opetus kaupunkien lapsiin nähden aivan tarpeetonta? Eivätkö kaupunkien lapset saisi tietää sitä, että leipä on maasta kotoisin ja että maa se ylipäättään ihmisiä elättää? Ja eikö maanviljelyksen viehätys saisi kaupunkien lapsia vetää puoleensa niinkuin kaupunkien keinoitekoisen loisto on monen monta maalaislasta syliinsä vetänyt ja suorastaan sen turmellut, sen elinvoimat kuolleella kullalla ostanut?

Tähänkin nähden mielestäni on maahengen herättämiseksi muokattava maaperä täydessä laajuudessaan sekä maalla että kaupungeissa, ja juuri erittäin maaseudun kansakoulunopettajain pitäisi omata tätä herättävää maahenkeä. Sitten vasta kansakoulun päätarkoitus olisi saavutettu, sen kautta voitettu yleinen myötätunto ja tunnustus nimittäin siten, että maahenkeä omaava kansakoulunopettaja on halukas pienois-
koossa näyttämään käytännössä ympäristölleen, miten maatalouden ollakseen edullinen tulisi olla järjestetty. Tämän seikan monet nykyisistä maalaiskansakoulujen opettajista ovatkin jo huomanneet ja tämä on näyttänyt hyviä tuloksia. Vakuutan vieläkin, että nämä asiat eivät ole niin pienet kuin ehkä luullaan. Senpävuoksi kannatan vastalauseita ja toivon, että eduskunnan enemmistö myös tähän yhtyy.

Ed. Brander: Maassa, jossa maanviljelys on kansan pääelinkeino, on kysymys siitä, mitenikä tämän kansan alkeisopetus olisi saatava mahdollisimman lähelle käytännöllistä elämää, tärkeä elinkysymys, ja on täysin ymmärrettävää, että

kansaneduskunnassa sellainen kysymys herätetään kuin se mitä käsiteltävänä olevalla asialla tarkotetaan. Olisin suonut että tämä asia olisi vienyt parempiin ja enempiin tuloksiin kuin mitä nyt on tapahtunut. Mutta joskin minun on valitettava sitä että sivistysvaliokunta ei mietinnölle ole omistanut sitä huolta ja sitä työtä, mitä asia tärkeytensä takia olisi ansainnut, niin vielä enemmän valitan sitä että itse alote ylimalkaisuudellaan ja jossain määrin myös yksipuolisuudellaan on vienyt asian käsittelyn siihen, ettei tämän pitemmälle ole päästy. Asiassa ei riitä vain pelkkä hyvä tahto ja hyvä tarkoitus, täytyy hyvällä asialla olla pätevät, hyvät perusteet, joilla valiokunta voi asian viedä mahdollisimman pitkän askeleen eteenpäin. Voi tuntuu ankaralta tällainen arvostelu, mutta katson siihen olevan syytä, sillä niin hartaasti kuin minäkin harrastan tämän nyt käsillä olevan asian toteuttamista, kansanopetuksen saamista lähemmäksi elämää, niin en voi myöntää, että alote tai mietintö olisi paljon minun toivomuksiani tyydyttänyt. Minun on kumminkin myönnettävä, että jo aloitteentekijät ovat asettuneet aivan oikealle kannalle lähtökohdissaan siinä, että he määritellesään tarkoituseriään sanovat, ettei kansakouluja ole tehtävä ammattikouluiksi, vaan „että opetuksessa olisi otettava huomioon maataloudellista elämää yleensä ja herätettävä oppilaissa harrastusta tähän alaan, joten maatalouden ammattitietojen hankkimiseksi laskettaisiin luja perusta.“ Minä voin tähän täysin yhtyä ja jos oikein olen ymmärtänyt, niin ainakin enemmistö valiokunnassa on asettunut samalle kannalle. Jos tällainen mielipide pääsee muodostumaan yleiseksi, niin tämä asia, kun sitä vasta perusteellisemmin käsitellään, pääsee sukkelammin oikeille perille. Sillä olisihan voitu olettaa, että valiokunnassa olisi sellainenkin mielipide saavuttanut enemmän alaa, että maatalous olisi itse kansakoulussa saatava varsinaiseksi oppiaineeksi. Ajattelihan Suomen kansakoululaitoksen isä Uno Cygnaeus maatalousopetusta kansakoulun oppiaineeksi siinä aikaisemmassa suunnitelmassaan, minkä hän aikoinaan laati. Hänen ensimmäisen suunnitelmansa mukaan näet olisi kansakoulussa pitänyt opettaa järkipärisen maanviljelyksen perusteita, metsän- ja puutarhanhoitoa, karjanhoidon- ja eläinlääkinnän alkeita. Tämä hänen ajatuksensa ei kuitenkaan tullut sellaisenaan uuteen ensimmäiseen kansakouluasetukseen, mutta melkolailla typistettynä

ja jäädessä eri paikkakuntien harkinnan ja valinnan varaan. Olen tahtonut viitata tähän Uno Cygnaeuksen ajatukseen sentakia, että mielestäni kansakoulupetuksessa on kuluneina vuosikymmeninä liiankin paljon loitottu siitä yleisestä suunnasta, jota Uno Cygnaeus viittaili, vaikkakaan emme hänen laveampaa ohjelmaansa maatalousaineisiin nähden kokonaan hyväksyisikään. Onhan myöskin huomattava, että monessa maassa vielä tänä päivänä maatalous todellakin on kansakoulussa oppiaineena. Niin on Pohjois-Amerikan eräissä valtioissa, niin on myöskin Ranskassa, muita maita mainitsematta. Mutta tämä suunta näyttää kasvatus- ja opetusopillisissa piireissä jäävän yhä enemmän syrjään, ja yhä enemmän voittaa alaa se toinen suunta, jonka mukaan maataloudellista opetusta on kansakouluissa ja erittäinkin sen jatkokursseilla annettava, ei varsinaisena ammattiaineena, vaan kuten sanotaan, sovelletussa muodossa. Sillä tavalla nimittäin, että niin hyvin maataloudellisen elämän kuin yleensä käytännöllisen elämän oloja ja tehtäviä selvitetään kansakouluohjelmaan varsinaisesti kuuluvien eri aineiden yhteydessä, erittäinkin luonnontiedon, mutta myöskin maantiedon, historian, laskennon j. n. e. Olen tullut siihen käsitykseen, että, kun suunnitellaan maatalousopetusta seminaariin, olisi johdonmukaisesti lähdeittävä tästä samasta, niinkuin sanoin, alaa yhä enemmän voittavasta suunnasta, että nimittäin seminaareissakin maatalousopetusta ajatellessa olisi pääpaino pantava tämän opetuksen soveltavalle muodolle ja menettelytavalle. Olen niitä, jotka suovat ja toivovat, että maatalousopetus saa seminaareissa jalansijaa, mutta epäilen kuitenkin tokko sillä pitkälle päästään, jos yksi ammattimies seminaarien monilukuisaan opettajajoukkoon saadaan lisäksi. Tulee riippumaan hyvin paljon tämän henkilön persoonallisesta kyvystä ja lahjoista, missä määrässä hän voi paikkansa muitten rinnalla täyttää tai missä määrässä hän opetustehtävässään jää syrjemmälle. Hänen täytyy näet aineittensa käsittelyssä erityisesti panna painoa herättävään puoleen, hänen täytyy kyetä herättämään harastusta seminaarin oppilaissa. Jollei hän tätä kykene tekemään, niin hän, jos kukaan, on onnistumaton paikallaan. Mutta sitä tärkeämpää on, että seminaarissakin esimerkiksi historian opetuksessa, enemmän kuin ennen, kiinnitetään huomiota elinkeinojen kehitykselle, viljelyksen ja asutuksen historialle. Näiden yhteydessä voi-

daan avata näköaloja, jotka maatalviljelevän kansan keskuuteen tuleville nuorille opettajille voivat olla koko elämää varten määrääviä. Niinikään on täällä aivan oikein huomautettu, miten luonnontieteiden yhteydessä seminaareissakin olisi tätä soveltavaa opetusta käytettävä, samoin maantiedon j. n. e. En tahdo tästä pitemmälle jatkaa. Yhdyn näihin ajatuksiin, joita tässä suhteessa täällä valiokunnan mietinnössäkin lausutaan. Minä olen vain tahtonut saada sen sanotuksi, että maatalousopetus ei yksinään riitä, vaan että sen ohella on vieläkin tärkeämpää selvittää muun opetuksen yhteydessä sellaisia seikkoja ja näkökohtia, jotka auttavat maataloudellista elämää ymmärtämään. Tälle kannalle näkyy valiokunnassa vastalauseentekijä tulleen, hän kun muodostaa kantansa sittemmin siksi, että hän anoo koko seminaariopetuksen uudistamista, huomattuaan että yksistään maatalousopetuksen sinne saaminen ei riitä ja ettei reformi ole sillä suoritettu, ja kun alotteentekijät ovat tulleet tähän, niin on ymmärrettävä, että valiokunta on johtunut siihen tulokseen, mikä sen lyhyessä ponnassa näkyy, niin valitettavasti kuin se kaikista niistä onkin, jotka olisivat suoneet asiassa pitemmälle päästävän.

Valiokunnan mietinnössä on jäänyt eräs puoli asiaa verrattain vähällä selvityksellä. Mietinnön 4 sivulla puhutaan niistä yliopistollisista jatkokursseista, joita on kansakoulunopettajia varten järjestetty, ja lausutaan, että anomusehdotuksen tarkoituksen väliaikaiseksi tyydyttämiseksi voitaisiin näiden yliopistollisten kurssien yhteyteen järjestää myöskin maataloudellista opetusta. Minä en asetu valiokunnan kannalle siinä, että tällaiset toimenpiteet olisivat ajateltavat väliaikaisiksi. Päinvastoin olen sitä mieltä, että tällaiset toimenpiteet ovat tarpeen pysyväisinä, sekä nämä että ne toimenpiteet, joista edustaja Relanderkin äsken mainitsi, nimittäin erityisten maataloudellisten lomakurssien eli jatkokurssien järjestäminen kansakoulunopettajille. En voi olla ihmettemättä sitä, ettei valiokunnassa, jossa ammattimiehiä maatalousalalta on ollut mukana, ole muistettu sitä, että meidänkin maassamme on tässä suhteessa jo toimenpiteitä. Ne vasta tässä istunnossa tulivat muistetuiksi. Ei myöskään ole mietinnössä viitattu siihen, miten tätä asiaa, maatalousopetusta seminaareissa ja maatalouskursseja kansakoulunopettajia varten, vaikka tosin sivumennen, eräs valtion asettama komitea on käsitellyt. Olisin suonut,

että mietintö näissä suhteissa olisi ollut täydellisempi. Sanoin, että mainitsemani kurssit ovat tarpeen ei vain väliaikaisina, vaan pysyväisinä, ja pyydän todistaa tätä sillä, että tällaisten kursien toimeenpano on muissa maissa saavuttanut kasvavaa käytäntöä. Esimerkiksi Preussin maissa toimeenpantiin ensimmäiset maataloudelliset jatkokurssit kansakoulunopettajia varten jo vuonna 1878. Vähitellen, mutta hitaasti lisääntyi kursien ja niiden pitopaikkain luku, niin että niitä oli vuonna 1909 jo 11 eri paikassa, maataloudellisten oppilaitosten yhteydessä ja kävi niissä keskimäärin noin 35—40 opettajaa kussakin. Tällaisten kurssien suotavuudesta on lausuttu toivomuksia myös Ruotsissa. On merkillä pantava, mille kannalle Ruotsissa eräs maatalousopetuksen järjestämistä varten asetettu komitea asettui tässä kysymyksessä. Se lausuu suotavaksi, että maatalousopetus otettaisiin oppiaineeksi seminaareihin tarkemmin määrittelemättä miten se tapahtuisi, mutta jatkaa kohta: jos näyttyisi esiintyvän vaikeuksia saada tämä seminaareissa järjestetyksi, olisi sellaisia kursseja toimeenpantava, jollaisista täällä mainitsin esimerkiksi Saksassa ja jollaisia meillä Suomessa jo kahtena vuotena on toimeenpantu ja tullaan tästä puolin vuosittain toimeenpanemaan yhä useampia. Norjassa on jo kauvan sikäläisen maatalouskorkeakoulun yhteydessä kursseja kansakoulunopettajia varten toimeenpantu. Eräässä Pohjois-Amerikan Yhdysvaltain pikkuvaltiossa pidetään mainitunlaisia kursseja myöskin, jopa siellä on menty niin pitkälle eräissä valtioissa, että maalaiskansakoulun opettajilta suorastaan vaaditaan, että heidän on tällainen maataloudellinen kurssi läpikäytävä.

Minä olen tällä tahtonut saada esille sen ajatuksen, että jos me onnistuisimmekin menestyksellä järjestämään maataloudellista opetusta seminaareihin — sanon: jos me onnistuisimme, sillä minäkin huomaan, että asialla on vaikeutensa —, niin ei asia yksin tällä ole autettu. Myönnän myöskin opetusalan edustajilla olevan varsin oikein, kun he vaativat, että tällaista kysymystä ei ole arvosteltava eikä ratkaistava yksin maataloudellisia näkökohtia silmällä pitäen, vaan että tässä yleiset opetus- ja kasvatustopilliset näkökohdat täytyy saada myöskin riittävässä määrässä vaikuttamaan.

Täällä on ja syyllä kyllä valitettu sitä, ettei meidän nykyinen kansanopetuksemme ole niin lähellä käytännöllistä, erittäinkin maalaiselämää,

kuin olisi suotavaa. Kun me arvostelemme ja moitimme niinkin tärkeää työalaa, kuin kansanopetustyöalamme on, niin meidän samalla on suunnitellamme ja vaatiessamme parannuksia kuitenkin tunnustettava se, mitä tällä alalla on jo yritetty. On jo huomautettu kansakoulupuu- tarhoista ja puutarhaopetuksesta seminaareissa. On tähän lisättävä, että jo useita vuosia on ollut käytännössä sellaisia valitettavasti tosin toistaiseksi harvalukuisia oppikirjoja, jotka ovat suunnitellut siten, että niissä juuri muiden aineiden yhteydessä avataan oppilaan silmät ymmärtämään elämää ja erityisesti maalaiselämää ja maataloutta. Mainitsen vain tässä sellaisen oppikirjan kuin Forsström-Lindénin „Kansakoulun Luonnon-tiedon“. Se on uudenaikaisten periaatteiden mukaan suunniteltu siten, että siinä juuri tuota soveltavaa periaatetta käytetään. Mitä jatkokurssien järjestämiseen tulee, niin näyttää niitenkin suhteen se käsitys yhä enemmän voittavan alaa, että näissä käytännöllinen elämä, maalaiselämä erittäinkin, on saatava yhä enemmän mukaan.

Joskin siis tulen siihen tulokseen, mihin valtiokunnan enemmistökin tulee, niin minä kuitenkin rohkealla mielellä jään siihen käsitykseen, ettei tämä asia ole hukassa. Minä olen vakuutettu siitä, että kun eduskunnassa sellaisella asianharrastuksella ja siinä määrässä jättämällä syrjään luokka- ja puoluepyyteet, niinkuin ilokseni olen tänäkin iltana huomannut, ryhdytään yhteistä asiaa ajamaan, niin varmaan toisella kertaa joudutaan parempiin tuloksiin.

Minä siis lopetan yhtymällä valtiokunnan mietinnössä olevaan ponteen. Kun maatalousopetuksen soveltamista kansanopetukseen yleensä ja seminaareihin erityisesti suunnitellaan, niin on siinä käsitykseni mukaan muistettava, ettei riitä yksinään varsinainen maatalousopetus seminaareissa, vaan sen rinnalla täytyy olla sovellettu talousopetus muitten aineitten yhteydessä sekä sen lisäksi erityiset kurssit, olkootpa ne sitten yliopiston taikka maataloudellisten koulujen yhteydessä, erityiset kurssit, joissa kansakoulunopettajien tietoja tällä alalla lisätään, heidän harrastustaan asiaan virkistetään ja annetaan myöskin ammatillisia tietoja, joita he niin hyvin opetuksessaan kuin elämässäänkin tarvitsevat.

Ed. Sjöstedt-Jussila: Täällä on tästä asiasta jo siksi paljon puhuttu, että puhuminen

tästä on melkein suotta enkä tahdokaan pitkältä eduskunnan kallista aikaa tuhlata.

Nyky aika on uudistusten aika. Kaikkialla tahdotaan saada parannuksia aikaan ja parannusten aikaansaamista tarkoitetaan tälläkin anomuksella, jossa anomuksentekijät pyytävät eduskunnan myötävaikutusta siihen, että ryhdyttäisiin sellaisiin toimenpiteisiin, että maatalousopetus saataisiin vakinaiseksi oppiaineeksi maamme kansakouluseminaareissa sekä että kansakouluopetusta kehitettäisiin ja otettaisiin huomioon maatalouselämää koskeva opetus. On tietysti kieltämätön totuus, että meidän maanviljelyksemme kaipaa parannusta ja meidän nuorisomme kaipaa innostusta, se kaipaa maahenkeä, sillä olevat olot sitä todistavat. Mutta tästä huolimatta minä uskallan epäillä, etteivät nämä toimenpiteet voi saavuttaa niitä tuloksia, joita anomuksentekijät tässä tarkoittavat. Minä ensinnäkin uskallan epäillä sitä, saataisiinko meidän seminaariemme ohjelmaan toisia aineita sivuuttamalla mahtumaan siksi paljon viikko-opitunteja maanviljelyksessä, että senkautta seminaarit kykenisivät kasvattamaan opettajia, jotka siihen määrin ja niin täydellisesti tuntisivat opetusaineen, — varsinkin kun aine on siksi vaikea kuin maatalous, josta sanotaan, että se on vapain, monipuolisin ja mieltäkiinnittävin kaikista ammasteista, — että he, nimittäin opettajat, kykenisivät lyhyesti ja selvästi kokoomaan sisällyksen, jollaista sen tulisi olla kansakouluopetuksen yhteydessä, voidakseen herättää oppilaissaan sekä halua että kykyä sulattamaan tätä, katsoen vielä siihen, että kansakoulu laskee oppilaansa ulos varsin nuorina.

Toisekseen ovat anomuksentekijät ottaneet myös puolustukseksi, minkätähden tämä oppiaine olisi niin välttämätön maamme kansakouluissa, sen, että nykyinen opetusjärjestelmä on muka siksi vieroittava ruumiillisesta työstä, että tämänkin tähden olisi välttämätöntä maatalousopetuksen aikaansaaminen. Minä en tietysti voi väittää, ettei tässä olisi perää, mutta en luule, että tämä on yksinomaan tekijänä siinä, että meidän koulunuorisomme pyrkii vieraantumaan jokapäiväisestä työstä. Minä enemmän uskallan epäillä sitä, että tähän suurella osalla on vaikuttamassa se, että kodit eivät työskentele sopusointuisesti koulun kanssa sekä että kodit eivät pidä huolta ruumiillisesta työstä. Sillä ei suinkaan kansakouluopetusohjelmaa minun luullakseni koskaan voida järjestää sellai-

seksi, että se yksinomaan voi huolehtia oppilaitten ruumiillisen työn kehityksestä. Tämä tulee aina olemaan kotien tehtävänä.

Kaiken tämän nojalla minä uskallan epäillä, etteivät ne toimenpiteet, joita anomuksentekijät tässä tarkoittavat, saata heidän toivomaansa tulosta ja pyydän puolestani liittyä sivistysvaliokunnan ehdotukseen, jossa se ehdottaa eduskunnan päätettäväksi, että anomusehdotus saisi raueta.

Ed. Kurikka: Monasti kuulee maamiesten valittavan että, sen mukaan kun maalaisnuoriso sivistyy, häviää siitä maahenki eli harrastus maanviljelykseen, joka on tehnyt mahdolliseksi Suomen korpien viljelyksen ja jolla on ollut meidän maamme kehitykseen arvaamattoman suuri merkitys. Jos ajattelemme mikä on tuohon syynä, niin täytyy meidän tunnustaa, että yhtenä aiheena siihen on se, että kansakoululapsille annettu sivistys ei herätä eikä tue maahenkeä. Kansakoululapsille jaetaan opetusta monessa aineessa. Mutta heille ei anneta vähintäkään opetusta maamme pääelinkeinoja koskevissa asioissa. Tästä johtuu, että nuoriso saa sellaisen käsityksen, että maanviljelys on jotain alhaista, johon maamies on pakosta sidottu, mutta joka on ulkopuolella kaiken sivistyselämän. Ei ole siis ihme, että valistunut nuoriso koettaa pyrkiä erilleen sellaisesta asemasta, sellaisen elinkeinon harjoittamisesta, joka hänen ja muiden hänen kannallaan olevain mielestä on jotain huonoa ja alhaista. Me tiedämme, että silloin kun kansakouluasetus tässä maassa säädettiin, pantiin siihen määräys, jonka mukaan maanviljelys tulisi mahdollisesti olemaan oppiaineena kansakouluissa. Kun ei seminaareissa kuitenkaan ole annettu maatalousaineissa varsinaista opetusta, niin jäi tämä määräys kuolleeksi kirjaimeksi, joka sittemmin kokonaan poistettiin laista. Kun nyt on nostettu kysymys maatalousaineiden opettamisesta seminaareissa, niin on sen kautta oikeastaan vain koetettu pyrkiä täyttämään sitä ohjelmaa, jonka Uno Cygnæus kansakouluja varten on tehnyt ja jonka mukaan kansakoulujen tehtävänä ei olisi ainoastaan jakaa kansallissivistystä, vaan myös herättää harrastusta siihen elinkeinoon, jota pääosa kansasta harjoittaa. Minä puolestani periaatteessa kannatan sitä, että seminaareissa ruvettaisiin antamaan maatalousopetusta, mutta niistä syistä, jotka mietinnössä mainitaan, en katso

tällaisen opetuksen järjestämistä tällä kertaa ilman suuria muutoksia mahdolliseksi.

Vielä pyydän huomauttaa, ettei anomuksessa eikä mietinnössä puhuta mitään sellaisesta talousopetuksesta, joka soveltuu naisille. Edustaja Brander on tässä tehnyt selkoa, minkälaisia yrityksiä on tehty maatalousopetuksen jakamiseksi kansakoulun opettajille. Mielestäni olisi tällaiseen toimintaan kiinnitettävä huomiota enemmän ja tällaisia maatalousjatkokursseja kehitettävä sekä mikäli mahdollista järjestettävä sopivia vastaavia kursseja naisia varten. Näitä ei kuitenkaan pitäisi yhdistää yliopistollisten lomakurssien yhteyteen, vaan pitää aivan erikseen maaseudulla, kernaammin maatalouskouluissa.

Yllä olevan johdosta saan ehdottaa seuraavaa: Että mietintö palautettaisiin takaisin sivistysvaliokuntaan muodostettavaksi siihen suuntaan, että anomusehdotuksen tarkoittaman tarpeen tyydyttämiseksi eduskunta päättäisi tehdä sen suuntaisen anomuksen, että hallitus ensi tilassa ryhtyisi kansakoulunopettajia varten ajottuja maataloudellisia lomakursseja kehittämään, jotta niiden kautta valmistettaisiin mahdollisimman useille kansakoulunopettajille tilaisuus saada kansakouluopetuksessa sovellettavaa perehtymistä maanviljelykseen ja sen sivuelinkeinoihin.

Ed. Annala: Minä kuulun niihin sivistysvaliokunnan mietinnössä mainittuihin valiokunnan jäseniin, joiden mielestä ei maatalouden ottaminen seminaarien opetusohjelmaan vakinaiseksi opetusaineeksi ole likimainkaan niin tärkeä asia ja yleishyödyllinen toimenpide kuin anomuksentekijät ja osittain sivistysvaliokunnan enemmistökin tahtovat uskotella. Kaikki ne kuvaukset ja todistelut, joita anomuksentekijät anomusehdotuksensa perusteluissa sekä anomuksen puolustajat tämäniltaisessa istunnossa ovat esilleluoneet, eivät ole minua saaneet vakuutetuksi asian tärkeydestä ja hyödyllisyydestä senvuoksi, että ne todistelut eivät perustu tosioloihin. Tällä ei ole sanottu, että minä kuuluisin niihin, jotka eivät katsoisi tarvittavan uudistuksia seminaariemme samoin kuin muidenkin koulujen opetusohjelmaan. Päinvastoin minä olen sitä mieltä, että kouluopetuksen alalla niinkuin kaikilla muillakin aloilla, tarvitaan uudistuksia, jos opetuksesta toivotaan olevan vastaavaa hyötyä kansamme henkiselle ja aineelliselle vaurastumiselle. Minä olen myös valmis myöntämään ja toivomaankin, että kansakouluissa samoin kuin muis-

sakin oppilaitoksissa opetuksen pitäisi olla sitä laatua, että siitä olisi niin paljon kuin mahdollista hyötyä oppilaille käytännöllisen elämän eri aloilla. Myöskin pitäisi kouluopetuksen niin paljon kuin mahdollista herättää ja kasvattaa oppilaissa rakkautta luontoon, rakkautta sekä kasvi- että eläinkuntaan ja eritoten rakkautta ihmisiin, rakkautta lähimmäisiensä kohtaan. Mutta nämä minun kauniit ihanteeni eivät kumminkaan vähääkään tule toteutetuiksi anomuksentekijäin tarkoittaman uudistuksen kautta, sen kautta aetta yksinomaan maatalousopetus saataisiin seminaarien opetusohjelmaan. Tämän tähden ei siis kannata ruveta niinkään suursuuntaisiin uudistuksiin seminaarien opetusohjelman muuttamiseksi kuin anomuksessa tarkoitettu toimenpide aiheuttaisi. Minä en ollenkaan usko sitä, että opetusohjelman muuttaminen tähän tai tuohon suuntaan olisi mahdollon tai että se tuottaisi edes suuremmassa määrin vaikeuksia, eivätkä vaikeudet suinkaan saisikaan olla silloin esteenä, jos uudistuksista todella tiedettäisiin olevan vastaavaa hyötyä ja jos tällainen uudistus olisi välttämätön kansamme menestykselle. Niin ei kumminkaan ole mielestäni puheena olevan uudistuksen laita.

Minun mielestäni on väärin ja yksipuolista vaatia maanviljelysopetusta kansakouluihin. Kansakouluista kaikessa tapauksessa on kysymys ja puhe, sillä eihän ole mitään merkitystä sillä, että kansakoulunopettajat itseään varten saisivat opetusta maataloudessa. Anomusehdotuksessa kyllä puhutaan, että kansakouluissa pitäisi antaa jatkuvaa ammattiopetusta. Siitä minä kyllä olen samaa mieltä. Mutta minkätähden — minä kysyn vieläkin, vaikka edustaja Kiuru kuinka hämmästyisi, niinkuin valiokunnassakin — minkätähden juuri maatalouden ja maanviljelijän ammatin opetusta vaaditaan? Jokainen kai tietää, että suurimmalle osalle maalaishäntä koulujenkin oppilaista, puhumattakaan kaupunkikansakouluista, ei ole mahdollista, vaikkapa olisi halua ja taipumustakin, elämässä ryhtyä harjoittamaan maanviljelijän ammattia. Siitä heitä ainakin toistaiseksi estää nykyiset maanomistusolot. On siis kuten sanottu mielestäni tarpeetonta vieläpä vahingollistakin, ainakin toistaiseksi, ruveta istuttamaan ihmisalkuihin tuollaista „maahenkeä“, jollaista anomuksessa tarkoitetaan. Se vaan yhä enemmän katkeroitaisi heidän elämänsä, nimittäin oppilaitten, kun heillä ei olisi tilaisuutta ryhtyä toteutta-

maan haluaan ja taipumustaan maanviljelijöinä muuta kuin parhaassa tapauksessa maanviljelijän vuosiorjina. Yhtä hyvällä syyllä voitaisiin vaatia jonkun muun ammatin tai elinkeinon opetuksen ottamista kansakoulujen opetusohjelmaan. Onhan maanviljelijän lapsilla vielä se etu, että he kotonaan saavat yllin kyllin perehtyä maatalouden käytännöllisiin puoliin, jota etua harvan muun ammattilaisen lapsilla on. Jokaisella maanviljelijällä on tilaisuus ja velvollisuuskin, jos hän on ammattiinsa innostunut, istuttaa lapsiinsa, jos hän niistä maanviljelijöitä tahtoo, rakkautta vanhempainsa ammattiin ja sitten, kun nämä lapset tarvitsevat ja tajuavat tietopuolista oppia maataloudessa, on heillä tilaisuus saada sitä lukuisissa maanviljelyskouluissa ja opistoissa sekä maataloutta käsittelevistä oppikirjoista, joita myös tietääkseni löytyy jo runsaasti.

Tällä tavalla mielestäni ilman mitään maanviljelyksen ottamista seminaarien ja kansakoulujen opetusohjelmaan nykyoloissa kasvatetaan paljon parempia maanviljelijöitä kuin kansakouluopetuksen avulla. Maatalouden opetuksen antaminen kansakouluissa täytyisi supistaa, vahingoittamatta muiden aineiden opettamista, niin vähään, että minä luulen, ettei sillä olisi suurtakaan merkitystä niidenkään oppilaiden ammattikehitykselle, joista maanviljelijöitä tulee ja joille se hyöty koituisi, mitä siitä hyötyä luullaan olevan. Jos taas maatalouden opetukselle annettaisiin kansakouluopetuksessa niin suuri sija, että siitä todellakin oppilaat jotakin oppisivat, olisi siitä ehdottomasti vahinkoa niiden aineiden opetukselle, joita kai pidetään kansakouluopetukselle välttämättöminä ja kansakouluopetuksen tehtävänä, se on yleisen kansalais-sivistyksen alkeiden antamiselle. On siis mielestäni kohtuutonta ja yksipuolista vaatia jonkun erikoisen ammatin opetusta kansakouluihin saattamatta vaaranalaiseksi kansakoulun todellisen tarkoituksen ja päämäärän ja tekemällä tällä tavalla vääryyttä kansakouluoppilaiden enemmistölle. Minä siis olen täysin tyytyväinen sivistysvaliokunnan puheenaolevan mietinnön ponteeseen, vaikka en voi yhtyä mietinnön perusteluihin joka kohdassa. Niissä on mielestäni, koheteliaisuudesta vai mistä, annettu liian suuri tunnustus anomuksentekijäin harrastuksille. Tahdon täten kantani tässä asiassa merkitä.

Ed. Saalasti: Kun tarkastelee tätä esillä

olevaa sivistysvaliokunnan mietintöä ja tarkastelee sitä ensimmäiseltä ja toiselta sivulta, niin saa sen käsityksen, että valiokunta on ollut eri mieltä itsensä kanssa. Ne perustelut, mitä tässä tuodaan asian hyväksi, ovat lämpimät, kannattavat ja oikeaan osuneet, mutta lopputulos on kumminkin aivan päinvastainen, ettei tämä asia antaisi aihetta enempään toimenpiteeseen. Toisen sivun keskivälillä valiokunnan enemmistön mielestä olisi niinmuodoin suotavaa maatalouden ottaminen erityiseksi seminaarien oppiaineeksi. Siihen asti on mietinnössä valiokunta ollut asian puolella. Muodollisista syistä, niinkuin täällä on selitetty, on valiokunta tullut tähän kielteiseen kantaansa. Ensiksi on tuo täällä tavaksi tullut yleinen fraasi, jonka voisi melkein jo valmiiksi painattaa mihin mietintöön hyvänsä, ettei asian toteuttamiselle tällä kertaa ole otollinen aika, jolla on tietysti tarkoitettu ja, joka on täällä selvemmin käynyt esillekin, etteivät poliittiset virtaukset ole sellaiset, että voitaisiin kajota jonkun oppilaitoksen opetusohjelman parantamiseen.

Kun ottaa huomioon, etteivät tässä ole aloitteentekijäkään voineet toivoa niin paljoa, että ilman mitään voitaisiin seminaarien opetusohjelmaan ottaa maatalousopetusta, vaan että se tarvitsee paljon aikaa, sillä se edellyttää, ennenkuin maatalousaineet voidaan soveluttaa, kymmeniä vuosia, tai vähintään kymmenen vuotta kysyviä valmistuksia. On sovellettava oppikirjat niissä aineissa, jotka lähentelevät maataloutta. Se ottaa jo paljon aikaa. On saatava kykeneviä opettajia, jotka kykenevät sovellettua maatalousopetusta luonnontieteitten yhteydessä seminaareissa antamaan. Siitä syystä näyttää kummalliselta valiokunnan kanta, ettei tällä kertaa olisi aihetta ryhtyä mihinkään toimenpiteeseen, olipa aloitteissa sanallisesti osuttu oikeaan tai jätetty asia vaillinaiseksi, kun kumminkin valiokunta on saanut aloitteentekijästä aivan oikean käsityksen, ruveten selostelemaan seminaarien opetusohjelman muuttamisen tarpeellisuutta, vieläpä viittaamaan tietä, mihin suuntaan opetus olisi käypä.

Valiokunta esittää tässä mietintönsä 2:n sivun loppupuolella, että maatalous- tai maanviljelysopetuksen järjestäminen seminaareihin voidaan ajatella kahdella tavalla toimeenpantavaksi, joko niin, että pannaan siihen erityinen maatalousaineitten opettaja tai niin, että pidennetään oppiaikaa seminaareissa. Mitä oppiajan pidentämiseen ensinnäkin tulee, en katso ollenkaan tämän reformin toimeenpanemiseen tarvittavan mi-

tään oppiajan pidentämistä, jos sovelletaan niitä oppiaineita, joita seminaareissa nykyään opetetaan, lähemmäksi maataloutta, kuin mitä ne nykyään ovat.

Tarkastellessa seminaarien työsuunnitelmaa ja niille vahvistettuja tuntimääriä, huomaa, että siellä löytyy aineita, joiden yhteydessä voidaan juuri sellaista opetusta antaa, kuin on tarkoitukseksi. Löytyy aineita, joissa saa jokseenkin riittävästi sijaa, vieläpä löytyy aineita, jotka siinä muodossa kuin niitä nykyään opetetaan, eivät todellakaan tuota täyttä hyötyä. Luonnontieteen opetukselle on annettu 10 viikkotuntia. Täällä on huomautettu, että tätä tuntimäärää, en tiedä minkä aineen kustannuksella, on alennettu lähes puoleen siitä, mitä se on ennen ollut. Mutta jos ajattelemme, mistä aineista voitaisiin ottaa sovellettuun maatalousopetukseen lisätunteja, niin on käsitykseni mukaan täällä esimerkiksi annettu niin vähän tunteja ruotsinkielien opetukselle, ettei se vastaa tarkoitustaan. Käsitettäköön minua oikein! Tämä on arka asia, älköönkä otettako sitä miltään kielikysymyksen kannalta tämän asian yhteydessä, sitä en ole tarkoittanut. Mutta 5 viikkotuntia ei millään tavalla voi vastata tarkoitusta, jos on kielen oppiminen kysymyksessä, eikä ainoastaan sen kielen sisäluku. Ensimmäisellä osastolla on 2 tuntia viikossa ruotsinkieltä, toisella osastolla 1 tunti viikossa ja kolmannella osastolla 2 tuntia viikossa, siis 5 tuntia yhteensä. Tämä, kuten sanottu, on aine, josta ei ole täyttä hyötyä, ellei tunteja lisätä. Jos on tarkoitus saada oppilaita ruotsinkieltä ja kirjallisuutta ymmärtämään, niin olisi epäilemättä lisättävä tunteja, jos sitä pidetään suomalaisissa seminaareissa välttämättömänä. Jos myönnetään, että tämä opetusaine voidaan ottaa pois, voimme saada luonnontieteenopetukselle niin ollen 15 tuntia. Jos katselemme vielä lisäksi opetusohjelmaa, niin huomaamme siellä annetun laululle tunteja liiaksi, kun edellyttää, että musiikkioppia ja soitantoa on riittävästi, sillä yhteislauluharjoituksiin ei tarvita niin paljon tunteja kuin näissä ohjelmissa on niille annettu. (Vasemmalta: Huonoja oppilaita!) Kun tällaisen maatalousaineitten sovelluttaminen käy erinomaisen hyvin päinsä, kuten täällä on huomautettu ennemmin, luonnontieteellisten aineitten yhteydessä, niin ei käsitykseni mukaan sen pitäisi tuottaa mitään vaikeutta niitten yhdistämisessä seminaarien opetusohjelmaan.

Mietinnön 3:lla sivulla valiokunta huomauttaa,

miten vaikeata nykyään on saada luonnontieteitten opettajia seminaareihin ja että niillä nykyäänkin on jo liian paljon aineita ja ettei missään tapauksessa niitten opetusvelvollisuuksiin voitaisi lisätä enää uusia aineita jos mieli heidän olla kompetentteja antamaan sovellettua opetusta maataloudessa.

Tässä ei valiokunta liioin, niinkuin täällä on huomautettu, ole ollut aikansa tasalla, kun se ei ole tiennyt, että Helsingin yliopistossa on maanviljelystaloudellinen tiedekunta, jossa oppilaat saavat suorittaa korkeampia opinarjoja juuri sovellettuina tätä tarkoitusta varten, tahi ei tätä tarkoitusta varten, mutta tähän tarkoitukseen sovellettavina. Heillä on preliminääritutkintoina suoritettavana alempi arvosana melkein kaikissa niissä aineissa, mitkä ovat luonnontieteenopettajain pääaineina seminaareissa. Jos he suorittavat korkeamman arvosanan näissä ja samalla korkeamman arvosanan agronomiassa, varsinaisissa maatalousaineissa, niin ovat he epäilemättä kompetentteja hoitamaan tätä opettajainta toisella tavalla, kuin jos syrjästä jollekin luonnontieteen opettajalle pantaisiin tuo aine vanhana opittavaksi, niin että hän nimellisesti täyttäisi tämän paikan, niinkuin, ikävä kyllä, oli meidän polyteknikumissamme laita siihen saakka kunnes teknillinen korkeakoulu nyt uudestaan järjestettiin. Siellä oli samalla tavoin järjestetty maatalousopetus tuntiopettajan varaan, ja sillä tavoin, ettei se osapuillekaan vastannut tarkoitustaan. Jos tässä todella ajotaan saada jotain aikaan, niin meidän on nyt ryhdyttävä toimeen, päästävä alkuun, sillä me tarvitsemme ei ainoastaan että me saamme määräyksen tästä aineesta seminaarien opetusohjelmaan, vaan me tarvitsemme opettajia, me tarvitsemme oppikirjoja, ennenkuin tällainen reformi voidaan toimeenpanna.

Sitten täällä valiokunnan mietinnössä sivulla 4 ilmenee kummallisia mielipiteitä, jotka ovat jo täällä tulleet esille kahden arvoisan puhujan esityksessä, ja joita tässä toisesta syystä vielä haluan kosketella. Näyttää kummalliselta, että vielä nyt voi olla ihmisiä, jotka pitävät Suomen pääelinkeinoa niin vähäpätöisenä, että heistä on rikollista, että sitä opetettaisiin sellaisille lapsille, jotka sitä eivät tule käyttämään pääelinkeinonaan. Tässä ei ole mitään muuta kuin suorastaan väärinkäsitys ja sanoisinko harhaanviety sivistys. Meillä on todellakin kansakoulusta korkeampiin oppilaitoksiimme, korkeakou-

luihin ja yliopistoon saakka opetus järjestetty niin, ettei sillä ole mitään tekemistä tämän planeetin kanssa, maakamaran kanssa. Tämä on tehnyt surkeaa jälkeä ja tulee tekemään yhä surkeampaa jälkeä, niinkuin täällä vastalauseen puolustaja jo osapuilleen sinnepäin viittasi. Ja sanottakoon, että tässä eduskunnassakin paljon suuremmalla lämmöllä kohdeltaisiin niitä maatalouskysymyksiä, jotka täällä ovat surmaniskuja saamassa toinen toisensa perään, jos todellakin ymmärrettäisiin jokapäiväistä kansan elämää enemmän kuin mitä meillä korkeamman opin saaneet ihmiset nykyään käsittävät. Puhutaan, että kansakouluissa ja seminaareissa on annettava kansalaissivistystä, yleissivistystä. Minä asettaisin kysymykseen, missä on sellaisen yleissivistyksen raja, joka yksistään tavoittelee muita maailmoita, sen sivistyksen rajasta, joka kohdistaa samalla tosioloihin tuon asian, jota kulloinkin tahdotaan oppilaan päähän iskeä. Jos me ajattelemme niitä aineita, mitä hyvänsä, joko luonnonhistoriaa taikka luonnonoppia, taikka maantiedettä tai mitä hyvänsä kansakoulun oppiaineista, niistä oppiaineista, joihin voimme sovelluttaa maatalouden, niin en minä näe siinä minkäänlaista eroa, että olisi enemmän kansalaissivistystä tuottavaa, jos me käytämme esimerkkejä muusta maailmasta emmekä käytä niitä elämästä. Jos me esimerkiksi selitämme kansakouluoppilaalle ja iskemme hänen päähänsä, onkohan dromedaarilla kaksi vai yksi kyytiry, niin se ei ole minusta enemmän kansalaissivistystä tuottavaa kuin jos me selvitämme, minkälainen on suomalainen hevonen. Samalla tavalla voisimme mainita esimerkkejä tuon opetuksen kieroudesta, jota muka pidetään yleissivistävänä, erotukseksi siitä, mikä koskee sitä sivistystä, joka on jossain tekemisessä maatalouden kanssa.

Täällä on huomautettu, että kansakoululapset siinä iässä ollessaan eivät voi ottaa vastaan ammattiopetusta. Eivät he voi ottaa sitä vastaan, jos me annamme sitä siinä kuivassa muodossa kuin sitä usein tarjotaan jo pitemmällä ikäasteella oleville oppilaille meidän ammattikouluissamme. Ei ole tarkoitus ruveta opettamaan heitä kuivasti. Mutta minä luulen, että ne, jotka ovat opetusopissa enemmän perillä kuin minä, tässä tietävät, että lapsen sydäntä voi verrata peltoon, joka on kylvökuntoon saatettu, jossa siemen itää hyvin. Samalla tavalla on juuri sovelletun maatalouden opetus näiden luonnontieteellisten aineiden yhteydessä. Se

menee aivan herkästi lapseen, siitä saavat olla vakuutetut sellaiset vastustajat, jotka täällä ovat vastustaneet sitä, ettei voisi opettaa lapsille mitään maatalousopetusta. Jos me kerromme lapsille esimerkiksi sellaisen tarinan, miten kasvit syövät ja mitä kasvit syövät, joka on kenties hyvin outoa, uskallan sanoa useille täällä eduskunnassakin oleville, mutta ainakin usealle kansan miehelle aivan oudon tarinan; jos me kerromme lapselle, millä tavalla kasvi lehtiensä avulla sulattaa ruokansa, mitä aineita se lappaa maankamarasta ja mitkä ovat ne edellytykset, että niin voi tapahtua, mitä valolla, lämmöllä ja kosteudella on tekemistä niiden ruokajärjestyksessä, se mahtuu sellaisen lapsen päähän, joka oppii kertotaulua, se saa yleiskäsityksen tästä. Lapsi saa tästä hyötyä, jos oppiaineen soveltamisessa koetamme iskeä niiden päähän sitä, mikä niille epäilemättä useimmille tulee meidän maanviljelysmaassamme olemaan pääelinkeinona. Me laskemme sen pohjan, jolle voivat rakentaa sitte ne onnelliset, jotka voivat ammattikouluissa jatkaa tietojansa. Mutta se ei pidä paikkaansa, mitä eräs arvoisa puhuja sanoi, että maatalousopetus varsinaisissa oppikouluissa, yleissivistystä tarkoittavissa oppikouluissa olisi siitä syystä tarpeeton, että meillä on jo nykyään talouskouluja, joissa oppilaat vanhemmalla iällä voisivat näitä tietoja saada. Se ei ole samaa, jos rupeamme opettamaan sellaiselle, joka jo on tavallaan johdettu pois käytännöllisestä elämästä, vasta miehuusijässä näitä aineita. Perustus on laskettava silloin, kuin opetamme heille yleissivistystä, alkeisaineita, silloin on talouden alkeisaineet niille opetettava. Täällä on viitattu siihen, että maalla olevilla lapsilla on erinomaisen hyvä tilaisuus oppia vanhemmiltansa vainioilla, puutarhassa, kesälaitumilla ja pelloilla. Tämä on tunnustettava ja se merkitsee äärettömän paljon. Mutta tätä tietä me emme voi hankkia sitä maahenkeä, joka nykyään puuttuu meidän maataviljelevästä väestöstämme isännästä renkiin ja lapsiin saakka. Kuinka sokea voi sokeata taluttaa, jos käytämme tätä sananlaskua, kuinka se, joka ei ole itse innostunut, voi opastaa lasta. Tässä on varsinainen kansan mies sellaisten ilmiöiden kanssa tekemisessä. Jos hänen pitäisi sitä samaa, mitä tarkoitetaan sovelletulla tietopuolisella opetuksella, opettaa lapsille, niin se on samaa, jos hän itse ensin rupeaisi lukemaan aakkosia. Kun on puhe kasvien ravintoaineista, jota hänen tulisi opettaa

lapsille, olisi se samaa kuin tulisi hänen itse oppia aakkoset ja sitte opettaa lapsilleen. Mutta juuri luonnonopin ja luonnonhistorian yhteydessä menee tämä aine erinomaisen hyvin ja kun lapsi saa nämä tiedot, voi hän isällekkin kuis-kailla, miten kasvit syövät ja mitä kasvit syövät.

Tässä on sitten viitattu, jopa tehty ponsikin, että asia olisi sillä autettavissa, että kehoitetaan niihin lomakursseihin, joita on jo Mustialassa ja joita Kurkijoelle tulee kohdakkoin järjestettäväksi, otettavaksi maatalous oppiaineeksi. Minä en vastusta missään tapauksessa tällaista toimenpidettä, että yliopistollisilla lomakursseilla, joissa näihin saakka ei ole vielä ollut maatalousopetusta, ruvettaisiin sitä opettamaan. Mutta uskallan väittää, että näilläkin kursseilla ei ole sitä tulevaisuutta mikä niillä olisi, jos sovellettu maatalousopetus olisi meidän seminaareissamme. Seminaareissa ylimalkaan saavat ihme kyllä kansan lapset sen käsityksen muutaman vuoden, parikin vuotta seminaarissa oltuaan, että he ovat jo sentään vähän ylempänä tavallista talonpoikaa. Ja kun he suorittavat koko tuon kurssin, niin maatalousasiat heille ovat vallon vieraat. En tiedä sitten missä on syy, mutta epäilemättä oppilaitoksessa, joka on voinut kuolettaa sen maahengen, joka tuolla oppilaalla epäilemättä on täytynyt olla siihen ikään tullessaan, että on kyennyt seminaariin ja suorittamaan seminaaritutkinnon. Hänellä on täytynyt olla jotakin aavistusta maahengestä. — Tässä suhteessa on tietysti poikkeuksia, sillä meillä on tunnettuja erinomaisen innokkaita kansakoulunopettajia, jotka ovat ottaneet maatalousasian elämäntehtäväkseen. — Jos tällöin pidetään yleisiä kursseja, ei niillä ole sitä merkitystä, kun kursseissa opetus tapahtuu esitelmän muodossa, ja on luonnollista että niin tapahtuu, mutta se edellyttää jo, että tuossa aineessa on ennen saatu alkeisopetusta ja ollaan perinpohjin sisällä, ennenkuin siitä on täyttä hyötyä. Siitä syystä en näe olevan tähän ikävään umpikujaan menneelle asialle suurta lohdutusta siitä, jos hyväksytään sellainen ponsi, jonka täällä edustaja Kurikka esitti. Ellei ihan parlamentaarinen muodollisuus, — jos tuota sanaa käyttäisi — estä eduskuntaa tulemasta muullaiseen ponteen, kuin tähän köyhäntödistykseen, „että anomusehdotus saisi raueta“, niin minä ehdottaisin kuitenkin, samalla tavalla kuin vastalauseen tekijäkin, että tämä mietintö palautettaisiin sivistysvaliokuntaan ja että siellä muodostettaisiin

ponnet siihen suuntaan kuin valiokunnan enemmistö on asian käsittänyt aina toisen sivun keskiosaan saakka, se tahtoo sanoa, että asetettaisiin komitea valmistelevaan, kehittämään asiaa eteenpäin, sillä, kuten jo huomautin, kyllä meille ennättää tulla paremmat ajat, ennenkuin tässä kysymyksessä mikään reformi voi toteutua. Alustavat työt vievät siksi paljon aikaa, että se muodottomuus, mikä tässä on, ei pitäisi saada aikaan sitä, että asia jätetään nyt lepäämään. En ole koskaan käsittänyt, että alotteentekijällä pitäisi jo tuossa alotteessa olla tehtynä ohjelma tuossa suuressa asiassa siitä, millä tavalla se on järjestettävä. Alotteentekijä pyytää jotakin ja valiokunta koettaa selostaa sitä, ja jos kerran on kysymyksessä, että asian valmistamista varten tarvitaan komitea, niin olisi-han komitean käsien sitomista mennä varsin seikkaperäisesti ehdottamaan, mitä tämän komitean on tehtävä. Siitä syystä minä yhdyin vastalauseeseen ja ehdotan, että asia palautetaan sivistysvaliokuntaan.

Ed. Iida Yrjö-Koskinen: Tämä valiokunnan mietintö on omituinen siinä kohdin, että se antaa kaiken tunnustuksen anomukselle, puhua kauniisti ja perusteellisesti sen puolesta, mutta sittenkin kehottaa jättämään asian silleen. Perusteluja lukiessa luulisi varmasti, että seuraisi edes kehoitus eduskunnalle sulkemaan tämä kysymys asianomaisten huomioon seminaari- ja kansakouluoloja uudestaan järjestettäväksi. Tästä asian puolesta on jo vastalauseen tekijä riittävästi puhunut. Sen sijaan tahtoisin vielä painostaa erästä toista kohtaa, joka mielestäni on eduskunnassa tuotava kuuluville, koska se näyttää sisältävän sellaisen epäkohdan kansakoulujemme järjestelmässä, josta voi koitua arvaamatomia seurauksia.

En voi muuta kuin iloiten katsella kansakoululaitostamme ja sen työntekijöitä. Kaikilta ulkomaalaisilta, jotka ovat sitä käyneet tutkimassa, olemme kuulleet pelkkää ylistystä. Äsken tapasin erään suomea taitavan unkarilaisen kansakoulunopettajattaren, joka elokuusta saakka on oleskellut maassamme ja eri seuduilla tutkinut kansakouluolojamme. Hän oli täynnä ihmettelyä ja ihailua. Meillä on yleensä kauniit ja siistit kouluhuoneustot ja toimeensa sekä kykenevät että innostuneet opettajat. Harvassa ammattikunnassa lienee niin runsaasti kelpo väkeä. Mikä siis on syynä siihen, etteivät tu-

lokset tästä kansanopetuksesta ole sellaiset, kuin soisimme? Mistä syystä valitetaan, että kansakoulun suorittaneet maalaislapset eivät enää tahdo tarttua jokapäiväisiin, vaivaloisiin ja raskaisiin, usein likaisiin kotitöihin, vaan pyrkivät kaupunkeihin ja jos mihin muihin toimiin? Vastaisin puolestani: kouluissamme pidetään liian yksipuolisesti huolta siitä, että päähän tulee tietoja, paljon tietoja, mutta sen ohessa laiminlyödään silmän terottaminen elämän käytännöllisiin päämääriin. Ovathan tiedotkin hyviä elämässä, mutta kun niiden anto anastaa kaiken ajan, kaiken harrastuksen ja vaivan, jäävätkin jokapäiväisen elämän asettamat vaatimukset syrjään. Kansakoulu on vuosi vuodelta lisännyt kurssejaan, kasannut kirjatietojaan. Jos esimerkiksi kansakoulun yläluokalla kuuntelemme opetusta eri aineissa, täytyy meidän kerrassaan ihmetellä sitä suurta viisautta, jonka nuo pienet oppineet omaavat. Siinä matematiikka ongelmoineen, siinä luonnontieteen jaot ja jakojen jaot, ryhmät ja suvut, puhumattakaan historian vuosiluvuista ja tappeluluetteloista, ja kuitenkin elämä ei useimmiltakaan oppilailta kysy yhtään mitään tuosta kaikesta; oikeammin: nuo tiedot voi helposti hankkia, kunhan jotain tiedonhalua on koulussa saatu syntymään. Ennen kuin vuosi on vierinyt, on näet kaikki tuo viisaus — niin vakuuttavat opettajat yhdestä suusta — haihtunut ilmaan tai liikalastina heitetty laidan yli. Mutta kentiesi on vielä pahemmin tapahtunut. Tuo pieni oppinut, joka hämmästytti meitä viisaudellaan, on koulun päättyessä melkein pelkällä päällä varustettu olento, ja nyt elämä kysyy häneltä etupäässä käsiä ja jalkoja sekä käytännöllistä ymmärrystä, tointa ja tarmoa. Ne toimet, jotka häntä odottelevat, ovat enimille tuiki outoja ja sanokaamme suoraan, enimäkseen vastenmielisiä. Sillä luullaksemme yksipuolisen kouluopetuksen takia voittaa se väärä käsitys alaa, että kotiaskareet ovat jotain alhaisempaa, halvempaa, jota vain perheen koulukäymättömät tai vähemmän koulussa olleet jäsenet tehkööt. Meissä kaikissa on ilmeisesti erinomaisen luontainen taipumus herrastelemiseen. Me halveksimme muutamia työnhaaroja ja ihailemme toisia, vaikka kaiken kunniallisen työn pitäisi olla yhdenarvoisen. Että kansassa vielä paikoin on suuria epäluuloja kansakoulua vastaan, se johtunee siitä, että arvelevat lasten näissä laitoksissa vieraantuvan jokapäiväisistä askareista. „Herroja siellä tehdään“, sanotaan

kouluista, ja asiassa lienee jossain määrin perää. „Tämmöinen moite on muutamilla seuduin niin yleinen, että sanan arvostelun kuulee isänniltä ja emänniltä, palkollisilta ja kyytipojilta“, näin sanoi kansakoululaitoksemme erikoistuntija professori Soininen muutama vuosi sitten Tampereella pidetyssä kansakouluopettajain kokouksessa. Mutta eivätköhän nämä puheet vaikeenis, jos koulussa opetettaisiin pojille maataloutta ja tytöille kotitaloutta, s. o. ihan alkeellista, ainoastaan näitten aineitten päätoituksia. Ammatillisesta opetuksesta ei olisi puhettakaan, se tietysti jätettäisiin ammattikouluille. Uskon puolestani varmasti, että kansasta tuntuisi tutunomaisemmalta, lähemmältä koulu, jossa opetusta annettaisiin niissä toimissa, jotka useimmissa maalaiskodeissa kysyvät kaikkien perheen jäsenten koko tarmon ja ponnistuksen. Nämä työt ja toimet kohoisivat kunniaa jo yksin sen kautta, että niitten opetus vietäisiin kouluohjelmaan. Tämähän oli, niinkuin täällä on huomautettu, alkujansakin kansakoulujen isän Uno Cygnaeuksen ehdotus. Nyt siis vain palajaisimme hänen ohjelmaansa. Tiedän, että hän viime vuosiinsa saakka oli pahoillansa siitä, että käytännöllinen puoli koulujen ohjelmassa oli supistettuna niin vähiin.

Arvelen, ettei meidän maallamme ole varaa jättäytyä tässä asiassa leväperään. Monen perheen köyhyys johtuu ei yksin taitamattomuudesta, vaan myöskin työn väärästä arvostelemisesta. Me suomalaiset olemme muutenkin liian taipuvaisia mietiskelyyn ja luonnostamme epäkäytännöllisiä, mutta juuri nämä luonteen ominaisuutemme myöskin vaatisivat koulun puolelta toimenpiteitä käytännöllisen mielen herättämiseksi nuorisossamme. Ajatellaan vain, mikä tulva meillä nykyään on lukutiellä ja mikä puute käytännöllisten tointen alalla. Tänäkin keväänä valmistuu toista tuhatta ylioppilasta. Mutta minusta näyttää, että kansakoulujemme nykyinen opetusjärjestelmä suoraan johtaa tuohon. Eiköhän jo olisi aika meidän luoda vakava huomiomme tähän kohtaan. Meillä on nuorisossamme ihan liaksi paljon kirjanoppineita. Meiltä puuttuu tarmon poikia ja toimen tyttöjä. Eikähän tässä nyt ole puhe mistään suurista mullistuksista, vaan ainoastaan siitä, että maatalousopetus saataisiin vakinaiseksi oppiaineeksi maamme seminaareihin. Jos nyt huomattaisinkin vaikeaksi löytää tilaa uusille oppiaineille, niin onhan aivan paikallaan, että tämmöisen

anomuksen kautta käännetään asianomaisten huomio asiaan, nyt kun muutenkin aletaan miettiä viidettä oppivuotta seminaarikurssiin. Eikä käytännöllisten aineiden ottaminen seminaarin opetusohjelmaan ole vieras opetuslaitoksemme johtavissa piireissä. Viime syksynä professori Soinisen taitavasta kädestä ilmestynyt kansakoulun jatkoluokkia varten ajottu lukukirja „Nuori maamies“ käsittelee juuri enimmäkseen näitä aineita. Ja joku vuosi sitten kouluylihallitus kysyi seminaarien opettajain mielipidettä kotitalousopetuksen ottamisesta opetusaineeksi naisseminaareihin. Maatalousopetus vastaisi tätä ainetta miesoppilaille. Tavallisestihan uudistusten toteuttamiset kestävät vuosia. Olisi mielestäni suuri erehdys, jos eduskunta hyväksyisi valiokunnan ristiriitaisen mietinnön. — Kannatan siis vastalauseita.

Ed. Strömberg: Jag ber att få uttala min högaktning för reservationen. Jag vill icke inlåta mig på detaljgranskning af folkskolans program, ty om detta har redan talats tillräckligt, men jag tror förvisso att, om god vilja förefinnes, så finnas inga omöjligheter för att folkskolan i framtiden bättre skall kunna fylla det praktiska behof, som bland vårt folk gör sig gällande.

En omständighet föranleder mig dock att litet beröra våra skolförhållanden. Här har nämligen uttalats af den sista talarinnan äfvensom af fröken Sohlberg, att de nuvarande förhållandena fylla det behof, som vårt folk bör ställa på folkskolan. Men jag tror mig bäst lyckas bevisa motsatsen af deras påstående, om jag återgifver några ord af en af Sveriges största författarinnor, som bor och vistas bland själfva folket ute i bygderna och i anledning häraf kommit i direkt beröring med folket och kommit att se och lära sig känna de verkliga behofven, som på folkskolans område göra sig gällande. Hon säger nämligen: „För närvarande är fru Tenow i tal och skrift sysselsatt med att verka för jordbrukshemmens återuppriktande, hvori hon ser ett motverkande af den ständigt tilltagande emigrationen till Amerika. Samtidigt framhåller fru Tenow folkskolans synden mot det svenska folket, ty genom arten af sin undervisning, som länge varit uteslutande teoretisk och boklig och till nio tiondedelar obrukbar för det dagliga lifvet, har folkskolan grund-

lagt en ringaktning för kroppsarbetet, som sent skall öfvervinnas. Genom alltfjämt förändrade och förstörade kurser har skolan bibringat barnen en öfverlägsenhetskänsla gentemot föräldrarna och därigenom brutit föräldra-auktoriteten.“

Men ehuru fru Tenow sagt att ogräs och tistlar mäktigt frodas på folkskolans marker, har hon samtidigt erkänt att det är skolan, som kan och bör bli redskapet för jordbrukshemmens renässans. Men innan det sker, bör en ny anda ingjutas i skolan, hon måste bli fosterländsk och foglig ej blott i sånger och högtidstal, utan i allt sitt görande och låtande. I ungdomens själar måste hon förstå att tända längtans och hänförelsens eld, ej för gångna tiders stordåd och främmande länders företrädanden, men för det egna hemlandet. Med ett ord: Elsa Törne vill att aktning och kärlek på allt sätt hos det uppväxande släktet skola väckas till lif för landets modernäring „jordbruket.“ — Hon utropar till sist: „Tillbaka till jorden“ och tillägger: „Det betyder icke tillbaka till mörker, okunnighet, vidskepelse, smuts och fattigdom, utan det betyder framåt till ljus, välstånd och lycka.“

Sälunda har hon skildrat de behof, som hon i rama verkligheten har kommit att se.

Jag ber ännu att med några ord få beröra en omständighet, som ingår i kulturutskottets betänkande på fjärde sidan, där utskottet låter förstå, att en mer vidgad undervisning på det praktiska området skulle vara ogagnelig för de barn, som höra till stadsbefolkningen eller, med ett ord sagdt, dem, som icke höra till den jordbrukande klassen. Här tyckes det, att utskottet på ett ganska egendomligt sätt fattat sin uppgift. Förhållandet borde ju vara tvärtom. Det finnes ju barn af fattiga föräldrar i städerna, kanske en stor mängd, som just borde vara i behof af att rikta sin uppmärksamhet åt annat håll än åt fabrikerna. Man skulle kunna sammanfatta utskottets ståndpunkt därhän, att barn, som födas i städerna, skola förblifva i städerna. Emellertid annonserar man att dugliga landsflickor eller dugliga landspojkar önskas till den och den platsen. Man vill från landsorten locka in de bästa krafterna till städerna. Men här säger utskottet, att dessa barn icke äro i behof af en utvidgad och praktisk blick för det dagliga lifvet och modernäringen, och detta är ganska egendomligt. Jag ber att i

detta afseende få nämna ett exempel från det verkliga lifvet. Det finnes fyra städer i Nyland, Lovisa, Borgå, Ekenäs och Hangö, som hafva insett, att de hafva skyddslingar inom sina stadsområden åt hvilka de icke kunna tänka sig någon möjlighet att bereda lefvebröd. Då hafva de ledande fädernas uppmärksamhet riktat sig åt det hållet, att dessa barn borde skickas ut att lära sig jordbruk eller att helt enkelt sysselsätta sig med praktiskt arbete. Detta är nog en god tanke i och för sig, men där är äfven en annan omständighet som är värd att beröras. Här är nämligen fråga om sådana barn, som äro alltför själfsväldiga. Härmed har man visat att jordbruket måste vara det sista medlet. Då samhället icke på annat sätt kan bereda plats åt sina sämre lottade skyddslingar, riktar man sin uppmärksamhet åt jordbruket. Detta är ett sorgligt tidens tecken.

Jag ber därför för min del att få uttala min tacksamhet och betyga min högaktning för petitionären, som har väckt denna fråga till lifs, och jag hoppas, att utskottet, såsom petitionären säger i sin reservation, måtte taga denna viktiga omständighet under grundligare ompröfning och icke endast flyktigt rädda sig genom att förkasta den.

Ed. Malmivaara: Minä pyydän ensiksin saada lausua, ettei tarkoitukseni ole säilyttää niitä harvoja eduskunnan tähteitä, jotka ihmeteltävällä sitkeydellä ovat jaksaneet täällä istua, pois istuntosalista, sillä minulla ei ole pitkiä kirjoituksia luettavana. Minä en myöskään ajo väsyttää eduskuntaa osottamalla edustaja Kiurulle, ettei tämä mietintö ensinkään todista, että sivistysvaliokunta olisi ylenkatseellisesti kohdellut maanviljelystä ja maatalouden opetusta, enkä myöskään käy edustaja Pulkkiselle enkä muutamille muille puhujille selittämään, mikä se asianhaara on, joka tekee nykyisen hetken hyvin sopimattomaksi tällaiselle anomukselle, koska sen pitäisi olla heille selittämättäkin selvän. Minä vaan pyydän saada muutamalla sanalla ilmoittaa, mikä on tullut määräväksi minun kannalleni valiokunnassa tätä asiaa käsiteltäessä.

Voisi kyllä asiallisiakin huomautuksia tehdä kysymyksessä olevan anomusehdoksen johdosta. Onhan oikeus epäillä, tokko siitä toimenpiteestä, mitä se tarkoittaa, niin suurta hyötyä olisi kuin anomuksessa oletetaan. Voisi ajatella, ehtivätkö

ensinnäkin kansakoulunopettajat kolmivuotisen seminaarikurssin aikana saada niin perinpohjaista opetusta maataloudessa, ettei näiden jakama opetus kansakouluissa enemmän hämentäisi asiaa kuin hyödyttäisi. Voisi myöskin panna kysymyksenalaiseksi, ymmärtävätkö 9—13 vuoden ijässä olevat lapset agronomitietoja niin, että voivat niitä sulattaa, kun kumminkaan opetus maataloudessa ei voisi kansakouluissa muodostua käytännölliseksi siitä luonnollisesta syystä, että kansakoulun silloin tulisi siirtää oppiaikansa kesän ajaksi. Mutta jos näitä asioita todella rupeaisi koskettelemaan, niin keskustelu venyisi ainakin huomenilta asti ennenkuin siitä selviydyttäisiin.

Minun kantani on määrännyt seikka, jonka minä pyydän laskea kysymyksenä arvoisain eduskunnan jäsenten ajateltavaksi: onko todellakin tämä nykyinen hetki sovelias kääntymäksemme hallituksen puoleen anomuksella komitean asettamisesta, joka ottaisi kajotaksensa meidän tähän asti verraten rauhallisissa oloissa työskennelleeseen koululaitoksemme, varsinkin kun tiedetään että muiden muassa meidän seminaariolot on järjestetty hallinnollisilla asetuksilla tätä ennenkin? Tätä vastaan tietysti väitetään, että tässä pyydetään ainoastaan esitystä eduskunnalle asiasta, mutta voisihan käydä nykyoloissa niin, että saadaan paljon enemmän lopullisesti kuin pyydetään ja toista kuin yksikään pyytäjistä on tarkoittanut. Minä luulen, että joka ainoa edustaja, joka tätä asiaa tarkemmin harkitsee, vastaa tähän minun kysymykseeni kieltävästi ja yhtyy valiokunnan mietinnön ehdottamaan ponteen.

Lopuksi minä valitan että V. J:n 64 §:ää on meillä ruvettu tulkitsemaan niin, ettei se anna minulle oikeutta kääntyä eduskunnan arvoisan puhemiehen puoleen pyynnöllä, että hän nyt kysyisi eduskunnalta eikö keskustelu ole katsottava päättyneeksi. Minä luulen, että eduskunta tähän kysymykseen vastaisi helpotuksen huokauksin.

Ed. Homén: Mietinnössä lausutaan: Anomusehdotuksen tarkoituksena on kansakoulunopetuksen kehittäminen siihen suuntaan, että koulun suhde ympäristöönsä tulisi entistä eheämmäksi. On kauan aikaa eikä ilman syytä valittu että opetus kaikissa meidän kouluissamme on liian teoreettista laatua, että käytännöllistä elämää ei oteta tarpeeksi huomioon, että opetus

voisi tulla elävämmäksi, jos voitaisiin sen tulkoksia sovelluttaa siihen kokemukseen, jonka jokainen ihminen omasta elämästään ja ympäristöstään, missä hän elää, on saanut. Olen jo aika vanha luonnontieteen opettaja ja tiedän omasta kokemuksestani, kuinka opetus tulee paljon helpommaksi ja luultavasti hedelmällisemmäksi, jos opettaja viittaa siihen kokemukseen, joka oppilailla on, jos hän voi yhdistää sitä, mitä hän esittää, muun opetuksen ja kokemuksen kanssa. Harrastus oppilaissa tulee aivan toisenlaiseksi ja jos harrastus tulee suuremmaksi, niin tietysti tämä opetus tulee sillä tavalla hedelmällisemmäksi. Lapsilla ei ole aivan suuri kokemuspiiri. Ne elävät samassa ympäristössä, niiden kokemusala on siis aikalailla rajoitettu. Minusta tuntuu aivan luonnolliselta, että koulun opettajan pitäisi olla hyvin tutustunut siihen ympäristöön, missä lapsi elää. Koska tämä lapsen kokemuspiiri on aikalailla rajoitettu, niin täytyy opettajan hyvästi tuntea edes se piiri. Ehdotus että kansakoulunopettajat perehtyisivät maanviljelykseen, on siis minusta hyvin monelta kannalta katsoen aivan luonnollinen; ja mainiota olisi, jos voisimme saada tämän toteutumaan. Opetus tulisi helpommaksi ja hedelmällisemmäksi ja monta muuta hyötyäkin siitä olisi, kuten tässä jo on sanottu. Ei olisi monella niin suurta halua jättää maatyötä, lähteä vaikka Amerikkaan tai kaupunkiin. Minua on usein hämmästyttänyt, että maamies vähän halveksii työtään, aina hän tahtoo muuttaa eikä tyydy maamiehen vapaaseen työhön. Jos tässä kohden voitaisiin muutosta saada aikaan ja jos vielä lisäksi jo lapsiin voisi istuttaa rakkautta kasvavaan metsään, metsän kauneuteen ja vihaa metsänraiskaamista vastaan, niin olisi hyvin paljon voitettu, jos ajatellaan kehitystä tulevaisuudessa taloudellisella alalla.

Luonnontieteen opetus on hyvin läheisessä yhteydessä jokapäiväiseen elämään, mutta minä luulen, että tätä yhteyttä ei oteta tarpeeksi huomioon opetuksessa. Rohkenen sanoa ja minä olen varmakin siitä, että ylipäänsä sitä ei oteta huomioon niin paljon kuin voisi tehdä ja kuin olisi opetukselle aivan terveellistä. Minä kannatan siis tätä ajatusta lämpimästi. Syntyy kysymys, millä tavalla sitä voi toteuttaa. Näyttää siltä kuin asia nyt tulisi hyljättyksi ja minun täytyy myöntää, että on tuotu esille asialisia syitä, jotka tekevät käsitettäväksi, että semmoinen mielipide on olemassa. Minä valitan

kumminkin tätä. Mutta koska nyt juuri ei ole toivoa saada tätä hyväksytyksi, niin jotta saataisiin ainakin jotain, niin minä kannatan edustaja Kurikan ehdotusta. Nämä maanviljelyskurssit kesän aikana kansakoulunopettajille olisivat erittäin terveelliset. Rohkenen luulla että kansakoulunopettajat mielellään ottaisivat osaa niihin ja että semmoisia voitaisiin saada aikaan. Ne jotka nyt ovat olemassa, ovat aivan mitättömät. Sivumennen tahdon huomauttaa, että kun on puhuttu siitä että näissä kurssissa, joita yliopistossa paraikaa pidetään, tämän asian voisi ajaa perille, niin siitä ei voi tulla juuri mitään. Niissä on paljon aineita ja aikaa vähän, niin että ei voi luottaa siihen, että sitä tietä päästäisiin pitkälle. Mutta toistaiseksi voitaisiin ajatella semmoisia lomakursseja kuin edustaja Kurikka ehdottaa. Niitä voi äkkiä saada aikaan, voi saada kokemusta. Elleivät ne riitä, ellei niistä tule sitä hyötyä kuin toivotaan, täytyy ryhtyä uudelleen seminaarien kimppuun, täytyy koettaa saada kokemusta ja ajaa asiaa niin että kansakoulunopettajat paremmin tuntevat ja ymmärtävät sitä ympäristöä missä he elävät, missä lapset elävät, tuntevat sen katsantokannan, mikä siinä ympäristössä vallitsee ja sen kautta voisivat saada opetuksensa hedelmällisemmäksi. Minä kannatan edustaja Kurikan ehdotusta.

Ed. Relander: Edustaja Brander lausunnossaan huomautti, ettei alotteessa ole tarpeeksi perusteluja. Minä myönnän, että olisi tietysti paljon helpompi ollut valiokunnalla tätä asiaa käsitellä, jos alote ei olisi ollut niin ylimalkainen kuin se oli. Mutta minä pyydän huomauttaa, ettei tällaiselta alotteelta voi, tämä asia kun on ihan kokonaan tutkimaton, vaatia yksityiskohtaisia perusteluja. Me huomautamme alotteessamme siitä epäkohdasta, mikä on olemassa nykyisessä kansakoulunopetuksessa, siitä nimitäin, että nykyinen opetus on liian vieras käytännölliselle elämälle, ja että tämä epäkohta olisi poistettava. Millä tavalla tämä tapahtuisi, siitä on luullakseni vaikea kenen tahansa tällä hetkellä tehdä yksityiskohtaista alotetta. Asian yksityiskohtaisen valmistelun täytyy kaikessa tapauksessa jäädä erityisen komitean tehtäväksi. Jos valiokunta olisi tahtonut tosillaan ajaa tätä asiaa, se olisi silloin ehdottanut eduskunnalle, että eduskunta anois tällaista komiteaa asetettavaksi, ja olisi valiokunta asiantuntijain avulla

tämän anomuksensa paremmin perustellut kuin aloitteentekijät kykenivät sitä tekemään.

Mitä tulee edustaja Kurikan ehdottamiin jatkokursseihin, niin en tahdo suinkaan niitä vastustaa, mutta vakaumukseni on edelleen, että tällaisilla lyhyillä kursseilla on etupäässä herättävä merkitys ja sellaisina ne ehdottomasti edellyttävät opetuksen nauttijoissa ammatillisia pohjatietoja. Nämä kurssit saavat täyden merkityksensä vasta senjälkeen, kuin maatalousopetus on saatu seminaareihin. Minä toivon, että edustaja Brander tämän selitykseni jälkeen ymmärtää, miksi en valiokunnassa tahtonut erityisesti painostaa näitten nyt jo olleitten ja uusien vastaperustettavien jatkokurssien tärkeyttä.

Edustaja Malmivaara täällä erityisesti pelkäsi nykyistä aikaa. Minä jo ensimmäisen kerran puheenvuoroa käyttäessäni huomautin siitä, että minä ymmärrän tämän tällaisen näkökannan, mutta minun täytyy sanoa, että minä en ymmärrä johdonmukaisuutta silloin, kun tässä asiassa pelätään aloitteen ottamista, samalla kun ollaan valmiit nykyaikana käymään meidän yliopistoloihimme käsiksi. Edustaja Malmivaara tahtoi puheenjohtajaa päättämään keskustelun tästä asiasta. Tämä keskustelu loppuu kyllä kohta. Mutta minä uskallan vakaumukseni lausua, ettei eduskunta tässä asiassa ole tehnyt tehtävänsä, se on pysynyt liiaksi kylmäkiskoisena sellaiselle asialle, joka nykyaikana odottaa ratkaisuaan. Tämän asian tärkeyden ymmärtävät paraiten ne, jotka maalaiselämäänsä ovat läheisesti liittyneet. Sentakia minun täytyy ihmetellä sitä, että täällä on myöskin ollut sellaisia maalais-edustajia, jotka ovat vastustaneet tätä asiaa.

Lopuksi täytyy minun valittaa sitä tosiasiaa, että tämä eduskunta on viime päivinä käsitellyt maalaisten asioita sillä tavalla, että se on, joko suoraan tai jollain tavalla peittelemällä, jättänyt maalaisille tärkeät asiat yhä edelleenkin ratkaisematta tai asettunut kokonaan niihin nähden kielteiselle kannalle.

Ed. Kärnä: Senjälkeen kuin puheenvuoroa pyysin, on edustaja Malmivaara täällä esittänyt samoja mielipiteitä, joita minäkin aijoin esittää. Minulla ei siis ole mitään syytä ryhtyä niitä enää uudestaan tuomaan esille, mutta koska olen tullut pyytäneeksi puheenvuoroa, niin pyydän muutamin sanoin lausua ilmi oman käsitykseni siitä mikä on syynä niin sanotun maahengen vähenemiseen. Täällä on keskustelussa tul-

lut ilmi se ajatus, että kansakoulujen yksipuolinen niin sanottu teoreettinen opetus on siihen syynä. Mutta minä luulen huomanneeni, että siihen on olemassa toisiakin syitä ja ennen kaikkea se, että Suomen kodeissa ei nykyään enää panna nuorisoa työhön yhtä varhain kuin muutamia vuosikymmeniä sitten oli tapana. Nyt saavat poikaset ja tyttöset kasvaa mielinmäärin, kasvaa verrattain suuriksi, ennenkuin heitä aletaan kehoittaa työhön. Ei ole siis kumma, jos maahenki vähenee, ja tuo väheneminen näkyy olevan yleinen niin kansakouluoppilaitten kuin sellaistenkin lasten keskuudessa, jotka eivät ole ikinä olleet koulunpenkillä. Minun vakaumukseni on se, että jos lapsemme saavat kasvaa 14—15 vuoden ikään työtä tekemättä, niin niistä todella maahenki häviää, mutta älköön siitä syytettäkö enemmän kansakoulua kuin mitään muutakaan koulua. Minä en tahdo ryhtyä tämän enempää jatkamaan keskustelua, joka jo on ollut pitkä ilmankin, vaan lyhyesti sanoen kannatan valiokunnan mietintöä.

Ed. Lindelöf: Det är icke min afsikt att genom att yttra mig i sak ytterligare förlänga denna redan ändlösa och synnerligen tröttsamma diskussion. Men jag anser mig dock vara skyldig att såsom utskottets ordförande med ett par ord förklara själfva uppställningen af betänkandet, då denna uppenbarligen har blifvit missförstådd af några talare.

Utskottet har kommit till en afböjande kläm, men, som det tydligt nog bör framgå, hafva särskilda utskotts medlemmar därvid ledts af olika motiv. Betänkandet är därför uppställt så, att motiveringen refererar de olika åsikter, som i utskottet hafva framträtt, och därvid framför ordet „utskottsmedlemmar“ användts attribut sådana som „flere“ eller „några“ o. s. v. Det är därför alldeles uppenbart, att utskottet i sin helhet ingalunda kan göras ansvarigt för alla de påståenden, som ingå i motiveringen. Jag nämner detta särskildt med anledning af hr Strömbergs yttrande. Han förvånade sig öfver att utskottet kunnat komma fram med något sådant, som att kändedom af landsortsförhållanden voro fullkomligt likgiltigt för barn, uppvuxna i städer. Detta påstående har utskottet uttryckligen låtit gå endast i några utskottsmedlemmars namn. Endast dessa medlemmar äro därför ansvariga. Men det är klart att, om utskottet icke hade förfarit såsom det gjort, d. v. s. i kort-

het refererat de olika åsikter, som framträd, man hade stått inför eventualiteten att få en rad reservationer emot motiveringen, något som man ju helst undviker. Utskottets öfvervägande flertal har gifvit själfva syftemålet allt erkännande. Detta är tydligt sagdt redan i början af betänkandet.

För min del har jag kommit till en negativ ståndpunkt i saken på grund af de motiv, som här af representanten Malmivaara framställts. Jag erkänner, att man möjligen, i betraktande af det erkännansvärda syftemålet, hade kunnat gifva klämman en litet mindre hård och torr form och i själfva klämman införa något slags erkännande af syftemålets betydelse, men icke förty låta den utmynna i det negativa påstående som den nu innehåller. Detta vore hvad man plägar kalla en „hederlig begrafning.“ Jag vill emellertid icke här framställa något dylikt förslag, som ju endast vore en tom formalitet. Begrafningen må förefalla förslagsställaren hederlig eller icke, så hoppas jag att förhållandena snart skola blifva sådana, att den döde skall komma att uppstå i föryngrad, skönare gestalt och då hälsas välkommen af hela landtdagen.

Ed. Pullinen: Kun valiokunta asian yhteydessä on jättänyt kokonaan huomioonottamatta ne maataloudelliset kurssit, joita maanviljelysopistoissa kansakoulunopettajille kesän aikana nykyään annetaan, ja kun käsittääkseni näiden kurssien avulla helpolla ja varsin pätevällä tavalla voitaisiin kansakoulunopettajissa herättää maataloudellista harrastusta, niin yhdyn kannattamaan edustaja Kurikan ehdotusta, että tällaisia kursseja kehitettäisiin ja lisättäisiin ja että mietintö tässä tarkoituksessa palautettaisiin takaisin sivistysvaliokuntaan.

Ed. Nylander: Tämä asia ei suinkaan ole vähäpätöinen. Päinvastoin. Se hipaisee epäilemättä eräitä koko meidän kulttuurikehityksemme tärkeimpiä kohtia. Täällä on keskustelun kuлуessa sitovasti osotettu, miten tässä hyvä asia on pilattu. On osotettu, että alote on hatara. On osotettu, miten valiokunta on tätä hataraa alotetta varsin hatarasti käsitellyt. Minä valitan, että näin on ollut. Että asia edes jonkun verran tästä huonosta ajamisesta paranisi, yhdy minä kannattamaan edustaja Kurikan täällä esittämää pontta.

Ed. Iipponen: Minä pyydän saada eräällä esimerkillä hiukan valaista tätä kysymystä, joka tavallaan osottaa sen anomuksen tärkeyttä, joka tässä on käsiteltävänä. Minä olin erään kerran yliopistollisilla lomakursseilla täällä Helsingissä. Lomakurssilaisia oli 700, ja pienillä poikkeuksilla ne olivat kaikki kansakoulunopettajia. Erään kerran pidettiin ylioppilastalolla lomakurssilaisten kesken kurssien opettajien johdolla keskustelukokousta, jossa oli keskusteltavana ja harkittavana, minkälaista kirjallisuutta silloisissa oloissa likimmin kaivattaisiin ja haluttaisiin saada. Tietysti kun osanottajat olivat, niinkuin mainitsin, kansakoulunopettajia, lausuiivat he toivomuksia ainoastaan sitä alaa koskevan kirjallisuuden tarpeellisuudesta ja hyödyllisyydestä, joka oli heitä lähinnä. Minä ollessani miltei ainoa maanomistajain luokkaan kuuluva lomakurssilainen siinä joukossa, pidin velvollisuutenani lausua toivomuksiani myös sen ammatin kannalta mitä minä siellä edustin. Ja minä lausuin, että maaseudulla tarvittaisiin myöskin uutta kirjallisuutta maanviljelystä ja karjanhoitoa käsittelevältä alalta. Ja kun olin tämän lausunut, niin koko 700 lomakurssilaisen joukossa kuului halveksiva naurunhymähdys, joka siis todisti, että ne eivät suinkaan pitäneet minään tärkeänä sitä elinkeinoa, jota kutsutaan maan pääelinkeinoksi ja jota suurin osa meidän kansastamme kuitenkin harjoittaa tai ainakin suuri osa siitä joko välillisesti tai välittömästi elatuksensa saapi. Valitettavasti täytyy huomata, että tämä eduskunta myöskin suurelta osaltaan minun käsittääkseni on samalla kannalla kuin silloin olivat nuo kansakoulunopettajat. Mutta tuo esimerkki minusta todistaa, että jotain olisi tehtävä kansakoulunopettajain harrastuksen herättämiseksi ja myöskin rakkauden herättämiseksi siihen ammattiin, josta, niinkuin mainitsin, suurin osa kansasta elää. Sentähden minä en voi muuta kuin lämpimästi kannattaa anomuksentekijän ehdotusta ja valittaa, että se on sellaisen kohtalon alaiseksi joutunut valiokunnassa kuin se on joutunut.

Ed. Sipilä: Kun edustaja Relander ihmetteli että täällä on maalaistedustajiakin, jotka kannattamalla valiokunnan mietintöä näyttävät kummallista välinpitämättömyyttä esillä olevaan asiaan nähden, niin katson minäkin syytä olevan muutamalla sanalla ilmaista, miksikä minäkin, vaikka olenkin maalaistedustaja, kuitenkin

kannatan valiokunnan tekemää pontta. Syyt, jotka pääasiallisesti ovat minun kantani tässä määränneet, on jo edustaja Malmivaara tuonut esiin. Tämän lisäksi on, muita mainitsematta, minuun vaikuttanut myöskin se, että eduskunta jo aikaisemmin on hyväksynyt oppipakkolain, jonka kautta, jos se, niinkuin toivotaan, tulee voimaan, saadaan sekä alempi että ylempi kansakoulu toimintaan ja tämän kautta kai aiheutuu muutoksia kansakoulunopetuksemme järjestössä. Vielä on täällä tekeillä ehdotus kansakoulun saattamisesta yleiseksi pohjakouluksi kaikkia oppikouluja varten. Tästä myöskin seurannee jonkunlaisia muutoksia kansakoulun ja myöskin seminaarin opetusjärjestelmään. Minusta näyttäisi hyödyllisemmältä, että nämä aiotut korjaukset pantaisiin toimeen kaikki yhdellä kertaa ja siten saataisiin jotakin kokonaisuutta, joka voisi tyydyttää sekä seminaarin että kansakoulun opetuksen parantamisvaatimuksia. Sentähden yhä edelleenkin kannatan valiokunnan muodostamaa ponsilausetta.

Ed. Alkio: Pyysin puheenvuoron edustajain Branderin ja Nylanderin lausuntojen johdosta senvuoksi, että näissä lausunnoissa niin erityisellä halveksimisella kohdeltiin alotetta ja tätä mietintöä ja että näiden lausuntojen esittäjät ovat henkilöitä, jotka ovat tässä maassa sellaisessa asemassa, joiden tulisi tällaista kysymystä käsitellä toisella tavalla kuin mitä he nyt ovat tehneet.

Ei ole kummaa, jos kansa maaseudulta virtaa kaupunkeihin kun maassa on käsitys yleissivistyksestä sellainen, kuin se on eduskunnassa tänäkin päivänä ilmennyt. Kysymystä, jonka kaikki tunnustavat tärkeäksi, kohdellaan aivan niinkuin jotakin sellaista kysymystä, jolla on vain syrjäinen merkitys kansan elämään nähden! Valiokunta on pyrkinyt anomuksesta pääsemään muutamilla yleisillä fraaseilla, mutta se ei ole päässyt ilman ettei sen olisi täytynyt tunnustaa, että kysymys on sängin tärkeä laatu. Ja kun eduskunta tässä nähtävästi tulee asettumaan myöskin valiokunnan kannalle, osoittaa se päivän selvästi, että edustaja Annala on puheessaan äsken esittänyt yleisen kulttuurikäsityksen Suomessa. Onko nyt todellakin niin, että ei tahdota ymmärtää tai ettei ymmärretä, että kulttuurikäsitteet muuttuvat ajan taloudellisten olojen mukaan? Kun tässä anotaan, että maatalousopetus tulisi oppiaineeksi seminaareissa, sillä ei suinkaan tar-

koiteta mitään varsinaista ammattiopetusta, se jokaisen pitäisi tajuta. Vaan että sillä tarkoitetaan sen sivistyskäsityksen uusimista, jonka kautta voitaisiin ohjata tämän maan taloudellista kehitystä ja kansan sivistyselämää ja käsitteitä ajan vaatimusten mukaiselle kannalle, sille kannalle, ettei alituisen tarvitsisi valittaa sitä, että kansaa virtaa kaupunkeihin eikä viihdy maaseudulla. Jokaisilla valtiopäivillä on täällä saatu käsitellä anomusehdotuksia siitä, että myönnettäisiin valtiovaroja niiden työttömien avustamiseksi, jotka kokoontuvat kaupunkeihin maaseudulta ilman riittävää taitoa missään ammatissa ja muodostavat sitte suuret työttömien laumat. Täällä äsken edustaja Kärnä mainitsi, että syynä siihen, että kansan mieli nykyään irtaantuu maataloudesta, on, etteivät lapset tee 14—15 vuoden vanhoiksi ollenkaan työtä. Minä väittäisin, että jos kansakouluolot voitaisiin ottaa sellaisen uudistuskäsittelyn alaisiksi, joihin tässä anomuksessa on koetettu pienoinen, hyvin vaatimaton alote tehdä, saataisiin varmaankin havaita, että kansakoulunopetuksen tultua uudeksi siten, että se elimellisemmin yhtyisi kansan taloudelliseen elämään, se varmaankin voisi johtaa siihen, ettei tarvitsisi niinkuin nyt, valittaa, että kun lapset maaseudulla 14, 15 vuoden vanhoiksi asti käyvät talvet kansakoulussa, niistä vähitellen kasvaa sellaisia, joiden elämä ei tule enää tyydytetyksi maalaisoloissa. Sillä sehän siinä nyt on kaiken ytimenä, että maalaislapsille kansakoulukasvatuksen kautta annetaan sellaisia sivistyskäsitteitä, jotka suoraan välttämättömyyden voimalla vetävät heitä pyrkimään pois maalaiselinoista ja maataloudesta. Täällä on ehdotettu, että koetettaisiin kursseilla päästä sen vaatimuksen ohitse, joka tässä anomuksessa on esitetty, koetettaisiin kurssien kautta saada parsituksi se aukko, joka on maalaislasten opetuksessa ja jonka seurauksena ovat ne valitettavat tulokset, joista tänäkin iltana on puhuttu. Minun luullakseni noihin kursseihin pannaan yleensä liian paljon huomiota, niistä toivotaan liian paljon. Nyt esimerkiksi täällä Helsingissä on ollut tänä talvena yliopistolliset jatkokurssit kansakoulunopettajia varten. Sitä tarkoitusta varten on kyllä eduskunta auliisti — minä muiden muassa — ollut myöntämässä varoja, mutta julkisesti uskallan epäillä, että ne varat eivät ole tulleet joka tapauksessa parhaammalla tavalla käytetyiksi. Sillä olen kuullut, että kun täältä äsken opet-

tajat erosivat joululomallensa, niin eräs heistä kertoi, että kun erottiin, niin lausuttiin toisilensa: kyllähän tämä kaikki nyt on erinomaisen hyvä, paljon on saatu hyvää oppia, kunhan nyt vaan saataisiin uudet paikat ja ne kaupungeissa. Jos yliopistolliset jatkokurssit tuottavat tällaisia tuloksia, täytyy maalaiskansan edustajan vakavasti asettaa kyseenalaiseksi: onko jatkettava näitä yliopistollisia jatkokursseja? Vaan jos tällaisen kysymyksen tekee maalaishedustaja, niin on luonnollista, että häntä heti soimataan sivistysviholliseksi. On luonnollista, että tämäkin kysymys tulee ennen pitkää maalaishedustajain kesken tarkastuksen alaiseksi. Kun siis kannatan mietintöön liitettyä vastalauseetta, teen sen sillä vilpittömällä vakaumuksella, ettei eduskunta sillä, jos se on tämän vastalauseen hyväksynyt, ole siinä tehnyt tyhmintä tekoa, minkä se saattaa tehdä. Se on silloin astunut askeleen sitä suuntaa kohti, johon kansan kasvatuksen uudistamiseksi on pyrittävä ja johon useimmat tänä iltana ovat lausuneet kannattavan pyrkiä. Se on askel parempaan päin. Eduskunta ei suinkaan, jos se tämän vastalauseen hyväksyy, ole tehnyt sellaista rikosta, jota useat täällä pelkäävät tehtävän, jos se hyväksytään mainitun „hataran“ anomuksen ja perustelun pohjalla. Asiassa on valitettavaa ja surullista se, että koko tämä anomus on jäänyt niiden tehtäväksi, jotka eivät ole voineet eivätkä kyenneet parempaa tekemään. Jos asia on hyvä niin auttakaa hyvät herrat, te, jotka omaatte kykyjä tällä alalla ja joilla on edellytyksiä paremmin tämä tekemään. Auttakaa tätä asiaa paremmille perille, mutta älkää sitä hyljätkö. (Äänestys, Äänestys!).

Ed. Jonas Castrén: En aijo olla monisainen, mutta pyydän lyhyesti lausua mielipiteeni asiassa. Minun ymmärtääkseni ovat anomuksentekijät kiinnittäneet eduskunnan huomion erääseen erittäin kipeään ja korjausta kaipaavaan asiaan, josta he ansaitsevat kaiken tunnustuksen. Tällaisen tunnustuksen antaakin valiokunta mietintönsä alkuosassa anomuksentekijöille. Mutta ponsi ei sisällä mitään sellaista, ainoastaan lyhyen hylkäämishdotuksen. En voi valiokunnan pontta sellaisenaan kannattaa. Vaikka olen samalla kannalla kuin anomuksentekijät, en kuitenkaan voi hyväksyä sitä mielipidettä, joka ilmenee vastalauseessa ja jossa sanotaan, että valiokunnan enemmistön olisi pitänyt ehdottaa

komitean asettamista valmistelemaan seminaarin opetusohjelman perinpohjaisempaa uudistusta käytännöllisempään suuntaan. Pitäisihän jokaisen ymmärtää, mitä anomus komitean asettamisesta sanottua tarkoitusta varten nykyisissä oloissa tietäisi. Sellaisen anomuksen tekeminen voisi epäilemättä johtaa mitä laajakantoisimpaan, vaarallisimpaan mullistukseen sekä seminaarin opetusohjelmaan että koko kansakoululaitokseemme nähden. Ainoastaan valtiollinen varovaisuus estää minua yhtymästä vastalauseeseen. Olen vakuutettu siitä, että jos anomuksen tarkoittama asia tällä kertaa kaatuu, niin se kaatuu eteenpäin. Se tulee pysymään päiväjärjestyksessä. Ja kun paremmat ajat koittavat, tulee se saavuttamaan eduskunnan kannatuksen. Mutta kun valtiollisista syistä olen pakotettu tällä kertaa yhtymään valiokunnan hylkäävään kantaan, uskalalan kuitenkin ehdottaa ponnin, jossa annettaisiin täysi tunnustus anomusehdotuksentekijäin tarkoitukselle. Ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan ponnin: että eduskunta, antaen tunnustuksensa anomusehdotuksen tarkoitukselle kansakouluopetuksen kehittämiseksi siihen suuntaan, että koulun suhde ympäristöönsä tulisi entistä läheisemmäksi, kuitenkin päättäisi tällä kertaa antaa anomusehdotuksen raueta.

Ed. Brander: Minä voin aivan tyynesti sivuuttaa sen omituisen persoonallisen hyökkäyksen, johon edustaja Alkio katsoi tilaisuuden sopivaksi. Voin sen tehdä sitä paremmalla syyllä, kun edustaja Relander, jonka kanssa me pääasiassa olemme aivan yhtä mieltä, myönsi viimeisessä lausunnossaan minun olleen oikeassa väittäissäni, että alote oli liian ylimalkainen. Mitä edustaja Alkion lausuntoon tulee, etteivät ole saaneet apua muun muassa meidän taholta, niin sitä apua ei ole koskaan kielletty. Minä olen tänä iltana niin paljon kuin mahdollista koettanut omalta osaltani asiaa valaista ja auttaa, niinkuin edustaja Castrén täällä sanoi, asiaa kaatumaan eteenpäin eikä taaksepäin.

Ed. Etelämäki: Edustaja Relander ei alussa tätä anomusehdotusta tehdessään ensinkään ajatellut seminaarin perinpohjaista uudistusta — se tuli selvästi ilmi valiokunnan keskustelussa —, vaan hän ajatteli, että maatalouden opettamiseen voitaisiin ottaa muutama tunti jostakin käytännössä olevasta aineesta. Valiokunnan keskustelujen kuluessa hänen kuitenkin oli pakko muut-

taa mielensä ja niin hän alkoi vaatia koko reformia, jota näin vällinaisen alotteen johdosta valiokunta ei kuitenkaan voinut puolustaa, vaan jäi se toivoon, että kohdakkoin tehdään siitä perusteellisempi ehdotus, joka ulottuu kaikkiin huomattaviin puutteellisuuksiin tällä alalla, ja että siinä otetaan maatalousopetus tarpeelliseen huomioon. Valiokunta ei luota hallitukseen, se tahtoisu itse tehdä edes osittaisen suunnitelman seminaarin järjestelyyn, mutta nyt tilaisuus ei ole sitä sallinut, kun alotekin lisäksi oli hyvin vällinainen ja yksipuolinen.

Kannatan valiokunnan mietintöä ja pontta.

Ed. Saari: Tahtoisin tehdä pienen huomautuksen edustaja Alkion puheenvuoron johdosta. Hän väitti, että kansakoulu on syynä siihen, että ihmiset muuttavat kaupunkiin. Minä en ainakaan ymmärrä, millä tavalla kansakoulu vaikuttaisi siihen, että ihmiset pyrkivät kaupunkiin. Sehän riippuu vällan toisista yhteiskunnallisista syistä, pääasiallisesti huonoista maalaisoloista; etupäässä siitä, että kansa ja erit-täinkin ne, jotka alkavat elämänsä ja aikovat perheen perustaa, eivät saa mitään maata, maan saanti kun on tavattoman ahdasta. Elämänehdot, ne ne tuota tilatonta väestöä pakottavat muuttamaan sinne, missä he luulevat saavansa paremmat elämänehdot. Yleisenä sävynä tämän-iltaisissa puheissa on ollut se, että kansakoulu olisi syynä siihen, että kansakoulunoppilaat ovat vähemmän innostuneita elämään, ja siihen, että he ovat taipuvaiset rikollisuuteen, nyt enemmän kuin ennen. Mutta kyllä minä olen huomannut, että kodit ovat paljon suurempina syynä siihen, jos oppilaat vieraantuvat jokapäiväisestä elämästä ja vällankin jokapäiväisestä työstä. Eihän koulu voi siihen mitään, ettei työhalu heissä herää. Kotihan se juuri on, joka niitä totuttaa työhön. Minä kannatan valiokunnan mietintöä.

Ed. Alkio: Ed. Branderille pyytäisin vain huomauttaa siitä, että minä tarkoitin erityisesti sitä sävyä, jolla hänen ja edustaja Nylanderin lausunnot olivat väritetyt. Ja että siis ken alotetta nyt moittii hataraksi, se luonnollisesti edellyttää, että moittijan olisi ollut ajoissa tehtävä itse parempi alote.

Mitä sitten tulee edustaja Saaren lausuntoon, niin se vain erityisen selvästi osoittaa, kuinka

tärkeää kansakoulunopettajille olisi seminaareissa maatalouden opetus.

Ed. Nylander: Ed. Alkiolle tahdon sanoa, että meidän puolelta kyllä on tässä asiassa alote tehty. Tarkoitin maanviljelysopetuskomitean mietinnössä tätä asiaa koskevaa ehdotusta, josta edustaja Brander täällä on puhunut. Etteivät edustaja Alkio ja muut alotteentekijät sitä tunne, sille en minä puolestani mahda mitään!

Ed. Kirves: Minun mielestäni edustaja Alkio on vällan oikeassa, kun hän väittää, että kansakoulunopettajat eivät ole tehtävänsä tasalla, koska ne eivät kykene opettamaan kansakoululapsia niin, etteivät ne muuttaisi kaupunkiin. Hän on oikeassa siinä suhteessa, että kansakoulunopettajain pitäisi kehittyä niin hyviksi opettajiksi, että he opettaisivat kansakoululapsia kärsimään nälkää, niin että maalaisliittolaiset saisivat halpaa työvoimaa. Ja jos keran opettajat eivät tällaiseen kykene, niin ei ole ihme, että edustaja Alkio y. m. tahtoisivat heitä siihen opetettaviksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on tässä tehty kolme muutosehdotusta. Ed. Relander useampien kannattamana on puolustanut valiokunnan mietintöön liitettyä vastalauseetta. Tulen nimittämään tätä ehdotusta vastalauseeksi.

Ed. Kurikka on taas ehdottanut, että mietintö palautettaisiin takaisin sivistysvaliokuntaan muodostettavaksi siihen suuntaan, että anomusehdotuksen tarkoittaman tarpeen tyydyttämiseksi eduskunta päättäisi tehdä sen suuntaisen anomuksen, että hallitus ensi sijassa ryhtyisi kehittämään kansakoulunopettajia varten ajottuja maataloudellisia lomakursseja, niin että niiden kautta valmistettaisiin mahdollisimman usealle kansakoulunopettajalle tilaisuus saada kansakoulun opetuksessa sovellettavaa perehtymistä maanviljelyksen ja sen sivuelinkeinojen perusteisiin. Tulen nimittämään tätä ehdotusta, jota on kannatettu, ed. Kurikan ehdotukseksi.

Ed. Jonas Castrén on ehdottanut, että eduskunta antaen tunnustuksen anomuksen tarkoitukselle kansakoulunopetuksen kehittämiseksi siihen suuntaan, että koulun suhde ympäristöönsä tulisi entistään läheisemmäksi, kuitenkin päättäisi antaa ehdotuksen tällä kertaa raueta. Ed.

Castrénin ehdotusta ei ole kuitenkaan kannatettu, joten se ei voi tulla äänestyksen alaiseksi.

Asiassa on siis äänestettävä valiokunnan mietinnön, siihen liitetyn vastalauseen ja ed. Kurikan ehdotuksen välillä.

Mitä tulee menettelytapaan äänestettäessä, niin ovat vastalause ja ed. Kurikan ehdotus vastakkaiset sekä keskenänsä että mietintöä vastaan, niin että minun ymmärtääkseni olisi ensin äänestettävä vastalauseen ja ed. Kurikan ehdotuksen välillä ja sitten se niistä, joka voittaa, asetettava valiokunnan mietintöä vastaan.

Tällainen menettely hyväksytään.

1) Äänestys vastalauseen ja edustaja Kurikan ehdotuksen välillä.

Ken vastaesitykseksi valiokunnan mietintöä vastaan hyväksyy vastalauseen, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Kurikan ehdotus siinä kohden hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 73 jaa- ja 98 ei-ääntä; vastalause siis on hylätty ja vastaesitykseksi mietintöä vastaan on hyväksytty edustaja Kurikan ehdotus.

2) Äänestys valiokunnan mietinnön ja edustaja Kurikan ehdotuksen välillä.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Kurikan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 137 jaa- ja 37 ei-ääntä; ed. Kurikankin ehdotus siis on hylätty ja valiokunnan mietintö on hyväksytty.

Puhemies: Asia on loppuun käsitelty.

3) Erinäisten verojen maksuperusteen muuttamista

koskeva edustaja Ripatin y. m. anomusehdotus n:o 12 ja sen johdosta laadittu valtiovarainvalio-

kunnan mietintö n:o 2, joka maaliskuun 28 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle saman kuun 31 päivän istuntoon, mutta silloin jäi käsittelemättä ja on siirtynyt tähän istuntoon, esitetään asian ainoata käsittelyä varten.

Puhemies: Valtiovarain valiokunta tekee ehdotuksensa mietinnön 2 sivulla. Haluaako kukaan puheenvuoroa?

Valiokunnan mietintö hyväksytään keskustelutta ja asia julistetaan loppuunkäsitellyksi.

Puhemies: Kun aika on jo kulunut myöhäiseksi, täytyy keskeyttää asiain käsitteleminen. Pöydällepano kuitenkin voitaneen suorittaa.

Pöydällepano:

Edustajaksi valitun sanomalehdentoimittaja Kulervo Mannerin oikeutta edustajapalkkion saamiseen

koskeva perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3 esitetään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle ensi perjantain täysi-istuntoon.

Seuraava istunto on ensi perjantaina klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 1,25 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

25. Perjantaina 7 p. huhtikuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus asetukseksi avioliiton solmisesta siviiliviranomaisen edessä.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:o 1 ja 1 a; Lakivaliokunnan mietintö n:o 1; ed. W. Jokisen y. m. edusk. esit. n:o 2 ja ed. Söderholmin y. m. edusk. esit. n:o 3 a ja b.

Toinen käsittely:

2) Ehdotus asetukseksi a) teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla ja b) tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:o 2 ja 2 a; Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 ja ed. Torpan y. m. edusk. esit. n:o 24.

Esitetään:

3) Ed. Ahmavaaran y. m. välikysymys, joka koskee kansakoulutarkastaja Alex. Sadownikowin erottamista.

4) Kertomus valtiovarain tilasta v. 1909.

5) Kertomus hallituksen toimenpiteistä niiden 1908 vuoden jälkimäisten Valtio-päiväin päätösten johdosta, jotka ovat saavuttaneet Armollisen hyväksymyksen ja vahvistuksen, sekä siitä, mitä Keisarillinen Majesteetti muuten viime-sanottujen Valtio-päiväin keskustelujen perusteella on suvainnut määrätä.

Ainoa käsittely:

6) Uudisviljelyksen edistämistä viljelyspakkoperiaatteen mukaan tarkoittava anomusehdotus.

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Mäen y. m. anom. ehd. n:o 75.

7) Muistopatsaan pystyttämistä J. V. Snellmanille tarkoittava anomusehdotus.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. O. Laineen y. m. anom. ehd. n:o 71.

8) Langettavatautisten hoitoa koskeva anomusehdotus.

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Ruotulan y. m. anom. ehd. n:o 38.

9) Kysymys edustajaksi valitun sanomalehdentoimittaja Kullervo Mannerin oikeudesta edustajapalkkion saamiseen.

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arokallio, S. Mäkelä, Tainio ja Vahe.

Ilmoitusasiat:

Eduskunnan töiden keskeyttäminen.

Puhemies: Keisarillisen Suomen Senaatin Talousosaston kansliasta on saapunut ilmoitus, että Hänen Majesteettinsa Keisari esiteltäessä Senaatin anomusta näiden valtiopäivien töiden keskeyttämisestä on suvainnut armossa sallia, että valtiopäiväin työt keskeytetään tämän kuun

Siv.

454

465

465

466

473

8 päivästä eli huomispäivästä tämän kuun loppuun saakka.

Pankkivaltuusmiesten ja pankin tilintarkastajain sekä heidän varamiestensä vaali.

Puhemies: Pankkivaliokunnalta on saapunut kirjelmä, joka koskee pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja heidän varamiestensä vaalia.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan
Pankkivaliokunta.

Helsingissä,
6 p. huhtikuuta 1911.
N:o 4.

Suomen Eduskunnalle.

Valtiopäiväjärjestyksen 74 §:n säätämällä tavalla ja Eduskunnan päätöksen mukaan ovat Pankkivaliokunta ja Eduskunnan valitsijamiehet tänä päivänä toimittaneet Pankkivaltuusmiesten vaalin eroavien Valtuusmiesten sijaan ja Pankkivaltuusmiesten varamiesten ynnä pankin tilintarkastajain ja heidän varamiestensä vaalin.

Lähettyessään täten kunnioittaen Eduskunnalle vaalissa laaditun pöytäkirjan Pankkivaliokunta samalla pyytää ilmoittaa vaalien tulokset:

Pankkivaltuusmieheksi olemaan osallisena kaikissa Valtuusmiesten käsiteltävinä olevissa asioissa on valittu professori, vapaaherra Ernst Gustaf Palmén;

Pankkivaltuusmieheksi olemaan osallisena kaikissa Valtuusmiesten käsiteltävinä olevissa asioissa sanomalehdentoimittaja Yrjö Elias Sirolan toimikauden loppuajaksi valittu kirvesmies Matti Paasivuori;

Pankkivaltuusmieheksi olemaan osallisena niiden asiain käsittelyssä, jotka ovat kaikkien Pankkivaltuusmiesten yhteisesti ratkaistavat, on valittu tilanomistaja Hjalmar Gabriel Paloheimo;

Pankkivaltuusmiesten varamiehiksi ovat valitut:

Ensimmäiseksi varamieheksi esittelijäsihteeri Akseli August Listo;

Toiseksi varamieheksi maanviljelijä Oskar Tokoi;

Kolmanneksi varamieheksi filosofiantohtori Edvard Gylling;

Neljänneksi varamieheksi lakitieteentohtori George Fredrik Granfelt;

Viidenneksi varamieheksi lääkintäneuvos Gustaf Rudolf Idman;

Kuudenneksi varamieheksi kollega Gustaf Onni Immanuel Hallstén.

Pankin tilintarkastajiksi ovat valitut:

Professori Ernst Jakob Valdemar Bonsdorff;

Sanomalehdentoimittaja Eero Erkkö;

Lakitiedettenkandidaatti Jonas Castrén;

Sanomalehdentoimittaja Väinö Alfred Tanner.

Tilintarkastajain varamiehiksi ovat valitut:

Ensimmäiseksi: maanviljelysneuvos Karl Vilhelm Bruncrona;

Toiseksi: kauppias J. Santaholma;

Kolmanneksi: filosofiantohtori Arvid Neovius;

Neljänneksi: filosofiantohtori Hugo Magnus Johannes Relander.

Pankkivaliokunnan puolesta:

Emil Schybergson.

Emil Lindroos.

Alamaisen adressin lähettämistä sen johdosta ettei senaatti ole ryhtynyt toimenpiteisiin juovutusjuomalainsäädännön uudistamiseksi

koskevan ed. Helenius-Seppälän ehdotuksen siirtämistä perustuslakivaliokunnasta talousvaliokuntaan tarkoittava perustuslakivaliokunnan kirjelmä esitetään.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan
Perustuslakivaliokunta.

Helsingissä,
huhtikuun 7 p:nä 1911.

N:o 9.

Suomen Eduskunnalle.

Pöytäkirjanotteella viimeksi kuluneen helmi-kuun 21 päivästä on Eduskunta Perustuslaki-

valiokunnan valmisteltavaksi antanut edustaja Helenius-Seppälän tekemän ehdotuksen alamaisen adressin lähettämistä sen johdosta, ettei Senaatti ole ryhtynyt toimenpiteisiin juovutusjuomalainsäädännön uudistamiseksi.

Puheenalainen asia ei kuitenkaan koske perustuslakia eikä niinmuodoin kuulu niihin asioihin, jotka V. J:n 40 §:n mukaan ovat Perustuslakivaliokunnan käsiteltäviä. Tosin siinä ehdotuksessa nykyisen valtiollisen aseman johdosta tehtäväksi anomukseksi, joka on Perustuslakivaliokunnassa valmisteilla, tulee käsiteltäväksi erinäisiä epäkohtia, jotka ovat välillisenä seurauksena siitä, että perustuslainmukaista hallitusjärjestystä ei pidetä voimassa; ja kävisi tietenkin tässä yhteydessä myös kajoaminen juovutusjuomalainsäädäntöä koskevaan kysymyseen. Tuollainen käsittely, jonka johdosta puheenalainen asia tulisi sijoitetuksi monien muiden yhteiskuntakysymysten joukkoon pääasiallisesti vain aineksena nykyisen valtiollisen suunnan kierouden valaisemiseksi, ilmeisesti kuitenkin ei vastaisi ehdotuksentekijän tarkoitusta ja olisi todennäköisesti myös viivyttävä asian ratkaisua Hallitsijan luona. Kun sentähden näyttää suotavalta, että juovutusjuomalainsäädännön uudistusta koskeva kysymys saa osakseen ominatakeisen valmistelun ja kysymys niin ollen, asialliseen sisällykseensä nähden, on Talusvaliokunnan valmisteltava, niinkuin aikaisemminkin on ollut samallaisten kysymysten laita, saa Perustuslakivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta, luopuen aikaisemmasta päätöksestään, lähettäisi edustaja Helenius-Seppälän adressiehdotuksen Talusvaliokuntaan.

Perustuslakivaliokunnan puolesta:

R. A. Wrede.

Filip Grönvall.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ei ole katsonut olevan syytä puoltaa tätä kirjelmää.

Keskustelu:

Ed. Wrede: Redan då fråga först uppstod om remiss af l. d. g. m. Helenius-Seppäläs adressförslag till utskott, uttalade jag i talmanskonfe-

rensen tvifvel därom, huruvida det vore riktigt att denna fråga hänsköttes till grundlagsutskottet. L. O. stadgar nämligen angående grundlagsutskottets uppgifter på följande sätt: „Grundlagsutskottet tillhör att bereda dit hänskjutna frågor om stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af grundlag“. 2 mom. i paragrafen hänför sig till den då emotsedda lagen angående styrelseledamöternas ansvarighet för sina embetsåtgärder, och kommer därför i detta sammanhang icke i betraktande. I föreliggande adressförslag göres icke något påstående, att grundlag eller annan lag här skulle blifvit öfverträd. Där är icke alls fråga om tolkning af grundlag och icke heller af någon annan lag, utan frågan har behandlats helt och hållet från nykterhetsvänlig synpunkt, såsom de initiativ, som förut väckts i kammaren på detta område. Emellertid hade man i grundlagsutskottet till en början tänkt sig, att denna fråga skulle kunna behandlas i samband med den petition om laglighets återställande, som jämväl var remitterad till utskottet. Den omständighet, som där berördes, hade då kommit att utgöra ett af de många bevis på den skefva riktningen af det nuvarande regeringssystemet, som denna petition var afsedd att framställa. I sådant sammanhang hade det varit alldeles naturligt, att denna fråga där hade berörts såsom en yttring af ett mot grundlag stridande regeringssystem. Men då sedermera arbetet på den adress, som jämväl var föreslagen att af landtdagen aflätas, tog så lång tid i grundlagsutskottet, att det icke med säkerhet vidare kunde förutses, huruvida förslaget till petition skall hinna i tid framställas till landtdagen och af landtdagen antagas, så beslöt utskottet att ett särskildt initiativ i frågan om hr Helenius-Seppäläs adressförslag skulle framställas. Och emedan frågan var af den beskaffenhet, att den icke väl egnade sig för en adress, beslöts tillika, att detta initiativ skulle få karaktären af petition. Vid sådant förhållande är det nu fråga om en petition i nykterhetsvänligt eller socialt syfte. Om man genomläser hr Helenius-Seppäläs adressförslag, finner man tydligt, att här är fråga om en saklig behandling af spörsmålet, icke blott om en formell eller laglig behandling. Vid sådant förhållande synes det vara alldeles naturligt och det enda riktiga, att frågan behandlas af ekonomiskutskottet, som förut har behandlat och enligt L. O. äger behandla sådana frågor, och icke af

grundlagsutskottet, hvilket naturligtvis skulle kunna egna frågan endast en behandling från laglighetssynpunkt. Det är med afseende å dessa omständigheter, som det också vore i själfva sakens intresse, om kammaren ville med frågående af sitt förut i frågan fattade beslut och med afseende å de nu förändrade förhållandena hänskjuta denna fråga till behandling af ekonomisktutskottet.

Ed. Kuusinen: Tässä asiassa, kuten jo kerran ennenkin, näkyy taas, että perustuslakivaliokunta on näiden valtiopäiväin kaikkein uppiniskaisin valiokunta. Ensimmäisessä mietinnössään näillä valtiopäivillä, joka koski yleensä edustaja Mannerin oikeuksia, perustuslakivaliokunnan porvarillinen enemmistö jo ensi kerran sen osotti; siinä yhteydessä oli vähemmistön taholta vaadittu, että valiokunta antaisi lausunnon myöskin edustaja Mannerin oikeudesta saada palkkio, mutta valiokunta ei sitä millään tavalla suostunut tekemään, kunnes eduskunta sitten täysi-istunnossa erityisellä päätöksellä pakotti valiokunnan enemmistön siitään lausunnon antamaan. Tässä asiassa tarvitaan nyt nähtävästi samanlaista pakotusta.

Valtiopäiväin alussa puhemiesneuvosto tässä ehdotti ja eduskunta aivan yksimielisesti päätti, että tämä alote lähetetään perustuslakivaliokunnan valmistettavaksi. Perustuslakivaliokunnan enemmistö silloin alussa nähtävästi aikoi valmistaa tälle alotteelle hiljaisen hautauksen, ja senvuoksi sen enemmistö suostui siivosti asettamaan työsuunnitelmaehdotukseensa tämän asian verrattain alkupäähän, nimittäin kolmanneksi. Tuon työsuunnitelmanehdotuksen valiokunnan enemmistö sitten lähetti tänne eduskuntaan ja taas sekin täällä yksimielisesti hyväksyttiin. Mutta sitten alkoivat valiokunnassa tälle asialle vastoinkäymiset. Kun siellä oli valtiollinen adressiasia saatu loppuunkäsittelyksi ja samoin asiallisesti sekin toinen asia, joka työsuunnitelman mukaisesti piti ennen tätä käsitellä, niin siellä puheenjohtaja yritti jo kerran teettää valiokunnalla päätöksen, joka olisi sisältänyt aivan toista, kuin se, mitä hyväksytyssä työsuunnitelmassa sanottiin, nimittäin sitä, että tämä asia olisikin otettu käsiteltäväksi vasta sen jälkeen, kuin herrojen Wreden y. m. laillisuus-anomus olisi käsitelty, josta viimeksimainitusta herrat itsekkin ovat myöntäneet, että se nähtävästi vie koko näiden valtiopäiväin ajan ja tus-

kin valmistuukaan. Siis se puheenjohtajan ehdotus sisälsi, että tämä kieltolakiasia olisi tullut kerrassaan tapetuksi. Se ehdotus ei kuitenkaan silloin mennyt lävitse.

Seuraavalla kerralla, kun tämä asia oli esillä valiokunnassa, oli herroilla useampia ehdotuksia. Erään mukaan piti tätä asiaa käsiteltävän aivan yhteydessä sen laillisuusanomuksen kanssa, joten tämä ed. Helenius-Seppälän alote olisi tullut oikeastaan muodollisesti hylätyksi; siinä isossa laillisuusanomuksessa olisi vain jossain kohden ohimennen mainittu kieltolakiastakin. Toinen ehdotus heillä oli sellainen, että tämä adressiehdotus muutettaisiin anomukseksi ja että sitä käsiteltäisiin rinnan sen laillisuusanomuksen kanssa. Tämä herrojen toinen ehdotus tulikin valiokunnan enemmistön päätökseksi, siis se, että tästä asiasta tehdään vain anomus, joten heikonnetaan sitä vaikutusta, jota alotteentekijä oli nähtävästi tarkoittanut ehdottaessaan sen adressiksi.

Tämän viimeksimainitun päätöksen perusteella perustuslakivaliokunta kuitenkin asetti jaoston asiaa valmistamaan. Siihen jaostoon tuli kolme jäsentä, kaksi porvarillista ja yksi sosialisti, herrat Danielson-Kalmari ja Alkio sekä ed. Wiik. Tämä jaosto piti sitten yhden tai pari kokousta, mutta sen enemmistö teki pian aivan päinvastaisen päätöksen, kuin että olisi täyttänyt sen tehtävän, minkä valiokunta sille oli antanut, nimittäin, että sen olisi käsiteltävä tämä aloteasia valmiiksi sillä loma-ajalla, joka eduskunnalle nyt tulee. Jaostossa on näet herra Danielson-Kalmari ehdottanut, että asia siirrettäisiin talousvaliokunnalle eli siis kokonaan pois perustuslakivaliokunnan käsiteltävistä.

Siis oikeastaan on nyt siinä kirjelmässä, joka täällä äsken luettiin, edessämme perustuslakivaliokunnan kahden kuukauden työn tulos tässä asiassa. Perustuslakivaliokunta näet on hyväksynyt herra Danielson-Kalmarin edellämäksimainitun ehdotuksen tässä asiassa ja lähettänyt tänne tuon kirjelmän. Siinä vakuutetaan, että valiokunnan enemmistöllä on kaksi pääsyytä, laillisuus ja tarkoituksenmukaisuus, olla käsittelemättä tätä kieltolakiadressialotetta ja ehdottaa sen lähettämistä talousvaliokunnan käsiteltäväksi. Ensiksi laillisuus. Nyt kahden kuukauden perästä ovat perustuslakivaliokunnan herrat huomanneet, että valtiopäiväjärjestyksen 40 § muka kieltää heitä käsittelemästä tällaista alotetta. Tätä ennen he eivät ole huomanneet

tuota arvokasta perustuslaillista näkökohtaa. Mutta valtiopäiväjärjestyksen 40 § ilmeisesti lausuu ainoastaan, mitä perustuslakivaliokunnan pitää käsitellä, eikä suinkaan rajoita asioita, niin että siinä olisi sanottu, mitä se ei saa käsitellä. Sitä paitsi on huomattava, että esimerkiksi senaatista tuleva kertomus niistä toimenpiteistä, mihin hallitus on ryhtynyt eduskunnan päätösten johdosta, se on yleisesti vanhan käytännön mukaan käsitelty perustuslakivaliokunnassa, eikä ole ollut minkäänlaisia epäilyksiä siitä, ettei asia ja se kirjelmäkin, vaikkapa niissä hallituksen toimenpiteissä ei olisikaan ollut minkäänlaista laittomuutta, kuuluisi perustuslakivaliokunnan valmistettavaksi ja käsiteltäväksi. Tässä nyt on kysymys aivan samallaisesta asiasta, hallituksen toimenpiteistä eduskunnan erään päätöksen johdosta. On siis aivan entisen käytännön kanssa sopusoinnussa, että tätäkin asiaa käsittelee perustuslakivaliokunta.

Eri asia on sitten se tarkoituksenmukaisuuspuoli. Kun meidän valiokunnan herrat ovat sitä mieltä, että ehkä talousvaliokunta saisi paremman mietinnön tästä asiasta aikaan, niin siinä minä en uskalla sanoa päinvastaista mielipidettä. Minä en tosin tunne talousvaliokuntaa nykyisessä kokoonpanossaan, mutta uskon minäkin puolestani, ettei se ainakaan huonompaa mietintöä tästä asiasta laittaisi kuin meidän valiokuntamme herrat. Ei siksi suinkaan, ettei meidän valiokunnassamme olisi etevii herroja; mutta silloin kun on kysymyksessä tällainen asia kuin kielto lakiasia, niin he tuppaavat olemaan liian etevii. Mutta joka tapauksessa olisi mielestäni aivan väärin, että eduskunta nyt purkaisi oikeastaan ennen tekemänsä päätöksen ja vapauttaisi perustuslakivaliokunnan enemmistön tämän asian käsittelemisestä. Eduskunnan arvo ei semmoista salli, eikä sitä salli sen asian arvo, joka tässä on kysymyksessä, eikä myöskään eduskunnan kunnioitus ennen tekemänsä kielto lakipäätöstä kohtaan. Sillä tämä ehdotus, mikä perustuslakivaliokunnan enemmistön taholta on tullut, ei sisällä — sen näkee jokainen ensi silmäyksellä — muuta kuin yrityksen koko kielto lakiaadressialotteen tappamiseksi. Senvuoksi heidän ehdotuksensa on ehdottomasti hylättävä ja heille on sanottava, että ottakaa lusikka koreaan käteen ja käsitelkää tämä asia loppuun.

Ed. Wiljakainen: Minä kannatan perustuslakivaliokunnan kirjelmän hyväksymistä ja

teen sen sitä suuremmalla syyllä, kun alkujaankin olin sitä mieltä, että tämä asia kuuluisi talousvaliokunnalle, vaikka silloin eräs perustuslakivaliokunnan jäsen luuli sen olevan paremmassa hoidossa, jos se lähetetään perustuslakivaliokuntaan. Nyt kokemus osoittaa, että vaikeudet ovat siellä tulleet voittamattomiksi, ja on se helposti käsitettävissäkin, koska tämä ei ole sen luontoinen asia, joka perustuslakivaliokunnalle kuuluu. On turhaa ruveta arvostelemaan, kumpi on kykenevämpi tätä käsittelemään, niinkuin edustaja Kuusinen teki, vaan on asiaa arvosteltava siltä kannalta, kenen valmistusalaan se kuuluu. Ja siinä suhteessa on ohjeena se, että näitä asioita ennen on käsitelty talousvaliokunnassa.

Ed. Mechelin: Det händer icke så alldeles sällan, att ett ärende är af den beskaffenhet, att olikä meningar kunna förefinnas därom, till hvilket utskottet det lämpligast hör. Den omständigheten att ldgm Helenius-Seppälä har klädt sitt förslag i formen af förslag till adress, har ju icke kunnat betaga ärendet dess sakliga innehåll som berör ekonomiutskottets uppgifter. För min del har jag i talmanskonferensen tillstyrkt bifall till grundlagsutskottets nu gjorda framställning och ber därför också att här få understöda densamma. Om man engång finner att adressens form icke egnar sig för en framställning af det slag, som ldgm Helenius-Seppälä åsyftar, men att petitionsformen är den naturliga i detta fall, så afses härmed naturligtvis att låta själfva ämnets betydelse starkare framträda d. v. s. att motivera vikten af att förbudslag måtte bringas till stånd. De rent formella synpunkterna, i hvilken mån regeringen förfarit orätt i att fördröja detta ärende, måste då komma att sammangå med den sakliga motiveringen. Jag finner därför att grundlagsutskottet har haft giltiga skäl för sin framställning och ber att få tillstyrka bifall därtill.

Ed. Sohlberg: Äfven jag anser, att grundlagsutskottet på giltiga grunder fattat sitt beslut i denna fråga och förklarar mig därför tillfreds med ärendets hänskjutande till ekonomiutskottet. Detta utskott, som utarbetat förslagen till förbudslag, bör det ju ligga närmast om hjärtat att nu taga saken omhand. Jag har därför intet vidare att tillägga, än uttala den förhoppning, att ekonomiutskottet må taga saken om hand

och finna utväg att slutbehandla ärendet, innan landtdagen avslutas.

Ed. Tokoi: Tämä perustuslakivaliokunnan kirjelmä luultavasti tulee jonkun verran odottamatta suurelle enemmistölle tämän eduskunnan jäsenistä ja tietysti perustuslakivaliokunnan jäsenillä tai niiden enemmistöllä on täytyntä olla hyvin asialliset ja pätevät syyt, jotka ovat pakottaneet tällaisen kirjelmän lähettämiseen, jossa ehdotetaan muutettavaksi eduskunnan jo valiokuntia varten hyväksymää työjärjestystä. Ne pätevät syyt luultavasti ovatkin sellaiset, että sanotun valiokunnan ainakin enemmistö tuntee mitä suurinta vastenmielisyyttä koko asian käsittelyyn. Kun minä katselen perustuslakivaliokunnan jäsenluetteloa, niin jo tämä jäsenluettelo antaa minulle todistuksen siitä, ettei voi odottaakaan sanotun valiokunnan enemmistöstä muuta kuin sitä, mitä se on tässä asiassa tehnyt. Sillä onhan heillä tietysti monella yhtä ja toista omallatunnollaan kieltolain suhteen, joka tekee heidät, ellei juuri esteelliseksi, niin kuitenkin suuressa määrin vastenmieliseksi käsittelemään koko tätä asiaa. Mutta minusta tuntuisi siltä että, jos näillä herroilla on jotakin kipua sydämellään, niin voisivathan ne päästä hyvin helposti siten, että antaisivat varajäsenillensä paikan perustuslakivaliokunnassa. Minä ainakin toivoisin, että edustaja Danielson-Kalmari, jolle tietysti tämä kysymys on sängen kipeä kysymys, antaisi paikan edustaja Malmivaaralle, joka luultavasti olisi paljon esteettömämpi tätä asiaa käsittelemään. Jos edustaja Alkiolla on kipeä omatunto tämän asian suhteen, jos hän tuntee jotakin vehkeilleensä kieltolakia vastaan, niin hänellä on varajäsenenä edustaja Karhi. (Puhemies koputtaa.) Tällä tavalla voisi perustuslakivaliokunta tulla kokoonpannuksi sillä tavalla, että se kykenisi asiaa käsittelemään. Voisihan edustaja Jonas Castrén vielä edustaja Tekla Hultinille antaa varajäsenen paikan. Ja siitä syystä, koska minusta näyttää siltä, että eduskunnan arvolle ei olisi soveliaista tällä kertaa antaa perää tälle niskottelevalle valiokunnalle, minäkin yhdyin siihen puhemiesneuvoston tekemään ehdotukseen, että tämä asia lähetetään kiireen kaupalla takaisin perustuslakivaliokuntaan, siinä mielessä, että se ottaakoon sen käsitelläkseen.

Ed. Hämäläinen: Minä luovun puheenvuorosta.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Minä ehdotan, että eduskunta päättäisi, että ed. Helenius-Seppälän adressiehdotus siirretään talousvaliokuntaan, ja että talousvaliokunnan tulee ensi työksensä loman jälkeen ottaa tämä asia käsiteltäväkseen. Jos ei tämä ehdotus saa kannatusta, niin minä puolestani tulen äänestämään asian pysyttämiseksi perustuslakivaliokunnassa. On ilmeisesti aivan yhdentekevää, mikä valiokunta tätä asiaa käsittelee. Pääasia on, että se tulee näillä valtiopäivillä loppuun käsitellyksi.

Ed. Helenius-Seppälä: Minä en ole tullut vakuutetuksi siitä, että perustuslakivaliokunnalla olisi täysin päteviä syitä tähän ehdotukseensa. Kun eduskunta aikanaan lähettää kertomuksen hallituksen toimenpiteistä 1909 vuoden valtiopäiväin päätösten johdosta — sittenkun se kertomus kerran on tänne saapunut — perustuslakivaliokuntaan, silloin tämä sama valiokunta tulee käsittelemään myöskin juuri kieltolakiasiaa. Kaikkein ikävintä on se, että tällainen ehdotus tehdään näin kovin myöhään. Talousvaliokunnalla on nyt työsuunnitelmansa valmiina ja eduskunta on sen hyväksynyt; tuskinpa siltä taholta tullaan antamaan toivoa, että tämä asia enää siinä valiokunnassa saisi sellaista käsittelyä, joka jouduttaisi sen tulemistä eduskunnan harkittavaksi. Kun nyt kumminkin kenties sellainen päätös tulee eduskunnassa tehtäväksi, että asia siirtyy talousvaliokuntaan, niin näin ollen, jos sellainen päätös tulisi tehtäväksi, minä kannatan edustaja E. S. Yrjö-Koskisen ehdotusta. Tehdäkseni samantapaisten ehdotuksen juuri puheenvuoroa pyysin. — Myöskään, sen sanon lopuksi, en ole tullut vakuutetuksi siitä, että adressimuoto tällaisessa asiassa olisi sopimaton. Siinä kohden ovat perustuslakivaliokunnan taholta esitetyt tiedonannot ja perustelut olleet aivan liian lyhyet.

Ed. Rautapää: Puolestani vastustan jyrkästi tämän asian siirtämistä talousvaliokuntaan. Jos olisi kysymys lainsäädäntötoimenpiteistä, joihin väkijuoma-asiassa tulisi ryhtyä, niin kuuluisi asia vastaansanomattomasti talousvaliokunnalle. Mutta niinhän ei ole tässä asianlaita, vaan on edustaja Helenius-Seppälän alote enemmän poliittista luonnetta, ja on asianmukaista, että se käsitellään samantapaisten asiain yhteydessä, lähinnä ymmärtääkseni sen anomuksen kanssa, joka ilmoitettiin olevan perustuslakivaliokunnassa

paraillaan työnalaisena. Puhemiesneuvosto viimein, harkinnan jälkeen, ehdotti sen lähettämistä ja eduskunta lähetti sen perustuslakivaliokuntaan, eivätkä minun ymmärtääkseni ne syyt, joita täällä luetussa kirjelmässä on esitetty, ole omiaan tyhjäksi tekemään aikaisempaa päätöstä ja siis saamaan asiaa siirretyksi. Jos, niinkuin täällä joku on huomauttanut, tällä siirrolla luullaan olevan seurauksena sen, että asia ennätäisi valmiiksi ennemmin, kuin perustuslakivaliokunnan käsittelemänä, niin voin vakuuttaa, että se on ilmeinen erehdys. Talousvaliokunnalla on paraillaan käsittelynalaisena yksi vaikeimpia asioita mitä eduskunnalla on ollut, nimittäin metsälaki, ja tulee se kysymään valiokunnan aikaa edelleenkin. Muita töitä on myöskin vielä keskeneräisinä, niin että kyllä asia paljoa varmemmin hautautuu talousvaliokuntaan kuin perustuslakivaliokuntaan, joka viimeainittu sitävastoin sen ennättäisi loppuunsaattaa.

Ed. Danielson-Kalmari: Kieltämättä on ikävä seikka, että tämä kysymys näin myöhään joutuu eduskunnan harkittavaksi. On toisaalta kuitenkin ymmärrettävää, että perustuslakivaliokunta vasta nyt on tullut tehneeksi tämän ehdotuksensa, sillä vasta nyt on sillä ollut tilaisuus jaoston kautta ottaa ed. Helenius-Seppälän adressiehdotus käsittelyn ja harkinnan alaiseksi. Ja kun tämä on tapahtunut, niin silloin, niinkuin valiokunnan kirjelmässä huomautetaan, on valiokunnalle selvennyt, että perustuslakivaliokunta ei voi laskea tätä ehdotusta sellaisen asiallisen käsittelyn esineeksi, jollaista alotteentekijä arvatenkin on tarkoittanut. Perustuslakivaliokunta saattaa valtiopäiväjärjestyksen mukaan kyllä käsitellä tätä kysymystä. Sillä on silloin harkittavana, onko se toimenpide senaatin puolelta, jota alotteentekijä erittäin moittii, lainvastainen, onko nimenomaan perustuslakia sillä rikottu. Alotteentekijä ei kuitenkaan nähtävästi itsekään alotekirjelmässään tätä tahdo sanoa. Hän päinvastoin huomauttaa, että viimeaikaisen perustuslain ja muiden lakien loukkauksen lisäksi on tullut se valitettava seikka, että yhteiskunnallinen lainsäädäntö on pysähtynyt. Jos nyt perustuslakivaliokunta, noudattaen valtiopäiväjärjestyksen 40 §:ää, laskee tämän edustaja Helenius-Seppälän ehdotuksen laillisuuden kannalta tarkastettavaksi ja siis tutkii sitä kysymystä, onko laittomuutta, perustuslain loukkausta ta-

pahtunut sen kautta, ettei senaatti vielä ole esittänyt hallitsijalle sitä uutta lakiehdotusta, jonka hallitsija on siltä vaatinut eikä myöskään esittänyt hallitsijalle eduskunnan marraskuussa 1909 tekemää uutta päätöstä kieltolakiasiaassa, niin ennalta katsoen ainakin täytynee pitää varmana, ettei valiokunta voi mennä ehdottamaan valtiopäiville sellaista lausuntoa, että tässä kohden olisi senaatin puolelta suoranaista lainrikkomusta tapahtunut. Lausunnon tässä voi kyllä perustuslakivaliokunta antaa, mutta onko se tarkoitus, joka on ollut alotteentekijällä, tämän lausunnon kautta millään tavoin saavutettu, sitä sopii ainakin epäillä. Toisessa suhteessa saattaa valiokunta epäilemättä jonkun verran täyttää alotteen tarkoitusta, nimittäin huomauttamalla sitä, että se viivytys, joka on sattunut kieltolakiasiaassa, arvatenkin suuressa määrin aiheutuu siitä yleisestä valtiollisesta järjestelmästä, joka tätä nykyä on vallalla. Ja koska tämä valtiollinen järjestelmä laillisuuden kannalta kieltämättä kuuluu perustuslakivaliokunnan harkittaviin asioihin, niin saattaa valiokunta, niinkuin sen kirjelmässä huomautetaan, myös mainita pysähdyksen juovutusjuomalainsäädännön alalla yhtenä tärkeänä, huomattavana esimerkkinä niistä onnettomista seurauksista, joita nykyinen valtiollinen järjestelmä tuo mukanaan. Mutta pitemmälle perustuslakivaliokunta ei siinä kohden voi mennä. Se ei voi mennä harkitsemaan niitä asiallisia perusteita päätöksen jouduttamiseksi, joita alotteentekijä on alotekirjelmässään maininnut ja joiden asiallinen harkitseminen kieltämättä kuuluu talousvaliokunnalle.

Kysymys muodostui siis valiokunnalle ja muodostuu nyt eduskunnalle siksi, tahdotaanko tämä asia saattaa sellaisen käsittelyn alaiseksi, että eduskunta korkeintaan tulee aivan ohimennen hallitsijalle huomauttamaan tämän asian tärkeyttä, nimenomaan liittäen tämän asian poliittisena asiana niihin valituskohtiin, jotka se muuten hallitsijalle esittää, ja tahtooko eduskunta saattaa kysymyksen juovutusjuomalainsäädännöstä muitten valtiollisten valitusseikkojen mukana ja yhteydessä kaiken sen käsittelyn alaiseksi, joka epäilemättä odottaa näitä valtiollisia valituksia eduskunnan puolelta. Se on toinen vaihtopuoli ja se vaihtopuoli tulee valituksi siinä tapauksessa, että asia jää edelleen perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi. Mutta on myöskin olemassa toinen vaihtopuoli, se, että eduskunta käsittelee tätä asiaa kipeänä yhteis-

kunnallisena parannuskysymyksenä, joka vaatii mitä pikemmin toimenpiteitä ei valtiollisista syistä, mutta yhteiskunnallisista syistä, ja että se tällaisena esitetään hallitsijalle. Silloin lie nee eduskunnan huomautuksella tästä asiasta melkoista enemmän menestyksen mahdollisuutta. Sen vaikutus lie nee verrattomasti suurempi, jos se esitetään sellaisena sosiaalisena, uudistusta kaipaavana kysymyksenä, kuin jos se saatetaan valtiollisena asiana esille ja jos kärki siinä kääntyy sitä yleistä valtiollista järjestelmää vastaan, joka nyt on vallalla. Jos tämä toinen vaihtopuoli, niin sanoakseni yhteiskunnallinen, otetaan huomioon, niin silloin voidaan asia tyydyttävällä tavalla valmistavasti käsitellä yksistään talousvaliokunnassa.

Tultuaan vaikka valitettavasti myöhään, mutta heti kun oli voitu ryhtyä kysymystä käsittelemään, tähän käsitykseen, on perustuslakivaliokunta katsonut velvollisuudekseen alistaa asian eduskunnan päätettäväksi ja saattaa epäilyksensä eduskunnan tietoon. Eduskunnalla on luonnollisesti oikeus ja tilaisuus tulkita valtiopäiväjärjestystä toisin tahi myöskin tulkitsematta sitä toisin kuin perustuslakivaliokunta, jättää asia edelleen valiokunnan käsiteltäväksi, mutta silloin se arvattavasti perustuslakivaliokunnassa tulee käsiteltäväksi niissä ahtaissa puitteissa, joissa perustuslakivaliokunnan täytyy pysyä, jos se noudattaa valtiopäiväjärjestystä. Jos ylipäänsä kenenkään velvollisuus on nimenomaan omassa toiminnassaan katsoa sitä, että perustuslaki tulee tarkoin noudatetuksi, niin arvatenkin se on perustuslakivaliokunnan. Se toivo, että tämä asia saataisiin muutoinkin kuin muodolliselta, lailliselta kannalta harkituksi, on siis määrännyt perustuslakivaliokunnan toiminnan tässä kohden, nimenomaan halu saada tämä kysymys juovutusjuomalainsäädännöstä liikkeelle, pois siitä umpikujasta, johon se tätä nykyä on takertunut.

Ne selitykset, joita vasemmiston taholta tässä asiassa on tehty tarkoituksista, jäävät siihen arvoon, jonka ne ansaitsevat. Eduskunta ja kansamme yleensä tietää, millä tavoin sillä taholla ylimalkaan menetellään ja mikä arvo on annettava siltä taholta lähteille selittelyille, kun ruvetaan toisten tarkoituksia esittämään. Me olemme ylipäänsä toimineet siinä käsityksessä — ja nimenomaan tahdon tässä mainita itse toivoneeni sitä — että tätä nykyä maassamme ei yleensä olisi ainoatakaan, ei enää pienintäkään,

tässä eduskunnassa edustettua ryhmää, joka ei hartaasti toivoisi, että jotain voitaisiin tehdä juovutusjuomalainsäädännön nopeaa uudistusta varten.

Sentähden, kun selvisi, ettei perustuslakivaliokunnan käsittelyn kautta tässä voida sanottavasti mitään saada aikaan, on tämä nyt esillä oleva ehdotus perustuslakivaliokunnasta lähtenyt.

Mitä sitte tulee siihen väitteeseen, jonka esimerkiksi edustaja Kuusinen täällä teki, ettei ole ollut mitään epäilyksiäkään siitä, saako perustuslakivaliokunta käsitellä hallituksen kertomusta sen toimenpiteistä myös asialliselta eikä vaan laillisuuden kannalta, niin se osottaa vain täydellistä tietämättömyyttä siitä, mitä epäilyksiä tässä kohden on ollut ja epäilemättä edelleenkin tulee lakimiesten keskuudessa olemaan. Valtiopäiväjärjestys ei siinäkään asiassa suinkaan myönnä perustuslakivaliokunnalle oikeutta harkita hallituksen toimenpiteitten tarkoituksenmukaisuutta. Missä niin tapahtuu, siinä perustuslakivaliokunta lähtee muitten valiokuntien tehtävien alalle.

Minä siis mainituilla perusteilla edelleen pyydän saada sulkea perustuslakivaliokunnan ehdotuksen eduskunnan huomioon. Tahdon vain vielä kiinnittää huomiota siihen, että pääasia perustuslakivaliokunnasta on ollut saattaa tämä asia uudestaan eduskunnan harkittavaksi kaiken sen selvittelyn perustuksella, jonka perustuslakivaliokunta on katsonut velvollisuudekseen tässä asian käsittelytavasta esiintuoda. Jos asia joutuu tästä huolimatta takaisin perustuslakivaliokuntaan, se tietysti siellä käsitellään siinä laajuudessa kuin valiokunta valtiopäiväjärjestyksen mukaan saattaa sen tehdä, mutta raittius-harrastuksille, kieltolakiasialle sellaisesta vaillinaisesta, rajoitetusta käsittelystä luultavasti ei tule olemaan suurtakaan hyötyä.

Ed. Tanntu: Samoilla syillä, kuin edustaja Rautapää, minä myös vastustan asian lähettämistä talousvaliokunnan käsiteltäväksi.

Ed. Jonas Castrén: Kieltämättä on se varsin valitettavaa, että edustaja Helenius-Sepälän eduskunnassa nostama ja perustuslakivaliokuntaan lähetetty adressi-alote on viivähtänyt näin pitkälle ja että vielä tänäkin hetkenä on kysymys, minkä valiokunnan sitä olisi käsittelemisen. Perustuslakivaliokunnan ensimmäi-

senä tehtävänä oli näitten valtiopäivien tärkeimman, nykyistä valtiollista asemaa koskevan adressin käsitteleminen. Adressiehdotuksen käsittelyä kesti perustuslakivaliokunnassa lähemmäs kaksi kuukautta. Vasemmisto tietää itse parhaiten, mistä syystä ja missä tarkoituksessa tuota tärkeän tärkeätä asiaa valiokunnassa viivyteltiin. Kun vihdoin perustuslakivaliokunta oli saanut tämän asian loppuun käsitellyksi, otti se käsiteltäväksi edustajaksi valitun sanomalehdentoimittaja Mantereen asian, jonka esille ottamista mitä kiihkeimmin juuri perustuslakivaliokunnan sosialidemokraattisten jäsenten puolelta vaadittiin. Tämän asian jälkeen oli perustuslakivaliokunnan täytyminen ottaa esille eräs toinen kiireellinen asia, nimittäin lausunnon antaminen suuren valiokunnan pyytämästä, oikeutta julaista suuren valiokunnan pöytäkirjoja koskevasta asiasta. Vasta viimeksimainitun asian jälkeen voi perustuslakivaliokunta ottaa esille kysymyksen edustaja Helenius-Seppälän tekemästä adressialotteesta. Kuten täällä jo on mainittu, valittiin asiata valmistamaan jaosto, joka käsitellessään asiaa tuli siihen käsitykseen, joka ilmenee perustuslakivaliokunnan tänä päivänä eduskunnalle luetusta kirjelmästä. Edustaja Danielson-Kalmarin on jo laajaperäisesti tehnyt selkoa niistä syistä, jotka vaikuttivat sen, että perustuslakivaliokunta päätti lähettää eduskunnalle vastamainitun kirjelmän, jossa ehdotetaan asian lähettämistä talousvaliokuntaan.

Täällä on vasemmiston puolelta lausuttu, että eräät perustuslakivaliokunnan jäsenet muka pahan omantuntonsa vaivaamina tahtovat päästä edustaja Helenius-Seppälän adressialotetta käsittelemästä ja sen takia ehdottavat sen lähetettäväksi talousvaliokuntaan. Jos pahan omantunnon ilmauksista syntyy kysymys, niin luulen, että juuri vasemmiston puolelta sellainen on astunut esille. Vasemmisto, ja etupäässä edustaja Kuusinen, on koettanut kaikin tavoin tehdä epäluulonalaiseksi perustuslakivaliokunnan enemmistön tarkoitusten puhtautta edustaja Helenius-Seppälän adressialotteeseen nähden. En voi eduskunnalta salata, millä tavoin perustuslakivaliokunnan sosialidemokraattiset jäsenet ovat perustuslakivaliokunnassa ehdottaneet meneteltäväksi edustaja Helenius-Seppälän adressialotteeseen nähden. Edustaja Valpas-Hänninen ehdotti, että jaoston ehdotus ja siis koko asia pantaisiin pöydälle loman jälkeiseen aikaan ja otettaisiin esille vasta sitten, kun eduskunta

uudestaan kokoontuu. Jokainen eduskunnan jäsen ymmärtänee, mitä tällainen ehdotus oikeastaan sisältää. Jokainen eduskunnan jäsen käsittänee, että ehdotus asian pöydällepanemisesta loman jälkeen itse teossa sisälsi asian hautaamisen. Siltä varalta ja peläten, että sosialidemokraattien menettely tuotaisiin eduskunnassa esille, ovat edustaja Kuusinen ja muut hänen sosialidemokraattiset toverinsa, jotka ovat täällä esiintyneet, tahtoneet parantaa asematansa tekemällä jo ennakolta perustuslakivaliokunnan enemmistöä epäluulonalaiseksi juuri sellaisista tarkoituksista, joita heillä itsellään on ollut. Sillä edustaja Valppaan hautaamishetken puolesta äänestivät järjestään kaikki sosialidemokraattiseen ryhmään kuuluvat perustuslakivaliokunnan jäsenet.

Edustaja Tokoi on lausunut, että edustajain Danielson-Kalmarin, Alkion ja minun olisi ollut jätettävä paikkamme perustuslakivaliokunnassa tätä asiaa käsiteltäessä ja pantava varamiehet sijamme. Mitä varten? Tarkoittaako edustaja Tokoi, että meidän olisi ollut meneteltävä samalla tavalla kuin edustaja Valpas-Hänninen menetteli adressikysymystä perustuslakivaliokunnassa käsiteltäessä? Arveleeko edustaja Tokoi, että meidän olisi päästäksemme kaikesta vastuunalaisuudesta pitänyt jäädä pois perustuslakivaliokunnan istunnoista ja värjötellä, jospahan ei Siltasaarella, niin ainakin jossain muualla? (Vasemmalta: Se olisi ollut hyvä. Puhemies koputtaa.) Meille ei asia ole ollut niin arka, että meillä olisi ollut syytä menetellä niinkuin edustaja Valpas-Hänninen. Mitä omaan itseeni tulee, olen aina kuulunut raittiuden harrastajain joukkoon (Naurua vasemmalta), mutta minä en tiedä mihin sakkii edustaja Tokoi kuuluu. Minä tiedän myös, että edustaja Alkio on omistanut suuren osan elämänsä raittiuspöydille, mutta tunnettuahan on, maailmankuuluisatahan on, millä tavoin raittiutta harrastetaan sosialidemokraattisen valtiopäivämiesryhmän keskuudessa (Vasemmalta: Pukki kaalimaan vartijana! Entäs porvarillisten? Puhemies koputtaa). Olen sitä mieltä, että edustaja Danielson-Kalmarin esittämistä syistä asia olisi lähetettävä talousvaliokuntaan. Perustuslakivaliokunnassa kyllä ilmoitin, että minulle olisi yhdentekevää, käsittelesikö edustaja Helenius-Seppälän adressialotetta perustuslakivaliokunta vaiko talousvaliokunta, mutta kun kumminkin minunkin käsitykseni mukaan perustuslakivaliokunta voi asiaa käsi-

tellä paljon ahtaamassa muodossa kuin talousvaliokunta, äänestin asian talousvaliokuntaan lykkäämisen puolesta.

Ed. Pärssinen: Kun edustaja Castrén käytti puheenvuoroa, niin minä tein välihuudahduksen, että tuo hänen puheensa on vähän kuten pukin toiminta kaalimaan vartijana. Kun en tiedä varmaan, tuliko tämä huudahdukseni pöytäkirjaan, — täällä nimittäin on ollut tapana pyyhkiä niitä pois — täytyy se täältä puhujalavalta kerrata. En ole voinut olla nyt paremmin kuin silloinkaan, kun asiaa käsiteltiin valiokunnassa, tekemättä sitä kysymystä: missä ovat porvarilliset raittiusharrastajat? Ei niitä täällä eduskunnassa ole enää ollenkaan, niinkuin oli silloin, kun tämä kieltolakiasia ennen vanhaan oli esillä. Kun kieltolakia laadittiin, nousi täällä kymmeniä puhujia lavalle ja kaikki olivat harrastavinaan kauheasti raittiusasiaa, ja silloin ensimmäisenä kieltolaki-iltana, jolloin kynttilät ympäri Suomen sytytettiin, kilpailtiin täällä siitä kunniaa, kenen osaksi kieltolain laatiminen tulee. Tänä iltana kiistellään siitä, kenen osaksi tulee tässä käsillä olevan asian jarruttaminen. Erittäin kuvaavaa! Muuten ei ole ihme, että tulos on tällainen. Saattoi jo arvata, että kun sellaiset raittiusmiehet, kuin edustaja Jonas Castrén rupeavat täällä raittiusasiaa ajamaan, kuten hän leimasuostunnan yhteydessä raittiusasiaa oli ajavinaan, niin eivät tulokset voi suinkaan olla muuallaiset, kuin mitä ne nyt ovat.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan sitä varten, että perustuslakivaliokunta sen valmistaisi, mutta me saamme hämmästyseksemme kuulla, että perustuslakivaliokunta on kuluttanut kaksi kuukautta aikaa, eikä ole ollenkaan asiaa valmistanut. On vain keskustellut siitä, pitääkö sen ottaa asia käsiteltäväkseen. — Se on sängen omituista menettelyä, sillä eihän tätä asiaa sen vuoksi perustuslakivaliokuntaan lähetetty. Meissä tavallisen kansan ymmärryksellä varustetuissa ihmisissä ei synny muuta ajatusta kuin se, että todellakin hyvää tahtoa on puuttunut, ja mitkään vakuuttelut eivät voi meistä tätä ajatusta poistaa. Myöskin tänä iltana olemme saaneet todisteita siitä, ettemme ole tässä suhteessa erehtyneet. Onhan niin suoraan täällä suomettarelaiselta taholta eräs sen puolueen johtomiehiä tunnustanut, että maassamme ei löydykään nyt enää kieltolakipuolueita, vaan ryhmiä ja aineksia, jotka harrastavat „juovutus-

juomalainsäädännön uudistusta“. Se on jotain toista, kuin mitä suurlakon jälkeen vaaliohjelmissa luvattiin. Silloin luvattiin saattaa maassa voimaan kieltolaki. Nyt puhutaan vain juovutusjuomalainsäädännön uudistamisesta. Ja sitten vielä sanotaan, että sosialidemokraattien tarkoitukset tänä iltana olisivat muka huonoja ja vaikuttimet epäiltäviä. Kyllä nyt tämä puhe missään tapauksessa ei pysty maamme raittiuden harrastajiin eikä niihin kansankerroksiin, jotka vakavasti ovat kieltolakia tahtoneet. Ne tietävät sen, että ainoa ja oikea raittiusasian ajaminen on lopultakin se, että väkijuomien myrkkylähteet tukitaan, että lopetetaan viinakapitalistien oikeus myrkyttää tätä kansaa, synnyttää täällä rikollisuutta, syöstä ihmisiä kurjuuteen j. n. e. vahingoittaa koko kansaa. Ainoa oikea raittiusasian ajaminen on saattaa toimeen kieltolaki ja sillä tavalla kohottaa tämän kansan siveellistä ja henkistä tarmoa, jota se tarvitsee monin kerroin enemmän nyt juuri niinä vaikeina aikoina, jotka meitä odottavat.

Muuten vielä eräs seikka. On hyvin kuvaavaa, että porvaripuolueiden puhujat tässä asiassa ovat niin yksimielisiä. He ovat myös koettaneet uskotella tämän yksimielisyytensä johtuvan raittiusasian harrastuksesta. Mutta suokaa anteeksi, että minusta tämä muistuttaa erästä tapahtumaa, josta vanhassa suomalaisessa sadussa kerrotaan, nimittäin sitä kun varis houkutteli sammakkoa rapakosta ylös ja sanoi „tule, tule ystäväiseni“. Kun sammakko tuli, nielasi varis sen. Porvarit ovat myös olleet harrastavinaan kieltolakia, ja kun ovat saaneet sen ajettavakseen, ovat he lopulta nielaisseet koko asian. Variksen menettelyn johdosta sanotaan, että se teki variksen valan, ja porvarit ovat myös kieltolakiasiaa tehneet sellaisen variksenvalan. Jos Suomen kansaa kohtaan on eräältä taholta eräissä suurissa asioissa tapahtunut semmoinen variksenvala, niin älköön unohdettako, että Suomen köyhälistöä ja kansaa kohtaan eräissä suurissa asioissa on sen yläluokkakkin tehnyt variksenvalan.

Ed. Kuusinen: Vaikka herra Jonas Castrén onkin asianajaja ammatiltaan, niin kyllä minun täytyy sanoa, että perustuslakivaliokunnan porvareilla on herra Danielson-Kalmarissa etevämpi kieltolakiasianajaja. Herra Castrénin esityksen johdosta pyydän vain oikaista erään väärin selityksen, jonka hän antoi erästä meidän tahol-

tamme perustuslakivaliokunnassa tänä päivänä tehdystä ehdotuksesta, — antoi tavallisuuden mukaan reippaalla naamalla, niinkuin hän aina muulloinkin vääriä selityksiään esittää. Hän selitti, että me olisimme siellä tahtoneet tätä adressiasiaa siirrettäväksi pöydälle aivan loman jälkeen. Se on väärin. Me tahdoimme pöydälle tämän herrojen jarrutusehdotuksen ja nimenomaan lausuimme, ennenkuin tästä äänestettiin, että tällä ehdotuksellamme tarkoitetaan, että sen jaoston, joka on tätä asiaa varten valiokunnassa asetettu, täytyy loman aikana valmistella asiaa ja tehdä työtänsä niinkuin ei mitään olisi tapahtunut. Vieläpä oli valiokunnassa meidän keskuudessamme, kun tästä ennen äänestystä keskusteltiin, puhetta, että silloin kun asia loman jälkeen tulee päätettäväksi, meidän taholtamme, tekivätpä herrat minkälaisen päätöksen hyvänsä, esitetään vastalauseessa oma adressiehdotus.

Herra Danielson-Kalmarin perustuslaillisista epäilyksistä tahdon vielä huomauttaa, että kyllä ne ovat liian perustuslaillisia. Hän huomautti, että on ollut epäilyksiä ennenkin siitä, onko perustuslakivaliokunnalla oikeutta hallituksen kertomuksenkaan yhteydessä lausua mielipidettä niiden toimenpiteiden tarkoituksenmukaisuudesta, joihin hallitus on eduskunnan päätösten johdosta ryhtynyt. Muistelen nyt minäkin kerran kahden perustuslakivaliokunnan jäsenen eduskunnassa esittäneen niitä perustuslaillisia epäilyksiä siinä asiassa, mutta ne kaksi olivat suomettarelaisia. Herrat perustuslailliset eivät perustuslakivaliokunnassa ole niin perustuslaillisia, eivätkä myös eduskunnassa nähtävästi etkään muut kuin ne kaksi suomettarelaista. Siis eduskunta voi tälläkin kertaa minun nähdäkseni ihan hyvällä omallatunnolla asettua niin vapaa-mieliselle perustuslaintulkinnalle, että perustuslakivaliokunta saattaa kieltolakiadressia käsitellä.

Herra Danielson-Kalmari sanoi myös, että eduskunta ja kansa tietävät, miten sosialistit puhuvat pahaa toisten ihmisten tarkoituksista. Mutta eduskunta niinkuin kansakin tietää suomettarelaisista ja kieltolakiasiaista jotakin vielä paljon ihmeellisempää. Ja tässäkin tilaisuudessa ovat suomettarelaiset antaneet kansalle ja eduskunnalle taas uuden aiheen oikean käsityksen saamiseen suomettarelaiden kieltolakikannasta. „Raittiusharrastuksille ja kieltolakiharrastuksille“ olisi muka herra Danielson-Kalmarin mielestä vahinkoa, jos tämä asia nyt käsiteltäisiin perus-

tuslakivaliokunnassa. Siihen täytyy vastata, ettei siitä vahinkoa ole. Laittakaa te vain siellä enemmistönä minkälainen mietintö tahansa, — eihän eduskunta ole pakotettu välttämättä mietintöä hyväksymään. Eduskuntahan voi hyvin hyväksyä myös vastalauseen.

Edustaja Yrjö-Koskisen ehdotuksen johdosta pyydän huomauttaa, että sen hyväksyminen viivyttäisi tätä asiaa. Perustuslakivaliokunta on jo tehnyt sellaisen päätöksen, että tätä asiaa on perustuslakivaliokunnan jaoston käsiteltävä loman aikana. Ed. Yrjö-Koskinen taas on ehdottanut, että talousvaliokunta käsittelee asiaa vasta loman jälkeen. Silloin jää tämä asia hyvin rempalleen, jos se otetaan vasta loman jälkeen esille. Sitä paitsi talousvaliokunnan puheenjohtaja on nimenomaan täällä ilmoittanut, että se merkitseisi jokseenkin varmasti koko alotteen tappamista, jos asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan. Ja se minusta jo yksinään ratkaisee koko tämän kysymyksen. Ja kyllä kai tässä myös voidaan yhtä hyvin uskoa senaattori Rautapään lausumaa mielipidettä kuin senaattori Danielson-Kalmarin, sitäkin suuremmalla syyllä, kun edustaja Rautapääkin oli aikanaan saman senaatin jäsen, joka edustaja Danielson-Kalmarin johdolla „käsittelee“ myöskin kieltolakiasiaa.

Ed. Ingman: Edustaja Kuusinen on toistamiseen vedonnut siihen, että perustuslakivaliokunta on käsitellyt kertomuksia hallituksen toimenpiteistä valtiopäiväin päätösten johdosta, ja lausunut, ettei olisi ollut mitään sanottavaa erimielisyyttä siitä, että perustuslakivaliokunta tällöin voi arvostella myöskin sanottujen toimenpiteitten tarkoituksenmukaisuutta. Minun tietääkseni on perustuslakivaliokunta kerran antanut mietinnön tällaisesta hallituksen kertomuksesta. Se oli vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä. Joka silloin oli mukana, samoin kuin jokainen, joka on tilaisuudessa perästäkinpäin tarkastamaan sitä mietintöä, joka silloin annettiin, havaitsee heti, että valiokunnassa ei ollut kysymystäkään siitä, että perustuslakivaliokunta alkaisi arvostella hallituksen kertomuksessa mainittujen toimenpiteitten tarkoituksenmukaisuutta. Sitä ei ole silloin valiokunnassa kukaan ehdottanut, vielä vähemmän valiokunnan enemmistö sitä puoltanut. Sanotussa perustuslakivaliokunnan mietinnössä kosketellaan viittä silloin käsiteltävänä olleen hallituksen kertomuksen kohtaa, ja joka-ainoata niistä tarkastetaan toimenpiteiden

laillisuuteen nähden, eikä sanallakaan puhuta niiden tarkoituksenmukaisuudesta. Mietintö päättyy ehdotukseen, ettei eduskunta puheena olevan kertomuksen johdosta ryhtyisi toimenpiteisiin. Minun nähdäkseni siis tänä iltana on aivan syyttä suotta vedottu siihen, että perustuslakivaliokunta on voinut antaa tällaisen mietinnön. Se ei vaikuta nyt puheenaolevan asian ratkaisuun ensinkään.

Ed. Valpas-Hänninen: Ehdotus, että tämä asia siirrettäisiin pois perustuslakivaliokunnasta, tuli meidän tietoomme vasta tänään aamupäivällä. Sitten meillä oli yhtä mittaa muuta työtä iltapäivään kello puoli 4:ään asti, jolloinka ruvettiin käsittelemään tätä asiaa. Aika oli niin lyhyt ja tästä asiasta käytettiin perustuslakivaliokunnan porvarien taholta puhevuoroja niin vähän, että oli sangen vaikeata saada selville, mitä oikeita tarkoituksia tuolla siirtohommalla oli. Minä en ole vielä näin niistä täysin selvillä. Pyydän vain mainita muutamia seikkoja, jotka erikoisesti minua kummastuttivat.

Edustaja Danielson-Kalmari oli sitä ennen esittänyt ohjelmansa, mitä olisi lausuttava. Siinä esityksessään tuli hän tulokseen, että ennen kaikkea olisi saatava hallituksen taholta ratkaisu tässä asiassa, että päästäisiin pois nykyisestä umpikujasta, mutta hän ei uskaltanut mainita, mihinkä suuntaan sen ratkaisun olisi pitänyt tulla. Meidän taholtamme vaadittiin, että eduskunnan olisi tahdottava ratkaisua niin, että eduskunnan hyväksymä kieltolaki tulisi vahvistetuksi ja astuisi voimaan. Mutta tätä ei uskallettu myöntää siltä taholta. Kun edustaja Danielson-Kalmari oli esittänyt tuon ohjelmansa ja valiokunnan porvarillinen enemmistö hyväksynyt sen, kun hän vielä oli ottanut toimekseen tehdä ehdotuksen perustuslakivaliokunnalle sen ohjelmansa mukaisesti siinä jaostossa, jonka jäseneksi hän tuli hyväksytyksi, ja kun ed. Danielson-Kalmari oli ottanut niin tärkeän luottamustoimen vastaan, niin olisi ollut syytä odottaa, että hän tosiaan olisi sen täytännyt, varsinkin kun ed. Danielson-Kalmari ylipäänsä tunnetaan erittäin varovaiseksi poliitikoksi, joka ei tee hetkellisiä päätöksiä puoleen eikä toiseen. Mutta yhtäkkiä hän hämmästytti meitä toisia ilmoituksella, että jaosto ei teekään kerrassaan mitään. Siinä lyhyessä keskustelussa, mikä tämän johdosta tuli, kävi selville, että herrat ovat, niinkuin täällä on jo vähän

mainittu, niin perustuslaillisia, että he eivät katsoisi voivansa ottaa siihen mahdolliseen ehdotukseen, mikä perustuslakivaliokunnasta tulisi, ollenkaan niitä sosialisia puolia, joita ehkä katsottaisiin tarpeellisiksi ottaa siihen. Ei edes ohimennen mainita väkijoumoin turmiollisesta vaikutuksesta ihmisten terveyteen, niistä taloudellisista vahingoista, joita ne tuottavat, eikä sen semmoisista. Mutta on aivan luonnollista, että minkään eduskuntavalioikunnan työala ei ole niin tarkasti rajoitettu, ettei se yhtään voisi ottaa asioita niiden päätehtävien ulkopuolelta, jotka sille kuuluvat. Sosialisten puolien selvittely kieltolakiasiaihin nykyisillään ollessa ei suinkaan ole päätehtäviä. Päätehtäviä on koettaa selvittää, mitkä seikat ovat vaikuttaneet siihen, että eduskunnan kieltolakipäätöksiä ei ole hyväksytty. Ja sitä hyväksymistä estävässä toiminnassa ovat olleet osallisina tämän maan erinäiset virastot. Siinä ovat olleet syyppäitä vuoden 1907 jälkeen kaikki senaatit, perustuslailliset senaatit, Danielson-Kalmarin senaatit ja sen semmoiset. Perustuslain selvä tarkoitus on, että tuommoisten asiain käsittely kuuluu etupäässä perustuslakivaliokunnalle, siitä ei päästä mihinkään. Muut selitykset ovat aivan turhanpäiväisiä verukkeita. Sitäpaitsi on tämä asia poliittinen luonteeltaan, ja perustuslakivaliokunnan tehtävä olisi, samalla kuin selittää perustuslain sisältöä, myöskin pitää huolta poliittisista asioista. Ne verukkeet siis, joilla asia sieltä lykättiin tänne, ovat kerrassaan turhia.

Täällä on moitittu minua siitä, että minä tein ehdotuksen, että päätöksen tekeminen perustuslakivaliokunnan jaoston ehdotuksesta lykättäisiin, ehkäpä vaikka loman jälkeen. Minä mainitsin syyksi perustuslakivaliokunnassa, että se ehdotus, että asia lähetettäisiin toiseen valiokuntaan, merkitsisi oikeastaan ehdotuksen tappamista. Minä olin sivultakäsin kuullut, mitä töitä siinä toisessa valiokunnassa oli, ja täällä ed. Rautapää, joka itse on suomettarelainen, täydellisesti vahvistaa sen minun käsitykseni oikeaksi. Eduskunnan edunkaan kannalta ei olisi hyvä, että sinne asetettaisiin tielle nyt muita uusia asioita, joita sen valiokunnan jäsenet eivät ole ajatelleetkaan. Ja sillä tavoin taas viivytettäisiin tärkeän metsälain joutumista, joka laki on pyörinyt istuntokaudesta toiseen. Pitäisihän sillekin varata joskus aikaa. Perustuslakivaliokunnassa sitäpaitsi ei ole semmoisia erikoisia asioita, jotka estäisivät tämän asian käsitte-

lyä, varsinkaan kun itse vanhoillisetkin jäsenet siellä myöntävät, että siitä suuresta laillisuus-anomuksesta ei nyt taida tulla mitään.

Ed. Castrén, joka kävi vähäsen minun kimp-puuni, on kuitenkin unohtanut mainita erään ehdotuksen, jonka minä tein perustuslakivalio-kunnassa. Minä tein ehdotuksen, että tämä asia pysytettäisiin siellä edelleen, ja toisen eh-dotuksen, että ne perustuslakivaliokunnan aset-taman jaoston jäsenet, jotka olivat osottautuneet niin kykenemättömiksi ja haluttomiksi, etteivät suostuneet tekemään mitään ehdotusta perus-tuslakivaliokunnalle, erotettaisiin siitä virasta ja asetettaisiin uusi jaosto sitä tekemään. Edustaja Castrén, onko tämä ehdotus asian viivyttämistä? Tällä ehdotuksella oli selvä tarkoitus saada eh-dotus perustuslakivaliokunnalle niin pian kuin mahdollista, ja perustuslakivaliokunnasta edus-kuntaan niin pian, että kysymys joutuisi pää-tettäväksi täällä ennen tämän istuntokauden loppua.

Ed. Lohi: Niillä syillä, joilla talousvaliokun-nan Herra puheenjohtaja on vastustanut tämän asian lähettämistä talousvaliokuntaan, tahdon minäkin sitä vastustaa. Mielestäni ei valtio-päiväjärjestyksen 40 §:ää ole vielä ennenkään niin ahtaasti tulkittu, ettei perustuslakivalio-kunta tätä asiaa käsitellessään voisi kosketella myös asian yhteiskunnallista puolta, kun tämä kieltolakiasia tällaiseen asemaan on joutunut etupäässä poliittisista syistä. Minun mielestäni siis voipi perustuslakivaliokunta tätä asiaa aivan täydellisesti käsitellä.

Ed. Salmi: Ed. Castrén suvaisi täällä väit-tää, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on tullut kuuluisaksi juopotteluistaan. En puo-lusta juoppoutta, tapahtukoonpa se missä tahansa. Mutta en kuitenkaan malta olla sanomatta, että viime keväänä istuntokauden kestäessä näin eduskunnan istuntojenkin aikana muutamain porvarillisten pappisedustajain hiiviskelevän ka-pakkaan. Ja kun tämä tapahtuu tuoreessa puussa, niin mitä sitte kuivassa tapahtuu?

Ed. Jonas Castrén: Minä tahdon vain saada sanotuksi, että ne selitykset, joita edus-tajat Kuusinen ja Valpas ovat antaneet edustaja Valppaan perustuslakivaliokunnassa tekemään ehdotukseen nähden, ovat niin erehdyttäviä ja niin vääriä, ettei niihin tuskin kannattaisi vas-

tata. (Naurua vasemmalta). Asianlaita oli aivan sellainen kuin täällä esitin. Perustuslakivalio-kunnassa tehtiin vain kaksi ehdotusta edustaja Helenius-Seppälän adressiehdotuksen käsittele-mistavasta. Toinen ehdotus oli ed. Valppaan ehdotus, että nyt käsilläoleva kirjelmä ja samalla koko asia pantaisiin pöydälle loman jälkeen; toinen ehdotus sisälsi sen, että kirjelmä kohta ja siis ennen lomaa lähetettäisiin eduskunnalle. Mitään muita ehdotuksia ei ole tehty, eikä mis-tään muusta ehdotuksesta äänestetty valiokun-nassa kuin näistä kahdesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Perustuslakivaliokunnan kirjel-mässä tekemää ehdotusta vastaan, että puheen-alainen asia siirrettäisiin talousvaliokuntaan, on ehdotettu, että valiokunnan esitys hylättäisiin eli että asia pysytettäisiin perustuslakivaliokun-nassa. Sen ohessa on vapaaherra E. S. Yrjö-Koskinen, edustaja Helenius-Seppälän kannatta-mana, ehdottanut, että eduskunta päättäisi, että ed. Helenius-Seppälän adressiehdotus siirretään talousvaliokuntaan ja että talousvaliokunnan tu-lee ensi työkseen loman jälkeen ottaa tämä asia käsitelläkseen. Tulen nimittämään tätä ehdo-tusta edustaja E. S. Yrjö-Koskisen ehdotukseksi.

Mitä menettelytapaan äänestettäessä tulee, lienee oikeinta, koska edustaja E. S. Yrjö-Kos-kisen ehdotus on yhtenäinen, kuten peruste-luistakin näkyy, ensin äänestyyttää vastatusten perustuslakivaliokunnan kirjelmässä tehty ehdo-tus ja edustaja E. S. Yrjö-Koskisen ehdotus ja sitten äänestää siitä, hyväksytäänkö vai hylä-täänkö ensi äänestyksessä voitolle päässyt eh-dotus.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

1) Äänestys perustuslakivaliokunnan ehdotuk-sen ja edustaja E. S. Yrjö-Koskisen ehdotuksen välillä.

Ken tässä äänestyksessä hyväksyy perustus-lakivaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja E. S. Yrjö-Koskisen eh-dotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänät voitolla, joten perustuslakivaliokunnan ehdotus on tullut hylä-

tyksi ja edustaja E. S. Yrjö-Koskisen ehdotus on päässyt voitolle.

2) Äänestys edustaja E. S. Yrjö-Koskisen ehdotuksen ja sen hylkäämisen välillä.

Ken hyväksyy edustaja E. S. Yrjö-Koskisen ehdotuksen, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 79 jaa- ja 109 ei-ääntä; eduskunta on siis hylännyt ed. E. S. Yrjö-Koskisenkin ehdotuksen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus asetukseksi avioliiton solmimisesta siviiliviranomaisen edessä.

Kolmanteen käsittelyyn esitetään lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 sekä suuren valiokunnan mietinnössä n:o 1 ja 1 a valmisteltavasti käsitellyt edustaja Wäinö Jokisen y. m. eduskuntaesitys n:o 2 sekä edustaja Söderholmin y. m. eduskuntaesitys n:o 3 a ja b), jotka koskevat siviiliavioliiton käytäntöönottamista Suomessa.

Keskustelu:

Ed. Kotonen: Siviiliavioliittokysymyksen käsittely eduskunnassa lähenee nyt tällä kertaa loppuaan, ja sen tuloskin on jo meillä kaikilla oikeastaan tiedossa. Me tulemme saamaan lain, joka teoreettisesti antaa avioliittoonmeneville vapauden valita, tahtovatko he käyttää kirkollista vai yhteiskunnallista avioliitonsolmimisluotoa, mutta joka käytännöllisessä elämässä tosiasiallisesti riittää ainakin maalausköyhälistöltä mahdollisuuden tämän valintavapauden hyväksikäyttämiseen. Tämä laki tulee olemaan sellainen, että se toisella kädellä suureksi osaksi ottaa sen, minkä se toisella on antavanaan.

Me, jotka olemme tehneet voitavamme sellaisen asiainjärjestyksen aikaansaamiseksi, että avioliiton solmiminen siviiliviranomaisen edessä säädettäisiin ainoaksi oikeudellisesti päteväksi avioliittoonmenomuodoksi tässä maassa, olemme tahoneet tehdä siten kirkon vapaaksi ja valtion vapaaksi ja täten estää sen puhtaasti yhteiskunnallisten ja puhtaasti kirkollisten asiain yhteensotkemisen, joka avioliittolainsäädännöl-

lemme nykyisin on ja valinnaisen siviiliavioliitonkin voimaantultua tulee olemaan ominaista. Me olemme halunneet toisaalta vapauttaa papit vahvistamasta ja siunaamasta avioliittoja, jotka ovat mitä jyrkimmässä ristiriidassa sen Herran oppien kanssa, jonka palvelijoita nämä papit sanovat olevansa, toisaalta taas jättää kansalaisille täyden vapauden hankkia avioliitolleen kirkollisen siunauksen, milloin kukin sitä tahtoo. Mutta me emme ole saaneet tässä kannatusta edes niiltä, jotka itse ovat aikaisemmin kirkolliskokouksissa ja muualla selittäneet, että maamme papistossa on vallalla yleinen tarve päästä vihkimestä sellaisia avioliittoja, jotka Kristuksen sanain mukaan ovat huoruutta. Luulen ymmärtäväni syyn, mistä tämä räikeä ristiriitaisuus johtuu. Kirkon miehillä on tässä ollut valittavana kahden herran, nimittäin valtion ja oman mestarinsa välillä. He ovat valinneet ensimmäisen, sillä kirkko rakastaa omien taloudellisten etujensa vuoksi valtion liepeisiin tungettelemista niin syvästi, että asian toinen puoli kernaasti saa jäädä Jumalan pitkämielisyyden varaan. Omistavain luokkain edustajat taas varsin hyvin oivaltavat, mikä erinomainen apuri evankelisluterilainen kirkkomme on heille nykyisen yhteiskunnallisen tilan pönkittämisessä, ja sentähden nämä edustajat eivät millään muotoa tahdo katkoa niitä siteitä, jotka yhdistävät kirkon valtion. Näiden voimain yhteisvaikutuksesta syntyneinä meillä tässä nyt on edessämme laki, joka ei ensinkään vastaa niitä vaatimuksia, jotka tällaiselle laille ehdottomasti on asetettava ja jonka senvuoksi ehdotan hylättäväksi. Tämän ehdotuksen teen siitäkin huolimatta, että enemmistö siinä eduskuntaryhmässä, johon kuulun, on päättänyt asetusehdotuksen sen nykyisessäkin kunnossa hyväksyä.

Paitsi asian yleinen puoli antaa myöskin asetusehdotuksen 2 §, sellaisena kuin se täällä viimeksi hyväksyttiin, riittävän tuen hylkäämisehdotukselleni. Sillä puhumattakaan siitä, että sanotun §:n mukaan jää aivan epätietoiseksi, kenellä olisi oikeus tai velvollisuus senaatin oikeusosastolle ehdottaa erityisen henkilön määräämistä avioliiton solmijaksi, puhumattakaan siitä, että tämä pykälä tekee maaseudulla köyhemmälle väestölle siviiliavioliittomuodon käyttämisen perin hankalaksi, tekee tämän pykälän hyväksymisen mielestäni aivan mahdolltomaksi se seikka, että sen mukaan tulisi maalla säännönmukaisesti olemaan avioliiton solmijana kihla-

kunnan tuomari tai kihlakunnanoikeuden puheenjohtaja. Mutta kumpi näistä tai kuka mahdollisesti useammista kihlakunnanoikeuden puheenjohtajista kulloinkin olisi oikeutettu kuulutuksen antamaan ja avioliiton solmimaan, siihen kysymykseen ei asetusehdotus anna mitään vastausta, yhtä vähän kuin siihenkään, sulkeeko erityisen avioliiton solmijan määrääminen jollekin paikkakunnalle hänen alueeltaan pois muut avioliiton solmijat, mikäli heidän toimintansa koskee aviokuulutuksen antamista. Niinhyvin lakivaliokunnan mietinnössä kuin neljännessä ja myöskin kolmannessa vastalauseessa onkin tässä kohden käytetty sanaa „ja“, joka tekee säännöksen selväksi, jota vastoin sana „tai“ siinä on omiaan saattamaan koko asetusehdotuksen sisällön sotkuiseksi.

Ed. Perttilä: Minä voisin pääasiassa aivan huoleti yhtyä edustaja Kotosen perusteluihin, mikäli ne koskevat niitä hankaluuksia, joita kyseessäolevasta laista siinä muodossa, kuin se nyt eduskunnassa tultaneen hyväksymään, johtuu. Se tuottaa hankaluutta siksi suuressa määrässä, että tämä todella ei tule vastaamaan lähimainkaan tarkoitustaan. Ja jos olisi edes jonkunlaista toivoa, että tässä eduskunnassa lähimässä tulevaisuudessa tulisi käsiteltäväksi jonkunlainen tarkoitustaan vastaava uudistus tässä kysymyksessä, niin silloin voitaisiin panna kyseenalaiseksi tämän lain hyökkäminen, mutta kun meillä aivan viime päivinä on saatu siksi tuoreita kokemuksia siitä suorastaan mustasta taantumuksesta, joka täällä vallitsee, niin se panna epäilemään, että tuskin tällaisessa joukossa aivan läheisessä tulevaisuudessa tullaan saamaan minkäänlaisia korjauksia tässä asiassa. Sentähden minä puolestani ainakin antaisin tämän lain mennä lävitse siinä muodossa, kuin keskusta ja oikeisto on sen suunnitellut, huolimatta siitä, että se ei tule vastaamaan lähimainkaan niitä vaatimuksia, joita yleensä esimerkiksi järjestyneen työväen taholta on sille asetettu. Jokainen täällä oleva kai tietää sen, että järjestyneen työväestön ja vieläpä muittenkin työläisten keskuudessa on olemassa nykyistä avioliiton solmimismuotoa vastaan sellaisia vakavia epäilyksiä, että sadottain henkilöitä jättää käyttämättä nykyistä muotoa ja valitsevat sellaisen muodon, jota kukaan ajatteleva kansalainen ei voi pitää tarkoitustaan vastaavana, yksinkertaisen ilmoituksen sanomalehdessä, että ovat sol-

mineet avioliiton keskinäisen sopimuksen perusteella ja kun eivät hyväksy kirkollisen vihkimisen muotoa, niin pyytävät tovereilta sellaista myötätuntoa tälle liitolle, jonka käsittävät ansaitsevansa. Minkälaisiin oloihin perheet joutuvat tällaisen avioliiton solmimisen johdosta, sehän on helposti käsitettävissä. Tiedetään, että siinä perintösuhteet ovat aivan tuuliajolla, ja sehän on sentään jotakuinkin arka paikka tällaisella alalla.

Nyt kun asia oli täällä eduskunnassa esillä, toivottiin sentään saatavan kerrankin uudistuksia tällä alalla, jota kai ei kukaan täällä olevakaan voi väittää sellaiseksi alaksi, jossa ei tarvittaisi uudistuksia. Jokaisen täytynee olla yksimielinen siitä, että sillä alalla on kipeitä epäkohtia. Eduskunnan tälle lakiehdotukselle antama muoto ei vastaa tarkoitustaan. Siinä jäänee yhä edelleen ylitsepääsemättömiä vaikeuksia avioliiton solmimiselle. Onhan meidän maassamme sellaisia suuria alueita, läänejä, joissa asianomaisen avioliiton solmijan luokse on penikulmia matkaa ja köyhälle työläiselle tuollaiset matkat tuntuvat raskailta, ne kun kysyvät koko joukon varoja ja siinä kuluu suorastaan työaikaa j. n. p. Papisto, joka näihin saakka on pitänyt monopoolina avioliiton solmimista, se tästä lakiehdotuksen muodosta tulee iloitsemaan. Niitten valtahan pysyy vankkana, niillehän jäänee varsin mainio tilaisuus tämän lakiehdotuksen hyväksytyäkin siinä muodossa, kuin eduskunta on sen toisessa lukemisessa päättänyt, osottaa esimerkiksi meille sosialidemokraateille, kuinka pienessä määrässä tuotua muotoa tullaan käyttämään. Luonnollisesti ne tulevat unhottamaan kokonaan sen seikan, että sitä on ollut mahdoton suuren osan työväkeä käyttää. Kaupunkipaikoissa tämä tuottaa helpotusta niin suuressa määrässä, että voitaneen kai panna kyseenalaiseksi, eikö se josain määrin vastanne tarkoitustaan. Ja kun se edes tällä yhdellä alalla, kaupunkipaikoissa, tuottaa jotakin, niin ei meidän sosialidemokratien kannata silloin lähteä sitä vastustamaan, joskaan me emme voi sitä puoltaakaan, emme voi sitä hyväksyä, mutta voimme antaa papiston ja heidän asianajajansa ajaa tämä laki lävitse ja ottaa siitä sekin vähä, mikä siitä mahdollisesti meille hyödyksi tulee.

Ed. Jalava: Koska eduskunnan kirkollismielinen enemmistö on laatinut käsiteltävänä

olevan asetuksen sellaiseksi, ettei se ensinkään vastaa tarkoitustaan tässä asiassa — varsinkin asetuksen ensimmäisen ja toisen pykälän säännökset tekevät sanotun lain käytäntöön sopimattomaksi — ja koska vakaumukseni on, että eduskunnan pappismielinen enemmistö siinä tarkoituksessa on toisessa lukemisessa hyväksynyt tämän asetuksen siihen muotoon, mikä sillä nyt on, että kirkollinen vihkiminen edelleenkin pysyisi valta-asemassa ja etteivät avioliittoon aikovat käyttäisi siviiliviranomaista avioliittoa solmittessaan varsinkaan maalla, joka 2 §:n säännöksen mukaan köyhille kansalaisille on miltei mahdollon, niin näihin seikkoihin katsoen ilmoitan täten, etten voi äänelläni myötävaikuttaa tällaisen näin puutteellisen ja käytäntöön soveltumattoman asetuksen hyväksymistä.

Ed. Hanninen: Minun mielestäni on tästä asiasta jo niin paljon puhuttu, että ehdotan, että lopetettaisiin keskustelu ja annettaisiin äänestyksen ratkaista.

Ed. Sipilä: Kun muutamat edustajat taas täällä niin peräti sääliä herättävällä tavalla ovat ilmi tuoneet tietämättömyytensä, niin minä vain pyydän ilmoittaa, ettei papisto enää, kun kehitys on kulkenut siihen suuntaan, että siviilivioliitto on tarpeellinen, sitä vastusta; eikä siinä myöskään papisto mitään tappiota kärsi taloudellisiin oloihinsa nähden, sillä vihkiminen on maksuton kaikkialla meidän kirkossamme.

Ed. Lundström: På i hufvudsak samma skäl, som framförts af representanten Kotonen, förordar äfven jag lagens förkastande. Jag anser den i så ringa grad motsvara det behof, som här föreligger, och den skenreform, som nu skulle kunna åstadkommas, vara af så obetydligt värde, att jag icke anser arbetarene behöfva densamma, utan nog ännu en tid kunna undvara densamma i förhoppning att i den närmaste framtiden ernå en behofvet motsvarande.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiasta tulee äänestettäväksi hyväksytäänkö lakiehdotus muuttamatta sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty vai hylätäänkö se.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 155 jaa- ja 28 ei-ääntä. Lakiehdotus on siis kolmannessa lukemisessa hyväksytty.

Puhemies: Tulee nyt esitettäväksi ne anomusponnet, jotka löytyvät lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja joiden käsittely jätettiin tämän kolmannen käsittelyn yhteyteen. Esitän siis nämä ponnet perusteluineen. Ne ovat suomalaisessa mietinnössä sivuilla 28 ja 29. Haluaako kukaan näistä puheenvuoroa?

Keskustelu:

Ed. Gylling: Minä tahtoisin kiinnittää eduskunnan huomiota valiokunnan mietintöön liittyvään toiseen anomusponteen, joka koskee niiden henkilöiden merkitsemistä rekisteriin, jotka eivät tähän saakka ole olleet mihinkään rekisteriin merkittyinä. Valiokunta nimittäin ehdottaa että, siihen saakka kunnes täydellisempi sivilirekisteri saataisiin aikaan, hallinnollista tietä näiden henkilöiden merkitseminen jonkinlaiseen väliaikaiseen sivilirekisteriin olisi järjestettävä. Tähän ehdotukseen en voi yhtyä. Epäkohta luonnollisesti on ja se on suurikin siinä, että on hyvin tuntuva joukko henkilöitä olemassa, jotka eivät ole mihinkään rekisteriin merkityt. Tämän valiokuntakin tunnustaa, mutta nähdäkseni tämä epäkohta ei tule autetuksi siten, että valiokunnan ehdotuksen mukaisesti perustetaan uusi rekisteri erityisesti näitä henkilöitä varten. Nähdäkseni tämän kautta vain saatetaan aikaan vieläkin suurempaa sekavuutta kuin nykyisin jo on rekisterijärjestelmässä olemassa. Nykyään, kuten tiedetään, on meillä useita rekistereitä rinnakkain. Evankelis-luterilainen papisto pitää yhden, toisen pitää kreikkalais-katolinen ja eriuskolaisseurakunnat pitävät kukin oman rekisterinsä. Ja kaikki nämä ovat olemassa rinnan, niin että mahdollisesti voi sattua, että samassa kunnassa väestö voi olla merkittynä kahteen, kolmeen jopa neljäänkin eri rekisteriin. Valiokunnan ehdotus tähtää nyt siihen, että näiden lisäksi vielä saataisiin yksi rekisteri lisää. Tämähän vain lisääisi rekisterijärjestelmän nykyistä sekavuutta. On luonnollisesti omiaan synnyttää

mään melkoista epävarmuutta, kun rekisterijärjestelmä ei ole yhtenäisesti järjestetty. Muutokset ja merkinnät rekistereihin, varsinkin kun nämä ovat irrallaan toisistaan eivätkä yhteydessä keskenään voivat aiheuttaa tuntuja erehdyksiä ja epätarkkuutta voi niihin tuntuva määrin joutua. Sitä paitsi näiden monien rekisterien pitäminen käy kalliiksi.

Ja vihdoin eräs seikka, jota ei tässä voi jättää huomioimattamatta. Nämä monet rekisterit vaikuttavat nimittäin erinomaisen häiritsevästi siihen virallisen tilaston haaraan, joka niihin perustuu, nimittäin väestötilastoon. Jo nykyisin on hyvin vaikea saada väestötiedot ja väestötilasto kunnolliseksi ja tarkaksi vallitsevan hajanaisen rekisterijärjestelmän takia. Ja selvää on että, jos vielä yksi uusi rekisteri näiden vanhain lisäksi saataisiin, tämä epäkohta tulisi vielä tuntuvamaksi.

Se seikka, johon valiokunnan mietinnössä viitataan, että henkilöitä löytyy, joita ei mihinkään rekisteriin ole merkitty, on kyllä autettava. Mutta minun mielestäni se olisi siihen saakka, kunnes täydellinen muutos siviilirekisterin pidossa saadaan aikaan, autettava siten, että evankelis-luterilainen papisto velvoitettaisiin pitämään näistä henkilöistä rekisteriä, joko irrallaan tai yhteydessä tähänastisen kirkonkirjanpidon kanssa. Ainoastaan tämän kautta nähdäkseen voidaan tämä asia väliaikaisestikin auttaa jonkun verran tyydyttävälle kannalle.

Sitä paitsi tämä tällainen ehdotus paljon paremmin kuin valiokunnan ehdottama soveltuu siihen luonteeseen, mikä evankelis-luterilaisen kirkon pitämällä kirkonkirjoilla on. Kirkonkirjoilla Suomessa nimittäin on jo kauan, läpi vuosisatojen ollut siviilirekisterin luonne, selvästi johtuen siitä, että evankelis-luterilainen kirkko on ollut yksinomaisena valtiokirkkona, ja huolimatta siitä, että sivurekisterejä nykyisin on ruvettu pitämään, on kirkonkirjoilla tämä luonne eittämättömästi vielä nytkin. Eikä tätä vastaan oikeastaan valiokuntakaan kykene väittämään. Sen mietintöön, sivulle 28, on nähtävästi valiokunnan pappismiesten toimesta vain tullut seuraavanlainen lausunto: että maan papistossa on se käsitys vallalla, ettei kirkonkirjoja ole pidettävä siviilirekisterin luontoisena, vaan että ne ovat kirkon jäsenistään pitämiä kirjoja. Tässä lauseessa ei kyllä oikeastaan väitetä niin kovin varmasti oikeaksi sitä, mitä siinä sanotaan, mutta sekin, mikä siinä on sanottu, on aivan selvästi

vastoin kirkonkirjojen nykyistä todellista luonnetta ja sitä paitsi se on myöskin vastoin sitä käsitystä, mitä lainsäädännössä tästä asiasta on olemassa. Tuo „käsitys“ papiston keskuudessa, johon valiokunta viittaa, saa luonnollisen selityksensä siitä, että papiston työ jonkun verran kasvaisi, jos rekistereihin olisi merkittävä muitakin kuin kirkon jäseniä. Ja joskin tuollainen käsitys olisi olemassa, niin epäilemättä olisi se hyvin helposti oikaistavissa. Lainsäädäntö ei nimittäin kiellä papistolle määräämistä tällaista rekisterinpitoa, vaan päinvastoin tekee sen täysin luvalliseksi. Tästä on pätevä selitysikin olemassa vuoden 1888 valtiopäiväin lakivaliokunnan mietinnössä eriuskolaislaista. Tässä mietinnössä sanotaan nimittäin asiasta seuraavaa: „Valiokunnassa on lausuttu myös se mielipide, että määräys kirkkolain 146 §:ssä, joka velvoittaa kirkkoherroja evankelis-luterilaisessa seurakunnassa, paitsi pykälässä erittäin lueteltuja kirjoja kirkkohallituksen määräyksestä, pitämään niitä kirjoja, jotka hallitus voipi katsoa tarpeelliseksi, verrattuna kirkkolain 14 §:ään, josta käy selville että korkein kirkkohallitus on maan esivalta, näkyy tekevän mahdolliseksi muuttamatta kirkkolakia velvoittaa evankelis-luterilaista papistoa pitämään luetteloa myös eriuskolaisseurakuntien jäsenistä. Valiokunnan enemmistö on kyllä yhtynyt tähän selitykseen kirkkolain sisällöstä eikä myöskään ole tahtonut myöntää luterilaiselle papistolle mitään oikeutta periaatteellisesti kannalta vastustamaan, mitä valtio tässä suhteessa yleiseksi eduksi voi nähdä tarpeelliseksi määrätä, niinkauvan kun tämä papisto ei ole kirkon vaan myöskin valtion palvelija sekä viimeainitussa ominaisuudessaan nauttii suuria etuja valtiolta muiden kirkkojen papistoihin verrattuna.“ Mietinnön alle on eduskunnan nykyisistäkin jäsenistä kirjoittaneet nimensä m. m. herrat Wrede ja von Born. Mahdollisuus asettaa evankelis-luterilaiselle papistolle sellainen rekisterinpitämisvelvollisuus, jota olen ehdottanut, on tässä selvään lausuttu.

Luonnollisesti sellainen asiainjärjestely, että vain ne henkilöt, jotka eivät nykyään mihinkään rekisteriin ole merkityt, määrättäisiin evankelis-luterilaisen papiston pitämiin rekistereihin merkittäviksi, olisi ainoastaan väliaikainen toimenpide asian järjestämiseksi siihen saakka, kunnes kunnollinen täydellinen siviilirekisteri aikaan saadaan. Mutta väliaikaisena toimenpiteenä olisi tällainen asian ratkaisu kaikin puolin valiokun-

nan ehdottamaa tapaa parempi. Saan senvuoksi kunnioittaen ehdottaa, että eduskunta palauttaisi mietinnön tältä kohdaltaan takaisin lakivaliokuntaan siinä tarkoituksessa, että kysymyksessäoleva anomusponsi uudelleen muodostettaisiin ja tietysti vastaavat kohdat perusteluissa myös uudelleen kirjoitettaisiin siihen suuntaan, että evankelis-luterilainen papisto velvoitettaisiin pitämään rekisteriä myös niistä Suomessa asuvista henkilöistä, jotka eivät ole tämän kirkon tai kreikkalaiskatolisen tai eriuskolaisseurakuntien rekistereihin merkityt.

Ed. Kotonen: Edustaja Gylling arvasi aivan oikein, kun hän mainitsi, että rekisterinpi-toa koskevat lauseet lakivaliokunnan mietinnön sivuilla 10 ja 11 ovat tulleet sinne papilliselta taholta. Ne luikahtivat sinne todellakin aivan kuin vahingossa. Vähemmistön taholta kyllä jo lakivaliokunnassa selitettiin, että tällaiset perustelut eivät pidä paikkaansa, ja vaadittiin niiden poistamista, mutta valiokunnan porvarillinen enemmistö arveli, että kyllä ne saavat sinne mennä. Valiokunnan porvarilliset lakimiehet eivät nähtävästi olleet katsoneet vaivakseen ottaa asiasta tarkempaa selkoa ja siten tässäkin, niinkuin koko tämän lain käsittelyssä ylimalkaan, kirkon miehet vikkelästi vetivät pisimmän korren. Jottei kuitenkaan niin kävisi, että kirkon voitto olisi aivan täydellinen tässä kysymyksessä, ja jottei papistoa vapautettaisi velvollisuuksista, jotka heille kuuluvat sekä lain että kohtuuden mukaan, ja jottei uusia virkamiehiä tulisi kansan varoilla palkattavaksi tällaisia rekisterejä pitämään, niin minä mitä lämpimimmin pyydän kannattaa edustaja Gyllingin ehdotusta ja toivon, että ainakin maalaisedustajat täällä kerran-kin irtautuvat siitä talutusnuorasta, jossa he niin usein ovat kulkeneet.

Ed. Nybergh: Kun edelliset arvoisat puhujat ovat ehdottaneet, että lakivaliokunnan mietintö, mikäli on kysymys sen viimeisestä ponesta, lähetettäisiin takaisin valiokuntaan muodostettavaksi, jos oikein kuulin, siihen suuntaan, että siviilirekisterin pitäminen niistä henkilöistä, joita ei ole kirkonkirjoihin merkitty, annettaisiin papeille, niin pyydän saada tässä lausua muutama sanan.

1897 vuoden valtiopäivillä säädyt päättivät tehdä alamaisen anomuksen siitä, kuinka siviilirekisteriin oli merkittävä henkilöt, joita ei oltu

kastettu ja joita papit eivät senvuoksi tahtoneet kirkonkirjoihin merkitä. Minä en kuullut oikein, oliko se sama anomus, josta edustaja Gylling luki jonkun osan, mutta tiedän sen varmaan, koska olin itse asiassa osallisena, että silloinen lakivaliokunta ja silloinen eduskunta eivät tässä asettuneet määrätyle kannalle siinä kysymyksessä, olivatko papit velvolliset pitämään rekisteriä tällaisista henkilöistä, jotka eivät olleet saaneet kastetta. Mutta tämän anomuksen johdosta jätti hallitus seuraaville valtiopäiville armollisen esityksen, jossa ehdotettiin, että näitten puheenaolevien henkilöitten rekisteriin kirjoittaminen tulisi siviiliviranomaisen asiaksi. Tämä armollinen esitys oli sitä ennen ollut kirkolliskokouksen käsiteltävänä lausunnon antamista varten, ja sitten sen myöskin eduskunta hyväksyi.

Näin ollen katson minä, että joskin voi olla epäilyksiä siitä, onko se tulkinta oikea, joka papiston puolelta on tehty, että nimittäin pap-pien velvollisuus kirkkolain mukaan ei ole pitää rekisteriä puheenaolevista henkilöistä, niin katson kuitenkin, että tässä jo ovat valtiomahdit asettuneet sille kannalle, että nyt on vaikea sitä syrjäyttää. Ja sentakia minä puolestani rohkenisin ehdottaa, että eduskunta nyt asettuisi samalle kannalle ja hyväksyisi lakivaliokunnan puheenaolevan ponnin.

Ed. Mannermaa: Mitä tulee ensinnäkin sen lakivaliokunnan mietinnön kohdan syntyyn, josta tässä lausuttiin, että se ikäänkuin vahingossa tuli sinne, niin ei asianlaita ole ensinkään sellainen. Kyllä asiasta oli valiokunnassa keskustelua hyvinkin, vasemmiston taholta tehtiin ja sitkeästi puolustettiin mielipidettä, joka samalta taholta nytkin esitettiin. Että valiokunnan mietintöön asiasta tuli sellainen lause kuin tuli, ei siis riipu sattumasta eikä mistään vahingonkautasta, vaan siitä, että valiokunta tahtoi mietinnön näin laadittavaksi. Valiokunnalla on siihen ollut täydet perusteensa.

Pitemmät ajat on ollut maassamme kyseenalaisena tuo kieltämättä sängen haitallinen seikka, että löytyy joku määrä rekisteriin kirjoittamattomia kansalaisia. Niistä kai enemmistön muodostanevat evankelis-luterilaisten vanhempien kastamatta jääneet lapset. Kun papisto on ollut siitä mieltä, että sen velvollisuus ei ole näitä kirkonkirjoihin merkitä, niin se mielipide on lähinnä perustunut siihen käsitykseen vuonna 1723 annettujen papiston erioikeuksien kahdek-

sannesta kohdasta, mikä papistolla on ollut. Tuossa papiston erioikeuksien kohdassa, lähtien siitä, että papisto oli anonut vapautusta päästä kirjoittamasta sotaväenottoon tarpeellisia luetteloja, annetaan papistolle vapautus kaikesta luettelonkirjoittamisesta, „från all längdeskripping“, niinkuin se kuuluu ruotsalaisessa tekstissä, joka tietysti tässä oli alkuperäinen. Siten on papisto vapautettu valtion tarpeeksi luetteloja tekemästä. On myös asiaa ennen käsiteltäessä papiston taholta viitattu marraskuussa 1748 annettuun kuninkaalliseen kirjeeseen, jonka mukaan lapset vasta kasteen jälkeen ovat kirkonkirjoihin merkittävät. Erinäisissä tapauksissa, kun jollakulla tavalla näitä seikkoja koskevia kysymyksiä on ollut esillä eduskunnassa, ja muutoinkin, on annettu tunnustusta tällaiselle käsitykselle papiston kirjanpidosta. Kun vuoden 1877 valtiopäivillä oli laadittavana silloinen asevelvollisuuslaki, ja oli kysymys siitä, että papiston tulisi kirjoittaa tarpeelliset luettelot sitä varten, niin pappissäädyttä, joka silloin oli valtiosäätyinä valtiopäivillä edustettuna, nimenomaan kysyttiin, eikö sääty näkisi olevan syytä, huolimatta säännöksestä 8:nnessä kohdassa sen erioikeuksissa, suostua siihen, että sellainen velvollisuus nyt papistolle tulisi asetetuksi. Papisto puolestaan suostui siihen silloin. Katsottiin siis tarvittavan papiston nimenomaista suostumusta tämän asian järjestämiseksi. Edellinen arvoisa puhuja jo mainitsi armollisesta esityksestä, joka jätettiin 1900 vuoden valtiopäiville. Sen lakiehdotuksen alkulauseessa, jonka hallitus silloin valtiopäiville antoi, ja jonka tarkoituksena oli järjestää siviiliviranomaisen pitämäksi niiden henkilöiden rekisteri, jotka eivät ole evankelis-luterilaisen kirkon ja muiden kirkollisten yhdyskuntien kirjoissa, nimenomaan sanotaan, että papistoa ei voi katsoa velvoitetuksi hoitamaan kastamattomien lasten rekisteröimistä, ja sanotaan, että sellaiseen suuntaan käyvä lainsäädäntö, ei voisi tapahtua syrjäyttämättä ylläviitattuja periaatteita, joista siinä edellä oli mainittu. Sellaisen suunnan oli lainsäädäntö siis asiassa saanut, että katsottiin tarvittavan määrätä siviiliviranomaiset pitämään tällaista rekisteriä. Vuoden 1900 valtiopäiville annettu armollinen esitys ei eräistä syistä voinut tulla lakina vahvistetuksi. Näitä asioita koskevan puolen siinä armollisessa ehdotuksessa valtiosäädyt kyllä hyväksyivät. Mutta sama suunta on lainsäädännöllä ollut yhä senkin jälkeen, ja on lainvalmis-

telukunnalla nytkin — ei kauan aikaa sitte — ollut tekeillä lakiehdotus näiden asiain järjestämisestä siihen suuntaan kuin tässä nyt on ollut puheena.

Mainittiin vasemmiston taholta myös kirkkolain säännöksiä asiasta. Jos ottaa tarkastaakseen kirkkolain kielenkäyttöä, niin saa huomata, että „kirkollishallituksella“ kirkkolain 146 §:ssä verrattuna 13 ja 391 §§:iin tarkoitetaan sitä kirkonhallintoa, joka tapahtuu tuomiokapitulien kautta, ja tarkoitetaan, että tuomiokapitulit — ei maallinen hallitus — voivat papistoa velvoittaa pitämään sellaisia kirjoja kuin seurakunnallisia tarpeita varten tarvitaan. Koko tämä pykälä kirkkolaissa tukee kokonaan sitä käsitystä, että kirkonkirjat ovat, niinkuin ne ovat alunpitäen olleet, kirkon, evankelis-luterilaisen kirkon omat kirjat sen jäseniä varten.

Tämä mitä tulee asian oikeudelliseen puoleen. Mitä sitten tulee asian kohtuuspuloen, joka myös tässä on otettava huomioon, niin on mielestäni aivan selvää, että evankelis-luterilaista papistoa ei ole kohtuullista velvoittaa pitämään kirkonkirjoja muista kuin kirkon omista jäsenistä. Yhtä vähän kuin millekään muulle uskonnolliselle yhdyskunnalle maassa voidaan semmoista velvoitusta panna, yhtä vähän voidaan sitä kohtuudella panna evankelis-luterilaiselle papistolle. Kirkonkirjat ovat synnyttäneen alunpitäen olleet kirkon omia kirjoja sen omia jäseniä varten, ja ne ovat sellaisina, ilman yhtään poikkeusta, tähän hetkeen saakka säilyneet. Myös kun on järjestetty eriuskolaisseurakuntien kirjanpitoa tässä maassa, on ollut vallalla se käsitys, että uskonnollisten yhdyskuntain on pidettävä kirjanpitoa vain omista jäsenistään.

Siten kohtuussyyt yhtä vähän kuin oikeussyytkään puhuvat sellaisen säännöksen puolesta, jota vasemmisto on ehdottanut.

Se motiivi, joka vasemmiston puolesta vielä lausuttiin, että tarvitsisi ryhtyä sellaiseen lainsäädäntöön kuin tässä ehdotettiin, jotta kirkon voitto siviiliavioliittoasiaan nähden ei tulisi olemaan täydellinen, ei tietenkään ole sen arvoisen, että eduskunta voisi sille korvaansa kallistaa. Kun on siviiliavioliittolaki ollut säädettävänä, niin se on säädetty ei kirkkoa vaan todellista olemassaolevaa tarvetta varten, ja se on täällä laadittu sellaiseksi kuin on katsottu tarpeen vaativan. Sillä lailla ei ole ollut mitään tekemistä kirkon kanssa. Ainoa, mitä kirkko siihen lakiin nähden aikoinaan on tehnyt edus-

tajainsa kautta kirkolliskokouksessa, on ollut, että se, tuntien sellaisen lain tarpeen, on antanut siihen suostumuksensa. Tuollaisten motiivien sekottaminen tähän kysymykseen on menemistä kokonaan esilläolevan asian ulkopuolelle, eikä suinkaan arvokasta.

Jos nyt ryhdyttäisiin lakivaliokunnan mietinnössä sellaiseen muutokseen kuin vasemmiston taholta ehdotetaan, niin sen johdosta, mitä edellä olen esitellyt asian laillisesta kannasta, selviää, että tultaisiin koskemaan perustuslainmuutos tai -selvityskysymystä. Joka tapauksessa on papissäädyn erioikeuksien 8:nnella kohdalla ollut sellainen käytäntö tähän saakka, ja tuon kohdan yllämainittuun suuntaan tulkitseminen on saanut sellaista tunnustusta sekä hallituksen että eduskunnan puolelta, että ei voitaisi nyt moiseen toimeen ryhtyä kuin tässä on ehdotettu, ilman että tulisi perustuslainmuuttamis- tai -selvitysmiskysymys esiin. Mutta jos sellainen asia kiedottaisiin yhteen siviiliavioliittoasian kanssa, niin siinä tulisi siviiliavioliittosialle mahdollisesti eteen mutka, johon se voisi sotkeutua. Katson ettei ole nyt suinkaan aika mihinkään tällaiseen ryhtyä. Ehdotan että eduskunta seuraten tässä lainsäädäntökohdassa sitä tietä, jolla jo on kuljettu niin kauvan, hyväksyy sellaisenaan sen ponnen lakivaliokunnan mietinnössä, joka tässä on puheena ollut, ja josta muutosehdotus on tehty.

Ed. Alkio: Minä pyydän saada kannattaa edustaja Gyllingin täällä tekemää ehdotusta sitä enemmän kun siihen antaa käytäntökin jo aiheutta, että papisto edelleenkin pitäisi siviilirekisteriä niinkuin tähänkin asti. Asia on, mikäli tunnen sellainen, että toiset papit kyllä merkitsevät kirkonkirjoihin sellaisiakin lapsia, jotka eivät ole kastetut, toiset taas tietääkseni kieltäytyvät niitä kirkonkirjoihin merkitsemästä. Tässä edellinen puhuja selitti meille, miten tämä papiston kieltäytyminen perustuu papiston erioikeuksiin ja senvuoksi arveli, että asia olisi perustuslainmuutos, jos tällä koetettaisiin tätä papiston erioikeutta jossain määrin syrjäyttää. Kuitenkin on käytäntö jo johtanut siihen, että papisto on osottanut, että se voi vapaaehtoisesti tällaisista, pikkuisista erioikeuksista luopua rikkomatta silti perustuslakia. Minun käsitykseni siis, jos papisto toivoo, että maassa saadaan kunnollista järjestystä aikaan myöskin niiden lasten suhteen, jotka eivät ole tulleet kaste-

tuiksi kirkon järjestyksen mukaan, jos papisto toivoo, että siihen järjestystä saadaan, se aivan hyvästi saattaa syrjäyttää tässä erioikeutensa ja hyvällä tahdolla tehdä sen, minkä monet Suomen papeista jo ovat tehneet, ottaa nämä lapset kirkonkirjoihin ja pitää siviilirekisteriä, niinkuin tähänkin saakka, siksi kunnes asiat saadaan lopullisesti järjestetyiksi.

Ed. Gylling: Edustaja Mannermaa viittasi tässä siihen että sekä kohtuussyyt että oikeussyyt puhuvat sen puolesta, ettei luterilaiselle papistolle olisi asetettava tällaista siviilirekisterinpitovelvollisuutta. Minä olisin kummassakin kohdassa aivan toista mieltä. Totta kyllä on, että sekä 1900 vuoden valtiopäiville jätetty esitys että myöskin lainvalmistuskunnan ehdotus siviilirekisteristä asetuttav sille pohjalle, että luterilaista papistoa ei velvotettaisi pitämään tuollaista rekisteriä muista kuin omista jäsenistään. Mutta näitä ehdotuksia ei ole tehty lainkaan minkään oikeussyiden nojalla vaan samasta syystä kuin valiokunnan mietinnössäkin sanotaan, nimittäin, syystä että papistossa on „käsitys“ vallalla, että kirkonkirjat eivät ole siviilirekisterin luontoisia, vaan kirkon jäsenistään pitämiä kirjoja. Tämä tuollainen ylimalkainen lausuma on noihin ehdotuksiin nähtävästi samoin kuin valiokunnan mietintöönkin papiston taholta ajettu ilman sen pätevämpää perustelua. Ja aina ennenkin on papisto samalla tavalla koettanut näistä velvollisuuksista vapautua.

Yhtä huonosti on myöskin sen perustuslakisäännöksen laita, johonka edustaja Mannermaa viittasi. Se nimittäin ei millään lailla puolusta papiston vapauttamista tästä rekisterinpitovelvollisuudesta, vaan koskee aivan toista asiaa. Se koskee nimittäin papiston vapauttamista veroluetteloiden, henkilöluetteloiden, sotaväenottoluetteloiden ja kaikenlaisten muiden sentapaisten luetteloiden tekemisestä, joiden laatiminen oli ollut papiston velvollisuutena 1600-luvulla, papit kun usein olivat ainoita kirjoitustaitoisia henkilöitä kunnassa. Ja kuvaavaa on, että papit jo tuolloin pyrkivät vapautumaan tästä velvollisuudesta samanlaatuisilla syillä kuin he nytkin aikovat rekisteripitovelvollisuudesta vapautua. 1723 vuoden papiston erioikeuksissa säädetty vapautus, satun nimittäin sen tilapäisesti tuntemaan, perustui papiston valituksiin vuodelta 1719 ja sen johdosta annettuun hallituksen vastaukseen. Tällöin papisto pyysi, että sen jä-

senet saisivat vapautuksen luetteloiden kirjoittamisesta heidän omaintuntojensa suuremmaksi turvallisuudeksi, „till deras samvetens större trygghet“. Nähtävästi se silloinkin vain saman verran oli „omantunnon“ asia, kuin se nykyäänkin sitä on. Tämä asian oikeudellisesta puolesta.

Mitä kohtuussyihin tulee, niin minun mielestäni siinä suhteessa tuo lakivaliokunnan mietintö vuodelta 1888, johon äsken viittasin, ja joka on ainoa asiakirja, jossa juridiselta kannalta tätä kysymystä on käsitelty, antaa selvän vastauksen, viittaamalla siihen, että papisto ei ole yksin kirkon, vaan myöskin valtion palvelija ja evankelis-luterilainen papisto on juuri siitä syystä erityisen hyvillä tuloilla varustettu. Ja tiedämmehän, että juuri tästä syystä, pappien palkkausta uudelleen järjestettäessä äskettäin, kirkkoherrojen tuloista kovin hyvää huolta pidettiin.

Ed. Lilius: Papiston 16 päivänä lokakuuta 1723 vahvistettujen erikoisoikeuksien 8:s kohta on ollut, niinkuin täällä on jo huomautettu, erilaisten tulkitsemisien esineenä. Papiston kannan tässä asiassa on edustaja Mannermaa äsken esilletuonut, mutta papistonkaan keskuudessa tämä tulkinta ei ole ollut yksin vallitsevana ja vielä vähemmän maallikkojen keskuudessa. Lakivaliokunta ei suinkaan ole edustaja Mannermaan tässä esiintuomaa tulkintaa omaksunut, vaan on se, niinkuin selviää sen mietinnöstäkin ja siitä yhteydestä, jossa se tätä asiaa koskettele, aivan selvästi pidättäytynyt lausumasta mitään siitä puoleen tai toiseen. Se on ainoastaan tahtonut tässä yhteydessä huomauttaa tuosta seikasta ja niistä erimielisyyksistä, jotka tässä suhteessa ovat vallitsevia. Seikat, jotka ovat lakivaliokunnan päätöksen nyt puheena-olevassa kohdassa määränneet, ovat siis olleet, ei suinkaan oikeudelliset vaan enemmän soveliaisuusnäkökohdat. On pidetty, niinkuin täällä on jo huomautettu, kohtuuttomana velvoittaa pappeja, jotka ovat seurakunnan palvelijoita, seurakunnan kirjoihin merkitsemään henkilöitä, jotka eivät ole missään tekemisissä itse seurakunnan kanssa. Ja minusta on aivan luonnollinen tämä kanta. Minua ihmetyttää, että vasemmisto, joka yleensä ja tässä asiassa erittäinkin, niinkuin keskustelussa siviilivioliittolain säätämisestä on hyvinkin esille käynyt, on sillä kannalla, ettei se yleensä tahdo olla missään

tekemisissä papiston kanssa tällaisissa asioissa, tahtoisikin kuitenkin päästä papiston välityksellä seurakunnan kirjoihin merkityksi. Mutta se mikä tässä etupäässä määräsi valiokunnan kannan oli, kuten huomautin, etupäässä se käytännöllinen seikka, että täten luultiin voitavan vähitellen panna alulle meillä yleisesti kipeäksi tunnustettu tämän kysymyksen selvittely. Tällaisen siviilirekisterin vaatimattomammankin alullepanon kautta luultiin voitavan pikemmin saada tämä kipeä kysymys ratkaistuksi. Ja epäilemättä tulisikin vähitellen niin käymään olojen pakosta, kehityksen luontaisesta kulusta kehittyisi tästä vastedes täydellinen siviilirekisteri, ilman että olisi pakko nyt ryhtyä sellaisten suurten kustannusten suorittamiseen, joista täällä asiaa ensi kertaa käsiteltäessä ed. Vuorimaa, kentiesi vähän suurennellen, puhui. Täällä ed. Kotonen mahtipontisesti huomautti maalaisedustajille, että tässä olisi kysymys uusien virkamiesten luomisesta, uusien menojen synnyttämisestä. Minä tahdon huomauttaa, mitä valiokunta 29 sivulla tästä asiasta lausuu. Tässä ei suinkaan tarvitsisi käyttää mitään uutta virkakuntaa. Tässä minun nähdäkseni ei olisi tarvinnut väärennellen vedota maalaisten, usein väärinkäytettyyn mielialaan virkamiehiä vastaan, asia kun tässä on ehdotettu järjestettäväksi siten, että henkikirjurit ja kaupungeissa joku maistraatin jäsen saisi puheenalaisen tehtävän suorittaakseen. Siis menettelytapa, joka olisi yhtä huokea kuin yksinkertainen. Tämähän on käytännöllinen kysymys; voidaan jättää se papiston toimeksi, voidaan tehdä niinkuin lakivaliokunta mietinnössään on ehdottanut. Minä kuitenkin luulen, että asia saisi käytännöllisemmän ja paremman ratkaisun, jos se tulisi niin päätetyksi, kuin lakivaliokunta on sen ehdottanut ratkaistavaksi.

Ed. Malmivaara: Kirkonkirjat ovat luettelo evankelis-luterilaisen seurakunnan jäsenistä, seurakunnan jäseneksi taas siirrytään kasteen kautta. Aivan mahdotonta on kirkonkirjoihin merkitä muita kuin kastettuja. Edustaja Alkion täällä tekemä ilmoitus mahtanee johtua jostakin erehdyksestä. Minä en voi uskoa, että löytyy pappeja yhtään Suomessa, jotka olisivat voineet kastamattomia lapsia merkitä kirkonkirjoihin, mutta luulen ja tiedänkin, että löytyy pappeja, jotka ovat omasta halustaan laatineet erityisen luettelon kastamattomista lapsista. Muun muassa on eräs tämän Helsingin suomalaisen seurakun-

nan kirkkoherroista pitänyt sellaista erityistä luetteloa, ja siihen hänellä on ollut tietysti täysi oikeus. Käytännössä ei asia merkitse paljoa, sillä senlaisia kansalaisia meidän maassa ei liene kuin joku parisenkymmentä vielä tätä nykyä. Mutta periaatteellisista syistä ollaan tässä nyt vaikeasti ratkaistavan asian edessä, joka vaikeus aiheutuu siitä, että siviiliavioliittolaki on erotettu sisarestaan uskonnonvapauslaista. Jos edustaja Gyllingin ehdotus hyväksytään, niin muuttuu tämä asia kieltämättä perustuslainluontoiseksi ja on siinä tapauksessa lähetettävä perustuslakivaliokuntaan lausunnon saamista varten. Minä näistä syistä, vaikka pidänkin aivan mahdollisena, että papisto hyväntahtoisesti omasta aloitteestaan voisi ottaa mainittua luetteloa pitääkseen, olen pakotettu vastustamaan edustaja Gyllingin ehdotusta.

Ed. Kotonen: Niin kauan kun täällä siviiliavioliittokysymyksen yhteydessä oli puhe papiston suhtautumisesta erinäisiin raamatun käskyihin, niin kauvan papit kiltisti vaikenivat, mutta heti, kun siirryttiin taloudelliselle alalle ja jouduttiin oikeuskysymyksiin käsiksi, niin silloin he olivat kuin ampiaiset kaikkien kuninkaallisten kirjeitten, julistusten ja selitysten kimpussa. Se todistaa, miten toisaalta nuo raamatun käskyt ovat papeille jotenkin samantekeviä, niistä ei edes kannata antaa mitään selitystä, mutta kun tulee kysymykseen jonkun pienen palveluksen tekeminen valtiolle, niin ovat esillä kaikki vanhat lakikokoelmat.

Tässä nyt taas papisto aivan silmännähtävästi aikoo kiertää itselleen tuollaisen näennäisesti pienen edun, joita se aikojen kuluessa on itselleen kasannut. Sitä menettelyä se on seurannut kautta vuosisatojen ja sen menettelyn kukka, sen loistavin tulos on papiston puustelliasetus, joka on semmoinen seurakuntien riistämislaki, että sitä lukiessa melkein tulee epäilleeksi Jumalan olemassaoloa. On ollut hyvin huvittavaa kuulla, että tämän eduskunnan muka vapaamimmän porvarisryhmän edustaja on ottanut niin lämpimästi puoltaakseen näitä papiston aikeita ja selittänyt hyvin liikuttavasti niitä kohtuussyitä, jotka muka puolustavat tällaisen työtaakan vyöryttämistä pois papiston heikoilta hartioilta. Me olemme kuulleet usein ennen samallaista puhetta, mutta kun tämä edustaja väitti että muka siitä, ettemme yleensä tahdo olla erityisessä tekemisessä pappien kanssa, johtuisi,

että me myöskin olisimme velvolliset päästämään heidät vapaiksi kaikista velvollisuuksista, vaikka he säilyttävät itselleen kaikki edut, niin se ei ole enää mitään järkipuhetta.

Ed. Alkio: Ed. Malmivaaran lausunnon johdosta pyydän saada sanotuksi, ettei minun äskeinen lausuntoni perustu mihinkään erehdykseen, vaan tosiasioihin, ja siihen voin lisätä vielä, että kuolleenasyntyneistäkin lapsista on peritty ulosoton kautta kastemaksu (Vasemmalta: Hyvä!) Sellaistakin on tapahtunut tässä maassa. (Vasemmalta: Papisto nylkee! Puhemies: Hiljaa!).

Sen lisäksi pyytäisin vielä sanoa ed. Liliuksen selityksen ja samoin ed. Malmivaarankin lausunnon johdosta, että kyllä minä käsitan kirkonkirjat hiukan toisella tapaa. Ne eivät ole tässä maassa ainoastaan luettelo luterilaisen seurakunnan jäsenistä, vaan ne ovat myös luonnollisesta syystä, mikä johtuu siitä, että kirkko on yhteydessä valtion kanssa, samalla alkuaan ainakin ja vielä tänä päivänä jonkinlainen siviilirekisteri tämän valtion jäsenistä. Ja niin kauvan kuin luterilainen kirkko on tässä maassa valtiokirkkona, ovat luterilaisen kirkon papit myös valtion virkamiehiä, samalla kuin he ovat luterilaisen kirkon virkamiehiä. Siltä kannalta katsoen on minusta vallon selvää, ettei tapahdu mitään perustuslain rikosta, jos tämä asia lähetetään takaisin lakivaliokuntaan muodostettavaksi siihen suuntaan, kuin ed. Gylling on ehdottanut.

Ed. Rosenqvist: Enligt min mening kunde den lutherska kyrkans prästerskap gärna frivilligt åtaga sig en sådan registerföring, hvarom här nu är fråga. Men en annan sak är, om detta prästerskap mot sin vilja kan tvingas därtill. Denna fråga är allt annat än lätt löst och beträffande den kunna meningarna vara delade. Såsom lagutskottets ordförande redan visat, så har man vid ärendets tidigare behandling i vår landtdag ställt sig på den ståndpunkt, att man icke kan, åtminstone icke bör, tvinga prästerskapet därtill, och det är samma ståndpunkt, som äfven lagutskottet vid denna landtdag har iakttagit.

Ed. Malmivaara: Minä en tiedä syitä, joitten tähden muut täällä olevat papit ovat vaienneet, kun ed. Kotonen on selittänyt täällä raamattua, mutta omani tiedän. Minä olen vaiennut

siitä syystä, että minä pidän Jumalan sanaa siksi pyhänä ja korkeassa arvossa, etten tohdi vetää sitä sellaisen käsittelyn alaiseksi.

Mitä tulee ed. Alkion väitteeseen, että jossain olisi kannettu kastamattomasta lapsesta kaste-maksu, olin minä tilaisuudessa yksityisesti häneltä juuri saamaan tietää, että sellainen tapaus on todellakin tapahtunut Laihialla.

Mutta minusta tämä ei ole mikään naurettava tapaus, kuten vasemmisto näkyy oletavan, vaan on se ilmeinen erehdys, sillä nykyaikana ei kastetoimituksesta enää ole mitään maksua. Siinä on tullut kaksinkertainen erehdys asianomaiselle papille. Ja kaikkein vähimmin tätä sopii esittää minään todistuksena papiston surkeasta tilasta, kun jokaisen täytyy olla tietoinen siitä, että koko asia on johtunut erehdyksestä.

Minä en tahdo enemmän puhetta jatkaa. Omituisen vaikutuksen tekee, että tällaisia asioita täällä välttämättä täytyy vetää naurun alaisiksi. Minusta ne ovat siksi vakavia, että niistä voisi arvokkaastikin keskustella.

Ed. Mannermaa: Muutamien edellisten puhujain lausunnoista saa sen käsityksen, että papiston selvä velvollisuus on merkitä kirjoihin kastamattomia lapsia ja en tiedä ketä kaikkia muita luterilaisen seurakunnan ulkopuolelle kuuluvia henkilöitä. Tässä nyt on kyseessä muka vain papiston vapauttaminen jostakin velvollisuudesta, joka heillä tähän saakka on ollut; papisto käyttää tässä jotakin keinoa pujotellakseen irti tuollaisesta velvollisuudesta, ja lakivaliokunta on muka antautunut — en tiedä mistä syystä — samaan peliin.

Ettei ole asianlaita näin, käy kyllin selville jo siitä, mitä edellä esitin. Voidaanhan tässä mainita, että on ollut tässä maassa useampia tapauksia, että yksityisiä pappeja on tahdottu velvoittaa merkitsemään kirkonkirjoihinsa seurakuntaan kuulumattomia henkilöitä, ja että tällaisia vaatimuksia heitä vastaan on ajettu läpi aina korkeimpiin virastoihin saakka, ja tulos on joka kerta ollut sama, nimittäin, että papistoa ei ole voitu siihen velvoittaa. Asiain nykyinen tila on selvästi siis se.

Kun edustaja Alkio puhui siihen suuntaan, että papisto voisi hyväntahtoisesti luopua erioikeuksistaan, ja että sentähden tässä ei tarvitsisi tulla kysymykseen perustuslain muutos- tai selityskysymystä, niin se oikeastaan ei vastausta kaipaisi. Eihän tässä ole kysymys mistään hy-

väntahtoisesta luopumisesta taikka edes sellaisen mahdollisuudesta. Valtiopäiväjärjestyksen 60 §:ssä kerta kaikkiaan säädetään, missä järjestyksessä perustuslakia on säädettävä, muutettava, selitettävä tai kumottava. Saman pykälän viimeisessä momentissa nimenomaan sanotaan, että säätyjen erioikeuksista on voimassa, mitä ylempänä perustuslaista on säädetty. Tätä järjestystä täytyy seurata. Useampien puhujain lausunnoista asiassa käy kyllin ilmi, että asia on ainakin monimutkainen, mitä tulee sen perustuslainluonteeseen. Jo siitä täytyy seurata, että sitä ei voida ratkaista vasemmiston ehdotamaan suuntaan, ilman että se tulee perustuslakitietä selitetyksi. Perustuslain muuttaminen tai selittäminen siinä on kyseessä kuin onkin.

Kohtuudesta tietysti on eri henkilöillä eri mielipiteet, mutta joka vähänkin tuntee kirkollisen kirjanpidon entisyyttä sen ensimmäisestä alusta saakka, se tietää, että ne kirjat ovat poikkeuksetta olleet ja yhä tänä hetkenä ovat yksinomaan evankelisluterilaisen seurakunnan kirjoja sen jäseniä varten. Kohtuutonta on niitä muuna pitää.

Ed. Vuorimaa: Suomen luterilaisen seurakunnan papisto on seurakunnan palvelija ja ilman seurakunnan lupaa eivät sentähden sen palvelijat voi myöskään ottaa sen rekisteriin henkilöitä, jotka eivät ole kastetut, jotka, toisin sanoen, ovat pakanoita. (Naurua vasemmalta). Niin, kaikki, jotka eivät ole kastetut, ovat kristillisessä käsityksessä pakanoita, ei sille tarvitse nauraa. Että papistoa voidaan pakottaa pitämään silti rekisteriä, se riippuu siis seurakuntien tahdosta, mutta seurakuntien lakiasäättävä organisi on kirkolliskokous. Sentähden täytyy kirkolliskokouksen ensin päättää siinä, ennenkuin valtiopäivät voivat mitään lakia hyväksyä. Vapaaehtoisesti voivat papit kyllä yksityisinä henkilöinä pitää mitä rekisteriä tahansa ja minä puolestani olen taipuvainen sitä pitämään, mutta mitään lakia ei voida heille siitä määrätä. Mutta koska tästä asiasta näyttää olevan eri mieliä, niin minä ehdottaisin, että tämä asia, ennenkuin se ratkaistaan, lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan, että se antaisi perustellun lausuntonsa siitä.

Ed. Alkio: Minä en pidä sopivana, että edustaja Malmivaara on täällä tuonut esiin seurakunnan nimen, — jonka minulta yksityisesti

sai tietää, — siitä syystä ettei se ollut julaistavaksi tarkoitettu. Lausun tämän siitäkin syystä paheksuen, että niitä esimerkkejä, joita edellisessä lausunnossani toin esiin, on useista muistakin seurakunnista olemassa. Mutta tässä samassa lausunnossa hän kohdisti „erehdyksen“ syyn papistoon.

Näin ollen siis oikeastaan syytös, että minä olin erehtynyt, on näin peruutettu.

Edustaja Mannermaa äskeisessä lausunnossaan arvelen, että minä olin vedonnut papiston hyväntahtoisuuteen, huomautti, että on turhaa siihen vedota, koska perustuslaki nimenomaan estää, ettei papisto voi hyväntekeväisyyttä erioikeuksiensa kustannuksella harjoittaa. Jos asian laita on sillä tavoin, niin sittenhän ei auta mikään muu kuin pakottaminen; ja siihen kai on myös keinoja olemassa. Mutta minä olen käsitellyt tämän asian sillä tavoin että, jos papisto tahtois ymmärtää nykyisiä tarpeita tämän kansan keskuudessa, niin se hyvällä tahdolla voisi myöskin välttää niiden ristikohtain kehittymistä, jotka tänäkin iltana ovat osottautuneet yhä vain kärjistymistään kärjistyvän.

Ed. Tulikoura: Minä kannatan edustaja Vuorimaan ehdotusta, että kysymys lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Gylling: Minä en tahdo edustaja Vuorimaan ehdotusta kannattaa, mutta mahdollisesti voisi sillä olla hyväkin puolensa. Pyydän nimittäin huomauttaa siitä, että ainoa kerta, milloin tätä rekisterikysymystä on juridiselta kannalta käsitelty, tapahtui se vuonna 1888 eriuskolaislakia valtiopäivillä käsiteltäessä lakivaliokunnassa, ja että valiokunnan puolesta annettiin silloin se lausunto, että papiston tulee kysymyksessään olevia rekisterejä pitää, jos hallitus niin määrää. Lakivaliokunnan puheenjohtajana oli silloin sama mies, joka nyt on perustuslakivaliokunnan puheenjohtajana, vapaaherra Wrede.

Ed. Lilius: Kyllä minäkin puolestani tahtoisin vastustaa ed. Vuorimaan ehdotusta. Se vain viivyttäisi asiaa ja olisi vaara, jos se hyväksyttäisiin, että tässä suhteessa mahdollisesti ei mitään ratkaisua tulisi eduskunnan puolelta tehdyksi näiden valtiopäiväin koossaoloaikana. Ja tämä asia on siksi kipeä, että se vaatii jotain ratkaisua. Ja ratkaisu, jonka lakivaliokunta on puolestaan ehdottanut, on niin yksinkertainen

ja selvä, että luulisi kaikkien, joilla ei ole enakkoluuloja, voivan yhtyä sitä kannattamaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tehdyt muutosehdotukset koskevat ainoastaan jälkimäistä 29:n neljällä sivulla olevaa pontta. Edelliseen pontteen nähden ei ole tehty mitään muutosehdotusta. Minä ehdotan ponnit hyväksyttäväksi erikseen.

Ensimmäistä pontta vastaan, joka löytyy valiokunnan mietinnön sivulla 28, ei ole tehty mitään muutosehdotusta. Tämä osa mietintöä hyväksyttäne?

Tähän vastataan myöntävästi.

Puhemies: Mitä taasen tulee sivulla 29 olevaan toiseen pontteen on edustaja Gylling saaden kannatusta ehdottanut, että eduskunta palauttaisi mietinnön lakivaliokuntaan kysymyksessä olevan anomusponnen uudelleen muodostamista varten sellaiseksi, että siinä anottaisiin hallitusta ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin evankelis-lutherilaisen papiston velvoittamiseksi pitämään rekisteriä myös niistä Suomessa asuvista henkilöistä, jotka eivät ole merkityt evankelis-lutherilaisen tai kreikkalaiskatolisen kirkon tai laillistettujen eriuskolaisseurakuntien rekistereihin. Mutta sen jälkeen kun tämä ehdotus on tehty, on edustaja Vuorimaa edustaja Tulikouran kannattamana ehdottanut että asia, mikäli se koskee puheenalaista pontta, lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten, ennenkuin eduskunta päättäisi asiallisesti mitään itse ponnesta. Tämä ehdotus, jos se hyväksytään, on sitä laatua, että se keskeyttäisi tämän ponnin asiallisen käsittelyn. Siitä on siis ensinnä äänestettävä. Sen jälkeen voidaan vielä jatkaa asian käsittelyä, jos tahdotaan.

Äänestys ja päätös:

1) Äänestys asiallisen käsittelyn jatkamisesta tai edustaja Vuorimaan ehdotuksen hyväksymisestä.

Ken tahtoo jatkaa ponnin asiallista käsittelyä, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Vuorimaan ehdotuksen mukaan asia lähetettävä perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; ed.

Vuorimaan ehdotus siis on hylätty ja tulee jatkettavaksi asian asiallista käsittelyä.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Nybergh: Minä pyydän vielä saada lausua pari sanaa. Tässä ei ole kysymys mistään lainlaadinnasta. Tässä on kysymys, että hallitukselta pyydetäisiin toimenpidettä, nimittäin sellaista toimenpidettä, että kastamattomat lapset tulisivat rekisteriin pannuiksi. Onko nyt mitään syytä olettaa, että kun hallitus 12 vuotta sitten ja silloinen eduskunta asettuivat yksimielisesti sille kannalle, että näistä henkilöistä ei olisi pappien vaan erityisen siviiliviranomaisen velvollisuus pitää rekisteriä, onko nyt, kysyn minä, minkäänlaista syytä olettaa että, jos eduskunta tekee tällaisen pyynnön, jonka edustaja Gylling ja muut ovat ehdottaneet, hallitus siihen voisi suostua. Ei minun nähdäkseni mikään hallitus, ei nykyinen eikä toisellainakaan, voisi suostua sellaiseen menettelyyn, että asetuttaisiin aivan vastakkaiselle kannalle kuin se, mille 12 vuotta sitten sekä hallitus että eduskunta asettui.

Keskustelu lakivaliokunnan mietinnön 29 sivulla olevasta toisesta ponnesta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puheenalaista toista ponnista vastaan on edustaja Gylling tehnyt ehdotuksen, jonka äsken luin. Tulen nimittämään sitä edustaja Gyllingin ehdotukseksi. On siis äänestettävä valiokunnan mietinnön ja edustaja Gyllingin ehdotuksen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on edustaja Gyllingin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 99 jaa- ja 90 eia-ääntä; ed. Gyllingin ehdotus siis on hylätty ja käsiteltävänä oleva ponsi on hyväksytty.

Puhemies: Asia on siis loppuun käsitelty myös mikäli on kysymys lakivaliokunnan mietinnön 28 ja 29 sivuilla olevista ponsista.

2) Teitten tekeminen ja kunnossapito maalla sekä tieveron maksaminen ja sen käyttäminen.

Esitetään suuren valiokunnan mietintö n:o 2 a ja otetaan jatkuvan toisen käsittelyn alaiseksi siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 2 ja laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty ed. Torpan y. m. eduskuntaesitys n:o 24, joka sisältää ehdotuksen asetukseksi a) teitten tekemisestä ja kunnossapidosta maalla sekä b) tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä.

Puhemies: Kun suuri valiokunta mietinnössään n:o 2 a puoltaa eduskunnan aikaisemmin toisen käsittelyn kestäessä tekemää päätöstä, on eduskunnan silloin tekemä päätös siis täten lopullisesti, toisessa lukemisessa hyväksytty.

Tämän asian toinen käsittely on siis päätynyt.

3) Välikysymys kansakouluntarkastaja A. Sadovnikowin erottamisesta kansakouluntarkastajavirastaan.

Sihteeri lukee seuraavan välikysymyksen:

Suomen Eduskunnalle.

Viime maaliskuun 28 p:nä tekemällään päätöksellä on Keisarillisen Senaatin Talousosasto ilman laillista tutkintoa ja tuomiota virastaan erottanut kansakouluntarkastaja A. Sadovnikowin, jolle ei edes suotu tilaisuutta selityksen antamiseen. Erottamisen syyt lienevät, mikäli julkisuudessa on kerrottu, etsittävät tarkastaja Sadovnikowin kansakouluntarkastajalle kuuluvan virkatoiminnan ulkopuolelta. Sittenkun nim. tarkastaja Sadovnikow, joka kuuluu kreikkalais-katoliseen hengelliseen säätyyn, oli pyytänyt eroa pappisvirastaan, oli Pyhä Synodi, suostuen tähän eronpyyntöön, selittänyt venäläisen lain nojalla tarkastaja Sadovnikowin kymmenen vuoden ajaksi menettäneen oikeuden olla valtion viroissa, minkä jälkeen Viipurin kreikkalaiskatolinen hengellinen konsistori esitti Senaatille, että tarkastaja Sadovnikow joko erotettaisiin kansakouluntarkastajavirastaan tahi siirrettäisiin johonkin toiseen lääniin. Asiata Senaatissa käsitellessä päätti Senaatti, kuten jo on mainittu, erottaa tarkastaja Sadovnikowin hänen kansakouluntarkastajavirastaan.

Jos Senaatti, kuten julkisuudessa on näkynyt, on perustanut tarkastaja Sadovnikowin erottamisen edellämainittuun Pyhän Synoodin päätökseen, niin on tällaiseen perusteeseen nojautuminen jo itsessään niin törkeä lainloukkaus, että se on omiansa hämmästyttämään nykyisenkin hallitussuunnan vallitessa, jonka aikana on tapahtunut mitä räikeimpiä laittomuuksia. Pyhän Synoodin päätös ei voi olla sovellettavissa Suomen valtiovirkaan, johon pääsemisen ja pysymisen edellytykset ovat määrättyt yksinomaan Suomen omassa lainsäädännössä. Mutta tähän katsomatta on tarkastaja Sadovnikowin erottaminen jo sellaisenaan mitä jyrkimmässä ristiriidassa Suomen perustuslakien kanssa. 1772 vuoden Hallitusmuodon 2 §:ssä säädetään m. m.: „Kuninkaan tulee hallita Waltakuntaansa, niinkuin Ruotsin laki sanoo, hänen eikä kenenkään muun, oikeutta ja totuutta vahvistaa, rakastaa ja varjella; mutta nurjuutta ja vääryyttä kieltää, hävittää ja polkea; kenenkään henkeä ja kunniaa, ruumista ja onnea turmelematta, jollei hän laillisesti ole syynalaiseksi todistettu ja tuomittu“. Ja 4 §:ssä valtiopäiväin päätöksessä kesäkuun 23 p:ltä 1786 on selitetty „että Onni sana, joka löytyy Hallitusmuodon 2 §:ssä, käsittää myöskin Wiran eli Palveluksen; niin ettei ketään Wirka- eikä Palvelusmiestä, eli Sotilas-, Siviili- eikä Kirkollisviroissa, saa ilman Laillista tutkimusta ja tuomiota asianomaisessa oikeudessa erottaa Wirasta eikä Palveluksesta“. Edelleen sanotaan 1789 vuoden Yhdistys- ja Vakuuskirjan vahvistuksessa: „Ja on tässä muistettava, etteivät ketkään tuomarit ylemmissä ja alemmissä oikeuksissa, eivätkä myöskään ketkään vähäisemmät virkamiehet, joilla ei ole luottamusmiehen arvoa tahi osaa lääninhallituksessa, ole laillisetta tutkimusta ja tuomiota, lain- ja sota-asetusten mukaan, virkojansa menettävät“. Siinäkin tapauksessa että tarkastaja Sadovnikow olisi tehnyt itsensä syypääksi rikokseen, mitä tietääksemme ei ole väitettykään, ei häntä olisi voitu ilman laillista tutkintoa ja tuomiota virastaan erottaa.

Edelläsanotun nojalla pyydämme kunnioittaen Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n mukaisesti Eduskunnan suostumusta saadaksemme esittää Senaatin asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

„Mistä syystä ja minkä lainsäädännön nojalla on Keisarillinen Senaatti vasten Hallitusmuodon 2 §:ssä ja Yhdistys- ja Vakuuskirjan vahvistuk-

sessä annettuja säännöksiä erottanut kansakouluntarkastaja A. Sadovnikowin hänen virastaan?“

Helsingissä huhtikuun 6 p:nä 1911.

P. Ahmavaara.	Onni Talas.
Arthur Castrén.	Santeri Alkio.
J. Kurikka.	A. Hänninen.
Juho Lallukka.	Anton Kotonen.
Erkki Pullinen.	Matti Poutiainen.
U. Lindelöf.	K. K. Pykälä.

Asia pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksesta huomispäivänä pidettävään täysi-istuntoon.

4) Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1909,

jonka eduskunnalle on antanut Keisarillisen Suomen Senaatin Valtiovaraintoimituskunta ja joka viimeksi kuluneen maaliskuun 28 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle saman kuun 31 päivän täysi-istuntoon, mutta silloin jäi käsittelemättä ja on siirtynyt tähän istuntoon, esitetään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Ensimmäisen varapuhemiehen Söderholmin johtaessa puhetta tapahtuu asiasta seuraava

Keskustelu:

Ed. Renvall: Olisi kylläkin syytä kosketella monta kohtaa tässä valtiovarain tilan kertomuksessa, jotka koskevat valtiollisia olojamme, mutta minä en kuitenkaan tahdo siihen nyt käydä. Ne moitteet, jotka ovat hallitusta vastaan jo esitetyt tämän eduskunnan aikana, ovat olleet niin monet ja koskevat niin laajoja aloja, että minä en tahdo vielä lisätä tätä yhteismoitetta. Minä sen sijaan tahtoisin kiinnittää huomiota erääseen puoleen meidän valtiotalouttamme. Minä tarkoitan meidän kruununmetsiemme hoitoa ja sitä suuntaa, mikä viimeisinä aikoina on siinä ollut huomattavana.

Kuten tunnettu, Suomen kruununmetsät, jotka vielä koko 1860-luvulla, yhtä ainoata vuotta lukuunottamatta, tuottivat tappiota, ovat sittemmin vähitellen alkaneet tuottaa yhä suurempia voittoja. 70-luvulla tuottivat kruununmetsät

keskimäärin vuosittain noin $\frac{1}{4}$ miljoonaa, seuraavana 10-vuotiskautena eli 80-luvulla tuottivat ne noin $\frac{1}{2}$ miljoonaa vuosittain, 90-luvulla jo puolitoista miljoonaa ja 5-vuotiskautena 1890—1904 oli voitto keskimäärin 3,800,000 markkaa, 1905—09 oli voitto noussut 5,500,000. Vuonna 1910 oli voitto jo 8,500,000 markkaa. Tältä viimeksi mainitulta vuodelta tekivät kruununmetsien tulot kaikkiaan noin 12,700,000 markkaa ja kokonaismenot nousivat päälle 4 miljoonan.

Jo puhtaasti finanssikannalta on siis syytä yhä suuremmalla tarkkuudella seurata kruununmetsien hoitoa, ja valtiovarainvaliokunta onkin jo edellisillä valtiopäivillä kokolailla perusteellemmin kuin aikaisemmin tätä asiaa koskellut.

Minä pyydän kuitenkin saada vielä lyhyesti huomauttaa eräistä seikoista. Ensiksikin pyydän kuitenkin muutamien sanoin ja numeroin selvittää, miten se kaunis finanssitulos on saatu aikaan, josta äsken puhuin antaakseni sitten muutamia periaatteellisia viittauksia, joitten mielestäni tulisi olla valtion järkipäiväisen metsätalouden suunnan määrääjinä.

Kuten valtiovarain tilasta annetusta kertomuksesta ilmenee, olivat vuonna 1909 kruununmetsien tulot miltei samat kuin v. 1908, mutta sen sijaan menot v. 1909 noin 870,000 markkaa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Suurin osa tästä menojen lisäyksestä johtuu puumääräin hankkimisesta valtionrautateille. Vuonna 1908 tekivät nämä menot nimittäin noin 815,000 markkaa, mutta nousivat ne vuonna 1909 1,300,000 markkaan eli miltei puolen miljoonaa korkeammalle kuin edellisenä vuonna. On muuten huomattava, että tämä menoerä on suurin kruununmetsien finansseissa, tehden noin $\frac{1}{3}$ kaikista menoista. Menot varsinaisiin metsänhoitotöihin, jotka tekevät lähes $\frac{1}{4}$ kaikista menoista, ovat myös nousseet 692,000 markasta v. 1908 873,000 markkaan v. 1909 eli siis kaikkiaan 180,000 markalla yhtenä vuonna. Nämä menot johtuvat kuitenkin yhä tarmokkaammasta työstä kruununmetsissä. Tämä käy ilmi siitä, että maksettujen päivätoiden luku kahdessa vuodessa 1907—1909 on kasvanut kaksinkertaiseksi eli 251,000:sta 505,000:een.

Vihdoin johtuu menojen lisäys kolmanneksi metsänvartijain ja työnjohtajain palkkojen parantamisesta. Nämä palkkamenot tekivät vuonna 1908 197,000 markkaa, mutta vuonna 1909

315,000 markkaa. Ne olivat siis lisääntyneet noin 120,000 markalla. Mainitsemaini kolmen menoerän lisäykset tekivät siis yhteensä 700,000 markkaa. Kuten tästä näkyy, johtuvat metsähallinnon lisääntyneet menot pääasiallisesti joko valtion metsätalouden laajenemisesta tai palveluväen toimeentulon parantamisesta, josta menojen lisäyksestä aikanaan kruununmetsänhoidolle koitunee joko suoranaisesti tai välillisesti vastaava hyöty.

On selvää, että kruununmetsäpolitiikkamme tärkeimpänä päämääränä tulee olla valtion arvokkaan metsäpääoman saattaminen eniten hyötyä tuottavaksi. Kruununmetsäin hoito meillä on laaja afääriliike, jota on kannattavaisuusperiaatetta silmällä pitäen hoidettava. Että siihen onkin pyritty, ja että jo on suhteellisesti pitkällekin päästy, senhän todistavat jo mainitsemani numerot, ja sen todistaa myös se, että valtion puhdas tulo kasvullisesta metsämaasta, joka vielä 1898 laskettiin 34 penniksi hehtaarilta, teki vuonna 1907 1 markka 40 penniä.

Niin ilahduttavaa kuin onkin tämä tulos, ei kuitenkaan metsäpolitiikan tärkeimpänä silmämääränä voi olla tulojen ja voiton nostaminen hetkellisesti, vaan suurempien tulojen ja suurempien voittojen jatkumisen turvaaminen. Metsäpolitiikallamme on tulevaisuus vielä tärkeämpi kuin nykyisyys.

Järkipäiväiselle metsänhoidolle on kuitenkin välttämätöntä etupäässä, että tunnetaan ne metsävarat, mitkä kruununmetsissä ovat. Kuten valtiovarainvaliokunta vuonna 1909 toisilla valtiopäivillä mainitsee, niin arvosteltiin kruununmetsien varat 1860-luvulla noin 13,800,000 puuksi. Vuodesta 1883 jatkuneen järjestelmällisen arvioimisen mukaan arveltiin kruununmetsissä olevan 44 $\frac{1}{2}$ miljoonaa sahapuuta ja 55,400,000 hirrenaihetta, eli yhteensä 100,000,000 puuta. Vuodesta 1905 on sitten toimitettu uusi metsänhoidontarkastus, ja tämä tarkastus on mitä hämmästyttävimmässä määrässä paljastanut, kuinka vähäsen tunnetaan kruununmetsiemme todellisia varoja. Minä pyydän saada mainita muutamia esimerkkejä tästä.

Vuosina 1888—1893 toimitetussa Pyhäjoen hoitoalueen metsävarain arvostelussa oli tulokseksi saatu 30,000 sahapuuta ja 88,600 hirrenaihetta eli yhteensä 118,600 puuta. Metsänhoidontarkastaja taas laski v. 1904 442,500 puuta. Haapajärven hoitoalueella laskettiin vuosina 1888—1904 556,000 puuta; metsänhoidon-

tarkastaja taas 1905, siis vuosi sen jälkeen kuin tämä edellinen arvostelu oli päättynyt, huomasi, että siellä oli puita 1,354,000. Kuivaniemen hoitoalueella laski metsähera v. 1886 löytyvän 55,000 puuta; metsänhoidontarkastaja taas löysi v. 1908 sieltä 836,000 puuta. Simon hoitoalueella samaan aikaan arvosteli metsänhoitaja metsävarat 105,000 ja tarkastaja vuonna 1906—1907 1,054,000:ksi. Lisälmella loppui metsänhoitajan arvostelu vuonna 1902 ja tulos oli 500,000 puuta, tarkastaja löysi sieltä yli miljoonan. Samallaisia tietoja on Parkanosta ja Yläneeltä. Ne osottavat kaikki, että perin vailinaisesti tunnetaan, mitä todellakin kruunu metsissään omistaa. On sentähden mielestäni varsin paikallaan, että metsähallitus yhä suuremmassa määrässä on alkanut käyttää rahoja kruunun metsävarojen todelliseksi arvioimiseksi. Vuonna 1909 on se käyttänyt noin 215,000 markkaa metsän arvioimiseen ja metsänhoidon järjestämiseen ja olisi mielestäni suotava ja paikallaan, että tätä työtä jatkettaisiin, yhä tarmokkaammin vietäisiin eteenpäin, sillä vasta sen jälkeen kuin on saatu edes osapuilleen tietää, mitä todellakin on kruununmetsissä varoja, vasta sen jälkeen voidaan puhua järjestelmällisestä kruununmetsäin hoidosta. Se tarkastus mikä tähän asti on toimitettu, on kuitenkin jo nyt sen tuloksen aikaansaanut, että me tiedämme, että kruununmetsät vaatimalla vaativat paljon runsaampia hakkuita, kuin mitä tähän asti on tapahtunut. Suuremmat hakkuut eivät vähentäisi vaan lisäisivät tulevaa metsäpääomaa ja valtion tulee pyrkiä saattamaan metsänsä yhä runsaammin tuottaviksi. Tämän päämäärän voittamiseksi vaaditaan metsien nuorentamista, perkaamista, hakkuualojen raivaamista ja karsimista, joihin tarkoituksiin metsähallitus viime vuonna on käyttänyt kaikkiaan 75,000 markkaa. Siihen kuuluu myöskin vesiperäisten maiden kuivattaminen, johon mainittuna vuonna on käytetty ainoastaan 25,000 markkaa. Olisi mielestäni täysin paikallaan, että valtio vielä paljon suuremmassa määrässä kuin tähän asti ja mitä nämä numerot osottavat, uhraisi varoja tähän tarkoitukseen. Koko Suomessahan on havaittavissa metsämaiden soistumista, joka uhkaa laajalti valtionkin metsäpääomaa. Mielestäni olisi käytettävä kruunun metsävaroja yhä suuremmassa määrässä laajaan ja tarmokkaaseen työhön kruunun omien laajojen vesiperäisten metsämaiden kuivattamiseen, se on toisin sa-

noen, kasvavan metsäalan lisäämiseen ja ole-massa olevan metsäalansa suojaamiseen.

Mutta yhtä tärkeätä kuin on vesiperäisten metsäpääomain pysyttäminen ja kartuttaminen on kruunun metsävarain kaupaksi saaminen. Tässä kohden on huomattava, että kruunun metsät sijaitsevat suhteellisesti hyvinkin epäedullisesti. Vaikka onkin varmaa, että kasvava puutavaran kysyntä tulee tulevaisuudessa teke-mään yhä uusia aloja kruunun metsistä kannat-tavalle metsähoidolle sopiviksi, täytyy valtion jo nyt yhä laajemmassa määrässä ottaa harkitakseen, millä tavalla se voi saada jatkuvasti metsävaransa myydyksi. Valtion täytyy ennen kaikkea huolehtia siitä, että se saa varmoja ja jatkuvia kuluttajia. Valtio ensiksi itse on suuri puutavaran kuluttaja. Kuten minä jo lausuin, ovat kruunun metsät vuonna 1909 suuressa määrin hankkineet polttoainetta rautateille. Kuitenkin kuuluu, että rautatiehallitus ei ole varsin suosiollinen tälle asialle. Olisi kuitenkin kruu-nunmetsien hoidon kannalta perin tärkeätä, että valtion rautatiet samassa määrin ja vielä enem-män kuin tähän asti ottaisivat polttoaineitaan kruunun metsästä, sillä kruunun metsät sisältä-vät yllin kyllin sellaista puutavaraa, joka tällai-sen tarkoitukseen sopii. Vaikkapa voitaisiin osottaa, että polttoaineen hankkiminen kruunun-metsästä ei olisi kaikin puolin niin taloudelli-sesti edullinen rautateille kuin ehkä jonkun muun polttoaineen käyttäminen, niin ei ole mahdo-tonta, että kruunun metsät tyytyisivät pienem-pään voittoon kuin mitä nykyään lasketaan. Nykyään kruununmetsistä lasketaan voittoa 73,4 penniä kuutiometritä. On pienempi merkitys valtion raha-asiaihin hoidolle sillä, pannaanko tämä kruununmetsien laskettu voitto polttopuista pie-nemmäksi, sillä lopullisestihan se on valtiolle yhdentekevää, kummassako taskussa se pitää rahansa, onko kruunun metsät vähemmän tuot-tavia vai saavatko rautatiet halvemmalla poltto-aineensa.

Mutta ei sillä hyvä, että on katsottava, että kruunu itse hankkii tarvitsemansa polttoaineet kruununmetsistä, vaan on metsähallituksen kruu-nun metsävarojen hoitajana katsottava, että myöskin muu puutavara saa pysyväistä menekkiä, että myöskin sellaiselle puutavaralle hanki-taan pysyvää kulutustarvetta, että siellä, missä tällaista kulutustarvetta on, sitä ylläpidetään, missä sitä ei ole, sitä synnytetään ja kehitet-tään. Mielestäni tulisi sentähden metsähallinnon

yhä laajemmassa määrässä ruveta käyttämään konsessionijärjestelmää. Antamalla edullisilla ehdoilla yksityisille yritteliöille oikeuden saada kruununmetsistä sovitusta hinnasta useampina vuosina raaka-ainetta, on pyrittävä luomaan uusiakin raaka-ainetta kuluttavia teollisuuslaitoksia. Pääasiassa olisi katsottava, että tällaiset konsessionit annettaisiin vain liikkeille, jotka sitoutuisivat laajentamaan jo olemassaolevia teollisuuslaitoksia tai perustamaan aivan uusiakin. Etuoikeus olisi mielestäni annettava sellaisille laitoksille, jotka ovat enemmän rahaa sitoneet liikkeihinsä, sillä mitä enemmän rahaa on joihinkin teollisuusyrityksiin pantu, sitä suurempi varmuus on siitä, että sen kulutustarve myöskin pysyy jatkuvana. Sen sijaan olisi mielestäni hylättävä sellaiset konsessionit, jotka tarkoittavat ulkomaalaisten hyödyttämistä kotimaisen teollisuuden kustannuksella. Työansio on turvattava omille kansalaisille eikä ole mitään syytä suosia ulkomaalaisia kilpailijoita. Vaikeina liikeaikoina tulisi valtion, pitäen silmämääränä kulutustarpeen jatkuvaisuutta, tukea huojennuksilla niitä teollisuuslaitoksia, joita se on saanut syntymään tai laajentumaan, ja jättää hyvinä aikoin korvattavaksi, mitä nämä huojennuksukset mahdollisesti ovat valtiolle tulleet maksamaan.

Metsähallitus onkin viime vuosina alkanut sovelluttaa tätä konsessionijärjestelmää. Vuonna 1909 annettiin tällainen konsessioniyhtiölle, joka omistaa Seittenkarin sahan lähellä Haaparantaa. Konsessionin käsittää neljä vuotta ja yhteensä 450,000 sahatukkia. Jos kohta yhtiö lienee suurimmaksi osaksi suomalainen ja joskin se rakensi uudestaan sahalaitoksensa, voi olla kuitenkin kyseenalaista, oliko terveen talouspolitiikan kanssa sopusoinnussa se, että annettiin konsessionin luoda kotimaiselle teollisuudelle kilpailukykyinen teollisuuslaitos rajojemme ulkopuolelle. Samoilla seuduilla annettiin 1910 toinen konsessionin, joka käsittää miljoonan sahapuuta ja kestää 10 vuotta. Hinta on määrätty ja vaihtelee hoitoalueen etäisyyden mukaan. Tosin lienee alussa ollut sovittu, että uusi sahalaitos on perustettava, mutta sittemmin metsähallitus lienee suostunut siihen, että konsessioninsaaja Tornion edustalla sijaitsevan Kuusiluodon sahan uudestaan rakensi ja laajensi. Lisäksi on vielä näinä päivinä uusi konsessionisopimus metsähallituksessa allekirjoitettu ja sekin käsittäen miljoonan puuta ja 10 vuoden

ajan sekä muutoinkin tehty samoilla ehdoilla kuin edellinen. Tällöinkin oli ensin kysymyksessä, että oli perustettava uusi sahalaitos, mutta lienee nyt siitäkin luovuttu, ja on ainoastaan määrätty, että vanha saha on määrättyjen vuosien, luullakseni kolmen vuoden kuluessa, saatettava sellaiseen kuntoon, että sen tuotantokyky nousee 12,000:een standarttiin vuodessa. Vuonna 1909 teki metsähallitus myös toisen konsessionisopimuksen, joka käsitti 35,000 kuutiojalkaa paperipuuta vuosittain neljän vuoden kuluessa. On määrätty eri hinta kuorituista ja eri kuorimattomista puista. Ehtona tälle konsessionille oli, että Kajaaniin perustetaan puuvanuketehdas, ja onkin se tämän konsessionin kautta tullut perustetuksi.

Kuten näistä tiedoista jo ilmenee, on metsäpolitiikkamme aivan viime vuonna astunut uudelle uralle. Nämä muutamat konsessionit, joita on tehty, osottavat, että metsähallitus yhä selvemmin pyrkii siihen suuntaan, että se tahtoo todellakin luoda jatkuvaa kulutustarvetta, ja olisi hyvinkin paikallaan, että eduskunnan valtiovarainvaliokunta, kun se ottaa harkitakseen sen kohdan, mikä valtiovarain tilakertomuksessa koskee kruununmetsiä, ottaisi lausuakseen mielipiteensä tästä ja tukeakseen metsähallitusta tässä toimessa. Tällä tavalla todellakin voitaisiin saada aikaan teollisuutta, joka edes jossain määrin olisi sopusoinnussa sen suuren raaka-ainemäärän kanssa, mikä kruununmetsissä ilmeisesti on olemassa. Tästä tulisi hyöttyä sekä maan yritteliäisyydelle että myöskin maan työväestölle ja avautuisi uutta ansiotilaisuutta maamme monilukuiselle irtaimelle väestölle.

Ed. von Troil: Enligt förevarande relation har under år 1909 i landets hofrätter uti adjunktionsarfvodens utbetalats sammanlagdt 104,099 mark 87 penni. Under nästföregående år steg denna uppgift till sammanlagdt 101,649 mark 98 penni, — sålunda under bägge dessa år en afsevärd förhöjning mot hvad fallet varit under de år, då normala förhållanden voro rådande. Till följd af rubbningarna i rättsskipningen under ofärdsåren hafva hofrätterna för att få balansen af oafgjorda mål att nedgå under de af mig berörda åren arbetat med förstärkta krafter, eller, om jag ej är orätt underrättad, Åbo hofrätt, förutom å fyra ordinarie divisioner, å två extra, Viborgs hofrätt likaså samt Vasa hofrätt, förutom å tre ordinarie, å en extra division.

Stegringen i utgifterna för adjunktionsarfvoden böra sálunda i främsta rummet tillskrifvas nyss-
antydde sakförhållande.

Men utom för upprätthållandet af nämnda extra divisioner har adjunktionsanslaget äfven under dessa år, liksom redan därförinnan och allt fortfarande, anlitats jämväl i särskilda andra fall. Afsikten med anslagen för adjungerade ledamöter är enbart den, att därigenom betrygga nödig skyndsamhet i ärendenas gång. Emellertid hafva hofrätterna användt och använda fortsättningsvis dessa anslag på ett sätt, som i en del fall måste anses vara stridande emot ändamålet med desamma. Sálunda har åtminstone inom den hofrätt, hvilken jag har äran tillhöra — och jag har ej anledning att betvifla att icke förhållandet är enahanda äfven i de öfriga hofrätterna — praxis varit den, att, då hofrättsledamot af en eller annan orsak är frånvarande såsom t. ex. af sjukdom eller för bivistande af kyrkomöte eller för deltagande i af regeringen tillsatta kommittéers arbete, åt den person, som i den sálunda förhindrades ställe adjungerats, utanordnats arfvode ur adjunktionsanslaget, — detta oaktadt det är stadgadt, att den, som utses att bestrida embete eller tjänst under innehafvarens tjänstledighet, äger åtnjuta arfvode ur embetet eller tjänsten åtföljande löneförmåner. En jämförelse mellan de kvitterade lönelistorna från landets hofrätter å ena sidan samt permissionslistorna och resp. hofrätters skrivelser angående vidtagna adjunktioner å andra sidan, skulle i de af mig berörda afseenden lämna klart besked.

På grund af senatens bref till Åbo hofrätt af den 30 september 1892 har dock rättelse i denna praxis vunnits, då det gällt adjunktionsarfvode åt vikarie för hofrättsledamot, som bivistar landtdag. Den i sagda bref förekommande motiveringen hade dock bort för hofrätterna vara normgifvande i hvarje fall af ledighet åt hofrättsledamot.

Jag har velat taga denna sak till tals, emedan det för mig har varit omöjligt att på annat sätt få klarhet i denna detalj. Likaså vill jag för undvikande af missförstånd här hafva sagdt, att min åsikt i denna sak har varit fastslagen redan innan jag blifvit ombetrodt något landtdagsmannauppdrag.

Ed. Arthur Castrén: Käsilläolevassa kertomuksessa valtiovaraintilasta vuodelta 1909 on

muun ohella nähdäkseni pari kohtaa, jotka ovat omiansa laillisuuden kannalta erityisesti vetämään huomiota puoleensa.

Sellainen on ensinnäkin vakinaisen valtiome-
non kolmannessa pääluokassa oleva menoerä: „Kenraalikuvernööri virka. Valtakunnan rahastoon kenraalikuvernööri ja kenraalikuvernööri apulaisen palkkaamiseksi 120,000 markkaa“. Tämä menoerä perustuu, niinkuin tiedämme, määräykseen 17 päivältä joulukuuta 1908 siitä, että kenraalikuvernööri ja hänen apulaisensa palkat ovat suoritettavat venäläisistä valtiovaroista, mutta että Venäjän valtorahastoa on hyvitettävä vastaavilla määrillä Suomen valtiovaroja. Mainittu määräys on kuitenkin vailla laillista pätevyyttä. Sen laittomuuden on eduskunta ollut tilaisuudessa osottamaan muun muassa anomuksessaan toukokuun 26 päivältä 1910 perustuslakien voimassapitämisestä. Suomen valtiosäännön mukaan on nimittäin Suomen kenraalikuvernööri Suomen valtion virassa. Hänen asemansa ja toimensa senaatin puheenjohtajana ja toimeenpanevan hallituksen päällikkönä ovat määrättyt suomalaisten asetusten kautta. Kenraalikuvernööri on siis suomalainen virkamies eikä venäläinen, jommoiseksi hän mainitun määräyksen kautta nähtävästi pyritään saada leimatuksi, ja hänen palkkansa on siis, niinkuin muittenkin suomalaisten virkamiesten palkat, suoritettava Suomen valtiovaroista. Mitä on sanottu kenraalikuvernööristä, on sovellettavissa myöskin kenraalikuvernööri apulaiseen.

Toiseksi on ylimääräisenä valtiomenona kolmannessa luvussa osastossa: „Valtiovarain toimituskuuntaan kohdistuvat hallinnon haarat“ merkittynä „maksu valtakunnanrahastoon ja sotilastarpeisiin vuosille 1908 ja 1909 20,000,000 markkaa“. Julistuskirjalla lokakuun 7 päivältä 1909 on hallitsija määrännyt, että Suomen valtorahasto väliaikaisesti velvoitetaan Venäjän valtakunnanrahastoon suorittamaan vuotuisia rahamaksuja sotilastarpeisiin, muun muassa vuodelta 1908 ja 1909 kummaltakin 10 miljoonaa markkaa. Suomen eduskunta on eri kertoja osottanut, että Suomen valtiovarain käyttäminen sotilaspumaksuksi valtakunnanrahastoon ilman eduskunnan suostumusta on ristiriidassa Suomen perustuslakien kanssa. Alamaaisessa vastauksessa vuodelta 1909 armolliseen esitykseen Suomen valtorahastosta suoritettavasta maksusta sotilastarpeisiin vuodelta 1908 ja seuraavilta vuosilta on eduskunta nimenomaan lausunut, että armol-

lisella julistuskirjalla lokakuun 7 päivältä 1909 ei ole velvoittavaa voimaa ja että siinä määrätty sotilasapumaksun suoritus vuodelta 1908 ja 1909 siis ei voinut laillisesti tapahtua. Tästä kaikesta huolimatta on tuo 20 miljoonan markan erä lopulla mainittua vuotta 1909 suomalaisten viranomaisten toimenpiteen kautta suoritettu.

Rohkenen toivoa, että valtiovarainvaliokunta kiinnittää tarpeellista huomiota näihinkin koskettelemini kotimaisten viranomaisten laittomiin toimenpiteisiin.

Ed. Jalonen: Sen johdosta, että tässä kertomuksessa valtiovarain tilasta sivuilla 54—55 on osotettuna käyttämättömiä valtiovaroja kertyneen suostunnoista noin 1,600,000 markkaa vuoden 1909 aikana, on erikoisesti minun mieltäni kiinnittänyt se seikka, että suostuntavaroista ei mainitun vuoden kuluessa myönnetty eräitä menoeriä, vaan katsoi Keisarillinen Majesteetti tarpeelliseksi jättää hyväksymättä erinäisiin sivistystarpeisiin eduskunnan vuoden 1908 valtiopäivillä myöntämiä varoja. Nämät erikseen nimeltäin ovat: 1) havaintovälineiden hankkimiseksi maalaiskansakouluihin ja kansanopistoihin 30,000 markkaa; 2) jatkokurssien toimeenpanemiseksi Keisarillisessa Aleksanterin Yliopistossa kansakoulunopettajille ja -opettajattarille 15,000 markkaa; 3) koulutarpeiden ostoon maalaiskansakoulujen oppilaille 50,000 markkaa; 4) kansanopistojen avustamiseksi ja apurahoiksi näiden opistojen vähävaraisille oppilaille 75,000 markkaa; 5) raittiustyön kannattamiseksi 50,000 markkaa; ja 6) luentokurssien kannattamiseksi 25,000 markkaa; 7) maalaiskirjastojen avustamiseksi 50,000 markkaa; 8) köyhien kansakoulunoppilaitten ravitsemiseen ja vaatettamiseen 100,000 markkaa; 9) työväenopistojen avustamiseen 30,000 markkaa; yhteensä 425,000 markkaa. Kuten näkyy, on sängen tärkeitä menoeriä poispyyhitty ja näin ollen suostuntavaroja on tuntuvasti jäänyt kassaan. Pyytäisin valtiovarainvaliokuntaa kiinnittämään tähänkin kohtaan huomiotansa suostuntain myöntämistä tai kieltämistä käsitellessään, koska on jälellä suostuntavaroja, joitten käyttäminen pitäisi tulla kysymykseen uusia varoja myönnettäessä.

Ed. Kairamo: Ed. Renvallin lausunnon johdosta pyydän saada lyhyesti mainita, että kun 1909 vuoden valtiopäivillä kysymys kruunun metsien hoidosta oli käsitelty alaisena valtio-

varainvaliokunnassa, minä silloin tein pääasiallisesti sen suuntaisen ehdotuksen kuin mitä edustaja Renvall äsken suositteli. Valitettavasti ei silloinen valtiovarainvaliokunta tätä ehdotusta hyväksynyt, vaikka sillä silloisissa oloissa ilmeisesti olisi ollut suurempi sekä periaatteellinen että käytännöllinen merkitys kuin mitä sillä nyt voi olla. On tunnettua, että maamme metsähallitus senjälkeen on noudattanut juuri tällaista metsäpolitiikkaa ja olen puolestani mielihyvällä kuunnellut edustaja Renvallin lausuntoa, koska se todistaa, että se käsitys, jota minä edustin vuonna 1909, on saanut suurempaa kannatusta eduskunnassa, jotenka tätä nykyä toivottavasti on helpompi myöskin valtiovarainvaliokunnassa ajaa tällaista kaukonäköisempää käsityskantaa.

Ed. Snellman: Tämän kertomuksen lopulla olevasta viidennestä taulusta käypi selville, että Kuopion läänin kunnilla on muun muassa erityinen hätäapurahasto, jonka varat yhteensä tekevät kertomusvuoden lopulla 1,716,992 markkaa 99 penniä. Tästä rahastosta on sijoitettu talletuksia vastaan yleisiin rahalaitoksiin 1,551,900 markkaa, lainana kunnilla 160,115 markkaa ja rahassa 77 markkaa 99 penniä.

Tämä rahasto on alkuaan syntynyt vuosina 1866 ja 1867 eli niin kutsuttuina suurina nälkävuosina hädän lieventämiseksi kerätyistä lahjoitusvaroista, joista varoista on muodostettu läänin kuntiin niin kutsutut hätäapurahastot, jotka varat kertomusvuoden lopulla yhteensä tekivät mainitsemi 1,716,992 markkaa 99 penniä ja joita varoja hoidetaan kunkin kunnan eri rahastona läänin kuvernöörin katsannon alla lääninrahastossa. Nykyisin näistä rahastoista on sijoitettu yli puolitoista miljoonaa markkaa yleisiin pankkilaitoksiin talletuksia vastaan pääasiallisesti suurliike-elämän palvelukseen. Tämä rahastonhoitotapa on vanhentunut, jäänyt ajasta jälle eikä vastaa nykyajan vaatimuksia rahaston luonteeseen, sen perusajatukseen ja yleensä kunnan rahastojen hoitoon nähden. Minun käsitykseni mukaan pitäisi tästä rahastosta vähintäänkin kaksi kolmannesta eli noin yli miljoonan markan sijoittaa kuntien omaan hoitoon, vaikka läänin kuvernöörin katsannon alla käytettäväksi kunnissa maan, etusijassa uudisviljelyksen edistämiseksi tai yleensä useilla eri tavoilla voimaperäisen maanviljelyksen kohottamiseksi etusijassa torppareille, lampuodeille ja muille maanviljelyksen harjoittajille helpokor-

koisina lainoina. Ja jos näitä rahoja käytettäisiin näihin tarkoituksiin toista miljoonaa markkaa, niin ne tulisivat varmasti tuottamaan suurta edistystä maatalouden kohottamiseksi Kuopion läänissä, jossa pääoman puute on suurena esteenä maatalouden edistymiselle.

Valtiovarainvaliokunnalle kunnioittaen esitän pyyntöni, että valiokunta koettaisi keksiä, esittää sopivia toimenpiteitä tämän rahaston vastaiseen hoitoon nähden esittämäni suuntaan, josta muutamia perusajatuksia olen tässä maininnut.

Samalla pyydän kannattaa edustaja Arthur Castrénin lausumia mielipiteitä kenraalikuvernöörinkanslian menoista kuin myös niin kutsutujen sotilasmiljoonien suorituksesta.

Ed. Anton Huotari: Tässä eduskunnassa on jo monta kertaa huomautettu, että valtiovarojamme yleensä käytetään huomioonottamatta maan työtätekevän luokan etuja. Se onkin nykyisen järjestelmän vallitessa helposti ymmärrettävää, sillä eiväthän porvarilliset vallassaolijat suinkaan tahdo käyttää niitä sillä tavalla, että maan työväestö saisi oikeudenmukaisen hyödyn niistä. Oman luokkansa etu on vallassaolijoille tietenkin suurempiarvoinen, kuin työväenluokan paras. Mutta eräissä suhteissa menevät väärinkäytökset näillä aloilla niin pitkälle, ettei edes porvarilliselta yhteiskunnalta moista odottaisi. Sellaista luonnottomuutta tapahtuu mielestäni siinä, että valtio asettuu pahimpien yksityisten työnantajain tavoin sortamaan työntekijäin oikeuksia ja sillä tavalla ikäänkuin olemaan malliriistäjänä. Usein on tältä puhujalavalta tuotu esiin tuollaisia tapauksia. Kun nyt on esillä hallituksen antama kertomus valtiovarain käytämisestä „maan hyödyksi ja parhaaksi“, tahdon huomauttaa parista tapauksesta, joissa maan hyötyä ja parasta ei ole pidetty ohjenuorana.

Kaikki tiedämme, että meillä on eräs keskusvirasto nimeltä tie- ja vesirakennusten ylihallitus. Käsitteltävänä olevasta kertomuksesta löytyvät sen menot 11 pääluokan kohdalla. Tämän hallituksen asiana on, kuten sen nimestäkin näkyy, huolehtia maan tie- ja vesirakennuksista. Sen huostassa ovat siis muun muassa rautatie- ja kanavatyöt. Tämä ylihallitus sekä sen alaiset pienemmät virastot ja viranomaiset tulevat enemmän kuin ehkä mikään muu virkalaitos suoraan tekemisiin työntekijäin kanssa. Katkevuudella täytyy kuitenkin panna merkille, ettei tämä hallintolaitos virkamiehineen ole osottanut

työväkeä kohtaan sitä puolueettomuutta, jota valtion viranomaisilta täytyisi vaatia jokaista kansalaista kohtaan. Sanotun hallinnon alaisilla työmailla on sattunut useamman kuin yhden kerran työtörelöitä, joissa valtion viranomaiset eivät ole arkailleet asettua samalle kannalle kuin mikä pahin työväen kiristäjä tahansa. Erään sellaisen tapauksen tahdon tässä mainita.

Viime talvena toimeenpantiin Lempäälän pitäjässä olevalla Lempoisten kanavalla korjaustöitä. Työmiehiä siellä oli hyvän joukon yli puolen sadan. Työt sujuivat alussa ilman mitään selkauksia. Mutta sitten vaihdettiin työpaikalla työnjohtajaa. Tultuaan vakuutti hän työntekijöille maksettavan samansuuruiset palkat kuin hänen edeltäjänsäkin aikana. Vaan kun tuli tilin aika, näkivät työntekijät ihmeekseen, ettei uuden työnjohtajan sana ollutkaan pitänyt paikkaansa. Päivän pitentymisen johdosta oli työaikaa lisätty yhdellä tunnilla päivässä, mutta siitä huolimatta maksettiin työntekijöille palkkaa saman verran kuin aikaisemmin tuntia lyhemmän työpäivän aikana. Tämä tiesi sitä, että työntekijäin palkkaa oli työpäivän pitennyksen johdosta tuntuvasti alennettu. Työntekijät valittivat kärsimättään vääryydestä ensin työnjohtajalle, mutta saivat vähyttömän kohtelun osakseen. Sen jälkeen tehtiin muistutuksia piiri-insinöörille Tampereella, vaadittiin pidätettyjen työpalkkain maksamista ja tuon röyhkeä- ja törkeäkäytöksisen työnjohtajan erottamista. Tästä kuitenkin ei ollut mitään apua, joten työntekijät katsoivat itsensä pakoitetuksi vaatimaan oikeuksiensa tunnustamista työlakon kautta. Käännyttiin oikeutta hakemaan tie- ja vesirakennusten ylihallitukselta. Mutta sekin kaikki oli turhaa. Virasto sulkeutui kylmään kuoreensa ja jätti työntekijäin vaatimukset ottamatta kuuleviin korviinsakaan. Työpaikka jäi seisomaan. Työntekijät joutuivat maantielle lisäämään työttömäin lukua ja heiltä oikeudettomasti pidätetty palkka, jonka summa oli yhteensä neljättäsataa markkaa, on heille vieläkin maksamatta. Näin julkeasti asettuivat valtion viranomaiset tässä jutussa työväen mitään oikeutetuinta vaatimusta vastaan. Odottaisi sentään, ettei valtion taholta kuitenkaan noin räikeästi ryhdyttäisi kiristämään työväkeä ja käyttämään yksityisten työnantajain tapaisia voimakeinoja työntekijäin vaatimusten nujertamiseksi. Minä luulisin eduskunnalla olevan syytä lausua painavan sanansa moisista työväen kuristuksista.

Samalla pyydän mainita toisenkin kuvaavan

tapahtuman saman viraston toimialalta. Oriveden kunnassa on puuhattu Oriselän ynnä muiden järvien laskemistyötä. Esityöt olivat alkupuolella tätä talvea niin pitkällä, että tammikuun puolivälissä töiden piti alkaa. Työntekijöitä koontoinkin paikkakunnalle odottamaan töiden alkua. Rahat olivat yllihallituksesta luvutut ja kaikki oli kunnossa. Odotettiin vain rahain saapumista. Tiedusteltiin viikko viikolta asiaa piiri-insinööriltä Tampereella. Hänellä oli aina vastauksena, etteivät rahat olleet tulleet. Vihdoin kyllästyivät paikkakuntalaiset odotukseen ja lähettivät maaliskuun alkupäivinä miehen Helsinkiin ottamaan asiasta selvää tie- ja vesirakennusten yllihallituksesta. Sanotussa virastossa ensin ihmeteltiin, etteivätkö ne rahat jo ole Tampereella. Kysymällä piiri-insinööriltä saivat vihdoin selville, ettei niin ole laita. Sen verran tässä virastossa siis tiedetään omista asioista! Se on kuvaavaa. Mutta työläisiä siellä osataan kyllä kurissa pitää. Kun ylläkerrottu seikka sitten oli virastolle tullut selväksi, luvattiin rahat piakkoin lähettää. Tuolla kuukausien viivytellyllä oli kuitenkin aiheutettu se, että työtömät, joita tänäkin talvena on ollut runsaasti, eivät saaneet kovimpana vuodenaikana suorittaa työtään, joka heille olisi ollut tarpeen. Tällä tavalla siis tämän maan virastot menettelevät näin tärkeiden, työläisiä läheisesti koskevien asian kanssa. Toivoisin, ettei tuollainen enää vastaisuudessa uudistuisi. Olisi paikallaan, että asianomainen valiokunta siltä varalta jotain lausuisi kertomuksesta annettavassa mietinnössään, etteivät virastoherrat eksyisi tulevaisuudessa samantapaisiin tekoihin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään yksimielisesti valtiovarainvaliokuntaan.

5) Kertomus hallituksen toimenpiteistä

niiden 1908 vuoden jälkimäisten valtiopäiväin päätösten johdosta, jotka ovat saavuttaneet armollisen hyväksymisen ja vahvistuksen sekä siitä, mitä Keisarillinen Majestetti muuten viimeainittujen valtiopäiväin keskustelujen perusteella on suvainnut määrätä, esitetään.

Keskustelu:

Ed. Pietinen: Tässä kertomuksessa tehdään selkoa niistä toimenpiteistä, joihin hallitus

on ryhtynyt vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä tehtyjen eduskuntapäätösten johdosta. Noin neljääkymmentä eri asiaa kosketellaan kertomuksessa ja ainoastaan noin 25 prosenttia eduskunnan päätöksistä on tullut vahvistetuksi. Näistä ovat useat niin sanottuja juoksevia asioita, vaikka on tunnustettava, että joku tärkeätä uudistustakin koskeva eduskunnan laatima laki on niiden joukossa. Tärkein epäilemättä niistä on maanvuokralaki. Hylätyksi sitä vastoin on tullut vähän yli 30 prosenttia eduskunnan päätöksistä. Näiden joukossa on muun muassa laki kyyti-toimesta. Mutta ennen kaikkea herättää huomiota niiden eduskunnan anomusten ja toivomusten hylkääminen, jotka tarkoittavat laillisen järjestyksen noudattamista maan hallinnossa. Niinikään eduskunnan erityisiin sivistystarkoituksiin myöntämäin määrärahaain epääminen. Huomioonottamatta on myös jätetty perustuslakiemme vastaiseen, mainittuna vuonna kesäkuun 2 päivänä annettuun esittelyjärjestykseen oikaisuanomus.

Mutta vaikkakin näitä hylättyjä asioita on niin monta, niin mielestäni on sittenkin selvempi ja parempi, että hallitus kerrassaan on hylännyt eduskunnan päätökset kuin se tapa, jota toisiin järeillä oleviin sanotuilla valtiopäivillä tehtyihin eduskunnan päätöksiin nähden on noudatettu. Tarkoitin sitä että noin 40 prosenttia mainituista päätöksistä on jäänyt senaatin lausunnon varaan, niinkuin useissa näitä asioita koskevissa lausunnoissa sanotaan. Sellainen määrä eduskunnan töistä on siis joutunut viivytyksenalaiseksi, ja kansa ja maa on jäänyt odottamaan uudistuksia. Epäilemättä se hallitus, joka nyt toimii, ei suinkaan pysty korjaamaan tätä asiain tilaa. Sen aika tietenkin kuluu tykänään niihin toimenpiteisiin, joille se vähän kykynsä näyttää tahtovan uhrata. Kun viime varsinaisten valtiopäiväin lopulla jätettiin samanlainen kertomus eduskunnalle, sisälsi se joukon samassa tilassa olevia eduskuntapäätöksiä kuin nytkin tämä kertomus, ja kun vielä ottaa huomioon, että 1909 ja 1910 vuosien valtiopäivillä on myös tehty päätöksiä, jotka vaatisivat hallituksen toimenpiteitä, jotta ne tulisivat laiksi ja tarkoitetut uudistukset siten toimeenpannuiksi, niin on helposti ymmärrettävissä, että niitä jo nyt alkaa karttua noin satasen asiaa, jotka ovat samassa tilassa. Mutta hallituksen kykenemättömyys ja huono tahto estävät niiden eteenpäin viemisen.

Täällä on jo monta kertaa kosketeltu niitä asioita, jotka kuuluvat tämän kertomuksen piiriin ja viimeiseksi tänä iltana on niihin kajottu. Kun tämä kertomus nyt lähetetään perustuslakivaliokuntaan, niin toivoisin, että siellä koetettaisiin saada jälleen uudestaan huomautukset tästä valitettavasta asiointilasta ja että sen perustalla vastaisuudessa vihdoin tulisi loppu tällaisista surullisista tarinoista kuin tämäkin kertomus sisältää, sillä tämä kertomus osoittaa sitä, miten minkään hallituksen ei tulisi toimia.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun esitin tämän asian, jäi minulta ilmoittamatta, että puhemiesneuvosto on päättänyt ehdottaa, että tämä kertomus lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Hultin: Vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä, joitten päätöksistä on kysymys käsiteltävänä olevassa kertomuksessa, eduskunta käsitellessään samanlaista hallituksen kertomusta vuosien 1905—06 valtiopäivillä tehtyjen päätösten johdosta hyväksyi perustuslakivaliokunnan mietinnössä olevan seuraavan lausunnon: „Valiokunnan mielestä olisivat nämä kertomukset, jotka eduskunnalle olisi tärkeä aina saada valtiopäiväin alkuun, vastedes laadittavat siten, että eduskunta niistä saisi tiedon sekä hallituksen toimenpiteistä lähinnä edellisten valtiopäiväin tekemäin päätösten johdosta, sikäli kuin niihin toimenpiteisiin on ryhdytty ennen kertomuksen antamista, että myöskin siitä, mitä aikaisempien valtiopäiväin päätösten johdosta on tehty edellisen kertomuksen antamisen jälkeen. Mitä tulee niihin eduskunnan hyväksymiin lakiehdotuksiin, jotka eivät ole saavuttaneet Keisarin ja Suuriruhtinaan hyväksymistä, määrääkin valtiopäiväjärjestyksen 75 §, että tieto siitä on ilmoitettava eduskunnalle niillä valtiopäivillä, jotka kokoon-tuvat lähinnä sen jälkeen kuin Keisarin ja Suuriruhtinaan määräys asiasta on annettu.“ Valiokunta lausui toivomuksen, että hallitus niin menettelisi, että yllä kosketellut näkökohdat tulisivat puheenaolevan kertomuksen laatimisessa huomioonotetuiksi.

Kun tarkastelee sitä kertomusta, joka nyt on eduskunnalle jaettu, huomaa, että tätä eduskunnan toivomusta ei ole huomioon otettu. Kertomus käsittelee ainoastaan yksien valtiopäiväin toimintaa, mutta ei viimeisten valtiopäiväin eikä siinä anneta mitään ilmoitusta niistä toimen-

piteistä, joihin hallitus on ryhtynyt eduskunnan päätösten johdosta, sen jälkeen kuin edellinen kertomus eduskunnalle annettiin, elleivät nämä toimenpiteet koske 1908 vuoden valtiopäivien päätöksiä.

Kun kolmatta vuotta on kulunut niistä valtiopäivistä, joitten päätöksistä tässä kertomuksessa on puhetta, niin olisi kuitenkin ollut syytä odottaa, että eduskunta olisi saanut ilmoituksen, että hallitus on ryhtynyt toimiin kaikkien näitten kysymysten suhteen. Edellinen puhuja jo huomautti, että niin ei ole asian laita, vaan että hyvin monien päätösten kohtalo vielä on aivan ratkaisematta. Semmoisessa asemassa on itse asiassa noin 33,3 prosenttia kaikista niistä päätöksistä, joita eduskunta teki mainituilla valtiopäivillä.

Omituisen kohtalon alaiseksi on muun muassa joutunut metsänhoitoasetuksen uudistus. Vuoden 1908 valtiopäivillä jätettiin, kuten tietty, eduskunnalle armollinen esitys metsänhoitoasetuksen eräitten pykälien muuttamisesta, mutta eduskunta ei saanut asiaa loppuun käsitellyksi ja ilmoitti siitä hallitsijalle. Nyt saamme kertomuksesta tietää, että senaatti on korkeimpaan paikkaan alistanut, että seuraaville eli 1909 vuoden valtiopäiville jätettäisiin yhtäpitävä armollinen esitys. Siihen ei kumminkaan korkeimmassa paikassa suostuttu, vaan senaatille annettiin käsky laatia uusi armollinen esitys, huolimatta siitä, että edellinen esitys oli jo ker- ran ollut hallituksen hyväksymä. Senaatti täytti tämän sille annetun tehtävän, mutta sen laatima ehdotus ei vielääkään tullut hyväksytyksi armollisena esityksenä annettavaksi, vaan sai senaatti käskyn laatia taaskin uuden ehdotuksen. Sillä tiellään se asia on yhä vielä.

Noitten hylättyjen päätösten joukossa on, niinkuin edellinen puhuja huomautti, ennen kaikkea mainittava eduskunnan anomus 30 päivästä lokakuuta 1908, että Suomelle säilytettäisiin tämän maan lainsäädäntöä ja hallintoa koskevain asiain käsittelyyn sekä alamaiseen esittelyyn nähden sille perustuslain mukaan tuleva oikeus, sekä että Suomen asiain käsittelyjärjestys tämän mukaiselle kannalle oikaistaisiin. Kertomuksesta käy ilmi, että anomus on hylätty esittelyssä 16 päivänä maaliskuuta 1909, siis jo kolmatta vuotta sitten, vaikka nyt vasta ilmoitus meille annetaan ja että ratkaisu on tapahtunut keisarikunnan ministerineuvoston pöytäkirjaa tarkastettaessa, nähtävästi ministerineu-

voston ehdotuksen mukaisesti ja venäläisen viranomaisen esittelystä, huolimatta siitä, että tuossa anomuksessa selvästi oli todistettu, että Suomen asiain esittely, samoin kuin niiden muu käsittely perustuslain mukaisesti kuuluu yksinomaan suomalaisille viranomaisille. Tämä kohta kaipaakaan siis erityisesti perustuslakivaliokunnan tarkastelua ja selvittelyä, ja tulee se sopivimmin käsitellyksi siinä valtiollisessa anomuksessa, joka on perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä. Sillä johtuuhun keisarikunnan ministerineuvoston perustuslainvastaisesta sekaantumisesta Suomen asiain käsittelyyn ja sen vaikutuksesta niiden ratkaisuun, melkein kaikki ne lainloukkaukset ja kaikki se sekasorto, mikä viime aikoina on ilmaantunut maamme asiain ylimmässä johdossa.

Mitä tulee siihen, että lukuisien asioiden suhteen ei vielä ole mitään ratkaisua tapahtunut, tai että niiden ratkaisu ei ole edes senkään vertaa edistynyt, että senaatti olisi antanut niistä vaaditun lausunnon, vaikka eduskunnan päätöksestä on kulunut jo kolmatta vuotta, niin tämäkin asia on omiansa suurta huolestumista ja tyytymättömyyttä synnyttämään. Ilmoitus siitä, että nämä asiat ovat lausunnon valmistamista varten lykätty johonkin senaatin jaostoon, ei suinkaan ole omiaan ketään rauhoittamaan, katsoen senaatin nykyiseen kokoonpanoon. Sen kautta, että ratkaisua täten viivytetään eduskunnan hyväksymään tärkeiden lainuudistusten ja yhteiskunnallisia parannuksia tarkoittavien anomusten suhteen, tulee eduskunnan toimivapaus sidotuksi, mitä tulee uusien aloitteiden tekemiseen samansuuntaisten uudistusten aikaansaamiseksi.

Tahdon lopuksi kiinnittää eduskunnan huomiota asiaan, joka on mainittuna 4 kohdassa hallituksen kertomuksen 15 sivulla. Siitä käy ilmi, ettei senaatti ole vielä ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin eduskunnan kirjelmän johdosta, jossa pyydettiin armollista esitystä rikoslain 20 luvun 7 §:n muuttamisesta siihen suuntaan, että alaikäisille tytöille ja samoin pojille valmistetaisiin yhteiskunnan puolesta tehokkaampaa suojaa heitä kohtaan tehtyjä siveellisyysrikkoksia vastaan. Pikaisiin toimenpiteisiin ryhtyminen senlaatuisten lainmuutosten aikaansaamiseksi kuin eduskunta on anonut on kuitenkin erittäin kipeän tarpeen vaatima. Olot ovat käyneet niin turvattomiksi, että monilla seuduilla ja varsinkin suurten liikepaikkain läheisyydessä vanhemmat eivät enää uskalla päästää tyttölapsiaan edes keskellä päivää yksinään metsään marjaan, peläten

niiden siellä joutuvan tunnottomien raiskaajien uhriksi. Lainsäädännön nykyisellä kannalla ollessa ainoastaan vähäinen osa tämänlaatuista siveellisyysrikkoksista joutuu tunnetuksikaan, ja vielä pienempi osa rikoksentekijöistä joutuu oikeuteen teoistaan vastaamaan, vieläpä nämäkin pääsevät kovin lievällä rangaistuksella. Olisi tosin luultu, että ne kamalat pieniä lapsia kohdanneet siveellisyysrikkokset, jotka viime vuonna täällä pääkaupungissa tulivat ilmi, ja jotka kerrankin saivat yleisen mielipiteen siveellisestä suuttumuksesta kuohuksiin, olisivat vaikuttaneet hallitukseenkin niin paljon, että se alote, mikä eduskunnan puolelta oli tehty turvallisuuden parantamiseksi, olisi otettu senaatissa edes pohdinnan alaiseksi. Kuinka monta tämäntapaista onnettomuutta täytyy vielä tapahtua, ennenkuin ryhdytään mihinkään ehkäisykeinoihin?

Nykyisen tilan johdosta vallitseva levottomuus ja suuttumus ei voi rauhoittua, ennenkuin saadaan tieto siitä, että todellakin on ryhdytty sentapaisiin toimenpiteisiin lainmuutoksen aikaansaamiseksi kuin eduskunta on anonut.

Ed. Hämäläinen: Esitetyssä kertomuksessa hallituksen toimenpiteistä 1908 vuoden jälkimäisten valtiopäiväin päätösten johdosta on muun muassa seuraava kohta: „Eräiden eduskuntaesitysten johdosta on eduskunta 31 päivä lokakuuta 1908 hyväksynyt maalaiskuntien kunnallisasetuksen, kaupunkien kunnallisasetuksen, asetuksen kunnallisista vaaleista, sekä asetuksen taajaväkisten maalaisyhdykskuntien järjestämisestä eräissä tapauksissa 15 päivänä kesäkuuta 1898 annetun asetuksen 5 ja 9 §:n muuttamisesta, sekä alamaissa kirjelmässä lähettänyt ne Keisarillisen Majesteetin armollisesti tutkittaviksi ja vahvistettaviksi. Edellämainituista eduskuntaesityksistä on kaikkein korkeimmasta käskystä vaadittu Keisarillisen Senaatin alamaista lausuntoa, mutta on asia vielä Keisarillisessa Senaatissa lopullisen toimenpiteen varassa.“

Tässä on kysymyksessä niin tärkeä asia, että tehtäisiin väärin, jos sitä katsottaisiin sormien välitse. On kuitenkin luultavaa, että jos ei eduskunta siitä anna valiokunnalle mitään ohjeita, valiokunta ei tule tähän asiaan panemaan huomiota, varsinkin kun eduskunnan istuntoajasta on jällellä ainoastaan verrattain lyhyt osa ja kun perustuslakivaliokunnalla on muitakin töitä olemassa. Jos kuitenkin valiokunta ottaisi

uusien kunnallisasetusten kohtaloa koskevan kysymyksen käsiteltäväkseen kiireellisenä ja puuttuisi muihin osiin tästä kertomuksesta vain sikäli kuin aikaa liikenisä, ennättäisi valiokunta kyllä antaa tästä mietintönsä siksi hyvissä ajoin, että eduskunnalle jäisi tilaisuutta käsitellä se mietintö loppuun ennen istuntokauden päättymistä. Olen siis sitä mieltä, että perustuslakivaliokunnan olisi valmistettava ehdotus, jonka perusteella eduskunta voisi päättää lähettää hallitukselle jonkunlaisen kirjelmän kunnallislakien uudistamiskysymyksestä. Tästä asiasta on tosin tehty näilläkin valtiopäivillä välikysymys ja on eduskunta antanut luvan sen välikysymyksen esittämiseen ja jos hallituksen puolelta tultaisiin siihen välikysymykseen vastaamaan, olisi eduskunnalla silloin tilaisuus tehdä päätöksensä hallituksen menettelystä tässä asiassa. Mutta kun muistetaan, että nykyinen hallitus seuraten kokoomushallituksen antamaa esimerkkiä ei viime vuonnakaan tullut vastaamaan enemmän tästä kunnalliskysymyksestä tehtyyn välikysymykseen kuin erääseen toiseenkaan välikysymykseen, niin tällaisten kokemusten perusteella ei ole mitään toiveita, että hallituksen puolelta tultaisiin vastaamaan siihenkään välikysymykseen, joka näille valtiopäiville on esitetty tästä kunnallislakiasista. Kun näin on asiat, niin olisi eduskunnan käytettävä nyt esilläolevaa tilaisuutta lausuakseen mielipiteensä tästä kysymyksestä. Tällainen mielipiteen lausuminen tietysti tulee kysymykseen ainoastaan sillä edellytyksellä, että eduskunnassa löytyy enemmistö, joka pitää kunnallislakien uudistamista tärkeänä ja kiireellisenä asiana. Jos taas tällaista enemmistöä ei löydy, silloin ei mikään mielipiteen lausuminen ole tarpeen, sillä asian painaminen villaisella tietää jo ilman muuta hallituksen menettelyn hyväksymistä.

Minun mielestäni kunnallisten äänioikeusolojen uudistaminen on sekä tärkeä että kiireellinen ja sen vuoksi minä ehdotan, että eduskunta päättäisi, että perustuslakivaliokunta käsitelläolevan hallituksen toimepuitteita koskevan kertomuksen johdosta annettavassa mietinnössä ottaisi käsiteltäväkseen sen käsitelläolevasta kertomuksesta ilmenevän seikan, että vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä hyväksytyjen uusien kunnallisasetusten vahvistettavaksi toimittamista on hallituksen taholta vuosikautia viivytelty ja yhäkin viivytetään ja tekisi tästä asiasta ehdotuksen eduskunnalle; ja että tämä asia on valio-

kunnassa käsiteltävä kiireellisenä, kuitenkin niin, että valiokunnassa työnalaisena olevaa ehdotusta kieltolakiasista voidaan valmistella samalla aikaa nyt lähetettävän asian kanssa, sekä että, jos valiokunta katsoo olevan syytä ottaa käsiteltäväkseen muita kohtia sille nyt lähetettävästä kertomuksesta, on sen siinäkin tapauksessa pidettävä huoli mietintönsä antamisesta niin hyvissä ajoin, että eduskunnalle nykyisen istuntokauden kestäessä jää tilaisuus tehdä päätöksensä sanotun mietinnön johdosta.

Ed. Perttilä: Kun silmäilee tätä hallituksen toimintakertomusta, nousee luonnollisesti kysymys, mitä hallitus ilmoittaa tehneensä eduskunnan hyväksymien kunnallislakien voimaan saattamiseksi. Mutta ne ovat nähtävästi olleet sellaisia pikkuasioita, joihin hallitus ei näytä kiinnittäneen huomiota mainittavassa määrässä ja kuitenkin ne ovat kipeimpiä epäkohtia nykyisessä luokkayhteiskunnassa. Häikäilemätön taantumushan rehentelee kuntiemme hallituksessa, kokemus ja arvostelukyky ovat vieraita käsitteitä sillä alalla. Rahaylimyöstöstä muodostuneet koplat järjestävät oloja välittömästi joko itselleen tai luokkatovereilleen tai ehkä sanoisin liiketovereilleen mahdollisimman edullisiksi. Köyhälistön herääminen ja siitä johtuva yleisten asiain seuraaminen on toisinaan tuonut päivänvaloon asioita, jotka saavat jokaisen ajattelevan kansalaisen puristamaan nyrkkiään raivoissaan. Muistettakoon vain viimeisiä häväistys- ja kunnallisten varojen lahjomisjuttuja alkaen Helsingin kaupungista maalauskuntiin ja kaupunkieihin saakka. Siinähan on jo kaunis kuva kunnallisesta kukkarovallasta ja kun ottaa huomioon, että tietoja nykyisten porvarien vehkeistä on vaikea saada, ne kun muodostavat suljetun joukon, voidaan olla vakuutettuja siitä, että porvaristolla on täysi syy pitää erillään toimistaan kaikki edistyshaluiset joukot. Kun tämän tiedämme, niin voimme varsin hyvin käsittää ne lausunnot, joita vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä, jolloin nämä uudet kunnallislait olivat käsiteltävinä ja eduskunta niistä päätti, silloin eräät porvarisedustajat lausuivat. Voisin mainita edustaja Jonas Castrénin, hänhän lausui että „olen nimittäin elävästi vakuutettu siitä, että lakiehdotukset käytännössä sovellettuina tulisivat aikaansaamaan mitä turmiollisimpia seurauksia“. Turmiollisia seurauksia pelkäsivät useat muutkin porvarisedustajat siinä määrässä, että

koettivat tappaa koko uudistushomman, vaikakaan eivät suorastaan sillä kertaa siinä onnistuneet. Silloin jo herrojen vehkeilyä tarkastessa huomasi selvästi, että kyseessä olevia lakiehdotuksia ei saataisi vahvistetuiksi. Olihan kysymyksessä kukkarovallan kukistaminen kunnallisella alalla ainakin osaksi ja eihän eduskunnan hyväksymää päätöstä kunnallislaisissa kannata kehua kovinkaan tarkoitustaan vastavaksi, siinä nimittäin oli jätetty takaporttia siltä varalta, että, jos itäisen rajan takaa ei olisi tullut apua, herrat kuitenkin olisivat voineet turvata luokkapyyteitään. Mutta eihän siitä ollutkaan pelkoa, muodostuivathan olot maassamme sellaisiksi, että voitiin huoletta viitata itään päin ja uskottaa kansaa, että venäläinen taantumus on esteenä. Kyllähän me, mutta ryssät ovat vastaan, ja nykyäänhän siihen on vielä suurempi syy, kun sapelisenaatit on ohjaamassa valtiolaivaa. Että näissä väitteissä osataan oikeaan, sitä todistaa se seikka, että kunnallislait yhä ovat vahvistamatta sekä porvaripuolueiden menettely ennallaan kaikkiin työväelle edullisiin uudistuskysymyksiin nähden, jossa kukkarovalta tulee nimeksikään kärsimään. Että näin on käynyt ei työläisiä suurestikaan ihmetytä, sillä ollaanhan jo täysin selvillä, että Suomen porvaristo on täysiveristä taantumuksellista joukkoa, joka elää kevytmielisesti vain kuluva päivää varten, mutta pitäisihän ajanmerkit jo selvään osottaa, että uusi aika on tulossa, kansan työtätekevä joukko on nousemassa, sen keskuudessa harjoitetaan kiihkeätä valistustyötä, jonka tulokset alkavat jo hedelmöidä. Suomen työväki ei enää ole sitä nahjusjoukkoa, joka on valmis hyväksymään minkä riistäjäjoukon hyvänsä järjestelemään asioitaan. Sillä on oma käsitys olevista oloista ja sen mielestä on nykyinen yhteiskunta täydellinen luokkayhteiskunta. Onhan porvarillisilla luokilla vielä se turva, että edes osa tuosta työväestöstä on tietämätöntä tai herraskielellä kypsymätöntä, mutta tuokin osa pienenee sangen arveluttavassa määrässä ja siihen vaikuttaa osaltaan tämäkin eduskunta, viimeksi adressikysymyksessä ja siviiliavioliiton säätämisessä, luettelemattakaan muita kysymyksiä.

Asian menoa seurattaessa on voinut huomata, että kotimaisilla porvarisryhmillä olisi ollut tilaisuus ajaa läpi eduskunnan hyväksymät kunnallislait, jos vaan olisi riittänyt hyvää tahtoa. Istuuhan tässäkin eduskunnassa henkilöitä, jotka

kuluneena aikana ovat olleet sellaisessa asemassa, että olisivat voineet suoranaisesti asiaan vaikuttaa. Hallituksen kertomuksessa tai oikeamin luettelossa asioista, mitä se on käsitellyt, niissä vain viitataan, että eduskuntaesityksestä on kaikkein korkeimmasta käskystä vaadittu keisarillisen senaatin alamaista lausuntoa, mutta on asia vielä keisarillisessa senaatissa lopullisen toimenpiteen varassa. Kun tätä lukee, tuntuu siltä, että kysymys olisi jostakin kaavojen tai mallien suojaamisesta: „asia on vielä senaatissa lopullisen toimenpiteen varassa!“ Muistuu mieleen 1908 vuoden toiset valtiopäivät, jolloin laki hyväksyttiin, miten hallitusta lähellä olevat henkilöt lausuivat, esimerkiksi professori vapaa-herra Palmén, että: „minä äänestän tätä lakia vastaan“. Samaan menoonhan tämä hallituksen ilmoitus sopii varsin hyvin. Se on vain jatkoa kunnallislain tappamiseksi. Mielestäni tulee asianomaisen valiokunnan, johon tämä asia menee, laatia eduskunnalle ehdotus, joka ei voi olla mikään muu kuin sellainen, jossa hallitus saa siipeensä, niinkuin se on ansainnut, ja että siitä tulisi jotakin, täytynee eduskunnan painostaa erityisesti näitä kysymyksiä, jonka se tekee painavimmin, hyväksymällä edustaja Hämmäläisen ehdotuksen, jota kannatan siinä toivossa, että edes jokin osa porvariedustajistakin uskottelisi kansalle olevansa kunnallislainsäädännön uudistamisen kannalla.

Ed. Kirves: Tässä on usea puhuja jo käyttänyt puheenvuoroa, mutta tuolta oikeiston taholta ei ole nähty tarpeelliseksi lausua mitään muuta kuin joitakuita ylimalkaisia sanoja ja on keskitetty puhe ainoastaan niin sanottuun laillisuusanomukseen. Luulisi nyt olevan asianlaitan sellaisen, että tämän kertomuksen johdosta ei tarvitsisi arvostella hallitusta eikä sen toimenpiteitä muiden asiain kuin laillisuusanomuksen johdosta. Mutta asianlaitahan on kuitenkin toisellainen. Meidän mielestämme tässä olisi hallitusta arvosteltava erinäisistä ja lukuisistakin asioista. Täällä on huomautettu jo esimerkiksi kunnallislakien viivyttelemisestä ja vielä siitä, mistä puhutaan sivulla 17 eli eduskunnan myöntämästä määrärahasta työttömyyden lieventämiseksi, ja me huomaamme, että tässä on jo kaksi meille sangen tärkeätä asiaa, joihin olisi kiinnitettävä huomiota ja joihin luulisi ainakin jonkun eduskunnan jäsenen kiinnittäneen huomiota. Mutta kun me tiedämme, että meillä ei nykyään ole-

kaan hallitusta, jota arvostella, vaan ainoastaan työnantajaliiton apulaisia, eli hallitus, joka noudattaa pienimpiäkin vihjauksia, joita työnantajaliitto sille osottaa, niin siltä emme voi toivoa sen parempaa asiain hoitoa kuin se, mitä tämä kertomus osottaa. Mutta voidaanko sitten toivoa, että perustuslakivaliokunnan jäsenet jotakin lausuisivat siihen suuntaan, mitä täällä on edustaja Hämäläinen ehdottanut ja viimeinen puhuja kannattanut, sitä minä suuresti epäilen. Vielä voidaan asettaa kyseenalaiseksi, voivatko perustuslakivaliokunnan useat jäsenet lausua arvostelunsa hallituksesta, jonka toimintaan he itse ovat ottaneet osaa. Tämä minun mielestäni on valtiopäiväjärjestyksen 38 §:n vastaista, jos he yleensä tunnustavat, että heillä on jotakin osaa näissä asioissa. Ne perustuslakivaliokunnan jäsenet, jotka eivät ole olleet osallisina hallituksessa ottamassa osaa näiden asiain viivyttelymiseen ja jotka olisivat perustuslain mukaan oikeutetut arvostelemaan hallituksen toimenpiteitä, ovat osottaneet olevansa sangen voimakkaita kannattajia työnantajaliiton toimenpiteiden tukemiseksi ja niinpä supistuu ne toimenpiteet tähän mietintöön ja hallituksen arvosteluun nähdessä sangen vähäiseen, mitä perustuslakivaliokunnalta voidaan toivoa. Jos ei olisi asianlaita niin, kuten se todella on ollut, jos olisi perustuslakivaliokunnassa enemmistöjä jäseniä, jotka todella harrastavat kunnallislakien uudistusta ja jotka todella harrastavat yhteiskunnan vähävaraisempien aseman parantamista, työttömyyden turvaamista, silloin voitaisiin jotakin sieltä odottaa. Mutta kun muistelemme niitä lausuntoja, joita kunnallislakia nimenomaan puhuttiin nykyisen perustuslakivaliokunnan porvarillisten jäsenten taholta, ja kun pidämme mielessä ne puheet ja lausunnot, joita siltä taholta puhuttiin silloin, kun oli kysymys työttömyyden avustamisesta ja sen määrärahan anomisesta, josta 17 sivulla on puhe, niin emme voi paljoa toivoa. Täytyyhän meidän ensiksi muistaa, että esimerkiksi perustuslakivaliokunnan nykyinen jäsen, ed. Jonas Castrén sanoi muistaakseni, ettei niin hullua hallitusta olekaan, joka hyväksyy nämä kunnallislait.

Melkeinpä kaikille porvarispuolueisiin kuuluville nykyisille perustuslakivaliokunnan jäsenille työttömien avustaminen oli kauhistus. Senpätähden minä en voi toivoa perustuslakivaliokunnalta semmoista arvostelua tästä kertomuksesta, jonkalaista täällä pari edellistä puhujaa toivoi, mutta minä odotan päinvastaista lausuntoa. Minä

nimittäin oletan, että nämä perustuslakivaliokunnan herrat jäsenet ovat vielä samalla kannalla kuin näitä lakeja säättäessään ja tulevat kiittämään hallitusta kaikista niistä viivytystoimenpiteistä. Tätä minä etupäässä odotan perustuslakivaliokunnan jäseniltä, sitäkin suuremmalla syyllä, kun hallitus tässä on ehdottomasti menetellyt heidän toivomustensa mukaisesti. Olisihan väärin pyytää perustuslakivaliokunnan jäseniä moittimaan hallitusta siitä, että se on menetellyt nykyisen perustuslakivaliokunnan enemmistön mielen mukaan senkin anomuksen johdosta, jossa päätettiin pyytää apurahoja työttömyyden lieventämiseksi. Hallitushan on pyytänyt kaikilta kuvernööreiltä, kunnilta, rautatiehallitukselta, tie- ja vesirakennusten ylihallitukselta sekä yleisten rakennusten ylihallitukselta kuin myös vaivashoidon tarkastajalta lausuntoa, ovatko nämä määrärahat tarpeellisia. Jos nyt ajattelemme, että vuoden 1908 anomus, jossa pyydettiin näitä määrärahoja, oli tarpeellinen, että silloin ilmeni työttömyyttä, että silloin oli puutteenalaisia ja että näitä puutteenalaisia olisi tarvinnut auttaa, huomaamme, että tänä aikana, joka tuosta ajasta on kulunut, olisivat nämä puutteenalaiset jo aikoja sitten kuolleet nälkään, jollei yhteiskunta olisi jollakin tavalla ruvennut turvaamaan näitä työttömiä. Mutta tämä, että näin paljon puutteenalaisia on olemassa, se on tietysti heille mieliksi, sillä silloin saadaan halpaa työvoimaa, ei tarvitse maksaa ollenkaan, jollei sitä tahdo. Mutta vaikka minä olen näinkin toivoton näitten asioiden suhteen, uskallan minä kuitenkin jäädä odottavalle kannalle siksi, kunnes nähdään, mitä perustuslakivaliokunnan enemmistö tässä asiassa lausuu, saadaanko jokin mietintöä tästä asiasta vai eikö tämä enemmistö tee näille asioille sitä, mitä se on tehnyt raittiuskysymykselle, eikö se näe tässäkin semmoisia asioita, jotka ovat heille itselleen vaarallisia, jos ne vielä tämän jälkeen tulisivat täällä eduskunnassa arvostelun alaisiksi. Kun tällä tavalla on asiain laita, niin silloin ei liene suuria toiveita, mutta minä jään kuitenkin odottavalle kannalle siihen nähden, pitävätkö nämä perustuslakivaliokunnan enemmistöön lukeutuvat jäsenet vielä saman päämääränsä, seisovatko he samalla pohjalla kuin näistä asioista päätettäessä ja kiittävätkö he hallitusta kaikista näistä toimenpiteistä.

Täällä on vielä eräs kohta, jossa puhutaan eduskunnan anomuksesta, joka koskee kirjasto-

jen avustamista ilmaisilla kirjoilla. Sitäkään ei ole hyväksytty semmoisena, kuin eduskunta on ehdottanut, joten siinäkin olisi näille kansansivistyksen harrastajille, jotka ainakin kehuvat harrastavansa kansan sivistystä, tilaisuus lausua, mikä heidän mielipiteensä näissä asioissa on, onko hallitus näissä kysymyksissä menetellyt sillä tavalla, kuin sen olisi pitänyt menetellä, vai kieltävätkö ehkä perustuslait tykkänään tämän arvonperustelun perustuslakivaliokunnan enemmistöön kuuluvilta jäseniltä.

Ed. Hämäläinen: Edustaja Kirves on täällä hiukan kummastellut sitä, että minä tein sellaisen ehdotuksen, jossa toivottaisiin perustuslakivaliokunnan käsittelevän tätä kunnallislakiasiaa ja arvostelevan hallituksen menettelyä. Edustaja Kirves on ollut sitä mieltä, että tällaista käsittelyä sen valiokunnan enemmistöltä ei juuri maksa vaivaa toivoa. Minäkin puolestani luulen käsittävänä, mitä siltä valiokunnan enemmistöltä voi toivoa, mutta asiahan riippuu lähinnä eduskunnan enemmistöstä. Jos eduskunnan enemmistö nyt päättää, että valiokunnan on käsiteltävä tätä asiaa ja tehtävä se käsittely kiireellisesti, niinkuin minä ehdotin, niin kyllä kai sitten valiokunnan velvollisuus on tässä asiassa jotakin tehdä.

Puhemiehen asetuttua ed. Perttilän lopettaessa lausuntonsa paikalleen puhetta johtamaan julistetaan keskustelu päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvosto on ehdottanut, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Ed. Hämäläinen on kyllä ehdottanut sen lisäksi, että päätettäisiin, että valiokunta ottaisi B) kohdassa olevan toisen asian kiireellisenä käsiteltäväkseen, mutta kun tätä ehdotusta ei näytä kannatetun, niin asia ei voine tulla äänestyksen alaiseksi.

Eduskunta siis päättäneen lykätä asian perustuslakivaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Hämäläinen: Eikö tule äänestettäväksi siitä ehdotuksesta, jonka minä tein?

Puhemies: Ei ole merkitty, että sitä olisi kannatettu.

Ed. Hämäläinen: Ed. Perttilä on sitä kannattanut.

Hetkisen kuluttua lausuu

Puhemies: Täällä ei ole merkitty sitä listaan. Nyt kuitenkin on saatu pikakirjoittajilta ed. Perttilän lausunto ja siitä nähdään, että ed. Perttilä on kannattanut ed. Hämäläisen ehdotusta, joten siitä siihen nähden voidaan äänestää.

Ed. Hämäläinen ehdottaa: „että eduskunta päättäisi, että perustuslakivaliokunta käsilläolevan hallituksen toimenpiteitä koskevan kertomuksen johdosta annettavassa mietinnössään ottaisi käsiteltäväksi sen käsilläolevasta kertomuksesta ilmenevän seikan, että vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä hyväksytyjen uusien kunnallisetustusten vahvistettavaksi toimittamista on hallituksen taholta vuosikausia viivytelty ja yhäkin viivytetään, ja tekisi tästä asiasta ehdotuksen eduskunnalle; ja että tämä asia on valiokunnassa käsiteltävä kiireellisenä kuitenkin niin, että valiokunnassa työnalaisena olevaa ehdotusta kieltolaki-asiasta voidaan valmistella samalla aikaa nyt lähetettävän asian kanssa; sekä että, jos valiokunta katsoo olevan syytä ottaa käsiteltäväkseen muita kohtia sille nyt lähetettävästä kertomuksesta, on sen siinäkin tapauksessa pidettävä huoli mietintönsä antamisesta niin hyvissä ajoin, että eduskunnalle nykyisen istuntokauden kestäessä jää tilaisuus tehdä päätöksensä sanotun mietinnön johdosta.“

Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Hämäläisen ehdotukseksi ja pyydän samalla huomauttaa, että sikäli kuin minä voin käsittää, ed. Hämäläinen ei tässä tarkoita määrätä, mihin suuntaan perustuslakivaliokunnan mietintö ja lausunto tässä asiassa on käyvä, vaan ainoastaan tahtoo, että perustuslakivaliokunta kiireellisenä käsittelee tämän seikan, jonka hän tässä mainitsee.

Katson, että sitä silti voidaan äänestytää, vaikka minä ensin vähän sitä epäilin.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Mechelin: De yttranden, som afgifvas vid föredragningen af en berättelse af detta slag liksom också de yttranden, som afgifvas vid föredragningen af en nåd. proposition, då den skall remitteras till utskott, äro fristående

yttranden af enskilda medlemmar i landtdagen, men äro icke inlägg i ett meningsutbyte, som skall afslutas genom beslut. Jag kan icke erinra mig att vid någon landtdag under remissdebatten skulle fattats beslut i någon fråga och därför skulle jag hysa starkt tvifvelsmål därom, huruvida det är öfverensstämmande med gällande ordning att vid remissdebatten plötsligt upptages någon punkt och fattas beslut i en sak, hvarom ingen beredning ägt rum.

Det förslag, som sålunda framställdes under denna remissdebatt, kan vara i hög grad beaktansvärdt och jag vill icke ens bestrida, att den punkt i berättelsen, om hvilken hr Hämäläinen framställt förslag, är af sådan beskaffenhet, att den förtjänar särskildt uppmärksammande. Men om en eller flere, i detta tillfälle tvänne, uttala sig i samma riktning, är däri- genom utskottets uppmärksamhet på denna punkt fästad, och då skall väl grundlagsutskottet i alla fall låta sig angeläget vara att egna frågan nödig pröfning på samma sätt som man genom yttrande vid en vanlig remissdebatt angående en proposition fäster vederbörande utskotts uppmärksamhet vid någon viss sida af saken, eller uttalar vissa önskningsmål. Något vidare kan icke vid en remissdebatt äga rum.

Ed. Söderholm: Det förslag, som här nu är under diskussion, gäller en ändring af landtdagens arbetsplan. I den arbetsplan, som landtdagen har fastställt för utskotten, är angifven den ordning, i hvilken ärendena skola behandlas. Nu är här ett nytt ärende, som icke kunnat ingå i denna arbetsplan och beträffande detta ärende här det yrkats, att det skulle få en viss bestämd plats i arbetsplanen. Så skulle jag förstå detta yrkande, som här har gjorts. Nu kan här sättas i fråga, om det kan komma under omröstning i sammanhang med remissen eller om det bör bli föremål för ett särskildt yrkande, men i det afseendet tycker jag saken kommer på ett ut, vare sig remiss nu beslutes utan vidare och man sedan skulle särskildt upptaga frågan om ärendets placering i arbetsplanen. Det är en gifven sak, att om man har en arbetsplan, som uppgjorts, innan senare ingångna ärenden varit kända, så hafva dessa icke kunnat få plats i denna arbetsplan, och då landtdagen beslutar om arbetsplanen, så måste landtdagen kunna besluta, på hvilket ställe i arbetsplanen

det nya ärendet skall placeras. Sådan är den uppfattning jag i saken har.

Ed. Jonas Castrén: Edustaja Hämäläinen, joka itse on perustuslakivaliokunnan jäsen, on katsonut sopivaksi evästää itseään valiokuntaan. (Puhemies, keskeyttäen: Täällä ei ole puhetta muuta kuin äänestysmenettelystä.) Minä tulen asiaan. Ja perustuslakivaliokunnan jäsenenä on hän ehdottanut, että eduskunta hänelle itselleen ja muille valiokunnan jäsenille tekisi määräyksiä, miten, missä järjestyksessä ja missä yhteydessä muihin asioihin verraten perustuslakivaliokunnan olisi käsiteltävä käsilläolevan kertomuksen eri kohtia. Ehdotus tarkoittaa, että muutama kertomuksen kohta olisi käsiteltävä ennen muita kiireellisenä. Ehdotus tarkoittaa myös, että eduskunnan olisi päätettävä, millä tavoin perustuslakivaliokunnan olisi meneteltävä edustaja Heleniuksen adressialotteeseen nähden, joka par'aikaa on siellä käsittelynalaisena.

Minä puolestani olen samaa mieltä kuin edustaja Mechelin, että jokainen edustaja, jos hän nim. ei kuulu siihen valiokuntaan, jonne asia lähetetään, voipi antaa evästyksiä valiokunnalle, mutta että ehdotus, joka sisältää sen, että yksi kohta käsilläolevassa kertomuksessa olisi käsiteltävä ennen muita ja jolla ehdotuksella sitä-paitsi tarkoitetaan määrätä perustuslakivaliokunnalle, miten sen on meneteltävä erääseen muuhun sen käsittelyn alaisena olevaan asiaan nähden, voisi tässä yhteydessä tulla äänestysenalaiseksi, sitä epäilen. Minä vastustan edustaja Hämäläisen ehdotuksen esilleottamista lähete- keskustelun yhteydessä.

Ed. Listo: Minun käsitykseni mukaan ei puhemies voi kieltäytyä asettamasta tätä edustaja Hämäläisen ehdotusta, koska sitä on kannatettu, eduskunnan vastattavaksi. Sen täytyy joutua äänestyksen alaiseksi. Mutta minua epäilyttää, onko, jos eduskunta tah- too omaksua tämän ehdotuksen, se heti lähe- tettävä perustuslakivaliokuntaan, sillä valtio- päiväjärjestyksen 73 §:n mukaan tulee, ennen- kuin eduskunta tekee päätöksen, puhemies- neuvoston antaa siitä lausunto, koska puhemies- neuvoston on ehdotettava työsuunnitelmat valio- kunnille ja siitä seuraa, että sen myöskin on annettava lausuntonsa ehdotetuista muutoksista eduskunnan jo vahvistamaan valiokunnan työ- suunnitelmaan. Äänestys olisi siis tapahtuva

siinä muodossa, tahtooko eduskunta omaksua edustaja Hämmäläisen ehdotuksen, vai ei.

Ed. Kirves: Täällä on viitattu eduskunnan hyväksymään työsuunnitelmaan, mutta jos pidettäisiin työsuunnitelmasta aina kiinni samalla tavalla, kuin täällä on nyt vaadittu, niin silloin olisi kaikkien päätösten teko, mitkä koskevat asian kiireellisyyttä, mahdotonta. Eikä eduskunnan työsuunnitelmassa ole edes puhuttukaan tästä kysymyksessä olevasta asiasta, ja näin ollen olisi silloin oletettu, että, kun tällainen asia on esityslistalla, ensin on puhemiesneuvoston hyväksyttävä työjärjestyksen muutos ja jaettava se eduskunnan jäsenille ja sitten vasta voidaan keskustella ja päättää. Jos kerran sellainen työsuunnitelman pönkittäminen tulee kysymykseen, kuin tässä on tapahtunut, niin se vie mahdottomuuksiin. Muuten minä jo lausunnossani puhujalavalta huomautin, että tämä asia on sellainen, jota valiokunta kaikkein vähimmin tahtoo käsitellä ja tämä keskustelu on osottanut sen käsitykseni oikeaksi. (Puhemies: Asiaan).

Ed. Hämmäläinen: Samoin kuin edellinen puhuja tahdon minäkin huomauttaa, että tässä on kysymys vain asian kiireelliseksi julistamisesta. Se on kyllä tavallaan muutos työjärjestykseen, mutta sitäkin merkitsee uuden asian valiokuntaan lähettäminen jo sellaisenaankin. Edustaja Liston lausunnon johdosta tahtoisin huomauttaa, että tässä äsken oli kysymys erään toisen asian lähettämisestä talousvaliokuntaan. Silloin teki edustaja E. S. Yrjö-Koskinen ehdotuksen, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan ja julistettaisiin kiireelliseksi, eikä kukaan tehnyt muistutusta sitä vastaan, ettei eduskunta voisi siitä äänestää. Eduskunnassa on ennenkin tapahtunut, että joku asia on julistettu kiireelliseksi, ja ajattelin minä ehdotustani valmistaessani, että sellainen kyllä voisi tässäkin tapahtua.

Ed. Listo: Edustaja Hämmäläinen on mahtanut nukkua silloin, kun esitettiin se asia, jota edustaja Hämmäläinen kosketteli. Me muut kuulimme kyllä, miten se puhemies ilmoitti, että asia oli ollut puhemiesneuvostossa valmisteltavana ja että puhemiesneuvosto ei ole tahtonut kannattaa perustuslakivaliokunnan tekemää ehdotusta. Nyt puheenaolevassa kysymyksessä on meneteltävä samalla tavalla. Edustaja Hämmäläisen ehdotus, ellei sitä heti hylätä, on menevä

puhemiesneuvostoon, jos tahdotaan noudattaa valtiopäiväjärjestyksen 73 §:ää.

Ed. Hämmäläinen: Edustaja Listolle tahtoisin huomauttaa, että en minä ainakaan nukkunut, vaan kyllä minä jäin siihen käsitykseen, että edustaja Yrjö-Koskisen ehdotuksesta täällä äsken äänestettiin, ja siitä minä juuri tahdoin huomauttaa.

Ed. Schybergson: Då jag hörde hr Hämmäläinens yttrande och yrkandet i slutet af det samma, tog jag för gifvet, att det icke skulle kunna blifva föremål för omröstning. Ty man kan ju icke begära af kammaren, att den skall vara färdig att fatta beslut i en sak, som icke varit föremål för någon beredning. Och det kan icke förnekas, att hr Hämmäläinens yttrande var äfven af sakligt innehåll, icke blott af formelt. Där förutsättes nämligen, att öfriga delar af berättelsen eventuellt skulle lämnas utan något som helst afseende från utskottets sida. Jag har icke af diskussionen blifvit öfvertygad om att denna min första uppfattning i saken varit oriktig och yrkar i likhet med hr Meckelin, att hr Hämmäläinens förslag icke skall bli föremål för omröstning.

Ed. Jonas Castrén: Minä olen ollut tilaisuudessa lähemmin tarkastamaan edustaja Hämmäläisen ehdotusta ja huomaan ehdotuksen tarkoittavan sitä, että käsillä olevasta kertomuksesta yksi asia siinä, nimittäin kysymys vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä hyväksyttyjen uusien kunnallislakien vahvistamisesta, otettaisiin perustuslakivaliokunnassa käsiteltäväksi kiireellisenä. Ehdotus sisältää myös sen, että samalla kun perustuslakivaliokunnan on käsiteltävä kunnallislakien vahvistamista koskevan kertomuksen kohtaa kiireellisenä, olisi valiokunnan myöskin yhtä haavaa käsiteltävä työn alaisena olevaa adressiehdotusta kieltolakiasta. Mitä tämä tietää? Yksi kohta kertomuksesta on julistettava kiireelliseksi ja kiireellisenä käsiteltävä, mutta samalla aikaa on käsiteltävä toistakin asiaa kiireellisenä. Miten se olisi mahdollista? Miten perustuslakivaliokunta voisi kiireellisenä käsitellä yhtä haavaa kahta asiaa? Mutta ed. Hämmäläisen ehdotuksen sekasotku ei vielä lopu tähänkään. Ehdotus sisältää myöskin sen, että eduskunnan olisi päätettävä, että jos perustuslakivaliokunta katsoo olevan syytä ottaa käsiteltäväkseen muita

kohtia sille nyt lähetettävästä kertomuksesta, on sen siinäkin tapauksessa pidettävä huolta mietintönsä antamisesta niin hyvissä ajoin, että eduskunnalle nykyisen istuntokauden kestäessä jää tilaisuus tehdä päätöksensä sanotun mietinnön johdosta. Kuitenkin on asianlaita sellainen että, jos käsilläoleva kertomus lykätään perustuslakivaliokuntaan, niin valiokunnan velvollisuus on ottaa se kokonaisuudessaan käsiteltäväkseen ja antaa siitä kokonaisuudessaan mietintö. Valiokunta ei voi ottaa käsiteltäväkseen yhtä kertomuksen kohtaa ja antaa siitä eri mietintö sekä eri mietintö kertomuksen muista kohdista. Perustuslakivaliokunnan täytyy käsitellä kertomusta kokonaisuudessaan ja antaa siitä yksi ainoa mietintö.

Myöskin siinä edustaja Hämmäläisen ehdotuksen osassa, joka tarkoittaa sitä, että perustuslakivaliokunnan, jos se ottaa muita kohtia kertomuksessa käsiteltäväkseen kuin kunnallisasetuksia koskevaa, olisi annettava mietintönsä niin hyvissä ajoin, että eduskunnalle nykyisen istuntokauden kestäessä jää tilaisuus tehdä päätöksensä sanotun mietinnön johdosta, on olemassa ristiriitaa ehdotuksen ensimmäisen osan kanssa, koska viimeainittu sisältää sen, että yksi asia olisi julistettava kiireelliseksi, mutta nyt kyseessä olevassa ehdotuksen osassa taas sanotaan, että koko asia on niin kiireellisesti käsiteltävä, että siitä ehditään hyvissä ajoin antaa mietintö. Asian näin ollen täytyy katsoa epäilyksenalaiseksi, voidaanko tällainen sekasotkuinen ehdotus asettaa äänestyksen alaiseksi. Asiain näin ollen täytyy minun olla sitä mieltä, ettei ed. Hämmäläisen ehdotus tässä yhteydessä voi tulla äänestyksenalaiseksi. Muutoin en voi muuta ymmärtää kuin että lausuntoni on ollut kaikissa kohdissa asiaan käypä.

Ed. Ahmavaara: Minä pyytäisin saada yhtyä niihin arvoisiin puhujiin, jotka ovat olleet sitä mieltä, että tätä asiaa ei voida ottaa äänestettäväksi. Ja olen melkein varma, ettei meidän valtiopäivähistoriassamme löydy yhtään tapahtumaa sellaista, että evästyskeskustelussa nakatusta varsinkaan näin monipuolisesta ja sekavasta ehdotuksesta olisi ryhdytty äänestämään. Sen vuoksi minä pyydän puhemiehelle huomauttaa, mihin joudutaan, jos tämmöistä tapaa nyt ruvetaan ensi kertaa meidän eduskunnassamme käyttämään. Jokaisessa evästyskeskustelussa tehdään silloin lukemattomia

ehdotuksia, joista pitäisi päättää, eikä liene koko evästyskeskustelun luonne sellainen, että sen johdosta päätöksiä ruvettaisiin tekemään.

Ed. Listo: Se seikka, että joku ehdotus sisältää enemmän tai vähemmän hyvin harkittuja kohtia, ei suinkaan oikeuta puhemiestä kieltäytymästä äänestytymästä siitä. Jos eduskunta omaksuu sekavan ehdotuksen, niin se vain on huononlainen todistus eduskunnan viisaudesta; mutta ei puhemies ole oikeutettu sitä seikkaa arvostelemaan. Minä pidän kiinni edelleen siitä käsityksestä, että tästä kysymyksestä on äänestettävä siinä muodossa kuin minä olen äsken esittänyt ja että, jos eduskunta on antanut sellaisen vastauksen, että se tahtoo ottaa edustaja Hämmäläisen ehdotuksen käsiteltäväksi, asia on valtiopäiväjärjestyksen 73 §:n mukaan menevä puhemiesneuvoston valmisteltavaksi.

Ed. Söderholm: Det, som jag för min del ansett vara af vikt i ldgm. Hämmäläinens förslag är det att detta ärende skulles förklaras brådskande och det är därom, som enligt min tanke landtdagen har att besluta. Där talas därjämte också om andra saker, men de synas mig icke kunna betraktas såsom delar af själfva detta yrkande, utan yrkandet är, att ärendet skall förklaras brådskande och det är som sagdt om den saken jag ansett mig kunna besluta.

Ed. Valpas-Hänninen: Edustaja Listo on käyttänyt tukenaan valtiopäiväjärjestyksen 73 §:ää ehdottaessaan asiaa puhemiesneuvostoon. Tässä mainitaan, että puhemiesneuvoston tulee ehdottaa työsuunnitelma täysi-istuntoa ja valiokuntia varten. Siis puhemiesneuvoston tulee tehdä ainoastaan ehdotus, mutta jo silloin, kun tuota ehdotusta hyväksytään eduskunnassa, on kullakin edustajalla oikeus tehdä muutoksia puhemiesneuvoston ehdotukseen, ja eduskunnalla on oikeus hyväksyä niitä muutoksia. Minun mielestäni tästä mahdollisuudesta johtuu, että eduskunnalla on myös oikeus hyväksyä muutoksia jo vahvistettuun työsuunnitelmaan ilman että asia käy välillä puhemiesneuvostossa, ja sentähden on tarpeetonta lähettää asiaa sinne.

Ed. Mechelin: Den diskussion, som nu har uppstått, sedan diskussionen förklarats avslutad, utgör i sin mån ett bevis på att något

oregelbundet håller på att i denna fråga göra sig gällande. Om yttrandena vid en remissdebatt äro af den beskaffenhet, att de också skola leda till beslut från kammarens sida, så borde man dock veta det på förhand, innan remissdebatten förklaras avslutad. Men just därför att landtdagen icke plägar fatta något beslut med anledning af yttrandena i en remissdebatt, så låter man dem passera och låter helt lugnt öfverläggningen förklaras avslutad utan att göra invändning däremot. Om nu beslut skall äga rum i anledning af hr Hämäläinens förslag, så är det om ett förslag, hvilket icke varit föremål för diskussion, d. v. s. icke varit föremål för pröfning pro et contra. Man må nu ha hvilka sympatier som helst för förslaget och finna det huru viktigt som helst, att grundlagsutskottet blir särskildt uppmärksamgjordt på det oerhörda dröjsmålet med kommunallagarnas stadfästande eller deras föreläggande i ny form för landtdagen, — det ena eller det andra borde ju redan ha skett — så kan man dock icke fatta beslut om hvad grundlagsutskottet i saken skall tillgöra. Det nu gjorda förslaget är ett ensamt, fristående förslag liksom alla andra förslag eller yrkanden i remissdebatten. Då finansrelationen nyss var före, afgåfvos olika yttranden, som berörde skilda delar af relationen, men hvar och en hade klart för sig, att om dessa icke behöfde fattas något beslut.

En remissdebatt har icke till ändamål att bringa någon viss fråga till afgörande vid det tillfället.

Ed. Jonas Castrén: Edustaja Söderholm ei näy vieläkään päässeen selville siitä, mitä edustaja Hämäläisen ehdotus sisältää. Sehän ei sisällä sitä, mitä edustaja Söderholm sanoo sen sisältävän, nimittäin että asia, se on kertomus, julistettaisiin kiireelliseksi, mutta se sisältää sen, että vain kertomuksen yksi kohta julistetaan kiireelliseksi, nimittäin se, mikä koskee kunnallisasetuksia. Olen sanonut, ettei voine tulla kysymykseen että lähetekeskustelun yhteydessä äänestettäisiin ed. Hämäläisen ehdotuksesta. Vasta sitten kun asia on lähetetty perustuslakivaliokuntaan, vasta sitten voipi syntyä kysymystä siitä, onko asia kokonaisuudessaan julistettava kiireelliseksi vaiko ei, mutta ei yhteydessä lähetekeskustelun kanssa. (Vasemmalta: Tuo on kuultu jo!).

Ed. Wrede: Jag ber endast helt kort att få ansluta mig till ldgm. Listos mening, att om ldgm. Hämäläinens förslag alls upptages till pröfning, det först måste undergå beredning i talmanskonferensen. 73 § L. O. synes mig i detta afseende vara klar.

Ed. Söderholm: Under diskussionens lopp har jag börjat luta åt den mening, att ett yrkande om att ett ärende skall förklaras brådskande borde beredas af talmanskonferensen. 73 § L. O. talar visserligen om uppgörande af arbetsplan, men då det är fråga om ändring af arbetsplanen kan jag tänka mig att det borde gå på samma sätt. Här har visserligen anmärkts, att på detta sätt yrkande om att ett ärende skulle förklaras för brådskande vid sådant förhållande skulle komma att förlora all betydelse. Detta är dock icke fallet, ty det är ingenting som hindrar att plenum följande dag äger rum och att talmanskonferensen därförinnan bereder ett dylikt ärende. Vid sådant förhållande har jag stannat vid att biträda ldgm. Listos förslag i denna fråga.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Sen johdosta, mitä täällä on esitetty, minä katson oikeudekseni pidättää itselleni puolen tunnin miettimisajan. Täysi-istunto siis keskeytetään puoleksi tunniksi. Sen jälkeen sitä jatketaan.

Istunto keskeytetään kello 12,52 yöllä.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 1,30 yöllä.

Puhemies: Mietittyäni asiaa olen havainnut, että edustaja Hämäläisen tekemä ehdotus on luonteeltaan ehdotus lisäykseksi tai muutokseksi työsuunnitelmaan, jonka vuoksi minusta on meneteltävä siten, että tämä kysymys erotetaan kysymyksestä kertomuksen lähettamisestä perustuslakivaliokuntaan. Siis olisi minusta ensin päätettävä, onko kertomus lähetettävä perustuslakivaliokuntaan vaiko ei, ja vasta sen jälkeen päätettävä edustaja Hämäläisen ehdotuksesta. Esitän sen vuoksi nyt ratkaistavaksi kysymyksen kertomuksen lähettamisestä perustuslakivaliokuntaan. Kun ei kukaan ole sitä vastustanut,

niin ehkä eduskunta päättää, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Ehdotus hyväksytään.

Mitä taas tulee edustaja Hämäläisen ehdotukseen, joka nyt otetaan ratkaistavaksi, niin se laadultaan on toisenlainen kuin se ehdotus, jonka edustaja Yrjö-Koskinen äsken teki ja johon on äsken viitattu. Edustaja Yrjö-Koskisen ehdotus, että eräs asia julistettaisiin kiireelliseksi, sisälsi nimittäin parannusehdotuksen siihen ehdotukseen työsuunnitelman muuttamiseksi, jonka perustuslakivaliokunta teki ehdottaessaan, että eräs asia siirrettäisiin toisesta valiokunnasta toiseen ja joka muutosehdotus jo oli ollut puhemiesneuvostossa valmisteltavana. Amendementin eli parannusehdotuksen tekeminen valmisteltuun ehdotukseen on sallittava ilman mitään sen enempää valmistelua. Mutta sitä vastoin kysymys ed. Hämäläisen ehdotuksen äänestysttämisestä suorastaan tai sen mahdollisesta valmistamisesta riippuu siitä, kuinka tulkitaan valtiopäiväjärjestyksen 73 §:ää, jossa sanotaan, että puhemiesneuvoston tulee ehdottaa työsuunnitelma täysi-istunnolle ja valiokuntia varten. Kun edustaja Hämäläisen ehdotus, niin kuin jo sanoin, sisältää ehdotuksen eduskunnan työsuunnitelman lisäykseksi tai muuttamiseksi ja puheenalainen 73 § valtiopäiväjärjestyksessä minun käsittääkseni on tulkittava sillä tavoin, että kaikki ehdotukset työsuunnitelman muuttamiseksi tai lisäykseksi ovat valmistettavat puhemiesneuvostossa, ennenkuin ne tulevat eduskunnassa esille ja tällaista menettelytapaa on edellisillä valtiopäivilläkin noudatettu, kuten olen huomannut, niin katson, ettei voida äänestää suoraan ed. Hämäläisen ehdotuksen hyväksymisestä vaan ainoastaan siitä, onko se lähetettävä valmistettavaksi puhemiesneuvostoon vai onko

se hylättävä. Tulen siis alistamaan eduskunnan päätettäväksi, onko edustaja Hämäläisen ehdotus lähetettävä puhemiesneuvostoon vai onko se hylättävä.

Aänestys ja päätös:

Ken tahtoo edustaja Hämäläisen ehdotuksen valmistusta varten lähetettäväksi puhemiesneuvostoon, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 77 jaa- ja 110 ei-ääntä. Ed. Hämäläisen ehdotus siis on hylätty.

Puhemies: Aika on kulunut niin pitkälle, että meidän täytyy lopettaa istunto.

On ajateltu järjestää asiat niin, että huomenna on istunto kello 2,30 päivällä, etupäässä pöydällepanojen suorittamista varten. Silloin myös toimitetaan äänestys siitä välikysymyksestä, joka tänään pantiin pöydälle huomispäivän istuntoon. Loma-ajan jälkeen eduskunta kokoontuu täysi-istuntoon vapunpäivänä, toukokuun 1 päivänä, kello 2 päivällä. Silloin ei tule varsinaisesti mitään asioita käsiteltäväksi. Tämän päivän päiväjärjestyksessä olevat asiat, jotka nyt jäävät käsittelemättä, esitetään sitten loma-ajan jälkeen pidettävässä toisessa täysi-istunnossa.

Seuraava istunto on lauantaina klo 2,30 päivällä.

Täysi-istunto päättyy klo 1,50 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

26. Lauvantaina 8 p. huhtikuuta

klo 2,30 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Siv.

1) Ed. Ahmavaaran y. m. viime istunnossa pöydälle pantu välikysymys, joka koskee kansakouluntarkastaja A. Sadovnikovin erottamista.

486

Pöydällepanoa varten esitetään:

2) Lakivaliokunnan mietintö n:o 2 eduskunta esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen asetukseksi yhdistyksistä.

”

3) Lakivaliokunnan mietintö n:o 3 eduskuntaesitysten johdosta, jotka koskevat oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamista.

—

4) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2 eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen voimassa olevan merilain 31 §:n muuttamiseksi.

486

5) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 eduskunnalle tehdyistä eduskuntaesityksistä ja anomusehdotuksista, jotka tarkoittavat voimassa olevan työnantajan vastuunalaisuutta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta koskevan lainsäädännön uudistamista ja valtion toimesta perustettavaa yleistä työväen tapaturmavakuutuslaitosta.

”

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Aalle, Airola, Annala, Arajärvi, Astala, Hannula,

Homén, Hänninen, Junnila, S. Mäkelä, Pullinen, Ripatti, Tainio, Walavaara, Wiljomaa, Wuolijoki ja Vuorimaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta tämän päivän istunnosta myönnetään edustaja Annalalle yksityisasiain takia.

Toimitus- ja tarkastusvaliokuntien jäsenten palkkiot.

Puhemies: Eduskunnalle on valtiovarainvaliokunnalta saapunut kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta

Helsingissä
huhtikuun 8 p:nä 1911.
N:o 22.

Suomen Eduskunnalle.

Valtiovarainvaliokunta saa täten kunnioittaen ilmoittaa, että valiokunta on päättänyt, että palkkiona toimitus- ja tarkastusvaliokuntain jäsenille paitsi tavallisia matkakustannuksia sinä aikana, jona Eduskunta ei ole koolla, maksetaan maaseudulla asuville 15 markkaa kultakin päivästä, jona ovat valiokuntatyötä varten Hel-

singissä, ja helsinkiläisille 15 markkaa kultakin kokouspäivältä.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

L. Mechelin.

Ilmoitus uusista armollisista esityksistä.

Puhemies: Keisarillisen Suomen Senaatin Talousosaston kansliasta on eduskunnan puhemiehelle saapunut kirjelmä, jossa ilmoitetaan että Keisarillinen Majesteetti on armossa suvainnut suostua siihen, että Suomen Eduskunnalle jätetään Keisarillisen Senaatin valmistamain esitysehdotusten mukaiset armolliset esitykset varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä, ja normaali-raiteisen rautatien rakentamisesta Raudun pitäjän Raasulin kylästä Karjalan radalla olevalle Hiitolan asemalle. Samalla ilmoitetaan, että mainitut armolliset esitykset lähimmässä tulevaisuudessa tulevat eduskunnalle annettavaksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Välikysymys,

jonka tekemiseen edustaja Ahmavaara y. m. ovat pyytäneet eduskunnan suostumusta ja joka koskee kansakoulutarkastaja A. Sadownikovin erotamista kansakoulutarkastajanvirastaan, esitetään asiassa keskustelutta toimitettavaa äänestystä varten.

Äänestys ja päätös:

Ken sallii välikysymyksen tehtäväksi, äänestää „jaa“; jos „ei“ voittaa, on se evätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla; eduskunta siis on päättänyt sallia välikysymyksen tehtäväksi.

Pöydällepanot:

Ehdotuksen asetukseksi yhdistyksistä

sisältävän ed. Söderholmin y. m. eduskuntaesityksen n:o 10 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 2;

Ehdotuksen voimassaolevan merilain 31 §:n muuttamiseksi

sisältävän ed. Tulikouran y. m. eduskuntaesityksen n:o 26 johdosta valmistettu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2; sekä

Työnantajan vastuunalaisuutta työntekijää kohtaan ruumiinvammasta koskevan lainsäädännön uudistamista sekä valtion toimesta perustettavaa yleistä työväen tapaturmavakuutuslaitosta

tarkoittavain ed. Paasivuoren y. m. eduskuntaesityksen n:o 31 sekä anomusehdotusten n:ot 89 ja 90 johdosta tehty työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään peräkkäin ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle loman jälkeen pidettävään toiseen täysi-istuntoon.

Muutos päiväjärjestykseen.

Puhemies: Samalla saan ilmoittaa, että siinä monistetussa päiväjärjestyksessä, joka on jaettu, mainittua lakivaliokunnan mietintöä n:o 3 ei vielä voida esittää, koska se ei ole valmistunut.

Seuraava istunto on 1 päivänä toukokuuta klo 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 3,07 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.